

ARHIVELE NAȚIONALE ALE ROMÂNIEI

**STENOGRAMELE ȘEDINȚELOR
CONSILIULUI DE MINIȘTRI**

GUVERNAREA ION ANTONESCU

vol. X

(ianuarie - aprilie 1944)

**BUCUREȘTI
2007**

ARHIVELE NAȚIONALE ALE ROMÂNIEI

**STENOGRAMELE ȘEDINȚELOR
CONSILIULUI DE MINIȘTRI
GUVERNAREA ION ANTONESCU**

vol. X

(ianuarie – aprilie 1944)

**Ediție de documente întocmită de:
MARCEL-DUMITRU CIUCĂ
MARIA IGNAT**

BUCUREȘTI

2007

Redactor: MARIA IGNAT

ISBN (13) 978-973-8308-32-9

INTRODUCERE

Volumul al X-lea al lucrării *Stenogramele ședințelor Consiliului de Miniștri. Guvernarea Ion Antonescu* conține nouăsprezece stenograme, datate între 12 ianuarie și 29 aprilie 1944, dintre care șaisprezece sunt ale Consiliului de Miniștri, una a Consiliului de Miniștri Economic, două ale Consiliului de Miniștri General. Cinci ședințe ale Consiliului de Miniștri au fost dedicate special evacuării și Apărării Pasive. La ședința Consiliului de Miniștri din 26 ianuarie au participat și guvernatorii provinciilor Basarabia, Bucovina și Transnistria, respectiv: Olimpiu Stavrat, Corneliu Dragalina și Gheorghe Alexianu, iar la cea din 27 ianuarie, tot cu guvernatorii, nu a mai participat guvernatorul Transnistriei, prof. Gheorghe Alexianu. Din cele nouăsprezece ședințe ale Consiliului de Miniștri, unsprezece au fost conduse de Mareșalul Ion Antonescu, iar celelalte opt de către Mihai Antonescu.

Față de situația anterioară, în perioada ianuarie-aprilie 1944 ședințele Consiliului s-au înmulțit, au fost zile în care s-au ținut și câte două ședințe, ca la 10 aprilie, când s-au ținut ședințe la orele 18 și 19,30 sau la 20 aprilie, când s-au ținut ședințe la orele 17,15 și 19.

Ion Antonescu comunica miniștrilor, în ședința din 9 februarie, că, „dat fiind că evenimentele sunt destul de grave și se pun probleme foarte mari pentru Neamul Românesc, atât în legătură cu evacuarea, cât și cu facerea aprovizionamentelor necesare [...], am luat hotărârea ca aceste Consilii de Miniștri să fie mai dese ca înainte, vor fi o dată la două săptămâni, și dacă evenimentele ne vor strânge de gât mai mult, vom face Consiliu chiar o dată pe săptămână, cum a fost în trecut, când era o situație mai gravă”¹.

Situațiile mai grave nu au întârziat să apară și, în ședința din 29 aprilie, Ovidiu Vlădescu amintea că: „Principial, s-a hotărât ca în fiecare sâmbătă să se țină câte un Consiliu de Miniștri. Lucrul n-a rămas stabilit definitiv, fiindcă depinde de faptul dacă domnii miniștri au ceva de propus pentru ordinea de zi”². Este evident că situația grea în care se găsea țara a impus ca ședințele Consiliului de Miniștri să se țină mai des. Bombardamentele asupra Bucureștiului și asupra altor orașe impuneau luarea unor măsuri privind organizarea activității instituțiilor Statului și de protecție a populației și bunurilor.

---

¹ *Infra*, p. 135.

² *Infra*, p. 550.

La ședința – pentru evacuare și Apărare Pasivă – din 10 aprilie, de la ora 19,30, pe lângă miniștri, au participat și reprezentanți ai altor instituții, precum: Consiliul de Patronaj, Comisariatul General al Refugiaților, Societatea Română de Radiodifuziune etc.

După catastrofa de la Stalingrad, „moment crucial în desfășurarea războiului, a început o nouă fază în politica externă a României, fără ca prin aceasta să se schimbe tendința ei fundamentală. Obiectivul principal al Mareșalului a rămas, ca și înainte, asigurarea României față de amenințarea din Est”³.

Relațiile Germaniei cu aliații ei – în perioada ianuarie-aprilie 1944 – sunt foarte bine redată în *Jurnalul* lui Joseph Goebbels, care, analizând „situația în planul politicii externe” arăta, la 25 ianuarie 1944, că tabloul „este destul de sumbru”: italienilor le-ar plăcea să treacă la inamic; ungurii „își petrec timpul ca să ne trădeze. Dacă nu le-ar fi frică de noi, dacă nu s-ar teme că românii s-ar năpusti peste ei pentru a-și recupera teritoriul ce le-a fost luat, fără îndoială că de mult ar fi fost în tabăra englezilor. Chiar și românii nu mai sunt aliații siguri [...]. Soldații români se bat foarte bine pe front. [...] Führerul nu mai are încredere absolută în români. [...] Desigur, pentru moment, Führerul nu are nici o îndoială față de Antonescu, dar niciodată nu se știe cum ar putea evolua lucrurile. În fond, aliații noștri formează o bandă de lași care nu ne inspiră încredere”. Și la 18 aprilie a reluat aceleași teme: Führerul „este îndeosebi foarte nemulțumit, încă o dată, de Ungaria. [...] În Italia, la fel, avem încă multe de curățat, fără să mai vorbim de România. Antonescu își dă multă osteneală cu Casa Regală, iar românii ar vrea mult să dezerteze, și mai degrabă azi decât mâine, la prima ocazie”⁴.

În ianuarie 1944, trupele române se aflau dincolo de Bug, „cam la 30-40-50 km” distanță de acesta⁵. Ion Antonescu arăta, în ședința din 12 ianuarie, că așa cum „noi am ajuns până la Stalingrad și am pierdut fructul a doi ani de lupte victorioase, tot astfel rușii pot veni până în Galiția și acolo să piardă undeva bătălia și să se dea peste cap cu totul”⁶, și atrăgea atenția că, dacă se luau anumite măsuri, nu însemna că pericolul era atât de grozav⁷. La 26 ianuarie nu avea

---

³ Andreas Hillgruber, *Hitler, Regele Carol și Mareșalul Antonescu. Relațiile germano-române (1938-1944)*, ediție și studiu bio-bibliografic de Stelian Neagoe, București, Editura Humanitas, 1994, p. 205.

⁴ Joseph Goebbels, *Jurnal*; despre el vezi lucrarea de față, *Stenogramele*, vol. IX, p. IV, nota 7. Extrase, în limba română, din vol. IV al *Jurnalului*, vezi la: dr. Dumitru Preda, în „Revista de istorie militară”, 1-2 (93-94), 2006, p. 90-91.

⁵ *Infra*, p. 34.

⁶ *Infra*, p. 18.

⁷ *Infra*, p. 20.

convingerea că vom pierde războiul⁸ și, „chiar în cazul cel mai rău, avem încă luni de zile înaintea noastră”⁹. „Germanii au încă mari posibilități ca să câștige războiul sau să ajungă la o pace de compromis. Ei spun că în primăvară vor veni cu mijloace noi și vor câștiga războiul”¹⁰, arăta Mareșalul Antonescu în ședința cu guvernatorii, din 27 ianuarie.

Mihai Antonescu, la 6 martie, aprecia că „Perioada critică pentru bombardamente aeriene – va fi sigur și a războiului – este aceea dintre mai și octombrie”¹¹. Dar evenimentele se desfășurau cu rapiditate, astfel că, după ce, la ședința din 26 ianuarie, Ion Antonescu a anunțat transmiterea administrației civile românești a Transnistriei în mâna unei administrații militare române, înlocuindu-l pe guvernatorul Gh. Alexianu cu un general¹², la 13 martie, Mihai Antonescu spunea că „în ceea ce privește Transnistria, din cauza situațiunii frontului, în câteva zile se va face transmiterea administrației de sub Comandamentul Român, în mâinile Comandamentului German”¹³, și, ca urmare, operațiunile de evacuare a Transnistriei trebuiau să înceapă imediat¹⁴. La 27 martie, Mihai Antonescu anunța că programul care s-a urmărit până în acel moment nu mai putea fi executat din cauza realităților militare și trebuia să fie revizuit complet. El arăta că „este puțin probabilă ipoteza unui bombardament asupra Bucureștilor, întrucât dvs. <știți>, ca și mine, că rușii nu au mijloace de aviație atât de numeroase și nu întrebunțează bombardamentul aviatic decât ca mijloc de presiune politică. [...] Un bombardament rusesc asupra Bucureștilor nu se poate pune”¹⁵, și, de asemenea, „iminența unui bombardament în Ploiești nu există”¹⁶. Însă evenimentele care au urmat, la scurt timp, l-au contrazis și au agravat situația țării. În ședința din 10 aprilie el anunța că: „Pământul țării a fost, din nefericire, din nou năvălit și ne găsim într-o fază a războiului când se pun pentru fiecare dintre dumneavoastră, pentru Armata țării și pentru conducerea țării, pentru Guvern și pentru țară însăși, probleme dintre cele mai grele”¹⁷. Bucureștii au fost bombardați la 4 aprilie, apoi Ploieștii, la 5 aprilie. La 14 aprilie orașele Iași și Buhuși erau evacuate, după care urmau Romanul și Bacăul, dar

---

⁸ *Infra*, p. 66.

⁹ *Infra*, p. 72.

¹⁰ *Infra*, p. 75.

¹¹ *Infra*, p. 220.

¹² *Infra*, p. 61.

¹³ *Infra*, p. 295.

¹⁴ *Infra*, p. 304.

¹⁵ *Infra*, p. 368.

¹⁶ *Infra*, p. 390.

¹⁷ *Infra*, p. 397.

Mareșalul mai credea că, într-o lună, „vom putea porni operații ca să cucerim Nordul Basarabiei, Moldovei și Bucovina”¹⁸, sperând să fixeze frontul în Basarabia¹⁹. Însă, până atunci, în Moldova trebuiau să se facă evacuări până la linia Focșani-Nămoloasa-Galați²⁰ și afirma că „țin frontul acolo”²¹. La 20 aprilie, Bucureștiul a fost supus unui bombardament „atât de grav”. În Consiliul de Miniștri din 29 aprilie, Mihai Antonescu arăta că: „Până acum, din cauza bombardamentelor, în București au fost 3391 morți, 3005 răniți, 1527 spitalizați, 1822 dărâmări totale și 1489 dărâmări parțiale”²². Au fost bombardate și orașele Turnu-Severin și Brașov.

În situația grea în care se găsea țara, liderul Partidului Național Liberal, Constantin I.C. Brătianu, și cel al Partidului Național Țărănesc, Iuliu Maniu, au adresat scrisori Mareșalului prin care arătau situația dezastruoasă în care se găsea România și îi cereau ieșirea din război. În ședința Consiliului de Miniștri din 22 aprilie, Mareșalul face referire la intervenția celor doi oameni politici: „Au venit însă presiuni asupra mea: să capitulăm, pentru că nu mai putem lupta. Am primit de la dl. Maniu și de la dl. Brătianu scrisori peste scrisori. Puneți-vă și dv. în situația unui om, care este bombardat de dimineța și până seara cu scrisori în care i se cere să capitulăm, fiindcă nu mai putem rezista”²³.

Relațiile româno-germane au fost discutate de Ion Antonescu cu Adolf Hitler cu ocazia întâlnirilor pe care le-au avut în Germania și au fost expuse și prin corespondența dintre ei²⁴.

---

¹⁸ *Infra*, p. 435.

¹⁹ *Infra*, p. 439.

²⁰ *Infra*, p. 440.

²¹ *Infra*, p. 444.

²² *Infra*, p. 543.

²³ Constantin I.C. Brătianu, Iuliu Maniu, Ion Mihalache, Gheorghe Tătărescu au adresat lui Ion Antonescu și Mihai Antonescu, în perioada 21 septembrie 1940-6 aprilie 1944, scrisori privind diferite probleme grave cu care se confrunta România: atmosfera de teroare a regimului legionar; rebeliunea legionară; plebiscitul de la 2 martie 1941; situația țării după doi ani de război etc. Anterior datei de 22 aprilie 1944, când s-a ținut Consiliul de Miniștri despre care este vorba, la 21 martie, C.I.C. Brătianu și Iuliu Maniu au adresat o scrisoare Mareșalului, în care au prezentat necesitatea ieșirii României din război, iar la 6 aprilie, C.I.C. Brătianu i-a scris Mareșalului despre situația dezastruoasă în care se găsea România. Mareșalul a răspuns la unele dintre scrisori. Corespondența liderilor politici cu Mareșalul – totalizând 48 de scrisori – a fost publicată de Mihai Pelin, sub titlul *Mareșal Ion Antonescu. Epistolarul Infernului*, avertisment, note și indice de nume de Mihai Pelin, București, Editura Viitorul Românesc, <1993>, 430 p.

²⁴ Pentru întâlnirile și corespondența dintre Ion Antonescu și Adolf Hitler, vezi: *Antonescu-Hitler. Corespondență și întâlniri inedite (1940-1944)*, vol. I-II, ediție de Vasile Arimia, Ion Ardeleanu, Ștefan Lache, București, Editura Cozia, 1991.

Germanii nu erau de acord să plătească mărfurile din Transnistria, considerând că aceasta este un teritoriu de ocupație, supus legilor războiului, deși constituia „un drept de administrație și suveranitate necontestabilă pentru Guvernul și Comandamentul Român”, arăta Mihai Antonescu, în ședința din 26 ianuarie²⁵, și că „Transnistria este un teritoriu de ocupație, dar nu e mai puțin adevărat că noi am făcut investiții acolo; chiar și astăzi avem nevoie să facem cheltuieli mari ...”²⁶

La ședința din 27 martie, Mihai Antonescu informa Consiliul că, datorită plecării Mareșalului la Marele Cartier General al Führerului, n-au putut discuta anumite chestiuni urgente²⁷.

În ceea ce privește relațiile româno-germane, în ședința din 23 februarie s-a discutat acordul economic cu Germania și s-a subliniat că negocierile economice din 1944 au fost cele mai grele: germanii nu mai puteau da nici aur, nici devize, arătând că nici o cerere a Guvernului Român nu poate fi satisfăcută; nu mai puteau acorda nici chiar pentru armament, nici continuarea executărilor acordurilor. Mihai Antonescu sublinia că „petrolul nostru poate să atragă bombardamente, mai ales pentru că servește Germaniei; războiul Germaniei este întreținut prin petrol românesc și atrage nevoia de acțiune a altora împotriva lui, acțiune care altfel n-ar fi dusă împotriva noastră, dacă acest petrol ar avea o altă destinație, în așa fel că este legitim ca Germania să contribuie pentru apărarea acestui teritoriu”²⁸.

Iar Mareșalul își exprima dezacordul: „Nu se poate ca noi să continuăm să dăm cereale – ceea ce pentru Germania reprezintă aur – și petrol, iar Germania să nu ne dea metale, mașini, minereuri și unelte, care pentru noi reprezintă tot aur”²⁹.

În această perioadă (ianuarie-aprilie) cinci ședințe ale Consiliului de Miniștri au avut ca subiect de discuție evacuarea și Apărarea Pasivă în București și în alte orașe mari.

S-a preconizat închiderea mai devreme a cursurilor la școli și universități.

Se evacua și populația din Basarabia, Bucovina, Transnistria și Moldova, iar Marele Stat Major a fixat anumite județe unde aceasta trebuia să ajungă. S-au dat ordine prefectilor ca să facă situații statistice ale populației care

---

²⁵ *Infra*, p. 37.

²⁶ *Infra*, p. 38.

²⁷ Despre convorbirile dintre cei doi, din zilele de 23-24 martie 1944, I. Antonescu a dictat lui G. Davidescu niște note, vezi *Antonescu-Hitler. Corespondență și întâlniri inedite (1940-1944)*, vol. II, p. 143-149, doc. 73.

²⁸ *Infra*, p. 177.

²⁹ *Infra*, p. 185.

intenționa să se evacueze, din care rezulta că: din Basarabia s-au înscris pentru evacuare 60.000 persoane, fiind posibilități de cazare pentru 75.000 de persoane; din Bucovina s-au înscris 55.000, locuri de cazare fiind pentru 133.000; din Moldova s-au înscris 141.000, fiind locuri de cazare pentru 176.000.

La românii care se evacuaau s-au adăugat și germani din Transnistria, care urmau să meargă în județele Brăila și Ialomița.

S-a stabilit să nu fie goliți ținuturile românești de români. Intelectualii trebuiau să rămână pe loc, pentru a apăra viața populației românești și a asigura continuitatea muncii românești. Industria rămânea pe loc și numai ceea ce nu era necesar se transporta în Vest. De asemenea, ceea ce putea fi folosit de inamic, ca să continue lupta împotriva noastră, nu trebuia lăsat acolo, sau se evacua, sau se distrugea. Trebuia să fie asigurată hrana populației cel puțin până la recolta viitoare. Ion Antonescu cerea ca, dacă va fi nevoie să se părăsească Bucovina, toate produsele să fie împărțite populației.

S-a discutat, de asemenea, despre lucrările de dispersare din Capitală, avându-se în vedere și „variante mult mai grea, aceea a evacuării Capitalei, a autorităților și populației”³⁰, ca și a unor instituții de cultură: fundații, muzee, posturile de radiodifuziune, Opera Română, Teatrul Național etc.

O serie de instituții trebuiau să rămână să funcționeze în București, pentru continuitatea activității: Ministerul Industriei, Primăria Municipiului, Subsecretariatul de Stat al Aprovizionării, Ministerul Finanțelor, Ministerul Afacerilor Străine etc.

Pe lângă populația românească, germanii doreau să scoată din Transnistria populația germană, care trebuia trecută în Sudul Basarabiei sau în Dobrogea, pentru a fi dusă cu vapoare pe Dunăre în sus.

Coloanele germane, în retragere, s-au dat la acte de nesuportat, pentru că în ele existau ucraineni, uzbeki etc. Trebuia ca toți refugiații să se angreneze în muncă, deoarece nu există „meseria de refugiat”, spunea Ion Antonescu, în ședința din 14 aprilie.

Frecvent s-a discutat despre evacuarea instituțiilor și funcționarilor publici, cărora trebuia să li se dea salariul pe trei luni. Scoaterea produselor agricole din provinciile Transnistria, Basarabia și Bucovina – grâul, orzul, ovăzul, porumbul – urma să se facă după asigurarea hranei populației și numai prin cumpărare. Toate industriile evacuate din Transnistria sau Bucovina se preconiza să fie instalate și puse în funcțiune la Calafat, Corabia, Izlaz, Turnu Măgurele, Roșiorii de Vede, Alexandria sau Caracal. Astfel se dădea și de lucru populației care se evacua³¹.

---

³⁰ *Infra*, p. 208.

³¹ *Infra*, p. 169.

O atenție deosebită s-a acordat arhivelor. Cea din Transnistria urma să ajute Istoriei ca să judece dacă „bine sau rău am făcut primind ocupația Transnistriei; care au fost titlurile, din punct de vedere politic și din punct de vedere economic, care, în fața Istoriei, să dea sens ocupării Transnistriei, dincolo de teritoriul românesc și de drepturile noastre”³². O parte din arhive se putea proteja într-un subsol la Mănăstirea Dealul; arhivele ministerelor trebuiau să fie evacuate; cea a Ministerului Afacerilor Străine, care conține acte de Istorie, putea să fie asigurată într-un adăpost la Banca Națională. La 6 martie, Mihai Antonescu, vorbind despre arhive, spunea: „Iată, de pildă, Arhiva Ministerului Afacerilor Streine cuprinde toate acțiunile diplomatice și mărturisirea evoluției Istoriei noastre. Deja am făcut greșeala, în trecutul nostru, să nu respectăm Arhivele Statului, care au avut o politică de distrugere, în loc de conservare, chiar în timpuri de pace”³³.

Între refugiații veniți din Moldova, în București, au fost și 20-30.000 de evrei, după informația pe care o avea Ion Antonescu, dar generalul C. Vasiliu a precizat că sunt cel mult 6.000. Ion Antonescu a arătat că unii dintre ei au încercat să plece în Germania, dar că era sigur că germanii, pe drum, i-au jefuit și ucis. Din Transnistria au „scăpat mulți” la noi, au venit 20.000³⁴.

Ca și la volumele anterioare, ne exprimăm regretul că într-o sumară Introducere a lucrării nu se poate reda totalitatea informațiilor cuprinse în stenograme.

Prof.univ.dr. Marcel-Dumitru Ciucă

---

³² *Infra*, p. 59.

³³ *Infra*, p. 233.

³⁴ Extrasele din stenogramele Consiliului de Miniștri privitoare la evrei, pe perioada acestui volum, au fost publicate în lucrarea *Evreii din România între anii 1940-1944*, vol. II, *Problema evreiască în stenogramele Consiliului de Miniștri*, prefată de acad. prof. dr. Nicolae Cajal, volum alcătuit de Lya Benjamin, București, Editura Hasefer, 1996, p. 532-556.

Lista miniștrilor Guvernului Ion Antonescu (în perioada ianuarie-aprilie 1944)

Președintele Consiliului de Miniștri: – Mareșal Ion Antonescu

Vicepreședintele Consiliului de Miniștri: – Mihai A. Antonescu

- secretar general la *Președinția Consiliului de Miniștri*: – **I. Al. Rădulescu**
- subsecretar de Stat la *Președinția Consiliului de Miniștri*, pentru *Românizare, Colonizare și Inventar*: – **Ovidiu Vlădescu**
- secretar general la *Președinția Consiliului de Miniștri*, pentru *Românizare, Colonizare și Inventar*: – **Mircea Enăchescu**

Ministerul Afacerilor Interne:

- ministru: – **g-ral Dumitru I. Popescu**
- subsecretari de Stat: – **g-ral Constantin Z. Vasiliu**
– **Petre Strihan**

Ministerul Afacerilor Străine:

- ministru: – **Mihai A. Antonescu**
- secretar general: – **Gheorghe Davidescu**

Ministerul Finanțelor:

- ministru: – **Alexandru Neagu (26.09.1942-4.04.1944)**
– **Gheron Netta (4.04-23.08.1944)**
- subsecretar de Stat: – **Mircea Vulcănescu**
- secretar general: – **I. Tomoroveanu**

Ministerul Justiției:

- ministru: – **Ion C. Marinescu**
- secretari generali: – **Gheorghe Oprescu**
– **Mircea Georgescu**

Ministerul Culturii Naționale și al Cultelor:

- ministru: – **prof. Ion Petrovici**
- subsecretar de Stat pentru Școală: – **prof. Ion C. Petrescu**
- secretar general: – **prof. Vintilă Mihăilescu**

Ministerul Propagandei Naționale:

- subsecretar de Stat: – **prof. Alexandru Marcu**
- secretar general: – **Alexandru Bădăuță**

Ministerul Apărării Naționale:

- ministru: – **g-ral Constantin Pantazi**
- subsecretari de Stat pentru:
  - *Aprovizionarea Armatei și Populației Civile:* – **g-ral I. Arbore**
  - *Aer:* – **g-ral Gheorghe Jienescu**
  - *Marină:* – **g-ral Nicolae Șova**

Ministerul Înzestrării Armatei și Producției de Război:

- ministru: – **g-ral Gheorghe Dobre**
- secretari generali: – **amiral Alexandru Gheorghiu**
– **g-ral Ștefan Stoica**

Ministerul Agriculturii și Domeniilor:

- ministru: – **Ion Marian**
- secretar general: – **prof. Constantin Călniceanu**

Ministerul Economiei Naționale:

- ministru ad-interim – **g-ral Gheorghe Dobre**
- subsecretar de Stat pentru:
  - *Industrie, Comerț, Mine:* – **ing. Stavri Ghiolu**

Ministerul Lucrărilor Publice și al Comunicațiilor:

- ministru: – **Constantin AL. (Atta) Constantinescu**
- secretar general: – **I. Zarifopol**

Ministerul Muncii, Sănătății și Ocrotirilor Sociale:

- ministru: – **prof. dr. Petre Tomescu**
- subsecretar de Stat pentru Muncă:
  - **arh. Ion D. Enescu**

La ședințele Consiliului de Miniștri au participat, uneori, și:

Guvernatorul Băncii Naționale a României: – **Constantin Angelescu**

Guvernatorul Basarabiei: – **g-ral Olimpiu Stavrât**

Guvernatorul Bucovinei: – **g-ral Corneliu Dragalina**

Guvernatorul Transnistriei: – **prof. Gheorghe Alexianu**

Directorul General al Căilor Ferate Române: – **g-ral T. Orezeanu**

Directorul General al I.N.C.O.O.P.-ului: – **Gheorghe Minescu**

Administratori delegați ai B.N.R.: – **Costin Stoicescu, Victor Bădulescu,**
M. Râmniceanu

Șeful Marelui Stat Major al Armatei: – **g-ral Ilie Șteflea**

Comisarul General al Preșurilor: – **M. Gr. Romașcanu**

Directorul General al Institutului Central de Statistică: **dr. Sabin Mănuilă**

Șeful Cabinetului Militar: **g-ral Radu Davidescu**

Primarul General al Capitalei: **g-ral I. Rășcanu**
Prefectul Poliției Capitalei: **col. Mircea Elefterescu**
Comandantul Mișcării Apărării Pasive: **g-ral Gh. Marinescu**
Director General al Casei Naționale a Asigurărilor Sociale: **Cezar Rășcanu**
Comandantul Militar al Capitalei: **g-ral Iosif Teodorescu**
Directorul General al P.T.T.: **g-ral I. Teodorescu**
Secretarul General al Consiliului de Patronaj al Operelor Sociale: **Marcel Stati**
Consilier Tehnic la Subsecretariatul de Stat al Româнизării: **Aurel Gociman**
Director General la Ministerul Economiei Naționale: **I. Andonie**
Director General la Ministerul Finanțelor: **C. Pande**
Șeful Domeniilor Militare: **g-ral I. Stănescu**

LISTA DOCUMENTELOR

1. 1944 ianuarie 12. Se discută despre: proiectele de case tip pentru sinistrații din Câmpina, care trebuie să se înscrie într-un proiect luat în studiu de la începutul guvernării, privind refacerea tuturor satelor și orașelor; reia ideea dintr-un Consiliu anterior, ca toți cei care au făcut industrii mari să ridice și cartiere pentru lucrători, după reguli stabilite; situațiile tehnice ivite la silozurile construite la Țândărei și Medgidia; schimbul în lei al mărcilor germane aduse de refugiații din Caucaz; intensificarea transporturilor de produse petroliere; exporturi în Serbia în contul creditului acordat românilor din Timoc și Banatul Sârbesc etc. (p. 1)

2. 1944 ianuarie 26. Se discută: problema evacuării din Transnistria, Basarabia și Bucovina, privind bunurile și populația; raporturile cu germanii în privința Transnistriei; înlocuirea lui Gh. Alexianu cu un general și verificarea raporturilor Transnistriei cu Vechiul Regat etc. (p. 33)

3. 1944 ianuarie 27. Se discută despre: evacuarea populației, hrana necesară populației care rămâne și întreprinderile industriale ce trebuie lăsate în funcțiune, dacă va fi nevoie să fie părăsite Basarabia și Bucovina. (p. 70)

4. 1944 februarie 9. Se discută despre: Statistică și rolul ei în diferite domenii de activitate; situația școlilor românești și a celor ungurești din Transilvania și despre situația parohiilor ortodoxe și a celor greco-catolice din țară; evoluția puterii de cumpărare a diferitelor categorii de salariați în perioada 1913-1943 etc. (p. 102)

5. 1944 februarie 10. Se discută despre: situația valorificării cerealelor la 1 decembrie 1943; evacuarea fermelor din Basarabia și încadrarea personalului evacuat; intensificarea culturilor de floarea-soarelui și bumbac; asanarea Băncii „Basarabia” etc. (p. 136)

6. 1944 februarie 23. Se discută despre: acordul economic româno-german pentru anul 1944, în urma informării pe care o face Mihai Antonescu asupra tratatelor care s-au purtat cu partea germană. (p. 170)

7. 1944 martie 3. Se discută despre măsurile care trebuiau să fie luate în cazul evacuării instituțiilor și populației, dacă frontul s-ar fi apropiat, și pentru diminuarea efectelor bombardamentelor. (p. 190)

8. 1944 martie 6. Se discută două probleme: aceea a evacuărilor din Transnistria, Basarabia și Bucovina și, eventual, din Moldova, și aceea a dispersării din Capitală, cu varianta cea mai grea, a evacuării autorităților și populației, din cauza bombardamentelor. (p. 207)

9. 1944 martie 8. Se discută despre: evacuarea din Basarabia; lipsa creditelor în agricultură, viticultură și exploatarea forestieră; dreptul evreilor asimilați cu românii de a folosi aparate de radio-recepție; buna funcționare a instituțiilor de asistență medicală; situația scontului Băncii Naționale pe luna ianuarie 1944 etc. (p. 246)

10. 1944 martie 13, ora 18. Se discută despre: măsurile de evacuare din Basarabia și Bucovina; transmiterea administrației din Transnistria în mâinile germanilor; evacuarea populației germane din Transnistria; drepturile funcționarilor publici evacuați etc. (p. 292)

11. 1944 martie 20, ora 18. Se discută un comunicat în legătură cu evacuarea populației, în județele repartizate; a populației din Basarabia, Bucovina, Transnistria și Moldova; a funcționarilor, care trebuia să înceapă imediat; a spitalelor, întreprinderilor; a Radiodifuziunii; școlile trebuiau să fie închise la 31 martie etc. (p. 326)

12. 1944 martie 27, ora 18. Se discută despre: evacuări și Apărare Pasivă, ca urmare a noii situații militare, datorită căreia vechiul program de dispersiune și evacuare nu poate fi executat. (p. 355)

13. 1944 aprilie 10, ora 18. Se discută despre: evacuarea populației, neregulile comise de coloanele germane – compuse din calmuci, cazaci, uzbeci, kirghizi, îmbrăcați în uniforme germane – în condițiile în care „în ultimele zile situația s-a agravat, desigur, foarte mult”, pământul țării fiind, „din nefericire, din nou năvălit”. (p. 396)

14. 1944 aprilie 10. Se discută despre: problema transporturilor din oraș la gară a autorităților în vederea evacuării; plata salariilor înainte de sărbătorile de Paști; construirea de adăposturi în București pentru autorități etc. (p. 410)

15. 1944 aprilie 14. Se discută despre: evacuările produselor alimentare (cele din depozite mai bine să fie distribuite populației, decât să cadă în mâna inamicului); evacuările unor orașe din Moldova; munca obligatorie pentru tineri, prizonieri, femei; situația frontului; problema salariilor funcționarilor; evreii veniți din Moldova etc. (p. 432)

16. 1944 aprilie 20. Se discută despre: un proiect de decret-lege pentru sprijinul ce trebuie acordat sinistraților de bombardamente și întreprinderilor deteriorate de bombardamente; crearea de oficii pe lângă primării pentru a face liste de imobilele distruse și de persoanele sinistrate; comunicatul dat de Banca Națională ca instituțiile să depună banii la bănci și la C.E.C. pentru a nu pierde bancnotele în timpul bombardamentelor. (p. 455)

17. 1944 aprilie 20. Se analizează situația după ultimul bombardament: Apărarea Pasivă a funcționat bine; echipele de evrei au lucrat foarte serios și foarte bine; să se filmeze imobilele din București, Turnu-Severin, Ploiești, Brașov, pentru a avea o evidență a „acestui moment de civilizație universală”; se va elabora o lege în sprijinul sinistraților de pe urma bombardamentelor; organizarea cantinelor pentru refugiați etc. (p. 477)

18. 1944 aprilie 22. Se discută despre: stabilizarea frontului pe linia Focșani-Nămoloasa-Galați; revenirea autorităților în Moldova; soluțiile ce ar trebui să se adopte în chestiunea evreilor din Moldova; neajunsurile și organizarea Armatei; plata salariilor, scrisorile primite de la Maniu și Brătianu pentru a capitula etc. (p. 506)

19. 1944 aprilie 29. Se discută despre: situația acordurilor economico-financiare cu Germania; se analizează textul decretului-lege privind măsurile excepționale pentru ajutorarea sinistraților de bombardamente, constatarea sinistrului și Statutul sinistraților; se prezintă situația dezastruoasă din domeniul sanitar etc. (p. 530)

DOCUMENTE

1. 1944 ianuarie 12. Se discută despre: proiectele de case tip pentru sinistrații din Câmpina, care trebuie să se înscrie într-un proiect luat în studiu de la începutul guvernării, privind refacerea tuturor satelor și orașelor; reia ideea dintr-un Consiliu anterior, ca toți cei care au făcut industrii mari să ridice și cartiere pentru lucrători, după reguli stabilite; situațiile tehnice ivite la silozurile construite la Țândărei și Medgidia; schimbul în lei al mărcilor germane aduse de refugiații din Caucaz; intensificarea transporturilor de produse petroliere; exporturi în Serbia în contul creditului acordat românilor din Timoc și Banatul Sârbesc etc.

CONSILIUL DE MINIȘTRI ECONOMIC

de miercuri, 12 ianuarie 1944, ora 11,15

Ședința se deschide la ora 11,15, sub președinția domnului **Mareșal Ion Antonescu**, Conducătorul Statului.

Iau parte dnii: **Atta Constantinescu**, ministrul Lucrărilor Publice și Comunicațiilor; **g-ral Gh. Dobre**, ministrul Înzestrării Armatei și Producției de Război și ad-interim la Ministerul Economiei Naționale; **I. Marian**, ministrul Agriculturii și Domeniilor; **Al. Neagu**, ministrul Finanțelor; **Mircea Vulcănescu**, subsecretar de Stat la Ministerul Finanțelor; **Petre Strihan**, subsecretar de Stat la Ministerul Afacerilor Interne; **Ovidiu Vlădescu**, subsecretar de Stat al Românilor, Colonizării și Inventarului; **Stavri Ghiolu**, subsecretar de Stat al Industriei, Comerțului și Minelor; **Costin Stoicescu**, administrator delegat la Banca Națională a României; **M. Gr. Romașcanu**, comisar general al Președintelor; **Gh. Minescu**, directorul general al I.N.C.O.O.P.-ului; **I. Al. Rădulescu**, secretar general al Președinției Consiliului de Miniștri; **col. Radu Davidescu**, șeful Cabinetului Militar al Conducătorului Statului.

Mareșal I. Antonescu: Domnilor, sunt două chestiuni la ordinea de zi, care privesc Ministerul Lucrărilor Publice.

Prima este cu privire la: *Proiectele de case tip pentru sinistrații din Câmpina.*

Trebuie să știți că aceasta este o chestiune de ordin general și nu privește numai orașul Câmpina. Noi am luat această chestiune în studiu încă de la începutul guvernării noastre și a fost însărcinat Ministerul Lucrărilor Publice, precum și dl. arhitect Iotzu să facă studiile și planurile necesare pentru înfăptuirea acestui proiect în mod cât mai neîntârziat. Nu este vorba numai de sinistrații din Câmpina, ci este vorba de refacerea tuturor satelor și orașelor. Este vorba de supravegherea construcțiilor la sate și la orașe, pe tot întinsul țării. La sate și în orașe și în special în București a domnit o dezordine catastrofală în această privință: fiecare și-a construit tipul de casă pe care l-a vrut, a așezat-o așa cum a vrut, stricând estetica străzilor, sau căutând să facă mizerii vecinului, ori să-și satisfacă cu orice chip gustul neținând seamă de

prejudiciile celor din jurul lui. De pildă, la Predeal unul și-a pus grajdul în fața salonului vecinului, ori și-a instalat latrina în fața sufrageriei vecinului. Ei bine, acestea sunt lucruri care nu se pot îngădui. Omul acela a cheltuit milioane ca să aibă o casă în care să stea liniștit, să respire aer curat, să admire priveliștea munților și un altul construiește în fața lui, luându-i vederea sau făcându-i fel de fel de mizerii.

Trebuie să se studieze sistemul de case, să se facă tipuri pe regiuni, pentru șes, pentru munte, pentru deal, pentru stepă.

În al doilea rând, trebuie să mergem în trecutul nostru și să vedem stilul caselor noastre vechi, să nu se adopte modelul de casă evreiască sau știu eu ce alt model.

Chestiunea aceasta s-a studiat la Facultatea de Arhitectură și la Direcțiunea Generală a Construcțiilor. Acum trebuie să o punem în practică pentru tot cuprinsul țării.

Nu este vorba, domnilor, să reconstruim Statul Român din temelie, să dărâăm casele făcute, pentru a face totul din nou; este vorba ca pe măsură ce se construiește din nou, să se impună nu un tip absolut, dar cetățeanul să-și aleagă un tip de casă din cele câteva tipuri care le vor sta la dispoziție și să o așeze așa cum se cuvine în raport cu vecinii și cu necesitățile de ordin arhitectonic, urbanistic, igienic climateric etc.

În același timp, trebuie să se instaleze fabrici de cărămidă, fabrici de țiglă, fabrici de tâmplărie, unde să se construiască tâmplărie standard pentru ca oamenii după război să-și poată reface gospodăriile lor în condiții cât mai avantajoase. Deci aceasta este o chestiune de ordin general, nu este vorba numai de sinistrării de la Câmpina.

A. Constantinescu: Domnule Mareșal, dl. profesor Mihai Antonescu ne-a convocat, împreună cu dl. arhitect Marcu, ca specialist, și cu dl. Vântu ca jurist, pentru ca să dăm ființă principiilor expuse de dvs.

La ordinea de zi a fost chestiunea specială a Câmpinei și în această privință am avut o conferință la Câmpina unde au luat parte și reprezentanții Ministerului de Interne și ai Economiei Naționale. Acolo s-a pus problema de a se degaja rafinăria și de a se clădi provizoriu pentru cei 86 sinistrați case, cheltuieli care s-ar ridica la 400 milioane.

Dl. Petre Strihan a cerut ca rafinăria să contribuie cu 150 milioane, plus că va da și terenul pe care urmează a se construi casele.

Mareșal I. Antonescu: În ce stadiu se găsește chestiunea?

A. Constantinescu: Rafinăria nu a răspuns încă dacă primește și nu ne-a procurat nici datele necesare în ce privește întinderea suprafeței ce urmează să fie degajată în jurul rafinăriei. Acum trebuie să se stabilească ce teren este nevoie să se degajeze.

Mareșal I. Antonescu: Nu rafinăria, ci primăria Câmpina trebuie să dea terenul.

Am spus că întâi trebuie să se facă lucrările edilitare, să nu se înceapă nici un fel de construcție înainte de executarea lucrărilor edilitare: apă, canalizare, lumină electrică etc. În Anglia nu este îngăduit să parceleze nimeni terenul, să construiască ceva înainte de facerea lucrărilor edilitare. Pe aceste baze trebuie să ne așezăm și noi, pentru construcția viitoarelor cartiere. Fenomenul care s-a petrecut după războiul trecut, imigrația populației de la țară către orașe, se va petrece pe o scară și mai întinsă după actualul război. Refacerea orașelor distruse de război va necesita înființarea unei

industrii foarte dezvoltate care va pompa și mai mult spre orașe populația sătească. Această industrie care se va crea pentru redresarea orașelor va pompa proletariatul agricol. Acest fenomen a creat criza de locuințe pe care am trăit-o cu toții după războiul trecut; ei bine, aceeași criză, cu consecințe sociale și mai mari, va izbucni după actualul război, pentru că distrugerile provocate de acest război sunt mult mai mari decât cele provocate de războiul trecut.

Deci, chestiunea ca societatea să dea și bani și teren nu se poate aplica aici. Terenul se va da de către primărie, iar societatea să fie obligată, pentru că ea cere degajarea, să contribuie la refacerea acestor locuințe. Dacă lăsăm, însă, la bunul lor plac, nu vom avea soluționată problema.

P. Strihan: M-am dus la Câmpina, sesizat fiind de Societatea „Steaua Română”, care cerea să se facă formele pentru exproprierea unor terenuri strict necesare extinderii instalațiilor rafinării.

Acolo am constatat că Societatea nu înțelegea să realizeze această zonă de protecție, care protejează atât propagarea incendiului din oraș spre rafinărie, sau mai probabil de la rafinărie către oraș, nu voia să facă această extindere decât pentru interesele ei.

Și atunci eu, care cunoșteam punctul dvs. de vedere și hotărârea de principiu de a se realiza această zonă de protecție ...

Mareșal I. Antonescu: Nu este numai pentru Câmpina. Astăzi toate rafinăriile sunt bătute în mijlocul populației. Este o calamitate și pentru rafinărie și pentru populație și trebuie să ieșim din această situație. Nu putem sta cu brațele încrucișate.

P. Strihan: ... și atunci eu le-am impus anumite obligații care le incumbă. La 14 decembrie Societatea ne-a comunicat că renunță definitiv la exproprierea proiectată. Față de această situație trebuie să se intervină atât pe cale administrativă, cât și pe cale legală.

Mareșal I. Antonescu: De altfel, aceasta intră în cadrul problemei generale pe care am discutat-o. Și la București au luat ființă industrii mari, cum e „Malaxa” și altele, dar nu s-a gândit nimeni unde se vor caza lucrătorii, cum vor trăi etc. Or, aceasta este problema capitală pe care trebuie s-o avem în vedere în viitor, iar pe cei cari au greșit în trecut, trebuie să-i aducem la îndreptare. Toți acei cari au făcut industrii mari, aceștia trebuie să-și facă cartiere (*sic!*) pentru lucrători, care se vor construi după regulile de igienă, confort și aspect fixate de noi, iar cei cari înfăptuiesc industrii de aci înainte, trebuie să avem grije să nu-i lăsăm să înceapă construcția fabricilor și atelierelor înainte de a ne arăta ce fac cu problema lucrătorilor din punct de vedere al existenței și traiului lor. Așa, de exemplu, s-a făcut Rafinăria „Brazi”, o foarte frumoasă construcție modernă, dar împrejurul acestei rafinării vedeți un gol complet până la marginea orașului Ploiești. Nimeni nu se interesează unde stau lucrătorii acestei rafinării. Peste 10-15 ani împrejurul acestei rafinării va apare un sat oribil și am trivializat în felul acesta și partea frumoasă de la Sud de Ploiești, prin lipsa de interes și a Statului și a întreprinderii respective.

Nu mai este permis să se facă asemenea lucruri.

Lucrătorii cari lucrează la „Unirea” trăiesc în condițiuni de igienă mizerabile. Tuberculoza de aici își recrutează victimele. Asemenea neglijențe dau naștere la probleme sociale. Pentru viitor trebuie să așezăm bazele legale ale intervenției serioase

a Statului în această privință, dar până acum nu s-a făcut nimic. Încă de anul trecut v-am dat să studiați această chestiune și care este rezultatul?

S. Ghiolu: Chiar mâine ne întrunim ca să studiem această chestiune și peste 15 zile vom avea totul gata.

A. Constantinescu: În Conferința de la 12 decembrie s-a stabilit că Ministerul de Interne se va ocupa de partea edilitară și de parcelare, iar Ministerul Lucrărilor Publice va face casele tip.

P. Strihan: Parcelarea privește autoritățile administrative, iar construcția de case tip privește Ministerul Lucrărilor Publice.

Organul Ministerului de Interne, Oficiul Tehnic, de curând înființat, a și elaborat un plan de parcelare pentru 30 de ha. Va fi cel mai frumos cartier al Câmpinei. Planul de parcelare a fost supus Comisiei de Sistematizare și s-a aprobat. Ceea ce a depins de noi și nu costă bani s-a făcut; de aci înainte este nevoie de intervenția Statului. Trebuie să se facă exproprierea acestui pământ care nu aparține nici primăriei și nici Societății „Steaua Română”, care are numai 2 hectare și jumătate și care ni l-ar putea da, scăzându-i în schimb din taxele la care am impune-o. Noi am socotit că avem nevoie de 300.000 m.p.

Mareșal I. Antonescu: Este terenul pe care au fost locuințele sinistrate. Acest teren este parcelat, are plantații pe el, este producător de venituri; are străzi pavate cu bani publici și deci nu se poate da un metru pătrat împrejurul rafinării în schimbul unui metru pătrat din celălalt teren. Totul trebuie socotit la justa sa valoare. Mie îmi este indiferent care este partea d-tale și care a Ministerului de Comunicații, dar dvs. trebuie să rezolvați problema.

În al doilea rând, trebuie să vă încadrați în principiile arătate. Aceste principii trebuie să îmbrățișeze tot ce este industrie veche și tot ce va fi industrie viitoare, care se va instala în Țara Românească. Noi nu putem să-i cerem astăzi lui Malaxa să scoată bani pentru a construi un întreg oraș, poate că nici nu-i are acum, și nici nu ar fi bine să-i cerem aceasta, dar urmărind în timp realizarea acestor deziderate, se va putea realiza cu vremea și vom ajunge să îmbunătățim situația și să înlăturăm aproape toate neajunsurile de astăzi.

În ce privește industriile noi, care se creează de aci înainte, acestea trebuiesc obligate să se conformeze întocmai planului nostru. Avem exemplul „Dinamicii” de la Brăila. Aceasta nu poate să-și facă nici o instalație înainte de a face cartierul lucrătorilor. Dacă vrea să-l facă, va putea funcționa așa cum își propune, dacă nu-l va face, nu va putea funcționa.

Domnilor, trecem la al doilea punct din ordinea de zi: *Situația silozurilor de la Tândărei și Medgidia.*

Ce este cu acestea?

A. Constantinescu: Domnule Mareșal, domnii miniștri, vă voi expune chestiunea foarte pe scurt. Voi face un scurt istoric, apoi, voi arăta constatările, măsurile luate și răspunderile.

Silozurile au luat naștere în 1938-1939.

S-a comandat o tranșe de 34 silozuri de către Direcțiunea Porturilor de care depindea Direcțiunea Silozurilor și de către Ministerul Aerului și Marinei, de care ținea atunci Direcțiunea Generală a Porturilor.

În 1938-1940, Direcțiunea Generală a Porturilor a ținut de Ministerul Aerului și Marinei.

Contractele au fost făcute cu diferite Case de construcție. Majoritatea contractelor au fost încheiate cu Firma „Suka-Silobau”. Astfel, din 34 silozuri, 17 s-au dat Societății „Suka-Silobau”, iar celelalte: două s-au dat Firmei „Prager”, două Firmei „Ignat”, patru Societății Naționale de Comerț, două lui Tiberiu Eremia și șapte Firmei „Inginer Mititelu”. Din aceste 34 silozuri două se găsesc în teritoriul ocupat, în Cadrilater, iar 32 au rămas la noi. Din acestea 9 sunt gata terminate.

Trei din cele 32 silozuri vor face obiectul unei expunerii speciale a mea. 15 silozuri sunt în observație, deoarece ele încă nu au fost încărcate cu „plin”, deci nu se poate spune dacă vor rezista sau nu. Celelalte 13 sunt în stare de bună funcționare. Ele, deși au avut încărcătura maximă, totuși n-au depășit tasarea prevăzută, care este până la 15-16 cm.

Silozurile au fost construite în două feluri: pe radiere din beton sau pe radiere de beton cu piloți de beton. Cele cu radiere de beton și piloți nu vor avea tasare decât 2 cm.

Direcțiunea Generală a Silozurilor s-a adresat unui expert german, profesorul Scheideke, o somitate mondială în arta și tehnica construcțiilor, pentru a studia terenul respectiv unde urma să fie așezate silozurile. Profesorul Scheideke de la Freiberg a venit în țară, a făcut sondajele necesare și a dat indicații cum trebuiau construite aceste silozuri, adică unele cu simple radiere, iar altele cu radiere și piloni.

În acest fel comanda pentru 17 silozuri a fost dată Firmei „Suka-Silobau”.

Întâmplarea face ca acest profesor Scheideke să fie și expert oficial al firmei „Suka-Silobau”.

Celelalte firme au avut lucrările date tot pe baza expertizei profesorului Scheideke.

Contractele au fost contracte tip. Le-am verificat la Contencios. Atât contractul făcut cu firma germană cât și cele făcute cu firmele românești sunt contracte tip, trecute și prin Contenciosul Statului și prin Contenciosul Ministerului de Finanțe. Singura deosebire este clauza financiară, care era altfel pentru societatea germană decât pentru societățile românești.

Lucrările au fost terminate și s-a început încărcarea. Deodată la 3 silozuri – la cel din Medgidia, la cel de la Țândărei și cel de la Lehliu – am avut o surpriză: ele, deși n-au avut încărcătura completă, ci numai 60-70% din aceasta, au avut o tasare mult mai mare decât tasarea prevăzută, și anume, în loc de 15-16 cm au avut o tasare de 68 cm.

Sesizat de acest lucru, prima măsură care am luat-o a fost să descongestionăm aceste silozuri, mai ales a două din ele, pentru că al treilea nu prezintă gravitate prea mare.

L-am convocat pe dl. Kling, proprietarul firmei, și pe dl. profesor Scheideke, precum și pe inginerul Mititelu.

Am examinat problema acestor trei silozuri.

Cu toate că împrejurările sunt grele, domnii Kling și Scheideke au făcut tot posibilul ca să răspundă convocării noastre și vă pot comunica că domniile lor sunt de 5 zile în București și stau la dispoziția noastră, pentru a începe cercetările.

Ce se întâmplă din punct de vedere tehnic?

Experții au două lucruri de constatat. În primul rând urmează să se facă constatarea, cercetarea terenurilor pe care au fost construite aceste silozuri.

Am ordonat să se facă din capul locului verificarea forajelor.

Având în vedere că n-avem decât un singur aparat de foraj la dispoziție, nu s-a putut termina până în ziua de astăzi forajul, decât la unul din silozuri, la cel de la Medgidia, care prezintă tasările cele mai importante.

Al doilea rezultat tehnic, care a și fost determinat, a fost de a se vedea dacă construcțiile silozurilor au fost făcute conform caietelor de sarcini, dacă tasările, mai ales cele înclinate – pentru că avem un siloz înclinat cu 28 centimetri mai mult la un cap decât la celălalt – au fost provocate de felul cum silozurile au fost construite, dacă acestea au fost construite bine și dacă radierele, pe care au fost ridicate aceste silozuri, au fost bine calculate, bine construite și bine dozate, adică dacă ele n-au suferit crăpături din pricina înclinațiilor.

Expertizele făcute de toți specialiștii au constatat că atât radierele, cât și pereții, cât și tavanele n-au suferit absolut nici o crăpătură, că construcția silozurilor a fost făcută în perfecte condițiuni, pentru că, cu aceste înclinări așa de mari, dacă rezistențele ar fi fost greșit calculate, sau silozurile ar fi fost rău construite, rezultatul inevitabil ar fi fost crăparea radierelelor.

Ce s-a constatat? S-a constatat că terenul, care a fost sondat din nou, conține foarte multă apă, mai multă apă decât conținea după analizele din 1938-1939. Rezultatul definitiv al acestor analize ale terenului îl vom avea peste 4-5 zile, când expertul Scheideke, care chiar astăzi este la Medgidia, le va fi terminat.

Din momentul când s-a oprit încărcarea silozurilor, adică la o capacitate de 60-65%, silozurile nu s-au mai tasat. Prin urmare, în momentul de față nu mai există nici un pericol să se taseze mai mult la încărcătura actuală, nici să se mai producă vreo crăpătură cauzată din cauza trecutei scufundări.

Silozul din Lehliu prezintă cea mai puțină gravitate, pentru că a avut tasările cele mai mici și fără înclinații. Astăzi el este încărcat cu 4.000 tone, față de 5000 tone, cât este capacitatea lui maximă. Deci, acest siloz, chiar încărcat la capacitatea maximă, nu mai prezintă nici un fel de gravitate.

În ceea ce privește celelalte două silozuri, cel de la Țândărei și cel de la Medgidia, silozul din Țândărei este cel mai puternic înclinat; celălalt este tasat aproape orizontal.

Care sunt primele soluțiuni date, pentru repararea acestor greșeli? Dl Scheideke, ca și experții noștri – pentru că noi până acum patru ani n-am avut nici o direcție și nici un institut, care să studieze această chestiune geo-tehnică în mod științific; noi am avut un inginer Tomescu, care a lucrat cu expertul Scheideke și pe care l-am asociat la aceste lucrări –, experții au fost de părere că, pentru îndreptarea silozului, este necesar să se golească terenul în partea unde este mai ridicat; silozul se va tasa automat ca și în cealaltă parte și el nu va mai prezenta în viitor nici un alt inconvenient decât acela de a fi intrat în pământ cu 30 centimetri mai mult decât s-a prevăzut la început.

În ceea ce privește însă posibilitățile de a fi încărcat mai târziu, numai după ce vom avea forajele făcute complet, vom vedea dacă silozul, odată tasat la 30 centimetri

și adus la orizontală, nu se va tasa din nou. Acest rezultat nu-l vom putea avea, pentru silozul din Medgidia și pentru celelalte două silozuri, decât peste 5-6 zile.

Aceasta este situația tehnică în care se găsesc silozurile. Acum vine problema răspunderilor.

În ceea ce privește cele 17 silozuri, și cel de la Țândărei și cel de la Lehliu, ele sunt făcute de Societatea „Silobau”, așa că pentru două silozuri din cele trei în discuție, răspunderea din punct de vedere juridic, după examenul Contenciosului, cade în mod exclusiv asupra firmei și asupra expertului, pentru că firma a avut același expert pe care l-am avut și noi, ministerul.

În ceea ce privește răspunderile izolate ale celorlalte construcțiuni, ele de la prima vedere apasă asupra a două persoane, sau mai bine zis asupra unei persoane și asupra unei direcții generale: expertul german și Direcția Generală a Silozurilor.

Un singur contract prezintă o circumstanță mai agravantă și el este în studiul Contenciosului Statului. Este vorba de contractul pentru construcția silozului de la Medgidia, făcut de inginerul Mititelu, care, după ce i s-au dat planurile și i s-a indicat terenul, a comunicat ministerului, în 1939, că nu crede că acest teren este bun, fiind foarte mlăștinos, și că nu-și ia răspunderile construcției, în cazul când terenul n-ar da rezultatele prevăzute și tasările ar fi mai mari decât cele stabilite. La aceasta, ministerul a răspuns că ministerul stă pe punctul de vedere că, din moment ce a adus pe cel mai mare specialist din Germania ca să studieze terenul și din moment ce, la noi această știință nu este decât la începuturile ei, se menține la expertiza domnului Scheideke, care a făcut câte un raport pentru fiecare siloz în parte, și deci menține alegerea de teren făcută de acesta.

La această adresă, firma „Mititelu” răspunde din nou că nu-și ia nici o răspundere pentru construcție, că propune alt loc pentru construirea silozului și că, deci, altfel nici o consecință nu cade în sarcina acestei firme.

Cu toate acestea, ministerul s-a menținut pe punctul de vedere al expertului german și firma „Mititelu” a continuat lucrarea.

Mareșal I. Antonescu: Dar Direcția Silozurilor a avertizat pe expertul german de această obiecțiune a firmei „Mititelu”?

A. Constantinescu: Nu l-a avertizat.

Mareșal I. Antonescu: Aici e vina: Direcția Silozurilor, de îndată ce a fost pusă în fața acestei obiecțiuni, trebuia s-o arate expertului german. Și numai dacă expertul german s-ar fi menținut pe același punct de vedere, ministerul l-ar fi aprobat din nou, iar construcția silozului ar fi continuat pe același teren, problema ar fi avut altă față.

A. Constantinescu: A doua chestiune: din moment ce s-a dat această formă contractului, ministerul trebuia să convingă firma „Mititelu” că expertul german este infailibil sau să găsească o altă formă, ca să facă pe inginerul Mititelu să lucreze fără nici o rezervă.

Acum Contenciosul răspunde care este exact răspunderea Direcției Silozurilor față de firmă, pentru că firma are o răspundere categorică, răspundere care constă în întrebuințarea materialului, în proporțiile stabilite, la radieră și la construcția silozului. Aici trebuie constatat dacă s-au respectat aceste proporții.

În ceea ce privește radiera, cu cât este mai mare, cu atât presiunea pe fiecare centimetru pătrat este mai mică. Calculația aceasta a fost făcută de Scheideke, care a arătat în expertiza lui că radiera, de mărimea cutare, rezistă la atâtea kilograme presiune pe centimetru pătrat. Și dacă Direcția Silozurilor a făcut aceste calcule și n-a greșit, atunci, evident, răspunderea apasă mai puțin asupra ei.

Toate aceste detalii referitoare la fixarea răspunderilor sunt în decurs de lămurire și în câteva zile vor fi precizate.

În ceea ce privește celelalte 17 silozuri, răspunderea cade indiscutabil – și aici am avizul Contenciosului – în sarcina firmei germane. Cât privește silozurile construite de firmele românești, răspunderea apasă asupra expertului, asupra Direcției Silozurilor și asupra firmelor constructoare, dacă acestea n-au respectat dimensiunile radierelor și calitățile de materiale întrebuințate, în proporțiile stabilite.

Acesta este aspectul chestiunii în mare.

În ceea ce privește celelalte 13 silozuri, vom începe imediat forajele, ca să nu avem surprize după încărcări și să cunoaștem situația lor mai înainte.

Mai este încă o chestiune, pe care am pus-o și în discuția Delegației Economice: această firmă germană și-a terminat lucrările; mai este discuție dacă ea mai are de dat sau de luat câteva milioane. Dar societatea aceasta n-a terminat lucrările din tranșa a doua: din 36 silozuri, au fost începute 30 de silozuri, care încă n-au fost terminate.

Se pune problema finanțării.

În contractul cu „Silobau”, s-a prevăzut ca plățile să fie făcute pentru 62% în lei și 38% în mărci. S-a fixat această proporție, pentru că era o serie întreagă de materiale și mașini, care trebuiau aduse din Germania și plătite în mărci; în afară de aceasta, s-a mai calculat un beneficiu destul de important, tot în mărci.

Între timp, mâna de lucru și prețurile au sporit foarte mult, față de 1939, iar proporția de preț ce trebuia plătită în mărci, nu mai trebuia să fie așa de mare, pentru că – din fericire – între timp s-au adus mașinile de care era nevoie.

Acum, această societate este în încetare de plăți; s-au produs greve la aceste șantiere. Și atunci, cu învoirea domnului ministru al Finanțelor, am făcut un virament de conturi și am executat direct plățile care trebuiau făcute la aceste șantiere pentru societate, pentru că silozurile tot trebuiau terminate.

Deși n-am o adresă din partea domnului Kling, în care să mi se arate cum urmează să se facă aceste reparații, totuși aș vrea să văd cum își va îndeplini el obligațiunile să repare silozurile, dacă nu se rezolvă problema finanțării. Iar dacă Societatea „Silobau” își ia această obligațiune, chestiunea trebuie adusă la Delegația Economică, pentru ca să se ceară o aprobare, care până acum a fost refuzată de două ori, și anume ca Guvernul să schimbe proporția monedelor, majorând procentul de lei și scăzând procentul de mărci, sau, dacă nu se aprobă această cerere, să se ajungă la lichidarea societății, iar Statul să repare singur silozurile din tranșa întâia și să continue construcțiile silozurilor din tranșa a doua.

Acestea, însă, sunt probleme care se vor pune peste câteva zile. Schimbarea planului de finanțare a mai fost propusă odată și eu am fost de părere ca cererea să nu se aprobe, ci să preluăm noi lucrările, pentru că Statul n-are nici un interes să majoreze proporția de lei și să micșoreze proporția de mărci.

Chestiunea, însă, se va pune cu ocazia reparării silozurilor din tranșa întâi. Voi vorbi în această privință cu domnii Kling și Scheideke și la viitoarea Delegație Economică voi da relații. După primul aspect, cred că justiția își va da părerea în ceea ce privește răspunderile, nu pentru Societatea „Silobau”, dar în ceea ce privește silozurile construite de societățile românești.

Sunt la dispoziția dv. dacă mai aveți vreo lămurire tehnică de cerut sau altă dorință.

Mareșal I. Antonescu: În privința silozurilor, trebuie să examinăm chestiunea din punctul de vedere al silozurilor construite, cât și din punctul de vedere al acelor care urmează să se construiască. Pentru cele construite, este nevoie de o verificare generală, mai ales la acelea care până acum n-au fost supuse presiunii maxime de încărcare.

În ceea ce privește răspunderile, chestiunea este platonică și nu ne avansează cu nimic. Ceea ce ne interesează pe noi este să salvăm silozurile construite iar, în viitor, să nu mai cădem în aceeași greșeli. Acestea sunt cele două aspecte ale problemei.

În ceea ce privește silozurile, care par compromise, după ce d-ta vei avea toate rezultatele cercetărilor și analizelor, trebuie să alergăm la toate mijloacele pentru repararea lor. Că reparațiile vor fi făcute de firmă sau de noi, nu interesează; pe noi ne interesează economia generală a țării și nu care este rezultatul unui proces de răspunderi și cine plătește paguba.

Este evident că nu putem urmări această societate în Germania și chiar dacă am putea s-o facem, procesul ar dura zeci de ani și nu acesta este scopul nostru. Ceea ce ne interesează este să facem silozuri și să avem răsplata sacrificiului pe care îl facem.

Deci, în primul rând, să se facă cercetarea situației, pentru salvarea silozurilor; în al doilea rând, să se facă verificarea celorlalte silozuri, ca să fim siguri că nu se va întâmpla cu acestea ceea ce s-a petrecut cu silozurile de la Medgidia, Țândărei și Lehliu; în sfârșit, în al treilea rând, pentru silozurile ce se vor construi, să ne luăm toate garanțiile și să ținem seama și de părerile mititeilor acestora ai noștri. Într-adevăr, părerea unui specialist al nostru ar fi folosit la ceva, dacă Direcția Silozurilor și-ar fi făcut elementara datorie să comunice expertului german: „Iată ce spune și Mititelu nostru”. Deci, să se facă cercetări cât mai serioase, ca să avem garanția că pe viitor nu se vor mai răsturna silozurile, ce se vor construi, datorită ușurinței cu care se lucrează la noi în țară.

De altfel, cutremurul a venit și a sancționat această ușurință: tot ce a fost construit fără pricepere sau cu rea-credință, fără suficiente studii din punct de vedere tehnic sau călcându-se principiile în ceea ce privește calitatea și dozarea materialelor – școli, biserici, clădiri publice –, a avut enorm de suferit de pe urma cutremurului, mai ales când a fost vorba de imobile construite în ultimii 30 ani; pe când casele cele vechi, pe care le avem de la străbunii noștri, au rămas neclintite în picioare.

A. Constantinescu: În ceea ce privește măsurile de luat, din punct de vedere al continuității, societatea care urma să facă construcțiile fiind în încetare de plăți, am continuat noi lucrările, iar cu privire la măsurile de garanție pentru silozurile în construcție terminate sau numai începute, am întrebuințat serviciul nostru geotehnic,

unde acum 3 săptămâni l-am numit acolo pe inginerul cel mai bun pe care l-am găsit în această materie.

Mareșal I. Antonescu: Acestea sunt chestiuni de amănunt. Dvs. trebuie să urmăriți directivele generale, să nu vă pierdeți în amănunte. Chestiunile celelalte cu procesele și alte lucruri de astea nu vor duce la nici un rezultat practic pentru Statul Român.

Statul Român trebuie să facă o acțiune practică și să-și salveze un bun al său care este necesar economiei naționale. Noi nu umblăm cu procese, care sunt în curs sau care se vor intenta în viitor, ca să căutăm vinovații, ci trecem mai departe.

Schimbul în lei al mărcilor germane și carbovaneților, pe care le posedă refugiații din Caucaz.

Domnilor, principal am vrut să discut această problemă. Nu poate Statul Român să-și ia o asemenea obligație pentru că nu are de ce să și-o ia. Nu se poate ca pentru toți streinii care fug din fața invaziei rusești și sunt primiți pe teritoriul nostru, Statul Român să-și ia obligația să le mai schimbe și moneda.

Așadar, nu avem nici o obligație față de acești oameni.

Dar se pune, în primul rând, chestiunea: ce facem cu refugiații din Caucaz? Unii au venit cu cămile, cu cai, cu o bună parte din avutul lor. Au venit cauzazieni, circazieni, tot felul de nații. Dar noi nu putem accepta toată această omenire. Aceasta arată însă un lucru: arată că la frontierele noastre nu există un suficient control.

Regimentele au adus cămile. Am spus să se dea aceste cămile instituțiilor noastre agricole, să nu mai fie ținute la regimente, fiindcă n-au ce face cu ele.

În ce privește refugiații de origină streină, trebuie să terminăm cu ei. Pe musulmani să-i trimitem în Turcia. Turcia are vaste teritorii nepopulate și poate să-i primească, mai ales că sunt de același neam cu ei, noi nu putem să-i primim. Avem refugiații noștri, românii noștri din Transnistria și, Doamne ferește, și din alte părți și trebuie să ne gândim ce facem cu ei. Noi n-avem obligația să-i primim pe streinii din Caucaz. Primii care sunt obligați în această privință sunt cei de la comunitatea turcească din Dobrogea. Ei să le dea posibilitatea ca prin muncă să poată trăi.

Noi nu știm de unde vin oamenii aceștia și mai ales cu ce intenții vin și nu știm ce ne poate aștepta ziua de mâine. Se poate să fie de bună credință și bine intenționați, dar pot fi și rău intenționați.

Ceea ce spun despre refugiații din Caucaz se aplică pentru toți refugiații. Noi nu suntem obligați să schimbăm banii tuturor națiunilor de pe pământ. Suntem datori să ne îngrijim de ei omeneste și să ne ocupăm cu atenția necesară, ca să-i expediem cât mai repede de pe teritoriul nostru. Dacă nu putem face aceasta, să-i adunăm și să-i punem într-o regiune unde să poată fi urmăriți de organele Siguranței. Să nu fie lăsați de capul lor așa cum s-a întâmplat cazul cu anumiți evrei de la Cernăuți. Nu i-am luat pe toți atunci când trebuia și să-i trimit de acolo, ci am lăsat, în urma intervențiilor care s-au făcut pe lângă mine, am lăsat câțiva intelectuali. Or, tocmai aceștia au fost găsiți de Siguranță la București în toate complourile care se puneau la cale împotriva Neamului Românesc. Am făcut greșeala că n-am luat o măsură radicală și am lăsat intelectuali evrei în Cernăuți – și aceasta datorită presiunilor mari făcute pe lângă mine, chiar și de către unii membri din Guvern – și acum ați văzut ce s-a întâmplat.

M. Vulcănescu: Aceste măsuri se aplică și pentru refugiații români?

Al. Neagu: Chestiunea nu s-a discutat decât în legătură cu refugiații români.

Cu românii cum procedăm, în ceea ce privește schimbul monedelor?

Mareșal I. Antonescu: Am vorbit pentru refugiații de origină streină. Cei de origină română sunt ai noștri, dar trebuie să procedăm cu măsură și cu multă precauțiune.

Cum stăm cu stocul de mărci?

M. Vulcănescu: Dl. Alexianu are 31 milioane .....¹, iar noi mai avem 23 milioane. Cheltuim dincolo de Bug 3 milioane pe lună. Astfel avem o marje și nu vom trece peste plafonul propus de dvs.

Dar acești refugiați, în drumul lor, vor cumpăra din Transnistria lucruri de care au nevoie și alimente, vite etc.

Mareșal I. Antonescu: Ei pot cumpăra orice. În Transnistria este o bogăție imensă. Hambarele sunt pline de bucate, curțile sunt pline de vite, așa că aceștia pot cumpăra orice, mai ales că vin și le aduc aici.

Încă odată însă: tot ce este român, trebuie să-l ajutăm.

M. Vulcănescu: În ce privește carbovaneții, aceștia se schimbă, după înțelegerea cu germanii, pe R.K.K.S.

Mareșal I. Antonescu: Dvs. însă trebuie să vă faceți stocul de mărci, pe care v-am spus că trebuie să-l restituim germanilor.

Prin urmare, eu nu mai mă ocup decât de cadrul principial al problemei.

Trecem mai departe: *Intensificarea transporturilor de produse petroliere; constituirea de rezerve.*

Am cerut mai demult să se facă aceste rezerve, dar nu s-au făcut depozitele așa cum doream eu. Totuși situația nu este rea. Nu sunt reclamațiuni că este lipsă de produse petroliere.

Din rapoartele care îmi vin aici nu rezultă că această chestiune constituie astăzi o problemă. În 1941-1942, a fost o problemă; în 1942-1943, problema s-a mai simplificat, iar anul acesta nu a mai fost o problemă.

S. Ghiolu: Situația din noiembrie și până acum s-a îmbunătățit foarte mult.

Mareșal I. Antonescu: Eu am privit totdeauna situația de pe teatrul de operații din Est și cu ochiul meu de expert militar vedeam că situația nu va putea ține mult și că frontul va ceda. Mi-am dat seama că datorită acestui fapt, căile noastre ferate la un moment dat vor fi supuse la un efort militar foarte mare și atunci am socotit că acest moment, care acum a venit, trebuie să ne găsească cu toate depozitele noastre, și de aprovizionare și de rezerve de petrol și de lemne, îndestulate. S-au făcut depozite, dar nu în măsura în care am dorit-o eu.

În cursul verii căile noastre ferate au șomat, iar acum sunt supuse la un efort extraordinar. Cu începere de la 16 ianuarie peste 500 de vagoane vom avea zilnic pentru economia națională. Aceasta deocamdată. Dacă ne-ar fi surprins evenimentele din Nordul Moldovei cu depozitele pline, desigur că n-am fi avut oarecare riscuri din punct de vedere economic, cred, însă, că nu le vom avea.

În această privință, cum stai d-ta, domnule g-ral Arbore?

---

¹ Lipsă în text.

G-ral I. Arbore: Stau relativ bine.

Mareșal I. Antonescu: Deocamdată transporturile militare absorb 30%. În cazul când transporturile militare vor cere un efort mai mare și vor ajunge la 50% din capacitatea Căilor Ferate, atunci situația pe plan economic devine gravă.

Cifrele sunt însă relative. Dacă nevoile vor cere să trecem de la proporția de 30% la 50% și mai mult, noi nu putem să refuzăm germanilor să le executăm transporturile. Dacă vine puhoiul peste mine, eu nu pot sta să discut cifrele. În primul rând, trebuie să apăr frontierele.

Dacă trec de cota de astăzi, pe care am impus-o Căilor Ferate, care va fi situația?

G-ral I. Arbore: Putem răbda în tot restul teritoriului 3 luni.

Mareșal I. Antonescu: În toate domeniile: pâine, grăsimi, zahăr, uleiuri?

G-ral I. Arbore: Grăsimile vin din Nord, și acolo situația o să devină cam grea. Producția de uleiuri este legată de ceea ce se petrece în Nord și de acolo vin foarte puține vagoane. Totuși pentru o lună și jumătate răspund.

Pentru carne nu este o problemă.

Pentru evacuările ce eventual trebuie să le facem, să ni se dea vagoanele necesare.

Mareșal I. Antonescu: Trebuie să faceți planul de evacuare. Colonelul Davidescu are de la mine dispozițiuni precise în această privință și pentru dvs. trebuie să aibă toate elementele necesare care să satisfacă toate cerințele. Putem pierde paturile, dar trebuie să luăm floarea-soarelui. Trebuie să dozați lucrurile în funcție de încărcătura vagoanelor în cadrul etapelor succesive.

De aceea, în fiecare săptămână se va ține câte o conferință interministerială, în care să se discute nevoile tuturor în această privință, pentru ca să se dozeze evacuarea regiunii de Nord.

Nu este o măsură disperată în fața unui pericol, ci este o măsură de prudență. V-ați opus să aducem bogățiile din Transnistria și nu ați vrut să le luați. Banca Națională nu a vrut să finanțeze operațiunile și acum aceste bogății le iau germanii, iar mai târziu le vor lua rușii.

Valorificarea producțiunii de cereale

Cum merge cheștiunea cumpărărilor din Basarabia și Bucovina?

DI. Alexianu a ascuns zahărul și acum are 900 de vagoane de evacuat. Vrea să evacueze aceste vagoane de zahăr cu convoaiele de căruțe. Am pus rezoluția să nu meargă vagoanele ca până acum, ci să le împingem dincolo de Râbnița, până la fabrică, până la Moghilev, ca să suprimăm convoaiele de căruțe. Nu se poate face nimic cu aceste convoaie de căruțe atunci când bubuie tunul. Să se împingă vagoanele până în fabrica care (*sic!*) se găsește între linia Nistrului și calea ferată Smerinka-Odesa.

Col. R. Davidescu: Așa a propus Guvernământul.

Mareșal I. Antonescu: Nu este posibil să încărcăm 900 vagoane în căruțe cu cai. Dar ce hrană trebuie pentru oamenii și pentru caii care transportă? Apoi ce cantitate pot transporta aceste căruțe?

Iată de ce trebuie să contramandăm măsura convoaielor cu căruțe.

G-ral I. Arbore: Din cantitatea de grâu și secară am cumpărat 60% din cota pe care trebuia s-o cumpărăm.

Mareșal I. Antonescu: Problema se pune în felul următor: trebuie să golim dinspre Est spre Vest. Nu cumpărăm din Sudul și nici din Vestul țării. În primul rând, cumpărăm din Transnistria, apoi din Basarabia, din Nordul Bucovinei, din restul Bucovinei și așa mai departe.

G-ral I. Arbore: În Basarabia avem 2557 vagoane grâu, care așteaptă să fie evacuate. Această cantitate este depozitată în gări.

Mareșal I. Antonescu: În ce parte a Basarabiei sunt depozitate?

G-ral I. Arbore: În mare majoritate la Sud de linia Chișinău-Iași. La Nord n-am mai mult de 800 vagoane.

În ce privește zahărul avem la Nord 2.550 vagoane.

Mareșal I. Antonescu: O să se creeze o criză de grăsimi și zahăr în Vestul țării.

Trebuie să facem depozite și pentru necesitățile de consum ale anului acesta, dar și pentru anul 1944-1945. Dacă pierdem teritoriile din Răsărit, trebuie să facem rezerve de săpun, de uleiuri, de zahăr.

Rândul trecut s-a făcut evacuarea Basarabiei în condițiunile știute. Atunci am lăsat peste 1000 de vagoane. Economia Națională din decembrie până în iulie nu fusese în stare să scoată din Basarabia cele 1000 vagoane zahăr, pentru că erau certuri cu Banca Națională. Acum nu am izbutit să scoatem din Transnistria ceea ce trebuia să scoatem, cam tot din aceleași cauze. Astăzi vom rămâne cu hârtia în tezaurul Băncii Naționale, iar grâul rămâne acolo. Lupta nu se duce numai cu armele, ci și cu posibilitățile de alimentare a acestei lupte și rezervorul de alimentare trebuie să-l împingem către Vest.

M. Vulcănescu: Am conceput o soluțiune care să permită aprovizionarea chiar fără să finanțăm. O parte din recoltă este deja finanțată de către bănci și o bună parte de cereale sunt constituite în gaj la Bănci. Am cerut să ni se comunice lista acestor gajuri. Cerealele vor fi transportate aici și lichidarea se va face în zona interioară.

Mareșal I. Antonescu: Nu mă interesează amănuntele, ci execuția. Dacă puteți cumpăra totul fără bani, eu sunt cel mai fericit să vă strâng mâna.

Dar pentru că a venit vorba de bani, dvs. știți că rândul trecut au rămas la sucursalele B.N.R., importante <cantități>² de hârtie monedă.

C. Stoicescu: N-au rămas la sucursalele noastre; au rămas numai la administrațiile financiare.

Mareșal I. Antonescu: În Bucovina s-a petrecut ceva mai urât: contabilii de la Fondul Religios au plecat fără registre. Registrele arată buna sau reaua credință a celui care le mânuiește. Dacă d-ta, mânuitor de bani, nu salvezi registrele de casă, înseamnă că nu vrei să mai dai seama de mânuirile făcute. Acum s-a mai agravat situația: atunci când ne-am întors în Bucovina, cei care au reluat conducerea Fondului Religionar de acolo n-au făcut un inventar din ce au găsit, încât nu se poate spune cum a fost administrat până acum Fondul Religionar.

---

² Omisiune.

Dacă oamenii aceștia n-au făcut un inventar, ce se mai poate face astăzi? Sunt oamenii aceștia cinstiți?

Deci, acestea sunt învățăminte pe care trebuie să le tragem și dacă se vor mai petrece lucruri de acestea, în orice administrație – să se dea instrucțiuni în această privință –, vinovații vor fi scoși afară din cadrul legilor normale și sancționați exemplar. Aceste lucruri nu trebuie să se mai petreacă. Nu se poate concepe ca cel dintâi gest pe care îl face un contabil să fie acela de a-și arunca registrele.

Ce s-a făcut în chestiunea monezii, cu care urmează să se plătească, în cazul când trupele germane fac pe teritoriul nostru achiziții, rechiziții etc.?

Al. Neagu: Problema s-a pus exact la fel și în 1941.

Col. R. Davidescu: Dl. g-ral Șteflea a studiat dacă este bine să se dea bonurile acelea cu trei despărțituri sau să se plătească în bani.

Mareșal I. Antonescu: În ziua când Basarabia, Bucovina și Moldova se vor transforma în teatre de luptă, trebuie să avem chestiunea pusă la punct. Le dăm germanilor carnete bonuri, cu ștampila Misiunii Germane, numerotate, și atunci când militarul german se va duce la restaurant, va cumpăra ceva, căci el este om și trebuie să mănânce, să consume, să nu se mai ivească diferende, așa cum a fost cazul când soldatul german a vrut să plătească cu dinari, cu leva, sau cu R.K.K.S. În asemenea cazuri negustorul refuză și atunci militarul plătește cu pistolul. Trebuie să discutăm cu Comandamentul German, dar să creăm noi bazele tehnice. Statul Major să discute cu Economia Națională, cu Ministerul de Finanțe și să rezolvăm problema ajungând la soluțiuni românești. Altminteri, vor veni germanii și vor lua de pe teritoriul nostru vite, vor merge la localuri publice și în restaurante și, întrucât lei nu le dau, vor căuta să plătească cu pistolul. De aceea trebuie să găsim soluția, care nu poate fi o soluție ideală, dar va rezolva într-un fel oarecare această necesitate de război.

M. Vulcănescu: Să nu ne găsim în fața unei soluții militare, fără să fie discutată cu noi.

G-ral Gh. Dobre: Chestiunea este dată și studiată la Marele Stat Major.

G-ral I. Arbore: Am studiat-o și am dat-o Marelui Stat Major, pentru ca împreună cu Misiunea Germană să se ajungă la o soluțiune.

Mareșal I. Antonescu: Să fie dată întâi Ministerului de Finanțe. Altminteri se poate întâmpla ca să ajungeți la o înțelegere cu Misiunea Germană, dar soluția să nu convină Ministerului de Finanțe, și dacă Misiunea Germană a apucat de a acceptat soluțiunea, ne va fi foarte greu să o schimbăm, căci vom fi considerați neserioși.

G-ral I. Arbore: Germanii au cerut lei, dar noi am răspuns că nu le putem da.

Mareșal I. Antonescu: În primul rând trebuie să discutăm chestiunea în cadrul românesc, cu toți membrii Guvernului cari sunt interesați în această chestiune. Sunt luni de zile de când am dat această chestiune în studiu. Aici sunt două aspecte ale problemei.

În primul rând, este aceea a trupelor și, apoi, este aceeași chestiune care a fost creată când ne-am retras din Bucovina și Basarabia: atunci am lăsat acolo peste două miliarde lei, care au fost schimbați de ruși cu ruble, alții luați de la administrațiile financiare și apoi întrebuințați la noi în țară pentru propaganda comunistă.

De aceea am discutat cu dl. ministru Neagu ca imediat, în mod automat să schimbăm moneda, toată hârtia pe care o avem pe toată suprafața țării să o schimbăm cu altă monedă pe care o avem deja în pivnița Băncii Naționale, în așa fel ca hârtia care rămâne dincolo să nu mai fie operantă. Trebuie să găsiți dvs. soluțiunea ca în mod automat să schimbăm moneda pe toată suprafața țării. Toate lucrările pregătitoare trebuie să fie făcute de dvs., împreună cu Ministerul de Finanțe, ca atunci când voi da ordin să se execute această măsură, dvs. să o puteți executa pe loc.

Deci acestea sunt cele două aspecte ale problemei, aspecte separate, cărora dvs. trebuie să le găsiți soluțiunea și apoi vom trece la execuțiune.

Ne vom înțelege cu germanii pentru partea întâi, iar pentru partea a doua, care este o problemă pur românească, m-am sesizat și am spus că această chestiune o veți discuta cu Ministerul de Finanțe și cu ceilalți miniștri ai departamentelor interesate, pentru ca toți să fiți de acord în această privință.

Al. Neagu: Mi se pare foarte greu ca să introducem două monede cu putere liberatorie pe teritoriul Statului Românesc.

Mareșal I. Antonescu: Care sunt acele monede de care vorbiți dvs.?

Al. Neagu: Este moneda care are curs legal și sunt aceste bonuri care urmează să aibă putere liberatorie.

Mareșal I. Antonescu: Domnule Neagu, unitățile noastre dau bonuri de rechiziție din niște carnete cu cotor. Un regiment se găsește într-o regiune oarecare, în timp de manevră sau război, și are nevoie să cumpere cereale sau vite. Atunci regimentul dă bonuri de rechiziție pentru ceea ce ia de la populație, iar bonurile acestea sunt plătite de Stat mai târziu.

Asemenea bonuri trebuie să dăm și germanilor.

Al. Neagu: Nu este tot monedă?

Mareșal I. Antonescu: Este tot ca și moneda, însă bonurile acestea se lichidează cu Statul german. Dacă nu se dau aceste bonuri, atunci se repetă ceea ce s-a întâmplat în Teleorman, când un sergent german a dat unui țăran o notă scrisă de mâna lui, pentru ceea ce luase de la el. Când, însă, dăm germanilor bonuri, pe care ei le liberează în anumite condițiuni, este altceva.

Al. Neagu: Este ca și cum li s-ar da lei.

M. Vulcănescu: Bonurile acestea să fie asemănătoare cu acelea pe care le liberează unitățile militare române, având în plus un semn distinctiv. Aceste bonuri se centralizează în anumite conturi, care se trec în socoteala Germaniei. Ele echivalează cu avansuri în lei, cu singura deosebire că nu li se dau germanilor banii în mână.

Mareșal I. Antonescu: Când m-am dus în Basarabia, mi-au ieșit înaintea foarte mulți țărani și mi-au arătat hârtiile care le-au fost date de nemți, în schimbul cerealelor sau vitelor luate de ei. Aceste hârtii, însă, n-au fost recunoscute de germani.

Al. Neagu: Bonurile se dau pentru constatarea rechizițiilor, nu pentru plată. Aceasta înseamnă că acceptăm ca germanii să facă rechiziții pe teritoriul nostru, cu plata ulterioară.

Mareșal I. Antonescu: Nu pot să fac altfel. Războiul nu cunoaște legi.

Al. Neagu: Din punctul de vedere al Ministerului de Finanțe, soluția dv. este mai bună.

C. Stoicescu: Altfel nu știm ce fac cu banii.

M. Vulcănescu: Dacă se dă o cantitate de monedă, atunci se poate frâna numai în totalitate. Dar capacitatea de achiziție a bunurilor este nelimitată, pentru că acestea vor avea valoarea ce se va scrie pe ele. Recunosc că obiecțiunea este teoretică, fiindcă unitățile militare achiziționează după nevoi.

Mareșal I. Antonescu: Domnule Vulcănescu, dă-mi voie: pe lângă fiecare unitate germană se va găsi câte un intendant român, care controlează cumpărăturile făcute cu aceste bunuri, în același fel în care și intențența germană primește bunurile de care are nevoie de la intențența română, drept autorizări de cumpărare.

Deci, o unitate germană – o divizie – nu este liberă să cumpere orice, nu e liberă să ia toate vitele din Moldova. Intendantul român spune: O unitate de atâția oameni are nevoie de atâtea cereale și de atâtea animale pentru hrană, și dă bunuri pentru cantitățile respective, iscălite și de intendantul german și de intendantul român. În felul acesta avem o dublă garanție că se limitează abuzurile.

Se vor face abuzuri și așa, dar trebuie ca un intendant român să fie atașat pe lângă fiecare comandament de divizie germană, care operează pe teritoriul românesc. Pentru lucruri care depășesc nevoile unității respective, nu se dau bunuri.

Prin urmare, chestiunea trebuie reluată și studiată. Am făcut greșeala că am vorbit numai cu câteva persoane, în loc să pun chestiunea la ordinea de zi.

Al. Neagu: Aceasta înseamnă că dv. admiteți ideea de rechiziție în folosul lor.

Mareșal I. Antonescu: Ce să fac?

Al. Neagu: Eu nu fac contradicție; vă întreb.

Mareșal I. Antonescu: Nu, când am fost chemat la Berchtesgaden și ni s-a pus, pentru prima oară, chestiunea necesității trecerii trupelor germane pe la noi, spre Balcani, nu puteam să mă opun. Nu puteam în momentele acelea să pun armata să tragă în germani. Trebuia să accept fiindcă și altfel germanii tot ar fi trecut; am pus, însă, condițiunile maxime pe care le puteam pune, arătând: „Nu pot să contribui cu nimic, nici din punctul de vedere al hranei, nici din punct de vedere economic, decât în cadrul contingentelor”. Hitler a fost de acord. Al doilea: nu pot să dau lei; Hitler a fost de acord. Am luat aceste garanții.

Dar cu toate că am luat garanțiile acestea, pe care mi le-a dat și Hitler și Göring și Keitel și Ribbentrop, s-a întâmplat pe teritoriul nostru ceea ce știți și dv. foarte bine.

Trec la a doua problemă: s-au făcut concentrări masive de trupe germane în Moldova de Nord. Deși aveau trenuri de aprovizionare, germanii s-au dus și au luat ce au găsit pe la locuitorii din drum, ce le trebuia, fiindcă în afară de hrana care i se dă, omul mai vrea și alta.

Italianii au făcut și mai mari orori în județul Rădăuți pe unde au trecut: au luat vitele oamenilor, au luat păsările, au rupt gardurile, ba câteodată au luat chiar și nevestele de lângă bărbați.

Acesta este războiul. Eu nu găsesc altă soluție.

Al. Neagu: N-am făcut nici o obiecție. Am vrut să știu care este limita la care mergeți. Dacă mergeți pe ideea de rechiziție, nu se mai pune problema să dăm lei.

Mareșal I. Antonescu: Dacă preferați să dați lei ...

Al. Neagu: Din punct de vedere tehnic, preferăm să dăm bonuri decât lei.

M. Vulcănescu: Populația își va apăra mai bine bunurile.

Mareșal I. Antonescu: Cât va putea. De altfel, cu jandarmi și cu poliție, voi mări siguranța în regiunile în care vor cantona unitățile germane.

M. Vulcănescu: Acest sistem este preferabil, fiindcă putem scădea valoarea bunurilor rechiziționate din contingentele ce urmează să le dăm Germaniei.

Mareșal I. Antonescu: N-am alt sistem. Între monedă și bunurile acestea, am ales bunurile.

Vasăzică, pentru finanțarea Armatei germane care va veni la noi, aceasta va fi soluția.

Domnule Minescu, ai început să retragi mărfurile din depozitele I.N.COOP-ului din Bucovina și din Basarabia?

Gh. Minescu: Am început să evacuez de când v-am anunțat.

G-ral I. Arbore: Domnule Mareșal, vreau să pun o problemă: Noi vom cumpăra mai departe cereale, ceea ce va face să mai intre o serie de lei în aceste teritorii. Atunci m-am gândit ca marilor proprietari, cari până acum nu prea au putut vinde, să le dăm voie să predea cerealele I.N.COOP-ului, rămânând ca contravaloarea (*sic!*) să le fie plătită în rate lunare. Ei, însă, pretind să li se dea banii imediat.

Pentru țărani cari se evacuează, dacă am ajunge și la această măsură, noi trebuie să dăm neapărat banii momentan, măcar în parte, rămânând ca restul să se plătească aici.

Mareșal I. Antonescu: Noi trebuie să rămânem în cadrul principiilor. Dacă facem excepție, ajungem la o birocrație complicată și dăm naștere la conflicte.

Care este cadrul? Dacă luați ceva, plătiți. Vom vedea mai târziu ce vom face.

În ceea ce privește acea schimbare a monedei, despre care v-am vorbit, trebuie să vă spun că domnul Lavrentiev a venit la noi în țară cu 2.000.000.000 lei și a cumpărat toate conștiințele. Acum, însă, pentru aceleași scopuri, au fost întrebuițate numai 15.000.000 lei. Agenții puși în slujba inamicului, pentru a justifica cheltuielile, au declarat în acel comitet al lor că au organizat diferite acte de sabotaj în fabricile noastre de muniții. Eu am spus, de la început, că toate aceste afirmații nu sunt adevărate. Într-adevăr, Siguranța a cercetat și a constatat că nici un act de felul acesta n-a fost săvârșit. Aceasta înseamnă că agenții au luat bani și au justificat în felul acesta sumele cheltuite.

Acum nu s-a întrebuițat decât un fond de 15.000.000 lei, pe când atunci, după plecarea lui Lavrentiev, sobele de la Legația Rusească au fost găsite pline de cenușe și de resturi de hârtie monedă, arsă în ultimul moment.

Al. Neagu: O afacere bună.

C. Stolcescu: Pentru Stat, fiindcă noi plătim această hârtie monedă Statului.

Domnule Mareșal, aș avea de propus ceva. Nu știu cât se întinde această evacuare. Se poate întâmpla ca în Basarabia I.N.COOP-ul să n-aibă sume suficiente pentru cumpărături. Și atunci s-ar putea face altceva: I.N.COOP-ul să ofere agricultorilor locuri de depozitare pentru cerealele lor în magazinele acestei instituții situate în alte regiuni ale țării, fără să primească bani.

Al. Neagu: Ei acceptă această operație în schimbul unor bonuri de depozit.

I. Marian: Vom discuta la Delegația Economică.

Mareșal I. Antonescu: Foarte bine. Eu v-am spus: „Dacă puteți cumpăra mărfuri fără bani, cu atât mai bine”.

Al. Neagu: Chiar și pentru acordul cu Germania, ne gândim la sistemul acesta.

Gh. Minescu: Aceste cumpărături din regiunile de Nord-Vest ale țării trebuiesc făcute în funcțiune de posibilități de transport, nu să depozităm cerealele în gări și acolo să le găsească alții.

Mareșal I. Antonescu: Mai este la mijloc și o chestiune socială: țăranii din Basarabia, cari au experiența acestor schimbări, nu vor să fie surprinși fără bani de ruși. Într-adevăr, dacă sunt găsiți cu cereale, rușii le rechiziționează, pe câtă vreme cu bani, mai iau ruble și mai trăiesc.

De aceea, sunt nemulțumiri în Basarabia că nu cumpărăm cereale. Pe de altă parte, unii basarabeni vor să vină încoace, alții nu. Noi nu facem nici un fel de presiune, pentru că nu trebuie să provocăm un exod de populație. Francezii, dacă au fost bătuți, aceasta s-a întâmplat din cauză că coloanele de populație, care se evacua, s-au amestecat cu trupele lor, care din cauza aceasta n-au mai putut să lupte. De faptul acesta au profitat germanii.

Asemenea lucruri eu nu pot să creez în Țara Românească, pentru că asemenea situații ne-ar dezorganiza foarte repede. Eu voi fi la fața locului ca să pun capăt la astfel de eventualități, însă aceasta este posibil numai dacă din vreme toate măsurile sunt puse la punct, toate lucrurile sunt studiate și toate ipotezele sunt prevăzute și bine încadrate cu personal de execuție. Atunci execuția va merge bine și multe din inconvenientele de felul acesta vor fi evitate.

Este chestiune de gândire, de pregătire, de organizare și de execuțiune. Totul trebuie realizat la maximum, și se poate realiza.

V-am dat destule principii în această privință. Am luat dispoziție ca săptămânal șefii de departamente respective și cei cari se ocupă de chestiunea evacuărilor să se întrunească la Președinția Consiliului sau altundeva, ca să vedem care sunt greutățile care ni se pun în cale și mijloacele pentru a le înlătura.

M. Vulcănescu: S-a mai pus chestiunea în legătură cu evacuările: dacă tindem să lăsăm acolo moneda divizionară sau biletele de bancă. Noi vrem să lăsăm cât mai multă monedă divizionară, pentru că n-am știut că se face operația de schimbare a biletelor de bancă.

Dacă schimbăm biletele de bancă, însă, atunci nu mai facem acest lucru.

Mareșal I. Antonescu: Noi trebuie să punem răul înainte și de aceea am presupus situația cea mai rea. Totuși nu se poate ca germanii să vină cu luptele pe teritoriul nostru, căci atunci războiul este pierdut total. Ei dacă pierd linia Smerinka-Odesa, atunci nu mai pot aproviziona trupele din Ucraina.

Niciodată, în război, nu se pot trage concluziuni pripite. Nu poți să știi ce se va întâmpla până în ultima clipă. Așa ne spune istoria. Anibal știm că a ajuns până la porțile Romei și a terminat-o la porțile Cartaginei; Napoleon a câștigat bătălii peste bătălii, pentru ca să ajungă la Moscova și acolo să piardă tot ce câștigase în 20 ani de victorie; noi am ajuns până la Stalingrad și am pierdut fructul a doi ani de lupte victorioase. Tot astfel rușii pot veni până în Galiția și acolo să piardă undeva bătălia și să se dea peste cap cu totul.

Nu trebuie să ne grăbim să tragem o concluzie. Victoria totdeauna stă pe o muchie de cuțit. La Waterloo a stat pe o muchie de cuțit și structura politică a Europei ar fi fost cu totul alta în ultima sută de ani, dacă rezultatul ar fi fost altul și dacă Blücher nu ar fi venit la timp cu diviziile sale; bătălia de la Marna a întors soarta războiului dintr-o singură lovitură.

Ceea ce facem noi sunt măsuri pregătitoare ca să nu fim surprinși nepregătiți de evenimente.

M. Vulcănescu: Ultimele plăți să le facem cu monedă divizionară sau cu bilete de bancă?

Mareșal I. Antonescu: Să aveți totdeauna înaintea icoana celor petrecute în războiul trecut, când, după o lună de zile, țara cu hambarele pline de grâu și băncile cu pivnițele pline cu aur, după o lună s-a produs în Țara Românească cea mai mare criză. Nu mai aveam pâine; nu mai aveam nimic la București. De ce? Deoarece conducerea politică și militară nu prevăzuseră decât un război victorios. Nimeni nu s-a gândit că putem merge și înapoi.

Noi prevedem că vom veni înapoi la București. Punem și această ipoteză. Ei bine, ne organizăm pentru această eventualitate. Privim răul înaintea noastră și trebuie să fim pregătiți a-l înfrunta.

DI. Alexianu îmi dădea mereu asigurări, iar acum vine să arunce în Țara Românească tot tifosul exantematic și febra aftoasă, și toate pacostele celelalte.

Al. Neagu: Noi luasem dispoziția ca în zona de Nord să se plătească trei salarii. Între momentul în care noi dăm ordinul de plată și momentul când se execută acest ordin la ultima celulă trec de obicei 10-12 zile. Acum se pune problema: declanșăm acest ordin de plată a celor trei salarii?

Mareșal I. Antonescu: Să procedezi așa cum procedăm noi în Armată: să pui în plicuri salariile pentru fiecare administrație și plicurile nu se deschid decât atunci când vine ordinul ca să se deschidă. În plic se găsește o notă: „Aceasta reprezintă salariul d-tale pe trei luni”. Pe plic scrie: „Nu vei deschide plicul decât la ordinul cutare”. Așa facem noi. Când am deschis plicul atunci știi ce este în plic. Așa pregătim noi ipotezele de război. Același lucru să-l faceți și dv.

Am făcut mobilizarea de la 1941 și nu ați auzit nici o tobă, nici un clopot, nici o trompetă, pentru că am pregătit aceasta în cele mai mici amănunte. A răspuns la mobilizare fără să fie chemat satul cu toba. Așa am procedat și acum pentru o anumită parte a țării. Dacă veți face așa, veți înlătura multe neajunsuri.

M. Vulcănescu: Declanșăm ordinele de plată de pe acum, însă nu le trimitem acolo.

Mareșal I. Antonescu: Fiecare magistrat, fiecare învățător, fiecare preot din Basarabia și Bucovina trebuie să aibă un plic pe care să scrie că nu-l va deschide decât în momentul cutare, iar înăuntru să cuprindă o notă pe care să scrie: „D-ta te vei duce cu familia d-tale în cutare loc, te prezinți acolo și-ți iei serviciul în primire”. Astfel îl iau pe magistratul de aici din Basarabia sau din Nordul Bucovinei și-l duc la judecătoria X din Oltenia, unde am un judecător lipsă. Același lucru îl fac cu preotul: el își găsește biserica, intră imediat în funcțiune și nu-l plătesc degeaba. Sunt instrucțiuni date în această privință, pe care le perfecționăm, așa cum am perfecționat și Apărarea Pasivă, pentru ca la eventualul cataclism, să suferim cât mai puțin.

Eu fac, în orice caz, maximum ca să nu fiu surprins de evenimente.

Vă atrag atenția încă o dată că dacă luăm aceste măsuri nu înseamnă că pericolul este atât de grozav.

Trebuie să fim prevăzători și prudenți. Trebuie să ne pregătim din vreme. Acum am constatat că Ministerul de Finanțe nu știe nimic astăzi de dispozițiunile acestea care arată cum se va proceda față de trupele germane, care se vor găsi pe teritoriul nostru. Am vorbit cu fiecare în parte, pentru ca să nu arunc sămânța panicei, dar n-am fost totdeauna tocmai bine înțeles. Acum a venit momentul ca să vă vorbesc mai deschis.

Al. Neagu: Vor fi unele măsuri pentru facilități financiare.

C. Stoicescu: Am auzit că au început să se vândă bunuri la prețuri derizorii. Este necesar să se imobilizeze bunurile și să nu se mai poată face tranzacții decât cu o anumită autorizație.

Mareșal I. Antonescu: Putem face altceva. Să dăm un avertisment că toate vânzările acestea oneroase se vor anula, dar îmi este teamă să nu blocăm toată viața economică. Cum stabilim noi că prețul este oneros?

M. Vulcănescu: Mai ales că acel care cumpără dovedește încrederea în Statul nostru.

Mareșal I. Antonescu: Este deplasarea firească a bunurilor care trebuie să treacă dintr-o mână în alta. Nu este bine nici să luăm o asemenea măsură.

I. Marian: Aceasta n-o putem împiedica. Eu am auzit de o vânzare în Oltenia exagerată în sens contrar: Eustațiu Stoenescu a cerut la preemțiune, la Institutul de Credit Național Agricol, să-și vândă moșia cu 200.000 lei ha. E un preț exorbitant. Probabil că s-a găsit cineva care n-are încredere în monedă și să-i ofere acest preț.

C. Stoicescu: În Bulgaria s-a făcut lucrul acesta: tocmai pentru a se împiedica vânzările oneroase, ele trebuie să fie supuse unei autorizațiuni date de autoritate.

Mareșal I. Antonescu: Măsura pe care trebuie să o luați este ca bunurile acestea să nu treacă în mâini străine, ci în mâini românești. Dacă nu trec în mâini străine, ci în mâini românești, atunci e foarte bine. Este o lege naturală pe care noi n-o putem combate. Să luăm averea Cantacuzineștilor. Cantacuzino Nababul a făcut o avere formidabilă, pe care a lăsat-o urmașilor. Dar aceștia, într-o singură generație, ce au făcut cu această avere? Ce s-a ales de ea? A circulat de la cel nevrednic la cel vrednic. Dacă un om își pierde capul sau are soluțiuni proaste pentru fiecare problemă pusă în viață, noi n-avem ce să-i facem. Viața este o acțiune, o luptă de dimineața până seara. De modul cum soluționezi d-ta problema depinde situația d-tale și locul pe care-l ocupi în viață. Totul depinde de modul cum ai soluționat această luptă de când ai ajuns adult și până la sfârșitul vieții.

Dacă omul nu știe să-și stăpânească nervii și este nebun ori își bate joc de averea lăsată de părintele lui, noi trebuie să ne preocupăm de acești oameni slabi de minte? Arătați-mi ce a devenit averea strânsă de Cantacuzino Nababul? Poți să-l împiedici pe nepotul Nababului să joace la club linia de table pe un milion?

Mergem mai departe: *Înființarea unui târg de animale la București.*

Problema aceasta ați discutat-o și la Consiliul Interministerial. Este de neînchipuit ca Bucureștiul să nu aibă târgul lui de animale. Am luptat ca să realizăm

toate problemele în legătură cu viața economică: abatoare, silozuri, târguri de vite. Toate au făcut parte dintr-un cadru general de potențial economic. Urmăriți toate problemele de la septembrie 1940 până astăzi.

Vă rog să dați posibilitatea Municipiului București ca să aibă un târg de vite. Câtă vreme nu vom avea un târg de vite aici nu vom putea rezolva problema schimbului de bunuri economice cu provincia. Deci, să dați posibilitatea primarului Bucureștilor să rezolve această problemă.

Ce este cu cheltuielile de întreținere a economatelor județene?

P. Strihan: Eu am pus această chestiune la ordinea de azi. Am cerut ca cheltuielile (*sic!*) de întreținere care sunt în sarcina prefectului să fie acoperite din eventualele beneficii de la gestiuni.

Mareșal I. Antonescu: Acest lucru a fost chiar de la început. Trebuia să se asigure o mică cotă (*sic!*) de beneficii, din care să se acopere cheltuielile reclamate de manipularea mărfurilor de către economat.

G-ral I. Arbore: Prin lege se arată că economatele nu plătesc chirie pentru localurile în care sunt instalate, ci prefecturile le dau aceste localuri.

Mareșal I. Antonescu: Noi ne-am închipuit că sunt case de la Centrul de Românizare, care le pot fi puse la dispoziție. Sunt atâtea prăvălii în Nordul Moldovei, cari au intrat în posesiunea Centrului Național de Românizare, unde plătesc o chirie corespunzătoare cu cota de 3% care a fost dată economatelor. Aceasta o pot suporta. Economatele pot pune un plus de 7-10%, fără ca prin aceasta să scumpească marfa. În marea lor majoritate economatele și-au ajuns scopul. Ele în afară de câteva, care au fost rău administrate, au corespuns scopului urmărit și s-au interesat de ele nu numai funcționarii, ci chiar și lume din afară.

Cheltuielile de întreținere a economatelor nu trec în sarcina Statului. Dacă nu pot lua din imobilele trecute în sarcina C.N.R.-ului, atunci să ia din beneficiile lor o cotă pentru chirie. De asemeni, dacă sunt câteva economate deficitare, să fie ajutate acestea de către economatele care, având mai mulți membri, sunt excedentare.

O. Vlădescu: De altfel excedentele se varsă la un fond comun care poate să fie repartizat între economatele deficitare.

G-ral I. Arbore: Ați ordonat să nu se facă decât foarte mici cheltuieli. Toate cheltuielile sunt de aproximativ 38.000.000 lei.

Mareșal I. Antonescu: Cât au rulat?

G-ral I. Arbore: 2 miliarde. Aceasta înseamnă 2%, pentru cheltuieli.

Mareșal I. Antonescu: Prin urmare, cheltuielile reprezintă 2%. Aceasta face dovada unei administrații ideale.

M. Vulcănescu: Nu plătesc chirie, nu plătesc funcționarii.

Mareșal I. Antonescu: Cât reprezintă cheltuielile pentru chiria localurilor puse la dispoziție de prefecturi?

G-ral I. Arbore: Este vorba de o cheltuială de 2.000.000 lei.

P. Strihan: Mai este chestiunea funcționarilor detașați de la prefecturi la economate.

Mareșal I. Antonescu: Salariile acestora le suportă Statul. Dacă în viitor vor da excedente mai mari aceste economate, atunci vom plăti și funcționarii din excedente. Studiați și chestiunea aceasta. Vedeți cât reprezintă și salariile lor. Mai

puteți pune 2-3% în plus la mărfuri, mărfurile prin aceasta nu se vor scumpi, față de piață, căci economatele vând cu 50-60% mai ieftin, și atunci veți avea de unde să plătiți și pe funcționari. Puteți pune în felul acesta instituția pe adevărate baze comerciale, pe baze sănătoase și dacă se poate vom băga acolo și întreținerea funcționarilor. De asemenea, puteți să-i băgați și la beneficii pe funcționari.

Legea economatelor am făcut-o sub imperiul necesității, căci nu puteam merge la sporirea lefurilor funcționarilor la fiecare șase luni. Am făcut economate. Negustorii au fost mințiți și au spus că vom da peste cap comerțul românesc. Alții au spus că nu vor funcționa și că se va fura. Rezultatul a fost, însă, că ele au fost folosit funcționarilor. Au folosit nu numai funcționarilor, dar și altor categorii de cetățeni cari au făcut apel la ele.

O. Vlădescu: Mergând pe ideea aceasta s-ar putea să le atribuim acestora imobilele lor.

Mareșal I. Antonescu: Dă-le imobile evreiești. Expropriem definitiv anumite imobile evreiești și le constituim în patrimoniul economatelor. Să iei d-ta în studiu chestiunea aceasta.

Suspendarea până la 1 ianuarie 1944 a predării încălțămintei uzate în locul celei noi

Noi rămânem pe principiul pe care l-am fixat. Am văzut că acest lucru se aplică și în alte țări, nu numai la noi. Când îi dau unui cetățean un costum de haine, el trebuie să aducă un costum de haine vechi. Aceasta mai ales astăzi când sunt oameni cari au costume de haine cu duzinele. Și eu chiar, antrenat de domnul Mihai Antonescu, care are garderobe întregi cu zeci de costume de haine, am mult mai multe costume decât îmi trebuie, și civile, și militare. Așa este o înclinare a omului de a avea cât mai multe costume, dar noi trebuie să punem frâu acestui lucru. Eu îmi aduc aminte de doi oameni politici cari se lăudau totdeauna cu numărul de costume de haine pe care-l aveau. Unul a murit și pot spune numele, este Niculae Titulescu; celălalt este în viață.

Așadar, rămânem pe principiul fixat: se predă încălțămintea uzată în locul celei noi.

Controlul fabricării încălțămintei

La O.R.A.P. se petrec lucruri necurate. Mi-am făcut această convingere și eu, ori de câte ori am perseverat într-o chestiune, am avut dreptate. M-am convins că acolo e ceva putred. Tot așa și cu dl. Dragoș la Românizare. D-sa m-a asigurat că la Românizare domnește o onestitate desăvârșită, că prin acțiunile domnilor de acolo nu se compromite regimul. Ei bine, vă va spune dl Vlădescu ce se petrecea acolo. Tot așa și cu dl Alexianu. Eu i-am spus că nu sunt judecător de ocol ca să vină la mine cu argumente să combată anumite afirmațiuni; eu vreau să văd fapte.

La O.R.A.P. se petrec lucruri foarte urâte.

G-ral Gh. Dobre: Este și un fals acolo.

Mareșal I. Antonescu: Din moment ce este unul, desigur că, cercetând, vei găsi mai multe.

G-ral Gh. Dobre: Să pun mâna cel puțin pe unul.

Mareșal I. Antonescu: Un om avertizat face cât doi. Dv. nu sunteți responsabili de ce se petrece acolo, dar trebuie să fiți avertizați.

L-am ascultat pe dl Pella, care mi-a comunicat lucruri oribile. Trebuie cu orice chip să înlăturăm intermediarii. Este groaznic ca să ajungem astăzi ca reprezentantul unui Stat să ne spună: „La dv. este un haos”. Iată ce mi s-a comunicat prin dl Pella: un tractor care în Elveția, cu toate taxele, costă 30.000 franci elvețieni a fost cumpărat la noi în țară cu 80.000 franci elvețieni.

Știu că ați cumpărat tractoare și știu că s-au cumpărat tractoare și din Transnistria. Cu ce preț au fost decontate aceste tractoare? Să faci o anchetă. Eu sunt omul care nu mă supăr când mi se arată că am făcut o greșală, și dacă din greșală am pus piciorul într-o groapă, imediat îl trag înapoi și nu caut să intru și cu celălalt în groapă.

I. Al. Rădulescu: Domnul Alexianu mi-a trimis o notă în care spune că maximum de preț a fost 28.000 franci elvețieni, pentru un tractor.

Mareșal I. Antonescu: Eu mă găsesc în fața unui act care spune că un tractor cumpărat cu 30.000 franci a fost decontat cu 80.000 franci elvețieni.

Trebuie să se facă cercetări și dacă se dovedește că este inexact, atunci să-i cerem dlui Pella ca să-i spună acelui domn că este un mincinos. Eu sunt fericit să fac dovada că cineva de dincolo este de rea-credință. Dar nu este mai puțin adevărat că și haosul în departamentele noastre economice există.

Am dat dispoziții ca tot ce se tratează într-o țară străină să se facă cu (*sic!*) cunoștința ministrului nostru de acolo, fără ca acesta să se amestece în chestiune. El trebuie să fie un fel de arbitru.

Eu, când am fost atașat militar la Londra, am refuzat să fiu amestecat într-un contract de furnitură, însă am cercetat și m-am informat asupra modului cum a fost încheiat contractul cu firma „Wickers” și când s-au ivit divergențe am arătat că Statul Român nu are dreptate și că dacă va fi dat în judecată va plăti daune, dar eu nu eram acela care tratam cu „Wickers”. Dar dv. aveți în străinătate agenți economici.

S. Ghiolu: Sunt ai Ministerului Afacerilor Străine.

Mareșal I. Antonescu: Ce face agentul nostru economic din Elveția? Domnul acesta își întoarce degetele pe dos și acum suntem în imposibilitate de a trage pe cineva la răspundere. Vine cineva cu un tractor pe care l-a plătit cu 30.000 franci și-l vinde cu 80.000 franci în Țara Românească. Aceasta atrage după sine scumpirea vieții și în alte domenii.

Vă rog să-mi arătați într-o notă exact care este situația.

Al. Neagu: Această chestiune cu tractoarele tot aici s-a putut încurca.

Mareșal I. Antonescu: După acest preț ar rezulta că intermediarul a câștigat aproape 200 la sută.

M. Vulcănescu: În lei românești 80.000 franci elvețieni fac circa 16.000.000 lei, socotind cursul la bursa neagră, iar după cursul Băncii Naționale fac 4.000.000 lei. Este o imposibilitate să se fi vândut tractoare cu aceste prețuri.

Mareșal I. Antonescu: Eu din capul locului am văzut că este o cifră exagerată și i-am spus dlui Pella că nu cred posibil acest lucru.

S. Ghiolu: Poate să fie diferență de preț, dar nu de ordinul acesta. Dacă dl Alexianu a trimis nota aceea și dovedește că nu s-a plătit mai mult de 28.000 franci tractorul, atunci vedeți că vi s-a relatat o situație inexactă.

C. Stoicescu: Era să se cumpere niște pantofi de către „Casa Oștirii”, pantofi care la Zürich costă 40 franci, iar aici urma să se plătească 70 franci. Chestiunea s-a oprit însă la timp.

Mareșal I. Antonescu: Cine propusese contractul?

G-ral Gh. Dobre: Era o propunere făcută la „Casa Oștirii”, dar nu s-a realizat.

Mareșal I. Antonescu: Ce măsuri a luat Crăiniceanu contra domnului care a venit să propună afacerea aceasta? Înseamnă că domnul acela voia să facă această afacere, se bizaia el pe ceva. Trebuie chemat, cercetat și trimis în lagăr.

S. Ghiolu: Noi avem nevoie de oameni cari să vină să ne facă propuneri ...

Mareșal I. Antonescu: Trebuie multă prudență.

S. Ghiolu: Trebuie să lăsăm oamenii să vină să ne facă propuneri, iar noi să luăm măsuri, ca să nu fim înșelați.

Mareșal I. Antonescu: Vin elvețienii și ne propun să facem un concern de bănci româno-elvețian, care ar fi de mult folos pentru comerțul dintre cele două țări și pentru interesele superioare ale neamului, în afară de faptul că, într-un asemenea caz, am avea pe cine să tragem la răspundere în caz de abuz.

Aceasta trebuie să fie soluția și în ceea ce privește relațiile comerciale cu Germania și în ceea ce privește relațiile comerciale cu celelalte țări: faceți concernuri de bănci. Eu n-am nici o bancă pe care s-o protejez, așa cum făceau alții înainte; sunt fericit că sunt bănci românești serioase, care pot face astfel de afaceri.

S. Ghiolu: Acum, și propunerea elvețiană are un anumit substrat: este în legătură cu tratativele cu Germania.

Mareșal I. Antonescu: Se petrec astfel de lucruri și în Spania și în Bulgaria și în Elveția; trebuie să le punem capăt odată. Eu nu caut acum să văd cine este vinovatul, ci să găsesc o soluție pentru această problemă. Ce este exportatorul unic? Tot de la principiul acesta am plecat, ca să nu mai fim la discreția tuturor intermediarilor și tuturor societăților.

Reviu asupra problemei încălțăminte. Chestiunea aceasta va fi una din rușinile regimului și ale O.R.A.P.-ului. Deci, mergeți categoric aici până la schimbările cele mai radicale.

Organe de desfacere „Amero”

S. Ghiolu: „Amero” este o societate care desface produsele Societății „Viscoza Română”. S-a pus la noi chestiunea dacă mai este cazul să mai ființeze astfel de societăți, cu caracter de intermediari, care percep un beneficiu de 14% și prin aceasta scumpesc mărfurile. S-a hotărât în Delegația Economică ca (*sic!*), acolo unde aceste întreprinderi reprezintă un monopol, trebuiesc desființate.

G-ral Gh. Dobre: Am spus să se desființeze.

Mareșal I. Antonescu: Să le desființați pe toate, pentru că scumpesc mărfurile. Ce ai făcut cu controlorii aceia, dle g-ral Dobre?

G-ral Gh. Dobre: I-am desființat. Decretul este la dv.

Mareșal I. Antonescu: Am constatat că nu mi-am atins scopul cu ei, pentru că s-au transformat în paraziți, cari s-au pus de acord cu patronii fabricilor respective.

Exporturi în Serbia în contul creditului de 175.000.000 lei acordat pentru românii din Timoc și Banatul Sârbesc

Cunosc problema acestei societăți „Sârbohrana”, care se ocupă cu exporturile.

S. Ghiolu: S-a pus problema de către Președinția Consiliului ca să se dea pentru Banatul Sârbesc produse românești, prin cooperative.

Mareșal I. Antonescu: Am examinat chestiunea. Să nu facem, însă, această operație în profitul instituțiilor și băncilor sârbești; dacă o putem face în profitul românilor, s-o facem. Am văzut, însă, din documente că din sacrificiile pe care le face Statul Român beneficiază sârbii, ceea ce nu este scopul nostru. Dacă fac un sacrificiu, înțeleg să profite grupul etnic românesc, nu băncile sârbești.

S. Ghiolu: Au venit delegații românilor din Banatul Sârbesc și vor face o propunere în acest sens.

Mareșal I. Antonescu: Vă spun lucrul acesta, pentru că, din nenorocire și spre rușinea neamului acestuia, ne-am lovit și în Ardealul de Nord și în Iugoslavia și în Grecia de oameni, cari, în loc să meargă pe linia pe care am vrut să meargă toți românii și Statul nostru, au căutat să tragă profituri personale, de pe urma sumelor de bani sau a produselor pe care noi le-am trimis acolo pentru ajutorarea românilor noștri.

Nu vreau să mai discut această chestiune însă vreau să arăt că nici cooperativa „Plugarul” de la Cluj, nici cei cari au fost însărcinați cu ajutorarea românilor din Grecia, din Banatul Sârbesc și din Timoc nu și-au făcut datoria. Se fac afaceri de felul acesta!

Gh. Minescu: La cooperativa „Plugarul”, președinte este domnul Hațieganu.

Al. Neagu: Să ni se spună și nouă, pentru că acum câțva timp am dat o interpretare fiscală foarte favorabilă pentru această cooperativă, tocmai avându-se în vedere că sunt în joc interese naționale.

Mareșal I. Antonescu: Sunt interese naționale în joc, însă cei cari conduc societatea sunt profitori. Au venit la mine oameni din Ardealul de Nord, cari au strâns din pumni de necaz pentru ceea ce face acolo. N-am crezut pe unul, n-am crezut pe altul și apoi am întrebat pe oameni foarte serioși, cari, însă, n-au curajul să spună adevărul. Mi l-au spus, totuși, între patru ochi.

Al. Neagu: Din păcate, românii sunt invidioși și exagerează mult.

Mareșal I. Antonescu: Este adevărat.

Noi mergem înainte cu această ajutorare. I-am dat până acum domnului Hațieganu trei avertismente.

Șantierele Navale „Dinamica”

Am dat principiile în această privință.

C. Stoicescu: Ni s-a cerut un aviz, și noi l-am dat.

Mi s-au trimis informații asupra capitalului și-mi pare rău că trebuie să spun de la început că este o nepotrivire între ceea ce se afirma și ceea ce se scrie acum. Se spune întâi: „Capitalul va fi de 100.000.000 lei”.

G-ral Gh. Dobre: Se va spori.

C. Stoicescu: Mai departe se spune: la toate aceste lucrări, care însumează 1.400.000.000 lei se poate realiza un beneficiu de 130.000.000 lei, care pe lângă 100.000.000 lei, ne va da un fond ...

Mareșal I. Antonescu: E socoteala lăptăresei, cu ouăle. E nesperios.

C. Stoicescu: Capitalul de azi al societății este de 10.000.000 lei.

Mareșal I. Antonescu: Nu intru în amănunte. Ca la toate celelalte chestiuni, eu nu vă dau decât principiile. Eu am spus să se facă aceste șantiere, dacă este vorba de un lucru serios.

C. Stoicescu: Noi am găsit că este vorba de o propunere neserioasă.

Mareșal I. Antonescu: Nu știu, pentru că eu nu sunt specialist în chestiuni tehnice; de aceea mă mențin numai în cadrul principiilor. Ceea ce vă pot spune este numai atât: ori se face un lucru serios – și ca să fie serios, trebuie să aibă o bază serioasă – ori nu se face nimic.

C. Stoicescu: Din cele câteva cuvinte pe care vi le-am citit, ați văzut că este vorba de ceva nserios.

Mareșal I. Antonescu: Mai ales că „Dinamica” apare și în noul acord economic. Este acolo un cerc pe care vom vedea cum îl vom tăia.

A. Constantinescu: În momentul când s-a hotărât ca Direcția Generală a Porturilor să treacă la Subsecretariatul de Stat al Marinei, a rămas următoarea situație de fapt: terenul expropriat pentru „Dinamica” este acela pe care îl cunoașteți. Și atunci, îmi permit să subliniez și astăzi acele rezerve: în principiu, deși nu este căderea mea, am fost de acord cu trecerea Direcției Generale a Porturilor la Subsecretariatul de Stat al Marinei, însă am cerut ca în ceea ce privește această problemă, terenul pentru port să fie rezervat. Aceasta este o chestiune tranșată. Nu este, însă, tranșat ceea ce rămâne din acest teren, expropriat de la un particular. Rămâne de văzut.

G-ral Gh. Dobre: Este al primăriei.

A. Constantinescu: Atunci s-a discutat degeaba.

O. Vlădescu: Situația este mai curioasă: se expropriează de la primărie pentru un particular.

C. Stoicescu: Decretul acesta trebuie anulat.

P. Strihan: Decretul se referă la cazul de la Galați.

Al. Neagu: Nu, la cel de la Brăila.

G-ral Gh. Dobre: Nu e anulat.

Mareșal I. Antonescu: Anulați-l. Anularea are consecințe?

O. Vlădescu: Atâta vreme cât exproprierea nu s-a exercitat, n-are consecință.

Mareșal I. Antonescu: În orice caz, vă rog să studiați chestiunea și săptămâna viitoare să-mi prezentați o notă. Am oprit de atunci lucrurile în loc și am dat avertismentul să nu se execute legea.

C. Stoicescu: Decretul trebuie anulat. Monitorul este aici.

M. Vulcănescu: Ar fi bine ca, în momentul când se anulează acest decret, la Subsecretariatul de Stat al Marinei să se găsească altă soluție.

Mareșal I. Antonescu: Nu s-a perfectat exproprierea. Legea stabilește numai principial un drept de expropriere, care nu s-a executat. În orice caz, decretul trebuie anulat.

Al. Neagu: Decretul nu s-a adus la îndeplinire.

Mareșal I. Antonescu: *Finanțarea fabricilor de uleiuri vegetale. Chestiunea unui prim credit de 300.000.000 lei, ce urmează a fi acordat de Banca Națională a României, fără garanția Ministerului de Finanțe, Institutului Național al Cooperației, pentru valorificarea semințelor de oleaginoase.*

Gh. Minescu: Domnule Mareșal, I.N.COOP-ul colectează semințe oleaginoase alături de „Solagra”, pe baza unui alt acord. Operația se face pe contul I.N.COOP-ului.

S-a pus problema să se intensifice aceste înșămânțări. I.N.COOP-ul a răspuns că poate face această operațiune, dacă i se înlesnește finanțarea. Ministerul Finanțelor, văzând că noi vrem să facem pe contul și riscul nostru această operație, a ridicat anumite obiecțiuni.

M. Vulcănescu: Dacă se spune de la început că I.N.COOP-ul nu poate să facă această operație, Statul ar fi putut să dea garanția.

Mareșal I. Antonescu: Acestea sunt chestiuni de formă. Problema de fond, însă, este alta: e necesar sau nu să dăm garanție pentru această operație?

M. Vulcănescu: Este.

Mareșal I. Antonescu: Atunci trebuie s-o înlesnim. Forma trebuie s-o găsiți dv.

Al. Neagu: Dar nu trebuie să garantăm I.N.COOP-ului oricăre operație.

Mareșal I. Antonescu: Nici I.N.COOP-ul n-o face din proprie inițiativă. Este un interes național ca să se colecteze cât mai multe semințe și să se aducă înapoi.

Al. Neagu: Este o afacere bună.

I. Marian: La un moment dat poate să nu mai fie o afacere bună.

Mareșal I. Antonescu: D-ta, domnule Minescu, să continui să cumpăr.

Gh. Minescu: Da, domnule Mareșal, eu continui să cumpăr.

G-ral Gh. Dobre: S-a propus și s-a aprobat să se dea I.N.COOP-ului 200.000.000 lei, fără garanția Ministerului de Finanțe. Trebuie să se dea.

C. Stoicescu: Nu se poate să se dea.

S. Ghiolu: S-a aprobat în Delegația Economică.

C. Stoicescu: Noi am mai dat I.N.COOP-ului și alte credite.

Fiecare firmă are un plafon până unde poate să-și ia riscurile, potrivit cu capitalul, cu mijloacele, cu garanțiile pe care le oferă.

Noi am socotit că față de operațiunile cooperației, s-a ajuns la limită. 2.000.000.000 sunt creditele noastre date cooperației fără garanția Statului și 7.000.000.000 sunt date cu garanția Statului pentru cereale.

Acum vine Statul și spune: „Mărește afacerile de ulei”. Este natural că, întrucât afacerile acestea se fac la cererea Statului, ele nu se pot arunca în sarcina cooperației.

Mareșal I. Antonescu: Cooperația a crescut formidabil din 1940 datorită concursului dat de noi. Nici d-ta, domnule Minescu, nu poți fi atât de exigent. Banca Națională are o răspundere și totul trebuie să opereze în cadrul legal. Dar pentru d-ta ce reprezintă 100.000.000 la ceea ce ai rulat d-ta și la beneficiul d-tale?

Gh. Minescu: Am luat 17.000.000.000 de la Banca Națională, din care am restituit cea mai mare parte.

Mareșal I. Antonescu: De ce nu a restituit cooperația înainte de 1940? Pentru că nu a fost încurajată de Stat. După aceea, Statul a înțeles problema. Era o necesitate de Stat și cooperația a început să fie încurajată. Dar nici d-ta nu poți la fiecare pas să prelungești orice discuție și să ceri mereu credite. Cât rulezi d-ta pe an?

Gh. Minescu: 20.000.000.000 lei.

Mareșal I. Antonescu: De ce ceri garanția Statului?

Gh. Minescu: Nu eu o cer, ci Banca Națională.

C. Stoicescu: Am convenit deocamdată să mărim acel credit de la 100.000.000 la 200.000.000.

Gh. Minescu: Din care am luat chiar și astăzi și am trimis în Basarabia.

Mareșal I. Antonescu: D-ta nu lucrezi cum se lucrează cu bugetul Statului.

D-ta poți să iei de la un capitol și să treci la altul. Nu poți fi strâns în frână. Nu-mi închipui că d-ta nu ai o libertate suficientă ca să mânuiești fondurile de la Banca Națională în cadrul conjuncturei economice.

Gh. Minescu: Complectă nu o am.

Mareșal I. Antonescu: Dar cine poate pretinde să aibă o libertate complectă?

Crezi d-ta că, deși eu am puteri așa cum n-a avut nici un rege în Țara Românească, crezi că eu am libertate complectă? Dar mă frânează conștiința mea, mă frânează legea și atâtea altele. Nu am această libertate complectă și nici nu este bine s-o am.

C. Stoicescu: În orice zi cooperația poate dispune de 300 milioane până la 400 milioane.

Al. Neagu: Vă veți tocmi după-amiază, la Consiliul Interministerial.

M. Vulcănescu: Ministerul de Finanțe nu a refuzat să dea garanția, dar pentru că în însăși Delegația Economică se discutase că anul trecut Ministerul de Finanțe a dat o garanție de Stat pentru o sumă care se recuperează printr-o taxă. Și noi am spus că dacă nu se poate fără garanția Statului, nu i-o vom da.

Mareșal I. Antonescu: *Problema diferenței de preț la pâine pentru evrei.*

Aceasta este o problemă mai mare, care a trecut prin fel de fel de cuptoare.

G-ral I. Arbore: S-a ajuns să se depună o sumă forfetară și dl Lecca s-a obligat s-o încaseze.

Mareșal I. Antonescu: În primul rând este cotizația evreilor, pentru ca să acoperim diferența de preț și în al doilea rând este vorba de regimul pâinii. Prima problemă, cotizația evreilor. Aceasta ei trebuie s-o plătească, dar trebuie să găsim o formă etică și s-o luăm ca o contribuție socială în folosul săracilor. Să nu treacă în acte și în tratativele care au loc în această privință că evreii plătesc această sumă ca să vină în ajutorul Statului. Dacă este să prezentăm problema ca o chestiune de ordin social, atunci trebuie să argumentăm că, întrucât evreii fac afaceri în Țara Românească, ei sunt datori să contribuie la rezolvarea problemelor sociale, așa cum contribuie și oamenii de afaceri români. Acoasta ca să nu fim judecați rău în forurile internaționale, unde evreii vor avea un cuvânt greu de spus, să nu fim acuzați că le-am impus sarcini neobicinuite, ci le-am impus aceasta ca o contribuție pentru operele sociale, chiar dacă Ministerul de Finanțe dă acestor sume destinația pe care crede de cuviință să le-o dea.

Cui dau eu pâinea ieftină? Săracului. Principiul este: trebuie să vindem grâul scump, dar să vindem pâine ieftin. Grâu scump, pâine ieftină. Dau cultivatorului un preț care să-i convină, iar pe de altă parte îi dau muncitorului și săracului o pâine ieftină. De unde scoatem noi această diferență de preț? Este treaba dv. Din vechime și până astăzi unde nu s-a respectat acest principiu s-au produs perturbațiuni sociale mari.

Deci, pentru chestiunea evreiască veți găsi forma sub care veți lua contribuția, iar Ministerul de Finanțe îi va da destinația cuvenită acestei sume.

Al. Neagu: Toate aceste contribuții evreiești trebuie să le îndreptăm către operele de asistență socială și putem să luăm din ele la bugetul viitor.

De trei luni mă gândesc la acest sistem. Să nu mai încasăm la bugetul Statului bani de la evrei. De pildă, s-au făcut la un moment dat biserici cu bani de la evrei. I-am restituit domnului Lecca banii.

Asistența socială, însă, are un alt aspect. Să se verse aici cota cuvenită. Vă voi face chiar o notă în această privință.

Mareșal I. Antonescu: De asemeni, din acte să rezulte că sumele vărsate de evrei nu merg la acoperirea nevoilor bugetare, ci pentru nevoile de ordin social.

M. Vulcănescu: La Centrala Evreilor se arată într-un raport că mai mult de 50% merge pentru operele sociale pentru evrei.

Mareșal I. Antonescu: Ce ați hotărât în privința regimului pâinii?

G-ral I. Arbore: Am căzut de acord cu brutarii să facem o extracție de 65%, iar tărâțe să extragem 15%.

Mareșal I. Antonescu: Când am discutat chestiunea în august trecut, atunci s-a spus de dv. că științificește este dovedit că dacă păstrăm proporția între făina albă, făina neagră și tărâțe, atunci nu pot brutarii să facă anumite ticăloșii, care nu se petrec la moară, ci la brutării. Dacă noi modificăm acest regim, nu vor putea face acum morile aceste manopere? Eu sunt de acord ca cetățenii să se îmbogățească, dar să nu se îmbogățească în detrimentul unor nenorociți.

Prin urmare, să nu răsturnăm acum prin aceste noi măsuri principiile dezbătute atunci multă vreme, și care erau o consecință a unei triste și dureroase experiențe făcute în 1940-1941.

G-ral I. Arbore: Este o imposibilitate de a se stabili exact proporția, însă problema făinei albe a ajuns de apasă pe morarii aceștia cu aproximativ 2.000.000.000.

Mareșal I. Antonescu: Ne găsim cu stocuri de făină albă neconsumate. Putem la un moment dat să începem să nu dăm obligatoriu decât pâine albă, adică toți evreii să nu mai poată cumpăra decât pâine albă. De asemeni putem să dăm pentru toată lumea pâinea albă, pentru câțva timp, iar din diferența de preț să restituim funcționarilor, într-o formă sau alta, ceea ce au dat mai mult.

Al. Neagu: Este foarte greu în practică să se realizeze acest lucru.

G-ral I. Arbore: Veți avea proteste.

S. Ghiolu: Mai ușor este să se supravegheze fabricația la mori.

Mareșal I. Antonescu: Pentru funcționari, militari și muncitori, să li se dea cartele pentru pâine neagră. Vorbesc de muncitorii din fabrici, nu muncitorii liberi. Aceștia câștigă destul. Eu știu un zidar care câștiga astă-vară 90.000 lei pe lună, bineînțeles în timpul cât lucra. Aceștia pe mine nu mă interesează. Mă interesează muncitorul din fabrici. Acestora să le dăm cartele pentru pâine neagră, precum și militarilor și funcționarilor.

G-ral I. Arbore: Avem sărăcimea din centrele mari.

Mareșal I. Antonescu: Îi văd pe toți mahalagii, în zdrențe chiar, mâncând pâine albă. Dacă vă veți duce pe la periferie, veți vedea oameni îmbrăcați în zdrențe cu pâine albă la subsuoară.

G-ral I. Arbore: Proporția de pâine albă care se vinde a scăzut simțitor. În afară de București, unde consumul aproape se menține, în celelalte orașe de provincie

consumul de pâine albă este infim. În Basarabia nu se consumă aproape deloc, în Moldova a început să scadă și ceva mai mare este în Ardeal.

Mareșal I. Antonescu: Care este soluția? Eu cred că este cea arătată de mine, dar totul este chestiune de organizare.

G-ral I. Arbore: Este o chestiune socială.

Al. Neagu: Facem o administrație care ne costă foarte mult.

G-ral I. Arbore: Să trecem la un măciniș care să scumpească pâinea cu 2 lei.

C. Stoicescu: Să găsim cei 2 lei.

G-ral I. Arbore: Doi lei astăzi nu înseamnă prea mult, mai ales dacă se dă o pâine care calitativ va fi mai bună.

C. Stoicescu: Nu este vorba cu cât scumpești, ci faptul că scumpești.

M.. Gr. Romașcanu: Grâul se vinde sub prețul oficial și nu este nici un motiv să scumpim pâinea când toate celelalte rămân la fel. Pe de altă parte, nu este nici momentul politic potrivit ales.

Soluțiuni ar fi. S-a discutat mai înainte problema sumei depuse de evrei pentru pâinea consumată de ei.

G-ral I. Arbore: Au venit evreii și au dovedit că au 75% sărăcime care nu cumpără nici pâine neagră, ci cartofi.

Mareșal I. Antonescu: D-ta i-ai crezut?

G-ral I. Arbore: Da, pentru că am văzut că în cartierele lor a scăzut cumpărarea de pâine.

Al. Neagu: O cumpără din alt cartier.

M. Gr. Romașcanu: Noi n-avem în prezent o diferență de preț la pâine pe care s-o susținem cu diferența pe care o varsă evreii și în eventualitatea aceasta să găsim cei doi lei.

Mareșal I. Antonescu: Prețul pâinii nu-l scumpesc, pentru că îmi calc principiul.

M. Gr. Romașcanu: Cea mai bună soluție este să dăm pâine albă.

G-ral I. Arbore: Avem târâte foarte multe.

Mareșal I. Antonescu: Vorbeam ieri cu dl. Mihai Antonescu. Au venit proteste de la Berlin și ni s-a comunicat că dl. Funk este supărat că se prelungesc tratativele economice. Am răspuns că în alți ani tratativele au fost încheiate mai târziu. Așa, acum 2 ani au fost încheiate la sfârșitul lui ianuarie, iar anul trecut la sfârșitul lui februarie, deci nu suntem în întârziere. Dar probabil că nevoile sunt mai mari acum decât atunci. Eu, însă, nu pot să dau peste cap totul. Au cedat în multe privințe și probabil că vor mai ceda. Mai bine să se strice 100 sau 1000 vagoane de târâte decât să se dea peste cap ceea ce am realizat până acum.

Dar, de ce nu dați târățele la crescătoriile de vaci și de ce nu le dați pentru vitele domnului Alexianu? Vă rog, azi după-masă, să ajungeți la o soluție, ținând seama că prețul pâinii nu se sporește.

De asemenea, socotesc că nu trebuie să schimbăm regimul morăritului, căci dacă nu schimbăm prețul pâinii, nu putem schimba nici restul. Vom vedea dacă până la urmă nu vom da numai pâine albă pentru 10-20 zile.

G-ral I. Arbore: Atunci să li se mărească creditele morarilor, pentru că au capitalurile imobilizate.

C. Stoicescu: V-am spus că în privința aceasta nu este nici o greutate; nu se cere nici un gaj.

Mareșal I. Antonescu: Deci, rămâne prețul actual al pâinii, nu se schimbă regimul morăritului și, în al treilea rând, dacă nu terminăm tratativele economice cu Germania și stocurile de făină albă și țărâte devin prea mari și ne copleșesc, să dea Dumnezeu să fie totdeauna așa, atunci dai numai pâine albă pentru 10-20 de zile.

Câte stocuri de făină albă ai?

G-ral I. Arbore: 1.600 vagoane.

Mareșal I. Antonescu: Câtă făină se consumă zilnic?

G-ral I. Arbore: Se consumă 34 vagoane zilnic numai în București.

Mareșal I. Antonescu: Deci, întrucât n-ai nevoie să consumi toată cantitatea, ci este de ajuns doar o treime, dacă dai 15 zile pâine albă, atunci, fără mare greutate, ai rezolvat problema.

Am scumpit tariful la tramvaie, dar am discutat chestiunea pe toate fețele. Și apoi, câți oameni călătoresc zilnic cu tramvaiul? Să zicem 100.000, și din aceștia nu toți sunt săraci. Scumpind tariful, am nemulțumit 100.000 oameni, dar dacă scumpim pâinea vom nemulțumi milioane de oameni.

C. Stoicescu: Pentru epoca în care urmează să se consume pâine albă, să se micșoreze prețul.

G-ral I. Arbore: Cine suportă paguba?

Mareșal I. Antonescu: Aceasta să fie toată paguba.

Trecem mai departe: *Importul de orez și cașcaval din Bulgaria pentru economatele funcționarilor.*

Sunt de perfect acord cu ceea ce a spus dl. Marian. Noi am încurajat cultura bumbacului și orezului la noi în țară. Știu că s-au realizat câștiguri enorme de către cei care au făcut aceste culturi. Așa a dat beneficii mari Banlocul principesei Elisabeta, moșia d-lui Berceanu etc. Nu pot da, însă, peste cap producția noastră proprie. Acea situație va dura cât durează și războiul. După război va fi altă situație. Acum, trebuie să reconstituim ambianța și condițiunile din 1940, când am luat măsura încurajării culturii bumbacului și orezului la noi în țară. Aceste culturi sunt deocamdată o necesitate de Stat și apoi nu putem să nu ne ținem de cuvânt, să nu-i lăsăm pe acești proprietari să-și amortizeze capitalurile investite. Este drept că și-au amortizat într-un an, s-a scumpit orezul, dar, era mai bine să nu avem orez deloc? Imediat, însă, ce va veni pacea, vom aduce orez din străinătate. Același lucru se va petrece și cu bumbacul.

Am aplicat, însă, aici un corectiv, și anume am adus orez pentru funcționari, pentru Patronaj, și aceasta reprezintă maximum 400 vagoane. Pe funcționar nu pot să-l oblig să cumpere un orez scump, pentru că orezul trebuie să facă parte din alimentația lui, deoarece este un aliment hrănitor. Așadar, pentru funcționari și pentru Patronaj, pentru operele sociale, se va aduce orez.

Dacă, însă, se aduce orez pentru funcționari și apoi se vinde pe piață, făcându-se concurență producătorilor români, atunci vin sancțiuni grave, pentru cei cari compromit vânzarea produselor naționale.

Noi avem nevoie de 3000 vagoane orez pentru necesitățile țării. Am produs 1.400 vagoane. Deci este o diferență de 1.600 vagoane. Nu putem aduce toate aceste

vagoane, însă dacă aducem 400 vagoane n-am compromis vânzarea orezului produs în țară. Deci, pentru Armată, pentru funcționari, pentru operele sociale, puteți aduce orez din Bulgaria.

De asemenea, puteți aduce cașcaval, din care să ia și Patronajul și se poate da și pe piață pentru săraci. Prin aceasta nu facem o concurență produselor naționale, căci nu avem destul.

Cașcavalul pe care-l avem în țară astăzi satisface nevoile pieții?

S. Ghiolu: Se găsește, dar este scump.

Mareșal I. Antonescu: Să se dea cașcaval pentru funcționarii Statului, pentru Armată, pentru operele sociale. Aceasta este o politică pe care trebuie s-o facem, ca să venim în ajutorul Statului.

De asemeni, prețul zarzavaturilor a scăzut față de toamna și iarna anului 1943. Deci în această privință nu se pot ridica obiecțiuni de către funcționari și muncitori, căci pe măsură ce au sporit lefurile lor, nu au sporit prețurile articolelor de primă necesitate.

Același fenomen se petrece, în afară de sectorul alimentară, și cu chiriile, pentru că, prin legile pe care le-am făcut, am dominat și acest al doilea capitol mare, care determină scumpirea vieții. Într-adevăr, atât cât au sporit chiriile, au fost mărite și lefurile.

Un decalaj mare este, însă, la îmbrăcăminte. Aici trebuie să facem eforturile cele mai mari, fie prin dezvoltarea producției textile, fie prin economate. Aici diferențele de preț sunt de 300-400%; de aceea, aici trebuie să acționăm în modul cel mai serios.

Un alt decalaj este și cel între prețurile produselor agricole și prețurile produselor industriale, de care au nevoie marii și micii proprietari agricoli. Dacă n-ar avea aceste avantajii, marii proprietari și micii agricultori țărani ar lucra în pierdere.

Deci, aici trebuie să acționăm: asupra articolelor de îmbrăcăminte și asupra produselor industriale necesare agricultorilor. Vă spun ca să știți.

Ședința se ridică la ora 14.15.

Stenografi: D. Fierăscu și I. Vasilescu

D.A.N.I.C., fond P.C.M., Cabinetul Ion Antonescu, ds. 228 (fost 229)/1944, f. 824-892

2. 1944 ianuarie 26. Se discută: problema evacuării din Transnistria, Basarabia și Bucovina, privind bunurile și populația; raporturile cu germanii în privința Transnistriei; înlocuirea lui Gh. Alexianu cu un general și verificarea raporturilor Transnistriei cu Vechiul Regat etc.

CONSILIUL DE MINIȘTRI CU GUVERNATORII

de miercuri, 26 ianuarie 1944

Ședința se deschide la ora 11, sub președinția domnului **Mareșal Ion Antonescu**, Conducătorul Statului.

Participă dnii: **prof. Mihai Antonescu**, vicepreședintele Consiliului de Miniștri; **prof. Ioan Petrovici**, ministrul Culturii Naționale; **g-ral Dumitru Popescu**, ministrul Afacerilor Interne; **prof. dr. Petre Tomescu**, ministrul Muncii, Sănătății și Ocrotirilor Sociale; **g-ral Constantin Pantazi**, ministrul Apărării Naționale; **g-ral Gheorghe Dobre**, ministrul Înzestrării Armatei; **Alexandru Neagu**, ministrul Finanțelor; **Ion Marian**, ministrul Agriculturii și Domeniilor; **Atta Constantinescu**, ministrul Lucrărilor Publice și Comunicațiilor; **g-ral Ilie Șteflea**, șeful Marelui Stat Major; **Ion D. Enescu**, subsecretar de Stat al Muncii; **g-ral Gh. Jienescu**, subsecretar de Stat al Aerului; **Mircea Vulcănescu**, subsecretar de Stat la Ministerul Finanțelor; **prof. I.C. Petrescu**, subsecretar de Stat al Școalelor; **prof. Al. Marcu**, subsecretar de Stat al Propagandei; **ing. Stavri Ghiolu**, subsecretar de Stat al Industriei, Comerțului și Minelor; **g-ral Nicolae Șova**, subsecretar de Stat al Marinei; **g-ral Arbore Ion**, subsecretar de Stat al Aprovizionării; **Ovidiu Vlădescu**, subsecretar de Stat al Românizării; **M. Gr. Romașcanu**, comisar general al Prefurilor; **g-ral Olimpiu Stavrat**, guvernatorul Basarabiei; **g-ral Corneliu Dragalina**, guvernatorul Bucovinei; **prof. Gh. Alexianu**, guvernatorul Transnistriei; **Gh. Minescu**, directorul general al I.N.C.O.O.P.-ului; **prof. S. Mănuilă**, director general al Institutului de Statistică; **g-ral V. Cusen**, consilier tehnic; **Costin Stoicescu**, administrator delegat la B.N.R.; **g-ral S. Mardare**, subșef al M.St.M.; **col. Gh. Mosiu**; **I. Al. Rădulescu**, secretar general al Președinției Consiliului de Miniștri; **col. Radu Davidescu**, șeful Cabinetului Militar al Conducătorului Statului.

Mareșal I. Antonescu: Domnilor, chestiunea evacuării privește, în primul rând, Transnistria și guvernămintele Basarabiei și Bucovinei. Sunt cele două probleme pe care le vom discuta în Consiliul de azi, rămânând ca celelalte chestiuni care sunt la ordinea de zi să le analizăm într-o ședință viitoare, care probabil va fi mâine.

Trec astăzi la prima problemă, la chestiunea Transnistriei. Ne interesează, și vă interesează și pe dvs., care este situația în Transnistria, care sunt dificultățile locale pe care le întâmpină dl. Alexianu acolo și care sunt dificultățile pe care le întâmpină în raporturile pe care le are cu țara, pentru ca din expunerea care se va face, și din ceea ce cunoașteți dvs., în ce privește raporturile dintre Transnistria și țară, să tragem concluzia necesară, ca să putem da o soluție; căci nu este suficient să constatăm că sunt lucruri care nu merg, și să lăsăm să se agraveze la infinit situația.

Gh. Alexianu: Domnule Mareșal, situația actuală din Transnistria trebuie privită din două puncte de vedere.

Primul punct de vedere este situația evacuărilor care s-au făcut din Transnistria; și al doilea punct de vedere este situația funcționării administrației și al condițiilor în care această administrație poate să funcționeze în Transnistria.

Situația actuală a administrației, în Transnistria, este următoarea: în partea de Nord a Transnistriei, în regiunea care merge de la Vapniarka până la Smerinka, cu toată partea de Est până la Bug, ne găsim într-o situație quasimilitară, de ocupație a armatei, în care administrația poate să funcționeze în condiții destul de grele.

Motivele pentru care ne găsim în această situație vă sunt cunoscute, în parte, și dvs. Sunt o serie de trupe regulate, sub forma de partizani, care atacă administrația, și convoaiele și transporturile. Prin măsurile ordonate acum, desigur că acești partizani vor fi lichidați, și această situație, în special în județele Moghilev și Tulcin, se va îndrepta, și administrația va putea să-și continue activitatea. De altfel, după măsurile luate, toată administrația este la postul ei. Este singura parte unde la un moment dat era periclitată administrația.

Aceasta din punct de vedere al ordinei.

Mareșal I. Antonescu: Vasăzică, situația este următoarea: până la o linie, care trece la Sud de Balta, situația este foarte confuză. Ea a fost mult mai gravă, dar s-a îmbunătățit. Forțe sovietice, și motorizate, și transportate în camioane, trecuseră Bugul, și ajunseseră până la Calea Ferată Smerinka-Odesa, principala linie de comunicație care leagă Berlinul cu Odesa, principala linie dublă de alimentare a întregului front de Sud. Celelalte linii, care traversează Țara Românească, în lungul Moldovei, cât și cele care trec prin Ungaria, sunt cu totul secundare. Baza de aprovizionare în trupe, materiale și aprovizionamente a frontului de Sud o constituie această linie din Transnistria.

Ce se întâmplase? În timpul ofensivei rusești, rușii reușiseră să ajungă cu elemente motorizate până în acest spațiu. Reacțiunea germană a fost destul de promptă în această privință, și toate forțele care au pătruns aici au fost distruse. Frontul se găsește astăzi depărtat cam la 30-40-50 km de Bug, și tot ce au fost care de luptă, au fost distruse, iar elementele care au scăpat sunt răzlețite prin păduri, și s-au unit cu partizanii, cu elementele locale – în care dl. Alexianu avea atât de multă încredere, dar în care eu n-am avut niciodată încredere, și constituie astăzi un pericol zilnic pentru desfășurarea acțiunii administrative.

Această situație ne costă foarte scump, pentru că pierdem foarte mulți jandarmi – sunt mulți cari au plătit un tribut glorios în această regiune – și mai ales oameni de la coloane.

Sunt luate măsuri, care au început să se desfășoare cu începere de ieri, cu trupe românești, și foarte puține unități germane, ca să curețe această regiune. Sperăm că în câteva zile chestiunea va fi lichidată și din acest punct de vedere, și atunci totul va intra într-o ordine relativă. Spun ordine relativă, pentru că acțiunea aviației inamice este foarte violentă în această regiune; și este și explicabil, pentru că Smerinka este o placă turnantă pentru întreaga regiune de Sud, și ea va suferi tot timpul acțiunea de bombardament a aviației rusești.

La fel vor păși și centrele din Nordul Transnistriei. Trebuie, deci, să luăm toate măsurile de precauțiune, și să ne obișnuim cu ideea că o administrație regulată nu se mai poate face în această parte a țării.

În Sudul Transnistriei, la Sud de linia Balta, până acum nu s-au ivit greutăți din acest punct de vedere. Frontul este destul de departe, și ordinea administrativă este încă menținută.

Aceasta este situația sub raportul evenimentelor militare, și cu consecințele pe care le are asupra administrației. Deci d-ta poți să continui în condițiile destul de bune administrația, în două treimi din Transnistria, și în condiții destul de rele în restul, și în partea de Nord, care este o regiune foarte bogată, unde ți-au rămas multe bogății.

Gh. Alexianu: A mai fost încă un motiv care ne-a împiedicat zilele acestea, scurgerea de coloane de ucraineni, care au trecut spre Germania.

Mareșal I. Antonescu: Acestea sunt lucruri cunoscute, și te-am prevenit încă din iunie. Știam că apropierea frontului atrage o serie mare de consecințe. Era de presupus că de îndată ce frontul se va apropia, o serie de elemente, organizate și dezorganizate, se vor năpusti asupra teritoriilor noastre, cu toate consecințele care decurg din aceasta. Lucrul s-a petrecut așa, și nu s-a terminat încă.

Gh. Alexianu: Domnule Mareșal, în ce privește situația economică și financiară a Transnistriei ...

Mareșal I. Antonescu: Cum sunt raporturile d-tale cu germanii?

Gh. Alexianu: Sunt foarte bune. La început, când au venit germanii acolo, până s-a așezat armata, au fost oarecari dezordini și oarecari nemulțumiri. Dar de la sosirea generalului Angen, care a luat comanda, la ordinul expres dat de cei doi mareșali, Manstein și Kleist, s-a făcut ordine desăvârșită în ce privește conduita trupelor germane în Transnistria. Că sunt mici abuzuri, sau mici lucruri de acestea, este firesc la o armată așa de mare și la numărul de soldați cari se găsesc actualmente în Transnistria. Dar Armata germană păstrează o atitudine de complectă recunoaștere a administrației noastre și de complectă deferență. Este ordinea cea mai perfectă, și Armata germană a fost aprovizionată de noi cu tot ceea ce este necesar pentru dâșii, din Transnistria, potrivit dispozițiilor dvs., pe cinci luni, până la 1 aprilie 1944.

Mareșal I. Antonescu: Ai făcut convenție în această privință cu dâșii?

Gh. Alexianu: N-am făcut convenție special, însă ei au recunoscut tot ce au luat.

Eu am primit dispoziție să dau aceste bunuri în contul clearingului româno-german.

Mareșal I. Antonescu: Vasăzică, aceasta este dispoziția principială. Nu ți-au făcut nici o obiecțiune?

Gh. Alexianu: Nici una.

Mareșal I. Antonescu: Au recunoscut că este în contul clearingului?

Gh. Alexianu: Da.

Mareșal I. Antonescu: Ai în scris în această privință?

Gh. Alexianu: Da.

Mareșal I. Antonescu: Pentru că este o chestiune esențială pe care trebuie s-o stabilim astăzi.

Prin urmare, tot ce se se dă Armatei germane din Transnistria, afirmi d-ta că ai discutat cu ei, că se dă în contul clearingului.

D-ta știi că la un moment dat ei au ridicat pretenții, conform Convenției Hauffe-Tătăranu, ca să fie aprovizionați din Transnistria fără plată, având dreptul la o cotă-parte din această administrație.

Am refuzat să discut Convenția Hauffe-Tătăranu, pe motiv că această convenție a fost depășită de evenimente, și ulterior, prin faptul că toată administrația a trecut în sarcina noastră, Convenția Hauffe-Tătăranu nu mai putea să se aplice.

Prin urmare, astăzi nu stăm pe această convenție, și refuzăm să tratăm pe baza ei. Astăzi nu tratez decât pe baza raporturilor principiale, stabilite prin tratativele economice care se duc la București între dl. Mihai Antonescu și Clodius.

Întreb încă o dată: „Ai d-ta date certe în această privință?”

Gh. Alexianu: Domnule Mareșal, n-aș putea să răspund dacă ei au recunoscut în terminis, dar din toate discuțiile pe care le-am avut cu conducătorii Armatei germane, cu colonelul Angen și cu generalul Zörner, ei au spus ...

Mareșal I. Antonescu: D-ta ești om de drept. În materia aceasta trebuiesc precizii, mai ales când cineva caută, prin diferite mijloace, să scape de anumite obligații în această privință. Și eu, de la început, ți-am dat indicații, că așa trebuie să mergem, clar, după cum și la București, în tratative, am trasat anumite principii, pe baza cărora am așezat toată discuția.

La fel trebuie să faci în Transnistria. În materie de schimburi de bunuri care aparțin Neamului Românesc, nu avem nimeni dreptul să procedăm într-un fel sau altul, ca să lăsăm la discreția interpretării unuia din Berlin sau unuia din Transnistria acest lucru.

Toate aceste lucruri, care se pun la dispoziția Armatei germane, trebuie să se știe că nu merg gratuit. Este o muncă românească, este un sacrificiu bănesc românesc, care a fost făcut acolo; și România nu este o țară ocupată, nu este un protectorat, nu este o țară învinsă de germani, și nu poate să facă gratuități de această natură. Deci, după cum dăm petrolul, în anumite condiții, și cerealele și bunurile noastre din Țara Românească, tot în același cadru principal trebuie să intre în bunurile pe care le dăm din Transnistria.

Acesta este un lucru care trebuie să fie clar între d-ta și Comandamentul German din Transnistria, cu care tratezi, căci orice lucru neclar va da naștere la consecințe grave, mai târziu, pentru Țara Românească.

Nu trebuia, de la început, să eviți și discuția și să încetezi acțiunea de a obține o dată certă în această privință.

Gh. Alexianu: Eu n-am avut mandat ca să tratez cu dâșii. Mi s-a comunicat de aici ca să dau aceste bunuri în contul clearingului româno-german.

Mareșal I. Antonescu: Ai început prin a afirma că ai categoric recunoașterea lor.

Gh. Alexianu: Am recunoașterea în ce privește bunurile pe care le-au luat: cereale, grâu, vite; tot ce a trebuit să le dăm.

Mareșal I. Antonescu: Când dai un bun, nu tratezi cu cineva condițiile? În ce condiții dai acest bun?

Gh. Alexianu: Mi s-a comunicat să dau în contul clearingului româno-german.

M. Antonescu: Din discuțiile pe care le-am avut cu dl. Clodius, cu ideea ca să fie considerate contingentele sau mărfurile care s-au dat din Transnistria, în cantitățile

și contingentele prevăzute de acordurile economice, aici suntem de acord. Dar dl. Clodius consideră aceasta ca o simplă obligație de a face, adică România se angajează să dea, conform acordurilor, anumite contingente anuale. Obligația aceasta se va considera împlinită, fie făcându-se exporturi din Regat, fie livrându-se mărfuri din Transnistria.

Când este vorba, însă, de plata acestor mărfuri, când este vorba, cu alte cuvinte, de plata mărfurilor primite din Germania, fără preț, din Transnistria, pentru că au fost livrate de către administrația noastră, acolo începe discuția și acolo nu mai suntem de acord.

Se consideră, cu alte cuvinte, că livrarea mărfurilor din Transnistria împlinește obligația de a face a României, livrând cantitățile și contingentele prevăzute de acorduri.

În ce privește mărfurile din Transnistria, germanii nu sunt de acord că trebuie să le plătească, așa cum cumpără de pe piață mărfuri, din Vechiul Regat. Consideră că Transnistria, cu sau fără Convenția Hauffe-Tătăranu, este un teritoriu de ocupație; că acest teritoriu de ocupație, supus legilor războiului, deși constituie un drept de administrație și suveranitate necontestabilă pentru Guvernul și Comandamentul Român, totuși, din punct de vedere al foloaselor, al fructelor, al culegerii rezultatelor ocupației din punct de vedere economic, socotesc că acesta este și un drept german, în sensul că dacă nevoile războiului îi obligă să se apropie de acest teritoriu, și au neapărat nevoie, pentru întreținerea trupelor germane, de mărfuri din acest teritoriu, nu pot fi tratați pe acest teritoriu ca și când ar fi pe teritoriul național românesc, adică cumpărând (*sic!*) și plătind pentru fiecare marfă.

De aceea, era important ca, atunci când s-au livrat aceste mărfuri din Transnistria – ceea ce nu s-a făcut nici altădată –, să se ia declarațiuni, chitanțe și dovezi, pentru ca pe baza lor să putem apoi să stabilim cel puțin unele soluții tranzacționale; dacă nu vom reuși să obținem recunoașterea și plata integrală în lei, cel puțin să ajungem la unele instrumente compensatorii și, în cadrul general al acordurilor economice, să găsim mijloace de compensație cu alte avantajii, pe care le-am cere.

Până acum, n-am putut face acest lucru și din altă cauză: a fost o permanentă nepotrivire și contestare între datele relative la mărfurile livrate de noi și cele privitoare la ceea ce au primit dâșzii. Dacă noi socoteam o listă cu mărfurile ridicate din Transnistria, ni se opunea totdeauna necunoașterea și neexactitatea cifrelor arătate de noi.

De aceea, dl Alexianu va trebui, de acum înainte, să facă o comunicare – și nu printr-o rotativă, care să se adreseze tuturor departamentelor – și să comunice Ministerului Economiei Naționale, departamentul de resort, și Ministerului Afacerilor Străine, Direcția Economică, copiile acestor acte și dovezi de predare a mărfurilor, ca să nu mai fie discuție în această privință, după cum trebuie să se dea acum o statistică și să se alăture aici copiile dovezilor de predare și primire a tuturor mărfurilor livrate germanilor, pentru ca, în cadrul negocierilor care sunt în curs, să punem și problema reglementării plăților și să cerem compensațiuni pentru aceste mărfuri.

Mareșal I. Antonescu: Încă o dată te fac atent, dle Alexianu, să nu fi procedat cu ușurință. D-ta ai spus că ai dat germanilor mărfuri pentru aprovizionarea lor pe șase luni.

Gh. Alexianu: Pe patru luni.

Mareșal I. Antonescu: Nu s-ar fi petrecut acest lucru, dacă evacuările ar fi fost făcute în ordine: atunci, germanii ar fi luat numai ce ar fi găsit. Le-am fi dat numai anumite produse, fiindcă n-am fi putut spune germanilor să se ducă să-și aducă alimente și provizii din Germania, mai ales că aceste cantități de mărfuri – nedecarate de dv. – ar fi fost expuse să cadă în mâinile rușilor. De aceea, am fi preferat să le dăm germanilor, trecându-le în clearing.

În ceea ce privește argumentarea germană, nu pot s-o admit. Germanii iau mărfuri și se aprovizionează de pe teritoriul nostru. Dacă mâine, Basarabia și Moldova ar deveni teatre de război, ar însemna ca germanii să vină și să susțină această teză și această argumentare și pentru aceste două provincii.

Transnistria este un teritoriu de ocupație, dar nu e mai puțin adevărat că noi am făcut investiții acolo; chiar și astăzi avem nevoie să facem cheltuieli mari cu plata personalului administrativ de toate categoriile, cu întreținerea căilor ferate și a instalațiilor industriale care, toate, costă destui bani Statul Românesc. De aceea, nu pot germanii să spună că acesta este un teritoriu de ocupație, de pe care ridică cât vor și când vor, la fel cum au ridicat din celelalte teritorii ocupate de ei, unde n-au investit capitaluri germanii și unde nu se pune problema aceasta a diferenței de monedă.

Într-adevăr, ei întrebuițează Reichskreditkasenscheine, care este o monedă germană, iar noi plătim aici contravaloarea în lei.

Deci, nu putem admite acest principiu și trebuie să găsim altă soluție.

Este adevărat că în toate problemele pe care le-am avut cu Germania, am întâmpinat dificultăți. Noi, însă, rămânem pe punctul nostru de vedere și de la nimeni nu trebuie să simțăm și să înțeleagă vreun neamț – de la primul soldat din Transnistria și până la domnul Clodius de la București – că noi am fi dispuși să tratăm pe aceste baze, pe care dl Clodius încearcă să le așeze în ceea ce privește raporturile Armatei germane cu Transnistria. Pur și simplu, nu acceptăm.

Iar d-ta, dle Alexianu, ai datoria, dacă n-ai actele în regulă – pentru că d-ta ești acela care vei răspunde –, pentru că dl Mihai Antonescu a spus că dl. Clodius contestă actele care i se prezintă, să faci ca aceste acte să fie bine ținute la curent, să fie investite cu date și semnături oficiale și să nu rămână în birourile d-tale, ci să fie trimise organelor care tratează, pentru că atunci când dl Clodius va veni cu argumente și soluții de avocat, să i se opună acte cu cifre și semnături, care să nu poată fi contestate.

Deci, d-ta ai datoria să nu pleci de la București până când nu vei da, în bune condiții de prezentare și clar arătate, toate aceste acte pe care le ai. Iar dacă dl Clodius nu va recunoaște principiile, pe care noi vrem să le așezăm la baza discuțiilor, vom înceta, pur și simplu, livrările către Armata germană din Transnistria și, la nevoie, vom ridica toată administrația de acolo, pentru că nu înțeleg să fac cheltuieli care să apese greu pe umerii Neamului Românesc și de pe urma lor să profite numai Armata germană.

Incontestabil că dacă n-ar fi Armata germană, care să ne apere, ar fi foarte greu și pentru noi. Aceasta, însă, este o chestiune de ordin politic. Important este ca datele și cifrele referitoare la mărfurile livrate din Transnistria Armatei germane să fie foarte precise, rămânând ca chestiunea (*sic!*) politică să fie discutată mai târziu.

D-ta, dle Alexianu, ca administrator al acestei provincii ești dator să faci o administrație corectă și să prezinți aceste acte așa cum trebuie și la timp; să nu fie

ținute cu lunile, pentru că între timp negocierile se încheie și mai târziu este foarte greu ca actele acestea să mai poată fi opozabile dlui Clodius.

Acum trebuie să se facă acest lucru. Aceasta aveam să spun asupra acestui punct.

Care este situația bunurilor care mai există în Transnistria?

M. Antonescu: Domnule Mareșal, chiar în legătură cu această chestiune, vreau să spun câteva cuvinte.

Mai întâi, în legătură cu negocierile duse cu dl Clodius, am expus același punct de vedere: investițiile făcute în Transnistria sunt tot atâtea contribuții ale capitalului românesc. Nu se poate face o analogie între Transnistria și celelalte provincii ocupate de germani, pentru că în Transnistria, de exemplu, este trimis material rulant de cale ferată de la noi din țară și se uzează acolo. Dar însăși soldele sunt plătite acolo tot de noi; însăși administrația este întreținută tot de noi. Deci, toate acestea trebuie să-și găsească un echivalent. Este necesar ca însăși administrația să-și găsească o compensație, pentru că altfel această administrație a Transnistriei devine o servitute pentru noi și este lipsit de sens să păstrăm o ocupațiune, care se întoarce împotriva noastră în loc să sprijine nevoile războiului.

În ultima discuție, a rămas să examinez posibilitatea unei sume forfetare, care să fie recunoscută de germani și să fie plătită în lei, în mărci sau în altă formă, pentru ca, totuși, să existe o compensație patrimonială, bănească, pentru ceea ce reprezintă sarcinile noastre și aprovizionările Armatei germane din Transnistria.

Tocmai pentru ca să avem, cu ocazia discuției acesteia – dacă vom ajunge la stabilirea unui acord în ceea ce privește suma forfetară – tocmai pentru ca să avem criterii obiective în discuție trebuie să avem toate datele la zi, asupra tuturor ridicărilor germane făcute din Transnistria; ca să putem dovedi și arăta valoarea pe care o pierde economia românească și Statul Românesc, dând aceste mărfuri și bunuri pentru Comandamentul Armatei germane.

Mareșal I. Antonescu: Din tabelele de evacuare întocmite de Cabinetul Militar, după datele primite de la Organizația „Mosiu” și Marele Stat Major, d-ta, dle Alexianu, ai evacuat până acum 9.961 vagoane cereale și semințe selecționate. După această situație, mai sunt de evacuat 9.747 vagoane cereale de diferite categorii, ceea ce nu corespunde, dle col. Davidescu, cu situația arătată în graficul nr. 2, în care se spune că mai sunt de evacuat: grâu și secară 2.141 vagoane; orz 2.183 vag.; ovăz 334 vag.; orz cu grâu 218 vag.; porumb 4.126 vag., mei 1.061 vag.; floarea-soarelui 1.107 vag.; fasole 28 vag. și mazăre 549 vag., ceea ce în total face peste 12.000 vagoane, pe când dincoace, la concluzii, se arată că mai sunt de evacuat 9.747 vagoane.

Deci, nu s-a lucrat cum trebuie, fiindcă este o nepotrivire de 3000 vagoane.

Col. R. Davidescu: Datele au venit azi-noapte și n-am mai avut timp să le schimbăm.

Mareșal I. Antonescu: În orișice caz, nu acest lucru vreau să-l pun în discuție.

D-ta ai cultivat anul trecut 600.000 ha și ai avut o producție medie de 500 kg la ha, să zicem; aceasta face în total o producție de 30.000 vagoane.

Vreau să scot în evidență că noi lucrăm cu aproximații, pe care nu și le permit nici astronomii, atunci când este vorba să măsoare distanța dintre cele mai depărtate stele ale universului.

Într-adevăr, dacă d-ta ai avut o producție numai de 30.000 vagoane, atunci de unde ai putut să trimiți 9.960 vagoane cereale și ți-au mai rămas de evacuat încă 12.000 vagoane?

Gh. Alexianu: Dar n-am avut cultivate numai 600.000 ha, dle Mareșal. Să-mi dați voie să vă arăt situația. Cred că am avut 1.400.000 ha.

Mareșal I. Antonescu: Atunci producția totală a fost de 70.000 vagoane.

Gh. Alexianu: Disponibilul Transnistriei a fost de 65.000 vagoane.

Mareșal I. Antonescu: Eu sunt un om care am memorie. Când am fost rândul trecut în Transnistria, am discutat cu d-ta această problemă. Ai avut 600.000 ha cultivate cu grâu, iar restul, până la un milion și ceva de hectare, cu alte cereale. Atunci ai spus că nu contezi pe o producție de 700-800 kg la ha, ci pe una de 500 kg la ha.

Gh. Alexianu: La orz, domnule Mareșal.

Mareșal I. Antonescu: Și dacă mie mi-e îngăduit să merg cu aproximații de sute sau chiar de mii de vagoane, d-ta, care ești administratorul acestei provincii, trebuie să știi cu precizie și să arăți exact ce producție ai avut în această provincie și ce destinație i-ai dat.

Gh. Alexianu: Situația recoltei probabile, și disponibilitățile, în ce privește principalele plante de cultură.

Mareșal I. Antonescu: De ce recoltă probabilă? La ce dată a fost încheiată situația?

Gh. Alexianu: La data când s-a trimis: în august.

Mareșal I. Antonescu: Acum suntem în ianuarie. Mai putem vorbi pe probabil?

Gh. Alexianu: V-am dat situația cealaltă, când ați fost acolo.

Am avut: grâu, 500.000 ha însămânțate. Producție medie, 600 kg; producție totală 30.000 vagoane. Am oprit pentru sâmbânță, pentru armată și pentru consiliul local, 16.000 vagoane, și am oprit disponibil pentru țară, 14.000 vagoane. Aceasta a fost situația dată la august.

Orzul: 500.000 ha însămânțate; cu 900 kg la hectar, fac 45.000 vagoane. 29.000 vagoane sunt necesare pentru armată și pentru Transnistria. Rămâne un disponibil de 16.000 vagoane.

Ovăz, disponibil dat atunci, 30.000 vagoane; porumb, 15.000 vagoane, mei, 3.000 vagoane, mazăre, 2.000 vagoane, fasole, 500 vagoane, soia, 500 vagoane, floarea-soarelui, 6000 vagoane, cartofi, 10.000 vagoane.

Mareșal I. Antonescu: Nu ne interesează.

Vasăzică, în total fac 60.000 vagoane. Ce s-a făcut cu aceste 60.000 vagoane?

Gh. Alexianu: S-au expediat în țară, pe uscat și pe apă, în total, până astăzi, 14.230 vagoane cereale.

Mareșal I. Antonescu: De ce aici sunt date 9.961 vagoane?

Col. Gh. Mosiu: Datele sunt primite de la Guvernământ.

Gh. Alexianu: Poate sunt date mai vechi.

Mareșal I. Antonescu: Noi avem ultima situație la 20 ianuarie, și dl. col. Mosiu spune că datele sunt tot de la Guvernământ.

La notă d-ta, și în cursul zilei de azi să se controleze și să se vadă unde au fost expediate aceste 14.000 vagoane, căci este o diferență de 4.000 vagoane. Nu putem merge cu o astfel de aproximație.

Gh. Alexianu: Vă spun și unde s-au dus.

Mareșal I. Antonescu: Cine ți-a dat d-tale, dle col. Mosiu, aceste date?

Col. Gh. Mosiu: Direcția Agriculturii.

Mareșal I. Antonescu: În scris?

Col. Gh. Mosiu: Da. Le am în scris.

Mareșal I. Antonescu: Când au fost date?

Col. Gh. Mosiu: S-a cerut de la Președinție acum 4 zile, și le-am cerut de la Guvernământ.

Mareșal I. Antonescu: Domnule Alexianu, ceea ce se petrece cu acest caz, se petrece absolut cu toate problemele care sunt pendinte între dvs. și Regat.

Nu pot să pun la îndoială datele prezentate de dl. Mosiu că a putut să schimbe dumnealui cifrele. I le-a dat Direcția Agriculturii. Dar această direcție nu este sub controlul d-tale?

Gh. Alexianu: Ba da.

Mareșal I. Antonescu: Încă o dată întreb: „Printr-un act scris, oficial, v-au fost comunicate aceste date?”

Col. Gh. Mosiu: Da.

Mareșal I. Antonescu: Iată, dle Alexianu, un lucru care trebuie lichidat, ca și multe altele. Este absolut necesar și pentru prestigiul administrației din Transnistria, și pentru prestigiul guvernului întreg, și pentru prestigiul țării; căci nu putem merge pe diferențe de acestea, între diferitele acte pe care le avem la dispoziție.

D-ta afirmi, în fața Consiliului de Miniștri, că ai trimis 14.000 vagoane. Direcția Agriculturii a răspuns oficial, la întrebarea făcută de Președinție, că sunt numai 9.961 vagoane, și mai sunt 9.747. Prin urmare, ceva putred există în Danemarca aceasta transnistriană.

Gh. Alexianu: Eu trimit în fiecare săptămână ...

Mareșal I. Antonescu: Nu mai discutăm. Ne găsim în fața unei situații. Nu spun că d-ta spui un neadevăr – nu mi-aș îngădui – dar nici față de col. Mosiu nu pot să spun.

Eu constat că există o diferență mare între o afirmație făcută de un om foarte serios, care a îmbătrânit în serviciul Statului, și altă afirmație, făcută de un alt om, foarte serios, și dânsul îmbătrânit în serviciul Statului.

Eu sunt învățat cu lucrurile precise. Când am afirmat un lucru, nimeni n-a putut să spună că col. Antonescu, că g-ralul Antonescu a afirmat un lucru care nu este exact. Atunci când am afirmat ceva, afirmația este sfântă. Sau nu cunosc chestiunea, și nu afirm nimic, sau spun: „Nu cunosc problema.”

Suntem în fața acestei afirmații. Trebuia s-o lichidăm. Să vedem dacă Direcția Agriculturii va contesta că a făcut această comunicare scrisă. După ce să ne luăm, decât după comunicări scrise?

Gh. Alexianu: În fiecare săptămână trimit la Președinția Consiliului, d-voastră, d-lui prof. Mihai Antonescu, dlui g-ral Dobre și d-lui g-ral Arbore.

Mareșal I. Antonescu: Prea multe trimiți. Mai bine trimite într-un singur loc, și să corespundă cifrelor, căci de la locul acesta ia toată lumea, și nu se mai fac confuzii.

Prin urmare, d-ta spui că ai dat 14.000 vagoane. Eu sunt de acord să consider această cifră justă. Unde sunt restul, până la 60.000 vagoane?

Gh. Alexianu: Am dat Armatei române 11.042 vagoane.

Mareșal I. Antonescu: D-ta, dle col. Mosiu, ai date precise în această privință, că le-a primit armata?

Col. Gh. Mosiu: De aceasta nu m-am ocupat eu. Am cerut de la etape, și am raportat Președinției și ce s-a dat armatei.

Mareșal I. Antonescu: Rog pe dl. secretar general Rădulescu să aducă aceste date.

Când ai trimis d-ta aceste date?

Col. Gh. Mosiu: Maximum o săptămână.

Mareșal I. Antonescu: D-ta ce ai, dle g-ral Șteflea?

G-ral I. Șteflea: Tot ce s-a primit la etape.

Mareșal I. Antonescu: Cere și d-ta la telefon, ca să fie trimise.

Gh. Alexianu: Va fi, poate, nepotrivire. Etapele trimit la Marele Stat Major situația de ceea ce au ridicat efectiv. Noi am trecut aici ceea ce am predat efectiv armatei, din care o parte se găsește în gări, le are armata sub pază, dar nu ne dă recipisă decât atunci când se ridică efectiv din gară, pentru ca dacă nu le ridică, să nu rămână încărcăți.

Mareșal I. Antonescu: Se tem, și cu drept cuvânt. D-ta, când nu era pericol, le-ai ținut ascunse; și acum, când ai văzut pericolul, le-ai pus la dispoziția armatei.

Gh. Alexianu: Eu nu spun să trebuie să răspundă de acestea. Vă spun că poate fi nepotrivire.

Mareșal I. Antonescu: Atunci, să cerem și aceasta – ia notă d-ta – să vedem dacă cifrele raportate de etape cuprind în ele și ce au primit și au înmagazinat în magaziile proprii, și ce a pus la dispoziție Guvernământul prin gări.

Gh. Alexianu: Am dat Armatei germane 3.140 vagoane.

Mareșal I. Antonescu: În aceste 3.000 vagoane intră și cele 500 vagoane restanță de anul trecut, și cele 2.000 vagoane de mei și orz?

Gh. Alexianu: Nu.

Mareșal I. Antonescu: Era vorba să le dați 2.000 vagoane orz.

Gh. Alexianu: Acea este altceva: este la export; se plătește.

Mareșal I. Antonescu: Și celelalte se plătesc, am spus adineauri, căci nu pot să le dau gratis.

Nu face această separație!

Gh. Alexianu: Aceste 2.000 vagoane orz, care s-au și aprobat de Ministerul Economiei Naționale, le dau la export, ca să fie duse în Germania.

Mareșal I. Antonescu: Și în timpul acesta mai dați încă 3.000 vagoane. Vasăzică, fac 5.000 vagoane.

Gh. Alexianu: Aceste 2.000 vagoane nu le-am dat Armatei germane.

Mareșal I. Antonescu: Germaniei.

Vasăzică, ai dat peste 5.000 vagoane. Ce mai ai în afară de acestea? 14.000 vagoane ai trimis în țară, ai dat etapelor 11.000 vagoane; fac 25.000 vagoane. Ai dat 5.000 vagoane Germaniei; fac 30.000 vagoane. Mai sunt 30.000 vagoane.

Gh. Alexianu: Din aceste 30.000 vagoane trebuie să scoateți cota care ar putea intra în diferitele produse industrializate, pe care le-am trimis în țară sub forma aceasta de produse industrializate.

Mareșal I. Antonescu: Câte vagoane ai trimis în țară?

Gh. Alexianu: Sub această formă, 6.188 vagoane. Să zicem că în aceste produse grâul a intrat în proporție de o treime; nu-mi dau exact seama.

Mareșal I. Antonescu: Trebuie să mergem pe calcule exacte. Unde sunt aceste 30.000 vagoane?

Gh. Alexianu: Am porumb.

Mareșal I. Antonescu: Eu nu spun că nu ai. Dar să vedem unde sunt.

Gh. Alexianu: N-am fost pregătit pentru aceasta acum.

Mai am de trimis: grâu și secară 2.141 vagoane, orz 2.184 vagoane ...

Mareșal I. Antonescu: Exact. Nu mai ceti, corespunde cu situația pe care ai dat-o aici, și pe care tot d-ta ai dat-o.

Vasăzică, ai încă 9.000 vagoane. În total face 40.000 vagoane. Aici sunt și 4.000 vagoane porumb.

Ai trimis însă 6.000 vagoane, transformate. Să spunem că grâul a intrat în acestea, în proporție de jumătate.

Gh. Alexianu: Este mult. Cred că numai o treime.

Mareșal I. Antonescu: Să spunem jumătate. Face 43.000 vagoane. Lipsesc încă 17.000 vagoane.

Gh. Alexianu: Domnule Mareșal, în aceste vagoane trebuiesc socotiți și cartofii.

Mareșal I. Antonescu: Nu intră cartofii. Ți i-am eliminat din aceste 60.000 vagoane. Trebuie să-ți faci o situație absolut exactă.

Gh. Alexianu: Vă rog să credeți că nu lipsește nici un kilogram de grâu sau secară.

Mareșal I. Antonescu: Nu-mi închipui că ai mâncat d-ta 30.000 vagoane, sau că le-ai vândut pe sub mână, căci ar fi o aberație. Dar vreau să demonstrez că trebuie să mergem pe cifre matematice, ca și la contabilitatea unei bănci: seara, când casierul a tras obloanele și s-a dus acasă, dacă se duce cineva în urmă, să-i facă socotelile, să iasă la centimă.

Așa trebuie să faci în administrația Transnistriei, și așa pretind să se facă și la administrația unui regiment, și la administrația oricărei instituții. Du-te la Contabilitatea Președinției Consiliului, și vei vedea că seara conturile trebuiesc să fie încheiate la zi.

Acest lucru trebuie făcut de toată administrația, și d-ta trebuie să-l impui cu o voință de fier, fiindcă d-ta știi că actele ne scapă, sau ne bagă în ocnă, deși sunt acte foarte frumoase în care intră lucruri urâte, dar sunt și acte foarte urâte, în care intră lucruri frumoase. Avem legile Statului, și acestea ne obligă să ne încadrăm în ele. Legea spune: „Nu trebuie să fie nici o diferență între ceea ce se afirmă astăzi de un serviciu al d-tale, față de ceea ce se afirmă mâine de alt serviciu, și față de ce vei afirma d-ta, ca șef al lor”.

Este primul lucru pe care trebuie să-l urmărim în viața noastră publică, fiindcă altfel dăm naștere la toate suspiciunile posibile.

Eu ți-am spus d-tale recent, într-un act pe care ți l-am trimis, că nu este numai onoarea d-tale în joc, și onoarea Mareșalului Antonescu, ci este onoarea Neamului Românesc, și pentru aceasta trebuie să avem această contabilitate în cea mai perfectă ordine, și în administrația Transnistriei, ca și în administrația Statului. Ne căznim s-o punem într-o ordine desăvârșită. Nu facem decât aceasta de când am luat conducerea Statului.

D-ta ai făcut o afirmație scrisă, care a venit la dl. g-ral Cusen, în care ai spus: „Din moment ce dl. Mareșal Antonescu a pus o rezoluție, nu mai are dreptul nimeni să comenteze, într-un fel sau altul”.

Nu. Eu sunt un simplu cetățean, ca oricare alt cetățean de pe stradă, și sunt supus obligațiilor legale, cum este supus orice cetățean. Nu pot eu să tai și să spânzur în această țară. Nu înseamnă că dacă am pus o rezoluție – care este de bună-credință – aceasta trebuie să facă lege în Țara Românească, față de toți. Nu face lege nici față de justiție, față de nimeni. Ceea ce face lege față de noi toți este legea însăși, care ne obligă la anumite reguli pe care trebuie să le păstrăm în toate acțiunile și raporturile noastre publice.

Nu lua rezoluțiile mele în sensul că pot să absolve orice, cu toate că eu judec totdeauna mult, și nu cred că în răstimp de 3 ani să fi pus vreo rezoluție de felul acesta ca să se spună: „Dl. Mareșal a spus și a făcut”. Mulți spun: „Este ordinul Domnului Mareșal”. Dar nici nu mă gândesc la aceasta, fiindcă eu nu mă pot amesteca în toate. Deci și din acest punct de vedere eu doresc să fim preciși.

Trecem la chestiunea cealaltă, după ce punem concluziile următoare: tot ce ai d-ta în Transnistria trebuie să cauți, prin organele pe care le ai, să evacuezi, pe toate căile posibile, fiindcă este bine să dăm nemților din țară. Să nu mai dăm loc la discuții asupra obiecțiunilor ridicate de dl. Clodius. Este altceva dacă dau din țară, chiar dacă aduc din Transnistria, decât să spună că a fost teritoriu ocupat și au contribuit și ei la aceasta.

Acesta a fost punctul meu de vedere de la început. Am avut, însă, dificultăți și din partea d-tale, și din țară.

Aș fi preferat să aduc toate aceste cereale aici, și de aici să le dau, chit că ar fi fost o deplasare inutilă și neeconomică de mărfuri dintr-o regiune în alta. Dar ca să evit orice discuție în această privință, era bine să facem aceasta.

Ce ți-a mai rămas d-tale, trebuie strâns tot, căci nu se știe ce va fi; frontul poate fi dat peste cap, poate să se stabilizeze, poate să se modifice în avantajul nostru. Noi, însă, trebuie să ne așezăm de la început pe baze de prudență, și să punem cazul cel mai rău, că situația va deveni mai periculoasă pentru noi, și nu trebuie să ne surprindă cu mărfuri, care reprezintă o avere românească, lăsate acolo sub o formă oarecare, predate nemților, lăsate rușilor, sau la discreție populației.

(Dl. I. Al. Rădulescu, secretar general al Președinției Consiliului, aduce domnului Mareșal situația cerută).

Ai spus: 14.000 vagoane. Aici sunt 9.939 vagoane.

I. Al. Rădulescu: Le-am cerut telegrafic.

Gh. Alexianu: La ce dată?

Mareșal I. Antonescu: 1 octombrie – 15 ianuarie.

Gh. Alexianu: Și eu v-am dat pe 1 septembrie.

Mareșal I. Antonescu: Cine este de vină că sunt date de acestea diferite?

Gh. Alexianu: Acesta este tabloul de evacuări.

Evacuările au început de la 10 octombrie, și ni s-a cerut să dăm situația despre ce s-a evacuat, de la 1 octombrie până acum. De aceea este nepotrivire.

Mareșal I. Antonescu: Nepotrivirea n-o fac eu. Noi o constatăm aici.

Domnule Alexianu, cât timp trebuie ca să poată fi făcută, așa fel încât nimeni să nu aibă nevoie să dea vreo explicație? Căci dacă la orice act al d-tale, sau la un act contabil, este nevoie să fie prezent contabilul în toate locurile unde se face verificarea unui astfel de act, ca să dea explicații, înseamnă că actul n-are valoare.

Eu n-am nevoie de explicații la actele contabile pe care le face Banca Națională, decât dacă nu mă pricep să citesc în ele; și se întâmplă și aceasta, fiindcă nu sunt de specialitate. Dar altfel, este imposibil.

De aici iese și confuzia. De ce nu vă puneți de acord? De ce nu dai d-ta instrucțiunile pe care trebuie să le dai? Actul este semnat de Pescaru și Șerban, persoane cunoscute de d-ta.

Prin urmare, principal, d-ta trebuie să cauți să scoți de acolo maximum ce se poate scoate. Aducem în țară, și de aici vedem ce facem: să le dăm la germani, le mâncăm, le distrugem. Ne privește. Este un bun românesc, rezultatul unei munci românești, și trebuie să-l avem aici și să-l valorificăm în modul cel mai bun posibil.

Care sunt dificultățile pe care le ai d-ta, în raporturile cu diferite departamente?

Gh. Alexianu: Eu, neputând să valorific în țară nici unul din aceste bunuri, n-am putut să-mi procur sumele necesare, în lei, ca să plătesc salariile funcționarilor și carburanții necesari.

Mareșal I. Antonescu: Care este soldul d-tale debitor în această privință?

(Ți-am dat ordin, dle g-ral Cusen, să stabilești acest sold, fiindcă eu vreau să știu care este situația în țară, și nu pot să am această situație).

G-ral V. Cusen: Am stabilit-o după datele mele, împreună cu Ministerul de Finanțe.

Dl. ministru de Finanțe stabilește un debit de 7 miliarde. Eu îl scot la 11 miliarde.

Mareșal I. Antonescu: L-a scos la 7 miliarde acum 2-3 luni. Aceasta este diferența. Este același pe care l-am subliniat adineauri.

Dl. ministru al Finanțelor a scos debitul acesta la sfârșitul lui august. Atunci a fost o discuție.

Al. Neagu: Cred că este o diferență de un întreg capitol.

Mareșal I. Antonescu: Este ceea ce am spus despre casierul unei bănci, care pleacă seara, închide saltarele, și, dacă moare, situația se găsește încheiată.

Ce datorezi d-ta azi în țară? Lefurile funcționarilor la ce sumă se ridică?

Gh. Alexianu: Le-am trecut în proiectul de buget, pe care l-am întocmit și l-am trimis Ministerului Finanțelor.

Mareșal I. Antonescu: Lasă aceasta. La ce sumă se ridică restanțele d-tale?

Gh. Alexianu: Datoresc, întâi, la societățile petroliere ...

Mareșal I. Antonescu: Am vorbit de funcționari.

Gh. Alexianu: Eu am nevoie, ca să achit toate salariile funcționarilor, și restanțe, și pe 3 luni, până la 1 aprilie, de suma de 655.000.000.

Mareșal I. Antonescu: Notează d-ta, dle g-ral Cusen,: 655.000.000 salarii. Cât reprezintă restanțele?

Gh. Alexianu: Le am făcute pe direcții.

Mareșal I. Antonescu: Trebuie făcut un buget.

Gh. Alexianu: Am făcut. Bugetul pe 3 luni, în care să intre și restanțele, cu excepția carburanților, este de 2.000.000.000.

Pentru carburanți, până la 1 aprilie, suma reprezintă 900 milioane.

Mareșal I. Antonescu: Care sunt restanțele?

Gh. Alexianu: 355.000.000.

Mareșal I. Antonescu: Nu este exact. Restanțele d-tale sunt peste 400.000.000.

S. Ghiolu: Este just ceea ce spune dl. Alexianu, fiindcă între timp a mai plătit.

Al. Neagu: Noi vom vărsa 40.000.000.

S. Ghiolu: Restanțele sunt de 325.000.000.

Mareșal I. Antonescu: Unde sunt aceste restanțe?

Gh. Alexianu: La „Distribuția”, „Creditul Minier” și „Unirea”.

Mareșal I. Antonescu: Câți carburanți îți mai trebuie?

Gh. Alexianu: De 900.000.000, fără această restanță.

Mareșal I. Antonescu: Adică, pentru februarie, martie și aprilie. Aceasta înseamnă că d-ta ai în Transnistria nevoie de carburanți în valoare de 300.000.000 pe lună?

Gh. Alexianu: Da.

Mareșal I. Antonescu: De ce, fiindcă acum tractoarele nu merg?

Gh. Alexianu: Nici nu întrebuițez pentru tractoare, ci numai pentru uzinele electrice și industriale din Transnistria. Mi se socotește cu 34 lei kg de benzină.

Mareșal I. Antonescu: Vasăzică, mai adaugă încă 900.000.000 acolo, dle g-ral Cusen.

Ce debit mai ai d-ta în Țara Românească?

Gh. Alexianu: Totalul cheltuielilor și restanțelor se ridică la 2.215.000.000.

Mareșal I. Antonescu: Nu poate să meargă așa.

Eu ți-am spus că funcționarii pe cari i-ai adus în țară n-au dreptul la salarii similare cu cei cari sunt în Transnistria. Noi am făcut aceste lefuri pentru cei cari stau în Transnistria.

D-ta ai instalat o mare parte din funcționari aici și în diferite centre. Ei nu trebuie să primească aceleași lefuri ca și cei din Transnistria și te fac răspunzător pe d-ta de aceasta. Nu se poate ca un director, un subdirector, sau un șef de birou, care stă aici, să aibă o leață de trei ori mai mare decât altul. Se creează nedreptăți sociale, cu consecințe foarte grave.

Gh. Alexianu: Cu începere de la 1 ianuarie funcționarii primesc numai un singur salariu în lei, egal cu salariul din țară, și primesc o indemnitate în Kassenscheine, echivalentă cu o dată și jumătate salariul, fără drept de schimb.

Mareșal I. Antonescu: Foarte bine.

Gh. Alexianu: Este o situație inferioară, față de cei din Basarabia și Bucovina.

Mareșal I. Antonescu: Dar funcționarul pe care îl ai în țară, cât are?

Gh. Alexianu: Salariul în lei, și are dreptul la indemnitate de muncă excepțională.

Mareșal I. Antonescu: Vasăzică, intri în normal.

Prin urmare, în calculele acestea de salarii, trebuie să pleci de la bazele pe care le-am stabilit adineauri.

Restul, ce ai cheltuieli?

Gh. Alexianu: Restul, sunt cheltuieli pentru cărbuni și pentru materiile prime pe care trebuie să le iau, ca să funcționeze diferite industrii. Cea mai mare parte din cheltuieli sunt pentru cărbuni.

În bugetul pe care l-am prezentat, am prevăzut la fiecare capitol ceea ce este strict necesar pentru funcționare.

Mareșal I. Antonescu: Vasăzică, aceasta face 2.215.000.000, până la aprilie. Ce venituri ai d-ta?

Gh. Alexianu: Am prevăzut veniturile în lei, din vânzările obișnuite care se fac în magazinele Guvernământului, sau din vânzările lucrurilor care se pot vinde: 655.154.000 lei.

Situația aceasta se prezintă cu un deficit aparent de 1.559.867.000. Noi am spus că acest deficit pe care îl avem se poate acoperi cu următoarele bunuri și mărfuri, pe care le are Guvernământul Transnistriei în țară, și cerem să le putem valorifica: 200 vagoane zahăr, cu prețul de 100 lei kg – restul reprezintă taxele – fac 200.000.000; 100 vagoane tutun, a 300 lei kg, fac 300.000.000; 800 vagoane grâu, pe care îl avem în țară.

Mareșal I. Antonescu: Afară de ce este în stocul de rezervă?

Gh. Alexianu: Da. A 230.000 lei vagonul, fiindcă trebuie să suport o parte din transport ...

Mareșal I. Antonescu: D-ta ai 210.000 lei pe vagon. Aceasta este baza rapoartelor economice pentru cereale, în ce privește Transnistria și Vechiul Regat. D-tale nu ți s-a aplicat cota de scumpete care s-a aplicat producătorilor români, căci ai lucrat în Kassenscheine, și ai utilizat gratis munca tuturor.

Al. Neagu: Trebuie să adaug ceva. Diferența de preț între grâul din Țara Românească și grâul din Transnistria nu a fost pierdută de Guvernământul Transnistriei, întrucât eu am considerat-o ca o restituire a avansului făcut de tezaur și pe această bază am făcut deschideri de credite, pentru toate operațiile care au fost aprobate direct de dvs.

Mareșal I. Antonescu: Intendentul General Cusen este însărcinat cu aceasta, să ia de la început administrația Transnistriei. Vom numi o altă comisie, care să stabilească în mod precis care este situația conturilor între Regat și Transnistria, căci nu putem merge mai departe așa. Unii fac o afirmație, alții alta. Eu nu pot trage o concluzie, și să spun că cutare (*sic!*) sau cutare este vinovat.

G-ral V. Cusen: Comisia este sub președinția d-lui Oghină, și membri sunt doi secretari generali de Minister și dl. Minescu.

Mareșal I. Antonescu: Dar să lucreze intensiv.

G-ral V. Cusen: Am vorbit cu dl. g-ral Dobre, și azi mă duc la Consiliul Interministerial, unde îi vom da forma definitivă.

Mareșal I. Antonescu: Să lucreze intensiv toți, ca să vedem care este situația și să se termine discuțiile.

Prin urmare, dle Alexianu, d-ta ai: 200 vagoane zahăr, 100 vagoane tutun și 800 vagoane grâu – indiferent la ce preț ți le va socoti dl Neagu.

Ce mai ai?

Gh. Alexianu: Vitele și oile.

Mareșal I. Antonescu: Nu le punem în socoteală. Să vedem ce va rămâne în primăvară.

Gh. Alexianu: Mai am 50 vagoane sămânță de sfeclă.

Mareșal I. Antonescu: Îți trebuie, domnule Marian?

I. Marian: Am fost înștiințat târziu, după ce s-a făcut comanda în străinătate.

Mareșal I. Antonescu: Și nu putem revoca comanda (*sic!*)?

I. Marian: Să vedem. Comanda o face Asociația Fabricilor de Zahăr. Să-i întrebăm dacă n-au contractat deja.

Mareșal I. Antonescu: Dar nu se poate ca dl Strunga să trateze peste capul tuturor. Avem sămânță în țară.

S. Ghiolu: Să se vadă câtă ne trebuie și să se comande diferența.

Mareșal I. Antonescu: D-ta să discuți cu dl Strunga și să vedeți care este valoarea acestor semințe.

G-ral Gh. Dobre: Este adusă în țară?

I. Marian: Mi s-a cerut avizul și, întrucât atunci sămânța de sfeclă nu se găsea în țară, l-am dat.

S. Ghiolu: N-a putut să vină în țară până acum.

M. Gr. Romașcanu: Sămânța urmează să vină din Germania, în cadrul contingentului. N-a sosit încă.

Al. Neagu: Dar sămânța trebuia să fie comandată în Germania, pentru că, dacă comanda (*sic!*) n-ar fi fost făcută până acum, în preajma zilei de 1 februarie, am fi riscat să rămânem fără sfeclă.

Mareșal I. Antonescu: Sămânța de sfeclă ține doi ani de zile?

Al. Neagu: Ține, domnule Mareșal.

Gh. Alexianu: Mai sunt 2000 vagoane porumb, care poate fi adus.

Mareșal I. Antonescu: Dar ceea ce ai spus până acum este intrat în țară?

Gh. Alexianu: A intrat, domnule Mareșal.

Mareșal I. Antonescu: Cât face datoria d-tale și cât valorează aceste produse?

Gh. Alexianu: Deficitul este de 1.559.000.000 lei, pe care eu propun să-l acopăr cu mărfuri în valoare de 1.834.000.000 lei, la care se mai adaugă debitul din țară în valoare de 2.000.000.000 lei și o parte cel puțin din subzistența dată armatei germane, care reprezintă 1.200.000.000 lei.

Mareșal I. Antonescu: Subzistența armatei germane n-o putem admite și socoti; este o discuție care nu se face. Nu putem socoti și valorifica în țară decât ceea ce s-a trimis. Pentru ceea ce d-ta ai dat armatei germane, noi să-ți dăm lei? Nu se poate.

Gh. Alexianu: În privința transporturilor pe Calea Ferată, am o situație inadmisibilă: transport de dimineața și până seara numai pentru armata germană, fiindcă transporturile pentru armata română sunt foarte reduse. Pentru aceste transporturi, nu se plătește de nimeni nimic, deși am făcut o convenție cu armata germană și am stabilit că aceste transporturi se plătesc prin comisia de la Viena. Calea Ferată a și încasat 400.000.000 lei până acum.

Mareșal I. Antonescu: Vasăzică, d-ta plătești cărbuni pentru Căile Ferate și tot Căile Ferate încasează.

Gh. Alexianu: Căile Ferate au încasat până acum, dar acum germanii nu mai plătesc.

Mareșal I. Antonescu: Ce este adevărat în această chestiune, dle Atta Constantinescu?

A. Constantinescu: Domnule Mareșal, n-am fost sesizat și nu cunosc problema.

Mareșal I. Antonescu: Să vezi cum stau lucrurile, fiindcă mi se pare ceva imposibil aici.

Gh. Alexianu: S-a scăzut, în contul Căilor Ferate, această sumă.

Al. Neagu: Dacă s-a scăzut, de ce mai puneți problema?

Gh. Alexianu: Eu am de încasat de la germani 2.000.000.000 lei pentru transporturile făcute.

Mareșal I. Antonescu: În ce?

Gh. Alexianu: În lei, pentru că așa am convenție cu germanii: să deconteze prin comisia de la Viena și ei să plătească.

Mareșal I. Antonescu: Ai trecut această chestiune și dlui Mihai Antonescu?

Gh. Alexianu: Este la Calea Ferată. Convenția s-a încheiat și până acum plățile s-au făcut potrivit acestei convenții.

Mareșal I. Antonescu: Cine a încheiat convenția?

Gh. Alexianu: Căile Ferate din Transnistria, cele din țară și Căile Ferate Germane.

M. Antonescu: Ca să evităm asemenea situații, am stabilit că nu se pot încheia convenții cu străinătatea decât prin Ministerul de Externe.

Mareșal I. Antonescu: Da, am pus principiul că nici o convenție cu străinătatea nu poate fi încheiată, până ce nu este aprobată de guvern.

Gh. Alexianu: Nici n-am încheiat-o fără să fie aprobată de guvern. Am trimis această convenție și am cerut germanilor s-o execute. Cred că s-au decontat până acum vreo 400.000.000 lei.

Mareșal I. Antonescu: Din expunerea care se face nu prea sunt lămurit.

M. Vulcănescu: Calea Ferată plătește aici pe funcționarii Transnistriei și atunci încasează în lei echivalența, adică banii cari se datoresc Transnistriei.

Dar, din această socoteală, Transnistria rămâne datoare, pentru că nu ajung acești 400.000.000 lei, ca să se plătească funcționarii Căilor Ferate din Transnistria, cari sunt în sarcina Transnistriei.

A. Constantinescu: Funcționarii Căilor Ferate sunt plătiți de la București.

Mareșal I. Antonescu: De ce să nu tăiem nodul gordian și să facem o singură administrație?

A. Constantinescu: Este administrație germană.

Mareșal I. Antonescu: Nu, este administrație românească.

M. Vulcănescu: Aceasta este, totuși, o sarcină a Regatului, care trebuie ținută într-un cont, însă Calea Ferată nu se acoperă de cheltuielile făcute în Transnistria și de sacrificiile făcute acolo; Transnistria rămâne datoare.

Mareșal I. Antonescu: Ce înseamnă aceasta?

M. Vulcănescu: Înseamnă că Transnistria lucrează în pagubă. Într-adevăr, dl Alexianu spune că mai are de încasat bani de la germani.

Aceasta este situația: Calea Ferată plătește pentru întreținerea liniilor din Transnistria anumite sume.

Mareșal I. Antonescu: Din ce spui d-ta rezultă că Direcția Căilor Ferate din Transnistria lucrează în pagubă, iar din ce spune dl Alexianu reiese că Direcția Generală a Căilor Ferate de la București ar păgubi, pentru că ea are de luat bani de la germani.

M. Vulcănescu: Cât au de dat germanii?

Gh. Alexianu: 2.000.000.000 lei. Dacă germanii ar plăti, s-ar acoperi datoria.

M. Antonescu: V-aș ruga, dle Vulcănescu, ca, în afară de dialectica aceasta, care poate să dureze foarte mult și să coste foarte mult pe Stat, să-mi înlesniți negocierile cu dl. Clodius, dându-mi toate elementele necesare în ceea ce privește convenția aceasta încheiată între Căile Ferate Germane și Guvernământul Transnistriei și asupra acestei creanțe pe care Calea Ferată o are asupra Guvernământului, ca să nu pară că administrația Transnistriei este excedentară și ceea ce cerem germanilor să plătească, cele 2.000.000.000 lei, sunt un lux pentru Transnistria și nu o acoperire, pentru datorii reale și pentru sarcinile Regatului. Vă rog să-mi dați aceste date într-un raport scris.

Mareșal I. Antonescu: Iată câtă discuție! A vorbit dl Mihai Antonescu de dialectică: nu e zi să nu mă lovesc de astfel de greutăți care rezultă din faptul că afirmațiile Guvernământului Transnistriei nu se potrivesc cu datele primite aici tot de la acest Guvernământ și cu cifrele puse la dispoziție tot de acolo în urma cererilor noastre.

Transnistria a ridicat totdeauna un zid chinezesc, dincolo de care n-a putut să pătrundă nimeni. Când am încercat cu comisia aceea de la Curtea de Conturi, care să pună ordine în administrația Transnistriei, nu să te verifice pe d-ta, dle Alexianu, dacă ai făcut o administrație incorectă, ci să pună ordine, pentru că avem interes ca administrația acestei provincii să fie cât mai bine rânduită și să mergem la Conferința de Pace cu această chestiune lămurită – este în interesul Neamului Românesc această bună administrare, și din punct de vedere economic și din punct de vedere financiar – d-ta, dle Alexianu, n-ai lăsat această comisiune și ai făcut fel de fel de intervenții, ca să fie schimbată. Am schimbat această comisiune, prezidată de dl Ghimpa, care mai este și în alte comisii și care nu se pricepe în aceste probleme, dânsul fiind magistrat.

D-ta, dle Alexianu, ai stăruit ca să se schimbe această comisiune, pentru ca nu Curtea de Conturi, care este calificată, să facă această operațiune și ca să iei apoi, fără asentimentul Curții de Conturi, pe consilierul Hubert de la această instituție, pentru această însărcinare; care consilier, însă, are o mare servitute: este rudă cu domnii Nichel și Argintaru, funcționari la Serviciul Finanțelor din Guvernământul Transnistriei.

Gh. Alexianu: Pentru munca pe care am depus-o acolo, nu pot, domnule Mareșal, să suport insultele dlui g-ral Cusen. L-am recuzat și-l recuz și astăzi în fața Consiliului de Miniștri, pentru că are vrăjmășie împotriva mea. Cer ca Curtea (*sic!*) de Conturi să instituie un control și să verifice toată gestiunea mea. Vă rog să numiți o a doua comisiune, formată din consilieri de la Curtea de Casație ...

G-ral V. Cusen: Lasă, domnule, Curtea de Casație. Ce să caute Curtea de Casație aici?

Gh. Alexianu: ... care să verifice întreaga gestiune.

Sunt acuzat: știu că se spune că am cumpărat tractoare și am făcut afaceri cu ele, o spun în Consiliul de Miniștri ca să se știe, se spune peste tot acest lucru.

Este onoarea mea în joc și nu pot admite ca, sub forma de șoapte și de vorbe, să se ia găleata cu lături și să se arunce în capul meu.

Vă rog să ordonați toate anchetele; să se instituie toate comisiile. Sunt pus pe banca de acuzare, fără să se dovedească nimic în favoarea mea.

Mareșal I. Antonescu: Ai terminat, dle Alexianu?

Gh. Alexianu: Da, domnule Mareșal.

Mareșal I. Antonescu: Să-ți răspund: Te zbați în această situație, pentru că d-ta singur ai intrat în ea. Ți-am spus de la început: administrația d-tale să fie o administrație conformă legilor țării.

Gh. Alexianu: Da, domnule Mareșal, este conformă.

Mareșal I. Antonescu: Această administrație să fie controlată, așa cum sunt controlat eu, la Președinție. Într-adevăr, eu sunt controlat lunar de către Curtea de Conturi; lunar se încheie un proces-verbal de toate sumele pe care le mânuiești aici.

Nu se petrece acest lucru cu administrația Transnistriei. Nu spun nici astăzi, pentru că nu pot s-o spun – dar în ziua când voi putea, să nu crezi că voi ezita s-o spun – că administrația din Transnistria este incorectă. Spun, însă, că este neregulată.

D-ta ai afirmat că recuzi pe dl. g-ral Cusen. D-ta ai recuzat și pe dl. Neagu; d-ta ai recuzat pe foarte mulți până acum, și într-o zi vei ajunge să ne recuzi și pe noi, pe dl. Mihai Antonescu și pe mine. Dar nu putem merge cu sistemul acesta al recuzărilor.

Trebuie să vedem ce va ieși din aceasta, fiindcă am interes să pun în ordine ceea ce s-a făcut ca administrație în Transnistria, deoarece în entete-ul adreselor pe care le faci d-ta de acolo, este scris: „Comandamentul de căpetenie al Armatei”. Acesta sunt eu. Deci nu onoarea d-tale este în joc, ci onoarea mea, cum ți-am scris, într-o scrisoare particulară, și nici a mea, ci a Neamului Românesc. Și de onoarea Neamului Românesc sunt responsabil nu numai eu, suntem responsabili cu toții, și nu trebuie să aruncăm vorbe de acestea goale, că recuzi pe cutare și pe cutare.

Intendentul general Cusen a fost prim-președinte al Curții de Conturi, este un om de specialitate, și nu poate fi recuzat.

Este adevărat sau nu că Hubert este rudă cu Argintaru și cu celălalt, sau nu? Căci dacă lucrurile sunt așa, desigur că orice suspiciune este posibilă.

Gh. Alexianu: Eu nu știu dacă este adevărat sau nu. Dar ce poate face acest Nichel, care n-are dreptul să ordonanzeze o centimă?

Mareșal I. Antonescu: Cine l-a ales?

G-ral V. Cusen: Dl. guvernator Alexianu.

Gh. Alexianu: Eu întreb pe dl. ministru al Finanțelor dacă dl. consilier Hubert, de la Curtea de Conturi, nu este unul dintre cei mai buni consilieri?

Mareșal I. Antonescu: Se poate. Însă eu n-am dreptul să mă controlez aici cu cea mai bună rudă a mea.

Gh. Alexianu: Nichel și Argintaru nu sunt gestionari. Este posibil să nu fie cineva rudă cu un funcționar?

Mareșal I. Antonescu: În astfel de ocazii, este.

Prin faptul că pui această întrebare, spun: este posibil să nu fie. Am avut și eu rude în armată, și am refuzat să mă duc sub comanda lor.

G-ral V. Cusen: „Hubert este unchiul subdirectorului Finanțelor, pe care îl controlează cu o firească dragoste de unchi. Hubert este cumnat cu Argintaru, controlor al Finanțelor în Transnistria, pe care de asemenea îl controlează cu o dragoste de cumnat. De asemeni, dl. consilier mai are și alte rude funcționari în Guvernământ, și anume nepoți, nepoate de ale sale, și ale celorlalți.”

Am controlat aceasta chiar acolo, la dl. Alexianu, și toți funcționarii mi-au afirmat că este adevărat.

Mareșal I. Antonescu: Iată, domnule Alexianu. Aceasta nu se poate.

Hubert trebuia să spună aceasta, chiar dacă l-ai ales d-ta. Admit că nu ai știut. Poate ți-a șoptit Argintaru să-l aduci, dar când se face o afirmație ca aceasta, nu poți recuza pe dl. g-ral Cusen.

Gh. Alexianu: Nu pentru aceasta l-am recuzat.

Mareșal I. Antonescu: Să-l recuzi pe Hubert, dacă într-adevăr este rudă cu toți aceștia pe care îi controlează.

Stabilim atunci, în principiu, că în caz că este rudă, nu avea ce căuta Hubert ca verificador al actelor Transnistriei.

Gh. Alexianu: Așa cum puneți dvs. problema, recunosc...

Mareșal I. Antonescu: Cum ar pune-o orice om.

Gh. Alexianu: ... dar din moment ce acești oameni sunt funcționari de birou, și nu fac acte de gestiune, nu-l controlează nici pe Nichel, nici pe Argintaru.

Mareșal I. Antonescu: Este cineva de aici, care poate găsi că acest lucru este normal?

M. Antonescu: Domnule Mareșal, chestiunea aceasta a Transnistriei și discuțiile din Consiliul de Miniștri, cred că în nici un caz nu pot să cinstească prestigiul unui guvern.

Dacă până astăzi chestiunea aceasta nu a comportat manifestări și acușări publice atât de grave, dacă până astăzi totul a purtat asupra unor controverse de cifre, cred că se putea să înregistrăm aceste controverse, să așteptăm verificarea lor, și nici o măsură să nu fie luată, față de toate afirmațiile care au fost făcute.

Aș vrea să vă amintesc că, fără ca să alunece până la un grad atât de grav controversa asupra gestiunii Transnistriei, într-un Consiliu de Miniștri din vara anului trecut s-a pus problema verificării afirmațiilor și cifrelor cu privire la administrația transnistriană.

În acel Consiliul de Miniștri s-a stabilit că nu putem aplica legile din Regat, privitoare la gestiune, în Transnistria, întrucât în teritoriul de ocupație, și încă într-un teritoriu cu o administrație de regim de socialism de Stat, nu se poate aplica regimul de contabilitate publică, cu organe gestionare.

Pentru că, în asemenea condiții, se pune problema numai a verificării afirmațiilor și a controlului exactității cifrelor, pentru a înlătura toate controversele de până atunci, s-a hotărât să se numească, de către Președinție, o comisie care să nu aibă sarcina de verificare gestionară, în înțelesul Curții de Conturi, și nici al legilor de contabilitate a Statului, ci care să raporteze Consiliului de Miniștri, Președinției, Domniei-Voastre și mie, dacă da sau nu cifrele prezentate de dl. Alexianu sunt exacte.

Aceasta era sarcina comisiei prezidată de consilierul Ghimpa.

Recunosc că eu l-am recomandat pe consilierul Ghimpa, pentru că consilierul (*sic!*) Ghimpa este camarad de liceu cu mine și fiul fostului meu director de liceu de la Pitești. Am făcut studenția dormind în aceeași cameră; studenți săraci. A făcut o carieră frumoasă și este șeful promoției sale de magistrați. La 31 ani a fost consilier de Curte de Apel, și eu aveam încredere într-însul.

Astăzi, însă, constat că, datorită unei serii întregi de afirmații, care au fost făcute, se pune în discuție însăși probitatea de ordin general, răspunderea de ordin moral și personal a d-lui guvernator Alexianu.

Eu declar formal – un profesor universitar cu etica aspră, și cu demnitatea pe care ți-o dă profesiunea de dascăl care trebuie să îndrumeze pe alții – că aș fi plecat de mult, în locul dlui Alexianu, și aș fi tras consecințele atingerii demnității mele.

Fiindcă, sau sunt om cinstit și de onoare, și pot să port răspunderea – și dacă nu sunt în stare, trebuie să mă dau la o parte și să trag consecințele – sau, dacă este vorba să se facă acuzații nedrepte, atunci, fără îndoială, trebuie, pe de o parte, în ce mă privește, să-mi iau toate măsurile ca să le evit, pe de altă parte, să cer cea mai aspră anchetă, prin constatarea adevărului și stabilirea unei apărări demne a onoarei mele.

Dl. Alexianu primește această discuție, pentru că astăzi se cere o comisie de anchetă. Dar după ce aceste lucruri au fost înregistrate de d-nii miniștri și de stenograma care consemnează aceste lucruri, eu cred, domnule Mareșal, că în nici un caz nu putem pleca de aici fără instituirea unei comisii care, odată pentru totdeauna, să stabilească acest lucru, și să stabilească cine poartă răspunderea, dacă sunt acte de gestiune neregulate; dacă este o gestiune cuprinzând nedelicateți; dacă dl. Alexianu, în administrarea gestiunii sale, a depășit ceea ce și demnitatea profesorului și răspunderea de guvernator îi cerea să facă.

Fiindcă, însăși discuțiile la fiecare Consiliu, asupra probității, asupra metodelor, asupra competenței, ajung să ne umilească pe toți, domnule Mareșal, și nu putem să mergem la infinit cu această situație.

Sau dl. Alexianu trage consecințele, și se pune într-o situație de demnitate personală, așteptând rezultatul anchetei, sau se face această anchetă.

Dar cred că devine o atingere nu numai a prestigiului și a răspunderii de mâine a guvernului dvs., ca acest lucru să fie lămurit, dar este și o problemă de demnitate și de răspundere a noastră, astăzi chiar, și față de noi înșine, ca această situație să nu mai fie continuată.

Mareșal I. Antonescu: Domnilor, deja de aseară am hotărât să se numească o comisie de anchetă, din care să facă parte organele îndreptățite în Stat ca să facă această anchetă.

Încă o dată afirm: nu este în joc cinstea dlui Alexianu, ci cinstea Neamului Românesc.

S-au făcut atât de multe afirmații, chiar și scrise. Și dl. Alexianu a făcut o serie de rapoarte, prin care a intrat în polemică aproape cu fiecare dintre dvs., care sunteți aici. Dvs. ați cunoscut sau nu această chestiune, pentru că rapoartele dlui Alexianu au venit la mine, și s-au oprit la mine.

Văzând că lucrul acesta continuă la infinit, am fost nevoit să-i fac o scrisoare – pe care dl. Mihai Antonescu n-o cunoaște – prin care i-am interzis formal caracterul

acesta pe care îl dădea actelor oficiale pe care mi le trimetea din Transnistria; polemică cu (*sic!*) dvs. toți din Guvern, care aveți legături cu Transnistria.

Dl. Alexianu recuza pe toți, și afirma că tot ce se spune în sarcina dânsului sunt lucruri neexacte. La rândul dvs., sunteți foarte mulți cari mi-ați spus că dl. Alexianu afirmă lucruri neexacte.

Iată situația în care ne găsim; o situație destul de anormală. Trebuie să ieșim din această situație, dle Alexianu.

Ceea ce m-a împiedicat să găesc mai devreme o ieșire este că eu sunt un om care toată viața mea am înlăturat adversitățile și n-am lăsat să mă domine. Și în această guvernare, ca în toate, sunt greutăți pe care le întâmpinăm. Dar trebuie să le înlăturăm.

Am vrut să înlătur aceste greutăți din calea guvernării, pentru că mergea din ce în ce mai rău, din cauza raporturilor d-tale cu miniștrii departamentelor care erau în legătură cu Transnistria, și pentru că aceste raporturi ajunseseră așa de rele, încât administrația Transnistriei s-a resimțit, ca și întreaga administrație, și se impunea griji Statului.

Un singur lucru m-a împiedicat: mi-a fost frică, în momentele acestea, să nu agravam situația administrativă a Transnistriei și raporturile ei cu țara, din faptul că d-ta stai călare pe graniță, administrezi și în Transnistria și în Țara Românească.

Este o problemă foarte dificilă. Totuși, noi trebuie să ieșim din această situație. În rapoartele d-tale, ai afirmat că tot ce spune dl. Neagu este inexact, că tot ce spune dl. g-ral Cusen, de asemenea, este inexact, că tot ce afirmă Calea Ferată este inexact. Până și col. Mosiu a fost acuzat că face afirmații neexacte.

Eu nu pot să cred că col. Mosiu a făcut afirmații neexacte. În ce privește vagoanele, d-ta ai spus că ceri vagoane și nu ți se pun la dispoziție. Și pe dl. Buradescu l-ai acuzat la fel, și a spus: „Sunt gata să trag orice consecințe, dacă se va dovedi că ce spune dl. Alexianu este exact, fiindcă eu dau vagoane, însă nu sunt încărcate”.

Eu nu pot să cred că d-ta spui inexactități, după cum nu pot să cred nici că dl. Buradescu face aceasta. Dar așează-te și d-ta în locul meu, să vezi că zilnic, de dimineață până seara, suntem puși în fața acestei situații: tot ce se afirmă de unul este răsturnat de altul.

Putem noi să mergem, în astfel de condiții? S-ar fi putut întâmpla aceasta, dacă toate raporturile d-tale, cu toți cei cari sunt aici, erau acelea care trebuiau să fie?

Aceste raporturi nu le-am creat noi. Am evitat să vină în fața Consiliului de Miniștri, și mă doare în suflet că vin. Dar lucrurile au luat o dezvoltare prea mare. Se vorbește în toate părțile de această chestiune. Sunt miniștri – nu pot să-i numesc; mă uit la ei – cari au spus: „Domnule Mareșal, cu un minut mai devreme schimbați situația din Transnistria”.

G-ral C. Pantazi: Eu am fost.

Mareșal I. Antonescu: A fost un Consiliu de generali la Statul Major – dl. g-ral Șteflea știe – și s-a pus în discuție chestiunea Transnistriei, și raporturile care sunt între Transnistria și Armată.

D-ta, știi că ai servit Armata cu dragoste, dar rezultatele sunt că toată lumea are un sentiment de neîncredere.

Aceasta n-am creat-o nici eu, nici dl. Mihai Antonescu, nici dl. Neagu, nici dl. g-ral Cusen. Trebuie să fie o cauză care a creat-o. Poate că persoanelor care te secundează le-ai dat mână prea liberă.

Rezultatul iată-l: d-ta afirmi, în fața Consiliului de Miniștri, un lucru. În realitate – îți aduc acte – situația este alta. D-ta spui: „Este numai de la 10 octombrie, pe când eu dau date de la 1 septembrie”.

Este posibil să fie așa. Dar cine este de vină că la Administrația Centrală sosesc acte care conțin lucruri ce diferă de afirmația d-tale, care ești cel mai mare acolo și pe ale cărui cuvinte trebuie să ne bazăm.

Aceste acte rămân la dosar. D-ta, eu, toată lumea dispare. Arhiva Transnistriei va fi cercetată cândva de foarte mulți, și se vor găsi în această arhivă acte de ale d-tale, în care recuzi pe dl. Neagu, pe dl. g-ral Cusen, și în care poți să mă recuzi și pe mine, într-o bună zi.

Ce vor spune cei cari vor cerceta această arhivă, despre noi?

Nu a fost o guvernare slabă, căci nu este nici un cadavru între d-ta și mine, și ceilalți de aici. Noi facem parte dintr-un regim, care nu acoperim lucrurile care nu sunt de dat la iveală. Din contra, dăm pe mâna justiției. Și nu a fost problemă care să fie în căderea justiției și să n-o trimet imediat acolo.

Nu m-am mulțumit numai cu atât; este singurul caz în care fac injecțiuni asupra justiției: cer totdeauna d-lui Marinescu ca să ancheteze cu judecătorii cei mai severi și să accelereze judecățile, căci vreau să iasă la lumină toate aceste lucruri, care nu trebuiesc puse mâine în spinarea regimului nostru.

Cum a spus dl. Mihai Antonescu, nu este nici un interes, în ce privește administrația Transnistriei, nici al d-tale, nici al nostru, ca să rămânem la dosar cu aceste acte.

Iată un act, încheiat ieri de dl. g-ral Cusen, din ordinul meu, în care arată cum a evoluat chestiunea controlului în Transnistria, câte note ai făcut, în care ai spus să nu se facă control – acte oficiale, cu număr și dată –, să nu se facă control (*sic!*) de Curtea de Conturi. Numai acest fapt a putut să creeze suspiciune.

D-ta poate ai crezut că ești șicanat acolo. Nu. Actele d-tale trebuie să fie ca într-o vitrină; să stea toată administrația d-tale deschisă ochilor și minților cercetătorilor, căci cu cât va fi mai deschisă această administrație a Transnistriei, cu atât vom închide mai ușor gurile.

Știi că se vorbește în această țară și ce trebuie, și ce nu trebuie. Se vorbește asupra Transnistriei și se vorbește asupra faptului că eu n-am intervenit mai devreme în această problemă cu măsuri radicale.

N-am intervenit, pentru un motiv de ordin politic și unul de ordin tehnic. Motiv de ordin politic, căci n-am vrut să schimb guvernatorul. Acum, însă, mă găsesc într-o situație militară, care nu-ți dă posibilitatea d-tale să mai administrezi, și sub acest pretext voi pune acolo un militar, care să administreze.

Rămâne, însă, problema foarte dificilă a organizațiilor pe care le ai d-ta în țară, care sunt producătoare de venit sau de pagubă – nu știm până acum – care nu au o formă juridică concretă (*sic!*) încă stabilită, ceea ce este un lucru foarte rău și periculos. Și această problemă să vedem cum o vor soluționa dl. Neagu și Mihai Antonescu;

pentru că trebuie să le găsim o soluție. Aceasta este o chestiune: ce facem cu organizațiile din țară?

Iar dacă din cercetările făcute, dle Alexianu, va reieși că nu ești vinovat decât numai de ușurință în administrație, fii sigur că sunt cel dintâi care îți voi da reabilitarea – public, în fața Consiliului de Miniștri – la care ai dreptul, și la care avem dreptul fiecare, când suntem acuzați de un lucru nedrept.

Este, însă, interesul tuturor, și al d-tale și al nostru, ca să se termine cu aceste acuzații. Nu se poate să mergem la infinit cu situația ca d-ta să afirmi un lucru, și celălalt, care este întrebare, să afirme altceva. Calea Ferată, Ministerul Finanțelor afirmă cu totul altceva decât ce afirmi d-ta. Statul Major, de asemenea.

Nu se poate aceasta. Tot cu acte afirmă și Statul Major, și Calea Ferată, și celelalte instituții; și tot cu acte afirmi și d-ta.

Putem să mergem așa într-o bancă, dle Stoicescu?

C. Stoicescu: Nu.

Mareșal I. Antonescu: Putem merge așa într-o instituție care administrează fonduri publice?

Dacă o administrație particulară ar merge pe aceste baze, ar fi dezastru; dar o administrație de Stat.

Recunosc că au venit și aceste evenimente, care au precipitat lucrurile și au creat un haos. Poate, dacă aveai timp, reușeam să punem ordine în această administrație, încet, încet, cu tactul care urmăream să-l pun, căci nu voiam să dau ocazie Moscovei și radioemisiunilor din toată lumea să vorbească pe această chestiune.

Ieri am luat o dispoziție la București, și Londra a și transmis-o. Am luat dispoziția să nu mai vină nimeni la București, și prefectul Capitalei a dat ordin. Radio-Londra a și spus astă-noapte că noi am luat dispoziții să evacuăm populația din București etc.

Vedeți cum se aud toate.

Deci, în privința Transnistriei, concluzia să fie numai aceea comisie, care ți-am dat ordin ieri s-o alcătuiești, dle g-ral Cusen. D-ta te vei da la o parte.

G-ral V. Cusen: Nu sunt acolo.

Mareșal I. Antonescu: Din cine se compune comisia?

G-ral V. Cusen: Un președinte de la Curtea de Conturi, dl. Minescu, de la I.N.C.O.O.P. ....

Mareșal I. Antonescu: Ce rol are dl. Minescu?

Ai avut diferende cu Transnistria?

Gh. Minescu: Nu.

Mareșal I. Antonescu: Ai ceva de zis contra, dle Alexianu?

Gh. Alexianu: Nu.

G-ral V. Cusen: Este apoi secretarul general de la Ministerul Armatei, g-ralul Cameniță, pentru chestiunile referitoare la Armată, și secretarul general Crăiniceanu, de la Ministerul Agriculturii.

Mareșal I. Antonescu: Ai ceva de spus contra?

Gh. Alexianu: Nu.

S. Ghiolu: Această comisie avea destinația numai să examineze inventarul bunurilor trimise de Transnistria aici, nu pentru anchetă. N-ar avea căderea, și nici n-ar putea s-o facă.

Mareșal I. Antonescu: Atunci cine s-o facă?

Al. Neagu: Domnule Mareșal, problema conflictului cu Transnistria a plecat de la Finanțe, și a fost ridicată de mine.

Declar că niciodată – și dvs. sunteți cel dintâi martor în această chestiune – niciodată n-am pus în discuție probitatea d-lui guvernator Alexianu. M-a surprins adineauri ieșirea d-sale, fiindcă, din ce cunosc eu, nu s-a discutat niciodată între noi cinstea d-sale.

Ceea ce s-a discutat, Domnule Mareșal, și ceea ce sunt nevoit să afirm este politica financiară execrabilă care s-a dus de Transnistria, care a reprezentat în continuu o emoragie în bugetul Statului, pe care n-o puteam stăpâni decât cu acte negative. Niciodată n-am putut să ajung la aranjamente de ordine și disciplină, așa cum avem cu toate departamentele.

A doua acuzație pe care am adus-o este că, adeseori, în rapoartele sale, dl. Alexianu făcea o interpretare de cifre sau de fapte inexactă, care nu corespundea cu cele mai elementare cunoștințe economice, și care avea repercusiuni asupra vieții economice a Statului, atât asupra finanțelor publice, cât și asupra economiei naționale.

Afirm, însă, că niciodată n-a fost pusă probitatea d-sale în discuție.

Dacă s-a pus problema controlului, nu este ca o problemă de probitate a d-sale. Pentru a elimina orice dispoziție legală românească, care permite controlul tuturor subalternilor, care trebuie să fie câteva sute – care au lucrat sub Domnia-sa, Domnia-sa a făcut un gest politic, îndepărtând controlul, și ne-a împiedicat să controlăm funcționarii, așa cum sunt controlați cei de aici.

Încă o dată – pentru a treia oară – repet: nu a fost pusă cinstea d-sale în joc. Comisia, dacă are ceva de cercetat, nu cred că are de cercetat cinstea d-lui Alexianu, care nici nu a fost pusă în discuție. Poate să cerceteze, dacă credeți util – după părerea mea n-ar mai fi util, după cele spuse de dvs. – modul cum s-a administrat Transnistria. Dacă mergem la alte sisteme de administrație în viitor, nu văd câștigul, din punct de vedere politic și din punctul de vedere românesc, să reluăm problema.

Mareșal I. Antonescu: Credința mea este – și am afirmat-o mai de mult – că dvs. nu aveți dreptate.

Dl. Alexianu a adus în economia românească foarte multe lucruri, și a venit cu acestea la un moment dat, când aveam foarte mare nevoie să fim ajutați.

Nu mai departe decât ieri sau alaltăieri, venind în automobil, de la Predeal, cu dl. Mihai Antonescu, și-a adus aminte de tragicele clipe pe care le-am trăit în 1940 și 1941, când toată ziua și toată noaptea eram asaltați de telegrame, venite din toate părțile, în care primarii și prefecții ne avertizau că nu au asigurată, pentru a doua zi, fabricarea pâinii necesare. Și noi ne zbăteam aici, pentru a obține cele necesare de unde puteam. Și regiunea care ne-a venit cel mai mult în ajutor a fost Transnistria și, în al doilea rând, Basarabia. Dacă nu făceam toate operațiile care s-au făcut în 1941, intram în iarna anului 1941 și în vara anului 1942, într-o criză economică, care (*sic!*) ar fi putut să aibă consecințe sociale foarte mari și poate și politice. Dar cu disponibilitățile pe care le-am găsit în Basarabia, și cu disponibilitățile mici pe care le-am găsit la început în Transnistria și cu cele care au rezultat din munca românească acolo am putut să facem față la un moment economic foarte critic pentru țara noastră.

Dar unde începe vina, este acolo că această administrație nu a ținut contabilitatea, așa cum trebuia s-o țină.

În al doilea rând, această situație s-a agravat prin faptul că în loc să se caute să se înlăture toate aceste dificultăți, printr-o înțelegere amicală și colegială, am intrat în polemică unii cu alții, și am ajuns în starea în care ne găsim.

Nu este bine ca într-un Stat, cei cari sunt înalți demnitari să aibă astfel de raporturi și să schimbe între ei astfel de rapoarte, ca cele care trec zilnic pe sub ochii mei, între Transnistria și diferite departamente.

Eu am trăit, datorită vieții mele, destul de îndelungată, și datorită tragediei pe care o trăiesc de când m-am născut, am trăit la Iași momente foarte tragice pentru guvernarea lui Ionel Brătianu. Ei bine, ceea ce se petrece astăzi, o stare de încordare între membrii Guvernului și unii funcționari de Stat, era atunci și mai agravat, la Iași, și situația era provocată de starea de război, de amenințarea că vom pierde războiul și suntem amenințați de o criză, ceea ce a provocat o stare de spirit de așa natură, încât toată lumea era enervată și nu mai putea să-și păstreze, cu calm, dreapta și buna judecată.

De aceea, vă rog să nu intrăm și noi în acest grav proces, pentru că orice enervare și orice ceartă aici, în Consiliul de Miniștri, care este creierul conducător al acestui neam, are repercusiuni profunde în jos, demoralizează întreaga țară și o face să piardă, cu drept cuvânt, întreaga încredere în guvernare. De aceea, mai ales cei cari guvernăm trebuie să fim strâns uniți, ca să putem face față problemelor care ne stau în față, și ne vor sta mult mai grav mâine.

Aceasta este ceea ce am de spus. Măsura nu este în contra dlui Alexianu. Dar avem toată datoria ca dosarele acestea care s-au adunat, care se găsesc azi în Arhiva Statului, care conțin lucruri dureroase, și din care se pot trage mâine concluzii și mai dureroase pentru neamul întreg, să fie cercetate de cineva, care să arate că a fost o greșeală provocată de scripte. Realitatea este, însă, cu totul alta, și pentru aceasta trebuie să numim pe cineva care să prezinte, și în fața noastră, și în fața țării, și în fața Istoriei, garanția de imparțialitatea și de competența necesară.

Pentru aceasta m-am oprit la o comisie, care să fie compusă dintr-o comisie a Curții de Conturi. Nu poate nimeni să bănuiască, că (*sic!*) un președinte de la Curtea de Conturi, sau un referendar de la Curtea de Conturi va ține socoteala, într-o chestiune, de părerea domnului Mareșal Antonescu, a dlui Neagu, sau a lui X sau a lui Y. Va ține seama numai de conștiința sa și de lege. Și dacă acești oameni vor spune că nu este decât o chestiune de ordine de pus în scripte, că situația reală este următoarea – și trebuie s-o cunoaștem și pentru interesul nostru, ca să știm pe ce bază stăm – atunci, pentru aceste dosare, care au luat proporții imense, și umplu mai multe camere, vom avea actele necesare, din care să se constate că totul a fost numai o chestiune de procedură, nu de fond.

M. Antonescu: Domnule Mareșal, dl. ministru Neagu afirma adineauri că nu este vorba de probitatea dlui Alexianu.

Eu declar că după ce am auzit pe dl. g-ral Cusen punând problema de rudenie între unii membri ai comisiei și funcționarii dlui Alexianu, nu mai se poate evita această chestiune a demnității și onoarei dlui Alexianu, fără ca noi înșine să fim acuzați

de lașitate. Cine este necinstit trebuie să tragă consecințele necinstei; cine este om de onoare trebuie să fie respectat.

Comisia aceasta trebuie să se ocupe și de acest aspect al chestiunii.

Țiu la acest lucru, domnule Mareșal, și pentru altă considerațiune: purtăm în amintire experiența unității naționale și trăim acuzația care a fost adusă guvernelor Unirii naționale de la 1918, că au trimis în Basarabia și în Bucovina ce a fost mai prost în administrația noastră.

În ministru de Externe și în om, care a stat alături de dv. în ceasuri grele și de răspundere mare, am datoria să vă cer, pentru răspunderea noastră și pentru răspunderea în fața Istoriei, ca și acest capitol să fie lămurit din punct de vedere moral, pentru că Istoria va avea să judece dacă, bine sau rău am făcut primind ocupația Transnistriei; care au fost titlurile, din punct de vedere politic și din punct de vedere economic, care, în fața Istoriei, să dea sens ocupării Transnistriei, dincolo de teritoriul românesc și de drepturile noastre.

Pe de altă parte, nu e bine să se spună că, nu numai că n-am ținut seama de riscurile de ordin istoric, trecând dincolo de Nistru, dar am primit să ne luăm răspunderea unei administrații, care nici măcar principiul elementar de respect al civilizației și de administrație ordonată n-a putut să-l îndeplinească.

În al doilea rând, această comisiune trebuie să se ocupe de cercetarea Arhivelor Transnistriei. Repet ceea ce în conferința de la dv. am discutat: Transnistria va fi o problemă de la Conferința de Pace, oricărare ar fi rezultatul războiului. Rusia este o mare putere și oricare ar fi rezultatul războiului, la Conferința de Pace va aduce în discuție, așa cum s-a adus și la Versaillies și la celelalte tratate, problema lichidării drepturilor și intereselor legate de regimul războiului.

Este necesar ca Arhiva Transnistriei să cuprindă absolut limpede și necontestabil realități asupra administrației noastre în Transnistria. Ea trebuie să reprezinte, mai ales, toate sarcinile și toate greutățile întâmpinate de Statul Român, sumele cheltuite în investiții, pentru punerea în funcțiune a întreprinderilor și instituțiilor de pe acest teritoriu, sumele cheltuite pentru activitatea culturală, dar și sumele cheltuite pentru conservarea acestui teritoriu: cheltuielile militare făcute de trupele noastre, cheltuielile făcute pentru construcții de șosele, pentru lucrări publice etc. Toate acestea să fie adunate împreună și socotite ca tot atâtea contribuții date de Statul Românesc dincolo de Nistru.

Trebuie să examinăm toate aceste acte, pe baza concluziunilor la care va ajunge comisiunea.

În sfârșit, în legătură cu prima problemă și cu cea de a doua, trebuie să ajungem la o concluzie: sau Transnistria, cu sau fără bună administrație, reprezintă o contribuție și un folos pentru Regat și atunci are sens să păstrăm mai departe ocupația acestui teritoriu, sau dacă această provincie nu este decât o servitute economică și militară și, pe deasupra, și o primejdie morală, prin greutatea unei administrațiuni, care nu poate să treacă dincolo de slăbiciunile omenești – dacă o asemenea afirmare va intra în constatările comisiei – să tragem toate consecințele și, domnule Mareșal, mai ales în ceasurile când germanii vor să folosească teritoriul Transnistriei și să considere acest teritoriu supus legilor războiului – deci trebuie să între, în primul rând, în conducere

germană – să tragem toate consecințele și să lăsăm teritoriul Transnistriei, pentru ca dv. să nu aveți în față judecata Istoriei și a oamenilor, impresia că ați mers la un imperialism administrativ, care nu poate fi justificat în împrejurările de astăzi, chiar dacă în anii 1941 și 1942, când împrejurările economice ne-au creat greutăți așa de mari, pe care nu trebuie să le uităm, Transnistria a reprezentat un rezervor, cu ajutorul căruia s-a ținut liniștea, ordinea internă și rezistența frontului intern.

De aceea, eu propun ca, indiferent de concluziile pe care le va pune comisiunea, pentru administrarea tehnică a mandatului său, pentru constatarea gestiunii în sine, ca această comisiune să fie astfel alcătuită, încât să pună concluziuni, pentru religiunea dv. și a noastră a tuturor, pentru trei puncte: condițiunile de administrare până ieri, inclusiv elementul moral, constatările în această privință, apoi elementele administrației de astăzi, pentru ca din ele să putem trage concluzia asupra rosturilor de mâine și raporturilor cu Transnistria.

Mareșal I. Antonescu: În ceea ce privește răspunderile istorice asupra ocupației Transnistriei, mi le iau toate, și de ordin moral și de ordin politic. De ordin politic, pentru că noi, conform dreptului ginților, aveam dreptul și noi să administrăm anumite teritorii, la a căror cucerire a contribuit și sângele românesc, cu atâta abundență, în operațiile militare, pe care le-am dus spre Est.

În ceea ce privește partea pur administrativă, răspund și din acest punct de vedere în fața Istoriei și în fața Conferinței de Pace de mâine, pentru că, după cum am afirmat de mai multe ori în fața dv. și, public, în fața Nației, în Transnistria s-a făcut una din cele mai civilizate administrații, care s-a reușit să se facă vreodată de vreun ocupant într-un război modern.

Am făcut patru războaie și într-unul din ele am avut ocazia să văd teritoriul din Ungaria, cuprins între fosta noastră frontieră românească și Tisa, teritoriu care a fost organizat administrativ și administrat militar, tot pe baza principiilor, instrucțiunilor și controlului perseverent făcut de mine. Și totuși, pot să vă spun astăzi că acolo am făcut o foarte bună administrație, însă timpul nu ne-a permis s-o organizăm și nici nu prezenta pentru noi importanță acel teritoriu, așa cum prezintă astăzi provincia dintre Nistru și Bug.

Și astăzi în Transnistria, bazat pe experiența pe care am căpătat-o atunci, am făcut o administrație care, într-adevăr, poate fi calificată drept civilizată și care este incomparabil superioară tuturor administrațiilor pe care vreun ocupant le-a făcut vreodată în Europa.

Deci, din acest punct de vedere, dl Alexianu nu poate decât să merite toată recunoștința națiunii, pentru că a făcut într-adevăr o administrație superioară. Vă afirmă un om care nu vorbește după acte, ci din constatări făcute personal și din inspecții la fața locului. Și orișicine poate spune dacă sunt în stare să-mi dau seama că o administrație este bună sau rea, dacă ea a făcut progrese sau este în regres față de trecut.

Am afirmat în fața Nației întregi că în Transnistria s-a făcut o administrație superioară, care a dat posibilitatea populației din această provincie să aibă mai bune gospodării și să trăiască într-o mai mare libertate, în comparație cu viața pe care a dus-o și cu regimul la care era supusă sub dominația bolșevică.

Deci, din acest punct de vedere, nu este nimic pus în discuție. Ceea ce este pus în discuție sunt raporturile între Transnistria și Vechiul Regat. Aceste raporturi au fost puse pe baze greșite. Aceasta este toată vina și asupra acestui lucru trebuie să insistăm. Deci, dl Alexianu nu este vinovat de administrația propriu-zisă a Transnistriei, ci este vinovat, dacă vina există – și o vom constata prin comisiunea care va face cercetări –, de raporturile pe care a crezut că este bine să le stabilească între Vechiul Regat și administrația Transnistriei. Atât și nimic mai mult.

Domnilor, pentru că din motive pe care vi le-am arătat, situația este de așa natură în Transnistria, încât nu mai putem ține o administrație civilă acolo – și n-o mai putem ține numai pentru aceste motive, pentru că dacă am putea s-o ținem, tot dl Alexianu ar continua-o, iar comisiunea și-ar face datoria, așa cum o vom însărcina –, dar din cauză că acolo este o suprapunere a autorității militare germane cu administrația guvernământului civil și aceasta dă naștere la greutăți și pentru o autoritate și pentru cealaltă, am hotărât să numesc ca continuator (*sic!*) al dlui Alexianu pe un general.

Mă voi consulta și astăzi și voi decide definitiv cine va avea rolul să continue administrația Transnistriei, până la lichidarea ei într-un fel sau altul.

De ce, până la lichidare? Stau pe aceleași baze pe care stă și dl Mihai Antonescu, în expunerea pe care a făcut-o adineaori: Transnistria dacă este o sarcină, și politică, și economică, și morală pentru Neamul Românesc, n-avem nici un avantaj ca să continuăm să o administrăm. Pe de altă parte, nu putem să lichidăm Transnistria dintr-odată, ci în mod succesiv. Avem investiții făcute, avem producția de anul trecut, pe care n-am ridicat-o încă. A lichida administrația Transnistriei și a o trece în mâna germanilor înseamnă să mărim paguba eventuală, pe care a suportat-o Neamul Românesc, de pe urma administrării acestei provincii. Deci trebuie să punem în grija dlui Alexianu și sarcina să lichideze această problemă, în cazul când situația frontului se va agrava.

Când frontul german va veni pe Bug, chiar cu aceste operațiuni de lichidare, eu renunț la administrația Transnistriei, pentru că suprapunerea autorității militare germane deasupra Guvernământului civil va da naștere la conflicte și mai mari, pe care trebuie să le evităm.

Deci, acesta este punctul de vedere în ceea ce privește administrația Transnistriei: dacă frontul rămâne unde este, situația poate să continue. Din haosul pe care l-a creat înaintarea rușilor către Bug, trebuie să ieșim printr-o bună administrare.

Rămâne chestiunea bunurilor aduse de d-ta, dle Alexianu, în țară. Nu știm precis care este situația acestor bunuri. E bine să se precizeze numărul și cantitatea lor și apoi să vedem care este situația reală, cât ne costă administrația acestor bunuri și dacă ele produc excedente sau provoacă deficite în administrația Statului.

Ai adus, d-ta, dle Alexianu, multe bunuri industriale, agricole și produse. Acestea sunt cele trei categorii de bunuri pe care le-ai adus în țară.

Alimentele să fie trecute în consum sau să fie date la export, este atribuția Delegației Economice.

Bunurile industriale, fabricile, a căror evidență o am aici, să fie cercetate și studiate la Ministerul Economiei Naționale, ca să vedem ce facem cu ele; complectăm cu ele utilajul fabricilor existente sau construim întreprinderi noi. Sunt o serie de

probleme care trebuiesc examinate, ca să vedem dacă pentru industria noastră de război avem nevoie să ne complectăm instalațiile acum în funcțiune sau creăm întreprinderi noi pentru sporirea producției.

Sunt apoi bunuri agricole și anexe ale lor. Vine primăvara, timpul de lucru, și nu putem ține instrumentele și mașinile agricole nefolosite, ca să se mai întâmple ce s-a întâmplat. Timpul este foarte scurt și trebuie să hotărâm ce facem cu ele: le dăm gospodăriilor comunale, pentru ca ele să le întrebuințeze sau facem centre de motocultură, și în cazul acesta trebuie să avem grijă de conducere, finanțare, gestiune și așa mai departe. Sunt probleme care trebuiesc examinate cu cea mai mare atenție.

Mai este apoi personalul, pe care dl Alexianu l-a adus în țară și care nu trebuie lăsat în vânt. Totul trebuie făcut în cea mai perfectă ordine, pentru ca din chestiuni de formă să nu rezulte probleme de fond grave pentru situațiunea țării noastre.

Toate aceste chestiuni vă rog să le luați în cercetare cu dl Alexianu. Dacă aveți o formă juridică, adoptați-o, pentru că pe aceea, pe care a propus-o dl Alexianu, n-am admis-o, în așa fel ca domnia-sa să-și continue mai departe administrația, sau o altă formă juridică, care (*sic!*) trebuie găsită.

În orișice caz, vedeți să nu ne surprindă primăvara și vara cu aceste articole aduse din Transnistria, lăsate în părăsire, fiindcă atunci fiecare se va duce și va lua ce va vrea, distrugându-se în acest fel o bogăție, de care vom avea nevoie mâine.

Acestea sunt cele ce aveam de spus în ce privește Transnistria.

G-ral V. Cusen: Domnule Mareșal, D-voastră ați aprobat înființarea unui organ central, lucrând pe lângă Consiliul Interministerial, cu misiunea de a hotărî în privința evacuării, conservării și valorificării bunurilor.

În raportul meu secret, eu v-am propus instituirea unei comisii, stabilindu-i atribuțiile. Pe lângă această comisie va trebui să lucreze un serviciu, constituit prin detașări de funcționari, care să arate cine a dispus trimiterea, sub ce titlu, și totodată să stabilească existența bunurilor, constatând la fața locului atât cantitățile, cât și condițiile de conservare. Această comisie să aibă îndatorirea de a face evaluarea, pentru punerea în valoare a bunurilor.

Mareșal I. Antonescu: Am înțeles.

Dar nu se pot administra bunuri, a căror valoare reprezintă, poate, câteva miliarde, de o comisie. Trebuie să găsim, deci, o formulă și în această chestiune.

Comisia va stabili valoarea acestor bunuri, ce destinație trebuie să le dăm, sub ce formă. Însă administrarea și utilizarea lor nu se poate face prin comisii, căci producem o confuzie nemaipomenită.

G-ral V. Cusen: Aceasta o discutăm astăzi, la ora 5.

A. Constantinescu: Dvs. ați constituit o comisie, ale cărei atribuții este vorba să fie extinse față de primele ei îndatoriri.

S. Ghiolu: Este altă comisie.

Mareșal I. Antonescu: Am terminat cu aceasta.

Gh. Alexianu: Domnule Mareșal, v-aș ruga un lucru. Eu am avut până acum gradul de ministru. Înțeleg să fiu examinat, potrivit legii, de consilieri de la Curtea de Casație. De aceea, vă rog să instituți o comisie de la Curtea de Casație, care să verifice gestiunea.

În al doilea rând, țin de datoria mea să vă aduc toate mulțumirile și recunoștința pentru modul cum m-ați ajutat, timp de doi ani și jumătate, ca să duc sarcina administrației în Transnistria. Cu toate greutățile timpului, opera care s-a făcut acolo, nu de mine personal, ci din îndemnul, grija și dragostea dvs. pentru Transnistria, va rămâne o operă cu care se va mândri țara (dl. Gh. Alexianu părăsește sala de Consiliu).

Mareșal I. Antonescu: Trec la chestiunea evacuării Nordului Basarabiei și Bucovinei.

Aș vrea să aud pe dl. g-ral Dragalina, care este situația în Bucovina, și pe plan politic și pe plan moral și pe plan economic.

G-ral C. Dragalina: Domnule Mareșal, din punct de vedere moral, voi vorbi la sfârșit, fiindcă a fost o panică formidabilă.

După instrucțiunile speciale ale Marelui Stat Major, în ce privește evacuarea persoanelor, provincia nu trebuie să se golească de populație, cu excepția elementelor armatei și a acelor persoane cari ar fi compromise în fața sovietelor. Aceasta se putea referi la români, sau la români și ucraineni.

Pe această bază s-au întocmit lucrările. Au rezultat cca 100.000 persoane, din care 13.000 funcționari. Prin urmare, ar trebui să plece cca 87.000 bucovineni. Aceasta reprezintă un procent de 10%.

Mareșal I. Antonescu: Am înțeles problema.

În privința evacuării, nu știu dacă Statul Major a dat astfel de instrucțiuni; dar dacă le-a dat, sunt contrare principiilor puse.

În ce privește evacuarea populației, noi trebuie să urmărim un principiu, care are la bază un interes superior al Neamului Românesc. Dacă în aceste provincii, care din cauza fluctuațiilor luptelor între popoare trec periodic dintr-o mână în alta, la fiecare fluctuație evacuăm elementul românesc de aici – și am arătat în ordinul de zi către ostași că în 120 de ani noi am fost călcați de 5 ori de ruși, și administrați ori dominați de 3-4 ori –, dacă de câte ori eram amenințați cu invazia, populația românească pleca, am fi rezolvat problema în dezavantajul nostru și avantajul ocupantului, căci n-am fi putut să ne mai valorificăm niciodată drepturile noastre etnice și istorice asupra acestor provincii.

Deci, nici prin gând nu-mi trece aceasta. Găsesc că s-a făcut foarte rău ce s-a făcut în Ardealul de Nord, și eu nu pot repeta această greșeală, ca să evacuez masiv populația din aceste regiuni.

Suntem în stare de război. Este o situație critică pentru toate popoarele Europei. Dar cea mai critică situație o are fiecare element al acestei nații, care se găsește pe front: el riscă, de dimineată până seara, să-și piardă viața.

După cum soldatul consimte să-și sacrifice viața, pentru ca alții s-o trăiască pe a lor, tot așa locuitorii acestor provincii, condamnate să fie călcate de ocupația străină, trebuie să-și ia riscul vieții lor, ca să asigure continuitatea vieții Neamului Românesc.

Deci noi nu trebuie să ne gândim să facem o evacuare masivă a populației românești.

Vom scoate din Bucovina, după cum vom scoate și din Basarabia, dacă nenorocirea va veni peste noi, și vom scoate și din Moldova, însă numai ce este strict

necesar, căci nu se poate ca Neamul Românesc să piară. A fost ocupat și altă dată, și de mai mulți, și cu toate acestea Neamul Românesc s-a salvat, pentru că a continuat să se lupte unde se găsea. Fiecare este dator să rămână pe loc, să asigure continuitatea vieții Neamului Românesc. Deci și din elite, și din populație trebuie să rămână acolo, și trebuie să-i convingem. Sigur că vor cădea în fața călăilor ruși, din aceștia, mai ales din burghezie. Dar nu putem lăsa țărănimea fără elemente de conducere.

În Ardeal, tot ce a fost intelectual, elită, falsă sau adevărată, a plecat, și astăzi populația din Ardealul de Nord este lipsită de apărare. Din această cauză suferim consecințele tragice pe care le suferim, fiindcă suferim alături de suferința lor.

Să nu repetăm greșeala din Ardeal. N-am ezitat să spun dlui Maniu în față, că de la dumnealui, până la învățătorul și preotul din sat, toți aveau datoria să rămână acolo, nu să fugă la București. Din această cauză ungurii au făcut și fac ceea ce fac.

Deci nu vom evacua din Bucovina și Basarabia decât elementele tinere – aceasta este ceea ce am spus și dlui g-ral Șteflea –, care sunt capabile de luptă, căci dacă îi lăsăm acolo, vor fi băgați de bolșevici în luptă; precum și elementele din administrație, care nu pot să rămână. Dar cei din mica administrație, învățătorii, preoții, trebuie să-i convingem, prin propagandă și prin acțiunea dvs., să rămână pe loc.

Nu putem goli aceste ținuturi străbune moldovenesti de românii noștri, pentru că vor fi imediat ocupate de către ucraineni, ruși, polonezi și alte națiuni, și nu vom mai putea să ne întoarcem acolo, de unde plecăm odată pentru totdeauna.

De aceea, am fost indignat când am citit propunerea dlui Manoilescu, în niște acte date dlui Mihai Antonescu ieri, care avea aceeași idee, a schimbului de populație: schimbarea a 2.000.000 români, față de 3-400.000 unguri. Nu se poate să admitem aceasta.

Schimb de populații pe o scară foarte redusă putem să admitem, dar să luăm masiv românii noștri din alte ținuturi, și să-i aducem aici, pentru ca minoritarii, cari sunt în adevăr minoritari în ținuturile noastre, să aibă beneficiul unor terenuri care constituie leagănul Neamului Românesc, și toată istoria noastră să rămână acolo, aceasta nu putem să subscriem. Regimul acesta se înscrie în fals contra acestui lucru.

În ce privește minoritarii și evreii, n-am putut să controlez. D-ta vei spune dacă este exact că ți-ai luat angajamentul să evacuezi 5.000 evrei în Vechiul Regat.

M. Antonescu: Pot să spun eu că nu. Domnul acela a comunicat într-o scrisoare că este informat că dl. guvernator ar putea consimți.

Marșal I. Antonescu: Domnule g-ral Dragalina, indiferent ce ai vorbit d-ta cu acesta, eu nu pot să accept să primesc nici un evreu, de nicăieri de pe pământ, în Țara Românească, atunci când nu pot să primesc români.

Evacuăm numai români, și numai în baza principiilor puse adineauri. Dacă ar rămâne încă loc, m-aș gândi și la aceștia, nu să-i fixez definitiv, dar să fie trecuți, într-un timp foarte scurt, în afara granițelor noastre. Dar să aducem toți evreii din Transnistria, după cum comunitatea evreiască a avut îndrăzneala s-o ceară, când eu nu pot aduce din Transnistria pe transnistrienii, ar însemna că nu poate să existe o crimă mai mare față de istoria neamului. Dacă nu pot aduce pe transnistrienii, nu pot aduce nici un evreu, după cum nu pot să aduc nici pe românii din Bucovina, nici pe cei cari intră în cadrul liniilor generale arătate, căci am produce haos, cu atât mai mult nu pot să aduc evrei sau

ucraineni. Fiindcă ceea ce am spus pentru evrei, este și pentru ucraineni. N-are ce căuta în Țara Românească nici un ucrainean din Bucovina. Nu evacuăm decât români, și numai cei cari nu sunt indispensabili să rămână acolo. Atât și nimic mai mult.

G-ral I. Șteflea: Exact același lucru a fost spus în instrucțiunile Marelui Stat Major în ce privește populația: este în interesul neamului să nu se golească aceste teritorii de populația românească existentă, exceptând elementele armatei, și cazurile speciale, prevăzute de instrucțiunile de față.

Mareșal I. Antonescu: De aceea, mă îndoiesc că trebuie să aducem din Bucovina 87.000.

G-ral C. Dragalina: Tocmai bazat pe această considerație, am fixat acest număr. Populația totală este 1.100.000.

Mareșal I. Antonescu: Câți ucraineni sunt?

G-ral C. Dragalina: Circa 350.000.

Mareșal I. Antonescu: Vasăzică, rămân 800.000 români. Din acești 800.000, câți vrei să aduci d-ta?

G-ral C. Dragalina: Până acum n-am aplicat decât instrucțiunile date.

Dacă îmi permiți, dorința celor de acolo este următoarea: marea majoritate a românilor, nu numai că vor să plece, dar și-au făcut căruțele, și-au luat alimente și sunt gata de drum. 60-70% din ucraineni au vrut să-și lege soarta de aceea a românilor. Unii dintre ei, și am aici adresa unui șef ucrainean, au cerut să lupte pentru apărarea Bucovinei, alături de români.

Mareșal I. Antonescu: Unul poate să fie foarte sincer.

G-ral C. Dragalina: Evreii, bineînțeles, vor toți să vină. Au teamă, poate nu atât de invazia rusă, cât de regimul tranzitoriu german.

În privința celor 5.000 n-am făcut nici o promisiune, dar în adevăr am primit pe șeful lor la mine, care a spus: „Un minimum – și cifra coincide, cca 5.000 – reprezentând pe foștii ofițeri, foștii magistrați, foștii funcționari de Poliție, și cei cari au avut prea mari legături cu Statul Român, deci cari ar putea trage consecințe, ar putea fi evacuați”.

Ei au raționamentul așa: numai cei din Transnistria pot fi agreeți de ruși. Ceilalți, cari au rămas sub aripa românească, înseamnă că au fost favorabili regimului românesc.

Dar promisiune nici nu puteam da.

M. Antonescu: Nici nu a afirmat că ați făcut promisiune. Aducea la cunoștință că s-a discutat chestiunea.

Mareșal I. Antonescu: Vasăzică, nici ucraineni, nici evrei.

G-ral C. Dragalina: Am înțeles.

Mareșal I. Antonescu: În ce privește starea de spirit a populației, datoria d-tale și a întregii administrații este să faceți propagandă, să stăruiți și să luptați chiar, pentru ca această populație să vină la realitate.

Unde să vină în Țara Românească? Acum sunt speriați, și de aceea vor să vină toți; dar nu vor pleca. Presupun, însă, că vin 2-300.000. Vin și din Basarabia 2-300.000. Fac 600.000 români. Vor veni și din Transnistria 10-15.000. Unde punem noi toată această lume?

D-ta știi tot așa de bine, ca și mine, că Franța a pierdut războiul, în 1940, datorită exodului populației din Belgia și Nord-Estul Franței. Aceasta a provocat dezordinea operativă și Comandamentul n-a mai putut să domine situația. De această situație a profitat Comandamentul German; trupele germane au pătruns printre coloanele de refugiați, au înaintat până la Somme, și de acolo a venit catastrofa militară franceză.

Să nu cădem în aceeași greșală. De altfel, nu avem nici posibilitatea de cazare, nici de hrănire, a acestor mulțimi, care vor pune fel de fel de probleme pentru Neamul Românesc. Dar cea mai mare problemă pe care o vor pune este că nu vom mai avea dreptul să revendicăm această Bucovină mâine; căci nimeni dintre noi nu poate să creadă că istoria Europei s-a terminat cu acest război.

Au fost mulți naivi, și dintre guvernanții, și dintre cetățenii acestei țări, ca și de peste tot globul, care au crezut că o dată cu războiul trecut s-au terminat războaiele. Nu au trecut decât câțiva ani, și între statele mici au început fel de fel de lupte, care au culminat cu acest conflict mondial, la a cărei tragedie asistăm zilnic. Nu se va scrie ultima pagină a istoriei Neamului Românesc, chiar dacă pierdem acest război.

N-am convingerea că-l pierdem, căci fac parte din generația de luptători, care luptă până la ultima clipă a vieții, cu credința că trebuie să învingă. Și nu se poate să nu învingem, dacă pierdem această credință în victorie, suntem de la început învinși.

Eu sunt luptător, și vă cer și dv. să fiți luptători, și în această direcție și cu acest sentiment să activați.

G-ral C. Dragalina: Vom căuta să-i convingem, să le demonstrăm. Însă Bucovina de Nord are experiența de data trecută, când rușii, într-o regiune, din 5.000 persoane au omorât 500 și au deportat 1.000.

Evident că la apropierea frontului sunt foarte speriați și nu știu dacă, venind ziua aceasta fatală, nu vor pleca toți, pe drumul Siretului, în jos.

Dacă s-ar putea, să se retușeze câteva cifre, la soluția minimă a Statului Major. De exemplu, în ce privește femeile, este suficient să se aplice regimul german. Germanii au luat toate femeile din Rusia ocupată, nu pentru a le sancționa, dar le-au dus în Germania pentru a le pune în fabrici să muncească, sau pentru sporirea rasei germane.

Mareșal I. Antonescu: Nu cred eu că germanii vor să-și aducă slavi în Germania, și să se slavizeze.

G-ral C. Dragalina: Este o situație de fapt.

Germanii nu vor să lase surse de oameni prea multe. Rușii ar putea să întrebuințeze pe românii noștri din punct de vedere militar, în fabrici, la lucrări, și chiar și în armată.

S-ar putea pune chestiunea că, eventual, ar putea fi un plebiscit, ca plebiscitul din 1918, din Silezia și Renania, care s-a făcut și cu oameni cari nu erau de acolo.

Mareșal I. Antonescu: Să nu ne bazăm viața Neamului Românesc pe plebiscitul neamului ucrainean și evreiesc.

G-ral C. Dragalina: Cred că din punct de vedere pur militar, rămânerea lor acolo ar fi numai la început. Dar după ce trece valul frontului după ei, nu știu dacă mai rămân mulți.

Sunt puțini și românii, și ucrainenii care vor să rămână. Sunt cei mai săraci, mai bătrâni, și legați de case, mai ales în Bucovina care a fost ocupată de ruși. Nu mai știu cum să-i potolim pe aceștia, căci toți vor să plece.

Prin urmare, partea de execuție a acestui ordin va întâmpina dificultăți.

Mareșal I. Antonescu: În Basarabia este aceeași situație?

G-ral O. Stavrut: Nu.

G-ral C. Dragalina: Se credea că ucrainenii sunt ruși, sunt bolșevici, sunt teroriști. Marea lor masă s-a realipit, însă, la soarta românească. Chiar bucovinenii aveau credința aceasta, pentru că între bucovineni și ucrainenii, în Bucovina Austriacă, a fost o ură veche, pe care românii înțelegeau s-o mențină. Dar poate că ucrainenii și Ucraina de mâine vor merita atenția unui vecin.

Mareșal I. Antonescu: Dacă se face Ucraina de mâine, ucrainenii din Bucovina la cine se raliază?

G-ral C. Dragalina: La Ucraina. Dar între ucrainenii și ruși este deosebire. În 1922, ucrainenii au votat alipirea întregii Ucraine la România.

Domnule Mareșal, tot în această privință ei spun: „Să se lase industriile, fiindcă degarnisirea Bucovinei de industrii ar însemna punerea ei pe drumul sărăciei”.

Aș vorbi de a doua chestiune de principiu: ce lăsăm acolo?

Lăsăm populația, dar cred că este bine să lăsăm și un minimum de existență. Am văzut satele din Rusia. Oamenii trăiau, fiindcă aveau ascuns grâu și porumb. Locuitorii de la orașe erau muribunzi; cutreierau câmpurile ca să găsească 1-2 cartofi.

Aș ruga să binevoiți a stabili cât trebuie să lăsăm acestei populații, zahăr, grâu, porumb, pe care să-i obligăm să le depoziteze în gropile care le vor face sau în pivnițe.

Mareșal I. Antonescu: Cât mai multe cantități, pentru asigurarea lor până la recolta viitoare, plus sămânța.

G-ral C. Dragalina: Sunt unii săraci, cari nu pot cumpăra. Trebuie să intervină Statul. Sunt unii cari nu pricep sau nu vor să priceapă. De aceea îi vom constrânge.

Avem grijă mai mult de orașeni, fiindcă aceștia sunt candidați la foame într-o ocupație.

Mareșal I. Antonescu: În această privință Statul Major are deja instrucțiuni de la mine, căci administrația nu se retrage decât o dată cu frontul, și depozitele care rămân acolo se împart înainte, la populație. Nu se dă foc. Depozitele militare sau ale Economiei Naționale se împart la populație, în mod proporțional, bineînțeles, și la orașe și la sate, însă mai mult la orașe.

I. Marian: Sunt foarte mari cantități de cartofi, care ar putea să asigure hrana orașelor.

Mareșal I. Antonescu: Ai văzut principiul, dle g-ral Dragalina: lăsăm populației hrana asigurată.

Încă o dată: noi nu discutăm acum decât elementele problemei. Aceasta nu înseamnă, însă, că mergem la execuție. Nu luăm de la această populație decât ceea ce credem că are surplus; dar trebuie să aibă hrana asigurată, cel puțin până la recolta viitoare, plus sămânța, pentru ca viața să-și poată continua cursul ^{<ei>³ normal.}

G-ral C. Dragalina: În ce privește vitele, Bucovina are foarte multe; și decât să fie evacuat surplusul, care ar putea avea o soartă tristă din cauza frigului, mai bine să le vindem. Primăria Capitalei a trimis un număr mare de achizitori. Am pus locuitorii la

---

³ În text: *lor*.

adăpost, ca să nu vândă pe prețuri mici. Dar ar trebui făcute cumpărături cât mai masiv de vite.

Mareșal I. Antonescu: Aceasta să se facă. Dar nu aducem vitele pe jos, ca să le omorâm, ci în limita posibilității transportului pe Calea Ferată.

Și în Basarabia să se facă la fel; să puneți populația la adăpost contra speculanților. Nu au voie să cumpere, speculând populația.

Primul lucru, trebuie să calmați această populație. De altfel am intenția să vin și eu în Bucovina, pentru aceasta. Nu înseamnă că toate aceste pregătiri ne vor duce și la situația tragică de a trece la execuție. Totuși, sunt anumite lucruri pe care trebuie să le facem.

G-ral C. Dragalina: În ce privește industria, cea mai puternică este Industria lemnului; dar sunt și alte numeroase industrii.

Mareșal I. Antonescu: Principiul pe care l-am pus în această privință este următorul: nu se evacuează, ca industrie, decât ce este indispensabil industriei românești, pentru complectarea industriei din restul țării, și în special complectarea industriei de război. Tot ce nu este absolut necesar Țării Românești nu evacuăm de acolo; cu toate că toate dispozițiile acestea nu vor avea nici un efect practic, deoarece aceste industrii vor fi distruse de ocupant, sau când această provincie va fi transformată în teatru de operațiuni.

Practic ar fi deci să luăm de acolo. Însă pentru împăcarea conștiinței noastre, ca să nu spunem că am creat o situație nenorocită, lăsăm. N-am, însă, nici o siguranță că fiind lăsat acolo, va rămâne la dispoziția populației. Noi, însă, nu luăm decât industria indispensabilă nouă aici.

Luăm, într-o măsură foarte mare, tot ce este materie primă, din ceea ce îmi lipsește, de exemplu, textile. Să degarnisim toate magazinele, căci sunt foarte bine asortate, și au făcut și depozite mari, ca să speculeze la plusvalută. În Bucovina trebuie să se găsească depozite mari de flanele, ciorapi etc., căci aceste industrii, create după reluarea Bucovinei, și sub efectul legilor de românizare, s-au îmbogățit peste noapte, cum este cazul lui Noveanu și al celorlalți.

G-ral C. Dragalina: Sunt mulți cari au făcut 3-400 milioane exact într-o noapte, vânzând materii prime, și toți au tendința de a deveni proprietarii acestor industrii. Cred că lucrul trebuie înlăturat, pentru că este un val de nemulțumire, și cred că n-ar fi moral să reediteze încă o dată chestiunea acestor beneficii.

Mareșal I. Antonescu: Aceasta este o chestiune pe care s-o discuți cu dl. g-ral Dobre și cu dl Ghiolu.

G-ral C. Dragalina: Dl g-ral Dobre este absolut de acord.

Mareșal I. Antonescu: Cunosc, în parte, chestiunea.

Aceștia au speculat la maximum. Dar nu sunt ei de vină, cât noi, că n-am fost în stare să punem capăt acestei febre.

G-ral C. Dragalina: În privința industriilor, dacă ar fi să se demonteze și să se remonteze instalațiile în alte părți ale țării, ar însemna ca producția să se întrerupă doi ani de zile.

Mareșal I. Antonescu: În această privință, intrăm în principiul stabilit.

G-ral C. Dragalina: De altfel, problema industriilor mai are și alte aspecte: de proprietate, de ordin bănesc și așa mai departe; și toate aceste aspecte duc la părerea că industriile trebuiesc cât mai puțin evacuate.

Mareșal I. Antonescu: Bine.

G-ral C. Dragalina: În momentul acesta este un șomaj foarte pronunțat în Bucovina.

Mareșal I. Antonescu: Fabricile care se demontează și se ridică din Bucovina se aduc o dată cu lucrătorii lor.

S. Ghiolu: Cu specialiștii.

G-ral C. Dragalina: Specialiștii sunt ucraineni. Îi evacuăm pe ei și lăsăm pe români?

Mareșal I. Antonescu: Domnule Ghiolu, țineți, vă rog, seama de ceea ce spune dl g-ral Dragalina; să nu ajungeți în această situație. Luați-i pe toți.

G-ral C. Dragalina: Creditul a sistat complectamente și a lăsat fabricile și magazinele pe uscat. Magazinele nu mai au alte mărfuri decât cele din vitrine. Industriile, neputând face investiții, stagnează și ele.

Mareșal I. Antonescu: Domnilor, chestiunea este destul de importantă și, fiindcă ora este înaintată, rămânem în continuare pentru mâine, mai ales că am foarte multe de spus în privința organizării evacuărilor.

În cursul zilei de astăzi, însă, vă rog să-mi propuneți soluții concrete în ceea ce privește organizarea administrației Transnistriei și organizarea administrației bunurilor aduse aici de peste Nistru. Vă rog să fixați nu numai principiile de bază, ci și organele care să îndeplinească aceste însărcinări, fiindcă eu n-am persoanele de care este nevoie.

Să vedem pe cine însărcinăm să ia de la dl Alexianu continuarea administrării bunurilor de aici. Trebuie consultat și dl Marian, fiindcă este vorba de foarte multe bunuri cu caracter agricol.

Al. Neagu: Vom discuta după-masă la Delegația Economică.

Mareșal I. Antonescu: Da, bine.

Sedinta se ridică la ora 14,5.

Stenografi: D. Fierăscu și N. Dumitrescu

D.A.N.I.C., fond P.C.M., Cabinetul Ion Antonescu, ds. 223 (fost 222)/1944, f. 76-152

3. 1944 ianuarie 27. Se discută despre evacuarea populației, hrana necesară populației care rămâne și întreprinderile industriale ce trebuie lăsate în funcțiune, dacă va fi nevoie să fie părăsite Basarabia și Bucovina.

CONSILIUL DE MINISTRI CU GUVERNATORII

de joi, 27 ianuarie 1944

Ședința se deschide la ora 11, sub președinția domnului **Mareșal Ion Antonescu**, Conducătorul Statului.

Participă dnii: **prof. Mihai Antonescu**, vicepreședintele Consiliului de Miniștri; **prof. Ioan Petrovici**, ministrul Culturii Naționale; **g-ral Dumitru Popescu**, ministrul Afacerilor Interne; **prof. dr. Petre Tomescu**, ministrul Muncii, Sănătății și Ocrotirilor Sociale; **g-ral Constantin Pantazi**, ministrul Apărării Naționale; **g-ral Gheorghe Dobre**, ministrul Înzestrării Armatei; **Ion Marinescu**, ministrul Justiției; **Al. Neagu**, ministrul Finanțelor; **Ion Marian**, ministrul Agriculturii și Domeniilor; **C. Atta Constantinescu**, ministrul Lucrărilor Publice și Comunicațiilor; **g-ral Ilie Șteflea**, șeful Marelui Stat Major; **Ion D. Enescu**, subsecretar de Stat al Muncii; **g-ral Gh. Jienescu**, subsecretar de Stat al Aerului; **Mircea Vulcănescu**, subsecretar de Stat la Ministerul Finanțelor; **prof. I. C. Petrescu**, subsecretar de Stat al Școalelor; **prof. Al. Marcu**, subsecretar de Stat al Propagandei; **ing. Stavri Ghiolu**, subsecretar de Stat al Industriei, Comerțului și Minelor; **g-ral Nicolae Șova**, subsecretar de Stat al Marinei; **g-ral Arbore Ion**, subsecretar de Stat al Aprovizionării; **Ovidiu Vlădescu**, subsecretar de Stat al Româнизării; **M. Gr. Romașcanu**, comisar general al Preșurilor; **g-ral Olimpiu Stavră**, guvernatorul Basarabiei; **g-ral Corneliu Dragalina**, guvernatorul Bucovinei; **Gh. Minescu**, director general al I.N.C.O.O.P.-ului; **prof. S. Mănuilă**, director general al Institutului de Statistică; **g-ral V. Cusen**, consilier tehnic; **Costin Stolcescu**, administrator delegat la B.N.R.; **g-ral S. Mardare**, subșef al M.St.M.; **col. Gh. Mosiu**; **I. Al. Rădulescu**, secretar general al Președinției Consiliului de Miniștri; **col. Radu Davidescu**, șeful Cabinetului Militar al Conducătorului Statului.

Mareșal I. Antonescu: Domnilor, continuăm discuțiunile începute în ședința de ieri.

În ședința precedentă am vorbit despre chestiunea evacuării populației, despre hrana care trebuie lăsată acestei populații și despre întreprinderile industriale care trebuiesc lăsate în stare de funcțiune.

În privința evacuării populației am stabilit principiul că nu trebuie să golim ținuturile românești de români, nici de țărani, nici de muncitori și nici chiar de intelectuali. În special intelectualii au datoria de a rămâne, pentru că turma nu poate rămâne fără păstor, căci atunci se pierde. Trebuie să rămână cineva care să apere viața populației românești și interesele ei și să asigure continuarea muncii românești.

Noi vom încerca să facem totul, și vom vedea în ce măsură vom reuși, aceasta, bineînțeles, dacă tragedia va face să ducem lupta pe teritoriul nostru, pentru apărarea neamului.

În ce privește industria, rămâne pe loc absolut tot ce nu este necesar să transportăm în Vest. Această industrie trebuie să continue să funcționeze.

Se înțelege însă că tot ce poate fi folosit de inamic, ca să continue lupta împotriva noastră, nu trebuie lăsat acolo.

G-ral Gh. Dobre: Sau se evacuează, sau se va distruge.

Mareșal I. Antonescu: Desigur, dacă nu distrugem noi, va fi distrus de trupele în retragere.

În ce privește hrana populației, trebuie să asigurăm populației hrana cel puțin până la viitoarea recoltă, și chiar peste aceasta.

De asemeni, trebuie să ajutăm populația acolo unde va fi nevoie. Sunt regiuni sărace, deficitare în ce privește recolta; aici va trebui să le trimitem hrană.

Ceea ce vorbesc acum pentru Bucovina este valabil pentru toate celelalte regiuni. Toți trebuie să ajute deopotrivă. Acestea sunt cele trei probleme, pe care le-am dezbătut în ședința de ieri.

G-ral C. Dragalina: Cu privire la populațiunea nevoiașă care trebuie ajutată cu hrană, cum aceștia nu-și vor putea plăti hrana, va fi nevoie urgentă de credite.

Mareșal I. Antonescu: Vom avea depozite de hrană. D-ta cunoști mai bine decât oricine situația lor și vei lua măsurile necesare, împreună cu comandamentul local, cu care stai în foarte bune raporturi. În ultimul moment, dacă va fi nevoie să părăsim provincia, atunci distribuim totul la populație.

Domnilor, dacă în teritoriul inamic, atunci când am plecat de acolo, am aplicat sistemul de a da foc la toate depozitele, în teritoriul românesc nu mai aplicăm acest sistem. Tot ce rămâne în depozite – și de aceasta să ia notă Marele Stat Major – când un teritoriu național este părăsit, depozitele nu se distrug prin foc sau prin alte mijloace, ci se împarte totul la populație. Când vorbesc de depozite, nu vorbesc numai de depozitele alimentare, ci vorbesc de depozitele de orice categorie: hrană, îmbrăcăminte, încălțăminte, combustibil și așa mai departe.

Prin urmare, nu este nevoie să ne preocupăm în mod special de acest lucru, pentru că toate regiunile acestea sunt prevăzute cu depozite și noi nu le putem evacua din vreme, căci ele sunt necesare trupelor.

Trebuie să vă atrag atenția asupra faptului că această problemă nu se pune nici pentru astăzi, nici pentru mâine, nici pentru o săptămână sau o lună, chiar. N-am harta aici, dar dacă priviți harta, și urmăriți de la data de când rușii au pornit ofensiva lor cu maximum de mijloace, ofensiva pregătită timp de un an jumătate, de pe linia Orel-Smolensk, spre Nord și până au ajuns, după 7-8 luni de la ofensivă, acolo unde au ajuns, veți vedea că adâncimea acestui spațiu nu este prea mare. De asemeni trebuie să se țină seama că de aci înainte înaintarea lor va fi din ce în ce mai înceată. În măsura în care ei pătrund în teritoriul nostru, în aceeași măsură situația de dezechilibru se răstoarnă în favoarea noastră, pentru că liniile de comunicații pentru noi sunt mai bine organizate și ne dau posibilitatea să comunicăm cu mai multă ușurință și să manevrăm mai bine rezervele și mijloacele noastre de acțiune, pe care le punem în joc, pe când în spatele rușilor rămân zone pustii, lipsite de mijloace de comunicație. Aceasta ne poate duce foarte ușor la concluzia că nu trebuie să vedem lucrurile prea în rău. Se poate întâmpla ca victoria rusească de până acum să se sfârșească cu o înfrângere catastrofală pentru ei.

Așadar, avem, chiar în cazul cel mai rău, avem încă luni de zile înaintea noastră, până când vom lua aceste măsuri și le vom traduce în fapt. Dar noi trebuie să pregătim totul pentru cazul cel mai rău și atunci suntem siguri că vom fi în măsură să facem față la momentele cele mai grele care ne vor ieși în cale.

G-ral C. Dragalina: Până la noua recoltă mai sunt încă 7-8 luni. Dacă se face evacuarea zahărului, care este pe cale de intensă evacuare, poate că ar fi nevoie ca să se oprească la un moment dat această evacuare, ca să mai rămână ceva pentru nevoile populației. Nu știu dacă eu am autoritatea și competența să fac acest lucru.

Mareșal I. Antonescu: N-ai autorizația aceasta. Nu pentru că n-avem încredere în d-ta, dar dacă fiecare ar avea autorizația aceasta, s-ar putea întâmpla un dezechilibru.

Din schema care mi-a fost prezentată, constat geneza tuturor încurcăturilor produse. Vom trece la o totală organizare și executare a evacuărilor în raport cu ordinea de urgență a lucrărilor și posibilităților.

Am făcut ceva schematic și simplu. Am pus un organ în fapt, care are ramificații pretutindeni. Nu se mai dau ordine ca până acum, ordine care provoacă cea mai mare dezordine. Am dispus ca toată problema să stea în mâna Marelui Stat Major, care are o organizație denumită a colonelului Mosiu. Planul se face de Marele Stat Major, iar elementele le dau diferitele ministere, prin anumite organe care fac legătura cu colonelul Mosiu.

Organizația Mosiu are sucursale pe lângă guvernăminte, pe lângă prefecturi și tot ce cer guvernămintele și prefecturile dau acestei organizații.

Sucursalele organizației Mosiu și organizația Mosiu fac planul de evacuare.

N-am pretenția că este ceva ideal ceea ce am făcut, dar aceasta se va perfecționa și se va simplifica foarte mult problema.

Așadar, domnule general Dragalina, d-ta nu poți face acest lucru, dar d-ta îți exprimi dezideratul domniei-tale la Marele Stat Major. De exemplu, este vorba de zahăr. Cine se ocupă, care este organul central care se ocupă de problema aprovizionărilor? Este organul domnului general Arbore. D-ta îi vei arăta domnului general Arbore datoria pe care o are, de a face depozite și pentru prezent și pentru viitor, dar și în eventualitatea că vom avea un an deficitar în 1944-1945, cu greutăți economice similare cu cele pe care le-am întâmpinat în 1941-1942. D-sa are instrucțiuni în această privință ca să se organizeze pentru a face față tuturor ipotezelor și în special celor mai grele ipoteze.

După ce veți vedea toate aceste necesități și după ce veți constata ce va mai rămâne disponibil, atunci, plecând de la cererea d-tale, generalul Arbore va decide: fac un depozit de zahăr în cutare loc pentru Bucovina; fac alt depozit de zahăr în cutare loc pentru Basarabia.

După ce generalul Arbore a hotărât aceasta și Marele Stat Major, prin organizația Mosiu, execută și îndrumază trenurile și evacuarea se face după planul care a fost stabilit.

Am discutat chestiunea zahărului și nu le mai discutăm pe celelalte, deoarece tot ce am spus pentru zahăr este valabil și pentru toate celelalte.

G-ral C. Dragalina: În Consiliul din 17 noiembrie trecut s-a pus chestiunea creditului care era din ce în ce mai absent. Acum, sub imperiul panice, creditul a

dispărut complet. Băncile merg până la evacuarea gajului chiar. În acest moment nu se mai poate găsi un ban pentru a însufleși viața economică, care în Bucovina este destul de precară, și nu știu cum vom putea rezolva această problemă.

Evident că aici este un motiv psihologic.

Mareșal I. Antonescu: Acum această problemă este extrem de gravă, dar ea nu se limitează numai la Bucovina, ci se întinde și asupra Basarabiei, Moldovei și a trecut chiar și înspre Vestul țării. Deci, este o situațiune generală, care nu se întâlnește numai în Bucovina, ci pretutindeni.

Suntem însă pregătiți. Discutăm de mult cu domnul Neagu și cu Banca Națională și această eventualitate și vom vedea cum vom face față. Deocamdată s-a pus problema.

G-ral C. Dragalina: În această privință, dacă este o economie dirijată, să fie și un credit dirijat.

Mareșal I. Antonescu: Te asigur pe d-ta că dacă vom da mâine 2 miliarde pentru Bucovina, pentru ca să însufleșim creditul, acești bani se vor ascunde imediat, și dacă vom da și alte 2 miliarde, imediat se vor ascunde și aceștia. Deci, este inutil să se vină acum cu asemenea măsuri.

Practic, soluțiuni nu se pot găsi nicăieri. Imediat ce este un pericol, banul se ascunde. Când circulația monedei între țări era liberă, tot aurul a fugit în America. Acum va fugi și de acolo. Cum fuge și cum se întoarce aurul nu știe nimeni nimic. Totdeauna în fața primejdiei, omul a ascuns moneda și metalul prețios. De aceea găsim în pământ, pe unde scormonim, bani, monede prețioase. Sunt cantități enorme de bani ascunși în pământ, din timpuri străvechi, pentru că atunci când era o invazie banul se ascundea în pământ. Și acum tot în pământ se ascunde. Deci, noi nu putem soluționa radical această problemă. Aceasta nu înseamnă însă că trebuie să stăm cu brațele încrucișate în fața ei; nu înseamnă că trebuie să trimitem banii de la centru acolo, dar trebuie să ridicăm moralul populației și să-i arătăm că nu este nici un interes ca să se provoace această panică și această ascundere a monedei. Trebuie să se facă propagandă pentru a se crea o atmosferă de optimism și atunci banul nu va mai fugi, ci va ieși la iveală.

Domnul Stoicescu face anumite semne; sunt sigur că și d-ta în locul d-sale tot așa ai face.

Ce putem face, domnule Neagu?

Al. Neagu: Este foarte greu să răspundem aici.

Mareșal I. Antonescu: Este foarte rău că panica a plecat de la bănci. Băncile trebuia să-și facă cu (*sic!*) discreție evacuarea, dar așa cum au procedat au contribuit la mărirea panicei.

C. Stoicescu: Gajurile s-au evacuat pentru motivul că s-a pus problema așa: cantitățile disponibile de cereale din aceste regiuni trebuiesc evacuate. Ca să le evacuezi, trebuie să le plătești, dacă nu-i poți procura magazie proprietarului în altă parte. Și atunci s-a spus: cantitățile cele mai ușor sesizabile sunt cele pentru care s-au dat bani. Evacuarea lor însă nu dăunează creditul cu nimic. Noi arătăm sucursalelor că trebuie să continue cu acordarea creditelor și am invitat băncile să continue operațiunile, cu singura condițiune: ca banii dați să fie investiți imediat în lucrări.

Mareșal I. Antonescu: Tot ce este proprietar caută să-și valorifice proprietatea vânzând-o, sau luând bani de la Stat, pentru ca să plece cu bani. El nu cere

credite pentru ca să asigure continuitatea funcțională a întreprinderilor, ci el cere bani pentru ca să-și transfere avutul său sub formă de monedă în altă parte. Și atunci el găsește un pretext și te amenință pe d-ta, domnule general Dragalina, că nu poate continua viața economică, pentru că nu are credite.

Dar să vedem lucrurile mai de aproape. Micii negustori n-au nevoie de credite mari. În această provincie d-ta n-ai comercianți prea mari, cu nevoi prea mari de credite.

La d-ta se ridică chestiunea industriilor. Industriile, fatalmente, sunt împărțite în două categorii: industriile care lucrează pentru Armată, care continuă să primească și primesc credite, și industriile care au depozitată materia primă și acestea trebuie să lucreze, pentru ca să ruleze capitalul.

Dacă trecem la agricultură, aici nu sunt decât marii proprietari cari au nevoie de credite în această privință. D-ta n-ai însă prea mulți mari proprietari. Proprietarii cer bani pentru ca să-și facă transferul averii lor în altă parte. Pe noi nu ne interesează însă nici aceștia. Sunt sigur că ei nu-și vor lăsa pământul nelucrat, dacă situația va rămâne cea de acum.

Singura parte vulnerabilă este la Creditul Forestier, pe care chestiune vă rog s-o examinați împreună cu Finanțele și cu Banca Națională și să găsiți o soluțiune. De aceea suntem unde suntem, pentru ca să găsim soluțiuni pentru orice problemă și meritul cel mare este să găsim soluțiuni la problemele care sunt socotite fără soluție.

C. Stoicescu: Pentru Creditul Forestier avem Creditul Național Agricol, apoi Banca de Nord.

Mareșal I. Antonescu: Dv. să luați în discuțiune chestiunea, pentru ca să găsim o soluțiune și să putem constrânge pe cei cari primesc banii ca să investească acești bani, iar nu să plece cu ei în buzunar.

M. Vulcănescu: Pentru ajutorarea agricultorilor, în locul sistemului de credit s-a întrebuințat sistemul cumpărăturilor. Domnul general Arbore a dat dispoziții să se facă mari cumpărături.

Mareșal I. Antonescu: Așa este firea omului: omul este în stare să moară stând însă pe sacul cu bani. Datorită însă acestui fapt s-a realizat progresul până acum.

G-ral C. Dragalina: Sunt o serie de propuneri în legătură cu problema evacuărilor, adică tot ce se face să fie în acord cu problema aceasta.

În primul rând, trebuie să ne gândim la mijloacele de transport.

Mareșal I. Antonescu: Eu n-am înțeles să începem evacuarea, ci să pregătim evacuarea în cele mai mici amănunte și în cele mai perfecte condițiuni. Am făcut o analogie cu lucrările de pregătirea mobilizării și de concentrare a mobilizării. Fiecare categorie de cetățeni, învățători, profesori, preoți, magistrați, toți trebuie să știe ce au de făcut și unde se duc. Dispozițiunile sunt puse în plicuri închise și, împreună cu organele de execuțiune, care au la dispoziție toate elementele de execuțiune, trebuie să se stabilească posibilitățile în raport cu nevoile. Putem să facem, dacă n-avem trenuri suficiente, sau dacă n-avem autocamioane suficiente, putem să facem chiar coloane de căruțe.

Am studiat această chestiune în cele mai mici amănunte și am dat-o Statului Major și fiecărui șef de departament. Am dat dispoziții în conversațiile particulare pe care le-am avut cu fiecare conducător de departament. Astfel, Ministerul de Justiție,

care știam că nu are nevoie de prea mult timp pentru ca să pregătească problema, a primit indicațiuni, prin domnul ministru al Justiției, de la mine personal, acum câteva zile; cu domnul ministru al Armatei am vorbit mai demult, pentru că avea nevoie de foarte mult timp ca să pregătească totul; cu Banca Națională, la fel. Am gradat aceste dispoziții în raport cu importanța și cu greutatea pe care le are fiecare departament.

N-am înțeles însă să trecem la evacuări, pentru că panica de acolo se poate întinde așa cum se întinde orice panică. Așa este și pe câmpul de luptă, așa este și în timp de revoluție și așa este și acum în perioada pe care o trăim. Noi trebuie însă să aducem ordine peste tot. Prin urmare, facem o pregătire în cele mai mici amănunte, toate chestiunile bine judecate, găsite soluțiuni, totul pus la punct în strânsă colaborare cu organizația Mosiu.

Nu înseamnă că va trebui să luăm măsuri grave imediat. Nu într-o săptămână vor ajunge rușii la munții Bucovinei. Apoi, cu cât va înainta frontul, cu atât va merge mai încet. Frontul va trebui să se oprească aici, căci altfel războiul este pierdut. Germanii au încă mari posibilități ca să câștige războiul sau să ajungă la o pace de compromis. Ei spun că în primăvară vor veni cu mijloace noi și vor câștiga războiul. Nu trebuie să credem însă că inamicul în timpul acesta stă pe loc. Inamicul lucrează și el și va veni și el cu alte mijloace. Poate îl vom învinge; poate nu.

D-ta, domnule general Dragalina, trebuie să pregătești totul acum cu sucursalele Mosiu, care vor fi la d-ta. Noi aici arătăm numai principiile.

Avem acolo material de război care nu ne trebuie în regiune. Să-l scoatem de acolo. Este fier vechi, și aceasta nu produce panică. Tot așa avem surplus de alimente într-o direcțiune: avem surplus de cartofi, de ceapă, care depășesc nevoile locale. Acestea trebuiesc aduse.

Noi pregătim toate mijloacele necesare după indicațiunile Statului Major. Trebuie să știm de câte vagoane are nevoie Justiția, de câte vagoane are nevoie Instrucția Publică etc.

Judecătorul din comuna X din Basarabia va ști că trebuie să se ducă în comuna Y în Oltenia și imediat ce ajunge acolo își găsește postul și intră în funcțiune; un profesor secundar la fel. În acest fel s-a aranjat cu fiecare din dv.

Prin urmare, d-ta îți pregătești toate lucrări. Bineînțeles că se va da pentru fiecare familie posibilitatea să-și evacueze strictul necesar, fără panică și în deplină ordine.

I. Petrovici: Domnule Mareșal, dacă îmi dați voie: eu am supravegherea școalelor și, pentru că la consfătuirea de la Statul Major s-au luat anumite dispozițiuni cu privire la școli, aș vrea să știu de ce a fost evacuat liceul din Cernăuți, creându-se două categorii de școli: unele care se evacuează și altele care nu se evacuează?

G-ral C. Pantazi: Liceul din Cernăuți a fost evacuat pentru că aveam un local la Timișoara. N-a fost nici un inconvenient.

Mareșal I. Antonescu: Dar s-a produs panică.

I. Petrovici: Celelalte școli au dreptul să se întrebe: noi suntem școli de categoria a doua?

Mareșal I. Antonescu: Tocmai de aceea am venit și am pus problema în Consiliul de Miniștri: pentru ca fiecare din dv. să fiți orientați. Suntem acum numai în

faza de pregătire a evacuării și trebuie să aveți elemente foarte serioase care să vă execute dispozițiunile. Dv. n-aveți organe pregătite în acest sens. Chiar și la noi în Armată sunt ofițeri cari lucrează ani de zile în șir și totuși nu pot să execute bine o lucrare de mobilizare.

Statul Major are în mână dirijarea execuției acestor măsuri. Deci, elementele dv. se duc la Statul Major și iau instrucțiuni de felul cum trebuie să lucreze.

I. Petrovici: Numai măsurile să fie identice.

Mareșal I. Antonescu: Acum punem ordine în dezordinea care s-a creat. Vă voi arăta ce este caracteristic în dezordinea care s-a produs la un moment dat, ordinele care s-au trimis prefecților, pentru ca să tragem acum toate consecințele și să luăm măsuri.

Este imposibil să ne închipuim că dintr-odată noi putem deveni acum țara cea mai bine organizată. Știți ce s-a petrecut la Berlin și la Sofia, cu ocazia ultimelor bombardamente. Nici eu nu-mi fac nici o iluzie asupra celor ce se vor petrece în București sau în țară, dacă și noi am fi bombardați, deși de un an și jumătate lucrez zilnic la întărirea apărării pasive, la organizarea măsurilor de aprovizionare a populației în caz de bombardament și de adăpostire a ei. Știu totuși că se vor produce dezordini, dar aceasta nu mă împiedică să lucrez mai departe. Dezordinea este în fiecare român, în fiecare bărbat, în fiecare femeie, în fiecare copil, și acest defect nu se poate schimba numai prin voința unui singur om.

I. Petrovici: Panica s-a produs și pentru că se știe că în România asemenea măsuri se iau foarte târziu; este tradiție la noi în țară ca măsurile de evacuare să se ia chiar în ajun. De aceea, toată lumea a crezut că evacuarea este iminentă.

Mareșal I. Antonescu: O vom calma. Nu este prima oară când ne găsim în fața unei probleme pe care n-o putem rezolva decât cu mari greutăți. Dacă vă amintiți, în toamna anului 1940 era o dezordine grozavă în suflete și în administrație. Și totuși, am izbutit să punem ordine.

Au mai fost apoi clipe grele. Cererile de credit pe care astăzi le-a adus domnul general Dragalina în fața Consiliului, pentru Bucovina, nu le aud pentru prima dată. Strigătul de alarmă, că nu este credit, l-am mai auzit. Și totuși am examinat această problemă cu mult calm. Suntem în stare de război și, dacă asemenea cereri se produceau în timp de pace, cu atât mai normal este să se producă în timp de război.

Ceea ce trebuie să faceți este ca, la toată această acțiune, să veniți cu o reacțiune de calm și încredere, pe care s-o inspirați prin măsurile ordonate, prin gesturile pe care le faceți, prin sfaturile pe care le dați; astfel ca cei (*sic!*) veniți la dv. să plece alți oameni. Dar dacă ei văd că și dv. sunteți în panică și n-aveți soluții pentru această problemă, pleacă și mai înspăimântați.

Deci, degeaba facem ceea ce facem aici, dacă dv., la rândul dv., nu continuați această acțiune la periferie.

Aceasta nu este o acuzare pentru d-ta, domnule general Dragalina. Panica se produce în toate țările. Și Elveția este în panică; și Portugalia tremură de teama înaintării comuniste, deși această țară se găsește la câteva mii de kilometri de ruși.

I. Petrovici: Interesul nostru ar fi să tremure cât mai mulți în Europa.

G-ral C. Dragalina: Domnule Mareșal, aș vrea să vă arăt cum stăm cu panica în Bucovina.

În urma coterpirilor din timpul războiului trecut, când Bucovina a fost călcată de câteva ori de armatele lui Brussilov sau de acelea ale lui Konrad von Rötendorf, panica a intrat în sângele bucovinenilor și a devenit un fenomen subiectiv.

Anul acesta a fost în Bucovina de patru ori panică: o dată la căderea Kiew-ului, a doua oară la căderea Berdiansk-ului, a treia oară când a căzut Berdicev-ul și a patra oară când rușii au ajuns la Bug. De fiecare dată, bucovinenii puneau centimetru pe hartă și făceau socoteala câți kilometri mai sunt din locul unde a ajuns frontul și până la noi. Prima dată, am potolit singur panica, însă ultima oară panica a avut cauze interne: au început să sune telefoanele de la București și să sosească sute de ordine. Și atunci, a fost o întrecere între instituții, în special între cele independente, cum este Societatea de Telefoane, cum sunt băncile, care să se evacueze mai repede.

Mareșal I. Antonescu: Acesta este adevărul: panica a venit nu dinspre Berdicev, ci dinspre București.

G-ral C. Dragalina: Bineînțeles că unii interpretau ordinele într-un fel și plecau, alții le interpretau în alt fel și rămâneau pe loc.

Mareșal I. Antonescu: Cea mai mare panică a produs-o g-ralul Manoliu, comandantul Corpului IV, care a dat niște ordine, pe baza cărora ar trebui să-i luăm imediat comanda.

Ordinele le are domnul general Popescu. Vom vedea ce se spune acolo.

G-ral D. Popescu: Domnule Mareșal, datorită evenimentelor, județele țării au fost împărțite în două categorii: unele care se evacuează și altele care primesc ceea ce se evacuează. Pentru județele care se evacuează s-au dat prefectilor o serie de ordine de foarte numeroase autorități, care n-aveau căderea să le dea.

Mareșal I. Antonescu: Să înceteze acest sistem. Totul să meargă la Statul Major.

G-ral D. Popescu: Nu știu cum ați hotărât dv. prin schema aceea, însă am constatat că Corpul IV Armată și Comandamentul Corpului III Teritorial au dat prefectilor ordine să întocmească planul de evacuare a tuturor autorităților din județ.

Mareșal I. Antonescu: Vasăzică, prefectul este acela care hotărăște. Prefectul, care nu cunoaște nimic din dispozițiunile organelor superioare, hotărăște cine și cum se evacuează. Dacă el vrea ca președintele Curții de Apel să rămână pe loc, acesta va trebui să rămână. Și tot prefectul va avea să hotărască ce depozite se evacuează și ce depozite rămân pe loc. Nu se poate, domnilor.

G-ral D. Popescu: Pentru orientarea mea, am cerut aceste dispozițiuni date de Corpul IV Armată și Comandamentul Corpului III Teritorial și am trimis și inspecori în câteva județe ca să-mi aducă o notă de autoritățile care urmează să fie evacuate din fiecare județ, potrivit ordinelor acestor comandamente militare.

Mareșal I. Antonescu: Citește ordinele.

G-ral D. Popescu: Domnule Mareșal, se evacuează dintr-un județ – și repet: aceste lucruri trebuiau făcute de prefect, în totală necunoștință de cauză – tribunalul, camera agricolă, liceul, administrația financiară, protoeria, casa asigurărilor sociale, întreprinderile comunale, școlile secundare etc. Sunt 25 autorități, ale căror planuri de evacuare se cereau să fie făcute de prefect.

Mareșal I. Antonescu: Auziți, domnilor: generalul dă ordin prefectilor.

G-ral D. Popescu: Aceste autorități însumează: 4000 funcționari, 12.000 persoane, familiile, 250.000-1.500.000 kg arhivă și bagaje.

Eu am dat prefecților ordinul să întocmească planul de evacuare al instituțiilor lor proprii și să dea concursul și mijloacele de transport necesare la orice evacuare.

Ce ordine au primit prefecții? Iată unul: „Domnul Mareșal ordonă să se execute evacuarea tuturor depozitelor de mărfuri de la magazinele particulare” ...

Mareșal I. Antonescu: Cine m-a auzit pe mine dând un astfel de ordin?

G-ral D. Popescu: Alt ordin: „În conformitate cu ordinul domnului Mareșal, industriile care nu pot deveni productive nu se vor evacua; se vor dirija însă – operația revine tot prefectului de județ – ...

Mareșal I. Antonescu: M-ați auzit pe mine vorbind de asemenea lucruri?

Și, pentru că am ajuns la acest capitol, trebuie să vă spun că de trei ani de zile mă lupt cu ordine și circulări ca să ajung să nu se mai facă uz de numele meu. Din două una: sau cel care dă ordinul n-are suficientă autoritate și are nevoie de o proptea, ca să asigure executarea ordinului, sau este de rea-credință. Un om care conduce o instituție trebuie să aibă și o autoritate personală, pentru ca subalternii lui să execute ordinele. Deci el nu mai are nevoie să spună: din ordinul domnului Mareșal sau din ordinul domnului ministru cutare. Poate însă să spună: pe baza ordinului cutare.

Dacă se spune : în numele domnului Mareșal, atunci toată lumea se sperie și execută, de teama lagărului sau a altor pedepse.

Dar chiar dacă aș trimite eu ordine, le trimit din pricina situației pe care o am în Stat. Nu este însă nevoie ca peste tot să se dea ordine în numele meu, fiindcă atunci șefii de autorități devin neînsemnați în fața subalternilor lor, dacă au nevoie de o persoană superioară lor, în numele căreia ei să ordone.

Vă rog să renunțați la acest sistem.

Deci, domnilor, vedeți ce ordine a dat domnul general Manoliu.

Pot eu să dau ordin să se evacueze toate depozitele de mărfuri din Țara Românească? Ce catastrofă economică s-ar produce!

Dar domnul general Manoliu a mai dat și alte ordine, pe care le are domnul general Popescu și nu le citește; îl menajează, pentru că sunt prieteni.

Te rog, domnule general Popescu, să arăți ordinele acestea domnilor generali Pantazi și Șteflea.

G-ral I. Șteflea: Le cunoaștem. Dar, domnule Mareșal, dacă v-am fi adus și ordinele prefecților, v-ați fi crucit și mai mult.

Mareșal I. Antonescu: Parcă eu am timp să mă crucesc toată ziua!

G-ral I. Șteflea: Au fost special aduși șefii de Stat Major și li s-a arătat cum să facă operațiile de evacuare. S-au dat instrucțiuni verbale și scrise, care există, și dacă veți găsi în ele vreo neînțelegere sau dacă veți constata că nu sunt clare, atunci ...

Vina însă a fost a autorităților din București, care au dat fel de fel de ordine.

Mareșal I. Antonescu: Dar vedeți că apare numele meu: din ordinul domnului Mareșal Antonescu ...

G-ral I. Șteflea: S-a întrebuițat numele dv. pentru că s-au dat ordine reprezentanților tuturor autorităților. Desigur însă că este o mare greșală.

Mareșal I. Antonescu: Dar n-am dat ordin să nu se mai întrebuințeze numele meu, ci fiecare să facă apel la autoritatea lui proprie?

G-ral I. Șteflea: Incontestabil că este o greșală, însă atunci când am întrebat Corpul IV Armată cum și-a permis să oprească circulația autovehiculelor, comandamentul mi-a răspuns că s-au descoperit cazuri când s-a plătit câte 200.000 lei mașinilor unor autorități, ca să ducă bagaje la București. Am răspuns atunci: Cu toate acestea, circulația nu trebuia interzisă.

Mareșal I. Antonescu: Trebuia să-i spui: Pentru unul care a greșit, să paralizăm viața economică a unei regiuni? Aceasta este ceea ce nu vrea să citească domnul general Popescu.

G-ral I. Șteflea: Și camioanele militare începuseră să evacueze mobilele ofițerilor. Atunci, au fost așezate posturi de pază, pentru ca vehiculele militare să nu fie întrebuințate cu asemenea scopuri. Am revocat imediat acest ordin, dar mai sunt și altele multe de felul acesta.

Mareșal I. Antonescu: Nu mai insistăm. Eu am spus următorul lucru: fiecare departament, care a primit dispozițiuni sumare în trecut, să-și organizeze un organ special pentru evacuări. Fiecare din dv. aveți M.O.N.T.-ul; să-l întrebuințați pentru organizarea evacuărilor, cu condițiunea însă ca să-l dotați cu elemente serioase, care să nu intre în panică și care, pentru fiecare ordin primit, să-și pună capul la contribuție, ca să vadă ce este logic să facă și, numai după ce a judecat bine, să dea drumul ordinului pentru executare.

Eu admit ca la un moment dat cineva, un general sau un ministru, să-și piardă cumpăna minții și să dea un ordin, care este neexecutabil. Însemnează atunci ca toată lumea să se ia după el?

Din Școala Militară, eu nu executam ordinele neexecutabile; sunt cunoscut în țară pentru acest lucru. Executam însă orișice ordin executabil, cu conștiinciozitate și – să mă iertați – și cu oarecare pricepere.

Vă pot spune un caz, care a devenit celebru în războiul trecut: la un moment dat, când duceam lupte foarte grele pe crestele munților, s-a întâmplat pe Valea Prahovei un fapt foarte grav. Atunci, s-a trimis următorul ordin:

„Divizia VIII, care se găsește în munții Vrancei, să fie trimisă și, în 24 ore, să fie la Aiud”.

Divizia VIII se găsea pe un front de 60-70 km în munții Vrancei și mi se cerea mie ca în 24 de ore această divizie să se găsească la Aiud, unde o așteaptă trenul ca să fie transportată.

Răspunsul meu a fost că nu se poate să se execute acest ordin. Am fost chemat de generalul Rosetti care mi-a spus: „Este ordinul M.S. Regelui”.

Am răspuns: „Comunicați M.S. Regelui că să vină și Dumnezeu și nu se poate executa acest ordin; dacă poate Majestatea Sa să facă acest lucru, să poștească să vină și să execute acest ordin”.

Realitatea a fost că divizia a avut nevoie de 14 zile ca să ajungă la Aiud.

Am întrebat ce se pune în locul Diviziei VIII pe front? Nu mi se dădea nici un răspuns.

La fel, când se dă un ordin care pornește din capul unui om care și-a pierdut dreapta judecată, să nu-l executăm.

Fiecare departament să aibă un serviciu căruia să i se dea instrucțiuni clare: ce are de evacuat, unde se evacuează și ce trebuie să se evacueze.

Am făcut o tristă experiență cu evacuările din Ardealul de Nord și din Cadrilater. Nimic nu era pregătit. Atunci a fost însă o scuză, căci era ceva neașteptat, deși erau anumite semne care făceau să se prevadă și această situație. S-au produs atunci erori de pe urma cărora a suferit neamul întreg.

Astăzi însă noi nu mai găsim nici o justificare, pentru că suntem și cu experiență și avem și timp.

Ce s-a petrecut atunci? Fiecare refugiat s-a dus unde s-a gândit el. Profesorul s-a dus unde era nevoie de cismar și cismarul s-a dus unde era nevoie de profesor. Fiecare a umblat luni de zile de colo până colo până când am făcut Comisariatul Refugiaților.

De aceea, am umplut Bucureștii cu țărani ardeleni, cari au intrat în fabrici, iar la munca câmpului n-avem brațe.

Eu nu vreau să se mai întâmple acest lucru. Vreau ca fiecare, care pleacă dintr-un loc, să știe unde se duce și nu-și alege fiecare locul singur, ci departamentul i-l alege. A doua zi când a ajuns acolo, el trebuie să-și pună brațele la muncă, la munca câmpului, la șosele, la căi ferate, iar intelectualul să-și pună creierul la lucru și funcționarul să intre în funcțiune.

Deci, acestea sunt principiile care trebuie să vă călăuzească.

Pentru aceasta trebuie să știți în fiecare departament care sunt lipsurile pe care le aveți și unde se găsesc aceste lipsuri.

Ministerul Justiției trebuie să știe că judecătoria cutare n-are funcționari și atunci i se repartizează funcționari de la o judecătorie evacuată; trebuie să știe unde are lipsă de magistrați, ca să repartizeze magistrații refugiați. Ministerul Instrucțiunii Publice trebuie, de asemenea, să știe unde are lipsă de învățători, de profesori, pentru a-i completa cu profesori și cu învățători refugiați. Toate aceste nevoi le arătați Marelui Stat Major, care le clasează și creează etape după ordinea de urgență.

Am arătat care este legătura între departamente și Marele Stat Major. Pe lângă fiecare prefectură se găsește o sucursală a colonelului Mosiu, care este făcută cu elemente de la cercurile de recrutare sau de la regimente, ori de la comandamente. Ne folosim de elementele locale, însă acestea trebuiesc instruite. Să se aleagă un șef care să se ocupe numai de această chestiune. El primește instrucțiuni de la dv. El discută cu prefectul, care-i dă toate elementele.

Vom discuta mai în amănunt legătura care se face între autoritatea civilă și autoritatea care execută, între cel evacuat și cel care evacuează.

Dacă acest sistem îl găsiți defectuos, vă rog să propuneți dv. ceva mai bun și eu îl accept. Eu n-am fost niciodată încăpățânat, ca să merg până la capăt cu un lucru care mi s-a spus și mi s-a arătat că este defectuos. Voi fi fericit dacă mi se dau sugestii care să perfecționeze ceea ce spun eu.

Noi am făcut această schemă ținând seama de ce s-a petrecut în țară, căci am contribuit mai mult decât inamicul, prin măsurile luate, la formarea haosului.

G-ral I. Șteflea: Soluțiunea dată de dv. acum este tocmai ceea ce s-a stabilit de Marele Stat Major și a fost comunicat reprezentanților departamentelor. S-au urmărit să nu se piardă nici un ceas și departamentele să arate imediat ce nevoi au.

Mareșal I. Antonescu: Eu am spus că pregătim totul și evacuăm tot ce nu este indispensabil acolo și ceea ce nu întrerupe viața economică a țării. Cum se face însă că departamentele lucrând așa, după instrucțiunile date de mine prin d-ta, cum se face că fiecare a ordonat măsuri ca acelea pe care le-a ordonat generalul Manoliu?

G-ral I. Șteflea: Instrucțiunile sunt foarte categorice. Noi n-am executat nici o evacuare, ci am făcut numai pregătirea. Evacuări n-au fost făcute decât cele care intrau în competența generalului Arbore.

Ce au făcut însă departamentele? Au început să ordone anumite măsuri, așa încât n-a fost o evacuare organizată, ci a fost ordonată o evacuare după capul fiecăruia.

Mareșal I. Antonescu: Acum lucrurile s-au mai potolit și trebuie să punem ordine.

Guvernatorii sunt la București. Să chemați prefecții din regiunile de unde evacuăm și pe acei din regiunile unde ducem.

Aceasta nu înseamnă că fiecare prefect trebuie să se pună în panică. Încă o dată: nu suntem decât în faza pregătitoare. Se poate întâmpla ca niciodată să nu fim obligați să trecem la faza a doua, care este execuția. Mai mult decât atât, pot să spun că nu se va întâmpla lucrul acesta, căci dacă germanii se retrag pe Carpați, atunci au pierdut războiul. Deci ei au tot interesul să țină liniile de comunicație ale frontului. Dacă săgeata rusească, care amenință poarta de invazie către Europa Centrală și care amenință cu încercuirea tuturor forțelor germane din Sud, nerămânând decât un gât foarte mic, dacă această săgeată ajunge la Carpați, atunci frontul este spart, poarta către Europa Centrală este deschisă și cele două ramuri ale Armatei germane, cea de Nord este închisă către Marea Baltică, cea de Sud către Marea Neagră și atunci pe germanii îi așteaptă dezastrul. Rușii n-au însă atâtea rezerve ca să le reușească aceasta, iar germanii au destulă putere încă pentru ca să-i înfrângă pe ruși. Deci pericolul nu este atât de mare. Rușii au nevoie de o forță gigantică, ca să le reușească aceasta și ei n-o au. Armata germană are toată coeziunea organică și disciplinară, pentru că soldatul german nu și-a pierdut încrederea în victorie. Această armată nu mai este armata germană din 1918, astăzi această armată se luptă pe viață și pe moarte și trebuie să cadă zece ruși ca să doboare un german. Frontul german care se bazează pe puterea militară a Germaniei, care a fost clădită de Frederic cel Mare și întărită mereu de atunci încolo, acest front nu se poate clătina atât de ușor. O întreprindere formidabilă nu se poate dărâma ca un castel de joc de cărți, ca o jucărie. Acest front german reprezintă un dinamism incalculabil și prin materialul de război, și prin oameni, și prin conducătorii militari.

G-ral C. Dragalina: Domnule Mareșal, între deziderate este și următorul: să se hotărască regiunile unde vor fi adunați toți gestionarii.

Mareșal I. Antonescu: Acestea sunt lucruri de amănunt de care se ocupă Statul Major.

G-ral I. Șteflea: Cererea noastră nu se potrivește cu aceea a Ministerului Afacerilor Interne și cu a altor departamente, ca în momentul când se evacuează să se ducă în zonele fixate de noi și de acolo să plece toți unde s-a hotărât că este nevoie.

Mareșal I. Antonescu: În zonele unde se duc, trebuie să ne îngrijim din vreme ca să fie o organizație sanitară, să organizăm totul pentru ca în zonele unde îi așezăm pe acești oameni să se găsească tot ce le trebuie, să poată să-și înceapă viața de la capăt în condițiuni bune de igienă, de confort etc. Trebuie să știe de unde iau mâncarea, cine se ocupă de ei. Comandanții de regiuni trebuie să aibă la dispoziție tot ce le trebuie și să nu mai facem transferuri de depozite care costă și bani și produce și risipă.

G-ral D. Popescu: Este drept că Marele Stat Major a fixat zone de adunare pentru organele Ministerului de Interne.

Dacă am fi fost și noi întrebați în această privință, nu s-ar fi ajuns la confuziune. Marele Stat Major a fixat și locurile pe care le vor ocupa funcționarii.

G-ral I. Șteflea: Au fost date principii. Zonele au fost alese în funcțiune de operațiunile viitoare.

G-ral D. Popescu: S-a fixat o zonă unde să meargă organele administrative. Noi n-am fost însă întrebați deloc, și atunci ce vom face cu funcționarii cari sunt indispensabili serviciului?

G-ral I. Șteflea: Sunt dispozițiuni generale date fiecărui minister. Aici au intervenit însă organele dv. subalterne, prefectii.

G-ral D. Popescu: Cui au dat ordin prefectii? Vă rog să produceți acest ordin, așa cum am produs eu ordinele în privința organelor militare.

G-ral I. Șteflea: Principiile date de domnul Mareșal Antonescu v-au fost trimise.

G-ral D. Popescu: V-am spus că sunt lucruri asupra cărora doresc să fiu consultat și eu.

De ce să fixeze Marele Stat Major zonele de adunare ale administrației fiecărui județ?

G-ral I. Șteflea: Sunt zonele unde se adună provinciile: Transnistria, Basarabia, Bucovina.

G-ral D. Popescu: La mine scrie altceva.

Mareșal I. Antonescu: În împrejurări de acestea dezarmarea se produce la noi mai mult datorită lipsei de pregătire. Chiar când se ivesc neînțelegeri, trebuie să le tranșați în mod amical între dv. Luați contact personal unul cu altul și tranșați toate diferențele pe cale amicală. Trebuie să se facă săptămânal reuniri între dv., pentru ca să discutați dificultățile care s-au ivit în cursul săptămânei și să perfecționați, din ce în ce mai mult, sistemul pe care-l pregătim.

Același lucru se petrece și cu apărarea pasivă. Suntem în plină organizare și din acest punct de vedere. Este drept că sunt multe lipsuri și aici. Metodele se schimbă mereu, pentru că, zilnic, se schimbă și metodele de acțiune ale aviației inamice și noi trebuie să fim oricând în măsură să le putem face față.

Deci n-aș mai avea nimic de spus în ceea ce privește aceste evacuări, decât dacă sunt probleme pe care le puteți ridica dv., pentru că în ceea ce privește organizarea voi da ultimele instrucțiuni și voi aștepta de la dv. amănunțele.

G-ral D. Popescu: Prefectul de Botoșani a primit ordin să evacueze fabrica de spirt și fabrica de zahăr de la Ripiceni.

Mareșal I. Antonescu: Cine a trimis acest ordin?

G-ral D. Popescu: Regiunea industrială Iași a dat acest ordin.

Mareșal I. Antonescu: Cine le-a spus să dea acest ordin?

S. Ghiolu: Nu știu cine l-a dat. Vom cerceta.

Mareșal I. Antonescu: Până la cercetări, să dați ordin să se anuleze această dispoziție.

G-ral D. Popescu: Prefectul de Roman a dispus evacuarea Arsenalului.

Mareșal I. Antonescu: Arsenalul trebuie să-l scoatem de acolo. Avem la Arsenalul de la Roman depozite foarte mari de materiale.

Chestiunile militare sunt chestiuni cari trebuiesc tratate aparte. Chestiunile industriale depind de Ministerul Industriei.

Pentru toate chestiunile acestea vă rog să vă întruniți în cursul zilei de mâine și să intrați în cadrul principiilor fixate astăzi.

Eu speram să soluționez aceste probleme prin acțiune individuală fiecare din dv., însă n-am putut s-o fac, și acum trebuie să discutăm aceste chestiuni aici. Voiam s-o fac discutând cu fiecare din dv. în parte, pentru că nu este bine în asemenea probleme, care au caracter strict secret, nu este bine să se discute în mod public – și aici discuțiile nu sunt tocmai secrete.

Am făcut rândul trecut următoarea operațiune: l-am chemat pe fiecare ministru în parte – pe unul cu 3 zile mai înainte, pe altul cu o lună mai înainte, pe altul cu 3 luni mai înainte – și am pregătit operațiunile reocupării teritoriilor noastre. Pentru ca să nu se facă vreo indiscreție nici chiar șeful Marelui Stat Major n-a știut ce pregătim decât în ultimul moment. Era șeful Statului Major, răposatul general Ioanițiu, și el nu știa exact dacă noi intrăm sau nu în război. El pregătea totul. Operația mobilizării a început la 1 iunie și la 15 iunie a fost gata.

G-ral C. Pantazi: Se dăduse ordin să dăm grâul din depozitele militare.

Mareșal I. Antonescu: Am făcut aceasta tot pentru ca să nu deșeptăm atențiunea rușilor.

Venea la mine generalul Ioanițiu, se uita la mine, mă privea și mă considera nebun. Îmi spunea: „Am discutat cu generalul Hansen și mi-a spus că nici gând nu este să se înceapă așa ceva”. I-am răspuns: „Nu te privește”.

Când am văzut armata mobilizată, atunci i-am spus: „Ei, Ioanițiu, facem război, și-ți voi spune peste câteva zile momentul când pornim”.

Nimeni dintre dv. nu ați avut impresia că se pornește vreo operațiune în contra rușilor. Totul a fost făcut cu cea mai mare discrețiune. Am făcut toate operațiunile de mobilizare fără să se spună nimic la gazete, la radio, fără să dau o telegramă nimănui, și toată lumea s-a prezentat la datorie. N-a fost forfoteală în țară.

Acum la mobilizarea făcută în Moldova s-a procedat la fel. Și acum, ca să vă dau încrederea necesară, vă pot comunica astăzi că trec la operațiunea inversă: demobilizez. După ce vom pune jaloanele acestei operațiuni vom trece la o parte de descongestionare, pentru că frontul s-a mai stabilizat.

Am făcut practica mobilizării Corpului IV Armată. Ne-am perfecționat sistemul de mobilizare și acum putem trece la o operațiune de demobilizare.

I. Petrovici: O mică lămurire: dv. înțelegeți ca, într-un caz nefericit, întregul corp didactic să-l aducem aici?

Mareșal I. Antonescu: Nu. Nu putem dezorganiza viața provinciilor pe care le vom părăsi din cauza războiului. O parte din funcționari vor rămâne acolo, de la notar și până sus de tot. Și noi am mers în țară inamică și imediat au început să apară de a doua zi și magistrați și învățători și tehnicieni ruși, pe cari i-am utilizat și cari au lucrat acolo unde i-am pus.

Deci tot așa se va întâmpla și cu ai noștri, căci oricât de fioros va fi inamicul care pătrunde la noi, nu-i va distruge pe toți. Dar vă întreb pe dv.: toți soldații cari pleacă pe front – și dv. dacă ar trebui să plecați și să stați în tranșee – toți sunt expuși de dimineată și până seara să moară și totuși nu se face nici o excepție cu nimeni. Toți trebuie să-și facă datoria către țară și către neamul său. La fel trebuie să facă toți românii cari rămân acolo. Este drept că au riscuri mari aceștia. Neamul Românesc are riscul acesta de 2000 ani și totuși a reușit să rămână până astăzi. Nu-mi închipui că acest neam va fi dislocat acum și nici ce spune generalul Dragalina că toți și-au exprimat dorința că vor să plece. Omul în fața panicei, înainte de a pleca își pune întrebarea: ce se face cu avutul lui și până la urmă renunță de a pleca. Îi este greu omului să se despartă de casa lui, de locul unde s-a născut și a trăit. Noi nu trebuie să-l încurajăm să plece, ci trebuie să-l convingem pe omul acesta că el trebuie să rămână acolo. Este posibil să ne închipuim că rușii vor omorî 3 milioane de oameni! Dar tot atâtia ar trebui să cadă și din partea lor.

G-ral D. Popescu: Ați spus de notari, ca să rămână pe loc. Eu am luat măsuri ca notarul să plece, căci pleacă arhiva și el trebuie să fie acolo unde este arhiva. Rămâne în schimb primarul.

Mareșal I. Antonescu: Acestea sunt amănunte care vă interesează pe dv.

G-ral D. Popescu: Am luat dispoziția ca întreprinderile comunale să rămână pe loc. Astfel vor rămâne pe loc funcționarii de la apă, gaz, electricitate etc.

Mareșal I. Antonescu: Foarte bine.

G-ral D. Popescu: Am hotărât ca pompierii civili să rămână pe loc și numai cei militari să poată pleca.

Mareșal I. Antonescu: Foarte bine.

G-ral D. Popescu: Mai am la întreprinderile comunale un bogat material, care însumează în Moldova 300 vagoane, de pildă, tuburi de fontă pentru canalizare.

Mareșal I. Antonescu: Ia-le.

G-ral D. Popescu: Transportul lor mă costă 40 milioane.

Mareșal I. Antonescu: Atunci lasă-le pe loc.

G-ral D. Popescu: Valoarea materialului este 300 milioane.

Mareșal I. Antonescu: Soluția ți-o va da domnul Neagu. Dacă d-sa vrea să piardă 260 milioane, atunci nu-ți va da cele 40 milioane de transport.

G-ral D. Popescu: Le-a plătit administrația locală. Cer să mi se dea gratuitate la C.F.R.

Se pune apoi chestiunea transportului funcționarilor pe C.F.R.

Mareșal I. Antonescu: S-a prevăzut și această chestiune.

În ceea ce privește evacuarea funcționarilor – și-mi pare bine că s-a ridicat această chestiune – iată soluția la care s-a ajuns și care nu mi se pare cea mai bună:

„Pentru călători se vor face bilete speciale clasa III, la suma fixă de 970 lei pentru funcționari și militari și 1940 lei pentru particulari.

Biletele se dau în contul departamentului respectiv pentru funcționari și contra plată la particulari.

Bagajele se transportă cu foi de drum speciale. Fiecare are drept la 60 kg bagaje și se plătește 1350 lei; funcționarii Statului în contul ministerului respectiv, particularii cu bani proprii.

Transportul mărfurilor aparținând Statului se face cu „foi de strămutare” în contul departamentului respectiv. Ministerul de Finanțe a deschis un credit de 60-70 milioane în acest scop.

Suma de 50 milioane lei, cerută de Guvernământul Bucovinei pentru cheltuieli în vederea evacuării, se va suporta din fondurile Guvernământului.

Întrucât s-a constatat că unii proprietari și-au declarat animale de rasă, pentru a le sustrage de la rechiziții, s-a dispus ca, în caz de evacuare, unitățile militare să ridice aceste animale, pentru a nu le lăsa la inamic”.

Trebuie și sancțiuni pentru cei vinovați.

Ei bine, domnilor, cu această soluție, toți se vor duce la ghișee, unde casierii vor trebui să verifice actele, ca să vadă cine este funcționar și cine nu și să știe cât să încaseze.

E mai bine ca fiecare să plătească, însă după ce ajunge la locul de destinație, mai târziu, să vină și să spună: am plătit transportul, pentru necesități de Stat. Foarte bine, atunci noi îi luăm biletul și-i dăm bani, decât să punem acum pe casierii gărilor să facă toată această contabilitate.

E bine să plătească toată lumea, și funcționar și particular și, ulterior, făcând dovada cât l-a costat transportul, să li se ramburseze sumele plătite.

G-ral D. Popescu: Mie mi-a dat Direcția Căilor Ferate 60.000 bilete, care se împart funcționarilor respectivi, prin șefii de autorități, în mod gratuit, fără nici o justificare.

Mareșal I. Antonescu: Foarte bine, dar aceasta nu corespunde cu ceea ce scrie aici: 970 lei este costul biletului pentru funcționar și 1940 lei pentru particular.

G-ral S. Mardare: Este propunerea Căilor Ferate: un tarif forfetar, însă aceste bilete se repartizează de Ministerul respectiv pe numărul funcționarilor, după tabelele de evacuare.

Mareșal I. Antonescu: Nu e mai practic să plătească toată lumea și costul biletelor să se restituie mai târziu?

G-ral S. Mardare: Pierdem avantajul acestei reduceri.

Mareșal I. Antonescu: Reducerea se face ulterior.

G-ral D. Popescu: Dar n-au oamenii bani, domnule Mareșal. Închipuiți-vă un funcționar mic, plătit cu 12.000 lei pe lună, care trebuie să-și cumpere bilete de tren la Cernăuți, pentru Timișoara, și are nevastă și doi copii. Îl costă biletele peste 10.000 lei.

I. Marian: Cred că propunerea este foarte bună, dacă se dau funcționarilor aceste bilete, valabile orișicând.

G-ral D. Popescu: Eu le-am dat bilete și nu vor să plece.

Mareșal I. Antonescu: Să nu li se dea aceste bilete acum funcționarilor, fiindcă se produce panică.

G-ral D. Popescu: Biletele sunt la autorități.

Mareșal I. Antonescu: Rămân la autorități și nu le distribuți decât la nevoie. Atunci, rămâne așa cum ai spus, deși sistemul mi se pare cam complicat. Fiecare șef de autoritate păstrează biletele în plic și când primește ordinul le distribuie.

G-ral D. Popescu: Din Moldova s-au înscris numai 4 funcționari, ca să plece.

I. Petrovici: În ceea ce privește Biserica, odoarele bisericești de preț se evacuează, însă preoții, cari vor să se evacueze, merg fiecare pe socoteala lui. De aceea, nu le fixez nici un loc de evacuare, pentru că ei sunt cei mai calificați să rămână pe loc.

Mareșal I. Antonescu: Însă d-ta trebuie să știi toate parohiile din Țara Românească, cât este de întinsă și de bogată fiecare, câți preoți se găsesc acolo și dacă o parohie sau alta mai poate primi încă un preot sau doi, în afară de cei cari sunt acolo. Sunt unele parohii bogate, ai căror preoți luptă cu furie ca să nu mai primească pe alții. Și, ca să nu ne mai dăm în spectacolul din trecut, când știm ce au făcut unii preoți, ca să nu primească pe alții lângă ei în aceeași parohie, venim noi cu autoritatea de Stat și pregătim din vreme aceste lucruri.

De aceea, să se vadă câți preoți sunt la parohiile bogate și câți se mai pot primi. Și atunci, cel care nu primește pe altul sau acela care, venind din altă parte, caută să ia locul titularului, să fie sancționat cum trebuie, fiindcă sunt și din aceia, în special ardeleni, fiindcă regășenii sunt mai timizi, cari vor să ia locul acelora pe lângă cari sunt numiți.

I. Petrovici: Dar nu trebuie să încurajăm pe preoți să plece.

Mareșal I. Antonescu: Execuția operațiilor de evacuare să se facă numai prin Statul Major și elementele care lucrează acolo. Dv., domnilor miniștri, trebuie să vă creați organe speciale pentru aceste lucrări, organe care să stea în permanentă legătură cu Statul Major, ca să se orienteze. Și atunci, pe baza observațiilor făcute de fiecare dintre dv., se corectează săptămânal măsurile și instrucțiunile date de Statul Major.

Și dacă, cum ai văzut, un comandament militar s-a amestecat în atribuțiile prefecților, să nu vă supărați ...

I. Petrovici: Dar Liceul Militar din Cernăuți a fost trimis la Câmpulung, la Școala Normală de Băieți, și nici măcar n-am fost anunțat dacă pot să dau acest local sau dacă trebuie să-l dau.

G-ral C. Pantazi: Înainte, Liceul Militar din Cernăuți a fost la Câmpulung. Acum, în cazul când ar trebui să se evacueze liceele militare de la Cernăuți, Chișinău și Iași, s-au făcut recunoașteri ca ele să fie trimise la locurile unde au funcționat înainte.

Mareșal I. Antonescu: Dar acolo găsesc pe altcineva.

G-ral C. Pantazi: N-am deplasat pe nimeni.

I. Petrovici: Dar Școala Normală din Câmpulung a primit ordin ca, în câteva zile, să plece de acolo, pentru ca în locul ei să vină Liceul Militar din Cernăuți.

Mareșal I. Antonescu: Domnilor, iată ce se mai semnalează.

„Unele departamente, după ce au fixat o ordine de urgență în evacuări, revin și stabilesc alta, ceea ce produce încurcături în planul general de transporturi”.

Domnilor, vă rog să nu mai schimbați ordinea de urgență. Mai bine să greșim cu ordinea de urgență inițial stabilită și să executăm bine o concepție greșită, decât să executăm în dezordine o concepție ideală. Or, schimbarea aceasta produce inevitabil dezordine.

După ce ați luat o dispoziție, n-o modificați singuri, ci în înțelegere cu autoritatea care este însărcinată cu execuția. Și dacă această autoritate dă curs modificării, atunci o puteți face. Dar dacă schimbarea nu este posibilă, din cauza perturbărilor care s-ar produce, atunci n-o faceți.

Vă dau un caz concret: domnul Alexianu, ca să vină la Consiliul de Miniștri de ieri – lasă că a fost rău inspirat că a venit – a folosit un automotor. Ei bine, spune d-ta, domnule general Șteflea, ce perturbări a produs acest automotor pe linia pe care a parcurs-o.

G-ral I. Șteflea: A întâlnit 104 trenuri, care mergeau în aceeași direcție sau în sens contrar; le-a oprit pe toate, ca să treacă înainte.

Mareșal I. Antonescu: Auziți, domnilor: domnul Alexianu a deranjat din mersul lor 104 trenuri, pentru că, în loc să ia un avion, s-a suit într-un automotor ca să vină aici. Vă închipuiți ce pagubă și ce deranjamente a produs.

G-ral D. Popescu: Aceasta n-a fost singura dată, domnule Mareșal. Și eu a trebuit să aștept, odată, într-o gară, ca să treacă trenul cu domnul Alexianu.

I. Petrovici: Îl trăgea așa încoace. (Ilaritate).

Mareșal I. Antonescu: Deci, domnilor, să nu vă supărați dacă vi se refuză câteodată automotoare sau trenuri speciale. Eu aproape niciodată nu m-am dus în inspecții cu trenul, ca să nu produc deranjamente pe liniile ferate; am folosit aproape totdeauna avionul sau automobilele, ca să evit orîșice perturbații în circulația trenurilor.

Cu aceste operații, să fim foarte atenți acum ca să nu deranjăm capacitatea căilor noastre ferate. Și când drumul nostru de fier de-abea face față nevoilor, mai vine cineva, și pentru că este guvernator, se suie într-un automotor și produce o perturbare generală în circulația trenurilor de pe linia respectivă.

I. Petrovici: Dar acum, cu ce se întoarce domnul Alexianu?

G-ral D. Popescu: Nu se mai întoarce.

Mareșal I. Antonescu: Prefecții primesc ordine de la toate departamentele, ceea ce a creat confuzii și întârzieri în lucrări.

Să înceteze odată acest sistem. Prefecții nu mai primesc ordine de la toate departamentele. Fiecare primește ordin de la șeful lui. De trei ani jumătate de când sunt aici, niciodată n-am dat direct ordine secretarilor dv. generali sau funcționarilor dv., ci numai împreună cu dv. Ca să dau eu ordine direct subalternilor dv., ar însemna să folosesc cel mai bun procedeu pentru dezorganizarea unor instituții. Dacă am încredere într-un șef, îl țin; dacă nu, îl schimb, dar ca să dau eu direct ordine subalternilor dv., aceasta nu se poate.

Sistemul acesta, ca prefecții să primească ordine de la toate departamentele, contribuie să-i zăpăcească, oricât ar fi ei de calmi.

„Departamentele n-au ținut seamă de dispozițiunile Marelui Stat Major de a se încadra cu evacuările numai în zonele fixate pentru evacuare și au făcut lucrări pregătitoare de cartirui și achiziționări de imobile și în alte localități, fixate altor instituții sau unități militare, ceea ce a produs confuzii la autoritățile locale și a dat naștere la încurcături în planul fixat de Marele Stat Major”.

Dacă dv. vă duceți fiecare să vă așezați acolo unde vreți, atunci, într-o zonă în care Statul Major a destinat să se instaleze alte autorități, se poate întâmpla să vină, unele peste altele, 5-6 instituții.

Deci, numai Statul Major fixează aceste zone.

Unele departamente n-au trimis delegați ca să ia contact cu organele Guvernământului, pentru a se întocmi planul de evacuare efectivă.

Același lucru pentru unele districte, pentru unele județe.

Să nu hotărâți un lucru până nu stați de vorbă cu autoritatea care cunoaște situațiunea la fața locului și după ce vă edificați asupra acestui lucru, după aceea să luați o hotărâre definitivă. Situația arătată de domnul general Popescu că prefectul a primit ordin să evacueze fabrica de spirt și fabrica de zahăr, fără să se vadă dacă este necesar să fie evacuate aceste fabrici, această situație a fost provocată tocmai de faptul că nu s-a studiat chestiunea la fața locului și n-au fost consultate autoritățile locale. În al doilea rând, cât timp cere ca să ducem o fabrică de zahăr în altă parte și s-o instalăm acolo? Ce perturbație economică se produce? Sunt fabrici a căror demontare cere o săptămână, o lună și chiar mai multe luni de zile. Acest lucru nu se poate hotărî decât de un organ de aici de la București, care va lua contact și cu organele locale și trebuie să vadă dacă este folositor sau nu să demontăm o fabrică și s-o ducem în altă parte. Sunt o serie întreagă de probleme care se leagă de o deciziune de această natură.

Al. Neagu: Chiar problema evacuării trebuie văzută într-un spirit respectiv, pentru că altminteri dezorganizăm teritoriul înainte de a apărea inamicul și am făcut astfel jocul inamicului. Pe de altă parte, acest fapt are o influență extraordinară și asupra încasărilor Statului și acest lucru, mai ales în timp de război, este foarte important.

Mareșal I. Antonescu: De aceea, d-ta, domnule general Dragalina, nu trebuie să lipsești de la nici o măsură atunci când se hotărăște ceva, în această privință. D-ta și organele d-tale trebuie să fiți prezenți și să vă arătați punctul dv. de vedere. Nu trebuie să dezorganizăm viața economică a Statului. Nu ridicăm dintr-o regiune decât ceea ce este absolut indispensabil pentru viața și lupta Neamului Românesc, și acestea nu le ridicăm decât numai atunci când se dă ordin, iar ordinul nu se dă decât în ultimul moment. O fabrică ce se demontează într-o lună nu o demontăm așa încât să nu se aleagă nimic din ea. Mai bine o pierdem decât să avem consecințele arătate de domnul Neagu.

În ce privește chestiunea finanțării, aceasta trebuie organizată ca să nu profite corbii de această epocă. Știți ce s-a petrecut cu evacuările din Bucovina și Basarabia: toată lumea a luat din ce era al lor și din ce nu era al lor, pentru ei. Au distrus toate actele. N-au rămas acte nici la plecare și nu s-au făcut acte nici la sosire. Astfel nu s-a așezat viața pe baze serioase, pentru că cei (*sic!*) cari luau conducerea diferitelor instituții economice n-aveau interesul să plece de la o bază clară. Au lăsat acolo toate registrele, în casele de fier, și eu refuz să cred că au lăsat acolo și bani. N-au luat registrele cu ei, dar cred că au luat banii. Când s-au întors, n-au făcut nici un inventar, și aceasta pentru un fond cu o cifră de afaceri de câteva miliarde.

Deci, să te gândești d-ta la chestiunea finanțării și să vedem ce nevoi de finanțare avem acolo.

Al. Neagu: O serie de măsuri au fost deja luate.

M. Vulcănescu: Ori de câte ori se semnează o convenție, unde este vorba de plăți, cum este aceea cu Căile Ferate, care se centralizează la Direcția Generală, să se cheme și un reprezentant al Căilor Ferate.

Mareșal I. Antonescu: Aceasta s-o spui domnului Atta Constantinescu, nu mie. Vorbiți împreună. Trebuie să discutați aceste lucruri cu șefii de servicii, cari, de multe ori, ignorează lucrul acesta.

În Basarabia ce probleme mai ai?

G-ral O. Stavrat: În Basarabia este liniște, ordine și viața merge aproape normal. Puțină neliniște a fost între 3-13 ianuarie, pentru motivele arătate aici.

Guvernământul a pregătit, acum 3 luni, chestiunea evacuării într-un cadru secret de ipoteză. Am dat o serie de instrucțiuni în noiembrie, cu caracter strict secret, iar la 28 decembrie lucrările erau gata și predate domnului colonel Mosiu.

Între 3-13 ianuarie au urmat o serie de ordine date prin telefon și tot caracterul secret a dispărut. Am sesizat pe domnul general Popescu ca (*sic!*) să nu se mai dea dispoziții de acestea prin telefon.

Prin învățători, prin preoți am putut să aflăm care este atitudinea populației. Populația este calmă și foarte cuminte. Țăranii își fac depozite de alimente.

Expedierile de cereale în Regat continuă. Din 70.000 vagoane s-au expedit până acum 13.000 vagoane; în magazii se găsesc 3000 vagoane și s-au depus frahte pentru 2000 vagoane. Mai sunt de colectat încă 52.000 vagoane. Oleaginoase avem 7900 vagoane. Sunt colectate 2000 vagoane; transportate 1987 vagoane și mai rămân disponibile aproape 4000 vagoane. În această privință, ordinele sunt clare. În primul rând, luăm grăsimile, în al doilea rând, luăm zahărul.

Mareșal I. Antonescu: V-am spus, ca măsură de prevedere, că trebuie să trimitem spre Vestul țării tot ce este mai hrănitor sub volum mic și tot ce se poate păstra în condițiuni mai bune: zahărul, fasolea, grăsimile vegetale. Dacă am reușit să ne salvăm în războiul trecut, aceasta a fost datorită faptului că am avut un an cu o recoltă bună de fasole în Moldova. Noi dacă vom avea depozite mari de fasole și grăsimi ne vom putea salva. Este inutil să strângem lucruri cu volum mare, care nu se conservă.

G-ral O. Stavrat: În Nordul provinciei și în Soroca am luat oarecari măsuri, fără a provoca alarma. Am transportat cerealele care aparțineau Statului, am făcut o regrupare a tractoarelor și animalelor și am luat măsura să se adăpostească exemplarele animale de valoare. Țin să vă raportează că s-au luat, cu ocazia rechizițiilor, o serie de exemplare de rasă. Am raportat aceasta Marelui Stat Major și ar fi bine să se ia măsuri până nu este prea târziu, ca să nu pierdem aceste animale de rasă.

Mareșal I. Antonescu: Tot ce este animal de rasă, de la oaie până la cal, nu trebuie să-l aducem în cadrul Armatei. Veți primi lista de tot ce este animal de rasă din Basarabia și Bucovina și, împreună cu Ministerul Agriculturii și cu depozitele Armatei, să le luați de la trupă și să le duceți unde aveți nevoie de ele.

Aceasta nu înseamnă că noi părăsim munca de redresare începută acolo, pentru ca să sporim producțiunea în Basarabia și s-o punem pe o altă cale mai sănătoasă. Noi continuăm efortul. Am un raport de la Ministerul Agriculturii în care se aduc elogii departamentului silviculturii. Noi am fost bine îndrumați în această privință și să nu punem punct acum acestei activități. Continuăm această activitate, ca și cum nimic nu s-ar fi întâmplat. Viața nu stă în loc și nici nouă nu ne este permis s-o oprim. Viața va continua în aceste provincii. Pentru d-ta este mult mai ușor, pentru că nu ai problema industriei, cum este în Bucovina, ci numai viața agricolă.

Cel puțin țărani de acolo trebuie să-și dea seama că ceva nou este în Țara Românească și ei sunt cei dintâi cari profită de pe urma noilor sisteme aplicate.

Pe scurt să nu dezorganizăm viața.

G-ral O. Stavrat: Au trecut din Transnistria prin Basarabia: 29.000 boi, 106.000 oi, 4.800 cai și am oprit: 8878 boi și 88.000 oi. N-am dat la particulari, pentru că am avut cu ce să le hrănim. Starea lor este foarte bună. Valoarea lor reprezintă la primăvară circa 200 milioane și nu consumă decât furajele și meiul pe care nu pot să le vând.

Am cheltuit cu vitele care au trecut dincolo de Prut 19 milioane. Nu știu cum voi recupera această sumă.

Mareșal I. Antonescu: Aceasta este o chestiune care se va tranșa. Acum s-a făcut o schimbare la conducerea Transnistriei. I-am dat instrucțiuni complete domnului general Potopeanu, care astăzi se va edifica, atât cât va putea, în ceea ce privește administrația Transnistriei, de la București. Încetul cu încetul vom pune la punct această problemă.

Dacă ești jenat în această activitate a d-tale de suma aceasta, Ministerul de Finanțe ți-o va pune la dispoziție.

G-ral O. Stavrat: Momentan nu sunt jenat.

Mareșal I. Antonescu: Iată, domnul ministru Neagu, atâta timp cât nu-i cereți parale, tace.

Al. Neagu: De acum înainte, tot se vor cere bani.

Mareșal I. Antonescu: Trebuie să dai.

G-ral O. Stavrat: Situația moldovenilor refugiați este următoarea: am primit până acum 3500 suflete; mai sunt încă 4500 de așteptat la Rezina; și mai sunt apoi alte 30 vagoane cu refugiați la Cetatea Albă.

Am greutate, fiindcă vin aproape cu nimic și trebuiesc hrăniți. Vreau să-i plasez, dar nu pot s-o fac cu toți, fiindcă sunt unii de meserii cari n-au rost: actori, pictori, și n-am ce face cu ei.

Mareșal I. Antonescu: Actorii din aceștia putem și exporta.

G-ral O. Stavrat: A intervenit Consiliul de Patronaj, a făcut colecte, însă n-a putut face față. Atunci, am împrumutat din bunurile pe care le am la Românie.

Mareșal I. Antonescu: Dar erau actori și pictori români în Rusia?

G-ral O. Stavrat: Da, la Dunaevca.

Mareșal I. Antonescu: De unde vin acești refugiați?

G-ral O. Stavrat: Acum vin de la Vosnesenska; cei de la Rezina sunt veniți din Caucaz.

Mareșal I. Antonescu: Pe aceia să-i primești. Să-i aducem în satele germane din Sudul Basarabiei; fiindcă, dacă ar da rușii peste ei, i-ar masakra.

G-ral O. Stavrat: Acum, cazarea refugiaților se face în condițiuni mai grele, din cauza iernei.

Mareșal I. Antonescu: Românii s-au așezat în casele ucrainenilor, care au fost trecuți la Oceacov; au găsit acolo case bine înzestrate.

G-ral O. Stavrat: Aceștia vin în mai bune condițiuni. Am însă dificultăți cu ei, sub raportul cazării. Îi duc în satele nemțești.

Mareșal I. Antonescu: Cunoscheste chestiunea aceasta. Am dat instrucțiuni să refacă casele acestea.

G-ral O. Stavrat: Am luat măsurile de conservare și de reparare necesare, atât cât am putut să fac. Mă interesează acum ușile și ferestrele.

Mareșal I. Antonescu: Am văzut: pentru aceasta ceri milioane. Or, nu putem face acum investiții în Basarabia, ci ceea ce am investit acolo să folosim cât mai mult.

Oamenii aceștia au stat până acum, sute de ani, în bordeie și eu nu pot să fac pentru ei acum case și palate.

G-ral O. Stavrat: Respectuos vă raportează că am găsit soluția.

Mareșal I. Antonescu: Soluția d-tale am văzut-o: ceri 20.000.000 lei.

G-ral O. Stavrat: I.N.COOP-ul are niște chereștea ...

Mareșal I. Antonescu: Ți-o dă dl Minescu pe credit, pentru că I.N.COOP-ul nu dă nimic pentru opere de binefacere și de asistență; acaparează mereu. Tot așa și Banca Națională.

Să-i dai chitanță pentru chereștea aceea, domnule general Stavrat, nu bani.

Gh. Minescu: Așa ne-am și înțeles, domnule Mareșal.

G-ral O. Stavrat: O plătesc la primăvară.

O. Vlădescu: Domnule Mareșal, toate aceste bunuri sunt provenite fie de la repatriați, fie de la evrei; deci sunt proprietatea Românilor. În asemenea condițiuni, domnul general Dragalina și domnul general Stavrat sunt administratorii acestor bunuri.

De aceea, aș vrea să mă încarc eu cu aceste 20.000.000 numai pentru ca guvernămintele să nu facă acte de dispoziție referitoare la aceste bunuri și pe urmă să discutăm proprietatea lor.

Mareșal I. Antonescu: Foarte bine.

O. Vlădescu: În al doilea rând, dv. ați aprobat ca în Sudul Basarabiei să facem o politică de colonizare. S-au și fixat pentru aceasta două sate: Berezina și Borodin, unde să se facă colonizări cu ofițeri din actualul război. În acest scop, s-au făcut diferite planuri și lucrări la Serviciul Comercial al Colonizării.

Trebuie să mă ocup personal de această chestiune, pentru că este o manifestare a unui drept de proprietate ...

Mareșal I. Antonescu: Dar care este soluția în privința acestor două sate? Lasă că nu reprezintă mare lucru; punem acolo oameni din aceștia sau nu?

G-ral O. Stavrat: Nu, domnule Mareșal.

O. Vlădescu: Eu sunt de părere să-i punem, ca să nu mai facem alte lucrări de investiție.

Mareșal I. Antonescu: Da, și tot ceea ce se face nu rămâne definitiv făcut. Dacă se termină războiul, pe cei cari i-am instalat acolo provizoriu, vom vedea dacă îi lăsăm pe loc definitiv, sau dacă îi scoatem și-i ducem în alte părți. Nu putem merge acum la o soluție definitivă. Ceea ce trebuie să facem însă este să cazăm pe acești oameni în condițiunile cele mai bune. Este o greșală să-i ducem în alte sate, unde nu este nimic pregătit și să lăsăm goale satele care au tot ce le trebuie.

Nu stăm acum pentru lucrări de colonizare. Acestea le vom face numai atunci când se vor stabili granițele, prin Conferința de Pace care va veni. Până atunci, spunem

că această colonizare o pregătim în cele mai mici amănunte, din toate punctele de vedere, fără însă ca să trecem la executare, pentru că nu este momentul s-o facem.

O. Vlădescu: Acești transnistreni pot să stea, deci, și în aceste două localități.

G-ral O. Stavrat: Când am fost în audiență cu domnul ministru Neagu, s-a pus chestiunea să se facă un început de colonizare în toamna trecută. Atunci eu am propus să începem cu aceste două sate. Trebuia însă să intervină și Subsecretariatul de Stat al Românilor, însă n-a intervenit cu nimic. De aceea, am intervenit singur, cu propriile mele mijloace, ca să pot caza 450 coloniști. S-au făcut toate lucrările și noi eram gata să primim pe acești 450 coloniști, cari ar fi trebuit să vină.

Prin urmare, acolo am debursat noi din fondurile noastre ale Guvernământului, de la Directoratul Afacerilor Administrative, adică din veniturile comunei și din ce am putut să le ajut eu, dând cam câte un milion de lei de fiecare comună. Am reparat și am pregătit și bisericile și școlile și dispensariile, am făcut și drumuri mai bune și am dat o față mai curată satelor. Păstrăm aceste sate, crezând că odată și odată vor veni coloniștii acolo, ca să facem începutul operei de colonizare.

Vreți acum să aduc acolo pe acești moldoveni, cari se găesc spre Vest. Eu mi-am propus să încep cu plasarea lor de la Nistru.

Mareșal I. Antonescu: Foarte bine, începi de acolo. Să-i mai lași și pe ei să se descurce singuri, nu să venim numai noi cu ingineri și cu arhitecți, ca să le reparăm casele. Pe front, ofițerii superiori, chiar și generalii și mareșalii germani, stau în condițiuni detestabile, la posturile lor de comandă. Așa trebuie să stea și ei.

Să-i plasăm în anumite sate și să se aranjeze și ei, până când vom putea să-i ajutăm mai mult. Cu așezarea lor, începem de la Nistru spre Prut. Dacă vin prea mulți, aranjează-i și în aceste două sate. În privința cheltuielilor, te înțelegi cu Subsecretariatul de Stat al Românilor.

O. Vlădescu: Domnule Mareșal, este o problemă de principiu între guvernatori și Românilor, și anume: s-a hotărât ca toate bunurile aparținând evreilor să fie date în seama administrării guvernămintelor, dar până astăzi Centrul Național de Românilor și Subsecretariatul de Stat al Românilor n-au, comunicate de guvernămintele, nici măcar evidențele acestor bunuri, adică, eu nu știu ce bunuri am, nici în Basarabia nici în Bucovina, nu știu ce valoare au aceste bunuri și nu știu ce venituri s-au realizat.

Mareșal I. Antonescu: E vina predecesorului d-tale și a întregului organism.

O. Vlădescu: De la instalarea mea, am făcut două adrese și nu mi s-a răspuns. V-am raportat și dv. într-o audiență de lucru.

G-ral O. Stavrat: S-a răspuns, domnule Mareșal.

Mareșal I. Antonescu: Nu puteți să faceți aici amândoi afirmațiuni contrarii. D-ta, domnule general Stavrat, nu poți să ai pretenția ca răspunsul pe care l-ai trimis să fi ajuns la domnul Vlădescu; d-ta poate că ai răspuns, dar domnul Vlădescu se poate să nu fi primit răspunsul d-tale. Și nici d-ta, domnule Vlădescu, nu poți să susții că tot ceea ce intră într-un minister vine și ți se prezintă d-tale. Sunt și funcționari care țin lucrările în sertare, fiindcă n-am ajuns până acum să punem o ordine desăvârșită în ceea ce privește funcționarea serviciilor. Deci, se poate întâmpla să-ți fi venit răspunsul, dar să nu fi ajuns la d-ta.

Noi, aici, stabilim principiile. Dv., domnilor generali, de la cele două guvernaminte, să aveți evidența acestor bunuri, care aparțin C.N.R.-ului, fie că vin de la germanii sau polonezii cari au plecat, fie că provin de la evrei. Această evidență s-o dați Românilor ca s-o țină în ordine.

A doua datorie: aceste bunuri, la maximum posibil, să le administrați în condițiuni superioare, și din punctul de vedere al întreținerii și din punctul de vedere al realizării de venituri, pentru ca ele să nu fie distruse sau să nu devină o sarcină pentru Stat. Dacă le lăsăm să se piardă, atunci producem o pagubă patrimoniului național.

O. Vlădescu: Problema este cu atât mai importantă, cu cât s-au considerat drept excedente, ceea ce nu erau în realitate și nu s-a acoperit plata anuităților la amortismente. Eu însă răspund de toate aceste bunuri și domnul ministru al Finanțelor îmi face destule dificultăți, ca să invoc aceste venituri. Predecesorul meu i-a vărsat o sumă ca excedent, și nu era.

Mareșal I. Antonescu: Dacă nu mă înșel, predecesorul d-tale era jurist.

Al. Neagu: Domnule Mareșal, eu am ridicat chestiunea a doua zi după ce am venit la minister.

Mareșal I. Antonescu: Am pus la Românilor pe domnul Dragoș, un om care era recomandat de cele mai înalte foruri. Nu vom face procesul domnului Dragoș, dar vom face școală din ceea ce s-a întâmplat acolo. Veți auzi de la domnul Vlădescu și de la domnul g-ral Cusen cum, cu toate semnalele de alarmă pe care le-am dat, destul de tare și în scris și verbal, și de multe ori, exasperat fiind, mă adresam domnului Mihai Antonescu, ca să-l cheme și să-i spună, ei bine cu toate acestea domnul Dragoș ținea lucrări și rezoluții categorice de ale mele, privitoare la administrarea acestor bunuri, neexecutate în sertare. Și cu toate acestea, la toate intervențiile pe care le făceam, răspunsul domnului Dragoș era totdeauna neschimbat: Domnule Mareșal, aveți încredere, totul merge în ordine; este acolo o administrație perfectă și desăvârșită. Mă dezarma cu acest răspuns, până când, într-o zi, exasperat de ceea ce primeam ca informații, l-am schimbat pe domnul Dragoș și l-am pus pe domnul Vlădescu. Are să vă spună dânsul ce a găsit acolo: lucrări și rezoluții categorice, rămase neexecutate. Este adevărat, domnule Vlădescu?

O. Vlădescu: Da, domnule Mareșal.

Mareșal I. Antonescu: În schimb, domnul Dragoș avea masă rezervată la „Cina”, unde trona ca un mare șah al Persiei.

G-ral O. Stavrat: Domnule Mareșal, o altă chestiune foarte importantă: în 1941, foarte multe case din satele și orașele basarabene au fost dărâmate. S-a făcut o operă de curățire, din care au rezultat cantități importante de materiale de construcție. Din acestea, și predecesorul meu și eu am înțeles să dăm autorităților, ca să-și poată repara localurile, școlile, bisericile etc.

Toate aceste aprobări rog să aibă o sancțiune, în sensul ca să se considere că ceea ce am făcut noi, am făcut un lucru legal, pentru că altfel, după interpretarea care se dă, că noi facem acte de administrație și nu facem și acte de dispoziție, ar însemna că am depășit mandatul.

O. Vlădescu: Lucrurile acestea trebuiesc discutate pe larg; sunt o serie întreagă de lucrări pe care nu le putem rezolva nici în Consiliul de Miniștri.

Mareșal I. Antonescu: Eu pot să spun că ați făcut lucruri foarte bune, care corespund și cu cadrul pe care l-am fixat. Care este acest cadru? Când, în inspecțiile făcute în Basarabia și Bucovina, am constatat că o serie de bunuri rămase de la evrei se năruie, făcând ca aceste localități să aibă un aspect detestabil, am dat prefectilor și primarilor dispoziția ca toate materialele rămase de pe urma clădirilor dărâmate să fie întrebuințate la repararea și refacerea localurilor autorităților de Stat. L-am avertizat și pe domnul Dragoș de această dispoziție, arătându-i că tot ceea ce nu se poate reconstitui, tot ceea ce se dărâmă să fie recuperat, ca material, pentru că altfel tot se pierde, și uși și ferestre. Toate aceste materiale trebuiau să fie întrebuințate la scopul arătat ca să nu se irosească.

Deci d-ta ai această acoperire, oricât ți-ar ridica domnul Vlădescu fel de fel de principii juridice. D-ta însă să faci dovada că ai făcut ceva bun și că ele au fost folosite, și atunci nimeni nu poate să ți le pună la pasivul d-tale.

G-ral O. Stavrat: Același lucru pentru cedările făcute Consiliului de Patronaj.

Mareșal I. Antonescu: Domnul Alexianu era cel dintâi care era pornit să dăruiască Franței, Elveției și apoi punea totul la soldul său creditor. D-ta nu ți-ai acoperit deficitul cu ceea ce ai dat Patronajului. Patronajul are veniturile lui precise și ceea ce i se dă este o donație. Ceea ce dau ordin să se dea este acoperit; dacă nu dau ordin, nu-i dați.

Domnul Alexianu a dat Patronajului, dar imediat după aceea a trimis contul domnului Neagu. S-au ridicat sumele acestea la miliarde.

Noi i-am cerut să vină în ajutorul economiei sociale și a economiei românești, dar să nu pună în sarcina economiei românești aceste lucruri.

La fel și cu Basarabia și Bucovina. Trebuie să fiți în serviciul economiei generale românești; nu țara întreagă să fie în serviciul economiei particulare din Basarabia sau Bucovina. Punem totul la mijloc și-l folosim spre binele țării.

O. Vlădescu: Depart de mine ideea ...

Mareșal I. Antonescu: Nu mai facem procese de acestea.

O. Vlădescu: Vreau să se fixeze principiul că guvernamintele fac administrație și nu acte de dispoziție, în ceea ce privește bunurile Românizării.

Mareșal I. Antonescu: Suntem de acord și am terminat cu această chestiune. Dv. nu faceți acte de dispoziții, și administrație se va face în cele mai perfecte condițiuni.

Iată ce am de adăugat în ce privește Basarabia. D-ta în Basarabia și mai ales în Sudul Basarabiei trebuie să continui opera de umplere a spațiului gol lăsat de germani, cu români, cari vin din Transnistria. Dacă va fi nevoie, să aducem și români din Bucovina, în cazul când operațiile militare se vor desfășura în partea de Nord a țării. Totul este în funcție de modul cum decurg operațiile.

Se poate întâmpla ca rușii, găsind drumul total barat spre Vest, să pornească spre Sud, la Marea Neagră. Dacă se consolidează frontul în Sud și vom avea elementele de judecată necesare ca să spunem că s-a consolidat frontul în Sud, atunci continuăm opera de umplere a golurilor din Sudul Basarabiei cu elementele pe care le aducem din Nord, în cazul când Nordul este mai amenințat.

Poate că rușii, după înțelegerea de la Teheran, să înainteze direct către Berlin, ca să coordoneze acțiunea lor cu altă direcțiune de înaintare de pe un punct de debarcare de pe coasta europeană din Apus. În cazul acesta Țara Românească poate fi ocolită de furtună, care va devia către Berlin. Se poate, de asemeni, să fie coordonată o acțiune în Sudul Ucrainei, cu planul de debarcare în Balcani, și atunci se schimbă total problema.

Deci totul este în funcțiune de modul cum se vor desfășura evenimentele militare.

Dacă se pune în practică a doua ipoteză, și anume coordonarea operațiunilor militare din Sudul Ucrainei cu acțiunea de debarcare în Balcani, atunci se pune problema Sudului Basarabiei înainte de evacuarea Nordului.

Trecem la celelalte probleme puse pentru Basarabia.

Noi încetăm investițiunile pentru Basarabia.

Pentru drumuri desăvârșim ce este început pentru necesitățile militare, însă nu mai începem nimic să construim din nou. Oprim deci planurile pe care le aveam în această privință și care trebuiau să treacă în executare cu începerea campaniei de lucru în a treia etapă. Desăvârșim numai etapa rămasă neterminată din campania trecută de astă-toamnă.

În ce privește economia națională am dat instrucțiuni. N-avem prea mult de evacuat în ce privește fabricile, însă sunt două fabrici noi, cari nu sunt absolut indispensabile acolo și cari aparțin Statului. Acele fabrici, după ce vor termina de transformat uleiul <din>⁴ floarea-soarelui și sfecla în zahăr, le vom lua și le vom duce în altă parte.

Alte industrii mari nu mai sunt acolo.

M. Vulcănescu: Ministerul de Finanțe are o tipografie nou instalată la Chișinău.

Al. Marcu: Și Ministerul Propagandei are o tipografie.

Mareșal I. Antonescu: Nu putem întrerupe viața spirituală acolo. Presa trebuie să continue să apară. Propaganda trebuie să fie chiar intensificată. Nu ridicați de acolo decât ceea ce credeți că reclamă timp mult pentru demontare. Nu trebuie să ridicăm de acolo orice fleac de tipografie, orice instalație cât de neînsemnată. Și de la ruși am găsit multe lucruri, întreprinderi și instalații și în unele părți chiar mai mult decât am lăsat noi.

G-ral O. Stavrut: Vă rugăm chiar ca ziarul „Basarabia” să se imprime la Chișinău, pentru că „Basarabia” se ocupă de orice altceva, numai de provincia noastră nu.

M. Antonescu: De nenumărate ori am cerut Guvernământului să se organizeze pentru o redacție proprie, în al doilea rând, să ne dea material și, în al treilea rând, să-și facă ziarul. Dacă ne cereți să fim propagandiști și pentru Basarabia, atunci ce mai rămâne din serviciile dv. de propagandă pe care tot noi le-am organizat?

De la începutul reocupării Basarabiei ne-am luat sarcina aceasta și, în loc de mulțumire pentru că noi vă scoatem ziarul fără nici o contribuție din partea dv., ne faceți imputări că „Basarabia” se ocupă de orice afară de provincia Basarabia.

---

⁴ În text este: *în*.

Fără îndoială că redacția nu se poate ocupa de particularismul regional. Noi avem probleme pentru țara întreagă și dacă vreți să adăugăm problemele speciale ale Basarabiei, depinde de dv. ca să ne dați tot concursul, pe care de nenumărate ori vi l-am solicitat.

Mareșal I. Antonescu: Când a reînceput viața românească în Basarabia, au fost domni cari credeau că se va relua viața pe aceleași baze pe care au trăit mai înainte. Au apărut tulburători de apă și speculanți de idei, pentru ca să creeze în Basarabia anumite curente. Atunci am pus capăt acestui lucru.

Deci, dacă „Basarabia” nu mai este pe placul basarabenilor, este pentru că nici această „Basarabie” nu s-a mai compromis ca mai înainte. N-am găsit oameni de gândire și nici de cultură cari să poată scrie lucruri serioase. De aceea, intraseră înainte în presă toți jidanii, toți aventurierii, toți semidoșii.

Ei bine, nu puteam să mai mergem așa înainte.

Însă, cum a spus domnul Mihai Antonescu, aveți un serviciu de propagandă local. Care este activitatea lui? Așteaptă să-i dea cineva de la București materialul? De ce nu scrie despre problemele locale? Să-i pui la lucru.

G-ral O. Stavrat: Sunt două ziare locale: „Cuvânt moldovenesc” și „Raza”, precum și o serie de scriitori foarte buni, cari ar putea colabora foarte bine, dacă „Basarabia” s-ar edita la Chișinău.

Mareșal I. Antonescu: Cei cari critică regimul actual sunt anumiți basarabeni și bucovineni paraponisiți că n-au administrat ei Basarabia și Bucovina. Sunt oameni ca domnul Pan Halippa, de pildă, care când s-a văzut neluat în seamă și înlocuit cu un general, atunci nu i-a mai convenit. După părerea acestor oameni este o catastrofă în Basarabia, pentru că nu se mai poate fura, nu se mai pot înjura, nu mai pot face provincia de răs.

G-ral C. Dragalina: Țin să relev faptul că în bugetul Basarabiei există suma de 30 milioane pentru propagandă, pe când în bugetul Bucovinei este prevăzută suma de mai puțin de un milion.

Mareșal I. Antonescu: Aici ai fost nedreptățit.

G-ral C. Dragalina: S-a produs un mare reviriment în sufletul ucrainenilor când au aflat că se permite plecarea lor în România.

Mareșal I. Antonescu: Te rog să n-ai și d-ta naivitatea domnului Alexianu. N-aducem nici un ucrainean în țară, pentru că eu n-am încredere în sufletul slav. Eu am nevoie de români, nu de ucraineni, și dacă nu-i pot aduce pe toți românii, nu înseamnă că trebuie să-i aduc pe ucraineni.

A fost o presiune asupra mea ca să-i aduc pe evrei. Argumentul esențial pe care l-am adus a fost: dacă nu-i aduc pe români, cum să-i aduc pe evrei. Prin urmare, nu-i aduc nici pe evrei nici pe ucraineni. Aceștia n-au ce căuta în Țara Românească. Trebuie să reconstruim blocul românesc în cadrul istoric și milenar.

N-aducem elemente de peste Bug, din Transnistria. Se poate întâmpla ca peste 20-30 ani să fim condamnați că am pompat aceste elemente românești spre centru, în loc să le pompăm de la centru spre periferie. Operația trebuie făcută invers. Trebuie să îndrumăm elementele românești către periferie, către granițele noastre milenare.

Eu nu sunt imperialist și chiar dacă aș fi nu este o rușine, pentru neamul tău. Dar să ne întoarcem în urmă cu 200 ani. Acum 200 ani, rușii nu erau acolo unde sunt astăzi. Poate că Europa se va deștepta, dacă nu astăzi, mâine, și va vedea că pericolul rusesc este un pericol asiatic și nu numai pentru România, ci pentru întreaga civilizație. Cred că întreaga Europă va ajunge într-o zi la o coaliție împotriva acestora cari în 200 ani au făcut continue presiuni asupra existenței, liniștei, ordinii și civilizației tuturor, și atunci se va ajunge la o unire a tuturor forțelor europene, pentru ca să se pună capăt acestui sistem, împingând pe acești asiatici cât mai mult spre Asia. Se poate să ajungem și aici, se poate să nu ajungem. Dar în ipoteza că Europa ajunge la această concluzie, nu este bine să avem elemente românești în Transnistria?

I. Petrovici: Numai să nu dispară.

Mareșal I. Antonescu: Nu dispar și din altă cauză, așa cum n-au dispărut nici cei din Bulgaria, pentru că sunt alimentați continuu de cei din Vechiul Regat: trec de la unii la alții.

I. Petrovici: Este și acesta un punct de vedere.

Mareșal I. Antonescu: În regiunea evacuată din Caucaz, s-a întâmplat același lucru: au împușcat câțiva, dar pe ceilalți i-a lăsat. Dacă pe unde trec rușii ar nimici populația, de la Stalingrad și până aici, cu cine mai lucrează ei aceste terenuri din care alimentează însuși războiul? Să nu exagerăm lucrurile acestea.

I. Marian: Aș vrea să vă întreb: în Bucovina mai ales se trăiește din industria forestieră; se continuă activitatea forestieră în același ritm?

Mareșal I. Antonescu: Se accelerează. Avem nevoie de lemn pentru clădirea de bordeie. Noi avem în Transnistria păduri pe care le-am menajat. Domnul Alexianu dorea să facă acolo Eldorado european. Este drept că n-am vrut să pozez în devastator; din contră, am reconstruit. Totdeauna am fost așa, și ca mic ofițer și ca mai mare în grad, mai târziu. Totdeauna am fost un om pornit spre reconstrucție. Când am văzut, în Războiul din 1913, casa unui bulgar distrusă, am pus soldații români să i-o refacă. Același lucru l-am făcut în Transnistria. Am vrut să lase urme bune administrația românească în Transnistria. În acest cadru a intrat și chestiunea pădurilor în Transnistria.

În Nordul Transnistriei sunt păduri de stejar. Cât putem, trebuie să menajăm pădurile noastre, dar acum trebuie să începem exploatarea pădurilor din Transnistria, pentru a ne procura lemnul necesar în regiune.

În ce privește Bucovina, trebuie să continuăm activitatea forestieră. Singura problemă de credit este aceea a Creditului Forestier.

I. Marian: Mi s-a semnalat că viața economică este întrucâtva îngreunată din faptul că o anumită parte din materialul lemnos nu se poate vinde în anumite regiuni. Avem cereri ca materialul care rezultă acum să poată fi vândut imediat. Știți că ce se exploatează acum, ca lemn de lucru, nu se poate vinde decât anul viitor. Mi se cere să permitem vânzarea imediat.

Mareșal I. Antonescu: Acum, ce se va întâmpla? Dacă aceste materiale se vor vinde, în timp de panică, se vor vinde pe prețuri de nimic, iar acaparatorii le vor specula în detrimentul Statului.

Dacă noi putem face aceste cumpărături, să le facem; dacă nu, atunci vânzările de material să se facă așa cum spune domnul Marian, dar cumpărătorii să fie urmăriți, ca să vadă unde duc materialul și acolo să-l pună la dispoziția autorităților de Stat, care au nevoie de el, pe un preț, în care să fie cuprinsă numai cota de câștig normală, față de prețul de cost cu care s-a cumpărat.

Același lucru se întâmplă și cu cerealele, care acum se vând foarte ieftine în această regiune. Or, în afară de micii consumatori, cumpără acaparatorii, cari duc aceste cereale în alte părți. Trebuie să știm unde sunt duse aceste produse, pentru ca la vânzarea lor să nu se perceapă decât cota de câștig legală.

Am văzut că d-ta, domnule general Arbore, ai dat o decizie prin care ceri să se declare anumite câștiguri ilicite.

Mai întâi, am stabilit că nimeni n-are voie să cumpere sub prețurile oficiale. Am venit cu o decizie în această privință, iar acum dăm o altă decizie, prin care cerem să se declare beneficiile ilicite. Aceasta denotă că recunoaștem singuri că n-am avut autoritate, de vreme ce tot noi, Guvernul, obligăm pe cei cari au cumpărat sub prețurile oficiale să declare acest lucru, pentru ca avantajile respective să vină în folosul Statului. Este cazul acestei decizii.

G-ral Gh. Dobre: Este numai o chestiune cu morarii, care se poate verifica.

M. Gr. Romașcanu: Nu este o decizie; este un decret. S-a pus problema grânelor care se aduceau din Transnistria și se vindeau la mori sub prețurile celor oficiale. Din cauza aceasta rămânea morarilor un beneficiu.

În al doilea rând, morarii nu cumpără cerealele de la colectorii oficiali, ci de la particulari. Deci, n-aveau de suportat cheltuielile de colectare făcute de cooperatie.

Decretul avea două scopuri: întâi, să ia câștigurile nelegale ...

Mareșal I. Antonescu: N-am nimic de zis. Putem să stabilim valoarea acestor câștiguri?

M. Gr. Romașcanu: Da, este foarte simplu, fiindcă fiecare moară comercială are în permanență un controlor al Ministerului de Finanțe.

Mareșal I. Antonescu: Eu țin să subliniez că ne-am dezis: am dat un comunicat prin care am arătat că n-are nimeni voie să cumpere cereale sub prețurile oficiale, și invitam pe cerealiști să denunțe pe cei cari fac astfel de încercări, n-am primit nici un denunț de acest fel, și am venit acum cu un decret, prin care confirmăm existența unor acte neregulate.

G-ral Gh. Dobre: Numai pentru morile pe care le cunoaștem precis.

C. Stoicescu: Cerealele care s-au vândut din Transnistria, s-au dat la prețuri mai ieftine.

Mareșal I. Antonescu: A fost o frânare a Transnistriei.

G-ral Gh. Dobre: Cei cari n-au cumpărat cerealele de la I.N.COOP. aveau un câștig dublu.

Mareșal I. Antonescu: Îi știți?

G-ral Gh. Dobre: Îi știm, domnule Mareșal.

Mareșal I. Antonescu: Atunci ar fi trebuit să spuneți altfel: domnul cutare și domnul cutare, cari au cumpărat cereale sub prețurile oficiale, sunt obligați să declare câștigurile pe care le-au realizat în acest fel.

G-ral Gh. Dobre: N-am fi avut forma juridică necesară.

I. Marian: Domnule Mareșal, mai este încă o chestiune, referitoare la Fondul Religionar din Bucovina.

Din cauza formelor greoaie, orișice vânzări mai mari făcute de acest Fond trebuiesc aprobate de Ministerul Agriculturii. Acum, față de evenimentele în curs, administrația Fondului cere învoirea să facă și aceste vânzări direct, fără aprobarea ministerului.

Mareșal I. Antonescu: Da, dar numai în cadrul principiului pe care l-am stabilit: să știm în mâna cui trec mărfurile și la ce prețuri.

I. Marian: Putem să-i dăm latitudinea, pentru că dv. știți ce înseamnă administrația acestui Fond.

Mareșal I. Antonescu: Putem să lăsăm frână liberă, însă controlul trebuie să fie permanent.

I. Marian: Ce control mai pot face în situația actuală? Acesta era singurul meu control: să aprob licitațiile mari.

C. Stolcescu: Putem să lăsăm Guvernământului această însărcinare.

Mareșal I. Antonescu: Să vedem dacă putem s-o lăsăm asupra Guvernământului.

I. Marian: Este vorba de Fondul Religionar. Fiindcă acolo se întâmplă lucruri care nu trebuie să se întâmple, singura mea posibilitate de control este aprobarea pe care o dau licitațiilor mai mari.

Având în vedere că, în situația actuală, Fondul Religionar găsește bani foarte greu și dat fiind faptul că n-are nici fonduri de rulment, administrația lui cere autorizarea să vândă prin licitații, fără această aprobare a Ministerului Agriculturii. Dv., domnule general Dragalina, puteți să preluați acest control?

G-ral C. Dragalina: Guvernământul n-are nici un organ de control pentru administrația Fondului, care se face în mod independent.

Mareșal I. Antonescu: Nu cred că poate să-și ia asupra lui generalul Dragalina această sarcină.

Cred că soluția este ca noi să dăm Fondului această latitudine, însă să urmărim în mâna cui trec aceste materiale, pe ce prețuri și unde se duc. Desigur că tot în țară se vor duce, pentru că nu le vom lăsa să treacă nici în Germania, nici în Ungaria. Cei cari le vor cumpăra, le vor aduce în țară, să le speculeze, însă, ca să nu creăm o nouă breaslă de speculanți, dv., de la Ministerul Economiei Naționale, veți lua aceste măsuri de supraveghere. Numai așa nu se va repeta procedeul cu grâul și cu celelalte cereale, despre care am vorbit adineauri.

M. Gr. Romașcanu: În legătură cu această problemă, sunt două aspecte separate: este vorba de vânzarea lemnului tăiat și este vorba de vânzarea cherestelei.

În ceea ce privește lemnul tăiat, se poate practica perfect sistemul stabilit de domnul Mareșal. Pe de altă parte, cheresteaua are și ea prețuri fixate și este blocată de Ministerul Înzeestrării Armatei.

Mareșal I. Antonescu: Atunci, tratați între dv. Principial, trebuie să dăm Fondului o libertate mai mare ca până acum. Situația este de așa natură, încât avem interes să-i dăm această libertate. Tot ce este produs în Bucovina, aducem în țară. De

aceea, trebuie să mai slăbim puțin frânele, însă organizând controlul, ca să nu creăm o nouă sursă de afaceri pentru unii oameni.

I. Marian: Domnule Mareșal, altă problemă: C.A.P.S.-ul era pe punctul să pună în funcțiune o fabrică de cherestea la Chișinău și mai are nevoie de investițiuni relativ mici pentru completarea utilajului acestei întreprinderi.

Credeți că este bine s-o punem în funcțiune sau s-o evacuăm?

Mareșal I. Antonescu: La cât s-ar mai ridica investițiile?

I. Marian: La 7-8 milioane lei, însă fabrica are o valoare mult mai mare. Ea reprezintă un sacrificiu făcut pentru Bucovina, pentru că noi avem nevoie de o fabrică de cherestea, pentru exploatarea marelui masiv păduros de la Băbeni, pe care nu-l putem pune în valoare, tocmai din această cauză.

S. Ghiolu: Noi, în principiu, am stabilit că nu evacuăm fabricile de cherestea.

Mareșal I. Antonescu: Dar aceasta este nouă și e a Statului. A fost încadrată în planul întocmit în anul 1941 pentru dotarea țării cu aparatura necesară, pentru exploatarea în cât mai bune condițiuni a bunurilor. S-o duci la Băbeni.

I. Marian: Guvernământul Transnistriei făcuse propunerea să demonteze o fabrică de placaje de la Odesa, propunând C.A.P.S.-ului o afacere: jumătate, jumătate.

Mareșal I. Antonescu: Și aceasta intră în cadrul afacerilor domnului Alexianu.

I. Marian: Cred că n-ar fi gospodăresc ca noi să facem astfel de afaceri. Eu propun Guvernământului să pună această fabrică la dispoziția C.A.P.S.-ului, care să facă această exploatare, iar veniturile să le verse Ministerului Finanțelor.

Mareșal I. Antonescu: Discută cu Potopeanu și vă veți înțelege. I-am dat instrucțiuni în această privință și ceea ce spui d-ta intră în aceste directive.

Îată ce a evacuat domnul Alexianu: patru fabrici pentru prelucrarea lemnului; mai sunt de evacuat încă trei.

I. Marian: Probabil că și această fabrică este cuprinsă acolo. Eu vream ca dv. să nu aprobați să facem o combinație de felul acesta, ci să se dea în exploatarea C.A.P.S.-ului întreprinderile de care are nevoie.

Cu ocazia stabilirii planului acesta de evacuare, am ruga ca administrația forestieră a Bucovinei să facă evacuările numai după ce va consulta C.A.P.S.-ul și Serviciul Silvic al Ministerului, pentru a organiza repartizarea în detaliu a personalului forestier de acolo, de care avem mare nevoie.

Col. Gh. Moslu: La fiecare minister s-au trimis tabele cu personalul care urmează să se evacueze. Deci, aranjează fiecare minister așa cum crede.

Mareșal I. Antonescu: Domnilor, e târziu. În chestiunea Transnistriei vom merge pe un drum nou și vom face ordine, pentru ca dezordinea de care vorbea domnul Neagu, spunând că domnul Alexianu făcea dezordine în ordinea din Stat, să dispară.

I-am dat instrucțiuni domnului general Potopeanu să te vadă pe d-ta, domnule ministru de Finanțe, chiar în cursul zilei de astăzi. Ceea ce trebuie să realizăm, fără pierdere de timp, este să asigurăm mai departe funcționarea instituțiilor publice din Transnistria, fiindcă dacă n-o asigurăm, dăm motiv germanilor să ia asupra lor Căile Ferate și întreaga administrație a Transnistriei.

N-am avea nimic de zis dacă am fi asigurat evacuarea întregului rod al muncii românești din vara trecută. Mai avem însă acolo multe bunuri și multe produse alimentare, pe care le-am pierde, dacă, din cauza carenței administrative a acestei provincii, germanii ar pretinde să le trecem lor administrația acestei provincii.

Și apoi, mai este Odesa, care lucrează pentru înzestrarea Armatei și în folosul războiului nostru; mai este portul. Toate acestea sunt alimentate cu carburanți din Țara Românească. Sunt apoi spitalele, instituțiunile civile și administrațiile militare, care trebuie să funcționeze. Dacă pe toate acestea le punem în imposibilitate să funcționeze, din cauză că s-a ivit această neînțelegere dintre Guvernământul Transnistriei și Ministerul Finanțelor, iar noi continuăm cu acest sistem, atunci noi ne tăiem singuri craca de sub noi.

Deci, d-ta, dle ministru Neagu, ai să vezi astăzi cum asiguri Transnistriei, în primul rând, plata funcționarilor, în cadrul principiilor pe care le-am discutat ieri; cum asiguri, în al doilea rând, carburanții și materiile prime necesare, pentru ca administrația Transnistriei să funcționeze mai departe, rămânând ca, după calculele care se vor face, la bilanțul definitiv, să vedem cum acoperim debitul ce va rezulta.

Al. Neagu: Aseară, în urma dispozițiilor dv., la Delegația Economică am constatat că este imposibil ca să desființăm de azi pe mâine Guvernământul Transnistriei.

Mareșal I. Antonescu: I-am spus domnului general Potopceanu: Te rog să iei în primire și administrația de aici și cea de la Odesa, fiindcă este în strânsă corelație una cu alta. Administrația de aici este producătoare de venituri și n-o putem da peste cap de azi pe mâine. Dimpotrivă, să întreținem această organizație de aici, nu în dezordine, ci în ordine și pe baze sănătoase, pentru că veniturile pe care ea le produce intră în economia noastră națională. Deci, trebuie să asigurăm alimentarea ei, așa cum s-a făcut și sub domnul Alexianu.

Pentru aceasta, după ce vom avea rezultatul controlului care se va exercita, și chiar și până atunci, va trebui să lăsăm ca aceste două administrații să meargă mână în mână, iar în ziua când vom cunoaște întreaga situație, vom hotărî care va fi soluția la care trebuie să ajungem. Va trebui să fie o soluție netă, care să hotărască definitiv în privința acestor două administrații.

Ședința se ridică la ora 14.20.

Stenografi: D. Fierăscu și I. Vasilescu

▼
D.A.N.I.C., fond P.C.M., Cabinetul Ion Antonescu, ds. 223 (fost 222)/1944, f. 4-74

4. 1944 februarie 9. Se discută despre: Statistică și rolul ei în diferite domenii de activitate; situația școlilor românești și a celor ungurești din Transilvania și despre situația parohiilor ortodoxe și a celor greco-catolice din țară; evoluția puterii de cumpărare a diferitelor categorii de salariați în perioada 1913-1943 etc.

CONSILIUL DE MINISTRI GENERAL

de miercuri, 9 februarie 1944

Ședința se deschide la ora 11, sub președinția domnului **Mareșal Ion Antonescu**, Conducătorul Statului.

Iau parte domnii: **prof. Mihai Antonescu**, vicepreședintele Consiliului; **prof. I. Petrovici**, ministrul Culturii Naționale și al Cultelor; **g-ral D. Popescu**, ministrul Afacerilor Interne; **prof. dr. P. Tomescu**, ministrul Muncii, Sănătății și Ocrotirilor Sociale; **I. Marinescu**, ministrul Justiției; **g-ral C. Pantazi**, ministrul de Război; **g-ral Gh. Dobre**, ministrul Înzestrării Armatei și Producției de Război și ministru ad-interim al Economiei Naționale; **Al. Neagu**, ministrul Finanțelor; **I. Marian**, ministrul Agriculturii și Domeniilor; **Atta Constantinescu**, ministrul Lucrărilor Publice și Comunicațiilor; **I. D. Enescu**, subsecretar de Stat al Muncii; **g-ral Gh. Jlenescu**, subsecretar de Stat al Aerului; **Mircea Vulcănescu**, subsecretar de Stat la Ministerul Finanțelor; **prof. I. C. Petrescu**, subsecretar de Stat al Școalelor; **prof. Al. Marcu**, subsecretar de Stat la Ministerul Propagandei Naționale; **g-ral C. Vasiliu**, subsecretar de Stat la Ministerul Afacerilor Interne; **Petre Strihan**, subsecretar de Stat la Ministerul Afacerilor Interne; **Ing. Stavri Ghiolu**, subsecretar de Stat al Industriei, Comerțului și Minelor; **g-ral N. Șova**, subsecretar de Stat al Marinei; **g-ral I. Arbore**, subsecretar de Stat al Aprovizionării Armatei și Populației Civile; **Ovidiu Vlădescu**, subsecretar de Stat al Românizării, Colonizării și Inventarului; **Costin Stoicescu**, administrator delegat la Banca Națională a României; **M. Gr. Romașcanu**, comisar general al Președintelui; **Gh. Mlănescu**, directorul general al I.N.COOP.-ului; **Sabin Mănuilă**, directorul general al Institutului Central de Statistică; **Ion Al. Rădulescu**, secretarul general al Președinției Consiliului de Miniștri; **col. Radu Davidescu**, șeful Cabinetului Militar al Conducătorului Statului.

Mareșal I. Antonescu: Domnilor, pentru că este aici dl. Mănuilă, să rezolvăm problema în legătură cu Statistica.

Dvs. știți că de la începutul guvernării, am întâlnit în calea noastră dificultăți foarte mari, din cauza lipsei datelor statistice.

Aceste date statistice pentru diferitele probleme, care vi se pun și dvs. în fiecare zi, lipseau total, și dacă erau adunate, erau adunate în mod neștiințific, de către diferitele servicii ale departamentelor.

Din cauza aceasta, chiar în cadrul departamentelor era confuzie nemaipomenită. Am găsit un Serviciu Statistic, care funcționa, însă el nu era pus la punct.

Facem de atunci eforturi foarte mari, ca să ajungem la punerea pe baze din ce în ce mai științifice a acestui Serviciu Statistic, pentru că dacă nu reușim în această direcție, noi

nu putem să găsim soluțiile adevărate și cele mai bune, și la momentul oportun, referitor la diferitele probleme care se pun în Stat.

Dvs. știți că în Italia progresul a fost datorit, în mare parte, înțelegerii pe care a avut-o Mussolini în această problemă și în organizarea unui serviciu, pus pe bazele cele mai științifice – după cunoștințele mele – și datorită acestui fapt, în Italia s-a pus ordine în scurt timp și s-au făcut progrese.

Am făcut eforturi ca să punem în funcțiune acest Serviciu Statistic, însă nu este încă întrebuințat. Sunt dificultăți, pentru că fiecare departament se menține, conform inerției, la sistemele trecute, și fiecare serviciu din departament își caută sigur datele statistice.

Nu este bun sistemul, pentru că este risipă de funcționari și lipsă de metodă, iar rezultatele sunt acelea care sunt.

Eu am să rog pe dl. dr. Mănuilă să arate care sunt dificultățile pe care le întâmpină, din experiența pe care o are în acești doi ani și jumătate de când am început să lucrăm intens în această direcție, ca să găsim astăzi care sunt soluțiile cele mai apropiate, ca să perfecționăm sistemul.

Ai fost prevenit d-ta, dle Mănuilă, de aceasta.

S. Mănuilă: Domnule Mareșal, situația de astăzi a Statisticii se poate înțelege ca o consecință a trecutului. Eforturile care s-au făcut în timpul din urmă au fost mari, însă nu au putut să compenseze toate lipsurile trecutului.

Intr-adevăr, în țara noastră, spre deosebire de țările occidentale, organizarea statistică a început la mijlocul secolului trecut. Aceasta înseamnă un mare dezavantaj, fiindcă nu avem o tradiție; dar, în același timp, înseamnă și un mare avantaj, pentru că tradiția veche nu ne împiedică să putem să luăm măsuri. Este, însă, numai teoretic acest avantaj, pentru că în realitate, chiar dacă nu avem o tradiție, totuși actualele organizații, care există la toate serviciile publice, opun destul de mare rezistență, față de tendința dvs. de a centraliza Statistica la instituția care a fost trecută la Președinția Consiliului de Miniștri.

Între cauzele care au făcut ca la noi Statistica să se dezvolte foarte încet, este și faptul că țara noastră a avut relații foarte intime în special cu țările care nu au avut o guvernare bazată pe statistică. Franța este, în special, țara care ne influența foarte mult, și în Franța Statistica a fost totdeauna un auxiliar foarte interesant, dar niciodată pe baza în care este în Germania, unde totul se bazează pe documentarea statistică.

Mareșal I. Antonescu: Și în Anglia la fel. La epoca în care eram eu acolo, Statistica era foarte dezvoltată. Aceasta, acum vreo 20 ani. La Universitate, la toate colegiile, nici o problemă nu se analiza decât pe baze statistice.

S. Mănuilă: Domnule Mareșal, acesta este unul dintre cele mai mari dezavantaje pe care le avem noi, că în Universitățile noastre Serviciul Statistic este aproape inexistent.

Până acum a mai existat ceva. Acum, au dispărut și acele rudimente care erau, așa încât intelectualii noștri, cari ies din Universitate, ies fără să aibă această idee statistică. Nu noțiunea de statistică, fiindcă Universitatea nu trebuie să pregătească statisticieni, dar trebuie să predisună pe intelectuali la ideea de analiză cantitativă a fenomenelor sociale. Fără această predispoziție, tinerii noștri intelectuali ajung în funcțiuni publice și în funcțiuni foarte înalte, fără să aibă deloc sensibilitate pentru problemele statistice. Și dificultatea cea mai mare pe care o întâmpinăm, în special în organizarea exterioară, este că diferiții conducători de servicii publice sunt complect imuni, față de orice fel de idee de statistică.

De aceea v-am prezentat un memoriu, în care v-am rugat respectuos să admiteți să se identifice învățământul statistic în toate universitățile și în toate școlile superioare.

Dvs. ați aprobat să se introducă chiar în școalele secundare, și în adevăr, în școalele de sub Universitate s-a introdus. În special în învățământul militar, s-a intensificat în mod apreciabil învățământul statistic. În Universități, însă, din nenorocire, situația este foarte precară.

Mai adaug încă două dificultăți, care ne împiedică în organizarea statistică.

Știți foarte bine că noi n-am avut un aparat statistic profesionist.

Mareșal I. Antonescu: Să ne oprim la chestiunea universitară. Cum vezi d-ta practic soluționarea acestei probleme ?

S. Mănuilă: Domnule Mareșal, eu nu cred că crearea (*sic!*) de catedre de statistică ar putea fi o soluție; pentru că nu o stăruință profesională asupra unei probleme poate să aducă, fie conștiința generală, fie simpatia pentru această ramură de activitate.

Cred mai degrabă că ar trebui ca acești domni profesori cari au discipline, în cadrul cărora statistica este un element de metodă indispensabilă, să stăruie asupra acestei probleme și să introducă în lecțiile lor, o oră sau două – atât cât vor socoti de cuviință –, asupra importanței metodei statistice pentru disciplina respectivă.

În felul acesta, toți cei cari termină Universitatea își vor da seama că pentru a putea să facă o lucrare de categoria cutare, este indispensabil să-și adune materialul statistic necesar, și că această adunare de material statistic nu se poate face la întâmplare, și nici nu se poate face prin oameni cari să nu aibă buna-credință necesară.

Organizarea aceasta a adunării de date statistice este o problemă generală, care privește pe orice intelectual. Nici un intelectual nu se poate lipsi astăzi de o tehnică elementară de adunare de date. Trebuie să cunoască el însuși această operație. Și începând cu astronomia, și terminând cu toate disciplinele, medicina, politehnica, agricultura, au nevoie de date statistice. Și literatura întrebuințează statistica pe o scară foarte întinsă și folclorul. Așa încât, dacă d-nii profesori și-ar lua osteneala să studieze acest aspect al problemelor, să se arate care este metoda de studiu a fenomenelor, cantitativ, prin metoda statistică, cred că ar câștiga în respect; și acesta este cel mai important lucru pe care trebuie să-l urmărim, ca viitorii intelectuali să-și câștige oarecare respect pentru aceste discipline, și nu socotesc ca un exces de zel al unui serviciu public, care trebuie să-și justifice existența, că stăruie să se facă statistică din orice și pe orice temă.

Mareșal I. Antonescu: Domnule Petrovici, după cum vedeți, problema are o importanță foarte mare.

Nu putem face, însă, la Universități catedre speciale de statistică. Dar nimic nu poate să fie dus la o concluzie serioasă, dacă nu este bazat pe statistică.

Acesta are și o valoare profesională, dar are și o valoare morală superioară. Dacă vom ajunge ca toate elitele noastre să-și bazeze concluziile la care ajung, în diferitele ramuri în care activează, chiar și în viața publică, pe date statistice serioase, atunci vom ieși și din neseriozitatea în care ne zbatem astăzi, că flecărăm în problemele care se aud în tramvai, pe stradă și în cafenele, fără să ne dăm seama că discutăm lucruri neserioase.

Dl. dr. Mănuilă va face un studiu în această privință, și să concretizeze ideile sale mai categoric și mai amplu, iar dvs. le veți lua în considerație, ca să vedem cum rezolvăm problema aceasta în cadrul Școlii. De la școala secundară și până la Universitate, toți trebuie să-și bazeze elementele lor de analiză pe date serioase, culese în mod științific.

În al doilea rând, am stabilit ca toți funcționarii Statului, înainte de a fi angajați în aparatul Statului, să urmeze niște cursuri administrative. Acolo este locul să facem o catedră de Statistică, și să arătăm care este valoarea acestei științe, și care sunt consecințele aplicării ei în condiții optime.

Acestea sunt, deci, cele două căi pe care cred eu să atacăm problema.

S. Mănuilă: În ce privește situația de astăzi, se poate afirma că în unele departamente Statistica, care (*sic!*) nu a fost încă centralizată, se face în condiții destul de bune.

Departamentele au aparatul statistic compus din specialiști, au aparatura necesară și pot să facă față singure. Noi, studiind situația la fața locului, ne-am convins că în adevăr lucrurile se fac în condiții destul de bune, și deși nu intră în prevederile stabilite de dvs., de a se centraliza statisticile la Institut, n-am stăruit nici un moment să se facă, fiindcă am avut convingerea că sunt pe calea bună; și paralel cu dezvoltarea Statisticii de la Institutul Statistic, se va dezvolta, în aceeași măsură, și suficient pentru nevoile Statului, și această statistică.

În această situație este Ministerul Lucrărilor Publice care are nu o statistică generală, pe departament, și acesta este dezavantajul, ca de altfel la toate, pentru că nici un alt departament nu are o statistică a departamentului, ci are o statistică pe fiecare direcțiune. Și idealul pe care îl urmărim noi deocamdată este să vedem centralizate statisticile departamentale, nu numai în Institutul Central Statistic, dar înainte de a trece la Institut, să se centralizeze statisticile de la toate direcțiile într-o singură unitate.

Avantajul centralizării este că se face o economie de personal de specialitate. Este așa de mic numărul specialiștilor, încât nu se poate concepe ca un departament să dispună de 4, 5, 6 statisticieni, care să aibă și pricepere, și tehnica de lucru, și oarecare inițiativă, ca să poată fi, într-adevăr, colaboratori ai conducătorului departamentului, în sensul de a putea interpreta datele statistice inteligent și tehnic.

Dacă s-ar face o centralizare, măcar în cadrul aceleiași departament, cei cari nu sunt acolo ar putea face o treabă mai bună.

Institutul Central Statistic este avantajat, prin faptul că avem un grup de 6-7 specialiști, de prima mână, dar se ocupă nu numai de toate subdiviziunile pe departamente, ci de întreaga statistică generală a Statului, trebuind să rezolve toate problemele, care sunt atât de numeroase, și uneori extraordinar de grele. De aceea, de nenumărate ori am fost în situația de a ne vedea copleșiți de însărcinările primite. Totuși am putut să facem față, prin manevrele pe care am avut puțința de a le realiza, prin acești câțiva specialiști, pe care i-am avut totdeauna la îndemână.

Dacă aceștia ar fi fost la departamente, sunt sigur că situația statistică de azi ar fi fost altă.

Mareșal I. Antonescu: Vasăzică, două concluzii se degajă din această expunere.

Întâi, este că dvs., conducătorii departamentelor, să revedeți, în cadrul departamentelor, problema. Și te rog, domnule Mănuilă, să iei contact cu fiecare din șefii departamentelor, căci d-ta cunoști situația de la fiecare departament, să arăți în amănunt care este situația și cum vezi d-ta soluția problemei, pentru ca să realizăm acest prim pas, ca în fiecare departament să avem o centralizare a serviciului statistic.

Când s-a mai atacat problema aceasta, în trecut, v-am arătat că cea mai mare confuzie, din cauza lipsei datelor statistice, de care suferă întreaga țară, era în Armată. Armata,

care trebuie să cunoască absolut tot ce se petrece într-un Stat, pentru că își trage energia, viața și lupta din toate elementele și din toate forțele creatoare, și chiar cele negative, ale unui neam, această Armată lipsea de toate aceste date statistice. Și aceasta m-a determinat, de când am ajuns la trepte mai superioare de conducere, să stăruiesc, în cadrul Armatei, cât s-a putut, ca să așezăm Armata, refacerea ei, instrucția ei, numai pe date statistice.

Problema a fost foarte greu de soluționat, fiindcă ne loveam de dificultăți nu numai în cadrul Armatei, dar erau dificultăți enorme și în afara cadrului Armatei. Și atâta timp cât nu punem ordine în Statistică, nu vom putea trage toate resursele din națiunea aceasta, toată forța ei de luptă și toată forța ei creatoare, ca să asigurăm progresul Statului.

Acesta este lucrul de la care nu putem să ne îndepărtăm; și atâta timp cât va fi dezordine în Statistică, va fi dezordine în Stat, și cât este dezordine în Stat, va fi dezordine și în Armată, și deci lupta Neamului Românesc, pentru apărarea lui și realizarea drepturilor sale, nu va putea fi asigurată în condiții optime. De aceea, insist asupra acestui lucru.

Vă rog, deci, cu cea mai mare insistență, să puneți ordine în această chestiune, căci este și în interesul departamentelor dvs., și în interesul Statului, și, deasupra tuturor, în interesul apărării naționale.

Este în interesul Statului și din punct de vedere financiar. Sunt foarte multe elemente, în cadrul aceleiași minister, care se ocupă – cum a spus dl. Mănuilă – cu culesul de date statistice.

Se întâmplă, însă, un lucru foarte grav. În același timp, elementele asupra cărora noi lucrăm, și de unde pompăm toate datele de care avem nevoie, ca să ajungem la o concluzie, și să ne facem o idee asupra stărilor de fapt, aceleași elemente, în aceleași probleme, fac obiectul mai multor autorități. Sunt foarte multe statistici care se cer, în același timp, de mai multe departamente, și atunci, oamenii de la periferie sunt dezesperați. Își pierd nopțile, ca să poată da aceste date. Fac aluzie la elementele acestea nenorocite, care sunt la extrema periferie a vieții noastre, la sat, la celula noastră administrativă și de viață, notarii. Ei bine, notarul este un martir al vieții publice, pentru că noaptea, la o lampă care fumegă, el trebuie să lucreze aceste date statistice, pe care i le cer Serviciul Statistic, Armata, Siguranța, Agricultură, Administrația etc.

Dacă am avea un serviciu centralizat, pe care urmărim să-l realizăm, și dacă fiecare din dvs. ar cere aceste date acestui organ central, desigur că datele s-ar aduna mai științific, mai ordonat, și noi n-am pune la o muncă titanică și inutilă aceste elemente de la periferie, de care v-am vorbit.

Același lucru veți vedea, dacă vă veți duce la toate cercurile teritoriale. Este acolo o uzină imensă de date statistice, de încurcături de dosare și de hârtii, ținute în neregulă, din cauza avalanșei de lucrători care vin pe capul acestor oameni, plutonieri și ofițeri, mai mult sau mai puțin pregătiți, cu mai multă sau mai puțină lipsă de conștiință, fiindcă de dimineață până seara vin pe capul lor cereri de date statistice.

Dacă ne-am organiza cu un serviciu statistic, care să plece de la sat să meargă până la autoritatea centrală a Serviciului Statistic, atunci, oricine ar avea nevoie ar găsi aceste date statistice, în orice moment, la acest serviciu.

Dar până să ajungem la această situație ideală în Stat, va trebui să treacă multă vreme. Nu trebuie să ne uităm însă către viitor, ci trebuie să căutăm să rezolvăm, în cadrul posibilităților de azi, acest lucru. Și nu puteți soluționa chestiunea, decât numai dacă puneți

ordine în cadrul fiecărui departament. De aceea, rog pe dl. Mănuilă să vină la dvs. ca să puneți ordine în această privință.

Incontestabil că s-a făcut un imens progres în această direcție, în acești trei ani, și îl constat din datele care vin la mine. Veți vedea, de altfel, chiar astăzi, din problemele care se vor pune în fața dvs., ce importanță are faptul că analizăm problemele după date statistice, pentru că tragem concluzii și găsim soluția problemelor. Va veni rândul acestora după ce dl. Mănuilă va termina expunerea sa, și voi arăta câteva cazuri concrete ca să vedeți necesitatea acestor statistici.

S. Mănuilă: În ce privește aplicarea Legii de centralizarea statisticelor în cadrul Institutului Statistic, nu s-a făcut aplicarea în mod prea sever, și nici n-am urmărit-o cu extremă severitate, pentru că împrejurările erau de așa natură, încât nici Institutul Statistic n-ar fi putut, în mod automat, să-și ia sarcina nu numai de a trece la Institut toate statisticile departamentelor, dar, în același timp, de a le și organiza așa după cum se cere astăzi să fie organizată o statistică modernă.

Lucrul acesta nu-l putem realiza, nu numai pentru că nu avem mijloacele materiale necesare la dispoziție în orice moment, ci, mai ales, pentru că nu exista un personal tehnic suficient de bine pregătit. Și operația aceasta de pregătire nu se poate improviza.

În ultimii 3 ani, mijloacele financiare obținute de la dl. ministru al Finanțelor și de la dl. subsecretar de Stat de la Ministerul Finanțelor au fost suficiente ca să putem da un ritm și mai viu organizării Statisticii. Dacă n-am putut să beneficiem în mod satisfăcător și să transformăm în muncă utilă mijloacele materiale de care am dispus, este din cauza lipsei de personal specializat.

Acest personal ar trebui mai întâi găsit și apoi specializat. Operația aceasta cere timp, și noi, în ultimii ani, ne-am transformat nu atât în uzină de prelucrat cifrele statistice, ci mai ales într-o uzină de pregătit funcționari specializați. Am rugat pe toți specialiștii din țară să colaboreze. Au fost chiar și domni miniștri cari au binevoit să facă cursuri (*sic!*) de statistică, urmărind această idee de a ridica prestigiul profesiei în ochii înșiși ai funcționarilor, pentru ca ei înșiși să creadă în importanța acestei statistici.

În ceea ce privește centralizarea de fapt, ea s-a făcut incomplet, și numai câteva din departamente și-au cedat statistica Institutului Statistic.

În primul rând, a fost Ministerul Finanțelor, care ne-a cedat toată arhiva, toată aparatura, tot inventarul și 103 funcționari.

Al doilea departament a fost Ministerul Justiției, care ne-a cedat arhiva, mobilierul, mașinile și 12 funcționari.

Mareșal I. Antonescu: Mai face statistici Ministerul Justiției, ori dvs. faceți operația?

S. Mănuilă: Noi facem acum statistica. Nici Ministerul de Finanțe n-o face, pentru că facem noi toate lucrările...

Mareșal I. Antonescu: Foarte bine.

S. Mănuilă: ..... și credem că sunt mult mai satisfăcuți.

Nu știu dacă dl. ministru îmi permite să fac această afirmație: astăzi există statistici financiare cum n-au mai existat niciodată în trecutul Țării Românești. Calitatea lor cred că este mai mult decât satisfăcătoare, așa încât cred că, pentru moment, ne-am ținut

angajamentul față de Ministerul Finanțelor, care avea deja un aparat modern și care nu trebuia să piardă prin cedarea statisticei, ci să câștige.

Ministerul Culturii Naționale ne-a predat de asemeni inventarul și 4 funcționari.

Mareșal I. Antonescu: Ministerul Culturii Naționale avea numai 4 funcționari pentru statistică?

S. Mănuilă: Da.

Mareșal I. Antonescu: Vedeți, domnilor, ce posibilități de informare pentru Școala, care trebuie să aibă cele mai vaste date statistice, pentru că eram o țară de 20 milioane locuitori, și se puneau probleme mari pentru Școală, de la cea mai inferioară, până la cea mai superioară. De aceea, nu a fost pus deloc pe baze științifice învățământul acesta în școli.

S. Mănuilă: La Statistica Culturii (*sic!*) Naționale avem o secție care, pentru moment, elaborează date, e ca să le aducă la zi. Această secție are 300 funcționari în momentul de față, și am afectat acestei lucrări toate mașinile de la alte secțiuni, pe care le-am pus pe alt plan, pentru ca să putem aduce încă o statistică departamentală la nivelul cuvenit.

Mareșal I. Antonescu: Statistica școlară trebuie coroborată foarte strâns cu statistica sanitară a țării, deoarece copilul trebuie urmărit de la școala primară, în ce privește sănătatea, prin fișa lui, până când vine la Armată. Atunci se ocupă Armata de el, și când trece, de la Armată, în viață, sunt alte instituții care se ocupă de sănătatea lui. Dar statistica școlară trebuie să meargă mână în mână cu statistica sanitară a țării.

S. Mănuilă: În cursul anului 1944, noi vom pune la punct complet Statistica Culturii (*sic!*) Naționale și a Justiției. Celelalte statistici departamentale sunt abia în faza de studiu, de pregătire și de tratative pe chestiunea organizării.

Organizarea Statisticii nu se poate face în Institutul Statistic, decât într-o formă de intimă colaborare cu departamentele. Acolo unde n-am avut această colaborare, n-am încercat să facem organizarea Statisticii, fiindcă dificultățile pe teren sunt așa de mari, încât materialul obținut n-ar reprezenta o valoare serioasă, ca să merite să facem un efort la centru pentru a prelucra datele. În această privință îmi voi permite să vă citez cazuri concrete.

Celelalte departamente nu ne-au predat nici personalul, nici arhiva statistică și continuă să păstreze statisticele la departamente.

În ce privește stăruința noastră de a obține, totuși, serviciul, pentru că aceasta era condiția prealabilă, pentru a putea organiza Statistica, ca să vedem suspendată activitatea statistică în departamente, răspunsurile celorlalte departamente au fost că nu există personal statistic la departamente, care ar putea să fie cedat Institutului Statistic.

Mareșal I. Antonescu: Ascultați, domnilor. Nu există. Noi mergem, noi funcționăm în întunec. Statul Românesc a funcționat până acum în întunec, și acum tot așa, cu toate eforturile făcute.

S. Mănuilă: Totuși există această statistică la fiecare departament.

Mareșal I. Antonescu: Pe care o face fiecare birou.

S. Mănuilă: O face foarte descentralizat, după cum am avut onoarea să vă raportez. Însă departamentele, în fața interdicției de a mai face statistici, au abandonat termenul de statistică și consideră toate aceste lucrări ca simple evidențe administrative, care sunt indispensabile pentru buna administrație zilnică a departamentului.

Aceasta este situația din toate celelalte departamente, unde încă noi n-am început să lucrăm în mod activ și direct.

În ceea ce privește ideea de centralizare, domnule Mareșal, vă rog să-mi permiteți să expun domnilor miniștri principiul pe care am avut onoarea să vi-l expun dvs. asupra acestei probleme.

Centralizarea nu este idealul pe care-l urmărim noi și nici n-am stăruit, pentru a produce o inflație la Institutul Central de Statistică. Experiența internațională din toate țările, pe care o cunoaștem destul de bine și din literatura de specialitate și din cercetările la fața locului – în momentul când a izbucnit războiul, eram pe drumul întoarcerii din Statele Unite, unde cercetasem, ca și în Canada, de altfel, problemele statistice, așa că cunosc (*sic!*) și de visu situația din acest punct de vedere și din Europa și din America –, experiența internațională arată că o statistică se poate organiza și centraliza și descentraliza; nu se poate afirma că sistemul centralizării statistice este mai bun decât acela al decentralizării, sau invers.

Totuși, pentru a obține o bună organizare, părerea mea este că noi trebuie să trecem printr-o fază de centralizare; și argumentele, care sunt într-adevăr decisive, pentru a adopta această politică de centralizare în faza primă, pentru că după ce vom fi organizat noi statistica unui departament, aceasta să poată fi trimisă înapoi la departamentul respectiv, pentru ca acolo să fie la îndemâna șefului departamentului, sunt următoarele:

Mai întâi, este necesar să se creeze o atmosferă de tehnicitate și de unitate a organizării statistice. O organizare unică pe departament nu este posibilă, orîșice stăruinți ar depune cineva, care ar vrea să facă o simplă coordonare, dacă nu se creează această atmosferă. Condițiunea aceasta este mai grea de îndeplinit la noi decât în străinătate, dat fiind spiritul individualist, care face imposibilă colaborarea și cu atât mai mult coordonarea, care ar însemna dirijarea sistematică a lucrurilor.

Al doilea argument: centralizarea permite o mecanizare, o modernizare și o raționalizare a statistice. Aceasta reprezintă, evident, un efort concentrat, în special în ceea ce privește pregătirea de personal, și nu se poate concepe o modernizare și o standardizare a lucrărilor dacă ele nu sunt centralizate.

Tot așa de important este și motivul economic: costă infinit mai mult o organizare descentralizată decât una centralizată.

Lipsa de experți, în sfârșit, este argumentul cel mai important, pentru că n-am putea găsi în momentul de față experți suficienți pentru fiecare departament, cari să fie însărcinați cu organizarea temeinică a statistice departamentale.

Din cauza imposibilității de a se face o centralizare completă, astăzi, domnule Mareșal, suntem într-o situație foarte delicată, pentru următoarele motive:

Statisticile departamentale nu sunt dirijate în aceeași linie în care sunt conduse statisticile de la Institutul Central de Statistică. Acest Institut încearcă să facă orîșice fel de lucrări pe plan sistematic, adică, acolo încercăm să introducem statistici periodice și să înlocuim sau să îndepărtăm cu totul statisticile ocazionale. Încercăm să convingem pe toți cei cari cer date statistice să prevadă de ce statistici vor avea nevoie anul viitor, ca să putem face un plan și un buget și să încadrăm lucrările în limita posibilităților noastre, în loc să așteptăm cu tot aparatul inactiv și să primim la un moment dat cereri de date statistice dintr-o parte sau alta.

Această planificare este o operație foarte grea, ea implică neapărat cunoașterea temeinică a tuturor acțiunilor departamentale și nu se poate concepe un plan de

necesități statistice departamentale, fără ca să se cunoască întreaga activitate și toate planurile departamentului respectiv.

Pentru aceasta, în propunerile pe care le-am făcut noi a figurat totdeauna dezideratul de a avea la fiecare departament un oficiu de studii compus din referenți competenți, cari să cunoască departamentul în cele mai mici amănunte și să fie cu adevărat tehnicieni ai problemelor respective, fiind în stare să ne comande nouă date statistice și fiind capabili și să prelucreză și să dirijeze materialul statistic, pe care noi îl furnizăm, noi rămânând un simplu organ tehnic de adunare, prelucrare și prezentare a datelor.

Prin urmare, Institutul are nevoie neapărat de o posibilitate de colaborare cu organul tehnic al departamentului. Astfel de organe tehnice există la unele departamente. În momentul de față un organ cu care putem colabora foarte bine este Oficiul de Studii al Ministerului Finanțelor.

Există și alte departamente, care au oficii de studii, cu care însă colaborarea este ceva mai dificilă. Astfel, unul din departamente, care are un oficiu de studii bine conceput, este Ministerul Economiei Naționale, însă pentru moment colaborarea nu s-a putut încheia cu acest minister, deși există acest oficiu de studii, care știe să prețuiască eforturile și lucrările noastre. De aceea, în organizarea care este în curs să se facă, suntem în tratative cu Ministerul Economiei Naționale, ce e drept, foarte dificilă, nu pentru că n-am avea concursul domnului ministru și domnului subsecretar de Stat de la acest minister, pentru că îl avem, dar fiindcă n-avem nici pe departe concursul tuturor funcționarilor de la acest departament.

O situație similară este la Ministerul Afacerilor Interne, unde de asemenea este un oficiu foarte bine organizat și cu care institutul nostru colaborează în condițiuni satisfăcătoare.

O a doua calamitate a actualei organizațiuni statistice este, domnule Mareșal, o multitudine de formulare statistice; cu toate că noi ne plângem că nu există decât foarte puțini experți statistici, acum suntem una din țările care elaborează cele mai multe formulare statistice. Orișicine, pentru orișice chestiune, elaborează imediat un formular statistic și nu ezită să-l trimeată îndată la tipografie și să-l distribuie apoi organelor exterioare.

Mareșal I. Antonescu: Vă amintiți, domnilor miniștri, că într-o ședință a Consiliului de Miniștri am adus formularul statistic întocmit de un intendant oarecare, formular mare cât un cearceaf și cu o infinitate de coloane și de rubrici mari și mici. Privea aprovizionarea.

S. Mănuilă: Aceste formulare păcătuiesc nu numai pentru că sunt netehnice, ci și prin faptul că nu se adresează organelor cărora trebuie să se adreseze. Un minister, care are organe exterioare proprii, nu se adresează numai acestora, ci se adresează și organelor administrative exterioare, și în special notarilor.

Notarul primește o veritabilă avalanșă de formulare statistice. Noi am stăruit, și domnul ministru al Afacerilor Interne a binevoit să aprobe, ca nici o autoritate să nu mai trimeată la primării asemenea formulare statistice, iar primării și notarii să fie obligați personal să refuze complectarea acestor formulare, dacă n-au viza Institutului Central de Statistică, nu pentru că noi am avea pretenția să fim unicul organ care să elaboreze

formulare statistice, ci ca să existe un organ care să știe că un asemenea formular a mai fost trimis și de o altă autoritate, cu oarecare variațiuni.

Intr-adevăr, aceste formulare păcătuiesc nu numai prin numărul lor foarte mare, dar și prin faptul că, dacă o autoritate are nevoie de anumite date statistice și o altă autoritate are nevoie de aceleași date, aceasta din urmă întocmește un alt formular deosebit de primul, în așa fel ca aceste formulare nu se pot suprapune, iar notarul, în loc să utilizeze de două ori aceeași lucrare, trebuie să facă lucrarea din nou.

Faptul acesta îl depășește și, ca să evite efortul, inventează date. Și atunci, dacă notarul inventează date statistice pentru toate autoritățile care cer asemenea date, aceasta înseamnă moartea Institutului Central de Statistică. Într-adevăr, dacă toate direcțiunile din ministere trimit unui notar formulare statistice și primesc date false, ele justificându-și existența prin astfel de lucrări și dacă Institutul de Statistică primește și el date de aceeași valoare ca și departamentele și face o lucrare, oricât de tehnică, dar bazată pe date false, atunci, Institutul Central de Statistică nu mai are nici un rost de existență.

Mareșal I. Antonescu: Dacă ar exista oficii de studii la departamente și la diferite instituții mari și dacă alături de acestea ar exista și organe de statistică, atunci toate aceste nevoi de date statistice, pe care le au diferitele direcții din ministere, s-ar adresa la Oficiul de Studii al departamentului respectiv și acesta, cu ocazia punerii unor noi probleme, s-ar pune în legătură cu dv. și ar face formularele cuvenite, fără să mai cadă în această greșală.

Desigur că notarii fac așa, pentru că datele statistice care li se cer trebuie să completeze formulare deosebite concepute de o infinitate de persoane. Și atunci ei dau astfel de date, totdeauna aceleași, sub diferite forme.

Noi am făcut această experiență în timpul dificultăților economice pe care le-am întâmpinat. Ținând seama de faptul că avem puține produse alimentare și cu acestea trebuia să facem față la nevoi foarte mari, toată lumea a cerut date statistice în această privință, date, însă, care n-au corespuns realității. De aceea și noi am dat soluții care nu corespundeau stării de fapt.

Iată, o experiență pe care o facem în fiecare an în privința suprafețelor cultivate și a producției acestor suprafețe. Toate datele primite în această privință de la Institutul Central de Statistică, Ministerul Agriculturii și Ministerul Afacerilor Interne nu sunt de acord. Și totuși, aceleași persoane contribuie la adunarea datelor: notarii și agenții agricoli. Cu toate acestea, datele sosite pe canalul Institutului Central de Statistică nu se potrivesc cu datele venite de la Ministerul Afacerilor Interne și de la Ministerul Agriculturii, deși toate sunt furnizate de aceleași organe. Din ce cauză? Din cauza pe care ai arătat-o d-ta, domnule doctor Mănuilă, pentru că se prezintă formulare deosebite; privitor la aceeași problemă, se pun întrebări în diferite feluri.

Aceasta este o situație care arată în ce stare rea ne găsim noi, pentru că venim cu soluții întemeiate pe date inexacte.

Ca să concretizez mai bine ceea ce am vrut să spun este destul să vă arăt că dacă noi am fi avut la îndemână numai cereale și alimente arătate de datele statistice, n-am fi reușit să hrănim populația țării până la recolta următoare. Foarte multă lume, însă, și-a ascuns producția de cereale și până la sfârșit, încet, încet, cu ajutorul acestor rezerve ascunse care au ieșit treptat, am putut să facem față nevoilor. Datele statistice, însă, arătau atunci că noi avem numai 120.000 vagoane de grâu la dispoziție, din care 60.000 vagoane erau necesare numai pentru însămânțări. Ar fi însemnat că ne rămâneau numai 60.000

vagoane pentru hrănirea populației, pentru aprovizionarea Armatei și pentru export – o cantitate, cu care n-am fi putut face față acestor nevoi.

Același lucru s-a întâmplat cu porumbul.

A fost o fericire că am putut rezista până la recolta următoare, dar aceasta a fost posibil numai cu prețul unor eforturi extraordinare; și numai eu, domnul Mihai Antonescu și ceilalți știu cât am avut de suferit atunci, când trebuia să calculăm cu grijă rezervele și când în fiecare zi eram îngrijorați dacă vom putea face față nevoilor de hrană a populației de la orașe, din regiunile miniere, din fabrici, pentru a doua zi. Dacă am fi avut date statistice exacte, n-am fi trecut prin aceste eforturi mari, cari ne-ar fi putut da pe toți peste cap.

S. Mănuilă: Dacă Institutul Central de Statistică ar avea posibilitatea să stea de vorbă cu notarii, să le dea instrucțiuni cum să alcătuiască lucrările și să le garanteze că nimeni altcineva nu-i va șicana cu cereri de astfel de date, noi, prin aceasta, v-am putea garanta îmbunătățirea cu sută la sută, instantaneu, a acestei situații.

Mareșal I. Antonescu: Numai cu condițiunea să fie un acord desăvârșit între d-ta și Ministerul de Interne, pentru că dacă cineva cere notarului date statistice și acesta nu le dă, atunci el este dat peste cap, dacă cineva nu-l acoperă. Trebuie să fie un acord desăvârșit între d-ta și Ministerul de Interne.

Ca să formezi d-ta pe notari în această privință, este foarte ușor, pentru că în mod periodic notarii sunt adunați la cursurile de perfecționare administrativă, cari au contribuit foarte mult la ridicarea nivelului acestor funcționari, cari lucrează la periferie.

S. Mănuilă: Domnule Mareșal, contactul pe care îl avem cu notarii nu este de ordin de autoritate, ci de ordin de persuasiune. Și îmi permit să citez un exemplu. În 1930, statistica demografică a trecut de la Ministerul de Interne la Ministerul Sănătății, care era un minister fără priză asupra administrației locale. S-a început organizarea tehnică și mecanică a acestei statistici demografice, și astăzi se poate afirma că cea mai bună statistică ce există în Țara Românească este statistica demografică. A fost făcută de către noi, cu organele Ministerului de Interne, și fără ca noi să fi avut vreodată posibilitatea de a pedepsi vreun notar. În general, Institutul Statistic, cu toate că are o lege care îi dă posibilitatea să aplice sancțiuni, niciodată n-a aplicat vreo sancțiune. În Institutul de Statistică, care (*sic!*) are astăzi 1.200 funcționari români și vreo 3.000 și ceva evrei, nu se cunoaște, în general, noțiunea de pedeapsă.

Mareșal I. Antonescu: Dar atunci să-mi dai voie să-ți spun că tragi și consecințele.

În Institutul Statistic găsim cuiburi de legionari, găsim cuib de național-socialiști, găsim cuib de comuniști; găsim tot mereu. Ministerul de Interne are mereu de-a face cu elementele de la Statistică, care (*sic!*) nu sunt elemente răzlețe, ci organizate, în cadrul Statisticii. Deci și această concepție de a nu aplica sancțiuni, căci sunt făcute numai ca să fie afișate pe pereți, poate fi foarte bună, dar poate duce și la rezultate rele. Dl. g-ral Vasiliu, care cunoaște problema, poate să spună că Siguranța a descoperit organizații întregi, în cadrul Serviciului Statistic.

S. Mănuilă: Sunt câteva cazuri izolate.

Mareșal I. Antonescu: Nu sunt cazuri izolate; sunt organizațiuni.

Așa s-a întâmplat la Universitatea de la Cluj, cu un asistent. Am cerut dosarul de la Instrucție, și am văzut declarațiile tuturor. Acolo este un caz izolat, și nu putem acuza că

Universitatea din Cluj este copleșită de spiritul defetist sau bolșevic. Pe când la Statistică sunt organizații, cu șef, cu ramificații, care nu sunt numai într-o direcție, și cuib de legionari, și cuib de comuniști, și alte lucruri, pe care Ministerul de Interne le cunoaște, ca și Serviciul de Informații.

Deci, să nu mergi d-ta pe linia aceasta. Sancțiunile sunt foarte bune, însă, natural, aplicate cu tact și metodă și dozate în raport cu persoana și cu gravitatea greșelii.

Chestiunea n-a ajuns la o concluzie finală. Este în cercetare, și când datele complete vor fi adunate în această privință, vom putea trage concluzia. Așteptăm elementele statistice în această privință, și acestea le culege Ministerul de Interne cu organele de Siguranță; apoi Justiția se va pronunța, și atunci vom trage o concluzie în această privință.

S. Mănuilă: Justiția s-a pronunțat totdeauna în favoarea Institutului de Statistică.

Mareșal I. Antonescu: Mulți oameni, pe care lumea i-a arătat cu degetul în mod permanent, 30 - 40 ani, că în viața lor au făcut o greșală, au trecut prin fața Justiției și Justiția i-a invitat să iasă afară, fiindcă nu i-a găsit vinovați. Aceasta nu înseamnă că degetul mulțimii nu a rămas încontinuu asupra acelor indivizi.

S. Mănuilă: Domnule Mareșal, operațiunea pe care am făcut-o noi, în legătură cu organizația Statisticii demografice, a constat într-un continuu contact cu toți notarii din țară, contact care nu avea deloc o tendință agresivă, ci numai și numai de educație. Și grație acestei munci foarte stăruitoare și chinuitoare, de educație, de ani de zile, pentru ca oamenii să ajungă să aibă respect de această lucrare. Și în adevăr, astăzi cred că este singura lucrare sincronizată. În ziua de 4 a fiecărei luni, notarii din întreaga țară iau graficul în mână și taie buletinul demografic. Noi urmărim cu strășnicie o întârziere chiar de o singură zi, fiindcă prin aceasta ni se poate periclita întreg sistemul.

Este foarte important ca notarii să aibă încredere în autoritatea superioară, să fie convinși că lucrarea pe care o fac este utilă la ceva.

Noi publicăm un buletin demografic lunar, tocmai pentru ca să fie convinși că toate datele furnizate de ei sunt imediat prelucrate. Credem că notarii au ajuns la această convingere, că munca pe care ei o depun în materie de Statistică demografică, la oficiile de stare civilă, este utilă și n-ar putea fi neglijată. Ca probă este că neglijează alte lucrări mai importante de ordin administrativ, dacă este ca să le pun în cumpănă, căci aici s-a făcut o tradiție, și a dat rezultate.

Mareșal I. Antonescu: Încercați să faceți tradiție în toate domeniile statistice: în domeniul agricol, în domeniul industrial, în domeniul sanitar etc.

Suntem începători, dar trebuie să perfecționăm. Tocmai acesta este motivul pentru care te-am adus pe d-ta în Consiliul de Miniștri, ca să spui toate greutățile pe care le ai, și ce putem face, ca să continuăm progresul pe care am început să-l înfăptuim și în această direcție de activitate.

Este incontestabil – am spus-o de la început și o repet și acum – că nu putem noi să îmbunătățim o situație care a fost atât de rea, și cu toți specialiștii pe care îi vom face, în 5-6-10 ani, va fi imposibil să ajungem la perfecțiunea altor state.

Mai întâi, nu avem personal pregătit. Al doilea, avem o structură care reclamă un sistem metodic și meticulos. Al treilea, nu avem deocamdată fondurile necesare, pe care le reclamă organizarea unui serviciu statistic bine organizat. Aceasta nu înseamnă că încrucișăm brațele, spunem că nu avem nimic de făcut, ci mergem la derivă înainte. Din

contra, perfecționăm mijloacele pe care le avem, constatăm unde este rău și încet, încet, îmbunătățim.

S. Mănuilă: Cel mai important deziderat al Statisticii, în momentul de față, este tocmai acesta, care nu costă nici mijloace financiare, și nici nu este împiedicat din lipsă de personal, ci este o problemă de înțelegere și de disciplină.

Dl. ministru al Afacerilor Interne a dat ordin să nu se mai răspundă la nici un formular statistic, dacă nu este aprobat de către organul central statistic.

Mareșal I. Antonescu: Foarte bună măsură.

S. Mănuilă: Acest ordin a avut, însă, o viață puțin cam scurtă, fiindcă autoritățile l-au respectat un anumit timp, și apoi notarii, văzându-se constrânși de către autorități, care trimeteau formulare cu amenințări, au început din nou să răspundă și să completeze formularele. Dacă astăzi mergem în toate cancelariile notariale, găsim o avalanșă de formulare statistice, și găsim din nou pe notarul comunal strivit de aceste supralucrări, care sunt nu inutile, sunt dăunătoare; pentru că dacă noi avem astăzi o statistică demografică bună, aceasta se datorește faptului că notarul știe că face o singură lucrare, pe care o trimite la o singură autoritate, care știe ce vrea. Câtă vreme, însă, notarul nu este convins că autoritățile de la centru se pun de acord asupra lucrurilor, se creează o criză de autoritate. Aceasta se răsfrânge asupra tuturor autorităților, și se răsfrânge mai ales asupra noastră, asupra Statisticii, care nu suntem autoritate cu drept de a decide.

Mareșal I. Antonescu: Se răsfrânge asupra ordinii în Stat, și asupra soluțiilor bune pe care poate să le ia Guvernul. Dacă avem date statistice sănătoase, luăm soluții sănătoase. Dacă avem date statistice care induc în eroare, luăm soluții care induc în eroare națiunea etc.

De ce nu se respectă dispoziția dată?

G-ral D. Popescu: Acum aud de lucrul acesta.

Mareșal I. Antonescu: Domnule g-ral Popescu, ar fi bine ca atunci când convocați prefectii și notarii, să fie chemat și dl. dr. Mănuilă, care să le facă lecții de acestea. Ia notă să se facă acesta și să dă dispoziție ca să nu se mai trimeată formulare nevizate de Institutul de Statistică. Căci, într-adevăr, în inspecțiile făcute prin diferitele primării, am constatat o mare neregulă în această privință. Oamenii aceștia lucrează până la ora 1-2 noaptea, pentru că ziua trebuie să alerge prin comună, să fie pe teren, căci așa le-am cerut. Notarul trebuie să stea noaptea să lucreze; n-are personal, n-are tot ce-i trebuie, n-are lumină, n-are confortul necesar și el dă aceste elemente superficial.

Deci, te rog să iei măsura aceasta, și d-ta, domnule Mănuilă, de acum înainte să ții contact direct cu Ministerul de Interne, cu privire la aceste reuniuni, fiindcă dl. ministru de Interne convoacă pe prefecti la Minister, la două-trei luni.

S. Mănuilă: Domnule Mareșal, vă rog să-mi permiteți să citez câteva exemple de felul cum s-a produs confuzie în ceea ce privește organizarea sistematică.

Institutul de Statistică, în înțelegere cu Ministerul de Agricultură și Domenii, a introdus, la fiecare mașină de treierat din țară, un carnet cu buletine, în care se înregistra cantitatea de cereale treierată. Aceste buletine săptămânale se centralizau, se detașau de către notari. Deci era în legătură cu administrația. Noi am intrat în contact cu Ministerul de Interne și am obținut această colaborare între Ministerul Agriculturii și Ministerul de Interne.

Cu ajutorul acestor buletine, încă din 1937 am putut face o statistică a producției de cereale, care a fost relativ bună. Avem posibilitatea să urmărim care este gradul de exactitate, pentru că în anumite centre, unde avem funcționari mai abili și mai zeloși, aceștia reușesc să descopere, la fiecare mașină, care este cantitatea declarată și care a fost cantitatea efectiv treierată. Și din aceasta ne dăm seama de gradul de exactitate al cifrelor noastre.

La un moment dat, însă, la mașinile de treierat au fost distribuite, într-o primăvară, carnetele Institutului de Statistică. Dar de abia a început treieratul, și a sosit un nou carnet. Acest carnet a fost tipărit fără ca noi măcar să știm ceva despre această chestiune, tot pe cheltuiala Statului, de Ministerul Agriculturii și Domeniilor, cu care noi căzuserăm de acord și ne înțeleseserăm. S-a început să se completeze două rânduri de buletine, același model. Diferența o constituia numai coperta, care era de altă culoare.

Subsecretariatul de Stat al Aprovizionării, având nevoie de date, a tipărit și el un carnet, care nu mai era identic cu celelalte două, și l-a trimis, la o săptămână după ce sosise carnetul Ministerului Agriculturii, așa încât la un moment dat la fiecare mașină de treierat, fiecare mecanic avea trei registre de acestea de contabilitate a recoltei.

Mareșal I. Antonescu: Vasăzică, am urmărit un lucru bun, dar iată unde s-a ajuns prin execuție.

S. Mănuilă: Atunci s-a întâmplat următorul lucru: am început să primim buletine săptămânale, care erau încurcate de notari, trimițându-ni-se din celelalte buletine. Noi urmăream numerele buletinelor de la mașina cutare. Dacă buletinul primit avea numărul 15, săptămâna viitoare trebuia să înceapă cu numărul 16. Din cauza aceasta, însă, nu se mai potriveau, și în felul acesta noi n-am mai avut o singură serie de buletine și n-am mai putut face prelucrarea.

Ne-am sesizat de acest lucru și am arătat ministerelor în ce situație am ajuns. Prima măsură a fost că imediat am retras carnetele noastre, ca să salvăm prestigiul Statisticii, fiindcă pe noi ne doare mai mult decât pe ceilalți această problemă. Celelalte departamente urmăreau probleme economice, noi, statistice; consecința era numai economică. Astăzi mi se pare că mai sunt numai două carnete, al Ministerului Agriculturii și al Aprovizionării.

Totdeauna procedăm în felul acesta. Când primim de la dvs. ordin să facem o lucrare, ne înțelegem cu departamentele respective și începem lucrarea pe teren. Pe teren întâlnim, însă, formulare similare, trimise de alte autorități.

Mareșal I. Antonescu: Aceasta a fost o experiență. Acum noi, din experiența făcută, trebuie să tragem concluzia, și de la această concluzie să trecem la pregătirea execuției pentru viitor.

Suntem în februarie. Treieratul viitor va fi în iulie și august. Deci dvs. trebuie să vă gândiți de acum să vă puneți de acord cu Ministerul Agriculturii și Subsecretariatul Aprovizionării, să faceți un singur formular. Desigur, nu vom mai avea dificultățile pe care le-am avut.

Omenirea aceasta a ajuns unde se găsește nu dintr-odată, ci a făcut pași succesivi, a mers prin evoluție, nu prin revoluție. Și în Statistică suntem în același cadru; principal nu trebuie să revoluționăm. S-a făcut o experiență. Ne vom mai lovi de chinezorii. Se lovesc, de altfel, toate statele de pe pământ, fiindcă orice lucru trebuie să treacă printr-o filieră de experiență și retușare. Cum am mai spus: statuile, cari vor trăi secole, nu au fost făcute

dintr-o singură lovitură de daltă; fiecare a dat de un milion de ori. Așa trebuie să procedăm și noi, ca să perfecționăm.

D-ta ai tras o concluzie. Suntem în februarie. Trebuie prevăzut de acum pentru statistica pe care trebuie s-o am în anul acesta. Am nevoie de o statistică asupra elementelor A, B, C. Pun de acum în studiu probleme și execuția.

Suntem în perioada de iarnă. Începem munca câmpului (*sic!*) peste o lună, și treieratul peste 5-6 luni. De acum trebuie să pregătești această problemă cu Serviciul Statistic și cu departamentele respective.

Bineînțeles, rămâne în picioare ceea ce am spus, că ministerele trebuie să se reorganizeze. Să discuți probleme cu ele.

Alt exemplu nu mai da în această privință, fiindcă cunoaștem multe. Acesta este destul de edificator.

S. Mănuilă: Am citat acest exemplu, deoarece, deși nu este de actualitate, este totuși caracteristic.

Mareșal I. Antonescu: Nu toate cerealele trec pe la mașina de treierat. Noi am făcut-o, fiindcă eram sub presiunea evenimentelor. Eu am dat, însă, și alte sonde. Anul trecut am trimis în diferite regiuni ale țării, în Muntenia, în Oltenia, în Moldova, în Dobrogea, în Basarabia. Am trimis în regiunile de munte, de deal și de șes, și am văzut ce producție este la hectar în Oltenia, la deal, la șes, în Câmpia Dunării, și am mers așa până în Nordul țării. Toate aceste date le-am comparat cu datele primite de la dvs., și au fost diferențe foarte mici.

Cam aceasta ne trebuie nouă. Nu putem să ajungem la precizie de vagon sau de kilogram în ce privește producția țării. Cum ți-am mai spus, noi trecem pe la mașina de treierat o parte din cereale, fiindcă o parte din țărani treieră cu cai sau cu alte sisteme.

Dar este regretabil că s-a întâmplat ce s-a întâmplat. Dar Serviciul Statistic trebuia să intervină la timp, să se opună și din aceste trei registre să rămână numai unul. Nu ai putut s-o faci. Nu ai avut organizarea necesară; nu este vina Serviciului Statistic.

Domnilor, luați act de acestea. Sunt pline de învățământ aceste lucruri, fiindcă noi trebuie să perfecționăm acest Serviciu Statistic, trebuie să-l ducem încet, încet către perfecțiunea pe care o reclamă interesele superioare ale țării.

S. Mănuilă: În regiunile unde vom avea organe statistice locale, adică chiar (*sic!*) comunale....

Mareșal I. Antonescu: Aceasta este. Trebuie să plece de la comună. Această organizare trebuie s-o facem când mijloacele financiare ne vor permite. Dar n-avem nevoie numai de mijloace financiare, fiindcă putem avea miliarde, dar nu vom putea face nimic, cât timp nu vom avea personalul pregătit; și chiar dacă vom avea acest personal, cât timp nu vom avea cadrele necesare. Pentru Universitate am făcut cadrele necesare; am făcut laboratoare. Acum s-au făcut laboratoare pentru capitalele de județ, fiindcă sunt capitale de județ care nu pot analiza apa, și din cauza aceasta sunt atâtea boli. Avem acum toată aparatura necesară; nu avem și personalul necesar pregătit.

Prin urmare, chiar dacă vă punem la dispoziție mijloacele necesare ca să faceți aceasta până la periferia Statului, până la celula organismului nostru, la sat, nu avem elementele pregătite, pentru că nu avem cine să le pregătească.

Vom începe să mergem succesiv, cum s-a mers în administrație, cum se merge la școală, și chiar înainte de școală, cu copiii mici de care se ocupă Patronajul.

Paralel cu această formare de cadre, trebuie să pui ordine în ministere, în ce privește culegerea datelor, în acord perfect cu șeful Departamentului, fiindcă trebuie să creăm acel Oficiu de Studii, să se centralizeze într-un organ central toată activitatea, și apoi efortul cel mai mare îl constituie coordonarea.

În paralel, trebuie prevăzute toate problemele. Să lucrezi iarna pentru problemele care vor găsi soluții vara, și să lucrezi vara pentru probleme care vor găsi soluții iarna. Așa trebuie să mergem; nu să așteptăm să vină problemele peste noi. Și atunci, să căutăm să adunăm datele statistice, fiindcă dacă s-a pus problema, nu mai interesează, deoarece soluția s-a dat, bine sau rău, pe baza acestor date statistice.

S. Mănuilă: Cea mai importată activitate a Institutului de Statistică, în momentul acesta, este tocmai această muncă de pregătire de cadre. Și aceasta este extraordinar de dificil, fiindcă noi nu putem aștepta până când vor ieși din Universitate oameni cu predispoziție, ca să-i pregătim. Suntem nevoiți să apelăm la oameni gata pregătiți.

Mareșal I. Antonescu: Eu te previn că d-ta vei intra într-o criză foarte mare de personal, căci astăzi, dacă ai reușit să faci ceea ce ai putut, aceasta se datorește elementului evreiesc pe care ți l-am pus la dispoziție. Nu știu cât vom mai putea s-o facem. Dar dacă terminăm războiul, nu mai putem dispune de oameni. Acum am dispus, în timp de război, când fiecare trebuie să presteze o muncă în folosul Statului, pe câmpul de luptă, în spate sau în birouri.

Deci, tot ce organizăm acum va veni peste cap, dacă paralel nu formezi un personal care să fie pregătit în această privință, pe care să-l dai la ministere, fiindcă dacă este cineva care are o doctrină formată la această școală, și este element de valoare, reușește să-și impună modul de a vedea.

S. Mănuilă: Toți cei cari au o funcțiune de conducere în Institutul de Statistică au ca activitate principală această operă didactică. Noi facem cursuri câte două-trei ore pe zi fiecare, așa încât suntem, pur și simplu, elemente didactice în momentul de față.

M. Antonescu: Domnule Mareșal, mai întâi, s-a pus aici problema Statisticii în Universitate.

Ca membru al învățământului, aș vrea să afirm că nu învățământul a fost pus pe baze greșite, ci Statistica nu a fost pusă pe baze științifice.

După cum în materie dogmatică, învățământul și știința nu pot să primească orice date de experiență și orice afirmări și atitudini, ci între faptă și judecată trebuie să pună timp și luciditate, pe care știința o dă în răspundere profesorului, la fel, în materie de informație, profesorul care utilizează date incomplete, insuficiente sau false, departe de a face învățământ științific, deformează adevărul și falsifică cunoștințele și instrucția celor pe care are să-i formeze.

Când dl. dr. Mănuilă știe că Statistica nu a început decât la data când d-sa a înființat Institutul, și de când d-sa a început activitatea în România în mod serios; când dl. dr. Mănuilă știe că până atunci n-a existat în țara noastră nici știință statistică, nici statistică serios organizată, cu metodă, cu buletine și documente purtând pecetea răspunderii, fie a unui Institut științific de Statistică, fie a unui organ de Stat, care să poarte, prin prestigiul său, toată greutatea afirmării acelor cifre, cred că învățământul n-are decât să se plângă, că

nici Statul, nici știința statistică nu i-a organizat până astăzi, în țara noastră, mijloace proprii, pentru ca, alături de documentarea generală, să folosească și datele experienței, concentrate în cifrele pe care le aduce Statistica.

În ce privește Statistica metodă științifică, nu cred că știința și Universitatea au așteptat până astăzi ca să primească indicații de metodă. Dl dr. Mănuilă știe că chiar (*sic!*) în materie de psihologie, pe care a citat-o dânsul, se folosește, mai ales în psihologia experimentală, în psihotehnică, în psihofizică, de multă vreme, informația dată de Statistică.

Îmi aduc aminte, de pildă, că acum 20 și mai bine de ani, eu însumi am făcut – când făceam Filosofia – o lucrare despre dinamism și noile curente în psihologia experimentală, în care am folosit datele americane, pentru că la noi nu existau. Și de atunci există în învățământul nostru, chiar de Psihologie, nu mai vorbesc de Medicina experimentală, Psihiatria și alte compartimente științifice, aceasta. Mărturisesc că în materie de psihologie și de pedagogie, mai ales, eu n-am ajuns până astăzi să fiu convins de valabilitatea datelor statistice.

Dar, în sfârșit, nu se poate afirma că știința noastră nu le-a utilizat. Și dl. dr. Mănuilă, care a fost împreună cu mine la congrese internaționale, știe că știința Dreptului internațional a folosit totdeauna și Statistica. Și eu însumi am folosit, la conferințele de securitate colectivă, datele statistice ale d-lui dr. Mănuilă, privitoare la Bazinul Dunărean. Nu se poate, deci, spune că știința noastră nu a folosit Statistica.

Dar nu pentru această constatare am vrut să mă ocup de statistică în învățământ. Cred că de la 1930, când s-a făcut recensământul general la noi, pe baze statistice serioase, publicate mult mai târziu de Institutul de Statistică, cred că de la această dată se poate marca, în informarea științifică a profesorilor și științelor noastre, un moment hotărâtor.

Dacă dl. dr. Mănuilă vrea să ajute știința – fiindcă aceasta este datoria d-sale –, dacă vrea să ajute știința și metodele de învățământ, atunci cred că Institutul de Statistică are datoria să prelucrez el materialul, dacă vrea ca în prelucrarea materialului să nu iasă mâine, în metodele științifice, alte date, greșite ca interpretare, nu ca sursă de informație, și din nou să se ajungă să se critice metodele unor științe, rezemate pe statistici, de data aceasta din învățământ.

Dacă dv. veți întocmi buletine pe materii, publicând date prelucrate, fie în domeniul economic, fie în domeniul demografic general, fie în domeniul sanitar, și dacă aceste buletine le veți pune la îndemâna profesorilor universitari, vă asigur că ei nu vor mai aștepta nici o nouă sugestie, pentru ca, la lecțiile lor, să le folosească și să le treacă studenților, ca atare.

Dacă, de asemenea, la orele de educație generală, care se fac în Universități, conform programelor, alături de noțiunile teoretice de medicină socială, de medicină preventivă și de asistență socială, veți veni dv. și veți expune grafice și cifre concrete și dacă în fiecare facultate, cu banii Statului și cu concursul dv., veți întocmi fișiere generale, la dispoziția tuturor seminariilor, un fișier și un buletin indicativ pentru Institutul și seminarul economic, care funcționează pe lângă fiecare catedră economică, un fișier demografic, cu mișcările de populație, mișcările de capitaluri și schimburile pentru institutele și seminariile care trebuie să funcționeze pe lângă catedrele de Drept Internațional, dacă la Medicină, alături de medicina socială și de medicina preventivă, veți veni cu fișe, cu care profesorii să lucreze alături de studenți, nu mai aveți nici un fel de metodă de recomandat profesorilor. De la sine se va întrebuița această metodă.

Pentru aceasta, însă, trebuie să-i ajutați, să creați fișiere tip și să dați instrumentul tehnic de pedagogie, ținând seama de tehnica statistică, pe care dv. sunteți cel mai în măsură s-o aplicați.

În ceea ce privește statistica în ministere, domnule Mareșal, ați amintit dv. experiența pe care am făcut-o în 1941. Eu aș vrea să amintesc și o altă experiență.

În 1940, la Ministerul Justiției, prima lege pe care am avut s-o facem și pe care am redactat-o personal a fost aceea a chirilor. A fost prima dată când am venit cu o lege de intervenție în raporturile dintre proprietari și chiriași, de la războiul celălalt și până atunci. Există un serviciu al statisticii judiciare la Ministerul Justiției. Am cerut date statistice; am cerut să mi se dea date asupra situației proprietarilor și chiriașilor în România. Mi s-a răspuns: „Nu există”. Am cerut atunci date asupra proprietății și asupra chiriașilor în București. Mi s-a răspuns iarăși: „Nu există”. Atunci am întrebat: „De ce s-a făcut Cartea de Imobil, care cuprinde date statistice, dacă rezultatele ei nu se centralizează? La ce servește paperaseria aceasta inutilă, dacă nu tragem concluzii din ea?”

Am mai avut problema reorganizării penitenciarelor și problema accelerării judecăților printr-un sistem represiv, care să grăbească judecata și care să asigure în penitenciare nu un sistem de prevenție nedeterminată și neterminată, ci un sistem de educare și de urmărire a infractorilor în cursul pedepsei.

Am cerut date de la Serviciul Statisticii judiciare, condus de dl. Decusară, el însuși un penalist. Ei bine, domnule Mareșal, asupra acestei probleme, sunt zeci de mii de hotărâri penale, care în loc să fie urmărite, ca să se vadă ce devin infractorii respectivi, ajung să fie rezolvate prin amnistii.

Am vrut să văd statisticile, ca să-mi dau seama cât costă cheltuielile cu judecătorii pe cari îi ținem degeaba și n-am reușit.

Dar ce valoare mai au textele penale, care condamnă la 10, 15 sau 20 ani închisoare, când apoi vine amnistia? Câteodată chiar Direcția Penitenciarelor cere singură amnistia, pentru că nu mai are unde să bage pe infractori sau pe cei cari stau în prevenție.

Nu există nici o statistică, în care să se arate ce devin cei cari au fost condamnați. În asemenea condițiuni, nu mai are nici un rost o statistică judiciară privitoare la infractori.

Am vrut să reglementez regimul femeii infractoare și al copilului infractor, regim care a fost prevăzut într-o lege foarte veche a penitenciarelor. Nu există nici o statistică.

Ați amintit dv., domnule Mareșal, că în 1941 n-aveam nici un fel de date privitoare la aprovizionare; vă amintiți că, atunci când, în urma unor rapoarte alarmante, m-am ocupat de regimul economic, am spus că n-am constatat existența nici unui plan și a nici unei statistici privitoare la prezența capitalurilor străine în întreprinderile românești. Nu exista nici o statistică privitoare la naționalitatea capitalurilor, deci nu putea exista nici o concepție de apărare națională, care să țină în mână industriile cheie și să asigure un minim de independență economică pentru poporul român. Am cerut statistici privitoare la creditele acordate, la circulația activă a capitalurilor, ca instrumente de producție, nu la situația lor statică – nimic. Am cerut statistici privitoare la materiile prime, statistici referitoare la intrările de materii prime – nimic.

În asemenea condițiuni, fără îndoială că, dacă poate să fie vorba de o defectuositate a regimului nostru de statistică în ministere, aceasta este datorită lipsei totale de organizare și a unei concepții în organizarea Statisticii de Stat și a introducerii acestei concepții în practica administrativă.

Și astăzi, domnule Mareșal, se discută, după cum vedeți, problema teoretică și abstractă a centralizării serviciilor statistice într-un singur serviciu sau a descentralizării serviciilor pe ministere, care este o altă formulă sau aceea a autonomiei totale a unui serviciu, care ar depinde de o singură organizare, dirijând statistica sau acea uniformitate sau unitate profesională pentru specializarea personalului și obligațiunea de a nu avea personal statistic decât pe această bază de pregătire uniformă.

Domnule Mareșal, câtă vreme nu adoptăm un principiu și nu ne decidem pentru o soluție, putem să facem toate oficiile de studii. Oficiile de studii nu sunt oficii statistice și nu li se pot cere oficiilor de studii funcțiuni statistice. Un oficiu de studii într-un departament este organul cerebral și tehnic, care oferă pragmatismului și rapidității actului administrativ soluția documentată și comparată cu stările din alte țări. Acesta este oficiul de studii, care nu se poate transforma într-un oficiu statistic și nici nu poate să-și ia răspunderi statistice.

De aceea, cred că putem stabili astăzi un principiu de bază: principiul că dl. dr. Mănuilă și Institutul Central de Statistică să-și ia angajamentul de a organiza cadre, pentru dobândirea uniformității și pregătirii tehnice a personalului statistic din administrația noastră.

A doua obligațiune: dl. dr. Mănuilă trebuie să asigure specializarea acestui personal, a acestor cadre, în domeniile principale ale activității naționale de Stat și statistice, după cum este vorba de demografie sau de statistică sanitară, de statistică de ordin economic sau de statistică judiciară sau socială, toate aceste elemente fiind esențialmente deosebite și neputând duce la o unitate de pregătire a personalului. Într-adevăr, nu vom putea niciodată face ca personalul, care este pregătit pentru complectarea unei fișe la arie, să studieze și problema natalității sau a mortalității la sate. Dacă falsificăm realitățile, nu înaintăm cu nimic.

Pe de altă parte, va trebui, domnule Mareșal – și vă rog să aprobați chiar astăzi –, să luăm altă măsură, care, la Ministerul Finanțelor, s-a luat în materie de contabilitate. Deși s-a spus că după faza metafizică, am intrat în terorismul contabil, atunci când s-a ajuns la ideea că contabilitatea (*sic!*) este o știință tehnică, pe care n-o putem improviza, s-a creat corpul contabililor în Țara Românească. În același timp s-a creat un cadru de Stat al contabilității, adică direcțiile și serviciile de contabilitate publică, aceste direcții și servicii, care nu depind de fiecare departament, nici în privința personalului, nici în privința funcțiunii, ci depind de Ministerul Finanțelor, care recrutează, numește, înaintează și schimbă acest personal.

Cred că va trebui ca în statistică să ajungem la aceeași soluție: alături de principiul cadrelor și de formarea unitară și uniformă a personalului, trebuie să ajungem și la unitatea de serviciu, nu numai la unitatea personalului, și anume: Institutul de Statistică să-și ia răspunderea de a organiza în fiecare administrație, fie în administrațiile centrale, în departamente, fie în administrațiile regionale sau locale, coborâte mai jos, până la prefecturi, preturi sau comune, servicii statistice, care să depindă, în această filieră de organizare statistică pe întreaga țară, de Institutul de Statistică.

Dacă, după ce se vor crea asemenea cadre, dl. dr. Mănuilă va vedea că este insuficient numărul funcționarilor de care dispune astăzi, poate folosi elementele de astăzi, însă treptat, treptat le va înlocui și în modul acesta va asigura specializarea personalului și uniformitatea serviciului, fiindcă pe această unitate de cadre și de acțiune nu se poate realiza un regim statistic în România.

Pe de altă parte, atâta vreme cât n-aveți asemenea personal pregătit, trebuie să vă explicați de ce unele departamente, obligate de noi să prezinte anumite date pentru luarea unor hotărâri, trebuie să le comunice, totuși, trecând peste tehnica dv., care nu funcționează, pentru că nu există.

Nu voi cita statistica invalizilor, orfanilor și văduvelor, care a durat peste opt luni de zile și pe care nici astăzi n-o avem; și chiar dacă o avem, de atunci și până acum s-au mai adăugat și alte elemente și nu mai puteți exercita un control asupra datelor decât prin declarațiile celor interesați și prin birourile locale. Fără îndoială, însă, că aceasta a fost o statistică serios organizată.

Iată, dlui Stoicescu i s-a cerut astăzi o statistică a conturilor creditoare și debitoare la casele țărănești și alte date. O statistică de felul acesta s-a cerut azi Băncii Naționale.

Sunt la un moment dat nevoi practice de informare, care cer să se treacă peste rigiditatea întârzierii sau științificizarea, pe care o urmăriți dv. Dacă vreți să nu se treacă n-aveți decât o singură cale: formarea cadrelor, organizarea personalului și alcătuirea acestei unități de acțiune, prin servicii astfel specializate.

Dacă nu puteți face aceasta și nu vă puteți lua răspunderea, atunci mergem în aprioric; nu putem nici critica, nici judeca, nici condamna, pentru că atâta vreme cât nu există o organizare de temelie și cadre statornic pregătite, care să stea la dispoziție, nu se poate spune că a fost înlăturată o organizare temeinică, în folosul unei acțiuni apriorice sau în folosul unei acțiuni statistice neserioase.

De aceea, cred eu că problema trebuie să se pună pe aceste baze, atât în ceea ce privește folosirea statisticii în învățământ, cât și în ce privește problema organizării statisticii în ministere.

Mareșal I. Antonescu: Domnilor, am aici o statistică și niște grafice, care privesc învățământul din Transilvania de Nord. Datele au fost culese de Serviciul Statistic, în baza ordinului pe care l-am dat, pe baza unei informații pe care am primit-o, că la anumite școli din Ardealul de Sud se găsește un număr de profesori cari nu intră în cadrul legal.

Am pornit de la această notă informativă și am ajuns la un studiu interesant în ce privește școala noastră din Ardealul cedat și din Ardealul de Sud. Veți vedea, din aceste grafice pe care le talmăcesc acum, care este situația noastră sub raportul învățământului, în Ardealul de Nord, față de situația învățământului unguresc în Ardealul de Sud.

Din datele statistice, constatăm că în Transilvania de Sud avem 369.000 unguri, ceea ce reprezintă 10,9% din populația Transilvaniei de Sud, iar în Transilvania de Nord avem 911.000 unguri, cari reprezintă 36% din toată populația, și românii reprezintă 49%. În Ardealul de Sud suntem 68% români, față de 10% unguri, și în Ardealul de Nord suntem 49% români, față de 36% unguri.

Care este raportul, în ce privește învățământul? Pe când ungurii, cari nu reprezintă decât 10% din populația din Ardealul de Sud, au 19 școli secundare ungurești, ceea ce revine la un milion unguri 52,3% școli, noi, în Ardealul de Nord, avem 8 școli românești, ceea ce revine 8,8% școli, la un milion locuitori.

Vedeți deci că la 300.000 unguri – și iată de ce sunt necesare aceste date și aceste grafice statistice, sunt 19 școli secundare...

I. Petrovici: Douăzeci și una.

Mareșal I. Antonescu: Cu atât mai rău. .... pe când la 1.173.000 români, noi nu avem decât 8 școli.

Situația este mai gravă, și din alt punct de vedere. Din punct de vedere al personalului unguresc, al profesorilor unguri de la școlile din Transilvania de Sud, și al personalului românesc de la școlile noastre, care sunt în număr atât de redus în Transilvania de Nord, constatăm că pe când în Transilvania de Sud, unde avem 19 școli – dl. Petrovici spune 21 – iar în Transilvania de Nord noi avem 8 școli, noi avem în Transilvania de Sud 51 profesori, iar ungurii au 188.

De ce sunt numai 51 profesori ?

S. Mănuilă: Sunt date primite de la Ministerul Culturii Naționale.

I. Petrovici: În Transilvania de Nord sunt 144 profesori secundari la școlile confesionale și la școlile Statului, și în Transilvania de Sud, 257.

Mareșal I. Antonescu: Uitați-vă pe acest grafic, domnilor, ca să vedeți disproporția dintre numărul școlilor și profesorilor români și unguri, în Transilvania de Nord și în Transilvania de Sud. De aceea rog pe dl. ministru al Școalelor ca, împreună cu Ministerul de Externe, să studieze această problemă și să ajungem la o dreptate națională, căci nu se mai poate ca noi să contribuim la cultura ungurească – fiindcă Statul contribuie –, iar dincolo să fim într-o totală carență. Deci trebuie urmărită această problemă, ca să nu mergem la derivă.

Dacă mergem mai departe, la numărul de elevi, constatați că la 300.000 unguri din Ardealul de Sud, avem 2.671 elevi în cele 21 școli secundare.

I. Petrovici: 2.937.

Mareșal I. Antonescu: Pe când, la 1.173.000 români, se găsesc numai 1.155 copii în școlile secundare, care sunt învățați de profesori unguri.

Iată la ce servesc aceste statistici. Vă rog să le luați în analiză, și să găsiți soluția în această privință, până la anul viitor, căci ori ne dau ungurii dreptul să avem școli, proporțional cu numărul de locuitori, ori reducem școlile lor de aici.

Și sub raportul profesorilor trebuie să procedăm la fel.

Sub raportul numărului de elevi, este o situație pe care n-o putem analiza, fiindcă o mare parte din copiii cari ajunseseră la vârsta de a urma liceul, s-au refugiat. Dar și de la ei s-au refugiat. Și, în raport cu cifra populației lor, cei cari s-au refugiat la ei sunt mai mulți decât românii cari, în raport cu cifra populației, s-au refugiat în Vechiul Regat.

Iată încă un aspect al problemei statistice, care trebuie să fie analizat cu toată atenția.

I. Petrovici: Domnule Mareșal, pentru că suntem în preajma unor oferte ale ministrului maghiar, vream numai să vă atrag atenția asupra unui singur punct, nu într-o altă detalii.

În momentul de față, dacă ungurii ne-ar oferi să deschidem tot atâtea școli românești, câte școli ungurești sunt la noi, n-am avea profesori, în Ardealul de Nord, pentru că marea majoritate sunt refugiați.

Aceasta este o chestiune conexasă, care trebuie relevată împreună cu înființarea școlilor românești în Ardeal.

M. Antonescu: Domnule Mareșal, dacă îmi îngăduiți, fiindcă n-aș vrea să las Consiliului de Miniștri impresia că până astăzi n-am încercat tot ceea ce era posibil în această privință, aș vrea să dau unele lămuriri.

Întâi, este adevărat că Ministerul de Externe are, în general, o activitate foarte ingrată. El trebuie să arate foarte puțin din ceea ce face; pentru că în momentul când arată, acțiunea lui încetează să mai fie de politică externă.

În materia aceasta a Transilvaniei de Nord, însă, condamnarea aceasta la tăcere și la nearătarea activității era îndoielnică, pentru că alături de măsurile și tehnica generală a politicii externe, care dacă aș fi arătat-o, s-ar fi întors încontra Statului, alături de aceasta, chiar prietenii noștri, germanii și italienii, m-au chinuit, de la 1941 și până astăzi, în modul cel mai odios, ori de câte ori am luat măsuri de retorsiune sau represalii împotriva Ungariei.

Am găsit, luând Ministerul de Externe – și chiar înainte de a lua acest minister – ocupându-mă de problemele din Transilvania de Nord, o situație înspăimântătoare: nenumărate școli desființate, biserici închise, dărâmate sau transformate în grajduri, o sumă întreagă de proprietăți, cărora li se aplicase ordinul 1.440, ducea la deposizarea românilor, o sumă întreagă de bunuri economice românești confiscate, pur și simplu, de unguri, fără nici o formalitate, comerțul românesc și activitatea economică în Transilvania de Nord inexistentă, pentru că ungurii o împiedicau; funcționarii români, cari se găseau în administrația de Stat, izgoșiți, și chiar în întreprinderile private, muncitorii calificați abia puteau fi admiși.

Am întocmit memorandumuri, unele de 600 pagini, pe care le-am prezentat la Berlin și la Roma, cerând, în conformitate cu angajamentele anterioare, respectarea principiilor puse și a drepturilor elementare ale populației românești.

N-am primit nici un răspuns, în afară de unele făgăduieli.

Am trecut la măsuri de retorsiune. Prin retorsiune am desființat, din 78 ziare ungurești, câte apăreau în România, și am redus la 3 numărul ziarelor ungurești; și chiar și pe acestea le vom supune unui nou examen, ținând seamă de publicațiile noastre.

Am luat, după aceea, o serie de măsuri economice. La inspectorii de control instituți de Guvernul maghiar, am instituit de asemenea inspectori de control, ca și controlori de imobile, pentru ca prin retorsiune să constrângem cel puțin la respectul drepturilor.

În ce privește cooperativele românești, care fuseseră desființate sau puse în imposibilitate să lucreze în Transilvania de Nord, am răspuns cu mijloace de retorsiune. Guvernul maghiar a fost silit să revină asupra măsurii.

De asemenea, în fiecare zi, și astăzi, între Marele Stat Major și Ministerul de Externe – și de un an și jumătate această activitate continuă – există o coordonare completă. De îndată ce se iau măsuri, fie privitoare la mobilizări, fie la rechiziții, fie la concentrări de muncă, fie la orice alte măsuri privative de libertate, sau care ating dreptul de muncă, răspundem cu măsuri identice, sau mai grave.

Ori de câte ori români de ai noștri au fost condamnați – și unii au fost condamnați la moarte, ca învățătorul Butnaru și fiul său – nu numai că am făcut intervenții personal, dar până la urmă am procedat la arestări și condamnări asemănătoare, pentru că aveam și prilejul acestor condamnări, mult mai legitimate decât ale celor din Transilvania de Nord.

De aceea, pot să vă asigur că din 1940, în special din primăvara anului 1941, și până în 1944, nu a existat sector în care să se desfășoare o acțiune de prigoană sau de lezarea drepturilor românești, fără să răspund.

Pot să vă mărturisesc – și îi fac omagiu public aici – că într-o zi ministrul Filotti a venit la mine și, cu toate că măsurile de retorsiune de aici uneori împlânzeau situația acolo, dl. Filotti, cu lacrimi în ochi mi-a spus: „Vă rog rechemăți-mă; nu mai pot să suport suferințele românilor de acolo”. I-am răspuns: „Te rog să găsești și în suferința mea, care este tot ca a d-tale, un îndemn, fiindcă d-ta ai o răspundere locală, pe când eu am o răspundere generală, de ministru de Externe. Iată ce se face; iată imposibilitatea unei acțiuni mai strânse”.

Am făcut apoi retorsiune în materie economică, de rechiziții. Am discutat cu Comisia Henke-Roggeri, și deliberările sunt stenografiate, domnule Mareșal.

Am prezentat, în ședințe care au durat zile întregi, cu statistici pe care dl. Mănuilă mi le-a pus la dispoziție atunci, și în privința refugiaților, și în privința bunurilor din Transilvania de Nord, după datele pe care le aveam, pe baza arhivelor de care dispuneam, și pe baza tuturor actelor, am prezentat eu însumi, în afară de dl. ministru Davidescu și colaboratorii mei de la Externe, absolut toate cazurile, dacă era vorba de o confiscare de proprietate, dacă era vorba de o atingere a exercițiului comerțului, sau a muncii, cu nume concrete, dând absolut toate amănuntele.

Când, la un moment dat, problema gravă a expulzărilor era atât de amenințătoare, încât riscam să vedem golită Transilvania de Nord de români, am mers eu însumi la Turda, și comisia militară de constatare la frontieră a asistat la anchetele pe care eu însumi le-am întreprins, ascultând de la copiii de 8 ani, de refugiați, și până la bătrâni, și întocmind, ca urmare, comisiile pentru refugiați, și organele de informație, de luare de declarații, cu fotografii de amprente digitale, și toată procedura pentru a întocmi acte care să nu poată fi niciodată contestate, și complectând aceste declarații, privitoare la statutul și condiția persoanei, cu toate actele și lămuririle pe care le da fiecare despre condiția economică sau personală din acele regiuni.

În asemenea condiții, vă asigur că primesc orice judecată. Dl. Mareșal știe că atunci când eu mersesem foarte departe, și provocasem chiar un incident de presă, ca urmare, cu Germania, și apoi au fost și măsuri de retorsiune și de rechiziții economice aplicate aici, ținând seamă de situația militară, că nu avem decât 6 divizii în țară, n-am putut, ca ministru de Externe, să merg la acte mai grave, pentru că ne găseam într-o situație militară; și domnul Mareșal însuși mi-a declarat că nu trebuie, în acel moment, să provocăm situații care să ducă Ungaria la un act de iresponsabilitate, provocând o situație și mai gravă, fie pentru cei din Transilvania de Nord, ca urmare a măsurilor de retorsiune, pentru că ar fi și mai prigonii, fie chiar un act grav din partea Ungariei, folosind acel moment militar.

În ce privește școlile, fără îndoială că cu (*sic!*) simțul de răspundere pe care îl am, ca profesor, din primul ceas m-am ocupat și de problema școalelor.

Am avut de plătit două greșeli făcute anterior, și anume statizarea învățământului confesional din Transilvania, îndată după Unirea din 1918, fără statizarea învățământului confesional ungar din Transilvania; și a doua greșeală, lăsarea de a veni aici a personalului didactic din Transilvania de Nord, la 1940.

Prima greșeală a condus la această situație: în timp ce Ministerul nostru a respectat învățământul confesional ungar în România, ungurii putând, cu titlu de învățământ confesional, să-și organizeze până și școală de agricultură în țara noastră, noi am purces imediat la statizarea întregului învățământ românesc din Transilvania de Nord.

Când Ungaria, la 1940, a luat, prin actul de la Viena, teritoriul Transilvaniei de Nord, școlile fiind statizate, principiul de drept internațional al succesiunii de la Stat la Stat, îngăduind să se aplice succesiunea și acestui regim de organizare a școlilor, a substituit Statul Ungar în organizarea de învățământ a școlilor românești de acolo, devenind, prin aceasta, stăpânul și organizatorul tuturor școlilor românești, primare, secundare și profesionale, din Transilvania de Nord.

În aceeași vreme, însă, la noi s-a păstrat învățământul confesional ungar și s-a lăsat ca să continue funcțiunile lui, fără ca de la început să se pună o problemă de retorsiune, adică de limitare a cadrelor de învățământ și a condițiilor de învățământ, identice cu acelea pe care le aveau românii în Transilvania de Nord.

Ca urmare, d-lui von Ribbentrop, cu ocazia vizitei de la Berlin, i-am depus, o dată cu un memorandum de 300 pagini, *Soarta Românilor din Transilvania de Nord*, o serie de note, pe care le consideram de imediată urgență. Între acestea intra problema Ordonanței 1440, pentru că ungurii începuseră să depoziteze pe români, chestiunea școlilor din Transilvania de Nord, chestiunea profesiunilor românilor din Transilvania de Nord, cu date statistice, cu nume de persoane, nu numai cu cifre, indicând numele avocaților, medicilor, inginerilor, funcționarilor, ale tuturor acelor care în Transilvania de Nord nu puteau să-și exercite profesiunea.

Dl. von Ribbentrop m-a rugat să nu trec la măsurile de retorsiune și represalii, pe care le anunțasem chiar atunci când am depus actele, spunând că nici o putere din lume nu poate împiedica dreptul Neamului Românesc de a apăra soarta românilor din Transilvania de Nord. Mi-a făgăduit că va interveni, și cu siguranță se va ameliora această situație.

A făcut, în adevăr, intervenție. Rezultatul, însă, a întârziat. Când a venit Comisia Henke-Roggeri, prezentându-i din nou nu numai date statistice, dar toate numele de întreprinderi românești, toate numele de forme, de persoane și de bunuri, care au fost atinse, am atras atenția că în nici un caz nu mai putem suporta acest regim și că vom trece la măsuri de retorsiune și de represalii.

Dl. Henke și dl. Roggeri au făgăduit ca, printr-o recomandare internațională, să constate această neegalitate a regimului românesc față de cel ungar, crezând că, poate, într-o bună zi, pe plan istoric mai mare, să servească Neamului Românesc, pentru a arăta că chiar (*sic!*) și în 1940, Ungaria n-a învățat nimic din toate lecțiile istoriei și continuă abuzurile, cu toată stăruință Germaniei și a Italiei.

Aceasta explică pentru ce, în înțelegere cu Ministerul Culturii Naționale, n-am aplicat de îndată măsuri de retorsiune în ce privește școlile, pentru ca astfel să putem restabili echilibrul.

Acest echilibru, însă, nu poate fi restabilit decât îndreptând a doua greșală. Pentru ca dacă, mâine, ungurii ar spune – și voi arăta îndată ultima comunicare făcută de Guvernul Ungar – că ne recunosc libertatea de învățământ și ne dau dreptul să organizăm învățământul, noi, în acest moment, nu dispunem în Transilvania de Nord de cadre suficiente pentru organizarea învățământului secundar și profesional, și chiar a celui primar, în unele părți, pentru că este școală de Stat ungară, din cauză că cea mai mare parte a cadrelor noastre de învățământ a părăsit Transilvania de Nord, la 1940.

Totuși, trecând peste toate aceste contingente, am aplicat soluția închiderii celor 3 școli ungurești, la care ungurii țineau foarte mult. Ca dovadă, a fost reacțiunea produsă în Parlamentul ungar, de la 27 noiembrie, când, contele Bela Teleky, șeful partidului din Ardealul de Nord, s-a arătat indignat de acest lucru, vorbind de trecutul școlii din Aiud, de școala din Brașov, de Gimnaziul de fete din Brașov, care reprezintă școala veche ungurească, și pe care civilizația românească nu le lasă să funcționeze.

În toată această vreme am discutat continuu cu Guvernul Ungar soluția practică pentru restabilirea drepturilor de învățământ în Transilvania de Nord.

În ziua de 18 ianuarie, ministrul Ungariei, ca urmare a măsurii de retorsiune, mi-a făcut o propunere scrisă, privitoare la restabilirea unor drepturi de învățământ. Înainte de a veni cu aceasta, și în chiar ziua când s-a prezentat noul ministru al Ungariei, prima oară la mine, mi-a spus că mă roagă, în interesul unei bune dezvoltări a raporturilor dintre România și Ungaria, în aceste ceasuri grave pentru ambele țări, mă roagă să revenim asupra măsurii de închidere a acestor trei școli, făgăduind că Guvernul Ungar va face o revenire largă pentru învățământul românesc, dar nu poate s-o facă sub presiune.

I-am răspuns că nu primesc acest limbaj, de mare putere, că regret că prima dată când fac cunoștința dumnealui, la începutul misiunii, trebuie să-i țin acest limbaj; dar că nu consider presiune închiderea a trei școli ungurești de câteva săptămâni, atunci când noi așteptăm de 2 ani restituirea unor drepturi pe care le-a avut totdeauna populația românească și fără de care nu se poate concepe viața românească în Transilvania de Nord.

Am cerut să comunice dlui Kallay că nu numai că nu revin asupra acestei măsuri, dar că dacă și în acest domeniu Guvernul Ungar nu va respecta principiul parității și reciprocității, ca în materie de ziare, pe care l-am aplicat anii precedenți, vom reduce numărul școlilor ungare din România nu numai pentru un sistem paritar de școli între noi și unguri, ci paritar și proporțional, în același timp.

Cu alte cuvinte, dacă la o populație de 1.100.000 români din Transilvania de Nord, numărul școlilor trebuie să fie un număr stabilit, numărul școlilor ungurești din România trebuie să fie nu un număr egal, cu un număr corespunzător faptului că aici nu sunt decât 400.000 unguri. Și i-am dat termen, pentru că dacă nu îmi comunică o modificare a atitudinii, în termen de 30 zile, la fel ca în materie de ziare și de publicații, voi aplica regimul și în materie de școli.

La 18 ianuarie 1944, ministrul Ungariei a venit întâi să-mi comunice că Guvernul Ungar acceptă, în principiu, restabilirea întregului învățământ confesional în Transilvania de Nord.

Cu toată ura – este singura ură pe care o port în sufletul meu, ura pe care o port Ungariei, și lipsei sale de omenie și de civilizație – nu mă pot abține de a considera această recunoaștere de principii a învățământului nostru confesional, ca cel dintâi act serios pe care îl face Guvernul Ungar, în această direcție. Fiindcă prin învățământul confesional vom putea organiza, în Transilvania de Nord, nu numai instrucțiunea din sate și din pătura noastră de cărturari sau de burghezie, dar vom putea întreține și elementele naționale, făcând o solidaritate între Școală și Biserică, prin această nouă organizare, reîntorcând, cu alte cuvinte, tradiția Școlii transilvănene, la tradiția pe

care a avut-o și care va da putere de rezistență românilor din Transilvania de Nord, prin acest centru moral și național pe care îl reprezintă învățământul confesional.

Când i-am cerut, însă, să precizeze data reintroducerii acestui învățământ confesional în toată Transilvania de Nord, întâi a spus că însăși declarația de principiu este un mare lucru pe care îl face Guvernul Ungar.

În al doilea rând, că practic n-o vom putea realiza, pentru că lipsesc cadrele de învățământ.

I-am declarat d-lui ministru al Ungariei că nu iau act de declarația privitoare la restabilirea învățământului confesional, decât dacă este întovărășită de data și de condițiile în care acest învățământ confesional va fi restabilit. Până atunci consider situația identică.

O făceam aceasta, Domnule Mareșal, cu toate că în aceeași zi, ministrul Ungariei remitea o notă scrisă, prin care declara formal: „Le Gouvernement Royal de Hongrie est disposé :

1. à rendre à la Direction de la Fondation – pur être administré par l'organe autonome de celle-ci – le lycée de Naszod, y permettre la distribution des bourses provenant du fonds de la Fondation et à consentir à ce qu'un président à élire en remplacement du président nommé par le Gouvernement y entre en fonctions”.

Problema Fundației Năsăud, pe care o cunoașteți, desigur, din tot trecutul românesc, restituirea acestui fond și dreptul de administrare autonomă, cu alegerea de președinte făcută de românii din Comunitate, este de asemenea un pas sănătos înainte, pentru restabilirea drepturilor și acțiunii noastre culturale.

„2. à autoriser la continuation de l'enseignement actuellement suspendu dans le lycée de Kolozsvár, à renoncer à la suspension de l'enseignement dans le lycée de Nagyvarad et à assurer que les examens des étudiants puissent avoir lieu à la fin de cette année scolaire.”

Ca urmare a suspendării învățământului în cele 3 licee ungare, au închis, aplicându-ne tot ei retorsiunea nouă, liceul de la Cluj, au închis liceul de la Oradea și, în același timp, au creat studenților noștri, din Universitățile ungurești, o imposibilitate totală de studiu. Au fost loviți, au fost goniți din Universitate. Aceasta m-a silit ca să chem pe ministrul Ungariei și să-i spun că mă voi duce să prezidez chiar eu ședința Facultății de Drept, care va cere Universității românești excluderea tuturor studenților unguri, ca răspuns la actul de brutalitate făcut de unguri asupra studenților noștri de la Cluj.

Am făcut, desigur, intervenții diplomatice. Și, Domnule Mareșal, am făcut mai mult decât atât: am arestat chiar studenții de etnicitate ungară de aici și i-am dat afară de la cursuri, eu, profesor de Universitate.

După aceea, am păstrat, cu toate insistențele, închiderea acestor școli. Am încercat intervenții, prin Vatican, în ce privește aceste școli confesionale, unele din ele având fie o structură catolică, fie având legături cu cercurile catolice.

Am trecut peste toate acestea. I-am răspuns și Nuntîului Papal, că nu numai că nu revin, dar au datoria să intervină pentru stabilirea tuturor drepturilor românești de învățământ în Transilvania de Nord, pentru că altfel duc la desființarea învățământului confesional ungar de la noi, prin reciprocitate față de regimul aplicat în Transilvania de Nord.

„3. à exempter de tout cantonnement militaire les écoles et internats de langue d'enseignement roumaine.”

La un moment dat, ca să ne creeze și mai mari dificultăți, au făcut să se rechiziționeze localurile școlilor noastre de acolo, pentru ca în modul acesta, în fapt, și cu titlu legal de măsuri militare de război, să împiedice ținerea învățământului.

Am făcut același lucru, și dl. general Șteflea mi-a dat tot concursul, pentru ca școlile ungurești din Transilvania de Sud, chiar și internatele, să fie ocupate și rechiziționate. Până și pe preoții catolici i-am scos, din case în care unii crescuseră, și n-am ținut seamă de nimic.

„4. à transférer aux écoles de langues d'enseignement roumaine le personnel enseignant d'origine ethnique roumaine et à réengager dans celles-ci du personnel retraité d'origine ethnique roumaine.”

Ministerul Ungariei, ca urmare a acestei comunicări, cerând firește ca să se revină asupra măsurilor de retorsiune luate, făgăduia, pe de o parte, restabilirea învățământului confesional, pe de altă parte, admiterea tuturor membrilor corpului didactic, primar, secundar sau profesional, pe care i-am recomanda noi, pentru completarea cadrelor din învățământul din Transilvania de Nord. A fost discuție dacă are dreptul să revizuiască pe unii dintre ei, temându-mă ca nu cumva prin acest drept de revizuire personală, să paralizeze intrarea în învățământ. Am respins și aceasta, și după negocierile cu dl. Kallay însuși, care se ocupă de această problemă, până la urmă au spus că au primit formula pe care o propusesem, ca numai de comun acord și pentru motive de ordine publică flagrantă.

Prin urmare, în această privință, domnule Mareșal, vă asigur că atât Ministerul Culturii Naționale, cu care am lucrat în perfectă înțelegere, cât și Ministerul Afacerilor Străine, care a lucrat și are toată drama aceasta românească adunată în acte, în cifre și în fotografii – există un serviciu special la Direcția Politică, domnule Mareșal; dacă domnii miniștri vor să meargă, vor vedea acolo cu ce pregătim Conferința de Pace, dacă vom avea această sarcină grea să ne apărăm drepturile noastre asupra Ardealului: acolo sunt dosare cu acte, cu cifre, cu fotografiile bisericilor dărâmate, cu fotografiile bisericilor transformate în grajduri, cu fotografiile copiilor refugiați și cu toate celelalte acte, statistici, grafice și situații referitoare la toți refugiații, întocmite pe baza datelor Institutului Central de Statistică –, atât Ministerul Culturii Naționale cât și Ministerul Afacerilor Străine au lucrat la adunarea întregului material documentar.

Ministerul de Externe nu putea să facă în această perioadă prea mare publicitate acestor lucrări, pentru că, până în ultima vreme, când am trecut, fără să țin seama de nici o considerație, la măsuri de represalii, și miniștrii Germaniei și Italiei n-au mai venit cu intervențiile de altădată, până la această dată, cel mai neînsemnat act produs în România, cel mai neînsemnat articol publicat într-un jurnal românesc, care se referea la actul de la Viena, la această sfâșiere a Ardealului, făcea ca imediat să apară de la Legația Germană domnul Killinger sau domnul Stelzer, care, câteodată, remiteau câte o notă scrisă sau verbală, ca să protesteze împotriva acestei abateri de la regim.

Au fost zile – și nu v-am mărturisit, domnule Mareșal; și poate că nu v-aș fi mărturisit nici astăzi – când am chemat pe domnul Killinger și i-am înmănat scrisori adresate domnului Göbbels, cu care am avut convorbiri, atunci când am fost la Berlin,

și în care arătam că nu este posibil ca un român conștient și demn să poată admite această situație, iar o națiune care luptă pentru crearea unei lumi noi nu poate să îndure mai departe nedreptățile pe care le suferă poporul românesc din Transilvania de Nord.

Am criticat și în scris și verbal actul de la Viena, așa cum ați făcut și dv., domnule Mareșal, în convorbirile pe care le-ați avut cu Führerul și cu domnul Ribbentrop, și am tras toate concluziile din constatarea caducității acestui act, la capătul unor stări grave de ofensă a omeniei, nu numai a simțului românesc din mine, în timp ce erăți pe front și în timp ce în fiecare lună veneau din Ardealul de Nord câte 16.000-17.000 români printr-un singur punct de graniță; într-unul din ele au venit 70.000 români într-o singură lună, și în același timp în Transilvania de Nord populația unor regiuni întregi era înfometată, casele erau devastate, bisericile erau dărâmate.

Am făcut tot ce s-a putut în condițiunile internaționale actuale, Germania având interesul și chiar datoria ca să nu dea celor din afară impresia că între doi aliați un conflict este pe punctul să nască. De aceea, punctul de vedere german, pe care trebuie să-l vedem, stăpâna cu mare stăruință și considera ca o problemă de arbitraj între noi și Germania atitudinea pe care o luăm față de Ungaria în această perioadă.

Am trecut peste toate acestea și am făcut foarte multe acte, care depășeau răspunderea și tehnica sau prudența diplomatică.

Vă asigur că și în materie de Școale am urmărit același lucru și am făcut tot ce am putut.

Mareșal I. Antonescu: Domnilor, tot ce a spus domnul Mihai Antonescu este foarte interesant. Domnul ministru al Culturii Naționale va lua însă măsuri ca, începând de anul școlar viitor, situația aceasta de inegalitate totală între noi și unguri să dispară cu totul. Situația politică și militară este de așa natură încât România nu mai poate primi injoncțiunile tuturor în ceea ce privește drepturile sfinte ale Neamului Românesc. Deci, nu numai că trebuie să existe un paralelism și o egalitate complectă între Ungaria și noi, dar și sub raportul numărului liceelor, al elevilor și al profesorilor, raportate la numărul de populație, trebuie să existe o egalitate totală; același lucru în privința tratamentului.

Dacă ungurii nu se supun acestor măsuri, toate școlile lor, toate, absolut toate, vor fi închise cu începere de anul viitor; este un lucru pe care trebuie să-l știe cu toții și pe care trebuie să-l aplicăm.

Realitatea graficelor și a cifrelor stă în fața noastră și noi nu ne putem justifica în fața Istoriei, dacă nu aplicăm aceste măsuri. Au depășit prea mult măsura, ungurii.

Și dacă ei n-au personal didactic suficient acolo, trebuie să-l primească pe acesta, pe care-l trimitem noi.

M. Antonescu: Am tratat pe baza aceasta.

Mareșal I. Antonescu: Dacă nu primesc, închidem școlile și lăsăm numai atâtea școli câte corespund numărului populației. Deci, să intrăm în această privință pe drumul egalității, al omeniei, al legalității și al raporturilor bune dintre vecini.

I. Petrovici: Domnule Mareșal, orișice om care simte cu adevărat românește nu poate fi decât de perfect acord cu programul pe care dv. l-ați preconizat. Este incontestabil, însă, că măsuri care să meargă până la suprimarea totală a școlilor, noi n-am fi putut lua decât în legătură cu Ministerul Afacerilor Străine.

Mareșal I. Antonescu: Acum mergem așa până la sfârșitul anului școlar. Noi continuăm să tratăm, însă nu e mai puțin adevărat că ungurii trebuie avertizați din vreme.

M. Antonescu: Chiar și în cursul acestui an.

Mareșal I. Antonescu: Dacă se poate, cu atât mai bine. Trebuie să terminăm odată.

I. Petrovici: Un singur lucru vreau să adaug, domnule Mareșal: dacă pentru măsuri radicale, trebuie o hotărâre luată de Conducătorul Statului și de domnul ministru de Externe, vă asigur că, în cadru mai mărunț, am închis, în cursul acestor doi ani, foarte multe școli maghiare, fiindcă nu îndeplineau condițiunile legale, fie de local, fie de număr de elevi, fie de profesori.

Pe acest teren mai mărunț și în numele legii, am închis foarte multe școli maghiare, pentru ca măcar în acest fel să ne apropiem de un echilibru.

Mareșal I. Antonescu: Domnilor, vreau să vă arăt acum altă situație foarte interesantă, așa cum reiese dintr-un studiu statistic, în ceea ce privește Culte.

Domnilor, avem o țară cu o populație de 16.805.388 locuitori. Din aceștia, sunt:

1) ortodocși.....	14.056.100 locuitori
2) greco-catolici (uniți).....	537.183 "
3) rom.-catolici	798.218 "
4) reformați (calvini)	269.971 "
5) evanghelici (luterani)	306.904 "
6) unitarieni	31.444 "
7) alte confesiuni	865.476 "

Vasăzică, sunt 14.000.000 de credincioși ortodocși față de 2.800.000 credincioși de alte confesiuni.

Iată acum cât cheltuiește Statul anual cu întreținerea, în genere, a unui slujitor bisericesc:

1) greco-catolic (unit)	lei	170.444
2) romano-catolic	„	166.645
3) unitarian	„	158.681
4) evanghelic-luteran	„	152.377
5) reformat-calvin	„	149.363
6) cu întreținerea în genere a unui slujitor ortodox, Statul cheltuiește numai	„	106.121,

ceea ce înseamnă că noi, majoritatea Neamului Românesc, contribuim pentru ca un preot greco-catolic să fie plătit cu 170.000 lei anual, pe când un preot ortodox să fie plătit numai cu 106.000 lei anual.

De asemenea, în timp ce Statul cheltuiește, pentru necesitățile sufletești ale unui credincios greco-catolic, 309 lei anual, pentru necesitățile sufletești ale unui credincios ortodox cheltuiește numai 137 lei pe an, adică mai puțin decât jumătate.

Vedeți, domnilor, care este situația din acest punct de vedere.

Acum, dacă trecem la numărul parohiilor cultului ortodox și greco-catolic, în raport cu numărul credincioșilor, constatăm că, în timp ce la o parohie ortodoxă sunt în genere 1562 credincioși, la o parohie greco-catolică (unită) sunt în genere numai 658 credincioși.

Iată politica făcută în această privință.

Dar, este altceva și mai grav: s-a ajuns să se calce până și Concordatul, care prevede că nu se pot crea parohii cu mai puțin de 200 credincioși și s-a ajuns să se înființeze parohii greco-catolice cu câte 1 sau 2 credincioși, din cauza presiunii care s-a făcut asupra altor guverne.

Prin urmare, deși Concordatul a fost criticat, s-a ajuns totuși ca el să fie călcat tot în favoarea greco-catolicilor, creându-se peste 160 parohii care n-au numărul legal de credincioși. Vedeți ce situație umilitoare pentru noi și ce dezordine s-a creat din acest punct de vedere. Cât de prost poate fi judecat un neam care nu-și poate apăra cele mai elementare drepturi și care nu aplică cel mai puțin convențiile internaționale, pe care le-a încheiat!

De aceea, și în această privință, Ministerul Culturii Naționale să ia în studiu această chestiune și să intre în cadrul legal. Intrând în acest cadru, respectăm toate convențiile internaționale, așa cu respectăm și legile noastre, fără să facem de la ele nici o abatere în detrimentul Neamului Românesc.

Dacă s-au comis abateri, să revenim asupra lor și să intrăm în cadrul legal. Nu mă interesează protestele nimănui. Va rezulta de aici și o economie bugetară. Deci, domnii miniștri Petrovici și Neagu se vor înțelege și vor desființa toate aceste parohii care nu îndeplinesc condițiunile cerute de legi. Vor fi desființate și parohiile ortodoxe care au fost înființate din cauza intervențiilor politice locale și care nu se încadrează în Legea Cultelor; să fie desființate și ele, ca și celelalte.

Iar, în ceea ce privește cheltuielile pe care le suporta Statul Român pentru întreținerea fiecărui preot și pentru necesitățile sufletești ale credincioșilor, n-am pretenția să fie create condițiuni mai bune pentru cultul majoritar ortodox, dar cer să nu se aplice măsuri care să nedreptățească pe slujitorii și credincioșii acestui cult, față de celelalte.

Acestea aveam de spus. Am pus și o rezoluție, care vă privește numai pe dv., domnilor miniștri de Culte, Externe și Finanțe și pe care vă rog s-o respectați.

O altă problemă care interesează numai din punct de vedere intern este aceea a *evoluției puterii de cumpărare a diferitelor categorii de salarii în perioada 1913-1943*.

Am urmărit împreună cu Ministerul de Finanțe, ca să vedem care este, sub raport financiar, situația tuturor categoriilor noastre de funcționari, pentru ca, din graficele prezentate și din statisticile făcute, să tragem concluzii pentru viitor; să constatăm nedreptățile și să căutăm mijloacele de corectare.

Am aici un grafic primit de Ministerul de Finanțe, care a fost întocmit pe categorii de salariați: militari, magistrați, funcționari administrativi, ingineri și membri ai corpului didactic.

Domnilor, am clasat pe acești funcționari după categoriile stabilite de Codul funcționarilor publici. Ce constatăm din comparația acestor grafe, luând de bază anul 1913, când salariile funcționarilor corespundeau nevoilor costului vieții și deci lea

fiecărui funcționar asigura, în condițiuni mai mult sau mai puțin bune, traiul fiecăruia? Putem spune că anul 1913 a fost un an când s-a realizat o situație cât se poate de bună pentru funcționari.

Am luat anul 1913, am trecut la 1933, când a fost perioada de criză, apoi la 1940, când am luat conducerea Statului, și la 1943.

Ce constatăm? Că de la 100%, cât ar fi fost în 1913, un general de divizie nu primește astăzi decât 26%. În 1933 primea 67%, față de 1913, în 1940 primea 48%, iar sub noi a scăzut la 26%.

Vedeți condițiile grele în care este pus astăzi să trăiască un general de divizie.

Primul președinte al Curții de Casație primea în 1933 118%, față de 1913 – deci a făcut un salt mare înainte – ca să scadă la 59% în 1940, și în 1943 să ajungă la 45%.

Un director cu o gradatie a avut în 1933 106%, apoi 60% în 1940, ca să ajungă la 27% acum, adică aproape cât un general de divizie. Un inginer inspector clasa I a ajuns la 21%. Un profesor universitar cu 4 gradatii se găsește la 29%.

Trecem la categoria B. Un maior a ajuns la 43%, iar un consilier de Curte de Apel, care are același grad după Codul funcționarilor publici, a ajuns la 26%. Un șef de serviciu cu o gradatie a ajuns la 32%, un inginer șef clasa II la 24%, un profesor secundar la 27%.

Ce mai constatăm, examinând acest tablou? Că între 1913 și 1943, lucrurile au mers la derivă, adică după cum fiecare categorie a avut pe cineva care a știut să-i susțină mai bine drepturile; căci procentul variază. Găsim o epocă în care a luat-o înainte șeful de serviciu clasa I; înseamnă că atunci i-a susținut cineva drepturile cu tărie și l-a împins înainte. Același lucru cu primul președinte al Curții de Casație.

M. Antonescu: Numai pe profesori nu i-a împins nimeni înainte, în nici o perioadă.

Mareșal I. Antonescu: În categoria C, este impiegatul fără gradatii. Acest om a trecut de la 100%, în 1913, la 145%, în 1923, datorită demagogiei, pentru ca în 1943, să ajungă la 69%. Pe când un sublocotenent avea 72,93 și 52%, impiegatul fără gradatii, care este în aceeași categorie, dar are mai puține greutăți decât celălalt, are 69%. Învățătorul, profesorul fără gradatii are 65%.

Ce mai constatăm? Că echivalarea s-a făcut în raport cu salariul gradului, fără indemnitate. Primul președinte de la Casație are 72.000 lei. Cine mai are egal cu dânsul? Profesori universitari cu 7 gradatii au ajuns, prin lefuri, în rang exact cu primul președinte al Curții de Casație.

Al. Marcu: Numai câțiva pe țară sunt cu 7 gradatii.

Mareșal I. Antonescu: Tot câțiva sunt și în alte funcțiuni, și poate mai puțini. Vasăzică, au ajuns în rang cu primul președinte al Curții de Casație. Este nedrept, față de Codul funcționarilor publici.

M. Antonescu: Să rugăm pe dl. ministru al Finanțelor să-i dea înapoi, ca să nu mai constituie un exemplu.

Mareșal I. Antonescu: Toate acestea nu sunt făcute ca să lovească, ci ca să constatăm o stare de fapt și s-o remediem; dl. ministru al Finanțelor s-o ia în analiză, ca să facem dreptate socială. De exemplu, Armata n-are nici un grad în situația aceasta,

funcționarii administrativi nici unul, dintre ingineri nici unul nu a ajuns în situația aceasta. Profesorii universitari cu 47.000 lei sunt echivalați cu generalii de divizie cu comandă superioară, cu consilierii de Curte de Casație, cu secretarii generali. Inginerii, însă, nu au nici un element care să aibă leafa aceasta de 46.000 lei. Or, probabil că și în corpul ingineresc se găsesc elemente de valoare, care au servit țara, și pot fi ridicați până la gradul acesta.

Al. Neagu: Situația cea mai proastă o au inginerii.

Mareșal I. Antonescu: Toate acestea sunt foarte caracteristice și vă rog să le examinați, ca să facem această dreptate.

Cum putem face această dreptate? Printr-o sporire a lefurilor? Dvs. știți care este punctul meu de vedere: nu putem merge la infinit cu sporirea lefurilor, căci nu dă rezultate. Dar trebuie să venim în ajutorul acestor categorii indirect, cum facem și la Armată.

Statistica de aici nu reprezintă situația reală, fiindcă, de exemplu, corpul ofițeresc, de la generalul cel mai sus pus, până la sublocotenent și la reangajat, primește, o dată pe an, un echipament complet, și cămașă, și lingerie, și tot ce-i trebuie. Aceasta le vine în ajutor într-o măsură foarte mare.

În al doilea rând, am contribuit cu organizația popotelor, organizație veche, tradițională la noi, care era deja așezată pe baze foarte bune. Astăzi am perfecționat aceste baze, așa încât și ofițerul, și familia lui, găsește un ajutor mare în această organizație.

În al treilea rând, prin organizarea grădinilor de zarzavat. Acolo unde au fost excedentare, ofițerii au primit o cotă-parte, în raport cu greutățile sociale, cu numărul de copii și cu alte greutăți, gratuit. Unde grădinile n-au fost excedentare, au primit zarzavatul cu preț redus.

În al patrulea rând, am creat economatele militare, care vin în ajutor, împreună cu celelalte economate.

Putem trece deci la o organizație mai complexă în această privință, folosind-ne chiar de Armată pentru grădinile de zarzavat, și pentru altele, ca să producem mai mult, și să venim în ajutorul funcționarilor locali din diferite garnizoane.

De asemeni, cu economate, cu popote, organizând restaurante de acestea, unde să poată veni și funcționarii, și magistrații, și profesorii, putem să venim în ajutor, și în felul acesta putem să înfrățim și diversele clase.

I. Marinescu: Magistrații și-au făcut.

Mareșal I. Antonescu: Nu-i forțăm să vină. Îi invităm și, dacă găsesc un avantaj, vin.

Deci în sensul acesta trebuie să venim în ajutorul funcționarilor. Pentru viitor, însă, pentru că problema va trebui să vină odată la scadență, la terminarea războiului, trebuie să avem un studiu pregătit, ca să nu ne mai găsim cu această curbă sinoasă, care merge de la funcționar la funcționar, de la categorie de funcționar la categorie de funcționar, de la instituție la instituție și care creează nedreptăți sociale. Chiar dacă primește puțin, să știe că colegul (*sic!*) de la alt departament primește tot atât de puțin. Dar când știe că la alt departament primește o leață mai mare, sau că în cadrul aceluiași departament, un element care lucrează mai puțin are mai puține studii, dar primește mai mult, nedreptatea aceasta nu poate fi suportată.

Din această cauză eu rog pe dl. ministru de Finanțe să ia în studiu chestiunea. Eu i-am complectat studiul făcut de dl. Vulcănescu. Poate că această complectare mai are nevoie să fie studiată, împreună cu Statistica, ca (*sic!*) să fie pus pe baze cât mai corecte posibil, pentru ca din aceste constatări și din comparația pe care o facem, să tragem concluzia și să așezăm corpul nostru funcționăresc, și Armata, și Magistratura, și Școala, pe bazele pe care erau așezate în 1913, când a fost anul cel mai înfloritor în administrația Statului Român.

M. Antonescu: Aș vrea să rog pe dl. ministru al Finanțelor să examineze o propunere, pe care am mai făcut-o într-un Consiliu de Miniștri anterior.

Pentru că situația inginerilor, ca și a altora din corpul tehnic, este aceasta de care s-a vorbit, cea ce pune problema gravă a părăsirii cadrelor de Stat de către funcționari, cari pot să-și găsească în altă parte o întrebuințare mai remuneratorie, cred că chiar de la primul buget ar trebui să introducem principiul angajerilor prin contract pe o durată determinată, cu salarii, firește sub controlul Ministerului de Finanțe, cu baze legale, care să limiteze excesele sau să nu degenereze în contracte subiective.

Dar cred că acesta este singurul mijloc, pentru că inginerii sunt atât de numeroși, și inginerii propriu-zis, și inginerii agricoli, și inginerii silvici, și toți așteaptă o îmbunătățire a condițiilor de astăzi, ceea ce nu poate fi făcut dintr-o dată.

Al doilea, amintesc că s-a amânat la două bugete – și, Domnule Mareșal, cred că este timpul s-o facem – dar trebuie să facem desafectarea imobilelor care sunt în folosința unui departament sau a serviciilor sale, și în administrația și îngrijirea altora, ducând la situații ca acelea pe care le-ați constatat dvs. în unele inspecții.

Mareșal I. Antonescu: S-au trimis deja instrucții, pentru bugetul viitor.

Nedreptatea mare care se face este și aceea care rezultă din situația specială a funcționarilor care sunt la diferite regii autonome. Sunt și în administrația Statului funcționari cari lucrează foarte mult și cu rezultate foarte bune. Este, însă, o diferență de salarii între unii și alții, care produce foarte mari nemulțumiri, mai ales că toți sunt supuși, sub raportul înaintării, ca și al pensionării, aceluiași regim.

Deci și în această privință trebuie să fie reexaminată problema, pentru că toate aceste instituții producătoare de venit sunt în fond tot instituții de Stat și s-au încadrat tot cu funcționarii Statului. Dacă putem să-i răsplătim în plus printr-o primă corespunzătoare cu beneficiul realizat, se poate admite, dar lucrul trebuie realizat la toate instituțiile producătoare de venit ale Statului. Dacă un inginer este angajat într-o întreprindere, trebuie să primească o cotă din beneficiu, ca să fie interesat să facă lucrarea în condiții superioare, la timp și ieftin.

Deci este un studiu, o analiză întreagă de făcut în această privință, ca să facem maximum de dreptate posibilă.

Încă o dată subliniez acest lucru: nu va apare în bugetul viitor decât ajutorul indirect. Dar bazele definitive ale problemei salarizării funcționarilor de toate categoriile din Statul Român nu pot să fie puse decât la terminarea războiului. Însă terminarea războiului trebuie să ne găsească cu studiul complet făcut în această privință, pentru că în ziua când nu vom mai pune accentul și efortul pe război, trebuie să schimbăm pe pedală, și să punem accentul pe aparatul Statului, așa încât acesta să fie ceea ce îi trebuie Statului, fiindcă numai așa Statul va putea să progreseze. Altfel,

toată munca noastră, ca și a celor cari vor veni după noi, se irosește, fiindcă cu funcționari nepregătiți și neplătiți, nu putem aștepta de la ei un serviciu credincios.

Domnilor, ora fiind înaintată, celelalte probleme le lăsăm pentru mâine.

Profit de această ocazie, să vă anunț că, dat fiind că evenimentele sunt destul de grave și se pun probleme foarte mari pentru Neamul Românesc, atât în legătură cu evacuarea, cât și cu facerea aprovizionamentelor necesare, pentru momente mai critice pentru Neamul Românesc, și pentru menținerea ordinii în Stat și pentru pregătirea Armatei, toate aceste probleme care ne procupă zi de zi și ceas de ceas, pe fiecare dintre noi și dvs., trebuie să fie tratate cu o atenție deosebită, coordonate și dirijate sub o comandă unică.

De aceea, am luat hotărârea ca aceste Consilii de Miniștri să fie mai dese ca înainte. Vor fi o dată la două săptămâni, și dacă evenimentele ne vor strânge de gât mai mult, vom face Consiliu chiar o dată pe săptămână, cum a fost în trecut, când era o situație mai gravă.

La aceste Consilii de Miniștri vă rog să veniți absolut cu toate problemele care trebuie coordonate între noi, ca să nu ne irosim energia și să nu ne enervăm, din cauza măsurilor care se iau neconcordant între diferite departamente și instituții ale Statului.

Subliniez, deci, încă o dată: ținem un Consiliu de Miniștri în continuare, mâine, ca să terminăm problemele acestea. Peste două săptămâni vom ține un nou Consiliu de Miniștri. Dacă va fi nevoie, vom ține în fiecare săptămână câte un Consiliu de Miniștri. Dar la aceste Consilii de Miniștri, vă rog să nu veniți numai ca simplu spectator care ia bilet la intrare și ia loc în stal, ca să asculte o piesă bună sau rea; să veniți cu probleme pregătite și să le aduceți să le dezbatem.

Ședința se ridică la ora 14.

Stenografi: D. Fierăscu și S. Mihail

▼
D.A.N.I.C., fond P.C.M., Cabinetul Ion Antonescu, ds. 221 (fost 220)/1944, f. 4-76

5. 1944 februarie 10. *Se discută despre: situația valorificării cerealelor la 1 decembrie 1943; evacuarea fermelor din Basarabia și încadrarea personalului evacuat; intensificarea culturilor de floarea-soarelui și bumbac; asanarea Bâncii „Basarabia” etc.*

CONSILIUL DE MINISTRI GENERAL

de joi, 10 februarie 1944

Ședința se deschide la ora 11, sub președinția domnului **Mareșal Ion Antonescu**, Conducătorul Statului.

Iau parte domnii: **prof. Mihai Antonescu**, vicepreședintele Consiliului; **prof. I. Petrovici**, ministrul Culturii Naționale și al Cultelor; **g-ral D. Popescu**, ministrul Afacerilor Interne; **prof. dr. P. Tomescu**, ministrul Muncii, Sănătății și Ocrotirilor Sociale; **I. Marinescu**, ministrul Justiției; **g-ral C. Pantazi**, ministrul de Război; **g-ral Gh. Dobre**, ministrul Înzestrării Armatei și Producției de Război și ministru ad-interim al Economiei Naționale; **Al. Neagu**, ministrul Finanțelor; **I. Marian**, ministrul Agriculturii și Domeniilor; **Atta Constantinescu**, ministrul Lucrărilor Publice și Comunicațiilor; **I. D. Enescu**, subsecretar de Stat al Muncii; **g-ral Gh. Jienescu**, subsecretar de Stat al Aerului; **Mircea Vulcănescu**, subsecretar de Stat la Ministerul Finanțelor; **prof. I. C. Petrescu**, subsecretar de Stat al Școalelor; **prof. Al. Marcu**, subsecretar de Stat la Ministerul Propagandei Naționale; **g-ral C. Vasiliu**, subsecretar de Stat la Ministerul Afacerilor Interne; **Petre Strihan**, subsecretar de Stat la Ministerul Afacerilor Interne; **ing. Stavri Ghiolu**, subsecretar de Stat al Industriei, Comerțului și Minelor; **g-ral N. Șova**, subsecretar de Stat al Marinei; **g-ral I. Arbore**, subsecretar de Stat al Aprovizionării Armatei și Populației Civile; **Ovidiu Vlădescu**, subsecretar de Stat al Românizării, Colonizării și Inventarului; **Costin Stoicescu**, administrator delegat la Banca Națională a României; **M. Gr. Romașcanu**, comisarul general al Prețurilor; **Gh. Minescu**, directorul general al I.N.COOP.-ului; **Ion Al. Rădulescu**, secretarul general al Președinției Consiliului de Miniștri; **col. Radu Davidescu**, șeful Cabinetului Militar al Conducătorului Statului.

Mareșal I. Antonescu: Domnilor, doresc să mergem mai repede, căci nu vreau să răpesc prea mult din timpul dv.

Trec peste punctul întâi din ordinea de zi, pe care-l vom discuta când va veni domnul Mihai Antonescu.

Situația valorificării cerealelor la 1 dec. 1943

Care este situația, dle g-ral Arbore?

G-ral I. Arbore: Aproximativ 50% din necesar s-a colectat.

Mareșal I. Antonescu: Ce înseamnă acest aproximativ 50%? Noi avem două feluri de colectări. Avem stocajul intangibil al Armatei și avem stocurile de rezervă.

G-ral I. Arbore: Din stocurile de rezervă nu s-a realizat decât ceea ce s-a adus din Transnistria, 5000 vagoane de grâu. Restul este destinat exportului, care a și început să se execute.

Prin urmare, numai în ceea ce privește grâul, acesta este socotit ca stoc intangibil și acesta este depozitat.

Mareșal I. Antonescu: Vasăzică avem 5000 vagoane.

G-ral Gh. Dobre: Sunt două chestiuni care trebuie clarificate, întâia de a se ști care sunt avantajile și dezavantajile Legii pentru circulația cerealelor, iar a doua este relativă la măsurile care au fost luate de către Ministerul Finanțelor cu Banca Națională, ca ceea ce a strâns I.N.COOP-ul în vederea rezervei naționale, să fie dat pentru export în Germania, adică această rezervă să fie consumată într-un fel.

Dv. ați hotărât să dăm din această cantitate o cotă de 4000 vagoane.

Banca Națională și Ministerul Finanțelor nu vor putea face această operațiune.

Mareșal I. Antonescu: Eu am discutat cu domnii Mihai Antonescu și Clodius. Până când nu voi vedea acordurile semnate, nu voi putea trage nici o concluzie. Din discuții trunchiate nu se poate ajunge la o concluzie.

De altfel am spus și dlui Clodius acest lucru, acum câteva minute. În tot cazul, principiile mari care au fost trasate au fost respectate.

C. Stoicescu: Domnul ministru al Finanțelor mi-a cerut să finanțăm exportul în Germania, pentru ca să-și poată să procure....

Mareșal I. Antonescu: Cunosc chestiunea.

C. Stoicescu: Am stabilit o cifră maximă, care poate că depășește posibilitățile reale ale noastre.

Mareșal I. Antonescu: Exportul va fi pe tranșe succesive. Pe măsură ce exportăm, pe aceeași măsură trebuie să și importăm. De îndată ce regula aceasta nu joacă, noi va trebui să oprim operațiunea.

C. Stoicescu: Sumele acestea lipsesc Ministerului de Finanțe. Ele vor lipsi din buget. Admițând că se execută în tranșe și admițând că se execută totul, la noi nu se întoarce nimic. Numai atunci când se face importul pentru piață, numai atunci se întorc banii la noi.

Este vorba de mărcile care sunt necesare Statului. Și atunci, cu toate că am ajuns la o cifră foarte mare, totuși Ministerul Finanțelor nu ajungea să realizeze sumele puse de dl. Clodius – cele 115.000.000.000 – și atunci cifra s-a complectat cu 5.000.000.000, care reprezintă cea mai mare parte din valoarea cerealelor colectate de I.N.COOP.

Adică Ministerul Finanțelor, în loc să ne ceară nouă bani, dă în plata armamentului cerealele care sunt colectate de I.N.COOP pentru valoarea de 5.000.000.000.

Această sumă n-o mai plătim.

Ne găsim astăzi cu o depășire de angajament. De altfel, angajamentul a fost depășit și din alte puncte de vedere.

G-ral I. Arbore: În ceea ce privește cumpărăturile, v-am raportat, domnule Mareșal, că pentru stocul de rezervă națională avem pe acela din Transnistria. Un alt stoc intangibil pentru Armată, din grâu, nu am făcut. Am făcut colectarea pentru Armată, în vederea asigurării consumului până la 1 iulie. Din această cantitate am realizat 75% și am avea de făcut încă 25%...

Mareșal I. Antonescu: Ținând seama de efectivele mari.

G-ral I. Arbore: La efectivul de un milion de oameni, iar pentru animale pentru efectivul de 100.000.

Mareșal I. Antonescu: Nu se poate. Trebuie să fie mai multe.

G-ral I. Arbore: Aceasta în afară de ceea ce au Corpurile asupra lor. În ceea ce privește populația, am asigurată operația prin I.N.COOP, până la 1 mai, dacă nu dăm la export. Dacă dăm la export, atunci înseamnă că acest stoc nu mai joacă și înseamnă că trebuie să se facă noi colectări.

În general, am dispus ca toate rezervele să se miște către rezervele care erau deficitare, în special către Muscel, Gorj, Vâlcea și Hunedoara.

Mareșal I. Antonescu: Județele Muscel, Hunedoara și Târnava Mică au porumb.

G-ral I. Arbore: Dar sunt în deficit. Acoperind deficitul acestor județe, am garanția aprovizionării până la mai în toate județele. Am disponibilități, și I.N.COOP-ul la rândul lui are ordine în această privință.

Mareșal I. Antonescu: În situația pe care mi-ai prezentat-o, văd că la data de 1 decembrie d-ta colectaseși pentru Armată 60% din grâu, și pentru populația civilă 40%. Cred că situația nu mai corespunde astăzi.

G-ral I. Arbore: Eu v-am dat o situație la data de 4 februarie. La 4 februarie se colectase pentru Armată 60% din grâu, E v-am dat o situație la data de 4 februarie. La 4 februarie se colectase pentru Armată 60% din grâu, 48% orez și 76% ovăz. Aceasta din cantitățile necesare până la mai.

Mareșal I. Antonescu: Dar pentru populația civilă?

G-ral I. Arbore: 48% grâu, 55% orz și 68% ovăz. Floarea-soarelui 18%, în afară de ceea ce a intrat în fabrici.

Mareșal I. Antonescu: Situația este destul de slabă. Care sunt greutățile întâmpinate de d-ta?

G-ral I. Arbore: Greutatea transporturilor din Basarabia și Moldova, către Muntenia.

Mareșal I. Antonescu: În Basarabia ai rezerve și unde le ai depozitate?

G-ral I. Arbore: Am rezerve depozitate în magazinele garilor.

Mareșal I. Antonescu: Văd că nu este de față dl. g-ral Orezeanu. Eu urmăresc situația evacuărilor din Basarabia și constat că se face într-un ritm foarte încet, mult mai încet decât în Transnistria.

G-ral I. Arbore: Am discutat problema cu dl. g-ral Orezeanu, ca să se grăbească operația transporturilor.

Mareșal I. Antonescu: De ce scade numărul vagoanelor de la 600, la 250 pe zi?

Colonel Davidescu, să iei notă în această privință. Noi contăm pe un ritm de 600 vagoane zilnic și am văzut că a scăzut săptămâna aceasta numărul vagoanelor la 390.

Cu celelalte aprovizionări, cum stai?

G-ral I. Arbore: Ceea ce este pentru Armată se evacuează imediat, în afară de ceea ce este ordin să rămână acolo.

Mareșal I. Antonescu: Să continui să faci depozite în Vest.

G-ral I. Arbore: Până la 1 martie totul va fi gata, afară de furaje.

Mareșal I. Antonescu: Pentru nevoile Armatei ?

G-ral I. Arbore: Da.

Mareșal I. Antonescu: În ceea ce privește exporturile care se vor face, să se știe că nu se va ridica absolut nimic din Vest și din Muntenia, se va ridica cât mai mult din Basarabia, Bucovina și Transnistria.

De asemenea, I.N.COOP-ul nu va lua nimic din Vest, ci numai din Basarabia, Bucovina și Transnistria.

Prin urmare, orice cumpărături se fac de acum înainte din aceste regiuni și se vor transporta de la Est spre Vest.

Dv., dle g-ral Arbore, să ții socoteală de acest lucru și să nu se spună mâine că n-ai auzit de această dispoziție a mea: totul merge de la Est spre Vest. Mai târziu vom vedea ce vom face.

C. Stoicescu: În ceea ce privește grija aceasta, ca în Vestul țării să nu se facă cumpărături, această situațiune am expus-o aseară și am discutat-o cu domnul ministru de Agricultură.

Situația este următoarea: recolta a fost abundentă, și până acum n-a dispărut de la proprietar decât numai în măsura consumului, plus ceea ce este rezervă. Făcându-se cumpărături foarte mari, acestea rămân tot pe loc, și de dispărut n-au cum să dispară.

Așa încât, inconvenientul că cerealele nu sunt colectate în anumite magazine din țară nu este atât de mare.

Mareșal I. Antonescu: Nu este decât de ordin psihologic. Populația a ajuns la concluzia că este mai bine să țină produsele în magazine, decât să le transforme în bani, mai ales că această populație nu are ce să cumpere.

Așa că lucrurile se cam echilibrează în aceasta privință.

Nu trebuie să ne surprindă recolta viitoare decât cu magazinele pline. Am stimulat pe țăran și l-am sfătuit să cultive grâu. Oricât de mult grâu s-a făcut, țăranul a avut unde să-l depoziteze.

I. Marian: În legătură cu ceea ce a spus dl Stoicescu, văd că s-au dat dispoziții ca din Vest să nu se facă export. Va veni acum, peste vreo două luni, o perioadă când oamenii vor avea nevoie, pentru înșămânțările de primăvară, de oarecare capitaluri. Acești proprietari vor trebuie ajutați de institutele de credit. Aceste institute de credit vor trebui să fie mai largi la acordarea creditelor în Vest, unde vor fi siliți să stea cu produsele imobilizate.

Gh. Minescu: Sunt un număr de șleपुरi pentru Finlanda, la Turnu Măgurele. Urmează să se încarce cerealele pe care le am depozitate acolo. Mai am 800 vagoane, iar cantitatea convenită va fi complectată cu ceea ce aduc din Basarabia.

Mareșal I. Antonescu: Dv. ați umplut Brăila, Galați și Ismailul cu cantități importante de cereale. Va veni o situație din ce în ce mai grea. Mă gândesc la situația vapoarelor de la Odesa. În loc să le ținem goale în porturi, este preferabil să le transformăm în magazine, pe care să le umplem cu cereale și să le ducem în sus pe Dunăre.

G-ral N. Șova: Sunt în reparație.

Mareșal I. Antonescu: În tot cazul, d-ta, dle g-ral Șova, să studiezi și această problemă. Dacă ni se bombardează șantierele de aviația rusească, atunci situația este mai grea, dar dacă nu se bombardează și se termină reparațiile șleपुरilor, atunci să le transformăm în magazine mobile, pe care să le ducem în susul Dunării.

Am avut până acum norocul că n-a înghețat Dunărea și este foarte puțin probabil că va îngheța de acum înainte. Tot exportul să-l facem, fie pe Dunăre, spre centru Europei, spre Elveția, fie să utilizăm la maximum linia Lemberg, ca să decongestionăm cât se poate mai mult liniile interne.

Gh. Minescu: Și linia Adjud-Palanca.

Mareșal I. Antonescu: Numai dacă nu reintră pe teritoriul țării, atunci merge. Chestiunea aceasta o vom mai discuta și separat cu ministrul Economiei Naționale.

Am primit acum de la moara „Gagel” un memoriu, în care arată că regimul actual al făinei și al tărâtelor produce pagube enorme.

Iată ce spune memoriul fabricii „Gagel”:

„Regimul nou prevede o extracție de 85% din care se mai extrage și 25% făină albă, ceea ce va da o pâine mai rea ca cea din anii lipsiți de grâu.

Conservarea acestei făini cu tărate, pe timp mai îndelungat, va constitui o nouă problemă din cauza pericolului de alterare.

Aplicarea eventuală a noului regim nu va soluționa problema, ci va crea noi dificultăți în fabricațiunea pâinei și va nemulțumi publicul consumator al pâinei negre.

Respectuos ne îngăduim a propune următoarea soluție:

1. Menținerea extracției actuale de 80% cu extracție de cel mult 20% făină albă.”

G-ral I. Arbore: Acest regim l-am vrut cu toții.

Mareșal I. Antonescu: „Reducerea greutateii la ambele calități de pâine fabricate, de la 600 gr. la 500 gr., vânzându-se ambele pâini fără cartelă, la prețurile de lei 20 pentru pâinea neagră și lei 53 pentru pâinea albă, conform calculației anexate.”

G-ral I. Arbore: Atunci scumpiți pâinea.

Mareșal I. Antonescu: „Reducerea prețului la tărate de la lei 14 la lei 10 kg, ceea ce n-ar influența decât în prea mică măsură prețul făinei.”

G-ral I. Arbore: Noi v-am propus ca să dăm pentru Germania o cantitate de 8000 vagoane tărate. Acesta înseamnă că tăratele au un debușeu.

Mareșal I. Antonescu: De ce nu începeți să dați?

M. Vulcănescu: Nu s-a semnat acordul.

Mareșal I. Antonescu: În vederea semnării acordului, să începem să exportăm. Să exportăm mazăre și tărate.

Iată ce spune memoriul la punctul 4: „Menținerea cotei actuale de suprataxă la făina albă, deoarece fiscal nu < va⁵ avea încasări mai mici, pentru că în situația actuală, deși cota se aplică la o extracție de 30%, fiscal nu încasează decât numai în parte taxele, și anume în măsura în care făina albă se poate vinde, taxarea făcându-se în momentul vânzării. În afară de aceasta, fiscal va mai încasa diferența de preț la făina albă și neagră rămasă în stocaj în ziua aplicării noului regim, adică diferența de la 93,60 la 112 lei la făină albă și de la 32,47 la 35,90 lei la făina neagră.”

M. Vulcănescu: Am luat notă, dar va trebui să studiem problema.

Mareșal I. Antonescu: „Menționăm că pâinea neagră din extracția de mai sus propusă de noi va fi și de mai bună calitate, de asemenea și pâinea albă, decât aceea ce se fabrică în condițiunile regimului de azi.”

G-ral I. Arbore: Acesta este regimul pe care vi l-am propus prima dată. V-am raportat că cea mai bună extracție ar fi de 20% făină albă, 65% făină neagră și 15% tărate. Nu s-a admis, din cauza scumpirei și din cauză că Ministerul Finanțelor nu a vrut să cedeze cu nimic din taxe. Dv. nu ați admis să se scumpească cu (*sic!*) nimic pâinea. Nu s-a găsit decât această cale. Eu v-am raportat că nu ne satisface în totul, însă pentru moment ne sporește producția de făină neagră cu 500 vagoane și se micșorează producția de făină albă cu 300 vagoane. Pâinea neagră va fi o calitate ceva mai slabă, însă prețul va fi menținut.

---

⁵ Omisiune

Mareșal I. Antonescu: Nu puteți să faceți și cu făina la fel, ca să putem exporta făină albă?

G-ral I. Arbore: Am admis la export 500 vagoane.

Mareșal I. Antonescu: Pentru Germania, dar noi avem puțină să exportăm în Elveția și în alte țări. Acolo nu se cere făină albă?

S. Ghiolu: Se cumpără grâu, dar grâul nostru este enorm de scump față de grâul oferit de Ungaria, de exemplu. Ministerul Finanțelor a renunțat la taxe, pentru că dacă nu se vinde tot, nu se încasează nimic. Noi căutăm să dăm făină, și pe urmă grâu.

Mareșal I. Antonescu: Vasăzică nu se cere.

S. Ghiolu: Întreaga cantitate pentru Germania este de 5000 tone.

Mareșal I. Antonescu: Nu rezolvă problema.

S. Ghiolu: Este o ușurare.

Mareșal I. Antonescu: Vă rog să examinați împreună cu dl. ministru de Finanțe, având în vedere bazele convenției cu Germania, și să vedem dacă ni se creează o situație nouă prin această convenție, cum și posibilitățile pe care le-am avea în legătură cu comerțul exterior pe care-l facem cu celelalte țări.

Să vedem dacă ne creăm o bază nouă, pentru că altfel trebuie să ne gândim la schimbarea regimului morăritului. Nu trebuie să întârziem cu rezolvarea acestei probleme, căci ajungem la situații cari produc nemulțumiri.

G-ral I. Arbore: Noi pe ziua de 13 trebuia să aplicăm noul regim. Trebuia semnat numai decretul.

Mareșal I. Antonescu: Să examinați această chestiune și să veniți cu toți la mine ca să o discutăm. Să întrebați și pe morari, căci „Gagel” spune că s-au luat soluții fără ca ei să fie întrebați.

G-ral I. Arbore: I-am invitat pe toți morarii.

Mareșal I. Antonescu: Iată ce spune memoriul: „În urma memoriilor depuse de noi, atât onoratul Minister al Aprovizionării, cât și onor. Minister al Economiei Naționale, speram să fim și noi convocați, ca specialiști, spre a ni se cere părerea la fixarea noului regim.”

Memoriul adaugă că i-ai convocat numai ca să le aduci la cunoștință hotărârea luată de minister.

G-ral I. Arbore: Aceste discuții durează din decembrie.

Mareșal I. Antonescu: „În depunerea probelor de pâini, am atras atențiunea ministerului, că probele în mic, de laborator, nu corespund fabricației în stil mare”.

Avem acum o nouă bază în raporturile economice cu Germania, și vom avea ocazia să vedem dacă ni se schimbă sau nu situația.

Referatul domnului ministru al Agriculturii în legătură cu problema evacuării fermelor din Basarabia și încadrarea personalului evacuat.

I. Marian: Directoratul Agriculturii din Basarabia ne-a făcut o adresă în care ne cere să-i rezervăm 3 ferme în Muntenia care să fie destinate, în eventualitatea unei evacuări, să adăpostească inventarul viu sau mort.

Cu adresa noastră am arătat că animalele de elită ce intenționează să le evacueze mai devreme pot să fie evacuate în județul Vlașca.

În adresa pe care ne-o trimite în urmă se spune că Guvernământul Basarabiei dorește să păstreze în aceste ferme personalul propriu, pe tot timpul cât va dura această stare de provizorat.

Fermele din Oltenia, Muntenia și Banat au fost destinate să găzduiască inventarul viu sau mort ce se va evacua din anumite teritorii, personalul încadrându-se în organizația de sub autoritatea Ministerului Agriculturii. Bunurile ce se vor evacua, noi credem că este mai bine să fie inventariate în patrimoniul Statului, urmând a fi folosite sau destinate, după cum se va hotărî de forurile superioare.

În ceea ce privește personalul, cred că el trebuie să fie repartizat la instituțiile unde vom avea nevoie. Dacă evacuarea din Basarabia se face așa cum a făcut-o și dl. Alexianu din Transnistria, cu personalul propriu, în acest caz noi n-am putea să le punem la dispoziție fermele, căci s-ar pune pentru noi întrebarea, ce facem cu personalul nostru și cu animalele noastre?

Mareșal I. Antonescu: Basarabia este și ea o parte a Țării Românești. Țara Românească nu poate să aibă decât o singură administrație. Ce s-a făcut cu Transnistria a fost o excepție.

I. Marian: Același lucru ne cere și Basarabia.

Mareșal I. Antonescu: Deocamdată nu se pune problema evacuării fermelor din Basarabia, Bucovina și Moldova.

Noi trebuie să continuăm viața economică a Statului, cu aceeași intensitate cu care am executat-o din 1941 până astăzi.

Nimeni nu are puțința să stabilească perspective de viitor.

Noi trebuie să luăm măsuri de precauție numai, de pregătire, și trebuie să ne gândim la rezolvarea problemei. Trebuie să ne gândim mai întâi, la bogățiile Basarabiei și Bucovinei. Acestea sunt măsuri pe care trebuie să le luăm în cadrul planului de evacuare. Mai târziu vom merge pe baze mai serioase dacă va fi nevoie. Suntem în tratative. Am dat Ministerului de Comunicații instrucțiuni ca să trateze cu Germania și să obțină de la ei vagoane și locomotive, pentru că avem destulă capacitate a căilor noastre ferate.

Ai primit această înștiințare, dle Atta Constantinescu?

A. Constantinescu: Aseară am primit-o.

Mareșal I. Antonescu: Eu am dat-o mai demult; sunt vreo zece zile de atunci, dle col. Davidescu.

Germanii au surplus de vagoane și locomotive, iar noi avem deficit. Am spus că această chestiune să se trateze prin Comandamentul Militar al Căilor Ferate germane, pentru că în felul acesta se rezolvă mai repede această chestiune. Într-adevăr, cu autoritățile militare, care pun problema din punct de vedere militar, se va ajunge la o soluție mai rapidă decât dacă ar fi să tratăm cu autoritățile civile, care ar putea să vină cu fel de fel de considerațiuni politice sau financiare. De aceea se tratează în felul acesta.

D-ta, dle Atta Constantinescu, trebuie să cunoști problema, s-o studiezi cu dl g-ral Orezeanu și s-o discuți cu Comandamentul german de Căi Ferate.

Prin urmare, noi luăm măsuri pentru evacuarea bunurilor. Trebuie, însă, să nu atingem prin nici o dispoziție, pe care am lua-o, continuarea activității agricole, economice sau financiare. A pregăti o operație de evacuare nu înseamnă a o și executa îndată. Cu cât vom pregăti, însă, mai bine această operațiune, cu atât executarea va fi făcută în mai bune

condițiuni. Desigur că executarea acestei operații va depinde și de situația din momentul în care se va trece la executare; de aceea pregătirea evacuării trebuie să fie făcută în cele mai mici amănunte și sub toate fețele.

Reluăm chestiunea *evacuării fermelor și a inventarului agricol viu și mort*.

Trebuie mai întâi, domnule ministru Marian, să stabiliți ce cantități de bunuri și ce animale urmează să fie evacuate din Basarabia și Bucovina.

Trebuie să ne gândim și la eventualitatea că vom fi obligați să evacuăm o mare parte din teritoriul de Est al țării și atunci trebuie să stabilim cât inventar agricol viu și mort avem în aceste regiuni; ce facem cu el; unde îl ducem? Avem foarte puține ferme și încă și acestea trebuiesc dotate cu tot ce le lipsește, ca să le punem în stare de bună funcționare. Acolo vom duce o parte din acest inventar, iar restul îl vom împărți între marii proprietari de pământ și la gospodăriile comunale, acolo unde s-au executat sau sunt în curs de construcție grajduri comunale – s-au făcut puține, față de câte sunt necesare, dar totuși și cele construite reprezintă ceva. Ministerul de Interne va continua această acțiune de construire de grajduri comunale. Ei bine, la aceste gospodării comunale va fi îndrumat o parte din inventarul agricol viu și mort, pentru ca aceste gospodării să fie dotate cu animale de muncă și cu instrumente agricole, tractoare, batoze etc. aduse din regiunile evacuate.

Deci, d-ta, dle ministru Marian, trebuie să examinezi problema pe aceste baze: distribuirea acestui inventar agricol la ferme, la marii proprietari și la gospodăriile comunale. Și dacă, și după această distribuire, mai rămâne încă inventar agricol, atunci îl vom da și proprietarilor mijlocii de pământ, cari au nevoie de el ca să-și sporească producția.

Deci iată bazele pe care trebuie pusă această problemă.

I. Marian: Studiile s-au făcut deja, pentru că dv., domnule Mareșal, mi-ați mai recomandat acest lucru.

Eu am adus, însă, această problemă aici, pentru că concepția Guvernământului Basarabiei este alta.

Mareșal I. Antonescu: Nu contează această concepție. Acestea sunt măsurile care trebuie luate.

În ceea ce privește personalul, el se varsă în cadrul personalului general al Statului și este folosit de dv. ca atare.

Domnilor, ceea ce am spus pentru Ministerul Agriculturii este valabil pentru toate departamentele. Acesta este principiul pe care ne așezăm. Așa facem și cu fabricile și cu celelalte bunuri și cu personalul respectiv.

Mai întâi trebuie să știm ce evacuăm din aceste regiuni, respectând principiul că nu facem o evacuare totală a lor, ca să nu lăsăm populația locală muritoare de foame. Nu vom lăsa, desigur, inventar agricol sau personal la ferme, dar populației, ca să-și continue viața și rezistența, îi vom lăsa bunurile; vom scoate numai ceea ce vom arăta acum, și vom împărți, așa cum am spus. Deci, problema trebuie perfect de bine studiată, ca să știm ce scoatem din aceste regiuni, unde ducem bunurile evacuate și cui le repartizăm. Trebuie să știm din vreme ce luăm, unde trimitem și cui repartizăm aceste bunuri. Este o operație foarte migăloasă, care, cu cât se va face cu mai multă conștiință, va contribui la o executare mai ordonată.

Deci aceste date vreau să mi se prezinte de Ministerul Agriculturii. Această lucrare, însă, nu pune problema execuției; este o chestiune de pură prevedere. Viața Neamului Românesc trebuie să continue, nu normal, ci mai intens decât până acum, pentru că Statul, ca să poată rezista, trebuie să-și asigure o viață în condițiuni optime. Din această groaznică furtună nu se va salva decât acela care va rămâne agățat de stâncă. Deci, ca să ne menținem agățați de stâncă, trebuie să fim viguroși și ca să fim viguroși, trebuie să lăsăm ca viața să pulseze și să-și meargă cursul.

I. Marian: Domnul Mareșal, cred că dv. ați fost greșit înțeles și ca temei, pe care urmează să se facă pregătirile, fiindcă văd că s-a pus și problema evacuării oilor....

Mareșal I. Antonescu: Acum o discutăm. Ce luăm din vitele de fiecare categorie? În ceea ce privește caii, avem interesul ca tot ce este cal bun pentru Armată, să-l luăm, pentru că avem lipse foarte mari. Se mai pune încă o problemă, pe care am văzut-o expusă într-o notă din mapa mea, referitoare la schimbul unor cai de ai noștri cu cai de tracțiune germană. O vom discuta altădată.

Cât privește vitele, principal scoatem tot ceea ce este vită de rasă, pentru regenerarea rasei vitelor noastre.

I. Marian: Pe noi, din punct de vedere agricol, nu ne interesează vitele evacuate, ca rasă, pentru că aceste vite nu sunt de o rasă recomandabilă la noi.

Mareșal I. Antonescu: Foarte bine; atunci scoatem surplusul. Nu trebuie să uităm că noi am făcut până acum o politică de sporire a cheptelului românesc și am ajuns ca anul acesta să avem un număr de vite mai mare cu 39% decât aveam în 1939 și 1940. Aceasta înseamnă că posibilitățile de hrană ale populației au fost depășite din acest punct de vedere și că țăranii au dificultăți cu adăpostirea și hrănirea acestui surplus de vite.

Noi nu vom lăsa să rămână această situație în regiunile evacuabile. Vom retrage tot surplusul de vite și dacă d-ta, dle Marian, vrei să iei gloabele și să lași vitele bune, treaba d-tale.

I. Marian: Nu sunt de rasă, domnule Mareșal.

Mareșal I. Antonescu: Toate vitele care au fost găsite în cirezi mari dincolo de Bug au fost îndrumate către țară. Cu ele am complexat nevoile populației din Basarabia și am ajuns acolo să creăm o stare atât de înfloritoare, încât sunt acum în Basarabia mai multe vite decât erau înainte de 1940. Când s-au retras rușii, au luat cu ei foarte multe vite, în special vaci și oi, așa că, în 1941 era în Basarabia un mare deficit în ceea ce privește aceste animale. După trei ani s-a ajuns ca în Basarabia să se înmulțească foarte mult numărul animalelor de muncă. Ce facem cu acest surplus? Îl lăsăm acolo?

I. Marian: Nu, domnule Mareșal.

Mareșal I. Antonescu: Desigur că nu. Animalele de la ferme, care sunt bunuri ale Statului, le vom aduce pe toate și le vom da fermelor de aici, marilor proprietari, gospodăriilor comunale și chiar proprietarilor agricoli mijlocii.

I. Marian: Domnule Mareșal, v-aș ruga, așa cum am rugat și în Delegația Economică, ca (*sic!*) acest surplus de vite să fie întrebuințat, în primul rând, pentru hrana Armatei, pentru că prin aceasta se mărește și proporția de piele, care stă la dispoziție pentru prelucrare în tăbăcării și fabricile de încălțăminte.

Mareșal I. Antonescu: Această chestiune privește Ministerul Economiei Naționale. Desigur că nu vom lua vite de tăiere din Banat pentru armata din Dobrogea și nici vite din Dobrogea, ca să le ducem și să le tăiem pentru hrana armatei din Banat.

Acum, în privința cailor, avem în Moldova caii de rasă huțulă, cari trebuie evacuați.

I. Marian: Am și evacuat din ei.

Mareșal I. Antonescu: Mai sunt apoi așa-zișii cai de Botoșani, cari au fost totdeauna prețuiți în trecutul țării noastre, și sub Ștefan cel Mare și în timpul dominației turcești și mai târziu. Toată lumea lăuda atunci calul moldovenesc. Au luat din acești cai și turcii și tătarii, iar noi, cum am scăpat de dominația străinilor, ne-am bătut joc de acești cai de Botoșani.

În privința oilor, trebuie să asigurăm o evacuare cât mai masivă a lor, lăsând din ele și țaranilor. Cred că aici nu te mai opui să evacuăm oile de rasă. Pe acestea din urmă le evacuăm pe toate, iar din celelalte un mare număr, lăsând țăranilor numai atâtea câte le trebuie pentru nevoile lor.

Problema oilor trebuie, însă, studiată și din alt punct de vedere: trebuie să vedem în ce regiuni le ducem și cum le hrănim. Vom da peste cap anumite reguli ale regimului silvic și le vom băga în păduri și în poienele de munte.

În concluzie, să aducem cât mai multe oi spre Vestul țării.

I. Marian: Eu vream numai o dezlegare de la dv. ca să știu în ce măsură se evacuează oile țăranilor, pentru că oile din crescătorile mai mari și chiar acelea ale proprietarilor mijlocii vor fi aduse toate. Este vorba: câte oi lăsăm țăranilor din regiune?

Mareșal I. Antonescu: Noi ne găsim în fața următoarei probleme: toți soldații noștri din Moldova au spus că luptă până la moarte, cu condiția ca să le salvăm familiile, avutul și vitele. Această problemă se studiază acum la Ministerul de Război și cred că, odată ce vom aplica această măsură, foarte multe din oi vor fi aduse înapoi, pentru că toate familiile care se vor evacua își vor aduce cu ele și animalele.

Noi trebuie să ne pregătim pentru un război, care s-ar putea întâmpla să dureze foarte multă vreme. Sunt prea mari forțe angajate în luptă: germanii sunt încă foarte puternici, iar aliații – deși nu sunt aliații noștri, toată lumea le zice așa –, cu toate că au tot globul în spatele lor, nu sunt în stare să dea jos Germania. Într-adevăr, debarcarea de la Nettuno face dovada că nu este ușor să lupți cu forța militară, atât de valoroasă, a Germaniei. Deci, se poate întâmpla ca războiul să fie de lungă durată. Pentru acest război de lungă durată mă pregătesc și fac planuri, ca să mă țin agățat de stânca de care v-am vorbit adineauri. Dacă va fi nevoie, am să mă retrag și am să dau bătălia acolo unde am să cred că am cele mai favorabile condiții din punct de vedere strategic. Până atunci trebuie, însă, să iau toate măsurile ca să asigur existența și viața Neamului în cât mai bune condițiuni.

Se poate întâmpla ca războiul să se termine în anul 1944. Cu atât mai bine, căci vom putea să ne punem în executare toate aceste pregătiri.

Sunt dator să vă dau explicații, ca să lucrați în cunoștință de cauză; nu o fac pentru a vă alarma, și nici pentru a vă dovedi că văd situația în negru. Situația este destul de gravă, însă au fost situații mult mai grave în luptele care s-au dat de omenire în trecut, pe acest pământ. Aceasta nu înseamnă că lupta nu s-a terminat în avantajul acelor cari se socoteau pierduți.

Nu mai departe decât în războiul trecut, în bătălia de la Marna, s-a răsturnat întreaga situație, de care ar fi depins istoria omenirii. A venit înfrângerea germanilor de la Marna, care a răsturnat soarta Istoriei.

Aceasta se poate întâmpla și mâine, și poimâine, și oricând, și oricui.

S-a întâmplat în trecut, și nu este exclus să se întâmple și în viitor.

G-ral C. Pantazi: În privința lânii, noi avem atâtea oi în Basarabia, încât ar compensa nevoile de lână. Noi în Basarabia luăm o cotă de lână calculată așa fel încât rămâne și proprietarului ceva.

Mareșal I. Antonescu: Și acum, vrei să-i iei, și pielea și carnea oilor.

În tot cazul, cheștiunea trebuie studiată. Vom ține socoteală și de interesele țăranului, însă va trebui să aducem cât mai multe oi de acolo. Trebuie studiată problema hranei oilor, a împărțirii lor la proprietari, cari sunt acei proprietari, cari sunt locuitorii cari sunt capabili să hrănească mai bine aceste oi. Trebuie verificați toți acești cari primesc oile ca să nu le dăm la țigani.

I. Marian: Eu îmi permit să contez pe jumătate din numărul oilor de acolo.

Mareșal I. Antonescu: Aceasta înseamnă că sunt vreo 500.000 de oi.

I. Marian: Am o statistică: până la 5 oi, sunt 149.000 de gospodari.

Mareșal I. Antonescu: Ce înțelegi prin aceasta?

I. Marian: Înțeleg că sunt aproximativ 150.000 de locuitori cari au până la 5 oi.

Mareșal I. Antonescu: Acestor locuitori care au numai maximum 5 oi, să le lăsăm.

Dar aceasta înseamnă că este vorba de un număr de 750.000 de oi, cari rămân locuitorilor.

I. Marian: Nu toți acești locuitori au câte 5 oi.

Mareșal I. Antonescu: Să spunem 300.000.

I. Marian: Până la 10 oi, sunt 68.000 de gospodari.

Mareșal I. Antonescu: Ar fi iarăși vorba de un număr de 300.000 de oi.

I. Marian: 27.000 de gospodari au până la 20 de oi, iar peste 20 de oi, au 8.000 de gospodari.

Mareșal I. Antonescu: Ar fi vorba, deci, de un total de aproximativ un milion de oi.

I. Marian: În Basarabia sunt 254.000 de gospodari, cari posedă aceste oi, iar la marii agricultori sunt 157.172 de oi. Acestea din urmă au fost evacuate.

Aceste date statistice ne vor putea da media oilor pe care le colectăm în Basarabia și aceluia care sunt lăsate locuitorilor.

Mareșal I. Antonescu: Domnilor, iată ce situație înfloritoare am creat în Basarabia. Neamul Românesc va putea culege roadele acestei politici.

I. Marian: V-aș ruga, domnule Mareșal, să dispuneți ca să se lase un număr de 5 oi de fiecare gospodar, cari să nu fie ridicate.

Mareșal I. Antonescu: Să se lase până la 5 oi. Aceasta este numai o medie, și pentru ca să știm pe ce contăm. Pe urmă, trebuie să stabilim modul cum trebuie aduse aceste oi și vite în țară. Trebuie făcut, împreună cu Armata, un sistem de asistență medicală, trebuie amenajate centre de asistență medicală, cu veterinari, cu tot personalul necesar pentru toate vitele care se scurg de la Est spre Vest.

I. Marian: Este o comisiune la Marele Stat Major unde se studiază toate aceste cheștiuni.

Mareșal I. Antonescu: Toate aceste cheștiuni trebuie puse perfect la punct.

Intensificarea culturii floarei-soarelui

Trecem acum la problema grăsimilor. Trebuie găsită soluția împreună cu Economia Națională, Agricultura și Finanțele. Trebuie să intensificăm cultura floarei-soarelui spre Vestul țării. Suntem înaintați ca timp, și nu mai putem acum să colectăm sămânța necesară.

Știu că este un proces cu Societatea „Solagra”. Pe mine mă interesează nu personal, ci mă interesează ca problema să fie soluționată și să nu vină timpul de însămânțare, și să nu avem sămânță necesară de floarea-soarelui.

Se ceartă Societatea „Solagra” cu dl. g-ral Arbore. Nu mă interesează această ceartă. Pe mine mă interesează să se modifice de către ministrul Agriculturii întregul plan de însămânțare. Inul, cânepa, floarea-soarelui, toate aceste plante trebuie mutate în Vestul țării, până trece furtuna. Trebuie să avem vitele necesare pentru toate aceste culturi, și trebuie să facem tot efortul pentru ca să nu ne lipsească grăsimile.

I. Marian: Am discutat problema în Consiliul de Miniștri și a rămas numai discuția de a se ști cine face organizarea? Rămâne Societatea „Solagra”, sau altă instituție?

Societatea „Solagra” costă pe Statul Român 500 milioane lei. Dacă dl ministru al Finanțelor vrea să dea mai departe acești 500 milioane, atunci și mie îmi pare foarte bine.

Mareșal I. Antonescu: Avem timp să facem o nouă organizare?

I. Marian: Cred că s-ar putea, este vorba de bani. Nici „Solagra” n-ar mai putea face nimic, dacă Ministerul Finanțelor nu i-ar mai da cele 500 milioane lei.

Mareșal I. Antonescu: Cunosco problema Societății „Solagra”. Dacă „Solagra” este o pacoste pentru bugetul Statului, atunci s-o desființăm, însă cu condițiunea ca să punem altceva în loc, ca să ne asigure cultura floarei-soarelui. Aceasta, pentru că nu putem dura în acest război fără grăsimi, și pentru Armată, și pentru populația civilă. Trebuie să avem liniște. Aceasta este o problemă esențială. Știu că, contribuabilul (*sic!*) român plătește beneficiile Societății „Solagra”. Că este drept, sau nedrept, nu discut acum, căci trebuia să soluționăm problema. Dar astăzi este timpul să ducem un proces cu Societatea „Solagra”? Astăzi, când bate însămânțarea la poarta noastră?

S. Ghiolu: Cred că nu.

Mareșal I. Antonescu: Este colectată sămânța?

G-ral I. Arbore: Am până acum un total de 600 vagoane.

Mareșal I. Antonescu: Avem sămânța colectată pentru aceste însămânțări? Dacă o avem, de ce mai trebuie credite?

G-ral I. Arbore: Această sămânță este în mâna Societății „Solagra”. Ea are 600 vagoane. Eu cer, ca oricine ar lua sămânța, ea să fie plătită.

Mareșal I. Antonescu: Care este soluția?

I. Marian: Dacă vreți ca „Solagra” să fie lăsată mai departe, ea trebuie finanțată.

Al. Neagu: „Solagra” mai cere credite noi?

I. Marian: A fost o adresă depusă la Finanțe și a făcut un memoriu și domnului Mareșal, în care ne scoate din an în an datori cu sume din ce în ce mai mari.

Mareșal I. Antonescu: Ne amenință. Spune că pentru anul viitor nu va mai avea culturi de floarea-soarelui.

Această problemă cu „Solagra” nu trebuia soluționată tocmai în februarie. Ea trebuia soluționată în septembrie, când nu suntem strânși de gât de două probleme, aceea a strângerii uleiului, și a doua a însămânțării.

I. Marian: Eu pot să vă spun că aportul Societății „Solagra” în ceea ce privește culturile de floarea-soarelui este nul.

Mareșal I. Antonescu: Atunci pentru ce s-a mai înființat această societate?

I. Marian: Are o organizare care a costat pe Țara Românească foarte mult.

Al. Neagu: Eu știu că, la un moment dat, s-a pierdut o sumă de 300 milioane. Această sumă a fost acoperită de centrala lor de la Berlin. Imputarea pagubei se face asupra Berlinului, nu asupra Țării Românești.

Mareșal I. Antonescu: Vasăzică paguba a suportat-o Berlinul.

Al. Neagu: Acum, dacă vina este a administrației Societății „Solagra”, pentru ce să plătim noi această pagubă?

Cred că a fost și o neregulă. Al doilea, în momentul de față „Solagra” are o serie de credite; are credite prin C.A.F.A. și are credite și la diferite bănci. Dacă mâine creem o instituție nouă, va trebui să procedăm la lichidarea creditelor Societății „Solagra”. Banca Națională și alte bănci, cred că vor fi mai dispuse să facă credite (*sic!*), pentru că acum se plâng grozav. Băncile nu fac credite Societății „Solagra” decât sub presiunea Guvernului German și a Guvernului nostru.

S. Ghiolu: În afară de creditele pe care le are „Solagra”, și în afară de pagubele acoperite de Germania, „Solagra” a primit de la Guvernul Român credite în valoare totală de 500 milioane lei, care s-au acoperit din suma de 12 lei, pe care o plătește fiecare consumator la kilogramul de ulei. Aceste 500 milioane lei „Solagra” le-a primit ca să facă culturi (*sic!*) de floarea-soarelui, adică să acopere sămânța pe care a dat-o cultivatorului și pe care n-a mai recuperat-o. „Solagra” pretinde că nu a recuperat 50% din sumele avansate, plus cheltuielile. Noi trebuie să vedem dacă aceste 500 milioane au fost cheltuite în realitate sau nu.

Partea a doua: oricine ar face aceste culturi va avea nevoie de fonduri. Putem noi, în momentul de față, să creăm un nou organism, să-l dotăm cu credite agricole? Este de văzut dacă băncile s-ar lăsa tentate să acorde credite unui nou organism.

Noi avem o experiență tristă cu cultura (*sic!*) bumbacului. În loc să cultivăm cel puțin 60.000 hectare, am cultivat numai 27.000.

Mareșal I. Antonescu: Din multe cauze s-a cultivat mai puțin. Oficiul Bumbacului nu a influențat asupra însămânțării. Asupra însămânțării a influențat inducerea noastră în eroare de către dl ministru Pană. Ne-a spus că avem cantități mari. Mai întâi a spus că avem prea multă sămânță, pentru ca în februarie să spună că sămânța nu este bună și că trebuie să cumpărăm alta.

A fost o carență a Ministerului Domeniilor, în cap cu șeful departamentului care stătea în proces cu dv., pentru ca în urmă să ajungem să nu putem semăna decât 26.000 hectare în loc de 100.000 hectare și pentru acești 26.000 hectare să dea, la rândul lor, o producție foarte slabă.

Domnule Marian, dacă ți se dau d-tale creditele necesare, asiguri însămânțarea?

I. Marian: Eu nu pot să fac asemenea operațiuni comerciale.

Mareșal I. Antonescu: Trebuie să se asigure sămânța pentru „Solagra”. Eu nu vreau ca la anu să nu avem însămânțată suprafața de floarea-soarelui necesară. Nu mai avem timp. În martie începem însămânțarea.

I. Marian: Eu am întrebat Uniunea Sindicatelor Agricole, dacă ar putea face operația și mi s-a răspuns că o poate face oricând.

Mareșal I. Antonescu: Uniunea Sindicatelor Agricole a luat asupra ei un export de mazăre și a dat un faliment aproape complet în această chestie. Uniunea Sindicatelor Agricole a luat asupra ei și strângerea lânii acum doi ani. Dacă nu interveneam noi cu celelalte mijloace, ca să fie ajutată să-și poată îndeplini mandatul, desigur că această chestiune mergea foarte încet.

I. Marian: Eu am avut foarte puțină simpatie pentru această Uniune a Sindicatelor Agricole, însă, ca să fiu obiectiv, vă atrag atențiunea că în chestiunea exportului de mazăre nu Uniunea Sindicatelor Agricole este de vină.

Eu v-aș ruga să le cereți un memoriu, ca să vedeți că au fost cu totul alte cauze.

Mareșal I. Antonescu: Cu memorii nu rezolvăm problema. Se lovește, și în exportatori, și în interesele țării. Ați văzut ce a spus dl Mănuilă.

I. Marian: Li s-a dat cu o mână și li s-au luat cu alta.

Mareșal I. Antonescu: A venit cineva la mine să-mi spună?

I. Marian: Nu știu.

S. Ghiolu: Conducătorii Sindicatelor Agricole au stat în contact cu mine și au fost totdeauna de acord. Niciodată n-au obiectat că trebuie să facă singuri întreaga operațiune. Ei n-au mijloace tehnice. Au declarat singuri că ei nu pot face decât o simplă supraveghere. Aceasta este situația reală.

Al. Neagu: Ar trebui să se hotărască lichidarea Societății „Solagra” pentru anul 1945, lăsându-se să continue activitatea în campania anului 1944. În acest interval de timp vom avea la dispoziție un an ca să ne organizăm.

Mareșal I. Antonescu: Același lucru l-am spus și anul trecut, că nu susțin această Societate „Solagra”.

Am văzut convenția încheiată cu Societatea „Solagra” și am observat că ea se poate desființa oricând. Această desființare trebuie făcută la timpul său, ca să nu ne tăiem craca de sub picioare și să cădem jos.

Dacă Ministerul Agriculturii își ia angajamentul că poate asigura însămânțarea după planul de care-l reclamă țara, eu chiar astăzi dau ordin Ministerului de Finanțe să-i pună la dispoziție creditele necesare.

Dacă d-ta, dle Marian, îți iei răspunderea că Sindicatele Agricole pot face operația, și îmi dai garanție de sută la sută, atunci sunt gata să vă trec executarea acestor operațiuni dv. și să vă asigur creditele necesare.

Trebuie, însă, să-mi dai garanție că puteți executa operația.

I. Marian: Ministerul Agriculturii nu este un organ comercial.

Mareșal I. Antonescu: Decizia pe care o iau acum este să dai credite Societății „Solagra”, ca să se asigure însămânțările după planul de însămânțări, care, după cum v-am spus, trebuie să meargă de la Est către Vest.

În același timp, să începem studiile în legătură cu lichidarea acestei Societăți „Solagra” și să trecem atribuțiile ei asupra altei instituțiuni. Să se procure sămânța prin Sindicatele Agricole și să fie altcineva care să se ocupe de toată această problemă.

Cred că problema este tranșată și săptămâna viitoare să ni se spună dacă s-au dat creditele necesare pentru însămânțare.

Domnul ministru al Agriculturii este rugat să facă planul de însămânțări pentru Vestul țării și pentru Banat.

Noi trebuie să avem depozite de săpun către Vestul țării, pentru că săpunul nu se strică.

Dv. cunoașteți tragedia pe care o trăiește Franța. Este vorba și de o tragedie de curățenie. Toți francezii aceștia au dat exemplul civilizației Statelor din Europa. Astăzi, toți acești francezi sunt plini de râie, de la profesorul universitar și până la ultimul copil, pentru că acolo nu există. Este cea mai mare fericire pentru francezii cari primesc o bucată de săpun de la noi.

În războiul trecut, numai Armata și anumiți oameni aveau o bucată de săpun ca să se spele. Restul populației era în lipsă.

Deci, trebuie o precauțiune în plus, precauțiune care nu strică, să ne asigurăm cantitatea de grăsime și să facem depozite mari de seu. Aceste grăsimi să nu se exporte decât cu măsură. Să luați măsuri și să creați posibilitatea de fabricație a săpunului, depozitându-l către Vestul țării.

Aceasta am avut de spus în ceea ce privește floarea-soarelui.

Vreau ca săptămâna viitoare să primesc o notă cu lucrările în legătură cu această problemă.

Chestiunea privește pe g-ralul Dobre. Să nu dăm credite pentru fleacuri, dar să dăm credite pentru lucrurile esențiale.

Dacă cineva crede că nu este înțeleaptă propunerea mea de a crea depozite către Vestul țării, depozite cu materii folositoare, acela s-o spună și să spună că este de părere să fină mai bine banii în pivniță decât să facem asemenea operații.

Finanțele, domnilor, dacă se vor da peste cap, ele se vor putea reface. Le-a refăcut Neamul Românesc după războiul trecut. În 20 de ani, Statul Românesc și-a refăcut întreaga finanță. Ce n-a putut să-și refacă a fost viața economică, din cauză că a ieșit din război într-o stare de slăbiciune totală.

Aceasta vreau să asigur eu, ca Neamul Românesc să nu iasă slăbit economiceste sub raportul posibilităților de viață, așa cum a ieșit din războiul trecut. În războiul trecut, erau sate în Muntenia și Oltenia care nu erau în stare să scoată nici măcar un plug ca să are pământul. Erau sate unde nu exista o vacă, nu aveau nici fânul necesar cu care să hrănească vitele. Nu aveau în toată Țara Românească decât 200 locomotive de Cale Ferată, și acele cu țevile sparte. Țara era plină de monedă germană, coroane ungurești, ruble rusești și, în plus, tezaurul nostru expedit la Moscova.

Din această situație economică am plecat în 1919, și am ajuns să creăm o situație bună.

Trebuie să ținem seamă de unde am plecat și cum am ajuns să creăm această situație destul de bună până la 1940, când am luat conducerea. De atunci încolo am făcut eforturi mari ca să îmbunătățim situația. Dacă sunt ascultat, și pregătirile, și execuția se fac în bune condițiuni, vă asigur că nu vom mai trece prin criza prin care a trecut Neamul Românesc în 1917 în Moldova.

Vasăzică, rămâne bine stabilit: de acum înainte se va studia problema desființării Societății „Solagra” și trecerea atribuțiilor ei unei alte instituții. Pentru anul în curs să i se dea creditele necesare.

Domnule Marian, pentru că discutăm chestiunea însămânțărilor, vă întreb ce ați făcut cu sămânța de bumbac, de in și de cânepă?

I. Marian: Cu sămânța de bumbac am făcut tot ce omenește se putea face. Cu regret trebuie să vă spun că nu am mers prea departe. Instituția aceasta nouă nu știu ce face, însă constat că nu mișcă, nu face nimic pozitiv.

Acum s-au terminat tratativele cu Bulgaria. Bulgaria ne livrează 3000 tone sămânță de bumbac. Suntem exact în aceeași situație în care eram acum o lună jumătate.

G-ral Gh. Dobre: A fost delegatul dv., dle Marian, și a făcut analiza la fața locului. A găsit că jumătate din cantitate era bună de germinat. Am vorbit cu dl ministru Cristu, ca să-i dea concursul delegatului și s-a dispus ca 150 vagoane să fie expediate.

I. Marian: Domnul Crum Mihăilescu a fost trimis pentru aceasta în Bulgaria. Acum este dus dl Karagheorghe, și acum telegrafiază că nu poate să facă nimic. Eu i-am dat însărcinarea dlui Crum Mihăilescu să se ocupe de toate chestiunile.

G-ral Gh. Dobre: Eu am vorbit cu Burada al dv.

Mareșal I. Antonescu: Vedeti, domnilor, câtă discuțiune se face pentru o problemă atât de capitală, care știți că mă preocupă atât de mult.

I. Marian: Noi am luat toate măsurile de îndreptare.

Mareșal I. Antonescu: Pentru însămânțarea bumbacului, noi avem timp până la mai.

I. Marian: Sămânța ar fi trebuit să fie acum aici, ca s-o putem distribui.

Mareșal I. Antonescu: Câtă sămânță avem în țară?

I. Marian: 40-50 vagoane.

Mareșal I. Antonescu: Câte hectare se pot însămânța cu această cantitate? Ce suprafață este prevăzută să fie însămânțată anul acesta în planul agricol?

I. Marian: Pentru 100.000 hectare, câte se vor însămânța, avem nevoie de 400 vagoane sămânță.

Mareșal I. Antonescu: Care este situația? De cine depinde procurarea sămânței de bumbac, dle Ghiolu?

S. Ghiolu: De noi, domnule Mareșal.

Mareșal I. Antonescu: Ce ați făcut în această privință?

S. Ghiolu: Din partea Oficiului Bumbacului este plecat în Bulgaria dl Karagheorghe.

Mareșal I. Antonescu: Când am înființat Oficiul Bumbacului, s-a cerut ca el să aparțină de Ministerul Agriculturii și eu l-am trecut la Ministerul Economiei Naționale. Acum Ministerul Agriculturii face ceea ce anul trecut au făcut diferite direcții din acest minister: un adevărat sabotaj.

I. Marian: Eu nu fac nimic, domnule Mareșal; mie îmi trebuie sămânță.

S. Ghiolu: Dl Karagheorghe, care este reprezentantul firmei care aduce sămânța de bumbac, este plecat de zece zile în Bulgaria, ca să cerceteze situația la fața locului. Măine sau poimăine are să ne dea răspunsul cu privire la centrele unde se găsește sămânța. Dl Mihăilescu Crum, specialistul Ministerului de Agricultură, care pleacă tot în Bulgaria, pentru cele 60 vagoane de sămânță, are să se ocupe și de această chestiune.

În Bulgaria sămânța de bumbac se colectează printr-un organ similar I.N.COOP-ului. Am rugat pe dl ministru al Bulgariei să dea dispozițiuni imediat la Sofia, ca să se dea tot concursul celor 10 sau 15 delegați ai noștri cari vor pleca, îndată după primirea răspunsului, în Bulgaria, pentru a analiza sămânța chiar în localitățile unde se află.

Mareșal I. Antonescu: Bulgarii au acum nevoie de vreun import de la noi?

S. Ghiolu: Bulgarii n-au vrut să ne dea sămânța de bumbac decât în schimbul a 300 vagoane sămânță de floarea-soarelui. I.N.COOP-ul are deja 40 vagoane disponibile la Galați; „Solagra”, cu care s-a vorbit, va da restul de 60 vagoane. S-au depus frachtele la Căile Ferate pentru această cantitate, vagoanele urmând să fie dirijate spre Galați. Vom avea, deci, acolo toată cantitatea de 300 vagoane sămânță de floarea-soarelui, pe care o vom da imediat.

Mareșal I. Antonescu: Donnant donnant⁶.

S. Ghiolu: Da, domnule Mareșal.

Mareșal I. Antonescu: Puneți și condiția că dacă noi nu vom avea această sămânță până la 15 martie, nu mai facem schimbul.

S. Ghiolu: Le-am și spus acest lucru.

Mareșal I. Antonescu: Dar dacă sămânța este proastă și nu germinează?

S. Ghiolu: Proba de germinare se face la fața locului, ca să nu mai pierdem vremea. De aceea, vor pleca 10 inși în Bulgaria, în afară de cei din Oficiul Bumbacului.

Mareșal I. Antonescu: Să rezolvați problema pe bazele acestea. Să discutați cu ministrul Bulgariei și să-i arătați că dacă n-avem sămânța de bumbac până la 15 martie, nu mai dăm sămânță de floarea-soarelui nici pentru sămânță de bumbac nici pentru alte articole.

În al doilea rând, te rog, dle Ghiolu, ca imediat să stabilești cu dl ministru Marian data când trebuie să fie sămânța în țară; personal să vă ocupați și s-o aduceți, ca să nu mai pătim ce am pătit până acum, mai ales că suntem și în întârziere. Dacă s-ar lua stenogramele Consiliului de Miniștri din iarna și primăvara anului trecut, s-ar putea constata zbciumul meu pentru aducerea sămânței de bumbac, zbcium asemănător cu cel de astăzi.

D-ta știi ce s-a întâmplat cu o altă chestiune, dle g-ral Dobre: a importat bumbac dl Grigorof. Domnul acesta scumpește viața, pentru că a oferit Patronajului cu 1500 lei kilogramul, aceeași calitate de bumbac, din aceeași recoltă, din aceeași țară și adusă la aceeași epocă, cu ajutor din parte Statului, ca și bumbacul pe care Consiliul de Patronaj l-a importat din Turcia cu prețul de 390 lei kilogramul.

Vedeți dv. ce diferență. Iată o instituție de Stat care speculează o altă instituție de Stat, cerându-i 1500 lei pentru kilogramul de bumbac adus din aceeași țară, în aceeași epocă și de aceeași calitate cu bumbacul importat de Consiliul de Patronaj cu 390 lei kilogramul. Acest lucru nu-l las eu așa: și dl Grigorof și ceilalți trebuie să sară de acolo. Noi facem eforturi ca să nu scumpim viața și însăși o instituție de Stat, nu numai că nu face aceleași eforturi ca și noi, dar face și sabotaj.

S. Ghiolu: Este o nuanță aici, domnule Mareșal: bumbacul importat de Consiliul de Patronaj este bumbac puf, iar bumbacul oferit de dl Grigorof este bumbac în fire.

Mareșal I. Antonescu: Nu, este vorba de același articol: de bumbac Erle, de aceeași calitate.

S. Ghiolu: Domnule Mareșal, am să vă fac o notă în această privință: unul este puf și celălalt este în fire.

Mareșal I. Antonescu: Un lucru este cert: toți cei cari au activat în acest domeniu au câștigat foarte mult de pe urma bumbacului și și-au umplut safeurile cu miliarde de lei; și aproape toți sunt armeni și jidani, cari au fost tolerați de noi, și nu trebuia.

---

⁶ Marfa se dă doar cu condiția de a primi altceva în schimb.

Al doilea capitol unde se face o speculă foarte mare este pielăria și O.R.A.P.-ul. Dacă O.R.A.P.-ul n-ar depinde și de Ministerul Agriculturii și de Ministerul Economiei Naționale și de Subsecretariatul de Stat al Aprovizionării și de multe alte instituțiuni și n-ar primi ordine și de la d-ta, și de la dumnealui, și de la dumnealui și de la alții, n-ar mai profita de pe urma acestei situații toți nemernicii.

Iată, la Armată, unde acest compartiment a fost organizat sub un comandament unic, problema a fost soluționată, nu pentru că Armata primește 80% din producția de piele, ci pentru că s-a făcut o bună organizație.

La Armată s-a ajuns ca o pereche de bocanci să coste numai 1900 lei; și de unde o pereche de bocanci trebuie să reziste cel puțin un an de zile, s-a ajuns astăzi, prin grija care se pune în lucrarea lor, ca această durată să fie dublată și chiar triplată. Într-adevăr, am organizat o serie de ateliere la unități, unde se fabrică și se repară bocancii. Nu mai este ca înainte, când în aceste ateliere, orișice cârpaci era numit croitor sau cismar șef. Acum se lucrează ordonat.

Tot așa am făcut și cu îmbrăcămintea.

Cu o bună gospodărire, vom reuși, în curând, să avem echipament complet pentru un milion de oameni. Pe când în timpul trecutului război, în România Mare, bogată și cu aur mult, se ajunsese ca, după o lună de zile de război, soldații să umble în picioarele goale, astăzi, după aproape trei ani de război, Armata este foarte bine echipată. Și dv. nu știți ce mai este în magazinele unităților. Dl ministru Marinescu a fost cu mine și a vizitat magazia unui regiment din Craiova și cred că ceea ce a văzut acolo n-a mai văzut la nici o unitate.

G-ral Pantazi: La Corpul IV Armată, care a mobilizat, fiecare om are câte două rânduri de bocanci: unii noi și alții reparați.

Mareșal I. Antonescu: Am să ajung să trec pe seama Armatei și aprovizionarea cu încălțăminte a populației civile. Cred că atunci situația se va schimba.

Tot așa mi s-a spus că problema încălțăminte în Armată este insolubilă; noi am ajuns s-o soluționăm. Și chiar dacă dv. vedeți uneori unii soldați rău îmbrăcați, aceasta nu înseamnă că n-avem echipament: avem, dar facem economie.

De patru ani de când stăm cu frontierele închise și cu teritoriul țării ciuntit și totuși am reușit să asigurăm echipament și armament pentru o Armată de un milion de oameni. Tot ceea ce am pierdut la Don, am refăcut într-un an de zile, pentru că m-am ocupat special de această problemă. Dar nu pot să mă ocup special de toate.

C. Stoilcescu: Domnule Mareșal, mă iertați că interviu într-o chestiune care nu mă privește, dar dintr-o experiență cu bulgarii, am impresia că trebuie procedat cu ei ceva mai drastic.

Mareșal I. Antonescu: Mai drastic decât am spus eu!....

C. Stoilcescu: Mai este și un alt mijloc: bulgarii cumpără de la noi petrol, care le trebuie zilnic. Să se pună problema: „Nu dăm petrol, dacă nu ne dați sămânță de bumbac.”

Mareșal I. Antonescu: Foarte bine, faceți și așa.

Tot așa trebuie să faceți și în ceea ce îi privește pe unguri, cari au tipărit acum în urmă un calendar foarte ofensator pentru poporul român. Despre această chestiune este vorba într-un articol scris de dl Romulus Dianu în „Curentul” de astăzi. Să facem și noi un calendar similar.

Al. Marcu: Este pus în lucru.

Mareșal I. Antonescu: Puneți mai multe, ca să nu rămâneți cu un an în urma unguirilor. Vă aduceți aminte că înainte de războiul celălalt Austria era totdeauna cu un secol în urmă, în ceea ce privește ideile și execuțiile. De aceea a fost înfrântă.

Al. Marcu: Răspundem la provocări, domnule Mareșal.

I. Petrovici: Faceți și dv. un calendar pentru anul viitor.

Mareșal I. Antonescu: Faceți unul chiar pentru anul acesta, ca să se ducă grofii și să protesteze la Budapesta, așa cum a venit și dl Hațieganu și a protestat la mine.

Răspundeți prompt, pentru că altfel, până la anul, calendarul tipărit și răspândit de unguri își va face efectul.

Deci, în ceea ce privește pe bulgari, faceți așa cum spune dl Stoicescu: strângeți-i cu chestiunea petrolului, pentru că pentru ei petrolul este o chestiune de viață și de moarte, așa cum este pentru noi bumbacul. Dacă nu ne <da>⁷ sămânță de bună calitate, nu mai le dăm petrol. Ce să mai stăm să trimitem în Bulgaria agenți, cari să facă analize? Să-i spui dlui ministru al Bulgariei categoric acest lucru. I-aș fi spus eu, dar nu l-am văzut, pentru că n-a venit să-și prezinte scrisorile de acreditare.

I. Marian: Dacă aveți mijloace de presiune împotriva Bulgariei, vreau să vă mai semnalez și altceva: știți că bulgarii ne sunt datori să ne mai dea 600 tone sămânță de bumbac gratuit, conform Convenției de la Craiova. Delegatul meu, dl Crum Mihăilescu, a fost în Bulgaria numai pentru aceste 60 vagoane. Ei bine, bulgarii ne-au pus la dispoziție niște sămânță de bumbac, din care mare parte a avut zero la sută germinație. Nici jumătate din cantitatea trimisă n-a atins 50% putere de germinație. A trebuit să ne scoborâm cu acest procent sub 50. Deci ceea ce ni s-a trimis reprezintă numai jumătate din ceea ce ar fi trebuit să ni se dea.

Mareșal I. Antonescu: Foarte bine: să faceți presiuni asupra lor.

I. Marian: Atunci aș ruga ca să se ia măsuri, pentru ca cele 60 vagoane de sămânță să fie de o calitate utilizabilă.

Mareșal I. Antonescu: Din Turcia nu se poate aduce?

S. Ghiolu: Sămânța adusă din Turcia nu dă rezultate bune la noi; planta nu crește, pentru că regiunile sunt prea diferite, din punct de vedere al climei.

Mareșal I. Antonescu: Ce facem dacă nu însămânțăm nici anul acesta decât 20.000 hectare? Poarta Italiei s-a închis. Or culturile de bumbac italiene sunt în Sud și în Sicilia.

S. Ghiolu: Italia mai are o serie de mărfuri pe care vrea să le plaseze. Facem eforturi ca să le luăm.

Mareșal I. Antonescu: Nu mai tratați pe cale oficială; trimiteți negustorii români, pentru că mai repede reușesc ei să aducă mărfuri, și acesta este interesul nostru.

Vă dau iarăși un exemplu cu Consiliul de Patronaj. Acesta a adus din Italia mărfuri care valorează astăzi miliarde, numai cu 300 milioane lei, pe care i-am pus la dispoziție. Consiliul de Patronaj vinde o parte din aceste mărfuri acum, ca să restituie, potrivit dispozițiilor mele, împrumutul de 300 milioane lei, care i-a fost acordat din mijloace extrabugetare. Cea mai mare parte din mărfuri, însă, vor rămâne în depozitele Consiliului de Patronaj.

Același lucru trebuie să facem și acum cu mărfurile din Italia, mai ales că în toate țările curba scumpetei este ascendentă. Noi avem un regim alimentar privilegiat și de aceea stăm mai bine, dar încolo, curba scumpetei merge în sus.

---

⁷ În text este: *dă*.

Nu este nici un motiv ca la anul viitor să nu continue aceeași ascendență către cer a prețurilor. Ce este astăzi luat, este bun luat.

Așa trebuie să mergem să rezolvăm problema și în privința bumbacului. Și în privința bumbacului, să mă ții săptămânal la curent de tot ce se face, și în privința seminței de floarea-soarelui, la fel.

Să aveți împănate, și Elveția, și Slovacia, și toată Europa, cu oameni de competență. Eu sunt informat că având un vagon de grăsimi, putem să obținem orice vrem din Europa.

S. Ghiolu: Vom da slănină de porc și vom aduce tot ce avem nevoie.

Mareșal I. Antonescu: Am văzut, în trecerea mea spre Predeal, din săptămâna trecută, în regiunea aceea a Văii Prahovei că grădinile de pomi fructiferi nu sunt îngrijite. Nu văd nici prin presă atacată această problemă a distrugerii omizilor. Desigur că problema trebuie tratată și în legătură cu pădurile. Trebuie să fie zilnic dusă prin ziare o adevărată campanie, ca toată lumea să știe cum se distrug aceste omizi. Ciorile și omizile trebuie distruse.

I. Marian: Nu ni s-ar putea pune la dispoziție ceva sulf?

S. Ghiolu: Este foarte proastă situația la sulf.

Mareșal I. Antonescu: Dacă fiecare om și-ar face datoria, atunci s-ar putea realiza ceva. Așa și cu chestiunea ciorilor. Luna februarie este foarte proprie pentru distrugerea ciorilor și a omizilor. Dacă ar mai fi ținut căldura, ar fi fost bine, căci ar fi înviat larvele de omizi, și acum cu revenirea frigului, toate ar fi murit.

Cu sămânța de in ce faci, dle Marian?

I. Marian: Mi-a dat dl ministru al Finanțelor un împrumut la Casa de Depuneri. Sămânță de cânepă nu se găsește. Din nenorocire, cea mai mare cantitate era în Basarabia. Am rugat pe delegatul Marelui Stat Major să dea oarecare precădere la încărcarea acestor semințe.

Mareșal I. Antonescu: Iată în „Universul” de astăzi tratată problema cartofului, de către dl prof. Săvulescu. Ce ați făcut în această privință, dle ministru al Agriculturii?

I. Marian: Am luat toate măsurile posibile și imposibile.

Mareșal I. Antonescu: Dl prof. Săvulescu aduce acuzații precise.

I. Marian: Una din acuzații este dreaptă. Cu ocazia ultimei organizări a Ministerului Agriculturii și Domeniilor s-a scindat Serviciul de protecție a plantelor în trei părți. Aici este discuție mai mult academică.

Mareșal I. Antonescu: Prin acest articol se aduc acuzații precise. Trebuie să i se răspundă dlui prof. Săvulescu.

Această boală a cartofului ne-a venit din țări mai bine organizate, din Anglia, din Germania. În aceste țări n-au fost cauzele de la noi, căci s-au luat din timp măsuri și trebuie de văzut dacă articolul nu este și tendențios.

I. Marian: Am și eu o stimă deosebită pentru dl prof. Săvulescu, dar cred că nu trebuie să luăm spusele d-sale ad litteram.

Să vă fac o dovadă. Dl prof. Săvulescu a făcut ca la Ministerul Agriculturii să se comande anul acesta fungicide în valoare de vreo 300 milioane, iar consumul anual pentru întreaga țară nu este decât de aproximativ 50 milioane. Așa că ne-am încărcat bugetul Ministerului cu un împrumut pentru șase ani următori.

Mareșal I. Antonescu: Cine este vinovatul? Vine cineva și propune un lucru. Din moment ce eu am admis acest lucru, înseamnă că eu sunt cel vinovat.

I. Marian: Eu am găsit comanda făcută.

Mareșal I. Antonescu: Nu este vinovat dl prof. Săvulescu.

I. Marian: Părerea mea este că Ministerul nu trebuie să facă operații à la hausse sau à la baisse.

Mareșal I. Antonescu: Trebuia ca chestiunea (*sic!*) să fie dezbătută.

I. Marian: Eu mi-am luat o linie de conduită, aceea de a nu mă băga în polemică. Deci nu pot intra în polemică cu (*sic!*) dl prof. Săvulescu.

Mareșal I. Antonescu: Chestiunea este să facem un studiu academic și să nu dăm naștere la panică, pentru ca lumea să nu mai semene cartofi.

I. Marian: Este o acțiune foarte susținută. N-a descoperit dl prof. Săvulescu această boală la cartofi.

Mareșal I. Antonescu: Nu trebuie să fie, nici opinia publică, și nici cultivatorii influențați.

Dacă cele spuse de către dl prof. Săvulescu sunt juste, atunci situația trebuie remediată. Noi trebuie să folosim presa, trebuie să luăm în considerație și lucrurile bune, și cele rele, și subiective, și obiective. Toate trebuie văzute și studiate. Trebuie să tratăm problema cu obiectivitatea necesară și cu date științifice, pentru a arăta opiniei publice care este realitatea. Țăranul nostru care citește articolul dlui prof. Săvulescu nu mai cultivă cartofi. Noi nu avem interesul ca țăranul să nu mai semene cartofi și, deci, trebuie să răspundem tot pe calea publicității la articolul dlui Săvulescu.

I. Marian: Am să dispun să se dea un răspuns chiar de către Serviciul respectiv.

Mareșal I. Antonescu: Trebuie spus, prin presă și prin radio, că este foarte folositor să cultivăm cartofi. Îți dau articolul d-tale.

I. Marian: L-am citit azi-dimineață.

Mareșal I. Antonescu: În tot cazul, presa trebuie folosită. Dacă pe baza sugestiei dlui Săvulescu, Ministerul a cumpărat fungicide pe 6 ani înainte, nu este vina dlui Săvulescu.

I. Marian: Săptămâna trecută a ținut o conferință la Academia de Agricultură, în care a spus că toate aceste fungicide nu fac doi bani.

Mareșal I. Antonescu: Atunci schimbați-l de acolo, căci nu poate să fie savant un astfel de om care a făcut atâta pagubă țării. Un astfel de om nu este folositor țării.

C. Stoicescu: Este un savant și membru al Academiei Române.

Mareșal I. Antonescu: Savanții nu sunt făcuți ca să ne luăm după ei.

C. Stoicescu: Nu este negustor.

Mareșal I. Antonescu: Nu-l mai acoperi.

I. Petrovici: Eu nu pot să iau o măsură decât împotriva savanților care nu sunt savanți, nu cari nu sunt negustori (ilaritate).

Mareșal I. Antonescu: Sunt și mulți savanți cari fac rău. În războiul trecut am avut mari savanți care au ținut armata neutilată, și guvernelor le convenea, pentru că nu scoteau bani. Erau generalii Rudeanu, Burileanu și Ghenea. Guvernelor le convenea, că nu deschideau credite.

Eu cunosc această problemă a savanților. Bineînțeles, aceasta nu înseamnă că sunt în contra savanților, dar vreau savanți creatori.

Situația decretelor-legi care au prevăzut elaborarea de regulamente și a căror publicare n-a fost făcută.

Domnilor, în Statul acesta a fost foarte mare neregulă în ceea ce privește legislația, care a făcut-o inaplicabilă. Legile noastre nu s-au putut aplica, pentru că toate legile votate de Parlament în trecut prevedeau că vor fi completate printr-un regulament. Foarte rar s-a întâmplat ca să se mai facă regulamentul. Avem legi cu o vechime de 40 ani, care prevăd redactarea unui regulament și care sunt inaplicabile din cauza lipsei regulamentului.

Când am venit noi la conducere, am dat ordin ca să se facă aceste regulamente. N-am urmărit chestiunea de-aproape, dar acum câțva timp am cerut Secretariatului General să ne facă un tabel de legile care vorbeau de existența unui regulament, un tabel de legile care nu cereau redactarea unui asemenea regulament, și pentru care din legi s-au făcut regulamente.

Am luat măsura, ca orice lege care vorbește despre un regulament, să fie însoțită de acest regulament.

Dacă nu are anexat regulamentul, restitui legea. În același timp, am însărcinat pe ministrul Justiției să pună la punct această problemă.

Aceasta era treaba Ministerului de Justiție.

I. Marinescu: Totdeauna legile au privit pe miniștri de resort, iar originalele acestor legi se păstrează la Președinție.

Mareșal I. Antonescu: Cine urmărește ca legile să-și păstreze cadrul lor juridic?

I. Marinescu: Eu nu iau cunoștință de legi decât din „Monitorul Oficial”. Totdeauna se ocupă ministrul respectiv.

Mareșal I. Antonescu: Dar sub regimul trecut, de unde lua cunoștință ministrul Justiției?

I. Marinescu: El, după Constituție, era obligat să păstreze originalul legilor.

M. Antonescu: Noi am vrut să păstrăm și acest sistem, ca un exemplar să rămână la Președinție și altul la Ministerul Justiției. Dv., domnule Mareșal, ați dispus să fie un singur exemplar.

Mareșal I. Antonescu: Era o risipă de hârtie. Pe mine mă interesează fondul; cine trebuie să se ocupe, să urmărească dacă legile trebuie completate?

M. Antonescu: Un regulament este un act de administrație publică în formă normativă. Cu alte cuvinte, departamentul care propune legea, având răspunderea executării legii, face să se dezvolte textul lor legal prin norme de aplicațiune hotărâte dinainte, ținând seama de realitatea lucrurilor.

În principiu, regulamentul trebuie să fie făcut de același departament care a elaborat legea.

Mareșal I. Antonescu: Cine urmărește?

M. Antonescu: Nu există în practica noastră de până astăzi nici un organ, nici chiar Ministerul Justiției, investit astăzi cu funcțiunea de a urmări executarea legii sau redactarea unui regulament.

Am făcut cândva o propunere, pe care trebuie s-o reluăm, aceea a organizării Consiliului Legislativ, în care eu ceream crearea unei secții speciale, care să urmărească adaptarea legilor la realitățile jurisprudențiale și la practica vieții juridice, iar de altă parte să

constate legile desuetudinare, sau a căror aplicațiune s-a întors împotriva scopului urmărit de legiuitor.

Această secțiune ar putea să împlinească și această nevoie pe care o găsiți dv., că ar trebui să fie reglementată aici în legătură cu regulamentele legilor.

Mareșal I. Antonescu: Să se dea instrucții în această privință.

Am aici un întreg tablou de la Ministerul Afacerilor Interne care prevede legile votate în 1941-1943 și care prevedeau să aibă un regulament și nu-l au.

Ori este necesar regulamentul, și atunci legea prevede existența lui, ori nu este necesar, și atunci de ce mai puneți în lege că trebuie să se redacteze un regulament?

Dacă este prevăzut în lege, înseamnă că legea are nevoie de claritate, și acest regulament trebuie să existe. Deci, nu putem să mergem în neregulă ca în trecut, mai ales că luptăm să punem ordine în Statul acesta. Ordinea trebuie să plece de sus. O lege trebuie să reprezinte ordinea și trebuie ea însăși să fie pusă în ordine.

Pe viitor nu voi mai semna nici o lege care prevede un regulament, dacă nu este anexat și regulamentul.

Aceasta am de spus. Pentru trecut, trebuie să punem legile în ordine. Eu am dat dispoziții ca regulamentele să se facă la timp. Rezultatul îl văd în tabelul care prevede o serie de legi cu mențiunea existenței unui regulament, și la care regulamentele lipsesc.

O. Vlădescu: Cred că ar fi indicat să se fixeze într-o lege un termen.

Mareșal I. Antonescu: Am fixat și nu s-a respectat. Am pus un termen de un an. Nu s-a respectat acest lucru, pentru că direcțiile din Ministere nu sunt organizate. Lucrăm în dezordine.

M. Antonescu: Este necesar să se ajungă la soluțiunea dv., și din alt punct de vedere. Înainte era necesar să se facă această secție la Consiliul Legislativ. Astăzi nu se poate spune că din punctul de vedere al conținutului normei de drept ar fi vreo deosebire între lege și regulament, pentru că tot dv. semnați regulamentul transformându-l în regulă normativă, și tot ministrul îl propune la fel ca și o lege. O lege poate să cuprindă norme funcționale pentru un serviciu public, iar regulamentul să fie, să reprezinte modalitatea practică prin care normele generale ale legii să fie puse în aplicare.

Deci, legea trebuie să cuprindă norme cu caracter general reprezentând substanța dreptului, iar regulamentul să fie un act de executare a legii, care, dezvoltând principiile, asigură aplicarea legii.

Dacă mergem pe această despărțire de substanță, și nu de formă, este cu atât mai necesar ca în momentul când se depune o lege de principii, de fond, ea să aibă anexat și regulamentul, care este norma de aplicație a principiilor legii.

Mareșal I. Antonescu: Sunt o serie de legi deja studiate de mine de pe vremea când eram șeful Marelui Stat Major. Mă lupt să refac aceste legi, și n-am reușit să pun la punct decât vreo trei.

Legea nu conține decât principiile. Regulamentul dezvoltă principiile legii și el poate să fie modificat mai ușor. Executanții au acest regulament la dispoziție. Oricât de bine am explica noi legea, nu-i putem da toate nuanțele necesare care trebuie să le aibă la dispoziție cel care este chemat să aplice legea. Deci, este bine ca orice lege să nu conțină decât anumite norme.

Se spunea că în Anglia nu există Constituție. Anglia nu are o Constituție, dar are atâtea principii cari se modelează tot timpul, și acestea se fac de către birourile administrative, în cap cu șeful de departament, încât s-a creat această idee, că Anglia nu are Constituție.

Cum vă închipuiți că acest imperiu poate să fie lăsat la discreția capetelor tuturor savanților de nuanța aceluia despre care am vorbit adineauri? Anglia are, în schimb, atâtea regulamente, cari se modelează cu nevoile de viață pe care le impune timpul.

Noi am făcut legi cari de multe ori sunt o rușine. Nimeni nu le poate urmări. Face o impresie foarte rea, când la fiecare dată vedem că apare în „Monitorul Oficial” modificarea unei legi. N-ar mai trebui să apară asemenea modificări, dacă am avea elemente elastice.

Prin urmare, una este o modificare a regulamentului și alta este modificarea de principii. Dacă modificăm mereu principiile, dezorientăm lumea. Elementele de execuție cuprinse într-un regulament sunt elemente care se adaptează la circumstanțe. Modificând legea, modificăm elementele esențiale, facem ca un comandant de vapor care dă din mâini tot timpul. Dacă am pus mâna odată pe volan, să lăsăm vaporul să meargă, iar ceea ce privește personalul din interiorul vaporului, acela pune cărbuni, care se îngrijește de mărfuri, acela să-l întrebuițăm după circumstanțe.

Deci, să punem ordine pentru trecut, iar pe viitor să luai act de acest lucru. Eu sunt cel mai puțin apt să vă dau lecții, căci toți sunteți veniți de la Universitate.

I. Petrovici: În ceea ce privește trecutul, din cauză că regulamentele și legile se făceau după aceleași modalități și cu aceleași forme, dacă s-ar găsi o modalitate mai rapidă, de exemplu, în Consiliul de Miniștri să se schimbe regulamentele, atunci da, dar cu modalitatea de astăzi, și regulamentul și legea se fac tot de puterea executivă.

Mareșal I. Antonescu: Este o chestiune de coordonare. Trebuie ca o măsură legislativă sau de regulament să fie lăsată un timp oarecare ca să-și producă efectul.

I. Petrovici: Una din cauzele pentru care nu s-au făcut regulamente pentru toate legile este și aceasta: din cauză că regulamentul și legea se făceau cu aceleași forme, s-a găsit sistemul ca să se introducă regulamentul chiar în lege. Legile actuale cuprind o bună parte care ar putea să treacă la regulament.

Mareșal I. Antonescu: Eu am dispus ca legile să nu conțină decât principii. Am dat directive scrise.

I. Petrovici: Din această cauză nu s-au făcut regulamentele, pentru că legile cuprindeau și dispoziții de amănunt, care serveau și de regulament.

Mareșal I. Antonescu: Dar când spunea că legea va fi complectată de un regulament?

I. Petrovici: Este o formulă.

Mareșal I. Antonescu: De ce să ne mai acoperim? Este superficialitatea românească, care (*sic!*) apare aici ca și în alte părți. Noi ne luptăm să punem ordine în Stat. Am reușit să facem ca Țara Românească să fie creditoarea țărilor mari, și liniștea pe care o aveam înseamnă ordine. Că nu este ceea ce ne dictează nouă conștiința, aceasta e altceva. Dezordinea vine de sus. Să punem ordine acolo.

Am văzut legi făcute la 1880-1890, care vorbeau de regulament, și care nu-l au nici până azi. Legile acestea nu puteau să dea posibilitate executanților ca să aplice dispozițiile din ele.

M. Antonescu: Și aceasta este, în parte, relativ, pentru că o lege este o regulă normativă, generală și obligatorie. Un regulament nu poate suspenda aplicarea unei legi, pentru că atunci înseamnă că legea n-a mai intrat în vigoare. Regulamentul nu putea, în sistemul legislativ anterior, decât să dezvolte principiile legii; și s-a discutat, în sistemul vechi, dacă regulamentul poate să adauge la lege. Se poate întâmpla ca într-o lege să nu se precizeze că ea trebuie dezvoltată printr-un regulament. Sunt, însă, și legi care n-au putut fi completate cu regulamente și din această cauză n-au putut să meargă la aplicare.

Mareșal I. Antonescu: Există o jurisprudență a Înaltei Curți de Casație, care a stabilit că regulamentul face parte din lege și are putere de aplicare ca și legea. Stăm pe această bază. Cunoșc, însă, și cazuri concrete, când legile n-au fost aplicate în condițiuni favorabile, pentru că n-au fost însoțite de regulamente.

Să trecem în domeniul administrativ. Au fost în acest domeniu legi administrative, care n-au putut să dea rezultate, pentru că n-au fost însoțite de regulamente. Există asemenea legi, dle ministru Strihan?

P. Strihan: Există, domnule Mareșal. Eu, însă, vream să atrag atenția asupra altor laturi: Consiliul Legislativ este prea ortodox în ceea ce privește respectul principiilor consacrate de Constituție, care se sprijină pe separația puterilor.

În regimul constituțional, așa cum spunea dl vicepreședinte al Consiliului, legea era făcută de rege și Parlament, iar regulamentul era făcut de puterea executivă.

Acum ce se întâmplă? Noi, prin regulamente, putem să ne permitem să fim ceva mai largi, în ceea ce privește dezvoltarea principiilor din legi, cu atât mai mult cu cât dv. cereți, iar noi căutăm să respectăm principiul că legile să fie cât mai sintetice și să conțină numai principii generale.

Mareșal I. Antonescu: Nu cer numai eu; am văzut că și în alte State e la fel. Numai la francezi și la belgieni există legi așa de voluminoase ca la noi.

Eu am stat în Anglia patru ani de zile și vă pot spune că în tot acest timp nu s-au votat în Parlamentul englez atâtea legi cât se votau într-o zi la noi. Atunci am întrebat: „Cu ce se guvernează Imperiul Britanic?”

I. Petrovici: Cu legalitate și cu spiritul practic.

Mareșal I. Antonescu: M-am informat și am aflat că sunt în vigoare norme reglementare, în cadrul unor principii stabilite de secole.

Acum, a venit Anglia și a impus Portugaliei să-i cedeze insulele Azore, pe baza unui tratat care a fost încheiat acum 700 ani. Este o bătaie de joc. Așa va putea Anglia să spună mâine și Turciei, sau va putea să facă presiuni asupra Spaniei, ca să nu mai dea nimic Germaniei, sau să-i pună la dispoziție baze maritime, găsind formule juridice care datează din secolul XIV sau XV.

I. Petrovici: Englezii cred în ele.

Mareșal I. Antonescu: Sigur că cred (*sic!*), atunci când vorbesc cu alții. Sofisme câte vreți.

P. Strihan: Noi facem regulamente care dezvoltă legile, însă Consiliul Legislativ este așa de ortodox...

Mareșal I. Antonescu: Am înțeles: acum Consiliul Legislativ e vinovat.

P. Strihan: Mă refer la un caz concret, domnule Mareșal.

Mareșal I. Antonescu: Sunteți trecut și dv. pe lista neagră.

P. Strihan: Cu trei legi. La una din ele, la *Legea regiei asigurărilor de Stat*, am făcut regulamentul de acum șase luni, dar Consiliul *Legislativ* susține că noi adăugăm la lege.

Mareșal I. Antonescu: Dacă vezi că discuțiile și controversele durează de atâta vreme, treci la dl ministru Marinescu, la dl Mihai Antonescu și chiar la mine, ca să găsim soluția. Sunt multe probleme care s-au înfundat la Consiliul *Legislativ* și îndată ce au venit aici, au fost soluționate, pentru că noi nu suntem obligați să ținem socoteală de ceea ce spune Consiliul *Legislativ*.

Au fost și multe chestiuni în care Consiliul *Legislativ* a avut dreptate și i-am dat-o, însă am constatat de multe ori că obiecțiunile Consiliului *Legislativ* erau nefundate.

Dacă nu vă puteți înțelege, duceți-vă la dl Marinescu și dacă nici atunci n-ajungeți la o soluție, veniți aici și discutați problema împreună cu dl Mihai Antonescu și cu mine, ca să ne punem de acord. Trebuie să găsim o soluție.

Noi trebuie să urmărim ca orișice lege, care este de principiu, să fie însoțită de un regulament, care să ne dea posibilitatea să fim elastici în aplicarea legii și să putem modifica regulamentul. Deci, legile să fie scurte, principiale și însoțite de regulamente, însă regulamentele să se facă. De aici înainte să nu mai facem legi care să fie adevărate volume; atunci când a ajuns cineva la pagina 10 a ei, nu mai știe ce este în pagina întâi; cu cât punem mai multe articole într-o lege, cu atât dăm peste cap sensul și conținutul ei.

I. Petrovici: Atunci dați amnestie pentru trecut, cu atât mai mult cu cât unele legi au și căzut în desuetudine.

P. Strihan: Cred că, din punct de vedere practic, este bine ca regulamentul să vină după lege, pentru că amănuntele de organizare survin în prima perioadă de aplicare a legii.

Mareșal I. Antonescu: La legile mari, cum este *Legea administrativă*, pe care am văzut-o zilele trecute, am stabilit ca să înceapă să se aplice la un an după promulgarea și semnarea lor. Orice lege structurală în Stat nu e bine să fie aplicată imediat după promulgare. Într-un an de zile avem timp să vedem toate amănuntele, în așa fel ca să-i cunoaștem defectele, înainte să trecem la aplicare.

În orișice caz, vom face regulamente la legile care prevăd acest lucru. Pentru viitor, să nu mi se mai prezinte nici o lege fără regulament, dacă prin lege se prevede că un regulament va dezvolta principiile legii.

Asanare Băncii „Basarabia”

Domnule ministru Neagu, problema aceasta a fost rezervată pentru dv.

Al. Neagu: Domnule Mareșal, aceasta este o problemă în care trebuie să se ia o hotărâre în Consiliul de Miniștri. Banca *Basarabiei*, în timpul ocupației rusești, a pierdut o parte din activul ei; și s-a discutat cu Banca Națională dacă este cazul ca Statul să ia asupra lui răspunderea unor pierderi suferite de pe urma unor acte de război.

Banca *Basarabiei* a fost una din cele mai bune bănci. Dacă, însă, examinăm situația ei din punct de vedere contabil, constatăm că și-a pierdut și capitalul și debitorii. Și atunci, se pune problema: sau o desființăm, fiindcă așa cum trăiește, nu mai poate continua, sau venim și facem o acțiune de asanare, acoperind o parte din pagubă, pe baza unui decret-lege special.

Mareșal I. Antonescu: Banca Națională a făcut credit Băncii *Basarabiei*, iar acum aceasta din urmă a profitat de evenimentele politice, ca să arunce în spinarea Statului această pagubă. Este de văzut dacă toată această pierdere este datorită în întregime

circumstanțelor politice sau unei încurcate și proaste administrații. Dacă este datorită numai evenimentelor politice, atunci Statul trebuie să-și ia răspunderea; dacă, însă, paguba este provocată și de alte cauze, atunci problema este de examinat. În acest din urmă caz, sunt în drept să întreb Banca Națională pentru ce, atunci când a constatat că această bancă merge rău, a continuat totuși să-i acorde credite, până ce a ajuns în situația de astăzi.

Al. Neagu: Toată paguba este de 280 milioane.

Mareșal I. Antonescu: E mai mare.

C. Stoicescu: Această pierdere se împarte în două: 60 milioane lei reprezintă o parte din plasamentele pierdute, atunci când s-a ocupat Basarabia de ruși și alte 214 milioane de atunci încolo.

Mareșal I. Antonescu: Iată ce văd eu aici: „În concluzie, Banca Națională a României propune ca Statul să preia portofoliul vechi al Băncii Basarabiei în sumă de 65.472.000 lei și să garanteze creditele de scont deschise numitei Bănci, în sumă totală de lei 533.500.000, din care Banca Basarabiei folosește azi suma de 280.295.000 lei.”

Al. Neagu: Pagubele nu sunt mai mari decât 280.000.000 lei.

Mareșal I. Antonescu: Eu înțeleg că Statul trebuie să ia asupra lui 600.000.000 lei, fiindcă se propune să se preia portofoliul vechi de 65.472.000 lei și să se garanteze și creditele de scont, în valoare de 533.500.000 lei.

C. Stoicescu: Banca aceasta a fost silită și de noi și de autoritățile de Stat să facă credite (*sic!*), după ce am reintrat în Basarabia, în condițiuni care dacă ar fi fost judecate din punct de vedere bancar, în mod sever, n-ar fi putut duce la acordări de credite. S-au dat aproape cu sila credite unor oameni, ca să-și refacă gospodăriile. Banca Basarabiei a fost silită să-și clădească imobile pentru sucursale, să cumpere case sau să închirieze și să acorde credite imediat, ca să se poată relua viața economică din Basarabia. Banca aceasta n-avea capital și disponibilități necesare pentru acordarea de credite atât de largi. Într-adevăr, totalul capitalului și a rezervelor ei nu trece de 50.000.000 lei. Or, o bancă nu poate să acorde credite de zece ori mai mari decât capitalul și rezervele la un loc. Noi am ajutat Banca Basarabiei să facă aceste operații, pentru că era în interesul Statului să se reia viața economică din această provincie. Altă bancă cunoscută (*sic!*) nu era acolo, iar celelalte bănci nu erau destul de bine organizate pentru astfel de operații.

Acum ne găsim în situația că această bancă, din punct de vedere bilanțier, nu există, iar noi acordăm credite unei instituții bancare inexistente.

Al. Neagu: Normal, ar trebui declarată în stare de faliment.

Mareșal I. Antonescu: Dar din aceste credite nu se poate recupera nimic? Împrumuturile au mers la oameni cari au făcut afaceri acolo.

C. Stoicescu: Cele 65.000.000 lei reprezintă un portofoliu nerealizabil. Din plasamentele de 280.000.000 lei, nu se va pierde decât 15-20%.

Mareșal I. Antonescu: Prima măsură care trebuie să se ia este să se caute să se recupereze cât mai mult din aceste credite.

Cred că, din punct de vedere politic, nu este potrivit să lăsăm ca această bancă să fie declarată în stare de faliment. Ar fi atunci un motiv de muzică pentru Moldova! Să apară în ziare declararea în faliment a unei bănci din Basarabia!!

C. Stoicescu: Dar Banca Basarabiei este utilă, domnule Mareșal.

Mareșal I. Antonescu: Deci, această problemă nici nu se pune. Se pune chestiunea ca de acum înainte să nu mergem la derivă cu această bancă. Și atunci, care este soluția?

C. Stoicescu: Noi ne găsim în această neregula formală care face un precedent în favoarea altor solicitanți, că am dat credite atât de mari unei bănci, care nu are nici o bază care să justifice aceste credite.

Dacă am dat credite, a fost pentru o necesitate națională. În atare situație, Statul trebuie să ia asupra lui asanarea acestei bănci.

Mareșal I. Antonescu: Statul trebuie să facă tot posibilul ca să recupereze tot ce se poate recupera din creditele acordate.

Al. Neagu: În Basarabia și Bucovina este o tendință de a nu se mai acorda credite. Fără îndoială, că dacă aceste credite s-ar acorda Băncii Basarabiei, se va da un impuls vieții în această provincie.

Mareșal I. Antonescu: Viața primitivă a plugarului din Basarabia n-a putut fi ridicată cu cele câteva fabrici, căci această provincie nu are o viață industrială.

Nu este același lucru cu Bucovina. Acolo toți domnii aceia s-au îmbogățit, și astăzi nu vor să scoată nimic din capital și cer totul de la Stat, ca Statul să suporte pagubele care vor surveni din cauza evacuării.

Aceasta este tactica care (*sic!*) se întrebuițează. Eu constat dintr-o situație, care nici aceasta nu corespunde realității, că starea industriei noastre este foarte înfloritoare. De exemplu, iau industria minieră-petrolieră și văd în situația Băncii Naționale cât este de înfloritoare această situație, deși nici ea nu arată purul adevăr.

C. Stoicescu: Cu o singură nuanță, că ceea ce nu se arată nu este în favoarea acționarului, ci în favoarea Statului.

Mareșal I. Antonescu: Banca Națională nu mi-a arătat niciodată adevărul. Nu-i mai puțin adevărat că de la Banca Națională nimeni nu arată o situație reală. Dacă am merge la Justiție, ne-ar pune la categoria excrocherie.

Luăm această industrie petrolieră și constatăm că la un capital de 11 miliarde a avut un beneficiu de 1.200.000.000, cu o rezervă de 30.425.000.000. Această rezervă, la un capital de 11.000.000.000.

C. Stoicescu: Nu sunt rezerve existente. Din 30 miliarde, or fi câteva rezerve reale.

Mareșal I. Antonescu: La industria metalurgică văd capital de 4.360.000.000. Este posibil ca această industrie metalurgică să aibă un capital numai de 4 miliarde?

Iată o primă falsificare a adevărului.

Știu că sunt și investiții de altă natură, și poate și peste graniță. Mulți au făcut transferuri în străinătate, cum sunt d-nii Aușnit și Malaxa. Dacă îi luăm lui Aușnit tot ce are în Țara Românească, el ar putea trăi în străinătate ca un miliardar. Industria petrolieră a făcut numai transferuri în străinătate.

Și d-ta, dle Marinescu, dacă ai merge la Justiție, ai avea multe de suferit.

I. Marinescu: Eu n-am avut nici o contravenție și nici un proces-verbal.

Mareșal I. Antonescu: Mă iartă, dar eu știu tot ce s-a făcut în această țară. De ce să nu spunem drept? Eu nu spun că dacă aș fi fost Marinescu n-aș fi făcut la fel.

I. Marinescu: Vă stau la dispoziție cu registrele.

Mareșal I. Antonescu: Lasă, că în registrele d-tale nici eu, nici ministrul de Finanțe nu vedem nimic.

I. Marinescu: Eu cât am fost acolo, vă dau garanție că nu s-a făcut nici o evaziune.

Mareșal I. Antonescu: Am cunoscut o doamnă Diarbekirian. Această doamnă a venit în Țara Românească cu bărbatul său, din Turcia. Într-un interval de 10 ani a făcut avere de miliarde.

Când a început mișcarea legionară la noi, această familie a plecat tocmai în Argentina. Acolo a montat o industrie atât de mare, încât valorează multe miliarde. Întreprinderile industriale ale familiei Diarbekirian, care au rămas în țară, au fost cumpărate de un alt armean, numit Kassasian.

Această doamnă Diarbekirian avea în București, în Piața „Hitler”, un adevărat palat cu mai multe etaje, cu sufragerii, la etajul I saloane, la etajul II săli de recepție, apoi dormitoare pentru bărbatului și ale altora.

Cum se explică că (*sic!*) au putut să facă această avere, decât jucând cu registrele?

I. Marinescu: Aceștia n-au registre.

Mareșal I. Antonescu: Așa a făcut și petrolul.

I. Marinescu: Acționarii din petrol n-au căpătat, de când se cunoaște această industrie, 5% pe an. Dl. Costin Stoicescu știe că această industrie de abia se mai ține pe picioare.

Mareșal I. Antonescu: Problema aceasta a creditelor trebuie să fie examinată foarte serios. Toți se reped la Ministerul de Finanțe și la Banca Națională. Și Banca Națională a făcut unele greșeli în această privință.

Noi am spus să dezvoltăm creditele în Basarabia, dar n-am spus să dăm credite la toți punghășii.

C. Stoicescu: Ce riscuri vor fi, le vom lua.

Mareșal I. Antonescu: Jumătate luați dvs. și jumătate le ia Statul.

Al. Neagu: Am luat act.

Mareșal I. Antonescu: Vă rog să examinați cu toată seriozitatea această problemă a creditelor. Oamenii cari s-au bucurat de credite de la Stat să facă bunătate să le restituie.

Acum revin la acei domni din Bucovina, cari fac toate manevrele să-și valorifice câștigurile, făcând alte intervenții și transferuri de capitaluri în străinătate. Acum au îndrăzneala să ceară Statului să suporte el transportul acestor industrii. Noi nu trebuie să ne pretăim la jocul acestora.

Ce este cu chestiunea polonezilor colonizați în Basarabia?

M. Antonescu: Este pusă din greșeală la ordinea de zi. Va trebui pusă la ordinea de zi într-un Consiliu cu guvernatorii.

Mareșal I. Antonescu: Trebuie să ne scăpăm de acești polonezi, însă în mod civilizat. Am văzut că sunt 560 familii cari trebuie lăsate să-și încarce întregul avut și să fie duse până la frontiera noastră în condițiuni omenești. Nu trebuie lăsat ca acești oameni să fie speculați pe drum. Deci chestiunea trebuie organizată așa fel ca ei să nu plece cu o impresie proastă asupra noastră.

Politicește trebuie să căutăm să gonim toate elementele streine din mijlocul Neamului Românesc, de la evrei și până la polonezi. Toți cei cari vor să plece, să fie chiar ajutați cu bani, ca să putem ajunge la unificarea blocului etnic românesc.

Acum văd că la Bălți au început să se petreacă oarecari nereguli.

Ministerul Afacerilor Interne și Siguranța Generală să ia notă. Au venit acolo germani și s-au instalat. Noi nu avem interes să se așeze în Basarabia elemente cari produc dezordini.

C. Vasiliu: Sunt în trecere.

Mareșal I. Antonescu: La un moment dat ne vom pomeni că ei trec și cu elemente străine, lăsate chiar de ruși în spatele frontului. Nu vreau să pășesc ca în Transnistria. Dacă tolerăm acest lucru, vom avea aceeași situație și în Basarabia.

Deci, pază mare la Nistru. Coloanele acestea germane n-au voie să aducă pe nimeni, iar coloanele de refugiați ruși care vor să treacă prin Basarabia de Nord nu vor mai fi tolerate pe teritoriul Basarabiei. Ele vor trebui să se scurgă spre Galiția, prin Nordul Transnistriei.

Germanii pot să treacă, dar elemente străine, nu. Trebuie un control pe tot traseul acestor coloane, pentru ca ele să nu se apuce să devasteze sau să dea naștere la spectacole care demoralizează populația.

În concluzie, g-ral Vasiliu, nu le dai voie să intre în Basarabia cu elemente străine. Pentru toate celelalte elemente, căutați să țineți ordinea.

A apărut astăzi în jurnale discursul dlui Funk la întrunirea băncilor germane. D-sa face aluzie și la creditele pe care Germania trebuie să le capete de la țările satelite.

Vreau ca chestiunea (*sic!*) să fie studiată, și din punct de vedere tehnic, și din punct de vedere politic, pentru că dl Funk face aluzii interesante în legătură cu creditele germane.

Vă rog să analizați problema, ca să știm ce să răspundem și să știm cum s-o tratăm.

Dl. Funk face aluzie la obligațiile pe care le-ar avea țările aliate Germaniei, ca să acorde credite, pentru că Germania ar lupta pentru ele. Apoi face teoria mărcii. Noi știm care este astăzi valoarea mărcii germane. În al treilea rând, pune chestiunea emisiunii monetare, care pentru Germania n-a crescut decât într-o proporție foarte mică.

C. Stoicescu: Pentru că germanii au silit celelalte țări să facă emisiuni pentru ei.

Pentru încheierea acordului cu Germania, și noi am fost de acord să dăm Ministerului de Finanțe sumele necesare pentru armament. Aceste sume se vor întrebuința la cumpărările de cereale în țară, lei vor servi la aceste cumpărări de cereale care urmează să fie exportate.

Noi ne-am înțeles cu dl. ministru de Finanțe asupra unei sume, care este foarte mare, dar care nu este suficientă pentru acoperirea întregului program al acordului cu Germania. O parte se va acoperi din resursele Ministerului de Finanțe. Lipsea, însă, o sumă de 5 miliarde, care s-a propus să fie acoperită prin predarea către Germania a unei cantități de cereale.

Am cerut, însă, în această privință, ca să avem și acordul dlui vicepreședinte al Consiliului, ca cerealele de la I.N.COOP, până la limita unei valori de 5 miliarde, să fie exportate în cadrul acordului acesta, fără, însă, a ne obliga pe noi să mai acordăm alte 5 miliarde pentru refacerea acestui stoc.

Dl. vicepreședinte ne-a dat acordul.

Mareșal I. Antonescu: Am epuizat stocul de rezervă și eu nu pot tolera aceasta.

M. Antonescu: Problema se pune astfel: în ziua când am discutat cu Banca Națională tehnica financiară a acordurilor cu Germania, în ziua când Banca Națională a depus o notă care a fost transformată într-o scrisoare expunând principiile acordului din punctul de vedere al Băncii Naționale, în momentul când am terminat aceste discuțiuni și ne-am pus cu toții de acord, dl. ministru al Finanțelor a ridicat o problemă de finanțare care se pune imediat și Banca Națională a ridicat, la rândul-i, această chestiune, dacă noi înțelegem să continuăm politica de stocaj.

La aceasta am răspuns atunci când Banca Națională cerea ca să nu mergem mai departe cu mărirea stocurilor actuale ale I.N.COOP-ului, ceea ce ar însemna o nouă sarcină pentru Banca Națională. Am spus atunci că, în principiu, trebuie să ținem seama de condițiile normale ale exportului, de aplicarea acestui program, pentru că ne găsim deja aproape de sfârșitul lunii februarie și este de presupus că ceea ce este prevăzut în acord ca posibilitate de export pentru Germania, sumele sunt atât de importante, că nu le vom putea realiza instantaneu.

Dacă izbutind să facem exporturile în Germania, exporturile prevăzute de program, dacă se va pune atunci problema finanțării recoltei care trebuie să-și găsească un debușeu, dacă am fi constrânși de motive de ordin social și de ordin economic intern să facem această operație, într-o asemenea ipoteză, de acord cu Banca Națională, voi examina problema pentru o asemenea împrejurare.

Astfel, cred că programul de export în conformitate cu acordul presupune cumpărări atât de importante, că executarea integrală a acestui acord, pentru multă vreme, nu deschide nici o perspectivă a formării de noi stocuri și deci de noi finanțări.

De aceea, dl Costin Stoicescu voia să discutăm această problemă.

Mareșal I. Antonescu: Trebuie să așteptăm convenția, și pe urmă să punem la punct execuția. Eu am să vă spun numai o chestiune de principiu. Trebuie luat cazul cel mai rău; trebuie de văzut întâi situația în care ne găsim. Fondul intangibil pentru Armată trebuie realizat cu orice preț și stocajul în acest scop trebuie făcut.

În al doilea rând, trebuie să ne asigurăm de tot ceea ce ne trebuie pentru Armată până la recolta viitoare. În al treilea rând, în cazul unei situații grele pe care o vom avea fie din cauza unei recolte deficitare, fie din cauza războiului trebuie să vedem ce avem de făcut și, deci, trebuie să examinăm problema.

Am hotărât să facem stocuri intangibile pentru Armată până la recolta viitoare și am hotărât o rezervă națională.

Ce am realizat până acum? O parte din stocurile intangibile ale Armatei, pe care am reușit să le grupăm către Vestul țării. Aceste stocuri intangibile îmi dau pentru moment liniștea în ceea ce privește rezervele din care voi alimenta Armata.

Ceea ce s-a realizat din stocurile pentru alimentația zilnică, încă nu sunt edificat. Rămân stocurile de rezervă care sunt la I.N.COOP. Aceste stocuri sunt situate, o parte în țară și altă parte în Basarabia, colectate și plătite. Sunt strânse în magaziiile gărilor și în unele porturi de pe Dunăre.

Să presupunem că operațiile militare se precipită. Nu depinde nici de mine, nu depinde nici de d-ta.

Prevăzând cazul cel mai rău, prevăzând că cedăm cum am cedat și în Transnistria din cauza dlui Alexianu care credea pe germani, și s-au mai întâmplat și alte cauze asupra cărora nu mai revin, cu fricțiuni cu autoritățile din țară, cari toate au întârziat execuția ordinelor mele, dar dacă se precipită și în Basarabia, dacă cedăm și dacă lăsăm și aceste depozite acolo, trebuie, totuși, să avem alte stocuri importante de rezervă ale Neamului Românesc, o rezervă care să dea puțința să ne ținem cramponați de stâncă până la sfârșit.

Numai acela va fi salvat din furtună care va ști să se țină cramponat de stâncă.

Ei bine, ne trebuie aceste stocuri intangibile de rezervă națională. Dacă prin tehnica aceasta a executării acordului cu Germania, noi ne golim aceste stocuri și ne surprind evenimentele militare, care va fi situația Neamului Românesc, întreb eu? – Bună, sau rea?

Ca o concluzie: nu este bine să golim stocurile de rezervă, dacă nu avem puțința ca în aceeași măsura să le completăm.

Acesta este punctul meu de vedere. Tehnic, financiar, nu mă privește.

Al. Neagu: Să-mi dați voie să vă arăt că eu am cerut Băncii Naționale un sacrificiu considerabil, cel mai mare efort al Băncii Naționale de la începutul războiului.

Eu mă găsesc într-o situațiune foarte grea.

Mareșal I. Antonescu: În cea mai grea situație mă găsesc eu.

Al. Neagu: Trebuie să găsesc până la sfârșitul lunei martie o sumă de 8 miliarde lei, și aceasta cu toate eforturile Băncii Naționale și ale dlui g-ral Dobre.

Am pierdut din încasări, în ultimele 4 luni, cca 15 miliarde lei.

Întreaga acțiune de evacuare din Nordul țării către Sud, care blochează Căile Ferate, și mai ales consumul foarte redus sunt cauzele acestei scăderi de încasări. Astăzi Calea Ferată transportă mult mai mult ca înainte, însă, din cauza stării excepționale, veniturile ei au scăzut cu un miliard pe lună.

Cu alte cuvinte, trebuie să se găsească și pentru Calea Ferată sumele necesare.

Am cerut, pentru executarea acordului cu Germania, un ajutor de la Banca Națională. Banca Națională ne-a dat maximum de ce a putut. Am socotit că nu trebuie să lăsăm Banca Națională ca să facă noi emisiuni și, de aceea, am socotit ca să executăm obligațiile față de Germania, în natură, nu cu lei.

Rezerva de la I.N.COOP am spus că este rezultatul unei acțiuni de valorificare a cerealelor, acțiune dusă de dl. g-ral Arbore, de la I.N.COOP, plus ceea ce ne venea din Transnistria.

Pe de altă parte, domnule Mareșal, consumația acestui stoc s-ar face în cursul lunilor februarie, martie și aprilie; și n-ar fi vorba nici de întregul stoc al I.N.COOP-ului, care are mărfuri de 7 miliarde lei: noi luăm produse în valoare numai de 5 miliarde lei, și acestea succesiv.

În ipoteza, pe care o puneți dv. – ipoteză proastă – dacă frontul se mută încoace, noi nu mai continuăm să luăm produse de la I.N.COOP și efortul, pe care-l face Banca Națională pentru livrări către Germania, l-ar face în acest caz pentru menținerea stocurilor noastre.

Câtă vreme, însă, nu suntem amenințați de această situație, într-o țară cu o recoltă așa de mare, cum a fost cea de anul trecut, nu văd să fie nevoie de un efort de emisiune, ca să blocăm toate celelalte nevoi ale Statului, care pot să ducă la întârzieri în plata funcționarilor sau la livrările de material de război, pentru a asigura o cantitate

livrată în plus, când este sigur că putem recurge la alte mijloace mai puțin plăcute posesorilor de cereale decât plata peșin, dar totuși putem obține o rezervă de 5-6000 vagoane, cu ajutorul unor bonuri de rechiziție, până în mai sau iunie, când cred că se va putea ameliora situația.

N-aș crede că totdeauna este bine să se dea bani; nu cred că această măsură, foarte bună, cadrează cu dificultatea în alte sectoare și cu riscul de a ne vedea la un moment dat cu tot mecanismul financiar blocat.

Cred că, o dată cu reluarea exportului cu Germania, vor crește și încasările, notați că 60% din încasări sunt de la taxele vamale. Probabil că ne vom recupera astfel mijloacele cu care să ne refacem trezoreria. Eu nu pot, însă, sconta viitorul. Vă semnaliez această situație care este foarte grea. Efortul cerut Băncii Naționale este așa de mare, încât nu există soluția într-un spor de emisiune, ci există într-o operațiune bună sau utilă, pe care, însă, n-o putem face astăzi.

Mareșal I. Antonescu: Rezervă națională nu este numai ceea ce se găsește la I.N.COOP sau la Ministerul Economiei Naționale, ci și ceea ce se află la proprietarii agricoli din Vestul țării; din Oltenia, din Muntenia și din Banat. Și pe aceasta o considerăm rezervă națională, numai să știm că există acolo și că nu dispare la un moment dat printr-un sistem oarecare; să știm că putem conta pe ea.

Subscriu la ceea ce spune dl Neagu, dar cu condițiunea ca să aveți permanent în mintea dv. să nu cumva să mergem la o catastrofă, în cazul când frontul se precipită și vine peste noi. Să nu ne surprindă o astfel de situație într-o imposibilitate de a face față nevoilor de alimentare pentru o perioadă destul de lungă, în Armată și pentru populația civilă. Aceasta vă cer eu.

M. Antonescu: Domnule Mareșal, cred că în afară de tehnică – pentru că am discutat cu această ocaziune și cu domnul ministru al Finanțelor și cu organele Băncii Naționale, care era reprezentată prin dl viceguvernator Lapedatu, și prin domnii administratori delegați Costin Stoicescu, Romniceanu, Victor Bădulescu și Râmniceanu –, am discutat și problema aceasta a unui program general; ținând seama de noile condițiuni economice, care s-au produs în țară, prin efectul situației frontului și de diferite alte schimbări în ordinea circulației și așezării capitalurilor și având în vedere și acordul acesta, care va provoca de acum înainte o altă serie de schimbări și de măsuri care trebuie luate, eu m-am angajat atunci, chiar față de Banca Națională, ca să facem un Consiliu prezidat de dv., în care să se prezinte punctul de vedere al tuturor departamentelor.

Vom discuta cu această ocazie liniile mari ale acordului, vom stabili executarea lui de comun acord cu toate organele și, în același timp, vom examina consecințele acordului și împrejurările economice și financiare, de care vorbea domnul Neagu, pentru ca și măsura aceasta privitoare la stocarea și finanțarea recoltei sau alte măsuri financiare, care urmează să fie luate, să fie încadrate într-un principiu de ordin general, pe care îl veți stabili atunci.

Mareșal I. Antonescu: Mai am de adăugat încă un lucru, care constituie ultimul aspect al problemei: aceste dificultăți pe care le exagerăm noi și care capătă aspectul unei catastrofe, pe care o produce frontul, din pricină că trebuie să oprim în loc viața economică din partea de Nord și de Est a țării – în special în partea de Nord, pentru că în ce privește Basarabia pericolul nu există –, vor putea fi întâmpinate în condițiuni optime pentru

Neamul Românesc, dacă aceste instalații industriale pe care le luăm și le deplasăm din Nordul și din Estul țării vor fi montate și puse în funcțiune în Vest într-un timp foarte scurt.

Dacă vom fi capabili să facem aceasta, toate dificultățile prin care trecem astăzi, din pricina încetării acestei activități industriale, vor fi învinse în foarte scurt timp.

Deci, este o problemă pentru Ministerul Economiei Naționale și pentru Subsecretariatul de Stat al Industriei, ca toate industriile evacuate din Transnistria sau din Bucovina să fie instalate și puse în funcțiune la Calafat, la Corabia, la Islaz, la Turnu Măgurele, la Roșiori de Vede, la Alexandria sau la Caracal. Sunt regiuni bogate ale țării, care au lăncezit din pricină că acolo nu s-a dezvoltat o viață industrială.

Putem cultiva sfeclă în Romanați mai bine decât în Bucovina, pentru că este mai bun pământul de cultură din șesul Dunării decât cel din Nordul țării. Deci, fabricile de zahăr de la Zarojani și de la Bălți le vom aduce și le vom instala acolo unde vor putea să funcționeze în cele mai bune condițiuni.

Același lucru cu fabricile de ulei și cu fabricile de textile.

Deci, o problemă care trebuie examinată imediat este ca tot ce se aduce din Transnistria și din Bucovina să nu fie depozitat în magazine ca fier vechi, de unde să fure orișicine ce vrea.

Întreprinderile acestea trebuiesc puse în funcțiune, cu atât mai mult cu cât se va pune problema să găsim de lucru muncitorilor agricoli, cari vor fi împărțiți pe suprafața țării, în raport cu nevoile de brațe, ca să nu mai fie nevoie să mai înființăm iarăși unități speciale pentru executarea muncilor agricole.

Or, ca să putem da de lucru acestei populații, care se evacuează, trebuie ca mai întâi să punem în funcțiune instalațiile industriale evacuate. Vom cheltui ceva, dar vom relua ritmul vieții economice.

Cu această ocazie, vom profita de împrejurări și vom înființa întreprinderi industriale în regiunile românești, fiindcă până acum centrele noastre industriale au fost așezate în regiuni locuite de străini: sau în Ardeal, în mijlocul ungarilor sau sașilor, sau în Bucovina, în mijlocul evreilor, iar în regiunile românești le-am lăsat în părăsire.

Am mers la derivă și am făcut așa cum dictau interesele străinilor, nu așa cum impuneau interesele noastre naționale.

Deci, aceasta este chestiunea pe care trebuie s-o rezolvați.

Ședința se ridică la ora 14.15.

Stenografi: D. Fierăscu și S. Michail

▼
D.A.N.I.C., fond P.C.M., Cabinetul Ion Antonescu, ds. 221 (fost 220)/1944, f. 79-153

6. 1944 februarie 23. Se discută despre: acordul economic româno-german pentru anul 1944, în urma informării pe care o face Mihai Antonescu asupra tratatelor care s-au purtat cu partea germană.

CONSILIUL DE MINIȘTRI

de miercuri, 23 februarie 1944

Sedința se deschide la ora 11, sub președinția domnului **Mareșal Ion Antonescu**, Conducătorul Statului.

Iau parte domnii: **prof. Mihai Antonescu**, vicepreședintele Consiliului de Miniștri; **prof. dr. Petre Tomescu**, ministrul Muncii, Sănătății și Ocrotirilor Sociale; **g-ral C. Pantazi**, ministrul de Război; **g-ral Gh. Dobre**, ministrul Înzestrării Armatei și ministru ad-interim al Economiei Naționale; **I. Marian**, ministrul Agriculturii și Domeniilor; **Atta Constantinescu**, ministrul Lucrărilor Publice și Comunicațiilor; **g-ral Gh. Jienescu**, subsecretar de Stat al Aerului; **Mircea Vulcănescu**, subsecretar de Stat la Ministerul Finanțelor; **ing. Stavri Ghiolu**, subsecretar de Stat al Industriei, Comerțului și Minelor; **g-ral Nicolae Șova**, subsecretar de Stat al Marinei; **g-ral I. Arbore**, subsecretar de Stat al Aprovizionării Armatei și Populației Civile; **g-ral Ilie Șteflea**, șeful Marelui Stat Major; **g-ral Gh. Potopceanu**; **V. Petala**, ministru plenipotențiar, directorul Afacerilor Economice; **I. Al. Rădulescu**, secretar general al Președinției Consiliului de Miniștri; **N. Răzmîrîță**, președintele Comisiei Guvernamentale Române; **g-ral T. Orezeanu**, directorul general al Căilor Ferate; **Gh. Mînescu**, directorul general al I.N.COOP-ului; **Costin Stolcescu**, administrator delegat la Banca Națională; **Victor Bădulescu**, administrator delegat la Banca Națională; **col. Radu Davidescu**, șeful Cabinetului Militar al Conducătorului Statului; **Tralan Buradescu**, directorul Mișcării de la Căile Ferate.

Mareșal I. Antonescu: Domnilor, la ordinea de zi chestiunea principală este discuțiunea acordului economic român-german.

Cred că ați primit la timp instrucțiuni și ați luat cunoștință de el, l-ați studiat și ați venit astăzi cu ceea ce aveți de obiectat, de propus pentru ca execuțiunea acordului să se facă în cele mai bune condițiuni posibile.

Domnul Mihai Antonescu vă va face un scurt istoric asupra fazelor prin care au trecut tratativele și discuțiunile care au dus la încheierea acestui acord.

M Antonescu: Domnule Mareșal, domnilor miniștri, negocierile economice din anul acesta cu reprezentanții Guvernului german au fost, desigur, cele mai grele. Am participat din 1940 și până acum la toate negocierile cu germanii. Vă mărturisesc că niciodată n-am întâmpinat greutăți și pot spune imposibilități de a ajunge la unele soluțiuni ca în anul acesta, pentru că bazele însăși ale discuțiunilor erau cu totul deosebite.

În timp ce în alți ani plecam de la un principiu pe care domnul Mareșal a ținut totdeauna să-l pună ca un sistem practic la baza oricăror negocieri, fără multă filozofie economică, schimbul: Îți dau, ca să-mi dai; nu pot să înstrăinez produsele și bogățiile românești fără echivalent, în timp ce în alți ani Germania oferea totdeauna un

echivalent, ori de câte ori erau conturi deschise, emisiuni ale Băncii Naționale care cereau acoperire și puteam discuta pe aceste baze, în anul acesta, bazele de discuțiune, așa cum ne-au fost anunțate la început, erau dintre cele mai grave. Germanii nu mai puteau da nici aur, nici devize, arătând formal că nici o cerere a Guvernului român în această direcțiune nu poate fi satisfăcută, amintind că în 11 ianuarie 1943, când la Marele Cartier s-a acordat ultima acoperire de aur și devize, aceasta a fost în mod cu totul excepțional, și aceea a trebuit să fie dată de Führer-ul însuși, pentru că nimeni din Guvernul Reichului nu-și mai putea lua o asemenea îndatorire.

De asemeni, al doilea principiu tot atât de grav era că germanii nu mai pot acorda nici chiar pentru armament, nici continuarea executărilor, fie a acordurilor, fie mai ales a Protocolului din 11 ianuarie 1943, conform căruia Germania nu numai că se angaja să ne dea armament pe credit, dar consimțea să-l furnizeze 50% pe credit, plătilib în 7 ani, iar 50% la sfârșitul ostilităților.

În sfârșit, germanii propuneau un program de schimburi, care el însuși constituia una din cele mai grave baze de discuții atât în ceea ce privește schimburile economice și posibilitățile noastre de a realiza economic raporturi cu Germania, cât și sistemul financiar pentru finanțarea acestor schimburi, adică ne ducea de-a dreptul la o inflație dintre cele mai grave.

Germania propunea un program de schimburi care cerea ca noi, pe lângă exportul de petrol de circa 32 miliarde, să exportăm: 60.000 vagoane grâu, 25.000 vagoane porumb și orz, 5000 vagoane oleaginoase, 1000 vagoane soia, 100.000 vite, porci și altele, alături de toate celelalte elemente de export, care în mod obicinuit constituiau contingentul anual.

Alături de acestea trebuia să continuăm a finanța toate nevoile germane în România. Prin urmare, trebuia să finanțăm nu numai exportul de petrol, de cereale și de animale, dar să finanțăm toate nevoile militare în România, posturile pentru Armata germană, aieratele și altele, trecând dintr-o dată la 16 miliarde, în afară de propunerea de plăți pentru pensiile care urmează să fie plătite membrilor Grupului Etnic German înrolați în Armata germană, cari după prima propunere trebuiau să treacă de 4 miliarde.

De asemenea, aveam situațiunea gravă a aieratelor care treceau de 3,6 miliarde.

În sfârșit, aveam în același program neprevăzută măcar, deci rămânând în sarcina noastră, problema finanțării și executării programului de apărare antiaeriană, din care aveam 2,1 miliarde deschise în conformitate cu primul aranjament dintre Comandamentul român și Comandamentul german. Apoi, în conformitate cu Protocolul din 17 iulie 1943 aveam o altă cotă de 4,9 miliarde, conform celor stabilite între Comandamentul aviației române și Comandamentul aviației germane, la acestea adăugându-se alte 3 miliarde cereri noi.

În sfârșit, rămâneau deschise conturile din Transnistria pentru care se refuza orice fel de acoperire, orice fel de plată.

Este de la sine înțeles că cu (*sic!*) asemenea baze de discuție era cu neputință să se ajungă la vreun acord. Greutățile au fost atât de mari încât dl ministru Clodius a propus să renunțăm de a mai încheia un acord în acest an și să mergem pe sistemul lunar, să ajungem la un troc simplu, pe schimb de mărfuri restrâns, limitat la un program lunar.

Această soluție, însă, pe lângă faptul că nu putea constitui o garanție pentru noi, dar mai grav decât atât ea putea constitui pentru noi imposibilitatea de a lichida toate conturile care însumau circa 18 miliarde – fie provenite din programul aviației, fie din avansurile pentru trupele germane din România, conform Protocolului din 17 iulie 1943 – și întrucât ne găseam la sfârșitul anului 1943 și programul și plățile nu merseseră decât până la 1 octombrie 1943, și la acestea adăugându-se programul apărării antiaeriene și arieratele, toate acestea rămâneau deschise și ar fi fost o imposibilitate totală ca să ajungem să lichidăm după un program bine stabilit toate aceste conturi.

Apoi ne găseam în situația gravă de a nu putea ști ce facem cu cerealele noastre, cu exportul nostru de cereale, ce program să urmărim și nici să organizăm tranzitul sau alte posibilități de a ne soluționa problemele economice interne, fie prin vânzarea de cereale, fie prin asigurarea tranzitului din partea Germaniei, înlesnind operațiunile Băncii Naționale, care, pe de o parte, ar fi continuat să finanțeze recolta la interior, iar, pe de altă parte, ar fi trebuit să continue finanțarea germanilor în România, însă fără posibilitatea de acoperire și echilibrare prin schimburi internaționale, prin comerțul exterior și prin intrarea de deize libere din alte părți.

La un moment dat dl ministru Clodius mi-a declarat că nici nu mai poate negocia. S-au repetat momente grele, pentru că, datorită acestei distanțe prea mari, rămâneau în prima fază de discuție peste 50 miliarde pentru care nu se oferea absolut nici un fel de acoperire, spunându-se categoric că poporul român se găsește el însuși într-o criză de ordin militar și geografic în fața Rusiei, că Germania, pentru a ajuta poporul român să se apere și apărând poporul român prin trupele sale, înțelege să aștepte din partea poporului român o contribuție și jertfe cu care să sprijine marele efort german, de care profită România în Răsărit.

Acestea au fost bazele de discuție inițiale.

V-aș ruga să credeți că am făcut toate eforturile și după cum anul trecut, când am fost la Marele Cartier, însoțindu-l pe domnul Mareșal Antonescu, am ajuns să scot tot ceea ce puteam să obținem și fusesem pus în situația grea ca să spun Führerului că dacă executăm programul înseamnă să lucrăm contra intereselor țării mele și nu s-a născut omul care să-mi impună să fac aceasta, tot astfel și acum am făcut tot ce omenește se putea face pentru a obține ceea ce am obținut.

Domnul Mareșal Antonescu, de la prima întâlnire pe care a avut-o cu dl Clodius, a fost atât de categoric încât dl Clodius a plecat la Marele Cartier, căci avea sentimentul că niciodată nu se va ajunge la un rezultat.

Am amintit dlui Clodius împrejurările grele din ianuarie 1943 și sunt gata să repet ceea ce am spus atunci ca să se înțeleagă că nu putem lua angajamente care să însemne o acțiune împotriva intereselor țării noastre.

Domnul Mareșal Antonescu, ca răspuns la argumentele dlui Clodius, în scris, i-a spus că nu se simte obligat să contribuie la apărarea Europei, căci România a pierdut granițele prin Europa și Europa are să ne dea, nu să ne ia.

În asemenea condițiuni, dl ministru Clodius, mergând la Marele Cartier, a avut de prezentat o situațiune și nu din cele mai ușoare.

Fără să micșorez cu nimic pozițiunea de prestigiu pe care o are domnul Mareșal – și niciodată n-am să fac aceasta și nici nu se poate o asemenea micșorare să fie împlinită atunci când este vorba de apărarea intereselor țării – aș voi să știți că

domnul Mareșal a avut să primească de data aceasta unele manifestări care erau un ecou al poziției pe care am stat până atunci la Marele Cartier.

Banca Națională, înțelegând că este vorba de o contribuție pe care trebuie s-o dăm în împrejurările politice și militare de astăzi, mi-a cerut să fac o declarație care să explice pozițiunea militară și politică a Guvernului, care să acopere măsurile Băncii Naționale, care exced regulele clasice în această materie, fac acum public această declarație, pentru ca toți colegii mei din guvern să știe că negocierile acestea au fost din cele mai grele și atmosfera lor din cele mai apăsătoare, mai ales în această fază când nu vedeam nici o posibilitate de găsire a unei soluțiuni.

Înainte de plecarea dlui Clodius la Marele Cartier i-am amintit ceea ce i-am spus înainte de încheierea Protocolului din iulie 1943, i-am spus că niciodată Neamul Românesc nu va putea consimți la o răsturnare a echilibrului financiar și ordinii economice – și sunt sigur că nici domnul Mareșal nu va consimți s-o facă și nu pot s-o fac nici eu – decât dacă Germania înțelege situațiunea României și dacă nu poate s-o înlesnească pe planul economic pentru a organiza cu România schimburi pe principiul sănătos al egalității de prestațiuni, în orice caz Germania să înțeleagă că România are nevoie de un minimum de armament, care trebuie să-i fie asigurat; că poporul român ar consimți jertfele, Banca Națională și contribuabilul român le-ar da, știind că aceasta se face pentru apărarea națională și pentru securitatea românească, dar în nici un caz n-ar face aceste jertfe dacă noi am continua să rămânem în situația de a cere mereu drepturi de înarmare, fără ca Germania să le înțeleagă.

De asemenea, am amintit dlui Clodius că un alt principiu discutat în iulie 1943 a fost că în nici un caz România nu înțelege ca Germania să-i refuze egalitatea de prestațiuni cu mărfuri, care să facă echilibrul în balanța comercială de mărfuri ca: cereale, petrol, vite etc. România nu înțelege ca Germania să-i refuze dreptul legitim de a exporta pe alte piețe produsele sale pentru ca astfel să-și complinească, fie prin schimb, fie cu devizele obținute, să-și complinească nevoile unui minim de echilibru sau pentru acoperirea emisiunilor necesare finanțării exportului sau pentru echilibrarea minimală a balanței comerciale.

I-am amintit aceste lucruri dlui ministru Clodius, adăugându-i protestul că Guvernul german consimțise să dea Guvernului ungar 5000 vagoane grâu și alte produse la export pentru piețele occidentale, în timp ce nouă ne făcuse toate greutățile. Datorită acestor întârzieri și în parte și unei diferențe de preț noi nu putuserăm să exportăm în Elveția, în timp ce Ungaria făcuse acest angajament.

La întoarcerea dlui Clodius am reluat discuțiunile. De data aceasta, dl Clodius a înțeles că fără un minimum de devize nu se poate asigura acoperirea diferențelor între programul exporturilor noastre spre Germania, pe de o parte, și, pe de altă parte, între programul nevoilor germane în România, al finanțărilor și echilibrării conturilor reciproce, după cum dl Clodius de data aceasta a venit cu o nouă listă de armament care sporea cantitățile inițial prevăzute, care dădea satisfacție cererilor noastre, mai ales privitoare la mijloacele blindate și motorizate, în special pentru autocamioane. A venit cu un post de peste 5 miliarde cu livrarea de autocamioane în cursul acestui an, după cum a primit o discuțiune obiectivă asupra problemei apărării antiaeriene, a executării Protocolului din iulie 1943, în conformitate cu stipulațiunile lui. De la 132 miliarde, cât

era programul inițial propus de germani, l-a redus la 115 miliarde, din care petrolul era 32 miliarde, pentru finanțările militare, arierate și toate celelalte restanțe 20 miliarde, pentru produsele agricole de la 65 miliarde, cât reprezenta contravaloarea cerealelor, pe care le-am citat, a ajuns la 48 miliarde și diferite altele la 13 miliarde.

Acoperirea acestor posturi Germania o propunea prin 80 miliarde exporturi de mărfuri și armament: mărfuri de 55 miliarde, armament 25 miliarde. Apoi, creanțe și scadențe diferite pentru 15 miliarde, rămânând o marje de 10 miliarde, pentru care Germania oferea un sistem de garanții, pentru 150 milioane franci elvețieni pe care să-i obținem în schimbul unei obligațiuni de livrare de cereale, putând să aranjăm un program cu oarecare echilibrare.

În același timp, acceptând discuțiunea pe aceste baze și ajungând să revizuiam posturile ulterioare, reducând, de pildă, pensiunile Grupului Etnic German de la 4 miliarde la 2 miliarde, și altele, după ce am stabilit aceste baze de ordin general, am început să discutăm problemele pendinte, în timp ce dl Clodius discuta cu delegațiunea română, condusă de dl Răzmiriță, cu colaborarea dlui ministru Petala îl sprijineau pe dl Neagu în găsirea formelor tehnice, care împreună cu Banca Națională ne făcea să putem realiza tehnic acest program financiar, care se ridica pentru prima dată în raporturile cu Germania la 115 miliarde. Am discutat apoi lichidarea arieratelor și problema n-a fost ușoară.

Germanii susțineau că, în conformitate cu convențiunea militară și cu principiile în această materie, fie că era vorba de creanțe ale Misiunii Militare germane în România, fie că era vorba de colaborarea militară pe baza raporturilor celor două armate, susțineau că acestea trebuiesc să fie obiectul unei lichidări de război și, prin urmare, în nici un fel acoperite. În ce privește Transnistria se invoca Convenția (*sic!*) Hauffe-Tătăranu, Transnistria fiind un element de ocupațiune militară care fusese lăsată României, conform scrisorii Führerului Hitler, dar care în drept nu înceta de a fi totuși un teritoriu ocupat și de trupele germane. Cu alte cuvinte, Germania nu înțelege să plătească absolut nimic pentru ce a fost ridicat din Transnistria, sau care se datorește unor împrejurări economice sau de comunicație, sau orice altceva legat de teritoriul Transnistriei. Creanțele Căilor Ferate, atât de importante, legate de transportul trupelor germane în Transnistria, ajungeau să nu fie nici măcar puse în discuțiune.

După ce am încercat unele discuțiuni de lichidare forfetară, fără să fi izbutit și considerând că chestiunea (*sic!*) Transnistriei trebuie rezervată, am intrat apoi în discuțiune ca să ajungem la lichidarea arieratelor pe altă cale, întrucât Călea Ferată avea creanțele cărbunilor aduși din Germania. Și, în sfârșit, am ajuns la această situațiune: ca să se compenseze contul de cărbuni aduși din Germania cu aceste arierate.

În fine, dl Clodius a acceptat să se facă lichidarea diferențelor prin discutarea unor posturi la Casa de Economii Germană și constituirea unui depozit pe care să-l utilizeze Căile Ferate pentru achitarea anuităților la împrumuturilor sale, desigur, nu în cursul acestui an, pentru anuitățile din acest an, ci pentru anii următori.

Apoi am stăruit asupra unui principiu esențial, principiul menținerii acordurilor de credit.

Pretențiunea germană era să se renunțe în viitor la orice operațiune de credit. Aceasta avea consecințe grave, pe de o parte, pierdeam consecințele Protocolului din 11 ianuarie, semnat de domnul Ribbentrop și mine, prin care 50% din armament se

trecea într-un credit pe 7 ani, iar 50% urma să fie lichidat la sfârșitul războiului, pierdeam posibilitatea de a obține armament pe credit, și încă cu (*sic!*) jumătate din preț, și pierdeam și beneficiul acordurilor din 4 decembrie.

Dacă în ce privește acordul din ianuarie 1942, cu adăugirile succesive, dacă în ce privește aceste acorduri am fi putut renunța fără prea mari jertfe, pentru că multe din ele ajunseseră la plafonul de credit consimțit, în ce privește acordul din 4 decembrie, care stipula obligațiuni de creditare pentru România, pentru Căile Ferate și altele pe termen de 10 ani, însemna să pierdem beneficiul unui sistem de credite între noi și Germania atât de important, cu atât mai mult cu cât era de așteptat că dacă primim această bază de discuții, la viitoarele negocieri ni se punea problema nu numai a refuzului unor credite noi, dar și a lichidării conturilor.

De asemenea, aveam o serie de creanțe, de pildă, creanțele bunurilor expatriaților din Basarabia și Bucovina, în suma de 4 miliarde, care intraseră în acordul de credite, fără să fie achitate de noi până astăzi, dar care, conform protocoalelor anterioare, urma să fie plătite prin sistemul acordurilor și acum însemna să renunțăm la acest mod de plată.

În sfârșit, era o serie întreagă de angajamente pe care le avea fie Statul Român prin comenzile de armament, fie Căile Ferate prin comenzile făcute și în curs de livrare și care intrau în acest sistem de credit și nu puteam renunța la el.

Pe de altă parte, am socotit că și punctul nostru de vedere era potrivit ca, în locul renunțării la credite fără nici un fel de contrapartidă pentru noi, mai curând trebuie să găsim un sistem de creditare aici, paralel, între noi și germani, pentru ca astfel să menținem statutul tuturor conturilor între noi și Germania, pentru că lichidarea lor ar fi dus la o serie de operațiuni pentru posturile de care dispunem sau care ar fi intrat ulterior și dacă admiteam renunțarea la credite înseamnă că toate posturile de credite puteau veni imediat în discuțiune și ne puteam aștepta ca Germania să ceară lichidarea acestora din contul nostru la Berlin.

Mi se părea deci, și în fapt și principal, foarte periculos ca să renunțăm la sistemul creditului.

În cele din urmă, am ajuns la soluția menținerii tuturor acordurilor de credit.

Domnul ministru Clodius, față de greutățile de livrare germane din acest an, a stăruit ca, în ceea ce privește livrările pentru Căile Ferate, să ținem seama de situația pe care o are Germania, care ar fi silită să nu mai livreze Căilor noastre Ferate, dacă am cere să ne furnizeze materiale, fără nici o contrapartidă, fără nici un sistem de compensație din partea noastră sau fără nici o acoperire, fie chiar și indirectă, așa că, deci, Căile Ferate ar fi avut de pierdut, pentru că Germania, chiar dacă ar menține acordurile de credit integral pentru Căile Ferate, în fapt nu le-ar realiza.

Aveam de ales între menținerea unui acord teoretic și între obținerea reală a tuturor mărfurilor și materiilor prime cerute de Căile Ferate pentru realizarea unui program în conformitate cu unele contracte deja angajate sau cu altele, care urmau să intre în curs. Am socotit că este potrivit să nu pierdem aceste mărfuri și de aceea, împreună cu Ministerul de Finanțe și cu Banca Națională, am examinat un program conform căruia Statul să poată ajuta în cursul acestui an Căile Ferate și să facă unele din aceste finanțări, fără ca, principal, Guvernul român să renunțe la acordul de credit din 4 decembrie și fără să facă o renunțare principală la dreptul de credit al Căilor Ferate pentru toate contractele sale.

În sfârșit, în aceste acorduri am obținut stabilitatea pentru o categorie de prețuri germane. Desigur, sunt multe greutăți încă și asupra acestui lucru va trebui să avem toată vigilența. Există o tendință, care se poate explica prin o mie de elemente, în situația militară de astăzi, după atâtea bombardamente, de a urca prețurile în fiecare zi. Vă rog și vă atrag atenția ca toate aceste sporiri de prețuri să fie semnalate, ca să știm în fiecare moment dacă listele de prețuri fixe comunicate de Guvernul german nouă sunt sau nu depășite, pentru că avem tot interesul să ne opunem la aceste sporiri de prețuri, și fiindcă altfel se răstoarnă conținutul acordului, ajungându-se să se mențină cifrele, dar să se modifice cantitățile și pentru că noi trebuie să răspundem la orișice fel de majorări cu majorările corespunzătoare, ca să nu răsturnăm, altfel, bazele de echilibru ale acordului.

Am obținut, domnule Mareșal, majorarea prețului la petrol, chestiune care era de multă vreme trenantă și în privința căreia nu izbutisem să ajungem la un acord.

În conformitate cu programele militare, căroră Marele Stat Major le-a dat toate datele, potrivit cu necesitățile noastre, livrările de armament sunt foarte însemnate, nu numai prin cifrele trecute în program, dar și prin listele depuse.

În afară de mijloacele blindate cerute de noi și de mijloacele motorizate, despre care am vorbit, toate totalizând 5-6 miliarde, se mai dau și alte materiale: tunuri antitanc, obuziere și materiale de transmisiune în valoare totală de circa 33.500.000.000 lei.

Mai avem și unele anuități pentru armamentul pe care ni l-a livrat Germania, în așa fel că postul privitor la armament este destul de însemnat.

În ceea ce privește raporturile dintre noi, Guvernul Reichului și Comandamentul aerian, privitoare la apărarea antiaeriană, având deschis, după cum știți, postul inițial, de care vorbeam, de 2.100.000.000 lei, plus programul de 8.900.000.000 lei, plus cel de 3.300.000.000 lei, cerut recent, din care nu s-a realizat până acum decât un program de circa 8.000.000.000 lei, am ajuns să obținem din partea dlui Clodius o complectare a Protocolului din 17 iulie, Germania luând asupra sa 55% din aceste cheltuieli și angajându-se în viitor ca eventual să suporte integral orișice fel de cheltuieli privitoare la apărarea antiaeriană.

Pentru acoperirea sumelor și posturilor existente, se dă materialul și armamentul prevăzut într-o listă, care a fost stabilită de domnul ministru Jienescu și de Ministerul Aerului, material și armament în valoare de 8.480.000.000 lei.

Se fac apoi alte livrări de 3.000.000.000 lei și anume: nouă hidroavioane Heimkel 114 A sau B, cu piese rezervă și 3 motoare de rezervă; două escadrile a câte 11 avioane Heimkel 111, cu piese de schimb, utilaj de escadrilă și 12 motoare de rezervă; una escadrilă vânătoare noapte cu: 12 avioane Me 110, 7 motoare rezervă, piese schimb; 13 companii de apărare pasivă (4 batalioane) dotate cu materialele prevăzute în listele oficiale germane; una escadrilă asalt cu: 12 avioane Henschel 129, 7 motoare de rezervă, piese de schimb, utilaj de escadrilă.

Valoarea totală a acestor materiale, la care se mai adaugă încă 3 escadrile de vânătoare, este de 13.500.000.000 lei, reprezentând contribuția de 55% a Germaniei, în afară de materialul prevăzut în listele de 8.480.000.000 lei.

În realitate, trebuie să vă mărturisesc, domnule Mareșal, că datorită marilor stăruinți, pe care le-a făcut dl ministru g-ral Jienescu, căruia țin să-i mulțumesc în fața dv., pentru că a trecut multe nopți în discuții cu dl Clodius, ajutat fiind și de dl comandor Pop, am izbutit ca ultimele materiale, de pildă câteva baterii de tunuri, în valoare de un miliard lei, să le obțin în ultimele momente înainte de semnare, refuzând să semnez, iar o altă escadrilă am obținut-o cu o seară înainte, după nesfârșite discuții.

Toate acestea, în realitate, valorează mult mai mult și reprezintă din partea Germaniei o contribuție mult mai mare. Eu trebuie să fiu obiectiv și să recunosc, pentru că mai întâi Germania, în conformitate cu Protocolul din 17 iulie, trebuia să contribuie la aceste materiale, dând 42% pur și simplu. Acum nu numai că contribuie (*sic!*) cu acești 42%, dar pentru materialele pe care nu le-am primit, în acoperirea celor 42%, în special în armament, noi am aplicat principiile Protocolului din 11 ianuarie, cu considerarea numai a o parte din valoarea acestui material. În plus, am stabilit și pentru trecut și pentru prezent și pentru viitor obligațiunea de contribuție germană cu toate materialele de întreținere, muniții și altele, în așa fel încât acum contribuția este cu mult mai mare.

Mareșal I. Antonescu: Pentru materialele proprietatea Statului Român.

M. Antonescu: Pentru materialele care sunt și rămân proprietatea Statului Român.

Deci, nu numai că am dotat apărarea antiaeriană, fără ca să plătim în integralitate, nu numai că am obținut colaborarea germană pentru muniții și altele, care întrețin activitatea acestor instalații militare, dar, în același timp, Germania plătește o cotă din aceste materiale, deși ele ne apără pe noi și rămân proprietatea noastră.

Desigur, am arătat că și pe plan politic acest lucru este explicabil să-l cerem și nu este un abuz din partea noastră, pentru că petrolul nostru poate să atragă bombardamente, mai ales pentru că servește Germaniei; războiul Germaniei este întreținut prin petrol românesc și atrage nevoia de acțiune a altora împotriva lui, acțiune care altfel n-ar fi dusă împotriva noastră, dacă acest petrol ar avea o altă destinație, în așa fel că este legitim ca Germania să contribuie pentru apărarea acestui teritoriu și cu mijloace financiare pentru realizarea acestei apărări.

În sfârșit, am stabilit principiul că cheltuielile (*sic!*) pentru reconstrucția rafinăriilor, până la 4.500.000.000 lei, să fie suportate pentru o treime de Guvernul german, pentru o altă treime de Guvernul român și pentru cealaltă treime de societățile petroliere. Ținând seama că societățile petroliere sunt în majoritate sub control german, fără îndoială că și această contribuție de o treime a societăților petroliere sub control german sau cu participațiuni germane însemnează o ușurare pentru noi.

N-am izbutit să soluționez problema diferențelor de preț la armament, chestiune care de doi ani este discutată și reluată în toate formele, cu toate că s-a depus o serie de acte și documentațiuni în această privință.

Rog pe dl ministru g-ral Dobre să ia toate măsurile ca să pună un termen lichidării acestei chestiuni. Ceea ce este surprinzător este că de la diferența de circa 13.000.000.000 lei, cu care în septembrie 1942 m-am dus la Marele Cartier, arătând că această sumă este derivată din neexecutarea Oelpaktului de către Germania, întrucât s-a livrat petrol pe prețuri antebelice și n-am primit nici un echivalent în armament și nici respectarea prețurilor antebelice pentru acest armament, de la 13.000.000.000 lei diferență de prețuri – pentru că

totalitatea pretențiunilor, conform calculelor dlui ministru g-ral Dobre erau de 36.000.000.000 lei – am ajuns acum ca dl Clodius să susțină că, din examinarea acestei situații, ar rezulta că noi ar trebui să mai plătim diferențe.

De aceea rog pe dl g-ral Dobre să ia din nou în examinare această problemă.

G-ral Gh. Dobre: Este o comisiune, care trebuie să încheie în această privință un protocol la Berlin.

M. Antonescu: Am prevăzut constituirea acestei comisii, ca să terminăm discuțiile. Înainte, însă, de a ne angaja în aceste discuții, ținând seama de afirmațiile grave ale dlui Clodius, de calculele unilaterale care ar fi fost făcute, ceea ce ar face ca în realitate diferențele să fie în favoarea Germaniei, nu a noastră, să nu ne angajăm în aceste discuții dacă ar însemna să ajungem la asemenea rezultate. Dacă, însă, datele dv. riguros verificate conduc la păstrarea concluziei anterioare, vă rog să luați măsuri pentru trimiterea tuturor datelor comisiei de la Berlin, pentru discuții și pentru stabilirea acestor diferențe, în vederea recuperării lor.

Am izbutit în aceste acorduri să prevedem obligațiunea Germaniei de a ne asigura tranzitul, nu numai pentru că, în schimb, Germania să ne garanteze cele 150.000.000 franci elvețieni, care se pun la dispoziția noastră, pentru că acesta nu este decât echivalentul exportului a 27.000 vagoane cereale, dar pentru toate cererile de tranzit, pe care le vom avea de formulat pentru piețele celorlalte țări, în care este nevoie de concursul Germaniei.

Clauza de liberațiune pe care o pune Germania este foarte fermă. Nu era la început și a trebuit să fac mari eforturi ca să obținem această clauză, pentru că în situația actuală și față de greutatea transportului, inerente războiului, precum și față de stricăciunile cauzate de bombardamente, desigur că nu este ușor pentru Germania să asigure transporturi ferme, din care alții să tragă foloase.

Am prevăzut, ca să nu mai fie nici o discuție, ca, pentru fiecare lună, o listă de exporturi și de tranzite să fie transmisă unui birou înființat special prin protocol și care are sarcina colaborării cu organele germane și cu Căile Ferate, pentru asigurarea tranzitului mărfurilor din această listă.

Am obținut, în principiu – ceea ce este introdus pentru prima dată în acordurile noastre cu Germania – reglementarea precisă a sistemului de decontări și plăți.

Până astăzi, domnule Mareșal, cu toate eforturile pe care le-am făcut noi în repetate ocazii, n-am izbutit să introducem în acorduri o clauză fermă, care să ne dea posibilitatea de echilibrare efectivă a conturilor reciproce, oricâte proceduri de revizuire din două în două luni sau din trei în trei luni prevăzusem în acordurile anterioare, ca să constatăm valoarea conturilor⁸ reciproce.

Decontările până astăzi se făceau în mod obicinuit pe cale de scrisori cu Banca Națională și de multe ori din aceste scrisori s-au tras – cum s-a încercat să se scoată și din Protocolul din 11 ianuarie, semnat de domnul von Ribbentrop și de mine – interpretări asupra acoperirilor, asupra procedurii decontărilor și asupra obligațiunilor Băncii Naționale de a deconta cu sau fără plafon.

Pentru a evita orice fel de greutate, atât în executarea acordurilor, în sistemul de decontări al Băncii Naționale, cât și în sistemul de plăți și de finanțare pe care suntem obligați să-l practicăm, am stabilit un acord între decontări și plăți, pe principiu

---

⁸ În text: *posturilor*.

de automatism: Banca Națională nu este obligată să plătească decât disponibilitățile rezultate prin livrări și plăți germane, fie că este vorba de livrări de mărfuri pentru piață, fie că este vorba de sume pentru care Banca Națională primește dispozițiuni de plată din parte Guvernului român pentru material efectiv primit de către acesta, fie că este vorba de armament sau de alte materiale pe care Guvernul le-a acceptat în executarea programului.

Acest automatism, în măsura disponibilităților, a livrărilor și a plăților, cred că este singura garanție pe care o avem noi și prima garanție efectivă că nu vom ajunge din nou la un decalaj grav între exporturile și plățile noastre în favoarea Germaniei și prestațiunile Germaniei în viitor.

De asemenea, aceasta este și garanția pe care o dau tuturor acelor care, interpretând acordurile, ar găsi în unele elemente de discutat sau de precizat, din momentul în care depinde de noi ca în executare să nu facem nici o altă plată, nici o altă decontare decât în măsura livrărilor efective de mărfuri destinate pieței și conform cărora trebuie să se facă decontul de mărci – pentru transferul de mărci de pe piață, aprobate de Guvern prin autorizațiile de export și comunicate Băncii Naționale, fie pentru sumele în lei vărsate pentru plățile Statului însuși –, din moment ce aceasta este baza precisă, categorică a obligațiunilor noastre reciproce în ceea ce privește finanțarea, depinde de noi ca în executare să nu ieșim niciodată din acest principiu.

În ce privește protocolul pentru materialul necesare aviației și acoperirea cheltuielilor de apărare antiaeriană, am menținut integral și în această perioadă procedura la care am insistat la 17 iulie, semnată cu dl. Clodius, și anume Guvernul român își menține rezervă atât asupra oportunității unor lucrări de apărare antiaeriană, cât și asupra quantumului și ordinei de preferință, pe care dvs. le-ați considera că trebuie permise.

În sfârșit, tot materialul primit în acoperirea sumelor pe care le punem noi la dispoziția Ministerului Aerului, pentru executarea programului de apărare antiaeriană, toate acoperirile acestor sume se fac prin mărfurile care se precizează printr-o listă depusă și care este supusă aprobării Guvernului român, prin Subsecretariatul de Stat al Aerului. Cu alte cuvinte, în executarea programului de acoperire pentru materiale de cca 8,4 miliarde, lista veche, plus lista următoare, adică executarea programului de 13,5 miliarde, Subsecretariatul de Stat al Aerului are toată libertatea de a cerceta situațiunea fiecărui material și de a-l accepta sau nu, de a-i verifica prețul, care este cel prevăzut în Protocolul din 17 iulie și pe care l-am menținut în întregime.

În ceea ce privește lichidarea arieratelor, am obținut, și acesta era lucrul cel mai important, sunt o serie întreagă de disponibilități create de împrejurarea că de la 1 octombrie până astăzi și însăși plățile pentru finanțarea nevoilor militare germane în România le-am făcut cu multă parcimoniozitate, încât în programul pentru anul întreg care se repartizează pe primele luni de la 1 octombrie 1943, rezultat din acest fapt singur o diferență, o margine între sumele care ar fi trebuit să fie puse la dispoziție Germaniei până la zi, dacă s-ar fi făcut aceste plăți în conformitate cu programul admis la 9 februarie și între ceea ce s-a plătit efectiv până la 9 februarie, din această diferență noi urmează să ne acoperim, în primul rând, arieratele și Ministerul de Finanțe va veghea, prin Mișcarea Fondurilor, să se facă toate reținerile, din plățile care în viitor vor urma să fie efectuate fie pentru misiunea militară, fie pentru orice alte nevoi, pentru

ca nu cumva contul arieratelor să nu fie acoperit. Am calculat aceste arierate din primele plăți și nu din repartizarea lor pe întregul an. Sunt o serie de arierate care urmează să fie acoperite în cursul anului, de pildă, nevoile de transporturi, de telefoane etc.

În afară de conturile vechi, cele care urmează în cursul anului desigur că se vor executa prin acoperirea în fiecare lună. Ministerul de Finanțe va veghea ca arieratele să nu întârzie să nu se refacă arieratele, în cazul când executarea pentru fiecare lună a programelor ar face să se amâne unele plăți fie ale Misiunii Militare, fie pentru acoperirea altor nevoi militare.

În ceea ce privește executarea livrărilor de mărfuri în 1942, ca și în 1943, livrările germane de mărfuri în România au fost destul de importante și executarea programului s-a făcut în mod mulțumitor, ținând seama de procentul de neacoperire a angajamentelor și al posibilităților programului. Prețurile au fost ridicate. Aceasta a dus indirect și implicit la o reducere a cantităților, ceea ce este o atingere a intereselor economiei românești, ținând seama de datele inițiale.

Dacă, însă, urmărind cifrele date de Ministerul Economiei Naționale și calculele Ministerului de Finanțe în această privință, putem afirma că în 1943 n-am avut raporturi deficitare de schimburi cu Germania.

S. Ghiolu: Acesta este adevărul.

M. Antonescu: Dl. ing. Ghiolu confirmă că aceasta este realitatea. Depinde de noi ca în cursul anului economic ce urmează să păstrăm acest principiu. Cu alte cuvinte, păstrând toată reciprocitatea pentru exporturi în cadrul programului financiar și în cadrul măsurilor de emisiune și de finanțare, trebuie să ținem seama, în același timp, și de necesitatea ca să urmărim cu multă strășnicie importul de mărfuri din Germania și executarea contingentelor și angajamentelor germane în această privință, mai ales că suntem într-o întârziere pe care germanii și-o pot acoperi prin dobândirea de cereale, conform programului financiar, în cazul când își execută obligațiile lor, prin cei 150 milioane franci elvețieni și făcând livrări de armament, dar, la rândul nostru, trebuie să stăruim ca timpul de la octombrie până la februarie să-l folosim ca să nu îngrădăm pe restul anului exportul și prin aceasta să ne îngreunăm propriile noastre condițiuni.

Rămâne să examinăm chestiunea livrărilor de fier de la Krivoirog, față de situațiunea creată și față de obligația germană de substituie a acestui fier, prevăzută în acord. Față de noua situație, aceasta nu rămâne mai puțin o obligație germană, pentru că noi n-am cerut să ni se dea fier de la Krivoirog. ci am cerut să ni se dea o cantitate de fier adus de germani ca echivalent al prestațiunilor românești.

Mareșal I. Antonescu: Era vorba de 150.000 tone. Astăzi nu se mai poate conta pe fierul de la Krivoirog.

M. Antonescu: Externele și dl. Răsmeriță să pună imediat problema substituirii fierului de la Krivoirog cu fier din altă parte.

N. Răsmeriță: În text este prevăzut acest lucru.

M. Antonescu: Desigur, pentru că situațiunea se arăta destul de turbure încă de pe atunci. Rămâne în practică să stăruim pentru obținerea lui.

Mareșal I. Antonescu: Problema se pune pentru trecut. Știu că ei ne-au mai furnizat minereu de fier din Rusia. La cucerirea Krivoirogului au contribuit și trupele române și avem dreptul la acest minereu.

M. Antonescu: Germanii n-au executat această obligațiune și astăzi n-o mai pot executa dacă ar vrea, pentru minereul de la Krivoirot.

Mareșal I. Antonescu: Nu înseamnă, însă, că această chestiune este închisă.

M. Antonescu: În ceea ce privește Căile Ferate, clauza menținerii creditelor este asigurată, însă am consimțit la declarațiunea făcută de germani, – imposibilitatea de a continua livrările numai pe credit pentru anul în curs, până la 1 octombrie. Totuși, pentru conducta de la Potorca dl Clodius a declarat că se execută obligațiunea, așa că pentru această conductă nu mai este nimic în discuțiune, căci iese din sistemul creditelor.

Până astăzi ne găsim în această situație, nu s-au făcut anumite precizări în contractul nostru și ne temem să nu începă mâine întârzieri la livrări. Dv. trebuie să supravegheați ca executarea să se facă.

G-ral T. Orezeanu: Ne-au comunicat că vor continua livrările.

Mareșal I. Antonescu: Trebuie să fiți foarte atenți în această privință.

M. Antonescu: Dl Clodius ne-a comunicat că ni s-au pus la dispoziție 300 milioane lire italiene în clearing-ul german, prin care să putem procura mărfuri din Italia.

Vă rog să luați imediat toate măsurile ca și comenzile militare și alte livrări din Italia să poată fi plătite și executate prin acest sistem.

Mareșal I. Antonescu: Mai aveți 250 milioane lire și pe acestea trebuie să le lichidați repede.

S. Ghiolu: Le lichidăm pe toate.

Mareșal I. Antonescu: Chiar dacă nu aveți mărfuri angajate pentru 250 milioane, să angajați altele.

M. Antonescu: Din partea ministrului Italiei republicane ni s-a făcut propunerea ca să continuăm unele livrări de grâu, care au fost oprite, în contul celor 1000 vagoane și vor continua raporturile de schimb cu Italia, punând din nou problema de export de textile pentru noi.

Mareșal I. Antonescu: Să luați tot ce găsiți.

G-ral Gh. Dobre: S-au blocat toate sumele în mărci în Italia.

V. Petala: Era o măsură cu caracter general. În ce ne privește, s-a revenit.

M. Antonescu: Trebuie să dispunem de cele 300 milioane lire. Dl Clodius mi-a comunicat astăzi prin dl Klugkist că ni s-au pus la dispoziție aceste lire italiene și am răspuns că se vor lua măsuri imediat.

Mareșal I. Antonescu: Însă, tratative directe.

M. Antonescu: Domnule Mareșal, acestea au fost condițiunile și rezultatele obținute. Vă asigur că negocierile au fost foarte grele.

Nu trebuie să lipsesc de a mărturisi recunoștința mea pentru sprijinul dat de dl ministru Neagu, de a mulțumi dlor Răzmiriță și Petala pentru activitatea tehnică desfășurată, după cum nu pot să lipsesc de a mulțumi Băncii Naționale pentru înțelegerea arătată Guvernului țării și nevoilor țării în aceste împrejurări, pentru că la discuțiunea pe care am avut-o eu cu Banca Națională, chiar dacă anterior fuseseră obiecțiuni mai insistente, la conferința pe care am avut-o cu eminentii reprezentanți ai Băncii Naționale, am stabilit acordul și au consimțit ca Banca Națională să ia asupra sa sarcina de finanțare, făcând unele excepțiuni pe care am făgăduit să le aduc la cunoștință

Consiliului, și anume: Banca Națională așteaptă ca nici un credit pentru Stat să nu mai fie cerut în această perioadă de executare, considerând că până la 1 octombrie 1944 nevoile pentru executarea creditelor constituie cea mai grea sarcină a Institutului de Emisiune. De asemenea, Banca Națională a stăruit atunci ca nici un decont de mărci, în afară de sumele vărsate fie pentru piață, fie pentru plățile Statului, să nu mai fie făcut.

În ce privește punctul 1, am răspuns Băncii Naționale că nu putem face angajamente formale și precise că până la 1 octombrie 1944 nu vom fi siliți să recurgem la Banca Națională pentru unele nevoi care s-ar prezenta. Am făgăduit Băncii Naționale că atunci când s-ar ivi nevoi excepționale, să le examinăm împreună cu Banca Națională, pentru a găsi soluțiunea, după cum împreună să cercetăm aceste acorduri pentru a găsi baze noi atât pentru valorificarea cât și pentru finanțarea recoltei.

Pe de altă parte, aceste acorduri cu plăți pentru armament, pentru executarea exportului de petrol, presupunând o serie întreagă de emisiuni ale Băncii Naționale, toate acestea creează atâtea sarcini, încât executarea lor trebuie urmărită concomitent cu alte obligațiuni ale Statului sau sarcini ale Băncii Naționale și în nici un caz să nu se creeze din executarea paralelă condițiuni care să facă greutate în executarea planului economic și în finanțarea internă. Am făgăduit să examinăm împreună și să găsim împreună cele mai bune soluțiuni, spunând deschis Băncii Naționale că, dacă totuși vom avea nevoie, vom examina situațiunea, dar nu putem face angajamente de principiu că niciodată Statul nu va face apel din nou la Banca Națională până la 1 octombrie 1944.

Pe de altă parte, datorită împrejurărilor militare, Banca Națională nici nu așteaptă un angajament în această privință.

Eu mi-am făcut datoria să vă aduc la cunoștință aceste lucruri.

Aceasta în ce privește cheștiunea creditelor, pentru Stat, pentru că și eu împărtășesc convingerea că desigur trebuie să facem toate eforturile pentru ca în această perioadă toate cheltuielile de investițiuni care nu sunt în legătură directă cu apărarea națională să fie amânate, urmând ca din executarea acordurilor să ne creăm mijloace financiare și prin cumpărarea recoltei să înviorăm piața și prin aceasta să așteptăm intrări în casa Statului, să mărim veniturile prin taxele vamale care s-au redus cu jumătate din cauza împrejurărilor politice și militare, să înviorăm piața și prin cele 55 milioane mărci, dar nu putem ști ce va fi până la 1 octombrie 1944.

În ce privește a doua cheștiune, aceea a decontului de mărci, în însuși protocolul prevăzându-se expres aceasta, consider că Banca Națională și-a văzut împlinit dezideratul într-un text care organizează atât de precis sistemul prestațiunilor reciproce și finanțarea lor.

Acestea sunt, în general, condițiunile și principiile acordului. Vă asigur că am făcut toate eforturile ca să obținem cât mai mult pentru noi. Aș fi dorit să n-atingem sistemul creditelor obținute în Germania, pentru care domnul Mareșal a luptat în 1940 și eu de atunci încoace, după cum am făcut totul pentru ca în angajamentele germane să obținem cât mai mult.

Dacă n-am putut spori contul mărcilor și prin aceasta să asigurăm o echilibrare economică cu Germania, am obținut în schimb armamentul, care poate să ofere Statului și țării siguranța sporirii potențialului militar. Întrucât am considerat acest lucru fundamental pentru acordul cu Germania am prevăzut în protocolul secret, încheiat cu

dl ministru Clodius, că tot spiritul acordului se inspiră din sarcina pe care trebuie să o primească Germania, aceea a sprijinirii efective a înarmării noastre.

De aceea, îl rog pe dl g-ral Șteflea și pe dl g-ral Dobre ca de aici înainte, pentru livrările de armament, din punct de vedere al comenzilor, să mă țină în curent totdeauna, pentru ca, dacă ritmul acestor livrări de armament sau nerespectarea condițiilor în genere ar necesita o intervenție, să invocăm ceea ce a constituit pentru noi explicațiunea unor concesiuni făcute Germaniei, aceea a obligațiunii de contrapartidă luată de Germania de a veghea și sprijini înarmarea noastră.

Acestea sunt principiile acordului și rezultatele obținute.

Dacă s-ar fi putut obține mai mult, am fi făcut-o până în ultimul ceas. Iar ultimul protocol pentru apărare antiaeriană a stat 24 ore cu o singură semnătură, câștigând în ultimul moment un miliard în plus pentru bateriile antiaeriene, semnalate ca necesare de dl g-ral Jienescu și în ultima noapte am mai obținut câteva escadrile în plus.

Aș fi fost mulțumit să pot obține mai mult, după cum anul trecut la Berlin am putut obține atunci acele cantități de aur și deize, o dată cu un program economic mult mai bun, decât cel de anul acesta. Vă asigur că aceeași conștiință a vegheat și anul acesta. Nu s-a putut, însă, obține mai mult decât atât.

În împrejurările politice și militare de astăzi am considerat necesar să încheiem acordul pe aceste baze.

Mareșal I. Antonescu: Ce are de spus Economia Națională ?

G-ral Gh. Dobre: Am studiat tot programul și n-avem nimic de adăugat decât în ce privește cheștiunea cauciucului.

Am cerut 5000 tone cauciuc, și ei ne-au dat 1600 tone, ceea ce înseamnă că vom avea numai jumătate din ceea ce am avut anul trecut. Anul trecut ne-au mai rămas nelivrate 250 tone.

M. Antonescu: Ați negociat personal această cheștiune și vi s-a arătat imposibilitatea. Am lăsat cheștiunea deschisă în sensul că vom reveni asupra cererii noastre. Desigur, trebuie, cu ocazia conferinței din martie, să stăruim ca să se înțeleagă nevoile noastre și să se completeze cauciucul cerut de noi.

Mareșal I. Antonescu: Avem rezerve.

G-ral T. Orezeanu: Calea Ferată duce lipsă de cauciuc.

G-ral Gh. Dobre: A doua cheștiune este aceea a minereului de fier și a fierului vechi. Am făcut o intervenție ca în locul minereului de la Krivoirog să ni se dea minereu din Polonia, unde sunt rezerve mari.

Situația se prezintă astfel: avem acum rezerve de fier în fabrici pentru două luni și cu ce mai putem colecta din țară ne va ajunge pentru 7-8 luni. Trebuie, însă, să insistăm mai mult.

Mareșal I. Antonescu: Situația dată mie îmi arată că avem rezerve până la începutul anului 1945.

G-ral Gh. Dobre: Aceasta în ce privește minereul de fier. În ce privește fierul vechi, avem în fabrici material pentru două luni și în țară material ce urmează a fi colectat pentru maximum 8 luni.

Mareșal I. Antonescu: Am făcut eforturi formidabile ca să asigurăm funcționarea fabricilor noastre, în perioada de război, trebuie să fim atenți ca să nu ne înecăm la sfârșit.

Este încă mult fier în țară, vorbesc de fierul vechi și vă recomand să ridicați fierul vechi din Basarabia, unde este mai puțin, dar mai ales din Moldova și Bucovina, unde se găsește mai mult.

G-ral Gh. Dobre: Această colectare a fost amânată pentru ca să putem face celelalte transporturi mai urgente.

Mareșal I. Antonescu: Fierul vechi să fie depozitat în gări și de acolo când avem posibilități de transport să-l ridicăm. Noi am socotit până acum fierul vechi ca o rezervă și atâta timp cât putem să-l aducem din străinătate, aici trebuie să punem pedala.

G-ral Gh. Dobre: În chestiunea cerealelor colectate de I.N.COOP, nu știu cum se va aplica ceea ce s-a hotărât de Ministerul de Finanțe și Banca Națională. S-a stabilit ca cele 12.000 vagoane de cereale colectate, care reprezintă circa 5.000.000.000 lei, să fie date de I.N.COOP, fără să se facă o compensare. Or, aceste 12.000 vagoane cereale reprezintă rezerva noastră.

Mareșal I. Antonescu: Din ce parte a țării sunt ridicate cerealele acestea?

Gh. Minescu: Din Basarabia și din Moldova.

Mareșal I. Antonescu: N-ai golit de cereale Vestul țării.

Gh. Minescu: Nu, domnule Mareșal.

Mareșal I. Antonescu: Atunci noi ne mulțumim să avem rezerve la producător și să nu sporim emisiunea Băncii Naționale.

G-ral I. Arbore: Ceea ce are colectat domnul Minescu, are în toată țara.

Gh. Minescu: Noi vom da în trei tranșe aceste 12.000 vagoane. După ce voi primi o sumă în franci elvețieni, voi mai cumpăra.

M. Antonescu: S-au dat 20.000.000 franci elvețieni și am fost anunțat că se dau încă 30.000.000.

V. Bădulescu: Pentru ca acordul să poată juca, trebuie să intre 50.000.000 franci elvețieni.

Gh. Minescu: Eu dau 12.000 vagoane, cu ceea ce voi mai cumpăra.

Mareșal I. Antonescu: Aceste 12.000 vagoane nu se vor da dintr-o dată, ci treptat. De ce să ridicăm obiecțiuni care nu vor juca. Acordul se va executa în timp, iar mijloacele de transport sunt acum destul de grele.

Ceea ce mă interesează este de unde ai adunat d-ta aceste 12.000 vagoane, din Basarabia și Moldova sau din regiunea cea bogată a țării? Mai există încă cantități (*sic!*) mari de cereale în Basarabia și în Moldova. Acolo, pe măsură ce împrejurările vor îngădui, Ministerul de Finanțe are instrucțiuni să găsească formula prin care să dea proprietarilor alte echivalențe în schimbul cerealelor. Chestiunea aceasta este în studiul Ministerului de Finanțelor.

M. Vulcănescu: Se studiază la noi, domnule Mareșal.

Mareșal I. Antonescu: Paralel cu livrările către Germania, vom găsi și alte formule, cu ajutorul cărora d-ta să ai posibilitatea să ridici cereale, fără să facem apel la emisiunea Băncii Naționale.

Gh. Minescu: Eu repet că n-am acum toate cele 12.000 vagoane adunate din Basarabia și din Moldova, dar cu ceea ce voi completa, voi ajunge la această cantitate.

Mareșal I. Antonescu: Nici în trei luni nu vei ajunge la această cantitate. Vom vedea cum va juca acordul.

A subliniat dl Mihai Antonescu că noi luptăm de la început, din 1940, să realizăm un paralelism între exporturile noastre și prestațiile germane. Cu toate dificultățile enorme, pe care le-am avut de întâmpinat, am ajuns în sfârșit la concretizarea categorică a acestui principiu și la respectarea lui. Rămâne ca, în execuție, să-l respectați și dv. și să nu-l călcați.

Văd că, în ceea ce privește executarea acordului din 2 februarie 1943, situația este mult mai gravă, pentru că sunt foarte mari diferențe la produsele nelivrate de Germania. Și aceasta se întâmplă la unele articole foarte importante nu numai pentru economia generală a țării, dar și pentru economia de război.

Lucrul acesta trebuie urmărit cu foarte multă atenție, fiindcă dacă ni se dau numai produse fără însemnătate....

M. Antonescu: Și cu prețuri mari.

Mareșal I. Antonescu: .... iar din articolele importante nu ni se dă nimic sau foarte puțin, situația noastră devine foarte dificilă.

Nu se poate ca noi să continuăm să dăm cereale – ceea ce pentru Germania reprezintă aur – și petrol, iar Germania să nu ne dea metale, mașini, minereuri și unelte, care pentru noi reprezintă tot aur.

S. Ghiolu: Noi nu putem întocmi date statistice decât după mărfurile intrate în vamă. De aceea, la fierul vechi intrat din Germania situația este mai bună cu 20.000 tone, care n-au trecut prin vămi.

Mareșal I. Antonescu: Dv. să urmăriți totdeauna schimbarea aurului contra aur, adică a grâului și a petrolului nostru, cu fierul, mașinile și minereurile germane. Aceasta trebuie s-o urmărim.

Sunt, însă, alte lucruri neînsemnate, pe care nu le mai caut, ca să vă arăt că nu reprezintă mare valoare economică, dar care, însă, ne-au fost livrate sută în sută de către germani.

Executarea acordului trebuie urmărită cu foarte multă seriozitate, așa cum a spus dl Mihai Antonescu.

Vă rog să dați semnalul de alarmă la timp, ca să nu fim puși în situații grave, care să producă un dezechilibru și să aibă repercusiuni asupra Băncii Naționale. De altfel, Institutul nostru de Emisiune are posibilitatea să stopeze plățile.

Prin urmare, chestiunea aceasta rămâne stabilită așa: se livrează din depozitele I.N.COOP-ului cerealele colectate mai cu seamă din Nordul și din Estul țării. Cele care se pot scurge din Basarabia și din Sudul Moldovei pe Dunăre să fie trimise pe această cale, ca să desconggestionăm cât se poate mai mult transporturile pe Căile Ferate. Deci, în executarea acordului, dv trebuie să urmăriți pe cât posibil ca transporturile să se facă pe Dunăre, iar petrolul să fie trimis pe conductă. Numai în felul acesta vom reuși să degajăm Căile Ferate în interior și vom face ca economia națională să nu sufere.

Finanțele noastre, în ultimele trei luni, au avut un deficit de 2.500.000.000 lei la încasări, numai din pricină că schimburile economice au scăzut ca volum, din cauzele cunoscute.

Gh. Minescu: Eu am cerut să se trimeată șlepurile la Ismail.

Mareșal I. Antonescu: Acestea sunt principiile pe care vreau să vi le dau.

În privința petrolului, am atras atenția Ministerului Economiei Naționale și Subsecretariatului de Stat al Industriei asupra măsurii foarte prevăzătoare, pe care a luat-o Guvernul român în timpul trecutului război, de a obține de la englezi asigurarea de reconstruire a sondelor și rafinăriilor, în cazul când ele ar fi fost distruse din cauza bombardamentului sau din alte motive. Trebuie să faceți eforturi în această privință și, împreună cu domnul Mihai Antonescu, să încercați să obțineți de la germani această garanție. Este foarte greu de obținut o astfel de asigurare, de la germani, dar aceasta nu înseamnă să renunțăm la acest principiu, dacă nu reușim la primele discuții. Să insistăm ca germanii să ia asupra lor cel puțin o parte din despăgubiri, dacă nu toate – așa cum au făcut englezii – printr-un act formal.

De altfel, și eu, în discuțiile pe care le voi avea, probabil că voi pune din nou această problemă germanilor.

Aceasta este chestiunea asupra căreia vă atrag atenția în mod special. Noi luaserăm o opțiune pentru terenurile petrolifere din Caucaz; era o iluzie. Acum trebuie să mergem să ne apărăm în altă direcție.

Ministerul de Finanțe are de făcut vreo observațiune?

M. Vulcănescu: Singura observațiune este referitoare la Transnistria, pe care a expus-o domnul prim-ministru. Nu s-a putut obține de la germani decontarea în contul de clearing a ceea ce ei iau pentru armată din Transnistria.

M. Antonescu: Problema este deschisă.

Mareșal I. Antonescu: Noi am văzut toate încercările lor de a face valabilă Convenția Hauffe-Tătăranu. Am spus că pentru mine această convenție, încheiată în anumite împrejurări militare, nu există. Pe urmă situația s-a schimbat și au ajuns și armatele noastre să colaboreze la cucerirea unor provincii din Rusia. Ca atare, avem și noi dreptul la beneficiile trase de germani din administrarea teritoriilor rusești ocupate.

În afară de aceasta noi avem în favoarea noastră și precedentul că ni s-au livrat minereuri de la Krivoirog și din alte regiuni rusești, care au fost trecute în contul de clearing. Și atunci, și noi avem dreptul să trecem în același cont ceea ce am livrat din Transnistria armatei germane, cu atât mai mult cu cât și trupele noastre au contribuit la cucerirea Krivoirog-ului, așa cum și trupele germane au colaborat la cucerirea Transnistriei.

Chestiunea aceasta nu este închisă, atâta vreme cât soldații noștri luptă alături de soldații germani.

Banca Națională n-are nici o obiecțiune de făcut în legătură cu executarea acordurilor?

C. Stoicescu: Domnule Mareșal, domnule prim-ministru și domnilor, domnul vicepreședinte al Consiliului a subliniat grija noastră și conștiința că efortul pe care noi îl facem este foarte greu și va avea consecințe economice indiscutabile. Situația economică se va adapta la această sforțare, ca și finanțele publice, de altfel.

V. Bădulescu: Este vorba de 45.000.000.000 lei.

C. Stoicescu: Grija noastră este foarte mare și situația poate să fie foarte gravă. Dacă va fi nevoie să se facă apel la noi, noi vom examina, în același spirit al promovării intereselor naționale, cererile care se vor face.

De aceea, rugămintea noastră este ca, în prealabil, să se facă toate eforturile posibile, pentru ca cheltuielile (*sic!*) Statului să fie acoperite din mijloace proprii. Aceasta este rugămintea pe care am făcut-o și domnului prim-ministru și domnului ministru al Finanțelor și pe care o repetăm mereu, pentru că ne dăm seama de gravele consecințe care s-ar putea produce dacă nevoile obicinuite ale Statului ar trebui satisfăcute cu emisiuni ale Băncii Naționale.

Suntem convinși că eforturile necesare se vor face și suntem foarte recunoscători domnului prim-ministru dacă, atunci când se vor pune asemenea probleme, ele vor fi cercetate împreună cu noi, ca să putem da și noi sugestii și să vedem ce se poate face.

În ceea ce privește executarea acordurilor, sunt luate toate măsurile să stea în mâna noastră și să putem stopa la un moment dat prestațiunile noastre, dacă contribuțiile (*sic!*) din partea Germaniei nu vor fi făcute în măsura prevăzută de convenții.

Deci, din acest punct de vedere suntem liniștiți.

Mareșal I. Antonescu: Eu am de răspuns reprezentanților Băncii Naționale că grijile pe care le are Institutul nostru de Emisiune sunt foarte legitime și foarte justificate. Nu e mai puțin adevărat, însă, că și Banca Națională trebuie să recunoască că (*sic!*) nici grijile noastre nu sunt mai mici. În același timp, Banca Națională trebuie să recunoască că (*sic!*) în timpul acestui regim n-a fost niciodată nevoie să se atragă atenția că se fac cheltuieli inutile, care nu corespund necesităților de existență, de viață și de luptă ale Neamului Românesc. Toate investițiile care s-au făcut au fost necesare și dacă am putea să facem altele tot așa, ar trebui să continuăm, pentru că toate investițiile au avut un caracter productiv și au avut de scop să ne facă să ieșim din sistemul practicat sub trecutele regimuri, care bazau totul pe impozite, în loc să meargă la investiții de sporire a producției.

Noi, dimpotrivă, am căutat să sporim la maximum producția, prin eforturile pe care le-am făcut, tocmai ca să creăm noi posibilități financiare pentru Stat și să-l facem să nu trăiască numai de pe urma impozitelor.

Eforturile acestea au reușit și ne-au dus, după trei ani și jumătate, la rezultate foarte bune. Într-adevăr, din punct de vedere financiar și economic, situația țării noastre este invidiată de alte State.

Dacă greutățile sunt foarte mari, și riscurile pe care le avem în fața noastră de aici înainte sunt destul de importante, și pentru emisiunea Băncii Naționale și pentru viața economică a Statului nostru. Acestea trebuie să le punem pe seama circumstanțelor de ordin general, nu pe seama faptului că nu suntem preocupați îndeajuns de această problemă.

Dimpotrivă, ne preocupă mereu să tăiem tot ceea ce este cheltuială inutilă, ca să armonizăm încasările cu plățile și să nu facem apel la emisiunea Băncii Naționale, așa cum s-a făcut în războiul trecut.

Dv. știți foarte bine, din experiența gravă făcută în războiul precedent, că totalitatea nevoilor Statului și ale războiului a fost acoperită atunci numai din emisiuni, pe când acum numai două treimi din nevoile Statului au fost acoperite pe această cale.

Într-adevăr, s-au dat anul trecut 500 miliarde lei, în afară de plățile făcute pentru funcționarea normală a Statului. Din această sumă, 388 miliarde lei a consumat Armata. S-au făcut apoi investiții în armament de 144 miliarde lei; s-a cheltuit cu

întreținerea Armatei o sumă destul de importantă; am dat Căilor Ferate 55 miliarde lei; am dat 23 miliarde lei pentru drumuri, în afară de bugetul normal, ca să creăm artere de comunicații, care folosesc și pe plan strategic și pe plan economic.

Orișce efort facem în această privință nu contribuie decât la valorificarea producției și a muncii naționale.

Celelalte cheltuieli, până la 500 miliarde lei, au fost tot plăți făcute în folosul Armatei.

S-au mai dat și 14 miliarde lei pentru laboratorii și școli, care toate folosesc Neamului Românesc.

Am făcut aceste eforturi fără să vă supunem pe dvs., Banca Națională, la o presiune prea mare ca să faceți o nouă emisiune. Peste 70% din investițiuni au fost făcute din veniturile normale ale Statului, ceea ce înseamnă că am administrat în condițiunile cele mai bune Statul.

Dacă, însă, situația militară și politică nu ne mai îngăduie să continuăm această acțiune înfloritoare, sunt probleme care ne depășesc și cred că nimeni de bună-credință nu ne poate acuza că recurgem la alte mijloace. Dacă frontul vine peste noi, atunci condițiunile se vor schimba aproape total și vom vedea ce este de făcut.

Dl. Mihai Antonescu și întreg guvernul fac toate eforturile ca să nu facă apel la Institutul de Emisiune pentru a face față la plățile Statului. Aceasta este realitatea, acesta este tot adevărul, așa cum este el, spus cinstit. Însă nu depinde de noi să ne ținem sau nu de această atitudine.

Totuși, nu veți găsi nici un efort la noi făcut zadarnic și care să iasă din cadrul nevoilor de apărare a Neamului și de dezvoltare a producțiunii, pentru ca să asigurăm viața Statului în condițiunile de până acum. Vom continua eforturile pentru Calea Ferată, pentru că ne găsim din acest punct de vedere într-o situație care, și strategic și economic, devine catastrofală, în cazul când frontul avansează către Moldova. Am construit patru linii ferate spre Est și de la București spre Vest nu ne rămâne decât o singură linie ferată. Am dat dispozițiuni categorice ca să se pună accentul pe grăbirea construcției liniei ferate București-Craiova, pentru a crea a doua arteră de legătură, ca să ne servească în viitor în cazul unei eventuale nenorociri spre Răsărit.

A doua regiune, cuprinsă între linia București – Giurgiu – Ploiești și Arcul Carpatic spre cotul Dunării, este lipsită de șosele și de căi ferate. Bărăganul, unde vom avea nevoie poate să facem transporturi masive, este lipsit de căi de comunicație. Am dat în această privință toate instrucțiunile și vom da tot ajutorul pentru ca să completăm liniile de comunicație în această regiune. Acest efort va servi economiei naționale, dar va servi și din punct de vedere militar.

Nu putem lăsa țara într-o situațiune care poate să-i provoace o catastrofă militară din cauză că regimurile care ne-au precedat nu s-au gândit la aceasta. Regiunea cea mai bogată a țării este regiunea cea mai lipsită de căi de comunicații. De altfel, am dat instrucțiuni ca să punem la contribuție și pe proprietarii care profită de noile artere de comunicație din județul Ialomița.

V-am dat aceste exemple ca să nu luați drept lux de cheltuieli investițiunile pe care le facem.

Conducta de la Potorca trebuie s-o facem, depunând toate eforturile, căci ne ajută să economisim combustibilul. Anul acesta producțiunea de combustibil s-a redus la 5.300.000 tone, când noi sperăm s-o menținem la 5.500.000 tone, deci am pierdut 200.000 tone. Este drept că printre cauze este și bombardamentul aerian, precum și faptul că germanii nu ne-au livrat aparatele de foraj la timp. Dar acestea sunt rezultate defavorabile planurilor care trebuie să susțină efortul de război.

Au început acum să sosească conductele (*sic!*) și punerea lor în pământ și darea în exploatare trebuie să se facă în cel mai scurt timp. Eu socotesc că pe măsură ce conducta se va realiza, pe Valea Prahovei, să treceți la folosirea gazului metan, aceasta, bineînțeles, dacă se poate din punct de vedere tehnic.

S. Ghiolu: Din punct de vedere tehnic, acest lucru nu se poate.

Mareșal I. Antonescu: Pentru mine aproape nu există acest „nu se poate”. Vă rog să studiați problema și dacă putem da succesiv în exploatare această conductă, pe măsură ce este gata, s-o facem imediat. Aceasta ne aduce o mare economie de combustibil. Lemnele astăzi au devenit aur și trebuie să folosim metanul drept combustibil, mai ales că prin aceasta degajăm și Calea Ferată.

G-ral T. Orezeanu: „Sonametan” nu a început încă punerea sondelor.

S. Ghiolu: Au avut discuțiuni și greutăți din partea germanilor.

Mareșal I. Antonescu: Sunt de 20 ani discuțiuni în această privință și a trebuit să-l dau la o parte pe dl. Motaș și să hotărâsc eu. Numai așa s-a făcut conducta și astăzi aveți gazul metan. Pe mine nu mă interesează dificultățile pe care le fac acești domni. Îi dăm la o parte, lucrăm noi și vom vedea socoteala la urmă.

S. Ghiolu: Dl. Motaș a fost la mine. Dreptatea era de partea lor, căci materialul furnizat nu corespundea necesităților.

Mareșal I. Antonescu: Pe mine mă interesează să nu pierdem nici un minut în această privință. Interesele particulare nu mă interesează, ci numai interesul colectivității românești. Acest interes îl pun mai presus de toate în orice chestiune. Deci, Calea Ferată continuă lucrările, șoselele continuă. Oprim celelalte cheltuieli care nu interesează direct Economia Națională și Armata. Cheltuielile pentru biserici, școli, spitale le oprim în mod radical. Am dat deja instrucțiuni în această privință. Pentru acestea ne mărginim la ceea ce putem face în mod indirect. Încolo, nu facem nimic decât numai pentru ce este în legătură cu Armata și cu producțiunea de război.

Deci, acestea în ceea ce privește acordul economic încheiat și care se referă și la Căile Ferate.

A fost o luptă titanică pentru ca să determinăm Statul German să renunțe la cererile exprimate când au venit la început, ca să renunțe la creditele pe care le aveam în această privință și să renunțe la răsturnarea acordului din decembrie 1940. Acesta este un mare succes al dlui Mihai Antonescu pentru că d-sa a obținut acest punct de vedere pe care l-am exprimat categoric dlui Clodius.

Dacă mai are ceva de adăugat, îl rog să spună.

A. Constantinescu: Suntem satisfăcuți de explicațiunile date.

Mareșal I. Antonescu: Cu acestea, mulțumesc dlui Mihai Antonescu, pentru marile eforturi depuse, pe care le-am urmărit pas cu pas și vă mulțumesc și dvs. care i-ați dat tot concursul.

Acordul acesta poate să nu fie perfect, și nu putea fi perfect, căci și condițiunile în care se zbate Germania și ne zbatem și noi și toată lumea sunt extrem de grele. Însă, orice lucru, oricât de perfect ar fi, dacă execuțiunea nu este la înălțime, atunci orice lucrare nu are nici o valoare.

Deci dvs., Economia Națională, Finanțele și Banca Națională, trebuie, chiar când convențiunea ar avea părți defavorabile nouă, dvs. trebuie să le perfecționați prin modul de execuțiune.

Domnilor, restul problemelor puse la ordinea de zi le amânăm pentru Consiliul de Miniștri viitor.

Ședința se ridică la ora 13,20.

Stenografi: D. Fierăscu și I. Vasilescu

D.A.N.I.C., fond P.C.M., Cabinetul Ion Antonescu, ds. 221 (fost 220)/1944, f. 156-201

7. 1944 martie 3. Se discută despre măsurile care trebuiau să fie luate în cazul evacuării instituțiilor și populației, dacă frontul s-ar fi apropiat, și pentru diminuarea efectelor bombardamentelor.

CONSILIUL DE MINIȘTRI

de vineri, 3 martie 1944

Ședința se deschide la ora 18, sub președinția domnului **Mareșal Ion Antonescu**, Conducătorul Statului.

Participă domnii: **prof. Mihai Antonescu**, vicepreședintele Consiliului de Miniștri; **g-ral D. Popescu**, ministrul Afacerilor Interne; **I. Marinescu**, ministrul Justiției; **g-ral C. Pantazi**, ministrul de Război; **Atta Constantinescu**, ministrul Lucrărilor Publice și Comunicațiilor; **g-ral C. Vasiliu**, subsecretar de Stat la Ministerul Afacerilor Interne; **Mircea Vulcănescu**, subsecretar de Stat la Ministerul Finanțelor; **ing. Stavri Ghiolu**, subsecretar de Stat al Industriei, Comerțului și Minelor; **g-ral Socrate Mardare**, subșef al Marelui Stat Major; **g-ral Ramiro Enescu**, subșef al Marelui Stat Major; **g-ral I. Stănescu**, șeful Domeniilor Militare; **Ion Al. Rădulescu**, secretar general al Președinției Consiliului de Miniștri; **col. Radu Davidescu**, șeful Cabinetului Militar al Conducătorului Statului.

Mareșal I. Antonescu: Domnilor, este o chestiune penibilă, de care am fost sesizat chiar acum de dl ministru Atta Constantinescu și pe care vreau să v-o aduc la cunoștință. Iarăși s-a comis un act necugetat, care arată ușurința cu care procedează administrația la noi și în acest caz este cu atât mai surprinzător cu cât în fruntea

administrației care a tolerat acest act revoltător s-a găsit un om de drept, un profesor universitar.

Domnilor, au ajuns în București nenumărate vagoane cu pietre funerare, cu monumente de la Odesa.

Ceea ce n-au făcut bolșevicii, pe cari noi îi acuzăm că sunt sălbateci, că n-au nimic sfânt și au devastat totul, în 20 ani, am făcut-o noi acum, cari ne-am dus acolo ca să facem operă constructivă, nu distructivă.

Vă închipuiți cât de scump ar plăti Neamul Românesc acest act necugetat, dacă s-ar aduce la cunoștința lumii civilizate aceasta.

Toți speculanții de monumente din București s-au repezit să facă din aceasta o afacere strălucită pentru ei. Dl Gherman Pântea le-a vândut „marmoră cioplită“, „piatră de granit“, „blocuri de marmoră neagră“ și în realitate acestea sunt monumente luate de la Odesa.

Cine le-a luat?

Văd aici diferite nume: Bătrânu Ion, Cazacu, Cojocaru Ion, Marni, Niculescu Gheorghe, Grigorescu Victor, Nicolau Marin, Gavrilă Iosif.

Am spus dlui Atta Constantinescu să-i cheme pe toți aceștia, să le spună că guvernul înfierează acest procedeu și dacă nu depun imediat sumele necesare pentru retransportarea lor la loc, atunci imediat vor fi ridicați și trimiși în lagăr. În același timp, trebuie să găsim formula legală ca să plătească din banii lor cheltuielile necesare pentru retransportarea și instalarea monumentelor, care trebuie să se întoarcă imediat la Odesa.

Secretariatul General să facă imediat o adresă către Guvernământ și să înfiereze acest act și să facă cele mai aspre observațiuni domnului Pântea pentru acest procedeu neomenos și cu consecințe grave pentru viitorul Neamului nostru.

Domnilor, intrăm acum în ordinea de zi.

Domnul Mihai Antonescu, care s-a ocupat îndeaproape de problema evacuărilor, ne-a adus la cunoștință constatarea sa că lucrurile nu merg deloc. Există încă confuzii (*sic!*) și se tatonează în necunoscut.

D-sa vă va arăta ce a constatat.

A venit g-ralul Manolescu la mine. Știți că d-sa se ocupă de reconstrucția Mănăstirii Dealului și mi-a spus că are acolo un subsol gata, unde se pot depozita în condițiuni bune 40-50 vagoane de arhivă. Acest subsol, prevăzut cu planșe de beton armat, cu fundație de 8 metri în pământ, va fi gata în 8-10 zile și vom vedea care din Arhivele Statului vor fi duse acolo.

Am mai constatat că și în tunelul care duce de la Moroeni la Sinaia putem băga foarte multă arhivă și chiar lucruri de artă.

Posibilități de acestea trebuie să fie multe, dar noi stăm la București cu brațele încrucișate și dormim.

M. Antonescu: Domnule Mareșal, ca urmare a hotărârii luate în Consiliul Militar și în Consiliul de Ordine Publică în legătură cu măsurile pentru adoptarea Jurnalului de Miniștri și deciziunilor Ministerului de Interne, în așa fel încât rechizițiile să se poată face de Marele Stat Major pentru nevoile militare direct cu exclusivitate în anumite localități destinate unor concentrări speciale și cu drept de

rechiziție de imobile în întregime, am făcut o conferință săptămâna trecută la care au participat, în afară de reprezentanții Marelui Stat Major, domnii miniștri de Interne, de Justiție și dl g-ral Vasiliu.

Cu această ocaziune, constatând că nu numai pentru diplomați, pentru dispersiunea Ministerului Afacerilor Străine și pentru cazarea șefilor de misiuni, dar că și alte ministere și alte autorități n-au izbutit să-și găsească formule practice pentru realizarea dispersiunii și evacuării, în afară de măsurile luate și de stabilirea principiilor după care să se facă adoptarea rechizițiilor și măsurilor necesare, domnii generali Popescu și Vasiliu au cerut în mod formal, față de experiența la care au ajuns, ca să instituim un organ permanent de coordonare și de executare practică a măsurilor de rechiziție; dl g-ral Vasiliu punând de-a dreptul problema că soluțiunea pentru șefii de misiune este foarte ușoară, dar neliniștea cea mare este: ce ar ajunge populația civilă când bombardamentele ar veni la București.

Dl g-ral Vasiliu a cerut formal instituirea unei comisii permanente, considerând că din executarea măsurilor de rechiziție a constatat o prolexitate, o confuzie. S-a procedat la ocuparea unor orașe, pe care le hotărăște oricine, fără o reglementare practică pe teren.

Ca urmare a acestei situații, v-am atras atenția că consider (*sic!*) necesar să întruniți dv., domnule Mareșal, o conferință în care să dați directivele generale și, în al doilea rând, să funcționeze aici la Președinție un organ cu domnii miniștri cari poartă personal răspunderea evacuărilor. Acest organ să se întrunească săptămânal pentru a lua măsurile de evacuare.

Luând această inițiativă, n-am înțeles să neg existența unor eforturi serioase și cu toată bunăvoința făcută din partea Marelui Stat Major, care, el însuși nu poate cunoaște toate problemele în amănunt, de pildă, problema evacuării Justiției, a Curților de Apel sau a Curții de Casație într-o localitate, unde ar urma să funcționeze chiar, deschide dintr-o dată o infinitate de probleme: găsirea localurilor, transportarea arhivelor, a magistraților, a familiilor lor, refacerea procedurii cu indicarea localurilor unde au loc dezbaterile, deci o sumă de probleme.

Pentru Ministerul Afacerilor Străine, dacă el trebuie să fie evacuat, trebuie să se întocmească un program precis, pe care să-l cunoască Marele Stat Major, ținând seama de nevoile Ministerului, dacă este vorba de stabilirea legațiilor. Dacă Ministerul Afacerilor Străine se duce la Curtea de Argeș și dacă un șef de misiune importantă, care are legături dese cu Ministerul Afacerilor Străine, primește o instalare la 3-400 kilometri, este foarte greu să-și mențină aceste legături.

De asemeni, nu este vorba numai de coordonarea măsurilor, ci și de aplicarea principiilor, cu cunoașterea practică a tuturor realităților fiecărui departament.

În Consiliul întrunit la mine săptămâna trecută, mi s-a prezentat o adresă de evacuare a Ministerului Muncii. Domnul ministru al Muncii, pe baza unei instrucțiuni generale date de Marele Stat Major, dispunea evacuarea, pur și simplu, a tuturor funcționarilor și tuturor serviciilor.

De aceea, aceste conferințe, în afară de normele generale pe care le dați dv., aceste conferințe ținute în fiecare săptămână vor verifica aplicarea în practică și apoi

vor hotărî condițiunile de evacuare, prioritatea, diviziunea și metodele pentru realizare și apoi se <vor>⁹ crea chiar organe și mijloace comune pentru realizarea evacuărilor.

Dacă se hotărăște dispersiunea unui departament, dar nu i se pun la dispoziție mijloace de transport suficiente, fără îndoială că se ajunge ca o operație de evacuare să dureze șase luni.

Pe de altă parte, din relatarea pe care a făcut-o atât dl g-ral Popescu, cât și dl g-ral Vasiliu, rezultă că în ce privește indicațiunile, îndrumările și ajutorarea dată populației de a se evacua singură, în afară de serviciile publice, normele generale care au fost date, neconducând în practică la nici un fel de inițiere a populațiunei, toate acestea fac ca, în mod practic, plecarea din București și din alte centre amenințate să fie aproape neexistentă și într-un caz de bombardament am fi complet surprinși și s-ar petrece și la noi ceea ce s-a petrecut în Sofia.

În sfârșit, domnule Mareșal, am constatat cu acel prilej că este necesar să trecem la unele măsuri practice de evacuare, o dată cu îmbunătățirea timpului, o dată cu venirea primăverii și anume să ducem afară din București anumite departamente, anumite servicii, pentru ca în modul acesta să creăm o stare psihologică necesară, prin atmosfera care urmează, de a împinge lumea la prudență și la cumințenia părăsirii Bucureștiului și, în același timp, să vedem consecințele practice care se nasc de aici.

În situația de astăzi, așa cum am constatat pentru Ministerul Propagandei și Afacerilor Străine, s-au fixat o serie de localități destinate unor departamente, care localități sunt deja supraîncărcate prin venirea refugiaților, sau prin deplasările făcute.

Apoi este necesar ca măsurile de evacuare a populației din Basarabia, Bucovina, Nordul Moldovei să ducă la fixarea unor anumite localități anume destinate și să nu se mai deroge de nimeni de la aceste norme, căci numai așa putem dispune de anumite localități cu o anumită destinație.

De pildă, citesc ca exemplu și voi trimite Marelui Stat Major raportul făcut de un secretar de legație, care a mers să se ocupe la Timișoara de cazarea în vederea evacuării Ministerului Afacerilor Străine și, după ce a stat acolo câteva săptămâni – mi-a relatat verbal apoi i-am cerut să-mi facă în scris –, a constatat o serie întreagă de lacune în realizarea practică a măsurilor de evacuare, o serie întreagă de imposibilități de aplicare a măsurilor de evacuare, care desigur nu pot să fie cunoscute nici Statului Major, dacă nu i se relatează de organele locale situația reală, situația pe teren. S-au găsit unele clădiri care trebuiau să primească o anumită afecțiune, dar în care se instalaseră alte servicii.

De aceea, principala preocupare în aceste conferințe este executarea practică pe teren și coordonarea tuturor măsurilor, pentru ca între măsurile militare și programul abstract, sau principiile generale ale evacuării și între realitatea practică să nu mai fie deosebiri de până acum.

Am constatat, în conferința pe care am avut-o, că, de pildă, la Câmpulung unde, ca urmare a unor măsuri se decisese să se trimită anumite servicii publice, s-au găsit 40 contracte făcute cu refugiații din Basarabia.

---

⁹ În text este: va.

Avem, deci, îndoita problemă a executării măsurilor hotărâte de dv. și a principiilor de ordin general pe care le puneți sau acele pe care le alegeți, în cazul când în aplicare rezultă imposibilități sau contradicțiuni. Apoi avem de executat pe teren lucrări, pentru ca să evităm asemenea neajunsuri.

În ce privește principiile, rămâne ca dv., domnule Mareșal, să hotărâți astăzi care sunt principiile dominante, pe care trebuie să le urmăm în acțiunea aceasta, dacă programul se întocmește numai de Marele Stat Major, dacă acest program urmează el însuși, atunci când nu atinge interese militare, să fie adus în discuția conferinței ca să-l verificăm.

Cred că la o asemenea conferință trebuie să participe, întâi, toți membrii Guvernului și apoi, în primul rând, să stabilim prin această coordonare ceea ce urmează să fie făcut de fiecare departament în parte. Apoi să luăm pentru fiecare departament în parte executarea, să vedem care sunt dificultățile care au fost întâmpinate pe teren, iar Ministerul de Interne să dea tot concursul în executarea evacuării populației civile, în afară de serviciile publice și funcționarii departamentelor.

Mareșal I. Antonescu: Domnilor, e mai bine de un an de când mă ocup de această problemă, am dat toate directivele generale și am crezut că ați primit la timp toate indicațiunile necesare pentru ca să pregătiți operațiunile, pentru ca, pe baza unei pregătiri desăvârșite, execuțiunea să fie și ea desăvârșită. Execuțiunea în toate acțiunile omenești este la înălțimea pregătirii. Pregătire slabă – execuție catastrofală.

Văd că în această privință ne găsim astăzi la un punct mort. Mai mult am încurcat lucrurile decât le-am descurcat.

Pregătirea se face numai de către Marele Stat Major pe baza ideilor directoare și principiilor de bază stabilite în discuțiunile pe care le-am avut cu dv.

Execuțiunea cere o perfectă orientare asupra situațiunii, pentru că altfel cădeți în ceea ce a spus dl Mihai Antonescu că s-a întâmplat și cunosc și eu această situațiune. De exemplu, unui ministru străin de la noi i s-a dat de dv. o casă, iar când s-a dus omul acolo, proprietarul i-a pus la dispoziție o odaie.

Noi am stabilit principiile, dar nu s-a făcut nimic.

Acum luăm chestiunea de la capăt, pentru ca să punem ordine în dezordinea care s-a creat.

Despre ce este vorba? Ne pregătim pentru ca să asigurăm continuitatea vieții Statului în cazul unor bombardamente la care va fi supusă țara noastră. Aceste bombardamente nu trebuiesc privite că vor fi de intensitatea bombardamentelor care au avut loc în Germania sau în alte state. Deocamdată condițiunile teatrului de război care ne înconjoară sunt de altă natură, încât nu vom putea fi supuși unor bombardamente distrugătoare cum este supus Berlinul și alte orașe. Poate că sunt și alte considerațiuni de natură politică ce vor împiedica ca (*sic!*) o acțiune masivă asupra Țării Românești să se desfășoare ca în alte părți.

Totuși, oricare ar fi intensitatea acestei acțiuni asupra noastră, noi trebuie să ne pregătim pentru cazul cel mai grav.

Am profitat de toate rapoartele informative pe care le-am primit în această privință și de toate informațiunile pe care am căutat să mi le procur personal, chiar de la persoane care au asistat la asemenea bombardament, care au văzut dezorganizarea la

care au dat naștere. Chiar și la întâlnirea pe care am avut-o acum cu Führerul am căutat să mă informez și să mă interesez de toate învățămintele ultime trase de ei la aceste bombardamente.

Încă o dată, vă spun, trebuie să ne pregătim pentru bombardamentul cel mai masiv, căci atunci vom putea rezolva în condițiuni mai ușoare probleme mai puțin grele.

Un principiu pe care trebuie să-l avem în vedere, și este capital la pregătirea operațiunii de a face față bombardamentelor masive ale aviației inamice asupra noastră, este să asigurăm continuitatea funcționării Statului. Acesta este primul principiu pe care trebuie să-l avem în vedere.

Dv. ați văzut ce s-a întâmplat la Sofia, care a avut câteva zile o sincopă. Acum s-a redresat, însă consecințele vor fi grave pentru toată economia bulgară. Sofia este un oraș cu 370-400 mii locuitori. Noi avem o Capitală cu peste un milion locuitori și dacă nu pregătim în cele mai mici amănunte și evacuarea și adăpostirea și hrănirea, calamitatea va fi mai mare decât la Sofia.

Prin urmare, plecăm de la principiul de bază pe care l-am pomenit adineauri. Trebuie să asigurăm continuitatea funcționării Statului. Pentru aceasta trebuie să asigurăm Capitala. Aici este și creierul gânditor și creierul politic al Statului, de unde pulsează viața pe toată suprafața țării: Capitala să nu înceteze de a funcționa. Acolo unde s-a încercat de a se evacua Capitala, s-a produs, numai prin această simplă idee, o calamitate în funcțiunile Statului. S-a încercat și la Berlin să se facă evacuarea și imediat s-a revenit asupra acestei misiuni. Bulgaria nu a tras nici un învățământ prin aceasta și a pornit la evacuarea Capitalei. Statul a stopat.

Deci, noi nu vom evacua din Capitală decât numai acele instituțiuni necesare Statului, dar nu absolut indispensabile pentru continuarea vieții Statului.

Care sunt instituțiunile care trebuie să rămână aici? Instituțiunile cu caracter economic: Ministerul Economiei Naționale, împreună cu toate anexele și compartimentele lui economice, Ministerul de Finanțe, Banca Națională, instituțiunile de credit, instituțiunile comerciale și industriale.

Deci, toate aceste instituțiuni trebuie să continue să funcționeze și pentru aceasta trebuie să le asigurăm rămânerea lor la București, în condițiuni optime, adăpost și pentru arhivă și asigurarea vieții funcționarilor.

Mai trebuie să continue să funcționeze, alături de aceste instituțiuni, și Siguranța Statului, deci, Ministerul de Interne cu organele de Siguranță. Aici se găsește a 16-a parte din populația țării. Aici, în Capitală, sunt focarele cele mai periculoase pentru existența Statului. Deci, Siguranța, Poliția și Ministerul de Interne trebuie să rămână pe loc.

Foarte bine a pus problema dl Mihai Antonescu în ce privește Justiția, lucru la care nu m-am gândit. Justiția n-o putem deplasa, căci ar face să înceteze viața juridică a Statului.

I. Marinescu: O dispersăm numai în localitate.

Mareșal I. Antonescu: Deci, aceasta este o altă instituțiune mare pe care n-o putem scoate din București.

Apoi Armata. Bineînțeles că nu voi ține Armata în cazărmi cu toate depozitele. Dar forța militară a Capitalei va rămâne.

Va mai rămâne Guvernul, în cap cu noi doi, cu mine și cu dl Mihai Antonescu, ca să dăm primul exemplu și în această privință, căci este o necesitate să fim în mijlocul populației, care va fi greu lovită în cazul de bombardament.

Iată instituțiunile care vor rămâne. Celelalte instituțiuni, cum este Școala, de pildă, vor proceda conform dispozițiilor pe care le-am dat deja în această privință. Școala, de pildă, are instrucțiuni de la mine. Încă de la începutul anului școlar trecut a primit instrucțiuni ca să comprime materia de la școala primară până la universitate, în așa fel ca la Paști cursurile să se poată termina. Dacă împrejurările militare și politice vor îngădui să continuăm viața școlară și după Paști, o vom face, dar până atunci a avut grijă instituția superioară să dea indicațiunile necesare corpului profesoral ca să restrângă programul la elementele strict necesare, așa încât anul școlar în fond nu se termină, dar în formă se termină, pentru că elevii vor continua, unde se vor evacua, să studieze programul și vor da examene la școlile unde vor fi refugiați. Dacă împrejurările vor permite, va continua funcționarea Școlii până la iunie; dacă nu, le stopăm imediat și degajăm Capitala de aceste elemente.

V-am dat indicațiunile necesare, ca să le aveți în vedere. Aceasta nu înseamnă, însă, că în fiecare din aceste instituțiuni indispensabile pentru continuarea vieții Statului nu se găsesc elemente ce nu sunt absolut indispensabile vieții Statului însuși; ele pot funcționa la periferie.

Toate aceste părți din instituțiunile dv., care nu sunt absolut indispensabile, începând cu Economia Națională, cu Armata, Justiția, Ministerul de Interne, toate acestea sunt elemente destinate să meargă la periferie, în zona de dispersiune sau de evacuare definitivă, către Vestul țării.

Iată, domnilor, unele din marile principii pe care trebuie să le aveți în vedere.

În ce privește execuțiunea, aceasta trebuie să fie descentralizată, pentru că nu-și poate îngădui Statul Major să ia singur asupra lui această delicată, vastă și complicată operațiune.

Statul Major nu face decât stabilește zona pentru un anumit departament – un departament în regiunea A, altul în regiunea B, altul în regiunea C și așa mai departe –, și acest departament, cu mijloace proprii și ajutat de organele Ministerului de Interne, face ca execuțiunea să fie posibilă.

O altă acțiune pe care trebuie s-o întreprindă Statul Major este aceea de a crea coloanele necesare pe care le va pune la dispoziție la anumite date și la anumite locuri, pentru ca să se poată face deplasarea, bineînțeles după ce departamentul a făcut recunoașterea; Statul Major va pune la dispoziție mijloacele necesare pentru deplasarea arhivei, mobilierului, personalului. Să nu trimiteți coloanele înainte de a începe organizarea și când ajungeți la locul de destinație să constatați că imobilul a fost închiriat la 40 locatari, cum a arătat dl Mihai Antonescu că s-a întâmplat la Câmpulung. În prealabil trebuie o punere la punct perfectă, iar execuțiunea nu începe decât atunci când totul a fost pus la punct.

Statul Major pune la dispoziție mijloace de transport, iar departamentele se folosesc de ajutorul Ministerului de Interne.

O altă preocupare a Statului Major este să nu producă aglomerări în regiunile vizate de aviația inamică, sau în regiunile supraîncărcate, cum este, de pildă, Sibiul, centrul universitar. Peste acest oraș au venit valuri de populație, pentru că nu s-au luat măsuri la timp și i-am lăsat pe oameni la discreția corbilor Neamului Românesc, ca să se îmbogățească acești corbi pe spinarea celor cari fug din fața inamicului. Trebuie să punem capăt și acestui sistem.

Deci, să dirijăm această acțiune și să arătăm unde trebuie să se ducă aceste elemente spre Vestul țării. Să găsim zone diferite pentru populația care se evacuează de bunăvoie. Să indicăm, de pildă, că regiunea cutare este destinată pentru populația evacuată din Moldova și dacă găsim pe cineva din această provincie instalat contra acestui ordin, îl trimitem în regiunea ce i-a fost fixată. Altminteri ne încurcăm.

Fac excepție de la această regulă – unde nu ducem pe nimeni – centrele deja aglomerate, indispensabile vieții economice, industriale și culturale ale Neamului Românesc și care sunt și ele supuse bombardamentului, de exemplu: Sibiu, cetate universitară foarte aglomerată. Am avut dificultăți enorme cu cazarea studenților acolo. Am văzut că Facultatea de Medicină vrea să se ducă la Sibiu, fără să se gândească nimeni că acolo acum deja suntem la o suprasaturație în ceea ce privește așezarea locuitorilor. Acum venim cu studenții de la Medicina din București, peste 1000, și îi ducem acolo, fără să vedem dacă Universitatea și Facultatea sunt în măsură să-i primească, să-i instruiască etc. Este ușor să spunem: să se ducă la Sibiu. Deci, peste o situație extrem de grea, punem încă o sarcină în plus.

Toată lumea din Moldova vrea să se ducă la Sibiu. Sibiul și el va fi bombardat ca și Brașovul și Timișoara.

Populația nu poate fi lăsată să meargă unde vrea ea. Sunt câteva orașe pe care nu le destinăm nici ca să primească diferite autorități evacuate, nici populație refugiată.

Iată ce aveam de spus în această privință și cred că având aceste elemente în fața dvs., făcând comisiunea de care a vorbit dl Mihai Antonescu, puteți lucra și perfecționa ceea ce s-a făcut până acum.

Încă o dată: pregătire perfectă. Două treimi din timp să fie întrebuințat pentru pregătire, pentru că atunci execuția se va face în condițiuni perfecte și nu va fi nevoie decât de foarte puțin timp pentru execuție, și acest timp îl vom hotări noi, în legătură cu operațiunile care se desfășoară pe câmpul de luptă. Lucrurile trebuie să fie pregătite de Statul Major, de fiecare departament în parte, în legătură cu Ministerul de Interne, iar execuțiunea se va face atunci când se vor da ordinele.

În primul rând, vom da ordin să dispersați ceea ce nu este absolut necesar să stea aici. De exemplu, arhivele puteți să le dispersați chiar de pe acum; depozitele din bănci și de la Casa de Depuneri și Consemnațiuni de asemeni să fie dispersate, domnule Vulcănescu, către Vestul țării. Este aceasta o operație pe care trebuie s-o începeți chiar de pe acum.

A doua etapă va fi dispersiunea direcțiilor care nu vă sunt indispensabile aici. Când va fi nevoie, vom da acest ordin; până atunci, pregătiți operațiile.

A treia etapă va fi după un bombardament și în funcțiune de cât de grav va fi bombardamentul.

Totuși, viața Statului trebuie să funcționeze aici, în acest centru de unde pulsează în mod permanent, în timpuri normale, și să luăm toate măsurile ca să funcționeze în orice condițiuni în Capitala țării aparatul de Stat.

Pregătim problema în condițiuni optime și cred că și în această privință vom ieși destul de bine.

În ultimele discuțiuni pe care le-am avut recent asupra bombardamentelor de la Berlin am ajuns la concluzia că localuri ca acesta, cum este Ministerul de Externe, Ministerul de Interne cel nou, Ministerul de Finanțe cel nou, sunt mai puțin expuse la distrugere. Ele nu pot fi distruse decât numai în cazul nenorocit și cu totul rar, când vor cădea două-trei bombe peste ele.

Care sunt măsurile care trebuiesc luate în această privință? Dacă pe acest planșeu de beton de la acoperiș se găsește un strat de o palmă de nisip și avem acolo câteva butoaie cu apă și o pompă cu motor, este imposibil clădirea să fie atinsă de incendiu. Acestea sunt clădiri care trebuiesc luate. În Germania, în fiecare cameră unde am stat se găseau jos, la ușă, 6 săculețe cu nisip. Până și în closet erau 6 pungi de nisip.

La noi, de un an am cerut să se ia măsuri și nu s-a făcut nimic. Se poate întâmpla ca o bombă incendiară să treacă pe undeva și noi nu ne putem apăra, pentru că nu este luată nici o măsură: nici apă nu avem, nici pompă cu motor, nici saci cu nisip. În Germania s-au întâmplat cazuri nenorocite când bomba s-a strecurat pe undeva și a ajuns până în pivniță, incendiind clădirea. Bomba se poate strecura prin deschiderea de la ascensor. Un general german și un amiral veniți de pe front au fost omorâți în felul acesta. Sunt lucruri care nu le poți prevedea, dar noi n-am luat măsuri nici pentru cazurile pe care le putem prevedea.

Casa Telefoanelor este la adăpost în această privință. De asemeni, mai sunt câteva clădiri mari care sunt și ele asigurate. Totuși, constat că, cu toate dispozițiunile mele și cu toate insistențele depuse în această privință și publicate mereu, nu s-a luat nici o măsură. Cine sunt cei cari dau exemple de nesocotirea acestor măsuri? Chiar cei de la Președinție, care îmi aduc la cunoștință că nu se execută ordinele date în această privință, în altă parte, dar ele nu se execută nici aici. Și ceea ce se petrece aici se petrece peste tot; aceeași indiferență și aceeași nepăsare.

Prin urmare, să se facă comisiunea (*sic!*) propusă de dl Mihai Antonescu și care comisiune va funcționa în fiecare săptămână pentru coordonarea măsurilor.

Statul Major va face lucrările pregătitoare; pregătește toate mijloacele de deplasare și le pune la dispoziție, la cerere, pentru transportul arhivelor, familiilor etc. Căutați să degajați tot ce puteți, ca să salvăm tot ce se poate. Aici este averea noastră a tuturor și cu greu o vom putea reface după război. Să stăm aici cât mai rudimentar, să trimitem mobilierul mai scump spre periferie în locuri unde este mai puțin expus bombardamentului.

În ce privește locurile unde să le puneți, interesați-vă și dvs. și sunt convins că veți găsi nenumărate locuri foarte sigure și de care uneori poate chiar întâmplător să aflați. V-am spus chestiunea cu subsolul de la Mănăstirea Dealului ca să vă sugerez o idee asupra modului cum puteți să vă interesați și dvs. Când g-ralul Manolescu mi-a spus că are un subsol încăpător la Mănăstirea Dealului, imediat am prins chestiunea și l-am întrebat dacă putem caza arhiva acolo. Mi-a răspuns afirmativ și noi vom folosi acest

subsol. Cazuri de acestea cred că sunt nenumărate. Așa este tunelul de la Moroeni, unde, de asemenea, se pot adăposti multe lucruri.

Pe de altă parte, ceea ce vă mai recomand este să evitați ceea ce se întâmplă în București și la periferie că totdeauna vine o autoritate și dă la o parte altă autoritate, mai ales autoritățile militare procedează în felul acesta. Nu se poate să organizăm ceva dezorganizând altceva. Așa s-a dus cineva să facă conferințe (*sic!*) cu privire la Apărarea Pasivă și a ales cel mai curat local, care era al Consiliului de Patronaj, destinat pentru copiii cartierului. A fost luat acest local ca să țină acel domn conferințe săptămânal, să vină acolo fel de fel de oameni, cu noroi, să strice mobilierul, când alături, la doi pași, se găsea un local de școală. Dar tendința este de a murdări, de a trivializa tot ce este frumos și curat și nu se gândește nimeni la consecințe. Cel care abuzează zice că este autoritate și are dreptul să abuzeze și să murdărească cea mai frumoasă casă. Tot așa s-a întâmplat că un general l-a luat la el acasă pe bucătarul restaurantului Consiliului de Patronaj. În felul acesta s-a dezorganizat bucătăria unui restaurant din București, restaurant care aducea servicii funcționarilor, muncitorilor.

Acestea sunt abuzuri pe care le fac militarii în timp de război. Dvs. ați dat ordine să se facă exerciții de apărare pasivă, însă domnii care le execută să le execute cu capul.

G-ral D. Popescu: Domnule Mareșal, ordinele date de dvs. astăzi au mai fost date încă o dată și cu toate acestea rezultatul este acela la care am ajuns astăzi.

Mareșal I. Antonescu: De mai multe ori am primit pe fiecare din dumnealor în parte și le-am spus să-și pregătească evacuarea. Așa, un judecător din Basarabia trebuie să știe judecătoria unde are să se ducă să lucreze.

I. Marinescu: Are și biletul de tren în buzunar.

G-ral D. Popescu: Mie îmi este teamă că rezultatul va fi tot acela de până acum. De aceea sunt dator să vă raporteze următoarele: am avut o conferință la mine, la minister, cu g-ralii Mardare și Vasiliu. Problema evacuării se rezumă la problema evacuării autorităților, a întreprinderilor și a populației. În ce privește autoritățile și întreprinderile, urmează ca Marele Stat Major să întocmească fișe pentru fiecare autoritate, în care să se arate unde merge această autoritate și cu cine merge autoritatea.

Mareșal I. Antonescu: Trebuie să se procedeze invers: fiecare instituțiune să arate ce are de evacuat și Statul Major, pe baza celor arătate, pregătește evacuarea.

G-ral S. Mardare: Așa s-a și făcut.

G-ral D. Popescu: Aici voiam să ajung. De o lună și jumătate îi tot cer dlui g-ral Mardare să dea fișe pentru evacuarea autorităților, pentru ca să pot da ordine județelor respective, și până acum n-avem aceste fișe făcute, pentru că departamentele nu execută dispozițiile Marelui Stat Major.

I. Marinescu: Justiția a executat. Avem bilete de tren pentru 60 milioane lei și avem și încartiruirile făcute.

Mareșal I. Antonescu: Școala desigur că n-are făcut nimic.

G-ral R. Enescu: La Pucioasa.

Mareșal I. Antonescu: Fiecare învățător, fiecare profesor din Basarabia, din Bucovina trebuie să știe la ce școală are să se ducă să funcționeze.

G-ral S. Mardare: Iată, domnule Mareșal, o hartă, în care se arată precis regiunile unde urmează să se facă evacuările.

Mareșal I. Antonescu: Foarte frumos, Mareșale, dar vreau să știu cum iese în practică.

G-ral S. Mardare: Ministerele și-au întocmit lucrările, vin la noi, noi le înscrîm în fișe și fiecare județ va primi o fișă, unde sunt înscrise, în ordine, autoritățile militare care se duc acolo.

În această regiune nu se poate plasa decât populație înscrisă în fișele regiunii respective.

Nenorocirea este, însă, că populația s-a alarmat și cei cari au dispus de fonduri au plecat și s-au instalat unde au vrut.

Apoi s-a pus principiul ca să nu avem o populație parazitară, adică institutorul să se ducă la catedră, să nu umble fără serviciu, judecătorul la judecătorie etc. Aceasta rezultă din regula generală.

Sunt, însă, și excepții. De pildă, ingineri din Bucovina au fost luați și duși la Severin, pentru că acolo a avut Calea Ferată nevoie de ei. Aceștia, însă, erau destinați să fie trimiși în altă regiune.

Mareșal I. Antonescu: Dacă vine o instituțiune la d-ta și îți spune: eu am interesul să întăresc personalul meu în zona cutare, atunci d-ta îi socoteală de aceasta și îl treci în lucrările d-tale pe inginer pentru acea regiune.

Partea cea mai grea este că s-a dus populația care a plecat din Basarabia și Bucovina, s-a instalat în anumite orașe, din Vest, a plătit chirii mari și acum vom avea greutăți cu ei.

G-ral C. Vasiliu: Este atât de puțin această populație încât nu contează. De exemplu, s-au găsit 40 familii la Câmpulung. Ce contează acestea față de 15-20.000 locuitori.

Mareșal I. Antonescu: Dvs. să aplicați Jurnalul Consiliului de Miniștri și dacă găsiți cetățeni plasați în afară de cadrul Jurnalului, să-i scoateți de acolo.

Din neexecutarea acestui Jurnal ies toate încurcăturile.

G-ral S. Mardare: Sunt unii oameni cari au închiriat case și au plătit chirii mari, în regiuni unde nu trebuiau să se ducă.

Mareșal I. Antonescu: Dacă acești oameni cari s-au deplasat au făcut cheltuieli, au plătit chirii mari, putem să-i lăsăm mai departe acolo și să nu-i mai ducem în altă parte. Nu sunt nici ei vinovați și nu este bine să creăm prea multe nemulțumiri. Deci, cei care s-au instalat deja în anumite orașe, făcând cheltuieli, pot fi lăsați, dacă nu sunt în aglomerațiuni prea mari.

Sibiu trebuie descongestionat; Timișoara, la fel. Anumite centre mari trebuie să rămână la dispoziția Guvernului.

Prin urmare, eu cred că ceea ce am spus astăzi este suficient, pentru ca dv. să aveți elemente directe cu care să lucrați. Dv., dle g-ral Mardare, pregătiți la Statul Major toate mijloacele de execuție și lucrați cu fiecare departament în parte. Ministerele vă vor arătat ce personal, ce mobilier și ce arhivă are de evacuat fiecare. Apoi, împreună cu Ministerul de Interne, veți stabili unde se duce fiecare autoritate, iar Marele Stat Major ajută evacuarea cu mijloacele de execuție.

G-ral S. Mardare: Așa am și făcut, pentru fiecare minister în parte. Avem tablouri de persoanele, materialul și mobilierul care urmează să se evacueze. Suntem în curs de executare.

Mareșal I. Antonescu: S-a comparat situația noastră cu a Sofiei. Eu cred că, în cazul unui bombardament al Capitalei, nu s-ar produce la noi un exod de populație, așa cum s-a întâmplat la Sofia. La Ploiești, de-abia a încetat bombardamentul și oamenii au început să iasă în stradă. Când m-am dus pe la spitale, împreună cu dl Mihai Antonescu, populația m-a aclamat. Am întrebat: „Ce căutați dv. aici?” Într-adevăr, am găsit lume îngrămădită în jurul bombelor cu explozie întârziată. Și noi am făcut această greșală: dacă ar fi explodat vreuna, n-ar fi curățat pe toți.

Populația, în loc să intre în panică, a luat lucrurile ca la nuntă. Așa se va întâmpla și la București, în cazul unui bombardament.

G-ral D. Popescu: Tocmai aceasta este nenorocirea: lumea, în loc să intre în adăpost, vă aclamă pe dv.

Mareșal I. Antonescu: Bagă d-ta oamenii în adăpost, că acesta este rolul d-tale. Și dă-i peste mână celui care mă aplaudă, pentru că eu n-am cerut nimănui să mă aclame.

G-ral D. Popescu: Știu, domnule Mareșal, că și eu eram cu dv. atunci. Nu ia nimeni lucrurile în serios.

Mareșal I. Antonescu: Uite, la Președinție, nu există un sac cu nisip. Nu execută nimeni măsurile care se iau.

I. Marinescu: Am golit podurile, domnule Mareșal.

Mareșal I. Antonescu: Ai d-ta, domnule Marinescu, vreun sac de nisip în biroul d-tale?

I. Marinescu: N-am, domnule Mareșal, că nu mi-a dat nimeni.

Mareșal I. Antonescu: Atunci, prin grija Statului Major, să se facă pungi de acestea pentru nisip și să se împartă la autorități. Fiecare Minister să arate de câte pungi de acestea are nevoie. Se vor lua și pompe cu motor și furtun pentru stingerea incendiilor. Am adus atâtea butoaie din Transnistria. Să luăm din ele și să punem pe acoperișurile imobilelor mai mari, instruind, în același timp, echipe speciale, ca să știe să se folosească de ele la caz de nevoie. Iată ce trebuie să facă Statul Major.

Cu fondurile cum stai, domnule Vulcănescu?

M. Vulcănescu: Noi am pus la dispoziție 2.700.000.000 lei. Nu s-au întrebuințat, însă, toți banii.

Mareșal I. Antonescu: Cum s-au întrebuințat?

M. Vulcănescu: Am dat pentru bazinele de apă din București...

Mareșal I. Antonescu: Vreau ca lunar – săptămânal este prea des – să primesc o situație de ce dați dv. din aceste fonduri, iar Secretariatul să urmărească și să vadă cum s-au întrebuințat acești bani, cu control la fața locului. Să-mi faci situația și pe trecut, dle Vulcănescu.

M. Vulcănescu: Am făcut un control în ceea ce privește lăzile: unii au cumpărat mai ieftin, alții mai scump.

Mareșal I. Antonescu: S-a făcut o greșală. Ar fi fost mai bine ca toate lăzile acestea să le fi făcut la Arsenal, ne-ar fi costat mult mai ieftin.

Te rog să iei notă, dle col. Davidescu, ca să facem noi lăzi tip, prin Ministerul Înzestrării Armatei. Ne va costa pe trei sferturi din cât s-a plătit.

M. Vulcănescu: Pentru lăzi s-a cheltuit între 1500 și 6000 lei de bucată.

Mareșal I. Antonescu: Să vă arăt eu lucruri executate, al căror cost l-am redus la o zecime.

G-ral D. Popescu: Noi le-am făcut la Atelierele Comunale.

I. Marinescu: Acolo le-am făcut și noi.

S. Ghiolu: Noi le-am comandat. Ministerul Înzestrării a făcut la fel.

Mareșal I. Antonescu: Am fi putut să le facem la școlile de meserii, dacă ne-am fi gândit din vreme. Le-am fi dat instrucțiuni și am fi înzestrat și școlile cu uneltele necesare.

S. Ghiolu: A fost urgență, domnule Mareșal.

Mareșal I. Antonescu: N-a fost nici o urgență; nu suntem oameni practici.

Domnule Vulcănescu, te rog să-mi arăți, într-o situație, cum s-au acordat fondurile acestea pe trecut, la fiecare departament, ca să organizăm un sistem de control.

M. Vulcănescu: Pentru multe din autorități am prevăzut sume, care nu s-au cheltuit încă. Astfel, pentru biletele de Cale Ferată, se pun la dispoziție biletele, dar nu se plătesc decât în momentul când sunt folosite.

Mareșal I. Antonescu: Toate cheltuielile acestea să fie controlate, ca să nu se facă risipă. Lumea spune că niciodată nu s-a furat ca sub regimul acesta. Este adevărat, însă, că niciodată n-a fost un volum de afaceri atât de mare ca acum. La 500 miliarde, cât s-a cheltuit pentru Armată, au putut să treacă mulți bani în buzunarul multora, dar totuși mai puțini ca sub regimurile trecute. Și mai avem și consolarea că se fură peste tot, fiindcă așa e la război.

Impozitele care s-au pus cât vor da?

M. Vulcănescu: Sperăm să încasăm 2.700.000.000 lei. Noi am făcut cum ați spus dv. Au fost unele plângeri, pentru că sumele ar fi fost prea mari, însă s-au dat dispoziții Ministerului de Interne să eșaloneze plățile la populația săracă.

Mareșal I. Antonescu: S-au luat măsuri la Statul Major pentru adăpostirea și hrănirea populației în caz de bombardament. Și aceasta va fi o dificultate, dacă dv. nu faceți din timp niște cartele speciale pentru cei cari în caz de bombardamente și-ar pierde locuințele. Nu trebuie să suporte Statul toate aceste cheltuieli. Deci hrana aceasta nu se va da pe gratis, ci va fi plătită cu prețuri reduse. Deci, funcționarii sau lucrătorii cari vor fi nevoiți să se hrănească în felul acesta, fie de la bucătării ambulante, care vor merge din cartier în cartier, cum este studiată problema, fie de la bucătării fixe, unde sunt repartizați, vor trebui să plătească această hrană, cu prețurile care vor fi calculate din vreme.

M. Vulcănescu: Așa am făcut.

Mareșal I. Antonescu: Chestiunea nu este pusă la punct.

M. Vulcănescu: Fiecare departament a organizat un sistem de cantină.

Mareșal I. Antonescu: Trebuie să se facă din vreme și bonuri de plată pentru locuințe, fiindcă acolo unde vor fi cazați funcționarii evacuați, nu vor sta pe gratis.

G-ral D. Popescu: Cartiruirea este gratuită.

M. Vulcănescu: Pentru motivul că se păstrează și vechea locuință.

Mareșal I. Antonescu: Dar funcționarul care pleacă și se instalează în altă parte trebuie să plătească acolo o indemnitate de locuință. Este bine ca alocația de chirie plătită funcționarilor să fie trecută asupra acelor cari îi găzduiesc în localitățile unde se vor face evacuările. Trebuie studiată problema și în felul acesta.

M. Vulcănescu: Funcționarii cari se evacuează n-au voie să plece decât cu 60 kg bagaje.

Deci, vor continua să plătească chirie (*sic!*) la vechile locuințe.

Mareșal I. Antonescu: Trebuie studiată și această chestiune.

A treia chestiune și cea mai gravă este chestiunea îmbrăcăminte. Dacă toți oamenii aceștia, cari sunt anunțați prin ziare să-și pregătească haine și aprovizionări, pentru cazuri de bombardament, și nu iau această măsură, ne vom pomeni la un anumit moment cu o avalanșă de oameni, cari vor cere haine, cămăși, pălării etc. Deci, și din aceste articole trebuie să avem depozite, din care să dăm, la nevoie, cu cartela.

Vor fi și cazuri nenorocite ale unora cari își vor fi pregătit geamantanul cu tot ce le trebuie, dar și geamantanul le-a fost distrus de bombardament.

De aceea, trebuie să avem depozite cu articole de îmbrăcăminte, în afara orașelor. V-am mai spus și altădată să scoateți depozitele mari din mijlocul centrelor populate.

M. Vulcănescu: Pentru facerea acestor depozite, ca să nu ne coste bani, Ministerul Economiei Naționale a luat dispozițiunea ca ele să fie făcute de I.N.COOP și de comercianții cari evacuează stocuri de mărfuri. Depozitele se vor face în jurul orașelor care ar putea fi supuse bombardamentelor.

Mareșal I. Antonescu: Să venim în ajutorul acestor oameni, cari evacuează depozitele. Degeaba le dați ordine, dacă, în același timp, nu le puneți la dispoziție mijloacele necesare de transport – nu vor evacua, și atunci, pierderea acestor mărfuri ar fi o pierdere pentru noi toți. Dacă un magazin ca acela al lui Dinischiotu sau altul vrea să evacueze, îi punem la dispoziție mijloacele de transport.

Am mai spus Ministerului Economiei Naționale să nu mai permită să se facă depozite mari în Capitală. Să rămână aici produsele necesare pentru o lună de zile și să mergem la consumul rezervelor. Negustorii să-și depoziteze mărfurile în afară de București, pe măsură ce epuizează stocurile. Sunt dispus să le punem la dispoziție mijloacele de transport necesare pentru evacuări. Deci, Marele Stat Major va organiza lucrurile și din acest punct de vedere.

Noi, dacă vom fi bombardați, vom fi bombardați la punctele vulnerabile. Inamicul nu va căuta să ne distrugă, pentru că noi n-am greșit cu nimic; ne-am apărat numai drepturile noastre. Pentru ca să câștige războiul, inamicii vor căuta, însă, să ne lovească în punctele vulnerabile; gări, căi de comunicație, petrol. Dacă este așa, atunci să nu băgați mărfuri în gările de mare trafic, mai ales în acelea care au triaje, cu plăci turnante, pentru că acestea vor fi lovite.

S. Ghilolu: Noi am căutat să facem magazine mai departe de gări, pentru depozitarea mărfurilor.

Mareșal I. Antonescu: Eu vă dau indicațiuni ca să știți la ce ne putem aștepta: gările și mai ales triajele cu plăci turnante vor fi lovite; tot așa și petrolul. Bucureștiul, dacă va fi bombardat, va fi lovit în special în nodurile lui de comunicație: Gara de Nord, Gara Filaret, Triajul. Acestea vor fi căutate.

De altfel, așa au început bombardamentele și la Sofia; apoi au trecut asupra orașului, din alte cauze.

Prin urmare, în orice ați face, țineți seama de acest mare principiu: asigurarea continuității vieții Statului și, în cadrul acestui principiu, lucrări la evacuări. Viața Statului trebuie să continue, chiar dacă Bucureștiul este ras de pe suprafața pământului.

Ați văzut că Stalin a evacuat misiunile diplomatice din Moscova, dar el a rămas acolo și a căutat să facă să funcționeze mai departe industriile lovite de bombardamente. O fabrică, oricât de greu ar fi lovită și oricât de rea impresie face după un bombardament, mai poate fi refăcută, dacă parte din clădire rămâne în picioare și mai există materie primă. Și la noi, dacă, de exemplu, ar fi lovită fabrica „Malaxa“, am căuta s-o refacem, ca să-și continue activitatea. Dacă va fi bombardată Gara de Nord, vom căuta s-o refacem, ca să continue să funcționeze.

Berlinul, placa turnantă a Europei Centrale, centrul prin care trec aproape toate liniile ferate ale Germaniei, a fost bombardat destul de greu și cu toate acestea transporturile merg destul de bine în Germania. Cu toate că gările din Berlin au fost greu lovite, ele au fost refăcute și continuă să funcționeze.

Este un mare pericol pentru război că s-a făcut această concentrare. Experiența dovedește, însă, că oricât de mare ar fi un bombardament asupra unei gări, ea totuși poate fi refăcută. Pentru aceasta, însă, gara trebuie să fie prevăzută cu toate mijloacele, pentru ca, după trecerea pericolului, să se poată reface.

G-ral D. Popescu: Domnule Mareșal, din cine se va compune Comisiunea specială pentru evacuări?

Mareșal I. Antonescu: Hotărăște dl Mihai Antonescu.

G-ral D. Popescu: Din populație, cine are dreptul la evacuare?

Mareșal I. Antonescu: În principiu, se evacuează, în primul rând, cei cari nu sunt absolut indispensabili vieții Statului.

G-ral C. Vasiliu: Vă referiți numai la Capitală?

Mareșal I. Antonescu: La toate orașele expuse bombardamentului.

G-ral C. Vasiliu: Noi vorbim de cele trei provincii. Câți se duc, când se duc și unde se duc? Să nu ajungem sub presiunea frontului și să ne pomenim cu valuri de lume venind pe gâtul acesta al Moldovei, pe care să nu le putem opri.

G-ral D. Popescu: Jurnalul Consiliului de Miniștri prevede că nimeni nu se poate evacua dacă n-are autorizația organelor locale de evacuare, care arată unde se evacuează. Or, organele locale, ca să dea această autorizație, trebuie să știe cine are drept la evacuare.

Mareșal I. Antonescu: Sunt aici două aspecte: evacuarea din orașele supuse bombardamentului și evacuarea din provinciile care probabil că se vor transforma în teatru de război.

Pentru orașe am pus principiul: scoateți toate elementele care n-au nici o treabă: pensionarii, cei cari n-au nici o ocupație, copiii de școală. Numai în București sunt 100.000 copii de școală. Să rămână numai ceea ce este indispensabil vieții Statului; ceilalți toți să plece.

Vom merge și mai adânc, ca să evacuăm și spitalele. Ordinele sunt date de Marele Stat Major și, într-o mare măsură, răniții au fost împinși către spitalele din Vestul țării și orașele mai puțin expuse. Continuăm cu această acțiune, ca să salvăm zestrea spitalelor. Am băgat miliarde în mobilierul și înzestrarea spitalelor, pe care trebuie să le salvăm și să le punem la adăpost, ca să le putem reconstitui după ce va trece pericolul.

În ceea ce privește regiunile acestea, care s-ar putea să fie transformate în teatru de operație, din aceste regiuni vom lua pe intelectualii cari vor vrea să vină. Nu se va repeta greșeala făcută în Ardeal, când au fost evacuați toți intelectualii români din partea cedată. Bineînțeles, însă, că sunt alte condițiuni acum în Estul țării de cum au fost atunci în Vest. Eu îi consider trădători pe intelectualii cari au părăsit Ardealul cedat și cred că atunci când ei se vor întoarce la locurile lor, după ce și această parte din Ardeal va fi realipită țării noastre, vor fi linșați de populație; toți le vor reproșa de ce i-au părăsit și i-au lăsat singuri. Acolo a fost o greșeală: s-a dat ordin tuturor intelectualilor să părăsească provincia. A fost cea mai mare greșeală pe care ar fi putut s-o facă un guvern.

Dincoace, este altceva: intelectualii sunt amenințați să fie deportați. Pe de altă parte, Basarabia n-a trăit niciodată de pe urma intelectualilor; a fost o masă de țărani, dusă de cnut. Noi n-am putut să formăm elite pentru această provincie; va mai trece încă multă vreme până ce să se formeze aceste elite.

Deci, problema nu este prea gravă. Elementele intelectuale din Basarabia sunt provenite de la noi, afară de o parte din învățători, și trebuie să le primim înapoi.

Dintre țărani înstăriți, cei cari vor să se evacueze, să-i lăsăm să vină. Să nu vă temeți că vor fi prea mulți, căci omul preferă să moară decât să-și părăsească locuința și avutul.

G-ral C. Vasiliu: Acum, curentul este pe plecate.

Mareșal I. Antonescu: Întâi este pe plecate și, în ultimul moment, când omul este vorba să plece, se hotărăște să rămână pe loc. Țăranii nu se dezlipesc ușor de locurile lor, rămân agățați de stâncă, așa cum v-am mai spus. Va muri unul, doi sau zece, dar restul va rămâne. Nici nu putem disloca mase mari de populație, pentru că aceasta este împotriva intereselor noastre. Noi suntem în desfășurarea unui mare proces istoric cu rușii, care a început la 1700 și nu știm cât va mai dura. Am pierdut o dată partida; va veni o vreme când o vom recâștiga. De la 1760 și până acum mereu am pierdut-o și am recâștigat-o. Între 1760 și 1853 am avut șase ocupații rusești și totuși am reușit să ne refacem. Poate să pierdem și partida aceasta; atunci, o s-o luăm de la capăt, după o generație sau după mai multe.

Nu cred că Rusia va pune călcâiul în Europa. Va trece cu tăvălugul o zi, două sau un an; a mai trecut și altă dată peste noi și am rămas pe loc. Este imposibil de crezut pentru mine că Europa aceasta, care a reprezentat o forță, pe plan militar, politic, intelectual și economic, să se lase să fie călcată de colosul acesta rusesc. Va ajunge odată și acest colos la epuizare.

G-ral C. Vasiliu: Când se va hotări plecarea?

Mareșal I. Antonescu: În ultimul moment. Noi stăm în spatele frontului. Când autoritățile din Transnistria au trecut Nistrul, autoritatea noastră asupra acestei provincii a dispărut. Dacă frontul se va deplasa și de la Nistru, atunci vom lua măsurile impuse de împrejurări. Eu, însă, n-o cred probabil; este posibil chiar ca frontul să nu ajungă nici la Bug. Sunt interese așa de mari, încât germanii n-au să lase ca frontul să se apropie. Într-adevăr, dacă ei au plecat de la Petrograd, au pierdut Finlanda. Dacă se deplasează frontul încoace, ar putea să piardă și Țara Românească.

S-ar putea ca germanii să facă o acțiune ofensivă și să restabilească situația pe un front mai depărtat. Se poate sau nu, aceasta nu este o chestiune de competență noastră.

G-ral C. Pantazi: Cu familiile ostașilor ce facem?

Mareșal I. Antonescu: Am vorbit: este o chestiune în studiu la Statul Major.

G-ral R. Enescu: În ceea ce privește evacuarea populației, din cauza bombardamentelor aeriene, această evacuare păstrează un caracter benevol. Cei cari vor să plece pot pleca, numai ei, sau forțăm noi pe anumiți oameni să plece?

Mareșal I. Antonescu: Nu forțăm pe nimeni. Dacă este cineva care vrea să plece, poate pleca. Ceea ce cerem noi populației este să aibă în casă nisip, sapă, târnăcop, lopată, să golească podurile, să aibă oameni și echipe instruite pentru stingerea incendiilor.

Imediat ce trece bombardamentul, va trebui ca echipele de specialitate formate din vreme să scoată materialele care se mai pot întrebuința de la clădirile lovite de bombe și cu aceste materiale să construiască mici bordeie pentru adăpostirea celor rămași fără locuință. Și cu cari vor voi să rămână vor locui mai departe în bordeiele acestea, construite cu mâna de lucru dată de noi, ca să punem la adăpost de speculă pe cei interesați și cu materialele luate de la clădirile sinistrate.

G-ral R. Enescu: Am pregătit lucrările.

Mareșal I. Antonescu: Populația din mahalalele orașelor noastre locuiește în case mai rele decât bordeiele pe care le-am face noi. Această populație, după bombardamente, trebuie să stea pe loc. Dacă am lua-o și am duce-o în altă parte s-ar dezorganiza toată viața economică a orașelor. Va fi evacuat cel care a locuit într-un bloc, dărâmat de o bombă. Acela nu va consimți să stea mai departe într-un bordei. Dar populația de la periferie, care formează două treimi din populația Capitalei, va rămâne pe loc. Dacă s-au dărâmat casele acestora, se scot de la aceste case toate materialele întrebuințate și cu ele se construiesc bordeie în apropiere, cu ajutorul echipelor speciale organizate de Statul Major.

G-ralul Marinescu să fie pregătit cu echipe de intervenție imediat și, cu ajutorul muncii de folos obștesc, să construiască astfel de bordeie, cu materialele scăpate de la dezastru.

Populația sinistrată va continua să stea în bordeiele acestea, să cumpere de la aceeași piață, de la aceeași băcănie și să-și continue activitatea, ca să nu se dezorganizeze viața orașului.

Numai cine vrea să plece să fie întrebat unde vrea să se ducă și dacă acolo nu este prea mare aglomerație, în planurile stabilite, să poată pleca.

G-ral D. Popescu: Ați hotărât despre intelectuali și despre țăranii înstăriți. Dar negustorii cari vor să plece?

Mareșal I. Antonescu: Cine vrea poate să plece. Toți aceștia formează burghezia Neamului Românesc, pe care nu trebuie s-o distrugem. Ei au capitaluri și pricepere, așa că pot să deschidă magazine și în alte părți și să trăiască mai departe.

D-ta vezi ce s-a petrecut cu ardelenii. Foarte mulți din ei s-au plasat și au devenit astăzi multimilionari. S-au pus pe treabă, fiindcă nevoia i-a învățat să lucreze. Au fost abili în afaceri de export și au câștigat parale. Cred că tot așa și acești negustori din Basarabia se vor instala în alte locuri și își vor reface viața.

La conferință cine va participa?

Părerea mea este ca să vină șefii de departamente împreună cu secretarii generali cari execută aceste măsuri.

Iată ce a făcut dl Marinescu. Așa trebuie să facă fiecare departament: Instrucțiunea Publică pentru fiecare profesor, pentru fiecare învățător; Ministerul de Finanțe pentru fiecare agent al Fiscului și așa mai departe.

Ședința se ridică la ora 19,45.

Stenografi: D. Fierăscu și I. Vasilescu

▼
D.A.N.I.C., fond P.C.M., Cabinetul Ion Antonescu, ds. 221 (fost 220)/1944, f. 203-239

8. 1944 martie 6. *Se discută două probleme: aceea a evacuărilor din Transnistria, Basarabia și Bucovina și, eventual, din Moldova, și aceea a dispersării din Capitală, cu varianta cea mai grea, a evacuării autorităților și populației, din cauza bombardamentelor.*

CONSILIUL DE MINIȘTRI PENTRU EVACUĂRI ȘI APĂRARE PASIVĂ

de luni, 6 martie 1944, ora 18

Ședința se deschide la ora 18, sub președinția domnului **profesor Mihai Antonescu**, vicepreședintele Consiliului.

Participă domnii: **prof. Mihai Antonescu**, vicepreședintele Consiliului; **g-ral D. Popescu**, ministrul Afacerilor Interne; **prof. dr. P. Tomescu**, ministrul Muncii, Sănătății și Ocrotirilor Sociale; **I. Marinescu**, ministrul Justiției; **g-ral C. Pantazi**, ministrul de Război; **g-ral Gh. Dobre**, ministrul Înzestrării Armatei și ad-interim al Economiei Naționale; **I. Marian**, ministrul Agriculturii și Domeniilor; **Atta Constantinescu**, ministrul Lucrărilor Publice și Comunicațiilor; **arhitect I. D. Enescu**, subsecretar de Stat al Muncii; **g-ral Gh. Jienescu**, subsecretar de Stat al Aerului; **Mircea Vulcănescu**, subsecretar de Stat la Ministerul Finanțelor; **prof. I.C. Petrescu**, subsecretar de Stat al Școalelor; **g-ral C. Vasiliu**, subsecretar de Stat la Ministerul Afacerilor Interne; **Petre Strihan**, subsecretar de Stat la Ministerul Afacerilor Interne; **ing. Stavri Ghiolu**, subsecretar de Stat al Industriei, Comerțului și Minelor; **g-ral I. Arbore**, subsecretar de Stat al Aprovizionării; **I. Lapedatu**, viceguvernator la B.N.R.; **C. Stoicescu**, administrator delegat la B.N.R.; **M. Râmniceanu**, administrator delegat la B.N.R.; **Gh. Minescu**, director general al I.N.C.O.O.P-ului; **g-ral aviator Gh. Marinescu**; **g-ral I. Rășcanu**, primarul general al Capitalei; **g-ral T. Orezeanu**, directorul general al C.F.R.; **g-ral Socrate Mardare**, subșef la M.St.M.; **g-ral Ramiro Enescu**, subșef la M.St.M.; **g-ral Iosif Teodorescu**, comandantul Militar al Capitalei; **col. I. Teodorescu**, directorul general al P.T.T.; **Ion A. Rădulescu**, secretar general la

Președinția Consiliului de Miniștri; **Mircea Enăchescu**, secretar general la Subsecretariatul de Stat al Românilor; **g-ral Velescu Nicolae**, secretar general la Subsecretariatul de Stat al Aprovizionării; **prof. V. Mihăilescu**, secretar general la Ministerul Culturii Naționale și al Cultelor; **Gh. Oprescu**, secretar general la Ministerul Justiției; **Gh. Davidescu**, secretar general la Ministerul Afacerilor Străine; **prof. Const. Călniceanu**, secretar general la Ministerul Agriculturii și Domeniilor; **Al. Bădăuță**, secretar general la Ministerul Propagandei Naționale; **amiral Gheorghiu Alexandru**, secretar general la Ministerul Înzestrării Armatei și Producției de Război; **g-ral Cămenică Petre**, secretar general la Ministerul Apărării Naționale, pentru Armata de Uscat; **comandor Roman August**, secretar general la Ministerul Apărării Naționale, pentru Marină; **Marcel Stati**, secretar general al Consiliului de Patronaj al Operelor Sociale; **comandor Ferțu Tiberiu**, secretar general la Subsecretariatul de Stat al Aerului; **Aurel Gociman**, consilier tehnic la Subsecretariatul de Stat al Românilor; **col. N. Protopopescu**, șeful S.8 din Marele Stat Major; **col. Radu Davidescu**, șeful Cabinetului Militar al Conducătorului Statului; **col. adj. Dămăceanu**; **ing. Zamfirescu N.**, directorul Întreținerii C.F.R.; **Niculescu-Buzești**, secretar la Ministerul Afacerilor Străine.

M. Antonescu: Domnilor miniștri, domnilor secretari generali, domnilor generali, constatând din executarea programului întocmit de Marele Stat Major și executat de departamente o seamă de măsuri cari trebuiau luate și, în special, măsuri de coordonare pentru executarea programului de evacuare și de dispersiune, am hotărât să ținem în fiecare săptămână, atâta vreme cât este nevoie pentru realizarea unei unități totale în măsurile pe care le luăm, o conferință între toate departamentele, de o parte, pentru a urmări ceea ce se realizează – lucruri deja înfăptuite – iar, de altă parte, pentru a evita neajunsurile, inadvertențele și contrarietățile. În sfârșit, pentru a da mijloace noi în vederea unei mai perfecționate executări a programului întocmit de organele militare.

Sunt două probleme distincte care trebuie examinate. Este problema evacuărilor din Transnistria, Basarabia, Bucovina, eventual Moldova. Este problema lucrărilor de dispersiune din Capitală, cu varianta mult mai grea, aceea a evacuării Capitalei, a autorităților și populației.

În ceea ce privește lucrările de evacuare din Transnistria, ca și cele din Basarabia și Bucovina, s-au îndeplinit o seamă de operațiuni și sunt evacuări în curs pentru unele bunuri, pentru tractoare și alte bunuri industriale.

Voi ruga la sfârșit pe domnul Ghiolu să ne arate care este situațiunea, care sunt măsurile care trebuie luate și ritmul în care se contează să fie executate toate aceste evacuări. Apoi avem problema evacuărilor de persoane. Domnul Mareșal a autorizat, în principiu, ca un număr de 5.000 persoane să poată să fie aduse în țară, din acele care au servit în timpul ocupației românești, organele de colaborare cu autoritățile noastre.

Problema esențială care se pune, și am să rog pe domniile miniștrilor de Interne și g-ral Vasiliu să-i dea toată atențiunea, este asupra controlului acestor persoane. Marele Stat Major, desigur împreună cu organele Armatei, controlează pe cei cari urmează să fie evacuați în țară, verifică meritele și drepturile de a fi evacuate, cum și natura acestor persoane, ca să nu aducem aici elemente în stare să tulbure ordinea noastră sau să ne creeze complicații mâine.

Se pune, însă, altă problemă, aceea a persoanelor din Transnistria care se găsesc pe teritoriul nostru. Fără ca Ministerul Afacerilor Străine să fi fost vreodată consultat, fără ca să se fi cerut domnului Mareșal aprobarea de la caz la caz, s-au dat autorizații. Fără ca Ministerul Afacerilor Interne să fi fost întrebat, s-a dat o serie de autorizări de către organele locale din Transnistria, astfel că se găsesc multe persoane din Transnistria pe teritoriul Regatului.

Știu că domnul g-ral Vasiliu face de pe acum o revizuire a acestor persoane și, în cadrul unei descongestionări a Capitalei și a orașelor, controlează toată această populație.

Aș vrea ca în această direcție să se ia măsurile cele mai severe, pretutindeni în Regat, nu numai în Capitală. Măsura trebuie luată oriunde există concentrațiuni urbane, ca să nu ne trezim la un moment dat cu elemente venite din Transnistria care pot să devină mâine un pericol.

Eu n-am dat niciodată asemenea aprobări. Vreau să informez pe domnul g-ral Vasiliu de acest lucru, fiindcă știu că s-a crezut, la un moment dat, că s-au dat de către Ministerul Afacerilor Străine unele aprobări.

Ministerului Afacerilor Străine nici nu i s-a pus o asemenea problemă.

G-ral C. Vasiliu: În total au venit 1125 persoane și aceasta cu aprobarea Guvernământului Transnistriei, în special pentru încadrarea diferitelor unități agricole pentru bunurile din Transnistria. S-a făcut verificarea, așa încât aceste persoane vor rămâne mai departe aici. Un număr de 1870 sunt verificați și aprobați până azi. Aceștia se încadrează în cifra de 5000 aprobată de domnul Mareșal.

M. Antonescu: În legătură cu aceste persoane, Marele Stat Major va trebui să controleze toate aceste persoane, nu numai evidența lor, pentru că, în modul acesta, dacă la un moment dat s-ar produce cea mai mică turburare, toți cei cari n-au un statut bine lămurit să poată fi identificați și să se poată lua măsuri împotriva lor, spre a nu ne trezi cu un număr important de persoane organizate care ar putea să întreprindă o acțiune de distrugere.

G-ral C. Vasiliu: Sunt dispersați pe întreg teritoriul țării.

M. Antonescu: Dacă dv. credeți că nu reprezintă o primejdie, atunci nu am nimic de spus, pentru că dv., probabil, ați verificat, dar Marele Stat Major mi-a atras atenția asupra pericolului pe care-l reprezintă aceste persoane.

Altă chestiune în legătură cu Transnistria este aceea a evacuării germanilor. Zilele trecute am primit din partea domnului g-ral Hoffmayer, comandantul unităților din Transnistria, o propunere concretă în această privință, pe care am transmis-o domnului Mareșal. O dau acum Marelui Stat Major.

Domnul Mareșal menține principiul. Eu i-am arătat domnului g-ral Hoffmayer imposibilitatea și am adăugat că domnul Mareșal Antonescu crede în imposibilitatea ca aceste comune germane să fie evacuate pe teritoriul Basarabiei.

În orice caz, în cererea sa, domnul general Hoffmayer solicită ca unele din aceste comune să fie evacuate în Basarabia de Sud în bunurile expatriaților germani. Ar fi cea dintâi consecință a acestei cereri, și noi nu vrem să riscăm ca să ne trezim, trecând peste ordinele Marelui Stat Major, ale Comandamentului român și ale organelor de ordine publică, că (*sic!*) vin coloane germane în bunurile expatriaților germani.

Văd că domnul Davidescu de la Externe nu este aici.

Domnule secretar general Rădulescu, te rog să-l chemi imediat. Trebuia să fie la ora 6 aici.

Ministerul Afacerilor Străine va notifica de îndată, în conformitate cu acordurile economice încheiate, în care noi avem o clauză de plată în termen de 30 zile, va notifica imposibilitatea, sau, în orice caz, suspendarea plăților și amânarea lor până la data când se clarifică această situație cu evacuarea generală din comunele germane din Transnistria.

Deocamdată, am să-l rog pe domnul colonel Davidescu ca, împreună cu Marele Stat Major, să propună un răspuns, care din punct de vedere militar și tehnic să arate imposibilitatea – mai întâi greutăți de ordin militar, pentru că plecarea unor coloane de 110.000 oameni poate ajunge să blocheze toate drumurile, mijloacele de transport și degajamentele necesare Armatei, iar, de altă parte, este o imposibilitate tehnică de a scurge 110.000 oameni prin porturile indicate în propunerea care o fac. Este imposibilitate materială să trecem 110.000 oameni cu vapoarele pe Dunăre, mai ales dacă aceleași vapoare continuă traficul lor, pentru ca să servească în porturile militare.

Pentru Ministerul Afacerilor Străine, dle ministru Davidescu și dle Buzești, să luați măsuri pentru că este vorba de o propunere pe care o aveți la Externe. În acordurile economice cu Germania, semnate de domnul Clodius, este un Protocol privitor la plata bunurilor expatriaților germani. De altă parte, este scrisoarea g-ralului Hoffmayer, care propune ca toate aceste comune și bunuri din Basarabia să fie ocupate de către evacuații germani din comunele din Transnistria. Noi nu vom executa plățile în termenul de 30 zile, prevăzut de acorduri, până nu se lămurește această chestiune.

În ce privește Basarabia, sunt o serie de probleme care se ridică și care au un caracter mult mai întins.

Desigur că dl. g-ral Arbore a luat măsuri ca să ajute, prin cumpărări de recolte, toate posibilitățile, de o parte, de a degaja teritoriul de aprovizionamente, iar de altă parte, de a înlesni proprietarilor vânzările acestea și indirect deplasarea lor. În sfârșit, prin măsurile luate în legătură cu transporturile acestor aprovizionamente în zonele destinate evacuării, desigur că a pregătit prin aceasta o serie întreagă de operațiuni pentru executarea programului.

Din măsurile care s-au luat rezultă, de o parte, insuficiența sumelor și a creditelor, căci sunt multe și continui plângeri pe care le primim la Președinție în legătură cu această problemă.

De altă parte, am avut o propunere semnată de câțiva din marii proprietari din Basarabia, ca să se facă ridicări de bunuri pe baza unor bonuri pe care le-ar elibera Statul, urmând ca mai târziu să se facă socoteala. Ceea ce mi se pare mai întâi esențial este ca să nu pierdem nimic din aceste recolte, ferindu-le chiar și de distrugerile pe care frontul le-ar putea aduce, chiar fără să vină o situație mai grea în Basarabia.

Noi nu trebuie să pierdem absolut nimic din această recoltă; cred că Ministerul Finanțelor, Ministerul Economiei Naționale și dl. g-ral Arbore, împreună cu Banca Națională, să examineze posibilitatea practică, dar până săptămâna viitoare, pentru ca la mijloacele financiare pe care le-a avut până astăzi dl. g-ral Arbore sau I.N.C.O.O.P-ul, pentru cumpărarea de recolte din Basarabia și Bucovina, în special din Basarabia, să se adauge asemenea mijloace de plată, desigur cu toate garanțiile și structura titlurilor de credit, pe care le veți crede dvs., ca să nu reprezinte mijloace de plată și de circulație de natură să mărească volumul emisiunii în mod indirect, să găsim, totuși, posibilitatea ca în formă de depozit, de warantare, sau altele, pe care dreptul privat le pune la îndemâna oricui, și cu atât mai mult la îndemâna Statului, să putem lua aceste recolte, fără să ne lovim de

greutatea plăii lor imediate, din moment ce din partea proprietarilor chiar se oferă aceasta; și vă voi transmite textul care este semnat de câțiva din marii proprietari și exponenții noștri, morali și politici ai Basarabiei. Și presupun că toată lumea va fi de acord cu aceasta, nu numai semnatarii acestei cereri.

Ei propun să se găsească această modalitate de ridicare a recoltei, pentru ca Statul să fie înlesnit a o transporta imediat, urmând ca modalitățile de plată și formula tehnică de executarea acestei plăți să se găsească ulterior.

Nu cred că este bine să pierdem vremea; trebuie să realizăm această soluție practică.

G-ral C. Pantazi: În limita posibilităților de transport pe C.F.R.

M. Antonescu: Firește.

În ce privește problemele Basarabiei și ale celor evacuați, pe dl. ministru Davidescu îl voi ruga să convoace, în cursul săptămânii viitoare, pe basarabenii cari mi-au dat o serie de memorii, în legătură cu acțiunea în țară și în străinătate, privitoare la problemele Basarabiei, ca să stabilim un program și în această privință.

Aș fi vrut să știu, dar dl. col. Mosiu nu este aici – dl. ministru de Interne poate să ne informeze – care sunt rezultatele colaborării dintre organizația col. Mosiu și Ministerul de Interne, dacă până astăzi mecanismul merge mulțumitor, sau dacă trebuie să-i aducem unele îndreptări.

G-ral D. Popescu: Nu este cazul nici să meargă mulțumitor, nici să-i aducem îndreptări, fiindcă n-a început să funcționeze.

M. Antonescu: Domnule g-ral Mardare, cu dvs. am discutat problema. Vă rog, deci, să luați măsuri.

G-ral S. Mardare: În Guvernăminte funcționează, fiindcă acolo este prima urgență. Pe teritoriul Moldovei este în curs de organizare.

M. Antonescu: Pe dl. secretar general Rădulescu îl rog, în caz că nu vom putea face un Consiliu cu d-nii guvernatori ai Basarabiei și Bucovinei săptămâna viitoare – dacă nu este la rând să vină un Consiliu cu Basarabia și Bucovina, să convoace, pentru luna viitoare, și pe d-nii guvernatori, pentru că este esențial ca la aceste lucrări de evacuare privitoare la Basarabia și Bucovina să avem și informațiile domnilor guvernatori.

Trimiteți-le prin cifru să aducă tot materialul privitor la măsurile de evacuare și ce s-a executat până astăzi.

În ceea ce privește celelalte ministere, din informațiile date, de care dispune Marele Stat Major, toate departamentele au transmis lucrările lor cu privire la evacuare. Se pare că Ministerul Sănătății, pentru Basarabia, n-a trimis încă plasarea pe care o propune.

Dr. P. Tomescu: S-a trimis.

G-ral D. Popescu: Nu numai că s-a trimis, dar au venit oarecari formații în județele din Muntenia; de pildă, Spitalul de boli mintale de la Cernăuți.

M. Antonescu: Dar din Basarabia?

Dr. P. Tomescu: Au și sosit 3 vagoane cu materiale la Râmnicu-Vâlcea.

M. Antonescu: În orice caz, vă rog să examinați toate chestiunile și să vă adresați direct dlui g-ral Mardare, pentru ca d-sa să le poată urmări.

În ce privește populația și proiectele pentru Basarabia, dl. ministru de Interne, imediat după conferința de săptămâna trecută, prezidată de Domnul Mareșal, a comunicat

Marelui Stat Major datele de principiu, așa cum le vede Ministerul de Interne, în legătură cu această populație.

Rog pe dl. ministru de Interne să continue să dea Marelui Stat Major toate indicațiile necesare, și informațiile, în legătură cu mișcarea de populație și soluția pe care o propune.

Este apoi o altă chestiune, care se pune pentru toate aceste lucrări și care se va pune mai ales în momentul când multe din aceste lucrări, până astăzi abstracte topografice, sau pe grafice, vor ajunge să devină lucrări de realizare concretă. Nădăjduim să nu ajungem acolo și dacă Dumnezeu ne va ocroti, cu atât mai bine. Noi, însă, avem datoria prevederii, și trebuie să ne luăm din timp toate măsurile, fără a omite un singur lucru din tehnica realizării acestor operații.

În toate sectoarele, fie că este vorba de servicii publice sau de materialele acestor servicii publice, fie că este vorba de transporturi de recoltă, fie că este vorba de bunurile Românilor – luna viitoare să nu lipsească dl. Vlădescu de la această conferință, fiindcă sunt lucruri foarte importante....

M. Enăchescu: Sosește în București astă-seară.

M. Antonescu: ... și vă rog să aduceți toate lucrările, în special pentru bunurile Românilor, care sunt cele mai multe în Bucovina, precum și situația bunurilor din Basarabia – pentru toate aceste bunuri se pune o problemă de finanțare: cine plătește deplasarea?

Este vorba de plata tuturor deplasărilor, fie că este vorba pentru anumite materiale, fie că este vorba pentru aceste bunuri ale Românilor, fie că este vorba pentru însuși costul transporturilor pe Calea Ferată, cu sistemul său de contabilitate rigid, de totdeauna, pe care îl cunosc, dintr-o veche și sănătoasă practică, pentru Calea Ferată, dar care pentru noi a fost totdeauna un subiect foarte greu; Calea Ferată, cerând totdeauna să-i fie acoperite transporturile, pune problema fie a creditelor pentru foile de strămutare, fie găsirea formulei pentru plata tuturor sumelor necesare.

S-a realizat această operație?

M. Vulcănescu: Plata nu s-a făcut.

M. Antonescu: Nu este vorba de ce s-a făcut până astăzi; este vorba de finanțarea întregului program.

M. Vulcănescu: S-au tipărit biletele, s-au repartizat pe unități, dar nu se vor plăti decât în momentul când se vor face transporturile.

M. Antonescu: Calea Ferată este de acord cu această modalitate?

M. Vulcănescu: Suntem în discuția câtorva mici detalii.

G-ral D. Popescu: Transporturile au început să se facă.

M. Antonescu: Nu discutăm aici în abstract, dle Vulcănescu, ci în concret.

Aceste lucrări se relatează și de organele Marelui Stat Major și de Ministerul de Interne, care a pus problema mijloacelor financiare, pe care nu le are Ministerul de Interne, ca să poată executa toată această operație. După cum, dat fiind că cele mai multe bunuri industriale, care urmează să fie evacuate din Bucovina, sunt bunuri ale Românilor, se va pune, implicit, cel puțin pentru acestea, problema finanțării pentru transporturi și a foilor de strămutare care trebuie plătite.

M. Vulcănescu: Din prima zi când s-a pus această problemă, s-au convocat toate departamentele ca să-și arate cerințele.

Pe baza acestor cerințe, centralizate la Minister, s-a deschis un credit de 470 milioane, la dispoziția departamentelor, pentru aceste lucrări. Din cauză că unele departamente au uitat să dea aceste date, sau nu aveau puse la punct lucrările, s-a mai cerut ulterior și s-a deschis credit.

În ce privește transportul persoanelor, s-a hotărât sistemul, și este o convenție aproape semnată cu Calea Ferată. S-au tipărit bilete, se vor repartiza și se vor plăti în momentul când se vor întrebuița, așa încât, efectiv, pentru transporturile aparținând autorităților publice, toți cei cari au cerut credite le-au avut, în afară de cazurile acelea, când departamentele au uitat.

G-ral R. Enescu: În ce privește cele spuse de dl. Vulcănescu, nu știu dacă recunoaște și Calea Ferată aceasta, că se vor plăti în momentul execuției; pentru că eu știu că, în ce privește evacuarea și dispersiunea pentru eventualitatea bombardamentelor aeriene, se cer anumite acțiuni pregătitoare și nu se vor face transporturile decât plătindu-le. Nu știu dacă este de acord Calea Ferată ca să facem aceasta, și plata să se facă la evacuare.

M. Vulcănescu: În ce privește problema evacuărilor, situația este cum spunem noi.

În ce privește problema dispersiunii, o examinăm separat, și vom lucra pe același principiu, însă sunt alte prețuri.

M. Antonescu: Deocamdată, ca să nu mai fie nici o controversă în această privință, rog pe dl. g-ral Orezeanu să nu întârzie niciodată, pentru chestiuni formale sau de bani.

G-ral T. Orezeanu: Niciodată.

M. Antonescu: Ori de câte ori sunt dificultăți în realizarea practică a acoperirilor pentru Calea Ferată, rog să se sesizeze în conferințe aceasta, sau să mi se transmită o notă, pur și simplu, ca în alte ocazii, pentru negocieri și sume mult mai importante, și fără îndoială voi interveni pentru toate măsurile necesare, ca să nu fie nici o întârziere.

M. Vulcănescu: Așa a făcut Calea Ferată, niciodată n-a refuzat.

M. Antonescu: Cu atât mai bine, că Marele Stat Major știe de azi înainte că poate dispune, în baza acestui angajament al Căilor Ferate, de a efectua orice transporturi, fără a discuta prețul foi de drum, sau costul oricărui transport, rămânând ca apoi între Calea Ferată și Guvern să se stabilească condițiile (*sic!*) de acoperire a lor.

Acesta este un lucru care rămâne stabilit.

G-ral S. Mardare: Faza întâi a evacuării este începută, și aș vrea să știu dacă se pot întrebuița foi de strămutare pentru acoperirea transporturilor.

M. Vulcănescu: Convenția prevede că biletele și foile de strămutare se distribuie la autorități și se întrebuițează în momentul în care Marele Stat Major hotărăște că faza întâi a început, iar ele se decontează Ministerului de Finanțe, pe măsura întrebuițării lor. Nu vom plăti de la început, fiindcă poate unele nu se vor întrebuița. Decontarea se face din 15 în 15 zile.

M. Antonescu: Indiferent de ceea ce se stipulează în convenție, foile de strămutare, pe care Marele Stat Major le consideră necesare să fie distribuite pentru executarea programului de evacuare, vor fi executorii. Calea Ferată le va executa și va transmite Ministerului Finanțelor sau, când sunt întârzieri, acestei conferințe sau mie, ca să nu complicăm pe domnul Mareșal cu această problemă și nici pe dl. Atta Constantinescu,

fiindcă este o problemă de finanțare care privește Guvernul, le va transmite direct, ca să putem găsi soluția de acoperire. Nu stăm pe loc cu discutarea tehnică și financiară a acestor foi de strămutare, sau a condițiilor de plată a transporturilor.

M. Vulcănescu: Am dat dispoziții să se distribuie de la început la toată lumea, dar să nu se întrebuițeze decât la ora H.

M. Antonescu: Foarte bine.

G-ral D. Popescu: Ora H de care vorbește dl. Vulcănescu a trecut de mult, fiindcă până acum, în județele în care se face încartuirea s-au debarcat cel puțin 3000 vagoane. Eu am cifra lor.

M. Antonescu: Dl. Vulcănescu făcea o confirmare numai.

Să nu mai discutăm ora și împrejurările. Discutăm, pur și simplu, principiul că Marele Stat Major hotărăște care sunt foile de strămutare, care urmează să intre în vigoare în ce privește transporturile și acestea se execută; decontarea și socoteala se fac ulterior.

M. Vulcănescu: Conform convenției care se face cu Calea Ferată.

M. Antonescu: În ce privește situația unora dintre instituțiile care depind indirect de autorități, care ar putea să beneficieze de acest regim, trebuie să hotărâm, de asemeni, astăzi.

Iată, de pildă, s-a prezentat zilele trecute Fundația „Ferdinand” de la Iași, care este o instituție autonomă, neținând de un minister, și mi s-a prezentat chiar mie, prin Președinție, o cerere a Fundațiilor Culturale și a Muzeului „Alexandru Saint Georges”, a Institutului de Documentare, care de asemenea propune evacuarea, având 200.000 piese, documente și manuscrise, Muzeul numismatic, cu cca 40.000 piese, și altele.

În această privință, cine stabilește care sunt necesitățile pentru evacuare și cine finanțează asemenea instituții?

Pentru foile de transport, dacă se lasă Marelui Stat Major posibilitatea, desigur rămâne să trimitem toate aceste cereri Marelui Stat Major, care, examinându-le cu instituțiile hotărâte, poate da foi de strămutare și pentru bunurile unor asemenea fundații. Vreau, însă, să stabilim definitiv principiul, fiindcă pot să fie și alte instituții.

M. Vulcănescu: Până acum am stabilit pentru instituțiile de Stat, așa încât, dacă se dă și altor instituții, trebuie stabilit organul. Poate că ar fi bine să fie departamentul de resort, care să aibă grijă de ele; de pildă, de fundațiile culturale, Ministerul Culturii Naționale, de instituțiile economice, Ministerul Finanțelor. Așa a hotărât Marele Stat Major întâi. Aceste departamente știu dacă ele pot plăti sau nu, până la urmă.

M. Antonescu: Ministerul respectiv va face referat asupra posibilităților de a plăti sau a înlesnirilor care urmează să fie făcute fiecărei instituții.

Acesta este principiul care rămâne.

Vă rog să examinați împreună cu dl. g-ral Dobre și chestiunea Fundațiilor „Ferdinand”, pentru ca să luați măsuri pentru evacuarea lor, urmând ca ulterior să se vadă cine va plăti.

O propunere din cele mai însemnate – și-l rog pe dl g-ral Mardare să-i dea toată atenția, iar pe dl col. Davidescu să urmărească executarea – este aceea a evacuării posturilor de radiodifuziune și rețeaua principală, cum și celelalte lucrări pentru organizarea unei rețele de rezervă. Este o lucrare întocmită chiar de Marele Stat Major.

Până acum au fost o serie întreagă de controverse în ceea ce privește măsurile de rechiziție, ca și măsurile financiare. Aceste măsuri financiare vor fi luate de Societatea de Radiodifuziune, care va suporta cheltuielile. Dacă sunt unele înlesniri de rechiziții care trebuie făcute, vă rog să le faceți, pentru ca programul acesta să fie realizat fără întârziere. Mai ales în ceea ce privește postul de radiodifuziune și rețeaua de rezervă, operațiunile nu trebuie să întârzie nici un moment.

G-ral Gh. Dobre: Când începem?

M. Antonescu: Vom discuta chestiunea de principiu. Pentru București, postul de radio-emisiune îl considerăm ca intrând în prima urgență, indiferent de ora H. Considerăm că trebuia să înceapă de mult și vă rog, pentru posturile de radio, să se facă maximum, ca să nu rămânem într-o zi fără mijloace de radio-emisiune.

G-ral Gh. Dobre: Sunt anumite piese care cer timp pentru a fi mutate.

M. Antonescu: Societatea de Radiodifuziune are posibilități. În afară de postul București, mai are două posturi. Se poate organiza. Măsurile sunt luate și lucrul este deja început. Sunt o serie întreagă de lucrări de rechiziții, pe care le-ar putea efectua chiar organele militare.

G-ral R. Enescu: Va putea executa Ministerul Afacerilor Interne în cadrul unui Jurnal al Consiliului de Miniștri.

M. Antonescu: Pentru mine, radio-emisiunea în experiența războiului de astăzi este o problemă esențială.

De aceea, rog pe dl. ministru al Afacerilor Interne, care are în spate întreaga administrație a țării, evacuarea funcționarilor și a populației, să facă așa fel să luăm și asupra noastră din răspundere, mai ales când este vorba de o lucrare de un interes atât de mare pentru națiune. Vă rugăm, și rog și pe Marele Stat Major să dea concursul, iar pe dl col. Davidescu, pentru că este o chestiune care s-a plimba mult, îl rog s-o urmărească.

Am să trimit pe directorul Societății de Radiodifuziune, pentru ca, împreună cu d-nii g-ral Mardare, Enescu și Davidescu, să execute imediat.

Vin la problema pusă de dl. g-ral Dobre în privința momentului când trebuie să înceapă.

Este sigur că a veni cu o soluțiune generală, pe care s-o adoptăm în mod uniform – discutăm evacuările din Transnistria, Basarabia și Bucovina, inclusiv Moldova –, a veni să discutăm acum cu precizie, fixând termene și mărturisind public nevoia unei evacuări, înseamnă să luăm în spate toate consecințele de ordin politic, moral și, mai ales, de ordin financiar pe care le comportă operațiunea.

Față de experiența care s-a căpătat în alte părți în legătură cu măsurile care s-au luat, aceste măsuri au creat o stare de panică în populație și cred că nu este bine ca noi să anunțăm oficial și formal o oră de la care să înceapă programul de executare.

De altă parte, nu cred că dl. g-ral Pantazi, din punct de vedere militar, socotește nedreptătită părerea mea, cu alte cuvinte că nevoile militare ne-ar soma să fixăm un termen, cu toate riscurile publicității, ca să salvăm ceea ce trebuie de salvat.

Cred că primul lucru care trebuie făcut și de aceea v-aș ruga să veniți personal, dle g-ral Dobre, dvs. care aveți și Economia Națională și Înzestrarea Armatei, dvs. știți mai bine decât oricine care este prioritatea care trebuie dată transportărilor pe teritoriul

nostru. Primul lucru care trebuie făcut este să se fixeze urgența care trebuie pusă pentru transportul tuturor instalațiilor, fiindcă altfel, avându-se în vedere transporturile de ordin militar, a căror prioritate o stabilește Armata, fără nici o controversă, ajungem să facem transporturi de instalațiuni cari nu interesează, în primul rând, și să lăsăm la urmă altele cari sunt mai importante.

Trebuie să ținem seama că sunt o serie întreagă de priorități, unele ordonate de către Domnul Mareșal pe baza unor principii pe care d-sa le-a fixat, iar altele stabilite de Marele Stat Major și de către dvs., dle g-ral Dobre, care purtați răspunderea pentru evacuările economice.

De aceea, unul din motivele pentru care am instituit aceste conferințe săptămânale este ca să urmărim în concret, să urmărim practic, executarea acestui program pe teren și în cazurile de încălcări ale unor priorități stabilite, să hotărâm, practic, ce urmare dăm acestor solicitări egale de prioritate ierarhică pe care o dăm transporturilor și permanenta coordonare între transporturile militare și transporturile economice, în vederea apărării naționale și a rezervei apărării naționale, dar și a transporturilor, care intră, de asemenea, într-un program de care depinde și ordinea de pe teritoriu.

De aceea, în permanență trebuie să existe această supraveghere.

Organul cel mai calificat să ne indice măsurile este Marele Stat Major, și mai este și Calea Ferată.

Prin urmare, în fiecare săptămână, rog Marele Stat Major și Calea Ferată să vină cu programele transporturilor executate în săptămâna anterioară, iar pe dl. g-ral Dobre, cu Înzestrarea Armatei și Industria și Comerțul, îl rog să-și facă observații asupra acestor transporturi.

Dl. g-ral Arbore ne va face raportul în legătură cu aprovizionarea și transporturile de aprovizionări, iar dacă dl. g-ral Pantazi și Marele Stat Major vor avea să stabilească anumite priorități militare, ne vor înștiința ori de câte ori asemenea programe urmează să fie sau suspendate, sau adaptate unor nevoi militare.

Prin urmare, cred că nu trebuie să adoptăm principii rigide. Termenul este considerat ca început, căci au început deja să se strecoare mii de persoane spre locurile de destinație.

Prin urmare, trebuie organizate centre de aprovizionări, care să preceadă evacuarea populației sau a serviciilor publice în regiunile destinate.

Este de la sine înțeles că ora a început, că programul îl considerăm ca executoriu și că nu urmează decât să stabilim unele priorități în cazul când ele vin în conflict. Să punem ordine în ceea ce privește aceste priorități și, ținând seama de interesul general și de normele stabilite, să înlesnim Marelui Stat Major și Căilor Ferate executarea transporturilor.

O problemă asupra căreia trebuie să stabilim astăzi o serie de principii noi este problema dispersiunii, adică a evacuării cu caracter provizoriu și în vederea apărării antiaeriene a Capitalei.

Situația Capitalei este, din acest punct de vedere, din cele mai întârziate. Să spunem cuvântul care se cuvine în aceste împrejurări. A fost o serie întreagă de elemente care explică pentru ce până astăzi problema Capitalei nu se impunea cu un

caracter de urgență și pentru ce toate eforturile au trebuit să fie puse pentru lucrările de evacuare din provincie și pentru bunurile industriale și aprovizionările din Transnistria, Basarabia și Bucovina. Erau lucruri de mari proporții, care nu erau ușoare și care trebuiau aduse la îndeplinire de urgență.

Domnul Mareșal, la conferința de săptămâna trecută, a socotit că trebuie să reamintească principiile generale pe baza cărora trebuie să se facă această dispersiune și principiile care urmează să fie executate de toate departamentele.

Primul principiu este al unității de organizare a programului de evacuări. Acesta se realizează prin Marele Stat Major. Singurul organ investit cu dreptul de a elabora programele de evacuare, singurul organ investit cu dreptul de sinteză generală este Marele Stat Major cu organele sale.

Al doilea principiu este că executarea acestei dispersiuni și a evacuărilor, în genere, nu se împlinește tot de Marele Stat Major. Marele Stat Major descentralizează lucrările toate, afară de cele militare, Propaganda sau Înzestrarea Armatei. Toate celelalte lucrări se efectuează, în primul rând, prin Ministerul Afacerilor Interne, care este organul investit cu măsurile generale de executare privind toate evacuările, altele decât cele militare, și coordonând chiar pe cele militare cu cele generale, împreună cu Statul Major.

La acest program Marele Stat Major colaborează cu Ministerul Afacerilor Interne, care are plenitudinea în ceea ce privește organizarea programului pentru populație și organele celelalte, cu fiecare departament, cu fiecare autoritate sau instituție în parte.

În conferințele noastre urmărim, pe de o parte, să perfecționăm metodele de colaborare între organele militare și Ministerul Afacerilor Interne. De altă parte, urmărim să ajutăm Ministerul Afacerilor Interne, făcând, prin evidența lucrurilor, fiecare departament o coordonare a lucrărilor de evacuare pe departamente împreună cu programul general de evacuare al Ministerului Afacerilor Interne.

În ce privește Bucureștii, principiul se aplică și pentru București. Marele Stat Major este cel care a întocmit deja programele și pentru dispersiune, și pentru o eventuală evacuare, Ministerul de Interne este organul de executare. Fiecare departament poartă răspunderea în ce privește executarea.

Sesizat, acum câteva săptămâni, de către dl. ministru g-ral Popescu și de dl. ministru g-ral Vasiliu asupra situației de azi din București, asupra faptului că nu sunt decât câteva mii de persoane care au plecat din București în vederea unor măsuri de prudență, căci o altă mișcare de populație nu indică până astăzi executarea măsurilor de dispersiune și de evacuare din București; constatând, pe de altă parte, o serie întreagă de inadvertențe și unele lipsuri în măsurile de coordonare în privința aceasta, am avut săptămâna trecută cu dl. Mareșal Antonescu o conferință, care a hotărât, în special pentru București, în afară de executarea programului evacuării din Transnistria, Basarabia și Bucovina, de care ne-am ocupat până astăzi, ca de urgență această conferință săptămânală ministerială să îndrumeze și să coordoneze toată activitatea pentru evacuarea Capitalei. Prin urmare, trebuie să stabilim aici și o serie întreagă de principii.

Dl. Mareșal Antonescu a indicat, numai în linii generale, câteva din măsurile care urmează să fie luate și pe care îmi fac datoria să vi le aduc la cunoștință.

Considerăm necesar să luăm măsuri în special pentru dispersiune, adică pentru apărarea Bucureștilor împotriva bombardamentelor aeriene; deci, simple măsuri de apărare împotriva atacurilor aeriene, nu alte măsuri, care prevăd evacuarea Bucureștilor, pentru altă ipoteză de front sau situație militară.

Prin această dispersiune trebuie să se asigure, în primul rând, continuarea funcționării Statului, a Guvernului.

Această continuitate, în Capitală, înseamnă întâi că rămân în București toate organele care au veghea conducerii generale a Guvernului. Bineînțeles, dl. Mareșal și cu mine rămânem în București. Apoi, toate organele de Poliție și Siguranță, toate organele Ministerului de Interne, care privesc măsurile de Poliție și Siguranță și tot ceea ce privește ordinea publică și evacuarea teritoriului.

Trebuie să rămână apoi în Capitală organele de care depinde continuitatea vieții economice: Ministerul de Industrie, în ce privește activitatea de îndrumare și de control a ordinii economice, precum și toate organele administrative locale descentralizate, cum este Primăria Municipiului, organele în legătură cu activitatea de aprovizionare și, bineînțeles, organele de aprovizionare ale Subsecretariatului de Stat al Aprovizionării, care veghează asupra aprovizionării populației, toate acestea, împreună cu toate organele activității economice, de care se leagă ordinea economică și continuitatea ei, de care depinde aprovizionarea, și deci liniștea și ordinea normală a populației, toate acestea rămân în București. Bineînțeles, și Ministerul Finanțelor, cu organele sale de încasare, Băncile, care sunt necesare, mai ales în împrejurările acestea, pentru finanțare pentru populația care ar vrea să plece.

Este de la sine înțeles că rămâne în București Ministerul Afacerilor Streine, care trebuie să aibă continuitatea acțiunii sale, împreună cu șefii de misiuni cari vor vrea să rămână, deși, în conformitate cu planul de dispersiune, noi le creăm acestora posibilitatea ca să se deplaseze în apropiere de București.

Pentru Banca Națională, măsurile în legătură cu securitatea specială a tezaurului și celorlalte sunt luate. Voi avea numai de examinat, și am să rog pe dl. guvernator Lapedatu și pe dl. administrator să discute cu dl. ministru Davidescu o problemă care se pune urgent. La Ministerul Afacerilor Streine noi avem acte și arhive de o însemnată esențială pentru Statul nostru. Nu este vorba de acte și arhive de contabilitate, de gestiune; sunt acte de Istorie. Până când vom izbuti să ne creăm, împreună cu Ministerul Înzestrării, unele posibilități în alte regiuni, vă rog să luați măsuri și să vă înțelegeți cu dl. ministru Davidescu, pentru ca și noi, Ministerul Afacerilor Streine, să putem trimite la dvs., la Banca Națională, unele din aceste arhive, pe care le considerăm esențiale.

La rândul meu, vă voi ruga ca, fie aici la București, unde mi se spune că aveți cel mai bun adăpost de apărare antiaeriană, fie la Sinaia, să-mi depun și eu unele din arhivele de la Cabinetul meu, care sunt esențiale.

C. Stoicescu: Puteți da dispoziții și mâine.

M. Antonescu: Prin urmare, rog pe dl. ministru Davidescu și pe dl. Buzești, ca, toate lucrurile esențiale și un exemplar din actele importante – am examinat și am stabilit la Externe care sunt actele importante – să fie puse în acest adăpost, ca să evităm orice fel de primejdie de distrugere a lor.

O problemă care mi-a fost pusă astăzi, și pe care am ridicat-o însumi în conferință prezidată de dl. Mareșal Antonescu zilele trecute, o problemă pusă astăzi concret de dl. g.-ral Enescu, și asupra căreia vă atrag atenția, domnilor miniștri, pentru fiecare departament în parte, este să stabiliți programul tuturor serviciilor publice care rămân în București, și al serviciilor publice care pot să intre în programul de dispersiune, pentru un îndoit scop: întâi, chiar din Ministerul Afacerilor Streine, sau din Ministerul de Interne, sau din Ministerul Armatei, sau din Banca Națională, sau din oricare alt Minister, sunt servicii publice a căror activitate nu este indispensabilă la București, a căror plecare nu va înrăuri cu nimic nici continuitatea funcțiunilor Guvernului, nici apărarea națională sau liniștea populației și aprovizionarea ei.

Toate aceste servicii publice este bine să intre în programul de dispersiune și, fără întârziere, să fie trimise în locul destinat prin programul de dispersiune.

Rămâne să luați de la Ministerul de Interne și de la Marele Stat Major, fiecare departament, pentru anumite servicii, care nu au deja plasamentele făcute, dispozițiuni. Să așteptăm câteva zile, până se execută Jurnalul nou al Consiliului de Miniștri, și noile măsuri luate de Ministerul Armatei, Marele Stat Major și Ministerul de Interne, în legătură cu plasarea, în anumite regiuni, având o destinație exclusivă pentru anumite autorități, sau cu posibilitatea de a limita pe proprietarii locali în ce privește încăperile pe care le au, pentru ca să nu trimitem funcționarii și serviciile fără ca totul să fie dinainte stabilit.

Al doilea motiv pentru care socotesc necesare aceste lucrări de dispersiune este că dl. g.-ral Vasiliu mi-a semnalat că din București nu pleacă populația, luând ca temei psihologic faptul că nici unul din serviciile publice n-a plecat, și că autoritățile, ele însele, n-au dat exemplul executării acestui program de dispersiune și de evacuare. De îndată, însă, ce Statul ar face să plece o parte din serviciile sale publice, nu numai că ar servi prin aceasta acțiunea de dispersiune, dar ar da un exemplu care, mai ales ținând seama de starea de spirit de oarecare grijă, ar fi urmat, fără îndoială, de îndată, de o plecare a populației, adică tocmai ceea ce urmărim noi, ca să nu fim surprinși de bombardament fără ca măsurile de dispersiune, fie ale serviciilor publice, fie ale populației civile, să fie începute măcar.

Din aceste două puncte de vedere, vă rog ca fiecare departament să stabilească, fără întârziere, și până săptămâna viitoare să comunice chiar Secretariatului General al Președinției serviciile care intră în acest program de dispersiune și să ia imediat contact cu Ministerul de Interne și cu Marele Stat Major, pentru imediata intrare în vigoare a acestui program de dispersiune, care va fi cu siguranță urmat, prin bunul său exemplu, și de populația civilă.

Rămâne să stabilim apoi, în conferință, o serie întreagă de servicii publice, asupra cărora unii din domnii miniștri aveți ezitări, că urmează sau să nu intre în această dispersiune, și să dăm soluția.

Iată, de pildă, problema Curții de Casație, problema Curții de Apel din București, problema Universității din București, problema materialului laboratoarelor, clinicilor și institutelor universitare din București, și problema bibliotecilor.

În ce privește Curtea de Casație și Curtea de Apel din București, știu că programul, astfel cum este întocmit până astăzi, este pe principiul că Curtea (*sic!*) de Casație și Curtea de Apel trebuie să rămână în București.

I. Marinescu: Așa s-a întâmplat și în Germania, cu Curtea (*sic!*) de la Leipzig. Instanța de apel și tribunalele funcționează normal, cu un număr redus de judecători.

M. Antonescu: Principiile pot fi fixate, prin analogie, ca în Germania sau la Leipzig. Însă eu cred că noi trebuie să ținem socoteală de necesitatea de a examina și a stabili din vreme un program, pentru că se poate întâmpla ca lucrurile să nu fie ca la Leipzig.

I. Marinescu: Avem un program și pentru faza a doua. Curtea de Apel o ducem la Craiova, iar în ce privește Curtea de Casație rămâne să hotărâm.

M. Antonescu: Vă rog să examinați dvs., împreună cu Marele Stat Major, chestiunea aceasta a evacuării Curții de Casație și a Curții de Apel din București.

Este de la sine înțeles că, în principiu, Curtea de Casație, ca și Curtea de Apel, trebuie să rămână în București; după cum deplasarea lor trebuie să fie examinată chestiunea din punct de vedere procedural, al arhivelor, al magistraților și familiilor lor, dar și al avocaților și al împricinaților, care urmează fiecare instanță.

În legătură cu aceasta, însă, desigur că noi nu trebuie să facem nici un act prematur și pripit, dar nici să ometem ceva, pentru că nu putem expune Curtea de Casație, care reprezintă sinteza magistraturii țării, și cei mai înalți și cei mai buni magistrați pe care îi avem să fie în afară de programul de evacuare, dacă la un moment dat această evacuare ar trebui să atingă serviciile publice din Capitală.

Este de la sine înțeles că într-un asemenea caz noi putem ajunge să evacuăm Curtea de Casație, suspendându-i activitatea, sau mărginind-o la anumite procese, legate de ordinea publică sau de bunul mers al Statului, pentru o anumită perioadă, pentru că noi putem face evacuarea de persoane și putem face dispersiunea arhivelor esențiale.

I. Marinescu: Este făcută. A dus la Râmnicu-Vâlcea arhivele importante ale Curții de Casație, Curții de Apel și Tribunalului. Au rămas numai dosarele în curs.

M. Antonescu: Atunci, să luăm aceste măsuri și ne vom adapta împrejurărilor.

O problemă grea este aceea a universității, a clinicelor, a laboratoarelor și a materialului legat de ele. Voi veni îndată și la problema spitalelor.

În ce privește problema clinicilor și problema Universităților, deși am văzut în unele note și în unele comunicate făcute Universității că se pune problema evacuării în anumite centre universitare, se va spune că s-a examinat problema și s-au fixat principiile, dar în practică veți vedea că nu s-au fixat, și, deși s-a comunicat acest lucru, până astăzi nu s-a precizat unde merg universitățile, laboratoarele, clinicile.

Desigur, noi stabilim un program de dispersiune. Acest program de dispersiune urmărește, în principiu, părăsirea Bucureștilor împotriva bombardamentelor aeriene.

Perioada critică pentru bombardamente aeriene – va fi sigur și a războiului – este aceea dintre mai și octombrie. De aceea, pentru anul acesta, între mai și octombrie noi putem să nu avem cursuri. Pentru aceasta menținem chiar ceea ce a fost stabilit de la început ca principiu, și anume: cursurile universitare, și chiar clinicele și laboratoarele trebuie să-și termine lucrările, dacă se poate, la începutul lui aprilie chiar.

I. C. Petrescu: La începutul vacanței, la 8 aprilie.

M. Antonescu: Să termine și examenele, și celelalte lucrări.

În ce privește clinicile și laboratoarele, ele să intre în programul de dispersiune deocamdată, fără să ținem seama de necesitatea continuării acestei activități în toamnă.

Același lucru trebuie să facem pentru materialul sanitar, care nu este indispensabil activității spitalicești din București, pentru continuarea funcționării sanitare, de care este iarăși neapărată nevoie, dar mai ales pentru spitalele de dispersiune și centrele de dispersiune sanitară, în cazuri de bombardament. Însă, tot ceea ce nu intră în aceste categorii urmează să fie fără întârziere evacuat și supus programului de dispersiune în înțelegere cu Marele Stat Major, care stabilește.

Dacă creați (*sic!*) depozite pentru o durată mai lungă, poate le băgați în planul de evacuare și le trimiteți la distanțe mai mari. Pe acelea de care aveți nevoie mai curând, la duceți în regiuni mai apropiate de București, în depozitele pe care le stabiliți în legătură cu Marele Stat Major.

Dr. P. Tomescu: La Facultatea de Medicină s-a luat măsura ca toate cursurile anilor V și VI să se termine la 1 aprilie.

Dacă socotiți oportun, va trebui luată măsura imediată pentru ceilalți ani de studii, întrucât suntem foarte întârziați...

M. Antonescu: Imediat pun și această problemă.

Dr. P. Tomescu: ... ca toți anii de studii să se termine la 1 aprilie.

M. Antonescu: Toate universitățile.

Dr. P. Tomescu: Noi suntem interesați ca studenții să-și dea examenele.

M. Antonescu: Este de la sine înțeles. Principiul este valabil pentru întreaga Universitate și față de toți anii Facultății de Medicină.

Dr. P. Tomescu: Evacuarea clinicelor nu poate fi făcută ca la celelalte ministere, pentru că o serie de clinici merg în jurul Bucureștilor. Acolo merge o parte din spitale și clinicile trebuie să ia întregul material, pentru că ele n-ar putea funcționa, întrucât tot acest inventar al clinicelor este un inventar care trebuie utilizat în permanență.

Vă rog să admiteți ca regimul clinicelor să fie de două feluri: unele care pot să meargă mai departe și altele care să fie păstrate în apropiere.

M. Antonescu: Eu am spus ca să examinați dvs. care anume din clinici și spitale trebuie să meargă mai departe și care trebuie păstrate în apropiere. Clinicile universitare cari desăvârșesc învățământul și sănătatea publică, dar și absolut toate serviciile sanitare, depozitele farmaceutice, absolut toate le supuneți aceluiași principiu. Tot ce este indispensabil pentru acțiunea de ajutorare și executare a programului de dispersiune rămâne legat de programul de dispersiune în Capitală. Tot ceea ce nu intră în această categorie intră în programul de dispersiune sau în programul de evacuare întocmit de Marele Stat Major.

În ceea ce privește continuarea activității clinicelor sau continuarea activității universitare, problema a fost pusă de Marele Stat Major, care, la un moment dat, se gândise să evacueze Politehnica din București la Timișoara, ca să aibă legătură cu Politehnica de acolo, iar pentru Facultatea de Medicină, la Sibiu.

Dvs. știți bine că noi am avut de multe ori în Consiliul de Miniștri problema numărului de studenți și a deservirii clinicelor, laboratoarelor și institutelor, în raport cu numărul studenților, și cu câtă greutate am sporit numărul studenților de la Medicină, și la București, și la Sibiu.

Este de la sine înțeles că, atunci când executăm un asemenea program de dispersiune și evacuare, nu trebuie să ometem propria noastră experiență. Nu ne putem gândi că am fi în măsură să continuăm învățământul medical prin mutarea Facultății de la București la Sibiu, atunci când ne dăm seama că astăzi, cu numărul de studenți de acolo, faptul constituie o imposibilitate.

De altă parte, cred că ideea aceasta de continuitate este foarte relativă. Programul de dispersiune este legat numai de perioada critică a bombardamentelor aeriene. Mai-octombrie, când s-ar putea distruge localurile, dar în perioada de iarnă, tot aici la București, sau acolo unde va merge toată Capitala, vor reîncepe cursurile.

Deocamdată trebuie să stăm pe acest principiu și evacuarea s-o facem fără să ținem seamă de Sibiu sau Timișoara, pentru că aceasta ar complica lucrurile, întrucât și Sibiul și Timișoara pot să fie bombardate și, deci, concepția poate să ducă la consecințe și mai grave, pentru că, așa cum se poate distruge centrul Bucureștiului, se pot distruge și centrele Sibiului și Timișoarei.

Deocamdată să ne menținem la principiul dispersiunii prin încetarea cursurilor și chiar a lucrărilor în clinici.

Acelea cari aparțin programului de dispersiune, ca urmând să sprijine activitatea de prim ajutor sau să intre în programul de dispersiune în vecinătatea Capitalei, pentru acelea luați măsuri imediate. Celelalte le duceți mai departe, și cât mai puțin în concentrațiuni urbane, pentru că primejdia este ca bombardamentul să ne găsească și acolo.

Aș vrea ca de problema universitară să leg o altă problemă, pe care s-o pun astăzi în discuție.

Domnilor, dl g-ral Pantazi și Marele Stat Major, împreună cu Sănătatea Publică, trebuie să ia măsuri. Se închid cursurile universitare la 1 aprilie. Normal, cursurile trebuie să urmeze până la 1 iunie și, după toate practicile universitare din lume, până la 10-15 august durează examenele, iar după aceasta, conform Legii muncii, serviciului premilitar și altele, studenții încă sunt la dispoziția Statului.

Cred că ar trebui să legăm programul acesta de dispersiune de programul de învățământ prescurtat, pentru ca, instituind un serviciu special obligatoriu pentru studențimea și tineretul care sfârșește cursurile, aceștia să nu-și primească rezultatul examenelor și să nu poată considera anul trecut, decât dacă îndeplinesc și lucrările în interesul Apărării Pasive sau în interesul colaborării pentru această activitate de prim ajutor, pentru acțiunea de dispersiune, în sfârșit, conform unui program pe care l-ar stabili Marele Stat Major.

Chiar dacă luăm tineretul acesta de liceu, putem să-l utilizăm ca infirmieri în spitale, așa cum a fost utilizat și în războiul precedent.

Și astăzi, unii din ei au făcut același lucru. Deci, este un lucru folositor ca acești studenți să fie legați de acțiunea de apărare națională. Statul Major să studieze problema și să facă propuneri concrete.

Ministerul Sănătății dispune deja de legile în conformitate cu care, în timpul vacanței, studenții să fie utilizați.

Trebuie să se facă distincție între studenții până în anul 3 sau 4 și cei cari au trecut de acești ani de studii, fiindcă aceștia pot fi utilizați la lucrări mai importante și

mai folositoare. De altă parte, eu n-aș dori să se facă deosebire în ceea ce privește tratamentul acestor studenți din punctul de vedere al sumelor cu care să fie plătiți.

De aceea, nu putem să aplicăm dispozițiile privitoare la stagiul studenților de la anul 3 în sus, ci este bine să examinăm problema, coroborând această lege privitoare la stagiul studenților cu măsurile pe care le-am luat cu privire la cadrul premilitar și la munca obștească, apărarea pasivă etc.

Trebuie să legăm pe acești studenți de întreaga acțiune a noastră cu caracter social.

Dr. P. Tomescu: Aș propune ca pentru medici să luați chiar astăzi o decizie în sensul că stagiul de vară al studenților să fie prelungit la 6 luni, în loc de 2 luni. Prin aceasta se rezolvă problema.

M. Antonescu: Dl. ministru Vulcănescu, asociindu-se la punctul meu de vedere, că nu trebuie să întindem finanțele Statului, dvs. ați găsit oportun să-l încurajați. Aici noi urmărim o problemă de apărare națională. Dvs., dle prof. Tomescu, ați urmărit și o descongestionare a Capitalelor, ați urmărit să creați în mentalitatea medicului atașamentul pentru acțiunea de la țară și crearea de noi cadre.

Acum problema este cu totul diferită. Dl. ministru Vulcănescu mi-a spus că dacă din două luni fac 6 luni și dacă plătim sume importante, atunci ajungem la consecințe grele pentru tezaurul public.

Dr. P. Tomescu: Am ajuns la situațiunea ca studenții cari absolvă 5 ani de studii să meargă în mediul rural, unde primesc un salariu. Acești studenți ocupă locurile vacante în mediul rural.

Prin această operațiune, Ministerul Finanțelor a realizat o adevărat economie, pentru că, în loc să plătească pe titularii locurilor cu salariul corespunzător, plătește pe acești studenți cu un salariu mult mai mic.

Prin trimiterea acestor studenți în mediul rural și în locuri vacante, noi nu încărcăm bugetul, și finanțele Statului au de câștigat, iar în ceea ce privește ajutorul care se va da, acel ajutor va fi dat numai celor săraci și se referă numai la locuință și mâncare, așa cum primesc ei și în spitale.

M. Antonescu: Rog pe dl. Vulcănescu să examineze împreună cu Statul Major și Sănătatea, cum și cu Cultura Națională, executarea acestui principiu de obligativitate în cadrul școlarității pentru elevi și studenți, cum și contribuția pe care trebuie s-o dea Statul pentru finanțarea acestei operațiuni.

Dr. P. Tomescu: Prin urmare, examenele trebuie să se dea la toate universitățile între 1 și 15 aprilie.

M. Antonescu: Prin urmare, trebuie să se termine până la 15 aprilie și examenele. Cred că termenul de 15 aprilie nu este un termen prea lung.

Domnule Petrescu, vă rog să luați măsurile de principiu, ca până la sfârșitul lui martie cursurile să fie terminate. Cred că s-ar putea, până la 8 aprilie să se termine și cursurile și examenele.

Este adevărat că este greu ca să iei pe student de la cursuri și să-l bagi direct în examen. Eu sunt de 18 ani în învățământul universitar și îmi amintesc că au fost sesiuni la Academia de Comerț și la Școala de Științe Administrative unde am examinat într-o singură sesiune 3.200 de studenți. Nu vă mai spun cum ieșeam eu după aceste examene, dar vă arăt numai că lucrul nu este imposibil.

P. Strihan: Este imposibil pentru un student să-și dea odată toate examenele, când sunt câte 18 materii.

M. Antonescu: Vă răspund și la aceasta. Nu mai există în învățământ 18 materii pe an. Au existat altădată. Acum nu mai există. Existau la Academia de Comerț. Nici elementele cele mai excepționale nu treceau 18 examene într-o sesiune.

Să nu mai luăm totdeauna imposibilul.

Cred că în 8 zile se pot ține toate examenele. Va fi greu, și pentru student, și pentru profesor, dar va trebui ca din vreme să se anunțe studenților ținerea examenelor, ca ei să fie pregătiți în acest scop.

Vom vedea, atunci, dacă vom fi în măsură să prelungim termenul sau nu. Nu vreau, însă, ca într-o bună zi rezervele făcute de dl. general Jienescu să se întoarcă împotriva noastră și să ne trezim cu bombardamente tocmai în perioada examenelor universitare.

Stricăm și cursurile, omorăm și studenții, și ne facem și în propria noastră conștiință umiliți pentru această lipsă de prevedere.

Ce însemnează o săptămână într-un curs universitar?

I.C. Petrescu: Școlile secundare în ce regim intră?

M. Antonescu: În același regim.

I.C. Petrescu: Cele primare pot să continue până în ultimul moment.

M. Antonescu: Din contra.

I.C. Petrescu: Dispozițiunile luate de Ministerul Culturii Naționale sunt următoarele: elevii pot să plece cu părinții oriunde și pot continua învățământul și da examene în orice parte a țării.

M. Antonescu: Când eu pot spune, cu relația obiectivă și nediscutabilă pe care o dă dl. g-ral Vasiliu despre situația evacuărilor din București, că sunt 3.000 persoane care au plecat din București, cum vreți să contăm ca un program, ca o orientare, ca un principiu, să merg la această idee a dispersiunii examenelor?

Pe de altă parte, să examinăm chestiunea și în pedagogie. Credeți că este mai bine să trimit copilul pe care îl cunoaște învățătorul sau institutorul, de 6 luni, sau din anii anteriori, să-și treacă examenul, chiar aprioric și nepregătit, rămânând să nu se dea rezultatul la examen, și să se continue apoi cursuri complementare sau ce vreți?

Cred că este mult mai înțelept să-și dea examenul cu institutorul care l-a format pe elev, decât să-l trimitem pe mâna institutorului sau învățătorului din altă parte, care nu l-a avut niciodată, nu-l cunoaște, îl supune cine știe căror cazne; sau copilul, obosit de evacuare, de emoția drumului, să devină un prost candidat, și prin aceasta să-l punem într-o situație de inferioritate. Nu este pedagogic.

I.C. Petrescu: Prin urmare, aplicăm sistemul general.

M. Antonescu: Rămânând ca să continue cursuri complementare, cursuri ulterioare, sau în programul apărării pasive, cum va dispune Marele Stat Major, studenții și elevii să urmeze un curs pentru apărarea pasivă, ceea ce este foarte simplu dacă s-au terminat cursurile și programele școlare. Dar trebuie să avem fixat acest principiu: la 1 aprilie se termină cursurile, la 8 aprilie se termină examenele.

Dr. P. Tomescu: Același program este și pentru Iași și pentru Sibiu?

M. Antonescu: Pentru toată țara.

I.C. Petrescu: Dl. Mareșal mi-a spus de săptămâna trecută că, pentru București, Chișinău, Ploiești și Iași, este bine să luăm toate măsurile ca să încheiem la Paște.

M. Antonescu: Suntem profesori amândoi. Dvs. credeți că un învățământ poate să se termine la Universitate la un termen și la altă Universitate la alt termen?

Credeți că este normal aceasta? Eu nu cred că este normal.

I.C. Petrescu: Nici situația nu este normală pentru toate orașele.

M. Antonescu: Citați un oraș pentru care nu este normală.

I.C. Petrescu: De exemplu, Râmnicu-Vâlcea.

M. Antonescu: Vorbiți de școlile primare?

I.C. Petrescu: Și de cele secundare.

Al. Bădăuță: Avem nevoie de localuri, fiindcă altfel nu ne putem instala.

M. Antonescu: Iată de ce sunt necesare conferințele săptămânale.

Marele Stat Major întocmește un program de evacuări pentru Râmnicu-Vâlcea. În acest program contează o serie întreagă de case. Dar elevii cu familiile lor, și cu profesorii, dacă se termină anul școlar, pot pleca, și nu aveți decât să faceți recomandarea unei acțiuni de dispersiune chiar și din aceste orașe.

Turcia nu este în război; este neutră. Ei bine, în Turcia se termină toată activitatea de învățământ la începutul lui aprilie. Și vă asigur, ca ministru al Afacerilor Streine, că n-am nici o indicație despre intrarea în război a Turciei; ca să nu credeți că fac o indicare indirectă despre nu știu ce pregătiri militare ale Turciei. Din contra, sunt chiar indicații de neutralitatea Turciei; și, totuși, termină cursurile la 1 aprilie.

Domnule Petrescu, suntem o generație care și-a făcut studiile în timpul războiului celuilalt. Atunci au funcționat? Ce vă faceți atâtea scrupule, pentru Dumnezeu?

Avem de asigurat unitatea de măsură pe întreaga țară, nu de măsurat, cu milimetrul, nu știu ce îngurgitări de noțiuni, mai bine sau mai puțin bine puse în mintea elevului.

Programul întocmit de Marele Stat Major este unitar. Veți spune: ce importanță are nu știu care sat, din Munții Argeșului, sau nu știu de mai unde? Vor ajunge bombardamentele acolo?

Dar noi ne uităm la sistemul general.

I.C. Petrescu: Am pus problema, pentru că tot într-o comisie de coordonare, prezidată de dl. Mareșal, s-a luat această măsură. De aceea întreb: aceste măsuri noi le aplicăm și la Iași și la Sibiu?

Dacă socotiți că este bine să se aplice, noi nu spunem nimic.

M. Antonescu: Dl. ministru general Pantazi ce părere are?

G-ral C. Pantazi: Cred că peste tot ar trebui să fie o măsură generală.

M. Antonescu: La dispersiunea ministerelor, familia funcționarului va pleca din București. Cum pleacă mama și tatăl și lasă copilul la școală?

Totul este legat de un program.

G-ral C. Pantazi: În ce privește dispersiunea, dacă nu se începe de acum și se pune termen 8 aprilie, sau se așteaptă primul bombardament, nu mai se face.

M. Antonescu: Din contra, se începe imediat.

G-ral C. Vasiliu: Dl. ministru de Război are perfectă dreptate. Dacă nu începem odată operația, și tot o amânăm, nu facem nimic.

G-ral Gh. Jienescu: Am vorbit cu atașatul militar finlandez de la Ankara, care mi-a arătat măsurile luate în întreaga Finlandă.

Este o problemă de organizare a existentului în fiecare aglomerație. Problema este ce trebuie să rămână undeva. S-a întocmit o ordine de bătaie pentru fiecare autoritate, în ce privește elementele care trebuie să rămână, ca să fie continuitate.

M. Antonescu: Aceasta am stabilit.

G-ral Gh. Jienescu: Au fost evacuați toți copiii până la o anumită vârstă și bătrânii neputincioși.

M. Antonescu: Normal.

G-ral C. Pantazi: Eu vreau să evacuez Casa Oștirii, și materialul care este adus din streinătate, de o lună, și până acum n-a putut să plece un tren. Așa încât, nu este o operație prea ușoară, dacă nu se începe din vreme. Și, oricum, noi avem trenuri la dispoziția Armatei.

Dr. P. Tomescu: O dată cu această dispoziție de închiderea școlilor, aş crede ca Ministerul Culturii Naționale să dea indicații asupra obligațiilor pe care învățătorii și profesorii de liceu le au, ca să contribuie la acțiunea socială de asistență, în tot timpul acestor 6 luni.

M. Antonescu: Să se continue chiar programul.

I.C. Petrescu: Este programul obișnuit.

M. Antonescu: Cred că Marele Stat Major ar trebui să facă un program împreună cu Ministerul Culturii Naționale, care să depindă de regiune. Trebuie să se considere că programul continuă, și toți sunt obligați, acolo unde merg, să contribuie cu diferite mijloace la această acțiune de evacuare, de dispersiune, ca și la acțiunea de asistență sau de apărare pasivă. Se termină, deci, activitatea didactică propriu-zisă, pentru instrucția elevilor, dar nu obligațiile celelalte.

Pe bazele acestea trebuie pornit de la început. Oriunde merge studentul și elevul au această obligație. Firește, cei de o anumită vârstă ; ceilalți pot mai mult să încurce.

O altă problemă care se pune, și în care dl. ministru g-ral Dobre trebuie să întocmească un program, la fel cum departamentele întocmesc un program pentru serviciile publice care urmează să intre imediat în dispersiune, este aceea a întreprinderilor; întreprinderile privind activitatea de război, cele de interes militar propriu-zis sau în legătură cu înzestrarea Armatei, cele de interes particular sau cele cu activitate adiacentă, și pentru fiecare din ele să se precizeze în ce categorie intră, pentru ca Marele Stat Major și Ministerul de Interne să poată avea indicații asupra obligațiilor pe care le au acestea.

S. Ghiolu: În ce privește întreprinderile industriale de interes economic, acolo chestiunea dispersiunii nu se poate pune; fiecare lucrează pe locul unde este. Chestiunea se pune pentru organele de conducere.

În ce privește conducerea acestor întreprinderi, fiecare a prevăzut plecarea serviciilor în regiunea unde are o fabrică sau o întreprindere. Arhivele le asigură în alte locuri, dacă acolo ar fi periclitate.

M. Antonescu: Prin urmare, vă luați măsuri ca, concomitent cu programul de dispersiune a serviciilor publice, să se execute programul de dispersiune a întreprinderilor, în conformitate cu programele stabilite.

Bineînțeles, țineți seamă de interesele militare sau de ordinele date de Ministerul Înzestrării.

În ce privește stabilimentele militare, știu că există un program aparte, și executarea este deja făcută.

În ce privește dispersiunea, în general, pentru București, dl. g-ral Rășcanu a trimis d-lui Mareșal un raport, în care pune întreaga problemă a finanțării.

Sunt o serie întreagă de lucrări. Sunt planuri comune de lucrări de executat, fie în vederea aprovizionării Capitalei, fie pentru complectarea instalațiilor de apărare pasivă, tranșee, adăposturi, bordeie etc., fie măsurile în care autoritatea comună colaborează cu populația.

Dl. g-ral Rășcanu, adresându-se Comandamentului Capitalei, i s-a răspuns că pentru activitatea și programele militare sunt fonduri prevăzute. Însă pentru toate aceste lucrări, care ar privi conducerea și apărarea pasivă revenind Primăriei Capitalei, sau opera de aprovizionare specială, revenind Primăriei Capitalei, nu există fonduri.

De aceea, rog pe dl. Vulcănescu să examineze, împreună cu dl. g-ral Rășcanu, problema, și fără întârziere trebuie să ajungem să găsim fonduri.

Dl. g-ral Rășcanu propune să se pună la dispoziție suma de 150 milioane, sumă care ar urma să fie rambursată treptat, din încasările care s-ar face prin răscumpărarea celor două zile de prestație în folosul apărării pasive, sau a taxelor corespunzătoare în folosul apărării pasive, lucru care este prevăzut în decretul din 9 februarie 1944.

Ar fi, deci, vorba de o operațiune care ar înlesni Primăriei Capitalei să dispună de fondurile cu care să angajeze imediat lucrarea.

M. Vulcănescu: Pentru Finanțe, întregul program de apărare pasivă este considerat că poate fi aplicat cu acea contribuție rezultată din răscumpărarea prestației. Ministerul Finanțelor a avansat suma de 300 milioane care i s-a cerut. Nu cred că se vor putea avansa sume din fondul acesta al prestației, care urmează să se încaseze treptat.

Va trebui să finanțăm noi.

M. Antonescu: Indiferent de acoperirea pe care o găsiți pentru această sumă, ea nu este extraordinară. Trebuie s-o găsiți și trebuie s-o puneți la dispoziția Primăriei, fiindcă sunt o serie întreagă de lucrări de aprovizionări, de tranșee, bordeie și altele, indispensabile, și fără de care întregul program de apărare al Capitalei nu poate să ducă la rezultate.

M. Vulcănescu: Acele lucrări sunt altele decât cele fixate în programul general?

Va trebui să se facă, totuși, o conferință între Primăria Capitalei și Ministerul Finanțelor, ca să vedem ce intră în plan și ce nu.

M. Antonescu: Vă rog s-o faceți și până luna viitoare problema să fie soluționată, iar dl. g-ral Rășcanu să aibă la dispoziție banii cu care să poată lucra.

M. Vulcănescu: Sunt deja banii.

G-ral Gh. Jienescu: S-a discutat această chestiune din punct de vedere tehnic și s-a ajuns la o formulă.

M. Antonescu: Vreau să ajungem și la bani. (Ilaritate)

M. Vulcănescu: Sunt lucrări care se pot face fără bani și numai printr-o bună organizare. Sunt acele stocuri de dispersiune care se impun negustorilor....

M. Antonescu: Nu este vorba de stocuri de dispersiune. Dl. g-ral Rășcanu vă va arăta pentru ce cere acești bani. Tot ceea ce este necesar de îndeplinit pentru apărarea Bucureștilor și toate măsurile ce se impun trebuie luate.

O problemă comună tuturor departamentelor este aceea a evacuării arhivelor, obiectelor de artă, bibliotecilor de valoare, laboratoarelor sau instalațiilor de valoare.

Rog pe d-nii miniștri să comunice dacă aceste lucruri au fost îndeplinite pentru departamentele respective și în ce măsură, cum și dacă mai au nevoie de mijloace necesare pentru executarea tuturor măsurilor de evacuare, afară de transporturile de Cale Ferată pentru care nu trebuie să contăm totdeauna prea mult, pentru că sunt atâtea transporturi militare care primează.

Trebuie ca Statul Major să studieze problema și să ne ajute în crearea unor posibilități de coloane mobile care să poată ajuta la evacuare, mai ales a actelor importante și a obiectelor de valoare ale departamentelor.

O voce: Majoritatea s-a trimis.

M. Antonescu: Eu aș vrea, în locul unui cuvânt, oricât de cuprinzător, „majoritatea”, aș dori ca să se arate de fiecare departament, pentru convingerea mea, că această „majoritate” este o realitate. Vă asigur că am făcut investigații și că atunci când afirm aceste lucruri nu mă gândesc să micșorez ceea ce s-a făcut deja, însă nu s-a executat ceea ce s-a ordonat și, drept consecință, sunt multe lucruri care trebuiesc evacuate.

De aceea, fiecare departament trebuie să arate, în scris și semnat, tot ce s-a evacuat, ce mai este de evacuat. Pe noi ne interesează numai dacă s-a evacuat totul.

G-ral D. Popescu: Până acum s-au evacuat cinci vagoane.

M. Antonescu: Cred că fiecare departament are ceva mai mult decât cinci vagoane.

D-lor, fiindcă vreau să sfârșesc imediat cu indicațiunile de ordin general, aș dori ca dl. g-ral Arbore să ne arate care este situațiunea aprovizionărilor, iar dl. g-ral Rășcanu să ne arate care sunt măsurile luate în ceea ce privește hrana, în zonele de dispersiune sau în zonele de evacuare ale departamentelor, pentru că, de o parte, noi luăm măsuri de trimiterea funcționarilor și a populației, iar de alta, avem îndatorirea ca să nu-i trimitem în regiuni lipsite de aprovizionamente.

De asemenea, rog pe dl. g-ral Orezeanu ca, ținând seama de programul care se stabilește în fiecare săptămână, să ne arate dacă el poate fi îndeplinit, pentru ca să vedem cu ce mijloace substituim măsurile luate și neexecutate pe Calea Ferată.

În ceea ce privește Capitala, eu aș dori ca să dispunem noi de organe proprii de investigații. Nu mi-o luați în nume de rău, dar vă pot spune că am mers la Ministerul Afacerilor Străine, la diverse birouri, ca să văd care este situația, și am constatat că informațiunile nu corespundeau cu realitățile.

Rog pe fiecare dintre miniștri să facă la fel, să meargă și să examineze personal, fiindcă fiecare poartă răspunderea. Și atunci când sunt măsuri în completare, care nu mai pot fi urmărite personal, să dea delegație unui secretar general, care poartă

răspunderea, și față de noi, și față de ministrul respectiv, pentru executarea acestui program.

Îmi fac o datorie să vă spun că, eu personal, urmărind măsurile de evacuare, atât a legațiunilor, cât și a șefilor de Misiuni, ca ministru al Afacerilor Străine, în ceea ce privește dispersarea, am avut mult de luptat. În legătură cu această chestiune am primit și un raport foarte dezvoltat al funcționarului nostru însărcinat cu cercetările la fața locului în legătură cu evacuarea, raport pe care îl voi trimite Marelui Stat Major spre a vedea câte greutăți sunt în calea celor cari execută programul de evacuare.

De asemenea, o altă notă a Serviciului Protocolului în legătură cu evacuările în Ilfov, în conformitate cu programul de dispersiune.

Pentru Ministerul Propagandei am întâmpinat aceleași dificultăți. La Câmpulung, care este destinat Ministerului Propagandei, am găsit multe contracte ale refugiaților veniți din alte părți și cari au închiriat locuințe. Datorită acestor lucruri, Ministerul Propagandei se poate deplasa foarte greu.

În afară de acestea, comisiunea instituită la Ministerul Propagandei pentru găzduirea unor servicii ale Ministerului mi-a propus să dau trei milioane lei pentru barăci. Această notă întocmită de domnii Igiroșeanu și Davidescu va fi trimisă la Ministerele interesate spre aș spune cuvântul, mai ales că vor putea vedea că la Timișoara și Câmpulung sunt multe lucruri folositoare pentru informațiile dvs. generale.

Aș dori ca fiecare ministru pentru departamentul respectiv să urmărească personalul însărcinat cu executarea programului.

Eu îmi fac datoria să vă arăt greutățile pe care le-am întâmpinat în executarea îndatoririlor mele și vă rog și pe dvs. să faceți ca aceste greutăți pe care le veți întâmpina să fie înlăturate.

Zilele trecute am avut o altă constatare; că tocmai după ce s-au dat instrucțiunile de către Apărarea Pasivă, ca să existe săculețe cu nisip, după ce s-au dat dispoziții în legătură cu măsurile pregătitoare apărării în toate casele, am constatat că tocmai la Președinția Consiliului – a constatat-o chiar domnul Mareșal –, nu s-a respectat acest lucru.

Rog pe dl. col. Davidescu, pentru că este o problemă mai mult militară decât civilă, să ia urgente măsuri, și pentru Președinție, și pentru Externe, să facă instruirea personalului de serviciu care este destinat să rămână aici, cum și a funcționarilor, cari vor trebui să știe ce atribuțiuni au în timpul bombardamentului.

În cazul în care vor fi instruiți și funcționarii, voi veni și eu, pentru a da dovada că măsura se aplică față de toată lumea.

Paza bună trece primejdia rea!

În orice caz, în ceea ce privește departamentele, eu socotesc că este o măsură potrivită, ca să dispună de organe proprii pentru investigații și control asupra măsurilor pe care le luăm aici.

De aceea, rog ca fiecare departament, pe dl g-ral Dobre pentru Economia Națională și având militari cari au experiența lucrurilor, să-mi desemneze câțiva dintre ofițerii d-sale cu experiență, iar pe dl Ghiolu, unul sau doi tehnicieni cari să facă parte din acest organ de control; pe dl. g-ral Pantazi și Marele Stat Major îi rog ca, împreună cu g-ralul Davidescu, să-mi desemneze oamenii de experiență; pe dl g-ral Jienescu îl

rog, de asemenea, să-mi indice oameni cu experiență pentru corpul nostru de control, oameni cari să fie gata a prezenta în orice moment soluția pentru toate problemele.

Pentru executarea acestei măsuri și, deci, a înființării acestui organ de control, vă pot spune că el va începe chiar de săptămâna viitoare, spre a putea vedea cum se execută măsurile.

Pentru evacuarea populației, rog pe domnii g-ral Popescu și Vasiliu să-mi indice oamenii cari sunt mai bine pregătiți, pentru ca lucrând împreună cu acest organ de control, să capete o experiență mai mare, ca să aplicăm același lucru la populația civilă.

Deși știu că Apărarea Pasivă dispune de organe proprii, totuși, ne trebuie reprezentanți ai dvs., pentru că Guvernul este răspunzător. Mi se pare drept să instituim și organe de control, care să vă atragă atențiunea asupra unor omisiuni sau greșeli.

I. Marinescu: Domnule prim-ministru, v-aș ruga să luați încă două măsuri, în legătură cu capitolul pe care l-ați dezvoltat.

Am inspectat podurile, am scos materialul și tot ce se găsea acolo. Au rămas două lucruri de făcut: văruierea și așezarea nisipului.

V-aș ruga să hotărâți ca Serviciul de Apărare Pasivă să pună la dispoziția populației, și nouă, var și nisip, fie cu plată, fie fără plată, cum veți socoti. Dar să se anunțe în mod public constituirea de depozite, unde putem găsi.

M. Antonescu: Aceasta este o chestiune referitoare la Apărarea Pasivă.

Rog pe dl. Bădăuță să ia legătura cu Apărarea Pasivă și, în cadrul acestei acțiuni noi, care de data aceasta nu este numai ursul din pădure, care vine cu legenda lui, sau evacuare cu slogan la radio sau cu manșetă de ziar, cu precepte morale, de data aceasta trecem la măsuri de executare și, prin urmare, presa și radio, împreună cu Apărarea Pasivă, să ia o serie întreagă de măsuri și să dea sfaturi.

Mi-aș îngădui, însă, pentru că și cu sarcina de ministru al Propagandei urmăresc ce se petrece în această direcție, să spun ca, în loc de sfaturi prea lungi și tehnice, să dăm mai bine sfaturi scurte și simple.

Nu mă jenez să spun, domnule ministru al Justiției, că acum câțiva ani, la Facultatea de Drept, mi-am făcut datoria să particip, ca profesor, la cursurile de Apărare Pasivă. Mi s-a prezentat, timp de o oră, teoria vopsirii acoperișurilor cu verde, care știți cât mai reprezintă astăzi, și apoi o serie de grafice, cu linii de Cale Ferată, cu noduri foarte importante, dar care nu priveau Facultatea de Drept, pe profesorii și pe studenții ei, fiindcă noi nu făceam cursuri de Apărare Pasivă pentru nodurile de Cale Ferată. Și ora s-a pierdut cu aceste lucruri.

Cele mai frumoase generalități, cele mai sănătoase măsuri tehnice sunt bune la locul lor, în propaganda generală. Noi, însă, trebuie să folosim sfaturile simple, mai pe înțelesul tuturor. Să plecăm de la ele, să le trecem și prin autorități, sub formă de circulare, sau scoase din ziare. Direcția Presei să întocmească apoi o colecție de tot ce se publică, plătind hârtia ziarului – și apoi se trece la fiecare autoritate o cârtică de sfaturi generale, pentru om, pentru familia lui, pentru copii, pentru serviciul unde funcționează, pentru apărarea casei lui, pentru paza avutului lui, pentru aprovizionare în caz de bombardament, pentru măsurile de colaborare; în sfârșit, toate măsurile acestea, simplu, simplu, simplu, cât mai pe înțelesul tuturor, cât mai aproape de bunul simț. Pentru că noi avem răspunderea practică, nu numai teoretică, a lucrului.

A. Constantinescu: Domnule prim-ministru, s-a dat ordin, mai demult, ca arhivele să fie evacuate, și s-a fixat și un termen, care apoi s-a prelungit.

S-a dispus ca arhivele ministerelor să fie evacuate la locul de evacuare, nu la locul de dispersiune. Pentru Ministerul Lucrărilor Publice, undeva, în Ardeal, pe când locul de dispersiune este în altă parte.

Aceasta nu s-a putut efectua decât în proporție de 35-40%, fiindcă am putut evacua arhiva dosarelor închise, nu însă și a celor în curs. De aceea, problema trebuie lămurită. Dacă se trimite toată arhiva la locul de dispersiune, Ministerul, rămânând în București, nu mai poate funcționa și atunci trebuie stabilit principiul să rămână un simplu nucleu la Minister și tot Ministerul să lucreze la locul de dispersiune.

M. Antonescu: Dvs. puneți o problemă care, cu aparența ei foarte simplă, este, totuși, o problemă dintre cele mai grele.

Instrucțiunile care au fost date de Marele Stat Major erau, desigur, ca pentru evacuarea arhivelor să se țină mai ales seama de destinația de evacuare, nu de dispersiune, ca să nu facem de două ori transporturi, și în același timp să fie puse de la început în siguranță.

Dvs. aveți dreptate, când puneți această problemă a discriminărilor. Personal vă fac o mărturisire: am fost astăzi la Ministerul Afacerilor Străine și am văzut eu însumi cum se evacuează arhivele. Atrag atenția în special domnilor miniștri asupra acestui lucru, pentru că riscăm să umplem trenurile, furgoanele și autocamioanele cu arhive fără nici o valoare.

Pentru arhivar fiecare dosar este o bijuterie, fiecare dosar are o valoare egală, când ești născut arhivar și ai, deci, un discernământ de foarte mare relativitate, și când, pe deasupra, ai răspundere de arhivar și ți se lasă d-tale inițiativa aceasta, desigur că arhivarul evacuează după capul lui, nu al miniștrilor. Iar dacă dăm instrucțiuni prea abstracte, să se evacueze arhivele vechi, acesta este un lucru relativ. Ce înseamnă arhivă veche și arhivă nouă?

Desigur, lucrările în curs nu trebuie să fie evacuate, sau trebuie să fie trimise la locul de dispersiune, pentru că altfel paralizăm activitatea acestor arhive. Arhivele absolut indispensabile serviciului trebuie puse în adăposturi ferite de bombardament, cu persoane care rămân în serviciul permanent la minister.

Acesta este principiul.

A. Constantinescu: Așa am și făcut.

M. Antonescu: Arhivele care nu sunt de folosință imediată sau curentă, desigur, trebuie să le trimitem. Că le trimiteți mai departe sau mai aproape, aceasta cred că trebuie să fie legată de însemnătatea dosarelor.

Un dosar, de pildă, care consemnează lucrările Consiliului Tehnic referitoare la sistematizarea Galaților acum 80 de ani, să zicem, este un dosar de o însemnătate foarte relativă. Puteți să-l trimiteți undeva unde să cheltuim cât mai puțin pentru el, și să ocupe cât mai puțin spațiu, fie în tren, fie în automobil.

Dacă se poate să creăm și acest lucru, eu îl supun Marelui Stat Major să-l examineze: să creăm centre de degajament al arhivelor împrejurul Capitalei, la forturi sau în construcțiile neterminate.

G-ral C. Pantazi: La forturi nu se poate.

M. Antonescu: Domnul Mareșal cita zilele trecute exemplul că, în mod cu totul accidental, ocupându-se de problema Târgoviștei, la Mănăstirea Dealului fiind o construcție în curs, a găsit că aceasta poate fi utilizată pentru depozitat arhive.

Eu rog Marele Stat Major să examineze posibilitatea de a crea baracamente sau instalații pentru arhive în diferite localități din împrejurul Bucureștilor, economisind în felul acesta și trenurile, și cheltuielile. Cred că arhivele de o valoare pur și simplu documentară sau de o valoare pur și simplu de conservare a nu știu căror acte nelegate de continuitatea Statului, sau referitoare la activitatea tehnică a serviciilor, sau la activitatea de ordin administrativ nici să nu intre măcar în programul de evacuare, ca să nu pierdem vremea, să cheltuim bani, și să ocupăm vagoane de tren și automobile cu ele.

Aceasta, în privința arhivelor.

M. Vulcănescu: La noi s-a pus o problemă asemănătoare în ce privește Curtea de Conturi.

Curtea de Conturi are o serie de gestiuni încă neverificate și nedescărcate de la 1916.

M. Antonescu: De câte ori se pune problema modificării structurii sale, ca să-și abandoneze funcțiile jurisdicționale, să înceteze a fi contencios de pensii și nu știu ce contencios de alte materii, de atâtea ori este sensibilă, și membrii săi vor să poarte robă și să rămână judecători.

M. Vulcănescu: Am pus întrebarea: „Ce s-a recuperat bănește, pentru Stat, pe ultimii ani, din toate acestea?”

M. Antonescu: Dacă Ministerul de Finanțe, de care ține Curtea de Conturi, o spune, vă închipuiți cât trebuie să-l credem.

M. Vulcănescu: Am căzut la înțelegere să se trimeată în dispersiune dosarele vechi, iar Curtea să nu plece decât cu un număr mic de dosare, pentru lucrările obișnuite.

M. Antonescu: Domnule Vulcănescu, aici este altă problemă.

Sunt chestiuni în care n-aș putea să-mi iau răspunderea. Dvs. trebuie să examinați, să vedeți ce fel de gestiuni neverificate sunt acestea, ce valoare au, din ce neverificări provin; căci nu se poate ca mâine să dispară elementele de verificare și să se spună că noi, Guvernul, n-am avut grija lor. Firește, însă, să nu fie 1.000 dosare pentru o verificare.

M. Vulcănescu: Procedura este ca pentru dosarele care au rămas cu gestiune neverificată, să se prevadă o procedură sumară de verificare. Însăși Curtea de Conturi ne-a propus un Jurnal, prin care a cerut instituirea acestei proceduri, ca pentru acele dosare unde în cursul primei verificări nu s-a găsit nici o neregularitate, să se procedadă, în cursul lunilor următoare, la lichidare.

M. Antonescu: Nu-mi iau nici un fel de răspundere. Nu cunosc problemele și nu știu ce verificare să cer.

M. Vulcănescu: Ne-am luat-o noi. V-am informat numai.

G-ral D. Popescu: Înțeleg ca evacuările de arhive să se facă în Oltenia, în Transilvania. Dar ca să scoatem arhivele din București și să le ducem în jurul Bucureștilor sau la Mănăstirea Dealului, la o distanță de 70 km, cred că este mai bine să rămână aici.

M. Antonescu: Pentru Ministerul de Interne principiul este valabil. Sunt, însă, alte departamente, pentru care arhivele au o însemnătate mai mare decât aceea de corespondență, sau chiar planurile de sistematizare, care, de asemenea sunt de valoare, care fac obiectul grijii Ministerului de Interne.

Iată, de pildă, Arhiva Ministerului Afacerilor Straine cuprinde toate acțiunile diplomatice și mărturisirea evoluției Istoriei noastre. Deja am făcut greșeala, în trecutul nostru, să nu respectăm Arhivele Statului, care au avut o politică de distrugere, în loc de conservare, chiar în timpuri de pace.

Noi nu putem acum să proclamăm principiul că o arhivă, prin ea însăși nu trebuie să fie respectată. Sunt arhive care sunt necesare. Altele sunt importante. De pildă, Arhiva de la Înzestrarea Armatei. Ne găsim într-un regim când nu există control parlamentar, nu există regimul general, și s-au cheltuit zeci de miliarde și sute de miliarde pentru apărarea națională.

Domnii miniștri legați de activitatea Armatei trebuie să păzească aceste dosare, care reprezintă însăși onoarea Armatei, nu numai aceea personală a acelor cari au purtat răspunderea în această perioadă.

De aceea, nu putem veni cu principii fixe. Desigur, lăsăm fiecărui departament răspunderea de a hotărî care sunt actele și arhivele pe care le consideră indispensabile, care sunt cele ce trebuie păstrate în copii și să se risipească aceste copii, spre a amortiza riscurile și a mări puterea de conservare prin evacuarea lor în localități în apropiere de București sau mai departe.

Pentru Ministerul Afacerilor Interne, în afară de anumite acte foarte importante, cari trebuie puse la adăpost prin evacuarea lor, cealaltă corespondență și arhivă a administrației poate să rămână pe loc.

I. Marinescu: Noi avem registrele de Transmisiuni de proprietate, care, nici nu le putem duce departe, nici prea aproape nu le putem lăsa. Le-am dus la Vidra.

G-ral D. Popescu: La Ministerul de Interne, la o singură direcție avem 1600 de lăzi cu arhivă.

M. Antonescu: Lăsăm fiecărui Minister facultatea să examineze. Iată, la Ministerul Sănătății Publice, în afară de graficele sau rapoartele care indică mișcările de populație demografice cu referire la situația generală, în afară de acestea, ce ar mai fi important?

Nu putem aplica o regulă generală la toate departamentele.

A. Constantinescu: La Lucrările Publice toată arhiva care este de evacuat are 12.000 kg, iar ceea ce a rămas este de 20.000 kg.

M. Antonescu: De aceea, rog pe fiecare ministru să examineze personal situația arhivelor și să hotărască, ținând seama și de locul unde le duc, de acord cu Marele Stat Major.

G-ral C. Pantazi: Dacă Ministerul are unde s-o ducă, de ce să mai întrebe?

M. Antonescu: Aș vrea să ascultăm pe dl g-ral Arbore asupra măsurilor de aprovizionare, pe domnii g-ral Orezeanu și col. Teodorescu, îi rog să ne spună dacă, față de măsurile luate, mai au nevoie de alte măsuri cu caracter general în legătură cu Căile Ferate sau cu Poșta, în cadrul programelor de dispersiune și evacuare, întrucât în afară de partea militară, în care nu-mi închipui că Marele Stat Major a putut să întârzie, dar în special pentru Poștă mai vin o serie întreagă de probleme de comunicații în

legătură cu dispersiunea, unde este nevoie de măsuri urgente. De asemenea, în ceea ce privește Centrala Telefoanelor, centrala de rezervă, centrala de dispersiune etc., dacă mai are unele măsuri de cerut, aş dori să ni le spună.

De asemenea, doresc ca să atrag atenţiunea în mod special domnilor miniştri g-ral Popescu, g-ral Vasiliu şi Marelui Stat Major, ca să examineze cu toată atenţiunea problema tramvaielor pentru cazul de bombardament, cum şi aceea a măsurilor de apărare a unei părţi din materialul Societăţii Tramvaielor Bucureşti.

Ştiu că, în principiu, nu există posibilitate, ştiu că, în principiu, tramvaiele sunt expuse şi trebuie să-şi urmeze condiţiunile, totuşi, cred că este bine să nu aplicăm acest principiu absolut, ci după cum Căile Ferate creează anumite zone, fie pentru materiale, fie pentru depozite, fie centre pentru modificarea traficului şi pentru degrevarea de căi ferate, la fel cred că şi în materie de tramvai se poate crea posibilitatea ca să ajungem să economisim o parte din material.

Vreau să ştiu dacă problema a fost examinată.

G-ral I. Răscanu: Se dispersează în diferite părţi ale Capitalei.

M. Antonescu: Aceasta în ceea ce priveşte materialul rulant, dar din materialul celălalt, care este supus degradărilor în caz de bombardament, sau rezervele de materii prime, aţi făcut ceva ca acestea să fie puse la adăpost?

G-ral I. Răscanu: Peste două zile problema se va rezolva.

G-ral D. Popescu: Autobuzele au fost scoase afară din Bucureşti. De asemenea, depozitele din Bonaparte şi din alte părţi.

M. Antonescu: În ceea ce priveşte automobilele, mi s-a adus atenţiunea că până acum erau ordine ca, în caz de bombardament, maşinile să meargă într-o anumită piaţă. Acum s-a primit ordin ca ele să iasă din Bucureşti.

Mi s-a pus problema şi la rândul meu o pun dvs.: proprietarul maşinii care este chemat să scoată maşina afară din Bucureşti este chemat să o apere şi, mai ales, s-o pună în serviciul unui post de ajutor. Dacă în drum pentru executare şi pentru prezentarea maşinii în piaţa de concentrare, dacă primeşte, fie din partea autorităţii, fie din partea civililor, în caz de bombardament, cereri de sprijin, mi s-a spus că nu sunt instrucţiuni date maşinelor, asupra a ceea ce trebuie să facă. De pildă, a sunat alarma şi au sosit avioanele. Până să ajungă maşina la piaţa de concentrare, vine bombardamentul şi încep imediat măsurile de protecţie. Se strigă ajutor, ies în stradă medici sau particulari cari opresc maşina pentru ajutor. Ce face maşina în acest caz? – Nu s-a primit nici o dispoziţie în această privinţă.

Vă atrag atenţiunea că nu s-au dat dispoziţiuni în această privinţă proprietarilor de maşini. Nu este nici un lucru grav, dar dvs. trebuie să precizaţi ce fac aceste maşini într-un asemenea caz.

DI. Strihan a luat o hotărâre, că, în afară de centrele cari s-au creat, să mai facă şi centre de ajutor. Dar acest lucru totuşi trebuie să fie explicat. Desigur că milităreşte omul este dator să meargă la locul indicat, dar dvs. trebuie să ţineţi seama că nu toţi sunt militari şi că vor fi cazuri când, în aplicarea măsurilor, veţi vedea maşini oprite şi oameni de bună credinţă care întreabă.

De aceea, cred că este bine să daţi explicaţii.

Sunt lucruri mici care pot opri în loc o acţiune mare. Eu am semnalat toate acestea numai ca un exemplu.

G-ral Gh. Dobre: Ei n-au înțeles că aceste rechiziții sunt pentru cazuri de alarmă.

M. Antonescu: Trebuie să explicați prin radio și prin jurnale.

Col. D. Dămăceanu: Pe ordinele de rechiziție se spune: „Pentru necesități de Apărare Pasivă”.

Totuși, fiecare găsește un argument.

M. Antonescu: Domnule colonel, eu sunt profesor de Universitate. Dacă mi s-ar prezenta o asemenea chestiune de ordin general, eu aș fi silit să chem pe cineva care este specialist, ca să mă lămurească.

Noi trebuie să ajutăm pe acești oameni.

Col. D. Dămăceanu: Cei mai mulți vin cu cereri de scutire.

M. Antonescu: Dl. g-ral Dobre spune că ei n-au înțeles comunicatul.

Domnule colonel, nu este nimic grav, dar vreau totuși să se lămurească publicul, ca să știe de la început ce are de făcut.

D-nii g-ral Orezeanu și col. Teodorescu sunt rugați să ne spună dacă au vreo chestiune urgentă de rezolvat.

I. Teodorescu: S-a întocmit planul și s-au luat bani.

La jumătatea lui aprilie vom fi gata. M-am grăbit ca să obțin materialul necesar.

M. Antonescu: Domnule Vulcănescu, vă întreb pe dvs., dacă închidem școlile la 8 aprilie, este potrivit ca pentru un lucru esențial, cum este starea de dispersiune, s-o lăsăm pentru mai?

M. Vulcănescu: N-au mijloacele tehnice. Lucrează din plin.

M. Antonescu: Domnule colonel, când credeți că se poate termina, punându-se la punct tot?

I. Teodorescu: Am materiale, am mijloace, am echipe de zi și de noapte și cred că la jumătatea lui aprilie rețeaua va fi gata. Rețeaua telegrafică este a mea și rețeaua rurală telefonică, iar partea interurbană este a Telefoanelor.

M. Antonescu: Vă angajați ca la 15 aprilie să fie gata?

I. Teodorescu: Da.

M. Antonescu: Domnule colonel, dacă în executarea acestui program se întâmplă să întâmpinați orice dificultăți, întârzieri, de orice natură, întârzieri de credite etc., veniți aici și atrageți atenția.

I. Teodorescu: Nu avem. Am început lucrul.

M. Antonescu: Ați luat informații de ce s-a petrecut la Sofia?

I. Teodorescu: Da. Am văzut dezastrul care a fost.

M. Antonescu: Ați văzut cum comunicațiile au fost paralizate, nemaiaivând nici telefon, nici telegraf câțeva vreme. Abia după două zile jumătate au putut avea comunicații, prin telegrafia fără fir.

Prin urmare, ați luat toate măsurile și pentru radio-transmisiuni.

I. Teodorescu: Am luat toate posturile și suntem în curs de montare în fiecare zonă. Fiecare capitală de județ va avea un post de radio-telegrafie cu rețeaua noastră.

M. Antonescu: Dar radio-transmisiunea internațională?

I. Teodorescu: De asemenea. În momentul de față funcționează. Legătura cu streinătatea este asigurată complet.

M. Antonescu: Eu întreb și de transmisiunile de radio.

Vă rog, domnule general Enescu, să luați măsuri și pentru acestea, căci s-a stabilit, dar știți care sunt greutatea.

Alte chestiuni urgente.

G-ral D. Popescu: O singură chestiune. Acum vreo 2 ani, și chiar și anul trecut, am solicitat să se dea voie să se facă tranșee în Cișmigiu, în Grădina Icoanei și în alte părți. S-a răspuns că necesitățile strategice sunt de așa natură, încât nu impun facerea acestor tranșee.

Astăzi situația militară s-a schimbat. În plus, dl. Mareșal a cerut ca atâtea persoane proeminente din conducerea Statului să rămână în Capitală. În tot centrul Capitalei nu se poate face o tranșee. Cred că nu este bine să sacrificăm oamenii și să păstrăm parcurile. De aceea, repet încă o dată propunerea făcută acum doi ani: să se dea voie să se facă tranșee în toate parcurile pe care le are Capitala.

I. Marinescu: În jurul Cișmigiuului sunt o seamă de autorități.

G-ral I. Răscanu: S-a dat voie, și jur împrejurul Cișmigiuului se fac tranșee.

M. Antonescu: Prin urmare, se fac tranșee în toate parcurile și toate degajamentele de care dispune Capitala, și chiar în terenurile virane, proprietate privată, care pot fi folosite astăzi.

G-ral D. Popescu: Dacă s-ar face, așa fi cel dintâi care să cunosc această dispoziție. Dar nu cunosc.

În Cișmigiu se fac tranșee pe lângă case, și aceasta este mai periculos decât dacă n-ar fi. Eu prefer să stau sub pomi în Cișmigiu, decât acolo.

M. Antonescu: Dvs. sunteți și militari, așa încât vă dați seama foarte bine ce însemnează acest program. Vă rog să examinați dvs. tot ce s-a făcut până astăzi și ce urmează să se facă, și să ne semnalati dacă credeți (*sic!*) că acest program trebuie dezvoltat, fiindcă și eu consider că, mai ales dincolo de intențiile noastre de a păstra o populație și serviciile care să asigure continuitatea și activitatea, dar când ne găsim astăzi în situația aceasta, că s-au evacuat numai 2.000-3.000, cum spunea dl. g-ral Vasiliu...

G-ral C. Vasiliu: Nici atât. 750 au plecat.

M. Antonescu: ... când, deci, toată populația Bucureștilor este aici, trebuie să ne gândim la măsurile necesare.

Domnilor, nu vreau să fac un act de penibilă mărturisire pentru propriul nostru cont; însă, vă fac o declarație: nici dl. Mareșal Antonescu, nici eu însumi nu avem un adăpost care să poată garanta oricui fel de bombardament. Așa suntem organizați.

Există un adăpost în acest local; există adăposturi, care au fost, însă, făcute pe calculele de beton ținând seamă de posibilitățile de bombardament de acum 2-3 ani, și, mai mult chiar, de acum 5 ani, când s-au făcut proiectele, fiindcă adăpostul de care dispune Ministerul Afacerilor Streine nu este invulnerabil, și nici adăpostul de la vila de la Băneasa a d-lui Mareșal Antonescu.

Așa încât, fără nici un fel de întoarcere a problemei, dar eu mă simt dator să pun problema d-lui ministru g-ral Pantazi de data aceasta, fiindcă am pus-o de câteva ori Marelui Stat Major, și vă rog să luați act că dl. Mareșal, la conferința precedentă, a declarat că rămâne în București, și să luați toate măsurile necesare pentru crearea unui adăpost, în care să poată sta în situația actuală. Și după relațiile date de Marele Stat

Major, un asemenea adăpost nu există. Ar trebui să fie transformat și ameliorat acela de la Legația Sovietică, sau ar trebui construit unul nou.

Astfel mi s-a relatat chiar în scris.

G-ral R. Enescu: Noi facem tranșee. Acestea constituie adăposturi până la o limită oarecare, însă, în București ne lipsesc adăposturi betonate sigure.

G-ral C. Pantazi: Acelea nu se pot face. La Ministerul Armatei a costat 18 milioane, numai pentru mine și Cabinet.

Înțeleg să se facă pentru dl. Mareșal betonat, dar nu se poate face pentru toată lumea.

M. Antonescu: Fiindcă dvs. afirmați că aceeași este situația și pentru Ministerul Armatei, nu-mi luați în nume de rău, dar eu oblig Marele Stat Major ca, până luna viitoare, și dvs., domnule ministru al Justiției, să veniți cu un program; pentru că, de pildă, noi, Guvernul, obligăm anumite autorități să rămână în București, iar, pe de altă parte, chiar ministrul de Război declară că n-are adăpost. Este o situație lipsită de sens, și atunci, trebuiesc făcute în 2-3 săptămâni astfel de adăposturi.

G-ral C. Pantazi: La dl. Mareșal facem.

M. Antonescu: Trebuie să se facă 2-3, în diferite regiuni, pe departamente. Dar aceasta nu înseamnă că trebuie să lăsăm să nu existe adăposturi în București, pentru că într-un asemenea caz de bombardament nu este vorba numai de viața noastră personală, a celor cari cădem – și unii poate ar privi cu un surâs asemenea eventualitate, ca să scape de o tortură – dar ajungem să compromitem în fața țării încrederea, și în fața streinătății prestigiul Statului, dacă nu putem face o organizare ca să ferim organele care rămân aici.

G-ral C. Pantazi: Pentru oamenii Regimentului și pentru noi toți, avem tranșee făcute în Cismigiu. Cu voie, fără voie, sunt făcute. Dar adăposturi de acestea care să reziste, cu plafon de beton armat, n-am.

I. D. Enescu: În legătură cu problema ridicată de dl. ministru Marinescu – este vorba de var și de nisip – cu lipsa de mijloace și cu greutatea transporturilor, nu toată lumea poate să-și procure nisip și var, așa încât ar trebui să se organizeze această aprovizionare, fie de primărie, fie la alt oficiu.

M. Antonescu: Rog pe dl. g-ral Rășcanu, pe dl. ministru Enescu și pe dl. amiral Gheorghiu să examineze împreună problema și până în conferința viitoare să ne facă propuneri în această privință.

Domnilor, sunt probleme pe care nu le cunosc nici eu. Am avut la conferința anterioară, care ne-a legitimat instituirea acestui organ permanent, o adresă de la departamentul dvs., în legătură cu evacuarea, și se vorbea acolo de măsuri de evacuare care poartă¹⁰ asupra câtorva mii de persoane.

Desigur, dvs. ați primit dispozițiile date de Marele Stat Major și ați crezut potrivit să le executați. Vă rog, însă, ca de acum înainte, și rog pe fiecare dintre domnii miniștri, dacă nu cunoaștem o anumită problemă, nu este nici un fel de coborâre să ne informăm fiecare dintre departamente în ce privește măsurile de evacuare, și totdeauna să se ia avizul Ministerului de Interne și al Marelui Stat Major, asupra măsurilor pe care la ordonă, pentru că acesta este singurul mijloc ca să facem o acțiune coordonată și

---

¹⁰ Așa este în text, formulă de epocă, cu sensul de: care *se întind*.

să nu greșim niciodată, trimițând în regiuni nepotrivite, sau anticipând asupra unor soluții care urmează să fie date.

Pe dl. g-ral Arbore l-aș ruga să ne arate care este situația de principiu în privința aprovizionărilor. Nu cer amănunte acum.

G-ral I. Arbore: Măsurile care au fost luate s-au realizat până astăzi.

La vest de linia București, adică de județele Ilfov, Prahova și Brașov, din punct de vedere al cerealelor, mai ales că este o regiune de dispersiune și este o regiune și deficitară, regiunea de munte, am dus toate cerealele necesare pentru populația actuală, până la noua recoltă. Cerealele sunt deja pe teren.

M. Antonescu: Ținând seama de populația existentă anterior. Dar ținând seamă de programul de evacuare?

G-ral I. Arbore: Până acum nu cunosc prea mult din acestea, însă pentru ce vine am rezerve suficiente.

M. Antonescu: Domnule g-ral Mardare, dvs. ați spus că județul Argeș este repartizat pentru populația din Moldova.

Care este numărul acestei populații, măcar aproximativ, văzut de dvs. ca intrând în acest program de evacuare?

G-ral S. Mardare: Nu putem da o dată certă, fiindcă s-a stabilit de abia în conferința care a avut loc săptămâna trecută. Cunoaștem ce duce Armata, însă în ce privește populația civilă încă nu cunoaștem.

M. Antonescu: Aproximativ.

G-ral S. Mardare: Cunoaștem situația în ce privește Bucovina. Ni s-a dat cifra de 90.000 oameni, cari urmează să fie redusă; așa s-a spus în Consiliul de Miniștri la care a luat parte și dl. g-ral Dragalina.

M. Antonescu: Cum sunt repartizați conform programului acela?

G-ral S. Mardare: Sunt repartizați în județul Mehedinți, o parte din Gorj și Dolj și, după statistica făcută de organele noastre militare, și pe case.

M. Antonescu: Cum stați cu aprovizionările în Mehedinți, dle g-ral Arbore?

G-ral I. Arbore: În afară de ceea ce există pe județ, care nu este deficitar, am depozitat 225 vagoane grâu, adică peste suficient.

M. Antonescu: Consumația anuală a Mehedinților, în faza actuală, cât este?

G-ral I. Arbore: N-aș putea să vă dau acum datele, dar am ținut seama. Mehedinții nu fac pentru mine o problemă, ci Gorjul, Vâlcea, Argeșul, Muscelul, Făgărașul, Sibiu, Hunedoara și Severinul.

Cerealele sunt suficiente pe teritoriu, iar dacă mă refer la Dolj și la Romanați, care sunt în preajma lor, și Timiș-Torontal, din acest punct de vedere nu constituie o problemă.

M. Antonescu: Vă rog să examinați chestiunea în raport cu Marele Stat Major pentru populația civilă. Dvs. cunoașteți care sunt efectivele Armatei și posibilitățile Armatei, și să examinați și în raport cu populația civilă, pentru că depozitele de cereale și celelalte trebuie făcute în raport și cu acestea.

G-ral I. Arbore: Cu ceea ce am înmagazinat, satisfac toate cerințele unui surplus de populație.

M. Antonescu: Oricărui surplus?

G-ral I. Arbore: Pentru un surplus obișnuit; pentru ceea ce mi-a dat și pentru ceea ce a dat Marele Stat Major: aproximativ 600.000 oameni.

M. Antonescu: Foarte bine. Trecem la Capitală.

G-ral I. Arbore: Ceea ce vreau să remarc este că am clasat acest teritoriu din punct de vedere al cerealelor, al zahărului, al zarzavaturilor uscate, care se găsesc în teritoriu, marmeladă și coloniale.

Ceea ce este în deficiență este materia grasă și, în special, uleiul. Acestea formează o problemă pentru mine, pentru că toate fabricile sunt în Est, și nu am cisterne cu care să fac transporturile.

G-ral Gh. Dobre: Trebuie să facem ceva în această privință.

M. Antonescu: În ceea ce privește cisternele, nu putem să ne împrumutăm de la germani pentru timp de o lună?

G-ral T. Orezeanu: N-au cisterne.

M. Antonescu: Au cisterne și pentru ulei. Vă rog să luați măsuri, ca să le împrumutăm cel puțin pentru o lună.

G-ral C. Pantazi: Dar în ce vom ține uleiul? Nu trebuie să avem butoaie?

M. Antonescu: Domnule g-ral Arbore, ce măsuri ați putea lua, dacă ați avea cisterne? Pentru depozite ați putea face ceva?

G-ral I. Arbore: Pentru o lună sau două aș putea face ceva.

M. Antonescu: Vă rog să examinați și această problemă a transportului grăsimilor și a depozitelor, pentru că, dacă luăm măsurile de evacuare, trebuie să ne gândim la toate.

G-ral I. Arbore: În programul meu intră și ideea de a face depozite cu o capacitate de 3 luni, însă trebuie să am posibilitatea de a face transporturi.

M. Antonescu: Pentru cisterne, dl. g-ral Orezeanu ne va comunica răspunsul până luna viitoare. Este nevoie să dau telegramă la Berlin?

G-ral T. Orezeanu: Nu.

G-ral I. Arbore: În ceea ce privește dispersiunea orașelor, am luat toate măsurile. Pentru București s-a luat măsura ca pentru populația civilă dotarea să se facă prin I.N.COOP, aprovizionându-se toate cooperativele cu tot ceea ce trebuie. În plus, ministerele dispun de economatele necesare.

Până astăzi I.N.COOP-ul și-a executat obligațiunile luate.

M. Antonescu: V-aș ruga ca până luna viitoare să aduceți toate piesele necesare.

G-ral I. Arbore: Am să vi le prezint.

M. Antonescu: Cu brutăriile cum stați?

G-ral I. Arbore: Vă pot spune că pentru București am tot ce îmi trebuie pentru timp de o lună.

M. Antonescu: Ați pus ipoteza unui bombardament greu?

G-ral I. Arbore: Da. Bucureștiul este un oraș care trăiește din afară. Eu am dispersat conservele și zahărul, cum și o parte din coloniale. Restul întâmpină greutăți din partea angroșiștilor.

Transnistria are depozite cuprinzând 217 vagoane, care sunt deja plasate. Este oricând gata să le predea.

M. Antonescu: La ce situație ați ajuns în ceea ce privește depozitățile particulare?

G-ral I. Arbore: Nu există mai mult de 15 zile nici pentru un angrosist.

M. Antonescu: Pentru Galați, Brăila și celelalte porturi, ați luat măsuri de dispersare a depozitelor?

G-ral I. Arbore: Sunt depozite, dar sunt date pentru export.

M. Antonescu: Dar pentru noi?

S. Ghiolu: Sunt mărfuri care reprezintă o valoare mare, dar care, din punct de vedere al unui bombardament, nu au importanță, și sunt materiale curente. Acolo am aranjat ca aceste mărfuri să nu se mai vânduiească în București, ci să intre direct în depozitele din provincie.

M. Antonescu: Mă interesează depozitele de aprovizionare.

S. Ghiolu: Sunt cantități foarte mici.

M. Antonescu: Să nu fie concentrate, de exemplu, la Giurgiu.

S. Ghiolu: Nu vin mărfuri alimentare.

M. Antonescu: În ceea ce privește silozurile de cereale?

G-ral I. Arbore: Acele din Galați și Brăila sunt în curs de încărcare. I.N.COOP-ul încarcă continuu (*sic!*).

M. Antonescu: Calea Ferată, Marele Stat Major și Ministerul Afacerilor Interne sunt obligate să ne informeze ori de câte ori asemenea depozite pot să ajungă să fie primejduite, pentru ca să putem lua măsuri de transport.

G-ral I. Arbore: V-aș ruga să hotărâți asupra celor 217 vagoane de produse alimentare pe care le are Transnistria în București, pe Calea Plevnei.

M. Antonescu: Aci trebuie ca dvs. să luați măsuri. Ce a fost s-a datorat schimbărilor de la conducerea Transnistriei.

Patronajul are vreo nevoie pentru depozite?

M. Stati: La Patronaj am început lucrările.

Al. Bădăuță: Ați binevoit să încuviințați ca școlile să se închidă pe ziua de 8 aprilie.

Este o măsură care ne salvează din multe complicații.

M. Antonescu: De ce o relevați?

Al. Bădăuță: Școlile să ne dea voie să depozităm acolo tot ceea ce trimitem de la București. Trebuie să ne accepte găzduirea, chiar pe timpul cât mai continuă cursurile, și fără ca aceste cursuri să fie întrerupte.

Dl. Vulcănescu este rugat să studieze problema economatelor, împreună cu dl. g-ral Arbore, ca să ajutăm aceste economate, să vedem cum le dispersăm și să facem așa ca ele să fie de un real folos.

Ultimul lucru care prezintă importanță este eludarea Jurnalului Consiliului de Miniștri de către proprietarii de casă, cari spun că trebuie să vină cineva la ei să locuiască în casă.

M. Antonescu: Acest Jurnal a fost modificat recent, așa fel că ori de câte ori aveți dificultăți, vă adresați Ministerului Afacerilor Interne pentru rezolvarea lor.

I. Lapedatu: Am înțeles că Banca Națională rămâne pe loc până la epoca evacuării.

Pentru evacuare se cere, din partea Statului Major, să ducem toate serviciile, toți funcționarii pe cari îi avem, inclusiv familiile lor. Aceasta înseamnă o cifră de 2.600 persoane.

În această cifră nu sunt cuprinse unele servicii foarte importante pe care le avem, printre care fabrica biletelor de bancă, care prin măsurile luate s-a și deplasat și este deja în funcțiune, sau în curs de instalație.

A aduce 2.600 de persoane, vă puteți închipui ce greutate este pentru noi, mai cu seamă că ne dăm seama că, în momentul când plecăm din București, unele din serviciile noastre, prin forța împrejurărilor, nu vor mai avea importanță. Avem o seamă de servicii la care activitatea se reduce foarte mult.

După un calcul făcut de noi, ca să putem continua activitatea băncii, ar fi suficientă a patra parte din personal. Astfel că, dacă vom avea 600 de persoane, inclusiv membrii familiilor, noi vom putea să ne organizăm acolo, să putem continua serviciile noastre.

Pentru că Marele Stat Major ne pune o condiție să ducem toți funcționarii, și aici să ne lăsăm decât personalul necesar pentru paza edificiului și pentru Apărarea Pasivă, credem că ar fi suficient să ducem numai personalul necesar, iar celălalt personal urmând să se evacueze după cum împrejurările îi vor dicta.

M. Antonescu: Aceeași problemă este și pentru celelalte ministere.

Domnule guvernator, în ceea ce privește evacuare la Vest de Olt, noi n-am discutat astăzi această problemă decât numai cu ocazia discuției privitoare la executarea programului de dispersiune.

Chestiunea evacuărilor n-o discutăm astăzi. O vom examina separat.

În ceea ce privește măsurile generale de evacuare, cred că Marele Stat Major este de aceeași părere. Dvs., deocamdată, faceți evacuarea funcționarilor așa cum credeți și în cadrul principiilor stabilite.

I. Lapedatu: Noi nu facem nimic până când nu se dă ordin de evacuare.

M. Antonescu: Rămâneți la principiul aplicabil tuturor ministerelor.

Dacă vreți ca un serviciu – să zicem serviciul de control al biletelor – să se deplaseze în altă parte, în acest caz dvs. sunteți liberi să dispuneți trimiterea acestui serviciu.

Deocamdată, însă, nu se pune problema evacuării, deci nici problema executării acestei măsuri pentru Banca Națională, cum nu se pune nici pentru Stat.

Prin urmare, dle Lapedatu, rămâne precizat. Deocamdată nu se discută problema evacuării. Când se va discuta problema evacuărilor, vom vedea în ce măsură Banca Națională va fi evacuată sau nu, după cum vor fi evacuate și alte departamente. Până atunci nu putem să vă punem un principiu, pentru că dvs. nu veți avea obligația de evacuare.

C. Stoicescu: Noi rechiziționăm case pentru aceasta, unde suntem destinați. Și una este să rechiziționezi pentru 6.000 de oameni, alta este să rechiziționezi pentru 2.600.

M. Antonescu: Problema care se pune pentru Banca Națională, se va pune pentru tot Statul Român.

C. Stoicescu: Trebuie să știm ce facem.

M. Antonescu: Deocamdată, vreți să vă evacuați, evacuați-vă; nu vreți, n-o faceți.

Depinde de dvs. Stabiliți dvs., și Marele Stat Major se va pune de acord cu dvs. Discutați cu Marele Stat Major; arătați care sunt serviciile și persoanele ce trebuie evacuate.

Aceeași dispoziție se aplică și departamentelor.

G-ral S. Mardare: Noi suntem încântați ca o instituție să plece cu un număr mai mic de funcționari, fiindcă ne cere mai puțină încartiruire. Dar problema se pune pentru plusul de funcționari cari rămân în București. Ce devin ei? Cine îi evacuează?

I. Marinescu: Trebuie asigurată rezerva viitoarei funcționări.

M. Antonescu: Eu nu fac filozofie în materia aceasta, nu pun principii rigide și imuabile.

Deocamdată rămâne acest principiu: se stabilește de fiecare instituție și de fiecare autoritate, în înțelegere cu Marele Stat Major, care sunt serviciile și personalul susceptibil și necesar să fie evacuat în faza actuală. Mai târziu, vom examina situațiile care se vor crea. Nu fac nici un fel de angajament, pentru că nu știu care vor fi situațiile militare.

În cursul acestei săptămâni, fiecare din departamente este obligat să-și întocmească programul definitiv, și să-l comunice Marelui Stat Major, de serviciile pe care le dispersează și serviciile care înțeleg să rămână în București, precum și numărul membrilor de familie care urmează să iasă din București.

Trebuie comunicat până vineri seara, și dvs. veți atrage atenția la conferința viitoare care sunt departamentele sau instituțiile care n-au transmis programul și dacă aveți observații de făcut asupra programelor.

Începând de luna viitoare, fiecare departament, în afară de departamentele Armatei, își expune programul de evacuare pe care l-a adoptat, prin dl. ministru respectiv; care sunt măsurile luate, ce s-a executat pentru evacuările de arhive, ce s-a executat pentru evacuările de persoane, care este programul pe care l-a trimis Marelui Stat Major, care sunt problemele speciale, cum este, de pildă, problema clinicelor sau a spitalelor sau a serviciilor de ajutor la Ministerul Sănătății, sau problema evacuărilor pentru spitale, pentru materialul de laboratoare și celelalte, ce măsuri ați luat pentru constituirea depozitelor necesare etc.

Luna viitoare, dacă dl. ministru de Interne poate să ne dea unele îndrumări generale, privitoare la evacuările de populație, și măsurile generale și procedura practică. I-aș ruga s-o facă, pentru ca să știe d-nii miniștri ce ajutor mai pot să mai aibă de la Ministerul de Interne.

De pildă, ați văzut că astăzi nu erau în curent unele departamente cu modificarea Jurnalului de Miniștri.

De asemenea, aș vrea ca dl. ministru Ghiolu să ne arate ce măsuri au fost luate pentru evacuările întreprinderilor, prin întreprinderi înțeleg tot ce privește economia națională, în linii generale, ca să vedem dacă mai este nevoie de anumite măsuri, fiindcă particularii totdeauna așteaptă ajutor. Și dacă pentru organele de Stat sunt atâtea greutăți, cu atât mai mult vor fi pentru particulari. Apoi alte instituții, Creditul Industrial, Binag-ul; măsuri de evacuare în legătură cu aceste instituții, care sunt legate și de Stat, nu numai de economia națională, sau de sistemul financiar.

Ce măsuri s-au luat acolo și ce program se execută de Economia Națională în această privință?

Dacă până luni sunt încă greutăți pentru măsurile privitoare la Capitală, rog pe dl. g-ral Rășcanu să mi le semnaleze.

Până luna viitoare aș dori ca Comandamentul (*sic!*) Apărării Passive, împreună cu Propaganda, să înceapă deja acțiunea de lămurire în genul de care am vorbit, ca să avem primele rezultate în această privință.

Cred că această coordonare este necesară. În orice caz, a hotărât-o dl. Mareșal, și este singura măsură care, în împrejurările actuale, poate să umple răspunderile pe care le avem cu toții și să libereze pe dl. Mareșal Antonescu de răspunderea de a purta și aceste griji, privitoare la executarea evacuărilor și la măsurile de luat, mai ales pentru autoritățile de Stat sau pentru populația civilă.

Firește, celelalte probleme, militare, rămân organelor militare.

Dacă vreunul din dvs. mai are vreo cerere urgentă sau de făcut vreo propunere pentru luni, voi ruga s-o facă acum.

S. Ghiolu: În legătură cu evacuarea funcționarilor, departamentele care rămân vor avea funcționari. Familiile acestor funcționari, dacă vor să se evacueze, să se poată duce în zona de dispersiune, pentru că, punându-se chestiunea la noi, s-a spus: deoarece departamentul se evacuează la Sinaia, familia se duce să se plimbe.

M. Antonescu: Sunt rezervate zone pentru fiecare departament; dar aceste zone sunt rezervate nu numai pentru serviciul public și funcționarii respectivi, dar și pentru instalarea familiilor lor.

Prin urmare, măsura, pe departamente, este că chiar (*sic!*) la departamentele sau instituțiile unde există funcționari cari sunt obligați să rămână în București, măsurile de evacuare pentru familiile lor sunt obligatorii, nu facultative, pentru că dl. g-ral Vasiliu, cu drept cuvânt, așteaptă să se ia măsuri efective de ieșirea populației din București; și dacă noi nu mergem, familiile trebuie să plece.

G-ral D. Popescu: Care este sancțiunea, dacă nu pleacă?

M. Antonescu: Fără sancțiune.

Lăsați principiul obligativității. Dacă punem facultativ, nu pleacă nimeni. Spuneți obligatoriu, ca să ne asigurăm plecarea a cel puțin jumătate din familii, ale celor cari au mijloace. Vom vedea mai târziu dacă, în raport cu situația de apărare, va fi necesar să creăm obligația aceasta pentru toate familiile.

În ce privește principiul, nu cred că funcționarul care are îndatorirea să rămână în București trebuie să primească și corelativul obligației Statului de a-i păstra familia, pentru că un funcționar în București, în asemenea perioadă de risc, este în serviciu comandat; și funcționarul însuși are datoria să-și ocrotească familia și copiii și să și-o trimită în afară din București.

Cantinele pe care le-am creat, restaurantele Consiliului de Patronaj și, la nevoie, ajutoarele pe care le vom da vor complini aceste nevoi. Dar dacă noi, Statul, dăm exemplu și organizăm rămânerea în București a familiilor de funcționari, cum vreți să ne urmeze populația civilă ca să se depărteze de București?

Atunci, acesta trebuie să fie principiul în practică, și sancțiunile le vom vedea ținând seamă de împrejurări.

S. Ghiolu: A doua chestiune, în legătură cu evacuările din Bucovina și Basarabia.

S-a spus că aceste operații de evacuare se consideră ca și începute. Marele Stat Major trebuie să dea ordinele necesare.

M. Antonescu: Dl. g-ral Mardare spune că ordinele sunt date.

S. Ghiolu: Pentru fabrici, nu.

G-ral S. Mardare: Guvernămintele au ordin de execuție, pe baza ordinei de urgență pe care ați stabilit-o dvs.

M. Antonescu: Lunea viitoare d-nii guvernatori iau parte la această conferință. Să vină, însă, de luni de dimineață în București, pentru ca, împreună cu Ministerul Economiei Naționale, cu Ministerul Înzestrării și cu Marele Stat Major, să fie cercetat programul și să ne semnaleze tot ce rămâne încă de revizuit în acest program. Pentru că iată situația: Marele Stat Major spune că ordinele sunt date, iar dl. g-ral Dobre și dl. Ghiolu spune că nu sunt date.

G-ral Gh. Dobre: Poate să fie date, dar nu le știm noi.

S. Ghiolu: Să precizez, căci s-ar putea să fim de acord.

Știm că sunt câteva întreprinderi, din cele care sunt în urgența întâi, care au primit ordin să înceapă evacuarea; cele care nu mai lucrează și, deci, pot fi evacuate, fără a periclita viața economică.

Însă, în urgența întâi sunt o serie de întreprinderi dintre care unele lucrează. Deci, dacă se aplică principiul de evacuare, îl aplicăm la toate întreprinderile prevăzute în urgența întâi și, deci, și la fabricile care lucrează și oprim viața economică, sau numai asupra aceloră în privința cărora am căzut de acord?

M. Antonescu: Astăzi, înainte de această conferință, d-nii g-rali Mardare și Enescu m-au pus în curent cu lucrările Marelui Stat Major și ale Comandamentului în această privință.

Vă rog ca luni, la ora 5, înainte de conferința de la ora 6, să veniți și dvs., cu guvernatorii, cu Marele Stat Major, cu d-nii g-ral Enescu și amiral Gheorghiu, ca să vedem tot ce s-a făcut, ce nu este coordonat până acum și măsurile practice pe care trebuie să le luăm.

M. Stati: Domnule prim-ministru, o chestiune care comportă o soluționare urgentă este aceea a asistenței eventualilor sinistrați.

S-a făcut un program, s-au stabilit organele care vor concura la această acțiune; însă, în ultimele zile au survenit schimbări, care nu au fost încă definitivare și care au împiedicat să se continue lucrările de executare.

M. Antonescu: Schimbări, aduse de cine? De care organe?

M. Stati: De organele conducătoare ale acestei acțiuni. Bănuiesc că Marele Stat Major; pentru că dl. col. Cărbunescu, care concură la această acțiune împreună cu Consiliul de Patronaj, mi-a comunicat încă de la 22 februarie să opresc orice fel de măsură de executare a programului, care era definitiv la acea epocă, pentru că se studiază o redistribuție a zonelor atribuite organelor care concură: Armata, organizația Consiliului de Patronaj, dl. col. Cărbunescu, sau altcineva.

Vă rog să puneți în prima ordine de urgență și rezolvarea acestei probleme, care pentru mine pare esențială.

Col. D. Dămăceanu: Se rezolvă direct între Comandament și Consiliul de Patronaj.

M. Antonescu: Eu semnez un lucru. Mi-ați dat, pentru Ministerul Afacerilor Streine, o anumită zonă de dispersiune, și nu este ușor să plasezi pe șefii de misiuni și legațiile streine.

După aceea, tot dvs., Marele Stat Major, mi-ați făcut o adresă, să cedez o parte din imobilele din această zonă, pentru Consiliul de Patronaj.

Dacă faceți zonele, și tot dvs. le modificați, de ce le mai faceți atunci?

Dacă la cererea fiecăruia se modifică programul, atunci nu mai este vorba de un program fix.

Astăzi Ministerul Afacerilor Streine este victimă, dar mâine Consiliul de Patronaj se poate duce în altă localitate și acolo să intervină o altă autoritate la Statul Major ca să i se cedeze din depozitele sau zonele Consiliului de Patronaj.

Eu cer să se definitiveze aceste zone de dispersiune, nu într-un înțeles rigid, ci într-un înțeles minimal.

Dacă într-o regiune de depozite sau de mari construcții a fost destinată pentru Consiliul de Patronaj o parte, să rămână acestui Consiliu zona și să nu mai combinăm cu alte depozite.

Ceea ce vreau este *stabilitate*.

Și atunci vă rog ca, în afară de dispozițiile pe care le-a primit Patronajul, zonele de dispersiune să rămână pe deplin fixate.

Domnilor, astăzi a fost o conferință de indicațiuni generale și pentru ca să stabilim o serie de norme comune vă rog ca la conferința viitoare fiecare departament să vină și să arate măsurile luate, și mai ales măsurile de care mai are nevoie.

Vă mulțumesc.

Ședința se ridică la ora 21,30.

Stenografi: S. Mihail și N. Dumitrescu

▼
D.A.N.I.C., fond P.C.M., Cabinetul Ion Antonescu, ds. 228 (fost 229)/1944, f. 740-820

9. 1944 martie 8. Se discută despre: evacuarea din Basarabia; lipsa creditelor în agricultură, viticultură și exploatarea forestiere; dreptul evreilor asimilați cu românii de a folosi aparate de radio-recepție; buna funcționare a instituțiilor de asistență medicală; situația scontului Băncii Naționale pe luna ianuarie 1944 etc.

ȘEDINȚA CONSILIULUI DE MINISTRI

de miercuri, 8 martie 1944, ora 11

Ședința se deschide la ora 11, sub președinția dlui **Mareșal Ion Antonescu**, Conducătorul Statului.

Participă domnii: <**prof. Mihai Antonescu**, vicepreședintele Consiliului>; **prof. I. Petrovici**, ministrul Culturii Naționale; **g-ral D. Popescu**, ministrul Afacerilor Interne; **dr. Petre Tomescu**, ministrul Muncii, Sănătății și Ocrotirilor Sociale; **I. Marinescu**, ministrul Justiției; **g-ral C. Pantazi**, ministrul de Război; **g-ral Gh. Dobre**, ministrul Înzestrării Armatei; **Al. Neagu**, ministrul Finanțelor; **I. Marian**, ministrul Agriculturii și Domeniilor; **Atta Constantinescu**, ministrul Lucrărilor Publice și Comunicațiilor; **I. D. Enescu**, subsecretar de Stat al Muncii; **g-ral Gh. Jlenescu**, subsecretar de Stat al Aerului; **Mircea Vulcănescu**, subsecretar de Stat la Ministerul Finanțelor; **prof. I.C. Petrescu**, subsecretar de Stat al Școalelor; **g-ral C. Vasiliu**, subsecretar de Stat la Ministerul Afacerilor Interne; **Petre Strlihan**, subsecretar de Stat la Ministerul Afacerilor Interne; **Ing. Stavri Ghilolu**, subsecretar de Stat al Industriei, Comerțului și Minelor; **g-ral N. Șova**, subsecretar de Stat al Marinei; **g-ral I. Arbore**, subsecretar de Stat al Aprovizionării; **Ovidiu Vlădescu**, subsecretar de Stat al Româнизării; **C. Stolcescu**, administrator delegat la B.N.R.; **Gh. Mînescu**, directorul general al I.N.COOP-ului; **M. Gr. Romașcanu**, comisar general al Prețurilor.

Mareșal M. Antonescu: Domnilor, continuăm opera de evacuare din Nordul Basarabiei și vă aduc la cunoștință că am evacuat, de la 10 ianuarie până la 5 martie, jumătate din ceea ce am proiectat să evacuăm, adică 30.000 vagoane din cca 60.000 vagoane. În această cifră intră cantități masive de cereale, pe care vrem să le scoatem din Basarabia.

Atrag atențiunea Băncii Naționale și Ministerului de Finanțe asupra acestei probleme, care este extrem de delicată. Căile Ferate au posibilitatea să mărească transporturile zilnice și dacă va fi nevoie voi face transporturi militare masive.

Căile Ferate au posibilitate să sporească transporturile zilnice cu 960 de vagoane. Vă dați seama că această cifră depășește orice record pentru Țara Românească, pentru că prin acest spor vom ajunge de la un transport zilnic de 6.000 vagoane la 7.000 vagoane pe zi. S-au făcut eforturi considerabile în această epocă grea prin care trecem.

Oricare ar fi situațiunea, eu vă recomand să continuăm activitatea noastră cu o energie sporită, să nu ne lăsăm influențați de evenimente, căci toate acestea vin în favoarea dușmanilor noștri.

Astăzi dimineață am discutat cu dl. Mihai Antonescu situația politică internațională sub toate aspectele ei și am ajuns la concluziunea că este o imposibilitate ca lumea aceasta să nu se dezmeticească și să vadă care este pericolul adevărat, care amenință civilizația și ordinea viitoare de viață a omenirii. Deci, trebuie să se ajungă la o soluțiune de înțelegere pentru a se curma această situațiune în care se zbate lumea.

G-ral Gh. Dobre: Domnule Mareșal, este cheștiunea cerealelor în legătură cu Banca Națională și cu Ministerul de Finanțe.

Mareșal I. Antonescu: Aci se pune problema creditelor. Mi se spune din toate părțile că nu se dau creditele necesare. Nu vreau să se repete același lucru care s-a întâmplat cu Transnistria, cu Hotin și cu Soroca, și să rămână acolo cantități importante de cereale, pentru motivul că nu avem posibilități să valorificăm rezervele de cereale, pe care să le exportăm în Germania.

Sunt cantități mari de cereale care se găesc la țărani. Două sunt cauzele care ne-au împiedicat să facem lucrul acesta, dintre care cea mai esențială este a creditelor și a doua este faptul că s-a luat hotărârea să se dea țăranilor și producătorilor de cereale, bonuri. Eu am spus că această măsură, de a se da bonuri, nu va da rezultate bune. Dvs. ați pus mare preț pe această modalitate de colectare a cerealelor, dar eu am fost sceptic de la început.

Am avut ieri o conferință cu dl. Minescu și d-sa mi-a spus ca să ridicăm aconturile de la 20 la 50%. Eu sunt dispus să ridic aconturile de la 20 la 50%, dar nici această măsură nu va da rezultate mai cu seamă la țărani.

Țăranii sunt înclinați să-și asigure existența lor în timpuri de restriște, pentru ca să poată să dureze. În primăvara anului 1941, când am zburat cu avionul, am văzut în județul Ialomița, din loc în loc, săpături, gropi. Aceste săpături erau făcute la marginea drumului, la colțurile locurilor de arătură și am căutat să văd pentru ce au făcut aceste găuri și am constatat că erau făcute pentru ca să adăpostească cerealele, pentru ca să le ascundă.

Probabil că operațiunea aceasta o fac și ceilalți țărani din țara noastră, și cei din Nordul Moldovei și al Bucovinei, cum au făcut și țăranii din Transnistria. Aceasta este o înțelepciune a țăranului nostru care a făcut să rămânem agățați de stânca românească.

Cheștiunea creditelor trebuie rezolvată imediat, nu vreau să se mai repete greșelile care s-au făcut în alte ocazii și să nu ni se spună că se dă moneda peste cap, căci ce folos dacă va fi aur în Banca Națională și hârtie și nu vom avea hrana necesară, să nu vină alții să ne dea peste cap cu tot aurul din Banca Națională.

Eu am scos bani din alte părți, deși am fost criticat, tocmai pentru ca să nu fac apel la Banca Națională, bani pe care i-am întrebuințat pentru valorificarea cerealelor, care au servit la finanțarea operelor sociale și la o serie întreagă de alte lucrări importante. Acești bani, desigur, se vor da înapoi.

Acum avem peste un miliard, aproape două miliarde, strânși de la evrei. Ni s-a adus la cunoștință că „Rogifer”-ul se găsește în oarecare dificultăți, că nu poate continua fabricația din cauză că nu-și poate procura materia primă. Noi nu putem să întârziem fabricația și atunci am întrebat pe dl. col. Davidescu de ce sumă are nevoie „Rogifer”-ul, pentru a vedea care este soluțiunea și de unde să scoatem acești bani. Mi

s-a spus că are nevoie de 3 până la 500 milioane, pe care trebuie să-i avansăm cu titlu de împrumut și, îndată ce finanțele vor fi în măsură să restituie banii, se vor restitui.

Contăm pe suma de aproape două miliarde lei, bani strânși de la evrei, dintre care un miliard este suma strânsă pentru ajutorarea evreilor. Voi lua și din această sumă, dacă va fi nevoie, pentru ca să înființăm această operațiune, de o așa de mare importanță. Nu putem să fim surprinși de evenimente, chiar dacă va fi nevoie ca aceste cereale să le ducem înapoi. Mai bine să fie nevoie să le ducem înapoi, decât să rămânem fără ele.

Trebuie să hotărâm ridicarea sconturilor de la 20-50%, pentru ca astfel să putem cumpăra mai mult. Cumpărați, însă, în raport cu transporturile. Cele 1000 de vagoane, care sunt colectate, le dăm la export pentru Germania, însă nu pe la Nord, ci le aducem la Dunăre, pentru ca să meargă pe Dunăre în sus cu șlepurile; îi vor costa mai scump, însă situațiunea militară este creată de ei.

C. Stoicescu: În ceea ce privește plata cerealelor cu bonuri, eu cred că această plată va putea merge la marii proprietari, nu la micii proprietari. Marii proprietari mi-au cerut chiar în scris să le plătim cu bonuri. Desigur că micii proprietari trebuiesc să fie plătiți în numerar. După câte știu, nu sunt decât două ceasuri, de când am discutat că Cooperația (*sic!*) mai are câteva sute de milioane bani disponibili.

Gh. Minescu: Avem 200 milioane.

Mareșal I. Antonescu: Câte zeci de mii de vagoane aveți de ridicat?

Gh. Minescu: Cca 64.000 vagoane.

C. Stoicescu: Faptul că există încă 200 milioane denotă că nu s-au întrebuințat banii, că mai sunt disponibilități.

Mareșal I. Antonescu: D-ta, dacă ai în buzunar câteva mii de lei, cheltuiești toți banii până la ultima centimă, sau trebuie să-ți ții și o rezervă?

C. Stoicescu: Mai sunt și alte mijloace de finanțare, pe care le-am discutat, între care este exportul în Germania, pentru care s-au cumpărat cantități considerabile.

Mareșal I. Antonescu: N-au depus banii încă germanii.

Al. Neagu: Au depus. Dl. Minescu nu ne întreabă.

Gh. Minescu: Nu mi s-a spus nimic.

Mareșal I. Antonescu: Eu discut pe lucruri precise.

C. Stoicescu: Sunt cumpărături mari care se fac din Nordul țării.

Mareșal I. Antonescu: Va trebui să punem la dispoziție două miliarde lei pentru această operație, pentru că, în felul acesta, ajutăm și Ministerul de Finanțe. Voi lua bani din acest fond, de la evrei, și voi da suma necesară „Rogifer”-ului, pentru ca să cumpere materia primă și să treacă imediat la fabricație. Nu admit întârzieri în fabricație. Vă rog să lucrați în acord. Eu n-am dormit astă-noapte, frământându-mă pentru toate aceste probleme. Erau alți președinți de Consiliu cari căscău, dormeau și când venea cineva să-i întrebe de o anumită chestiune, îl trimitea: „Du-te la fratele cutare”, nu făceau absolut nimic, iar noi ne frământam zi și noapte, eu plec la 10½ seara de aci, îl aștept pe dl. Mihai Antonescu să se dea jos și să stăm de vorbă asupra tuturor chestiunilor, ne zbatem pentru țara aceasta, ca s-o salvăm.

Chestiunea aceasta a creditelor m-a enervat prea mult, suntem în anumite împrejurări în care nu putem să întârziem. Câte vagoane de cereale sunt de ridicat și câte vagoane de porumb sunt de ridicat?

Gh. Minescu: 64.000 vagoane cereale, numai porumbul reprezintă 30.000 vagoane.

Mareșal I. Antonescu: Porumbul reprezintă 30.000 vagoane, dacă punem la 200.000 lei vagonul, înseamnă că este nevoie de 6 miliarde lei, numai pentru porumb. Dacă se fac transporturi masive, de 5.000-6.000 vagoane pe zi sau și mai mult, înseamnă că într-o lună de zile se vor transporta 15.000 vagoane pe lună, înseamnă că în două luni de zile trebuie să primească această finanțare, trebuie să se pună la dispoziție creditele necesare, chit că le vom duce înapoi; preferăm să le ducem înapoi, pentru că nu vom lăsa populația să moară de foame, dar aceste măsuri, la momentul de față, trebuiesc luate, ele fiind măsuri de prevedere.

S-au luat măsuri de către Ministerul de Agricultură pentru a se intensifica la maximum producția agricolă și, în același timp, să se facă depozite de cereale pentru că nu știm care va fi situațiunea și noi trebuie să asigurăm hrana populației pentru anul în curs. Dacă va fi nevoie, vom trece chiar la raționalizarea pâinii, mai aștept câțva timp, pentru ca să văd care sunt disponibilitățile noastre. Vă anunț că voi trece la raționalizarea tuturor alimentelor de primă necesitate, pentru ca să asigurăm existența populației noastre pentru anul viitor, în cazul când elementele climaterice vor fi defavorabile pentru agricultura noastră și producția ar fi astfel diminuată. Până nu vom vedea care va fi producția de fructe, nu vom da nici din marmeladă, pentru ca să avem un stoc necesar pentru anul viitor.

Am cerut să se dea o dezvoltare mare grădinilor de zarzavat, pentru a avea legumele necesare. În vizitele pe care le-am făcut în țară, am văzut că Armata a organizat grădini de zarzavat în condițiuni optime. Vreau ca și pentru anul acesta să se intensifice la maximum culturile de zarzavat.

Agricultura are nevoie de credite, acum, imediat, în interval de o lună de zile, pentru că altfel este prea târziu. Vom da unelte, tractoare și tot ce avem la Armată, care ne-au venit din Transnistria, numai să se facă aceste culturi la maximum. În afară de aceasta, însă, va trebui să dăm și credite.

Ce au depus nemții?

Al. Neagu: 70 milioane franci elvețieni, adică două miliarde, contravaloarea acestor franci elvețieni, 5 miliarde credite în bănci, în total 10 miliarde și ceva sunt disponibilitățile până la 1 aprilie.

Mareșal I. Antonescu: Nouă ne trebuie vreo 14 miliarde.

Al. Neagu: De fapt, cumpărările merg într-un ritm mai lent decât posibilitățile de finanțare. În momentul de față aceasta este realitatea.

Gh. Minescu: Cinci miliarde este numai mazărea.

Al. Neagu: În cumpărările germane intră și mazărea.

C. Stoicescu: Mazărea se cumpără din toată țara.

Mareșal I. Antonescu: Trec acum la a doua latură a problemei. Primesc din toate părțile plângeri de lipsa totală de credite pe care o întâmpină agricultura, viticultura, și cei cari fac exploatarea forestieră.

În ceea ce privește agricultura, criza provine din faptul că nu s-au putut valorifica produsele din cauze cunoscute. Trebuie să găsim, însă, o soluțiune pentru acordare de credite proprietarilor mijlocii. Nu s-au dat credite decât într-o măsură

foarte mică micilor proprietari. Pentru aceștia, creditele vin din propria valorificare a produselor lor, își vând grâu și celelalte produse, și acela este creditul lui. Proprietarii mijloicii și mari trebuie să primească credite (*sic!*).

Viticultura nu a primit creditele pe care noi le-am hotărât; de doi ani de zile am discutat cu dvs. această chestiune și am ajuns la concluzia că trebuie să dăm viticulturii oxigenul necesar pentru ca s-o punem pe picioare, căci ea reprezintă o imensă valoare națională.

Am deschis 200-300 milioane credite și nu s-au plătit din aceste credite decât 30 milioane. De ce, dle Stoicescu?

C. Stoicescu: Banii stau la dispoziție.

Mareșal I. Antonescu: Da, banii stau la dispoziție, însă se pun condițiuni imposibile.

C. Stoicescu: Am discutat cu dl. Alexandrescu, președintele Institutului de Credit Agricol, erau de față și dnii miniștri, și i-am spus să utilizeze aceste credite.

Mareșal I. Antonescu: Atunci, dl. Alexandrescu este de vină. Banca Națională spune că a pus credite la dispoziție, viticultorii se plâng că nu primesc aceste credite, atunci însemnează că intermediarul este de vină că nu funcționează creditul și atunci dl. Alexandrescu să fie dat de o parte. Nu este admisibil ca să se deschidă credite în valoare de 300 de milioane și timp de 2 ani să nu primească decât 30 milioane.

C. Stoicescu: Sunt viticultori cari au întinderi mici, cari cer să le dăm credite pentru replantare, să lucreze via, s-o dezgroape, în timpul anului, când nu se fac aceste munci, dar aceasta pentru că au nevoie de credite pentru ca să-și facă alte treburi.

Mareșal I. Antonescu: Domnule Stoicescu, anul trecut nu s-a dezgropat via, acum doi ani nu s-a dezgropat via? De ce s-au dat credite numai 30 milioane din cele 300 milioane care au fost deschise pentru viticultură?

Eu cunosc situația, sunt băiat de viticultor, tatăl meu a avut vie și știu că viticultorii lucrează în pagubă, atunci când nu-și completează via, nu replantează părțile din vie care au fost distruse, pentru că se depune aceeași muncă, să fac aceleași cheltuieli. Dacă, de pildă, un viticultor are un pogan de vie și dacă numai 50% sau 30% este plantată, veniturile lui sunt cu 30 sau 50% reduse, nu mai este rentabilă via, și atunci trebuie să facă această replantare și pentru această replantare este nevoie de credite.

C. Stoicescu: Depinde de interpretările pe care le fac acei ce sunt chemați să distribuie aceste credite. Sunt și multe formalități de îndeplinit. Evident, sunt dificultăți, însă banii stau la dispoziție.

Mareșal I. Antonescu: Sunt și printre viticultori oameni cari caută să profite de aceste credite, fără să fie în drept. Eu știu cine a agitat chestiunea conversiunii, cum s-a ajuns la ea. Fapt este, însă, că de abia s-au dat 300 milioane credite, dintre care nu s-au acordat decât 30 milioane pentru o bogăție națională care reprezintă zeci de miliarde. Dacă s-au acordat numai 30 milioane credite din totalul de 300 milioane credite, cât a fost deschis pentru viticultură, asta înseamnă că este ceva putred la noi în țară.

A. Constantinescu: În țară la noi avem 150.000 ha viță nobilă și la această întindere se întrebuințează aproximativ 600 vagoane de piatră vânăta și numai valoarea pietrei vinete pe an, dacă ținem seama că kilogramul costă 150 lei, asta însemnează

peste un miliard lei anual. Deci, piatra vântă reprezintă, ținând seamă de prețurile de astăzi, aproximativ 10% din capitalul investit în viticultură. Viticultura are nevoie de aproximativ un miliard pe an. Nu se dau credite nici măcar pentru procurarea acestei pietre vinete, nu mai vorbesc de necesitățile de credit pentru celelalte munci. Trei sute de milioane, cât s-a deschis drept credit pentru viticultură, este prea puțin pentru nevoile ei. Ar fi fost mult mai bine să constatăm câteva zeci de milioane creanțe dubioase decât să constatăm că s-au dat numai 24 milioane credite pentru viticultură, când viticultura reprezintă zeci de miliarde pentru economia națională. Dacă se intensifică această cultură a viei și încasările Statului se măresc.

De aceea, trebuie să fie luate măsuri pentru ca măcar acest credit care s-a deschis pe seama viticulturii să fie pus la dispoziția acelor cari au nevoie de credite.

M. Antonescu: Din anul 1941 și până acum regimul viticulturii este într-o permanentă carență, întâmpină mari dificultăți de credit. Problema trebuie soluționată, însă, nu în cadrul dreptului comun, pentru că viticultura are o situație cu totul excepțională din cauza condițiilor costisitoare ale producției, de care a vorbit și dl. ministru Atta Constantinescu.

În afară de aceasta, prețurile producției nu sunt remuneratorii totdeauna, prețurile au scăzut foarte mult din cauza concurenței europene. Prețurile produselor noastre viticole sunt socotite de către germani mult prea ridicate, aceasta datorită faptului că germanii au reușit să mențină în Franța, dintr-o infinitate de motive, prețuri foarte joase la produsele viticole.

Prețul vinurilor noastre sunt cele mai ridicate și germanii nu vor să cumpere de la noi. Am depus mari stăruințe cu ocazia negocierilor cu Germania, însă dl. ministru Clodius a invocat motivul prețurilor ridicate la vinurile noastre. După multe discuțiuni, am ajuns la înserarea unei clauze, care este aproape facultativă în ceea ce privește cumpărarea vinului din țara noastră, cumpărare care se va face numai în măsura disponibilului de lei. În asemenea condiții este foarte greu să ne așteptăm la cumpărături de felul acesta din partea germanilor.

În viticultură și riscurile sunt mai mari decât în oricare ramură de producție agricolă din țara noastră. Viticultorii sunt încărcăți de datorii, sarcinile sporesc în fiecare an datorită acestor greutăți de producție și a prețurilor neremuneratorii. Din cauza aceasta și producția este costisitoare, mai costisitoare decât la alte producții. Datorită faptului că prețurile nu sunt remuneratorii, viticultorii nu ajung niciodată să-și acopere cheltuielile de producție, nici nu au posibilitatea să-și creeze un minimum de capital, ci acumulează, datorită acestui circuit, mereu sarcini financiare. Viticultura românească are nevoie de credite și această problemă trebuie să-și găsească o soluționare cât mai grabnică.

Soluțiunea nu poate fi găsită decât în mijlocul de credit de la Stat, însă nu pe baze obișnuite. Se deschide, de pildă, un credit de 300.000.000 lei, care este pus la dispoziția viticultorilor, nu după regulile dreptului comun, ci să fie o operațiune de asanare. Acordarea de credite viticultorilor trebuie să țină seamă de condițiunile actuale ale producției și ale prețurilor neremuneratorii ale viticulturii.

Dacă dvs., însă, socotiți că în împrejurările actuale Statul nu poate să-și ia o astfel de sarcină, de a face o mare operațiune de asanare a viticulturii, atunci, Domnule

Mareșal, cred că, măcar în mod provizoriu, trebuie făcut ceva. După cum în materie de sarcini ale proprietăților avariate de cutremur, am venit cu o anumită soluțiune, pe care dvs. o cunoașteți, derogând de la sistemul pe care îl respect, pentru că îl consider esențial pentru credit, pentru proprietate și, deci, pentru liniștea Statului, acel al garanțiilor reale.

Trebuie să derogăm și în aceste împrejurări de la principiul garanțiilor reale, a ipotecilor și gajului, așa cum am făcut pentru proprietățile avariate de cutremur. Atunci am găsit proprietățile imobiliare gravate de foarte multe sarcini. A venit cutremurul, proprietățile, averea imobiliară urma să fie distrusă pentru că proprietarii nu găseau bani pe care să-i împrumute pentru ca să facă reparație, întrucât imobilele erau deja grevate de alte sarcini.

Proprietarii, negăsind bani să împrumute pentru ca să facă reparațiuni la imobile, în modul acesta se distrugea obiectul garanției, distrugându-se nu putea să mai acopere creanțele. Atunci, am venit cu un regim derogatoriu de la Codul Civil și de la principiile privilegiilor garanțiilor ipotecare și am creat un drept de împrumut cu acest scop limitat al reparațiunilor, pe care l-am sustras de la sistemul obișnuit al garanțiilor. În felul acesta am înlesnit posibilitatea proprietarilor să-și facă reparațiuni la imobilele avariate de cutremur, dar, în același timp, prin această operațiune, am asigurat mai departe existența unei garanții pentru sarcinile deja existente.

Ținând seama de greutatea actuală, trebuie să examinăm această situațiune și să venim cu o soluțiune cât se poate de bună.

Banca Națională a pus credite la dispozițiunea viticulturii, dar Instituțiunea care distribuie aceste credite pune proprietarilor viticoli o serie întreagă de condițiuni: să dovedească valoarea proprietății, să dovedească ce datorie are și dacă proprietarul nu poate să dovedească toate aceste date, nu i se acordă creditul. Banca Națională poate să fie sinceră în intenția ei atunci când deschide credite, însă în practică ele să nu ajungă la producători.

Și atunci, singura soluție este să venim cu un regim juridic, – și aș ruga pe dl ministru de Finanțe, pe dl g-ral Dobre, pe dl Costin Stoicescu și pe dl ministru Marinescu să examineze această situație și să vadă care sunt criteriile derogatorii de la sistemul garanțiilor obicinuite, fie garanții imobiliare, cum sunt ipotecile, fie altfel de garanții, gajuri sau altele, privitoare la recoltă –, să se creeze un regim de scurtă durată, pentru durata aceasta a războiului, cu care în modul acesta să venim în sprijinul viticultorilor, fiindcă altfel, orîșce alte dispozițiuni de ordin principal nu vor duce în practică la sprijinul viticulturii.

Mareșal I. Antonescu: Noi constatăm că am deschis un credit de 300.000.000 lei, care n-a fost utilizat. Este inadmisibil să credem că acești proprietari de vii, cari fac atîta apostolat – au și o activitate remuneratorie, dar sunt și pasionați pentru viticultură – folositor țării, să nu poată să ridice acești bani. Ei au nevoie nu de 300.000.000 lei, ci de sume mult mai mari, așa cum a spus dl ministru Atta Constantinescu; este o evidență, e inutil să mai discutăm.

Tot ceea ce a spus dl Mihai Antonescu în ceea ce privește vinul este exact: n-avem posibilitatea să vindem. Franța, țară mare producătoare de vinuri, este supusă

unui regim de exploatare la sânge în folosul Germaniei, care nu mai găsește util să cumpere vin din alte părți.

Foarte bine, dacă așa se întâmplă cu viticultura, să trecem la o altă chestiune: exploatarea lemnului. Lemnul este aur astăzi, iar creditul forestier nu funcționează. Este nevoie de 15-20 miliarde lei, pentru ca să se taie lemnele, să se scoată din pădure, să se ducă în fabrici și să se fasoneze. Ei bine, ce constat eu, atunci când examinez totalul creditelor acordate pentru exploatarea și valorificarea lemnului? S-au acordat 200-300 milioane lei în total. Se poate dezvolta o ramură de producție așa de importantă cu creditele de această valoare?

Vă rog să luați să studiați care sunt nevoile de investiții în această industrie, ca să se pună în valoare această bogăție, fiindcă dacă se va pune ea în valoare, vom putea face față, pe această cale, la nevoile de credit în timp de război.

Oamenii aceștia nu găsesc bani pe piață. Unde se adresează, li se pun în cale toate dificultățile, așa că n-ajung la nici un rezultat. Cine suferă? Suferă numai ei? Nu, suferim toți, întregul Neam Românesc suferă. Am spus și altădată: o țară se prăbușește într-o zi, dar pregătirea acestei prăbușiri se face cu 10 sau cu 20 ani înainte și în timpul acestei prăbușiri, cade unul, cade altul, așa cum s-a întâmplat și în timpul rebeliunii. Pregătirea ei a fost făcută timp de 20 ani. Și cine a plătit? Au plătit adevărații autori ai prăbușirii? Nu, au plătit-o alții.

Am spus-o și altădată în fața dv. și n-a fost ocazie să nu repet: fără credite nu putem asigura dezvoltarea potențialului economic al Neamului Românesc și fără dezvoltarea acestui potențial nu putem trăi.

Până acum am trăit din ceea ce am tăiat cu foarfecele. Mitiță Sturza a venit cu o catastrofă financiară, pentru că, în loc să găsească modalități prin care să creeze venituri Statului, a tăiat din cheltuielile lui esențiale. În primul rând, a tăiat de la Armată și a ajuns s-o ducă într-un hal de mare nepregătire și lipsă. Ne-a surprins 1913 în starea pe care o știți și dv.: am trecut cu diviziile peste Dunăre, având unii soldați cu bocanci în picioare, alții cu picioarele goale, unii cu armă cu curea (*sic!*), alții cu armă legată cu sfoară, alții cu armă fără curea și fără sfoară și alții fără armă. Aveam numai câte o sută de grame de vată și de tinctură de iod pe divizie. Din această cauză, divizia din care făceam eu parte a fost secerată de holeră. Cine a plătit aceste greșeli? Le-a plătit Mitiță Sturza? Nu, dimpotrivă, el a rămas cu amintirea unui om de mare faimă. Le-a plătit Neamul Românesc cu rușinea și cei 60.000 soldați morți de holeră.

În 1926 s-a tăiat iarăși foarte mult din cheltuielile de întreținere a Armatei. S-a redus din toate părțile. Cine a plătit aceste greșeli? Le-a plătit Neamul Românesc în 1940. Din cauza greșelilor făcute timp de 10-15 ani, s-a produs prăbușirea într-o zi. Cine a fost vinovat de prăbușire? Regele Carol II? A fost și Regele Carol II unul din marii vinovați, dar n-a fost singurul vinovat. Unii din vinovați ne trimit și astăzi scrisori, arătându-ne cum să salvăm Statul, după ce l-au prăbușit dumnealor.

De aceea trebuie să examinăm cu toată atenția această problemă. Tot ceea ce s-a spus în chestiunea vinului este foarte adevărat. Dar în chestiunea lemnului, este același lucru? Germania cumpără lemn din altă parte, n-are nevoie de lemnul nostru? Dar chiar dacă n-are nevoie, avem noi nevoie și nu putem face față necesităților. De ce nu se exploatează lemnul? Fiindcă nu sunt credite.

Iată, a trebuit să vină vremurile acestea ca să le dăm celor de la Fondul Religionar 160.000.000 lei, ca să-i ajutăm să scoată lemnul din păduri. De ce le-am dat aceste 160.000.000 lei? Pentru că altfel tot acest material rămânea în mâna inamicului. Putem să mergem așa într-un Stat?

Te asigur, dle Stoicescu, că nu e nimeni – nici d-ta, nici domnul Ottulescu – mai ortodox decât mine în ceea ce privește valoarea aurului. Aș vrea să vă văd pe toți cu aur; aș vrea să vă văd, dacă s-ar putea, pe toți cu tichii de aur pe cap, dar cu o condiție: Statul să poată merge înainte.

Chestiunea creditului trebuie reexaminată în Delegația Economică, nu cu toată lumea, ci numai de domnii miniștri interesați. Este ceva putred în această Danemarcă românească în ceea ce privește creditul – este și în alte privințe – dar mai ales în privința creditului. Dacă nu funcționează creditele, ne ducem peste cap.

Vă aduceți aminte că atunci când am reocupat Basarabia și Bucovina, am discutat aici, în ședințe interminabile ale Consiliului de Miniștri, cum să acordăm credite pentru refacerea acestor provincii. Am spus atunci: să ia Statul aceste riscuri asupra lui. Puteți acum să constatați că Statul n-a avut nici un risc de pe urma acordării acestor credite.

Cu ocazia cutremurului, a venit dl Mihai Antonescu cu principiul: să ieșim din dreptul comun în ceea ce privește acordările de credite pentru refacerea locuințelor distruse de cutremur. Așa am făcut, trecând peste un principiu de viață, cum este dreptul de proprietate, și cu ajutorul creditelor acordate în aceste condiții, am refăcut case care nu sunt producătoare de venituri.

Dacă am făcut așa, cum să nu ajutăm această avuție națională, care este viticultura. Eu nu sunt proprietar de vii; nu există nimeni în familia mea care să fie viticultor. Nu sunt rudă cu dl Nolică Antonescu, deși poartă același nume ca mine. Nu susțin aici interese ale rudelor mele. Nu putem, însă, lăsa o atât de mare avuție națională neproductivă.

Care este soluția în ceea ce privește vinul? Vinul nu se cumpără în străinătate, dar este o bogăție națională, pe care n-o putem lăsa nevalorificată. Să facem să se consume vinul în interiorul țării, creând condițiuni favorabile în interior, pentru acest consum. Care sunt aceste condițiuni? În loc să punem în consum vin prost sau alcool metilic, să creăm condiții prielnice pentru vânzarea vinului bun. Iată, în Țara Moșilor noi facem o operă distrugătoare pentru populația de acolo, lăsând să se consume alcool metilic. Noi singuri complectăm, pe această cale, și cu mijloace mult mai radicale, opera începută de unguri, atunci când au încercat să desființeze ținutul românesc al Zarandului, împrăștiind peste tot populația românească din această regiune. Complectăm această operă a ungarilor de desființare și de distrugere a moșilor, prin faptul că lăsăm pe moși să consume alcool metilic. Cred că dacă s-ar aduce acolo un vin bun, s-ar consuma el în locul alcoolului acestuia.

Comerțul vinului nu este organizat. În loc ca M.A.T.-ul să aibă beneficii mari de pe urma alcoolului metilic, mai bine le-ar avea de pe urma vinului bun, rămânând ca spirtul din cereale să fie valorificat peste graniță, unde este căutat mai mult decât la noi. Este o problemă care nu se poate aranja dintr-un ceas în altul, de la o zi la alta sau de la un Consiliu de Miniștri la altul. Trebuie, însă, să ne ocupăm de această chestiune și să-i căutăm soluții, armonizând soluția ei în cadrul general economic al Statului.

Iată, domnilor, v-am făcut o comparație între viticultură și valorificarea lemnului, pentru că așa a început discuția. I-am spus și dlui Mihai Antonescu de dimineață: „Sunt lucruri foarte interesante de discutat în Consiliul de Miniștri de astăzi, fiindcă din tot ceea ce creăm acum, vom trage foloase mai târziu”.

Aceasta este chestiunea: trebuie să se ia măsuri pentru acordarea de credite mai ales viticultorilor din Muntenia și Oltenia. Nu mai încapă nici o amânare în această privință. Agricultură și viticultură trebuie să primească credite. Trebuie să cumpărăm cereale de la producători, fiindcă altfel îi omorâm.

În al doilea rând, creditul forestier trebuie să înceapă să funcționeze; să vedem unde nu lucrează mecanismul. Să examinăm problema și să vedem dacă este acum momentul, în timp de război, să înființăm o instituție specială de finanțare. Desigur, dl Stoicescu nu vrea, dă din cap. Eu, care nu sunt de competența d-sale, aș da și mai tare din cap, și n-aș fi de această părere. Dar aceasta nu înseamnă că nu trebuie să acordăm credite pentru exploatarea lemnului. De asemenea, viticultura este o avuție națională, pe care nu trebuie s-o distrugem.

Dacă acum trăim pe slănina trecutului, mâine se va prăbuși totul ca un castel de cărți, dacă nu luăm din vreme măsuri pentru întreținerea și valorificarea diferitelor noastre ramuri de producție. Dacă, însă, în momentul când va veni pacea, ne vom găsi cu o țară al cărei potențial economic a fost ridicat, vom trece mai ușor prin criza care va urma războiului și care va fi groaznică, va fi mult mai grea decât cea de azi. Va veni o vreme când să spunem: Eram fericiți atunci când rușii atacau la Kamenetz-Podolsk sau la Krivoirog. Tot ce este sărăcie în Europa, pe calea vaselor comunicante economice, se va resfrânge și asupra noastră. Și încă, peste această criză, se vor pune și multe chestiuni sociale. Și atunci, o țară care va fi surprinsă cu un potențial economic ridicat și cu rezerve se va salva – dar nu cu rezerve de hârtie în Banca Națională –, te rog să iei act de aceasta, dle Stoicescu.

C. Stoicescu: În ceea ce privește creditele, am trimis circulări tuturor sucursalelor noastre și Băncilor din București, arătându-le că, încă din februarie, le ținem la dispoziție credite pentru campania agricolă din acest an. Am rugat să nu se ceară plata datoriilor vechi și să se acorde amânări, fiindcă agricultorii nu și-au vândut cerealele.

În ceea ce privește creditul viticol, peste aceste 300.000.000 lei suntem dispuși să mai dăm, dar instituțiunile acestea de credit, care au contact cu producătorii, să fie active.

Mareșal I. Antonescu: Să iei chestiunea aceasta în mână, să chemi pe dl Alexandrescu și dacă dânsul este cauza, să se dea la o parte și să vină altul. Creditul industrial, agricol, forestier și viticol trebuie să meargă, mai ales atunci când reprezentantul Băncii Naționale vine și afirmă că acordă fondurile necesare. Vin, însă, alții de dincolo, dintre producători, și se plâng că Banca Națională nu acordă credite.

Se va întâmpla următorul lucru: am rugat pe dl Mihai Antonescu să convoace o mare conferință economică. Încă înainte de Crăciun am dat însărcinarea să fie întrebat toate instituțiile economice, toate asociațiile și toate breslele despre problemele pe care doresc să le pună în discuția acestei conferințe. Vor veni atunci 80 sau 100 de comercianți, industriași și agricultori și au să ceară să discutăm toate

problemele acestea în contradictor. Veți auzi lucruri foarte neplăcute și pentru dv. și pentru mine. Eu n-am să spun, însă, atunci: „M-am zbatut în această chestiune, însă vinovat este domnul cutare sau domnul cutare”, fiindcă aceasta nu intră în caracterul meu.

Trebuie să rezolvăm aceste probleme; trebuie să ne hotărâm. Între cele două extreme, între teoria dlui Funk, care vorbea despre omul din lună, care se uita la grămezile de aur de pe pământ, și între economiștii cari se uită și urmăresc matematic cu cât emisiunea de hârtie monedă a depășit acoperirea aur, este linia de mijloc a omului înțelept, care trebuie să-și modeleze acțiunile după situație. Eu cred că dvs. preferați să păstrați țara fără aur, decât să păstrați aurul fără țară.

C. Stoicescu: Noi nu avem obiceiul să vorbim mult, Domnule Mareșal, noi facem tot ce se poate face. Știm foarte bine că sunt foarte multe critici, că se discută foarte mult, dar noi nu ne ocupăm de toate aceste discuțiuni, noi, în limita posibilităților, dăm credite de la Banca Națională.

Am spus să nu se mai facă investiții și că toate creditele noastre să meargă la promovarea producțiunei, pentru că fără producțiune nu putem să facem nimic.

Mareșal I. Antonescu: Ce investiții am făcut noi care sunt de prisos? Am făcut investiții pentru Căile Ferate, pentru linia Craiova – București, să oprim lucrarea, dle Stoicescu?

C. Stoicescu: Nu, domnule Mareșal.

Mareșal I. Antonescu: Am făcut șosele, care au trebuit absolut să le fac, să le opresc, dle Stoicescu?

C. Stoicescu: Nu, domnule Mareșal.

Mareșal I. Antonescu: Iată ce investiții am făcut noi. Am să vă arăt îndată care au fost principiile noastre de guvernare. S-a spus că avem prea mulți funcționari. Nu avem prea mulți, însă câți sunt nu sunt buni. Nu pot să spun că toți sunt proști, nu aș putea aduce o astfel de insultă tuturor funcționarilor, pentru că sunt funcționari pricepuți și devotați. Sunt unii dintre ei cari muncesc și se tuberculizează, stând pe un scaun de birou și dispar, dar nu dau randamentul necesar, pentru că nu au metodă de lucru.

Să vedeți cu cât a crescut numărul funcționarilor în Țara Românească de la 1940 la 1943, a crescut de la 252.000 la 279.000, deci cu 29.000 (*sic!*) de funcționari s-a mărit țara în timpul acesta, nu s-a mărit, însă, în proporția cu care s-a micșorat în 1940 când ni s-a luat partea de Nord a Ardealului, Bucovina și Basarabia. Deci, în total 29.000 de funcționari. Dacă mai adăugăm și funcționarii pe cari i-a înghițit Transnistria, încă 12.000, fac 40.000. Diferența între numărul care a fost înainte și numărul care este astăzi este de vreo 20.000 de funcționari. Cu atât a crescut în realitate numărul funcționarilor de la 1940 la 1943. Atunci nu era România Mare și aveam 250.000 de funcționari și toată lumea striga, în cap cu generalul Antonescu, că sunt prea mulți funcționari, da, erau prea mulți funcționari superiori, erau inspectori generali de Armată, cari nu aveau ce inspecta, își aduceau un birou, o masă și căutau și un dulap și când prindeau câte o hârtie o țineau câte o săptămână-două pentru ca să zică că (*sic!*) au de lucru. Atunci, trebuia revizuită situațiunea aceasta, pentru ca să se realizeze economiile necesare.

Profit de această ocazie să vă spun că, dacă vom avea nenorocirea să evacuăm cadrele administrative din alte părți ale țării, nu înseamnă că va trebui să ajungem la o suprapunere de funcționari. Acolo unde a fost un plus de funcționari, au fost luați, fie de Președinție, fie de Consiliul de Patronaj, fie de alte funcțiuni economice, care au fost create, cum este Subsecretariatul de Stat al Aprovizionării, s-au făcut fel de fel de comisii cari au întrebuințat acest personal.

Pe măsură, însă, ce vor veni funcționarii înapoi din provincii, vă rog să luați act că dinainte trebuie să prevedeați ce faceți cu ei, pentru că am ajuns la un surplus de notari, de subprefecți de plasă etc. Pe aceștia va trebui să-i întrebuințați în alte părți și, în cazul când nu-i puteți întrebuința, îi puneți în cadrul disponibil pentru ca să nu se sporească cheltuielile (*sic!*) Statului prin această suprapunere de funcționari.

Dvs., în Consiliul Interministerial, trebuie să găsiți soluțiunea și să discutați din timp această chestiune.

D-ta, dle Stoicescu, ai făcut aluziune că vorbesc prea mult, acestea sunt probleme cari s-ar putea discuta un timp destul de îndelungat.

C. Stoicescu: Domnule Mareșal, vă rog să mă scuzați, nu am făcut aluziune la dvs.

Mareșal I. Antonescu: Când o instituțiune economică primește 200.000.000-300.000.000 lei și nu distribuie creditele așa cum trebuie și acordă numai 30.000.000, atuncia desigur că este ceva putred, că este ceva rău care se petrece și atunci cum să nu discut această chestiune.

C. Stoicescu: Domnule Mareșal, încă o dată, vă rog să mă scuzați, nu am făcut aluzie la dvs.

Al. Neagu: Domnule Mareșal, ar trebui să faceți o revoluție în sistemul acordării creditelor.

Mareșal I. Antonescu: Am făcut una, nu mai fac alta.

I. Marinescu: Această problemă a creditelor este legată de problema riscurilor. În Belgia s-a rezolvat problema riscurilor, creându-se un fond pentru acoperirea lor, percepându-se 1% în plus la toate împrumuturile. Acest 1% servește pentru formarea unui fond care este destinat să despăgubească creditele neacoperite.

Mareșal I. Antonescu: Aceasta este o soluțiune foarte bună.

Al. Neagu: Nu este o problemă de tehnică. Noi am făcut mare experiență. Să nu uităm că suntem o țară care am făcut conversiunea, care am dat contractul peste cap, care am dezorganizat socialmente România. Trebuie să se respecte angajamentele luate.

Mareșal I. Antonescu: Nu și le respectă din cauza Justiției, care nu-i condamnă la timp.

Al. Neagu: Nici o țară nu a progresat din punct de vedere economic cu Justiția, a progresat cu moralitatea dublată de ...

Mareșal I. Antonescu: Atunci Școala e de vină ...

Al. Neagu: Nu se poate spune că Justiția românească, în perioada conversiunii, nu a fost la dispoziția creditorilor, dimpotrivă, a fost, poate, prea mult la dispoziția lor.

Suntem o țară cu capitaluri foarte reduse, suntem în plin război și toate mijloacele le utilizăm pentru finanțarea lui, am ajuns să credităm bugetul, în afară de toate acestea au dispărut creditele din străinătate și am ajuns în mod fatal în această situațiune.

Nu cred că este în puterea dvs. de a ameliora sensibil situațiunea, vă luați o răspundere de conștiință, pe care nu o veți putea satisface, pentru că sunt condițiuni obiective cari vă constrâng la o anumită situațiune.

Au dispărut creditele din străinătate.

M. Antonescu: La toate acestea se adaugă și situațiunea internațională.

Al. Neagu: Dvs. credeți că miniștrii nu fac tot ceea ce trebuie să facă ca (*sic!*) să răspundă dezideratelor dvs. Nu este așa, toată lumea lucrează cu devotament și cu dorința de a face cât mai mult bine, sunt, însă, condițiuni obiective peste care nu putem trece, suntem săraci și strânși din toate părțile.

Cu toate acestea sunt uimit de ceea ce s-a realizat în acești trei ani.

Mareșal I. Antonescu: Atunci dăm totul peste cap.

Al. Neagu: Trebuie să lucrăm astfel încât să nu agravăm situația.

Dvs. ați pronunțat cuvântul de suferință, nu trebuie să luați aceasta ca o suferință, pentru că sunt condițiuni obiective de care trebuie să ținem seamă.

Mareșal I. Antonescu: Am luat hotărârea să stăpim alcoolismul, să desființăm cârciumile, pentru că nu vreau ca din viciu să facem venit Statului.

Am fost preocupați continuu de situațiunea moșilor, pe care am vrut să-i scoatem din starea de mizerie în care se află. Această populație nenorocită românească a ținut trează conștiința națională timp de 2000 de ani. În această țară a moșilor am constatat că alcoolismul este în floare, că țărani beau alcool metilic.

Oamenii aceștia continuă și astăzi să umble prin județul Ialomița și alte părți ale țării să vândă ciubăre. Am chemat pe dl. Minescu și i-am spus să organizeze cooperative de desfacere, să ia de la moși donițele și ciubărele și să le desfacă prin aceste cooperative și lor să li se facă acolo cooperative de desfacere a produselor de care au ei nevoie, pentru a nu mai umbla pe drumuri.

Mi s-a spus că moșul este nomad; am protestat, nu este nimeni nomad. D-ta și eu și oricine altul poate să fie nomad dacă nu a găsit posibilitatea de existență undeva și țiganul cel mai nomad s-a fixat îndată ce a găsit condițiuni de existență normală și posibilă.

De ce să admitem că moșul este nomad și de ce să-l las să se alcoolizeze și să degenereze trăind în astfel de condiții?

Am fost la Comănești și am constatat că nenorociții de mineri intrau în mină cu picioarele goale, fără cămăși, erau plini de păduchi, nu au baie, sunt într-o stare fiziologică de mizerie de nedescris și în același timp sunt minăți de alcoolism. Peste toate acestea îi mai băgau și la carceră, pentru că așa a înțeles un domn militar numit acolo să țină ordinea, să se năpustească cu (*sic!*) biciul asupra acestor nenorociți năpăstuiți de soartă.

D-ta, dle Neagu, mi-ai spus că țara noastră este lipsită de capitaluri, la aceasta eu îți răspund cu Japonia. Japonia a căpătat libertate aproape o dată cu noi, în anul 1875 a început să se organizeze Japonia, fără să aibă capitaluri, ci numai munca lor, care și-au valorificat-o în condițiuni optime, și astăzi Japonia, datorită industriei ei, ține Pacificul

în eșec. Ceea ce a făcut Japonia fără capitaluri putem face și noi. Japonia este mult mai săracă decât noi, afară de anumite minereuri, pe care ei le au și pe care Țara Românească nu le are.

Trebuie să facem tot posibilul să salvăm Neamul acesta, trebuie să-l salvăm dacă suntem toți de acord. Dvs. țineți la această ortodoxie financiară, nu o dată m-am găsit și eu pe această linie, dar prin muncă se pot face lucruri mari.

Am văzut că s-au adus laude dlui guvernator Ottulescu, pentru că a adus aur în Banca Națională. Este o îndrăzneală să se spună acest lucru, pentru că nu dl. Ottulescu a adus aurul, aurul l-a adus dl. Mihai Antonescu. Datorită persistenței Domniei Sale s-a obținut acest aur. D-sa este un bun negociator, a insistat de nenumărate ori cu privire la problema aurului. Eu nu aș fi putut să insist așa de mult, cum a insistat d-sa, eu nu aș fi un bun negociator.

Când eram în drum spre Marele Cartier General al Führerului, dl. Mihai Antonescu negocia cu dl. Clodius, a venit la mine și m-a întrebat ce să facă, iar eu i-am răspuns: „Nu ceda”. Numai datorită dlui Mihai Antonescu s-a adus aurul și nu altor persoane. Această chestiune vroiam s-o las, să nu o mai pun în discuțiune, dar pe mine mă supără astfel de situațiuni, când vrea să se spargă porțile adevărului.

Intrăm în ordinea de zi.

I. Situația proprietăților Armatei: valoarea, veniturile și cheltuielile lor de întreținere

Vedeți aci, este o hartă a bunurilor Armatei. De la început m-am zbatut să pun ordine în bunurile Statului. Bunurile Statului sunt repartizate între departamente, fiecare departament are o cantitate mai mare sau mai mică de bunuri, sunt unele departamente care sunt foarte bogate în aceste bunuri, însă nu există nici o evidență. Mă căznesc de trei ani de zile să se facă evidența acestor bunuri, și nu reușesc.

V-am adus această hartă a bunurilor Armatei, pentru ca să vedeți cum s-a stabilit aci situația bunurilor ei. Am reușit pentru Armată să se pună ordine în bunurile ei. Vreau să se ajungă la aceeași situațiune la toate departamentele, pentru a ști cu precizie toate bunurile Statului, nimeni nu știe ce suprafață are, ce produc aceste bunuri. Va fi nevoie să lichidăm unele din ele, pentru că sunt foarte multe bunuri pentru administrarea cărora se întrebuițează funcționari de ai Statului, când se face bilanșul bunurilor acestora, nu se socotește ce plătește Statul, care sunt celelalte cheltuieli secundare, pentru ca să se vadă dacă sunt sau nu bine administrate.

Trebuie să vedem dacă aceste bunuri sunt excedentare sau deficitare. Acele care sunt deficitare trebuie să le lichidăm, trebuie să facem ceea ce face orice om înțelept, ceea ce face doctorul, chirurgul, vom pune bisturiul și vom extirpa cancerul. Constat că moșii de 200 de ha, grădini de zarzavat de mari întinderi produc foarte puțin, vă închipuiți ce pierderi mari sunt pentru Stat. Trebuie să găsim o soluțiune.

Așa cum am făcut pentru Armată va trebui să se facă pentru toate departamentele. Aci sunt trecute într-un tablou toate căzărmiile, toate școlile, toate industriile, toate terenurile, arătându-se în mod detaliat cât produce fiecare, care sunt cheltuielile pentru fiecare bun în parte.

Care sunt cheltuielile Armatei cu aceste bunuri?

C. Pantazi: 800.000.000 cheltuieli.

Mareșal I. Antonescu: Ministerul Culturii Naționale primește legate peste legate și pentru administrarea acestor bunuri se întrebuițează funcționari de-ai Statului și astfel numărul funcționarilor crește, așa se întâmplă la Lucrări Publice, așa se întâmplă în toate părțile. Trebuie să ieșim din această situațiune. Dl. ministru Vlădescu are sarcina să rezolve această problemă, Statul trebuie să știe toate bunurile care le are, care sunt producătoare, care nu sunt producătoare, să hotărâm apoi ce trebuie să păstrăm și ce nu.

Cu ocazia aceasta vom putea să constatăm o serie întreagă de nereguli săvârșite în administrarea acestor bunuri.

Când moșia Jigălia, cu o suprafață de 300 ha, dă un venit extrem de mic, înseamnă că este o cauză. Pentru a se vedea dacă aceste bunuri sunt sau nu producătoare de venit, trebuie să se țină seama de toate cheltuielile. În exemplul pe care l-am dat, trebuie să se țină seamă de plata ofițerului care este acolo, de întreținerea familiei acestui ofițer, de plata soldaților, într-un cuvânt, de absolut toate cheltuielile pentru ca să putem face o comparație și să scădem cheltuielile din venituri pentru a vedea dacă moșia este productivă sau nu.

Vom face comparație și cu bunurile particulare, pentru a putea vedea cât produce o moșie particulară, administrată de un particular în condițiuni superioare, și cât produce o moșie de a Statului. În felul acesta ne vom putea da seama dacă aceste bunuri sunt sau nu bine administrate, căci dacă, datorită administrației bunurilor, Statul este în pagubă atunci trebuie să luăm măsuri pentru remedierea răului. Nu trebuie să considerăm venitul de 1.000.000 ca fiind un venit excedentar, când Statul are o serie întreagă de cheltuieli pe care le face cu personalul. Se va ține seamă de întinderea moșiei, de toate cheltuielile și apoi se va vedea dacă este excedent sau este o pagubă pentru economia Statului.

Ați văzut, Armata are cheltuieli de 800.000.000 lei și un venit de 100.000.000 lei, aceasta pentru că Armata are bunuri neproductive, cazărmi etc.

Aceasta este problema pe care vreau să se rezolve cât mai curând, pentru că o dată cu rezolvarea ei vom realiza și economii bugetare, de aci vom realiza economii, nu de la investiții, cari sunt absolut necesare.

Se întrebuițează mult personal cu administrarea acestor bunuri și dacă vom lichida unele din ele, vom realiza economii bugetare.

O. Vlădescu: Tocmai în vederea acestei realizări, am procedat, prin legea pe care ați semnat-o, la reorganizarea Direcției Inventarului. Acum lucrez cu Institutul Central de Statistică la stabilirea unui formular pentru inventarierea acestor bunuri, pe care departamentele vor trebui să le completeze.

Problema se pune pentru toate departamentele, pentru administrațiile locale, pentru că fiecare comună spune ce-i place. În asemenea condițiuni nu se poate ajunge niciodată la întocmirea unui inventar complet și precis.

Mareșal I. Antonescu: Iată ce s-a întâmplat la Domenii: Prin legile de expropriere agrară s-au creat loturi demonstrative, toate aceste loturi demonstrative au intrat în mâna agronomilor. Sunt foarte multe locuri de care Ministerul nici nu știe unde sunt, ce suprafață au, ce venituri produc. De aceea, trebuie să facem o inventariere a tuturor bunurilor. Am să vă dau un caz pentru ca să vedeți cum au fost inventariate și

administrare bunurile Statului, și anume cazul lui Vasilescu Paraschiv, care s-a făcut proprietar în felul următor:

El trecea la cazarmă, spre câmpul Cotroceni, în fiecare zi și acolo unde astăzi este strada dr. Lister, era un loc mare viran, unde pășteau oile. A trecut azi, a trecut mâine, a intrat în vorbă cu ciobanul, pe care l-a întrebat de unde vine, al cui este locul unde paște, aflând că nu se interesează nimeni de el, a venit într-o bună zi cu soldați cu pari și sârmă ghimpată și a îngrădit locul. După aceea s-a dus la cioban și i-a spus: „Acesta este locul meu, ți-l dau în arendă pentru ca să paști oile”; a luat chitanță de la el, după 30 de ani a devenit proprietar. Nu este o poveste, să vă spună dl. Eftimie Antonescu, care era judecător la Curtea de Apel.

30 de ani a ținut situațiunea aceasta, el lua bani de la cioban, când a deschis ochii Primăria, în speță Ministerul de Interne, era prea târziu. A fost proces, cu care ocazie Vasilescu Paraschiv a arătat chitanțele, prin care a dovedit că a administrat acest loc timp de 30 de ani de zile și Primăria a pierdut locul din strada Lister și astfel a devenit proprietar Vasilescu Paraschiv pe acest bun al Statului. Sunt sigur că s-au întâmplat astfel de lucruri și cu alte proprietăți ale Statului.

C. Pantazi: Să vedeți ce se întâmplă cu locurile virane ale Statului. Acestea se scot la licitație. Noi avem terenuri de instrucție și le dăm pentru păscutul vitelor, conform legii ele trebuiesc să fie date prin licitație anuală. Câmpul de instrucție de la Cotroceni este luat la licitația anuală de un avocat din București, care pe urmă îl dă în parte prin bună învoială, ceea ce noi nu putem să facem.

Mareșal I. Antonescu: Vedeți administrație, se dă la licitație pe prețuri de nimic și acesta le dă prin bună învoială la prețuri mari și câștigă mult mai mult. Acesta ar putea să fie un câștig care să intre în patrimoniul Statului.

Am să vă mai dau un caz, pentru ca să vedeți cine și cum se profita de bunurile Statului.

Eram Comandantul Diviziei, la Alexandria Comandantul Garnizoanei de acolo avea terenul de instrucție și nu știa nimeni de el. Când am aflat, l-am dat în judecată, întâmplător, după 3 ani de cercetări a ieșit la iveală. Comandantul Garnizoanei de acolo era un colonel Poenaru, dar comandantul Corpului de Armată era Sichitiu, care l-a spălat cu bidineaua, nu l-a lăsat să mai meargă în judecată.

Foarte bine, d-ta, dle ministru Pantazi, să discuți chestiunea aceasta cu dl. ministru Marinescu, pentru că nu se poate, trebuie să ieșim din această situațiune.

M. Vulcănescu: Legea vă dă dreptul să mergeți și la buna învoială.

Mareșal I. Antonescu: Aceeași situație este și cu contractele de antrepriză. Mi-a spus dl. ministru Atta Constantinescu că nu vor să se mai prezinte antreprenorii la licitație, pentru că trebuie să depună garanții etc. și la urmă aceste lucrări tot trebuie să se facă.

Chestiunea inventarierii proprietăților Statului. Nu vreau să mor până nu o văd pusă la punct. Sunt trei ani de când mă căznesc să fac acest lucru și nu am ajuns încă.

Acum, cu Armata am lichidat aproape această problemă, am pus-o la punct, cunoaștem fiecare m.p., fiecare locuință, fiecare loc viran, nu se mai poate pierde urma, să vină un alt Paraschiv Vasilescu, care să ia bunuri de ale Statului. Vom începe îngrădirea terenurilor virane. Tot ce este în pagubă, care nu produce venit, trebuie să fie lichidat, nu putem să ținem elemente parazitare pe corpul Statului.

II. Memoriul referitor la situația actuală a comunei urbane Slănic-Prahova

Ce se petrece la Slănic-Prahova este revoltător. Județul Prahova este județul cel mai bogat al Țării Românești, pe aci s-a scurs aurul României, în acest județ se găsesc niște regiuni splendide naturale și cu toate acestea nu are șosele, nu are lumină electrică, nu are trotuare, așa cum se întâmplă și cu comuna Slănic, unde locuiesc 7000 de țărani. Aci se scot 4-5.000 de vagoane de sare. Cu toate că aceștia aduc un venit destul de însemnat economiei naționale, totuși nu au dispensare, comuna Slănic-Prahova nu are lumină electrică, nu are drumuri, nu are trotuare, nu are absolut nimic.

Din județul Prahova s-a scos aur, unde s-a dus aur, unde s-a dus acest aur?

În comuna Slănic-Prahova nu s-a realizat absolut nimic.

În această comună se află o stațiune de băi, care este a Eforiei Spitalelor Civile, care este lăsată în părăsire ca nefiind rentabilă.

Dr. P. Tomescu: Băile de la Slănic-Prahova sunt proprietatea Eforiei și le arendează în fiecare an unui arendaș trecător, din această cauză ele sunt într-o permanentă decadență. Am rugat Eforia să cedeze pe timp de 29 ani Băile Slănic-Prahova Primăriei orașului, care se angajează să facă o serie întreagă de îmbunătățiri, să le pună în stare de funcționare, pentru că acolo sunt băi cu o foarte bună terapeutică.

Mareșal I. Antonescu: Dacă nu vrea, atunci Eforia să-și ia obligațiunea să facă o serie întreagă de îmbunătățiri, pentru că acolo vin vizitatori străini, sunt cele mai bine organizate mine de sare din Europa.

Se duc străinii la Slănic, intră în ocină și vă închipuți ce părere își fac atunci când văd ceea ce este deasupra pământului. În astfel de situații desigur că trag concluzii defavorabile pentru Neamul Românesc.

Dacă s-ar pune 2 lei la kg de sare în plus, s-ar putea face lucrări edilitare importante și s-ar transforma Slănicul-Prahova într-o localitate splendidă. 2 lei la kg de sare nu ar fi prea mult, dacă ținem seama că un țaran consumă în medie 50 kg de sare pe an, ar însemna 100 de lei pe an.

Al. Neagu: Problema ridicării prețului la sare este un vechi deziderat al C.A.M.-ului. Nu s-a putut realiza din cauză că s-a considerat ca un impozit, ca o problemă socială foarte gravă.

Mareșal I. Antonescu: Aceasta a fost demagogie.

Al. Neagu: Noi am întârziat șase luni cu această cerere.

Mareșal I. Antonescu: Dacă, însă, am obliga pe țărani să plătească câte (*sic!*) 100 lei în plus pe an de familie, pentru sare, ar face revoluție?

Al. Neagu: N-ar face revoluție, dar dacă la fiecare articol mai adăugăm câte 2 lei, se creează o ambianță nepotrivită.

Mareșal I. Antonescu: Atunci C.A.M.-ul să facă toate aceste lucrări acolo. Dacă, în loc să fie o instituție de Stat, ar fi un particular, care ar exploata sarea la Slănic, l-am obliga să facă lucrări edilitare. Statul, însă, nu face nimic. C.A.M.-ul este obligat să facă toate aceste lucrări.

Este normal să contribuie alți locuitori din Țara Românească din alte comune, ca să se facă lucrări edilitare la Slănic?

Al. Neagu: Ar fi normal ca pentru aceste lucrări să contribuie comuna Slănic. Dacă acolo se exploatează sare în valoare de 200.000.000 lei anual, înseamnă că

rămân în fiecare an 100.000.000 lei salarii pentru populația locală. Și dacă nu contribuie această comună pentru lucrări, este nedrept ca cheltuielile (*sic!*) să fie acoperite dintr-un spor de preț la sare, plătit de toată țara. Dacă se pune un adaos de preț de 2 lei la kg de sare, înseamnă că, în loc să plătească numai cei din Slănic pentru lucrările edilitare ale comunei lor, plătește toată țara.

Mareșal I. Antonescu: Dar 100 lei pe an de familie nu este prea mult.

Al. Neagu: Am să studiez problema.

Mareșal I. Antonescu: Trebuie să se facă aceste lucrări. Nu se poate ca C.A.M.-ul (*sic!*) să facă numai exploatarea sării și să nu contribuie cu nimic la lucrările edilitare necesare acestei comune.

Să te duci și d-ta, dle Neagu, la Slănic și ai să fii de aceeași părere cu dl ministru Tomescu, care a fost de curând acolo. Țăranii din Slănic n-aveau nici un dispensar. Or, este admisibil ca de atâția ani, de când se exploatează sarea la Slănic, să nu se facă acolo un spital sau un dispensar?

A. Constantinescu: Și Târgu-Ocna s-a refăcut după trecutul război de pe urma unei taxe de 10 bani puse pe fiecare kilogram de sare.

Mareșal I. Antonescu: Cum refac orașul Târgoviște de pe urma taxelor puse pe petrol.

Al. Neagu: Cu Târgu-Ocna nu este același lucru, fiindcă orașul acesta a fost distrus de război. Printr-o taxă de 10 bani pe kilogramul de sare, toată țara a contribuit la reconstrucția acestui oraș. Este, însă, de văzut dacă edilii din Slănic și-au făcut datoria.

Mareșal I. Antonescu: Te rog să cercetezi chestiunea și să trimiți o notă la Secretariat cu constatările și propunerile d-tale.

Dreptul evreilor asimilați cu românii de a folosi aparate de radio-recepție

Cine a pus această chestiune la ordinea zilei?

G-ral C. Vasillu: A fost o simplă întrebare, din partea noastră.

Mareșal I. Antonescu: Tuturor celor asimilați cu românii le dăm acest drept. Mergem mai departe: același drept îl dăm și evreilorbotezați sau însurați cu creștine, ca și creștinilor însurați cu evreice.

G-ral C. Pantazi: În această privință, domnule Mareșal, dv. știți că noi am luat în Armată o dispozițiune foarte severă: am scos din Armată pe toți ofițerii însurați cu evreice.

Mareșal I. Antonescu: A fost foarte bine așa.

G-ral C. Pantazi: Noi rămânem pe aceeași linie.

Mareșal I. Antonescu: Nu e nici o legătură între aparatele de radio și evreice.

Cererea de reintegrare a domnului N. Costeanu, fost profesor la Universitatea din Cernăuți

Cunoști chestiunea aceasta, dle ministru Petrovici?

I. Petrovici: O cunosc foarte bine, probabil că a reclamat la dv.

Mareșal I. Antonescu: Domnilor, eu am de pus aici o chestiune de principiu: acest domn a câștigat procesul de reintegrare și la Curtea de Apel și la Curtea de Casație, iar Justiția a ordonat ca el să fie reintegrat.

Cum a răspuns Ministerul Culturii Naționale la această chestiune? L-a pensionat pe dl Costeanu. N-am nimic de zis în această privință, dar hotărârea Justiției trebuie respectată; să n-o eludăm.

I. Petrovici: Domnule Mareșal, în ceea ce privește această chestiune cu dl Costeanu, am impresia că vi s-au dat informații de fantezie.

Dl g-ral Rosetti, predecesorul meu la Ministerul Culturii, a făcut, în septembrie 1941, o lege, semnată și de dv., prin care avea facultatea ca să scoată la pensie și să deblocheze profesorii de Universitate care va crede de cuviință. În felul acesta s-au scos 40-45 profesori, printre aceștia a fost și dl Costeanu.

Când am venit eu la minister, am avut impresia că măsura dlui g-ral Rosetti a fost prea radicală și prea nedreaptă și v-am rugat pe dv., iar dv. ați aprobat ca să fac o lege, prin care să am dreptul să revizuiesc măsura dlui g-ral Rosetti, lege care să fie valabilă numai o lună de zile. În această lună, am făcut o comisie și o supracomisie, unde dl Costeanu n-a fost votat, ca să fie repus în funcțiune; și nu l-am repus, a rămas pe dinafară. Am pus pe alții, cari au întrunit numărul de voturi necesar și pe dânsul nu l-am reintegrat.

El a făcut două procese, unul împotriva actului făcut de dl g-ral Rosetti, care l-a scos – și a pierdut și la prima instanță și la a doua instanță – și un al doilea proces în contra mea, în care a câștigat la prima instanță, dar a pierdut la a doua instanță.

Acum, ce să fac eu cu dl Costeanu?

Mareșal I. Antonescu: Dacă este cazul așa, atunci e altceva. Însă, cum este prezentată chestiunea de către Secretariat ...

I. Al. Rădulescu: Nota s-a făcut după actele prezentate.

Mareșal I. Antonescu: Eu discut acum principiul nu numai pentru un singur departament, ci pentru toate.

Ce constat eu din această notă care mi s-a prezentat? Acest domn, despre care nu știam dacă există și dacă are sau nu o valoare științifică, arată că este membru al Academiei Franceze și adaugă: „Există un act încheiat de Ministerul Culturii Naționale, în care se spune că eu n-am nici o valoare științifică; or, sunt membru al Academiei cutare, care nu m-ar fi ales, dacă n-aș fi avut o valoare științifică”. Nu mă privește nici această chestiune.

Dacă, însă, un funcționar scos din funcțiune s-a adresat Justiției și a câștigat procesul și la Curtea de Apel și la Casație, nu poate o autoritate, sub regimul nostru, să eludeze această decizie a Justiției, ci, printr-o măsură administrativă, îl repune în drepturile lui, fiindcă de aceea avem Justiție.

Oricum s-ar pronunța Justiția, hotărârile ei trebuiesc executate. Și eu am avut hotărâri dezagreabile pronunțate de Justiție, dar le-am executat, fiindcă atunci când l-am chemat pe domnul prim-președinte Lupu prima oară, i-am spus: „Să nu execuți nici ordinele mele”. Într-adevăr am dat multe peste cap, dar dacă dăm și Justiția peste cap, ne ducem cu toții.

Chiar când Justiția n-are dreptate, totuși trebuie să-i executăm hotărârile, fiindcă trebuie să avem un principiu de continuitate în această țară. Eu nu admit ca un departament oarecare să nu respecte o hotărâre a Justiției.

Chestiunea aceasta n-am pus-o pentru dl ministru Petrovici, ci pentru toți. Se poate întâmpla ca Justiția să vă impună să reintegrați un hoț, care a câștigat procesul. Îl reintegrați, însă îi găsiți motive de incapacitate și-i aplicați din nou sistemul scoaterii din funcțiune.

Dar acela care vine cu o hotărâre judecătorească pronunțată în favoarea lui, trebuie reintegrat.

I. Petrovici: Cred că acest lucru se înțelege de la sine.

Mareșal I. Antonescu: Din referatul care mi s-a prezentat, nu s-a înțeles.

I. Petrovici: Atunci vă rog să primiți și referatul ministerului în chestiunea aceasta (prezintă referatul).

Mareșal I. Antonescu: Aici scrie ceea ce ai spus d-ta până acum.

I. Petrovici: Ca să știți care este realitatea. Eu nu știu de unde Președinția ia informații de fantezie, atunci când face referate, pentru că nu este primul caz pe care-l constat.

Mareșal I. Antonescu: Sigur, aici se spune cu totul altceva.

I. Al. Rădulescu: Eu am primit o reclamație și v-am expus-o dv., domnule Mareșal, într-o notă, fără să fac nici un fel de comentariu.

I. Petrovici: E rezumatul plângerii? Acolo, dl Costeanu poate să spună ce vrea.

Mareșal I. Antonescu: Dacă dl Costeanu a indus în eroare Președinția Consiliului, să i se facă ce s-a mai făcut și altora, pentru același motiv: sau îl trimitem în judecată sau îl băgăm în lagăr. Dacă el spune că a câștigat în Justiție, iar dl ministru Petrovici dovedește că n-a câștigat, înseamnă – în afară de capacitatea lui – că este un om de rea-credință și trebuie să stabilim această rea-credință a lui.

I. Petrovici: Iar dacă dl Costeanu a spus drept, trimitem în lagăr Contenciosul meu.

Mareșal I. Antonescu: Acest domn a făcut o plângere contra dlui ministru Petrovici, cu afirmațiuni de rea-credință. Să se facă această cercetare prin organele dlui ministru Marinescu și să i se aplice legea. Dar să-i aplice legea cu severitate, dle Marinescu.

I. Marinescu: Vai de mine, domnule Mareșal.

Mareșal I. Antonescu: Decât să te vaiți d-ta, mai bine s-ar văita împričinații aceștia.

I. Marinescu: Se vaită destul, domnule Mareșal.

Mareșal I. Antonescu: *Situația funcționarilor publici, cari n-au depus jurământ de credință.*

Unii funcționari n-au putut să depună jurământul, pentru că au fost mobilizați. Legea prevede un termen, care a trecut, iar ministerul, conform legii, a declarat posturile vacante și a înlocuit pe funcționarii cari se găsesc în această situație, cu alții. Oamenii se întorc de pe front și găsesc locurile ocupate. Merită să fie pedepsiți pentru lipsa jurământului?

I. Al. Rădulescu: Consiliul Superior Juridic a dat acest aviz, prin care arată că cei cari n-au depus jurământ n-au calitatea de funcționari.

M. Antonescu: În principiu, prestarea jurământului este una din condițiile pe care trebuie s-o îndeplinească funcționarul când intră în funcțiune. Poate Consiliul Superior Juridic să discute această problemă din punct de vedere teoretic, însă, dacă judecăm, prestarea jurământului nu este o obligațiune a funcționarului: trebuie ca autoritatea să cheme pe preot, să pună pe funcționar să jure și să-i dea foaia de jurământ s-o semneze. Deci, nu poate fi pedepsit funcționarul, dacă omisiunea provine de la autoritatea publică.

Mareșal I. Antonescu: Sau din cauze de forță majoră.

M. Antonescu: În principiu, nu se poate: un funcționar public, când este chemat, trebuie să se prezinte imediat și să depună jurământ.

Mareșal I. Antonescu: Au fost și cazuri de acestea.

M. Antonescu: Cu atât mai mult când, la omisiunea săvârșită de administrație, se mai adaugă faptul că funcționarul a plecat pe front. Atunci, cu atât mai mult este nedreaptă sancțiunea.

Mareșal I. Antonescu: Fapt este că Consiliul (*sic!*) Juridic a dat o astfel de deciziune, pe care mă abțin s-o calific. Nu-mi închipui cum a putut să dea o astfel de hotărâre, ca un funcționar, care nu a depus jurământul, și care se găsește pe front, să poată să fie înlocuit. Pentru aceasta nu era nevoie să fie nici doctor în Drept de la Sorbona sau de la Facultatea de Drept din București, pentru ca să constate că aceasta este o nedreptate.

M. Antonescu: Eu apăr Consiliul Juridic. Consiliul Juridic a vrut să apere interesele Statului. Aici, însă, cred că a fost o reclamațiune și s-a ajuns să se plătească doi funcționari pentru un același post bugetar.

Mareșal I. Antonescu: Statul nu poate angaja un al doilea funcționar în locul ocupat de un funcționar care a plecat pe front, chiar dacă el nu a depus jurământul. Locul unui funcționar, care a plecat pe front, poate să fie ocupat numai în mod provizoriu, dar în nici un caz în mod definitiv.

I. Marian: De unde să-i plătim pe aceștia, numiți chiar în mod provizoriu?

Mareșal I. Antonescu: Funcționarul care merge pe front are dreptul să aleagă între solda de ofițer și leaful de funcționar.

I. Marian: În cazul nostru este vorba de un grad inferior, care își cere drepturile de când a fost numit în funcțiune. În locul lui am un funcționar provizoriu, pe care și pe acesta îl plătesc. În felul acesta am ajuns să plătesc două salarii pentru același post.

C. Stoicescu: Fiecare alege salariul cel mai mare și, în cazul unui grad inferior, desigur că alege salariul pe care-l are pentru funcțiunea de la Stat.

I. Marian: Este nevoie să se dea o dezlegare juridică, generală, pentru că cred (*sic!*) că problema se pune și pentru alte departamente.

Mareșal I. Antonescu: Un funcționar, care are grad inferior la Armată, care pleacă pe front, are dreptul să-și aleagă, conform Legii, drepturile ori de la Armată, ori de la ministerul unde a îndeplinit funcțiunea.

Conform legii, și funcționarii particulari, de la întreprinderi particulare, au dreptul să primească tot o cotă-parte din leaful pe care au avut-o la fabrică, plus ajutorul de familie. Deci, d-ta trebuie să continui să dai familiei aceluia care a plecat pe front

ceea ce trebuie să-i dai conform legii. Nu poți să refuzi să-i plătești drepturile lui, sub motiv că plătești două salarii, că plătești un alt funcționar, care îndeplinește funcțiunea în locul lui, pentru că acesta este un drept al lui.

Toate acestea sunt chestiuni pe care le-am hotărât în urma discuțiilor ce au avut loc în Consiliile de Miniștri, am făcut legi, așa că acel care a plecat pe front trebuie să primească toate drepturile, iar când se întoarce de pe front trebuie să-și ia locul pe care l-a avut, nu să fie aruncat, pur și simplu, pe stradă.

Al. Neagu: Trebuie să fie anumite detalii de speță, care ne scapă.

I. Al. Rădulescu: S-a cerut Consiliului Juridic să dea un aviz, aceasta în urma intervenției Ministerului de Finanțe, dacă se pot anula posturile ocupate de funcționarii cari se găsesc mobilizați și cari n-au depus jurământul. S-a răspuns de către Consiliul Juridic că se pot anula aceste numiri.

Mareșal I. Antonescu: Cum a putut să dea o astfel de decizie, de a se anula posturile ocupate de cei mobilizați și să se numească alții în locul lor, asta nu-mi închipui?

M. Antonescu: Ar fi bine să se dea o circulară de către Președinția Consiliului de Miniștri, pentru că prestarea jurământului este o obligațiune care incumbă serviciilor publice și nu funcționarului numit că, prin urmare, directorii serviciilor de personal de la orice instituție de Stat, cari nu poartă grija ca funcționarii publici numiți să-și presteze jurământul la prezentare, vor fi pedepsiți pentru nerespectarea dispozițiilor Codului funcționarilor publici.

Să se dea un termen în interiorul căruia toți funcționarii publici, cari n-au prestat jurământul să-l poată presta, iar cei cari sunt pe front să poată presta jurământul la unitățile militare unde se găsesc astăzi. Este o soluțiune dreaptă care rezolvă problema.

Mareșal I. Antonescu: Cred că este mult mai bine să depună jurământul când se vor întoarce de pe front și își vor relua serviciile lor.

M. Antonescu: Este nevoie să depună acolo jurământul, fiindcă altfel, din punct de vedere formal, funcționarul are o condițiune neregulată dacă n-a prestat jurământul.

Mareșal I. Antonescu: Să presteze atunci jurământul pe front, dar pentru acei cari se întorc de pe front și nu găsesc posturile lor libere, trebuie să se facă o restitutio in integrum.

I. Al. Rădulescu: A fost un caz în județul Mehedinți, unde a fost încadrat un funcționar în locul unuia de pe front.

Mareșal I. Antonescu: Trebuie să se dea o circulară prin care să se atragă atențiunea să nu se mai facă lucruri de felul acesta, și dacă s-au făcut, să se restabilească situațiunea inițială.

I. Marian: Dreptul la salariu curge din momentul numirii, nu din momentul depunerii jurământului?

M. Antonescu: Dreptul la salariu curge din momentul numirii, nu a depunerii jurământului, pentru că jurământul nu este o condițiune esențială.

Mareșal I. Antonescu: Prin urmare, este clar, vă rog ca la fiecare departament să examinați această situațiune și să vedeți dacă sunt cazuri similare, pe care trebuie să le rezolvați în sensul celor discutate astăzi.

În ceea ce privește depunerea jurământului pe front, sunt de părere ca fiecare departament să trimită Ministerului de Război o listă de funcționarii cari n-au depus jurământul, cari au fost numiți în condițiunile legii, pentru ca Ministerul de Război să-i caute la unitățile unde sunt, căci altfel este foarte greu de găsit funcționarii la unitățile de pe front în haosul rusesc și al luptei.

P. Strihan: Codul funcționarilor publici spune că funcționarul trebuie să depună jurământul în fața șefului autorității.

Mareșal I. Antonescu: Atunci, conform Codului funcționarilor publici, n-ar putea să depună jurământul pe front.

M. Antonescu: Codul zice că va depune jurământul și va iscăli o foaie de jurământ care se contrasemnează de șeful autorității. Nu este o condiție că jurământul trebuie să se presteze în fața șefului autorității.

I. Marian: Codul funcționarilor publici zice că jurământul se depune în fața șefului autorității sau a delegatului său.

M. Antonescu: Dăm delegație și rezolvăm această problemă.

Mareșal I. Antonescu: Chestiunea, deci, este soluționată, să nu se mai întâmple lucruri de acestea, care s-au întâmplat.

G-ral C. Pantazi: Ce se întâmplă cu un funcționar numit, care este pe front, care nu a depus jurământul și a murit? Care este situația familiei lui?

Al. Neagu: Trebuie să se facă un decret-lege, prin care trebuie să se soluționeze toate aceste cazuri.

Mareșal I. Antonescu: Domnul ministru de Justiție să studieze și să facă un decret.

M. Antonescu: Nu e nevoie de studii, suntem profesori de Drept de atâta timp, trebuie făcut un simplu decret în care să se spună: funcționarii publici mobilizați sunt dispensați de a depune jurământul pentru tot timpul cât sunt mobilizați, sau sunt scutiți de formalitatea depunerii jurământului până la întoarcerea lor de pe front. În caz de deces pe front, funcționarul public este dispensat de această formalitate și se bucură de toate drepturile.

Mareșal I. Antonescu: Trebuie discutate și văzute toate textele acestea pentru a se rezolva în mod complet această situațiune. Principiul să fie ca depunerea jurământului să se facă la sfârșitul războiului, pentru ca să nu se mai complice viața pe front, și aceștia în tot timpul acesta să se bucure de toate drepturile.

P. Strihan: Este o jurisprudență a Curții de Casație, care a stabilit care este valoarea jurământului în materie de exercitare a unei funcțiuni publice. Jurământul este de esența funcțiunii publice.

Mareșal I. Antonescu: Vedeți, este chestiune de interpretare, de ce să-i ducem pe aceștia pe la Justiție.

P. Strihan: Formal este nevoie de o lege interpretativă cu privire la articolul din Codul funcționarilor publici, care vorbește despre jurământ în sensul jurisprudenței Curții de Casație.

Este o altă jurisprudență a Consiliului Superior Juridic.

M. Antonescu: Deciziile Consiliului Superior Juridic nu sunt jurisprudență.

P. Strihan: În caz de conflict între Ministerul Domeniilor și Ministerul Finanțelor, aceste decizii constituie jurisprudență.

I. Marian: Pentru noi sunt jurisprudență.

M. Antonescu: Până la o circulară dată de Președinția Consiliului de Miniștri care dispune altfel.

Mareșal I. Antonescu: Trebuie studiată formula, pentru a fi complexă și a coordona toate aceste interpretări, pentru a nu mai pune oamenii pe drumuri să facă cheltuieli (*sic!*) pe la Justiție sau în alte părți pentru faptul că a murit pe front copilul sau bătrânul.

Decret-lege referitor la detașarea funcționarilor tehnici bugetari la diferite instituțiuni de utilitate publică

O altă chestiune este referitoare la detașarea funcționarilor tehnici bugetari la diferite instituțiuni de utilitate publică, care (*sic!*) este ridicată tot de dl ministru Marian.

Legea spune că funcționarii publici nu pot fi detașați mai mult de doi ani de zile de la instituțiunea unde au funcționat.

Așa s-a întâmplat și la Consiliul de Patronaj, funcționarii publici detașați la Consiliul de Patronaj a trebuit să se întoarcă la ministerele de unde au fost detașați, sub motiv că se dezorganizează serviciile publice. Este un aspect al problemei pe care o ridică dl Marian.

Sunt instituțiuni de utilitate publică, cum (*sic!*) este Societatea Ortodoxă Națională a Femeilor Române, care în repetate rânduri ne-a cerut să detașăm funcționari publici la această societate.

Societatea Ortodoxă Națională a Femeilor Române face educația tinerelor fete, are un loc foarte mare la Grozăvești și ne roagă să detașăm un agronom, care să predea cursuri de modul cum trebuie să se lucreze în agricultură, să învețe fetele cum să facă grădinărie. Agronomii nu vor să fie detașați, pentru că își pierd situația lor de funcționari publici. Nimeni nu vrea să se ducă și în acest caz care este rezultatul, cine păgubește? Păgubește economia națională, pentru că aici sunt interese de ordin obștesc.

De asemenea, Domeniile Coroanei au nevoie, pentru exploatarea pe care le fac, de agronomi, de funcționari de la Stat. Domeniile Coroanei sunt bunuri ale Statului și numai uzufructul este al Casei Regale. Putem lăsa aceste domenii fără agronomi, fără specialiști? Cine pierde din această situațiune? Pierde economia națională. Este o problemă care trebuie să fie examinată și lămurită.

Aceeași situațiune se pune și pentru Consiliul de Patronaj.

M. Antonescu: Consiliul de Patronaj este un serviciu public.

Mareșal I. Antonescu: Cu toate acestea, după doi ani de zile, funcționarii cari au fost detașați au trebuit să plece la ministerele de unde au fost detașați, fiindcă altfel sunt considerați demisionați.

I. Marian: După Codul funcționarilor publici, funcționarii nu pot fi detașați decât pe un termen de un an, iar dacă se continuă această situațiune, ei urmează să fie considerați ca demisionați din postul pe care-l ocupă.

Mareșal I. Antonescu: Am să vă dau câteva cazuri izolate, pentru că din aceste cazuri izolate se compun problemele generale ale Statului.

Iată un caz care este revoltător la cer: o doamnă institutoare, de foarte bună calitate, atât din punct de vedere moral, cât și din punct de vedere al pregătirii sale

profesionale, fiind considerată ca un element de valoare, a fost trecută la „Straja Țării”. La această instituție erau și elemente destoinice, nu putem să spunem că „Straja Țării” n-a dat rezultate, s-au făcut într-adevăr mari greșeli din punct de vedere moral, dar, în orice caz, a făcut o operă care putea să fie perfecționată. După cum știți, au venit legionarii și au dat-o peste cap.

Această doamnă, după ce s-a desființat „Straja Țării”, s-a întors în învățământ și și-a găsit catedra ocupată, organele de resort n-au vrut s-o mai primească în învățământ. Această doamnă a făcut proces în Justiție și în Justiție a venit avocatul ministerului, care a spus: „Păi, d-ta ai fost la «Straja Țării»”. Ce vină au oamenii aceștia, doar nu ei au înființat „Straja Țării”, au fost chemați să îndeplinească serviciul în cadrul acestei instituții, așa cum au fost chemați și pentru Consiliul de Patronaj. Tot așa vor putea fi judecați și acei cari au lucrat sub regimul Mareșalului Antonescu, dar ce vină au ei? Acestea sunt situațiuni pe care trebuie să le prevedem și să le soluționăm, pentru a-i pune pe aceștia la adăpost de orice neplăcere în viitor, pentru că altfel nici ei nu muncesc așa cum trebuie.

Chestiunea aceasta, ridicată de dl Marian, trebuie aprofundată și să găsim soluțiunea cea mai bună pentru ca să nu se mai întâmple ceea ce s-a întâmplat cu profesoara care a fost detașată la „Straja Țării”, despre care v-am vorbit.

I. Marian: Problema detașărilor trebuie pusă în tot complexul ei, pentru că sunt detașări care se fac de la un minister la altul, care după concepția Ministerului de Finanțe nu trebuie să dureze decât un an, și sunt detașări pe lângă instituțiuni de utilitate publică.

Mareșal I. Antonescu: Controlorii de la Președinția Consiliului de Miniștri trebuie să plece pentru că au împlinit doi ani și mai funcționari publici decât aceștia nu cred că există.

M. Antonescu: Codul funcționarilor publici are anumite principii, dintre care unul este acesta, că în interesul bunei funcționări a serviciilor publice și în interesul organizării bugetare, funcționarii publici nu trebuie să fie detașați de la o instituție la alta decât în mod cu totul temporar.

Mareșal I. Antonescu: Trebuie găsită soluțiunea.

M. Antonescu: În ceea ce privește detașarea funcționarilor de la o instituție publică la alta, dacă ei sunt utili la instituțiile unde sunt detașați, nimic nu împiedică ca (*sic!*) ei să intre în cadrele administrative și bugetare ale acelor instituțiuni și astfel să li se înceteze detașarea de la instituțiunile de unde au plecat.

Mareșal I. Antonescu: Atunci, trebuie să fie păstrați de instituțiunile unde și-au dovedit utilitatea, să treacă definitiv la aceste instituțiuni, să fie încadrați la aceste instituțiuni. Soluțiunea este găsită pentru funcționarii publici care sunt detașați de la o instituție publică la alta, însă trebuie cercetată situațiunea și găsită soluțiunea și pentru cazul funcționarilor publici cari sunt detașați la instituțiuni de utilitate publică.

I. Marian: Problema se pune în principal pentru funcționarii publici detașați la instituțiunile cu caracter privat, cum este cazul Societății Naționale a Femeilor Române, care a făcut o grădinarie și unde vrea să învețe elevele cum să lucreze agricultura. Aceasta, însă, este o obligațiune care incumbă și ministerului. Ni se cere nouă să detașăm un agronom pe lângă această instituție în acest scop.

M. Antonescu: Agronomul acesta, care va ține cursuri la Societatea Ortodoxă Națională a Femeilor Române, rămâne în cadrul ministerului.

I. Marian: N-avem dreptul să-i detașăm. Am făcut un decret-lege și Consiliul Legislativ a spus că este absolut ilegal.

M. Antonescu: Dacă ați propus decret-lege, cum să nu fie legal?

I. Marian: Vă rog să citiți avizul Consiliului Legislativ.

P. Strihan: În aceeași situațiune se găsesc și funcționarii detașați la Banca Centrală Cooperativă, care este o instituțiune particulară, și Institutul Național al Cooperăției, care este o instituțiune de utilitate publică.

I. Marian: Și de acolo am primit ordin să-i retrag.

P. Strihan: Legea cooperației a prevăzut că se pot detașa funcționari de ai Statului în serviciile cooperației.

Mareșal I. Antonescu: În Anglia se rezolvă toate aceste probleme fără să existe legi și la noi pentru fiecare chestiune trebuie lege.

M. Antonescu: Am ajuns ca pentru fiecare chestiune să venim cu o lege, suntem țara cu cele mai multe legi.

Al. Neagu: Un funcționar detașat de la un departament la alt departament își pierde legătura cu departamentul de unde a fost detașat și dacă el vine înapoi după 4-5 ani și își cere drepturile la fel cu ceilalți, se creează o adversitate a tuturor funcționarilor cari n-au fost detașați, spunându-se că aceștia s-au dus, și-au făcut interesele, n-au stat cu ei să muncească cot (*sic!*) la cot și apoi vin la egalitate de drepturi. Este o rezistență a celorlalți funcționari.

Mareșal I. Antonescu: Aceasta se poate întâmpla numai la instituțiunile civile. Ministerul Armatei este departamentul care are cele mai mari cadre după departamentul Culturii Naționale, vreo 20.000 ofițeri. Armata trimite ofițeri cu misiuni în străinătate, și nimeni nu ridică nici o obiecțiune; Armata îi trimite să îndeplinească fel de fel de servicii în interesul Statului, și cu toate acestea nimeni nu protestează. Totul este o chestiune de tradiție, de mentalitate. Același lucru trebuie să fie și la celelalte instituțiuni ale Statului. Funcțiunea de agronom, de exemplu, se poate îndeplini în mai multe împrejurări: agronomul poate să fie trimis la o fermă a Statului, sau poate să fie trimis să-și îndeplinească funcțiunea sa de agronom, supraveghind și îndrumând modul cum se face agricultura de către țărani.

Eu n-admit ceea ce s-a întâmplat la Fondul Religionar din Bucovina, unde treceam detașați funcționari de la Stat și Mitropolitul își rezervase dreptul să-i avanseze, pentru că apoi să se întoarcă înapoi la serviciile Statului cu grade mari, așa cum s-a întâmplat în Transnistria, cum începuse să facă dl Alexianu și guvernatorii Basarabiei și Bucovinei. Un militar poate să facă orice serviciu, el rămâne cu același grad și aceleași drepturi.

Eu am fost la Statul Major în timpul Mareșalului Prezan, care nu făcea nimic fără să aibă și cuvântul meu, și cu toate acestea am mers la înaintare ca maior și ca lt.-colonel, la fel cu ceilalți, nu mi-am valorificat situațiunea pe care o aveam cu totul excepțională.

M. Antonescu: Există o tendință, pe care o cunosc de multă vreme, fiindcă cunosc practica serviciilor noastre administrative. De multă vreme instituțiunile de

utilitate publică își creează pentru funcționarii lor un statut identic cu acel al funcționarilor publici. Cred că aceasta este una din cele mai mari greșeli, ca instituțiunile de utilitate publică să aibă un statut aproape identic cu al Statului, căci prin aceasta se face încurcătură, se produce confuzie și se dă impresie că funcționarii acestor instituțiuni se bucură de aceleași drepturi ca și funcționarii Statului.

În cazul pe care îl pune dl ministru Marian problema este identică. Veți vedea, însă, că Consiliul (*sic!*) Legislativ păstrează un punct de vedere pe care l-a adoptat din 1942 cu privire la sistemul detașărilor, referindu-se la cazul funcționarilor publici detașați la Institutul Național al Cooperăției.

La Institutul Național al Cooperăției funcționau 210 funcționari ai Statului, detașați de la diferite ministere, și 150 funcționari particulari angajați în mod particular. Acești 210 funcționari, detașați la Institutul Central al Cooperăției însemnau pentru Stat o cheltuială de circa 50 milioane lei anual. Această sumă era suportată de bugetul Statului, de instituțiunile de unde fuseseră detașați acești funcționari, acest sistem hibrid nu mai putea continua.

Cred că noi trebuie să adoptăm principiul fixat de Statutul funcționarilor publici, care prevede detașarea într-un cadru restrâns, pe un termen scurt și în cazul când funcționarii detașați devin utili la instituția unde au fost detașați, vor putea fi încadrați la această instituțiune, aceasta pentru cazul când detașările sunt făcute de la o instituțiune publică la altă instituțiune publică. Pentru cazul serviciilor de utilitate publică, acestea trebuiesc să plătească funcționarilor drepturile lor bănești, sau să încorporeze pe funcționarii publici detașați printre proprii lor funcționari, plătindu-i la fel. Deci, în cazul când detașarea funcționarului public durează mai mult, funcționarul trebuie să aleagă între a rămâne la Stat sau a trece la această instituție de utilitate publică.

Pentru serviciile publice, cum este cazul Consiliului de Patronaj, rămânem la principiul pe care l-am stabilit adineauri, că, dacă detașarea durează mai multă vreme, funcționarul public să fie trecut definitiv în cadrul acestui serviciu. Același lucru și pentru Președinție.

Al. Neagu: Funcționarii de la Consiliul de Patronaj figurează la Președinție.

M. Antonescu: Este același lucru.

Mareșal I. Antonescu: Dar pentru Societatea Ortodoxă Națională a Femeilor Române?

M. Antonescu: Pe lângă societățile particulare nu putem face o detașare propriu-zisă, are un alt caracter, de îndrumare într-un interes general. Deci, funcționarul public este tot funcționar public, lucrează pe lângă o instituțiune particulară ca îndrumător, în care caz nu poate rămâne decât un anumit termen de un an, care poate să fie prelungit în aceste împrejurări.

I. Marian: În situațiunea actuală nu am dreptul să fac aceste împrumuturi, detașări.

Mareșal I. Antonescu: D-ta poți să dai o însărcinare unui agronom, ca în fiecare zi, pe lângă lucrările lui, să se ducă și să dea anumite îndrumări unei instituțiuni de utilitate publică.

I. Marian: V-am spus că Patriarhia a înființat la o mănăstire o școală de cântăreți și vrea să învețe pe elevii acestei școli să îngrijească cimitirele și îmi cere să deleg un agronom care să-i învețe să planteze pomi, să-i altoiască etc.

M. Antonescu: Termenul de delegare este impropriu; dv. dați o decizie prin care un funcționar public de la departamentul dv. trebuie să lucreze și în altă parte.

Mareșal I. Antonescu: Lucrează în cadrul funcțiunii sale de la minister și se duce și dincolo și ține cursuri la elevi.

I. Marian: Vă rog să dați o hotărâre în Consiliu, pentru ca să am dezlegare.

M. Antonescu: Este o comisie de aplicare a Codului funcționarilor publici, al cărei președinte este chiar decanul Facultății de Drept din București, profesor de Drept administrativ, căreia îi voi cere să facă toate instrucțiunile pentru aceste cazuri, ca să evităm în viitor discuțiuni inutile.

Mareșal I. Antonescu: Terenul acesta, pe care îl are Societatea Ortodoxă, unde doamna Alexandrina Cantacuzino vrea să facă grădinarie, face parte dintr-o circumscripție agricolă, care este sub conducerea unui agronom.

I. Marian: Pentru acolo ne cere un director.

Mareșal I. Antonescu: Doamna Alexandrina Cantacuzino cere multe. D-ta delegi din minister un agronom care să se ducă, din când în când, și să dea îndrumări, atât în cazul acesta al doamnei Cantacuzino, cât și în cazul școlii de cântăreți bisericești.

I. Marian: Sunt distanțe mari, agronomul nu se poate duce în fiecare zi.

Mareșal I. Antonescu: Un agronom nu are suprafețe întinse, are cel mult o plasă.

I. Marian: Da, distanțele sunt mari.

Mareșal I. Antonescu: Așa trebuie să procedezi, trebuie să se ocupe de chestiunile care intră în cadrul funcțiunii sale și-i dai delegație să se ducă să dea îndrumări la aceste instituțiuni de utilitate publică.

I. Marian: Sunt cazuri când această soluțiune se poate aplica, nefiind distanțe mari, și sunt cazuri când nu se poate aplica din cauza distanțelor prea mari.

Mareșal I. Antonescu: Noi facem același lucru cu ofițerii, dle Marian.

I. Marian: Aceasta nu se poate, fiindcă e departe și inginerul silvic n-are automobil. Ar trebui să fie aproape zilnic acolo, la 30 kilometri distanță.

Dacă închideți ochii, fac eu pe răspunderea mea.

Al. Neagu: Ochii trebuie să-i închizi d-ta, nu noi.

Mareșal I. Antonescu: Câți ofițeri ai d-ta la școalele profesionale, dle ministru Petrescu?

I. C. Petrescu: Am 30, domnule Mareșal.

Mareșal I. Antonescu: Eu am ofițeri detașați și la universități, cari mai fac și altceva; alții, cari sunt ocupați toată ziua, nu mai fac.

Cei de la universități mai fac și altceva, dle col. Davidescu?

Col. R. Davidescu: Nu, domnule Mareșal, pentru că sunt ocupați toată ziua.

Mareșal I. Antonescu: N-am nevoie să fac o lege pentru această chestiune; nu putem face legi pentru orice problemă, o rezolvăm noi.

Ce vrea doamna Cantacuzino? Cere de la fiecare câte ceva: de la unul un automobil, de la altul o casă, de la altul vagoane, ca să trimeată în Franța; nu-i om să nu-i ceară ceva. Aceasta nu înseamnă că noi trebuie să ne pretăm la toate aceste cereri și să facem legi speciale.

G-ral D. Popescu: Ar trebui să se împiedice aceste detașări, care la administrația locală au ajuns o nenorocire. Dacă se face Legea pentru înființarea birourilor I.O.V. se spune: „Vor funcționa cu funcționari de la Prefectură”; dacă se înființează Economatele, se spune: „Vor funcționa tot cu funcționari de la Prefectură”; dacă se înființează oficii de aprovizionare, se spune de asemenea: „Vor funcționa tot cu funcționari de la Prefectură”.

Când am cerut acești funcționari înapoi, pentru data de 1 aprilie, fiecare din aceste instituții mi-a răspuns: „Nu ne luați funcționarii că nu mai putem lucra. Așa mi-a răspuns și dl g-ral Scărișoreanu pentru I.O.V. și dl inspector Lungu pentru Economate.

Toți au dreptate, dar au și prefectii dreptate.

Mareșal I. Antonescu: Dle g-ral Popescu, să presupunem că te-aș numi eu acum șeful Economatelor sau al Patronajului. Ce ai face d-ta acum?

G-ral D. Popescu: Eu le-am dat un termen de șase luni, ca să-și găsească funcționari.

Mareșal I. Antonescu: Unde să găsească funcționari?

G-ral D. Popescu: Să ia pensionari.

Mareșal I. Antonescu: Întreabă-l și pe dl Neagu dacă îi convine această soluție.

Al. Neagu: Răspund cu toată sinceritatea: s-au creat servicii noi și prefer să se facă detașări și să nu se mai creeze posturi noi în buget, pentru că sper că vom încadra toate aceste probleme în structura administrativă.

Poate că se iau prea mulți funcționari de la dl g-ral Popescu.

G-ral D. Popescu: S-au luat 354.

Mareșal I. Antonescu: Toți acești funcționari, cari fac aceste oficii, au îndeplinit în administrațiile trecute alte oficii: electorale, pe lângă miniștri sau parlamentari. Și atunci, ce preferi d-ta, dle g-ral Popescu: procedeul de atunci sau cel de acum? Putem să ne dispensăm de Consiliul de Patronaj sau de alte instituțiuni în actualele circumstanțe? D-ta îți dai seama de înfăptuirile Consiliului de Patronaj – le cunoaști mai bine decât alții – și știi cum a contribuit la liniștea țării această instituțiune, după directivele date de aici.

De la început, am văzut că trebuie să facem ceva; și s-a făcut foarte mult. Țara noastră a câștigat pe plan internațional. De unde înainte eram socotiți ca o țară de sălbateci, cari nu tratează pe om așa cum merită, astăzi România, pe plan internațional, a luat înaintea Ungariei și altor țări și mâine va fi tratată altfel. Mâine vom valorifica drepturile noastre și după felul cum se va constata că soluționăm aceste probleme cu caracter general, care frământă omenirea. Deci, aceste măsuri ale noastre ne folosesc și din punct de vedere intern și din punct de vedere internațional.

Să vă spună dl Mihai Antonescu ce fel de rapoarte a făcut Crucea Roșie asupra modului cum noi tratăm prizonierii. Vă amintiți ce rapoarte a făcut Crucea Roșie asupra felului cum au fost tratați prizonierii în războiul trecut la noi în țară. Oribile.

Într-adevăr, prizonierii germani au murit de foame și din cauza insectelor. De lucrul acesta s-a ținut seama atunci când s-a tratat pacea.

I. Petrovici: Și ai noștri au murit.

Mareșal I. Antonescu: Atât mai rău. Dar e bine să fim tratați ca abisinienii? Nu e bine să arătăm cum sunt tratați prizonierii la noi?

Îmi aduc aminte că la primăriile din Caracal și Călărași am cerut acestor funcționari de la Birourile I.O.V. să-mi arate hârtiile pe care le lucrează zilnic. Erau 7 funcționari la Biroul I.O.V. de la Călărași și am constatat că ei n-au mare lucru de făcut acolo. Deci, ar mai fi putut să facă și altceva, în timpul zilei; le convenea, însă, să lucreze trei hârtii pe zi.

Este tot așa cum vă spuneam mai înainte cu inspectorii Armatei: fiecare, cum era numit, își alegea un birou, își numea aghiotanți, își aducea dulapuri, dar până la sfârșit, n-avea ce inspecta; iar Statul plătea.

Deci, și domnii aceștia cari lucrează la I.O.V. nu dau pe brânci. Ar putea cineva, în două ore suplimentare, să facă toate lucrările și apoi să mai lucreze și altceva.

Contribuția Statului pentru buna funcționare a instituțiilor de asistență medicală ale Eforiei Spitalelor Civile în anul 1943-1944

Acest caz vă interesează pe toți, ca să vedeți de unde vine risipa. Te rog, dle ministru Tomescu, să arăți d-ta cât ne costă pe noi pe zi un pat într-un spital al Eforiei.

Dr. P. Tomescu: Pentru Eforia Spitalelor Civile, Președintele Consiliului de Miniștri și Guvernul au acordat 240.000.000 lei în anul bugetar trecut, pentru investiții și reparații, pentru că spitalele Eforiei nu puteau fi puse în condițiuni bune de funcționare, din pricină că nu se făcuseră de ani de zile investiții și reparații.

Socotind în raport cu numărul paturilor, care este 2984, Statul a contribuit pentru fiecare pat cu 80.482 lei. Făcând o comparație cu contribuția pe care Statul a avut-o pentru spitalele sale – 300.000.000 lei pentru 33.000 de paturi; socotind paturile din spitalele din Vechea țară și din Ardeal, fără să socotim Basarabia și Bucovina – Statul a contribuit cu 9.090 lei de fiecare pat.

Mareșal I. Antonescu: Și dincolo ne-a costat peste 80.000 lei un pat. Am luat drept compensație hotelul de la Cota 1400 și concesiunea apei de la Sinaia, dar acestea nu rentează, hotelul deocamdată nici nu-l putem pune în valoare. Vasăzică, costă mai mult de 80.000 lei un pat la Eforie.

M. Antonescu: Acest calcul este foarte aprioric.

Mareșal I. Antonescu: Mergem mai departe, ca să vedeți cât costă întreținerea unui bolnav în spitalele Eforiei și cât ne costă pe noi întreținerea unui bolnav, în spitalele noastre.

Dr. P. Tomescu: Eu am arătat că această sumă a fost dată pentru ameliorarea clinicilor, pentru că de ani de zile nu s-a investit nimic.

M. Antonescu: În ceea ce privește prima categorie de calcule – nu știu cum va fi cealaltă – problema s-a pus așa: trebuie să sporim cadrele corpului medical. Mergând la consiliul de la Facultatea de Medicină, chiar colegii dlui ministru Tomescu s-au opus la sporirea acestor cadre, spunând că învățământul medical nu dispune de mijloace tehnice pentru pregătirea studenților: lipsesc clinicele, laboratoriile, iar numărul paturilor în clinice este foarte redus.

Am examinat această problemă în Consiliul de Miniștri cu dl ministru al Culturii Naționale și în cele din urmă am ajuns la concluzia – mai ales în urma efectelor cutremurului și dată fiind lipsa de capital pentru lucrări de investiții – că trebuie să venim cu un sprijin din partea Statului. Deci, cele 240.000.000 lei trebuiau să fie date, nu pentru paturi, ci ca sprijin pentru investiții și reparații la spitalele Eforiei, pentru că astfel Eforia să poată organiza clinicele sale, sporind capacitatea de instrucție a medicilor în spitalele Eforiei și deci punerea spitalelor Eforiei la dispoziția învățământului, care nu poate, prin mijloacele de astăzi, să sporească numărul medicilor.

Ulterior, cercetând situația financiară și constatând că într-adevăr Eforia n-are venituri pe care să le poată investi și nici venituri ca să restituie Statului cele 240.000.000 împrumutate, și ținând seama de faptul că are hotelul de la Cota 1400 din Sinaia și mai are unele servicii concesionate, am socotit că, fără să depozitez Eforia, pot să cer pentru Stat acest hotel, care reprezintă un patrimoniu ce poate fi folosit cândva, rugând totodată Eforia să renunțe la concesiile de apă de la Sinaia și s-o treacă Statului, pentru ca în acest mod să ne acoperim cu ceva din cele 240.000.000 lei.

Constatând că Eforia, cu veniturile și starea sa patrimonială, nu putea da nici din moșii, care sunt legate exclusive Eforiei, nici din spitale, care constituie bunuri fundamentale, lăsate cu scopuri determinate, am luat aceste lucruri, care sunt în afară de patrimoniul rigid al Eforiei și le-am dobândit pentru Stat.

Aceasta nu înseamnă, domnule Mareșal, că suma de 240.000.000 lei poate să intre într-un calcul de investiții pentru paturi și chiar dacă ar intra, în nici un caz amortismentul nu poate fi socotit pentru un singur an.

Al. Neagu: Cifra aceasta nu trebuie repartizată la numărul paturilor, fiindcă din acești bani s-au făcut și reparații.

Mareșal I. Antonescu: În orice caz, Eforia ne costă foarte mult, pentru întreținerea unui bolnav ne costă 800 și ceva de lei pe zi, și în unele cazuri chiar și mai mult. Am venit totdeauna în ajutorul Eforiei, am dat subvenții, însă Eforia nu merge așa cum trebuie să meargă.

Noi nu vom plăti Eforiei pentru paturile pe care le avem la Eforie, de fiecare bolnav, decât tot atât cât ne costă pe noi la spitalele Statului.

La Eforie am găsit oarecare rezistență, cu Eforia „Sft. Spiridon” de la Iași am ajuns la o înțelegere.

Nenorocirea sanitară în care ne zbatem este datorită faptului că organizarea spitalelor a fost lăsată la discreția particularilor, totul s-a bazat pe legatele lăsate de particulari, Statul n-a intervenit tocmai din această cauză, și când și-a dat seama de lipsa spitalelor, era deja prea târziu.

De aceea, eu mă frământ ca să ridic starea sanitară a acestei țări și vreau ca bolnavii să-și găsească îngrijirea necesară în spitalele noastre.

Aceste Eforii au legat, care dau venituri, din care trebuie să întrețină bolnavii. Am constatat, însă, că nu totdeauna Eforia a administrat bine bunurile sale, căci ea trebuia să asigure un serviciu gratuit, așa cum prevedeau legatele. În afară de aceasta, trebuie luat în considerare că Statul plătește profesorii, plătește personalul și la toate acestea se mai adaugă și subvenții de la Stat. Și cu toate acestea, ajungem să se

socotească un pat pentru un bolnav la 800 lei pe zi și pentru alte paturi chiar la 1400 lei pe zi. Faceți socoteală la numărul de paturi pe care le avem noi, cât costă Statul, dacă fiecare pat costă 1400 lei pe zi.

M. Antonescu: Un pat la Stat cât costă?

Dr. P. Tomescu: 500 lei.

M. Antonescu: De ce dați acești bani?

Mareșal I. Antonescu: Avem 33.000 paturi și plătim pentru fiecare pat 1470, în afară că dăm subvenții, că plătim doctorii și personalul, iar costul întreținerii unui bolnav în spitalele Statului este de 500 lei.

A ajuns să coste foarte mult căutarea sănătății la un spital al Eforiei, când această Eforie a fost organizată tocmai în baza legatelor pe care le-a primit să dea gratuități. Legatele toate prevăd gratuități. De la bunurile pe care le administrează Eforia ar trebui să aibă venituri suficiente pentru întreținerea paturilor în spitalele ei.

Lăsăm la o parte toate acestea, faptul precis este că în spitalele Statului un pat costă 500 lei, iar la spitalele Eforiei a ajuns 1500 lei.

„Spiridonia” de la Iași a admis să treacă toate paturile Statului la spitalele Statului și astfel vom plăti și pentru aceste paturi la fel cât ne costă pentru paturile de la celelalte spitale ale Statului, în felul acesta ne va costa mai puțin și vom putea să mergem înainte, să întreținem mai mulți bolnavi.

Al. Neagu: Eu nu susțin Eforia, dl dr. Burileanu nu-mi este prieten, n-am absolut nici o legătură, însă trebuie să recunoaștem că Eforia a jucat un rol important în dezvoltarea medicinei noastre.

M. Antonescu: Statul a depozat-o, i-a luat moșiile de la care avea venituri importante.

Mareșal I. Antonescu: Recunosc că dl dr. Burileanu este un foarte bun administrator, el a pus oarecare ordine la Eforie, deși Eforia n-a ajuns să aibă venituri din bunurile sale așa cum ar avea un particular. Ați văzut care este situația băilor de la Slănicul Prahovei, care au fost lăsate să se ruineze. Dl. dr. Burileanu a spus soției mele că aceste băi au fost închise pentru că nu produc venituri. Dacă nu produc venituri trebuie să le lăși să se ruineze! Am cerut să le dea Primăriei pentru 15 și 20 ani, care să le administreze, să facă îmbunătățiri, atât la băi, cât și îmbunătățiri edilitare din veniturile pe care i le va da. Nu vrea să le dea Primăriei, ca Primăria să le renoveze, preferă să le ia și să se ruineze, să se ducă totul peste cap. Decât să aibă Primăria venituri, preferă să le țină fără venituri și să le lase să se ruineze și să ajungă după câțiva ani fără valoare. Aceasta este mentalitatea burileană.

Dr. P. Tomescu: Îmi permiteți să dau câteva explicații dlui ministru de Finanțe.

Mareșal I. Antonescu: Aproape majoritatea profesorilor de la Eforie, doctorul Lupu și alții sunt de aceeași părere, ca aceste paturi să fie date la Stat, pentru că ar progresa mult mai repede să se înmulțească, și băile de la Slănic ar putea mai repede să progreseze în câțiva ani. Dar Eforia nu vrea să facă acest lucru.

Dr. P. Tomescu: Sunt paturi care costă 1000 lei pe zi. Ministerul de Finanțe dă Eforiei o subvenție de 430 milioane lei.

Al. Neagu: Din acești bani s-au făcut reparații și s-au cumpărat instrumente. În ceea ce privește întreținerea, sunt cazuri de boli care necesită intervenții chirurgicale, care sunt mult mai scumpe. În aceste timpuri, când totul s-a scumpit, nici Eforia nu poate să dea gratuități la toată lumea.

Ceea ce vreau eu să spun este altceva. În fiecare zi se pun alte probleme și se caută să se schimbe instituțiunile noastre tradiționale. La orice schimbare, vă mărturisesc, am o suferință. Puține lucruri au mai rămas din ceea ce am avut noi acum câțiva zeci de ani în urmă, facem chiar multe schimbări și ajungem să nu mai avem caractere proprii.

Mareșal I. Antonescu: Domnule Neagu, ceea ce știu precis este că suntem o țară care suferim de lipsa de paturi în spitale. Ce trebuie să preferăm noi: să dăm 1400 lei pentru un pat, sau să ținem cu acești bani trei paturi, când condițiile sanitare sunt acelea pe care le știți. Pot în felul acesta să triplez numărul paturilor.

Al. Neagu: Trebuie să fie o cauză, dacă diferența este așa de mare.

Mareșal I. Antonescu: Noi constatăm efectele, că un pat costă 1400 lei, pe când în spitalele Statului costă numai 500 lei, la care se mai adaugă și avantajele pe care le are Eforia prin aceea că aduce de la moșiile sale zarzavat, carne, lapte etc.

Dle Neagu, dacă te vei duce la spitalele civile, astăzi le vei găsi bine administrate, pentru că dl ministru Tomescu s-a ocupat de ele, înainte erau unele din ele rău administrate. Astăzi au făcut progrese simțitoare în ceea ce privește organizarea și administrarea lor, ele n-au nici grădini de zarzavat, nici moșii, de unde să aducă carne (*sic!*) și lapte și cu toate acestea costă numai 500 lei întreținerea pe zi. Ce preferi d-ta: să dăm 1400 lei și să rămânem cu această lipsă de paturi? Sunt spitale unde stau câte doi-trei bolnavi într-un pat. În Țara Moșilor, la Beiuș, stau câte trei bolnavi într-un pat. În județul Bihor avem o populație de 880.000 locuitori și este un singur spital cu 80-90 locuri. Avem acolo, la Beiuș, Armată și pentru că nu există un spital militar, bolnavii de la Armată trec tot la acest spital, care a pus 50% din paturile sale la dispoziția Armatei.

Deci, pentru o populație de 280.000 locuitori în județul Bihor, la care se adaugă Armata, nu sunt decât 90 paturi, dintre care 45 sunt rezervate Armatei și 45 sunt la dispoziția populației civile.

Vedeți de ce se ruinează nația românească. Dacă voi constata, din contră, că la spitalele Eforiei costă numai 500 lei un pat și la spitalele civile ale Statului costă 1500 lei, atunci voi propune desființarea tuturor spitalelor Ministerului Sănătății. Dar eu nu propun aceasta, eu cer ca paturile Statului de la Eforie să fie trecute la spitalele Statului, pentru a ne costa mai puțin decât ne costă la Eforie, și astfel să putem înmulți numărul paturilor.

Al. Neagu: Trebuie să fie o cauză organică.

Mareșal I. Antonescu: Nu știu, caut-o d-ta. D-ta spui să nu facem investiții decât numai pentru producție, celelalte feluri de investiții să le lăsăm deoparte, ca totul să se ruineze.

M. Antonescu: Să se dea Eforiei atât cât costă pe Stat un pat de la celelalte spitale.

Dr. P. Tomescu: 200 milioane au fost date pentru investiții și reparații, și alte 240 milioane au fost date subvenții, pentru că spitalelor Eforiei Civile le-a revenit sarcina de a se ocupa de bolile sociale. Ele au obligația să se ocupe de bolile venerice și de bolile contagioase. Pentru fiecare pat noi dăm câte 1300 lei, la care se mai adaugă 350 lei pentru bolile venerice și 205 lei pentru bolile contagioase, ceea ce face pentru bolile venerice un pat 1480, iar pentru bolile contagioase, un pat 1335 lei.

M. Antonescu: Cine plătește acești bani?

Dr. P. Tomescu: Ministerul Sănătății.

M. Antonescu: De ce ați plătit?

Dr. P. Tomescu: N-avem unde duce bolnavii.

Mareșal I. Antonescu: La care se adaugă plata profesorilor, a internilor, a externilor, pe care tot Statul îi plătește.

Dr. P. Tomescu: Mă alătur punctului de vedere exprimat de dl ministru Neagu de a păstra tradiția, de a nu schimba instituțiile de la o zi la alta.

Eforia are un număr de spitale, care sunt destinate bolilor contagioase și bolilor venerice.

Eforia își administrează bunurile sale după normele Statului, cu toate acestea pe noi ne costă mai ieftin întreținerea unui pat decât pe Eforie. Nu putem spune, însă, că Eforia n-a realizat și lucruri bune.

Mareșal I. Antonescu: Ați vorbit de tradiție, dacă este vorba de tradiție, atunci Eforia să-și mențină tradiția, căci toate legatele pe care le-a primit au avut această clauză a gratuității. Mai practică lucrul acesta? De când nu-l mai practică?

M. Antonescu: Trebuie să recunoaștem că Eforia a creat învățământul medical în Statul Român, nu putem denigra astăzi o instituție, care a făcut operă foarte frumoasă, care și astăzi mai practică, în proporție mai mică, gratuități. În împrejurările de astăzi nici Statul nu poate să practice gratuități, nici Consiliul de Patronaj, care este o instituțiune tot spitalicească, de asistență socială, care nu poate să practice gratuități.

Mareșal I. Antonescu: Practică gratuități.

M. Antonescu: Nu totdeauna.

Mareșal I. Antonescu: La Sanatoriul „Elisabeta”.

M. Antonescu: Și Eforia are cazuri de gratuități.

Mareșal I. Antonescu: Eu nu admit ca un pat la Eforie să coste 1500 lei, în timp ce un pat la spitalele Statului costă 500 lei. Nici prin cap nu-mi trece să denigrez această instituție, constat niște realități, nu putem merge pe aceste cifre.

M. Antonescu: Nu-i mai dăm bani.

Mareșal I. Antonescu: În aceste spitale se cheltuiește mai mult decât în spitalele noastre. Îți plătesc atâta pentru un pat, pentru întreținerea lui, dacă nu accepți acest lucru dă-mi numărul de paturi care mi se cuvine, ca să le administrez eu. În această perioadă de timp eu trebuie să sporesc numărul paturilor cât mai mult, pentru a putea face față oricăror eventualități. Eforia să-mi spună: „Nu pot să țin 3000 paturi, din cauză că nu-mi dai atât cât îți cer”. Eu nu mă pot lipsi de paturi. Sunt în timp de război și pot să rechiziționez orice spital, și astfel cheltuiala să-mi revină la ceea ce cheltuiesc eu la celelalte spitale. Nu pot să plătesc mai scump, altfel mă duc cu acești bani la „Saint Vincent de Paul”.

Dr. P. Tomescu: N-are atâtea locuri.

Mareșal I. Antonescu: Cu acești bani pot să întrețin bolnavii în orice sanatoriu din Elveția, unde are tratament, nu tratament ca la Eforie. Eforia are tradiții, dacă are tradiție, să și-o mențină, să acorde, dacă nu gratuități, cel puțin reduceri. Noi pentru Eforie facem sacrificii enorme, dăm subvenții, plătim medici, pentru ca la urmă să moară cetățenii fără să aibă asistența medicală necesară, fără să aibă unde să fie internați. De aceea starea sanitară a țării este așa cum o știți. Totdeauna Eforia a luat bani de la Stat, totdeauna Statul a dat subvenții Eforiei destul de mari. Cu toate acestea n-a admis controlul Statului pentru banii pe cari îi dădea acestei instituțiuni. Sunt instituțiuni care primeau milioane, și când te duceai să faci control, nu concepea să primească acest control. În Anglia, de la rege până la ultimul cetățean primește să fie controlat, pentru că acolo nu este nimic de ascuns. La noi nu se admite controlul, de aceea Statul a mers la derivă.

În spitalele militare bolnavii sunt hrăniți ca la sanatorii, la spitalele de răniți se mănâncă trei feluri de mâncare, cum se mănâncă la „Saint Vaincent de Paul”. Să faci socoteală cât costă un bolnav de la spitalele militare, unde cei de la clasa II mănâncă ca (*sic!*) cei de la spitalele dv. de la clasa I.

G-ral Gh. Jienescu: 120 lei pe zi.

Mareșal I. Antonescu: Vedeți, cât de ieftin costă, iar noi la Eforie trebuie să plătim 1400.

M. Antonescu: În privința prețurilor, fără îndoială, nimeni nu susține că Statul trebuie să plătească un preț mai mare, nici nu ne trece prin minte așa ceva.

Mareșal I. Antonescu: Să vedeți cât costă un bolnav de tuberculoză, întreținerea lui, într-un sanatoriu.

A venit Liga contra tuberculozei, condusă de dl dr. Costinescu, în numele unei inițiative particulare, și cu toate acestea nu trăiește decât din subvenții de la Stat. Pentru mine dr. Costinescu este un particular.

Dr. P. Tomescu: Liga tuberculozei este o instituție de Stat.

Mareșal I. Antonescu: Cât se plătește pentru întreținerea unui bolnav, la un sanatoriu de tuberculoză?

Dr. P. Tomescu: 1000 lei pe zi.

Mareșal I. Antonescu: A făcut Liga contra tuberculozei cu banii Statului, domnul acesta, și trage profitul, și pentru întreținerea unui bolnav de tuberculoză se ia 1000 lei pe zi. Eu pot, în aceleași condițiuni și cu acești bani, să trimit doi tuberculoși în loc de unul. În cazul acesta trimitem numai unul, iar altul, al doilea, rămâne să răspândească boala în populația țării. Din moment ce pot să fac dovada că, în condițiuni perfecte de întreținere, cu aceeași sumă, pot să țin doi sau trei mai mult, de ce să n-o fac?

Al. Neagu: Și noi suntem de aceeași părere, însă am spus că din această subvenție s-au făcut reparații, s-au cumpărat instrumente. Din compararea celor două cifre reieșea o diferență prea mare și-mi închipuiam că este o cauză organică.

M. Antonescu: Calculul este aprioric. Nu putem amesteca cei 240 milioane în calculul paturilor, sunt două lucruri deosebite.

Al. Neagu: Serviciile chirurgicale costă mai mult decât îngrijirea celorlalte boli.

Mareșal I. Antonescu: Deci, dacă Eforia nu vrea să întrețină aceste paturi, cu aceeași sumă, pe care o cheltuim cu paturile Statului, atunci să dea aceste paturi la spitalele Statului și le vom dubla sau tripla și astfel vom putea face față nevoii de paturi care este din ce în ce mai mare. Avem nevoie de un număr mai mare de paturi și cu aceiași bani voi realiza acest lucru.

Am discutat cu Eforia „Sf. Spiridon” din Iași și a admis propunerea noastră, urmând ca paturile lor să le întrețină cum vor, pot să cheltuiască și 3000 lei pe zi de un pat, sunt suverani. Vreți ca să țineți bolnavii în condițiuni și mai bune ca în Elveția, n-am nimic de zis, dar nu-mi cere mie să fac aceste sacrificii, când am nevoie de mai multe paturi ca să trimit un număr mai mare de bolnavi; cu aceiași bani puteam să dublez și să triplez numărul de paturi, sau, dacă nu, cu diferența de preț de acolo să fac un spital, cum ar fi, de pildă, în regiunea Beiuș, unde nu este decât un singur spital la o populație de 220.000 oameni.

Activitatea laboratorului de produse farmaceutice: economiile realizate

Mai înainte medicamentele le cumpăram de pe piață. Cumpăram medicamente pentru Armată, care erau extrem de costisitoare, astăzi am ajuns să fabricăm medicamente și instrumente și să realizăm economii foarte mari.

Cât am realizat la Armată?

G-ral C. Pantazi: 140 milioane.

Dr. P. Tomescu: Noi am realizat de trei ori mai multe economii decât Armata, dar, în afară de aceasta, am organizat depozite farmaceutice în condițiuni foarte bune și am ajuns să fabricăm medicamente și instrumente. Prin această realizare am înfrânat prețurile de pe piață.

Mareșal I. Antonescu: Carmitz realiza miliarde și noi eram la discreția pieței.

Tot așa și cu paturile, vrem să realizăm economii mari. Dacă dl Burileanu nu acceptă să fac ceea ce am făcut cu „Spiridonia” de la Iași, atunci voi fi obligat să iau măsura care v-am propus-o adineauri.

La spitalele civile costă mai puțin, însă se mănâncă mai bine și întreținerea este destul de bună, la Armată, însă, costă și mai puțin și întreținerea este tot așa de bună.

Dr. P. Tomescu: Toți sunt bine hrăniți. Eforia este controlată de Curtea de Conturi.

Mareșal I. Antonescu: Înainte nu eram în stare să fabricăm cutii, casolete, pe care le putea face orice țigan, le cumpăram din Germania. Acum Armata are la dispoziție atât cât este necesar.

Dr. P. Tomescu: Cu ajutorul dlui ministru de Interne am făcut la primării 1000 farmacii comunale, cu aceste preparate care s-au fabricat în țară, și dacă vom continua în felul acesta, făcând câte 1000 farmacii comunale pe an, în câțiva ani vom rezolva problema aceasta.

Repartizarea semințelor de floarea-soarelui din Transnistria

Mareșal I. Antonescu: Cu semințele de floarea-soarelui ce ați făcut?

G-ral Gh. Dobre: A apărut decretul.

Mareșal I. Antonescu: Atunci problema este rezolvată.

Cercetarea prealabilă a deciziilor ministeriale cu caracter normativ

Acum urmează chestiunea pe care a ridicat-o dl g-ral Arbore în Consiliul Economic, pe care sunt dator s-o pun la punct, pentru că sunt chestiuni care rămân și vor fi cercetate mai târziu de așezămînt oameni și nu vrem să ne prezentăm sub un aspect pe care nu-l avem.

Dl g-ral Arbore a afirmat că deciziile ministeriale stau la Președinție câte trei săptămâni. Eu am cercetat această afirmațiune și n-am găsit nici o decizie ministerială care să fi stat trei săptămâni la Președinția Consiliului de Miniștri. O singură decizie a stat opt zile. De ce a stat opt zile? A stat opt zile pentru că se luase<ară> dispozițiuni care creau contradicțiuni între autoritățile Statului. Imediat ce unul dintre dv. dă o decizie, ceilalți spun: Uite ce a făcut, ce decizie a dat. Chiar dl g-ral Arbore a dat o decizie care a dat naștere la o serie de obiecțiuni. Când dați o decizie trebuie să fiți cu toată atențiunea, pentru că deciziunile acestea sunt ca și o lege.

G-ral I. Arbore: Noi avem Contencios, care și-a dat avizul.

Mareșal I. Antonescu: Contenciosul se compune din oamenii pe care-i cunoaștem.

I. AL. Rădulescu: Referatul Contenciosului Președinției Consiliului de Miniștri asupra deciziunii Subsecretariatului de Stat al Aprovizionării, privind fabricarea și repartizarea glicerinei:

„Domnul ministru subsecretar de Stat al Aprovizionării înaintează spre aprobare deciziunea cu caracter normativ privitoare la reglementarea fabricării glicerinei și repartizarea ei Armatei și populației civile.

Deciziunea se ocupă, într-un prim capitol, de asigurarea glicerinei necesare Armatei, stabilind obligațiunea deglicerării uleiului brut și a uleiului solidificat neutru de floarea-soarelui, repartizarea materiilor prime fabricilor prin O.F.A.U.L.; cota de producție lunară și blocarea pentru Armată a glicerinei produse.

Capitolul II se ocupă de asigurarea glicerinei necesare populației civile, impunând obligațiunea de deglicerare a seului, precum și de concentrare a leșiilor glicerinoase rezultate de la fabricarea săpunului. Se reglementează de asemeni repartiția glicerinei rezultate.

Capitolul ultim se ocupă despre controlul aplicațiunei deciziei care se face de către Ministerul Înzestrării Armatei și de către Subsecretariatul Aprovizionării. Sancțiunile vor fi cele prevăzute în Legea sabotajului, din 1 mai 1943.

Potrivit art. 4 al Legii pentru activarea producției, regimul prețurilor, reprimarea speculei ilicite și a sabotajului economic din 1 mai 1943, Ministerul Economiei Naționale, personal, sau prin delegație dată ministrului Înzestrării Armatei, subsecretarului de Stat al Aprovizionării sau al Industriei, Comerțului și Minelor, poate lua pe cale de decizie orice fel de măsuri, pentru dirijarea, limitarea și controlul producției, circulației, distribuției și consumației mărfurilor și produselor.

Deciziunea fiind dată în executarea unor dispozițiuni ale Consiliului Interministerial Economic și referindu-se la materii ce pot fi reglementate pe cale de decizie, întrunește, deci, în ceea ce privește capitolele I și II, condițiunile legale necesare validității ei.

În ce privește capitolul III, dispozițiunile referitoare la control, credem că nu pot fi cuprinse într-o decizie luată de Subsecretariatul de Stat al Aprovizionării. Într-adevăr,

art. 12 din decizie repartizează atribuțiunile de control, între Ministerul Înzeestrării și Subsecretariatul Aprovizionării”.

Mareșal I. Antonescu: D-ta, domnule g-ral Arbore, repartizezi atribuții de control între Ministerul Înzeestrării și Subsecretariatul de Stat al Aprovizionării.

I. Al. Rădulescu: „Această repartizare nu poate fi făcută decât prin deciziunea ministrului Economiei Naționale, care, potrivit art. 4 și 14 din Legea pentru activarea producției, regimul prețurilor, reprimarea speculei ilicite și a sabotajului economic, precum și a art. 2, 14 și 15 din Legea pentru organizarea Ministerului Economiei Naționale, din 24 august 1942, poate da dispozițiuni cu caracter obligatoriu, atât pentru Ministerul Înzeestrării Armatei, cât și pentru Subsecretariatul de Stat al Aprovizionării.

În consecință, propunem ca decizia ce se înaintează să fie supusă aprobării și semnării dlui ministru al Economiei Naționale, întrucât Subsecretariatul de Stat al Aprovizionării nu poate da dispozițiuni obligatorii pentru Ministerul Înzeestrării și nici nu poate preciza în nici o formă atribuțiunile acestuia”.

Mareșal I. Antonescu: Este un lucru elementar. Iată de ce a stat decizia d-tale opt zile, nu trei săptămâni. Eu am citit stenograma aceea a Delegației Economice.

Am luat măsura trimiterii la Președinție a deciziilor ministeriale cu caracter normativ, pentru că unele decizii răstoarnă principiile legale stabilite. Trebuie să hotărâm ce facem cu aceste decizii.

Decizia d-tale, domnule g-ral Arbore, a stat numai opt zile, nu trei săptămâni.

G-ral I. Arbore: Eu n-am spus că a stat la Președinție trei săptămâni; am spus că, din momentul când i-am dat drumul și până a ieșit, a stat trei săptămâni.

Mareșal I. Antonescu: Atunci, să caute cineva în stenograme să vedem textul.

Al. Neagu: Stenogramele nu reprezintă decât cam 70% din ceea ce se spune în Delegația Economică; nu se înregistrează întocmai.

G-ral I. Arbore: Eu am spus că au trecut trei săptămâni de la data când s-a înregistrat la noi.

I. Al. Rădulescu: Lucrarea a sosit la Președinție la 3 februarie; în ziua de vineri, 4 februarie, lucrarea a fost cercetată de Contencios, care a depus referatul la 7 februarie. În ziua de 8 februarie vi s-a prezentat, domnule Mareșal, o notă completă asupra dispozițiunilor deciziei și observațiunilor Contenciosului. La 10 februarie s-a răspuns dlui ministru g-ral Arbore, comunicându-se dispozițiunile date de domnul Mareșal.

În consecință, decizia dlui ministru g-ral Arbore a stat la Președinție numai 7 zile.

Mareșal I. Antonescu: Iată, domnule g-ral Arbore, textul din stenograma Consiliului Interministerial de la 9 februarie:

„Domnul ministru g-ral Arbore:

Mi s-a dat ordin ca toate deciziile normative să fie trimise la Președinție. Eu le trimit, dar știu că acolo stau vreo trei săptămâni”.

I. Al. Rădulescu: Această decizie a stat la Președinție 7 zile – cel mai mult; celelalte au fost trimise înapoi a doua sau a treia zi.

Mareșal I. Antonescu: V-aș ruga să fiți foarte atenți când faceți astfel de afirmații, fiindcă au să vină mulți șoareci de aceștia de arhive, care să cerceteze stenogramele ședințelor noastre și să afle amănunte. Dacă are să citească cineva că în

timpul regimului Mareșalului Antonescu – care s-a lăudat că a avut un regim special în Țara Românească – deciziile importante stăteau câte trei săptămâni la Președinție, ce are să zică? Nu e frumos să se facă astfel de afirmațiuni, mai ales când nu corespund adevărului. Dacă ar corespunde adevărului, n-aș avea nimic de spus, fiindcă eu nu sunt susceptibil, sunt dator să iau în seamă toate nemulțumirile, care ar fi provocate din cauza Președinției Consiliului.

Ce este Președinția și ce sunteți dv.? Cu cât ne vom face mai bine datoria cu toții, cu atât va merge mai bine țara.

Dacă această decizie ar fi stat trei săptămâni la Președinție, aș fi luat imediat măsuri și aș fi aplicat sancțiuni. Eu am notat aici cu roșu ceea ce ai afirmat d-ta, dle g-ral Arbore, și l-am luat pe dl Rădulescu din scurt imediat.

Deci, să nu se mai afirme lucruri care nu corespund adevărului.

G-ral I. Arbore: Eu n-am spus în sensul că decizia a stat trei săptămâni la Președinție.

Mareșal I. Antonescu: Arbore, d-ta ești general și ai trecut prin multe furci caudine. Ai spus: „Eu știu că la Președinție deciziile stau trei săptămâni”.

G-ral I. Arbore: Eu n-am spus așa. Atunci, de aici înainte, am să controlez stenograma.

Mareșal I. Antonescu: Este expresia d-tale, pentru că cuvintele „eu știu că”, „sunt informat că” apar la d-ta de mai multe ori. Este ceva specific felului d-tale de a vorbi.

În ceea ce privește deciziile acestea, te rog să vezi, dle ministru Marinescu, cum pot fi ele trecute printr-un purgatoriu, ca să nu ne pomenim cu lucruri care să producă dificultăți în Stat: dl g-ral Arbore să dea ordine dlui g-ral Dobre.

I-ai dat d-ta, dle g-ral Dobre, astfel de dispoziții dlui g-ral Arbore?

G-ral Gh. Dobre: În limitele legii, domnule Mareșal.

G-ral I. Arbore: În ceea ce privește aceste fabrici, mi-a dat un mandat special; le-a trecut sub directiva mea.

Mareșal I. Antonescu: Oricât ar fi de pregătiți consilierii noștri de la Contencios, totuși s-ar putea întâmpla ca cineva să citeze un articol dintr-o decizie de felul acesta și să se ducă cu (*sic!*) el în Justiție, unde s-o dea peste cap. Deci, lucrul are consecințele lui. Eu nu fac această discuție, ca să caut midi à quatorze heures, ci ca să vă arăt că s-ar putea ca un controlor de al d-tale, dle g-ral Arbore, să se ducă la cineva să facă o anchetă, pe baza acestei decizii, iar cel interesat să se ducă cu decizia în Justiție și să dea peste cap toată ancheta d-tale. Aceasta pândesc avocații și judecătorii.

Tot în Consiliul Interministerial s-a discutat: *Confecționarea hainelor pentru micii funcționari și muncitori.*

De la mine a pornit această chestiune, însă nici prin minte nu mi-a trecut ca aceste haine să le dăm gratis. Am spus numai că pe această cale să venim în ajutorul funcționarilor, cum am făcut pentru ofițeri cu casele de confecții. Funcționarul, care vrea să se îmbarce, în loc să-și facă haine la orșice croitor, și le face la atelierul de confecții; cine vrea. Eu nu m-am îmbrăcat niciodată la atelierul de confecții pentru haine ofițerești, dar nici nu m-am plâns că nu-mi ajunge solda ca să mă îmbrac.

Al. Neagu: Eu am atras atenția că crearea (*sic!*) acestor ateliere face să dispară o pătură interesantă din punct de vedere social; în al doilea rând, măsura creează obligațiunea de finanțare comercială și industrială a acestor ateliere.

Mareșal I. Antonescu: Nu dispăre breasla croitorilor, dle Neagu. Se vor lua lucrători de pe piață și vor fi duși la atelierele acestea ca să lucreze; acolo vor fi plătiți cu salarii maxime. Lucrătorii din provincie îi plătim exact cum îi plătesc patronii. Așa au fost instrucțiunile mele. Lucrătorii nu vor însă să vină la aceste ateliere, pentru că vor să ia 40.000 lei ca să lucreze un costum de haine. Întrebați pe dl Mihai Antonescu cât îl costă hainele: i le-a ținut croitorul un an de zile și acum îi cere pe ele prețurile de azi. Și dl Mihai Antonescu are o meserie și câștigă.

Al. Neagu: Avea, domnule Mareșal, și putea să câștige mult mai mult.

Mareșal I. Antonescu: Atelierele acestea, dacă se pot face, să se facă. Nu forțăm pe funcționari, dar cei cari vor să se îmbrace la aceste ateliere și să ia un costum de haine cu 20.000 lei în loc de 50.000 lei, vor putea s-o facă.

Aceasta este o cale indirectă ca să te ajut pe d-ta, dle Neagu, să nu ridici salariile funcționarilor.

Al. Neagu: Numai să nu ne ceară finanțare, că suntem cu teigheaua goală.

Mareșal I. Antonescu: Îți aduce mai târziu bani această măsură. Și nici n-o să ți se ceară d-tale bani; am să dau tot eu banii.

Importul din Germania al unei instalații pentru produse fermentate din cereale.

S. Ghiolu: Ni s-a propus de germani să luăm o astfel de instalație, care a fost dusă în Germania. Neamțul cu care trebuia să stau de vorbă a plecat în Germania.

Mareșal I. Antonescu: Pentru orișice puteți, ordinul meu este să luați, bineînțeles, ce este util.

S. Ghiolu: Rămâne ca neamțul acela să vină și să ne facă propuneri concrete.

Mareșal I. Antonescu: *Bonurile de rechiziție destinate Germaniei.*

C. Stoicescu: Chestiunea s-a tranșat, domnule Mareșal.

Mareșal I. Antonescu: *Trecerea în clearing a tuturor prestațiunilor făcute către germani în Transnistria.*

Al. Neagu: Mi-ați trimis și mie o rezoluție în această chestiune, dar rezolvarea nu depinde de noi; depinde de nemți.

G-ral Gh. Dobre: A fost o dispoziție ca, pentru tot ceea ce dă dl g-ral Potopeanu Armatei germane să ia bonuri și nemții să scrie că se trec în clearing, dar nemții au refuzat.

Mareșal I. Antonescu: Atunci am vorbit eu cu dl g-ral Potopeanu să nu mai dea; să spună că nu mai are.

S-a mai întâmplat un lucru neplăcut, datorit administrației: datele pe care dl g-ral Potopeanu le avea în registre la Odesa nu corespund cu datele de la prefecturi: prefectii au raportat cantități mai mari de produse decât au în realitate și acum nu mai au ce să dea; necorectitudinea românească care (*sic!*) a jucat și în această privință.

Am dat instrucțiuni ce să se ia din Transnistria. Pe cale diplomatică vom căuta să obținem această recunoaștere din partea Germaniei. Nu cedăm în această privință. Așa cum germanii ne-au dat minereuri de la Krivoirog, care au fost luate și cu

concursul trupelor române – acolo a luptat tot corpul de Vânători de Munte și corpul de Cavalerie – pe care ne-au pus să le plătim, fără ca germanii să fi făcut acolo atâtea investiții, câte am făcut noi în Transnistria, tot așa trebuie să ne plătească și ei ceea ce iau de la noi. Din moment ce am stabilit că ceea ce ne-au dat ei nouă de la Krivoirog trebuie să plătim, nu văd de ce n-ar plăti și ei ceea ce le dăm din Transnistria.

Deci, să știți și dv. acest lucru, ca să puneți chestiunea minereului. Chiar vă rog să faceți o statistică, sub forma de grafic și să arătați acolo ce ne-au dat ei de la Krivoirog și au trecut în clearing și ce le-am dat noi lor. Aceasta s-o treceți dlui Mihai Antonescu, pentru ca d-sa să-și sprijine argumentele pe date reale.

M. Antonescu: Am și făcut-o, domnule Mareșal, însă aici joacă convenția (*sic!*) militară și germanii nu vor să renunțe la dreptul de ocupație.

În ceea ce privește minereurile de la Krivoirog, acordul privitor la capturi nu este definitiv; nu întrunește toate condițiunile de formă, ca să joace convenția privitoare la capturi. Deci, Germania n-a luat nici un angajament în ce privește fierul de la Krivoirog. Germanii susțin că ne dau acel fier de care au și ei nevoie și dacă l-ar duce în Germania, l-ar transforma și ar câștiga mai mult de pe urma lui. Este un argument.

Mareșal I. Antonescu: Noi nu renunțăm la această chestiune. Aș fi putut s-o discut cu Führerul și aș fi ajuns la un rezultat.

M. Antonescu: V-a spus și dv. dl Clodius.

Mareșal I. Antonescu: La nevoie, am să trec și peste dl Clodius și am să scriu o scrisoare Führerului. Pentru aceasta, însă, trebuie să am date.

Țineți evidența, pentru că noi vom avea posibilitatea să ne acoperim, căci plata armamentului se face jumătate în clearing și jumătate se va face la sfârșitul războiului, când vom face și aceste socoteli.

M. Antonescu: Între altele a ridicat chestiunea subsistențelor pentru trupele noastre și am obiectat că aceste subsistențe trebuiesc să fie date de germani.

Mareșal I. Antonescu: Am dat trupe cu această condiție, ca subsistențele lor să fie suportate de către germani. Am un act dat de către Hitler, din care reiese că trupele noastre merg pe front cu condițiunea întreținerii lor de către germani.

M. Antonescu: Nu îl avem.

Mareșal I. Antonescu: Este acolo, căutați-l.

Extrase din Buletinul de Informații din 11 februarie 1944, relativ la sistemul deghizat de denigrare a românilor practicat de oficiosul „Deli Hirlap” din Timișoara.

Am aci o chestiune foarte principală, pe care trebuie s-o examinăm cu toată seriozitatea. Dvs. știți că printre alte mijloace pe care le-au întrebuințat ungurii pentru ca să ne dărâme granițele noastre în 1940 a fost și modul de a ne prezenta pe plan internațional, folosind propriile noastre declarații, făcute de oamenii noștri în Parlament, prin presă, în discursuri publice, în care fiecare se acuza reciproc de tâlhărie, de hoție. Ei continuă, sub ochii noștri, să adune material de la noi contra noastră, așa cum face oficiosul „Deli Hirlap” din Timișoara.

Ce face acest jurnal? Nu face altceva decât să ia din toată presa tot ceea ce este ticălos în Țara Românească, furturi, crime, hoții etc. și le publică.

Acest jurnal cred că trebuie să-l suprimăm dacă continuă acest sistem de a face ziaristică.

Am stat 3 ani și jumătate în Anglia și acolo nu este voie ca jurnalele să comenteze crimele, căci prin această comentare face o școală nenorocită publicului. Acolo se spune numai că cutare (*sic!*) a făcut cutare lucru, pentru care a fost condamnat la cutare pedeapsă. Nimeni nu are dreptul să comenteze aceste fapte.

Barbu Ionescu a dat în judecată un ziar, care a spus că este jidan, și ziarul a fost condamnat să-i plătească 30.000 lire sterline. La judecată i-a cerut să facă dovada că nu este jidan, iar el a răspuns: „Fă d-ta dovada că sunt jidan”. Nu a putut face dovada că e jidan și justiția l-a condamnat la această sumă de bani. Vă închipuiți care ar fi condamnarea dacă ar fi spus că este un hoț, un criminal, că face cine știe ce în viața particulară. Deci, acolo este o justiție represivă, o justiție care caută să moralizeze viața publică. Să nu credeți că în Anglia nu se petrec lucruri fantastice, din punct de vedere al moralei, dar nimeni nu are dreptul să le comenteze.

V-am spus cât de frumos a vorbit dl. Mareșal Petain despre administrația din Transnistria, care poate să fie dată de exemplu rușilor, care arată rușilor ce am putut noi face acolo.

Îl rog pe dl. Mihai Antonescu să se ocupe de această chestiune a ziarelor ungurești, și să ia măsurile necesare împotriva lor.

M. Antonescu: În țară la noi, de la 180 publicațiuni ungurești am ajuns să avem foarte puține. În ultima vreme, nu am luat decât numai măsuri sancționatoare, nu am vrut să mai suprim alte publicațiuni ungurești, pentru ca în felul acesta să determin pe unguri să suprim ziare românești din Transilvania de Nord, însă am dat ordin Cenzurei să limiteze, să suprim această activitate a lor.

Mareșal I. Antonescu: În același timp ar fi bine să iei măsuri ca nici ziarele românești să nu mai comenteze crimele și hoțiile, să arate numai, pur și simplu, faptele săvârșite și sancțiunea care a fost dată de justiție, lăsând ca fiecare să comenteze după cum va crede de cuviință. Reportajele acestea de ziare, cu privire la crime și hoții, fac o educație rea publicului și în special tineretului.

M. Antonescu: În domeniul presei, în ultimii 3 ani de zile, au venit cu multe restricțiuni, adevărul este că în presa noastră nu mai sunt polemicele de altă dată și sperăm că vom ajunge treptat, treptat, să facem și o educație în acest sens, așa cum spuneți dvs.

Extras din Buletinul de Informații din 14 februarie 1944, referitor la onorariile medicale

Mareșal I. Antonescu: O altă chestiune este aceea a onorariilor medicilor. Primesc din toate părțile reclamațiuni de speculă nenorocită pe care o fac medicii cu bolnavii și în special cu cei de la țară. Vine un țăran să-și caute sănătatea aci în București, și medicul îi cere 3.000 lei pentru o consultație. S-a spus că în această materie nu se poate pune o frână, s-a dat exemplu pe doctorul Sauerbruch, care a luat pentru o operațiune 12 milioane lei. Dar nu toți medicii sunt Sauerbruch. Dacă toți ar fi Sauerbruch, n-aș avea nimic de zis. Nu se poate spune că dacă un astfel de medic a luat un onorariu atât de mare, se pot justifica onorariile de mii de lei pe cari le cer medicii jidani, un Ițic Strul din Văcărești.

La avocați am reușit să punem o frână. Cum s-a făcut pentru avocați, trebuie să se facă și pentru medici, căci nu putem lăsa oamenii bolnavi și săraci la discreția

acestei specule a medicilor, căci omul este înclinat, chiar atunci când este spre sfârșitul vieții și nu mai e nimic de făcut, să se caute cu toți doctorii și atunci el își cheltuiește ultimul ban, până în ultima clipă.

Trebuie soluționată această problemă a onorariilor medicilor, sancționându-se toți cei cari fac o astfel de speculă.

Dr. P. Tomescu: Pentru radiologie și laboratoare se poate institui un control, însă pentru celelalte ramuri este foarte greu să se ajungă la o soluțiune, pentru că nu poți să ajungi să faci o categorisire a medicilor, aceasta este o chestiune foarte dificilă.

Mareșal I. Antonescu: Și preoții au ajuns să nu boteze, să nu înmormânteze decât numai dacă li se dau anumite sume. Aceasta nu este frumos. Cum am găsit soluțiune pentru avocați, în cadrul corpului de avocați, tot așa trebuie să găsim soluțiunea în cadrul colegiului lor.

Dr. P. Tomescu: Vom face tarife maximele.

Mareșal I. Antonescu: Te rog, dle Tomescu, să cercetezi această problemă și să cauți un sistem practic pentru soluțiunea acestei probleme. Pentru cazurile oamenilor săraci, ei ar trebui să se adreseze corporației medicale, așa cum se adresează corpului de avocați, în cazul când avocații le-ar cere sume prea mari. Pentru medicii cari caută să speculeze pe bolnavi, trebuie să se fixeze pedepse, pedeapsa cea mai bună fiind suspendarea pe timp limitat a exercițiului profesiei.

M. Antonescu: Pentru ziariști am fixat același sistem, am instituit sistemul procedurii disciplinare în cadrul Colegiului ziariștilor. Pentru medici, ca și pentru orice profesiune liberă, trebuie să se întrebuițeze același sistem. Totuși, trebuie să se țină seamă că una este munca unui profesor universitar și medic cu reputație excepțională, și alta este munca și capacitatea unui profesionist de provincie, care de cele mai multe ori nu face decât să trimeată mai de timpuriu pe bolnav la cimitir. Trebuie să se țină seama de o serie întreagă de circumstanțe. Cred că singura soluție este să se fixeze un tarif maximal, însă în așa fel încât să sprijinim elitele, căci noi trebuie să ducem o politică de sprijinire a acestor elite, căci noi ducem lipsă de aceste elite. Sunt catedre în învățământul superior, care nu se ocupă, fiindcă nu sunt candidați.

Trebuie să facem o politică de sprijinire a elitelor, să nu venim cu măsuri cari ar fixa un plafon și nu ar da voie să se facă o selecționare în profesiune.

Soluțiunea trebuie găsită în cadrul colegiului profesional și să dăm colegiului medical, sau consiliului disciplinar al acestui colegiu, judecarea tuturor abuzurilor comise cu ocazia exercitării profesiei.

Mareșal I. Antonescu: În orice caz, trebuie să se găsească o frână acestei specule. Vă rog să vă ocupați de această problemă și să o soluționați chiar în cadrul colegiului medical.

Situația scontului B.N.R. pe luna ianuarie 1944

Iată care este situația scontului Băncii Naționale pe luna ianuarie 1944, pe profesii:

Meseriași	374.083.150
Industrii	7.639.131.573
Agricultură	2.911.642.416
Comerț	3.548.111.517

Diverși 121.947.000

Total: 14.594.915.656.

Iar pe naționalități avea următoarele date cu privire la distribuirea scontului

B.N.R.

Naționalități

Români 11.974.755.472

Germani 2.052.436.434

Unguri 113.687.000

Evrei 130.879.000

Armeni 17.194.000

Diverși 305.963.750

Total: 14.594.915.656.

De ce ați dat atât de mult la evrei? Armenii au luat numai 17 milioane, ei cari au atâtea afaceri în țara noastră. Refuz să cred că armenii au luat numai atât.

C. Stoicescu: Sunt camuflați.

M. Antonescu: Sunt camuflați în societăți anonime românești.

Mareșal I. Antonescu: Am discutat proporționalitatea care trebuie să existe între profesioni în ceea ce privește acordarea scontului B.N.R., însă văd că industria a luat 7.639.131.573 lei.

C. Stoicescu: La industrie este o exagerare din cauza armamentului.

Mareșal I. Antonescu: Trebuie să fie date credite mai mari. Cu cât sunteți în restanță?

C. Stoicescu: Aceasta este situația numai pe o lună.

Mareșal I. Antonescu: Cât reprezintă veniturile industriei față de ale agriculturii?

M. Vulcănescu: Variază, ajunge maximum 50% și 50%, iar în unii ani industria are mai puțin decât agricultura. Agricultura a fost destul de sprijinită prin credite. Dvs. urmăriți această chestiune, ca de aci înainte, sub regimul acesta, agricultura trebuie să fie sprijinită mai mult decât industria.

Mareșal I. Antonescu: Această politică trebuie urmărită, sprijinirea agriculturii mai mult decât industria, care va intra mâine, când va înceta războiul, într-o criză foarte mare. Dl. g-ral Dobre a luat toate măsurile necesare ca să se poată face la timpul oportun trecerea de la industria de război la o industrie de pace. Până acum ai reușit să iei măsuri pentru această transformare numai pentru o parte din industrie, cam 20% din ea.

G-ral Gh. Dobre: Mai mult chiar de 20%.

Mareșal I. Antonescu: Să ne surprindă sfârșitul războiului, când vom intra într-o criză industrială, cu un potențial agricol tehnic foarte ridicat, pentru ca să putem traversa această criză.

C. Stoicescu: Eu îmi exprim o opinie a mea personală. Am pus problema și la Institutul Economic Românesc, unde am ținut o conferință cu reprezentanții Băncii Naționale. La acest Institut am fost ales președinte acum o lună în locul lui Oscar Chiriacescu, decedat, cu care ocazie am discutat problema rentabilității și dezvoltării agriculturii.

Am arătat că agricultura, în special cea țărănească, suferă de lipsuri organice, de posibilități inițiale de a fi rentată, și că chiar (*sic!*) munca în agricultură nu poate să fie rentată. Trebuie remediate aceste racile, căci altfel degeaba venim cu mijloace tehnice și căutăm să determinăm pe țărani să cultive mai bine, să-l înzestrăm cu unelte mai perfecționate, să facă îngrășăminte etc.

Condițiunile de muncă sunt de așa natură încât nu poate să dea rentabilitatea necesară. Este o cheltuială inutilă de forțe, țăranul pierde mai mult de trei sferturi din timp pe drum, nehrănit, el și vitele lui.

Mareșal I. Antonescu: Pentru comerț s-a acordat 3.548.111.517 lei.

C. Stoicescu: Nu sunt numai credite.

Creditul trebuie să meargă paralel cu condițiile economice.

Am discutat chestiunea cu membrii Consiliului Economic și am arătat că nici agricultorii din împrejurimile Bucureștilor, cari au condițiuni de cultură mai bune, au posibilități de desfacere, totuși nu au o rentabilitate pentru terenurile sub 5 pogoane. Un proprietar care lucrează 5 pogoane nu poate produce decât pentru consumul său propriu, pentru existența lui și a familiei lui. Ce face acesta cu creditele?

Mareșal I. Antonescu: Poate să producă mai mult.

C. Stoicescu: Nu poate produce din cauză că proprietatea este fărâmițată și apoi, pe aceste 5 pogoane pune tot felul de cereale, de care are nevoie pentru gospodăria lui.

Mareșal I. Antonescu: Dacă are posibilități optime atunci produce mai mult, are un surplus pe care îl poate valorifica.

C. Stoicescu: Nu are posibilitatea ca să acopere aceste credite, de abia își poate asigura existența lui, de unde să mai plătească aceste credite?

Va trebui să venim cu o serie întreagă de măsuri, pentru ca să rezolvăm această problemă. Problema trebuie adâncită puțin. Nu e suficient să constatăm că omul este incapabil să plătească creditele pe care le-a luat, ci trebuie să se ia anumite măsuri. Dacă îi dai credite, atunci îl duci la ruină ori pe el, ori moneda Statului. Când îi dai credit, trebuie să ai siguranța că el are posibilitatea să muncească și să producă mai mult.

Sunt convins că dacă susținem industria cu creditele pe care le dăm, facem o greșeală, dar deocamdată nu putem evita această greșeală.

Mareșal I. Antonescu: Atunci ajungem la concluziunea să reducem creditele și pentru industrie și pentru agricultură, după dvs.

C. Stoicescu: Industria este subcapitalizată, nu are capitalul necesar să facă ceea ce face, facem acest lucru, acordăm credite mari industriei pentru că sunt necesitățile de război și vrem să promovăm producția țării.

Va veni, însă, o criză a industriei, care va fi mai mare decât criza agriculturii, și pierderea va fi mai mare. Cine va suporta această pierdere? Trebuie să o suporte cineva. Toată lumea va fi în pagubă. Pagubele se vor repartiza asupra întregii țări. Câștigurile Băncii Naționale sunt infime față de pierderile pe care le vom suferi.

Această problemă a formării capitalurilor în Țara Românească m-a preocupat pe mine de când eram student, și chiar teza de doctorat am făcut-o asupra formării capitalurilor în Țara Românească, acesta a fost subiectul tezei mele de doctorat.

Astăzi este necesar să susținem industria, deși suntem conștienți că facem o greșeală.

Mareșal I. Antonescu: S-a susținut și se susține industria mai mult decât agricultura.

C. Stoicescu: Aci intervine și politica protecționistă, care ne determină să susținem industria mai mult decât trebuie.

Mareșal I. Antonescu: Trebuie să țineti o balanță în acordarea acestor credite, având în vedere principiile mari ale Statului și mai ales să ținem seamă de unde vrem să ajungem. Vom face în Statul nostru o industrie care să folosească la maximum bogățiile naturale ale țării. Aceasta este, după mine, cea mai înțeleaptă soluțiune, căci nu vom putea să lăsăm Țara Românească la discreția totală a industriei streine. Vom întemeia o industrie care să se bazeze pe materia primă românească, astfel nu vom mai avea nevoie de credite și nu vom mai fi amenințați că ni se va închide canaua dinspre Germania, sau ni se va închide canaua dinspre Anglia sau alte țări.

De altfel, la sfârșitul războiului, ne vom aștepta la un mare dumping mondial, făcut de către Statele Unite, Canada, Argentina etc., așa cum au făcut rușii în 1923, 1924, 1925, care ne va pune într-o situațiune foarte grea și nu ne vom putea valorifica produsele noastre agricole.

Trebuie să știm unde vrem să mergem, trebuie să ținem o balanță a acestor credite, să nu dezvoltăm o ramură de producție în detrimentul alteia, să facem o politică în raport cu posibilitățile țării noastre, în raport cu materia primă pe care o avem. Materia primă a țării noastre constă în produsele pământului, în păduri, pe care nu le-am exploatat așa cum trebuia, s-a făcut o exploatare barbară, nu mai vorbim că de produsele subsolului nostru a fost o completă bătaie de joc. Ne-au rămas pădurile și agricultura. Acestea sunt cele două mari izvoare de bogăție pe care vom baza industria noastră de mâine.

Am făcut o industrie de armament în detrimentul contribuabilului, îmbogățindu-se doi-trei inși.

Creditele industriei trebuie să meargă la industria bazată pe materia primă românească, industrie care va trebui să se transforme dintr-o industrie de război într-o industrie de pace și, în al doilea rând, creditele trebuie să meargă pentru valorificarea și exploatarea pădurilor noastre, care vor trebui să fie exploatate rațional, căci până acum au fost exploatate în mod barbar, ca și petrolul. Este o crimă ceea ce s-a făcut cu pădurile noastre și trebuie să ne gândim în mod serios la remedierea acestui rău.

Banca Națională a României are un rol de a dirija această politică, prin creditele pe care le acordă.

C. Stoicescu: Suntem aci în fața a două puteri irezistibile, industria ne cere credite, ne cere credite mari și urgente, pe care în împrejurările de astăzi nu le putem refuza.

Chiar acum, nu de mult, am dat o circulară prin care dădeam dispoziție să se dea credite agriculturii.

Mareșal I. Antonescu: Se dau circulare, dar agricultorii nu primesc credite.

C. Stoicescu: Noi punem creditele necesare la dispozițiunea instituțiunilor care sunt chemate să facă această distribuie de credite, dacă aceste instituțiuni nu le distribuie la timp, nu suntem noi de vină.

Mareșal I. Antonescu: Dvs. dirijați creditele și deci dvs. trebuie să opriți scontul pentru aceste instituțiuni care nu-și îndeplinesc misiunea așa cum o fixați dvs.

Deci, Banca Națională este aceea care conduce distribuirea creditelor.

Ședința se ridică la ora 14,45.

Stenografi: D. Fierăscu și V. Brânză

▼
D.A.N.I.C., fond P.C.M., Cabinetul Ion Antonescu, ds. 221 (fost 220)/1944, f. 244-345

10. 1944 martie 13, ora 18. Se discută despre: măsurile de evacuare din Basarabia și Bucovina; transmiterea administrației din Transnistria în mâinile germanilor; evacuarea populației germane din Transnistria; drepturile funcționarilor publici evacuați etc.

ȘEDINȚA
CONSILIULUI DE MINISTRI
PENTRU EVACUĂRI ȘI APĂRARE PASIVĂ
de luni, 13 martie 1944, ora 18

Ședința se deschide la ora 18, sub președinția domnului **prof. Mihai Antonescu**, vicepreședintele Consiliului.

Participă domnii: **g-ral D. Popescu**, ministrul Afacerilor Interne; **prof. dr. Petre Tomescu**, ministrul Muncii, Sănătății și Ocrotirilor Sociale; **Ioan C. Marinescu**, ministrul Justiției; **g-ral C. Pantazi**, ministrul de Război; **g-ral Gh. Dobre**, ministrul Înzestrării Armatei; **Alexandru Neagu**, ministrul Finanțelor; **Ion Marian**, ministrul Agriculturii; **Atta Constantinescu**, ministrul Lucrărilor Publice și Comunicațiilor; **arh. I. D. Enescu**, subsecretar de Stat al Muncii; **g-ral Gh. Jienescu**, subsecretar de Stat al Aerului; **Mircea Vulcănescu**, subsecretar de Stat la Ministerul Finanțelor; **prof. I.C. Petrescu**, subsecretar de Stat al Școalelor; **g-ral C. Vasillu**, subsecretar de Stat la Ministerul Afacerilor Interne; **Petre Strihan**, subsecretar de Stat la Ministerul Afacerilor Interne; **ing. Stavri Ghiolu**, subsecretar de Stat al Industriei, Comerțului și Minelor; **g-ral I. Arbore**, subsecretar de Stat al Aprovizionării; **g-ral Olimpiu Stavrat**, guvernatorul Basarabiei; **g-ral Corneliu Dragalina**, guvernatorul Bucovinei; **I. Lapedatu**, viceguvernator la B.N.R.; **C. Stoicescu**, administrator delegat la B.N.R.; **M. Râmniceanu**, administrator delegat la B.N.R.; **Gh. Minescu**, director general al I.N.C.O.O.P.-ului; **g-ral aviator Gh. Marinescu**; **g-ral I. Rășcanu**, primarul general al Capitalei; **g-ral T. Orezeanu**, directorul general al C.F.R.; **g-ral Socrate Mardare**, subșef la M.St.M.; **g-ral Ramiro Enescu**, subșef la M.St.M.; **g-ral Iosif Teodorescu**, comandantul militar al Capitalei; **col. I. Teodorescu**, directorul general al P.T.T.; **Ion**

A. Rădulescu, secretar general la Președinția Consiliului de Miniștri; **Mircea Enăchescu**, secretar general la Subsecretariatul de Stat al Românilor; **g-ral Velescu Nicolae**, secretar general la Subsecretariatul de Stat al Aprovizionării; **prof. V. Mihăilescu**, secretar general la Ministerul Culturii Naționale și al Cultelor; **Gh. Oprescu**, secretar general la Ministerul Justiției; **Gh. Davidescu**, secretar general la Ministerul Afacerilor Streine; **prof. Const. Călniceanu**, secretar general la Ministerul Agriculturii și Domeniilor; **Al. Bădăuță**, secretar general la Ministerul Propagandei Naționale; **C. Stănescu**, secretar general la Subsecretariatul de Stat al Muncii; **amiral Gheorghiu Alexandru**, secretar general la Ministerul Înzestrării Armatei și Producției de Război; **g-ral Cameniță Petre**, secretar general la Ministerul Apărării Naționale, pentru Armata de Uscat; **comandor Roman August**, secretar general la Ministerul Apărării Naționale, pentru Marină; **Marcel Stati**, secretar general la Consiliul de Patronaj al Operelor Sociale; **comandor Ferțu Tiberiu**, secretar general la Subsecretariatul de Stat al Aerului; **Aurel Gociman**, consilier tehnic la Subsecretariatul de Stat al Românilor; **col. N. Protopopescu**, șeful S.S. din Marele Stat Major; **col. Teodorescu Gh. T.**, de la Cabinetul Militar al Conducătorului Statului; **col. adj. D. Dămăceanu**; **ing. Zamfirescu N.**, directorul Întreținerii C.F.R.; **Niculescu-Buzești**.

M. Antonescu: Domnilor, aș voi, recapitulând unele hotărâri cu caracter general și urgent din Consiliul precedent, să vă informez asupra unor măsuri luate și să stabilim unele măsuri care trebuie să fie adaptate la constatările făcute de săptămâna trecută până azi.

Înainte de a începe aceste ședințe, am avut o conferință cu d-nii guvernatori, cu dl. amiral Gheorghiu, cu dl. ministru Ghiolu și cu ceilalți colaboratori în chestiunile pe care le-am discutat și dl. amiral Gheorghiu m-a informat că în ceea ce privește chestiunea nisipului, a varului și celelalte probleme discutate pentru ca să înlesnim pentru populația din București în principal aceste măsuri, s-a stabilit de săptămâna trecută și până astăzi și procedura și finanțarea. Ministerul de Finanțe urmează să pună la dispoziția Primăriei Capitalei, în cadrul fondurilor de care poate dispune Primăria Capitalei, suma de 100 milioane, care este necesară. Mai rămâne ca Societatea Tramvaielor să înlesnească prelungirea unei linii pentru a se ajunge la o carieră de nisip. Să se ia măsurile pentru varul blocat pentru ca Primăria să poată dispune și să poată înlesni toate lucrările. În ceea ce privește măsurile de plată, aș voi să nu fie nici o întârziere în această privință.

Aș voi să știu în legătură cu aceasta dacă între Primărie și Ministerul de Finanțe s-a tranșat chestiunea finanțării celor 150 milioane și dacă ați găsit măsurile ca Primăria să poată dispune de sumele necesare.

G-ral I. Răscanu: Am vorbit cu dl. ministru Neagu, în această privință.

M. Antonescu: Prin urmare, s-au luat măsuri și în această privință.

În ceea ce privește corpul de controlori de care să dispunem noi direct pentru investigațiuni în oraș, am primit din partea Ministerelor Înzestrării Armatei și Economiei Naționale indicațiunea că se vor depune listele ofițerilor și specialiștilor cari vor sta la dispoziția Consiliului nostru, începând de mâine înainte, pentru investigațiile necesare.

S-a constatat de săptămâna trecută până astăzi, din verificările făcute de dl. ministru Ghiolu, conform dispozițiilor noastre din ședința trecută ca să examinăm

personal situațiunea, s-a constatat că în București în general prea mari depozite nu sunt, așa încât nu există nici o primejdie în această privință. Cele mai mari depozite sunt ale Transnistriei și ale Patronajului, care sunt în curs de evacuare. Îl rog pe dl. Stănișor să grăbească măsurile de evacuare.

S-a constatat cu această ocazie, punându-se în legătură problema descongestionării și aprovizionării populației în caz de bombardament, că lipsesc textilele și îmbrăcămintea din programul de dispersiune, așa că trebuie să luăm măsuri pentru ca să se poată îndeplini de aici înainte asemenea dispoziții care să scoată aceste articole din București. Îl rog pe dl. g-ral Popescu să noteze ca să se scoată din București depozitele de încălțăminte, acolo unde există, fie chiar atelierele de textile și îmbrăcămintă, pentru ca să putem astfel să înlesnim în orice împrejurare posibilitățile de aprovizionare a populației evacuate din București. Bineînțeles, aceasta o veți face în legătură cu Ministerul Economiei Naționale.

În legătură cu măsurile de evacuare, urmând să fie evacuat de la Cernăuți Institutul de Reeducare a Invalizilor Orbi, s-a pus problema să se găsească un local unde să fie trecuți. S-a propus Liceul Evanghelic de la Brașov, din str. Vlad Țepeș nr 16; acesta este unul din cele trei licee închise în ultimele 3 luni în cadrul măsurilor de represalii, ca răspuns la măsurile luate de unguri în Ardealul de Nord.

Îl rog pe dl. ministru de Interne să examineze chestiunea și în cazul când nu există alt local, cum toate școlile și chiar școlile noastre vor ajunge să fie rechiziționate și destinate măsurilor de evacuare, fără îndoială că va trebui să-l utilizăm pentru invalizii noștri orbi. Vă rog până mâine să examinați chestiunea și dacă nu există altă posibilitate de destinare a Centrului de Reeducare a Invalizilor Orbi de la Cernăuți, atunci vom recurge la Liceul Evanghelic de la Brașov și în cazul acesta să dați ordin prefectului de la Brașov ca să fie înștiințat că acest liceu, intrând în programul de rechiziție pentru evacuare, va căpăta destinația pentru invalizii de război orbi.

O altă chestiune pe care am discutat-o, asupra căreia urmează dl. g-ral Mardare să-mi trimită o notă, este în legătură cu propunerea germană pentru evacuarea populației din comunele Transnistriei. Chestiunea a fost discutată de dl. g-ral Mardare cu dl. Mareșal Antonescu astăzi. Rămâne să primesc nota asupra propunerilor practice pentru executarea acestui lucru.

Examinând sumar situația evacuărilor din Basarabia și Bucovina, dl. guvernator al Basarabiei ne-a informat că din cele cca 80.000 vagoane de cereale care ar putea fi evacuate, nu se găsesc decât 23.000 vagoane care au fost colectate din recolta aceasta, din care au plecat, de la 20 noiembrie până la 5 martie, în cadrul acțiunii de evacuare, numai 2.910 vagoane și 517 vagoane pe apă.

Sunt apoi bunuri ale Românilor din care se găsesc 1.759 vagoane în magazii.

În asemenea condițiuni, față de volumul de 80.000 vagoane cereale, cât avem de evacuat, cu ritmul de cca 70-90 vagoane pe zi, vă închipuiți că ne trebuie 40 de luni pentru ca să ajungem să evacuăm totul.

Prin urmare, îl rog pe dl. g-ral Orezeanu să ia toate măsurile. Dl. guvernator va discuta cu dl. g-ral Orezeanu. De asemenea, îl rog pe dl. Atta Constantinescu să vadă dacă sunt alte întâietăți stabilite în cadrul dispozițiilor primite de la dl. Mareșal și, în tot cazul, îl rog pe dl. g-ral Orezeanu să grăbească la maximum ritmul transporturilor din Basarabia.

Situația din Transnistria o cunoașteți. În asemenea condițiuni rămâne să grăbiți pentru Basarabia și Bucovina evacuarea. Vom examina îndată măsurile pe care trebuie să le luăm.

Mi s-a atras atenția de dl. g-ral Mardare că, drept urmare a Consiliului de luna trecută, posturile de radio streine au și vorbit, după 24 de ore, de închiderea școlilor în vederea evacuării.

Desigur, posturile de radio streine vorbesc de multă vreme de măsurile de evacuare din România și aceasta nu constituie un lucru nou pentru noi. V-aș ruga să înțelegeți că toate aceste măsuri pe care le luăm sunt legate nu numai de Apărarea Națională, ci și de ființa Statului. Prin urmare, orice indiscreție se întoarce împotriva țării; pe lângă faptul că asemenea acțiuni de interpretare a evenimentelor din România într-un mod care să se întoarcă foarte grav contra noastră, poate să se creeze o atmosferă foarte nefavorabilă nouă.

Mă adresez tuturor colaboratorilor noștri, contând pe acest spirit de elementară discreție, atunci când este vorba de interesele Statului, pentru care, de altfel, fiecare am depus un jurământ de credință. V-aș ruga: nimic din ceea ce face obiectul discuțiilor noastre aici și măsurilor care se iau să nu constituie nu știu ce publicitate prematură și intempestivă, pentru ca după urma ei să ne alegem cu cine știe ce neajunsuri care să ne împiedice executarea măsurilor, sau să se creeze și în țară o atmosferă din cele mai dăunătoare, ori peste graniță să surpe prestigiul nostru.

Vă anunț că, în ceea ce privește Transnistria, din cauza situațiunii frontului, în câteva zile se va face transmiterea administrației de sub Comandamentul Român, în mâinile Comandamentului German. Tocmai pentru ca să se poată face aceasta în condițiuni regulate, chiar astăzi am dat instrucțiuni în acest sens și prin aceasta să nu se creeze nici un fel de neajuns care să se întoarcă împotriva Statului nostru.

Pentru Basarabia și Bucovina urmează să luăm măsuri de evacuare astăzi. Cel dintâi lucru care intră în ordinea evacuării sunt cerealele, de care depinde aprovizionarea însăși a populației evacuate. Vin apoi bunurile de valoare ale tuturor instituțiilor de Stat și ale instituțiilor de utilitate publică din aceste provincii.

Las la o parte evacuările militare, care nu intră în obiectul dezbaterilor noastre, ca și prioritatea lor care se stabilește de Ministerul Armatei și Statul Major prin măsuri directe luate cu Calea Ferată.

Discut aici stabilirea priorității și regimului pentru persoane și bunuri altele decât cele care aparțin Armatei și măsurile de coordonare între Armată și organele civile.

Îl rog pe dl. ministru de Interne să dea dispoziții ca pe lângă fiecare guvernator, pe lângă fiecare prefectură să funcționeze un Consiliu asemănător cu acela pe care îl facem, chiar noi aici, compus din șefii tuturor autorităților. Acest Consiliu, pe baza instrucțiunilor dvs., stabilește pe loc și întâietatea transporturilor și ordinea evacuărilor și măsurile de coordonare și executarea care se impune.

Acest lucru îl socotesc necesar pentru că am văzut, de săptămâna trecută până astăzi, producându-se o serie întreagă de lucruri și de observațiuni în legătură cu măsurile de evacuare. S-au semnalat multe bunuri de valoare ale Universităților, despre care se spunea că nu se luaseră măsuri. În realitate măsuri fuseseră luate, dar, desig-

stabilindu-se o ordine de întâietate pe principiile generale de la centru și neputându-se executa local, desigur că acolo nu s-a putut ajunge la o soluțiune. De aceea v-aș ruga să dați dispoziții pentru instituirea acestui organ de coordonare în vederea stabilirii întâietății, pe baza principiilor comunicate de dvs. și între capii de autorități locale, pe baza instrucțiunilor primite de la fiecare departament, să se facă coordonarea (*sic!*) și urmărirea acestor măsuri. Pentru Basarabia și Bucovina ne vom ocupa îndată pentru ca să examinăm problema transporturilor, problema financiară, problema colectărilor din punct de vedere financiar, adică mijloace de plată, problema mijloacelor de transport de la locul de colectare la stația de încărcare, problema transportului de la stația de încărcare la stația de destinație, problema legării acestui program al evacuării, din Basarabia și Bucovina, a bunurilor de programul de aprovizionare pe care l-a întocmit dl. g-ral Arbore, întrucât, pe de o parte, trebuie să creăm credite pentru colectarea acestor cereale și pentru transportarea lor, pe de altă parte, trebuie să creăm mijloace noi în unele regiuni destinate concentrării populației evacuate. În acest fel cele două programe trebuie să fie unitare.

Deci, în afară de măsurile de principiu pe care le examinăm astăzi, rog ca mâine domnii guvernatori, împreună cu dl. g-ral Arbore, cu dl. ministru de Finanțe și cu dl. g-ral Orezeanu, să se întrunească pentru a stabili unitatea acestor măsuri, înregistrarea tuturor datelor în legătură cu transporturile, cu finanțarea lor și cu legarea necesităților de evacuare, de o parte, și cu necesitățile de aprovizionare ale executării evacuării în regiunile destinate pentru aceasta.

Dl. Vulcănescu va primi cereri de credite pentru cumpărări de cereale și pentru transporturile lor în Basarabia, iar, pe de altă parte, dl g-ral Arbore va pune problema unui program de câteva miliarde, circa 5 miliarde, necesare pentru finanțarea regiunilor destinate populației evacuate.

Fără îndoială că acest program trebuie realizat unitar. Creditele care se deschid, mijloacele financiare care se deschid pentru Basarabia trebuie să fie legate, de o parte, de executarea însăși a măsurilor de sprijin și de evacuare din Basarabia, finanțare pentru cumpărături de recolte, pentru transporturile de acolo, iar, pe altă parte, împreună cu Economia Națională să examinăm dacă nu putem constitui depozite pe traiectul regiunilor destinate evacuărilor, cărora mâine să le putem da alte destinații dacă nu vom mai avea nevoie.

În orice caz, făcând eforturi financiare cât mai puține, eforturi de emisiune cât mai reduse și o acțiune de coordonare și unitate în finanțarea și în executarea programului de evacuare și de dotare a regiunilor evacuate ca să evităm risipa și întârzierea.

S-a discutat o altă chestiune care a rămas pendinte și pe care vreau s-o reiau acum. S-a discutat, săptămâna trecută, dacă închiderea școlilor să se facă înainte de vacanța de Paști sau după Paști. Recent chiar, la o conferință la care am participat, s-a pus de către rectorul Universității din Iași, domnului Mareșal, solicitarea ca, pentru Universitatea din Iași, cursurile să nu se închidă înainte de vacanță, rămânând ca până la acea dată să se facă evacuările de materiale și, în special, rectorul Universității din Iași insistă – și-l rog pe dl ministru de Interne să ia dispoziții ca organele de la Iași să ne informeze continuu –, insistă să se evacueze bunurile de valoare și instalațiile de care dispune Universitatea din Iași.

DI Mareșal a pus principiul unei discriminări, ținând seama de regiuni pentru școlile cari au rămas să fie închise.

Dv. știți că am examinat cu toții problema aici, dacă trebuie să închidem toate școlile sau numai în regiunile care ar putea fi primejduite. Ca profesor, cel dintâi aș fi fost înclinat – și sunt și astăzi – ca să recunosc necesitatea de a prelungi învățământul cât mai mult. De asemenea, o întrerupere intempestivă a cursurilor, departe de a folosi Școala, și pe școlari, servește foarte prost pe profesorii cari și-au făcut un program anumit și pe care ar trebui să-l întrerupă.

Vă reamintesc că problema s-a pus astfel: de o parte, 8 aprilie, vacanța de Paști, înseamnă că până la sfârșitul lui aprilie nu mai este activitate școlară. Deci, a nu închide școlile la 8 aprilie, înseamnă a le prelungi până la 1 mai, fără ca efectiv școlile să funcționeze până la 1 mai, pentru că vacanța de Paști nu poate să fie suprimată. Prin urmare, ajungem la sfârșitul lui mai. Dacă ajungem la sfârșitul lui mai, anunțarea examenelor și înscrierile la examen, care trebuie să preceadă cu cel puțin câteva zile aceste examene, înseamnă că intrăm dintr-o dată în luna mai cu examenele.

Dacă și cursurile continuă la începutul lui mai, apoi cu atât mai mult nici până la sfârșitul lui mai nu pot fi terminate.

În realitate, a nu închide școlile la 8 aprilie înseamnă a le ține deschise până la 15 mai. Aceasta a fost prima considerație.

A doua considerație, pentru care am cerut părerea domnului ministru g-ral Pantazi și am ascultat părerile domnilor g-ral Popescu și Vasiliu, a fost discuția în jurul problemei dacă trebuie să introducem localurile școlilor în programul de dispersiune și de evacuare, considerând că foarte multe din autorități contează pe localurile școalelor pentru executarea programului de evacuare.

Am socotit necesar să creez disponibilitatea acestor localuri chiar în regiunile care nu sunt primejduite, tocmai fiindcă aceste regiuni sunt destinate evacuărilor.

Deci nu se poate realiza programul de evacuare, oricâte măsuri am lua, dacă nu s-ar crea disponibilități în ceea ce privește localurile școlilor și, prin urmare, dacă de abia după 15 mai se vor crea aceste disponibilități, toate măsurile de evacuare întreprinse de noi până la acea dată se vor izbi de propria noastră măsură care a întârziat închiderea școlilor.

Ulterior, formulându-se o infinitate de cereri, și domnul Mareșal având dorința ca școlile să funcționeze cât mai mult, d-sa a pus principiul discriminării, ținând seamă de la caz la caz și ținând seama de regiuni.

Față de această cerere care a fost solicitată chiar de către unele din școli și în parte susținută și de domnul ministru al Culturii Naționale, față de această cerere, rog ca domnul ministru de Interne, împreună cu Marele Stat Major și cu Educația Națională să convoace o conferință la care să se stabilească în concret cari sunt regiunile care pot să fie ferite de această deciziune de închiderea școlilor, deci sustrase de la această măsură; de asemenea, care sunt școlile care, deși aflându-se în regiunile nepericlităte, constituie totuși necesarul pentru executarea măsurilor de evacuare, adică au localuri care sunt necesare executării programului de evacuare la care procedăm. În sfârșit, în al treilea rând, care sunt școlile care nu sunt necesare să fie destinate măsurilor de evacuare și cari, prin urmare, pot să-și continue cursurile fără nici o înrăurire. Până

când dv. faceți aceste cercetări pe baza situațiilor de fapt, de la Universitate și până la școala primară, până atunci, conform, de altfel, hotărârii pe care și noi o luaserăm anterior, cursurile continuă, păstrând principiul că aceste cursuri trebuie să fie comprimate până la 8 aprilie, rămânând ca ulterior să adoptăm, fie discriminarea, fie văzând de la învățământ la învățământ ce trebuie să facem, cum aplicăm această măsură pentru că acolo unde învățământul poate să continue, el să meargă mai departe.

Domnilor, înainte de a intra în ordinea noastră de zi, aș dori să discutăm chestiunea Basarabiei și Bucovinei, aceasta fiind principala preocupare a măsurilor de evacuare.

Rog pe domnul guvernator g-ral Stavrat să ne arate care sunt solicitările sale, ținând seama de experiența făcută. Desigur că d-sa nu poartă, în această privință, nici o răspundere, pentru că din moment ce i s-au dat numai 80-90 vagoane pe zi, nu poate să meargă la o evacuare mai mare.

Desigur, domnul g-ral Orezeanu, la rândul său, și domnul ministru al Comunicațiilor aveau de realizat un alt program.

De aceea ne adunăm aici, ca să vedem care sunt măsurile de luat pentru o evacuare masivă a cerealelor și a altor bunuri din Basarabia și Bucovina, care sunt necesitățile de alt ordin de care depinde executarea unui asemenea program, rămânând ca ulterior să se stabilească în concret.

Domnii ministru al Comunicațiilor și directorul Căilor Ferate sunt rugați ca, luna viitoare, la ora 5 jumătate, înainte de ora Consiliului nostru să-mi aducă la cunoștința măsurile pe care le-au luat în această privință.

G-ral O. Stavrat: Guvernământul Basarabiei a executat întocmai dispozițiile Marelui Stat Major privitor la evacuare, iar acum de trei zile am trecut la executarea efectivă a acestei evacuări, și anume, prin demontarea de fabrici, demontare care se face în regiunea Bălților, și prin pregătirea familiilor funcționarilor cari urmează să plece.

Luând în discuție cele trei județe din care familiile și funcționarii trebuie să plece, în situația de astăzi, cu un singur tren de la Lipnic la Bălți și de la Rezina la Bălți, este o imposibilitate ca să se poată face aceste evacuări.

Am discutat astăzi dimineață la Marele Stat Major cu directorul Mișcării, domnul Buradescu, și am ajuns la concluzia că trebuie să se înființeze un tren mixt, care să aibă și vagoane de marfă, unde familiile să-și poată duce cele 60 kg de bagaje și cu care să se poată evacua și familiile.

Evacuarea acestor familii a început cu oarecare greutate, pentru că n-am fost în posesia biletelor. Astăzi am luat 5000 bilete de la Ministerul Afacerilor Interne, de la Ministerul Economiei încă n-am primit aceste bilete, însă eu am luat măsuri ca din biletele pe care le-am avut să le dau mai întâi județului Soroca.

M. Antonescu: Vă întrerup rugându-vă să-mi spuneți care sunt departamentele care nu și-au trimis până astăzi biletele pentru funcționari și care sunt alte măsuri în legătură cu evacuarea persoanelor, pe care credeți că trebuie să le luăm imediat, ca să vă ajutăm în realizarea programului?

G-ral O. Stavrat: În termen de trei zile sper că voi fi în posesia tuturor biletelor.

M. Antonescu: Care sunt departamentele care nu v-au dat biletele?

G-ral O. Stavrat: Am să vă dau o notă.

Referitor la transporturi, cer înființarea acestui tren special. Acest tren special s-ar putea să răpească din capacitatea destinată transporturilor de cereale, dacă nu se găsește vreo rezervă pe acele două linii.

În chestiunea plasării funcționarilor, funcționarii noștri din Guvernământul Basarabiei, ai Ministerului Finanțelor, Subsecretariatul de Stat al Românilor, Cultura Națională, n-au primit încă destinația până astăzi. Acesta este un lucru greu, pentru că noi îi silim să evacueze și nu știm unde.

Stăruim ca ministerele să ne dea această destinație.

V. Mihăilescu: La Cultura Națională s-au trimis sâmbătă.

A. Gociman: Am primit de abia sâmbătă dosarele necesare, ca să putem face repartitia și s-a comunicat.

M. Vulcănescu: S-au repartizat toți funcționarii Ministerului de Finanțe cari erau la Guvernământ. Cine n-a găsit plasament până acum sunt funcționarii Guvernământului, pe care Guvernământul vrea să-i plaseze la Finanțe și cari, având grade mari, nu pot fi primiți de noi.

M. Antonescu: O soluție trebuie găsită. Prin urmare, vă rog să luați măsurile cuvenite ca să se găsească o soluție pentru toți acești funcționari.

De asemenea, domnul guvernator dacă n-a primit, de la Cultura Națională și de la Românilor, indicații de repartitie a funcționarilor, să le ceară.

Vă rog să telefonați pentru ca să vedeți unde s-a oprit și care este cauza acestei întârzieri, iar dacă nu s-a rezolvat problema până luna viitoare, vă rog ca înainte de ora 6, luni, să mă înștiințați personal.

M. Vulcănescu: Să stabiliți principiul că îi putem primi și repartiza pe funcționari în gradele pe care le-au avut când au plecat în provinciile liberate.

M. Antonescu: Repartitia trebuie făcută în raport cu posibilitățile de repartitie reală, iar, în al doilea rând, ținând seamă de gradul fiecăruia. Se adoptă un titlu formal de revenire la gradul anterior și aceasta mi se pare un lucru nepotrivit pentru că tot noi, Statul, le-am dat gradul pe care l-au primit și nu vreau să facem impresia că procedăm la operă de retrogradare oficial consacrată.

Desigur, dvs. faceți o încadrare potrivită cu disponibilitățile și nevoile dvs., rămânând ca ulterior să examinăm care vor fi funcțiunile și gradele cu care vor rămâne acești funcționari.

S. Ghiolu: Sunt unii funcționari care provin din cadrele noastre, adică sunt detașați acolo, iar alții angajați de Guvernământ.

Cei cari provin din cadrele noastre îi luăm înapoi, dar ce facem cu ceilalți?

G-ral C. Vasiliu: Aceia se consideră ca populație civilă și merg în zonele afectate populației civile, rămânând ca mai târziu, dacă va fi nevoie de utilizarea lor, să-i luăm.

M. Antonescu: Prin urmare, la fiecare departament dacă vor fi nevoi autentice de funcționari, în loc să se numească alți funcționari, fără îndoială că trebuie să-i încadrați pe aceștia cari vin din administrațiile evacuate, rămânând ca fiecare să fie măsurat cu pregătirea lui și cu posibilitățile noastre, de aici. Principii rigide nu putem stabili. Acei funcționari cari nu-și pot primi nici un fel de întrebuintare, desigur

urmează să fie trecuți în cadrul populației civile. Vom examina îndată chestiunea și se va ocupa domnul Vulcănescu de această problemă. Deocamdată acesta este principiul: toți funcționarii destinați evacuării trebuie să fie evacuați. Încadrarea lor se face la serviciile publice de aici, ținând seama de judecata fiecărui departament în parte și de nevoile lui reale. Cei cari nu intră în această categorie intră în populația civilă și sunt evacuați ca populație civilă. Domnul Vulcănescu să ia act de măsurile care se iau aici, pentru ca să se trimeată o circulară tuturor departamentelor și de aici înainte, când se propun decrete noi de numiri de funcționari, să se oprească acestea, pentru ca să se ceară avizul Ministerului de Finanțe în raport cu aceste noi măsuri, având funcționari refugiați. Nici o numire nouă nu se va mai face, dacă Ministerul de Finanțe nu ne comunică că (*sic!*) locul este realmente vacant cu toate întrebunțările funcționarilor din regiunile evacuate, pentru ca să nu mergem la sarcini noi pentru funcționarii evacuați, iar, pe de altă parte, să mărim numărul funcționarilor prin numiri noi.

O altă problemă care se pune este aceea a tratamentului și drepturilor pe care le au funcționarii publici, fie cei cari nu intră în administrațiile evacuate, deci rămân pe loc, fie cei cari, intrând în populația civilă, sunt evacuați ca populație civilă. Care sunt drepturile de funcționari publici sau de salariați ale acestora?

În primul caz, dacă se aplică măsura de ordin general cu salariul pe trei luni, este o soluție tranzitorie. Noi trebuie să știm unde mergem. În principiu, s-a hotărât să se dea salariul pe trei luni tuturor funcționarilor evacuați. Ce se face cu funcționarii cari rămân pe loc? Tot pe trei luni li se dă salariul?

Pentru cel care pleacă, măsura are sens foarte logic: îi trebuie salariul pentru deplasare, pentru cheltuieli de întreținere, pentru instalare, până își caută o nouă situațiune, până la regularea drepturilor.

Pentru cei cari rămân pe loc, din două una: sau peste trei luni regiunea aceea nu este supusă nici unei alte condițiuni decât aceea a evacuării, adică autoritățile civile și militare exercită autoritatea asupra aceluși teritoriu – și noi trebuie să admitem toate posibilitățile –, ce se întâmplă în acest caz cu funcționarul public? Îl lăsăm numai cu salariul pe trei luni, fără nici un fel de deosebire între cel care pleacă și cel care rămâne?

G-ral C. Vasiliu: Acela nu este statutar. Avem asemenea funcționari în Transnistria.

M. Antonescu: Eu nu mă refer la Transnistria, ci la Basarabia, Bucovina și Moldova. Trebuie să stabilim acum principiul. Sunt administrații care nu sunt evacuate. Sunt funcționari deci cari rămân pe loc. Tuturor acelor cari intră în planul de evacuare li se dă salariul pe trei luni, fie că pleacă, fie că rămân. Ce măsuri luați dvs.? Acest lucru să mi-l comunicați până luni. Ce măsuri înțelegeți să luați și cum vede Ministerul de Finanțe chestiunea în privința salarizărilor viitoare?

M. Vulcănescu: Între momentul când se hotărăște evacuarea și momentul când autoritatea militară părăsește teritoriul pot trece mai multe luni.

G-ral D. Popescu: Este exclus acest lucru.

M. Vulcănescu: Statul Major ne-a comunicat.

M. Antonescu: Vă rog să vă informați asupra realității măsurilor militare și măsurilor Ministerului de Interne privitoare la evacuări, și luna viitoare să-mi spuneți

ce măsuri credeți că trebuie luate în această privință și cum trebuie să rezolvăm chestiunea în mod practic, pentru că de măsura pe care o ia guvernul de la început, de regularitatea sa depinde dacă se creează exod și psihologie de fugă printre funcționarii publici sau nu. Dacă funcționarul public știe că este garantat și își primește salariul rămânând pe loc până în ultimul moment, noi nu ne vom încărca cu (*sic!*) un număr mare de dormici de fugă, unii mulțumindu-se cu salariul pe trei luni și apoi să se prezinte la autorități și să ceară continuarea primirii dreptului.

M. Vulcănescu: Din momentul când se primește ordinul de plecare, în momentul acela se dă salariul pe trei luni. Ordinul de plecare nu-l primesc toate autoritățile la aceeași dată.

M. Antonescu: Să nu mergem pe abstracțiuni. Stabilim, de pildă, în Moldova anumite servicii publice care trebuie să fie evacuate. Termenul curge de astăzi. Atunci se hotărăște de ministerele care, în cadrul programului de evacuare, de transport, hotărâsc că nu toți funcționarii pleacă deodată. Sunt unii cari rămân. Se va crea o stare de spirit gravă și nu veți putea reține pe funcționarii publici pe loc până în momentul de care vorbiți dv. când văd pe alții că pleacă, de la început nu se dau anumite garanții și nu se precizează această situație.

M. Vulcănescu: Banii pentru cele trei luni există.

M. Antonescu: Nu este vorba numai de cele trei luni, ci de situațiunea generală, de modul cum fiecare minister își hotărăște evacuarea serviciilor. Fiecare minister are o problemă de material, altă problemă, de personal. Altfel hotărăște un minister pentru personalul din Bucovina, dacă știe că târăște după el toți funcționarii și altfel ține pe loc funcționarii cari știu că-și primesc drepturile și au mijloacele de transport.

Prin urmare, să nu mergem numai pe un sistem abstract.

Te rog, domnule Vulcănescu, să fii gentil, să te gândești la ceea ce am spus și să examinezi problema în mod practic.

M. Vulcănescu: Noi ne-am gândit să asigurăm celor cari pleacă salarii până în momentul când pleacă. Poate sta șase luni acolo, el continuă să-și primească salariul.

M. Antonescu: Ministerele doresc să știe ce devin acești funcționari după trei luni. Ai spus aceasta până astăzi?

M. Vulcănescu: Care funcționari?

M. Antonescu: Cei evacuați.

M. Vulcănescu: Ministerul din momentul evacuării trimite funcționarul într-un loc unde are nevoie de el.

M. Antonescu: Dar dacă ministerul n-are nevoie de el și-l evacuează ca populație civilă, îl aruncă pe drumuri?

Atunci venim la problema să știm care sunt condițiunile în care mergem la salarizarea pe trei luni. Deci, să nu privim numai abstract.

Vă rog să examinați toate cazurile.

M. Vulcănescu: Nu s-a pus problema ca ministerele să lase pe funcționari acolo împreună cu populația civilă.

Salariul acela pe trei luni reprezintă un avans care se face funcționarului pentru înlesnirea cheltuielilor de evacuare. Dacă continuă (*sic!*) să rămână pe loc, funcționarul își primește salariul mai departe.

M. Antonescu: Care este condiția acestor funcționari, cari primesc echivalentul salariului pe trei luni?

M. Vulcănescu: În momentul încadrării se va vedea.

M. Antonescu: Domnule ministru de Finanțe, vă rog să vedeți care este condiția funcționarilor publici, cari sunt supuși evacuării, dacă ei sunt încadrați într-un alt serviciu public și urmează, prin urmare, să se prezinte în intervalul celor trei luni la acel serviciu public –, lucrul este simplu –, domnul Vulcănescu are dreptul ca în această ipoteză să considere că aceasta nu mai constituie o problemă. Singura problemă este aceasta: dacă un funcționar public își trimite familia și el rămâne să continue a funcționa, care este condiția acestui funcționar, cum îl ajutăm să evacueze familia, el rămânând să continue funcțiunea?

A doua categorie de funcționari este aceea a funcționarului public care, nefiind încadrat într-un serviciu public și fiind evacuat cu populația civilă, are totuși drepturile unui funcționar public, care este situația acestui funcționar public după cele trei luni ?

Să presupunem că unul are o casă la Roman unde s-au adunat aprovizionamente. Dacă știe că după trei luni rămâne pe drumuri, acest funcționar nu mai pleacă, pentru că preferă această situație în locul unui exod la capătul căruia nu are nimic, sau dacă pleacă, pleacă în ultimul moment.

Prin urmare, trebuie să examinați condițiunea funcționarilor publici cari nu sunt încadrați în alt serviciu public.

O altă categorie este aceea care se creează funcționarilor publici și serviciilor publice, asupra cărora unele autorități pot hotărî să nu-i evacueze. Este posibil ca, la un moment dat, în unele regiuni, întâietatea transporturilor și a evacuărilor să ceară sacrificarea unora dintre funcționari și rămânerea lor pe loc.

Care este situația acestor funcționari? Tot pe trei luni li se dă leafa?

Acestea sunt aspectele noi ale problemei, pe care vă rog ca până luna viitoare să le examinați în concret, pentru că soluțiunea salariului pe trei luni nu mi se pare suficientă și nu rezolvă problema.

Rog pe domnii Vulcănescu și secretar general Rădulescu ca, de acum înainte, să nu se mai facă complectări de funcționari, până când nu se va termina tabloul celor evacuați.

P. Strihan: Ministerul Finanțelor are tablourile acestor funcționari.

M. Vulcănescu: Până acum era dispoziția ca ministerele să-și ia funcționarii evacuați și să-i încadreze în alte locuri. Așa că problema care ne-o puneți este nouă.

M. Antonescu: În practică este posibil să n-ajungem la aceasta. Noi trebuie să fim realiști și să nu discutăm abstracțiuni. Se poate întâmpla să avem de ales între a transporta Armata sau pe funcționarii publici.

Ce facem? Noi trebuie să avem soluția din vreme, și din vreme să fie luate măsurile de grijă pentru acei cari ar putea să fie victime în împrejurări intempestive.

Al. Bădăuță: Cineva din Basarabia îmi comunică că (*sic!*) la achitarea echivalentului de salariu pe trei luni i s-au reținut toate datoriile și n-a rămas cu nimic.

M. Antonescu: Iată încă un aspect al problemei care trebuie examinat.

G-ral O. Stavrat: S-a achitat funcționarilor cari primesc salariul de la Ministerul Finanțelor. Ce se întâmplă cu funcționarii primăriilor, comitetelor școlare, camerelor agricole? De unde li se va plăti salariul pe trei luni?

M. Antonescu: Dv., domnule Vulcănescu, spuneți că s-a hotărât ca ministerele să-și ia toți funcționarii. Dv. știți că pentru învățători și preoți am mers până acolo încât, cu prilejul ultimelor alegeri de episcopi, noi am pus condițiunea candidaților ca, în cazul oricăror primejdii, ei să rămână pe loc. Aceasta a fost preocuparea noastră. Ce am obținut este altceva.

Învățătorii și preoții ar trebui să rămână legați de poporul în mijlocul cărora au trăit.

M. Vulcănescu: Aceștia rămân. Li se dă salariul pe trei luni.

M. Antonescu: Această problemă vă rog s-o examinați.

I. C. Petrescu: Învățătorii nu pot să rămână pe loc, și nici nu vor rămâne. Ei vor fugi, fiindcă au făcut operă anticomunistă.

M. Antonescu: Dreptate n-au, fiindcă atunci când ești apostol, ești apostol până la capăt. În nici un caz n-au dreptate. Bineînțeles, că nu poți să-i ceri fiecărui învățător să candideze la nemurire pe plan de idealism științific sau ideal național. Cei cari au avut o atitudine potrivnică regimului, aceștia desigur că sunt condamnați la moarte. Cei cari însă au făcut școală în satul lor, de ce să fie legitimați să părăsească satul românesc? Ce s-ar fi întâmplat în Transilvania de Nord dacă ar fi fugit toți preoții și toți învățătorii?

Nu uitați că nu ne găsim la începutul războiului, ci ne găsim într-un moment politic când ne apropiem de sfârșitul războiului, când se va pune în discuție la Conferința de Pace întreaga problemă a vieții spirituale pentru milioane de oameni și când trebuie să fim pregătiți.

I. C. Petrescu: De ce am susținut eu că învățătorii au dreptate? Întâi, că se creează o injustiție, pentru că învățătorii sunt puși într-o altă situație. În al doilea rând, dintre toți funcționarii Statului, învățătorii au făcut o propagandă anticomunistă, lor li s-au trimis, de către Ministerul Propagandei și Marele Stat Major, diferite lucrări de propagandă anticomunistă....

M. Antonescu: Dv., domnule Petrescu, nu vă este îngăduit să țineți acest limbaj, într-un Consiliu de Miniștri. Știți bine că, continuitatea istorică a unui neam stă în spiritul de luptă al cărturarilor. Dacă noi, Guvernul, patronăm dreptul fugei naționale, ce să mai facă comerciantul (*sic!*) sau restul populației? Vom vedea ce soluții vom găsi, dar nu putem să începem prin a organiza exodul, fiindcă înseamnă să lăsăm populația românească de acolo fără preot și fără învățător. Și preoții au făcut același lucru. Și ei au făcut campanie religioasă și antisovietică și propagandă creștină. Cu teoria aceasta înseamnă să lăsăm satele românești fără preoți și învățători. Nu știu dacă dv. credeți că poate să mai existe Neamul Românesc, într-un teritoriu care va fi lipsit de asemenea elemente.

Vom examina mai târziu problema aceasta.

Este cineva dintre domnii miniștri cari are o părere contrarie? Credeți că trebuie să organizăm plecarea învățătorilor chiar de pe acum?

I. C. Petrescu: Eu spuneam să se facă apel la spiritul lor de sacrificiu.

M. Antonescu: Dv. ați spus că ei au dreptul să plece.

Vă rog, domnul Petrescu, ca până luna viitoare să-mi aduceți lista tuturor institutorilor și preoților cari au fost revizuiți și încadrați dintre cei rămași în Basarabia la 1940.

Vă rog să mi-o aduceți pentru conferința viitoare.

G-ral O. Stavrat: Până la ora actuală eu n-am destinația funcționarilor inferiori de la notar în jos. O voi primi mâine.

Referitor la plasarea populației în zona finală am avut nedumeriri și am fost lămurit la Statul Major că s-au destinat anumite plăși, pentru fiecare județ, câte una.

M. Antonescu: De ce nu se comunicase distribuția aceasta pe plăși, pentru că dv. o aveți la Marele Stat Major de mai multe zile?

G-ral S. Mardare: Pentru că am sperat să avem un quantum al populației care se evacuează, însă cum ne-am convins că nu putem avea aceste date decât cu totul aproximativ, atunci, de acord cu domnul ministru de Interne, am stabilit.

G-ral O. Stavrat: În legătură cu operațiunile care privesc evacuarea Transnistriei, care încep imediat, Guvernământul are obligațiunea să constituie centre de aprovizionare pe Nistru, acelea făcute de Guvernământul Transnistriei, și apoi noi, Guvernământul Basarabiei, trebuie să constituim centre de aprovizionare pe Prut. Noi n-avem nici o posibilitate și pentru aceasta avem nevoie de finanțare.

M. Antonescu: Vă rog să ne dați oarecari precizii, pentru că programul de evacuare a Transnistriei, în afară de bunurile de care s-a ocupat chiar Guvernul și despre care am toate datele, în celelalte n-avem toate informațiile asupra ultimelor hotărâri. Trebuia să ia parte și domnul g-ral Potopceanu, însă din cauza împrejurărilor d-sa a rămas la Odesa.

Vi s-a comunicat o cifră, ce anume?

G-ral O. Stavrat: Prin ordinul primit ni se arată că este vorba de personalul județelor din Transnistria cu bunurile lor și de populația care este hotărâtă și admisă să fie evacuată în Basarabia, domnul Mareșal a spus că nu mai departe de Basarabia. S-au fixat niște zone la mine în Basarabia în județele de Nord.

Ca să trăiască această populație din Transnistria din această perioadă de evacuare trebuie să aibă posibilități de hrană. Pentru timpul cât stă pe Nistru, grija o are Transnistria; de îndată ce se va muta de pe Nistru pe Prut, așa cum este prevăzut, trebuie să avem noi îngrijirea lor.

M. Antonescu: Dar nu peste Prut. Vor veni cel mult până la Prut.

G-ral C. Vasiliu: Problema aceasta nu mai este de actualitate. Noi vom executa în planul de evacuare numai evacuarea a 5000 persoane cărora li s-a destinat o anumită zonă.

În ce privește populația la care se referă domnul guvernator, aceea este populația românească din Caucaz, care a fost adusă inițial în Transnistria și pentru a nu o lăsa acolo, s-a hotărât aducerea ei în Sudul Basarabiei.

M. Antonescu: Ținând seama de măsurile luate de domnul Mareșal prin Statul Major, de aprobarea dată prin dv., prin Ministerul de Interne, în privința unor migrațiuni din Transnistria încoace, și ținând seama de situația militară, care cere o lichidare grăbită a situației de acolo, față de acestea, mâine să discutați cu domnii

guvernatori și apoi împreună, pentru ca să vedem care sunt măsurile care urmează să fie luate pentru ca să limiteze numărul celor cari vin, ținând seama de posibilitățile noastre, rămânând ca mai târziu să vedem ce vom face.

G-ral C. Vasiliu: Nu pleacă populația autohtonă.

G-ral C. Pantazi: Populația evacuată din Caucaz – mă simt dator s-o spun –, n-a venit chiar de bunăvoie, dar nici cu sila, ci a fost făcută o propagandă foarte intensă, o propagandă românească puternică de către trupele din Crimeea. În aceste condițiuni nu știu dacă o putem lăsa acolo, căci acești oameni într-adevăr sunt sacrificați.

M. Antonescu: Câți au intrat până astăzi?

G-ral O. Stavrat: Ceea ce vă spun este pe baza ordinelor primite de la Statul Major. Nu este nici o legătură între cei 8900 suflete așezați în zona Statelor germane și populația românească și funcționarii din Transnistria, pentru care Guvernământul Transnistriei are aprobarea să-i aducă în Basarabia. Aceștia sunt funcționari și o parte din oamenii cari s-au compromis în ochii rușilor prin activitatea pe care au avut-o acolo.

M. Antonescu: Câți ați primit acolo?

G-ral O. Stavrat: N-a venit încă nimeni, afară de moldovenii de cari vorbeam și cari sunt 8900 suflete și vor mai veni încă, din cei cari au plecat din Caucaz.

G-ral C. Vasiliu: Acei despre care vorbește g-ralul Stavrat și cari sunt 5000 vor merge la Timișoara. Fiindcă transmiterea administrațiunii în mâna germanilor se face în câteva zile, nu mai are rațiune să rămână acolo prefecți, notari etc.

G-ral S. Mardare: Chestiunea a fost văzută așa: n-aveam posibilitatea să scoatem cu trenul din Transnistria acest personal și atunci el trebuie să treacă într-un prim salt înapoia Nistrului, apoi pe malul Prutului și vom vedea dacă de acolo îl vom putea îmbarca.

Afară de aceasta vin o serie întreagă de animale de acolo și pentru aceste animale, precum și pentru populația care vine din Transnistria, plus funcționarii de acolo, apoi organele de etapă ale Armatei, la toți aceștia se adaugă populația evacuată din Basarabia, care, după generalul Stavrat, se ridică la 81.000 și toți acești evacuați nu se pot transporta cu trenul. Despre aceștia este vorba și trebuie să se organizeze hrănirea lor, întâi înapoia Nistrului, unde vor fi mai puțini, dar vom avea foarte multe vite acolo, și apoi pe Prut, unde se adaugă și evacuații din Basarabia, pe lângă cei din Transnistria.

M. Antonescu: Domnul g-ral Vasiliu va examina problema aceasta, pentru ca să stabilim numărul efectiv al celor cari se evacuează de acolo. Când s-a stabilit un program eram în fața altor împrejurări decât acelea pe care le avem astăzi, acum trebuie să adaptăm totul la situația de astăzi.

O. Vlădescu: În legătură cu cazarea celor 8900 și celor ce vor mai veni de aici înainte, ei sunt cazați în casele rămase de la repatriatii germani. Dv. ați spus că suntem pe punctul de a încheia un nou acord cu germanii ca ei să-și aducă pe conaționali lor din Transnistria în Sudul Basarabiei.

M. Antonescu: Se discută pentru locuințele din Dobrogea.

Aș ruga ca domnul g-ral Vasiliu să examineze cu domnul g-ral Mardare și chestiunea expatriatilor, pentru ca autoritățile noastre să fie înștiințate de acest lucru. Germanii vor să scoată din Transnistria pe toți locuitorii de origine germană să-i aducă

încoace. Ar fi vorba de circa 120.000 persoane. Au ajuns apoi să vorbească de minimum 70.000.

Prin urmare, să examinați această chestiune cu Statul Major. S-a admis deocamdată scurgerea lor în Dobrogea, de unde ar urma să plece prin porturile dunărene. Să examinați repercusiunea pentru porturile noastre, în această eventualitate, iar domnul g-ral Arbore să examineze problema din punct de vedere al aprovizionării pentru regiunile unde stau vremelnice.

Dacă toți aceștia sunt scurși în Dobrogea și dacă ei urmează să fie luați de vapoare pe Dunăre, pentru a fi duși mai departe, cu cel mai bun ritm și utilizând maximum de tonaj de care dispune marina germană și a noastră împreună, ne trebuie câteva luni pentru ca să putem face aceste transporturi. Acest timp presupune cazare și aprovizionare. Deci, acceptarea de principiu pentru scurgerea în Dobrogea trebuie să fie legată de toate aceste condițiuni tehnice de ordine publică, de aprovizionare și de cazare.

O. Vlădescu: În regiunea aceasta sunt aglomerațiuni de coloniști cari nu sunt așezați definitiv, așa că ar fi bine ca la această conferință să participe și delegatul colonizării.

M. Antonescu: Desigur și, împreună cu domnul g-ral Mardare, cu domnul g-ral Vasiliu, cu domnul g-ral Arbore, să stabiliți ce se poate face; căci mâine trebuie să dau un răspuns în această chestiune.

Al. Bădăuță: Ministerul Propagandei are două chestiuni speciale: prima chestiune privește imprimăriile create la Chișinău și Cernăuți, care nu figurează în planul de evacuare, a cărui listă am primit-o, și a doua chestiune este un post de radio-emisiune al Guvernământului, cu 5 stațiuni de amplificare, care trebuie înlesnit să fie ridicat.

M. Antonescu: Domnul director general Vasile Ionescu va lua măsuri ca, în ziua de 15 martie, să fie prezent reprezentantul Radiodifuziunii, care să ia în primire și să ducă la locurile de destinație posturile acestea.

Al. Bădăuță: Ziarele trebuie să apară până în ultimul moment acolo; altminteri se provoacă panică.

M. Antonescu: Și se repetă greutățile pe care le-am avut la început, când trimiteam ziarele cu avionul.

Prin urmare, rămâne un minimum de mașini acolo. Eventual, deplasați din alte părți mașinile necesare.

Dacă nu sunt suficiente mașinile existente, aduceți din alte părți mașini. Și rotativele se ridică de acolo ca să putem păstra continuitatea ziarelor, iar, pe altă parte, să nu expunem rotativele acolo unde avem atât de puține.

V. Ionescu: În privința postului de emisiune de la Odesa și a stațiunilor de amplificare, față de comunicarea dv. că intră sub comandamentul german, am luat toate măsurile.

M. Antonescu: Luați măsuri să plece delegatul dv. și să se prezinte la domnul g-ral Potopeanu.

G-ral D. Popescu: În legătură cu evacuarea populației germane, de ce s-o mai aducem din Basarabia în Dobrogea, și pe urmă s-o îmbarcăm pe vase cari s-o ducă în Germania pe Dunăre, și de ce să n-o îmbarcăm la Ismail, care este în fața Tulcei?

M. Antonescu: Și din Dobrogea cât durează imbarcarea?

G-ral S. Mardare: Germanii au spus hotărât că această populație nu poate rămâne acolo, și atunci ar rămâne ca s-o aducă prin România.

M. Antonescu: Germanii nu pot să facă această operație de a-și transporta naționalii prin România. N-o să lăsăm noi pe români pe loc, pentru ca să transportăm germani. Noi nu putem scoate toată viața românească de acolo fără ca s-o ajutăm. Ei nu pot să aibă un drept de prioritate față de românii noștri și noi nu putem sacrifica populația românească, menajând această populație germană și dându-i toate posibilitățile să treacă în Germania, cu sacrificiul populației românești.

Dr. P. Tomescu: În tratativele pe care dv. le duceți, v-aș ruga să atrageți atențiunea că germanii trecând prin Dobrogea trebuie să-și ia toate măsurile de profilaxie în contra malariei.

În aceste tratative, oarecum diplomatice, se poate atrage atențiunea ca să ia măsuri, pentru ca nu ulterior să ne spună că nu le-am atras atenția.

M. Antonescu: V-aș ruga, domnule prof. Tomescu, să dați o notă domnului g-ral Mardare ca, în răspunsul pe care-l vom da, să ajungem să punem și această problemă.

În afară de faptul că avem o prioritate legitimă în ceea ce privește populația românească, dar noi suntem organul care face evacuarea și deci răspunderea o avem întâi față de populația românească.

În afară de această prioritate, în afară de greutatea inerente unei asemenea operațiuni, noi trebuie să dăm un răspuns motivat care să hotărască asupra bunelor noastre intențiuni, dar și asupra dificultăților sau a efectului moral pe care l-ar putea avea asupra populației românești, dacă, de o parte, se pun toate mijloacele la dispoziția germanilor, iar de altă parte, se refuză românilor dreptul legitim de evacuare.

G-ral O. Stavrat: Referitor la evacuarea arhivelor, această evacuare nu s-a făcut într-un ritm destul de viu, pentru că n-am avut la dispoziție, nici vagoane necesare, și nici foile de drum.

M. Antonescu: De ce nu le-ați avut?

G-ral O. Stavrat: De abia acum s-au imprimat la Calea Ferată.

G-ral T. Orezeanu: Sunt de mult imprimate.

G-ral O. Stavrat: Va trebui și pentru aceste transporturi să se prevadă vagoane. Sunt trenuri mixte, sau vagoane programatice.

Tot în legătură cu evacuarea mai este și o chestiune care privește Ministerul Agriculturii. În Basarabia fiecare comună are grajduri comunale. În aceste grajduri se găsesc reproducători foarte frumoși și de o rasă curată. Ce facem cu aceștia? Îi ridicăm sau nu?

I. Marian: Cred că nu este bine să-i ridicăm.

G-ral O. Stavrat: Sunt exemplare foarte frumoase. Dacă nu le ridicăm noi, le vor ridica alții. Sunt exemplare minunate.

M. Antonescu: Dacă puteți, ridicați-le.

I. Marian: Noi vom face diligențe.

G-ral C. Pantazi: Dacă am avea certitudinea că rămân acolo, poate că am putea să le păstrăm.

M. Antonescu: În acest caz cred că este bine să reducem numărul lor și exemplarele cele mai bune să le scoatem de acolo. Prin urmare, dacă se scot, se scot numai exemplarele bune.

G-ral O. Stavrat: Referitor la volumul populației pentru evacuare, acest volum era de 113.000 și astăzi s-a redus la 81.000. Se poate ca această cifră să se mai reducă.

G-ral C. Vasiliu: Numărul acesta se va mai reduce.

G-ral O. Stavrat: Domnul Mareșal mi-a ordonat, că s-a admis evacuarea țăranilor și a comercianților înstăriți. Acum este chestiunea cerealelor, care trebuie transportate într-un ritm mai rapid, dar în același timp este și chestiunea finanțării, pentru că în afară de 5284 vagoane care sunt în magazii, 1751 pe care le am în magazinele României, restul de 56.000 vagoane trebuie plătite.

Trebuie avisat asupra modalității ca colectarea (*sic!*) să continue.

M. Antonescu: Aș dori să știu că, dacă vi se pune de Calea Ferată vagoane la dispoziție pentru transporturi și se creează un ritm de evacuare, de transporturi mult mai intens decât până astăzi, dv. aveți mijloacele de colectare și de transport, ca să nu existe o problemă pentru noi?

G-ral O. Stavrat: Se poate asigura atât cât Calea Ferată este în stare să încarce, chiar dacă ritmul ar fi mărit.

G-ral T. Orezeanu: Urgența n-o stabilim noi.

G-ral C. Pantazi: În momentul acesta, domnul g-ral Orezeanu nu poate da vagoane. Împreună cu Statul Major, domnule g-ral Stavrat, trebuie să vedeți dacă nu se poate mări numărul vagoanelor.

Al. Bădăuță: Un proprietar din Basarabia, pe care l-am văzut zilele trecute, îmi spunea că foarte mulți proprietari de acolo ar fi dispuși să accepte bonuri pentru cerealele care le-ar livra.

M. Antonescu: Cunosc chestiunea. S-a mai discutat.

Gh. Minescu: În privința finanțării avem două miliarde la Banca Națională în plus, așa că nu s-ar putea pune această problemă.

M. Antonescu: Prin urmare, puteți să vă creați mijloace suficiente. Deci, singura problemă este a transportului.

Gh. Minescu: Eu sunt sceptic în privința transporturilor.

M. Antonescu: Din moment ce domnul guvernator își ia răspunderea!

Gh. Minescu: Noi trebuie să scoatem de acolo, mai întâi, ovăzul, grâul, secara și oleaginoasele, și să lăsăm porumbul la urmă.

M. Antonescu: Rămâne stabilit de acum înainte că dv., domnule Minescu, împreună cu Aprovizionarea, Economia Națională, Statul Major și Calea Ferată, să lucrați pentru a vă crea disponibilități de cumpărare, de colectare și de transport, în raport cu programul transporturilor pe Căile Ferate.

Acest lucru trebuie început chiar de astăzi. Pe domnul g-ral Mardare îl rog să convoace conferință pentru stabilirea posibilităților de transport, când se va discuta și examina întreaga problemă, în ceea ce privește capacitatea de transport a Căilor Ferate, ritmul transporturilor, întâietatea față de alte transporturi militare etc.

Desigur că eu voi arăta domnului Mareșal că toată problema evacuărilor este legată de aceste transporturi militare și că hotărând aici cele mai bune principii și stabilind cele mai excelente criterii, totuși nu vom putea realiza aceste transporturi, dacă n-avem vagoanele necesare.

I. Marian: Vă rog, domnule Președinte, să-i interziceți transportul porumbului în știuleți. Mai bine să evacuăm grâul, orzul, ovăzul și porumbul să rămână cel din urmă.

Apoi, și populației de acolo trebuie să i se lase ceva.

G-ral O. Stavrat: Toate aceste transporturi sunt după asigurarea hranei populației.

M. Râmniceanu: Este inutil să colectăm cerealele care nu se pot transporta.

M. Antonescu: Nu se vor colecta și nu se va achita nimic decât în măsura posibilităților de transport.

G-ral C. Dragalina: Domnilor, chestiunea fondului încă nu este precizată. Neavând un fond special de evacuare din afară, am căutat să-mi fac eu un asemenea fond. Am pus la o parte 200 milioane lei.

V-aș ruga ca această chestiune a fondului să fie precizată, să fie dată dispoziția pentru o gestionare specială și rapidă.

M. Antonescu: Care este fondul minimal de care aveți nevoie pentru executarea programului?

G-ral C. Dragalina: Industria programată până astăzi va absorbi întreg acest fond. Pentru populație n-avem nici un ban.

Industria care aparține Statului, C.N.R.-ului, și care interesează Ministerul Înzestrării, să o ia pe seama sa chiar Ministerul Înzestrării, nu arendașii. Noi am rezilia contractele imediat pentru motive de forță majoră. Ministerul Înzestrării le ia în primire și această categorie de industrii ar înlesni mult toată tehnica.

M. Antonescu: Aceasta v-ar dispensa de necesitatea unui fond și ar înlesni Economia Națională și Înzestrarea să-și ia fondurile industriale și să le transporte prin propriile mijloace.

G-ral N. Velescu: Nu mai are nici o fabrică de evacuat.

G-ral C. Dragalina: Am stabilit o ordine de preferință. Sunt fabrici care lucrează pentru Armată, sunt fabricile textile.

G-ral S. Mardare: Industria cărnii, Podsudek, Industria zahărului de la Crisciatic, Industria zahărului de la Cucica, abatorul și frigoriferul Pasărea, Fabrica metalurgică Moravia - Română, Rafinăria - Distilăria Beresa.

M. Antonescu: V-aș ruga să-mi spuneți dacă întreprinderile supuse evacuării sunt cele citate de dl. g-ral Mardare.

G-ral C. Dragalina: Numai o parte.

M. Antonescu: Dl. ministru Ghiolu spune că acestea se evacuează de titularii lor. V-aș ruga să discutați această problemă cu dl. amiral Gheorghiu, pentru Înzestrarea Armatei, cu dl. Ghiolu, pentru Economia Națională, și să vedeți care din întreprinderile care sunt ale particularilor, titulari de drepturi, nu simpli arendași, să vedeți care dintre acestea urmează să fie evacuate, prin măsurile urgente luate de Ministerul Înzestrării și Ministerul Economiei Naționale, care ar mai rămâne în sarcina dvs. aplicându-se acest

program și să Țineți seama de experiența făcută de Ministerele Economiei Naționale și al Țnzestrării. Să vedem dacă nu sunt dintre aceste Țntreprinderi pe care de asemenea să le ia Ministerul Economiei Naționale și pentru rest să rămână în sarcina dvs., urmând ca Ministerul de Finanțe să vă creeze un fond pentru transporturi. Deocamdată, în ceea ce privește transporturile pe Calea Ferată, măsurile sunt luate. Direcțiunea Generală a Căilor Ferate este obligată să vă pună la dispoziție mijloace de transport, rămânând ca chestiunea (*sic!*) plăților să fie regulată ulterior Țntre Ministerul de Finanțe și Direcțiunea Generală a Căilor Ferate. Prin urmare, fondurile de care ați avea nevoie n-ar trebui să se raporteze la mijloacele de transport, ci numai la mijloacele de demontare și celelalte.

O. Vlădescu: Bucovina are nevoie de 200 milioane pentru demontări și 40 milioane pentru transporturi, numai pentru Țntreprinderile care mă interesează pe mine.

M. Antonescu: Țn afară de bunurile Țnzestrării, care au fost deja transportate, de bunurile Economiei Naționale sau de cele private care urmează să fie transportate de titularii lor, Țn afară de bunurile și Țntreprinderile Românzării, care cele mai multe erau supuse regimului de arendare, mai sunt alte bunuri care urmau să fie evacuate? Căci atunci am Țnlesni Ministerului de Finanțe, creând pentru Românzare posibilitatea de finanțare Țn vederea acestor evacuări și Românzarea ar face evacuările Țmpreună cu dvs., urmând ca fondul să se rapoarte la necesitățile de evacuare altele decât acestea.

G-ral C. Dragalina: Țn ultimul Consiliu la care am luat parte, s-a stabilit principial că industria care se deteriorează prin deplasare, s-o lăsăm pe loc.

Apoi n-ar fi moral ca să lăsăm populația fără nimic.

Pe baza acestui principiu ministerele respective au calculat ce iau și ce nu, și s-a stabilit o listă care nu este departe de ceea ce a spus dl. g-ral Mardare.

Sunt industrii textile de care avem destule Țn țară și luându-le n-ar spori patrimoniul industrial al țării.

M. Antonescu: Să-mi prezentați și mie o notă cu situația tuturor acestor bunuri pentru ca să-mi dau personal seama. Firește, dacă Statul suportă el cheltuiala unui asemenea transport pentru bunurile unor particulari, desigur că Țn Țmprejurările prin care trec finanțele noastre, nu este potrivit să tot luăm sarcini noi. Dacă sunt Țnsă bunuri care prin deplasarea lor nu se strică, socotesc că este potrivit să le păstrăm economiei românești, găsind soluțiuni, dacă nu cu Statul, cu particularii, care cred că s-ar interesa de asemenea bunuri, care se vor pierde dacă le lăsăm Țn neantul unor experiențe: ce va face populația cu ele.

Vă rog să examinați mâine sub acest aspect problema. Pentru bunurile românzate Țl rog pe dl. Vlădescu să examineze tot ce este bun care poate fi transportat, să fie transportat, indiferent de ce vom face mâine cu el.

Desigur, să nu Țncărcăm vagoane cu fier vechi, Țnsă bunurile industriale care pot fi transportate nu cred că este bine să le pierdem pentru economia românească, mai ales dacă sunt proprietatea Statului și aparțin Ministerului Românzării.

Dacă afară de acestea mai sunt altele care nu Țntră nici Țn programul Țnzestrării, nici al Economiei Naționale, nici al Românzării, Țl rog pe dl. g-ral Dragalina să-mi prezinte lista pentru ca să vedem care este condițiunea pe care o vom da acestor bunuri.

S. Ghiolu: Să lămurim chestiunea. S-a discutat și cu dl. g-ral Dragalina și pe baza acestor discuțiuni s-a făcut tabel dat Statului Major. Principiul a fost întâi ordinea de importanță pentru economia noastră. N-are rost să cărăm din pădurile Bucovinei toate gaterile vechi.

Din punct de vedere al proprietății sunt două categorii de întreprinderi: întreprinderi proprietate particulară, care se evacuează de către particulari, și întreprinderile Statului, ale C.N.R.-ului, care se evacuează de C.N.R. Dintre proprietățile C.N.R.-ului cea mai mare parte sunt întreprinderi fără interes pentru economia noastră. De aici se vor lua anumite elemente de valoare, cum sunt motoarele, de exemplu. Problema a fost trimeasă la Marele Stat Major, unde s-a rezolvat.

M. Antonescu: Deci dl. ministru Vlădescu creează mijloace pentru Guvernământ; dl. guvernator atrage atenția că fondul acesta este pierdut. Să se ia măsuri ca să existe fondul și peste 1 aprilie, și dacă afară de bunurile românizate mai sunt alte bunuri, numai acelea să-mi fie semnalate mie, pentru celelalte rămâne Ministerul Înzestrării, care a făcut în parte evacuarea. Ministerul Economiei Naționale afirmă că se fac evacuări pe cont privat, iar dl. Vlădescu declară că este de acord cu dvs., ca să vă pună din fondul Românizării la dispoziție mijloace, pentru executarea transporturilor, prin regularizarea operațiunii pentru ca la 1 aprilie să nu pierdeți aceste fonduri.

Dacă în afară de acestea propuneți alte evacuări de fonduri industriale, să le semnați.

G-ral C. Dragalina: S-a lămurit chestiunea fondului cu privire la industrie. Acum este vorba de fondul pentru instituții și pentru populație. N-avem un ban și vă rog să stabiliți o sumă cu o gestionare rapidă pentru evacuarea instituțiilor etc.

M. Antonescu: Guvernământul Basarabiei are la dispoziție vreo sumă în această privință?

G-ral O. Stavrat: Nici o sumă.

M. Vulcănescu: Cine a cerut vreo sumă, la 3 zile de când ni s-a pus problema, noi am deschis credite.

M. Antonescu: D-nii guvernatori să semnaleze pentru ca dl. Vulcănescu să-și dea seama ce ar mai rămâne pentru funcționari, pentru care, de asemenea, sunt alte angajamente directe. D-nii guvernatori să arate de ce fonduri mai au nevoie și dl. Vulcănescu vă va înlesni procurarea lor.

Ce altă chestiune mai aveți?

G-ral C. Dragalina: Este vorba de acel minimum de hrană care rămâne pentru populația care nu pleacă. Trebuie să se lase până la noua recoltă o anumită cantitate de grâu, de zahăr, și tot felul de alimente. Rog ca dl. prim-ministru să dea ordine precise ca aprovizionarea să dea tot ce trebuie.

M. Antonescu: Atâta vreme cât problema transportului limitează posibilitățile de descongestionare a acestor teritorii, stabilirea unui plafon minimal devine inutilă. Ea ar putea deveni actuală în momentul când, executându-se evacuarea, am ajunge să punem problema limitei care ar compromite existența populației locale. Deocamdată nu ne găsim în această situație.

G-ral C. Dragalina: La mine problema nu este ca în Basarabia. Bucovina este deficitară.

Nici până acum locuitorii n-au porumb, zahăr și alte articole absolut necesare.

M. Antonescu: În această privință v-aș ruga ca împreună cu domnul guvernator al Basarabiei să examinați posibilitatea unor măsuri locale, pentru că acolo unde există posibilități de transport direct și de descongestionare către restul țării, să le faceți, rămânând ca să vă faceți unele aprovizionări directe, ținând seama de greutatea transporturilor pe Calea Ferată.

Dacă există posibilități de transporturi cu căruțele între Basarabia și Bucovina, vă recomand să le faceți și să creați eventuale disponibilități care să fie scurse spre Regat, pentru că față de situația grea a transporturilor de astăzi, noi trebuie să venim cu soluțiuni practice.

Deci, nu numai față de guvern și de măsurile guvernului, dar și dv., local, să examinați cele mai bune mijloace pentru aprovizionările reciproce și schimburile reciproce, fără a înrăuri cererile noastre.

G-ral C. Dragalina: Vor trebui credite pentru aceasta. Generalul Stavrat nu va da nici un vagon fără bani.

M. Antonescu: Domnule general, în orice caz, dv. rezolvați problemele acestea din punct de vedere practic, iar domnul g-ral Stavrat, în înțelegere cu domnul Vlădescu vor îndruma vagoanele în regiunile deficitare. În raporturile dintre Basarabia și Bucovina este bine ca această scurgere de cereale să se facă, cum am spus, pe alte căi decât aceea a Căilor Ferate.

Vă rog, deci, să examinați problema locală pe baza acestui principiu.

În cazul în care nu veți putea obține credite de la Româнизare, în nota de credite de care aveți nevoie de la Ministerul de Finanțe să figureze și acest post, pentru ca domnul Vulcănescu să vadă dacă va putea da și ce va putea da în măsura executării lucrării.

G-ral D. Popescu: Cam câte persoane din populația civilă apreciază domnul guvernator că se vor putea evacua din Bucovina.

G-ral C. Dragalina: Era vorba de peste 100.000 de persoane, inclusiv funcționarii.

Acum cifra va spori mult. Erau 87.000 populație civilă, fără funcționari și familii.

Cred că cifra se va îndoi, după tendința bucovinenilor, călcând chiar dispozițiile legale.

G-ral C. Vasiliu: Cred că acolo vom avea un procent mai mare decât în Basarabia. Domnul ministru a apreciat la 110.000 posibilități de cazare pentru județul Tulcea. Nu văd cum se va face această scurgere de populație, din cauza lipsei de trenuri.

M. Antonescu: Toată problema; și pentru evacuările de persoane, și pentru cele de bunuri, este aceea a transporturilor. Noi nu putem să mergem cu planuri rigide. Dv. trebuie să vă faceți programe locale ținând seama de realități, ținând seama de mijloacele de transport și de situația frontului, adaptându-ne pe fiecare săptămână în măsura evoluției situației.

Teoretic este bine să fixăm un plafon al celor cari ar putea să vină, însă un transport de 100.000 persoane înseamnă 70 trenuri până la Mehedinți. Este greu acest lucru.

G-ral C. Pantazi: Dacă am un transport de muniții în punctul X și am și populație, și dacă se strică frontul la un moment dat, ce iau eu? Populația sau muniția?

M. Antonescu: De aceea, programul privitor la populație trebuie să cuprindă cifre indicative, rămânând ca executarea s-o facem în raport cu mijloacele de transport și cu adaptarea la realități.

G-ral C. Vasiliu: Problema se pune pentru funcționarii cari sunt eșalonul I.

M. Antonescu: Privitor la Basarabia, s-au primit bilete de tren pentru funcționari de la mai multe instituțiuni. În curs de primire sunt: Economia Națională, regimul silvic, Sănătatea. De asemenea, Inspectoratul de Poliție, Jandarmeria și M.A.T.-ul au primit.

N-au primit I.N.COOP-ul și C.A.M.

Pentru Bucovina aveți vreo evidență, domnule g-ral Dragalina? Au primit toți funcționarii?

G-ral C. Dragalina: De la Interne s-a primit.

M. Antonescu: Prin urmare, nu s-a primit decât de la Directoratul Internelor. Rog pe domnii miniștri să ia măsuri.

V. Mihăilescu: Ieri s-au dat de la Cultura Națională.

I. Marinescu: Justiția le-a trimis direct.

Gh. Oprescu: Aș dori să se țină socoteală și de nevoile noastre de transport.

M. Antonescu: Pe domnii guvernatori îi rog să constituie o conferință locală și pe lângă fiecare prefectură, care să examineze întâietatea transporturilor pentru persoane și pentru bunuri, ținând seama de ordinele de la centru și să stabilească în aceste conferințe și ordinea evacuării funcționarilor, evacuare care se va face pe serii, în conformitate cu dispozițiile primite.

În această privință Ministerul Afacerilor Interne vă va da indicațiile, ținând seama de principiile generale pe care le luăm aici. Dv. le veți adapta împrejurărilor locale.

G-ral D. Popescu: Eu am întrebat adineauri de numărul persoanelor din populația civilă care se evacuează, fiindcă această problemă are o importanță deosebită.

Franța a pierdut războiul din cauză că liniile ferate au fost astupate de refugiați.

Vă rog ca, dacă se va permite acest exod al populației civile din Basarabia și Bucovina, care se evacuează, aceasta să se facă cu (*sic!*) cai și căruțe. Populația ar putea să fie depășită de front, care merge mai repede decât populația, și astfel ne-am putea găsi în situația în care s-a găsit Franța în timpul războiului.

De aceea, părerea mea este ca domnii guvernatori să atragă atențiunea populației, prin prefecturi și primării, asupra greutății care o întâmpină prin deplasările cu mijloace hipomobile.

Ca din Bucovina să se poată deplasa un număr de 80.000 persoane cu trenul, este exclus. Și atunci vom asista la o masă de oameni care se va mișca dinspre Nord spre Sud, propagând diferite boli, trăind în condițiuni detestabile și îngreunând chiar operațiunile militare.

Trebuie făcut apel la populație să nu-și închipuie că va putea cu ușurință să plece din Cernăuți și să ajungă la Mehedinți.

M. Antonescu: Desigur. Avem apoi o serie de chestiuni asupra cărora trebuie să luăm hotărâri astă-seară.

Întâi este chestiunea finanțării aprovizionărilor. Domnul ministru g-ral Arbore a întocmit un program care asigură aprovizionările în regiunile destinate concentrării evacuaților. Este vorba de o sumă de 5 miliarde de care ar fi nevoie. Rog ca acest program să fie studiat de domnul g-ral Arbore, împreună cu Finanțele, Economia Națională și Banca Națională, pentru ca să vedem posibilitățile de a crea aceste mijloace noi.

Trebuie să legăm programul finanțării pentru evacuările de cereale din Basarabia și Bucovina de traseul pentru populația evacuată, pentru ca să n-ajungem să creăm două mijloace: unul pentru evacuări și altul pentru aprovizionarea evacuaților și dotarea regiunilor de concentrare a evacuaților. În sfârșit, trebuie să coordonăm în mod unitar aceste eforturi, ca să nu se facă transporturi inutile, și ele să meargă de la început la depozitele destinate de domnul g-ral Arbore. De asemenea, să ținem seama de posibilitățile de a constitui asemenea depozite și din cerealele care, la un moment dat, să poată fi destinate exportului, pentru ca în modul acesta să dublăm folosirea destinației acestor cereale, dar nu și efortul financiar pentru procurarea lor.

Până luna viitoare, la ora 5 după-masă, vă rog să-mi spuneți ce s-a făcut în această privință.

Rog pe domnul g-ral Arbore să-mi semnaleze dacă mai are nevoie de noi măsuri financiare sau nu.

M. Râmniceanu: Chestiunea se va studia și soluții vom găsi. Trebuie însă să punem o premisă: trebuie să se știe o dată pentru totdeauna care sunt regiunile de evacuare pentru fiecare departament. Vă spun aceasta, pentru că Banca Națională a făcut încercări până acum de a merge, chiar înainte de dezideratul dv. și de a-și fixa zonele de aprovizionare după ce a primit indicațiuni de la Marele Stat Major. În baza acestor indicațiuni Banca Națională a încercat să constituie aceste depozite.

A fost o imposibilitate, pentru că în fiecare moment se schimbă dispoziția și nu se poate ajunge la nici un rezultat.

M. Antonescu: Suntem în această conferință tocmai pentru ca să evităm asemenea situațiuni. De aceea, dv. să cereți Marelui Stat Major să vă dea toate preciziunile, pentru ca planurile dv. de finanțare și de sprijinirea înființării acestor depozite să fie întocmite pe baze precise.

Acest program va fi comunicat Ministerului de Interne.

Dacă Ministerul Agriculturii vrea, de asemenea, să participe, poate s-o facă.

Dacă ulterior, în executarea acestui program, se ivesc noi deficiențe, la conferința de luni veniți și semnați-le, ca să luăm măsuri de îndreptare. De aceea venim aici, pentru ca, pe de o parte, să asigurăm coordonarea, iar pe de altă parte, să luăm măsuri pentru înlăturarea tuturor deficiențelor.

M. Râmniceanu: Lucrul absolut necesar în această chestiune este ca să existe un organ, un singur birou, o singură persoană care să se ocupe imperativ de această chestiune.

G-ral S. Mardare: Este o eroare.

G-ral R. Enescu: Se va remedia. Este o simplă eroare de transmitere.

G-ral C. Pantazi: Importante sunt evacuările din Basarabia și Bucovina, acestea de aici, din București, sunt chestiuni simple.

M. Antonescu: În ceea ce privește măsurile referitoare la agricultură, acestea constituie o problemă pe care și Marele Stat Major o pune și agricultorii o pun. Intrăm în epoca muncilor agricole. Trebuie să se ia măsuri în privința muncilor agricole care trebuie efectuate.

G-ral D. Popescu: S-au luat aceste măsuri.

M. Antonescu: În principiu rămânem pe continuarea muncilor agricole. De altfel, mijloacele de transport fiind atât de reduse, nici nu se pune problema paralizării muncilor agricole din cauza acestei activități. Rămâne să vedem în ce măsură efectuarea planului de evacuare trebuie să fie adoptată acestui program.

O chestiune care trebuie stabilită astăzi și comunicată Marelui Stat Major de către fiecare departament este ca să se stabilească serviciile destinate dispersiunii, serviciile destinate evacuării. Eu, luând exemplul, vin cu propunerea scrisă din partea Ministerului Afacerilor Străine pe care o înaintez chiar acum Marelui Stat Major. Fiecare departament să stabilească serviciile sale destinate dispersiunii și serviciile sale destinate evacuării.

Cred că este bine să stabilim astă-seară împreună principiul că serviciile destinate dispersiunii trebuie de la început să-și primească destinația de evacuare, nu de dispersiune. Acest lucru s-a făcut de Ministerul de Interne; vreau să se facă de toate departamentele, pentru ca să n-ajungem să îngreunăm în felul acesta mecanismul de deplasare.

Prin urmare, toate departamentele și autoritățile de Stat fixează definitiv serviciile care rămân în Capitală, serviciile supuse dispersiunii parțiale sau integrale, serviciile destinate unei localități de evacuare, chiar dacă intră într-un program pe care noi l-am numit de dispersiune, pentru ca în modul acesta să se poată ști care sunt serviciile care rămân efectiv în Capitală, care sunt serviciile care se dispersează parțial sau integral și care sunt localitățile unde merg. Pe fiecare departament să se întocmească programul și să se comunice Marelui Stat Major.

G-ral R. Enescu: Cea mai mare parte din departamente au comunicat acest lucru, afară de câteva departamente.

Îmi permit, însă, să fac o remarcă și să vă rog să luați dv. o hotărâre: majoritatea ministerelor, datorită faptului că domnul Mareșal și dv. ați hotărât să rămâneți aici, au acceptat soluțiunea să se disperseze parțial și să rămână din fiecare minister cea mai mare parte în București. Aproape toate ministerele se găsesc în această situație.

M. Antonescu: În ce privește dispersiunea și serviciile care rămân în București, cred că am fost pe deplin lămurii.

Când domnul Mareșal a spus, și eu am repetat, că noi rămânem în București, noi am înțeles că suntem în permanență aici cu toată răspunderea și grija pe care suntem ținuți s-o avem față de inima Regatului, față de capitala țării. Aceasta nu înseamnă că trebuie ca serviciile care rămân în București să fie numeroase. Trebuie să fie servicii care să asigure o minimală activitate a Statului și pe acestea le-am pomenit în Consiliul precedent. În nici un caz, însă, să nu sporim numărul acestora, sau luându-se de la răspunderea pe care o poartă domnul Mareșal și eu și răspunderea exemplului pe deasupra, să se creadă că toți rămânem în București, căci atunci lucrăm contra interesului Statului. Nu trebuie să facem asemenea acte. Au fost și la Berlin unii cari au

practicat acest eroism și când au venit bombardamentele aeriene i-au omorât tocmai pe acei cari asigurau continuitatea serviciilor. Nu acesta este idealul.

În Capitală trebuie să rămână un minimum de servicii și de personal pe baza normelor generale date de domnul Mareșal și să nu ajungem prin aceasta să paralizăm ideea de dispersiune sau organizarea dispersiunii.

Țin să vă declar, domnilor, că chiar pentru Președinție și chiar pentru Cabinetul Militar al domnului Mareșal și pentru Ministerul Afacerilor Străine sunt luate măsuri pentru dispersiunea serviciilor și personalului în stricta apropiere a Capitalei.

Deci, nu cred că poate cineva să interpreteze altfel decât așa: rămâne în București un nucleu de servicii; restul sunt supuse dispersiunii și toate serviciile publice care pot funcționa la distanță mai mare execută o dispersiune în chiar zona de evacuare. Acesta este principiul care rămâne. Aș ruga ca fiecare departament să revizuiască propunerile făcute și să vadă dacă a fost vreo neînțelegere în această privință și să facă propuneri concrete pentru dispersiunea serviciilor, transmițând aceste propuneri Marelui Stat Major. Propunerile pentru Ministerul Afacerilor Străine le depun chiar acum Marelui Stat Major. Sunt împărțite pe categorii, pe direcții și sunt arătate localurile de care avem nevoie pentru executarea acestui program.

Ministerul Propagandei are deja lucrările efectuate pentru măsurile de dispersiune în zona de evacuare.

Al. Bădăuță: Țin să lămuresc faptul că din moment ce imprimeriile ziarelor rămân în București, implicit trebuie să rămână aici cenzura și alte servicii în legătură cu aceasta.

M. Antonescu: Cine mai are de făcut vreo propunere?

I. Marian: Vă prezint un caz. Sunt funcționari la un minister cari au soțiile funcționare la alt minister. De pildă, soțul este funcționar la Ministerul Agriculturii, iar soția funcționară la Ministerul de Interne. Cum se evacuează acești oameni?

M. Antonescu: Chiar acum veneam la dispersiunea familiilor.

O altă chestiune care se pune este aceea a dispersiunii sau evacuării familiilor. Am pus problema evacuării serviciilor și a funcționarilor care asigură continuitatea sau activitatea serviciilor; trebuie să punem și problema dispersiunii sau evacuării familiilor. Trebuie ca familia funcționarului, în mod obligatoriu, să părăsească o dată cu funcționarul Capitala, pentru a se plasa în zona de dispersiune sau evacuare, și poate chiar anterior ar fi bine să facă aceasta, deoarece zonele sunt cunoscute.

Prin urmare, fiecare departament este rugat să facă înlesniri funcționarilor publici în vederea executării dispersiunii și evacuării, dacă se poate chiar anticipând asupra momentului când serviciile și funcționarii vor fi trimiși în acea regiune.

Al. Bădăuță: Ar fi bine să primim un ordin în acest sens, pe care să-l facem valabil în fața funcționarilor. Este un act de prestigiu și atunci funcționarii se vor supune mai curând.

M. Antonescu: Să nu mai spuneți acest lucru, domnule Bădăuță, ca să-mi compromiteți ministerul. Nu vreau să se creadă că dv. fiind lipsit de autoritate, suntem lipsiți și noi. Eu îl destitui pe funcționarul care nu execută programul și atunci veți vedea cum pleacă imediat toți.

S. Ghiolu: În legătură cu această chestiune se ridică o problemă foarte importantă: dacă familia pleacă și funcționarul rămâne aici, la bugetul pe care-l are, cum își mai acoperă el cheltuielile?

M. Antonescu: Poate să mănânce la restaurantele Consiliului de Patronaj, la cantinele ce se înființează.

M. Vulcănescu: Am prevăzut problema fondurilor pentru funcționari și pentru familiile lor. Problema locuinței de asemenea s-a rezolvat. Mai rămâne acum problema hranei.

M. Antonescu: Am răspuns domnului Bădăuță, care a vrut să manifeste nu știu ce deficiență de autoritate și i-am răspuns cu soluția aspră a sistemului de destituire. În orice caz, domnul Bădăuță are propria experiență în acest domeniu.

Totuși, țin să atrag atenția că nu este vorba numai de o măsură de comandament militar sau civil; trebuie să creăm înlesniri efective familiilor, pentru ca să ajutăm acest lucru. Dacă îi dai un ordin funcționarului pentru ca să execute o evacuare sau o dispersiune a familiei sale și n-are bani să facă aceasta, înseamnă că i-ai dat un ordin injust și, pedepsindu-l pentru neexecutarea lui, dublezi injustiția.

Prin urmare, rog pe dl. ministru Vulcănescu să examineze problema de a se crea, fie prin casele de credit, fie prin economate, fie prin avansuri pe salarii sau acțiuni, posibilitatea pentru funcționari de a-și executa angajamentele de evacuare și dispersiune a familiilor lor, cu înlesnirile pe care le facem noi, fiindcă dacă le dăm numai biletele de drum, dar fără mijloace de întreținere pentru familie, aceasta nu poate fi trimisă.

Prin urmare, rog să se examineze și această problemă și să comunice fiecare departament măsurile luate.

M. Vulcănescu: Noi ne-am gândit la economate și cantine în zonele de dispersiune.

M. Antonescu: Examinați și problema acțiunilor, cum și a sprijinului pentru funcționari.

G-ral R. Enescu: Evacuarea familiilor, dvs. o considerați obligatorie anticipat, sau devine obligatorie ulterior?

M. Antonescu: Eu aș vrea s-o fac anticipat. Nu cred că este potrivit și normal să evacuați familia funcționarului înainte de a evacua pe funcționar și serviciul său.

G-ral R. Enescu: Am înțeles.

M. Antonescu: O problemă pusă de Marele Stat Major este aceea a condiției tehnice de angajare a fondurilor pentru cheltuielile de pregătire a evacuărilor.

Prin urmare, alături de crearea înlesnirilor financiare, este problema specială a angajării fondurilor pentru cheltuielile de pregătire, dacă se poate considera ca operațiune urgentă, dedusă din interesul ducerii războiului și dacă este aplicabilă sau nu Legea nr. 528 în legătură cu îndeplinirea formelor cerute de Legea contabilității.

Vă rog să examinați problema și să dați răspunsul în scris tuturor departamentelor, ca directorii contabilităților respective să fie puși în cunoștință.

M. Vulcănescu: Fiecare departament are Legea 48 și fiecare șef de departament are dreptul să ordone depășirea Legii contabilității.

Am făcut experiență cu lăzile necesare evacuărilor.

M. Antonescu: Ca să nu fie nici o discuție, domnule Vulcănescu, rugați pe dl. Neagu să dea instrucțiuni Serviciului de Contabilitate și să comunice membrilor Guvernului că Ministerul Finanțelor, în conformitate cu Legea nr. 528, lasă deplină libertate fiecărui ministru și că, prin urmare, fiecare ministru are să examineze care urgențe sunt considerate ca fiind în interesul ducerii războiului și, prin urmare, trebuie să fie îndeplinite fără formalitățile Legii contabilității publice.

Dacă dvs. socotiți că trebuie să dați și unele exemple indicative, și nu limitative, cred că veți înlesni spiritul de inițiativă al miniștrilor, pentru că dvs. trebuie să țineți seama că ministrul are o răspundere, care nu este aceea a ministrului de Finanțe și care poate să refuze o derogare de la Legea contabilității.

De aceea, faceți această circulară pentru toate ministerele și pentru d-nii guvernatori și indicați dvs. criteriile obiective după care să se poată considera o dreaptă, o normală derogare de la Legea contabilității publice, cazurile când operațiuni urgente deduse din interesul ducerii războiului pot să facă să se deroege de la rigiditatea Legii contabilității.

M. Vulcănescu: Legea 528 cred că va fi greu de aplicat.

M. Antonescu: Și 528, și 48. Legea 528 pentru Armată, pentru că, până la urmă, după cum vedeți, în toate ocaziunile tot Marele Stat Major este acela care trebuie să plătească atunci când este o întârziere în executare.

Până la urmă, tot Statul Major va avea ultimul cuvânt.

G-ral C. Pantazi: Legea nr. 48 este numai pentru licitații.

M. Vulcănescu: Legea 48 spune că se poate cheltui fără forme.

G-ral R. Enescu: Departamentele au solicitat Legea 528, pentru că acolo se spune: „Dacă Marele Stat Major își dă avizul că cheltuiala interesează Apărarea Națională și prezintă urgență, ea se poate face fără aplicarea Legii contabilității publice”.

M. Antonescu: Trebuie unite dispozițiile Legii 528 cu ale Legii 48, pentru că noi nu avem un fond de război la departamentele civile. Aceasta este problema.

Putem avea alte fonduri cărora să le aplicăm regulile Legii 48, unite cu 528.

M. Vulcănescu: Putem chiar acorda credite. Sunt dator să vă spun, din experiența procurării lăzilor, că acolo unde ministerele nu aveau ocazia să-și facă concurență, au cumpărat mai ieftin.

Lăzile au costat mai mult când s-a cumpărat prin bună învoială.

G-ral C. Pantazi: Eu v-aș arăta că la mine la minister a fost invers.

M. Vulcănescu: Sunt ministere care au făcut aplicația Legii 48 și au făcut și concurență.

Amiral Al. Gheorghiu: Se pune întrebarea: ce se face cu familiile funcționarilor de la departamentele care nu se evacuează?

M. Antonescu: Familiile funcționarilor, chiar dacă rămân în București, au dreptul să fie evacuate în zonele de dispersiune, pentru că zonele de dispersiune rămân rezervate chiar și funcționarilor cari lucrează în București. Deci familiile funcționarilor cari rămân în București urmează, în principiu, să fie evacuate în zonele de dispersiune.

Amiral Al. Gheorghiu: Sunt departamente care nu pleacă din Capitală, cum este, de exemplu, Ministerul Înzestrării, care are zonă de dispersiune, dar nu pleacă nimeni. De ce să nu trimitem familiile acestor funcționari direct la evacuare?

M. Antonescu: Este o problemă pe care o stabiliți dvs. Dacă vreți să fie mai aproape de dvs. puneți aceste familii în zona de dispersiune, iar dacă nu, atunci le trimiteți în zona de evacuare.

Amiral Al. Gheorghiu: Este o chestiune de transport. Ca să nu se facă transportul de două ori.

M. Antonescu: Trebuie să se lase fiecărui departament posibilitatea și organelor de răspundere libertatea de a stabili, de la caz la caz, unde pot să meargă. Desigur, că dacă pot să meargă la distanțe cât mai mari, va fi cu atât mai bine.

I. Marian: Întrebarea mea a rămas nerezolvată. Era privitoare la împrejurarea când soțul și soția sunt funcționari la două ministere deosebite.

M. Antonescu: Se lasă posibilitatea mișcării între departamente a funcționarilor. Desigur, că scopul pe care trebuie să-l urmărim cu executarea acestor măsuri este ca și soțul și soția, cât este posibil, să fie la același departament, sau să intre în același program de dispersiune și evacuare.

Dacă un departament ordonă funcționarului să meargă în cutare localitate, iar celălalt departament ordonă funcționarei să meargă în altă localitate, atunci ajungem să creăm multe complicații.

Prin urmare, rămâne stabilit, și rog să se dea dispoziții cu caracter general, că ori de câte ori este vorba de familii în care ambii soți sunt funcționari, și chiar acolo unde părinții și copiii sunt funcționari, dacă locuiesc împreună, să se țină seama ca localitățile de dispersiune și evacuare să fie cât mai mult în interesul familiei. Coordonarea aceasta să fie făcută pe aceste principii.

Se semnalează că Prefectura Poliției refuză această mișcare de coordonare. Aș ruga pe dl. g-ral Vasiliu să dea dispoziții Prefecturii.

G-ral I. Rășcanu: Am făcut o lucrare în sensul acesta pe care am prezentat-o d-lui ministrul al Afacerilor Interne și d-sa mi-a spus să o arăt dvs.

M. Antonescu: Voi examina această lucrare, însă, în principiu, rămâne ca autoritățile să țină seama ca familia să rămână strânsă.

I. Marian: Bărbatul este funcționar la ministerul meu și soția la Ministerul de Război. Cum se face schimbul?

M. Antonescu: Nu este vorba numai de găsirea unei soluții, ca să se meargă în altă zonă de dispersiune și evacuare decât cele stabilite, dar este vorba să faceți chiar schimb de personal. Unde nu vom putea să aplicăm această dispoziție, urmează ca să se facă detașări provizorii, și unde nici această soluție nu merge, atunci vom trece la soluția concediului. Nu trebuie să facem din aceasta o problemă prea gravă.

G-ral R. Enescu: Domnul ministru Vulcănescu să studieze și să vadă cum se va face plata salariilor pe sistemul de detașare.

M. Vulcănescu: Cred că ar fi bine ca toate aceste cazuri să fie studiate de Direcțiunea Personalului pe departamente.

M. Antonescu: Domnul g-ral Rășcanu mi-a trimis o notă în care îmi semnalează asemenea cazuri. Dv. să cereți Direcțiunii Personalului din departamentele dv. să vi se arate care sunt cazurile care se ivesc în practică, pentru ca să le aduceți o soluțiune.

Chestiunea specială a transportului arhivei Înaltei Curți de Conturi, pentru care trebuie 267 vagoane, trebuie să fie discutată.

M. Vulcănescu: Am ajuns la concluzia că nu este nevoie să se evacueze toate aceste 267 vagoane, ci doar să le punem la un adăpost.

M. Antonescu: Soluțiunea forturilor nu este admisibilă. Găsiți soluțiunea unei dispersiuni. Trebuie să deplasăm numai dosarele cu gestiunile asupra cărora nu s-a pronunțat Curtea de Conturi. Cele de un trecut mai recent trebuie puse într-un regim de dispersiune cu perfectă siguranță. Pentru celelalte găsiți diferite mijloace și le puteți lăsa chiar în București. Nu putem paraliza transporturile cu asemenea arhive.

M. Vulcănescu: Zece vagoane sunt suficiente. Pentru rest Curtea a înființat un serviciu special pentru rezolvarea dosarelor nejudicate până acum.

M. Antonescu: Împună cu Marele Stat Major rezolvați această chestiune.

În ceea ce privește întreprinderile industriale și evacuarea direcțiunilor de conducere, întreprinderile de interes militar și societățile petroliere, Marele Stat Major cere, cu drept cuvânt, și să luăm măsuri în consecință, ca evacuarea să se facă cu (*sic!*) avizul Ministerului Economiei Naționale, sau al departamentelor specializate în raport cu serviciile acestea și cu relațiunea pe care o are întreprinderea cu viața Capitalei.

S. Ghiolu: Principiul este că fiecare mare întreprindere păstrează în București un nucleu de legătură cu departamentele, restul îl trimite în evacuare.

M. Antonescu: Prin urmare, pe baza principiilor hotărâte, vă rog ca dv. să îngrijiiți ca toate întreprinderile să-și desemneze propunerile lor pentru asemenea evacuări.

G-ral R. Enescu: Organizațiile economice, bancare au început să solicite plecarea.

M. Antonescu: De acestea să se ocupe Ministerele Economiei Naționale și Finanelor.

M. Vulcănescu: Organizațiile bancare au adoptat sistemul pe care l-am spus: toată contabilitatea trece în dispersiune, iar plățile se vor face în oraș. Pentru acestea o dispersiune apropiată nu este posibilă, este vorba de întreprinderile particulare.

M. Antonescu: Economia Națională va ține seama și de propunerile Ministerului de Finanțe și de nevoile creditului public și privat.

M. Râmniceanu: Această chestiune a băncilor trebuie tratată în legătură cu Banca Națională.

M. Antonescu: Faceți dv. propuneri așa cum a făcut U.G.I.R.-ul. Consiliul bancar poate să adune propunerile așa cum a făcut U.G.I.R.-ul și ceilalți reprezentanți. Faceți și dv. propuneri concrete.

M. Râmniceanu: Consiliul bancar este mai mult organ de poliție.

M. Antonescu: Să faceți propuneri ținând seama de activitatea efectivă a fiecărui institut de credit.

Marele Stat Major cere să precizăm care este rolul său în această chestiune. Este vorba de precizarea raporturilor de colaborare dintre Marele Stat Major și Ministerul de Interne, pentru că celelalte departamente execută lucrările de evacuare sau de dispersiune pe baza programelor stabilite de Marele Stat Major și în înțelegere cu Ministerul de Interne, care are direcțiunea executării. Deci este vorba de raporturile dintre Marele Stat Major și Ministerul de Interne.

Am spus, conform principiilor puse de dl. Mareșal, în ceea ce privește colaborarea dintre organele civile și militare, că trebuie să păstrăm principiul unității în elaborarea programelor și să asigurăm apoi executarea printr-un organ unitar, împlinind și funcțiunea de coordonare prin Marele Stat Major și prin aceste conferințe mixte civilo-militare. Acesta este principiul.

Prin urmare, Marele Stat Major are răspunderea pentru elaborarea programelor, stabilirea zonelor, indicarea și coordonarea operațiunilor, mai cu seamă când este vorba de coordonarea operațiunilor între organele civile și militare; executarea operațiunilor pentru tot ceea ce nu privește armata se face de Ministerul Afacerilor Interne. În cadrul programului pe care îl execută Ministerul Afacerilor Interne, fiecare departament își face dispersiunea și evacuarea în conformitate cu programul stabilit de Marele Stat Major și Ministerul Afacerilor Interne și normele de executare indicate de acestea din urmă.

Acesta rămâne principiul definitiv. Sunteți de acord?

G-ral D. Popescu: Da.

G-ral S. Mardare: Da.

M. Vulcănescu: Din anumite regiuni unde ne erau indicate, ni se comunică faptul că s-au adus alte autorități.

M. Antonescu: Acesta este scopul conferinței noastre. Dvs. spuneți „ni se comunică”, „am aflat că” etc.

Vă rog să aduceți cazuri precise. Mi s-a întâmplat și mie, pentru Câmpulung, pentru locuințele șefilor de misiune și m-am adresat Marelui Stat Major, rugând să se revizuiască situațiunea și să-mi comunice măsurile care s-au luat. Același lucru faceți-l și dvs. Dacă este un dezacord de principii mai grav, sau îl semnați Ministerului de Interne ca o insuficiență în executarea programului, dacă lucrul se întâmplă pe o scară mai întinsă, vă adresați Marelui Stat Major.

M. Vulcănescu: În comuna Ghergani au fost ocupate locuințele ce ne-au fost atribuite nouă și s-a instalat un spital.

G-ral R. Enescu: Nu s-a luat nimic Ministerului de Finanțe. Acolo vine un spital și au fost instalate 22 barăci, dar nu s-a luat nimic din ceea ce fusese atribuit Finanțelor.

M. Antonescu: Dacă constatați anumite deficiențe fie privitoare la executarea programului, fie la necorespondența între dispozițiunile programului și cele hotărâte de Ministerul de Interne, dacă deficiența este mai gravă, ori de principiu, aduceți-o aici.

Domnule g-ral Arbore, ce nevoi urgente aveți?

G-ral I. Arbore: Deocamdată n-am nimic.

M. Antonescu: Dl. primar general are ceva de spus?

G-ral I. Rășcanu: Dacă mi se pun la dispoziție sumele necesare, sunt mulțumit.

M. Vulcănescu: Cred că s-au și pus.

M. Antonescu: Dacă se tranșează chestiunea pentru fondul pe care l-ați cerut, mai aveți de pus vreo chestiune?

M. Vulcănescu: În privința fondurilor pentru municipii, noi am pus problema așa: fondurile de 150 milioane sunt un avans în contul sumelor care se vor recupera

prin plata prestației. Ne-am pus întrebarea: dacă în 12 zile de aici înainte se va putea acoperi această sumă?

G-ral I. Rășcanu: Noi am vărsat chiar astăzi 50 milioane la Casa de Depuneri. La București nu vom încasa decât 80 milioane. Mai avem nevoie de un avans.

G-ral Gh. Marinescu: Acest fond creat prin Legea 72 este destinat înfăptuirii unui program de lucrări de apărare pasivă, program aprobat deja de Marele Stat Major. Astăzi, s-a supus d-lui Mareșal chestiunea dacă acest fond poate să fie împărțit la toate municipiile care cer fonduri pentru hârtie la ferestre, pentru nisip, pentru lucrări de instrucție. Acest fond a fost înțeles de autoritatea superioară, când l-a instituit, ca un fond pentru lucrări de interes general, pentru lucrări de apărare pasivă, pentru lucrări militare, în primul rând, și, în al doilea rând, pentru lucrările mari care lipsesc orașelor noastre în materie de apărare pasivă, lucrări de apă, material pentru pompieri.

Dacă vom da acest fond la toate cererile făcute de comune, el se va risipi și nu vom putea face efortul acolo unde este pericolul mai mare. Legea apărării pasive nu scutește comunele, municipiile și instituțiile, prin faptul că această muncă s-a transformat în bani, de a-și face singure cheltuielile de apărare pasivă în localitate. Este art. 13 care nu a fost abrogat prin cele două zile de muncă transformate în bani. De altfel ar fi și imposibil acest lucru.

M. Antonescu: Vă voi răspunde imediat.

Dl. g-ral Rășcanu, primarul general al Capitalei, a adresat d-lui Mareșal un raport în care spune: „Conform ordinelor dvs., am stabilit cu Comandamentul Militar al Capitalei lucrările de apărare pasivă. Comandamentul Militar al Capitalei ne-a făcut cunoscut că trupele care sunt în Capitală nu dispun de fondurile necesare pentru acoperirea adăposturilor etc.

Pentru a face față tuturor acestor cheltuieli, ce nu pot fi suportate din bugetul Municipiului București, vă rog să binevoiți a aproba și a dispune ca Ministerul de Finanțe să ne pună la dispoziție suma de 150 milioane lei”.

Pe acest raport al d-lui g-ral Rășcanu, dl. Mareșal a pus rezoluția: „Vom mai discuta problema în Consiliul de Coordonare”.

Nu este vorba de o măsură lipsită de unitate. Am fost sesizat de dl. Mareșal într-un Consiliu anterior, în care erați și dvs., și am pus problema creării mijloacelor financiare, ca Primăria să execute lucrările, pe care dl. Mareșal le ceruse atât Primăriei, cât și Comandamentului Capitalei.

Dacă dvs. credeți că aceste lucrări nu sunt necesare și că suma de 150 milioane cerută de către Primărie nu este necesară, semnalați acest lucru domnului Mareșal.

Deocamdată eu constat că acest raport este întocmit conform ordinului domnului Mareșal. Prin urmare, oportunitatea eu n-am s-o discut aici.

Rămâne ca dvs. să vedeți dacă unele din aceste lucrări, după dvs., nu ar fi necesare, și să faceți propunerea ca Primăria să întrebuințeze fondurile pentru alte scopuri.

În ceea ce privește chestiunea de principiu a prestației, iarăși dacă trebuie ca Primăria să plătească din fondul acela...

G-ral Gh. Marinescu: Fiecare comună trebuie să aibă un buget al apărării pasive propriu.

M. Antonescu: ... sau dacă poate să întrebuințeze din orice fond pus de Ministerul Finanțelor.

Desigur, cu drept cuvânt, Ministerul Finanțelor având atâtea plăți de făcut, în măsura în care încasările și perspectivele războiului agravează condițiile, și posibilitățile de plată sunt mai grele. Dar dacă Ministerul Finanțelor este ținut să facă o asemenea politică, de ce să ridicăm noi o asemenea excepție de tehnicitate financiară, când însuși Ministerul Finanțelor n-o ridică?

Dacă sunteți de acord că lucrările sunt necesare, faceți tot posibilul ca ele să fie executate. Pe mine mă interesează ca lucrările să fie făcute imediat. Dacă ulterior vor fi și alte lucrări necesare, vom examina atunci problema, punând la dispoziția Primăriei sau a Comandamentului sumele necesare pentru efectuarea acelor lucrări.

G-ral Gh. Marinescu: Sumele acestea se iau fără ca să se facă lucrări de apărare pasivă.

G-ral I. Rășcanu: Dl. g-ral Marinescu știe că Primăria Capitalei a dat vreo 200 milioane lei pentru pompieri.

G-ral Gh. Marinescu: Acum avem date 120 milioane. Este păcat să se irosească fondurile.

M. Antonescu: Discutați dvs. Deocamdată este vorba de oportunitatea lucrării. Dacă asupra oportunității lucrării aveți observațiuni de făcut, semnalati-le domnului Mareșal.

Deocamdată eu am fost sesizat cu acest raport trimis de către dl. Mareșal, și în care dl. g-ral Rășcanu începe: „Conform ordinelor dvs., am stabilit cu dl. comandant militar al Capitalei ....”,

G-ral Gh. Marinescu: Eu am ridicat chestiunea că s-a dat o interpretare cu totul deosebită dispoziției, căci mi s-a cerut să plătesc și hârtia pentru ferestre.

M. Antonescu: Vă rog să examinați, împreună cu dl. g-ral Rășcanu, această chestiune a fondurilor care există, fie pe baza legii speciale a prestației, fie pe orice altă bază, pentru apărarea pasivă. Trebuie lucrările acestea coordonate și executate.

M. Vulcănescu: Mai sunt și alte fonduri.

M. Antonescu: Problema trebuie examinată, ca să existe din partea Ministerului de Finanțe o normă unitară.

M. Vulcănescu: Suma de 50 milioane este dată ca făcând parte din planul cel mare.

M. Antonescu: Este vorba, în primul rând, de situația justițiabililor, problemă pe care o ridică Ministerul Justiției.

Va trebui să dăm o circulară în care se va arăta că se vor putea judeca numai cei prezenți. Se va da un termen pentru cei cari dovedesc că intră în evacuare, fără însă ca să se poată face din aceasta un nou prilej de amânare profesională a proceselor.

O altă problemă este aceea prin care Ministerul Finanțelor cere să se justifice, până la 1 aprilie, de către departamente, sumele primite.

Rog pe dl. ministru de Finanțe să examineze această ipocrizie legală. Vă rog să mă iertați, dar în loc să încurajați pe miniștri, ca în ultima lună să arunce fondurile necheltuite, mai bine modificați legea, acest „pat al lui Procust” al contabilității dvs., și înlesniți ministerelor posibilitatea ca să treacă dintr-un buget în altul fondurile pe care

le au, fără alte complicații, pentru că în acest mod asigurați mai curând economii și continuitate.

Iată ce se petrece astăzi: eu am dat dispoziții la Ministerul Afacerilor Streine ca toate sumele necheltuite să fie virate, căci eu am o infinitate de cheltuieli, care nu pot fi înlăturate, și nici nu am cu ce să le fac dacă nu procedez la anumite viramente.

Vreți, domnule ministru de Finanțe, să vă denunț? Ei bine, aflați, astăzi, în plin război, nici o legație română nu are un singur leu ca fond de informații, și eu sunt silit să dau, din anumite fonduri speciale ale ministerului, anumiți bani, iar legațiile României din Elveția și de la Stockholm, unde ungurii și-au organizat centrale pentru propagandă împotriva noastră, eu pentru aceste legații am 5.000 franci pe lună cheltuieli de informații.

Aceasta este situația.

M. Vulcănescu: La legații fondurile sunt reportabile.

M. Antonescu: Același lucru se petrece la toate ministerele. Să nu ne mai ascundem. Nu există ministru care să-și organizeze bugetul și să se ocupe personal de el, care să nu facă același lucru.

Deci, în loc ca dvs. să faceți această politică de absorbire contabilă de fonduri la sfârșit de ani, mai bine modificați Legea contabilității și lăsați, pe răspunderea ministrului, obligația de a vă comunica ce s-a făcut. Creați, însă, fiecărui ministru, posibilitatea de a-și trece, într-o acțiune de continuitate, rezervele dintr-un an pe celălalt, pentru executarea unui program.

M. Vulcănescu: Este vorba numai de justificarea cheltuielilor într-un anumit termen.

G-ral D. Popescu: Eu am avut 23 milioane economie de la fondurile secrete. Ca să nu le pierd, le-am dat pentru o biserică.

M. Antonescu: Dacă acești bani sunt lăsați la dispoziția ministrului, el va putea să realizeze programul integral pe care și l-a propus, printr-o activitate continuă. Dacă dvs., Ministerul Finanțelor, tăiați la sfârșit de an aceste fonduri, întrerupeți întregul program al ministrului.

M. Vulcănescu: Cred că nu se poate face o imputare Ministerului de Finanțe.

M. Antonescu: Îi fac o singură imputare, că nu crede în realitatea practică. Încolo nici una.

Dr. P. Tomescu: Să ni se acorde 3 luni.

M. Antonescu: Să se lase o libertate mai mare.

M. Vulcănescu: Noi în trei luni avem obligația să încheiem socotelile.

Să nu neglijați că toate aceste fonduri renasc o dată cu bugetul viitor.

M. Antonescu: Cele mai economicoase ministere sunt Ministerul Justiției și Ministerul Propagandei Naționale. La Justiție eu am făcut economii. La Propaganda Națională am făcut, de asemenea, economii, în timpul acesta când propaganda națională în alte țări ajunge să consume cea mai mare parte din buget.

Am făcut economii și în bugetul Ministerului Justiției și al Ministerului Afacerilor Streine, împreună.

Două ministere importante, într-o perioadă de război, sunt mai mici decât oricare din bugetul Statului. Și atunci am autoritatea să vă spun acest lucru. Un ministru conștient de răspunderea lui nu va găsi liniște în tot ce face, când știe că n-are

cinci bani pentru Legația de la Berna, n-are cinci bani pentru Legația de la Stockholm. Dvs. credeți că servesc credința mea de ministru dacă vă vârs la sfârșitul anului câteva milioane? Pentru ce să nu dați posibilitatea de satisfacere a interesului general într-un capitol care nu a putut fi prevăzut de la început, sau din a cărui executare s-a văzut că reclamă noi mijloace?

M. Vulcănescu: Este un buget nou.

Dr. P. Tomescu: Trebuie să recurgem la fel de fel de artificii.

M. Antonescu: Este vreunul din domnii miniștri care să aibă altă părere? Vă rog s-o spuneți, domnilor.

Dr. P. Tomescu: Dimpotrivă.

I. Marinescu: Mai ales în materie de evacuare. Am dat bani instanțelor ca să aibă. Acum ce să fac, să-i iau înapoi?

M. Vulcănescu: Creditul tot se va reporta.

M. Antonescu: Prin urmare, facem birocrație.

M. Vulcănescu: Noi cerem ca banii care s-au cheltuit luna aceasta să fie justificați într-un mod oarecare.

M. Antonescu: Faceți pentru justificare o procedură mai elastică și lăsați mai mare libertate miniștrilor.

M. Vulcănescu: Sunt departamente care au cheltuit sume care pe noi ne-au speriat.

Au golit toate magazinele ca să-și cheltuiască fondurile.

S. Ghiolu: Am fost sesizat de unele întreprinderi supuse evacuării, dacă pot evacua și specialiștii evrei. Categorie noi suntem contra acestei măsuri. Este vorba de întreprinderi care lucrează pentru Armată.

M. Antonescu: Ministerul de Interne hotărăște asupra acestui lucru.

S. Ghiolu: Să luăm o hotărâre de ordin general.

M. Antonescu: Nu se poate adopta o soluțiune de principiu. Lucrul se va rezolva de la caz la caz. Cum merg lucrurile până acum?

G-ral D. Popescu: Merg bine, să zicem.

M. Antonescu: Pentru laboratoare și institute ați luat măsuri?

Dr. P. Tomescu: Institutul „Cantacuzino” ne-a cerut 20 milioane și noi avem pentru tot departamentul 15 milioane. Am trimis cererea d-lui ministru de Finanțe.

M. Antonescu: Dl. ministru Marinescu va examina chestiunea evacuării Curții de Casație.

Dl. ministru Petrescu va examina chestiunea evacuării bunurilor Universității din Iași, în afară de problema școlilor, unde trebuie întocmit un program precis până luna viitoare.

Domnilor, ne vom vedea iarăși, tot aici, luna viitoare la ora 18.

Ședința se ridică la ora 21,40.

▼
D.A.N.I.C., fond P.C.M., Cabinetul Ion Antonescu, ds. 228 (fost 229)/1944, f. 1-69

11. 1944 martie 20, ora 18. Se discută un comunicat în legătură cu evacuarea populației, în județele repartizate; a populației din Basarabia, Bucovina, Transnistria și Moldova; a funcționarilor, care trebuia să înceapă imediat; a spitalelor, întreprinderilor; a Radiodifuziunii; școlile trebuiau să fie închise la 31 martie etc.

**ȘEDINȚA
CONSILIULUI DE MINISTRI
PENTRU EVACUĂRI ȘI APĂRARE PASIVĂ
de luni, 20 martie 1944, ora 18**

Ședința se deschide la ora 18, sub președinția domnului **prof. Mihai Antonescu**, vicepreședintele Consiliului.

Participă domnii: **g-ral D. Popescu**, ministrul Afacerilor Interne; **prof. dr. Petre Tomescu**, ministrul Muncii, Sănătății și Ocrotirilor Sociale; **I. C. Marinescu**, ministrul Justiției; **Alexandru Neagu**, ministrul Finanțelor; **Ion Marian**, ministrul Agriculturii; **arh. I. D. Enescu**, subsecretar de Stat al Muncii; **g-ral Gh. Jienescu**, subsecretar de Stat al Aerului; **Mircea Vulcănescu**, subsecretar de Stat la Ministerul Finanțelor; **prof. I. C. Petrescu**, subsecretar de Stat al Școalelor; **g-ral C. Vasiliu**, subsecretar de Stat la Ministerul Afacerilor Interne; **Petre Strihan**, subsecretar de Stat la Ministerul Afacerilor Interne; **ing. Stavri Ghiolu**, subsecretar de Stat al Industriei, Comerțului și Minelor; **g-ral I. Arbore**, subsecretar de Stat al Aprovizionării; **O. Vlădescu**, subsecretar de Stat al Românilizării; **Gh. Minescu**, director general al I.N.COOP.-ului; **g-ral aviator Gh. Marinescu**; **g-ral I. Rășcanu**, primarul general al Capitalei; **g-ral T. Orezeanu**, directorul general al C.F.R.; **g-ral Socrate Mardare**, subșef la M.St.M.; **g-ral Ramiro Enescu**, subșef la M.St.M.; **g-ral Iosif Teodorescu**, comandantul militar al Capitalei; **col. I. Teodorescu**, directorul general al P.T.T.; **Ion A. Rădulescu**, secretar general la Președinția Consiliului de Miniștri; **Mircea Enăchescu**, secretar general la Subsecretariatul de Stat al Românilizării; **g-ral Velescu Nicolae**, secretar general la Subsecretariatul de Stat al Aprovizionării; **prof. V. Mihăilescu**, secretar general la Ministerul Culturii Naționale și al Cultelor; **Gh. Oprescu**, secretar general la Ministerul Justiției; **prof. Const. Câlniceanu**, secretar general la Ministerul Agriculturii și Domeniilor; **Al. Bădăuță**, secretar general la Ministerul Propagandei Naționale; **C. Stănescu**, secretar general la Subsecretariatul de Stat al Muncii; **amiral Gheorghiu Alexandru**, secretar general la Ministerul Înzestrării Armatei și Producției de Război; **g-ral Cameniță Petre**, secretar general la Ministerul Apărării Naționale, pentru Armata de Uscat; **comandor Roman August**, secretar general la Ministerul Apărării Naționale, pentru Marină; **Marcel Stati**, secretar general al Consiliului de Patronaj al Operelor Sociale; **comandor Ferțu Tiberiu**, secretar general la Subsecretariatul de Stat al Aerului; **Cezar Rășcanu**, directorul general al C.N.A.S.; **V. Ionescu**, directorul general la Soc. Radiodifuziune; **Aurel Gociman**, consilier tehnic la Subsecretariatul de Stat al Românilizării; **col. N. Protopopescu**, șeful S.S. din Marele Stat Major; **col. Teodorescu Gh.**, de la Cabinetului Militar al Conducătorului Statului; **col. adj. D. Dămăceanu**; **col. D. Craiu**; **ing. N. Zamfirescu**, directorul Întreținerii C.F.R.

M. Antonescu: Domnilor miniștri, domnilor, dl. g-ral Enescu și Marele Stat Major propun să se dea un comunicat, prin care să ajungem să simplificăm procedura, renunțând la fișele de mai înainte.

Comunicatul ar avea textul următor:

„1). Comandamentul Apărării Passive aduce la cunoștința populației care se află în posesia fișelor de evacuare albe și verzi, liberate de organele Apărării Passive pentru anul 1943, că nu mai sunt valabile pentru anul 1944.”

Am propus chiar eu această formulă, pentru ca să nu pară că am introdus fișele, am făcut atâta discuție asupra lor, și atâta biurocrație, pentru ca acu, să le declarăm nule pur și simplu. De aceea, declarăm că nu mai sunt valabile pe anul 1944.

„2). Persoanele care doresc să se evacueze din orașele lor de reședință se vor conforma Jurnalului Consiliului de Miniștri nr. 79/1944 și Deciziei Ministerului Afacerilor Interne nr. 233/944, publicate respectiv în «Monitorul Oficial» nr. 36 din 12 februarie 1944 și nr. 57 din 8 martie 1944.

Aceste persoane vor cere buletine de evacuare la organele polițienești locale, iar pentru Capitală, la Prefectura Poliției Capitalei.”

Aș ruga pe dl. ministru de Interne, Propaganda și Radio-Difuziunea să ia măsuri ca atunci când se publică acest comunicat, să se publice din nou și Jurnalul Consiliului de Miniștri și Decizia Ministerului de Interne, de care se face mențiune în acest punct, pentru ca în modul acesta cel care citește să aibă inițierea și să poată ști ce urmează să facă. Altfel, dacă spunem: „Se vor conforma Jurnalului nr. ... și Deciziei nr...”, fără nici o altă indicație, nimeni nu va ști; nici eu n-aș ști ce trebuie să facă.

„3). Se atrage atenția că populația care se hotărăște să se evacueze să-și procure de îndată buletine de evacuare, de la organele arătate mai sus, și este sfătuită să se deplaseze din timp.”

Cei cari nu vor avea procurate buletinele de evacuare nu vor putea părăsi Capitala sau orașele de reședință nici după un eventual bombardament.

„Să se aibă în vedere că atunci se pot produce, în unele orașe, mari aglomerații, cari să întârzie transporturile.”

Prin urmare, se va publica acest text.

Dl. ministru de Interne are vreo propunere în această privință?

G-ral D. Popescu: Este făcut în acord cu mine.

M. Antonescu: Prin urmare, se va publica în ziare, împreună cu Jurnalul Consiliului de Miniștri cu decizia menționată, pentru ca toată lumea să fie inițiată.

Domnilor, astăzi vreau să examinez, cu fiecare departament în parte, problemele care se pun.

V-aș ruga să țineți seama că în împrejurările de azi, un ministru de Externe are răspunderi foarte chinuite și de aceea v-aș ruga să comprimăm cât mai mult ședința noastră, numai la lucrurile esențiale.

Am discutat cu dl. g-ral Enescu, dl. amiral Gheorghiu și dl. g-ral Mardare o serie de lucruri secundare, înainte de această ședință, tocmai ca să prescurtăm durata ei; cum, de altfel, am făcut la fiecare din Consiliile precedente. De aceea v-aș ruga să nu punem în discuție decât problemele de ordin general.

Problema de ordin general pe care o aduc eu la cunoștința dvs. este că ținând seamă de situația militară, pe care trebuie s-o privim cu tot realismul, ținând seamă de

experiența pe care o avem chiar noi, din discuțiile noastre, în ce privește evacuările, și timpul pe care l-am trecut, stabilind criteriile în aceleași vremuri în care transporturile se puteau, poate, face, poate, mai ușor; ținând seamă de întârzierile puse de unele autorități – nu mai vorbesc de particulari – în executarea măsurilor de evacuare socotesc potrivit ca astăzi – și vă rog să faceți aceasta – să dați tuturor funcționarilor departamentelor dvs. o circulară, în care să le atrageți atenția că evacuarea familiilor lor trebuie să înceapă imediat, prin toate mijloacele pe care pot să le aibă la îndemână.

Ca să înlesnim acest lucru, și ținând socoteală de greutatea de transport, dl. amiral Gheorghiu a propus – și cred că toată lumea va fi de acord – ca pentru perioada aceasta să suspendăm restricțiile privitoare la circulația mijloacelor auto, în genere, ca să înlesnim, în modul acesta, transporturile de evacuare. Bineînțeles, cu obligația pentru cel care le folosește ca să facă realmente transporturi de evacuare, nu să se folosească de această autorizare ca să facă transporturi de afaceri, și atrăgând atenția că se vor aplica cele mai grave sancțiuni celor cari s-ar abate. Însă suspendarea aceasta cred că este potrivit să se facă.

G-ral C. Vasiliu: Și autorizațiile de călătorie să le desființăm, fiindcă sunt un mare impediment. Dl. ministru de Interne este de acord.

M. Antonescu: Credeți că din punct de vedere al ordinei publice nu sunt indispensabile?

G-ral C. Vasiliu: Nu. Este o imposibilitate de control.

M. Antonescu: Dacă dl. g-ral Vasiliu propune aceasta, fără îndoială suspendăm și această restricție.

G-ral C. Vasiliu: Și ușurăm și organele de Poliție, care sunt blocate cu astfel de cereri.

M. Antonescu: Prin urmare, dl. Rădulescu, împreună cu Contencioasele de la Înzestrare și Ministerul de Interne, să examineze dacă pentru această suspendare este nevoie de un decret.

G-ral C. Vasiliu: Nu. Un simplu ordin.

M. Antonescu: Foarte bine.

În ce privește Ministerul Înzestrării, pentru autovehicule de asemenea cred că o simplă circulară este suficientă.

Amiral Al. Gheorghiu: Este o decizie ministerială.

M. Antonescu: Atunci, reveniți asupra ei și stabiliți suspendarea și condițiile.

M. Vulcănescu: Pentru ca să se poată face această evacuare, ar trebui ca dl. ministru de Interne să dea dispoziții de rechiziționarea camerelor. Familiile ar vrea să plece, în multe cazuri, dar nu pot, căci nu au camere rechiziționate.

M. Antonescu: Voi preciza îndată. Aș ruga pe dl. ministru de Interne și pe dl. g-ral Vasiliu să ia măsurile necesare, pentru executare, prin organele de Poliție, de Siguranță și de Jandarmerie. Hotărâm trimiterea familiilor de funcționari nu în zonele de dispersiune, ci în zonele de evacuare.

Cred că este mult mai folositor, și este mai bine să fim prevăzători și să luăm măsuri din vreme, decât să trebuiască să luăm două măsuri, și sub imperiul nu știu căror necesități, care s-ar impune de la o zi la alta.

Prin urmare, rog pe dl. ministru de Interne ca, împreună cu Marele Stat Major, să revizuiască toate programele și dispozitivele pentru zonele de evacuare; și se merge în zonele de evacuare.

G-ral R. Enescu: Sunt fixate.

M. Antonescu: Dar sunt unele revizuiuri care se pot face, mai ales ținând seama de situația intervenită în ultimele 50 de ore.

G-ral N. Velescu: Numai pentru familii, sau și pentru birouri?

M. Antonescu: Deocamdată am vorbit pentru familii.

Pentru birouri, toate serviciile publice care, destinate dispersiunii, pot să funcționeze la distanțe mai mari de Centrală, de asemenea să fie trimise în zonele de evacuare.

G-ral D. Popescu: Aceasta este greu, Ministerul de Interne are zonă de evacuare la Turnu-Severin.

M. Antonescu: Dacă se poate; pentru cei care se poate.

La fiecare departament eu am lăsat ministrului libertatea și răspunderea de a-și hotărî singur serviciile necesare activității la Centrală, serviciile care pot intra în dispersiune și serviciile care, intrând în dispersiune, pot de pe acum să fie trimise în locul de destinație de evacuare, pentru ca să nu întârziem această măsură și să facem două serii de deplasări.

În ce privește Ministerul de Externe și Președinția Consiliului, fac evacuări de arhive importante, și care pot să mai fie utilizate în perioada aceasta – și fac de acum înainte în zonele de evacuare – și păstrez pentru zonele de dispersiune arhivele curente, iar la Centrală arhiva care nu este destinată nici dispersiunii, nici evacuării.

Pentru celelalte departamente, hotărăște fiecare domn ministru, ținând seamă de nevoile fiecărui departament în parte în ce privește actele și arhiva. În ce mă privește personal, în afară de măsurile luate până astăzi, și care sunt în parte executate pe acest principiu, pentru Ministerul de Externe și pentru Președinția Consiliului eu expediez de-a dreptul, în zonele de evacuare, arhivele și actele mai importante.

Voi ruga pe domnul ministru g-ral Vasiliu ca să-și organizeze măsurile de pază. Pentru serviciile care rămân în București s-a stabilit ca principiul care a fost pus la continuitatea Statului, care sunt departamentele, serviciile și instituțiile publice sau de utilitate publică și privată, cari continuă să funcționeze la București.

Consider de datorita mea să atrag atențiunea, încă o dată, că Guvernul însuși nu dispune de un adăpost care să poată, prin condițiile de construcție pe care le posedă, să fie o garanție efectivă în care, în caz de bombardament, să poată avea mai mult sau mai puțin, cu toată poziția apriorică pe care o oferă în asemenea ocazii bombardamentul, să aibă totuși iluzia certitudinii că bombardamentul nu poate să prăbușească acest adăpost.

Din situațiile pe care le avem și pe care le-am relatat într-un Consiliu anterior, v-am arătat că însuși Președintele Consiliului de Miniștri și domnul Mareșal nu dispun de un asemenea adăpost, care să ofere o certitudine, fie și apriorică.

De aceea, pentru că port o răspundere în, totuși, ca organ care dirijează și coordonează, rog pe domnul ministru de Finanțe ca, împreună cu domnul g-ral Jienescu, dacă are fonduri, sau separat cu Marele Stat Major și cu Ministerul Armatei – Domeniile Militare – mâine chiar să rezolve această problemă a imediatei construiri a unui număr de 4-5 adăposturi serioase, pentru că găsesc că nu este serios ca odată să exprim asigurarea continuității Statului prin obligarea șefilor de servicii să rămână în București, iar, de altă parte, să nu ne asigurăm posibilitatea unui asemenea adăpost.

Dacă nu putem realiza acest lucru, soluția de dispersare se impune ca o necesitate logică, nu ca măsură de lășitate sau conservare excesivă a persoanei noastre, fiindcă eu nu mă sperii nici de moarte, nici de bombardamente, și nu aceasta mă preocupă, dar pentru seriozitatea Statului, dacă se va ști mâine de către populație că Guvernul însuși n-are un adăpost, că nu există adăposturi în București, deși Guvernul a obligat pe capii administrației și instituțiile publice să facă asemenea adăposturi, acest lucru va aduce cu sine un val de neîncredere în țară și o condamnățiune pe care o vom merita.

De aceea, rog pe domnul ministru de Finanțe ca să țină seama și să vadă care sunt cele mai bune mijloace, fie de amenajare a unor adăposturi existente, fie de imediată creare a altora, dacă este posibil să avem cel puțin patru adăposturi.

Consider indispensabil să avem acest minimum de securitate pentru capii administrației noastre.

Al. Neagu: Va fi mai mult o problemă tehnică decât o problemă de bani. Nu știu cum se va rezolva ca durată.

M. Antonescu: Eu am datoria să pun această problemă.

Rog Marele Stat Major, pe domnul g-ral Jienescu, pe domnul g-ral Enescu, care unește aici o dublă răspundere, și din partea Marelui Stat Major, și ca specialist în aviație, îi rog ca, în cazul când acest lucru nu se poate realiza, fie din cauze tehnice, fie din pricina întârzierii, fie alte cauze, să spună în scris care este părerea dumnealor în această privință, fiindcă vom avea atunci de examinat problema dispersiunii, ținând seama de realități, așa cum s-a făcut și în 1941, când, cu toată cumințenia și cu toată măsura, am intrat în zona de dispersiune. Decât să facem eroism inutil sau să angajăm prin exemplul nostru pe alții la imprudență, eu prefer chiar de la început să spunem ce trebuie să facem. Acesta este punctul meu de vedere.

Vă rog, dacă veți constata dificultăți, să mă sesizați în scris, rămânând ca să discut cu domnul Mareșal condițiunile în care vom intra în dispersiune, în cazul în care aceste măsuri pe care le luăm nu vor putea să fie aplicate.

Punctul meu de vedere este, însă, că în lipsa unor asemenea adăposturi serioase, și pentru autorități, și pentru conducătorii lor, este un act lipsit de prudență, ca să condamnăm toată lumea să rămână în București, și scopul urmărit – continuitatea Statului – să poată să fie paralizat din primul moment.

Rog pe specialiști și pe colaboratorii acestora, ca să înfățișeze punctul de vedere în această privință.

G-ral R. Enescu: Îmi permit să remarc, că, după afirmația făcută de domnul Mareșal și de dv., că veți rămâne în București, această afirmație a determinat o schimbare a situației, în sensul că șefii departamentelor și organele principale preferă să rămână în București decât să plece.

M. Antonescu: Eu am comunicat domnului Mareșal acest lucru, fiindcă eu am ascultat într-un Consiliu Militar pe domnul Mareșal când a spus că nu s-a expus niciodată, deși a fost în război și revoluție, nu s-a expus niciodată la imprudențe care să-l ducă la o jertfă stupidă. Rămânerea în București nu înseamnă că domnul Mareșal doarme în București sau că se ridică pe acoperișuri. D-sa va putea să iasă noaptea în dispersiune.

De aceea, fiecare dintre departamente trebuie să ia măsuri, ținând seama de aceste realități.

Noi putem să ne trezim la un moment dat, dacă frontul își modifică situația, cu bombardamente. Cum și până acum ne-am luat răspunderea, o fac și de această dată și pun de-a dreptul această problemă ca să fim de la început lămușiți. Fiindcă știu că domnul Mareșal zice că rămâne în București și fiindcă împreună cu d-sa voi rămâne și eu, și cea mai mare parte dintre domnii miniștri și diverse servicii, dacă domnul Mareșal hotărăște acest lucru, este mult mai comod să spui: „Toată lumea rămâne în București”.

Dar dacă mâine este un bombardament, noi toți, în cap cu domnul Mareșal, rămânem să purtăm răspunderea. Eu refuz să port această răspundere. Am făcut această conferință atunci când, semnalând domnului Mareșal unele deficiențe constatate, și solicitat formal de domnii ministru general Popescu și Vasiliu, am considerat de datoria mea să încerc să sprijin această acțiune.

În împrejurările de astăzi avem alte ocupații. Dacă o fac este tocmai ca să urmăresc coordonarea acestei operațiuni, bazat pe realități, iar nu o coordonare teoretică.

Vă rog să examinați problema, fiindcă eu am arătat domnului Mareșal și am spus: ceea ce voi cere astăzi chiar este să se studieze problema și în cazul când rămânerea în București fără dispersiune poate să ducă la exact contrariul scopului urmărit de noi, adică continuitatea serviciilor în Capitală, atunci mai bine intrăm în dispersiune, descongestionând Capitala de toate aceste servicii.

Nu știu dacă domnul ministru al Afacerilor Interne are aceeași părere, ținând seama de situația pe care o cunoaște și de adăposturile care sunt în București.

G-ral D. Popescu: Da.

G-ral C. Vasiliu: Aceeași părere.

G-ral I. Rășcanu: De acord.

G-ral Gh. Marinescu: Domnule prim-ministru, nu este alt mijloc decât să trecem la dispersiune, pentru că aceste adăposturi mă îndoiesc că ar putea fi realizate într-un timp atât de scurt.

Este o chestiune de transporturi de fier și de ciment, care nu pot fi executate în timp scurt.

G-ral I. Teodorescu: Eu cred că s-ar putea face asemenea adăposturi nu în beton armat, ci mai mult în fier. Avem fier suficient la îndemână.

Pentru miniștri, cel puțin câte un adăpost în care să intre 15-20 persoane, s-ar putea face.

Aceasta este părerea mea.

M. Antonescu: Prin urmare, rămâne să se examineze de către Marele Stat Major, de Domeniile Militare, de Ministerul Lucrărilor Publice, împreună cu domnii generali Mardare și Enescu, această problemă, să se convoace chiar mâine o conferință și să se stabilească în cât timp s-ar putea realiza o asemenea lucrare. Apoi, care sunt sumele de care ar fi aproximativ nevoie, comunicați aceste date și domnului amiral Gheorghiu, menționând materialele de care aveți nevoie, ca să se vadă de unde s-ar putea procura.

În caz când constatați greutăți de realizare, vă rog să-mi aduceți în scris la cunoștință, ca să examinez care este măsura pe care urmează s-o luăm după aceea.

G-ral R. Enescu: În orice caz, departamentele să studieze modul cum s-a hotărât evacuarea, ca să nu oprească aici decât ceea ce este necesar pentru continuitatea vieții Statului. Nu cum au făcut unele departamente, că 20-30% pleacă și 70% rămân, când putea să fie invers.

G-ral D. Popescu: Cred că bombardamentele nu ne vor aștepta până facem aceste adăposturi, ci logic ar fi ca până se fac adăposturile, să se facă dispersiunea. Când adăposturile vor fi gata, venim în București.

M. Antonescu: Voi discuta cu dl. Mareșal, ca să vedem data când începem dispersiunea. Cred, însă, că ar fi lucru înțelept s-o începem de îndată.

Domnilor, luăm fiecare departament în parte. Am și eu aici unele note, trimise de departamente, pe care le voi examina cu fiecare departament în parte.

Ministerul Finanțelor.

Al. Neagu: Decretul este pregătit. Trebuie numai semnat.

M. Antonescu: Mi s-a prezentat, de Ministerul Propagandei, o propunere de construirea rapidă a unor barăci și altele. Pe baza discuțiilor avute în Consiliul precedent și a răspunsului dat de dl. Vulcănescu, am aplicat sistemul Legii 48.

M. Vulcănescu: Noi am făcut o simplificare și mai mare; și am făcut-o retroactiv.

M. Antonescu: Prin urmare, se pot acoperi și actele care au fost făcute anterior.

Al. Neagu: Lucrându-se cu fondul special.

M. Vulcănescu: Orice cheltuială făcută pentru aceste necesități este acoperită cu acest fond.

M. Antonescu: Dvs. spuneți special afectat. Dar dacă cineva a dat de la buget? Domnule Bădăuță, la Propagandă din ce fonduri ați făcut?

Al. Bădăuță: Ni s-au pus la dispoziție 10 milioane.

M. Antonescu: Tot din creditul special. Bine.

Nu este altă instituție, care să fi făcut de la bugetar?

C. Călniceanu: Sunt cheltuieli care nu țin de evacuare, însă acum devin actuale, ca lucrările de recensământ agricol.

M. Vulcănescu: Din moment ce este o lucrare care are acest caracter, se poate anula de la capitolul respectiv și se va deschide un credit special.

M. Antonescu: Prin urmare, rămâne stabilit: fiecare departament atrage atenția ca să se anuleze de la creditul de la care s-a cheltuit și să se facă deschidere la creditul special.

Decretul privitor la angajarea și efectuarea cheltuielilor urgente în situații excepționale urmează să fie semnat de dl. g-ral Dobre. Rog pe dl. amiral Gheorghiu să-l dea d-lui g-ral Dobre ca să-l semneze – să câștigăm timp – și mâine să fie prezentat domnului Mareșal.

M. Vulcănescu: Singura formalitate pe care o cerem este să se aducă dovada că operația s-a efectuat real. Nu mai cere nici o formă, nimic.

M. Antonescu: Domnule Vulcănescu, fiindcă am început cu Finanțele: v-am rugat să cercetați până astăzi celelalte măsuri.

M. Vulcănescu : Pentru toată regiunea de Nord, unde s-a hotărât evacuarea familiilor, Ministerul Finanțelor a dispus să li se pună la dispoziție salariul pe 3 luni.

Singura regiune unde există oarecare îndoială dacă s-au putut executa ordinele este regiunea Soroca, unde dispoziția de evacuare s-a dat oarecum intempestiv. Totuși, am creat o modalitate ca funcționarii cari vin în anumite centre să poată fi ravitaliați prin acele centre.

S-a pus chestiunea salariilor la muncitorii din fabricile aparținând Statului, care sunt evacuate, în special la C.A.M.

M. Antonescu: Este sigur că trebuie să le aplicăm același sistem.

M. Vulcănescu : Diferite instituții au anumite regulamente.

M. Antonescu: Pentru cazuri de evacuare ?

M. Vulcănescu : Pentru cazuri generale.

M. Antonescu: Dar acestea sunt cazuri anormale.

Nu cred că putem merge la concediere, în perioade ca aceasta, fără să riscăm să ne creăm singuri dificultăți. De aceea, cred că mai ales în întreprinderile Statului trebuie să mergem la aplicarea aceluiași sistem ca pentru funcționarii publici.

Al. Neagu: Ce se va întâmpla cu muncitorii din întreprinderile particulare, care poate nu vor avea aceeași posibilitate de trezorerie?

M. Antonescu: În principiu vom aplica același regim, dând această obligație întreprinderii, pentru funcționarii cari au un contract de muncă de cel puțin 5 ani, de exemplu; pentru că nu putem lăsa muncitorii pe drumuri. Apoi să vedem ce se poate face pentru cei care sunt angajați de mai puțin de 5 ani.

Rog pe dl. ministru Enescu să examineze problema, ca să vedem în ce mod putem să le venim în ajutor, făcând două discriminări: întreprinderi care pot să dea ajutor, sau nu pot să dea ajutor, și întreprinderi care pot să concedieze muncitorii, aplicând regimul contractelor de muncă, cu clauzele lor de denunțare, și întreprinderi care nu-l pot aplica; și apoi, modul cum creăm ajutoare, mijloace de asistență socială, pentru cei cărora le încetează contractul, fie prin Ministerul Muncii, fie prin Consiliul de Patronaj, sau alte instituții, cum ar fi Casa Națională a Asigurărilor Sociale etc.

Examinați toate aceste aspecte. În principiu, însă, muncitorii cari au un contract de muncă de cel puțin 5 ani, nu cred că pot fi concediați, fără ca să ne creăm, tot-mai în împrejurările actuale, când avem nevoie de mai multă liniște socială, dificultăți singuri, iar, pe de altă parte, să creăm și condiții sociale nedrepte muncitorilor, care ar rămâne pe drumuri, în împrejurări când au nevoie să fie sprijiniți, ci nu loviți.

Al. Neagu: Trebuie văzut un lucru: plătim aceste trei salarii muncitorilor, și a doua zi nu mai vin la uzină, fiindcă au din ce să trăiască 3 luni. Poate că această dispoziție trebuie întovărășită de măsuri polițienești.

M. Antonescu: Răspund.

Mai întâi, nu se poate concepe că într-o întreprindere militară organizarea deplasării, a evacuării muncitorilor, este la liberul arbitru al fiecăruia, sau lăsată unei dezordini generale, fiindcă ar fi foarte trist ca muncitorii evacuați să poată să vină sau nu.

Vreți să dau o soluție practică? O dau imediat: se dă muncitorului salariul pe o lună, și nu i se dă restul decât în localitatea de evacuare, și la prezentarea la serviciu, în locul de evacuare destinat pentru continuarea activității.

M. Vulcănescu: Atunci, la cei cari rămân se dă pe o lună, și la ceilalți pe 3 luni. Adică, li se plătește salariul pe 3 luni, dar nu se dă decât pe o lună; dacă rămâne la inamic, rămâne numai cu salariul pe o lună.

S. Ghiolu: În programul de evacuare sunt prevăzuți numai specialiștii pentru evacuare.

M. Vulcănescu: Atunci, în principiu, salariul pentru o lună când pleacă, și pentru două luni la prezentare. Aceasta este o soluție care împacă toate cerințele.

Al. Neagu: Trebuie văzut tot de dl. ministru de Interne.

M. Antonescu: Am pus principiile generale și discriminările care trebuie făcute. După ce dvs., ținând seama de criteriile financiare, economice și sociale, sau legale, pentru contractele de muncă existente, veți face propuneri, voi ruga pe dl. ministru de Interne să-și spună punctul de vedere, și consecința la care duce fiecare din principiile propuse; și apoi adoptăm o soluție definitivă.

M. Vulcănescu: Soluția pe care ați propus-o dvs. satisface toate interesele.

În ce privește cele 150 milioane cerute de Municipiu, s-au dat. Avem, însă, dificultăți cu Apărarea Pasivă, care nu recunoaște că toată suma de 150 milioane urmează să fie recuperată.

M. Antonescu: Vom examina la sfârșit.

M. Vulcănescu: Suntem descoperiți. Vă rugăm să dați dispoziții să intre în fondul de Apărare Pasivă.

G-ral I. Rășcanu: N-am primit, însă, nimic.

M. Vulcănescu: Banii s-au dat.

M. Antonescu: Domnule Vulcănescu, telefonați chiar acum și să-mi comunicați rezultatul.

I. Al. Rădulescu: Mi-a confirmat dl. Pandelescu că azi-dimineață a dat 90 milioane d-lui g-ral Rășcanu.

M. Antonescu: Duceți-vă și verificați cui s-a vărsat suma.

M. Vulcănescu: Am dat dispoziții pentru 150 milioane.

M. Antonescu: Dacă n-ar fi fost Consiliu în fiecare săptămână, te pomeniști că nici azi-dimineață nu se dădeau banii. Domnule Vulcănescu, dacă tot trebuie să dăm banii, de ce să nu-i dăm la vreme, ca să putem realiza ceva, decât atunci când, întârziindu-se, nu mai putem obține nici jumătate din scopul urmărit?

Al. Bădăuță: Domnule prim-ministru, aș ruga să adăugăm la comunicat următorul alineat: „Posesorii buletinelor de evacuare vor putea călători cu mașina și cu trenurile....

M. Antonescu: Pentru aceasta se dă comunicat aparte.

T. Buradescu: Va fi o confuzie mare.

Al. Bădăuță: .... actualele restricții, legitimațiile de călătorie pe C.F.R. și de circulație limitată pentru autovehicule, fiind suspendate”.

M. Antonescu: Prin decizii separate, fiindcă acesta este un comunicat.

Vă rog să îngrijiiți dvs., ca chiar (*sic!*) astă-seară să se dea deciziile de suspendare, ca să nu facem o comunicare ilegală; căci altfel apare că această comunicare este încă ilegală.

După lege, oamenii vor fi sancționați, și dl. ministru Marinescu nu va putea mâine, dacă sunt sancționați, să intervină la Justiție, fiindcă judecătorul va spune: „Termenul nu curge decât de la data când s-a publicat decizia de suspendare”.

G-ral C. Vasiliu: Pentru Calea Ferată nu este nevoie.

M. Antonescu: Rog pe dl. amiral Gheorghiu ca mâine să apară decizia în ce privește autovehiculele.

G-ral R. Enescu: Eu mai aveam în această privință o propunere, pe care, de altfel, am discutat-o înainte: acordarea unei reduceri de 50% pentru evacuarea populației civile din cauza bombardamentelor. Reducerea se acordă pe baza buletinului de evacuare, o singură dată, prin ștampilarea buletinului.

M. Antonescu: Vom examina această chestiune când ajungem la Calea Ferată.

G-ral R. Enescu: De aceea ziceam să nu dăm imediat acest comunicat, ci după ce vom stabili tot.

M. Antonescu: În orice caz, pentru permisele de călătorie pe Calea Ferată și cu autovehiculele, cred că este bine să fie dat, căci nu este un raport între una și alta. Acesta este un avantaj în plus pentru evacuați, pe când așa este libertatea de călătorie care se asigură.

S. Ghiolu: Suspendarea să fie pe timp limitat, pentru ca lumea să se grăbească.

M. Antonescu: Eu am spus: suspendare, dar este bine să spunem suspendare pe 30 zile.

Al. Bădăuță: Să nu se blocheze circulația.

G-ral R. Enescu: Trebuie să ținem seama de închiderea școlilor, care este la 8 aprilie.

Deocamdată suspendăm pe 30 de zile.

Suspendăm până la 30 aprilie.

M. Antonescu: Bine.

Al. Neagu: Pentru Primăria Capitalei s-au dat 20 milioane și sunt încă 90 milioane viraji în contul Primăriei.

M. Antonescu: Cu viramentul acesta, să nu ne trezim până luna viitoare fără bani. (Ilaritate)

Domnule g-ral Rășcanu, dacă până mâine nu aveți suma, vă rog să-mi comunicați.

Al. Neagu: Mai bine să-mi telefoneze mie.

M. Vulcănescu: Ați pus problema hranei funcționarilor. Pentru organizarea cantinelor și depozitelor de alimente, se vor da bani din creditele cerute de departamente în acest scop. Deosebit se va da un fond de rulment pentru funcționarea cantinelor. Statul va trebui să ajute cam cu 25 lei de fiecare masă pe funcționarii în dispersiune, și pentru fiecare membru din familie.

M. Antonescu: Aceasta pentru funcționarii de la centru.

S. Ghiolu: Funcționarii care pleacă în dispersiune, nu acei care vin în regiunile evacuate, ar trebui să primească un avans de indemnitate, fiindcă ei pleacă, fac cheltuieli.

M. Antonescu: Am rugat pe dl. Vulcănescu și acest lucru.

M. Vulcănescu: Statul le pune la dispoziție locuința, indemnitate de ajutor pentru hrană parțială și un fond de rulment și transport gratuit. Pentru ce ar mai da și indemnitate? Pentru drumuri?

I.C. Marinescu: Omul când pleacă și își lasă gospodăria, nu trebuie să facă cumpărături?

M. Vulcănescu: Chiar dacă le-am da bani să cumpere, ei tot nu vor avea voie să transporte mai mult decât 60 kg. De abia vor putea lua cu ei ce au mai de preț.

M. Antonescu: Dacă nu îmi spuneți de cele 60 kg vă mărturisesc că m-ați fi câștigat.

Iată ce s-ar putea face: sub forma unor avansuri din salariu pentru lunile următoare, cred că problema s-ar putea studia și soluționa, înlesnind prin aceasta funcționarul, să aibă la dispoziție un fond. În primul moment, mergând acolo în locul de dispersiune, având locuință și celelalte avantagii, poate să primească salariul cu reținerile acestui avans, în așa fel încât vă rog să examinați problema, ca să se dea avansuri asupra salariului.

Aceasta se pune numai pentru funcționarii Capitalei.

M. Vulcănescu: Pentru cheltuielile de materiale, în legătură cu dispersiunea și evacuarea, am primit, pe lângă cererile de credite de 470 milioane, încă alte cereri. Tuturor departamentelor care ne-au cerut pentru diferite lucrări, le-am dat. Nu am dat tot ce au cerut, pentru că unele departamente au cerut și lucruri neindispensabile.

De altfel, printr-o circulară am arătat că se prelungește posibilitatea de utilizare a fondurilor și după 1 aprilie, a oricăror fonduri din cele care servesc la evacuare. Dacă s-au făcut avansuri, pot depăși 1 aprilie.

M. Antonescu: Dacă se cheltuiește din alt fond ?

M. Vulcănescu: Atunci se anulează și se deschide credit special.

M. Antonescu: De ce nu le puneți aci pe toate ?

M. Vulcănescu: Le încurcăm altfel.

M. Antonescu: Evanghelia contabilă este mai tare decât orice.

M. Vulcănescu: În ceea ce privește Curtea de Conturi, am intervenit la Marele Stat Major, și Marele Stat Major a convenit să dea un sat, iar pentru evacuarea arhivei, să dea baracamente.

M. Antonescu: Dl. prof. dr. Tomescu are ceva de discutat ?

Dr. P. Tomescu: Nu am nimic de discutat.

M. Antonescu: Aș vrea să știu ce măsuri sunt de luat în ceea ce privește spitalele din București, laboratoriile, aparatele speciale etc.?

Dr. P. Tomescu: După sfatul Marelui Stat Major, se fac expedierile spitalelor mari în jurul Capitalei. Au început construcțiile. La Buftea sunt aproape gata. La Periș sunt gata 9 din 14. Restul sunt în construcție. Aceste spitale se grefează pe spitalele locale.

M. Antonescu: Pentru aparaturile speciale, pentru radiograflă, radioscopii, radium, ce măsuri ați luat ?

Dr. P. Tomescu: Ele sunt în legătură cu marile spitale.

Vă rog să dați dispoziții ca toate spitalele, la momentul oportun, să funcționeze numai în cazuri de urgență, în Capitală, și să nu se asigure decât numai asistența cazurilor de urgență, pentru ca să se poată pune la adăpost materialele, prin transportarea lor în zonele de dispersiune.

M. Antonescu: Pentru aparatele speciale, care pot să funcționeze în alte părți, vă rog să grăbiți transportul lor spre centrele unde se pot organiza, pentru ca să nu le desființați complet, ci să le utilizați imediat, cum este, de exemplu, o instalație de radium, care trebuie salvată, de asemenea, instalațiile de radiografie etc.

Dacă astăzi avem cinci în București, luați patru, și una puneți-o într-un loc unde să poată fi utilizată.

Totul, însă, repede.

G-ral R. Enescu: Avem dificultăți de transport.

Dl. prof. dr. Tomescu să fie rugat să accepte data de 25 martie, când spitalele din București să fie evacuate, să formeze filiale afară, și acolo să folosească localurile de școli.

M. Antonescu: Iată că iarăși revine problema închiderii școlilor.

Al. Neagu: Închiderea școlilor ne scoate din București un număr de 150.000 persoane. Toți suntem blocați pe această chestie.

M. Antonescu: Comprimați închiderea școlilor la maximum.

Domnule g-ral Popescu, aș dori să știu ce măsuri de ordin general credeți că trebuie luate, sau unele măsuri pe departamente, ținând seama de situația de până acum.

G-ral D. Popescu: Toate măsurile privind Ministerul Afacerilor Interne au fost luate. Acest departament trebuia să ia măsuri în două ipoteze: de dispersiune și de evacuare. S-au aliat și pentru una, și pentru cealaltă. Dacă dvs. doriți, vă pot da detalii.

M. Antonescu: Nu vreau detalii, din moment ce dvs. spuneți că ați luat toate măsurile. Detaliile nu mă interesează.

Fiindcă dvs. aveți răspunderea măsurilor, aș vrea să știu ce deficiențe mai grave ați constatat din modul de funcționare de până acum.

G-ral D. Popescu: Nu avem deficiențe astăzi. Totul a fost pus la punct. Astăzi suntem de acord cu Marele Stat Major, iar în ceea ce privește populația civilă sunt luate măsurile de evacuare.

G-ral C. Vasiliu: Ceea ce am bănuț noi a început să se întâmple: drumurile sunt blocate. În Basarabia, unde a început o evacuare mai activă, s-au blocat drumurile. Era fatal și ceea ce a prevăzut dl. ministru s-a întâmplat.

Trenurile au început să funcționeze cu garniturile duble.

G-ral S. Mardare: Am pus garnituri speciale pentru populația civilă.

G-ral C. Vasiliu: Chestiunea transportului cu căruțele pentru noi nu prezintă un interes, însă ne interesează cel care pleacă cu 60 kg bagaje și se suie în tren.

Noi în Moldova nu avem decât două linii mari de scurgere. Drumurile sunt, însă, desfundate.

G-ral S. Mardare: Acolo facem itinerarii speciale cu comisii speciale ale Armatei.

M. Antonescu: Vă rog să le faceți cât mai repede.

M. Vulcănescu: Vreau să vă pun o chestiune: nu s-au desemnat încă departamentele, rechizițiile în regiunile de evacuare. Organele noastre au fost sesizate de o anumită situație, care după aceea s-a schimbat.

M. Antonescu: Cine a schimbat-o?

M. Vulcănescu: Ministerul Afacerilor Interne.

M. Antonescu: Dl. Vulcănescu semnaleză că, după ce autoritățile, pe baza planului de evacuare stabilit, au mers în locurile destinate fiecărui departament, pentru ca să ia posesia unor imobile, după aceea au intervenit schimbări în plan, astfel că Ministerul n-a mai putut executa măsurile ordonate.

G-ral D. Popescu: Nu m-a sesizat dl. Vulcănescu de nici un caz. Acum aud de această chestiune.

M. Antonescu: Prin urmare, rămâne stabilit principiul: ori de câte ori, în aplicarea programelor de evacuare, se constată că o autoritate, mergând la alt loc, a găsit alte măsuri sau un alt program decât acela de bază, sesizează departamentul căreia aparține, care, prin ministrul său, se adresează d-lui g-ral Popescu, pentru îndreptarea situației.

Acest lucru rămâne deci pentru toate autoritățile, și Ministerul de Interne dă dispoziții pentru examinarea la fața locului.

G-ral D. Popescu: Eu am luat măsuri severe și am aplicat sancțiuni, ca să nu se facă nici o schimbare. De aceea, sunt surprins de ce spune dl. Vulcănescu.

Când am fost sesizat, am luat toate măsurile.

M. Vulcănescu: O chestiune nouă care se pune: Banca Națională a manifestat dorința de a se găsi în același loc cu Ministerul Finanțelor, la Deva, și nu în regiunea Petroșani-Lupeni, unde fusese repartizată.

Atunci, am convocat pe dl. Mănuilă, care împarte cu noi Deva, ca să se facă o schimbare între Institutul Statistic și Banca Națională.

G-ral D. Popescu: Nu este bine dacă fiecare schimbă astfel. Trebuie să se știe de Marele Stat Major și de Ministerul de Interne.

M. Vulcănescu: Statul Major ne-a rugat să punem chestiunea.

G-ral D. Popescu: Trebuia sesizat Ministerul de Interne.

Al. Neagu: Îl sesizăm acum, fiindcă nu s-a făcut nimic.

M. Antonescu: Domnilor miniștri, vă rog să dați dispoziție organelor dvs.: nici o schimbare în dispozitivul stabilit de dispersiune sau evacuare nu poate fi făcută fără prealabila încunoștiințare și aprobare a Ministerului de Interne.

Prin urmare, dvs. cereți ca Finanțele și Banca Națională să fie la Deva.

Aveți vreun inconvenient, domnule ministru de Interne?

G-ral D. Popescu: Trebuie să văd ce este cartiruit la Deva.

M. Antonescu: Atunci, examinați și comunicați Ministerului Finanțelor și Băncii Naționale dacă este posibil.

În principiu, este normal ca Ministerul Finanțelor și Banca Națională să fie la un loc, pentru că au o activitate adiacentă.

G-ral R. Enescu: Așa au fost puse inițial, dar apoi s-a intervenit pentru schimbare.

M. Antonescu: Cine a intervenit?

G-ral R. Enescu: Banca Națională.

M. Antonescu: Trebuie să înceteze și schimbările acestea de destinație.

L. Scridon: Domnule președinte al Consiliului, în legătură cu evacuările, am constatat un lucru la Gara de Nord.

Am fost cu dl. secretar general al Consiliului de Patronaj la gară, fiindcă mi s-a semnalat un număr mare de evacuați din Bucovina și Basarabia. Am constatat că este un număr extrem de mare, împrăștiați pe sălile de așteptare. Și ni s-a semnalat un mare neajuns în ce privește posibilitatea de transportare a acestor oameni, cari toți au fișe, și vor să meargă în regiunile de destinație, Valea Oltului, Mehedinți etc.

Ce se întâmplă? Astăzi s-a luat dispoziția să se suspende un număr mare de trenuri și ne găsim în situația că de la Cernăuți sosesc două trenuri pe zi, de la Odesa două, de la Chișinău două, iar spre locul de destinație pleacă numai două-trei trenuri: un singur tren personal la Timișoara, un tren accelerat spre Arad, și unul personal. Și atunci, dacă astăzi sosește un călător de la Cernăuți, n-are alt tren decât peste 24 de ore; și nici nu este un număr de trenuri care pleacă egal cu acelea care sosesc.

Mai mult, mi s-a comunicat din partea d-lui șef de gară că a cerut încuviințare de la direcția respectivă ca măcar astăzi să nu elibereze bilete de tren pentru bucureșteni, ci numai pentru populația care stă de 14 ore în Gara de Nord, cu femeile, copiii, cufere și pachete etc.

Dacă dvs., domnule prim-ministru, dați mâine comunicatul că populația poate călători fără autorizație, vă închipuiți ce se va întâmpla la Gara de Nord, când spre regiunea de evacuare sunt numai două trenuri.

T. Buradescu: Situația este următoarea: în urma cererilor Marelui Stat Major, noi a trebuit să facem o nouă repartizare a mijloacelor de transport, pentru a putea face față necesităților.

Este exact că noi am redus circulația de călători spre Vest, din București, pentru a recupera mijloace pentru anumite transporturi. Dar pentru a face față evacuărilor care se fac de regiunile cele mai de Nord, începând de la Lipcani și Lipnic, trenurile care vin de acolo nu rămân la București, ci le ducem acolo unde a cerut Marele Stat Major, dincolo de Craiova, spre Caransebeș, și dincolo de Sibiu, așa încât acele familii nu rămân în București, ci se duc mai departe.

Este vorba numai de călătorii cari călătoresc în mod curent. Nici în această privință însă noi n-am micșorat programul de circulație în Moldova, în Basarabia și în Bucovina, ci am lăsat programul integral, tocmai ca să putem satisface nevoile.

Prin urmare, cei cari vor să se evacueze cu bagajele cu tot, realmente, au mijlocul să meargă mai departe. Pentru cei cari vor să utilizeze celelalte trenuri, nu putem face față un interval de cca 7 zile. Peste cca 7 zile vom repune un număr de trenuri de călători în circulație.

M. Antonescu: Dar până atunci?

T. Buradescu: Avem trenurile de la Lipnic și Lipcani, cerute de Marele Stat Major, de mare capacitate, care merg spre Vest.

Col. adj. D. Dămăceanu: Realitatea este aceasta: Gara de Nord este plină de refugiați, care nu pot pleca mai departe. Afluiesc dinspre Moldova 7 trenuri, și pleacă spre Vest două.

T. Buradescu: Avem unul personal spre Timișoara, două spre Arad și două care pleacă din Nord și merg direct spre Vest. Diferența este de două trenuri.

L. Scridon: Trebuia să se aprobe ca astăzi să nu se elibereze bilete pentru bucureștenii cari pleacă, ci numai pentru aceștia cari așteaptă în gară.

M. Antonescu: Domnule g-ral Orezeanu, câteva zile, ca să evităm asemenea aglomerații, vă rog să dați prioritate pentru circulație celor cari vin refugiați, și afluiesc în Capitală, ca să putem desconggestionarea Capitala.

De asemeni, trebuie să găsiți mijlocul ca să adăugați trenuri pentru cei evacuați, pentru că altfel tot programul acesta de evacuare, inclusiv ședințele noastre,

devin inutile. Dacă noi organizăm dezordinea, prefer să nu mai mă ocup de răspunderea mea de aici; fiindcă înseamnă că eu organizez dezordinea, cu concursul Marelui Stat Major și al Comandamentului Român, făcând să afluieze această populație în Capitală, și să nasc probleme de ordine publică și economică, paralizând complet întregul program privitor la evacuări.

Nu pot să fac aceasta.

G-ral P. Cameniță: Ar trebui făcută cartiruirea acestora.

M. Antonescu: Sunt împotriva cartiruirii în București. Înseamnă, pe de o parte, să organizăm evacuarea Capitalei, iar, pe de altă parte, să introducem altă populație.

G-ral P. Cameniță: S-ar putea face la hoteluri cartiruirea, fiindcă stau numai 24 ore.

M. Antonescu: Trenurile sunt singura soluție. Trebuie o organizare de coincidențe de trenuri, fiindcă dacă vor veni în București, nu vor mai pleca de aici, și o cartiruire, fie și cu titlu provizoriu, se transformă într-o situație definitivă.

Domnule general, dacă nu s-ar executa aceasta în conformitate cu un program de evacuare, care le dă altă destinație, sau dacă Bucureștiul n-ar fi el însuși un centru supus dispersiunii și evacuării, desigur că aş considera formarea acestor centre de cartiruire esențială, chiar dacă n-am da populației o destinație către alte localități, fiindcă provizoriu ar fi o soluție.

G-ral P. Cameniță: Am văzut și eu, și am spus să treacă alături, în căminul ostașilor, unde avem câteva barăci, să doarmă.

M. Antonescu: Câte paturi aveți?

G-ral P. Cameniță: Eu nu voi rezolva toată problema. Dar poate mai sunt hoteluri în jurul Gării de Nord. Șapte trenuri nu se vor putea pune la dispoziție.

T. Buradescu: Ne trebuie două în plus. Noi, însă, dacă punem aceste trenuri în circulație, lovim în cererile imperioase făcute de Marele Stat Major, așa încât vă rugăm să se rezolve acum chestiunea. Fiindcă noi putem pune oricând trenuri în circulație, dar nu suntem stăpâni pe mijloacele noastre; trebuie să executăm dispozițiile precise ale Marelui Stat Major.

M. Antonescu: Dar tot Marele Stat Major a făcut programul de evacuări pe care îl execută cei cari vin în București.

G-ral S. Mardare: Cei cari vin în București cu trenurile de călători vin peste programul de evacuări. Noi nu putem renunța în momentul acesta, când am trecut la mobilizarea armatei, la această operație.

M. Antonescu: Nu se poate organiza transportul pe linii adiacente, ca să se descongese Bucureștiul?

T. Buradescu: Toți cer să se ducă în Vest. Ar trebui să facem reduceri sângeroase de tot, ca să putem satisface.

S. Ghiolu: Întrucât aceste trenuri nu sunt de evacuați, să se pună numai 5 trenuri în loc de 7 dinspre Moldova, și să se facă un tren de evacuați în plus.

M. Antonescu: Domnule g-ral Mardare, ce soluție propune Marele Stat Major?

Dacă dvs., cu titlul unor măsuri ulterioare, răsturnați tot ce se face, nu numai că nu descongestionați, dar agravați problema de descongestionare a Capitalei și atunci este inutil să ne mai întrunim aici.

G-ral S. Mardare: S-a pus o situație nouă și nu era prevăzută.

M. Antonescu: La fiecare situație nouă, trebuie găsită o soluție nouă, dar cu o soluție nu trebuie să paralizăm alta.

G-ral S. Mardare: Vom studia împreună cu Calea Ferată.

T. Buradescu: Puteți să ne acordați un răgaz de 6 zile începând de astăzi?

La expirarea acestor 6 zile, după calculele noastre, noi suntem în măsură să punem cele două trenuri în funcțiune, cele două trenuri care lipsesc.

Al. Neagu: Aceasta înseamnă întârzierea planului Statului Major cu 6-8 ore.

M. Antonescu: Important pentru mine este să găsim soluția, și soluția este ca dvs. să vă faceți concentrarea din alte regiuni decât acele pe care le destinați pentru scurgerea trenurilor. Să puneți accentul de mobilizare și de transporturi de mobilizare pe regiunile și garnizoanele care pot să fie deservite în această perioadă de 7 zile, fără să paralizeze complet trenurile.

G-ral S. Mardare: Problema este atât de complexă, cum n-a avut Țara Românească niciodată.

M. Antonescu: Dar trebuie să găsiți soluția.

G-ral S. Mardare: Nu putem să renunțăm la măsurile noastre. Vă rog să credeți că dacă va fi posibil, vom găsi o soluțiune.

În situația actuală nu putem ceda nimic din transporturile noastre.

M. Antonescu: Atunci nu mai aduceți oamenii până la București. Duceți-i în alte părți. Examinați acest aspect al problemei, ca să-i duceți sau mai înainte, sau mai în urma Bucureștiului.

L. Scridon: Măine sunt 5.000 de evacuați în București.

G-ral C. Vasiliu: Eu sunt de părere să amânăm comunicatul, ca să nu ne pomenim cu un plus de refugiați.

Al. Neagu: La automobile dați drumul?

G-ral C. Vasiliu: Da.

M. Antonescu: Să dați comunicatul pentru desființarea vizelor, pentru suspendarea restricției la automobile, rămânând cele pentru Calea Ferată. Pentru aceasta din urmă vom reveni ulterior și o vom desființa atunci când împrejurările ne vor îngădui să încurajăm plecările.

Comunicatul rămâne deci pentru vize și cu suspendarea restricțiilor pentru autovehicule.

Vă rog să examinați problema, ca în nici un caz să nu mai continue sistemul acesta de congestionare a Capitalei cu refugiații pe care trenurile îi aruncă în fiecare zi cu miile în Gara de Nord. Aceasta nu mai poate continua.

Sau să se facă trenuri de descongestionare, sau trebuie găsit un alt sistem pe care să-l studiați împreună cu Statul Major. Până mâine trebuie luate măsurile, pentru că altfel, continuând să vină în București un număr atât de mare de refugiați, înseamnă că ne organizăm singuri complicații.

Este lipsit de sens. De o parte, vrem ca lumea să plece din București, iar, pe de altă parte, încurajăm venirea altora la București.

Al. Neagu: Între 6.000-8.000 de persoane ar rămâne în București.

M. Antonescu: Cinci mii de persoane ar putea să vină.

G-ral S. Mardare: Să oprim plecările din București.

G-ral D. Popescu: Eu n-am întâmpinat nici o greutate. Este interesant să vă spun lucrul următor: Marele Stat Major a fixat anumite județe unde să se evacueze populație din Basarabia, Bucovina, Transnistria și Moldova. Ministerul Afacerilor Interne a făcut un studiu asupra capacității de cazare a locuințelor din aceste județe unde urmează să se facă evacuarea și, în același timp, s-au dat ordine prefectilor să întocmească date statistice asupra populației care intenționează să se evacueze.

Situația se prezintă astfel: din Basarabia s-au înscris pentru evacuare cca 60.000 persoane. Avem posibilități de cazare pentru 75.000 persoane.

Din Bucovina s-au înscris pentru evacuare 55.000 persoane și avem posibilități de cazare pentru 133.000 persoane.

Din Moldova s-au înscris 141.000 persoane și avem posibilități de cazare pentru 176.000.

După cum se vede, posibilitățile de cazare depășesc numărul persoanelor înscrise, însă am convingerea că atunci când evenimentele se vor precipita lumea va pleca chiar fără bilete de evacuare și ne vom trezi în situația că va trebui să cazăm un număr mult mai mare de persoane decât posibilitățile noastre.

Eu am luat măsuri ca autoritățile locale să prevadă încă un plus de 20% de persoane care trebuie să fie cazate. Până astăzi n-am întâmpinat nici o greutate.

Aseară am fost înștiințat că s-au prezentat la Prut, din județele Soroca și Bălți, 200 căruțe pline cu locuitori basarabeni, majoritatea din Soroca, care (*sic!*) nu aveau nici un act.

Am dat ordin să fie trecuți peste Prut dincoace, ținând seamă că evenimentele s-au precipitat așa fel încât dacă ne-a surprins pe noi autoritățile care avem firul tuturor măsurilor în mână, cu atât mai mult i-a surprins pe acești locuitori din Soroca.

Fenomenul este probabil că se va repeta. Vom fi puși în situația de a primi la Prut mase mari de locuitori cari vor cere să treacă dincoace. Trebuie să luăm o hotărâre în această privință, dacă ei pot fi primiți dincoace, date fiind posibilitățile de cazare, posibilitățile de circulație, și date fiind problemele sanitare pe care rândul trecut le-a ridicat dl. dr. Tomescu.

Trebuie luată o hotărâre din partea dvs.

M. Antonescu: Când într-o ședință trecută și în două discuțiuni ulterioare cu Marele Stat Major, la cererea g-ralului Hoffmaier, eu am arătat greutatea pentru noi de a permite ca 130.000 de germani din populația aflată în Transnistria să vină pe teritoriul nostru, eu vă mărturisesc că mi-am dat seama că va veni momentul când această problemă a evacuării românilor să se pună, și am spus Marelui Stat Major atunci că dacă noi admitem cererea a 130.000 germani cari să vină pe teritoriul nostru, atunci care este numărul românilor pe cari, proporțional, trebuie să-i admitem să vină, din milioanele de români ai Moldovei, Basarabiei și Bucovinei noastre?

Iată cum, deci, am ajuns la scadența acestei probleme.

Vă mărturisesc că problema aceasta o consider mult mai gravă, ca să putem lua o hotărâre de principiu astăzi, și mult prea serioasă și de o răspundere istorică efectivă, în așa fel încât să putem să preconizăm un principiu indiscutabil.

În principiu, trebuie să mergem la ideea de a sprijini, de a feri viața cât mai multora dintre românii noștri, de teatrul de operațiuni și de amestec rusesc.

Acesta este principiul la care trebuie să mergem. Cum vom izbuti în practică, ce restricții de ordin militar, administrativ, economic sau sanitar va trebui să luăm, afară de cele de ordin public, ca să nu transformăm într-un haos acest moment de exod, aceasta o vom vedea, dar ceea ce trebuie să se știe este că vom fi siliți să ne adaptăm împrejurărilor.

Deocamdată, cei cari vin cu propriile lor mijloace, cu căruțele, care pot să circule, deci, ajungând pe teritoriul nostru, domnilor, cu oricâte greutate am avea de luptat pe urmă, eu cred că trebuie să-i lăsăm, pentru că este de datoria noastră ca să nu părăsim pe cei cari trec prin asemenea încercări grave.

Dacă la un moment dat, agravându-se problema, am ajunge la un exod atât de mare încât Statul ar fi amenințat, desigur că atunci, dintr-un interes superior, va trebui să fixăm criterii prin limitele pe care le vom găsi, și organele Armatei și ale Apărării Naționale, în genere, vor stabili primatul în raport cu legile războiului.

Deocamdată, însă, cred că noi, tocmai când suntem preocupați de evacuări, nu trebuie să facem o acțiune care să împiedice evacuările din teritoriile care sunt condamnate sau grav periclitate.

Aceasta este indicațiunea pe care o dau în această fază.

Desigur, până la stabilirea criteriilor și restricțiilor, măsurile care trebuie luate sunt acelea de ordin administrativ și public, pentru ca să putem păstra controlul și măsurile de ordin sanitar care urmează să fie stabilite, pentru ca să putem pune totuși o frână primejdiei în ipoteza în care s-ar crea anumite situațiuni de pe urma operațiunilor de ordin militar care ar determina pe acești oameni să vină intempestiv aici, măsurile de ordin militar, stabilirea zonelor în care ar fi destinați cei cari ar veni intempestiv, adică în afară de programele de evacuare și de regulile evacuărilor, pentru ca de o parte, aceștia cari vin să nu paralizeze însăși programele de evacuare, de altă parte, prin sosirea lor, sau prin condițiile venirii lor, să nu paralizeze Statul însuși.

Deocamdată nu ne găsim decât în situația aceasta, că nu pot să vină. Domnul g-ral Vasiliu semnală o situație, cu cele două șosele.

G-ral C. Vasiliu: Și două sute căruțe nu înseamnă încă nimic. Nu știu nimic dacă domnul g-ral nu este de părere ca aceste coloane să le scurgem prin Sudul Basarabiei, ca să nu blocăm șoseaua principală Bârlad-Tecuci-Vaslui.

M. Antonescu: În ce privește itinerariul, este foarte greu să stabilim noi de aici direcțiile de urmat.

Întâi, trebuie ținut seamă de dispozitivul și măsurile operative, apoi de concentrările de trupe și de regiunile care sunt destinate unor scopuri militare. În sfârșit, trebuie ținut seamă de executarea programelor de evacuare, care trebuie să nu fie paralizate nici ele, nu numai operațiile militare; și, firește, traseele și locurile de decongestionare trebuie să fie fixate de la caz la caz, după cum se prezintă, pe o direcție sau alta, între Ministerul de Interne și Marele Stat Major.

Propunerea pe care o faceți dv., referitoare la scurgerea spre Basarabia ca să se evite concentrarea la Galați, este din toate punctele de vedere necesară.

G-ral S. Mardare: Rugăm autoritățile administrative să facă îndrumarea de la Leova în jos...

G-ral C. Vasiliu: Să evităm Moldova.

G-ral S. Mardare: ... pentru că și domnului g-ral Stavrat îi convine scurgerea de-a lungul Basarabiei.

G-ral C. Vasiliu: De altfel, și cu Germania am convenit să facem scurgerea prin Sudul Basarabiei, dându-le ca zonă de concentrare zona bulgărească.

M. Antonescu: Dincolo de Basarabia nu vor putea să treacă în nici un caz decât cu vapoarele, fiindcă vom avea populația noastră de trecut, și vedeți cu ce greutate; așa încât vor lua numai măsuri de evacuare fluvială. Altfel, nu putem să ne luăm nici o răspundere, fără să ne paralizăm propriile noastre mijloace și datorită noastră față de românii noștri.

G-ral C. Vasiliu: Deocamdată așa se lucrează.

Domnul g-ral Arbore a pus la dispoziție și depozitele de hrană, așa încât operația s-a putut simplifica.

În ce privește transnistrienii, dacă vor veni, vor merge în județele Brăila și Ialomița.

M. Antonescu: Domnul ministru Marian are ceva?

I. Marian: Chestiunile pe care le-am semnalat au fost rezolvate direct.

Aș vrea să vă cer, însă, o deslegare în ce privește situația funcționarilor.

Sunt funcționari ale căror soții sunt la unele din instituțiile care rămân în București, de exemplu, Telefoane, Banca Națională etc. Ce facem cu ele, care este soluția? Mi se pare că în războiul trecut s-a adoptat o soluție tranzitorie, au fost puse în concediu, plătite cu leafa pe jumătate.

M. Antonescu: Am spus în Consiliul precedent: acolo unde nu se pot face detașări, soluția este concediul.

I. Marian: Concediul plătit integral, pe jumătate?

G-ral S. Mardare: Să nu creăm regimuri nedrepte față de cei cari se găsesc pe front.

M. Vulcănescu: Când sunt funcționari la Stat, este ușor. Dar este vorba de ceilalți funcționari.

M. Antonescu: Funcționarii la Telefoane, la Banca Națională intră în programul de dispersiune sau nu. Dacă nu intră, să stea cu serviciul.

S. Ghiolu: Dar dacă ar fi fost mobilizați?

M. Antonescu: Sigur. Nu putem merge să creăm tot felul de concedii și salarizări în aceste împrejurări.

I. Marian: Vreau să fie un principiu general.

M. Antonescu: Stabilim deci: acolo unde nu aparține unui serviciu evacuat, unde nu aparține unui serviciu de dispersiune, dacă din situațiile care vi se prezintă vedeți că concediul (*sic!*) este o măsură dreaptă, vi se pare echitabilă, puteți s-o luați. Dacă nu, nu vă ocupați de rezolvarea acestei probleme. Să suporte și familia sarcina războiului, cum o suportă fiecare.

M. Vulcănescu: Concediile acestea se dau cu sau fără salariu?

M. Antonescu: Concediu fără salariu?!

I. Marian: În războiul trecut s-au dat concedii cu jumătate salariu.

M. Antonescu: Domnule Vulcănescu, examinați problema. Nu cred, însă, că trebuie să deschidem acest precedent, pentru că putem să ne trezim cu foarte multe cereri de concedii, și ajungem să paralizăm activitatea serviciilor publice. În orice caz, va trebui o lege.

Domnul ministru Enescu are ceva?

I. D. Enescu: Domnule președinte al Consiliului, în acord cu domnul ministru Tomescu, spitalele Casei Naționale a Asigurărilor Sociale, din partea de Nord-Est a țării, au fost evacuate, în ce privește materialele și instrumentele de preț, încă de 2-3 săptămâni, și duse la instituțiile noastre din partea de Vest. Oficiile celelalte de asigurări din acea parte urmează regimul celorlalți funcționari.

O problemă mai delicată este a căminelor de ucenici și a ucenicilor. Luăm pe acești copii cu noi, ne complicăm situația, sau îi lăsăm la părinții lor, sau la cei cari rămân acolo cu ei?

M. Antonescu: Cum avem atâtea probleme să nu complicăm singuri, creându-ne noi sarcini.

Acolo unde pot să plece cu părinții lor, cred că trebuie să-i lăsăm să plece. Vom examina mai târziu ce facem cu cei cari nu pot să plece.

G-ral D. Popescu: Așa am și dat ordin.

I. D. Enescu: În ce privește unele întreprinderi – nu mă refer la întreprinderile publice – cu caracter particular, care, totuși, sunt încadrate regimului stării de război ca producție, unele din ele s-au evacuat în partea de Vest a țării, și iau cu ele lucrătorii specialiști numai. Ceilalți lucrători rămân acolo, fiindcă sunt lucrători mai puțin calificați, și vor găsi, în regiunile în care se evacuează, de lucru. Nu vor nici ele să-și complice situația.

Ce facem, însă, cu cei necalificați cari, odată întreprinderea evacuată, rămân pe loc? Le dăm vreun salariu? Obligăm întreprinderea să dea, despăgubind-o într-un fel sau altul de acest ajutor pe care-l dă celor cari rămân pe loc?

M. Antonescu: Să dea celor cari rămân?

I. D. Enescu: Un timp oarecare nu se vor plasa, rămân șomeri.

M. Antonescu: Cred că trebuie să rezolvăm problema tot în cadrul general de care v-am vorbit. Nu putem crea o infinitate de categorii.

Examinăm problema de ordin general și apoi vom vedea. Să nu începem să ne creăm singuri probleme de speță, căci precedentul lor poate fi invocat și ne va duce la situații mai grele.

I. D. Enescu: Pentru cele care se evacuează între timp, se aranjează situația.

M. Antonescu: Da. Și pentru celelalte examinați problema cu discriminarea aceasta.

Faceți dv. întâi propuneri, pe care să le examinăm din punct de vedere al consecințelor economice și al consecințelor administrative de evacuare, pe care le creează, și apoi stabilim principiul, pe baza realităților.

I. D. Enescu: Multe din aceste întreprinderi, chiar cele publice, se plâng că nu sunt plătite la vreme pentru comenzile efectuate, și din această cauză au și nemulțumiri cu muncitorii.

Eu aş ruga departamentele respective, ale Economiei Naţionale şi Finanţelor, ca măcar în partea aceasta din Nord-Estul Moldovei întreprinderile acestea să fie plătite.

M. Vulcănescu: S-au dat dispoziţii ca acolo unde sunt arierate, să se dea precădere la lichidarea lor în aceste regiuni.

M. Antonescu: Toate departamentele, şi Înzeestrarea, şi Industria şi Comerţul?

S. Ghiolu: Cred că acolo nu sunt arierate prea multe.

M. Antonescu: În orice caz, dacă sunt, trebuie luate măsuri.

De asemenea, acolo unde anumite întreprinderi ar trebui să fie sprijinite, semnalati şi dv. direct.

I. D. Enescu: În ce priveşte Casa Naţională a Asigurărilor Sociale, unde avem depozite mai mari, am şi început dispersarea.

Cam acestea ar fi chestiunile ce aveam de relevat.

M. Antonescu: Domnul g-ral Orezeanu?

G-ral T. Orezeanu: N-am nimic.

G-ral R. Enescu: În legătură cu direcţiunea Căilor Ferate, ar fi să se precizeze că populaţia civilă, evacuată pe baza buletinelor de evacuare, are drept la 50% reducere, indiferent dacă are sau nu carnet de reducere pe Calea Ferată. Aceasta, ca să uşurăm plecările din Bucureşti.

G-ral T. Orezeanu: Însă numai la o singură călătorie.

G-ral R. Enescu: Ar fi de văzut dacă pentru cei cari şi-au evacuat familiile, dar, fiind conducător de întreprinderi, sunt obligaţi să rămână în Bucureşti, n-ar trebui să li se acorde această reducere de 50% pe tot acest timp. Prin aceasta sunt tentaţi să-şi ducă familiile din Bucureşti.

M. Antonescu: Problema aceasta în nici un caz n-o punem, atâta vreme cât circulaţia pe Calea Ferată este atât de aglomerată. Atât mai lipseşte, să organizăm un exod care să paralizeze complet circulaţia trenurilor şi să creăm şi greutatea de ordine publică şi de administraţie, paralizând şi evacuările, până la sfârşit.

Deocamdată, deci, nu examinăm problema.

Regia Autonomă a Căilor Ferate a trimis reclamaţia Direcţiei Tracţiunii că Prefectura Judeţului Teleorman n-a primit ordin până la 16 martie să cazeze funcţionarii Căilor Ferate ce se evacuează în acel judeţ.

G-ral D. Popescu: Aceasta trebuia să mi se spună mie direct.

M. Antonescu: Alt punct: stabilirea instituţiilor particulare, pentru care urmează să se aplice acelaşi regim de transfer al soţilor funcţionare.

S. Ghiolu: S-a soluţionat principal.

M. Antonescu: Rămâne, deci, şi la Calea Ferată acelaşi principiu.

Ministerul Propagandei.

Al. Bădăuţă: Domnule prim-ministru, mi-aş permite să solicit aprobarea Primăriei Municipiului Bucureşti ca, în acele zone verzi din Bulevardul Brătianu sau din altă parte, să putem totuşi săpa un fel de tranşee, în care să se poată adăposti unele direcţiuni, care n-au adăposturi nici înăuntru şi nici în apropiere.

M. Antonescu: În loc să veniţi aici, vă duceţi la domnul g-ral Răşcanu, care va soluţiona problema. Cereţi domnului general să vă dea ordin de Cabinet, să se sape imediat, ca să nu mai pierdem vremea.

V. Ionescu: Tot în legătură cu Propaganda, țin să accentuez că nu s-a soluționat problema Radiodifuziunii, nici locul de evacuare a două posturi de emisiune, în primul rând postul Iași, care acum se demontează, și postul de unde scurte care trebuie dus în altă parte.

Am discutat cu Marele Stat Major și urmează ca Guvernul să hotărască. Eu am cerut să fie dus în zona Sebeș, unde am electricitate și unde trebuie să am cel puțin 50 perioade.

Constatând, însă, că la Sebeș este evacuat Ministerul Comunicațiilor, posibilitatea pentru Radiodifuziune care ar avea nevoie de cel puțin o sută de persoane cu familiile lor, această posibilitate este redusă.

Trebuie să hotărâți dv.

G-ral R. Enescu: Sunt două soluțiuni din punct de vedere tehnic: sau Sebeș sau Balș.

V. Ionescu: Trebuie să-mi dați cel puțin 20 km în linie dreaptă de cea mai mare înălțime, altfel undele rămân îngropate.

G-ral R. Enescu: Comuna Sebeș ar putea primi și pe funcționarii de la Radio, căci Ministerul Lucrărilor Publice mai are încă două sate.

M. Antonescu: Prin urmare, rămâne Sebeșul.

Rog Marele Stat Major și pe domnul ministru al Afacerilor Interne să examineze posibilitatea ca Ministerului de Lucrări Publice – și rog pe domnul ministru al Lucrărilor Publice să accepte în fața acestei situații – ca să i se sporească numărul localităților de evacuare existente.

G-ral C. Vasiliu: Se poate, căci sunt sate mari în jurul Sebeșului.

M. Antonescu: Prin urmare, se poate. Deci, rămâne definitiv Sebeșul.

V. Ionescu: Atunci am să fac un grup la Sebeș.

G-ral R. Enescu: Noi am dat avizul să plece din București, însă ridicarea postului din București înseamnă întreruperea postului pe unde scurte de cel puțin 30 zile.

Prin aceasta se întrerupe acum legătura cu străinătatea pe 30 zile.

V. Ionescu: Dacă mi s-a fixat locul, atunci pot reduce la mai puțin de 30 zile acest termen.

M. Antonescu: Măsura trebuie luată. Între a întrerupe pe 15 zile și a risca să pierdem emisiunile pe unde scurte, eu prefer o întrerupere pe 15 zile.

Prin urmare, luați măsuri în consecință. Organizați dinainte totul, pentru ca timpul acesta al deplasării să fie cât mai redus și suspendăm emisiunile pe unde scurte, arătând că această suspendare o facem din motive tehnice.

V. Ionescu: Pun în locul acestui post un altul de 5 wați, care va funcționa în tot acest interval de timp.

Într-o anumită eventualitate, eu n-am unde face emisiunile. În urma raportului meu, Marele Stat Major s-a obligat să-mi dea pe Valea Timișului câteva vile. Acolo este evacuat Ministerul Afacerilor Străine; și chiar câteva Legații. Proprietarii cer chirii între două și trei milioane de lei. Eu aș fi închiriat dacă aș fi avut această posibilitate. De aceea am apelat la rechiziții.

M. Antonescu: De acord. Se vor face rechiziții. În ceea ce privește Ministerul Afacerilor Străine, el va fi scos din programul rechiziției.

Conform principiului stabilit astăzi, întâi vă înțelegeți cu Ministerul Afacerilor Străine asupra acestei înlocuiri, și pe urmă comunicați aceasta Ministerului Afacerilor Interne ca să ia cunoștință.

Ministerul Propagandei semnala unele măsuri, care ar fi trebuit să fie luate printr-o normă generală, pentru crearea și funcționarea popotelor pentru departamente, în caz de dispersiune și evacuare.

M. Vulcănescu: S-au luat măsuri.

M. Antonescu: Foarte bine.

Al. Bădăuță: Dacă ar fi o soluție, v-aș ruga s-o dați, ca la Cernăuți și Chișinău să se dea precădere evacuării imprimeriilor. De la Chișinău ni se spune că vineri are să fie mult mai greu.

G-ral S. Mardare: Este mai greu acum.

M. Antonescu: Rugați pe domnul g-ral Mardare și domnul Buradescu, să vă rezolve problema.

Al. Bădăuță: Numai trei vagoane îmi trebuie.

M. Antonescu: Nu mai veniți cu asemenea chestiuni. Rezolvați-le înainte. Ținem atâta lume cu discuții personale.

Domnul director general al Poștelor are ceva de comunicat?

Col. I. Teodorescu: N-am nici o dificultate. Se lucrează intens pe teren.

M. Antonescu: Dv. ați făcut o notă, cerând ca funcționarele de la Poștă, Telegraf și Telefon, care au soți la alte departamente, să-și urmeze soții în zonele de dispersiune.

Col. I. Teodorescu: Soțiile acestea sunt bune telegrafiste. Eu am oficii P.T.T. în toate comunele. Deci, soțiile pot face serviciu la Poștă, și eu le voi plăti.

M. Antonescu: Adoptăm această soluție ca principiu, și rog și pe Marele Stat Major, și pe dv. s-o aplicați. Veți recurge la această soluție acolo unde va fi nevoie.

Domnul ministru al Afacerilor Interne cunoaște ultimele instrucțiuni speciale ale Marelui Stat Major?

G-ral D. Popescu: Da.

M. Antonescu: Vă rog să luați toate măsurile care depind de administrație.

G-ral D. Popescu: Toate comunicările s-au făcut de ieri, chiar.

M. Antonescu: Măsurile de ordin sanitar?

G-ral D. Popescu: Toate comunicările s-au făcut.

M. Antonescu: Comandamentul Apărării Pasive ce are de spus?

G-ral Gh. Marinescu: Domnule prim-ministru, prima chestiune este apariția legii modificatoare a articolelor 63-65 ale Legii de apărare a teritoriului. Acest proiect modificator a suferit o mulțime de modificări la rândul lui, a fost trimis la Consiliul Legislativ și acum se găsește, după cum sunt informat, la Ministerul de Război.

Fapt este că până acum n-a apărut. Noi îl așteptăm de câteva luni de zile.

I. C. Marinescu: Am trimis proiectul la Consiliul Legislativ și trebuia să fie semnat de ministrul de Război.

După cum știu, a fost semnat de domnul ministru de Război.

La mine nu se mai întoarce.

G-ral Gh. Marinescu: În legătură cu fondul de 150 milioane care trebuia dat Primăriei, și la care eu m-am opus, eu m-am opus la forma sub care s-a dat de către Ministerul Finanțelor.

Există Legea nr. 72, făcută de abia o lună, care spune cum se administrează acest fond și cine răspunde de administrarea lui.

M. Antonescu: Chestiunea rămâne deschisă până când se va stabili definitiv programul. Vom vedea atunci care lucrări intră sau nu în program și care din aceste sume urmează să-și primească o altă condițiune decât cea de azi.

Deocamdată, faptul că domnul g-ral Rășcanu ne informa că până acum jumătate de oră, când a sosit la Consiliu, s-au adunat 105 milioane; vedeți că problema răspunderilor nu se poate pune în termeni atât de gravi.

Suma care a fost dată Primăriei este de 150 milioane. Prin urmare, sumele acestea continuă să se strângă. Deci, în momentul când programul va fi definitiv aprobat de domnul Mareșal, se va ști care lucrări intră și care nu. Atunci vom stabili, pentru diferență, care sunt sumele care urmează să fie puse la dispoziția Apărării Passive, fie trecute în contul Primăriei.

G-ral Gh. Marinescu: Tot fondul este la dispoziția Apărării Passive. Eu mă refer numai la chestiunea urgenței, pentru că nu numai la București este nevoie urgentă de adăposturi.

Am cereri telegrafice foarte presante de la Iași, de la Cernăuți, de la Galați, unde nu s-a dat nici un ban. Așa că din acest punct de vedere ceream, dacă era vorba de dat 150 milioane, să se dea Primăriei 90 milioane, iar restul să ni se dea nouă ca să-l împărțim.

G-ral I. Rășcanu: Dar eu n-am nimic.

M. Vulcănescu: Vă rog să hotărâți ca 90 milioane să ia Primăria, iar ce va prisosi să ia Comandamentul.

G-ral Gh. Marinescu: Administrarea trebuie să se facă prin Comandament, sau să se modifice legea.

M. Vulcănescu: Problema asupra responsabilității pentru dumnealor se va pune ulterior. Deocamdată noi suntem descoperiți.

M. Antonescu: Prin urmare, dl. Vulcănescu va examina și acest aspect. Nu vreau să dau chestiunea d-lui ministru Neagu, care este ocupat încă cu bugetul.

M. Vulcănescu: Noi am dat sumele sub formă de avans recuperabil.

Problema responsabilității se va pune pentru dumnealor mai târziu; pentru moment noi suntem descoperiți.

G-ral Gh. Marinescu: Este vorba de urgentarea construirii de barăci și bordeie pentru sinistrați. Dacă mâine Bucureștiul este bombardat și am câteva zeci de mii de oameni fără cămin, n-am nici barăci pe teren, nici bordeie, și din satele pe care le aveam, nu știu dacă mai am 45%; s-au luat pentru departamente, pentru Armată etc., fiindcă sinistrații nu erau ceva presant, așa încât eu n-am unde să cazez oamenii, în eventualitatea unui bombardament.

În primul rând, aceste barăci s-au dat pentru spitale, cum era și normal. La Periș s-au montat până acum 48 barăci, din care 15 s-au dat Ministerului de Interne, 28

pentru spitale, și câteva, care vor mai fi, pentru sinistrați. Am mai montat la Domnești 37, pentru sinistrați.

Acestea sunt barăcile pe care le am eu. Fiecare baracă are o capacitate până la 50 persoane.

M. Antonescu: Direcția Domeniilor Militare trebuie să accelereze, ca și Ministerul Lucrărilor Publice, acolo unde are răspundere directă.

G-ral R. Enescu: Domeniile Militare trebuie să realizeze pentru 300.000 persoane. Marele Stat Major a indicat zona, dar sunt numai începute.

M. Antonescu: Până luna viitoare vă rog, domnule general, să arătați care este situația și măsurile luate pentru grăbirea acestor lucrări, și înfățișarea programului pentru viitor, pe ce se contează; pentru că dacă nu mai putem conta pe acestea, să ne adaptăm realităților, și să examinăm programul, precum și să ținem seamă de semnalarea pe care o face dl. g-ral Marinescu, în legătură cu consecința întârzierii și cu ocuparea satelor cu alte destinații.

G-ral Gh. Marinescu: O altă chestiune este a instalațiilor de tetraclorură de siliciu. Noi am pus chestiunea, și Ministerul Înzestrării a luat-o în studiu de astă-vară. Este o chestiune urgentă, fiindcă nici cele mai importante obiective militare ale noastre nu le putem acoperi cu ceață în cazul unui atac aerian.

Amiral Al. Gheorghiu: Chestiunea este în curs.

M. Antonescu: Vă rog să examinați și să vedeți ce se face.

G-ral Gh. Marinescu: În ce privește materialele comandate în Germania, nu au venit până în prezent decât 10-15%.

M. Antonescu: Din ce cauză?

Amiral Al. Gheorghiu: Ei livrează după anumite tabele, într-o anumită ordine.

M. Antonescu: V-aș ruga să-mi dați și mie o notă, într-o zi, două, referitoare la aceste întârzieri, ca să fac o intervenție prin Externe, să vedem ce putem să grăbim.

G-ral Gh. Marinescu: Dl. Mareșal a dat ordin să se confecționeze, pentru cazuri de bombardament masiv, ochelari și felinare. Până în prezent s-a dat numai sticla necesară. Fabricanții spun că încă nu s-a pus la dispoziție tabla și restul materialelor necesare pentru acești ochelari.

M. Antonescu: Vă rog să luați măsuri să se grăbească confecționarea (*sic!*).

G-ral Gh. Marinescu: În ce privește programul de activitate al elevilor din școli, aceasta rămâne să se hotărască în funcțiune de data închiderii școlilor.

M. Antonescu: În orice caz, data închiderii școlilor fiind mai devreme, cred că este bine ca programul să fie făcut, pentru ca elevii să știe că au obligația aceasta a prestării serviciului de Apărare Pasivă, și să fie instruiți în scopul acesta.

Aveți chestiunea echipamentului și personalului de la industriile militare și militarizate.

G-ral Gh. Marinescu: Era ordinul domnului Mareșal ca formațiile de Apărare Pasivă ale industriilor militare și militarizate, pentru ca să aibă un aspect mai apropiat de cel militar, să aibă o anumită ținută. Afară de aceasta să aibă toți căști, pentru că unii lucrează sub bombardament, și măști.

G-ral R. Enescu: Dl. Mareșal a renunțat la această hotărâre, dată fiind observația d-lui g-ral Dobre, că n-are această posibilitate decât luând din stocurile Armatei. Dl. Mareșal a spus să rămână la Armată.

M. Antonescu: Subsecretariatul de Stat al Aerului.

G-ral Gh. Jienescu: Toate chestiunile au fost discutate.

M. Antonescu: Ministerul Înzestrării Armatei?

Amiral Al. Gheorghiu: Nu avem nici o chestiune.

M. Antonescu: Economia Națională?

S. Ghiolu: Transportul fabricilor evacuate se face prin creditare. Calea Ferată a cerut în ultimul timp plata. Ar trebui dată dispoziție ca să nu se ceară plata deocamdată.

M. Antonescu: Se creditează și vor fi plătite chiar de întreprinderi, urmând ca Ministerul Finanțelor să facă această urmărire pe baza Legii de percepere a veniturilor publice.

S. Ghiolu: În ultimele zile suntem sesizați de cereri de evacuări de fabrici peste program. Proprietarii vor să evacueze fabricile pe contul lor.

Noi am refuzat categoric orice cerere. N-am vedea această posibilitate decât după terminarea programului actual.

M. Antonescu: Desigur.

Dar în ce privește fabricile Patronajului de la Bălți și Noua Suliță, ce s-a făcut?

M. Stati: S-au demontat.

M. Antonescu: Credeți că s-ar putea mări ritmul de două vagoane pe zi, pe care l-ați pus inițial, dacă vi s-ar mai da vagoane?

M. Stati: La Bălți se termină în două zile, însă la Zarojani merge foarte greu, fiindcă mașinile nu se pot transporta decât cu autocamioane.

M. Antonescu: Semnalați d-lui g-ral Orezeanu și d-lui Buradescu unde aveți nevoie de vagoane, și rog să se dea, fiindcă este averea Statului.

T. Buradescu: Chiar în comisia de azi după-amiază am spus să se ia măsuri pentru fabrica de zahăr și fabrica de ulei din Bălți. De Zarojani nu mi s-a spus.

M. Antonescu: Domnule ministru Petrescu, s-au pus de către Ministerul Culturii Naționale o serie de probleme.

I.C. Petrescu: S-au rezolvat toate.

M. Antonescu: Ați făcut un program cu Marele Stat Major. Țineți seamă că sunt noi măsuri care se cer.

Vă rog ca, fără să mai așteptați să ne întrunim aici, să adaptați programul, stabilit de comun acord cu Marele Stat Major și cu Ministerul de Interne, când vi s-ar semna cazuri speciale, nevoilor practice, și să luați dispozițiuni pentru ca să închideți, conform principiilor, școlile stabilite. Celelalte se vor închide la datele când se vor comunica. Dvs. puteți în acest moment să faceți această comunicare.

Luați, în principiu, măsuri pentru închiderea cât mai grabnică, pentru că vedeți câte probleme sunt în legătură cu închiderea școlilor: și problema folosirii de localuri, și problema de transporturi, și problema copiilor cari sunt la școli, și nu pot să rămână singuri în Capitală.

V. Mihăilescu: Dați dezlegare să închidem școlile din Iași deocamdată.

M. Antonescu: Nici discuție. Luați măsuri pentru închiderea imediată.

Avem o chestiune ridicată de dl. ministru de Interne, privitoare la modificarea Legii Curților Administrative, pentru ca aceste instanțe să poată judeca la noile reședințe din zonele de evacuare.

Al. Neagu: Domnule prim-ministru, mă iertați că redeschid chestiunea cu școalele. Dar cel mai sensibil lucru este copilul. Terminați cu școalele. Toată viața de familie este complicată cu chestiunea aceasta.

M. Antonescu: Și eu spun același lucru; și la primul Consiliu vă amintiți pe ce baze am luat hotărârea. Au venit ulterior diferiți rectori și decani, s-au adresat domnului Mareșal, și domnul Mareșal a spus să examinăm din nou problema față de aceste cereri. Dar cu siguranță că tocmai rectorul Universității care a cerut să nu se închidă școalele a sesizat pe dl. secretar general Mihăilescu acum, ca să se închidă imediat. Iar dacă n-a făcut-o, arată în orice caz cât de puțin prevăzător a fost atunci, și cât este de puțin potrivit să fi determinat această situație.

V-am spus din primul moment: eu, profesor de Universitate, nu voi fi cel care susține, paradoxal, închiderea școlilor intempestivă, și fără să țin seamă de reguli didactice. Dar când văd pretutindeni că se înțepenește executarea și când este sigur ce spune că ceea ce spune dl. Neagu este real, că fiecare om își vede întâi viața lui prin copii, ce să ne mai ascundem?

Și atunci fiecare vede problema propriei lui existențe rezolvată prin problema copilului.

Cum are să plece funcționarul cât timp copilul rămâne în București?

Examinați, deci, întreaga problemă.

Al. Neagu: Nu trebuie confundată problema facultăților cu a liceelor și a școlilor primare. Cel care este în liceu este un copil. Este vorba de școlile de învățământ secundar și primar, pe care să le închidem.

M. Antonescu: Eu sunt prevăzător. În politică fără prevedere nu poți să faci nimic. De aceea, pentru mine, și din punct de vedere politic cred că nu putem să luăm asupra noastră riscul ca mâine să ne trezim cu un bombardament, care să ne omoare copiii, înainte de a se fi luat vreo măsură, și aceasta mai ales când vedem care au fost consecințele bombardamentului aerian la Sofia. Teoriile parmasiene de pedagogie ideală, acestea sunt lucruri bune pentru alte timpuri, nu pentru acum.

Ce înseamnă dacă copilul (*sic!*) a învățat numai până la pagina cutare, și nu până la altă pagină? Aceasta este problema existenței? Ne învățăm în jurul aceleiași probleme. Trebuie să isprăvim odată. Mai bine vom deschide cursurile mai devreme, facem anul viitor mai lung, facem o pregătire de revizuire a materiei din anul precedent, dar nu se poate din motive pedagogice să creăm greutăți, în Apărarea Pasivă.

Revenim la chestiunea modificării Legii Curților Administrative....

Al. Neagu: Se închid școlile?

I. C. Petrescu: Într-o conferință prezidată de domnul Mareșal s-a luat hotărârea ca școlile să țină cât mai mult.

Al. Neagu: Murmură lumea.

I. C. Petrescu: De altfel și noi avem dificultăți.

M. Antonescu: Față de greutatea ivite, am luat hotărârea.

I. C. Petrescu: La sfârșitul săptămânii să închidem școlile.

M. Antonescu: Datele și tehnica le organizează Ministerul. În principiu, noi hotărâm închiderea școlilor pentru sfârșitul acestei luni. La 31 martie toate școlile vor fi închise. Ne întoarcem, deci, la ceea ce am spus.

În ceea ce privește modificarea Legii Curților Administrative, desigur că în principiu ar trebui să spunem că aceste Curți trebuie să continue să funcționeze în reședințele din zonele de evacuare, mai ales dacă ele corespund cu circumscripțiile jurisdicției fiecăreia, ceea ce este mai greu.

Vă atrag atențiunea, însă, că această problemă ridică o chestiune care este mult mai grea, și în care trebuie examinată de către domnul ministru al Justiției întreaga problemă, pentru că nu putem crea pentru Curțile Administrative un regim, și pentru Justiția propriu-zisă, altul.

Eu vă declar că nu văd posibilitatea, dacă mergem la aplicarea programului de dispersiune, și nu numai de evacuare, ca Înalta Curte de Casație, sau Curtea de Apel din București să poată funcționa, ducând în reședința de dispersiune sau evacuare activitatea lor, pentru că aceasta se cheamă să silești pe împrișinați și pe avocați să călătorească la reședințele acestor instanțe, mai ales astăzi când circulația este atât de grea și când fiecare poate să sufere o serie întreagă de complicații.

De aceea, rog pe domnul ministru al Justiției să cerceteze întreaga problemă. Dacă nu, vom ajunge la soluția suspendării activității judecătorești.

I. C. Marinescu: Am făcut un proiect de decret pentru autorizarea suspendării.

M. Antonescu: Decretul să fie întocmit fără să se stabilească data. De îndată ce vedem că există primejdie, că la un moment dat Înalta Curte de Casație ar putea să fie bombardată, și să ne pierdem judecătoria, suspendăm imediat activitatea. Rămâne să continue activitatea numai Curtea de Apel, pentru procesele care interesează ordinea publică, sau a căror urgență este absolută având un caracter de ordin general. Tot restul proceselor rămân suspendate. Parchetele își vor continua pretutindeni activitatea, căci acestea interesează ordinea publică.

Pe aceleași baze trebuie să vedem și rezolvarea problemei Curților Administrative. Prin acest mod stabilim norme unitare. La Curtea de Conturi la fel.

Domnul ministru al Justiției m-a sesizat cu o serie de probleme.....

I. C. Marinescu: S-au mai rezolvat din ele. Am intervenit la domnul ministru al Afacerilor Interne, ca să autorize să se poată rechiziționa camere la ofițeri și subofițeri.

Mai era o chestiune în legătură cu intervenția pentru ocuparea localului destinat Ministerului la Pitești, care a fost amenajat, și pe care Marele Stat Major vrea să ni-l ia.

G-ral S. Mardare: Am renunțat.

L. Scridon: Consiliul de Patronaj și-a luat sarcina ca în ceea ce privește populația evacuată, îngrijirea acestei populații să fie făcută de către Consiliul de Patronaj împreună cu Comisariatul Refugiaților. Comisariatul s-a deplasat în Nordul Moldovei, la Fălticeni, și a vizitat întreaga regiune cercetând posibilitățile sanitare, de alimentare a populației, din punctul de vedere al cazării, al asistenței copilului și a mamei.

Rugămintea noastră, domnule prim-ministru, este ca să încuviințați ca propunerile pe care le vom face pe baza celor constatate la fața locului Ministerelor Sănătății, Aprovizionării, Agriculturii, Aprovizionarea cu lemne, pentru pregătirea hranei etc., toate acestea să vi le prezentăm până la Consiliul viitor, dacă va fi nevoie. Dacă vom cădea de acord, cu atât mai bine.

M. Antonescu: Vă rog să găsiți soluția. Dacă, în practică, veți avea încă dificultăți, atunci veniți la mine să le examinăm.

Ce aș dori este ca dv., în acțiunea aceasta de informație, să informați la rândul dv. și pe domnul dv., pe domnul ministru al Afacerilor Interne, ca să știe și d-sa de măsurile ce urmează să fie luate, și firește, pentru ca toate chestiunile de principiu să le discutăm în Consiliile care se țin luna.

În practică, însă, vă adresați domnului ministru al Afacerilor Interne, care dirijează întreaga activitate.

În ceea ce privește acțiunea dv., dacă nu puteți ajunge la o soluție, atunci veniți la mine și eu voi stabili principiul.

Domnul Mareșal, pe o notă pe care a trimis-o Apărarea Pasivă, în legătură cu situația generală, a pus o rezoluție: „La Consiliul de Apărare Pasivă”. La punctul 9, în legătură cu exercițiile de Apărare Pasivă, domnul Mareșal a pus rezoluția: „Instruirea elevilor din școlile secundare”.

Vă amintiți, domnule g-ral Marinescu, că din primul moment, la primul Consiliu, v-am rugat să examinați și să găsiți soluția practică, stabilind cu Marele Stat Major normele ca elevii, înainte de închiderea cursurilor, să știe că nu li se vor da rezultatele definitive la sfârșitul anului, dacă nu-și îndeplinesc serviciul de Apărare Pasivă, conform instrucțiunilor dv.

Vă rog ca imediat să faceți această organizare, să vedeți ce se poate utiliza și să comunicați hotărârea dv. și Ministerului Culturii Naționale înainte de închiderea cursurilor.

Domnul ministru Petrescu a făcut, probabil, în cercurile învățătorilor, prietenii săi, cari sunt și ai mei, să se știe că eu am interzis ca învățătorii din Basarabia să vină în Regat. Am primit plângeri în această privință.

I. C. Petrescu: N-am comunicat nimănui nimic.

M. Antonescu: Atunci altcineva a comunicat. În tot cazul lucrul a fost comentat.

Eu, domnule Petrescu, precizez: astăzi consider pe învățător dator să plece cel din urmă. Când eu, la alegerile unor episcopi, am constatat că se găsesc foarte puțini români, cari să-și ia răspunderea unei păstoriri sufletești a românilor, cari ar trece prin ceasuri grele, și când la alegerea de episcopi am pus problema dacă să-și ia angajamentul să rămână în Basarabia, orice s-ar întâmpla, am primit răspunsul: „Nu pot să fac nici un angajament. Sfântul Petru însuși n-a putut să-și țină făgăduiala și s-a lepădat”.

Vă închipuiți, că ceea ce nu pot să cer unui om care, prin însăși jurământul făcut lui Dumnezeu, făgăduiește jertfa, cum este viața monahală și episcopatul, cu atât mai puțin n-am dreptul să condamn la jertfă pe învățători.

Dacă organizăm, domnule Petrescu, cu titlul formal și de aici de la Guvern, ca rang de dogmă, fuga națională, atunci ce mai rămâne să facă ceilalți, cari n-au

răspundere spirituală și morală față de chinuitul, care rămâne ținut în pământul românesc.

De aceea, n-am înțeles să interzic și nici nu-mi trece prin minte să fac această condamnațiune sau să cer o jertfă supraomenească. Numai Dumnezeu are dreptul să ne ceară jertfa, și nici El nu izbutește totdeauna. Neamul are dreptul asupra noastră în limita legii. Legile nu-mi dau dreptul să cer această jertfă, cer numai ca învățătorul să fie cel din urmă care să părăsească teritoriul, atunci când își va da seama că orice apostolat al lui nu poate să fie decât condamnat sfârșitului.

Aceasta este precizarea pe care voiam s-o fac, ca să se știe că nu mi-a trecut prin minte să vizez sau să văd Galilei, sau Giordano Bruni, sau mai știu ce alți jertfitori în fiecare din învățătorii noștri.

V-am spus deschis experiența făcută cu episcopii. Cu atât mai puțin nu pot lipsi de a nu impune acestor învățători aceasta. Însă Ministerul trebuie, desigur, să facă îndemnul de a rămâne, nu să organizeze plecarea, pentru ca nu mâine să fim acuzați că de la Guvern am organizat fuga națională.

Ședința se ridică la ora 21.

Stenografiat de : S. Michail și N. Dumitrescu

▼
D.A.N.I.C., fond P.C.M., Cabinetul Ion Antonescu, ds. 228 (fost 229)/1944, f. 76-136

12. 1944 martie 27, ora 18. Se discută despre: evacuări și Apărare Pasivă, ca urmare a noului situații militare, datorită căreia vechiul program de dispersiune și evacuare nu poate fi executat.

**ȘEDINȚA
CONSILIULUI DE MINISTRI
PENTRU EVACUARE ȘI APĂRARE PASIVĂ**

de luni, 27 martie 1944, ora 18

Ședința se deschide la ora 18, sub președinția dlui **prof. Mihai Antonescu**, vicepreședintele Consiliului.

Participă d-nii: **g-ral D. Popescu**, ministrul Afacerilor Interne; **dr. Petre Tomescu**, ministrul Muncii, Sănătății și Ocrotirilor Sociale; **g-ral C. Pantazi**, ministrul de Război; **I. C. Marinescu**, ministrul Justiției; **Alexandru Neagu**, ministrul Finanțelor; **Ion Marian**, ministrul Agriculturii; **arh. I. D. Enescu**, subsecretar de Stat al Muncii; **g-ral Gh. Jienescu**, subsecretar de Stat al Aerului; **Mircea Vulcănescu**, subsecretar de Stat la Ministerul Finanțelor; **prof. I. C. Petrescu**, subsecretar de Stat al Școalelor; **prof. Al. Marcu**, subsecretar de Stat al Propagandei Naționale; **g-ral C. Vasiliu**, subsecretar de Stat la Ministerul Afacerilor Interne; **Petre Strihan**, subsecretar de Stat la Ministerul Afacerilor Interne; **ing. Stavri Ghiolu**, subsecretar de Stat al

Industriei, Comerțului și Minelor; **O. Vlădescu**, subsecretar de Stat al Românilor; **Gh. Minescu**, directorul general al I.N.COOP.-ului; **g-ral aviator Gh. Marinescu**, comandantul Apărării Pasive; **g-ral I. Rășcanu**, primarul general al Capitalei; **g-ral Socrate Mardare**, subșef la Marele Stat Major; **g-ral Ramiro Enescu**, subșef la M. St. M.; **g-ral Iosif Teodorescu**, comandantul militar al Capitalei; **col. I. Teodorescu**, directorul general al P.T.T.; **Gh. Davidescu**, secretar general la Ministerul Afacerilor Streine; **g-ral Velescu Nicolae**, secretar general la Subsecretariatul de Stat al Aprovizionării; **g-ral Ștefan Stoica**, secretar general la Ministerul Înzeștrării Armatei și Producției de Război; **prof. V. Mihăilescu**, secretar general la Ministerul Culturii Naționale și al Cultelor; **Gh. Oprescu**, secretar general la Ministerul Justiției; **prof. Const. Călniceanu**, secretar general la Ministerul Agriculturii și Domeniilor; **Al. Bădăuță**, secretar general la Ministerul Propagandei Naționale; **C. Stănescu**, secretar general la Subsecretariatul de Stat al Muncii; **amiral Gheorghiu Alexandru**, secretar general la Ministerul Înzeștrării Armatei și Producției de Război; **g-ral Cameniță Petre**, secretar general la Ministerul Apărării Naționale, pentru Armata de Uscat; **comandor Roman August**, secretar general la Ministerul Apărării Naționale, pentru Marină; **Marcel Stati**, secretar general la Consiliul de Patronaj al Operelor Sociale; **comandor Ferțu Tiberiu**, secretar general la Subsecretariatul de Stat al Aerului; **Cezar Rășcanu**, directorul general al C.N.A.S.; **V. Ionescu**, directorul general al Soc. de Radiodifuziune; **Sabin Mănuilă**, directorul general al Institutului Central de Statistică; **Aurel Gociman**, consilier tehnic la Subsecretariatul de Stat al Românilor; **col. N. Protopopescu**, șeful S.S. din Marele Stat Major; **col. Teodorescu Gh.**, de la Cabinetul Militar al Conducătorului Statului; **col. adj. D. Dămăceanu**; **g-ral D. Cralu**; **ing. N. Zamfirescu**, directorul Întreținerii C.F.R.; **Leon Scridon**; **col. Broșteanu**; **ing. I. Chiulescu**.

M. Antonescu: Domnilor miniștri, domnilor, față de noua situație militară, programul pentru dispersiune și evacuare urmează să fie revizuit în întregime. De aceea, urmând propunerea pe care a făcut-o dl. g-ral Mardare, îl rog să ne facă o expunere asupra principiilor care au fost hotărâte astăzi pe plan militar și care se restrâng asupra condițiilor evacuărilor și dispersiunii, ca și asupra posibilităților pe care le putem avea în executarea măsurilor noi în raport cu această hotărâre militară.

Principial, programul care până astăzi a urmărit posibilitățile de dispersiune și de evacuare nu mai poate fi executat. Pe de altă parte, trebuie să ținem seamă că realitățile militare impunând un ritm excepțional mobilizării și transporturilor militare, toate măsurile de evacuare pentru anumite regiuni nu mai pot fi executate decât într-o măsură foarte redusă sau prin alte mijloace decât cele care fuseseră până acum proiectate și hotărâte. De aceea, trebuie totul să fie revizuit.

La un moment dat m-a întrebat dl. g-ral Mardare, dacă consider că acest Consiliu mai trebuie să funcționeze, întrucât problema fiind complet schimbată, Marele Stat Major, luând anumite măsuri militare în urma situației care a fost creată, măsuri abstracte, fără posibilitatea de realizare, departe de a aduce vreun folos, poate să creeze un sentiment al lipsei de realism, sau a unor măsuri abstracte lipsite de controlul realității. Nu-mi trece prin minte să dau Consiliilor noastre un asemenea caracter.

Dl. g-ral Mardare a socotit totuși că este bine ca să rămână și acest Consiliu, pentru că sunt anumite măsuri urgente și de coordonare, care pot fi luate.

Iată, de pildă: față de situația creată în regiunea Moldovei, mijloacele de transport fiind afectate exclusiv nevoilor militare, este de recomandat departamentelor ca să folosească toate mijloacele de transport pe care le-ar avea, afară de Căile Ferate, pentru ca să aducă tot ceea ce socotesc că ar putea să le fie folositor și de valoare din aceste regiuni care se evacuează, care socotesc că vor fi folositoare pentru bunul mers al administrației.

Câtva timp nu se mai poate conta pe transporturile Căilor Ferate în aceste regiuni. De aceea, tot programul legat de evacuarea Moldovei, Basarabiei și Bucovinei trebuie să fie considerat căzut sau amânat.

În ceea ce privește programul de evacuare și de dispersiune pentru Capitală și pentru restul țării, de asemenea, ținând seamă de situația militară, urmează ca să fie complet revizuit. După mine, dispersiunea și executarea dispersiunii nu mai au nici un fel de utilitate și urmează, prin urmare, ca toate lucrările care se făceau împrejurul Capitalei să fie limitate la ceea ce s-a făcut până acum, și mai curând, de aci înainte, să procedăm la măsuri pentru instalarea noastră în zona de evacuare, lăsând ca aceste lucrări de dispersiune să poată fi folosite dacă ar fi nevoie. În nici un caz să nu mai facem investiții pentru aceste lucrări, atunci când problema esențială nu mai este aceea de a evita consecințele unui bombardament asupra Capitalei și numai atât. Mă refer, în principal, la lucrările care se fac în jurul Capitalei, care sunt destinate unor spitale sau unor instalații principale, care s-au construit până astăzi, care nu mai trebuie să fie continuate. Ele vor fi folosite la nevoie, dar ele nu mai trebuie să fie continuate și pentru aceasta este bine ca Marele Stat Major, împreună cu dl. ministru Tomescu, să examineze chiar mâine numai destinația de evacuare pentru spitalele din București și să se înceapă operațiunile de evacuare în zonele astfel stabilite.

Lucrările dimprejurul Bucureștiului vor fi folosite în măsura în care necesitățile o vor impune.

O altă măsură pe care cred că trebuie s-o hotărâm astăzi și asupra căreia nu știu ce vom putea adopta ca măsură, dar trebuie să încercăm să complinim unele lipsuri și să îndreptăm unele situații, este aceea privitoare la condițiunile în care se realizează astăzi evacuarea din Moldova. Sunt informat că se cere între 700.000 și 800.000 lei – se cerea până acum câteva zile această sumă, acum probabil că s-a ridicat – pentru un singur transport de acolo până aci și că se cere pentru o persoană 300.000 lei, pentru a fi transportată de acolo aici.

În sfârșit, în stațiile unde se găsește foarte multă lume adunată, în special în Moldova, nu este nici un fel de organizație care să vină în ajutorul acestei populații cu ceai, cu alimente, oricât de superficială ar fi alimentația, astfel încât și în această direcție s-a ajuns la o speculă înspăimântătoare care se face în văzul tuturor, și într-o proporție care creează o stare și mai gravă de spirit la populația refugiată.

Cred că trebuie, prin urmare, să se ia măsuri și îl rog pe dl. ministru de Interne să vadă ce se poate face în această privință, pentru ca să ajutăm prin mijloace locale populația refugiată care se află prin gări. De asemenea, Crucea Roșie trebuie să se ocupe de această chestiune, fiindcă Moldova a fost rezervată Crucii Roșii.

Trebuie, de asemenea, să stabilim unele tarife și să luăm unele măsuri de represiune împotriva acelor cari fac această speculă prea gravă, încercând astfel s-o limităm, deși ne dăm seama că lipsa mijloacelor de transport face aproape imposibilă limitarea din partea noastră a acestei specule.

În sfârșit, vor trebui luate măsuri pentru București, pentru a veni în ajutorul populației refugiate. Știu că Consiliul de Patronaj, împreună cu Comisariatul Refugiaților au luat anumite măsuri în această direcțiune.

S-au luat deja unele măsuri, pe care trebuie să le continuăm, astfel încât toate stațiile unde se adună populația refugiată să aibă câte un centru de alimentare sau posibilități de întreținere, evitând specula și atmosfera de neîncredere.

Rugăm pe dl. g-ral Mardare să ne arate care este programul militar și care sunt consecințele lui.

Când am luat inițiativa acestui Consiliu, eu am considerat de datoria mea, domnilor miniștri și domnilor, să încercăm prin măsuri de coordonare să îndreptăm unele situațiuni grele, care rezultau din aplicarea programului și a unor situațiuni diferențiate de la o autoritate la alta.

Sesizat într-o conferință pe care am avut-o la mine, împreună cu dl. ministru g-ral Popescu, cu dl. ministru Marinescu, cu dl. g-ral Vasiliu, cu dl. g-ral Mardare și dl. g-ral Ramiro Enescu, de situațiunea gravă care rezulta din modul diferit de aplicare a programului, cu care ocazie dl. ministru g-ral Popescu și dl. ministru g-ral Vasiliu mi-au atras atențiunea asupra consecințelor care ar putea rezulta din această situație. Am găsit potrivit ca să determin finanțarea unui asemenea Consiliu de coordonare pentru măsurile de evacuare și de dispersiune, pentru ca aceste operațiuni să se facă în mod unitar ținându-se seama de programul de ordin general și de bazele militare ale Marelui Stat Major, în măsurile de executare hotărâte de Ministerul de Interne, în care trebuie să se încorporeze executarea pentru fiecare departament.

Domnul Mareșal Antonescu, într-un Consiliu care a avut loc înainte de Consiliul nostru, a stabilit câteva principii de ordin general și am considerat de datoria mea ca prin asemenea conferințe săptămânale să înlesnesc executarea unitară a programelor stabilite.

Ne găsim astăzi, datorită împrejurărilor militare, în fața unor situațiuni noi. Ceea ce primează astăzi este desigur apărarea militară și transporturile militare, care au fost hotărâte o dată cu măsurile de mobilizare cât și măsurile de apărare națională, de front, hotărâte de Consiliul Militar, de domnul Mareșal Antonescu astăzi-dimineață, care mi-au fost comunicate de dl. g-ral Mardare.

În asemenea situațiuni, cred că tot programul pentru evacuare și dispersiune urmează să fie revizuit. Această revizuire n-o poate face altcineva decât tot Marele Stat Major, care are, pe de o parte, programul operațiunilor de ordin militar, atât în ceea ce privește mobilizarea și transporturile, cât și în ceea ce privește ipotezele de front.

Statul Major, ținând seamă de aceste situațiuni, este singurul în măsură să reexamineze întreg sistemul, dispersiunile care cad și evacuările care trebuiesc revizuite în raport cu noua situațiune militară creată și cu consecințele ei, în raport cu mijloacele de transport pe care le putem avea astăzi. În practică și numai pe baza acestui program revizuit, mai are sens ca noi să ne întrunim din nou pentru ca în executarea noilor măsuri să putem adopta soluțiuni comune și unitare. Altfel, orice

hotărâre am lua aci, pe baza vechiului program, ele nu vor putea fi executate, orice măsură, oricât de ideală ar fi ea și oricât am dori coordonarea și unitatea, ele nu vor putea să se realizeze în practică. Socotesc, deci, inutilă efortarea noastră făcută pe această bază. Fără îndoială că realizarea acestui nou program trebuie să fie făcută imediat și trebuie să fie comunicată fiecărui departament și în special Ministerului de Interne, care examinează situația după cum va trebui. În conferințele pe care le vom ține, totuși, vom examina situația care se creează nu numai pentru executarea acestui nou program, dar și pentru transporturile private prin care se vor executa persoanele care sosesc dincolo de orice fel de previziune și de orice fel de măsură pe care am luat-o noi.

Este de presupus că vom avea un exod al populației – nu va ajunge toată populația – din Nordul Basarabiei și al Moldovei. Cu siguranță că o parte din populația din Moldova și Basarabia va ajunge să coboare în restul țării. Pentru această populație va trebui să luăm măsuri. Nu este nici drept, nici potrivit ca această sarcină să rămână numai Ministerului de Interne, după cum nu poate să rămână nici numai Statului Major, care privește problema într-un ansamblu și o soluționează mai mult dintr-un anumit aspect. Va trebui, deci, să luăm măsuri pentru a rezolva problemele care se ridică în jurul acestei venituri de refugiați.

Prin urmare, conferințele noastre vor avea de acum înainte acest caracter foarte relativ, pe de o parte, de a adapta vechiul program de evacuare și dispersiune la ceea ce se va mai putea realiza, iar, pe de altă parte, în măsura în care evenimentele grăbesc populația, să vedem ce soluțiuni pot fi adoptate pentru ca să sprijinim această populație.

Cred că planul de dispersiune nu trebuie și nu mai poate să fie realizat. În orice caz, nu se poate rezema pe el un sistem întreg de funcționare a Statului, de apărare a administrațiilor și serviciilor publice, a funcționarilor și a familiilor lor.

Dl. g-ral Mardare vă va expune punctul de vedere al Marelui Stat Major față de noua situațiune.

G-ral S. Mardare: Față de noua situațiune este potrivit să vă aduc la cunoștința Domniilor voastre noile măsuri luate. Întrucât transporturile pe Calea Ferată urmează să deservească necesitățile militare cele mai acute, cu începere de astăzi au rămas în circulație ca trenuri de călători, în Valea Siretului, adică pe linia Pașcani-Focșani, două trenuri de persoane și un tren de evacuabili. Aceste trenuri trebuiesc dirijate zilnic într-o altă localitate. Garnitura este compusă din puține vagoane de clasă și mai multe vagoane acoperite, pentru că cu (*sic!*) aceste trenuri vrem să scoatem autoritățile care au foarte puține bagaje.

Pe Valea Bârladului este aceeași situațiune. Din regiunea Iași avem două trenuri de persoane și unul de evacuabili. Așa că, avem șase trenuri care vin din Moldova către Sud.

În plus, Marele Stat Major a organizat coloane auto pentru transporturi din localitățile unde trenurile nu mai pot circula, din cauza aglomerării mari pe Căile Ferate, și mai ales față de închiderea liniei ferate la Orășeni. Din cauza acestei linii ferate s-au provocat unele aglomerări în Nord, pe care le vom soluționa prin ajutorul acestor coloane auto-transport, mai cu seamă din Nordul țării, din regiunea Dorohoi,

Botoșani, Rădăuți, Suceava, și altă coloană de la Iași, până la un anumit punct, una în Bacău, alta la Vaslui sau Bârlad.

În afară de aceste mijloace de transport, vor fi utilizate și mijloacele de transport particulare, vom întrebuința căruțele și carele.

Populațiunea evacuabilă se va încărca în trenurile militare goale care vor rezulta din debarcarea de trupe care se face în regiunile acestea. Așa încât, până în momentul de față sunt posibilități de a transporta persoanele care se evacuează din aceste regiuni. Nu avem decât un tren pe zi pentru materialul de evacuat.

Față de această situațiune se impune ca toate administrațiile de Stat care au posibilități în Vestul țării să-și adune aceste mijloace de transport acolo unde au averi importante sau lucruri de mare însemnătate de evacuat și să-și dirijeze aceste mijloace de transport spre locurile unde le pot pune la adăpost.

A doua măsură, care se poate lua, este transportul cu trenurile care devin goale prin debarcarea trupelor.

Din cauza programului de transporturi, care trebuie executat cu exactitate, nu vom putea face în aceste trenuri goale încărcări de materiale prea grele, pentru că aceste trenuri în două ore trebuiesc să fie debarcate, golite de trupele noastre și în alte două ore trebuiesc să fie încărcate. Aceste trenuri au o capacitate destul de mare și ele vor putea lua refugiați cu bagaje de mână, bagaje până la 60 kg, deși și aceasta în condițiuni destul de grele.

Aceste trenuri au un itinerar tip, dat fiind că noi avem anumite interese militare de a lua anumite trupe din anumite regiuni și a le duce în zonele stabilite și, prin urmare, aceste trenuri nu vor putea duce populația refugiată din Moldova în zonele în care s-a stabilit că ea se poate duce. Noi nu vom putea duce pe acești refugiați până în gările cele mai apropiate, ci numai până în gările de unde trebuie să se îmbarce trupele noastre. Aceasta, însă, va da naștere la o serie de alte greutăți. Va trebui ca această populație să se împrăstie pe teritoriu. La această împrăștiere nu se va putea face față decât cu mijloace de transport improvizate locale, cu căruțe, care vor transporta refugiații până la destinație.

T. Buradescu: Domnule președinte, v-aș ruga să-mi dați cuvântul pentru a da unele lămuriri.

Am vorbit cu dl. g-ral Șteflea, azi de dimineață, cu care ocazie am pus în discuțiune problema transporturilor cu Căile Ferate și am ajuns la concluziunea că nu trebuie să se uzeze de garnituri la maximum, în felul acesta. Dacă noi îmbarcăm populația în aceste garnituri și o ducem în gările de unde trebuie să îmbarcăm trupe, se va face o aglomerație de refugiați în anumite localități, unde nu se va putea face cazarea lor, așa că ei vor fi lăsați sub cerul liber.

G-ral C. Pantazi: Primul lucru important în această chestiune este să nu întârziem transporturile de trupe. Dacă întârziem aceste transporturi însemnează că n-am făcut nimic.

G-ral C. Vasiliu: Ce vom face cu aceste mii de oameni, pe care nu-i vom putea transporta la locurile destinate?

T. Buradescu: Este suficient ca să se producă o întârziere la o singură garnitură pentru ca întreg sistemul de transport al trupelor să fie întârziat.

M. Antonescu: Vreau să pun o chestiune de principiu. Eu nu am obiceiul lașităților și când este vorba să port răspunderi, le port și am luat foarte multe răspunderi în ceasuri grele. Dacă este vorba ca să se hotărască de alții decât acest Consiliu măsurile ce trebuiesc luate, atunci orice discuțiune aci devine inutilă.

Dacă Marele Stat Major consideră că trebuie să se realizeze un întreg program de transporturi de trupe și de evacuări, să-l facă, în afară de orice considerațiuni practice, de orice sugestii sau de orice măsuri care s-ar lua pe diferite departamente sau organe de Stat. În asemenea împrejurări eu susțin și declar formal că consider (*sic!*) nefolositoare toate discuțiile din acest Consiliu, căci nu vreau ca prin această formă miniștrii, membrii Guvernului și eu, personal, să iau o răspundere a unor măsuri care nu-mi aparțin.

Dacă este vorba să se facă un program de care să se țină seamă de toate punctele de vedere, care să se execute în mod unitar și măsurile pe care le hotărâm aci să poată fi aplicate, atunci acest Consiliu are sens.

Dacă este vorba, însă, să se ia hotărâri care nu sunt în spiritul tuturor membrilor Guvernului sau ale organelor răspunzătoare, cum este cazul Căilor Ferate, care își declină răspunderea, al Ministerului de Interne, care declară că nu va putea să transporte populația, al Ministerului de Război, care arată că trebuie să se dea prioritate transporturilor militare, este inutil să ținem acest Consiliu. Dacă Statul Major ia aceste măsuri dictate de împrejurări, atunci singur să poarte răspunderea în fața țării și în fața tuturor. Noi, membrii Guvernului, ne purtăm răspunderile noastre, ne purtăm răspunderi pentru măsurile pe care le luăm, dar nu răspundem de măsurile care se iau dincolo de concepția și de vederea noastră.

Domnul ministru Enescu aproba și, în tăcere, pune o altă problemă. Este adevărat că de la o vreme imponderabilele sunt foarte puțin considerate în starea politică, în ordinea morală a unei nații. Eu cred, însă, că de aici înainte mergem în primul rând pe imponderabile.

Ce se întâmplă într-o stație, în care soldații pleacă la luptă, urcându-se într-un tren, în care vin refugiații, cu starea aceea de demoralizare, cu hainele rupte, cu urmele refugiului? Dintr-odată dv. dați soldaților o imagine a țării noastre în ceasurile acestea de încercare. Care este starea de spirit pe care o creați dintr-o dată luptătorilor? De aceea, în nici un caz nu cred că asemenea folosiri ale garniturilor de trenuri pentru transportul de refugiați în aceleași regiuni de unde se îmbarcă trupele nu pot să fie practicate. Vreți să creați dv. mijloace, ca să le duceți într-o anumită zonă; puteți să organizați primirea lor în anumite regiuni, care să n-aibă nimic comun cu locurile de colectare și de îmbarcare a unităților și de acolo să creăm alte mijloace de transport, ca să ducem pe evacuați în alte părți? Pe aceste baze se poate discuta un asemenea program. Altfel eu vă declar formal, nu numai pentru considerațiunile pe care le-a semnalat domnul ministru, dar pentru o mie de alte considerațiuni, că nu cred că e bine să ajungem la o asemenea soluție.

De aceea, cel dintâi lucru pe care eu aș dori să-l stabilim astăzi – pentru că, fără să mă sfiesc de a-mi lua răspunderea și cred că nici unul din dv. nu se sfiește să și-o ia, nu putem, însă, să ne micșorăm în propria noastră conștiință, apărând că suntem părinții unor măsuri, care se execută dincolo de voința și vederile noastre și nici

destinul nostru orb, un destin de încercări, nu-l putem evita, ba îl patronăm chiar în asemenea adunări, nu sunt pentru o asemenea soluție –, deci, cel dintâi lucru pe care aş dori să-l stabilim este: credeţi dv. că, din punct de vedere militar, Marele Stat Major poate să-şi asume singur răspunderea, ţinând seama de vederile şi de interesele militare? Fără îndoială, dar atunci trebuie să poarte singur răspunderea şi s-o facă direct, fiindcă noi nu ne putem împrumuta răspunderi care nu ne aparţin.

G-ral S. Mardare: Chestiunea aceasta a fost o simplă propunere, care trebuia discutată aici, pentru că, în situaţia actuală, eu am arătat ce se poate da pentru evacuări. Am fost întrebat dacă se poate da mai mult şi am răspuns că acesta este singurul lucru care s-ar putea face, într-o formulă minimală, cum spunea domnul Buradescu, sau într-o formulă mai mare.

M. Antonescu: Domnule general, vă rog să nu mi-o luaţi în nume de rău, dar într-un Consiliu, în care trebuie să se ia hotărâri, propuneţi asemenea soluţii apriorice. Dacă noi ajungem să ne pierdem liniştea, în faţa acestei dibuiri generale, ce trebuie să se petreacă în stradă şi dincolo, unde oamenii aşteaptă sfaturi şi îndrumări?

De aceea, vă rog, decât să puneţi în discuţie probleme care nu sunt studiate cu toate organele şi cu soluţii practice şi practicabile, mai bine să nu le puneţi în discuţie, pentru că altfel pierdem tot sentimentul de unitate şi de orientare, fără care nu putem împlini nimic.

G-ral S. Mardare: Este chestiune de ales între două rele: îi laşi pe aceşti oameni să vină pe jos sau îi ajuţi într-un fel – pentru că vor fi foarte mulţi cari vor zice: „Prefer să fiu la Costeşti, decât să rămân la Paşcani”. Aceasta este situaţia şi în faţa ei, trebuie să hotărâte măsuri. Dacă nu, noi nu le impunem.

M. Antonescu: Domnule general, împărtăşesc şi eu punctul dv. de vedere şi, în această privinţă, exprim regretul că n-am cunoscut mai devreme programul de evacuări şi n-am fost sesizat din timp de greutăţile întâmpinate în coordonarea măsurilor, pentru că vă asigur că aş fi considerat de datoria mea să fac ca mai demult să intervină aceste conferinţe, care să grăbească realizarea lucrurilor şi să nu ne găsim în situaţia de astăzi.

Ne găsim astăzi într-o situaţie grea. Fără îndoială trebuie să păstrăm liniştea şi simplitatea răspunderii şi să găsim toate măsurile potrivite, ca să încercăm să satisfacem cât mai multe din interesele tuturor românilor.

Pentru mine este unul din cele mai dureroase lucruri că trebuie să înregistrăm acest moment grav că, datorită urgenţei transporturilor militare, evacuarea populaţiei civile şi a funcţionarilor Statului nu mai poate fi făcută, când acum câteva zile ajungeam, cu accente, care puteau să capete nu ştiu ce interpretare politică, să mă revolt că dv. puteţi discuta dreptul de evacuare pentru 130.000 de germani din Transnistria pe teritoriul nostru, în timp ce noi n-am evacuat nici câteva mii din basarabeni şi din milioanele de moldoveni ai noştri. Am luat această atitudine, pentru că aveam acest sentiment că din ce în ce condiţiile de evacuare din aceste regiuni vor fi tot mai grele şi că, în faţa ţării, nu putem să apărem că am merita să fim bătuţi cu pietre fiindcă ceea ce interzicem românilor, permitem străinilor. Aceasta nu se poate.

De aceea, astăzi împărtăşesc punctul dv. de vedere şi trebuie să găsim toate soluţiile. Pentru mine, însă, găsirea soluţiilor nu înseamnă numai propunerea unor

ipoteze. Cred, ca și dv., că trebuie să folosim, dacă este posibil, unele din aceste transporturi; trebuie, însă, să le folosim în asemenea condițiuni, pentru ca, pe de o parte, să nu paralizăm urgența și celeritatea transporturilor militare, iar, pe de altă parte, trebuie să facem ca stațiile de descărcare a refugiaților să nu fie tot una cu stațiile de îmbarcare a unităților militare, dacă acest lucru este posibil. Trebuie, în orice caz, să faceți stații de încărcare și de debarcare pentru refugiați, care să fie cu totul altele decât cele militare și din aceste puncte să le legați, prin transporturi succesive, dacă lucrul este posibil, cu locurile de destinație; iar dacă lucrul nu este posibil, domnule general, trebuie să organizăm mijloace de transport sau de refugiu, prin căi naturale.

N-a fost tren întotdeauna în Țara Românească, dar, din nenorocire, de evacuat, Neamul s-a evacuat de atâtea ori. Aceasta nu înseamnă că noi, românii, trebuie să interzicem astăzi refugiul acelor cari nu pot folosi trenul, ci trebuie, dimpotrivă, să organizăm astfel posibilitățile de refugiu din aceste regiuni, ca să nu constituie o primejdie pentru transporturile militare.

Dv., domnule general, puneți o ipoteză abstractă și ideală: să folosim sau să nu folosim vagoanele care rămân goale pentru transporturile trupelor. Dar dacă dv. credeți că vor fi stații în Moldova, în care să vie trenuri goale și împrejurul cărora să se găsească refugiați și că dv. veți putea împiedica pe refugiați să intre în vagoanele dv. goale, chiar dacă dv. vă închipuiți acest lucru, vă înșelați, domnule general.

G-ral S. Mardare: Nu-mi închipui.

M. Antonescu: Iar dacă nu vă închipuiți, trebuie să luați măsuri ca să feriți aceste stații de aluviunile miilor de refugiați, dirijând această populație în alte părți, pentru că altfel nu puteți să evitați acest lucru și toate bunele intenții ale domnului Buradescu, ca și necesitățile militare, care primează, ajung să fie paralizate.

Concluzia: trebuie un program precis stabilit între dv., Ministerul de Interne – domnul g-ral Vasiliu cunoaște situația refugiaților, punctele unde ei se adună și organele de Poliție și Jandarmerie, care pot interveni local – și domnul Buradescu, care are programul de transporturi pe Căile Ferate; trebuie stabilit un program concret și precis dacă pot fi utilizate unele din aceste trenuri pentru transporturile de refugiați, pe ce distanță anume și cu ce destinații, în așa fel ca stațiile lor de debarcare să nu coincidă cu stațiile de îmbarcare a trupelor.

Altfel, ipoteza este abstractă și nu putem spune că problema este practicabilă. Dimpotrivă, poate să ducă la consecințe atât de grave, încât să paralizeze transporturile militare înșile.

G-ral D. Popescu: Domnilor, am intrat într-o fază când hotărârile aparțin Statului Major. Or, constat că asupra unora din aceste hotărâri trebuie să se pronunțe această conferință; asupra utilizării acestor garnituri goale trebuie să se pronunțe domnul ministru Enescu, domnul ministru Marian și alți domni.

Nu este cazul să fie puse aceste probleme în discuția noastră și nu este cazul ca această conferință să-și ia răspunderea hotărârilor pe care trebuie să le ia Statul Major.

A doua problemă: eu mă raliez în totul la punctul de vedere al domnului g-ral Mardare și mă raliez din punct de vedere moral, căci mă întreb: ce va zice Țara Românească când va vedea venind garnituri goale, iar lumea murind pe peroanele gărilor?

Este foarte elegant pentru domnul Buradescu să-și ia răspunderea, dar eu vreau să arăt aici că este în joc și răspunderea domnului Mareșal.

Dv., domnule prim-ministru, spuneți că atunci când soldații vor întâlni pe refugiați, se vor demoraliza și ei. Trebuie, însă, să remarcăm că soldații, dacă n-ar întâlni această populație acolo, ar întâlni-o cu zece kilometri mai departe. Nu se demoralizează atunci, cu două ceasuri mai târziu?

Spuneți dv. că nu totdeauna au fost trenuri în Țara Românească. Dar niciodată n-au fost tancuri, ca acum. Înainte lupta Infanteria, care mergea cu patru kilometri pe oră și acum vin tancuri.

De aceea, eu sunt categoric pentru folosirea garniturilor goale. Și eu prefer să fiu la Costești în loc să rămân la Pașcani, chiar dacă aș merge într-un vagon descoperit și, din patru copii, aș pierde doi pe drum.

M. Antonescu: Mai întâi, în ceea ce privește tehnica măsurilor care trebuiesc luate, cred că aceasta este o problemă militară și de aceea cred că este bine ca Marele Stat Major s-o examineze și să hotărască, ținând seama de situație.

G-ral C. Pantazi: Mai este încă o chestiune: dacă transporturile acestea se fac cu maximum de celeritate și ajung trupele acolo, sunt toate probabilitățile că vom avea timp de evacuări pe urmă; pe câtă vreme dacă se întârzie cu executarea planului, este sigur că nu mai avem nici timp de evacuări, nici vreme pentru dus trupele acolo.

G-ral C. Vasiliu: Facem război sau facem evacuări?

G-ral D. Popescu: Facem război cu garniturile pline care se duc și facem evacuări cu garniturile goale care se întorc.

G-ral C. Pantazi: Ar fi cea mai mare fericire dacă s-ar menține ritmul hotărât al transporturilor.

G-ral C. Vasiliu: Când facem un program de transporturi pentru un anumit număr de garnituri, nu trebuie să-l deranjăm nici cu o singură garnitură.

G-ral C. Pantazi: Cred că soluția ar putea fi alta: în loc să facem 20 trenuri pe zi pentru Armată, să facem numai 19 și să rezervăm unul pentru refugiați – decât să se încarce fiecare garnitură cu refugiați, cu oameni cari să se suie până și pe acoperișurile vagoanelor.

G-ral S. Mardare: Noi avem trei trenuri zilnice, însă pentru a scoate avalanșa aceasta de populație care nu așteaptă, ar trebui mult mai multe.

M. Antonescu: În ceea ce privește problema morală, este de la sine înțeles și sunt sigur că și domnul g-ral Pantazi și domnul g-ral Vasiliu și domnul g-ral Mardare și eu ne unim cu toții în ideea că avem mari răspunderi morale pentru populație și că idealul ar fi s-o putem aduce. Dar dacă, prin asemenea măsuri de evacuare, ajungem să paralizăm apărarea militară și să creăm și în țară o gravă stare de dezordine și de neîncredere, nu știu dacă partea morală nu este mult mai compromisă pe această cale decât pe aceea a alegerii de la început a mijloacelor de transport și a destinării fiecărui transport unui scop determinat.

În ceea ce privește rapiditatea tancurilor sau a refugiului strămoșesc, desigur, domnule ministru, că tancurile care vin constituie o mare primejdie, dar constituie o primejdie pentru tot Neamul, nu numai pentru refugiații dintr-o parte sau din alta, și chiar pentru noi cei de aici.

G-ral C. Pantazi: Dacă ducem pe front mijloacele noastre motorizate, avem toate șansele.

M. Antonescu: Ceea ce trebuie să facem este dotarea unei regiuni cu posibilități maxime de rezistență.

Aceasta este problema momentului de față.

G-ral C. Pantazi: Aceasta este tema pusă.

M. Antonescu: De aceea, am susținut necesitatea priorității transporturilor militare, deși din punctul meu de vedere, din punctul de vedere al răspunderilor mele în Guvern, este de la sine înțeles că sunt mai curând dator să mă ocup de evacuarea serviciilor publice și a populației civile. În orice caz, tocmai experiența de astăzi ne arată că nu trebuie să discutăm problema din punct de vedere al întâietății militare și al rapidității de execuție și numai în măsura posibilului vom realiza acest program al transporturilor civile. Pentru transporturile civile de evacuare sau de orice alt ordin trebuie să facem apel la alte mijloace decât la tren.

Când m-am referit la organizarea altor mijloace de transport, m-am gândit că trebuie tocmai pentru evacuările noastre din vreme să evităm complicații care ar putea, la un moment dat, să înrăurească asupra modului de executare a programului militar care impune o celeritate absolută. După ce se va fi terminat programul militar de transporturi, care va dura câțeva vreme, se vor putea începe operațiile de evacuare în sine.

Dacă Căile (*sic!*) Ferate, să spunem, stabilesc în stația Vaslui locul de debarcare pentru un corp de armată, oricare ar fi măsurile care se vor lua, ele nu vor împiedica ca (*sic!*) în stația Vaslui să fie o afliure de populație care vrea să se evacueze cu trenul, care așteaptă să se îmbarce în tren, acolo unde trupele ar trebui să fie debarcate. Vă închipuiți că acest lucru îngreuiază însăși programul de debarcare al Armatei, iar populația care ar vedea vagoanele goale plecând, ar avea o stare sufletească de revoltă care ar influența pe soldații noștri, oricât de bravi ar fi și rămân bravi, se creează totuși unele neliniști și o atmosferă generală de neîncredere pe care am putea-o evita din timp, hotărând alte mijloace de transport sau spunând populației deschis că degeaba se adună în stații, că nu poate să meargă cu trenul, să fie îndemnată să meargă pe jos până la o altă stație, unde mai târziu le va veni rândul pentru îmbarcare, decât lăsându-i fiecăruia libertatea de a se duce unde îl mână instinctul.

În ceea ce privește starea de spirit a armatei noastre, nici prin minte nu mi-a trecut că ea ar putea să aducă vreo neliniște, dar este de la sine înțeles că, oricare dintre noi dacă în momentul când pleacă pe front, cu simțul de răspundere și cu tot curajul pe care ți-l dau îmbarcările în trenul care te duce pe câmpul de luptă, și dacă acolo ar vedea că se petrec scene grave, în nici un caz ele nu sunt de natură a ridica moralul, chiar dacă moralul soldatului român nu scade și el rămâne brav. De ce să nu evităm stări de spirit sau încălcări de conștiință care pot fi înlăturate, de ce să nu luăm anumite măsuri de prevedere?

De aceea, cred că soluțiunea este să rămânem la ideea priorității militare pentru transporturi și să discutăm împreună cu Căile Ferate dacă aceste transporturi nu s-ar putea face în așa fel încât stațiile de debarcare ale trupelor să nu fie aceleași cu stațiile de îmbarcare ale populației evacuate și să se ia măsuri în așa fel încât să nu se întârzie transporturile militare.

În afară de aceasta, studiați posibilitatea întrebuințării altor mijloace de transport, organizațiile și populația civilă să fie conduse în alte stații decât acelea care sunt destinate exclusiv transporturilor militare, care trebuiesc să fie ferite de afluirea populației civile, căci prin prezența ei ar zădărnici sau întârzia transporturile.

Organizați, deci, stații de îmbarcare pentru populația civilă în alte părți decât acolo unde se debarcă trupele, aceasta unde este posibil, iar acolo unde nu este posibil acest lucru, organizați transporturi pe picior, organizați convoiuri în așa fel încât totul să se petreacă în ordine și să evităm aglomerări care ar putea să paralizeze programul militar și crearea unei stări de dezordine sau unui sentiment de încredere care s-ar crea în cazul când am lăsa deplină libertate fiecărui refugiat de a merge acolo unde îl mână instinctul.

Și asupra acestui lucru orice discuție este nefolositoare. Statul Major trebuie să facă el poliție, el are răspunderea transporturilor militare, împreună cu Căile Ferate, care poartă răspunderea tehnică a transporturilor și ținând seamă de posibilitățile de organizare și de datele pe care le dă Ministerul de Interne.

G-ral Gh. Jienescu: Departamentele trebuiesc cu mijloacele lor de transport să ajute opera de evacuare. În București este o forfoteală de mașini extraordinară. Ar trebui ca toate mijloacele acestea să fie concentrate pentru evacuarea populației din Basarabia și Moldova.

G-ral C. Pantazi: Li s-a dat dreptul de către Guvern să circule în vederea evacuărilor.

G-ral Gh. Jienescu: Acel care sosește din Nordul țării și vede această circulație, vă închipuiți ce poate el să gândească când știe că mulți au rămas acolo fără să se poată evacua.

M. Antonescu: Pe baza unor date, care nu sunt cele de astăzi, am dat posibilitatea să se facă transporturi, să se evacueze cine vrea și cine poate de aci din București.

Mi se pare că acest lucru este de o mare însemnătate și folositor, pentru a putea ajunge la descongestionarea Bucureștilor.

Am lăsat libera circulație a mașinilor pentru ca să ajungem la depopularizarea centrelor, a concentrărilor de populație, cum este Bucureștiul, de pildă. De acum înainte nu vor exista posibilități de plecare atât timp cât situația frontului se agravează și dacă am reveni asupra acestei măsuri am crea noi înșine o stare de neliniște și chiar de revoltă. Mai sunt câteva zile și acest termen expiră. Eu nu sunt pentru a reveni asupra măsurii luate și să opresc această liberă circulație a mașinilor. Aceasta circulație a mașinilor servește ca să scoată lumea din București – repet, lucrul acesta este folositor. Apoi, ele vor fi atrase fie de speculă, fie de alte interese și în aceste regiuni de evacuare, așa că ajungem la același lucru. Nu revenim asupra măsurii luate pentru ca să nu dăm lumii impresia că Guvernul nu a știut ce hotărâște și să creăm astfel panică.

După expirarea termenului dat pentru libera circulație a mașinilor vom încerca să organizăm convoiul cu aceste mașini. Acest lucru trebuie studiat de Marele Stat Major și, în măsura în care el va fi posibil, se va realiza. Această chestiune va fi studiată de Marele Stat Major, bineînțeles cu Ministerul Înzestrării Armatei, care are în atribuțiunile sale modul de întrebuințare a mașinilor. Ideea, desigur, este bună și se vor putea organiza aceste convoiuri cu mașini, dar nu este bine ca într-un timp atât de scurt

să revenim asupra unei măsuri luate și să creăm un sentiment de nesiguranță, o atmosferă de gravă neliniște în împrejurările actuale.

G-ral S. Mardare: Noi am cerut Căilor Ferate să studieze problema organizării de convoaie cu autobuzele Căilor Ferate, care sunt în circulație pe diferite trasee, și să renunțe la celelalte trasee, făcând transporturi din regiunile care urmează să fie evacuate.

T. Buradescu: Dl. g-ral Orezeanu a îmbrățișat complex această chestiune și a spus că va da autobuze și camioane pentru ca să se facă transporturi din locurile de unde se fac evacuările și pentru ca capacitatea (*sic!*) de transport să fie mai mare, a rugat pe dl. g-ral Mardare să nu facă distanțe prea lungi.

M. Antonescu: De aceea spuneam că trebuie să fie un program stabilit, să se organizeze folosirea parțială a trenurilor și, dacă este posibil, să se organizeze imediat convoaie de autobuze și camioane pentru a face transporturi din zonele de evacuare și pentru ca astfel celeritatea transporturilor militare să nu sufere. Mai mult decât atât, în felul acesta se va înlătura și specula de care începusem să ne ocupăm.

G-ral S. Mardare: S-au luat măsuri ca întreprinderile de transport cu autobuzele, care circulă în diferite centre mari, să fie invitate să participe la această operațiune.

G-ral C. Pantazi: Aceasta este și o chestiune de organizare a distribuiri benzinei, a distribuiri carburanților necesari în așa fel încât să nu stingherească cu (*sic!*) nimic automobilele militare care merg tot acolo.

G-ral S. Mardare: Iată, de exemplu, Societatea Comunală a Tramvaielor București are un număr de autobuze. Aceste autobuze ar trebui să fie organizate în convoiuri și întrebuințate la transporturile de populație civilă din zonele de evacuare.

G-ral C. Pantazi: Fiecare trebuie să aibă și un minimum de bagaje, de 60 kg, bagaje de care nu poți să desparți pe om. Deci, în afară de autobuze, vor trebui să se organizeze și convoaie de camioane pentru transportul bagajelor.

G-ral S. Mardare: Sunt mulți cari renunță la tot, numai ca să scape.

M. Antonescu: Rugăm pe dl. amiral Gheorghiu să studieze problema aceasta din punct de vedere tehnic ținând seama și de disponibilitățile de carburanți din diferitele regiuni, de nevoile Armatei de carburanți în aceleași regiuni, ținând seamă de starea cauciucurilor și ținând seama și de disponibilitățile Societății Comunale a Tramvaielor București care, bineînțeles, trebuie să fie rezervată pentru alte ipoteze, care sunt esențiale pentru Statul Român, căci nu trebuie să ajungem niciodată să cuprindem într-un asemenea program absolut toate mijloacele de transport, căci riscăm la un moment dat să paralizăm complex toate mijloacele de transport.

G-ral S. Mardare: Trebuie să rămână posibilități și pentru București.

G-ral R. Enescu: Domnule prim-ministru, spitalizarea împrejurul Bucureștilor are ca scop asistența populației din București în caz de bombardament aerian.

Aceste spitale trebuiesc să fie terminate.

M. Antonescu: Lucrările începute trebuie terminate, însă să nu se mai facă investiții noi.

G-ral R. Enescu: Chiar din punct de vedere strategic militar, realizarea acestor spitale nu poate să fie decât de folos. Prin urmare, nu trebuie să oprim aceste lucrări.

M. Antonescu: Domnule general, sunt în totul de acord ca toate spitalele din zona de dispersiune din jurul Bucureștilor să fie rezervate pentru caz de bombardament aerian. Sunt de acord ca aceste spitale, care sunt terminate, să fie folosite ca atare.

G-ral R. Enescu: Unele spitale sunt terminate, iar altele sunt în curs de terminare. Noi vă rugăm să aprobați ca acestea în curs de terminare să fie terminate.

M. Antonescu: Acele care sunt în curs de executare să se termine, iar acele care încep acum, vă rog să nu se mai înceapă.

G-ral R. Enescu: Dacă avem răniți în Capitală, domnule prim-ministru? Spitalizarea pe care o facem este pentru regiunea București-Ploiești și reprezintă 8.000 de paturi.

M. Antonescu: Pentru această ipoteză de spitalizare nu vreau să se paralizeze mijloacele de transport prin condițiile care sunt tot mai grave. De aci înainte tot materialul de spital trebuie să fie pus la adăpost, trecut în zona de dispersiune.

G-ral R. Enescu: Noi scoatem materialul sanitar și-l ducem în zona de dispersiune, dar aceasta o facem cu mijloacele auto.

M. Antonescu: Este bine ca dvs. să treceți la operațiuniunile de evacuare propriu-zise.

G-ral R. Enescu: Cred că nu putem lăsa Bucureștiul cu o spitalizare rusă. Noi am discutat această chestiune cu dl. ministru al Sănătății și am stabilit un minimum de spitalizare pentru București, care este de 8.000 de persoane.

M. Antonescu: Dl. ministru Tomescu împreună cu dl. g-ral Mardare vor discuta această chestiune, bineînțeles, nu în abstract, ci situațiunea reală. Să se vadă ce s-a construit până astăzi, ce este necesar ca minimum de asistență spitalicească în zona de dispersiune, ce este neterminat să se termine și de aci înainte toate instalațiile spitalicești care pot intra în sistemul de evacuare, cred că este bine să fie de pe acum destinate evacuării. E mai bine să facem noi un transport, dacă va fi nevoie în zona de dispersiune dimprejurul Bucureștilor, decât să ne expunem mâine ca să ne paralizăm toate mijloacele spitalicești în București și în regiunile din jurul Bucureștilor.

Mi se pare că este puțin probabilă ipoteza unui bombardament asupra Bucureștilor, întrucât dvs. <știți>, ca și mine, că rușii nu au mijloace de aviație atât de numeroase și nu întrebuintează bombardamentul aviatic decât ca mijloc de presiune politică, gen Helsinschi, nu riscă aviația pentru bombardamente cu caracter obișnuit. Aceasta cel puțin din experiența de până acum. Un bombardament rusesc asupra Bucureștilor nu se poate pune.

În ceea ce privește răniții din zona frontului vor fi trimiși în zona interioară, dar în nici un caz această zonă nu va fi Bucureștiul. Dacă nu aplicăm programul evacuărilor vom rămâne cu spitale numai în zona de dispersiune. Cred că nu este potrivit și este bine să lăsăm un minimum de asistență pentru București. Trebuie să rămână în zona de dispersiune unele spitale existente în București. Tot materialul spitalicesc și anumite organizații spitalicești, care pot să funcționeze în zonele de evacuare, este bine și folositor să fie trimise de pe acum în aceste zone.

G-ral R. Enescu: Aceasta este altă problemă. Eu am cerut să se asigure această asistență minimală pentru Capitală, care este absolut necesară.

G-ral Gh. Jienescu: Sunt numai 8.000 de paturi, cred că nu este prea mult pentru București.

M. Antonescu: Domnule ministru, v-aș ruga să precizați dvs. ce înțelegeți prin acest minimum de care discutați și ce înțelegeți dvs. că ar putea să fie evacuat imediat?

Dr. P. Tomescu: Am ajuns la următoarea concluzie, că trebuie să organizăm cel puțin 8.000 paturi în jurul Capitalei pentru sinistrații de pe urma unui eventual bombardament. Am procedat la această organizare, după indicațiunile Marelui Stat Major și totul a fost organizat în cele mai mici amănunte.

Mai trebuie să se completeze unele construcțiuni, dar față de discuțiunile de astăzi, urmează să hotărâți dacă ele se mai fac sau nu. Finanțarea urmează să se facă de către Ministerul de Finanțe după un plan pe care Marele Stat Major l-a prezentat domnului ministru de Finanțe, în conformitate cu directivele pe care dvs. mi le-ați dat mie.

Urmează să hotărâți dacă această organizare spitalicească din jurul Capitalei se menține la acest număr important de paturi, sau căutăm să facem evacuarea de pe acum în zonele stabilite, cum se face în toate domeniile.

Noi am luat măsura să punem la adăpost de bombardament materialul spitalicesc. Sunt de părere ca organizarea spitalicească, pe care am făcut-o în jurul Bucureștilor, cu 8.000 paturi, să se desăvârșească pentru a putea da ajutoarele necesare sinistraților de pe urma bombardamentului.

După directivele pe care le-am primit, am făcut și un plan de organizare spitalicească pentru toată Țara Românească. În întrevvedere pe care am avut-o cu dl. g-ral Mardare, D-sa a fost în principiu de acord, am prezentat o notă scrisă pe care a aprobat-o.

M. Antonescu: Înainte de acest Consiliu l-am văzut pe dl. ministru Tomescu și am examinat cu dânsul această problemă. Sunt de acord ca împrejurul Bucureștilor, în zona așa-zisă de dispersiune, să existe posibilități de asistență medicală. Noi trebuie să luăm măsuri față de noua situațiune ca să creăm rezerve sanitare și posibilități de asistență spitalicească în zonele care vor căpăta o altă însemnătate de acum înainte față de noua situațiune militară. Deci, programul întreg trebuie revizuit.

Această revizuire, vă rog s-o faceți chiar mâine în mod practic și pe bazele ei să destinați Ministerului Sănătății localurile de care are nevoie, care vor deveni libere, pentru ca de pe acum să se poată realiza această evacuare, rămânând, firește, programul pentru asistența Capitalei să fie respectat.

G-ral C. Pantazi: Să se evacueze, dar cu ce? Cel puțin 3 săptămâni nu se poate conta pe o evacuare din București cu trenurile, cu alte mijloace, însă, se va putea.

G-ral S. Mardare: Sunt spitale deja evacuate și altele în curs de transportare. Pe acestea ne baziim în primul rând.

M. Antonescu: Toate acestea le-am discutat cu dl. ministru Tomescu. Trebuie revizuită destinația acestor spitale în raport cu noua situațiune militară creată și cu nevoile de spitalizare pe care le are Statul.

Dr. P. Tomescu: Dat fiind faptul că dvs. ați aranjat urgența terminării lucrărilor de spitalizare din zona de dispersiune, vă rugăm să luați o decizie în ceea ce privește finanțarea acestei organizații de paturi.

Marele Stat Major a făcut un memoriu Ministerului de Finanțe, fără să fi obținut până în prezent un rezultat și fără să se fi acordat fondurile respective.

M. Antonescu: Ce reprezintă aceste lucrări?

Dr. P. Tomescu: Douăzeci de lei pentru fiecare pat până în momentul când începe să funcționeze, iar din momentul când paturile sunt ocupate de bolnavi, întreținerea fiecărui bolnav, 120 lei pe zi. Țin să menționez că suma de 20 lei pe zi de fiecare pat reprezintă cheltuielile de întreținere și de organizare.

M. Antonescu: Nu știți cât însumează executarea programului în întregimea lui?

Dr. P. Tomescu: Nu.

M. Vulcănescu: Noi am dat banii necesari pentru două luni de zile.

G-ral R. Enescu: Trebuie 400 milioane dacă funcționează din plin.

M. Antonescu: Rog Ministerul de Finanțe să aibă în vedere aceste nevoi și să dea sumele necesare, pentru ca aceste spitale să poată să funcționeze când va fi nevoie.

Dr. P. Tomescu: Acești bani trebuie să fie dați din timp, pentru că, pentru funcționarea unui spital, care, să zicem, ar trebui să înceapă să funcționeze în ziua de 5 aprilie, trebuie să se facă pregătiri din timp, aprovizionări. Acești bani care se vor da nu vor fi cheltuiți efectiv decât în momentul când aceste spitale vor începe să funcționeze. Dacă nu va fi nevoie să întrebuițăm aprovizionările făcute, Ministerul de Finanțe va fi despăgubit, fondul pus la dispoziție va fi restituit.

M. Vulcănescu: Noi am da un fond necesar pentru două luni de zile.

Dr. P. Tomescu: Pentru un spital este nevoie să se facă anumite pregătiri și aprovizionări. În cazul când aceste spitale nu vor funcționa, Ministerul de Finanțe va primi suma înapoi.

M. Vulcănescu: Sumele necesare le vom da lunar.

G-ral R. Enescu: Trebuie să fim pregătiți în fiecare moment pentru a putea da asistență medicală sinistraților de pe urma unui eventual bombardament aerian.

M. Antonescu: Rog pe dl. ministru Tomescu ca, împreună cu Marele Stat Major, să stabilească programul de spitalizare, să stabilească sumele de care are nevoie pentru acest minimum pentru punerea în stare de funcționare a acestor spitale, să stabilească ce trebuiește terminat și care este suma necesară.

M. Vulcănescu: Nu putem da bani decât pe măsura executării lucrărilor, bani care să fie întrebuițați și absolut necesari.

M. Antonescu: Sumele necesare pentru punerea în funcționare a acestor spitale vor fi puse la dispoziție.

G-ral R. Enescu: Atunci, aș ruga să ia parte și domnul ministru Vulcănescu. Cu domnul ministru Tomescu am stabilit.

Dr. P. Tomescu: Vom trimite memoriul nostru.

G-ral R. Enescu: L-am trimis.

M. Antonescu: Chiar cu minimul acesta?

G-ral R. Enescu: Un program de 50 milioane lei, care să reprezinte un avans pus la dispoziția Ministerului Sănătății.

M. Antonescu: Credeți că aveți nevoie de 50 milioane lei chiar de la început?

Dr. P. Tomescu: Această sumă reprezintă costul a două luni de întreținere. Spitalele trebuie să aibă toate materialele colectate pe loc. Dacă se utilizează, fondul se

cheltuiește, dacă nu, materialele acestea trec la alte spitale și venitul se întoarce la Ministerul Finanțelor.

M. Antonescu: Atunci rog pe domnul ministru Vulcănescu să examineze situația și să acorde sumele necesare.

M. Vulcănescu: Desigur, mai ales că în raport cu celelalte sume care s-au dat, acestea nu reprezintă prea mult.

M. Antonescu: Domnilor, avem o serie de chestiuni la ordinea zilei. Urmează să le trecem în revistă, ca să vedem care mai sunt actuale, față de noua situație.

Ministerul Economiei Naționale propune: Executarea ordinului Marelui Stat Major referitor la repartitia serviciilor ce vor rămâne în București sau vor intra în dispersiune și evacuare.

S. Ghiolu: Chestiunea aceasta nu se mai pune, fiindcă dv. ați hotărât că se merge de-a dreptul la evacuare.

M. Antonescu: Se merge la evacuarea maximă, lăsând dispersiunea la o parte.

S. Ghiolu: Imediat?

M. Antonescu: În măsura posibilităților directe, pe care le au departamentele.

Al. Bădăuță: Domnule prim-ministru, erau prevăzute două eșaloane: unul la București și altul mai departe.

M. Antonescu: Nu mai puneți problema degeaba.

S. Ghiolu: Rămâne însă ideea de continuitate, că în București rămâne deocamdată un nucleu, care să continue lucrările. Atâta timp cât viața economică va pulsa în București, sunt anumite organisme care trebuie să rămână.

M. Antonescu: Evident. De la acest principiu nu ne-am abătut. A rămas să stabilim dacă acest nucleu central rămâne în București sau intră în dispersiune. Dar este vorba numai de acest centru.

Din elementele pe care le avem, amenințarea unui bombardament asupra Capitalei nu apare. Avem o serie de alte măsuri în ceea ce privește evacuarea. Prin urmare, astăzi întâietate mai mare are evacuarea nu dispersiunea acestui nucleu de continuitate. Pentru celelalte servicii, se trece la evacuare.

G-ral R. Enescu: Ceea ce poate să plece din București.

M. Antonescu: Tot ceea ce poate pleca din București să intre în evacuare la toate departamentele cât mai repede, prin propriile mijloace, fiindcă mijloacele Căilor Ferate, cum a spus și domnul ministru g-ral Pantazi, este foarte greu să fie puse acum la îndemână.

Repartizarea funcționarilor proveniți de la Directoratele Economiei Naționale din Cernăuți și Chișinău. Cartiruirea lor provizorie în Capitală

S. Ghiolu: Este o problemă care se pune și pentru Ministerul Economiei Naționale și pentru alte departamente: Guvernămintele au avut funcționari, cari au fost detașați de la noi și au mai avut și alți funcționari, angajați direct. Ne-am pomenit acum cu toți pe capul nostru. Avem 120 funcționari, cari nu numai că cer să funcționeze, dar solicită și cartiruire.

Și atunci, am venit cu o soluție, care corespunde și hotărârilor anterioare: funcționarii cer, dacă nu pot fi utilizați imediat, să li se dea posibilitatea să meargă la rude. Să le dăm cât un concediu de o lună de zile, lăsând adresele fie la Guvernămintele fie la Consiliul de Coordonare, de unde Ministerul nostru sau alte Ministere pot să

ceară să-i angajeze, pentru a-și completa lipsurile de personal. Altfel, îi ținem în București și n-avem ce face cu ei.

M. Antonescu: A-i ține în București, contra programului nostru, n-are nici un sens. Dacă ei pot pleca singuri, cu atât mai mult trebuie să înlesnim acest lucru.

Să nu se facă comunicări (*sic!*) de adrese la un organ central, pentru că pot ieși complicații, ci la nucleul central al fiecărui departament se ține de un serviciu evidența tuturor acestor funcționari și a locurilor lor de deplasare. Se pune în vedere acestor funcționari, care sunt regiunile destinate evacuării departamentului, recomandându-le să se găsească și dâșii în acele regiuni. Deocamdată sunt puși în concediu, rămânând să li se comunice prin aceleași departamente, nu prin alte organe – nu mai creăm altele – data când ar fi chemați și la ce anume servicii, ca să îndeplinească un serviciu public.

Este bine ca fiecare departament să întocmească o listă de acești funcționari vacanți, în concediu și fără o afectațiune sau întrebuințare actuală. Aceste liste vă rog să le aduceți dv. la conferințe, multiplicare în mai multe exemplare, ca să nu facem birocrație.

M. Vulcănescu: Toate se centralizează la Ministerul Finanțelor.

M. Antonescu: Și în afară de trimiterea la Ministerul Finanțelor, care ține evidența generală, să se știe de toți domnii miniștri, ca să nu mai facem alte angajări de personal.

M. Vulcănescu: Dv. ați hotărât.

M. Antonescu: Vă rog să le comunicați Ministerului de Finanțe, pentru că dacă se cere să se facă numiri noi, Ministerul Finanțelor să aibă posibilitatea să dea noi întrebuințări acestor funcționari. Pentru ca, însă, și domnii miniștri să aibă din timp informații și evidențe asupra acestei situații, este bine ca listele acestor funcționari, nu cu numele lor, așa cum vor fi la Finanțe, ci pe categorii: atâtia șefi de birou, atâtia șefi de serviciu, să fie comunicate domnilor miniștri, cari, dacă au nevoie pentru serviciile domniilor lor de asemenea funcționari să-i poată întrebuința.

Cred că cele mai importante din aceste comunicări – și cele mai folosite – pot fi făcute Ministerului de Interne. Acest minister are în administrația locală foarte multă nevoie de funcționari. Dacă, cu titlu de detașare, poate să folosească pe acești funcționari, cari nu sunt întrebuințați, foarte bine. Cred că Ministerul de Interne poate astfel să-și completeze unele din lipsurile pe care le-a semnalat domnul ministru g-ral Popescu chiar în unele ședințe ale Consiliului.

M. Vulcănescu: Chiar la Comisariatul General al Prețurilor ni s-a semnalat că s-au mobilizat foarte mulți funcționari și că ar fi nevoie să se angajeze diurniști. S-ar putea utiliza funcționarii aceștia și evita angajarea de diurniști.

M. Antonescu: O măsură, care trebuie luată de fiecare departament, este ca funcționarii, cari merg în provincie, să stea la dispoziția șefului administrativ local, de exemplu, în capitalele de județ, la dispoziția prefectului, nu creăm calitatea de funcționar refugiat.

Iată, Consiliul de Patronaj, Comisariatul Refugiaților au o serie întreagă de probleme de cazare, pe care nu le pot satisface numai organele obicinuie ale administrației. Toți funcționarii cari pleacă în concediu sau cari rămân neîntrebuințați în zonele de evacuare să se pună imediat în legătură cu organul local al Consiliului de

Patronaj sau al Comisariatului General al Refugiaților, cu prefectul sau cu pretorul, pentru a sprijini această acțiune de ajutorare a refugiaților.

G-ral S. Mardare: În legătură cu această chestiune ridicată de Ministere, mai trebuie relevată și o altă față a ei. Marele Stat Major a fost solicitat mereu de toate departamentele și în special de Guvernăminte, ținând seama de greutățile pe care le aveau de a recruta personal în Guvernăminte, să acorde scutiri de mobilizare la un personal foarte tânăr. Tot acest personal devine astăzi disponibil. Față de pericolul prin care trecem și față de greutățile de încadrare cu personal tânăr pe care îl avem și ca să nu se facă lucruri inechitabile, luându-se de acasă oameni bătrâni, cu familii împovărate, cu copii ...

M. Antonescu: Soluția este simplă: vă rog să consultați listele tuturor departamentelor. Toate ministerele sunt obligate să trimită, de asemenea, listele acestea și Statului Major și acolo unde dv., domnule g-ral Mardare, constatați că cineva a beneficiat de mobilizare pe loc, pentru ca apoi să intre în dispersiune sau evacuare, reveniți asupra ordinului și mobilizați, pur și simplu.

G-ral S. Mardare: Propunerea noastră ar fi ca acest lucru să-l facă chiar (*sic!*) ministerele: să mențină pe cei în vârstă în serviciu și să ni-i dea nouă pe cei sub 35 ani.

M. Antonescu: Este de la sine înțeles că se va face așa. Sunt, însă, unele departamente unde nu se poate face. La Ministerul Afacerilor Străine, unde am un personal foarte redus, nu pot să transform un secretar de legatie la pensie într-un secretar de legatie activ, mai ales în împrejurările actuale. De asemenea, la Presă, nu pot inventa ziariști, cari să poată înlocui, la o anumită vârstă, pe cei mai tineri. Sunt anumite funcțiuni tehnice, la care nu se poate aplica această regulă. Acolo, însă, unde este vorba de servicii administrative și chiar la Ministerul de Externe și la Ministerul Propagandei, acolo unde este vorba de funcționari administrativi și nu de personalul tehnic specializat, diplomatic, gazetăresc sau altfel, acolo chiar, în departamentele Externelor și Propagandei, unde este vorba de funcționari administrativi propriu-ziși, desigur că trebuie să se aplice acest criteriu și această regulă: funcționarii în vârstă iau locurile celor tineri, iar cei tineri își fac datoria militară.

G-ral S. Mardare: Este un avantaj și pentru bugetul Statului, care n-are mijloace să țină funcționari în concediu.

M. Antonescu: Pentru ca dv. să puteți controla, vă rog însă să urmăriți și dv. toate listele anterioare date Ministerului Finanțelor în această privință și să vedeți ce funcționari se găsesc în asemenea situații.

Fiecare departament are obligațiunea să trimeată de aici înainte aceste date și Marelui Stat Major, care va controla respectarea principiului folosirii militare a tuturor elementelor funcționărești, care pot fi utilizate ca atare și înlocuirea lor cu elemente tinere sau disponibile din administrație.

Situația funcționarilor cari nu pot fi lăsați în dispersiune sau evacuare

S. Ghiolu: Este aceeași chestiune ca aceea despre care s-a vorbit.

M. Antonescu: Aceeași soluție.

Propuneri referitoare la repartitia funcționarilor:

a. *Comprimarea serviciilor, astfel ca să plece numai cadrele – în special funcționarii bugetari mobilizați pentru lucru – restul urmând să se evacueze în cadrul populației civile;*

b. Pentru funcționarii ce rămân pe loc se propune: funcționarilor bugetari să li se acorde un concediu cu plata salariului; diurniștii să fie avizați pentru încetarea angajamentului, plătindu-li-se salariul pe trei luni;

acordarea de concedii funcționarilor cu copii mici.

Sunt în totul de acord: fiecare departament are libertatea să-și aleagă soluțiile după situația în care se găsește.

S. Ghiolu: Domnule prim-ministru, se pune și o problemă de principiu: aceea a diurniștilor. Cred că ar trebui preavizați, mai ales că cei mai mulți diurniști sunt personal feminin, fete nemăritate.

M. Antonescu: Nu numai pentru nevoile de evacuare și dispersiune, dar față de greutățile financiare ale Statului, revizuirea diurniștilor se impune. Toți diurniștii, cari nu mai sunt necesari pentru serviciile publice, urmează să fie preavizați.

G-ral D. Popescu: Eu i-am preavizat pe 1 aprilie.

M. Antonescu: Desigur. Aceasta este o măsură de ordin general, nu numai în vederea dispersiunii sau a evacuării.

S. Ghiolu: Funcționarele cu copii mici, de 2-3 ani, în caz de evacuare s-ar găsi într-o situație foarte grea cu copiii lor. Să vedem atunci dacă n-ar fi cazul să li se acorde câte un concediu plătit de o lună sau două.

M. Antonescu: În principiu, fiecare departament aplică soluțiile echitabile, pe care le crede potrivite. Fiecare minister ține seama de starea de spirit generală, de nevoia de a nu arunca în stradă oameni în împrejurările actuale, ține seama în același timp că orișice aruncat în stradă devine un candidat pentru asistența socială, astfel că, liberându-ne într-o parte, ne îngreunăm în alta și deci, dacă aruncă o funcționară cu copii pe stradă, în împrejurările actuale, însemnează că o transformă dintr-o dată într-o candidată la nemulțumirea generală, într-un moment când numai mulțumiri nu poate avea lumea, și într-o candidată la asistența publică.

Deci, fiecare domn ministru este rugat să examineze personal toate aceste situații și să vină cu soluții echitabile, adăugând bunăvoință acolo unde este necesar, ca să nu complicăm singuri situația sau să încărcăm conturile asistenței sociale.

S. Ghiolu: Aceasta este situația pentru funcționarele cu copii mici. Le dăm concedii ca să plece?

M. Antonescu: Evident.

G-ral D. Popescu: Măsurile acestea se iau în cadrul fiecărui departament.

M. Antonescu: *Cererea avocaților din barourile județelor evacuate și evacuabile pentru încartiruirea lor la sediile instanțelor judecătorești*

I. Marinescu: Dacă-i împingem pe avocați la țară, n-au ce mânca. În limita posibilităților, ei ar trebui să fie lăsați în orașe.

M. Antonescu: În principiu, sigur că trebuie.

G-ral R. Enescu: În practică va fi foarte greu. Domnul ministru al Justiției arată că nu se poate caza o instanță într-un oraș.

M. Antonescu: Trebuie să ții seama și de necesitățile avocaților, cari altfel devin candidații asistenței publice. Am mai avut problema aceasta în 1940, ca ministru al Justiției, când am avut de rezolvat chestiunea refugiaților din Ardealul de Nord. A trebuit să dăm avocaților fonduri, fiindcă n-aveau cu ce-și întreține existența.

Și atunci, dacă există posibilitatea ca unii dintre ei să muncească într-un fel sau altul în centrele unde sunt cartiruite instanțele judecătorești, cu atât mai bine dacă le putem înlesni astfel mijloace de existență proprie, fără să mai vină în sarcina Statului. Altfel, ne eliberăm dintr-un punct de vedere, acela al cartuirii, dar ne îngreunăm din punct de vedere financiar și nu știu care este până la urmă avantajul.

P. Strihan: Mai sunt și ocoale rurale.

G-ral R. Enescu: În mediul rural sunt mai mari posibilități, dar în mediul urban nu va fi așa.

M. Antonescu: Aș ruga pe domnul ministru de Interne să vadă care sunt aceste posibilități de cartuire.

Organizarea pazei mobilierului și arhivelor judecătorești din regiunile evacuate, prin grija autorităților militare și administrative rămase pe loc

Aici se pune o problemă de ordin general, nu numai pentru arhivele Ministerului de Justiție.

G-ral C. Vasiliu: Asupra acestei chestiuni s-a hotărât, noi ne-am luat această sarcină.

M. Antonescu: Prin urmare, vă rog să luați din timp toate măsurile necesare.

G-ral C. Vasiliu: Am luat toate măsurile necesare pentru instituțiunile care ne-au cerut acest lucru, pentru că vrem să degajăm armata.

M. Antonescu: *Posibilitatea împărțirii salariului între funcționari și familiile respective, evacuate cu anticipație*

I. Marinescu: Eu am pus următoare problemă: ce fac funcționarii ale căror familii se evacuează într-o parte și ei în altă parte, ei trebuind să lase în București casa și mobilierul. Cine le păzește?

G-ral C. Vasiliu: Noi facem paza în București până în ultimul moment, plecăm o dată cu armata de operație.

I. Marinescu: Problema se pune pentru timpul cât mai stăm în București.

G-ral C. Vasiliu: Fiecare funcționar care pleacă e bine să lase pe cineva în imobil, căci noi nu putem să ne luăm obligațiunea de a face paza fiecărei case în parte, pentru că lucrul acesta este foarte greu, aproape imposibil, căci ar trebui să se facă inventare de mobilierul rămas în fiecare casă.

G-ral C. Pantazi: Ce au făcut cei din Botoșani și Cernăuți în ultimul moment, vor face și acei din Capitală.

M. Antonescu: Există, desigur, un aleatoriu în împrejurările acestea, fiecare își va pune problema între a-și salva avutul sau a-și salva viața, desigur că-și vor salva viața, riscând să-și piardă avutul.

Fiecare dintre acei cari pleacă și n-are pe cine lăsa în casă trebuie să ia o serie de măsuri de siguranță, să pună gratii la geamuri, să le înfunde, să ia diferite măsuri de apărare care se iau de obicei în aceste împrejurări, căci nu poate Statul să numească custozi la fiecare casă de evacuat, căci aceasta ar putea să ducă și duce chiar la răspunderea directă a Statului, care poate să ducă la consecințe destul de importante. Nu putem să punem agenții Statului să păzească avutul particular al refugiaților, acest lucru nu s-a făcut prin asemenea împrejurări în nici o țară.

G-ral C. Pantazi: Până la urmă nici custozii nu vor rămâne, și ei vor vroi să plece.

G-ral C. Vasiliu: Peste câteva zile se va dubla paza în București, întrucât Poliția din Chișinău și Cernăuți va veni aici.

I. Marinescu: Iată care sunt inconvenientele care se nasc prin organizarea convoaielor C.F.R. pentru mai multe autorități care au aceeași direcție, însă localități deosebite de destinație: din această cauză se găsesc la un moment dat fără bilete pentru o anumită distanță, întrucât garnitura respectivă i-a dus la locul de destinație al altei autorități. Ce facem noi: le scoatem bilete noi? Ce facem cu ei?

M. Antonescu: Eu cred că adaptarea la realități este o condiție esențială pentru ca operațiunea să reușească. Deci, va rămâne ca dv., împreună cu Statul Major, ținând seamă de situațiunea comunicată de Ministerul de Interne, să luați măsuri de comun acord, măsuri care să adapteze la realități.

Situația cartiruirii Ministerului Justiției la Lugoj și evacuarea Înaltei Curți de Casație la Aiud

Acestea sunt două probleme pe care le pune domnul ministru de Justiție. Eu vreau, domnule ministru Marinescu, ca această chestiune să o discutăm cu ocazia unei conferințe restrânse, pentru că, în principiu, Înalta Curte de Casație trebuie să fie acolo unde va fi și Guvernul. Înalta Curte de Casație este organismul cel mai înalt din justiția țării, din puterea judecătorească a țării. Prin urmare, acolo unde va fi Guvernul, în vecinătatea lui, în acea regiune să fie și Curtea de Casație.

Pentru Curtea de Casație s-a destinat ca loc de evacuare Curtea de Argeș. Mergând la fața locului un delegat al acestei înalte instanțe a constatat că la Curtea de Argeș sunt deja foarte multe servicii instalate și nu poate să aibă loc pentru circa 60-70 locuri în oraș și ar trebui să se ducă în comunele din jurul Curții de Argeș. Cred că lucrul acesta este foarte greu, de a recomanda Înaltei Curți de Casație, unde sunt cei mai înalți judecători ai țării, să se ducă să stea prin sate.

Cred că este bine ca Înaltei Curți de Casație să i se rezerve un loc în aceeași regiune în care se va afla și Guvernul țării, aceasta și cu tradiția vechiului drept românesc și după constituțiile noastre, care, deși au fost suspendate, ele totuși rămân ca o indicație de drept pozitiv, prin care Curtea de Casație a fost totdeauna considerată ca un auxiliar al Guvernului chiar în împrejurări foarte grave.

De aceea, cred că Înaltei Curți de Casație trebuie să i se rezerve un loc în regiunea în care se va găsi Guvernul.

De aceea, îl rog pe domnul g-ral Mardare și domnul g-ral Ramiro Enescu să examineze problema și într-o conferință s-o discutăm împreună cu domnul ministru Marinescu pentru a stabili localitatea unde trebuie să se evacueze Înalta Curte de Casație.

G-ral R. Enescu: Toate departamentele vin și se plâng, după cum este și cazul Înaltei Curți de Casație, de modul cum s-a făcut repartizarea, aceasta, numai datorită unor informații culese de câte un delegat al lor, fără să se ducă la Ministerul de Interne și să se informeze, pentru că Ministerul de Interne este acel care aplică pe teren toate aceste măsuri.

Delegatul Înaltei Curți de Casație trebuia să se ducă să ia contact cu prefectul de Argeș, cu care să examineze situația, care are dispozițiuni de modul de repartizare a instituțiilor în acel județ.

Același lucru se petrece și cu alte instituțiuni de Stat și ar fi foarte bine ca să stabilim o normă generală, fiecare departament și instituție de Stat să se adreseze Ministerului de Interne care are în atribuțiile sale aplicarea măsurilor de evacuare.

G-ral D. Popescu: În ceea ce privește evacuarea Înaltei Curți de Casație, cred că nu putem să hotărâm nici noi, adică Ministerul de Interne, nici Statul Major, ci numai Guvernul.

M. Antonescu: Domnul g-ral Popescu pune o problemă de principiu.

Curtea de Casație nu s-a plâns, însă a găsit, trimițând un magistrat acolo, că sunt deja în Curtea de Argeș instalate mai multe servicii și tot în această localitate sunt destinate o sumă de alte autorități, astfel că, examinând ceea ce mai rămâne pentru Curtea de Argeș, a găsit că nu mai sunt locuri suficiente și că ar trebui să se instaleze în comunele rurale. Deci, Înalta Curte de Casație nu se poate evacua în Curtea de Argeș conform programului stabilit.

În afară de aceasta, primul președinte al Înaltei Curți de Casație, pe lângă faptul că are raporturi normale cu Ministerul de Justiție, direct, dar are și cu mine, direct, și este de datoria mea să le întrețin.

Primul președinte al Înaltei Curți de Casație nu s-a plâns de acest lucru, ci a venit numai să semnaleze situațiunea constatată după ce a semnalat-o domnului ministru de Justiție și domnului ministru de Interne.

Domnul ministru de Justiție, la fel cu domnul ministru de Interne, g-ral Popescu, a considerat că aceasta este o problemă pe care trebuie s-o rezolve Guvernul.

Domnul prim-președinte al Înaltei Curți de Casație a venit la mine ca să mă întrebe dacă, față de noua situațiune, mai rămâne ca Înalta Curte de Casație să se evacueze la Curtea de Argeș și că dacă n-ar fi cazul ca să se găsească un alt loc, mai ales că în Curtea de Argeș, din cauza mai multor servicii evacuate acolo, s-au ivit mai multe dificultăți.

La această cerere am răspuns că voi examina împreună cu domnul ministru de Interne și cu Marele Stat Major această chestiune, ținând seama de dorința pe care mi-a exprimat-o domnul ministru Marinescu, ca Înalta Curte de Casație să urmeze Guvernul în regiunea în care merge Guvernul, unde va trebui să se găsească posibilitățile de evacuare pentru această înaltă instanță.

Iată cum se pune problema.

G-ral D. Popescu: V-aș ruga, domnule prim-ministru, să completez ceva cu referire la ceea ce a spus domnul g-ral Ramiro Enescu.

Marele Stat Major a hotărât fișe de evacuare, pe baza cărora se va face evacuarea autorităților. Prin adrese trimise prefecturilor de județ se caută să nu se respecte locurile așa cum au fost fixate și chiar o parte din funcționarii cari au fost cazați în anumite locuri caută să le schimbe. Din această cauză a decurs o serie întreagă de incidente, unele mai regretabile decât altele. S-au dus funcționari de la diferite departamente cari n-au ținut seamă de hotărârile Consiliului de Miniștri și mulți au spus că nu vor să stea câte doi într-o cameră, că vor camere confortabile.

Unele delegații de ale ministerelor au mers în diferite localități și, fără să ia contact cu prefectii de județ, cu șeful Poliției locale, și-au făcut cartiruirea singuri, după criterii proprii, amenințând lumea și în felul acesta indisponând-o.

Rog pe colegii mei din Guvern să fie așa de buni și să dea dispozițiuni reprezentanților pe cari îi trimit în diferite localități să evite a avea incidente cu autoritățile locale și cazarea s-o facă după măsurile ce s-au luat de către noi, luând contact cu prefectul de județ și cu autoritățile locale. Astăzi nu mai poate fi vorba, în asemenea împrejurări, de a urmări confortul, iar noi, în Consiliul de Miniștri, am hotărât să stea câte două persoane într-o cameră.

În altă ordine de idei, domnule președinte, s-a cerut rechiziționarea unor vile pentru reprezentantul unui Stat străin. Peste trei zile am primit o altă intervenție să mai dau încă o vilă. Țin să menționez că se dăduse deja o vilă. Atunci am întrebat: „De ce două vile pentru d-sa?” Mi s-a spus că domnul Mihai Antonescu a dat dispozițiuni să i se dea oricâte vile ar cere.

M. Antonescu: N-am dat o astfel de dispozițiune, pentru că n-ar avea nici <un> sens.

Cine v-a comunicat acest lucru?

G-ral D. Popescu: Un funcționar de la dv.

M. Antonescu: O astfel de dispozițiune ar fi putut fi concepută de un funcționar oarecare, dar în nici un caz de mine.

A fost vorba și am dat chiar domnului ministru al Suediei o vilă pentru d-sa și o vilă pentru legație. Acest lucru, însă, nu mi se pare excesiv ca o legație, care are secretar de legație, atașați comerciali și atașați militari și alți auxiliari, să dispună de o vilă și ministrul cu familia lui să dispună de o vilă. Aceasta mi s-a cerut, da, și am aprobat.

Mi s-a cerut apoi o vilă pe care s-o ocupe domnul ambasador al Turciei. Domnul ambasador al Turciei avusese o vilă, însă o considera pe aceasta ca fiind supusă bombardamentului aerian. Domnul ministru al Turciei mi-a vorbit de necesitatea de a asigura un loc cât mai aproape de Guvern. I-am spus că într-adevăr doresc ca vila d-sale să fie cât mai aproape de locul unde se va găsi Guvernul.

În afară de aceste două cazuri, am făgăduit să mă ocup și să găsesc o vilă pentru domnul ministru al Spaniei, dar cred că această problemă va cădea că mi se pare că domnul ministru al Spaniei va pleca.

În afară de aceste cazuri, am mai fost solicitat de Nunțiul Apostolic pentru a-i aproba la Timișul de Jos să ocupe, împreună cu serviciile sale, câteva camere, la călugărițele din vecinătate. Nici o altă măsură n-am luat în afară de acestea.

G-ral D. Popescu: Cazul la care m-am referit eu este cu privire la domnul ambasador al Turciei. Domnului ambasador al Turciei i se rezervase vila domnului avocat Asnavorian și a împlinit dispozițiuni să-i mai dau încă o vilă.

M. Antonescu: Te rog să-mi spui cine ți-a comunicat acest lucru din partea mea.

G-ral D. Popescu: Domnul Rădulescu-Mehedinți mi-a comunicat că dv. ați dat dispozițiunea să se dea domnului ambasador al Turciei un număr cât mai mare de vile.

M. Antonescu: Probabil că domnul Rădulescu-Mehedinți nu era în curent cu situația. Situația a fost aceasta: domnul ambasador al Turciei a venit la mine și mi-a spus că vila domnului avocat Asnavorian este expusă bombardamentului aerian și că ar fi mult mai bine dacă i s-ar da o vilă în apropiere de Guvern. A venit la mine pentru

acest lucru un atașat militar și m-a întrebat dacă Statul Major l-a introdus pe domnul ambasador al Turciei în programul de Apărare Pasivă, și să nu fie folosit ca o măsură de siguranță contra unor eventuale bombardamente aeriene. Față de această întrebare, am răspuns domnului ambasador că ne este mult prea drag, pentru ca să-l considerăm, într-o asemenea împrejurare, ca un mijloc de apărare antiaeriană și i-am făgăduit că îi voi găsi o altă vilă la un loc mult mai ferit și în apropiere de Guvernul țării.

Am rugat Statul Major ca să găsească pentru domnul ambasador al Turciei o vilă în condițiuni mult mai bune. Datorită faptului că funcționarul de la Ministerul de Externe care se ocupa cu această problemă era bolnav și, negăsindu-se o altă vilă pentru moment, domnul ambasador al Turciei a cerut să i se lase cel puțin vila care-i fusese dată inițial, adică <a> domnului avocat Asnavorian.

Când a venit la mine, mi-a spus că a rămas la aceeași vilă, dar eu i-am atras atențiunea că în programul Apărării Pasive românești d-sa va avea o vilă.

Prin urmare, nu este vorba de două vile și în momentul când domnului ambasador al Turciei i s-ar fi dat o altă vilă, d-sa ar fi renunțat la vila domnului avocat Asnavorian.

Îmi pare rău că s-a găsit un funcționar care să spună că eu am dat astfel de dispozițiuni: să se dea oricâte vile ar cere, pentru că acest lucru este lipsit de sens.

M. Vulcănescu: Și noi avem dificultăți în legătură cu evacuarea și mai ales la Hunedoara.

I. Marinescu: Eu mai am încă o chestiune de ridicat, care, de altfel, este trecută și în ordinea de zi: „Posibilitatea împărțirii salariului între funcționari și familiile respective, evacuate cu anticipație”. Funcționarii își evacuează, își trimit familiile într-o parte. Cred că ar fi bine ca să se poată destina de fiecare funcționar o parte din salariul său familiei, așa după cum se face și în Armată. S-ar putea hotărî ca familiile să primească, după dispoziția fiecărui funcționar, o cotă-parte din leafă, în cazul când aceste familii se duc în altă localitate decât unde se duce funcționarul respectiv.

M. Vulcănescu: Fiecare poate să trimeată cu mandat poștal.

I. Marinescu: Mandatul ajunge sau n-ajunge. Familiei trebuie să i se asigure existența. Să facem așa cum se face pentru militari.

M. Antonescu: Acest lucru se poate organiza de Serviciul Contabilității.

M. Vulcănescu: Nu se poate ajunge la o formulă unitară, la Armată sunt alocațiile fixe.

I. Marinescu: Fiecare are dreptul să rezerve pentru familia sa atât cât crede de cuviință, iar restul să-l primească funcționarul. Instituțiile de Stat organizează însă siguranța plății acestor salarii astfel împărțite.

M. Antonescu: Fiecare departament în locurile de evacuare va avea, desigur, și un serviciu de Contabilitate și Casierie, care vor plăti lefurile funcționarilor din regiunile evacuate. E foarte normal ca aceste organe să facă aceste plăți pentru familiile funcționarilor cari se vor găsi evacuate în acele regiuni. Eu nu văd nici un inconvenient; dacă mi s-ar fi prezentat mie problema, o hotărâam eu fără să mai întreb.

M. Vulcănescu: Vom căuta o soluție.

M. Antonescu: Soluția este găsită, este aceasta pe care am dat-o eu.

Domnul ministru g-ral Jienescu mi-a sesizat, în scris, cu privire la adăposturile contra bombardamentelor aeriene. D-sa, în concluzie, arată că datorită faptului că

construirea (*sic!*) adăposturile va mai dura două, două luni jumătate, propune ca personalul departamentelor, pentru a fi sustras riscurilor unui bombardament aerian și pentru a se evita astfel paralizarea vieții de Stat, să fie imediat dispersat, cel puțin până la terminarea lucrărilor.

Desigur, voi discuta cu domnul Mareșal această problemă, dar, datorită plecării la Marele Cartier General al Führerului și altor chestiuni urgente la ordinea zilei, n-am putut discuta. Cred însă că voi putea să examinez această problemă împreună cu d-sa în cel mult o zi, două, atât cu privire la măsurile de evacuare, cât și cu privire la măsurile de dispersiune, pe departamente. Însă, eu vă rog ca dv. să procedați de pe acum și în mod stăruitor la măsurile de evacuare și nu la acele de dispersiune.

G-ral C. Pantazi: Dispersiunea nu poate stânjeni viitoarea evacuare. Trebuie să contăm că un minimum de zile mai suntem aici.

M. Antonescu: Să nu confundăm: am stabilit că nu se face dispersiunea și că mergem la evacuare. Aceste măsuri trebuiesc luate și executate imediat. Aici vor rămâne numai nuclee care nu vor pleca decât în ultimul moment. Acestea sunt nucleele centrale, care vor asigura funcționarea Statului și vor avea răspunderea conducerii până când vor pleca.

Deci, pentru acei cari rămân în București se pune problema unor măsuri pentru a fi sustrași bombardamentelor aeriene, pentru a nu risca să paralizăm activitatea și continuitatea Statului. Numai de aceste nuclee este vorba, dv. trebuie să treceți la operațiunile de evacuare. Prin urmare, nici o revenire asupra acestui principiu: maximum de atențiune și de identitate în acțiunea de evacuare.

G-ral Șt. Stoica: Domnule prim-ministru, îmi permiteți să vă aduc la cunoștință unele inconveniente pe care le-am întâlnit cu ocazia repartizării serviciilor Ministerului Înzestrării Armatei în zona de evacuare. Cu această ocazie m-am lovit de două chestiuni: organele Ministerului de Interne pe care le-am găsit în acele zone n-au înțeles că trebuie să păstreze o ordine de preferință, că trebuie, în primul rând, să se instaleze departamentele și funcționarii <lor>¹¹ și după aceea să se dea posibilitate de cazare evacuaților de la Bălți, a muncitorilor, a preoților din Nordul Basarabiei și a Moldovei. A trebuit să am discuții foarte ample pentru ca să arăt că trebuie, în primul rând, să fie cazate departamentele și pe urmă restul populației, care poate să fie împinsă spre sate. Cum n-au înțeles în regiunea în care am fost, probabil că nu înțeleg și cele din alte regiuni, că trebuie să dea întâietate departamentelor. Cred că este bine ca domnii prefecți să fie avizați să știe că administrațiile publice au prioritate și să nu ne mai găsim în situațiunile create la Curtea de Argeș, unde Înalta Curte de Casație a găsit posibilități de cazare și a fost trimisă în comunele rurale, iar în Curtea de Argeș să fie populație civilă, care poate sta la țară.

În afară de aceasta, am întâlnit o serie de persoane, pe care le-am întâlnit și la Sinaia, închiriind vile. Am găsit, de pildă, un domn care a închiriat 15 camere într-o singură vilă.

G-ral C. Vasiliu: Este nul contractul.

G-ral Șt. Stoica: Am găsit un alt domn, la Caransebeș, pe care l-am întâlnit și la Sinaia, care a închiriat un număr însemnat de camere. Este vorba de directorul de la Vagoane-Lits, care venise cu un număr de vagoane atașate la un tren.

---

¹¹ În text este: *săi*.

M. Vulcănescu: Același lucru s-a întâmplat și Ministerului de Finanțe.

La Deva s-a repartizat Institutul Central de Statistică. În Deva sunt 1600 de camere și s-a dat autorizație de instalare pentru circa 5000 persoane, ceea ce înseamnă că nu există o unitate în măsurile luate de către departamente și, pe de o altă parte, sunt două organe care dau dispozițiuni de rechiziționare a camerelor: organele Ministerului de Interne și organele Armatei. Unele din imobilele care au fost destinate funcționării serviciilor Ministerului de Finanțe, cum e, de pildă, Datoria Publică și Casa Generală de Pensii, la Hunedoara, au fost găsite ocupate de alte servicii.

Trebuie puse de acord aceste organe care rechiziționează camerele pentru a nu se mai ajunge să se dea autorizații de evacuare într-o localitate de o capacitate dublă decât aceea pe care o poate primi.

M. Antonescu: La această chestiune răspund instrucțiunile Marelui Stat Major, care spun: „...¹²

Prin urmare, instrucțiunile Marelui Stat Major sunt categorice în această privință, rămâne să se semnaleze de la caz la caz ceea ce arătați dv.

Trebuie să facem și anumite constatări pe teren pentru a vedea cum s-au aplicat aceste instrucțiuni. Trebuie să formăm o comisiune care să se deplaseze pe teren și să vadă cum s-au aplicat măsurile luate de noi și dacă au fost respectate întocmai instrucțiunile Marelui Stat Major, pentru ca luna viitoare să avem informații precise. Comisia va fi formată dintr-un delegat al Marelui Stat Major, doi inspectori administrativi dintre cei mai buni, împreună cu doi domni secretari generali, desemnați de mine. Acesta este cel mai bun mijloc de informare precisă.

P. Strihan: Măine avem o conferință cu prefecții.

M. Antonescu: Este bine ca dv. să dați instrucțiuni domnilor prefecți pentru a se evita aceste suprapuneri de atribuții și a nu se ajunge a se caza mai multe autorități în același loc și în același imobil.

M. Vulcănescu: Ar fi bine ca la conferința de mâine a domnilor prefecți să asiste și domnii secretari generali ai departamentelor, cari au dificultăți prin evacuarea și cazarea departamentelor respective.

M. Antonescu: Este bine ca la această conferință să fie invitați și domnii secretari generali de departamente pentru ca să semnaleze neajunsurile constatate și să dea indicații practice de coordonare locală.

În afară de aceasta, cred că este bine ca doi domni secretari generali să meargă într-o asemenea cercetare locală în trei județe diferite din zonele de evacuare.

Pe de altă parte, în afară de măsurile administrative, trebuie să avem informații precise asupra realității și transporturilor.

Iată, de pildă, în Consiliul anterior, noi am fost alarmați de situația refugiaților și de constatările făcute la Gara de Nord. Marele Stat Major mi-a trimis apoi o lungă notă, în care arată situația și măsurile care au fost luate. Totuși astăzi, în Moldova, se semnalează, și chiar doamna Mareșal Antonescu m-a rugat să luăm astăzi măsuri prin Prefecturi și prin Crucea Roșie; și vă rog să vă notați dv., se pare că în nici o stație din Moldova nu există nici o posibilitate de asistență; în nici o stație din Moldova nu se dă nici ceai, nici pâine, nici nimic refugiaților. Deci, trebuie luate imediat măsuri pentru asistența refugiaților în gările din Moldova.

---

¹² Lipsă în text.

L. Scridon: În privința aceasta am avut conferințe, la care au luat parte reprezentanții Patronajului, ai Crucii Roșii și ai Comisariatului. Am hotărât, în primul rând, toate măsurile care trebuiesc luate mai întâi în gări. Am trimis bani și s-a și făcut o repartizare a lor. Acolo unde Consiliul de Patronaj dispune de o organizație, aceste măsuri de asistență funcționează în toate gările. Aceasta s-a făcut vineri.

M. Antonescu: Și totuși, astăzi, doamna Mareșal Antonescu mi-a spus că are informații că un asemenea serviciu de asistență nu funcționează.

G-ral C. Pantazi: Sunt și cantine militare.

G-ral P. Cameniță: Încă de acum patru săptămâni s-a hotărât ca în cantinele noastre să se dea asistență și refugiaților.

M. Antonescu: Rog pe domnul Buradescu ca până poimăine să întrebe și să-mi arate unde s-au organizat și unde nu s-au organizat asemenea măsuri de asistență.

G-ral D. Popescu: Vă dau eu toate datele mâine dimineață.

M. Antonescu: Văd că se spune că toate măsurile s-au luat în ultimele două zile.

G-ral C. Pantazi: Mi s-a cerut să dau fonduri speciale pentru refugiați. Cantinele sunt organizate de Crucea Roșie și noi le dăm toate alimentele.

M. Antonescu: Atunci rog pe domnul ministru g-ral Popescu ca mâine, la Conferința cu prefecții, pentru cei din Moldova, să facă o cercetare amănunțită a situației, pentru fiecare județ în parte și, în genere, să dea dispoziții prefecților ca, împreună cu Consiliul de Patronaj, organele Comisariatului Refugiaților și toate organele de asistență locală – iar pentru Moldova, cu Crucea Roșie, care conlucrează în primul rând –, să coopereze pentru această operă de asistență.

L. Scridon: Am fost astăzi la Ministerul de Interne și am căzut de acord ca mâine după-masă la ora 6, cu toți prefecții, împreună cu domnul doctor Radu, secretarul general al Consiliului de Patronaj, să avizăm asupra măsurilor ce trebuiesc luate și în ceea ce privește fondurile care trebuiesc trimise pentru organizarea acestei opere de asistență.

Țin, însă, să vă aduc la cunoștință că, după informațiile pe care le-am primit, sunt gări în care, în urma măsurilor luate, asistența funcționează foarte bine.

M. Antonescu: Nu doresc decât aceasta. Doamna Mareșal Antonescu mi-a semnalat astăzi, la ora 5, că foarte multe stații ar fi în situația aceasta.

L. Scridon: Am intrat în legătură cu Căile Ferate, ca să se pună la dispoziție localuri unde să funcționeze cantinele.

M. Antonescu: În regiunile de evacuare trebuiesc luate măsuri de cazare, prin prefecturi. Prin cazare, toate regiunile din Transilvania, fie ungurești, fie românești, capătă un alt aspect: noi rechiziționăm absolut toate imobilele; toate sunt destinate cazării celor cari sunt evacuați în aceste regiuni. Domnul ministru de Interne are deja dispoziții date în această privință. Nu rămâne decât să atragem atenția prefecților să vegheze la realizarea lor practică.

G-ral D. Popescu: Domnul Mareșal Antonescu, în conferința de dimineață, a hotărât ca membrii Guvernului să meargă în Moldova și să vadă în ce condiții se face evacuarea.

M. Antonescu: Mi-a spus. Ținând, însă, seama de situația de astăzi, a plecat numai domnul ministru Atta Constantinescu și a rămas să stabilim noi. Eu am propus domnului Mareșal să instituim o comisie din domnii secretari generali. Fiecare departament are în acest moment o infinitate de probleme de rezolvat. Dv., domnule ministru de Interne, aveți prefecții adunați la București; domnul g-ral Pantazi are întreaga problemă a mobilizării, ...

G-ral C. Pantazi: Am trimis controlori în toate orașele.

M. Antonescu: ... domnul ministru Marinescu de asemenea trebuie să dirijeze și să adapteze un întreg program, domnul <subsecretar de Stat> al Școalelor are de asemenea problema să vadă în ce măsură ordinele anterioare pot fi executate astăzi; prin urmare, toate departamentele în acest moment sunt obligate să vegheze, prin titularii lor, față de noua situație creată, care impune fiecărui minister probleme noi. Ministerul Finanțelor avea un buget, care trebuia să apară la 1 aprilie. Tot bugetul este răsturnat de realități, iar Ministerul Finanțelor trebuie să vegheze la așezarea Statului pe aceste baze. Domnul ministru Tomescu trebuie să participe mâine la conferința de la Statul Major. Deci, să nu ne facem iluzia că cineva ar putea să plece.

De aceea, doi domni secretari generali, întovărășiți de specialiști, desemnați fie de Ministerul de Interne, fie de Marele Stat Major și de Ministerul Înzeestrării Armatei sau de Ministerul Economiei Naționale, vor merge pe teren, ca să constate dacă, în afară de măsurile luate, ce alte norme noi de coordonare și îndrumare mai pot fi adăugate. Cine se duce din domnii secretari generali?

G-ral P. Cameniță: Nu știu dacă domnul ministru g-ral Pantazi mă trimite. Aș putea să mă duc la Dolj, unde mă interesează.

M. Antonescu: Treceți și la Dolj și apoi mergeți mai departe.

G-ral P. Cameniță: Aș vrea să văd dacă măsurile semnalate de domnul secretar general Stoica sunt executate.

G-ral C. Pantazi: Nu vă deleg, domnule g-ral Cameniță.

În Moldova am trimis în toate garnizoanele ofițeri de ai noștri; sunt trimiși și de la mine și de la Marele Stat Major. Știm tot ce se mișcă și ce se întâmplă peste tot.

M. Antonescu: Pe mine mă interesează, de exemplu, zona de evacuare de la Râmnicu-Vâlcea.

P. Strihan: Vă spun eu ce se întâmplă. Au venit numeroase elemente evacuate și n-au putut fi scurse în județ. De aceea, au rămas câteva sute de refugiați în gări și în oraș. S-au luat astăzi măsuri să meargă la destinație.

Încolo, în majoritatea orașelor, elementele care au venit au fost primite potrivit instrucțiunilor. Fără să afixez un optimism prea larg, însă cu realismul de totdeauna vă afirm că lucrurile merg mult mai bine în zonele de primire decât în zonele de evacuare.

M. Antonescu: E și normal: unii se evacuează în panică și alții sunt primiți și cartiruiți la rece.

În Moldova dv. ați trimis oameni să cerceteze. Acolo cred că nu e bine să meargă decât organe militare. Deci, nu sunt de părere să mai trimitem pe nimeni.

L. Scridon: Din partea Comisariatului, pleacă în Moldova două mașini.

G-ral C. Vasiliu: În zonele de primire, toți cei sosiți sunt orașeni, cari cu mare greutate se deplasează la țară. N-a plecat țărâtimea din Basarabia și Bucovina, ci au

plecat mai mult orășeni, cari caută să se fixeze și să se oprească la orașe. Așa cum a spus domnul ministru g-ral Popescu, ei trebuie împinși în mediul rural, nu tolerați la orașe.

M. Antonescu: Această situație o veți examina în conferința cu prefectii. Ceea ce vă rog este să luați interrogatoriul fiecărui prefect asupra situațiilor constatate în regiunile stabilite, să luați măsuri locale, iar comisia să meargă acolo unde sunt semnalate cele mai mari greutăți până astăzi.

Cine merge din domnii secretari generali? Dacă nu se înscrie nimeni, voi desemna eu din oficiu pe cei cari urmează să plece.

A. Gociman: Sunt ocupați toți.

M. Antonescu: Toată lumea este ocupată, însă trebuie să meargă cineva în două-trei locuri. Ca să mergem numai pe abstracțiuni, în nici un caz nu se poate.

G-ral Șt. Stoica: Eu n-am putut constata realitatea decât ducându-mă la fața locului cu chestiunile mele concrete. Am avut fișa Marelui Stat Major, am luat contact cu personalul meu de cartuire, am constatat dificultățile întâmpinate, am luat contact cu prefectii de Lugoj și Caransebeș, cari mi-au spus cum interpretează ordinele și am văzut și cum sunt aplicate dispozițiunile Marelui Stat Major.

Dacă m-aș fi dus în altă parte, poate n-aș fi observat nimic, dar fiindcă mă interesau problemele departamentului și aveam acte, am putut să constat dificultățile la fața locului. Nu cred că se poate ceva altfel decât ducându-se fiecare domn secretar general în regiunea care interesează departamentul respectiv. Să se ducă fiecare și să vadă unde se instalează departamentul lui.

M. Antonescu: După ce voi examina situația semnalată de prefecti, voi stabili din cine se va compune comisia.

M. Vulcănescu: Și chestiunea aceasta a două autorități, care fac rechiziții în aceeași localitate, să se soluționeze. Armata dă unele ordine și Ministerul de Interne dă alte ordine, cum s-a constatat la Hunedoara.

G-ral C. Pantazi: Se tranșează.

G-ral D. Popescu: Și la Craiova.

M. Antonescu: Domnilor, iată o chestiune concretă, să n-o evităm. Prin urmare, sunt încă probleme în care există dezacorduri.

M. Vulcănescu: Un caz precis: imobilul „Strauss” din Hunedoara, Casa Pensiilor, Datoria Publică, Divizionul IV Artilerie.

G-ral R. Enescu: Să vedem dacă s-a găsit acolo pe fișe, Divizionul IV Artilerie.

G-ral D. Craiu: Situația se prezintă așa: până în ziua de 21 martie, noi n-am fost definitivăți asupra modului de cartuire, pe care Statul Major îl fixează; până la acea dată, toate departamentele, după dispozițiuni individuale și pe baza ordinelor de la Marele Stat Major, au procedat la cartuirii de tot felul în toate localitățile. Aceste cartuirii făcute acolo nu se mai potrivesc în mare parte cu situația de astăzi.

Și atunci, trebuie să procedăm la o nouă regroupare, la o nouă împărțire de sectoare și la o verificare, în raport cu posibilitățile de cazare, pe care Statul Major înainte nu le cunoștea, când noi am dat această posibilitate. Atunci, s-au refăcut fișele, care acum sunt depășite, prin ordinele care s-au primit. A trebuit să trecem la această

regrupare, așa încât prefectii n-au ajuns toți în posesia fișelor definitive decât la 24 martie. Deci, în patru zile, ei nu puteau să treacă la execuție.

Nici un departament nu mai cedează acum, față de cartiruirile făcute; nu mai admite o regroupare. Deci, este o imposibilitate de executare a deciziei care – ca și Jurnalul Consiliului de Miniștri – spune în ultimul articol că toate cartiruirile se revăd și se pun de acord cu decizia. Prin urmare, se va executa această operațiune, pe care domnul secretar general Ștefan Stoica a făcut-o pentru departamentul d-sale. Dar să vedem: celelalte departamente admit să iasă toate la țară? Toate au să zică: „Și eu vreau să lucrez la oraș”. Totuși, cu ordinele departamentelor și cu concursul autorităților locale se vor putea face asemenea aranjamente.

Ministerul de Război se găsește în această situațiune. S-a făcut încartiruirea Ministerului de Război, după un ordin anterior, la Craiova. Ministerul de Război a cerut, pur și simplu, 7000 camere, iar Craiova are un disponibil total de camere de 5.300. A venit de la Statul Major ordin pentru o mulțime de instituțiuni, pentru cazarea lor în același loc. Noi am hotărât atunci să se facă o reducere, să se dea într-o anumită proporție pentru a se putea satisface toate departamentele. A venit domnul g-ral Cameniță și a pus sentinele și n-a putut să se mai apropie nimeni.

G-ral P. Cameniță: Noi ne ducem acolo pentru ca să funcționăm. În Craiova sunt cazați o mulțime de moldoveni refugiați, cari pot să stea și la țară, din Lăpușna, din Dorohoi, din Iași, din Neamț. Noi nu ne putem împrăștia serviciile prin comune.

M. Vulcănescu: Aceeași situație este și la Deva. S-au dat autorizații pentru 5000 persoane și acolo nu pot fi cazate decât 1600.

G-ral C. Pantazi: Eu vreau să stau la țară. Craiova va fi pisată grozav de bombardamente aeriene în cazul când se va afla că Ministerul de Război este acolo.

S. Mănuilă: Aceste dificultăți în repartizarea instituțiilor evacuate se datoresc faptului că sunt mai multe recensăminte care au date diferite și nu se știe astăzi capacitatea precisă de cazare a diferitelor localități. Au fost mai multe recensăminte, unele făcute de autoritățile civile, altele făcute de autoritățile militare și unii iau în considerare anumite date, iar alții iau în considerare alte date.

G-ral D. Craiu: Din această cauză Ministerul de Interne a hotărât să mărească cu încă 20% aceste cifre, bănuindu-se că au fost ascunse unele posibilități de cazare.

M. Antonescu: Rog pe domnul ministru de Interne ca să dea instrucțiuni prefectilor în sensul ca toată populația evacuată din Basarabia, Bucovina și Moldova să fie împinsă în județe și nu în centrele urbane.

Cei ce nu se vor supune acestor măsuri vor fi scoși din județ și trecuți cu forța din centrul destinat, rămânând în afară de orice cazare. Prin urmare, măsura de constrângere este: toți acei cari nu se supun acestor măsuri nu vor mai beneficia de dreptul de cazare pe care îl au. Aceasta este prima măsură.

A doua măsură: în fiecare județ trebuie să se instituie un organ de coordonare, care să înceapă să funcționeze imediat, între prefect, comandantul garnizoanei locale, toate organele care colaborează la executarea programului de evacuare, organul Mosiu, acolo unde există, iar acolo unde nu există, delegatul Marelui Stat Major, investit cu executarea locală a programului.

Organele Consiliului de Patronaj și ale Comisariatului Refugiaților, care se întrunesc în fiecare săptămână de două, trei ori, vor stabili realitatea și coordonarea

măsurilor teoretice cu cele practice și vor informa Ministerul de Interne asupra necesităților constatate, ținând seamă de planul stabilit inițial și modificat ulterior de cartuire și de disponibilitățile de cartuire stabilite de Marele Stat Major sau de Ministerul de Interne.

Fiecare departament informează Ministerul de Interne, la capătul fiecărei săptămâni, asupra neajunsurilor constatate. De asemenea, fiecare prefect informează Ministerul de Interne, la sfârșitul fiecărui săptămâni, de dezacordurile dintre diferite departamente cu privire la atribuirea locală a unor imobile, atunci când în conferințele locale nu s-ar fi izbutit să se ajungă la un acord.

Dacă, cu alte cuvinte, pe teren, Ministerul de Finanțe mergând, să spunem, la Deva, constată că locurile sunt toate ocupate și că s-au dat autorizații de 5000 persoane în loc de 1600, sau Ministerul de Război mergând la Craiova constată că majoritatea camerelor sunt ocupate, că din cele 7000 camere de care are nevoie n-a putut să obțină nici măcar 1000 și dacă constată că există o serie de alte imobile, care au primit altă destinație și dacă nu s-a ajuns la rezolvarea problemei de organele locale, situația se va semna domnului ministru de Interne, care, în conferințele noastre de luni, va ridica toate aceste probleme, pentru ca împreună să hotărâm care este măsura cea mai bună de luat.

Nu există o altă posibilitate practică pentru ca să avem evidența acestor operațiuni și adaptarea la situație decât numai prin informațiuni. Trebuie să trimitem chiar în primele zile ale acestei săptămâni o comisiune care să meargă la fața locului și să constate diferitele probleme, care se vor naște în momentul când se va executa evacuarea, și când toți acei cari merg își vor ocupa locurile destinate. Nu se poate ca să se suprapună unele măsuri peste alte măsuri, peste o destinație dată unui imobil să se suprapună alta și în momentul când va trebui să trecem la executare în mod efectiv să avem dificultăți. Alte mijloace de investigație n-avem. Acest organ de investigație trebuie să funcționeze de pe acum.

În aceste conferințe, pe care le avem noi luna, trebuie să fim informați de toate aceste situațiuni.

Prefecții sunt răspunzători de toate întârzierile care se produc în executarea măsurilor pe care le luăm, după cum sunt răspunzători și de faptul că atunci când se ivesc dificultăți nu le semnalează imediat domnului ministru de Interne pentru ca noi să putem lua măsuri de adaptare și îndreptare.

În același timp, prefecții ne vor informa la sfârșitul fiecărei săptămâni de măsurile de ordin general în legătură cu transporturile, de situația din gări, de aprovizionarea cu alimente a celor cari vin în gări, precum și măsurile de ordin general care creează dificultăți locale. Acesta este singurul mijloc pentru ca să avem informații. Dar, dv. veți crea la Ministerul de Interne, domnule g-ral Craiu, un birou în care să se înregistreze în fiecare săptămână tot ceea ce nu s-a putut rezolva pentru ca la conferințele acestea ale noastre să le discutăm și să luăm măsuri, pentru că de acum înainte vor veni neajunsurile, de acum înainte aceste neajunsuri va trebui să le adaptăm la realitățile programului pe care îl avem de executat. Dacă n-avem un organ de informație nu putem să funcționăm.

P. Strihan: Noi avem o serie întreagă de informații care arată că măsurile luate de noi n-au fost aplicate așa cum trebuie. Au venit oameni în vagoane descoperite în timp ce în aceleași garnituri erau vagoane închise pline cu mărfuri sau bagaje. Lucrul acesta este inadmisibil și creează o stare sufletească destul de penibilă.

M. Antonescu: Căile Ferate să ia măsuri.

M. Vulcănescu: Arhivele Statului de la Cernăuți n-au putut fi încărcate din cauză că erau vagoane cu lemne de foc.

T. Buradescu: Căile Ferate n-au putut să împiedice ca vagoanele care avuseseră o anumită destinație să ia altă destinație. Căile Ferate n-au putut să facă ca (*sic!*) vagoanele să aibă exact aceeași destinație. Desigur, aceste vagoane erau încărcate mai dinainte și fiecare s-a suit unde a putut și cum a putut.

M. Antonescu: Trebuie să avem toată înțelegerea. Dacă existau vagoane deja încărcate cu lemne și precipitându-se situația militară și trebuind să se facă evacuarea, Căile Ferate n-au avut brațele necesare pentru ca să descarce lemnele din vagon. Asemenea situațiuni paradoxale s-au putut întâmpla, dar trebuia făcut absolut tot ce se putea face pentru ca în loc să plece lemnele să fi plecat arhivele.

Desigur, trebuiesc luate măsuri pentru ca asemenea cazuri să nu se mai întâmple, și trebuiesc luate măsuri în anumite centre de descărcare pentru ca vagoanele să fie descărcate imediat. Dacă această situațiune s-ar repeta, atunci n-ar mai exista scuza pe care ați avut-o cu această evacuare intempestivă.

Trebuiesc luate măsuri de descărcare, pentru ca să putem merge după un program dinainte stabilit și să nu mai intervină asemenea situațiuni, ca femei și copii să fie transportați în vagoane neacoperite.

Astăzi doamna Mareșal mi-a povestit că a stat de vorbă cu o femeie care a pierdut patru copii în timpul refugiului. Vă închipuiți dv. că asemenea lucruri sunt de natură să creeze o psihoză, o stare gravă de nemulțumire.

G-ral C. Pantazi: Această situațiune se datorește panicei de acolo, fiindcă fiecare a căutat să se urce oriunde, numai să se urce.

G-ral R. Enescu: S-au găsit copii cari și-au pierdut părinții.

M. Antonescu: Tot Armata trebuie să ia măsuri, comandanții de stații, în fiecare stație, trebuie să ajute Căile Ferate, pentru că Căile (*sic!*) Ferate în asemenea ocazii este un organ tehnic. Dv. știți care este răspunderea Căilor Ferate, pentru această instituție, totul este o problemă de transporturi și de execuție. Nu putem cere Căilor Ferate măsuri de ordine și de altă natură. Trebuie, însă, Statul Major, prin comandanții militari de stații, cu ajutorul administrației locale în fiecare județ, să organizeze adaptarea acestor transporturi și să nu se ajungă la paralizarea lor, dar mai ales să se evite aceste situațiuni paradoxale ca oamenii să meargă în vagoane descoperite, iară mărfurile în vagoane acoperite, sau să se transporte lemne de foc și să nu se poată transporta Arhivele Statului.

G-ral C. Pantazi: În toate stațiile comandanții de stații controlează orice transport, și transporturile militare și cele civile, însă, în aceste împrejurări sunt și unele abuzuri, se încarcă lucruri care nu sunt folositoare.

M. Antonescu: Marele Stat Major mi-a trimis o serie întreagă de note, dintre care cea mai importantă este chestiunea: „Hotărârea executorie pentru trimiterea

familiilor funcționarilor din București” și „Stabilirea datei când departamentele urmează să treacă în zona de evacuare”, precum și „Evacuarea băncilor și direcțiilor întreprinderilor industriale”.

În ceea ce privește evacuarea am stabilit că trecem direct la evacuare și ea se începe de îndată, așa cum am dat dispozițiuni.

G-ral R. Enescu: Sunt multe bănci și întreprinderi industriale care dispun de mijloace proprii. Cred că este înțelept ca să dăm dispoziție ca aceste evacuări să se înceapă prin mijloace proprii, pentru ca să n-ajungem să fim surprinși, așa cum am fost în Moldova, și să nu așteptăm să hotărâm momentul solemn al începerii procedurii. Este mult mai bine să începem aceste evacuări din vreme.

Domnul ministru de Finanțe spune că băncile nu vor să plece din București.

Al. Neagu: Băncile nu vor și nu pot să plece din București.

G-ral R. Enescu: Eu primesc continuu adrese din partea băncilor prin care ne solicită să aprobăm plecarea lor din București, să înceapă această operațiune de evacuare. Așa este, de exemplu, „Creditul Industrial”.

Al. Neagu: Băncile nu vor și nici nu pot să plece, pentru că ele sunt legate de viața economică, de locul unde pulsează cât mai intens această viață.

Eu am vorbit cu directorul general Abst, al băncii ....¹³ din Berlin, care mi-a spus că, deși orașul a fost distrus, băncile totuși n-au putut pleca.

G-ral R. Enescu: „Creditul Industrial” în cele trei localități: Brașov, Deva și Timișoara.

M. Antonescu: Experiența domnului Abst la Berlin nu constituie pentru mine un titlu obligatoriu. Eu cred că noi trebuie să mergem pe un principiu pe care deja l-am stabilit. După cum un minister poate să funcționeze cu o parte din servicii și o parte fiind în evacuare, tot așa și băncile pot să funcționeze cu servicii reduse și să organizeze un serviciu de contabilitate și casierie pentru plăți la București și un alt serviciu de contabilitate și plăți în locul unde s-a evacuat. Pentru aceasta, bineînțeles, trebuie să aibă organe de legătură, mijloace de comunicație telefonică și deocamdată aceste mijloace există încă. Eu nu văd în ce ar împiedica ca (*sic!*) o bancă să-și trimită o parte din serviciile sale de contabilitate și de casierie și o parte din arhiva sa în zona de evacuare și să funcționeze acolo, iar aici să funcționeze un nucleu.

Al. Neagu: Aceasta ar însemna să se facă o dublă contabilitate. Operațiuni numeroase nu se pot face decât acolo unde este maximum de viață economică și pentru moment aceasta este în București.

M. Antonescu: Nu înțeleg evacuarea totală a întreprinderilor când nici Guvernul nu s-a evacuat. Dv. puneți problema unei evacuări totale. Una este evacuarea totală și alta este evacuarea pe care am preconizat-o noi. Evacuarea parțială a întreprinderilor și a băncilor cred că este posibilă și recomandabilă. Aceasta este soluțiunea.

Al. Neagu: Băncile care vor să plece sunt într-o proporție foarte mică. „Creditul Industrial” are de făcut plăți și lucrează cu Ministerul, n-are ce căuta în altă parte decât Bucureștiul. Dacă „Creditul (*sic!*) Industrial” vrea să plece mai înainte, nu este necesar, căci „Creditul Industrial” trebuie să fie unde este viață economică intensă.

---

¹³ Lipsă în text.

M. Stati: „Creditul Industrial” are trei sucursale: la Deva, Braşov şi Timişoara. Şi a cerut să se facă repartizarea la aceste sucursale pentru că altfel va avea nevoie de o mare capacitate de cazare.

M. Antonescu: Să-şi trimeată o parte din servicii care nu sunt necesare aici şi nu sunt legate de Banca Naţională.

Iată, domnule g-ral Enescu, cum trebuie să se facă comprimarea (*sic!*) serviciilor, să rămână nuclee cu minimum de funcţionari pentru a se asigura, cu minimum de funcţionari, continuitatea întreprinderilor în Bucureşti şi încurajaţi evacuările pentru tot restul.

G-ral R. Enescu: În legătură cu băncile, țin să vă aduc la cunoştinţă că ele cer să fie evacuate în centrele aglomerate Craiova, Deva, Timişoara etc. Or, în aceste centre sunt posibilităţi reduse de cazare.

Al. Neagu: Se tratează această problemă ca o problemă materială. Nu trebuie uitat că băncile au un anumit rol şi ele trebuie să fie împreună şi alături de Guvern, căci altfel nu pot să funcţioneze. În afară de aceasta trebuieşte să se strămute Capitala într-un alt loc, nu să se răspândească toate aceste unităţi economice pe întreaga ţară.

Trebuie să constituiţi în altă parte o Capitală a ţării, pentru că altfel înseamnă să paralizezi total Statul. În acest loc trebuieşte să fie adunate toate aceste instituţiuni cu caracter economic şi financiar.

M. Antonescu: Nu se pune deocamdată problema evacuării totale, aici în Bucureşti va rămâne un nucleu central care nu se va evacua decât o dată cu întreg Guvernul. Trebuieşte, însă, ca şi băncile şi întreprinderile industriale să-şi organizeze de pe acum evacuarea serviciilor funcţionarilor cari nu sunt absolut indispensabili pentru continuitatea acestei activităţi. Nu văd ce s-ar putea opune la aceasta.

Propunerile Subsecretariatului de Stat al Aprovizionării cu privire la acordarea indemnizaţiilor speciale de evacuare

Domnul g-ral Arbore nu este aici, urmează să amânăm această chestiune.

G-ral N. Velescu: Funcţionarii nu vor putea să facă faţă cu sumele pe care le vor primi pentru hrana lor şi a familiilor lor şi credem că ar fi bine ca să li se pună la dispoziţie sume sub formă de avans de evacuare.

M. Antonescu: Se va studia chestiunea aceasta şi o vom discuta într-un Consiliu viitor.

M. Vulcănescu: Funcţionarilor li se dă transport gratuit, locuinţă gratuită, alocaţiune de hrană 50 lei pe zi pentru fiecare funcţionar şi pentru fiecare membru al familiei. În asemenea condiţiuni nu socotesc că este oportun de a se acorda o altă indemnizaţie de deplasare. În afară de aceasta, vom pune la dispoziţia Caselor de Credit sume importante pentru a putea acorda împrumuturi în contul salariilor.

M. Antonescu: *Aplicarea măsurilor de evacuare la Ploieşti, Galaţi şi Brăila; stabilirea autorităţilor care se pot dispersa sau evacua.*

G-ral R. Enescu: Pentru Ploieşti, Galaţi şi Brăila, se pune problema ce anume autorităţi trebuie să rămână acolo. De exemplu, ce autorităţi judecătoreşti vor rămâne la Ploieşti? Normal, trebuie să funcţioneze acolo pe principiile pe care le-am stabilit, pentru că acolo n-avem decât tribunale. Totuşi, se pune chestiunea ca să iasă din Bucureşti.

M. Antonescu: În principiu, atâta vreme cât iminența unui bombardament în Ploiești nu există, cred că trebuie să rămânem la aceleași principii pe care le-am hotărât, iar magistrații să fie sfătuiți să iasă din Ploiești individual, pentru ca să nu se paralizeze de pe acum mersul justiției.

I. Marinescu: Decretul cu privire la această chestiune este pregătit și peste câteva zile va fi pus în vigoare. Prin el se iau anumite măsuri. Deci, se vor putea lua la timpul oportun măsuri pentru toate ipotezele.

M. Antonescu: Fără îndoială că Ploieștiul este cel mai expus dintre toate orașele țării. Rămâne ca domnul ministru de Justiție să prezinte decretul și imediat după aplicarea lui se vor lua măsurile de evacuare. Deci, și personalul judecătoresc va putea să intre în regimul de evacuare. Pentru celelalte autorități programul este același, principiile sunt acelea ca și pentru București.

Măsuri de apărare în contra incendiilor a instituțiilor de Stat

G-ral R. Enescu: Rugăm pe domnii miniștri să dea dispozițiuni la departamentele dumnealor și la instituțiile care depind de aceste departamente ca să aplice aceste măsuri cu toată rigurozitatea și să se facă control (*sic!*).

De asemenea, rog ca până la 4 aprilie să se facă lucrul acesta, să se scoată arhivele din pod.

M. Antonescu: Să se verifice de toate departamentele aplicarea acestor măsuri.

G-ral R. Enescu: Până la Consiliul viitor, rog pe toți domnii miniștri ca aceste dispozițiuni să fie date și executate, și dacă e posibil să constate personal dacă aceste măsuri s-au executat.

În legătură cu aceasta vreau să fac o sugestie. Sunt foarte mulți oameni afectați pazei pentru serviciile publice cari nu cunosc sistemul de apărare pasivă și ar fi bine să se facă chiar (*sic!*) exerciții de apărare pasivă la fiecare departament în parte cu tot personalul, pentru ca aceștia să poată fi folosiți în caz de apărare pasivă.

I. Marinescu: Aceștia intră în echipele de apărare pasivă în mod normal.

M. Antonescu: Eu vă asigur că sunt foarte mulți cari nu știu ce va trebui să facă în caz de apărare pasivă. Duceți-vă, vă rog, când coborâți și întrebați pe portarul de la Președinție, pe agenții cari stau în fața Președinției și a Ministerului de Externe, să vă spună dacă au făcut experiență de apărare pasivă și dacă fiecare știe rolul ce îi revine într-o astfel de împrejurare. Vedeți dv. cât de actuală este problema aceasta. Nimeni n-a făcut aceste exerciții de apărare pasivă, după cum nu s-a făcut nici la Președinția Consiliului de Miniștri.

Am făcut și eu 4-5 asemenea investigații și am constatat că problema n-a fost rezolvată practic. Se fac pe hârtie instrucțiuni, iar oficiile acestea M.O.N.T. din fiecare minister trebuie să fie determinate să treacă la această acțiune practică de organizare. Am dovedit că s-a lucrat pe hârtie. Noi condamnăm pe alții la pedepse pentru neexecutarea măsurilor noastre, iar în departamente nici o asemenea măsură nu se ia, pentru că totul s-a lucrat pe hârtie.

Ați văzut și la Președinția Consiliului de Miniștri, unde este și Cabinet Militar pe deasupra, cu atâția ofițeri cari vin în fiecare zi, că nu erau luate nici pungi de nisip și nu se luase nici o măsură. Pot să vă spun că nici până astăzi nu s-a făcut aici instrucția personalului auxiliar.

G-ral C. Pantazi: La Ministerul de Război s-a făcut.

M. Antonescu: Prin urmare, până într-o săptămână trebuiesc obligați să lucreze practic domnii din serviciile M.O.N.T.-ului, iar pe dv. vă rog să luați măsuri ca să se facă control (*sic!*) și experiențe practice.

Evacuarea Operei Române și a Teatrului Național

G-ral R. Enescu: Ministerul Culturii Naționale pune problema evacuării Operei Române și a Teatrului Național. Fiecare din aceste două instituții numără cel puțin câte 800 persoane, iar problema este pusă sub forma continuării funcțiunii lor.

M. Antonescu: Aceasta este mai mult operetă decât operă.

G-ral R. Enescu: Atunci Opera se închide.

M. Antonescu: Nici discuție. Acum de asta stăm! Se pune cel mult problema dacă Opera și Teatrul Național pot să meargă la Timișoara.

G-ral R. Enescu: Nu pot să meargă: și Timișoara și Sibiu și Craiova sunt supraîncărcate.

Al. Marcu: S-ar putea ca o parte din elemente să fie detașate la alte teatre.

M. Antonescu: Aceasta este o operă de organizare departamentală.

G-ral R. Enescu: Încă o chestiune, domnule prim-ministru: s-a dat dispoziție ca toate școlile și toate universitățile să fie închise până la 1 aprilie. Se pune, însă, problema: mai dau sau nu examene de fine de an studenții? Atunci când am discutat la Statul Major, a rămas să se închidă toate școlile la finele lunii martie, iar examenele să se dea în aprilie, iar acum se hotărăște ca toate școlile să se închidă complet la sfârșitul acestei luni.

Al. Marcu: Domnule prim-ministru, am o sugestie: ar face o admirabilă impresie, dacă am aplica cu (*sic!*) înțelepciune un principiu, care ar deveni normă de lege, ca profesorii să dea note pe baza activității de seminar din timpul anului a studenților. Într-adevăr, noi cunoaștem, ca și dv., pe 50-60% din studenții noștri, pe acei cari au lucrat la seminarii. Acestora ar urma să li se dea note de trecere din oficiu, rămânând ca celorlalți, cari n-au urmat cursurile, să li se dea posibilitatea să treacă eventualele examene la toamnă.

M. Antonescu: Desigur că în principiu problema poate fi rezolvată pentru cei cari au urmat seminariile. Dar pentru ceilalți, cari sunt majoritatea?

Al. Marcu: Majoritatea studenților a lucrat în seminarii.

M. Antonescu: La dv., la Facultatea de Litere, dar la noi, la Drept, nu.

P. Strihan: S-ar putea da lucrări scrise studenților.

M. Antonescu: Eu, în orice caz, n-am decât regretul că, pentru măsura inițială, am întâmpinat foarte multe obstacole, venite chiar de la Universitate.

La primul Consiliu cerusem să se termine cursurile până la sfârșitul lunii martie, iar examenele să fie date tot până la acea dată și cel mult până la 8 aprilie. Cred că trebuie să menținem același principiu.

Deci, rămâne ca Ministerul Educației Naționale să studieze, pe baza propunerilor rectoratelor și luând în considerare propunerea domnului ministru Marcu, posibilitatea simplificării procedurii de examen, pentru trecerea examenelor, prin considerarea activității din timpul anului, pentru elementele care au lucrat în clinici, seminarii, laboratorii sau institute, iar pentru ceilalți adoptându-se un sistem de probe

scrise sau în orice caz o metodă, simplă, fie prin concentrarea tuturor profesorilor, cari să facă examenele și la licență și la doctorat, împărțind pe candidați în serii, în așa fel ca examenele să se termine în câteva zile în felul acesta, sau cu probe scrise, care să fie date de toți candidații.

Al. Marcu: Măsura preconizată de dv. va face o admirabilă impresie.

M. Antonescu: Nu sunt pentru soluția terminării cursurilor fără examene. Este detestabil și pentru profesor și pentru student: studentul pierde anul și rămâne într-o stare de confuziune, iar profesorul pierde legătura cu studenții și nu va putea mâine să reconstituie ușor toate datele pentru notarea exactă a studenților. Cred că, deci, trebuie exclusă această ipoteză de depărtare a cursurilor de examene și de terminare a anului școlar fără încheierea situațiilor. Cred că și domnul ministru Tomescu este de aceeași părere.

Dr. P. Tomescu: Să le dăm posibilitatea celor cari vor să dea examen acum, iar ceilalți vor da în toamnă.

M. Antonescu: Rog Ministerul Educației Naționale să facă mai puțină școală și didacticism în ceea ce privește examenele din acest an, ca să terminăm anul școlar în condițiunile grele, pe care ni le-a impus situația.

I. C. Petrescu: La școlile secundare anul școlar se termină fără examene de fine de an. Problema trebuie rezolvată numai pentru universități.

M. Antonescu: *Fixarea amplasamentului de evacuare a postului de 10 kilowați.*

V. Ionescu: Societatea de Radiodifuziune a construit un nou post de radio de dublură, pe care l-a plasat la Tâncăbești, lângă București. Se pune problema să avem previziunea să fixăm amplasamentul acestui post, ca să se poată face din vreme instalațiile necesare.

M. Antonescu: Vă rog ca, împreună cu Statul Major, să stabiliți cea mai bună regiune.

A doua chestiune, referitoare la *preferință în cazarea Societății de Radiodifuziune la Sebeș, conform aprobării Consiliului de Miniștri de la 20 martie*, rămâne s-o discutați cu Ministerul de Interne.

Ing. I. Chițulescu: Domnule prim-ministru, Societatea de Radio cade peste Ministerul Lucrărilor Publice la Sebeș. În ședința de săptămâna trecută, s-a cerut cartiruire numai pentru postul de Radio de la Iași. Acum merge la evacuare întreaga societate.

În aceste condiții, Ministerul Lucrărilor Publice nu se mai poate evacua.

V. Ionescu: Nu se poate ca Societatea de Radio să se mute la Turnu-Severin, să-și instaleze studiourile acolo și să conducă de la Turnu-Severin posturile de Radio de la Sebeș și de la Bod. Eu am pus problema centralizării societății într-un singur loc.

M. Antonescu: În raport cu situația, schimbați-vă dv., Ministerul Lucrărilor Publice.

V. Ionescu: Noi avem nevoie de 527 camere.

M. Antonescu: Restrângeți-vă și dv. la maximum.

V. Ionescu: Mai mult nu se mai poate: din 800, iau numai 200 funcționari.

Ing. I. Chițulescu: Atunci înseamnă că noi nu mai avem nimic.

G-ral D. Popescu: Vom găsi noi o soluție.

M. Antonescu: Comandamentul Apărării Pasive propune: *Necesitatea publicării Legii Apărării Pasive*

G-ral Gh. Marinescu: Este vorba numai de modificarea art. 63 și 65 din lege, referitoare la sancțiuni. Cred că proiectul se găsește la Consiliul Legislativ.

M. Antonescu: Grăbiți-l dv., dle Oprescu.

Gh. Oprescu: În fiecare zi îl cer.

M. Antonescu: Dacă nu se poate altfel, luați-l fără aviz.

„Necesitatea revenirii din partea Ministerului de Interne asupra Deciziei Ministeriale nr. 4157 din 28 februarie 1944, care contrazice prevederile art. 13 al Legii A.A.T./1939 și din cauza căreia nici o comună și nici un județ n-au mai trecut în bugetele respective nici o cheltuială de Apărare Pasivă de interes local”.

G-ral D. Popescu: Dacă aș fi fost sesizat din vreme, n-am mai fi pierdut vremea aici cu această problemă.

M. Antonescu: Rog pe domnul ministru g-ral Popescu s-o soluționeze.

„De la 9 ianuarie 1944 nu s-a mai pus la dispoziția Comandamentului Apărării Pasive nici o sumă din fondul creat prin Legea nr. 72/1944.

Până în prezent, deși suntem la finele anului bugetar, Comandamentul A.P. n-a primit decât 1/12 din sumele necesare înființării «Programului de lucrări» întocmit de Marele Stat Major”.

M. Vulcănescu: Ce fond este acesta?

G-ral Gh. Marinescu: Este vorba de fondul creat prin Legea nr. 72.

M. Antonescu: Vă rog, domnule general, ca, până luna viitoare, să dați domnului ministru Vulcănescu detaliile necesare.

M. Vulcănescu: Noi am pus la dispoziție fondurile necesare pentru lucrările ce urmau să se execute până la 1 aprilie.

G-ral Gh. Marinescu: Am făcut patru intervenții în această chestiune.

M. Vulcănescu: Câți bani au trebuit până la 1 aprilie, am dat, adică 400 milioane lei.

G-ral Gh. Marinescu: Noi am primit numai 200 milioane lei.

M. Antonescu: Vedeți ce este de făcut pentru celelalte 200 milioane.

Să se stabilească câte bordeie pentru sinistrați se construiesc, cine le execută și din ce fonduri se plătesc?

M. Vulcănescu: Noi am avansat 100 milioane lei, conform dispoziției domnului Mareșal. Restul urmează.

G-ral R. Enescu: Bordeiele sunt ordonate de domnul Mareșal să fie executate și pentru evacuați și pentru sinistrați. Se fac în toată țara de Ministerul Lucrărilor Publice.

M. Antonescu: Cât reprezintă valoarea acestor lucrări?

G-ral R. Enescu: Voi stabili, după plan.

M. Vulcănescu: Domnul Mareșal a spus să nu se ceară pentru aceste lucrări sute de milioane lei.

G-ral Gh. Marinescu: S-au stabilit două tipuri de bordeie: unul de 320.000 lei, pentru 60 persoane, și altul de 130.000 lei, pentru familiile de 8 persoane.

M. Antonescu: Vă rog ca, împreună cu Marele Stat Major, să faceți un nou raport în privința acestor lucrări, ținând seama de situația actuală.

Soluționarea practică a problemei asigurării materialului fumigen în țară

G-ral Gh. Marinescu: Până în prezent, n-am nici o cunoștință despre vreo soluție în acest gen. S-au dus tratative încă din iunie și în prezent nu există în țară posibilități ca să se facă mai mult de 7000 kg pe lună. Vă informez că numai pentru o companie trebuiesc cel puțin 800 tone pe an. Germania are 1300.

M. Antonescu: Și până când să facem fabrici, ne facem fum cu toții.

G-ral Gh. Marinescu: Eu pun problema.

M. Antonescu: Aveți dreptate, dar, din păcate, e cam târziu pusă problema.

G-ral Gh. Marinescu: S-au dus tratative timp de 7 luni, însă până acum nu s-a ajuns la nici o încheiere.

M. Antonescu: Direcția Generală a Poliției propune: *Necesitatea găsirii unei modalități de schimb a mărcilor în Bucovina, pentru a se înlesni cumpărăturile trupelor germane.*

Problema a fost rezolvată.

G-ral C. Vasiliu: Este de actualitate acum, în Moldova.

M. Vulcănescu: Să menținem sistemul bonurilor. Am fost întrebat și am răspuns: rămânem la regimul bonurilor.

M. Antonescu: Principiile au fost stabilite.

M. Vulcănescu: S-a discutat și la Ministerul Finanțelor. Rămânem la bonuri.

G-ral S. Mardare: Germanii au fost la restaurante, au mâncat și n-au avut cu ce plăti mesele.

M. Vulcănescu: S-a pus la dispoziție o sumă globală în lei, ca să se facă repartiția.

G-ral C. Pantazi: Până acum am avut numai câțiva germani. Acum vom avea multe trupe.

M. Antonescu: Rog Ministerul Finanțelor și Marele Stat Major să examineze și să soluționeze problema.

M. Vulcănescu: Problema o vor pune ei.

M. Antonescu: N-o punem noi, dar putem s-o studiem dinainte.

Complectarea lipsurilor de personal – din cauza mobilizărilor – la Uzina Electrică Iași.

Chestiunea nu se mai pune.

Rămânerea pe loc a motorului Fabricii „Textila” pentru asigurarea funcționării serviciilor strict necesare.

Rog pe domnul ministru Ghiolu să ia măsuri.

Necesitatea finanțării Societății Comunale de Electricitate

Problema nu se mai pune, pentru Iași.

G-ral D. Popescu: Este o concesiune particulară.

M. Antonescu: *Necesitatea achiziționării unui imobil pentru montarea unui atelier cu mașinile Societății.*

Rog pe domnul ministru de Interne să examineze această problemă, împreună cu domnul ministru Ghiolu.

Situația coloniștilor din Cadrilater, evacuați la Sărata-Chilia Nouă.

G-ral C. Vasiliu: Rămân acolo. Sunt cuștari de prin Macedonia. Bine că rămân acolo.

M. Antonescu: *Necesitatea unor măsuri de evacuare a cerealelor din județul Cahul.*

Agricultorii din județul Cahul au trimis domnului Mareșal Antonescu o telegramă în care spun: „Agricultorii mari și mici din județul Cahul, regiunea Prutului, prin oprirea șlepurilor de a intra pe Prut, sunt împiedicați de a evacua cerealele pe singura cale posibilă. Zeci de care se întorc nedescărcate de la Prut, pentru că I.N.COOP-ul refuză cumpărarea cerealelor, deși două șleपुरi au stat toată iarna în dreptul orașului Cahul, fără a fi încărcate. Rugăm respectuos să luați măsurile ce veți crede de cuviință”.

Gh. Minescu: Am luat măsuri să vină producătorii la Reni și la Galați. Pe Prut nu pot intra șlepurile.

M. Antonescu: Rog pe domnul g-ral Mardare să facă mâine o conferință cu privire la spitale și să stabilească programul definitiv. Apoi, să se gândească la posibilitatea cartuirii Curții de Casație.

G-ral R. Enescu: M-am gândit eu.

M. Antonescu: Pe domnul ministru de Interne îl rog să ia măsuri ca prefecții să constituie imediat organele despre care am vorbit și să ne informeze. În cursul săptămânei, cel mai târziu până mâine-seară, voi stabili cari vor fi cei doi sau trei domni secretari generali cari vor trebui să plece în provincie și care vor fi locurile unde vor trebui să meargă, ca să ne informeze și pe noi asupra realităților constatate și a măsurilor care trebuiesc luate.

Rog insistent Comisariatul refugiaților să se informeze și să ia, împreună cu Căile Ferate, măsurile despre care am vorbit în gări.

Pentru Moldova, rog pe domnul ministru g-ral Pantazi ca, în orice caz, să întărească toate măsurile și să se controleze în practică executarea lor.

G-ral C. Pantazi: Sunt date ordine.

M. Vulcănescu: Domnule prim-ministru, mi-ați dat în studiu chestiunea schimbului de funcționari. Am întocmit un referat, pe care vi-l remitem. Dacă sunteți bun, vă rog să-l aprobați, după ce-l veți examina.

M. Antonescu: Sunt de acord cu concluziile referatului.

Sedința se ridică la ora 21,20.

Stenografi: D. Fierăscu și V. Brânză

▼
D.A.N.I.C., fond P.C.M., Cabinetul Ion Antonescu, ds. 228 (fost 229)/1944, f.141-224

13. 1944 aprilie 10, ora 18. Se discută despre evacuarea populației, neregulile comise de coloanele germane – compuse din calmuci, cazaci, uzbeki, kirghizi, îmbrăcați în uniforme germane – în condițiile în care „în ultimele zile situația s-a agravat, desigur, foarte mult”, pământul țării fiind „din nefericire, din nou năvălit”.

CONSILIUL DE MINISTRI
de luni, 10 aprilie 1944

Ședința se deschide la ora 18, sub președinția domnului **prof. Mihai Antonescu**, vicepreședintele Consiliului.

Participă domnii: **prof. I. Petrovici**, ministrul Culturii Naționale; **g-ra! D. Popescu**, ministrul Afacerilor Interne; **I. Marinescu**, ministrul Justiției; **g-ral C. Pantazi**, ministrul de Război; **g-ral Gh. Dobre**, ministrul Înzeestrării Armatei și ad-interim al Economiei Naționale; **prof. Gheron Netta**, ministrul Finanțelor; **g-ral C. Vasiliu**, subsecretar de Stat la Ministerul Afacerilor Interne; **Petre Strihan**, subsecretar de Stat la Ministerul Afacerilor Interne; **ing. Stavri Ghiolu**, subsecretar de Stat al Industriei, Comerțului și Minelor; **Mircea Vulcănescu**, subsecretar de Stat la Ministerul Finanțelor; **prof. Al. Marcu**, subsecretar de Stat la Ministerul Propagandei; **arh. I. D. Enescu**, subsecretar de Stat al Muncii; **g-ral Gh. Jlenescu**, subsecretar de Stat al Aerului; **g-ral N. Șova**, subsecretar de Stat al Marinei; **g-ral I. Arbore**, subsecretar de Stat al Aprovizionării; **Ovidiu Vlădescu**, subsecretar de Stat al Românizării, Colonizării și Inventarului.

M. Antonescu: Domnilor miniștri, v-am rugat să veniți înainte de ședința generală privitoare la evacuare, pentru un îndoit motiv:

În primul rând, doream ca să vă adresez celor dintre dvs. cu care nu am putut să am în ultimele zile o convorbire mai îndelungată și nici dl. Mareșal nu v-a putut vedea, voiam să vă adresez o lămurire. Dacă n-am convocat Consiliul de Miniștri, pentru ca în împrejurările acestea grele prin care trece țara să examinăm împreună cu dvs. situația și să vă informăm asupra realităților militare și politice și asupra răspunderilor pe care, desigur, le avem cu toții, este pentru că fiecare dintre dvs., lucrând cu dl. Mareșal sau cu mine, ați avut un minimum de informații asupra situației, iar în ce privește poziția Guvernului, atitudinea țării față de evenimente, nici un element care să ducă la o schimbare și să determine o consultare mai largă și mai formală a dvs. nu se ivise.

De aceea, am ținut ca în afară de conferința pe care o facem pentru evacuare, să vă dau aceste lămuriri. Știți bine că ori de câte ori am avut prilejul, ca și pentru ideea de respect a instituțiunii Consiliului de Miniștri și pentru poziția fiecăruia dintre dvs. și a răspunderii pe care o purtați, ori de câte ori am avut prilejul să vă mărturisesc printr-un fapt și atașamentul personal și datoria de a vă informa asupra problemelor generale ale țării, am considerat de datoria mea s-o fac, chiar dacă nu totdeauna într-o formă de solemnitate, iar dl. Mareșal de asemenea a arătat, în împrejurări care însemnau pentru noi o constatare mai grea, v-a arătat totdeauna punctul său de vedere și orientarea noastră generală.

În ultimele zile situația s-a agravat, desigur, foarte mult. Pământul țării a fost din nefericire din nou năvălit și ne găsim într-o fază a războiului când se pun pentru fiecare dintre dvs., pentru Armata țării și pentru conducerea țării, pentru Guvern și pentru țară însăși, probleme dintre cele mai grele.

Nu cred, însă, că ne găsim într-o fază în care problema aceasta să poată da loc unei discuțiuni generale pentru o nouă orientare. Cum, însă, ne găsim totuși într-o fază militară foarte înaintată, cum ne găsim într-o situație care cere ca membrii Guvernului să fie, desigur, informați asupra realităților fără înconjur, pentru ca, ținând seama de acestea, să putem împreună să luăm toate măsurile pe care le credem mai potrivite și prin sfatul comun să stabilim care sunt temeiurile pe care se reazimă acțiunea politică de Stat.

Vă anunț că zilele acestea, de îndată ce dl. Mareșal va fi văzut cu proprii săi ochi situația militară și va fi avut evidența poziției trupelor noastre și a raportului de forțe pe teren, atunci cu siguranță că d-sa vă va convoca pentru ca să vă arate în linii generale punctul de vedere militar, iar la rândul meu îmi voi face datoria să vă arăt care este poziția politică, așa cum se desprinde în urma ultimelor evenimente militare.

Am ținut, însă, ca astăzi, înainte de conferința aceasta, să vă lămuresc acest lucru pentru ca nu cumva unii dintre dvs. să creadă că nici în aceste împrejurări grele nu simțim nevoia acestui sfat comun pe care legile țării l-au pus la dispoziția conducerii Statului prin instituția Consiliului de Miniștri.

Individual știu că dl. Mareșal v-a arătat în linii generale multora dintre dvs. situația, perspectivele și posibilitățile; desigur că un examen în comun va fi folositor. Momentul va fi ales în foarte scurtă vreme și mai ales după ce dl. Mareșal, examinând situația militară, va putea să vă dea cele mai precise informațiuni asupra situației noastre.

Al doilea motiv, pentru care am ținut să vă văd înainte de ~~ședința~~ ^{ședința} comună, este pentru că nu vreau ca în dezbaterile generale să ajung să pun unele probleme asupra unor realități grave care au fost constatate pe teren.

Am instituit, cum știți, o comisiune compusă din trei secretari generali cari au mers pe teren: dl. prof. Călniceanu, secretar general la Agricultură, dl. Emil Odăgescu, secretar general la Muncă, și dl. Mircea Georgescu, secretar general la Ministerul Justiției. Într-un raport pe care l-au făcut, ca rezultat al activității de cercetare în județele Tutova, Vaslui, Roman și Bacău, cei trei delegați ai noștri arată condițiunile în care s-a realizat evacuarea.

Nu vreau să pun în dezbaterile tuturor acest raport, pentru ca să nu iasă din această atmosferă nu știu ce spirit de neîncredere sau de criticism care să fie greșit înțeles, atunci când în realitate ne privește pe fiecare dintre noi și ne lovește pe noi toți. De aceea, am considerat de datoria mea să vă aduc la cunoștința dvs. unele constatări făcute pentru a evita orice discuție și mai ales pentru a lua unele măsuri urgente pentru ca să ajutăm soluțiunile care trebuie luate.

Din acest raport rezultă unele situațiuni pe care nu le putem îndrepta. Astfel, în ce privește chestiunea transporturilor pe Calea Ferată, care, fiind destinată în primul rând nevoilor Armatei, este de la sine înțeles că, atât cât durează această situație militară, este greu ca lucrurile să fie îndreptate.

Se semnalează, totuși, unele posibilități de îndreptare. Așa, sunt trenuri personale care circulă câte unul pe zi, de pildă Roman-București, și care circulă cu mare întârziere și într-un mod foarte defectuos. Semnalăm acest lucru pentru ca să se ia măsuri de îndreptare. Nu circulă două trenuri personale și un tren mixt, așa cum ni s-a arătat, ci circulă numai un singur tren și acesta foarte defectuos.

Prin urmare, rămâne să vedem dacă este posibil să mai mărim traficul.

Se semnalează că majoritatea vagoanelor acestor garnituri au fost deschise și din această cauză s-au ivit situațiuni foarte grave. Se citează cazuri în care premilitari tineri au murit de frig, pentru că au dormit pe platformă. De asemenea, s-au găsit copii morți de frig.

Trebuie deci luate măsuri la Calea Ferată pentru ca condițiunile (*sic!*) de transport, verificarea și organizarea vagoanelor să încerce să evite aceste neajunsuri inerente stărilor de depresiune și dezordine create de evacuare, dar care ar fi putut fi evitate în aceste împrejurări.

S-au semnalat cazuri de venalitate, cu șefi de gară care nu dau vagoane decât pentru bani, de pildă, în Gara Negrești-Vaslui. S-a ordonat anchetă și rezultatul îl vom avea curând.

În general, șefii de gară practică oarecare autonomie de voință în acordarea vagoanelor, ceea ce este foarte grav.

De aceea, rog pe dl. ministru de Interne să dispună ca acele comisiuni prefectoriale instituite să-și ia sarcina de a supraveghea asupra folosirii vagoanelor și să controleze executarea dispozițiunilor date și prioritatea stabilită în transporturile pe Calea Ferată.

De asemenea, se semnalează că la Vaslui Armata a blocat toată benzina, 31.000 litri. În alte județe, în Tecuci, Bârlad, Bacău, se găsește benzină, însă la Vaslui, benzina este blocată de Armată și atunci nu mai există benzină pentru particularități, deci nu mai există posibilitate de transport. Toți cei cari ajung la Vaslui rămân acolo, pentru că nu pot merge mai departe.

G-ral C. Pantazi: Este o cantitate prea mică, 3 vagoane.

M. Antonescu: Nu este mult, dar trebuie să găsiți mijloace să mai trimiteți benzină acolo, pentru că nici această situație nu este potrivită ca oamenii cari se scurg din Nordul Moldovei să se oprească tocmai acolo într-o regiune care poate deveni din ce în ce mai periculoasă.

S. Ghiolu: S-au luat măsuri ca blocarea benzinei să n-o facă decât motomecanizarea, și maximum 30% din cantitatea existentă.

M. Antonescu: Se comunică de prefecții de Roman, Vaslui și Bacău, că Armata rechiziționează masiv vite, dând bonuri de rechiziții, că se iau vacile și viței.

G-ral D. Popescu: Nu vor avea cu ce să plece și nici ce să le dea să mănânce și vor fi stânjenite și lucrările agricole.

M. Antonescu: Să luați măsuri ca nu numai aceste trei județe să suporte această servitute, ci să se facă rechizițiile cu măsură și să se repartizeze și pe alte regiuni. Nu putem lăsa populația înfometată în această regiune.

G-ral C. Pantazi: În regiune sunt vite destule.

M. Antonescu: Dacă dvs., verificând, constatați că nu există primejdie de foamete, cu atât mai bine, însă am datoria să vă semnalez lucrul acesta, pentru că și prefecții de Vaslui, Roman și Bacău l-au semnalat.

G-ral I. Arbore: Cantitățile de vite sunt suficient de mari, iar cantitatea necesară trupelor nu prezintă nici o îngrijorare, mai ales că în această epocă nu putem face nici un transport.

M. Antonescu: Se spune că pe drum sunt numeroase coloane de căruțe, cai, boi, iar itinerarul fixat de Marele Stat Major era mult prea depărtat de realitatea locală, și de aceea prefectii l-au modificat, indicând itinerarul impus de situația drumurilor, de posibilitățile reale de transport.

În ce privește asistența refugiaților, la Tecuci în gară este un post permanent, cu un medic și o cantină a Crucii Roșii. S-au luat măsuri să se găsească pâine suficientă.

Același lucru este și la Vaslui și în alte părți. La Bârlad funcționează o cantină în gară. La cantina din gara Vaslui nu este mâncare caldă și nici pâine. La Roman este un post medical condus de un evreu. La cantină, nu se mai găsește nici o doamnă din Consiliul de Patronaj, pentru că toate doamnele au fost nevoite să plece de frica soldaților germani.

G. Netta: Ucrainenii în uniformă germană.

M. Antonescu: Vom ajunge și la aceștia.

La Bacău, Crucea Roșie a donat 500.000 lei.

Prefecturile au fonduri suficiente.

G-ral I. Arbore: Ministerul de Finanțe a dat câte 5 milioane pentru fiecare județ.

La 17 km de Focșani funcționează o stație de deparazitare a Armatei. Prin acest punct trec mii de refugiați și nu este organizată nici o asistență. S-au găsit refugiați cari n-au ce mânca.

În general, pe traseu autoritățile au organizat o foarte redusă ajutorare a refugiaților.

Asistența medicală este aproape inexistentă.

Rog să i se atragă atenția dlui prof. dr. Tomescu ca să se organizeze stațiunile de deparazitare în toate sectoarele.

G-ral C. Pantazi: Nu se organizează așa ușor stațiunile acestea de deparazitare.

M. Antonescu: Privitor la autorități, în general autoritățile au putut să evacueze foarte puțin și numai primul eșalon. Evacuarea s-a făcut de autoritățile Ministerului de Interne; celelalte autorități depinzând de alte ministere n-au putut face evacuarea.

Prin urmare, îi rog pe d-nii miniștri să examineze situația și oriunde, după indicațiunile pe care le au de la Statul Major, evacuarea întârzie, să se ia măsuri ca să fie evacuat tot ce este evacuabil.

I. Marinescu: Nu s-a primit încă ordinul.

M. Antonescu: Când întârzie Marele Stat Major, să dați dvs. aceste ordine.

G-ral D. Popescu: Civillii s-au evacuat prin mijloace proprii; cele mai multe autorități, de asemenea. Evacuarea autorităților s-a făcut foarte greu din cauza lipsei de vagoane. Astăzi nu se mai dau vagoane fără aprobarea Marelui Stat Major. La Tecuci s-au dat vagoane numai pentru trupele care mergeau pe front, vagoane care se întorceau apoi goale, căci aveau altă destinație. Prefecturile singure au făcut evacuarea; celelalte autorități, nu.

M. Antonescu: La Tecuci se găsesc 2.000 vagoane grâu.

G-ral I. Arbore: Sunt 800 vagoane grâu, lăsate anume pentru trupe.

M. Antonescu: La Tutova s-a evacuat, de Prefectură, eşalonul întâi. Familiile funcționarilor au rămas. La Vaslui s-au evacuat funcționarii de la centru; ceilalți au rămas. Parte din preoții cari s-au evacuat au luat odoarele bisericilor. A mai rămas mult de evacuat. Prefectul județului Vaslui pune la dispoziție mijloace de transport.

La Roman, parte din funcționari au plecat cu trenul. Nici aici nu se dau vagoane.

Delegatul Marelui Stat Major nu execută decât ordinele Secției a VI-a și nu ordinele Secției a IV-a.

Autoritățile, depinzând de alte departamente, n-au primit nici un ordin privitor la evacuare. Nu se știe cine pleacă și cine rămâne. Nu s-a evacuat nimic de la Episcopie și din biserici.

G-ral C. Pantazi: N-au intrat încă în evacuare.

M. Antonescu: M.A.T.-ul are 3 vagoane spirt, iar Fabrica de zahăr, 3.000 vagoane de evacuat.

G-ral I. Arbore: Avem de evacuat 47.000 vagoane. Toate autoritățile se vor evacua pe jos.

M. Antonescu: Trebuie să se dea ordin de evacuare și să nu se mai conteze pe trenuri.

S-au putut evacua bunuri particulare, însă cu mijloace proprii.

Se vorbește apoi de starea de spirit și se semnalează mari nereguli produse de coloanele germane, compuse din calmuci, cazaci, uzbeki, kirghizi, toți îmbrăcați în uniforme germane și însoțiți de femei în căruțe. Aceste coloane, fără hrană și bani, circulă din sat în sat, adăpostindu-se unde pot și luând cu ele tot ce pot pentru hrană. Aceste coloane nu țin seama de autorități și se dedau la tot felul de vandalisme. Unui judecător i s-au furat, de indivizi din aceasta coloană, toate lucrurile, bijuteriile și 50.000 lei. Președintele Tribunalului Bacău a relatat că militarii germani au asasinat o profesoară care îi găzduise, jefuind-o apoi de tot ce avea.

Sunt o infinitate de cazuri de nereguli săvârșite de trupele germane. Oameni omorâți, furaje luate, o serie întreagă de nelegiuiri. Le vom aduna pe toate.

Am atras atenția dlui ministru Killinger acum 4 zile asupra acestui fapt.

Domnul Mareșal îmi spune, astăzi, că este uimit că militarii noștri și jandarmii noștri nu trag acolo unde se constată asemenea acte.

G-ral C. Pantazi: Este greu un jandarm să se pună să tragă într-o coloană înarmată. Însă, ceea ce trebuie făcut este ca Marele Stat Major să limiteze dreptul de acces al acestor coloane pe anumite drumuri, să li se dea aprovizionamentele necesare, ca să plece de aici cât mai curând.

M. Antonescu: Să se termine comedia aceasta cât mai curând. Țara aceasta nu poate să ajungă să fie distrusă și de dușmani și de prieteni și pământul nostru să se transforme într-un teritoriu de trecere pentru asemenea coloane. Nu putem îngădui acest lucru, fără ca mâine să nu fim condamnați de istorie.

De aceea, vă amintiți câtă rezistență am opus și cât am stăruit ca Marele Stat Major să nu admită trecerea pe teritoriul nostru a acestor coloane, de ucraineni sau de germani.

G-ral Gh. Dobre: Dacă erau lăsați să treacă, ajungeau în Moldova.

M. Antonescu: Au făcut ce au vrut.

G-ral C. Pantazi: Evident că sunt cazuri de acestea, dar aceasta nu înseamnă că trebuie să se generalizeze. De unde ar mai fi acum de transportat 47.000 vagoane, dacă s-ar fi făcut așa cum se spune?

M. Antonescu: Doamna Cancicov a povestit că o coloană de aceasta a intrat și a prădat un depozit al Consiliului de Patronaj, în prezența doamnelor de acolo și a militarilor.

Sunt multe lucruri. Nu este ușor să le relev. Un motiv pentru care n-am vrut să fim acum toți aici a fost că nu vrem să se creeze o atmosferă cu consecințe foarte grave. Aceasta nu înseamnă că nu trebuie să luăm măsuri, tocmai ca să împiedicăm să se creeze peste capul nostru o stare de psihoză. Trebuie să evităm pe viitor asemenea situații; să le limităm cauzele.

Am fost în ziua bombardamentului în Gara de Nord și am stat de vorbă cu refugiații. Am văzut acolo foarte multe rusoaice, fetișcane de câte 16, 17 ani. Le-am întrebat: „Cine v-a adus aici?” Una din ele, care vorbea foarte puțin nemțește, mi-a răspuns: „Am venit cu trenul, aduse de germani”.

Cu sistemul acesta, când noi nu putem evacua Episcopia de la Roman, pe profesorii, pe învățătorii și pe ceilalți intelectuali ai noștri, este posibil ca pe teritoriul nostru să îngăduim să evacueze cineva pe cine vrea, ce vrea și să umple țara de ucraineni, de uzbeki și de alte rase asiatice, iar noi, pe românii noștri să nu-i putem aduce? Cum pot veni aceștia cu trenurile și ai noștri nu pot să vină?

Și atunci, trebuie să luăm măsuri. Am spus domnului von Killingner că am să fiu silit să iau cele mai severe măsuri, dacă nu le ia dânsul. Aceasta este în teorie. Dacă, în practică, nu se iau, local, măsuri de organele militare și de organele de ordine publică – acestea din urmă nu pot acționa singure, fără ajutorul organelor militare, Comandamentul German n-are decât să trimită dintre ofițerii lui, ca să stăpânească situația și să supună aceste elemente la disciplină – într-o bună zi ne vom trezi că trec dincoace de Moldova și vin aici, cu teoria aceasta, că trec pe unde vor.

G-ral C. Pantazi: Sunt oameni cari au intrat în panică. Și nici nu se poate considera că aceștia sunt germani.

M. Antonescu: Domnule ministru, îmi pare foarte rău și să nu mi-o luați în nume de rău dacă vă spun că, în această privință, a fost și o mare îngăduință din partea Marelui Stat Major. Am chemat pe domnul general Hoffmayer și, când mi-a spus că germanii aceia se găsesc pe teritoriul românesc al Basarabiei, i-am răspuns: „Vor rămâne acolo unde se găsesc, pentru că, în fața Istoriei, niciodată Guvernul Român nu va putea justifica cum, din milioane de români, n-a lăsat să plece decât câteva mii, în timp ce noi am sprijinit exodul a sute de mii de germani din Rusia. Și aceștia nu sunt măcar de pe teritoriul românesc! Facem evacuări din Rusia, când nu putem face evacuări din România”.

I-am spus dlui g-ral Hoffmayer: „Dv. puteți face ce vreți în Rusia sau pe teritoriul dv., dar în Țara Românească înțeleg ca Guvernul Român să fie singurul care să hotărască de soarta celor cari vin sau pleacă de pe teritoriul nostru”.

După acest limbaj, dl g-ral Hoffmayer a devenit înțelegător și a spus: „Acolo unde nu se poate, nu se poate; dar dacă, în fapt, se creează posibilități de evacuare, operația poate începe”.

G-ral C. Pantazi: Noi, Guvernul, n-am luat hotărârea să se tragă împotriva celor cari se dedau la asemenea acte, fiindcă, dacă am fi hotărât astfel, Armata ar fi tras, cu orîșice risc.

Nu este vina Statului Major.

G-ral I. Arbore: Am fost la Piatra-Neamț. Acolo a venit primul procuror, care a găsit o stare de spirit foarte neliniștită, din pricina actelor germanilor. Am convocat pe ofițerii germani și am format patrulă mixte, din soldați germani și din soldați români. Cu această măsură, germanii au intrat, până a doua zi, în stare normală.

M. Antonescu: Iată soluția. Asemenea măsuri, dacă vreți, le indicați Marelui Stat Major, ca să le aplice peste tot.

G-ral C. Pantazi: Eu cred că, în momentul de față, asemenea lucruri nu se mai petrec. Au fost în primul moment, când ei au venit cu Reichskreditkassenscheine în Moldova și n-aveau ce să mănânce.

M. Antonescu: Aș vrea să nu se mai întâmple. Am în față un raport semnat de trei domni secretari generali, cari, atunci când semnează, își iau o răspundere, mai ales că unul dintre ei este secretar general la Ministerul Justiției și își dă seama ce însemnează să pună pe hârtie asemenea acușări.

Sunt o serie de lucruri atât de grave, încât trebuie să luăm măsuri, pentru că, din nenorocire, faptele acestea continuă.

G-ral C. Pantazi: Dacă continuă (*sic!*), sigur. Dar, vedeți că, în orice caz, nu s-au luat măsuri de nimeni. Poliția și jandarmii trebuie să intervină; tot așa, și Armata. Organele militare ar trebui să fie chemate de autorități, pentru că acesta este sistemul obicinuit.

M. Antonescu: În județul Vaslui au luat cu forța...

G-ral C. Pantazi: Tot coloane de acestea, de refugiați. Soldați germani nu sunt în Vaslui.

M. Antonescu: În comuna Ivănești, soldați dintr-o coloană de cavalerie germană...

G-ral I. Arbore: Acestea sunt trupele lui Vlasto.

M. Antonescu: Domnul Mareșal Antonescu de la început i-a sfătuit pe germani să nu-i îmbrace pe aceștia în uniforme germane; este cea mai mare naivitate. După aceea s-a oprit la orșice legături cu ei și s-a împotrivit la trecerea lor pe teritoriul nostru.

Se petrec lucruri care, din nenorocire continuă în multe părți. Și atunci, rog să vi se transmită și dv. copia acestui raport, ca să vedeți care sunt regiunile în care trebuie să luați măsuri.

G-ral C. Pantazi: Dacă voiți să intervină Armata, ea intervine; și orșicine va fi, va trage, vă garantez. Dar nu se cere. Și nu poate Armata să intervină în teritoriul țării, unde este administrație normală.

P. Strihan: Sub stare de asediu, justiția aparține Armatei.

G-ral C. Pantazi: V-ar conveni să fac aceasta în București?

P. Strihan: Eu vorbesc de Moldova.

G-ral C. Pantazi: Vedeți! Stare de asediu este peste tot.

I. Petrovici: Ceartă de atribuții!

M. Antonescu: Domnul g-ral Pantazi spune că Armata ar putea interveni. Nu este însă ușor să tragi în cineva care poartă uniformă germană. Însemnează că deschizi conflictul între Armata germană și Armata română.

Dacă, însă, faptele acestea vor continua, vom trece și la această măsură.

Mi se raportează aici că în satul Broșteni o coloană de aceasta și-a bătut joc de toate fetele din sat.

G-ral C. Pantazi: Cei vinovați ar trebui prinși, legați și dați pe mâna germanilor.

I. Petrovici: Acum 20 ani, în războiul precedent, lucrurile s-au petrecut întocmai.

G-ral C. Pantazi: Nu e aceeași situație.

M. Antonescu: Cred că Marele Stat Major, Comandamentele Militare, împreună cu organele de Poliție, trebuie să ia imediat măsuri. Trebuie constituite unități mixte, formate din germani, din români și din organele de Poliție și Siguranță, cari să încerce să izoleze elementele acestea și să pună ordine. Dacă nu vom reuși nici cu această măsură, vom trece la alta.

Domnul Mareșal Antonescu, azi de dimineață, înclina ca autoritățile noastre de Poliție și Siguranță și Poliția noastră militară, dacă nu izbutesc să pună ordine astfel, să tragă, d-sa neputând concepe că sunt cazuri generalizate, ci că trebuie să fie numai câțiva netrebnici, care, prin actele lor, provoacă asemenea stări de spirit. Dacă s-ar trage o singură dată, s-ar da un exemplu și ceilalți s-ar liniști.

Să se examineze situația locală și dacă într-unele locuri lucrurile sunt generalizate, atunci trebuie să facem adevărate cordoane și gărzi pentru izolarea și organizarea represiunii; dacă sunt cazuri izolate, și sunt foarte grave, trebuie să recurgem la mijloace severe.

G-ral C. Pantazi: Să luăm legătura cu Misiunea Germană. Să ne dea ofițeri germani, șefi de patrule, cari să ceară concursul nostru pentru izolarea elementelor turbulente. Este exclus ca un militar să dea voie trupei să intre în debandadă, fiindcă atunci, aceasta nu mai este Armată.

G-ral C. Vasiliu: Ceea ce este acum Armata germană, nu este tocmai Armată germană. Astăzi avem pe teritoriul nostru etapele Armatei germane, care din nenorocire s-a încărcat cu elemente colectate în întreaga Rusie, ce poartă uniforme germane, fără să fie germani.

M. Antonescu: Știți cum spune raportul: „Calmuci, uzbeci și alte neamuri asiatice”.

G-ral C. Vasiliu: Ei au fost îmbrăcați în uniforme germane și la o coloană de 1000 oameni sunt 5 germani. Cum să stăpânească 5 germani o coloană de aceasta, formată din drojdia Asiei!

G-ral C. Pantazi: Germanii au vrut să păstreze pe bărbați.

G-ral C. Vasiliu: Omul, când este înfometat, uită orișice stăpânire. Problema aceasta a fost foarte delicată și noi am relevat-o din timp. Când au venit germanii și n-aveau cu ce să-și plătească mesele în Moldova, și-au vândut mașinile de scris și bicicletele și au mâncat. Tot au făcut ceva mai civilizată, vânzând și mâncând, decât spărgând prăvăliile, cum au făcut coloanele acestea.

Dacă nu se iau măsuri, abuzurile vor continua.

M. Antonescu: Tocmai aceasta am stabilit: să se fixeze o linie rigidă, pentru scurgerea coloanelor; pe de altă parte, să se organizeze pe aceste trasee mijloace de aprovizionare, pentru ca coloanele (*sic!*), în interiorul acestei zone, să fie aprovizionate și cei cari trec să nu mai aibă justificarea unor acte de vandalism.

G-ral C. Vasiliu: Sâmbătă seara a fost o conferință la Statul Major, la care am luat parte și noi. S-au stabilit două categorii de evacuabili: întâi, populația germană

care stă în Sudul Basarabiei, într-o zonă largă, ca să nu se întindă peste Prut și în spatele liniei, pe care vrem s-o fixăm și care așteaptă de două săptămâni transporturile pe Dunăre, pentru că toată lumea este de acord ca aceste transporturi să nu se facă prin țara noastră...

M. Antonescu: Eu am tratat cu dl g-ral Hoffmayer și i-am declarat că, dacă au apucat să intre pe teritoriul Basarabiei, este foarte greu să-i trecem mai departe. Să fie bine lămurit că nimeni nu mai iese de pe teritoriul acesta decât dacă germanii organizează transporturi pe Dunăre. Nici prin Dobrogea n-am acceptat o trecere de trenuri și nici prin alte părți, spunând că nu putem da trenuri, fie și germane, pentru populația aceasta germană, care vine din Rusia, atunci când n-avem trenuri pentru intelectualii și funcționarii Statului din Moldova. A rămas acest lucru stabilit.

G-ral C. Vasiliu: Cu o singură condiție: să nu ne încăpățânăm să păstrăm rezerve de hrană, iar pe ei să-i ținem flămânzi.

M. Antonescu: Odată cu această dispoziție și cu discuțiile aspre, pe care le-am avut cu domnul general Hoffmayer, d-sa m-a întrebat de ce nu lăsăm pe acești germani să treacă în Dobrogea sau să se ducă la Grupul Etnic din Transilvania. Am răspuns că pentru nimic în lume acest lucru nu se poate admite. Acești germani, cari acum sunt în Basarabia, pot să treacă pe Dunăre în sus; în nici un caz nu merg în alte părți. Am adăugat că, să nu-și facă nici o iluzie că, ducându-se la alte autorități, se vor modifica principiile, pentru că eu voi face răspunzători pe cei cari se vor abate de la această regulă.

În același timp, am telefonat personal d-lui ministru general Arbore, rugându-l să ia unele măsuri pentru aprovizionarea imediată.

D-sa m-a întrebat de regiunea în care se găseau și dacă sunt și alte regiuni noi. Mi s-a spus că acolo sunt mijloace de aprovizionare și s-au dat ordine în acest sens.

Prin urmare, n-au nici un pretext ca să iasă din această atitudine de ordine.

Încă o dată îl rog pe dl. general Arbore să ia toate măsurile pentru aprovizionarea pe loc în regiunile acelea, și în nici un caz să nu admită trecerea mai departe.

M-au rugat să le dăm dreptul de trecere în Dobrogea. Am spus că refuz categoric, deoarece acolo trebuie să se scurgă basarabenii noștri, și noi n-avem mijloace de transport în Dobrogea, pentru că nu ne-am putut închipui că va trebui să evacuăm dintr-o dată Basarabia, Bucovina și Moldova.

G-ral C. Vasiliu: Ei au 40.000 cai și 20.000 vite mari și până astăzi sunt 73.000 oameni. Ceva mai la Nord sunt 30.000 ucraineni. Aceștia sunt cei mai periculoși. Este populația civilă pe care germanii i-a luat ca să-i ducă ca (*sic!*) lucrători în Germania.

Domnul Mareșal a aprobat pentru aceștia să se formeze coloane de câte 1000 oameni, cărora li s-a fixat un itinerariu prin Tutova, peste Bacău, și apoi să iasă pe la Oituz. Dacă s-ar fi refuzat această trecere, problema se agrava.

M. Antonescu: Dar ce este mai grav este pentru conștiința noastră: pentru 30.000 ucraineni se pot organiza coloane. Nu era mai bine să se scoată 30.000 basarabeni? Iar în locul a celor 80.000 din Sud, care mănâncă pâinea noastră, nu era mai bine să luăm 80.000 din ai noștri?

G-ral C. Vasiliu: A-i ține acolo înseamnă un pericol pentru noi. Suntem în fața unei anumite situațiuni de fapt.

M. Antonescu: Nu a fost niciodată vorba de aceștia. A fost vorba să treacă doar prin Nordul Basarabiei. Dacă nu pot trece prin Nord, nici noi nu-i mai putem trece.

G-ral C. Vasiliu: Ce facem cu ei?

M. Antonescu: Dar ce facem cu milioanele de români cari au rămas ? Dvs. tratați probleme de politică externă. Eu rezist și spun că nu admit acest lucru și ei se duc apoi în alte părți și obțin trecerea.

G-ral C. Vasiliu: Noi suntem organ de execuțiune, nu de discuțiune. Am fost chemați la Marele Stat Major și ni s-a dat acest ordin, iar acum eu execut ordinul care l-am primit. De ce s-a făcut acest lucru, nu mă interesează. Eu v-am adus la cunoștință aceste lucruri, ca să vă lămuresc.

M. Antonescu: Așa se întâmplă dacă Marele Stat Major primește asemenea discuțiuni. Aceasta este o problemă de politică externă și nu poate s-o trateze Armata.

Lucrătorii ucraineni nu sunt o problemă militară și nici Grupul Etnic German.

G-ral C. Pantazi: Marele Stat Major nu poate să nu execute un ordin.

M. Antonescu: Dar tot Domnului Mareșal i se prezintă chestiunea, dar nu a venit nici prin Ministerul de Externe, nici prin Ministerul de Interne, ci a venit prin organele Armatei.

G-ral C. Vasiliu: Am fost chemat sâmbătă seară la această conferință și am primit ordin scris. S-au făcut cordoane de jandarmi, așa cum s-a hotărât, și peste o zi, două, începe scurgerea acestor coloane.

P. Strihan: Aceste coloane se vor încrucișa cu coloanele noastre de refugiați.

G-ral C. Vasiliu: Nu mai avem coloane de refugiați în Moldova.

G-ral D. Popescu: Sunt în Sudul județului Bacău.

G-ral C. Vasiliu: Noi îi trecem în Nord, pe la Oancea.

M. Antonescu: Câți ar fi acești ucraineni?

G-ral C. Vasiliu: Unii spun 14.000, iar alții 30.000. Germanii au de transportat acum foarte mulți răniți; toate trenurile sunt afectate numai transporturilor de răniți.

G-ral D. Popescu: Este incontestabil că la noi în acțiunea de guvernământ nu este o unitate de direcțiuni – și nu mă refer la Dl. Mareșal. Dar, Statul Major lucrează cum vrea. Dovadă este această problemă care avea legătură mai mult cu Ministerul de Externe decât cu Armata.

Vreau să insist numai asupra unei chestiuni: să nu se facă greșeala să se dea ordin să se tragă, pentru că nu se știe dacă se va trage într-un caz izolat, sau dacă nu vom ajunge să facem să pătrundă dezordinea în spatele frontului de sus, și astfel să creăm un al doilea front.

Eu, personal, vă declar că nu mi-aș putea lua răspunderea unui asemenea ordin.

M. Antonescu: Deocamdată nici n-am pus această problemă. Pentru moment vom face aceste găzdi comune. Dl. general Pantazi propunea ca să folosim și ofițeri germani în acțiunea aceasta.

G-ral C. Vasiliu: N-au. În garnizoanele unde sunt comandamente militare, în spate, în Bacău, desigur că s-au luat măsuri. S-au organizat, de Comandamentul nostru și de acord cu Comandamentul german, anumite patrulare de control. Dar în lungul acestui culoar care se va stabili, dacă se va mai întâmpla ceva, dacă se vor mai produce

atențate asupra cetățenilor noștri, se vor face somațiunile legale și se va trage, pentru că nu este vorba de Armata germană. Noi am pus un baraj puternic acolo, căci teama noastră este să nu-i scăpăm pe la Galați. Statul Major a avut de examinat serios această problemă și s-a gândit probabil și la un alt rău și mai mare.

M. Antonescu: Dvs. credeți că poate fi un rău mai mare decât acesta, ca noi să nu putem scoate din câteva milioane de români decât numai câteva mii? Cum ne va judeca pe noi Istoria? Pe mine nu mă interesează cum ne judecă germanii din stepa calmuca sau din alte părți, ci cum ne judecă Neamul Românesc.

G-ral Gh. Dobre: Aceștia prezintă și un pericol operativ. Trebuie să plece cât mai repede.

M. Antonescu: Se întinde pericolul și se generalizează ca să scape de el!

G-ral C. Vasiliu: Mai mult încă: Marele Stat Major, din dorința de a evacua cât mai repede această populație, îi pune la dispoziție și transporturi pe apă, numai și numai ca să scăpăm de ei mai repede.

G-ral I. Arbore: Incidental am asistat la această discuțiune.

Domnul general Șteflea le-a spus germanilor: vă rog să vă adresați d-lui Mihai Antonescu, prin dl. von Killinger. Aceasta pentru cei cari se găseau în Sudul Basarabiei. Am auzit eu când i-a vorbit așa dl. general Șteflea, generalului Wagner.

G-ral C. Vasiliu: Ceea ce a spus generalul Wagner a fost pentru a doua latură a chestiunii: dacă este insuficient transportul pe apă, să poată trece pe malul Dunării prin Galați, Brăila etc. spre Turmu-Severin.

G-ral I. Arbore: Au cerut două lucruri: să treacă prin Dobrogea și pe malul Dunării, iar dl. general Șteflea i-a trimis la dvs.

M. Antonescu: Când s-a discutat cu mine, era numai o parte din aceștia veniți. M-au întrebat unde să-i lase și le-am răspuns să-i lase acolo unde au stat atâtea sute de ani. Noi n-am stat nici o zi sub ruși și este mai legitim să-i aducem pe românii noștri din Moldova, cari n-au stat nici o zi sub ruși, decât pe germanii cari sunt de sute de ani în Rusia.

G-ral C. Pantazi: Domnul general Hoffmayer a vrut să-i ceară domnului Mareșal ca în 3 ore să binevoiască să-i dea aprobarea să-i treacă, spunând că dacă nu i se dă voie, atunci trec ei.

M. Antonescu: Dacă înarmăm și noi pe românii noștri, atunci ce se face?

G-ral C. Vasiliu: A fost vorba de ce spune dl. general Pantazi, când au vrut să treacă direct peste noi și apoi s-au fixat cele trei județe din Basarabia de Sud. Germanii și-au luat angajamentul că încep imediat transportul și în două săptămâni se termină.

M. Antonescu: Domnule general, am fost silit să trimit odată o scrisoare Marelui Stat Major, cerându-i să nu facă politică externă; am fost silit și a doua oară să fac acest lucru, acum câțeva vreme. Voi fi silit, pentru a treia oară, să repet aceasta, pentru că eu am tratat cu generalul Hoffmayer, care a rămas să-mi aducă programul de evacuare pe Dunăre, și eu le-am spus pe față ce gândesc – n-am obiceiul să gândesc în ascund – și Statul Major hotărăște în alt fel. I-am spus generalului Hoffmayer că, în fața Istoriei, am fi bătuți cu pietre noi, dacă, în timp ce nu putem evacua milioanele de români, cari n-au fost nici o zi sub ruși, să înlesnim evacuarea a 130.000 germani cari niciodată n-au fost în Germania; să facem colonizarea Reichului, în timp ce noi pierdem războiul. Le-am spus: „Aduceți toată flota de pe Dunăre, dați-mi programul și

vor veni în porturi numai acei cari vor putea să fie primiți în porturi în vederea transporturilor, ceilalți nu-i puteți aduce aici. Cine poate veni la timp ca să plece, vine în Basarabia, cine nu, rămâne unde este, pentru că, după cum rămân românii noștri unde sunt, tot așa pot să rămână și germanii acolo unde sunt”.

P. Strihan: Avem români în Transnistria.

G-ral C. Pantazi: I-am adus pe toți cei cari au vrut să vină. Românii din Basarabia nu vor să vină.

G-ral C. Vasiliu: Premilitarii basarabeni au fugit cu toți înapoi, ca să vedeți câtă dragoste au ei de țara aceasta.

G-ral D. Popescu: Germanii la noi în țară fac mai mult ce vor ei decât ce vrem noi. Hoffmayer ne dă ultimatum; deunăzi am auzit că generalul Hansen s-a opus la mobilizarea noastră.

G-ral C. Pantazi: Nu s-a opus.

G-ral D. Popescu: Ba s-a opus. Rușii trecuseră Prutul și noi n-aveam nici o divizie mobilizată.

G-ral C. Pantazi: Complet inexact. Când rușii au trecut Nistrul, noi aveam Corpul IV Armată mobilizat.

M. Antonescu: Îl rog pe dl. general Pantazi să atragă atenția Marelui Stat Major că nu poate face angajamente în problemele care îl depășesc și care nu aparțin domeniului militar, pentru că atunci anarhizăm Statul.

Generalul Hoffmayer discută cu mine pe o bază și apoi Statul Major discută cu el pe altă bază.

G-ral C. Pantazi: Statul Major a discutat problema numai în momentul când aceștia erau deja pe teritoriul Basarabiei.

M. Antonescu: Câți sunt?

G-ral C. Vasiliu: După ei, 130.000, după noi, 73.000. Au mai rămas dincolo de limanul Nistrului, în Transnistria, 12.500. Generalul Stavrat îi ține în ordine. Am făcut un cordon de jandarmi izolator, aproape 3.000 jandarmi, îi ține ca să nu-i scăpăm peste Prut, în regiunea Galați-Focșani.

G-ral C. Pantazi: S-a hotărât să nu-i îmbarce de la Reni, ci numai de la Chilia și Ismail.

M. Antonescu: Domnule general Șova, aveți vreo indicațiune în această privință?

G-ral N. Șova: Știm că sunt acolo, însă n-am putut să le dăm nici un ajutor de îmbarcare cu vasele noastre. Am cerut totdeauna ca să se transporte cu vase germane. Nu știu cum s-a întâmplat că de când cu evenimentele acestea, a dispărut flota germană de pe Dunăre și nu putem scoate în susul Dunării decât 2-3 șleperi pe zi. Germanii au vase foarte numeroase pe Dunăre, dar nu vin în josul Dunării. Până acum nu i-am putut ajuta cu nimic și nici nu putem să-i ajutăm de aici înainte.

M. Antonescu: Prin urmare, deocamdată, nu este nici un program.

G-ral C. Vasiliu: Au spus că în două săptămâni îi vor putea transporta, însă, pe apă. Ei au nevoie de trenuri pentru răniți.

M. Antonescu: În cât timp credeți că pot trece ucrainenii?

G-ral C. Vasiliu: S-au angajat ca în trei zile să înceapă transporturile.

G-ral N. Șova: În susul Dunării merg cu 3-4 km pe oră.

G-ral C. Vasiliu: Totul este în funcțiune de operațiunile militare. Ține frontul, facem în spatele lui ce spuneți dvs. Dacă nu, ce să ne mai amărăm și pe chestiunea aceasta?

G-ral C. Pantazi: Înseamnă că nu trebuie să mai organizăm aceste transporturi?

G-ral C. Vasiliu: Trebuie să dăm primatul transporturilor militare.

M. Antonescu: Prin urmare, avem zona de ucraineni, unde trebuie să organizați supravegherea, ca să nu ne pomenim cu răspândirea lor în țară; dl. general Arbore va organiza mijloacele de aprovizionare, ca să nu-și găsească pretext pentru lipsă de hrană.

G-ral I. Arbore: Le-am pus la dispoziție orice hrană, în contul contingentului, însă cu condiția ca să-și organizeze ei mijloacele de transport.

G-ral C. Pantazi: Este vorba de cei din Sudul Basarabiei.

G-ral I. Arbore: Și pentru ceilalți. Eu n-am cu ce să le dau produsele de la producător și să le duc la ei.

G-ral C. Vasiliu: Nu ați primit o hârtie de la Statul Major cu acest itinerariu?

G-ral I. Arbore: Da.

G-ral C. Vasiliu: Trebuie să faceți legătura cu centrele de aprovizionare, să le indicați aceste centre. Dacă n-au ce mânca, ce să facă?

G-ral I. Arbore: Eu nu pot hrăni Armata română și premilitarii noștri, pentru că n-am mijloace de transport.

M. Antonescu: Dacă Marele Stat Major a știut că dvs. nu puteți hrăni Armata română și premilitarii, din cauza lipsei de transport, de ce a permis ca să vină acești oameni pe teritoriul nostru?

G-ral C. Vasiliu: Eu nu cunosc detaliile acestea cu privire la aprovizionări etc.

G-ral C. Pantazi: Ei au cerut să intre pe teritoriul României și a doua zi au început să vină.

G-ral C. Vasiliu: Să ne gândim și sub ce presiune au venit. Au venit sub presiunea frontului.

G-ral I. Arbore: Eu le pot da hrană, însă îi privește transportul. I-am găsit la Onești, la Tecuci, la Bârlad.

G-ral Gh. Jienescu: Exodul durează de 3 săptămâni și se scurg dinspre Uman spre Piatra-Neamț.

G-ral I. Arbore: Am cerut și I.N.C.O.O.P-ului să mă ajute pentru aprovizionarea lor.

G-ral C. Vasiliu: Dacă facem bilanțul, față de efectivele care au trecut, nu sunt abuzuri atât de excesive. Parcă ai noștri nu au făcut la fel?

M. Antonescu: Nu este vorba de abuzuri care au fost făcute, pentru că, desigur, la un moment dat trebuie să ne resemnăm în fața unei drame a războiului. Din nenorocire, poporul nostru nu este o mare națiune, ca să se apere singur și atunci primește toate servituțiile tuturor situațiilor războiului. Primește ajutorul cu toate sarcinile lui. Dar este vorba să reducem de aici înainte cât mai mult asemenea primejdii. Eu cunosc situațiunea aprovizionării, deoarece m-am chinuit cu ea încă de pe când era dl. Marinescu la Economia Națională. Știu ce reprezintă aceste județe din Moldova. Dvs.

credeți că dacă vor continua să treacă zeci de mii de oameni, cari să se hrănească din această regiune, credeți că Armata noastră care va sta acolo va mai găsi mijloace de aprovizionare?

P. Strihan: Mi-au spus prefecții de acolo că au venit atâtea coloane, ca lăcustele, iar pentru coloanele românești s-a cerut încurvișarea să treacă prin Ardealul de Nord, ceea ce s-a aprobat, dar ungurii le fac fel de fel de mizerii.

M. Antonescu: Să dispuneți dvs. ca prin organele de Siguranță și Poliție locală să ni se prezinte o situație de cifrele care se pot da cu privire la aceste coloane, ca să știm ce putem face cu el.

Până atunci, desigur, continuă aceste plecări. Asigurați cât puteți aprovizionarea. V-aș ruga să cereți în două, trei zile aceste date, ca să discut și cu domnul Mareșal această problemă și să vedem ce soluție adoptăm – ca să nu se spună că secătuim propriile noastre rezerve de aprovizionare.

G-ral C. Pantazi: Nu pot fi așa de mari coloanele acestea.

G-ral C. Vasiliu: Nu le putem ști. Ce putem ști noi cât se revarsă de acolo.

I. Petrovici: Cari sunt mai multe: cele cari pleacă sau cele cari vin?

G-ral C. Vasiliu: Nu le putem ști nici pe acelea. Chestiunea pentru noi este să vidăm spatele Armatei de operații.

I. Petrovici: Vasăzică, cele care vin sunt în sfera secretului.

G-ral C. Vasiliu: În spațiul acesta al Moldovei, dacă se vor încălci unii așa și alții altfel, atunci domnul general Pantazi să spună ce o să iasă. Noi avem interes să golim această regiune.

M. Antonescu: Tot spre noi, domnule general?

G-ral C. Vasiliu: Spre Carpați. Pentru aceasta s-a mers cu atâta iușeală în scurgerea coloanelor noastre de refugiați peste Carpați.

M. Antonescu: În orișice caz, vă rog să ne dați date cât de aproximative, ca să vedem ce este de făcut și să vorbim și cu domnul Mareșal.

Rog și pe domnul general Arbore să examineze situația și posibilitatea aprovizionărilor din acest sector, ca să ne dăm seama de ce putem face. Nimeni nu ne poate cere imposibilul; nimeni nu ne poate cere să tăiem rezervele Armatei noastre, ca să asigurăm nu știu ce evacuări.

G-ral C. Pantazi: Tot ce li s-a dat, li s-a dat din contingente. Aceasta nu constituie o problemă, numai să se țină socoteala.

G-ral I. Arbore: Tot ce le dăm, le dăm cu bonuri.

M. Antonescu: Fiindcă văd că Ministerul Culturii Naționale n-are nimic la ordinea zilei, aș vrea să vă întreb, domnule ministru Petrovici: În ceea ce privește școlile din București, ați dat dvs. dispoziții pentru evacuarea personalului? Nu m-am luat după isvoare oculte, dar am mers în oraș și vrând să văd în diferite locuri dacă sunt luate măsuri de evacuare, am întrebat la școli și mi s-a spus că nu s-au primit încă ordine de evacuare.

I. Petrovici: Școlile din București s-au închis mai demult, iar evacuările s-au făcut până acum în mod individual. Nu s-au luat măsuri de evacuare colectivă.

I. C. Petrescu: Nu s-au dat ordine de la Statul Major și nu s-au luat măsuri de evacuare pentru școli, arhivele lor, însă, au fost trimise la școlile din județ.

I. Petrovici: Iașul s-a evacuat relativ bine. Acolo au rămas câțiva preoți, în frunte cu vicarul.

Ședința se ridică.

Stenografi: D. Fierăscu, I. Vasilescu

▼
D.A.N.I.C., fond P.C.M., Cabinetul Ion Antonescu, ds. 264 (fost 88)/1944, f. 56-85

14. 1944 aprilie 10. Se discută despre: problema transporturilor din oraș la gară a autorităților în vederea evacuării; plata salariilor înainte de sărbătorile de Paști; construirea de adăposturi în București pentru autorități etc.

**CONSILIUL DE MINISTRI
PENTRU EVACUĂRI ȘI APĂRARE PASIVĂ
de luni, 10 aprilie 1944**

Ședința se deschide la ora 19.30, sub președinția domnului **profesor Mihai Antonescu**, vicepreședintele Consiliului.

Participă domnii: **prof. I. Petrovici**, ministrul Culturii Naționale; **g-ral D. Popescu**, ministrul Afacerilor Interne; **I. Marinescu**, ministrul Justiției; **g-ral C. Pantazi**, ministrul de Război; **g-ral Gh. Dobre**, ministrul Economiei Naționale; **prof. Gheron Netta**, ministrul Finanțelor; **prof. I. C. Petrescu**, subsecretar de Stat la Ministerul Culturii Naționale; **prof. Vintilă Mihăilescu**, secretar general la Ministerul Culturii Naționale; **g-ral C. Vasiliu**, subsecretar de Stat la Ministerul Afacerilor Interne; **Petre Strihan**, subsecretar de Stat la Ministerul Afacerilor Interne; **g-ral D. Craiu**, inspector general administrativ la Ministerul Afacerilor Interne; **dr. I. Stoichița**, secretar general la Ministerul Sănătății; **Gh. Oprescu**, secretar general la Ministerul Justiției; **g-ral P. Cameniță**, secretar general la Ministerul de Război; **ing. Stavrî Ghiolu**, subsecretar de Stat la Ministerul Economiei Naționale; **Mircea Vulcănescu**, subsecretar de Stat la Ministerul Finanțelor; **I. Tomoroveanu**, secretar general la Ministerul Finanțelor; **prof. C. Călniceanu**, secretar general la Ministerul Agriculturii; **Gh. Davidescu**, secretar general la Ministerul Afacerilor Străine; **I. Niculescu-Buzești**, secretar de legăție la Ministerul Afacerilor Străine; **Al. Bădăuță**, secretar general la Ministerul Propagandei Naționale; **g-ral Ștefan Stoica**, secretar general la Ministerul Înzestrării Armatei; **amiral Al. Gheorghiu**, secretar general la Ministerul Înzestrării Armatei; **I. Zarifopol**, secretar general la Ministerul Lucrărilor Publice; **ing. I. Chițulescu**, directorul M.O.N.T.-ului; **I.D. Enescu**, subsecretar de Stat al Muncii; **C. Stănescu**, secretar general la Subsecretariatul de Stat al Muncii; **g-ral Gh. Ionescu**, subsecretar de Stat al Aerului; **comandor Fertzu Tiberiu**, secretar general la Subsecretariatul de Stat al Aerului; **g-ral N. Șova**, subsecretar de Stat al

Marinei; **comandor Roman August**, secretar general la Subsecretariatul de Stat al Marinei; **g-ral I. Arbore**, subsecretar de Stat al Aprovizionării; **Ovidiu Vlădescu**, subsecretar de Stat al Româнизării; **Aurel Gociman**, consilier tehnic la Subsecretariatul de Stat al Româнизării; **g-ral Socrate Mardare**, subșef M. St. M.; **g-ral Ramiro Enescu**, subșef M. St. M.; **g-ral N. Protopopescu**, șeful Secției VII; **Costin Stoicescu**, administrator delegat la Banca Națională a României; **Traian Buradescu**, directorul Mișcării – C.F.R.; **ing. N. Zamfirescu**, directorul Întreținerii – C.F.R.; **Leon Scridon**, comisar general la Comisariatul General al Refugiaților; **Marcel Stati**, secretar general la Consiliul de Patronaj; **g-ral Iosif Teodorescu**, comandantul militar al Capitalei; **col. adj. D. Dămăceanu**, șef de Stat Major; **g-ral Gh. Marinescu**, comandantul Apărării Pasive; **Gh. Minescu**, director general la Institutul Național al Cooperăției; **Cezar Rășcanu**, director general al Casei Naționale a Asigurărilor Sociale; **g-ral I. Teodorescu**, director general al Direcției Generale a Poștelor; **V. Ionescu**, director general al Societății Române de Radiodifuziune; **col. I. Teodorescu**, de la Cabinetul Militar al Conducătorului Statului; **col. Mircea Elefterescu**, prefectul Poliției Capitalei; **lt.-col. Ștefan Rădulescu**, secretarul Cabinetului B.B.T.

M. Antonescu: Domnilor, intrăm în ordinea de zi.

Ministerul Justiției a pus cheștiunea: *Problema transportului din oraș la gară, în vederea evacuării eșalonului II.*

Timpul de imbarcare fiind foarte scurt și urmând a se încărca peste 30 vagoane de materiale, Ministerul Justiției crede că este necesar ca transportul acestor materiale să se facă cel puțin începând cu o zi înainte și cu mijloace de transport constituite în navetă. Ministerul n-are decât un singur camion.

Problema aceasta o cunoaștem: este generală. Problema constituirii unor convoiuri din camioane am mai discutat-o și altădată. Rog pe domnul g-ral Dobre să ne spună dacă se pot organiza.

G-ral Gh. Dobre: Organizarea nu-mi aparține. S-ar putea face apel la Calea Ferată.

M. Antonescu: Domnule Buradescu, ați primit până acum ceva cauciucuri?

G-ral Gh. Dobre: Le-a primit domnul Mărdărescu.

T. Buradescu: Nu cred, pentru motivul că noi am intervenit pentru coloanele acestea de refugiați. S-au dat – și pentru transporturile noastre este acum o lipsă cumplită. Circa 60% din parc ne este luat de Armată.

M. Antonescu: A fost vorba ca dv., împreună cu Ministerul Înzeștrării, să examinați problema constituirii unor echipe din camioanele care nu circulă astăzi la Căile Ferate, din lipsă de cauciucuri și cu ele să formați convoaie, care să fie puse la îndemâna autorităților, după un program care ar urma să fie stabilit prin coordonarea noastră.

G-ral Gh. Dobre: Cred că s-ar putea face în modul următor: să se stabilească un program pentru evacuări și în ziua în care un Minister este gata, să i se pună la dispoziție un convoi de 15-20 autocamioane, pentru care am dat cauciucuri.

M. Vulcănescu: Noi avem la M.A.T. automobile fără cauciucuri.

M. Antonescu: Programul este făcut.

G-ral Gh. Dobre: Nu e făcut.

P. Strihan: Nu l-am făcut, pentru că n-am primit încă programul de la două departamente.

M. Antonescu: Spuneți care sunt acelea.

P. Strihan: Ministerul de Finanțe și încă unul.

M. Vulcănescu: Am trimis programul alaltăieri la ora 12.

P. Strihan: Până astă-seară programul este gata.

G-ral Gh. Dobre: Planul trebuie cunoscut de Căile Ferate, pentru ca să știe să pună la dispoziție garnitura de tren necesară, iar în ziua precedentă să se încarce cu camioanele.

G-ral R. Enescu: În fiecare zi trenul este programat cu plecarea către ora 12. Prin urmare, în fiecare zi va fi nevoie de această coloană, ca să încarce garnitura respectivă la Gara de Est.

Ordinea ministerelor nu este încă făcută pentru că nu toate departamentele au trimis situațiile.

P. Strihan: N-a suferit programul, pentru că la 8 aprilie s-a evacuat Ministerul Înzestrării, iar la 9, la 10 și la 12 aprilie, Consiliul de Patronaj. La 13 aprilie urmează alt Minister.

M. Antonescu: Consiliul de Patronaj a terminat?

M. Stati: Noi, propriu-zis, am avut un tren și jumătate, fiindcă celelalte două trenuri și jumătate au fost ale Transnistriei.

G-ral R. Enescu: Au fost aprobate pe numele Consiliului de Patronaj.

M. Stati: Au fost solicitate pe numele nostru, dar nu ne aparțin. Din al doilea tren, 11 vagoane au fost pentru organizarea centrală.

M. Antonescu: Domnule Buradescu, programul trenurilor pentru evacuarea ministerelor este făcut?

T. Buradescu: Trebuie să-l primesc de la domnul ministru Strihan.

P. Strihan: Și pentru când vi l-am promis eu?

T. Buradescu: Pentru mâine la ora 12.

M. Antonescu: Prin urmare, domnule Buradescu, vă rog ca mâine la ora 12 să-mi comunicați dacă este întocmit programul de transporturi pe Căile Ferate.

În baza aceluiași program, voi ajunge să fac conferințele noastre de două ori pe săptămână, oricâtă vreme ar dura, pentru că este singurul mijloc cu care putem grăbi și organiza lucrurile.

Este adevărat că dv. ați spus acum patru zile că n-ați primit programul și eu, pentru Președinție și pentru ministerele mele, am invitat departamentele să nu întârzie cu trimiterea planurilor. Mai mult decât atât, nu știu ce aș fi putut să fac.

Ministerul de Interne, de asemenea, a făcut tot ceea ce putea să facă.

Cine nu trimite programul cu toate detaliile până mâine la ora 12 nu mai intră în programul de evacuare.

De asemenea, vă rog să examinați împreună cu domnul Buradescu planul acesta și să vedeți de ce mai este nevoie. Dacă nu s-au dat încă cu *(sic!)* împrumut acele cauciucuri de care vorbeam, vă rog să semnalati acest lucru, pentru că intervenții s-au făcut.

G-ral Șt. Stoica: S-au dat cauciucuri Căilor Ferate pentru 100 camioane.

Amiral Al. Gheorghiu: S-au dat toate cauciucurile cerute de Căile Ferate.

M. Antonescu: Domnule Buradescu, prin urmare, tot mâine la ora 12, când vă va comunica domnul Strihan tot programul, cu cauciucurile pe care le-ați cerut și care s-au primit, puteți organiza această echipă de autocamioane, care să stea la dispoziția departamentelor pentru executarea programului de evacuare și pentru deservirea transporturilor până la gară.

T. Buradescu: Da, domnule prim-ministru.

Al. Marcu: Dar odată fixat programul, rugăm să nu se mai schimbe.

M. Antonescu: Din moment ce se stabilește programul, el trebuie imediat executat.

G-ral Gh. Dobre: Vream să spun că aceste camioane să nu fie întrebuințate decât pentru transporturile strict necesare în zilele precedente plecării trenurilor.

I. Marinescu: Da, în ajunul plecărilor.

M. Antonescu: Prin urmare, rămâne această servitute stabilită: camioanele nu se întrebuințează decât pentru aceste transporturi. Ministerul de Interne și Calea Ferată veghează la exclusiva întrebuințare a acestor camioane în acest scop.

T. Buradescu: Da, domnule prim-ministru.

I. Chițulescu: Pot fi întrebuințate și pentru transportul personalului.

M. Antonescu: Când am zis executarea planului de evacuare, am înțeles și transportarea personalului la gară.

G-ral Gh. Dobre: Noi am făcut transportul cu 8 sau cu 10 camioane.

M. Antonescu: Dacă toate departamentele ar avea camioanele și cauciucurile dv., vă asigur că aceasta n-ar fi o problemă pentru mine.

Amiral Al. Gheorghiu: Ministerul Înzestrării n-are camioane.

G-ral Gh. Dobre: Dacă se duc camioanele la un Minister, iar transportul nu este organizat, programul nu se poate executa.

M. Antonescu: Domnule ministru, dvs. ați lipsit la o ședință. Am stabilit programul de evacuare ținând seama de vagoane disponibile și de trenurile disponibile. Se stabilește programul de evacuare pentru fiecare departament cu zilele respective. Acest lucru a fost stabilit. Rămâne să perfecționăm organizarea evacuărilor, organizând și coloane de autocamioane care să înlesnească transportul din oraș la gară.

Cred că are dreptate dl. g-ral Dobre în sensul că trebuie să organizăm în amănunt și aceasta, anume, fiecare departament să-și fixeze centrul, piața, itinerariul unde se adună fie familiile, fie materialele, și tot ceea ce rămâne să fie transportat. Acest itinerariu se propune Ministerului de Interne, care îl examinează.

Fiecare departament, în cadrul programului care i s-a dat, este răspunzător să-și organizeze programul în interiorul zilei care i s-a fixat pentru evacuare. Departamentul este liber să-și fixeze piețele de încărcare, locurile de transport. Deci, rămâne stabilit că fiecare departament răspunde de organizarea coloanei de transport și de folosirea ei în timpul cât i-a fost pusă la dispoziție de Ministerul de Interne și Calea Ferată. Cine pierde acest termen pierde dreptul la coloana de transport, după cum acel care nu folosește la timp mijloacele de transport rămâne să fie evacuat la urmă.

I. Petrovici: Văd că sunt sancțiuni foarte grave în cazul când nu se evacuează.

Voiam să spun domnului Strihan că eu aş cere pentru ministerul pe care am onoarea să-l conduc o mică modificare. Deoarece jumătate din minister merge într-o localitate, iar cealaltă jumătate în alta, vechiul Minister al Cultelor merge la Orăştie, iar Ministerul Şcoalelor la Pucioasa, aş cere, dacă se poate, ca această garnitură să se despartă în două.

T. Buradescu: Răspund imediat că se poate.

M. Vulcănescu: Având în vedere că îmbarcarea se face la Gara de Est riscăm ca anumite ministere să fie surprinse de bombardament, întrucât acest lucru se va afla uşor. Şi atunci aş întreba Calea Ferată dacă nu este o posibilitate de dispersiune şi anume să se schimbe gara de îmbarcare de la o zi la alta.

M. Antonescu: Ținând seama de itinerarul care până acum a fost practicat de avioanele inamice, noi ştim că ele n-au venit niciodată în cursul dimineţii. Toate garile, însă, sunt egal de primejduite şi nu văd de ce o schimbare de la o gară la alta ar amorțiza primejdia, pentru că este posibil ca toate garile să fie la fel de greu bombardate.

Ceea ce cred că s-ar putea face este ca să se prevadă o oră de îmbarcare mai devreme.

G-ral Gh. Jienescu: Să se facă îmbarcarea de pe la ora 4 după-amiază, pentru ca plecarea să se poată face a doua zi cât mai de dimineaţă.

M. Antonescu: Aici este vorba de o dispoziţiune de interes general: să se evite pe cât posibil orele care în mod curent sunt mai susceptibile de bombardament, deci să se utilizeze orele între 5 după-amiază şi 10 dimineaţa. Cred că aceste ore sunt cele mai potrivite pentru organizarea acestor plecări.

T. Buradescu: Dacă îmi permiteţi, domnule prim-ministru, aici este o dificultate; dacă se intră în noapte, îmbarcarea se face foarte greu din cauza camuflajului.

M. Antonescu: Dacă se începe îmbarcarea de la 5 dimineaţa, este timp ca plecarea să se facă înainte de ora 10. Este cam greu, dar omul care pleacă să-şi salveze viaţa nu se uită că se deranjează să vină la gară la ora 5.

G-ral C. Pantazi: Este probabil ca ora bombardamentului să fie din ce în ce mai devreme.

I. Marinescu: Să se înceapă îmbarcarea după-masă către orele 4 şi apoi trenurile să fie scoase din gara respectivă, urmând ca plecarea să se facă la orele 9 sau 10 seara.

T. Buradescu: Nu se poate, întrăm în orele de camuflaj.

M. Antonescu: Dacă de la Calea Ferată se spune că este greu să se facă aceasta, din cauza camuflajului, n-o putem face.

G-ral Gh. Marinescu: Putem da drumul la camuflaj pentru aceste îmbarcări şi putem organiza foarte uşor stingerea.

M. Antonescu: Dacă între orele 5-8 dimineaţa se realizează ceea ce s-ar putea face seara între 5-10, este acelaşi lucru.

Al. Marcu: De obicei trenurile pleacă cu (*sic!*) întârziere de câteva ore şi atunci, trenul programat să plece la ora 10 pleacă după ora 12.

M. Antonescu: Motive se pot găsi multe. Acolo unde puteţi organiza plecarea între 5 şi 8 seara, s-o faceţi; când nu se poate face acest lucru, organizaţi plecarea între 6-8 dimineaţa. Cu aceasta am terminat discuţiunea aceasta.

Îl rog pe dl. g-ral Pantazi să ia cunoștință de constatările făcute de comisiunea compusă din d-nii Călniceanu, Mircea Georgescu și Odăgescu, cărora le aduc aici mulțumiri pentru serviciile făcute, informându-ne asupra realităților evacuării din județele Tecuci, Tutova, Vaslui, Roman și Putna, și rog să se ia toate măsurile de îndreptare, măsuri care se pot lua față de noua situație.

Pe dl. Scridon, de asemenea, îl rog să examineze la Președinție copia acestui raport, pentru ca, împreună cu Crucea Roșie și cu Consiliul de Patronaj, să vedem ce este de făcut pentru organizarea cantinelor de refugiați și rămâne ca dl. dr. Tomescu să discute cu mine chestiunea zonei de deparazitare a Armatei și populației refugiate și situațiunile grele în care vin refugiații, pentru ca să vedem ce măsuri să se ia.

Se semnalează de autoritățile locale, de prefecturi, că, în afară de organele Ministerului de Interne și anumite servicii publice care au fost evacuate cu foarte multă ordine, alte autorități nu și-au evacuat decât membrii familiei funcționarilor și nu serviciile, pentru că n-au venit încă ordinele Marelui Stat Major. Este sigur că atunci când este vorba de servicii publice a căror continuitate trebuie să întrețină ordinea și să ajute Armata în suveranitatea asupra teritoriului, nici discuție nu poate fi, trebuie ca Statul Major să hotărască data evacuării, ținând seama de evoluția operațiunii militare, mi se semnalează, însă, că la Roman nu a plecat Episcopia și alte autorități, care nu sunt indispensabile nici pentru ordinea publică, nici pentru însăși autoritatea de Stat ca să rămână acolo. Și atunci să examinați situația. Sunt anumite autorități care n-au primit încă ordinul de evacuare.

Majoritatea serviciilor publice și personalul lor, cu excepția câtorva autorități, s-a evacuat prin mijloace proprii. Ținând seamă că nu trebuie să împiedicăm, ci să înlesnim evacuarea, cred că Marele Stat Major trebuie să examineze îndată toate ordinele date și pentru menținerea ordinei, cât și pentru cele necesare pentru menținerea unui minimum de activitate locală, sau alte măsuri de care depinde interesul general sau securitatea Armatei. În afară de acestea, toate celelalte servicii din această zonă care ajung să fie supuse unor condițiuni militare noi, toate acestea să fie evacuate și să nu ne mai încărcăm conștiința și cu această întârziere.

G-ral S. Mardare: Ordinele sunt date de 10 zile, cu excepția a 3 județe: Putna, Covurlui și Tecuci.

I. Petrovici: În ce privește Biserica, am împărtășit de la început ideea ca ea să fie o instituție care să nu se grăbească la evacuare. Totuși, nu s-a putut acest lucru. Din Basarabia s-au evacuat mult mai mulți preoți decât stabilisem. La început era vorba de 500 și până la urmă a trecut de 1000. Eu, însă, nu m-am gândit la Biserica cu (*sic!*) precădere. Natural că n-am împiedicat pe nimeni să plece. Au plecat toți episcopii, mitropoliții, inclusiv cei doi mitropoliți cari la anumite alegeri erau partizani să se ia semnăturile celor cari nu vor fi aleși. Doi dintre cei mai fanatici au fugit cu precădere. Însă, s-a găsit, de pildă, la Iași un nucleu de preoți cari au rămas în frunte cu vicarul. Dacă episcopul de la Roman vrea să plece, poate să plece, însă nu este instituția la care m-am referit.

M. Antonescu: Dl. ministru Marinescu spune că Ministerul Justiției nu a primit asemenea ordine. Vă rog să examinați situația tuturor serviciilor care să se poată evacua.

Pentru școlile din București cred că ar fi bine să se precizeze unde se poate face evacuarea.

Ce face personalul administrativ, personalul de direcție sau chiar Corpul profesoral care nu a primit ordin de evacuare, să se evacueze sau nu? Noi am vrut să închidem școlile ca să evităm concentrațiunea, și pentru ca să folosim localurile de școli în alt scop.

Prin urmare, trebuie precizat că personalul didactic al școlilor urmează să plece, urmând ca ministerul să hotărască care (*sic!*) sunt organele administrative sau de custodie care poartă răspunderea localului. Ministerul nu a putut da aceste instrucțiuni, pentru că în instrucțiunile dvs. spuneți că Statul Major hotărăște când trebuie să plece.

G-ral S. Mardare: Când să plece permanența.

G-ral R. Enescu: Dacă Ministerul Instrucțiunii n-are obiecțiuni de făcut din punct de vedere al întrebuintării, dacă are să le dea anumite însărcinări, să ne comunice acele însărcinări, altminteri pot să plece.

I. Petrovici: Să le dăm libertatea de a pleca. Prin închiderea școlilor, intrându-se în vacanță, ei urmează să plece și noi trebuie să-i lăsăm să se ducă unde vor.

M. Vulcănescu: În general, prefectii au dat ordine peste tot când se începe evacuarea familiilor. Statul Major nu dă ordin decât în ultimul moment, când pleacă ultimul eșalon, așa că poate să fie o perioadă foarte lungă între momentul când pleacă membrii familiei și când pleacă funcționarul.

M. Antonescu: Cer precizarea Statului Major care să fie dată nu numai pentru Ministerul Educației Naționale, ci pentru toate departamentele, că tot personalul, indiferent de natura lui, care nu funcționează sau care este intrat în concediu sau vacanță, Corpul didactic sau personalul de orice altă natură să poată pleca prin mijloace personale, oricând. Astăzi ne găsit în situația că am închis școlile în București, am stabilit principiul de evacuare pentru școli, ca să poată pleca copiii (*sic!*) și familiile lor, însă ministerul nu a stabilit până astăzi dreptul profesorilor de a pleca în mod individual din București.

I. Petrovici: Eu le-am comunicat că pot pleca.

M. Antonescu: Am stabilit noi aici, dar circulara nu s-a dat. Vă cer să vă duceți la patru licee din Capitală și veți vedea că nu s-a primit nici un ordin de evacuare.

G-ral S. Mardare: Nu trebuia să dăm noi acest ordin pentru București.

M. Antonescu: Nici ministerul nu l-a dat. Dl. ministru spune: „Dacă eu dau ordin de evacuare trebuie să indic și locul unde se evacuează personalul meu. Am această posibilitate astăzi? N-am”.

De ce să discutăm pe abstracțiuni. Aceasta este situația. Dacă dl. ministru dă o circulară de evacuare, se pomenește a doua zi cu toți profesorii venind să-i ceară precizări unde se duc. Poate ministrul să facă aceasta?

I. Petrovici: Eu cel mult pot să dau o circulară că au dreptul să plece.

M. Antonescu: Prin urmare, domnule ministru de Interne, credeți că executându-se această plecare individuală și liberă, oamenii aceștia, mergând la întâmplare, nu riscă să rămână în stradă, neavând unde să se adăpostească, locuința pe care și-au ales-o găsind-o ocupată sau destinată pentru alte persoane?

P. Strihan: Dacă îi considerăm ca populație civilă, atunci trebuie să meargă într-o plasă din județul Vlașca.

G-ral R. Enescu: Dacă îi lăsăm pe profesori să plece cum vor, situația va fi următoarea (vorbesc pentru cei din București): 60-70% au loc sigur unde să se ducă, fie la rude, fie la prieteni, fie chiar locuințe proprii, și rămâne numai restul pentru care trebuie să fixăm noi unde să se ducă.

M. Antonescu: Sunt de acord. Atunci concluzia este să lăsăm libertatea de plecare pentru fiecare, iar Ministerul de Interne să dea o circulară prin care să se arate că profesorii cari își găsesc prin propriile lor mijloace locuri de cazare, să nu fie izgoniți din regiunea unde se duc, pentru că altminteri, pe principiul rigid pe care l-am pus că Ministerul de Interne nu poate tolera evacuarea decât în anumite zone de evacuare, Ministerul poate să-i scoată de unde se găsesc.

G-ral R. Enescu: Aceasta s-a hotărât într-un Consiliu la Marele Stat Major. Însă profesorii se vor duce la rude, la proprietățile lor și vor rămâne o mică parte din cei cari n-au unde să se ducă, și acestora trebuie să le indicăm noi regiunea.

M. Antonescu: Concluzia este aceasta: dvs. sunteți contra și eu sunt contra ca cineva să se poată duce oriunde ar vrea el. Ministerul Educației Naționale nu are mijloace să facă o cazare pentru zeci de mii de persoane. Trebuie, însă, să se dea o circulară ca să se știe că au dreptul să se evacueze. Calitatea de membru al Corpului didactic constituie un drept de circulațiune liberă, aceasta pentru ca să nu se pomenească oprit.

G-ral R. Enescu: Nu de circulațiune liberă, ci numai ca să se ducă într-un singur loc.

M. Antonescu: Până ajunge la destinație, trebuie să circule. Să se recomande evacuarea prin mijloace proprii și cazarea individuală, pe cât posibil în cadrul familiei sau al colegilor din alte localități, și acolo unde se creează din această cauză unele neajunsuri, se vor adresa prefecturilor de județ, iar dl. ministru de Interne să aibă bunăvoința să dea o circulară domnilor prefecți de județ în care să arate că, întrucât Statul nu poate organiza, prin Ministerul Educației Naționale, evacuarea generală a tuturor membrilor Corpului didactic, s-a recomandat acestora să se evacueze în cadrul familiilor lor sau ale colegilor și acolo unde acest lucru nu s-ar putea realiza, prefecturile să dea concursul membrilor Corpului didactic ca să fie cazați pe aceleași principii, pe lângă familiile Corpului didactic local, fără să se atingă prea mult programul stabilit de Ministerul de Interne și destinația de evacuare.

I. Petrovici: S-ar mai putea face ceva: având în vedere că s-ar putea să existe o cotă de profesori cari n-au unde să se ducă – nici neamuri, nici cunoscuți –, fixați pentru această cotă o regiune unde s-ar putea duce acești oameni.

P. Strihan: Sunt aceștia obligați întocmai ca toți funcționarii publici să se evacueze.

M. Antonescu: Se poate, domnule Strihan, dvs., ca membru al Corpului didactic, să aveți sufletul să puneți această problemă? Noi cerem populației civile să se evacueze din toate mahalalele, și să facem greutăți membrilor Corpului didactic?

I. Petrovici: Noi evacuăm chiar populația mahalalelor, care în orice moment reprezintă pentru Stat elemente de anarhie, și elitelor spirituale ale țării să nu le dăm drepturi să se evacueze?

P. Strihan: Mă refer la unele declarații ale dvs. în legătură cu cei din Basarabia.

M. Antonescu: Este vorba de bombardamente.

P. Strihan: Împotriva bombardamentelor este soluțiunea dispersiunii.

M. Antonescu: Iată cât de mult au fost hotărâte lucrurile la Marele Stat Major.

G-ral S. Mardare: În momentul închiderii școlilor, profesorii erau liberi să se evacueze unde vor.

M. Antonescu: Atunci rămâne principiul stabilit să dați circulare în sensul în care v-am spus.

Acum ne întoarcem, domnilor, la chestiunea salariilor, problemă care este la fel pentru toate ministerele și pentru toți funcționarii, nu numai pentru Ministerul Justiției, care a pus această chestiune la ordinea de zi.

Credeți că există posibilitatea ca pentru luna aprilie funcționarii să primească salariile înainte de sărbători, mai ales că vor avea și cheltuieli cu sărbătorile Paștelui?

G. Netta: Este imposibil.

I. Marinescu: A venit președintele Curții de Casație și a cerut, pentru membrii Curții, salariul pe 3 luni.

O. Vlădescu: Dl. Mareșal îl roagă pe dl. ministru de Finanțe să dea salariile funcționarilor înainte de Paști.

G-ral P. Cămeniță: Funcționarii din Moldova cari au primit salariul pe 3 luni se plâng că acum urmează să li se oprească salariul pe aprilie.

M. Antonescu: Nu li s-a dat o gratificație, ci o anticipație.

M. Vulcănescu: Ea va fi, poate, o indemnizație de transport.

M. Antonescu: Când a venit și a citit dl. ministru de Finanțe lista contribuțiunilor date de Stat pentru a sprijini evacuarea, cheltuielile care se fac de Stat pentru aceasta, atunci am considerat că în nici un caz nu mai putem face asemenea cheltuieli. A plecat un ministru de Finanțe și a venit altul, dar problema rămâne aceeași, pentru că ministrul de Finanțe nu poate inventa bani. Aceasta este soarta miniștrilor de Finanțe totdeauna în perioadele de criză prin care trece un Stat.

Dv. trebuie să știți un lucru, pe care aici, între șefi ai serviciilor Statului, trebuie să-l cunoașteți: am luat zece miliarde lei fără acoperire de la Banca Națională, încă de acum o lună. S-au găsit și se găsesc mijloace pentru reglementarea acestei operații, însă schimbarea aceasta teritorială, condițiunile grele ale războiului și evacuările, cu paralizarea economică pe care o aduce, în nici un caz nu pot fi făgăduieli pentru regimul nostru financiar de venituri de acum încolo.

În asemenea condițiuni, oricât am dori din toată inima să ajutăm pe acești evacuați, va fi imposibil ca, în afară de avantajul pe care l-am făcut, cu anticiparea salariului pe trei luni, să le dăm și unele gratificații.

M. Vulcănescu: Studiem această chestiune: să reținem eșalonat și să împingem reținerile mai târziu, pentru că oamenii au făcut unele cheltuieli. Deci, este posibil să plătim salariile pe aprilie și să facem reținerile mai târziu.

M. Antonescu: Rețineți o parte pe aprilie, iar restul îl eșalonați pe lunile următoare. Ca să dăm gratificații, este imposibil.

M. Vulcănescu: Vă vom supune chestiunea unei indemnizații egale cu cel puțin un salariu, dacă vor exista mijloace.

G-ral P. Cameniță: Mă gândeam la cei din Moldova, cari au pierdut mai mult.

M. Antonescu: Fac un apel la domnul ministru al Finanțelor și cred că în împrejurările actuale, în preajma sărbătorilor, ar fi foarte bine dacă s-ar da acum salariul pe aprilie. Pe de altă parte, mulți ar folosi sărbătorile de Paști ca să se evacueze, folosind această împrejurare, dacă ar avea bani. Dacă nu vor avea bani, nu vor putea să facă nimic. Dați jumătate din salariu acum.

G. Netta: Noi avem probleme mai grele decât problema funcționarilor: n-avem cu ce plăti pe lucrătorii din fabrici înainte de sărbători.

I. Marinescu: Nu s-au plătit nici diurnele pentru munca excepțională.

G. Netta: Are să se plătească, dar nu acum.

M. Vulcănescu: Am avut de făcut față la plăți de 18 miliarde.

G-ral C. Vasiliu: Dar războiul nu se face din încasări, domnule ministru. Cum putem ține noi această lume?

G. Netta: Domnule ministru, eu îmi cunosc datoria. Suntem la sfârșitul anului bugetar, când încasările sunt foarte mici. Avem o industrie de război căreia trebuie să-i dăm miliarde. Eu mă îngrijesc, în primul rând, de industria de război și de soldatul român. Noi suntem în linia a doua și plecăm fără să luăm nimic.

Vom lua salariile la 20 ale lunei. Sunt mulți cari ar vrea să ne dea ei nouă, numai să poată pleca.

G-ral C. Vasiliu: Ne-ați luat fondul de rulment de la ministere, când s-a închis exercițiul.

G. Netta: Dv. fiți siguri că suntem tot atât de patrioți și de îngrijorați ca și dv.

G-ral C. Vasiliu: Eu nu spun contrariul, dar relev situația.

G. Netta: Eu nu pot primi în felul acesta de a se trata chestiunea. Nu sunt fabricant de bani. Dacă eu v-aș spune dv.: de ce nu țineți pe ruși, ce ați răspunde?

G-ral C. Vasiliu: Nu e treaba mea.

G. Netta: Vedeți!

G-ral C. Vasiliu: Dar cum să plece funcționarul, fără nici un ban în buzunar?

G. Netta: Eu știu ce am de făcut, dle ministru.

G-ral C. Vasiliu: Eu văd că funcționarii n-au bani și nu pot să le dau.

M. Antonescu: Nu putem, în momentul acesta, să discutăm o problemă care afectează echilibrul însuși al Statului.

Fără îndoială că domnul ministru de Finanțe va face toate eforturile ca, ținând seama de realitatea gravă și de momentul psihologic actual, de starea de neliniște gravă, care, dacă continuă (*sic!*), înrăurește însăși ordinea economică și financiară, astfel că are de câștigat și nu de pierdut, printr-o asemenea măsură de ordin financiar, să găsească o soluție. Cred că este bine ca domnul ministru de Finanțe să încerce să ajute lumea în această stare de neliniște și să nu-și creeze singur greutăți prin imposibilități de plată într-un moment ca acesta, care ar agrava și mai mult fenomenul de neîncredere și de nesiguranță de astăzi.

Trebuie să găsim, desigur, împreună cu Banca Națională, mijloacele necesare, ca să ajungem să aruncăm Statul într-o anarhie financiară, pe care tot el ar plăti-o, fiindcă, până la urmă, perioadele de inflație duc la răsturnarea valorilor, la anarhia financiară și la ruina celor cari au ceva de pierdut, și a funcționarilor, în primul rând.

De aceea, trebuie să găsim o soluție provizorie. Perioada aceasta a lunii aprilie fiind o perioadă când coincidența plății salariilor cu sărbătorile de Paști ar înlesni, poate, funcționarilor să plece, ar fi de examinat dacă, în loc de 20 aprilie, ați putea să faceți plata salariilor înainte, printr-un aranjament cu Banca Națională, pentru ca în modul acesta, pe de o parte, să ajutăm pe funcționari, iar, pe de altă parte, să înlesnim evacuarea și liniștirea populației și, în sfârșit, să contribuim la creșterea încrederii, care se va întoarce, folositoare, tot pentru finanțele Statului.

G. Netta: Noi vom studia problema și vom face tot ce va fi posibil.

M. Vulcănescu: Pentru Moldova am luat măsuri și trebuie să recunoaștem că Banca Națională ne-a pus la dispoziție aproape șapte miliarde jumătate lei, pentru ca, în haosul acesta, să existe sentimentul că guvernul veghează.

Situația este puțin deosebită pentru București și pentru funcționarii de aici, cari au interes să plece, deși războiul nu este în vecinătatea imediată.

M. Antonescu: Ministerul Justiției a pus chestiunea: *Punerea la dispoziție a fondurilor necesare pentru organizarea de cantine.*

Chestiunea aceasta a cantinelor am avut-o și pentru Președinție și pentru Ministerul de Externe și pentru alte departamente, în practică. Am constatat că pe nuclee foarte reduse nu este o soluție să organizăm asemenea cantine. De pildă, dacă am face pentru Președinția Consiliului de Miniștri, pentru Ministerul de Externe și pentru Ministerul Propagandei Naționale cantine, în nucleele acestea de lângă București, ar însemna să facem o cantină la 80 persoane la locul de dispersiune. O asemenea cantină, cu 80 de persoane, departe de a constitui o soluție economică pentru Stat, care vrea să ajute pe funcționari, constituie o sarcină în plus.

Prin urmare, problema cantinelor trebuie văzută într-un cadru economic, nu într-un cadru financiar. Pentru a ajunge la cadrul economic, trebuie să facem ca în locurile de evacuare, prin prefecturi și organele locale și cu concursul Consiliului de Patronaj, acolo unde funcționează și are experiența cantinelor, și cu ajutorul Economatelor și al Centrelor de aprovizionare, ale dv., domnule g-ral Arbore, să constituim acolo, local, cantine, care, ținând seamă de o organizare economică largă, cu mulți clienți, să poată constitui o afacere economică folositoare pentru funcționari.

Dacă, cu titlul organizării unor cantine pentru câte 80 funcționari, noi ne luăm noi sarcini, fatal Statul va ajunge să primească noi contribuții pentru organizarea alimentării funcționarilor. Și oricât aș fi de dornic ca, în împrejurările actuale, să ajutăm cât de mult pe funcționarii noștri, ținând seama și de experiența pe care am făcut-o la București, cu aprovizionarea, cu organizarea cantinelor pe departamente – cunoașteți toate eforturile făcute – și cu organizarea Economatelor, totuși n-aș putea să consider folositoare ideea aceasta, ca fiecare departament, în orice loc de evacuare sau dispersiune și indiferent de numărul funcționarilor lui, să organizeze cantine, ci aceste cantine trebuie să fie organizate pe departamente, numai atunci când nucleul de evacuare dă posibilitatea unei organizări economice a cantinei, care să se poată ușor aproviziona și întreține, cu numărul clienților săi din localitatea aceea, dacă nu credeți că trebuie să constituim cantine locale, pe mai multe departamente, pe grupuri de funcționari, toți adunați la un loc, cu concursul Economatelor locale, al Centrelor de aprovizionare și al Consiliului de Patronaj local, cu cantine locale, și să ne organizăm în modul acesta.

Prin urmare, cred că problema cantinelor trebuie s-o rezervăm după ce, intrând în evacuare, stabilind această situație locală, verificând condițiunile locale, cu numărul clienților posibili. Atunci vom vedea dacă trebuie să ajutăm cantinele printr-o finanțare oarecare, finanțare care trebuie să fie mijlocul pentru organizarea cantinei, aceasta rămânând, însă, pe bază economică, să se întrețină singură, deci un fond de început, care să poată fi recuperat și nu o finanțare, pe care n-o putem da.

Dacă, pe departamente, se organizează asemenea cantine, cu ajutorul unor fonduri care pot fi ușor recuperate, putem înlesni această organizare. Altfel, recomand această organizare economică și baza economică de cartelare a funcționarilor mai multor departamente, cu ajutorul Economatelor existente și nu prin crearea de noi organe.

Domnul g-ral Pantazi a pus adineauri o problemă, la care Ministerul Economiei Naționale ar trebui să ne dea răspunsul. Domnul g-ral Pantazi, atunci când eu spuneam că lucrurile se înțeleg de la sine, adăuga că este totuși bine ca ele să fie spuse, pentru ca să le înțeleagă oamenii. D-sa întreba de ce nu se dă unor comercianți posibilitatea ca, prin mijloace proprii, să evacueze, pentru că în modul acesta s-ar putea pentru unii, dacă controlul (*sic!*) acesta este posibil, să se menajeze unele depozite, care, ducându-se în alte părți, să constituie tot atâtea izvoare economice locale.

Ce măsuri s-au luat în această privință?

G-ral C. Pantazi : Am văzut în ziarele de astăzi că cei cari fac așa sunt condamnați la moarte.

G-ral I. Teodorescu: Imediat după bombardament, restaurantele au fost închise și nu mai funcționează. Eu caut să mănânc la un restaurant și nu găsesc nimic.

În al doilea rând, s-a hotărât aici ca viața Capitalei, după bombardament, să meargă tot așa de normal ca și înainte. Or, nu mai poate să meargă normal, dacă toate aceste mărfuri, care, dacă nu ne trebuie astăzi aici, vor fi necesare mâine sau poimâine, se duc în alte părți.

M. Antonescu: Domnule general, ați constatat astfel de evacuări precipitate de mărfuri?

G-ral I. Teodorescu: Imediat după bombardament, cele câteva sute de mașini din Capitală, de care noi aveam nevoie, ca să presteze serviciile la care erau obligate, au luat mărfuri și le-au dus în alte părți.

M. Antonescu: Dv. aveți perfectă dreptate. Cred, însă, că chestiunea principală pusă de domnul g-ral Pantazi poate fi examinată. În principiu evacuări de mărfuri din București nu se pot face decât cu autorizarea dată de Ministerul Economiei Naționale și Subsecretariatul de Stat al Aprovizionării. Orișice evacuare făcută în alte condițiuni este considerată neregulată și intră în sancțiunile prevăzute de dv.

Ministerul Economiei Naționale, prin urmare, și Aprovizionarea examinează situația ținând seama de condițiunile evacuării acestor întreprinderi. Pentru restaurante, pentru brutării nici vorbă că ele trebuie să continue să funcționeze. De asemeni, nu trebuie ca chiar (*sic!*) dintre celelalte să-și evacueze toate mărfurile, căci dacă admitem că toate s-ar evacua, ar însemna că golim de mijloace de alimentare Capitala.

Cred, însă, că dacă dvs., din examinarea pe care o faceți și aceasta este o problemă economică, dacă constatați (*sic!*) din evidența care o aveți și din situația pieții că dispunem de cantități de mărfuri mai mari decât consumul obișnuit al Capitalei și

prin evacuarea Capitalei s-a redus numărul consumatorilor așa că mărfurile din București constituiesc un prisos nefolositor pentru economia noastră, dacă ajungeți la o asemenea concluzie, atunci poate că o anumită categorie de mărfuri este bine să fie evacuate ca să nu le pierdem prin bombardament.

Dacă, însă, constatați că situația Capitalei nu îngăduie evacuarea acestor mărfuri, atunci aplicați măsurile cele mai rigide și sancțiunile cele mai aspre, pentru ca să ținem populația aprovizionată și să nu ajungem să ne creăm singuri probleme economice.

G-ral C. Pantazi: În chestiunea evacuarilor de mărfuri din Capitală, trebuie să-și spună cuvântul Ministerul Economiei Naționale. Idealul este ca să se scoată din București mărfurile care ar putea fi distruse de bombardament.

S. Ghilolu: Aici sunt două tendințe opuse: prima, să evacuăm din Capitală tot ce prisosește și măsurile au fost luate de o lună de zile. S-a constatat atunci că în Capitală, în special în sectorul alimentar, care interesează acum, nu era prisos. În special erau anumite dispersiuni de făcut în sectorul textil și la unele depozite de Stat, care s-au evacuat. Deci, în ce privește alimentarea nu s-au constatat depozite mari de așa natură ca să fie evacuate. Celelalte depozite de la Industrie s-au dispersat și este bine să continue dispersarea lor.

În ceea ce privește măsura de luat ca să nu se mai evacueze negustorii toți cari au prăvălii neavariate, să fie obligați să-și exercite comerțul, să-și continue activitatea, aceasta este o măsură bună, căci altminteri se dosesc mărfurile și se vând pe sub mână.

M. Antonescu: Atunci, aceasta nu mai depinde de dl. g-ral Teodorescu, ci de dvs. Examinați chestiunea împreună cu d-nii generali Dobre și Teodorescu și stabiliți normele care prin Camera de Comerț și Primăria Municipiului să fie comunicate negustorilor, să-i informăm, ca toate măsurile luate să fie potrivite măsurilor noastre.

G-ral I. Arbore: Am vizitat imediat după bombardament pe cei cari s-au dispersat și am făcut constatarea că, în afară de câteva depozite făcute de noi prin I.N.COOP, magazinele din sate nu conțin decât spirit, vin și bere. Prin urmare, orice refugiat care merge în jurul Capitalei nu găsește de mâncare. Am găsit la Copăceni un kg de friptură plătindu-se cu 800 lei, o pâine cu 100 lei, am găsit un kg de cartofi mult mai scumpi decât aici. Astfel, nevoile de aprovizionare din afara Bucureștilor, pentru populația care merge acolo, sunt limitate. Nu există finanțare. Am stat de vorbă cu autoritățile locale. Fiecare negustor este un om care primește numai un comision; nu este un om cu bani.

Atunci am chemat I.N.COOP.-ul care mi-a declarat că mai mult decât face prin cooperația sa, nu poate face. Se pot da mărfuri, dar să le plătească cineva.

Prin urmare, trebuie duse mărfuri, nu din magazine, ci din depozite.

G-ral R. Enescu: Magazinele din București să facă centre de desfacere acolo unde sunt centrele de dispersiune.

G-ral I. Arbore: Aici se mai pune o problemă. Evacuarea aceasta din București și ducerea în alte orașe cred că va duce la alte aglomerațiuni care vor provoca alte bombardamente. Noi trebuie să facem o dispersiune reală.

M. Antonescu: Dv., pe baza programului de dispersiune care vă este indicat, să nu dați autorizare de transport pentru mărfurile din București decât în zonele de

dispersiune. Prin aceasta, pe de o parte, ajutați pe comerciant să scoată marfa din București, iar pe de altă parte, ați creat posibilitatea de aprovizionare pentru populație.

G-ral C. Vasiliu: În timp ce magazinele de alimente sunt tixite de clienți, în magazinele de textile nu cumpără nimeni.

G-ral C. Pantazi: Deși textilele nu le cumpără nimeni, totuși n-au voie să iasă din București.

G-ral I. Arbore: În magazinele în care înainte de bombardament vitrinele erau arhipline, a doua zi după bombardament a dispărut totul. Mărfurile au fost dosite ca să fie vândute pe prețuri mari. De aceea, s-a dat ordonanța domnului g-ral Teodorescu, care este binevenită.

M. Antonescu: În această privință am fost cu toții de acord că ordonanța era necesară, pentru că trebuie să păstrăm în București elementele de aprovizionare și să asigurăm continuitatea economică fără de care nu poate fi ordine. Însă, trebuie să găsim soluțiune și la celelalte împrejurări relatate de dv., că în localitățile de dispersiune, care sunt tot ale Capitalei și care aparțin ca consecință (*sic!*) tot structurii economice a Capitalei și necesităților de aprovizionare a ei, trebuie să găsim și acolo soluțiune, pentru că și acolo populația să n-ajungă să-și dea salariul pe o lună pentru masa pe câteva zile sau să ajungă să nu aibă ce mânca și apoi să se întoarcă spre noi și să ne întrebe pentru ce îi trimitem într-un loc unde n-au ce mânca.

De aceea am spus că numai în măsura în care răbindu-se populația din București, cantitatea de mărfuri fiind constantă în București, să găsiți posibilitatea să scoateți o cantitate de mărfuri. De asemenea, în loc să împiedicați ieșirea mărfurilor, sau să lăsați să vină alte mărfuri noi din afară, îndreptați mărfurile care vin spre locurile unde se fac aglomerațiuni de populație prin dispersiune.

S. Ghiolu: Ceea ce consumă cineva, în afară de coloniale, vine din afară, vine din provincie.

M. Vulcănescu: Negustorii nu se mai reaprovizionează, ci aduc numai de azi pe mâine.

M. Antonescu: Nu există posibilitatea ca împreună cu I.N.COOP-ul să se creeze anumite depozite de alimente în regiunile de dispersiune, care să înlesnească aprovizionarea micului negustor de la sat, care să nu mai vândă numai bere, țuică și vin?

M. Vulcănescu: Totul este chestiune de transport.

M. Antonescu: Domnule Minescu, nu puteți face mai mult?

Gh. Minescu: N-am personal, n-am fonduri.

I-am chemat pe micii comercianți de la sate ca să le dau mărfuri; eu prin I.N.COOP nu pot face nimic, deoarece n-am personal.

P. Strihan: Aveți tot personalul Federaleselor și Cooperativelor care se evacuează și ne încarcă pe noi la încartiruire.

M. Antonescu: Vă rog să studiați dv. problema până săptămâna viitoare, altminteri mă duc și o studiez eu. Până săptămâna viitoare vă duceți împreună cu g-ralul Arbore și examinați zonele de dispersiune cu mijloacele de aprovizionare care sunt astăzi, cu centrele de aprovizionare care pot fi făcute, cu comercianții din zona de dispersiune cari pot fi ajutați și vă asigur că negustorul de la Otopeni, cârciumarul care

vinde numai ȕică, dacă dv. îi dați mărfuri în consignatie și-i creați mijloace de transport ca să le duceți acolo, va primi bucuros mărfurile și va avea și el ce desface, iar populația nu va suferi. Acest lucru trebuie să fie făcut imediat.

G-ral R. Enescu: Dacă avem mijloace de transport chestiunea se rezolvă imediat, dar n-avem nici pentru noi.

M. Antonescu: Trebuie găsite și mijloacele de transport.

Când ministrul Aprovizionării, care poartă răspunderea aprovizionării, vine și spune că în jurul Capitalei majoritatea magazinelor vând ȕică, bere și spirt, și că n-au mărfuri, când ministrul Aprovizionării spune că se vinde kilogramul de friptură cu 800 lei, trebuiesc luate măsuri imediat.

S. Ghiolu: Pentru sectorul alimentar este mai mult vorba de măsuri administrative.

M. Antonescu: Să plece funcționarii dv. în anumite centre unde trebuie făcute rețele pentru distribuirea mărfurilor, pentru ca să organizăm permanent aprovizionarea. Pe de altă parte, să faceți centre de desfacere în toate comunele de dispersiune. I.N.COOP-ul vrea numai beneficii; să ia și servituți.

Gh. Minescu: Totdeauna noi am stat ultimii pe poziție; nimeni n-are pagube ca noi.

I. Marinescu: Dv. trebuie să hotărâți dispersiunea și pentru eșalonul care rămâne aici. Astfel, în jurul Cișmigiuului avem „Monitorul Oficial”, Ministerul Justiției, Ministerul Comunicațiilor, Ministerul de Război. Nu știu dacă n-ar fi bine să dispersăm aceste instituții. Deși rămân mai puțini funcționari acum, totuși, toate aceste instituții se găsesc pe același traseu și este periculos într-un eventual bombardament.

M. Antonescu: Știți ce am spus de la început, când n-aveam nici o dată de indicațiunile militare asupra precipitării evenimentelor. V-am rugat să nu țineți decât minimum necesar și restul funcționarilor să-i trimiteți fie în dispersiune, fie în evacuare.

G-ral R. Enescu: Am cerut departamentelor să ne trimită valoarea eșalonului I și eșalonului II și în circulară s-a scris că Marele Stat Major va studia ca să se dea zone de dispersiune. N-am primit până acum răspuns decât de la patru departamente.

M. Antonescu: Președinția Consiliului, Externele, Propaganda și Ministerul Înzestrării Armatei.

G-ral Gh. Dobre: Esențialul este ca în București să rămână o permanență care să țină legătura cu celelalte servicii. Miniștrii, secretarii generali, directorii conducători de direcții trebuie să stea în București.

M. Antonescu: Dar de câte ori n-am dat aceste instrucțiuni și le-am trimis și în scris, pentru că la un moment dat era îndoială. Apoi a venit terminologia Marelui Stat Major cu eșalonul I și II. Noi, miniștrii, trebuie să rămânem aici, pentru că noi conducem departamentele. Noi trebuie să ținem aici organe de conducere. Tot ce ajută activitatea de direcție a departamentului rămâne la centru, sau intră în zona de dispersiune, după cum în zona de dispersiune pot intra și unii dintre domnii miniștri, cu caracter personal. Am înțeles ieșirea în dispersiune din punct de vedere individual pentru timpul nopții. Serviciile, nucleele trebuie să continue a funcționa aici la București. Aici trebuie să rămână tot ce este esențial pentru continuitatea serviciului.

Am dat și exemple. Am spus: „Ce să fac cu Direcția Tratatelor din Ministerul de Externe aici? Acum se ard tratatele, nu se fac tratate. O trimit în evacuare. Direcția Cultelor Minoritare de la Ministerul Cultelor ce să facă ea aici, în București? Aceasta poate intra de-a dreptul în zona de evacuare. Celelalte servicii care trebuie să întrețină continuitatea și unitatea Ministerelor și Guvernului, toate acestea pot să intre în dispersiune.” Domnului ministru Marinescu, care s-a ocupat personal de tot programul pentru Ministerul Justiției, i-am spus: „Pentru membrii instanțelor, chiar trebuie să ajungem, în măsura în care primejdia se apropie, chiar activitatea instanțelor judecătorești s-o mărginim la instanțele care interesează ordinea publică și măsurile represive, sau la procesele a căror urgență poate fi cerută de lezarea gravă a intereselor generale sau chiar private; restul activității să fie micșorat. Același lucru să-l aplicați la toate departamentele.”

Problema reducerii numărului comisiunilor Departamentului Economiei Naționale

S. Ghiolu: Problema este greșit pusă.

M. Vulcănescu: Avem un decret pe care vi-l vom supune.

S. Ghiolu: Sunt unele comisii care au fost instituite pe bază de decizie. Nu știu dacă unele din aceste comisii mai au rostul să existe.

I. Marinescu: Fiecare ministru hotărăște care sunt comisiunile care rămân și care nu.

M. Antonescu: Este undeva, în vreo lege a Statului nostru, că un ministru nu poate suspenda activitatea unei comisii?

M. Vulcănescu: Sunt comisii care dau avize.

S. Ghiolu: Cum este Consiliul Superior de Mine.

M. Antonescu: Ca să suspend activitatea unei comisii n-am nevoie de lege. După mine trebuie ca fiecare departament să examineze situațiunea comisiunilor.

S. Ghiolu: De comisiunile constituite pe cale de decizie nu se mai discută.

M. Antonescu: Rog ca fiecare departament să comunice domnului ministru de Justiție toate comisiunile care funcționează pe lângă departamentul respectiv, și pe baza cărei legi sau decizii au fost constituite.

I. Marinescu: Chiar astăzi am cerut fiecărui departament acest lucru.

M. Antonescu: Sunt comisii care prin procedura lor constituie un criteriu de legalitate al operațiunilor de gestiune sau al operațiunilor cu caracter patrimonial, în genere; pe acestea nu le putem desființa, pentru că ele constituie criteriul legal de la care nu putem deroga. Pentru cheltuieli urgente am stabilit dreptul ministrului de a deroga de la Legea contabilității publice. Este suficient. Nu putem, însă, să desființăm procedura de legalitate pentru anumite operațiuni. De pildă, Consiliul Superior al Minelor poate fi desființat, vă puteți lipsi de un asemenea organ esențial pentru propria dv. răspundere, pentru retragerea unei anumite concesiuni, de pildă? Deci, toate comisiunile instituite prin legi, comisii cu caracter de legalitate pentru controlul operațiunilor de gestiune sau al operațiunilor cu caracter patrimonial, toate acestea continuă să funcționeze. Fiecare departament să le organizeze într-o localitate unde să poată conlucra cu ele. Le restrângi activitatea, face o ședință la o lună sau la două luni, pentru ca să nu mai aibă cheltuieli și dificultăți administrative. Toate comisiunile

instituite prin lege, care au caracter consultativ, sau care nu constituiesc obligațiuni conforme, rămâne ca fiecare ministru să examineze oportunitatea menținerii sau suspendării acestor comisiuni și las fiecăruia dintre domnii miniștri libertatea de a hotărî care dintre aceste comisiuni rămân și care nu.

În principiu, în afară de acele comisiuni care intră în caracterul legal, esențial pentru legalitatea unor anumite acte, în afară de acestea, toate celelalte comisiuni vă recomand să le suspendați. Cât mai puține comisiuni, cu atât mai bine. Vă rog, domnilor miniștri, la toate departamentele, să păstrați numai comisiunile cu un caracter absolut esențial, comisiunile a căror activitate este mai mult de teren decât de birou, iar dintre acelea de birou păstrați-le numai pe acelea care vă dau avize conforme sau vă ajută în îndeplinirea răspunderilor dv. Celorlalte le suspendați activitatea.

Domnii miniștri de Justiție și Finanțe vor examina dacă mai avem nevoie de unele comisiuni. Eu am desființat o mulțime de comisiuni de la Justiție fără prea multe formalități și dificultăți.

Dacă, însă, veți găsi că același formalism împiedică totuși desființarea unor comisiuni, să facem un text cu un singur articol, care să intre într-un decret de măsuri excepționale o dată cu alte măsuri, în care să se lase latitudinea ministrului fie de a suspenda activitatea unei comisiuni, fie de a o desființa, pur și simplu.

Pentru comisiunile compuse din magistrați am stabilit să se folosească magistrații evacuați.

Generalizarea normelor aplicate de C.F.R. pentru plata personalului evacuat, prin: aplicarea unei indemnizații de evacuare, imediat la primirea ordinului de evacuare; plata unei indemnizații pentru personalul care și-a evacuat familia și a fost reținut la serviciu în zona evacuabilă

M. Vulcănescu: Calea Ferată n-a dat această dispoziție.

S. Ghiolu: Am citit în ziare.

M. Vulcănescu: Am controlat la domnul director Nicolau, care a contestat. Calea Ferată n-a plătit salariile anticipat pe trei luni, ci a dat numai salariul pe o lună. Noi am acceptat și această soluție, pentru că era mai ieftină. Se cere acum ca soluția să se aplice și pentru București.

M. Antonescu: Domnule Bădăuță, te rog să îngrijești ca Direcția Generală a Căilor Ferate să dea un comunicat, în care să dezmință sau să explice măsura luată și regimul diferențial aplicat funcționarilor Căilor Ferate, cărora le-a dat salariul pe trei luni sau salariul pe o lună. Dacă nu s-a luat nici o măsură, să se dezmință, pur și simplu.

Le convine sau nu, trebuie să se precizeze.

S. Ghiolu: Domnule prim-ministru, în zona de evacuare ministerele n-au interes să ducă întregul bagaj de funcționari. N-avem interes să ducem, pur și simplu, toți funcționarii cu noi. Pe acești funcționari, însă, nici nu-i putem concedia. Trebuie să-i lăsăm pe loc, și să le dăm concediu. A le da concedii plătite, cu salariul întreg, este o sarcină mult prea mare.

M. Antonescu: Nu s-a precizat?

S. Ghiolu: S-a lăsat la aprecierea fiecărui minister.

M. Antonescu: Exact. Funcționarii publici nu pot fi scoși în împrejurările acestea.

S. Ghiolu: Nu e vorba de scos funcționari: nu-i putem scoate, dar nici nu-i putem întrebuița. Îi lăsăm în concediu cu salariul integral? numai în avantajul lui; uneori îl pui și în avantajul ministerului.

I. Petrovici: Mai întâi, pe un funcționar nu-l pui în concediu.

M. Antonescu: Domnule ministru, nu puteți să lipsiți de salariu pe funcționarul public bugetar.

S. Ghiolu: Dar nu e vorba de aceasta.

M. Antonescu: Dv. întrebați dacă puteți da concedii fără salarii funcționarilor.

S. Ghiolu: Nu, cu salariul pe jumătate.

M. Antonescu: Domnilor, vă recomand să examinați în fiecare departament această situație și, dacă aveți funcționari sinecuriști sau oameni cari încasează salarii, fără să facă servicii, pe aceștia să-i dați afară, fără să vă puneți probleme de conștiință sau de altă natură. Pentru cari muncesc și, în executarea unei măsuri de ordin general, pe care trebuie s-o aplicăm, hotărâm că nu putem să-i trimitem în evacuare sau în dispersiune, și n-avem altă soluție decât concediul, trebuie să-i plătim domnului ministru, pentru că funcționarul public are un drept, nu este cu contract. Funcționarul cu contract dintr-o întreprindere particulară are dreptul la preaviz, după Legea contractelor de muncă, și la plata unui salariu. Iar dacă are mai mult de 5 ani vechime știți în ce condițiuni poate fi concediat? Și pe funcționarii publici să-i punem în stradă în vremurile acestea?

S. Ghiolu: Nu este vorba de aceasta, domnule prim-ministru.

M. Antonescu: Dv. vreți să-i puneți în concediu pe funcționarii folositori cu plata salariului pe jumătate. Vom vedea cât timp vor dura aceste împrejurări și vom examina mai târziu dacă față de faptul că asemenea funcționari au fost cazați în alte localități mai puțin scumpe decât Bucureștiul, le putem aplica o cotă de reducere sau dacă este cazul ca salariul să le fie menținut în întregime. Deocamdată nu considerăm problema actuală.

S. Ghiolu: Și aceștia se evacuează ca populație civilă?

M. Antonescu: Le dați concedii și ei se evacuează ca populație civilă.

Problema dispersării eșalonului I al Ministerului Agriculturii în zona fixată pentru dispersiune.

Problema organizării aprovizionării în zonele de evacuare și dispersare.

Domnul ministru Marian nu este aici. Cum Ministerul Agriculturii n-a trimis decât o simplă adresă cu enunțarea acestor puncte, fără alte motivări, rog ca să se întrebe la telefon dacă acest minister mai are ceva de propus în legătură cu prima chestiune.

În ceea ce privește a doua problemă, ea a fost discutată. Rămâne ca domnul Minescu s-o examineze.

I. Petrovici: Trebuie lăsată fiecărui minister posibilitatea examinării acestei probleme.

M. Antonescu: Desigur, așa am și spus.

Problema plății salariilor înainte de efectuarea evacuării.

Problema asigurării plății salariilor în zona unde se evacuează departamentul

S-a discutat. V-aș ruga ca, pe viitor, să nu mai înscrieți la ordinea de zi chestiuni deja discutate, decât dacă din aplicarea principiilor rezultă inadvertență sau greutăți.

Problema circuitelor telefonice pentru Radiodifuziune, Rador, Radio-Ascultare și Presă.

Al. Bădăuță: Am discutat azi-dimineață și cred că ne apropiem de o soluție.

M. Antonescu: Ce a rămas să fie stabilit?

Al. Bădăuță: Legăturile necesare pentru eșalonul creat la Turnu-Severin.

Pentru București am găsit soluția, cu toate unitățile departamentului. Pentru Turnu-Severin, mai rămâne ca să punem unele probleme cu Statul Major. Pentru moment, nu mai avem nimic de stabilit, față de ce am hotărât azi-dimineață la Consiliu.

M. Antonescu: Aceasta este o problemă importantă, pe care trebuie s-o discutăm împreună: deservirea regiunilor de evacuare cu toate mijloacele de comunicație.

M. Vulcănescu: Problema aceasta se pune și pentru departamentele care se dispersează.

Col. I. Teodorescu: De o lună de zile sunt lucrări făcute acolo. Acum sunt pe terminate. Este un plan întreg.

M. Antonescu: Acesta nu este un lucru care să se poată discuta aici.

Al. Bădăuță: Problema are mai multe laturi.

M. Antonescu: Vă adresați direct domnului g-ral Teodorescu.

V. Ionescu: Radiodifuziunea, care rămâne ultimul și singurul organ de informare a țării, pentru că centrul de ascultare al Armatei se evacuează o dată cu Armata, se evacuează singură.

Al. Bădăuță: V-am rugat să veniți la consfătuire.

M. Antonescu: Domnule Bădăuță, nu-mi faceți acest spectacol tragic tocmai la Ministerul Propagandei.

Al. Marcu: Intrați pe undă, domnule Ionescu.

V. Ionescu: Eu sunt pe undă totdeauna. Ministerul nu este în circuit.

M. Antonescu: *Problema resurselor materiale ale funcționarilor.*

Al. Bădăuță: Am avut cazuri de funcționari cari și-au vândut hainele din lipsă de bani. Dacă nu li se poate da întregul salariu acum, să li se dea măcar o cincime.

M. Antonescu: A rămas ca domnul ministru de Finanțe să ne comunice dacă se pot da acum acțiuni asupra salariului pe aprilie.

Al. Bădăuță: Ar fi bine, dacă ni s-ar putea da data de 14 aprilie pentru evacuare, fiindcă avem mult material care trebuie pus în siguranță: mai ales cărțile, pentru care dv. ați muncit atât. Este o rugămintă pe care o facem Ministerului de Interne și Marelui Stat Major. N-avem camioane.

M. Antonescu: Rugați pe domnul g-ral Enescu să vă ajute.

P. Strihan: Am dat precădere Ministerului Lucrărilor Publice, care are localul distrus.

G-ral R. Enescu: Putem să dăm Ministerului Propagandei chiar data de 13 aprilie.

M. Antonescu: Ce intră în programul Ministerului de Interne, rămâne acolo. Pentru ceea ce nu se poate evacua în cadrul Ministerului de Interne, vom examina ceea ce se poate face.

Rugați Ministerul de Interne și Statul Major să vă ajute.

Subsecretariatul de Stat al Muncii comunică: *Măsurile luate de acest departament cu privire la dotația sanitară a imobilelor; dotarea cu materiale de apărare pasivă; mijloace de prevenire a incendiilor.*

Am luat act și vă felicităm, domnule ministru Enescu.

I. D. Enescu: Este o altă problemă mai importantă, domnule prim-ministru, pe care vreau s-o ridic: aceea, pe care a atins-o și domnul ministru al Finanțelor. Este vorba de plata funcționarilor întreprinderilor, care este mult în urmă și care creează o situație foarte grea.

M. Antonescu: Știu că sunt 12 miliarde restanțe. Nu mai discutăm aici.

Să studieze domnul g-ral Dobre problema împreună cu Ministerul Finanțelor și să găsească soluții.

Trecerea liniei Ploiești-Văleni la C.F.R., pentru complectarea evitării orașului Ploiești.

Vasăzică, ajungem să reluăm acum ceea ce am discutat în Consiliul de Miniștri: chestiunea liniei ferate Ploiești-Văleni. De trei ani de când o discutăm.

Construirea adăposturilor pentru M. S. Regele și pentru domnul Mareșal Conducător

G. Netta: Cred că această chestiune nu se poate discuta aici.

M. Antonescu: Rămâne s-o discutăm la urmă.

Să se revină asupra Deciziei nr. 4127/1942 a Ministerului de Interne, ea fiind contrară prevederilor Legii A.A.T., art.13

G-ral Gh. Marinescu: Am revenit, pentru că nu se mai face nimic pe teren. Nici o comună nu mai face nimic și cere totul de la comandament, spunând că comandamentul are buget și trebuie să dea tot ceea ce este necesar pentru apărarea pasivă. Am sute de cereri.

G-ral D. Popescu: Am să cercetez. Nu știu despre ce este vorba.

M. Antonescu: Domnule general, vă rog să comunicați domnului ministru de Interne o situație dezvoltată, ca să poată cunoaște problema.

G-ral Gh. Marinescu: Am trimis o adresă și Marelui Stat Major.

M. Antonescu: Rog pe domnul ministru de Interne să examineze problema și să ia măsuri.

Soluționarea chestiunii aprovizionării cu material de fumizare în țară

Aceeași problemă.

G-ral Gh. Marinescu: Nu s-a făcut nimic. Este chestiune de 25 milioane.

M. Antonescu: Dv. credeți că până când vom avea fum, vom mai putea să ne apărăm?

G-ral Gh. Marinescu: Reșița poate fi apărată cu o singură baterie.

M. Antonescu: În cât timp se poate organiza producția?

G-ral Gh. Marinescu: În trei luni.

M. Antonescu: Iată ce vă rog: aceasta nu este o chestiune pe care s-o discutăm și s-o hotărâm aici. Faceți o notă motivată, scurt și repede, pe care s-o trimiteți domnului g-ral Dobre, pentru ca d-sa să examineze problema, din punctul de vedere al programului înzestrării Armatei și mijloacelor de finanțare.

Trimiteți-mi-o și mie s-o examinez și vom discuta pe urmă problema, ca să vedem ce se poate face.

G-ral R. Enescu: Domnului ministru g-ral Dobre i s-a spus chestiunea și de Statul Major.

M. Antonescu: Societatea Română de Radiodifuziune comunică: „*Autorizarea Societății de a instala postul de 5 kw (Radio-Moldova) și a postului pe unde scurte «Dacia-România», în regiunea Codlea-Râșnov-Bran*”.

Statul Major mi-a spus că nu-mi poate da circuit la Sebeș. Am găsit la Feldioara. Rămâne să mă pun de acord cu Statul Major în această privință.

G-ral R. Enescu: Acum o jumătate de oră domnul Ionescu mi-a spus de această chestiune. Se poate da și Feldioara pentru instalarea postului.

M. Antonescu: Rămâne să stabiliți acest loc în funcțiune de ce va stabili Statul Major. Apoi, puteți face această mutare.

V. Ionescu: Eu cer numai aprobarea.

M. Antonescu: Foarte bine, o aveți.

Fixarea amplasamentului pentru eventuala evacuare a postului de 10 kw

V. Ionescu: Care încă nu s-a fixat. Eu m-am pregătit să-l și evacuez. Trebuie să se fixeze amplasamentul, ca să-mi pregătesc eventuala evacuare. Trebuie să fac din timp antenele și celelalte instalațiuni ca să nu mai pierd timpul atunci. Severinul n-are curent continuu. Rămâne să hotărâți dv. regiunea.

M. Antonescu: Discutați cu Marele Stat Major.

Acordarea unui credit de 250 milioane lei pentru asigurarea exploatării Radiodifuziunii, rambursabil după război

V. Ionescu: Peste șase luni se pune problema aceasta.

G. Netta: Bani de la Finanțe? Credeam că vreți să vă împrumutați de pe piață.

V. Ionescu: Statul a subscris la acțiunile Societății fără să îmi dea un ban. Să-mi dați banii de la C.A.F.A.

M. Antonescu: Găsiți altă soluțiune. Să găsiți bani prin mijloace financiare. Situația patrimonială a Societății fiind bună, vă puteți împrumuta.

Scutirea de rechiziție și de prestație în cadrul formațiunilor de apărare pasivă pentru autovehiculele prevăzute în tabelele înaintate Marelui Stat Major.

Aceasta nu este o chestiune care să fie adusă în Consiliul de Miniștri.

V. Ionescu: Comandamentul Teritorial mi-a luat jumătate din mașini; Comandamentul Apărării Passive mi-a luat și el jumătate. Dacă nu le dau, mă trimit în judecata Curții Marțiale.

M. Antonescu: Vă instalați aparatele la închisoare și continuați emisiunea.

V. Ionescu: Eu vreau să asigur țării posibilitatea de informare.

M. Antonescu: Desigur că aici este o problemă serioasă. Trebuie ca Statul Major să examineze problema și ceea ce constituie un minimum necesar pentru fiecare din instituțiile care reprezintă un serviciu public – serviciu public înseamnă el însuși o servire a interesului general – să fie lăsat acestor instituții. Dv. nu puteți, pe de o parte, să dați mașinile unui serviciu public, iar, pe de altă parte, să le luați de la un serviciu public.

O. Vlădescu: Să ia mașinile particularilor.

M. Antonescu: Secretariatul General al Administrației Bunurilor Alimentare și Industriale solicită, pentru evacuarea alimentelor: 7 vagoane pentru evacuarea alimentelor din Capitală la Predeal; un șlep pentru evacuarea a circa 80 vagoane de la Brăila și Galați la Turnu-Severin; 7 vagoane pentru aducerea de la Giurgiu a alimentelor necesare aprovizionării Capitalei.

T. Buradescu: Să-mi trimită domnul ministru Strihan adresa și eu execut programul pe care mi-l dați.

G-ral Gh. Jienescu: Am înaintat raportul pentru construirea celor 15 adăposturi mai puternice.

G-ral C. Pantazi: În cât timp sunt gata? Mi s-a spus că într-o lună.

G-ral Gh. Jienescu: Nu putem ști cât vor dura aceste lucrări.

M. Antonescu: Am declarat că aceasta nu este o problemă care mă privește pe mine. Eu am ridicat-o și chiar atunci nu-mi aparținea mie. Din moment însă ce dv. sunteți de acord că trebuie să existe două adăposturi serioase, cred că trebuie să le faceți. Examinați această chestiune cu Statul Major. Dacă dv. credeți că trebuie să discutăm această problemă aici, o putem discuta. Eu nu sunt de părerea aceasta. În măsura în care rămân în București toți cei cari conduc și sunt răspunzători de activitatea Statului, este potrivit ca să existe mijloace de apărare. Credeți că din punct de vedere tehnic problema nu se realizează, sau din punct de vedere militar soluțiunea aceasta durează prea mult, sau din punct de vedere financiar reprezintă sarcini prea mari, examinați cu Marele Stat Major și hotărâți.

G-ral C. Pantazi: În ce privește adăpostul de pe lângă un minister, dacă în acel adăpost nu poate intra toată lumea din minister, putem renunța la el. Cum să intru eu în adăpost și funcționarii mei, până la cei mai mici, să nu intre?

I. Petrovici: Alarmarea a găsit populația în afară de București și aceasta se datorește și faptului că Bucureștiul n-are adăposturi bune.

G-ral Gh. Dobre: Am dat drumul la automobil.

M. Antonescu: Aceasta a servit enorm, că a liniștit populația.

În principiu, suntem ca să se construiască cel puțin câteva adăposturi solide. Domnul ministru de Finanțe dacă socotește că costă (*sic!*) prea mult, să reducă la minimum necesar. Dacă Marele Stat Major crede că executarea lor durează prea mult, rog Marele Stat Major ca, împreună cu domnul ministru al Aviației, să avizeze asupra mijloacelor prin care, în caz de bombardament, capii de autorități și miniștrii să fie avertizați pentru ca să se poată apăra, pentru că, pe de o parte, cerem să rămână miniștrii și eșalonul I în București, dar nu putem cere, pe de altă parte – este lipsit de sens –, acest eroism, care devine ridicol până la urmă și dovedește o lipsă de organizare. Trebuie să organizăm posibilități de apărare pentru conducătorii de servicii, cel puțin, dacă nu pentru toți. Și atunci rog Marele Stat Major să propună soluțiuni practice.

Cred că pentru a se evita pericolul bombardamentului trebuie ca la anumite ore să iasă personalul și să lucreze în dispersiune, sau să lucreze aici numai în anumite ore. Să se găsească o soluțiune. Ne ne putem expune. Dacă mor membrii Guvernului, putem spune că este frumos, dar lumea ne judecă prost pentru această lipsă de prevedere.

Faceți propuneri ținând seama de tehnica militară și de practica din alte țări.

G-ral R. Enescu: Soluțiunea nu este decât să facem adăposturi.

M. Antonescu: Cât durează facerea lor?

G-ral I. Arbore: Un asemenea adăpost are nevoie de 30 zile pentru priza betonului.

I. Petrovici: Dacă avem norocul să scăpăm două luni nebombardați, suntem salvați.

M. Antonescu: Pentru aceste două luni Statul Major recomandă să se lucreze cu mai multă dispersare.

G-ral Gh. Jienescu: Chiar și în regiunea de evacuare trebuie să se facă șanțul-adăpost.

M. Antonescu: Domnilor, am epuizat ordinea de zi. Îi rog pe domnii generali Vasiliu, Mardare, Enescu, Șova și Pantazi, precum și pe domnul ministru de Finanțe să rămână, pentru unele chestiuni speciale.

Ședința se ridică la ora 21.45.

Stenografi: D. Fierăscu și I. Vasilescu

▼
D.A.N.I.C., fond P.C.M., Cabinetul Ion Antonescu, ds. 228 (fost 229)/1944, f. 302-355

15. 1944 aprilie 14. Se discută despre: evacuările produselor alimentare (cele din depozite mai bine să fie distribuite populației, decât să cadă în mâna inamicului); evacuările unor orașe din Moldova; munca obligatorie pentru tineri, prizonieri, femei; situația frontului; problema salariilor funcționarilor; evreii veniți din Moldova etc.

CONSILIUL DE MINIȘTRI **de vineri, 14 aprilie 1944, ora 11**

Ședința se deschide la ora 11.30 sub președinția domnului **Mareșal Ion Antonescu**, Conducătorul Statului.

Iau parte domnii: **prof. Mihai Antonescu**, vicepreședintele Consiliului de Miniștri; **prof. I. Petrovici**, ministrul Culturii Naționale și al Cultelor; **g-ral D. Popescu**, ministrul Afacerilor Interne; **prof. dr. Petre Tomescu**, ministrul Muncii, Sănătății și Ocrotirilor Sociale; **I. Marinescu**, ministrul Justiției; **g-ral C. Pantazi**, ministrul de Război; **g-ral Gh. Dobre**, ministrul Înzestrării Armatei și Producției de Război și ad-interim al Economiei Naționale; **prof. Gheron Netta**, ministrul Finanțelor; **Atta Constantinescu**, ministrul Lucrărilor Publice și Comunicațiilor; **Ovidiu Vlădescu**, subsecretar de Stat al Românilizării, Colonizării și Inventarului; **I. D. Enescu**, subsecretar de Stat al Muncii; **g-ral Gh. Jienescu**, subsecretar de Stat al Aerului; **Mircea Vulcănescu**, subsecretar de Stat la Ministerul Finanțelor; **prof. I.C. Petrescu**, subsecretar de Stat al Școalelor; **prof. Al. Marcu**, subsecretar de Stat al Propagandei; **g-ral C. Vasiliu**, subsecretar de Stat la Ministerul Afacerilor Interne; **Petre Strihan**, subsecretar de Stat la Ministerul Afacerilor Interne; **ing. Stavri Ghiolu**, subsecretar de Stat al Industriei, Comerțului și Minelor; **g-ral Nicolae Șova**, subsecretar de Stat al Marinei; **g-ral I. Arbore**, subsecretar de Stat al Aprovizionării; **C. Angelescu**, guvernatorul Băncii Naționale; **g-ral Iosif Teodorescu**, comandantul militar al Capitalei; **Gh. Minescu**, directorul general al I.N.COOP.-ului; **g-ral I. Rășcanu**, primarul general al Capitalei; **g-ral T. Orezeanu**, directorul general al

C.F.R.; **g-ral Socrate Mardare**, subșef la M.St.M.; **g-ral Ramiro Enescu**, subșef la M.St.M.; **Traian Buradescu**, directorul Mișcării C.F.R.; **prof. C. Călniceanu**, secretar general la Ministerul Agriculturii; **I. Radulovici**, director general la Ministerul Agriculturii; **col. Radu Davidescu**, șeful Cabinetului Militar.

Mareșal I. Antonescu: Domnilor, mergând pe front am găsit o mulțime de probleme de ordin administrativ, pe care trebuie să le punem la punct. Erau și probleme militare, și probleme administrative, care vă privesc pe dv.

Întâi, problemele generale.

În ce privește refugiații, s-a organizat scurgerea lor, s-a perfecționat mișcarea lor către Vest și Sud; și cred că am trecut perioada mare de criză în care eram angajați, acum câteva zile, în această privință.

Am trecut această perioadă și prin faptul că s-a îmbunătățit vremea și prin faptul că s-au organizat, pe toate drumurile, în toate județele, cantine ale Consiliului de Patronaj. Numai în Bacău s-au dat, până alaltăieri, când eram eu acolo, peste 80.000 mese gratis. Și aceste cantine va continua să le facă Patronajul și în toate orașele de Vest, ieftine, pentru refugiați.

Și s-a mai îmbunătățit situația și din faptul că a început să dispară simptomul dezordinii, care provocase o stare de spirit nenorocită, și dezorganizase Moldova. Coloanele germane, în retragerea lor, pentru că fuseseră scăpate din mână, s-au dedat la unele acte care, într-adevăr, pentru cel mai tare om, erau de nesuportat. Din fericire, din cele ce am constatat chiar eu la fața locului, poți să afirmi că acest lucru nu s-a petrecut decât la câteva coloane, datorită faptului că în aceste coloane germanii au avut neprevăderea și lipsa totală de simț realist să bage, îmbrăcându-i în uniforme și dându-le arme, ucraineni, uzbeki, toate rasele acestea. Din această cauză s-a creat această situație; pentru că este cunoscut, de când lumea, că dacă pui o picătură de otrăvă într-un vas cu apă curată, toată apa din vas se otrăvește. Toți acești oameni, cari au fost băgați în aceste coloane, au făcut ca spiritul de disciplină și dorința de luptă a germanilor adevărați să fie aduse la nivelul lor. Acest lucru a fost, poate, făcut și cu intenția și cu o pricepere diabolică din partea rușilor, cari i-au încurajat să facă aceasta, pentru a trage foloase.

Nu aceeași este starea de spirit la celelalte coloane de luptători. Eram pe o înălțime la Târgul-Frumos – chiar s-a tras în apropiere de mine, dar aceasta n-are nici o importanță – și am văzut cum elemente germane au trecut la acțiune în fața poziției, și între Iași și Târgul-Frumos, în câteva ceasuri, au măturat pe toți rușii cari pătrunseseră, au distrus baterii, tancuri și coloane de elemente rusești, fără nici o valoare reală, care veneau obosiți de pe câmpul de luptă.

Trebuie pusă ordine în spatele frontului. Premilitarii au produs și ei dezordine, fiindcă nu erau încadrați. Au plecat toți fără cadrele necesare; nici învățători, nimic.

I. C. Petrescu: Domnul general Alinescu s-a dus personal la Chișinău, și la Iași, și a luat măsuri.

Mareșal I. Antonescu: Personalitatea dlui g-ral Alinescu n-a jucat nici un rol în această situație, și aceste elemente premilitare erau dezorganizate total. N-aveau nici cu ce să fie hrăniți. A trebuit să intervină Patronajul peste tot, și doamna Cancicov a

dezvoltat o energie fantastică, ca să pună ordine, imediat. Erau de trei, patru zile nehrăniți. Așa s-a întâmplat și cu coloanele germane. Neavând hrană, omul omoară, ca să trăiască.

În orice caz, ceea ce pot să afirm astăzi, după ce am fost cu avionul și cu automobilul în acest spațiu, este că au început să apară la iveală aspectele ordinii. Trebuie să continuăm, și dv., departamentele, să coordonați acțiunea dv. și să luați măsuri energice pentru ca să putem reintrona această ordine.

Deci, cu acești refugiați am spus în felul următor, și am vorbit și cu dl g-ral Popescu: se duc, în bande de teren, la 6 km, și contribuie la lucrul pământului, în dosul frontului. Dacă lupta nu este intensă, trec pe locurile lor și lucrează chiar în acel timp, așa încât să nu rămână absolut nimic nelucrat în Țara Românească. De altfel, între ce am văzut când am plecat pe front – și aceasta a fost luni – și ce am văzut când m-am întors de pe front – și aceasta a fost miercuri noaptea – era o diferență enormă. Și ieri, zburând spre Constanța, am văzut că este o activitate mare. Toată lumea a început să iasă la lucru, și este de necrezut cum lucrează de repede și ies din încurcătură țăranii.

În Moldova, unde este frontul, situația este mai gravă. Am dat ordine prefectilor, fiindcă locuitorii mi-au spus că nu știu ce să facă. Am spus: „Treceți la munca câmpului”. „Aceasta și așteptăm”, mi-au răspuns. Trebuie scoși țăranii să muncească. Am dat ordin să se pună la dispoziție toate tractoarele, ca să se are. Sunt proprietari cari au părăsit totul și, ca niciodată, toți au astăzi hambarele pline, în Moldova. Doamna Cancicov mi-a spus: „Mama mea niciodată n-a avut atâtea produse; și acum trebuie să le lase”.

Desigur că nu le va lăsa, căci dacă ținem frontul, vom evacua toate aceste produse care depășesc necesarul pentru hrana populației și Armatei. De altfel, evacuările continuă.

La zahăr mai continuă?

G-ral I. Arbore: Da.

Mareșal I. Antonescu: Se va scoate tot zahărul. Pentru că, am fost surprinși, cu toate dispozițiile luate de mine, dle Vulcănescu, și cu toată atenția pe care am atras-o, ca tot ce este depozitat în Nord să fie trecut în Sud; și aceasta am spus-o cu luni înainte. Totuși, numai la Iași ați lăsat tutun de un miliard și a trebuit să fac eforturi personale ca să-l scot. Domnul de la C.A.M. – au plecat și au lăsat totul în drem. A trebuit să dau ordin Armatei să spargă ușile, să scoată.

Ați lăsat cantități foarte mari de spirt, peste tot. Ați lăsat și alte lucruri, și mașini de mare valoare. Se puteau lua toate; și, din fericire, le-am luat.

Ce am făcut acum la Iași, vom face acum la Sud de Iași. Trebuie să scoatem totul din zona de luptă. Dar tot ce dădeam eu dispoziție Ministerului de Finanțe, nu se executa nimic. Nu era necesar să ținem de un miliard tutun la Iași.

Acum nu mai stăm să facem proces nimănui, căci niciodată n-am avut obiceiul să mă uit înapoi. Mă uit înainte, ca să deschid drum înainte nu ca să calc, peste cadavre, înapoi.

Deci, examinați-vă bine situația ce aveți în depozite în Moldova, până la linia Focșani-Galați, inclusiv, și de acum înainte vom fi în măsură să luăm toate aceste depozite, pentru că în câteva zile terminăm cu transporturile pentru concentrări.

Când vei începe, dle g-ral Mardare, să dai posibilitate pentru aceste transporturi?

G-ral S. Mardare: La 28-29.

Mareșal I. Antonescu: Atunci se termină complet. Eu am dat, însă, ordin să se pună în circulație trenuri de persoane în Moldova.

G-ral S. Mardare: Este un tren care circulă în fiecare zi.

Mareșal I. Antonescu: Trebuie mărit.

Am spus să se facă și trenuri de coletărie, pentru ca economia națională să nu sufere, fiindcă am degajat, suntem aproape pe sfârșit, cu transporturile de concentrări. Pe măsură ce intensitatea acestor transporturi scade, trebuie să sporim intensitatea transporturilor de produse.

Cele 1600-1700 vagoane zahăr, care sunt în zona Roman-Sascut, trebuie să le scoatem de acolo, lăsând numai 300-400 vagoane, cât trebuie pentru Armată și pentru nevoile populației din regiune.

Este clar aceasta.

G-ral I. Arbore: Da.

Mareșal I. Antonescu: Cred că în zece zile de acum înainte ai scos zahărul de acolo.

G-ral I. Arbore: Până la 20, mai scot 160 vagoane. După aceea, mi se dă un tren pe zi.

Mareșal I. Antonescu: Ce era la Buhuși s-a scos?

S. Ghiolu: Au mai rămas 30 vagoane.

Mareșal I. Antonescu: Prin urmare, în ce privește evacuările de bunuri, de bogății, trebuie să continuăm și, în strâns acord cu Marele Stat Major, trebuie să stabiliți dv., departamentele, ce aveți de evacuat.

Mă iertați că vă spun, dar nu știți ce aveți și unde se găsește. Dacă dl Neagu ar fi avut în fața d-sale un tablou de ce se găsea la Hotin și la Cernăuți, ce reprezenta în cantități, în vagoane, în valoare în lei, și ar fi prezentat acest tablou Statului Major, acum două, trei, patru, cinci luni – eu vă vorbesc de aceste evacuări din august – desigur că până acum ridicam foarte multe lucruri din teritoriul acesta. Am părăsit bogății imense la Cernăuți, și am părăsit bogății și prin alte părți din Țara Românească. Noroc că am scos ce era în linia Piatra-Neamț; de asemenea, Iașul este evacuat, și este terminat și la Buhuși. Acum începem cu Roman, și apoi vom trece la Bacău.

Chiar dacă stăm pe această linie – dacă soldatul nostru se bate, cum sper și am credința sută la sută că se va bate, și nu vom da înapoi de pe linia pe care ne găsim, ci, din contră, dacă vom termina pregătirile, în timp de o lună vom putea porni operații ca să cucerim Nordul Basarabiei, Moldovei și Bucovina; dar aceasta depinde de ce acțiune se va face de la Nord, fiindcă nu pot trece la acțiune în această direcție, când în spațiul Cernăuțiului am haos, n-am trupe să acopăr această acțiune, dar dacă se va face o acțiune dinspre Colomeea spre Cernăuți, avem toată speranța să reluăm acest oraș, dar până atunci să ne punem în ipoteza cea mai defavorabilă, că vom fi împinși înapoi de pe linia în care ne găsim. Va trebui, deci, o acțiune foarte mare, și o coordonare a acțiunii dv. a tuturor, împreună cu Statul Major, ca să scoateți din această regiune ce se poate scoate.

Nu același lucru pot să-l spun despre administrație. Tot personalul administrativ trebuie să rămână la locul său, de la școală, până la administrație, Ministerul de Interne, Fisc, toată lumea. Am dat ordin, și vă rog să dați și dv. dispoziții în acest sens, în ce privește administrația din sate, notarul, primarul, jandarmul și preotul; cu toate că sunt de părere ca preoții să rămână. Și ați văzut ce s-a întâmplat în teritoriile pe care le-au invadat rușii, că nu s-au purtat deocamdată așa de rău. Desigur că aceasta este numai pentru început. Mai târziu, când se vor asigura, vor face ceea ce au făcut în Basarabia, și ceea ce au făcut la ei. Dar eu vă spun ce s-a petrecut acum: lucruri prea grave față de români n-au fost; s-au purtat destul de bine. Un preot care se refugia a fost întrecut de o coloană rusească. Ofițerul i-a spus: „Întoarce-te la d-ta și începe să oficiezi în biserică, fiindcă noi nu ne ocupăm de ceea ce faceți dv.; este țara dv. Că după el vor veni alți domni, de la G.P.U., care îl vor ridica pe preot, este foarte posibil. Eu, însă, nu vă spun decât ceea ce știu și ceea ce s-a petrecut.

De aceea, în ce privește administrația, organele fiscale, jandarmeria etc. nu părăsește un sat, o localitate, decât atunci când inamicul a intrat pe o poartă; el pleacă pe poarta cealaltă. Fiindcă trebuie să vă închipuiți că nici inamicul nu merge cu altceva decât cu ce mergem noi: cu piciorul. Deci nu este de presupus că va alerga mai repede un rus, că nu este struț, și noi nu știu ce fel de animale.

Prin urmare, dacă avem suflet tare și conștiința datoriei la înălțime, putem face aceasta.

Aceasta este măsura pe care trebuie s-o luați. Spun aceasta, pentru că s-a dezorganizat total ceea ce am lăsat în mâna inamicului, dincolo, și vă întreb dacă este în interesul superior al Neamului Românesc, și pentru existența lui de mâine, să dezorganizăm total regiunea pe care o calcă inamicul.

Trebuie să ne gândim că și acea regiune trebuie să-și continue viața, pentru ca la întoarcerea noastră s-o putem găsi refăcută. Deci Administrația, Școala, Biserica, Jandarmul, Fiscul trebuie să rămână pe loc.

Acum aveți un front încheiat, deci o armată care opune o rezistență sistematică, care (*sic!*) nu va intra în debandadă, și care, chiar dacă se va retrage, aceasta va fi o retragere ordonată. În spatele acestei retrageri ordonate, vom putea să ne retragem și unitățile noastre administrative; să mergem cu ele prin salturi succesive, cum se face în operațiile militare: am sărit 10 kilometri înapoi cu frontul, sărim 10 kilometri înapoi și cu administrația, și o retragem succesiv, o dată cu frontul.

În ce privește premilitarii din regiune, am luat dispoziții să fie opriți în spatele frontului. Fiecare comandant de divizie va avea un grup de premilitari, de care se va ocupa, îl va instrui, se va ocupa de starea lor sanitară, și-i va folosi fie în lupta în contra parașutiștilor, fie în lupta contra partizanilor eventuali, cari se vor infiltra prin regiunile păduroase, sau chiar îi va pune în luptă, când va avea pierderi prea mari, fiindcă sunt oameni de 19, 20 ani; și rușii au băgat în luptă și băieți de 16 ani. Putem s-o facem deci și noi, când este vorba de existența Neamului. Vom ajunge și la munca câmpului (*sic!*), în spațiul acesta mort, ca să putem lucra pământul, fiindcă țăranii de acolo, cu care am vorbit eu, au spus: „Noi începem să lucrăm pământul.”

Aceasta este pentru premilitari.

Refugiații cari au venit de la Nord, în loc să-i împingem către Vest, am vorbit cu dl g-ral Popescu să fie opriți pe linia Vaslui-Tecuci, în regiunea aceea care este

extrem de săracă. Am zburat cu avionul pe deasupra Vasluiului; n-am văzut în viața mea sate mai sărace, ca prin locurile acestea, pe care s-a bătut Ștefan cel Mare. Este ceva groaznic.

G-ral I. Răscanu: Sunt săraci, dar inimoși.

Mareșal I. Antonescu: Trebuie să-i ajutăm să muncească. Am văzut pământuri degradate, ape scurse, șuvoaie pe dealuri. Spuneam dlui col. Davidescu: „Iată ce situație nenorocită, ce sărăcie.”

Pământurile, de altfel, erau bine îngrijite. Regiunea este, însă, periculoasă, fiindcă se pot infiltra partizani.

Am dat ordin să fie ajutați la munca câmpului (*sic!*), și cu vite și în această privință voi spune Ministerului Agriculturii următorul lucru: „Noi călcăm acum principiile ortodoxe, pe care știm că le-am respectat timp de trei ani, de a nu lăsa vitele să pască în pădure. Nu mai avem ce face. Acolo unde se îngrămădesc vite, trebuie să le lăsăm să intre în păduri, și la noi, și la particulari, fără excepție”.

În ce privește terenurile, sunt unii proprietari cari au fugit tocmai de pe linia Iași, unii lăsând administratori, alții nelăsând pe nimeni. Au plecat și au lăsat hambarele pline. Pentru toate acestea am dat ordin dlui g-ral Arbore, ca să pună ordine în această privință, și vom discuta apoi cu dl ministru al Finanțelor, căci trebuie să dăm o despăgubire acestor oameni.

În ce privește locurile, am spus să se lucreze de-a valma – am vorbit și cu țăranii –, și locurile țăranilor cari au plecat spre Sud, și ale proprietarilor. Și pentru această muncă, trebuie să le dăm o dijmă. Eu am spus dijmă, adică cota-parte (*sic!*) ce se cuvine, pentru ce lucrează, iar restul revine proprietarului, căruia aparține terenul. Fie că este țăran, care a fugit sau a murit, fie că este proprietar mijlociu sau proprietar mare, noi îi lucrăm pământul cu acest mijloc. Și vom avea multe tractoare. Chestiunea este numai să nu treacă timpul. Dar în Moldova se lucrează mai târziu.

Țăranilor, cari lucrează pământurile altora, le vom da o dijmă, plus o cotă oarecare, ca să fie îndemnați să muncească, fiindcă s-a spus că dijma este prea puțin. Restul revine proprietarului.

Am văzut foarte multe oi îngrămădite pe spațiul acesta de la linia de Sud, pe care ne-am oprit. Toți țăranii pe cari i-am văzut în coloane aveau vite foarte numeroase.

Este un exod fantastic de lumea aceasta care nu vrea să stea cu rușii. Dar este foarte multă ordine la aceste coloane, foarte multă liniște și resemnare. Nici o protestare. Am văzut chiar coloane de acestea de refugiați, care merg mult mai în ordine decât coloanele militare germane. Aceste coloane, parcă ar fi coloane de soldați. Nu încurcă circulația, nu fac nimic; merg în perfectă ordine.

Le-am văzut și prin sate mergând în ordine desăvârșită.

Luăți măsuri în sensul acesta, în privința dijmii, pentru ca țăranii să-și lucreze și pământurile lor și ale vecinilor cari au plecat și ale marilor proprietari.

În același sens am dat ordine și Armatei, la toate comandamentele, pe la care am trecut, până la cele din linia întâi. Comandamentele au primit ordine ca imediat să treacă cu (*sic!*) tractoarele și cu caii de la tunuri la munca câmpului; ba chiar să se dea pentru sămânță din depozitele de rezervă pe care le are Armata. Să nu se spună pe urmă: am așteptat să ni se trimeată sămânța de la Ministerul Agriculturii. Nu, ci toate

aceste unități ară pământurile și le seamănă cu sămânță din ceea ce ele au la dispoziție pentru hrana oamenilor și animalelor.

De asemenea, trebuie să ne îngrijim și de vite. S-au petrecut lucruri grave și din partea germanilor și din partea noastră, lucruri pe care acum trebuie să le corectăm. Ofițerii și soldații din armata germană n-au avut bani în monedă românească, ca (*sic!*) să-și poată cumpăra de mâncare. Demult am spus eu să se dea comandamentelor carnete cu bonuri de rechiziții în triplu exemplar; unul să se dea țăranului, altul să se trimită la locul în drept, unde se face centralizarea, și al treilea să rămână la unitatea respectivă. Micilor proprietari trebuie să le plătim ceea ce le luăm; vom vedea ce vom face și cum vom achita ceea ce Armata va lua de la marii și mijlocii proprietari. Aceștia și-au lăsat hambarele pline cu cereale și au plecat. Dacă s-ar fi făcut așa, li s-ar fi dat bonuri de casă în schimbul cerealelor rechiziționate, în loc de bani. Armata ia în primire cerealele, face transporturile și le distribuie acolo unde este nevoie.

S-au întâmplat și cazuri ridicole. A trecut prin Hârlău, prin regiunea viticolă de acolo, o unitate militară. În regiune era lăsată o cantitate enormă de vinuri: recolta pe doi, trei ani în urmă; poate că niciodată n-au fost acolo pivnițele atât de pline ca acum. Faimoasa vie de la Cotnari aparține Ministerului Agriculturii și este administrată de el. Ei bine, administratorul pivnițelor acestor vii s-a dovedit a fi un om atât de lipsit de inteligență, încât eu nu l-aș scoate din Ministerul Agriculturii, ci l-aș scoate chiar din viață, pentru că este rușinos să trăiască un om de felul acesta.

S-a dus la el comandantul diviziei – a fost și el slab, n-a știut cum să procedeze, deși este unul din cei mai buni – și i-a spus: „N-am bani, dar am nevoie să ridic vinul acesta, pentru soldați. Poftim, îți dau chitanță”.

Administratorul acela i-a răspuns: „Bani trebuie să-mi dai”. „Bani n-am de unde să-ți dau și vin îmi trebuie pentru că se apropie sărbătorile Paștelui”. „Nu pot să dau vinul fără bani”. „Dar intră mâine inamicul și ți-l ia”.

Celălalt, administratorul, a dat din umeri și a preferat, dacă nu i s-au dat bani, să lase vinul în mâna inamicului. Iată inteligența funcționarilor noștri; iată rezultatele birocrăției noastre. Și acesta este un caz, pe care-l cunosc eu, dar se poate să fie și altele multe.

Deci imediat să se dea ordine ca produsele din zona frontului, care ar putea să cadă în mâna inamicului, să fie predate Armatei, rămânând ca, pe urmă, între Stat și proprietar, să se îndeplinească chestiunile de formă și să se vadă cine plătește, cum plătește și cu ce fel de monedă plătește.

Este posibilă o astfel de mentalitate la un funcționar? Vă întreb? A fost slab comandantul diviziei, deși este unul dintre cei mai buni, că nu l-a dat la o parte și n-a spus soldaților lui: „Ridicați vinul de aici”.

Deci, luați act și de această chestiune.

Eu am spus ceva mai mult, dle g-ral Arbore. Dacă ne surprinde o operație militară în retragere și suntem gata să pierdem anumite depozite, mai bine distribuim populației produsele lor, decât să le lăsăm să intre în mâna inamicului.

G-ral I. Arbore: S-au dat ordine.

Mareșal I. Antonescu: Am constatat că în foarte multe locuri din Moldova și chiar mai departe, înspre Sud, în județul Ialomița, țăranii fac gropi în pământ, unde își

ascund cerealele. Sunt meșteri la aceasta. Este o fericire pentru Neamul Românesc că, datorită acestui sistem, el a putut să dăinuiască atâta vreme. Desigur că acesta nu este numai un obicei al românilor, ci probabil că este și al bulgarilor și al rușilor. E foarte bine, însă, că-l au și țărani noștri.

Deci, cantitățile de grâne sunt suficient de bogate în Moldova. Acestea, decât să le lăsăm în mâna inamicului, în zona frontului, mai bine le luăm noi; dacă nu putem, le distribuim la populație.

Ca să vă dați seama cât de dezorganizată este Armata rusească, este destul să vă spun că rușii înaintează, fără să aibă coloane. Așa ar trebui să facem și noi, dacă am fi în ofensivă, fiindcă acesta este principiul, mergi înainte cu orice mijloace, până la refuz, ca să distrugi pe inamic. Rușii au sosit în fața frontului nostru, fără să fie urmați de coloane. Metoda lor este aceasta: când ajung într-un sat, se duce unul din ei înainte, îi adună pe cei rămași în sat și spune: „Până mâine la ora cutare, să fie pregătită hrană pentru o mie de soldați și să ne fie date atâtea animale, atâtea căruțe și atâtea lucruri. Dacă nu, vă împușcăm”. A doua zi, sosesc soldații, găsesc mâncare și lucrurile adunate și trec mai departe. Așa le-a mers în țara lor, dar cred că aici n-are să le mai meargă.

Deci, în privința agriculturii și a depozitelor, cred că lucrurile sunt puse la punct.

În ceea ce privește căile de comunicații, cele din Valea Siretului sunt foarte bune, însă trebuie întreținute. O circulație imensă va fi pe aceste drumuri și șosele. Tot așa va fi în unele locuri și pe șoselele din Valea Bahluiului și Bârladului. De aceea, trebuie să ne îngrămădim acolo cu toate mijloacele noastre și să lucrăm. Organele acestea trebuie să fie puse la dispoziția comandamentelor locale în ceea ce privește disciplina și ordinea și tot ele vor avea supravegherea muncii ce se va executa. Nu mai țin socoteală de forme birocratice. Se ia piatră de unde se găsește; se deschid cariere noi, totul este să se facă șosele în perfecte condiții.

Eu am făcut greșeala că am construit 1800 de kilometri de șosele în Basarabia. Am găsit 180 kilometri și am mai făcut 1800, neglijând Moldova din acest punct de vedere. Am socotit că voi construi șosele în Moldova în etapa a doua, iar în etapa a treia, voi construi în Muntenia. Planul acesta l-am făcut în 1941, fără să-mi închipui că am să ajung în situația de astăzi.

Acum, la altă situație, alte soluții: acum trebuie să ne îngrămădim mijloacele noastre de lucru acolo unde avem nevoie. N-am văzut compresoare și mașini, care să construiască și să repare drumurile din spatele Armatei, unde avem o mare circulație. Avem acum artilerie românească, unități anticar, trase de tractoare speciale, care cer o întreținere în perfecte condițiuni a drumurilor.

Tot așa este și cu podurile. Ministerul Lucrărilor Publice, de acord cu Armata și cu Statul Major, nu numai că trebuie să repare și să întrețină podurile în ființă, dar să și construiască poduri noi; să le improvizeze, pentru că n-avem să ne apucăm acum să facem lucrări de artă în beton: orice pod este bun. În felul acesta, trebuie să facem treceri numeroase de o parte și de alta a Siretului, Bistriței și Trotușului și, mai târziu, dacă fixăm frontul în Basarabia, chiar a Prutului.

În privința Căilor Ferate, așa cum se degajează astăzi situația, vom intra într-o altă serie de transporturi mari, pe care le vor cere germanii, pentru trupele și pentru materialele lor.

Paralel, însă, trebuie să respectați ceea ce am spus adineauri, fiindcă evacuările din Moldova, până la linia Focșani-Nămoloasa-Galați, dacă vom pune trei trenuri pe fiecare zi, cred că în 10-12 zile vor fi terminate.

Lumea înstărită s-a evacuat mai demult cu trenurile și cu camioanele. Omul, în această privință, este foarte îndemânatic: știe să se strecoare și să-și ducă la adăpost tot ceea ce are. Bacăul este golit, Romanul este golit. A lăsat, bineînțeles, fiecare – și bine a făcut – lucrurile pe care nu le-a putut transporta sau cari nu-i sunt neapărat necesare.

Am văzut în gară la Roman un spectacol caraghios: se încărcau butoaie goale în tren. Am dat ordin să nu se mai transporte cercurile de recrutare cu trenul. Mai bine să se ducă pe jos, iar cu trenurile evacuez zahărul și alte produse, decât să iau toate troacele și toate cotețele.

Sunt sigur că transporturile de evacuare vor fi terminate în 10-12 zile. Vom goli spatele și-l vom pune în ordine.

Drumurile reprezintă o chestiune capitală și din punct de vedere economic, dar mai ales din punct de vedere militar. De aceea, aștept de la Ministerul Lucrărilor Publice și de la organele Marelui Stat Major o activitate extraordinară. După ce vor fi deschise aceste drumuri pe liniile de rocadă dintre Prut și Siret, vor fi lăsate acolo numai elemente de întreținere formate din prizonieri. Am dat ordin ca toți prizonierii aflați acum în spatele poziției să fie încadrați cu ofițeri, cu ce găsim, și folosiți la întreținerea drumurilor. În același timp, grosul personalului și mijloacele de întreținere a căilor de comunicație vor trece mai jos spre Tecuci, Adjud și Bârlad și vor deschide, la nevoie, chiar drumuri noi. De exemplu, drumul de pe Valea Taslăului și drumul de pe Valea Siretului, pe care s-au scurs coloanele de refugiați. Acest drum trebuie să-l facem carosabil, pentru că el leagă Valea Bistriței cu Valea Trotușului. De asemenea, trebuie să legăm, pentru o circulație de maximă intensitate, Valea Bârladului și Valea Siretului, prin șoselele Vaslui-Bacău și Vaslui-Roman. Pe aceste șosele circulă trupele motorizate în toată regiunea de Nord a Moldovei.

Am văzut aceste drumuri. Cred că s-au făcut mari progrese în ultimii ani și cu puțin lucru le vom putea pune în bună stare.

Va trebui, de asemenea, să întărim și podurile, pentru că vom trece peste ele cu tancuri de câte 24 tone. Vom manevra cu care de o parte și de alta.

A. Constantinescu: De opt zile s-a stabilit un program împreună cu Statul Major. Toate echipele acestea sunt controlate de Statul Major.

Mareșal I. Antonescu: Domnule general Mardare, să vezi că vom trece cu care de acestea mari și peste podurile de peste liniile laterale.

G-ral S. Mardare: Le trecem peste podurile Căilor Ferate.

Mareșal I. Antonescu: Aceasta, peste Siret; dar vom trece și peste celelalte poduri.

Trecem la o altă problemă tot în legătură cu comunicațiile: este vorba de scandalul pe care l-am constatat cu telefoanele. Nu este aici dl. Miculescu, fiindcă aș fi vrut să-i spun și d-sale, că luni după-masă – prima zi – când am ajuns la Bacău, la postul de comandă al Armatei, după ce m-am orientat asupra situației și am discutat cu comandantul Armatei toate problemele, am vrut să vorbesc la telefon și cu comandantul din prima linie, de la Roman. Am cerut firul și, după puțină vreme, în

plină convorbire, am început să aud în receptor o voce pițigăiată, care, auzind ce-i spunea o altă persoană, se tot văieta: „Vai, vai, vai”. Nu știu dacă era ofițer sau civil. După aceea, a urmat actul al doilea: o domnișoară de la telefoane m-a întrebat: „Ați terminat?”

Vasăzică, atunci când suntem în plin război în zona de luptă, intervin persoane civile în conversațiile telefonice.

Vă dați seama câte indiscreții se pot face pe această cale, în întreaga zonă de operațiuni, în spatele Armatei.

Tuturora trebuie să le intre în cap că în zona de război, până la linia Bârlad, telefoanele și întreaga rețea de telegraf nu mai pot să fie la discreția oricui. Toate telefoanele intră, în toată această regiune, în stăpânirea Armatei. Nu are dreptul să vorbească decât Armata, prefectii, administrația, în general, și jandarmii. Numai la anumite ore vor putea vorbi prefectii, administrația, iar nu toată ziua. Se vor fixa ore anumite pentru prefecti și pentru jandarmi. Numai pentru cazuri extraordinare ei vor putea să intervină, iar pentru lumea civilă, căreia nu-i putem lua complet acest mijloc de comunicație, să se fixeze între orele 23-24 posibilitatea să folosească telefonul.

Deci dăm acestei populații civile două ore din cele 24 posibilitatea să se servească de telefon.

Trebuie să fie un acord perfect între autoritățile locale în ceea ce privește împărțirea orelor cari sunt puse la dispoziția lor, iar restul orelor rămâne la dispoziția Armatei.

Acesta este maximum de concesiune pe care îl putem face.

D-ta, dle Atta Constantinescu, te rog să te deplasezi în spatele zonei de luptă, împreună cu dl. Miculescu, ca să puneți acolo ordine. În spatele zonei de luptă trebuie o organizare perfectă, în toate sectoarele, ca și cu privire la rețeaua telefonică, ca (*sic!*) să nu se mai întâmple cum s-a întâmplat cu d-ra de la telefon, care să întrebe dacă am terminat, pentru ca să dea firul dlui Filderman, sau altuia.

A. Constantinescu: Acum 3 săptămâni am pățit același lucru la Bacău și am rugat pe dl. g-ral Racoviță ca să stabilească anumite ore pentru populația civilă.

Mareșal I. Antonescu: În ceea ce privește refugiații, oficiali și particulari, dvs. cunoașteți punctul meu de vedere în această privință. Nimeni, în această catastrofă, nu poate să stea degeaba. Tineretul are partea lui romantică. I-am găsit în Ardeal, unde s-au dus și s-au instalat, așteptând să vină alții să-i servească. Am văzut studenți și studențe, dle Petrovici, stând de gât unii cu alții, fără să lucreze ceva. Și noi am sta dacă am fi tineri. (Ilaritate)

I. Petrovici: Deocamdată am ajuns eu să car apă la ei. (Ilaritate)

Mareșal I. Antonescu: Nu se poate să se mai meargă în situația aceasta.

Domnilor, nu creați din refugiați niște paria ai Neamului Românesc. Funcționarul care s-a refugiat dintr-o regiune aparține autorității de la care a plecat și trebuie să îndeplinească un serviciu în Stat. Dacă nu poate să îndeplinească o funcțiune, fiindcă dv. departamentele v-ați dispersat și aveți acum un surplus de funcționari, atunci acești oameni pot să găsească o întrebuintare în Stat. Dvs. ați trimis pe funcționarii de care nu aveți nevoie în dispersiune, în concediu. Nu este admisibil ca cineva să stea în aceste momente, fără ca să îndeplinească o funcțiune.

Profesorul, învățătorul, magistratul, preotul, studentul sau studenta nu pot să se ducă și să continue a primi salariul sau sprijinul Statului, fără ca să-i dea ceva acestui Stat. Trebuie să avem evidența tuturor acestora în fiecare regiune.

Țăranul chiar, care se refugiază, trebuie să se ducă la alt țăran și să se pună pe muncă. Va primi acolo hrană și o plată oarecare.

În consecință, această problemă trebuie studiată. Toți acești refugiați cari vin cu vite și cu pluguri se angrenează în munca Statului. Cu cât situațiunea este mai grea, cu atât trebuie să muncim mai mult. Trebuie să muncim, ca să nu murim de foame. Dacă acum nu facem ceea ce trebuie și nu înzecim activitatea noastră, atunci acest lucru poate să ne dea peste cap și putem să cădem datorită propriei noastre panici și neînțelegeri a ceasului de față.

Acum este momentul ca să muncim cât mai mult. Deci, fiecare trebuie să fie folositor acolo unde se duce. Țăranul trebuie să muncească la alt țăran, la prașilă, la cosit, la adunat etc. Studenților și studentelor le vom găsi întrebuințare, iar pe studenții cari nu se vor încadra în muncă, îi vom încorpora. Ei nu vor mai putea să stea, să învârtască bastonul pe stradă, și să găsească șefi ca Sima sau Pătrășcanu. Dacă Legea recrutării nu permite recrutarea acestora acum, din cauze diferite, vom modifica Legea recrutării, îi vom încorpora și îi vom instrui. Fetele și celelalte elemente vor fi antrenate la munca socială, în spatele frontului, la spitale, la restaurantele Patronajului, în gări, în școli și așa mai departe. Nu este timpul ca să aștepte, să le facem noi servicii, să le cărăm noi apă ca să-și poată spăla mâinile și picioarele.

Cine nu va dovedi și cine nu se va decide să fie folositor Țării Românești, acela nu va primi nici un ajutor de la Stat. Fie că este funcționar, student, refugiat, în general, toată lumea trebuie să muncească, nu să facem ceea ce am făcut cu ardelenii cari au fost încurajați să facă numai afaceri și să-i considerăm ca refugiați vrednici de sprijin. Astăzi nu mai există această meserie de refugiat. Cine vine aci trebuie să muncească.

Acesta este punctul meu de vedere. De exemplu, iată un element al fiscului, un administrator financiar. Acesta nu poate fi lăsat să-și primească leafa fără ca să fie pus la muncă. Trebuie să i se găsească de lucru. Sunt atâtea sectoare cari trebuiesc supravegheate și unde ne trebuie oameni. Iată, premilitarii cari trebuie să-și primească o educație, cari nu pot fi lăsați să stea degeaba.

Din acest punct de vedere cunoașteți hotărârea mea și vă rog să acționați în consecință. Ceea ce trebuie să stabiliți în primul rând este ca să aveți o evidență a tuturor acestor funcționari pe care îi aveți, unde se află ei și ce fac. Dacă nu aveți ce să faceți cu ei, atunci vă rog să dați disponibilul departamentelor cari pot să-i întrebuințeze. Dacă timp de o lună nu-și găsesc întrebuințarea, atunci acest personal poate să facă pe supraveghetorul la munca câmpului (*sic!*), căci aceasta nu este rușine. Trebuie să știți, însă, care este personalul care rămâne disponibil, pentru ca în urmă să găsim mijloacele să-l putem întrebuința, bineînțeles, acolo, în regiunea în care se află.

În legătură cu această problemă, vă rog să nu mai angajați alt personal, căci noi avem un important surplus de personal. Aceasta este treaba d-lui ministru de Finanțe. Toate numirile trebuie să treacă pe la Ministerul Finanțelor. D-lui Neagu i-am dat această putere și totuși acum, la sfârșit, a adus acuzarea că s-au făcut prea multe numiri și înaintări. I-am răspuns că toate numirile și înaintările au trecut pe la

Ministerul Finanțelor, deci nu este vinovat altcineva decât d-sa, dacă s-au făcut numiri și înaintări, pentru că avea posibilitatea să opună dreptul de veto.

Deci, toate numirile acestea vor trebui să treacă pe la dvs., dle ministru de Finanțe, să primească iscălitura și confirmarea dvs. Când avem atâtia funcționari, nu este timpul să mai numim alții noi. Din contra, să scoateți pe diurniștii pe cari îi aveți. Aceasta nu înseamnă că-i lăsăm muritori de foame.

Nu este o rușine ca studenta să măture sau să spele pe jos. Acolo învață școala vieții, și de acolo poate să fie folositoare și Statului, și familiei. Au fost găsiți studenți trândăvind în camere unde nu mătura nimeni, cu studente de gât. Aceasta nu se mai poate.

Desigur, că nu am nimic de spus dacă stau de gât unii cu alții, dar trebuie să facă și treabă.

Am terminat cu chestiunea evacuațiilor.

Cel dintâi lucru pe care trebuie să-l facă Ministerul Afacerilor Interne este să stabilească evidența a tot ce este în fiecare județ, în fiecare comună. Notarii trebuie să vă arate care dintre acești domni stau degeaba. Trebuie urmărită această problemă.

G-ral D. Popescu: De o lună se face acest control.

Domnule Mareșal, țineam să vă raportez, în legătură cu ceea ce ați hotărât dvs., ca coloanele (*sic!*) de refugiați să ajute la munca câmpului. Vreau să vă arăt că acești refugiați țărani se găsesc în număr mare în județele Râmnicu-Sărat și Brăila, și că numai la apus de aceste județe putem să lucrăm.

Mareșal I. Antonescu: Trebuie să oprești aceste coloane și să le răspândești înapoia liniei Focșani-Galați. Aceștia să fie răspândiți la diferiți săteni. Să se dea posibilitatea ca să-și hrănească vitele chiar în păduri, ca să nu pierdem aceste vite. După ce au terminat de muncit – va veni o perioadă de stagnare la sfârșitul lui mai –, atunci trebuie să-i deplasăm acolo unde este nevoie de brațe pentru cosit, secerat etc. Tot dintre aceste elemente dirijăm și pentru procurarea lemnului necesare și fasonarea acestor lemne din păduri. Pentru iarna viitoare se va pune o problemă foarte gravă a lemnului. Am pierdut Ardealul și Bucovina. Deci, problema lemnului se va pune în mod din ce în ce mai grav.

Va trebui să studiați această problemă, va trebui să masacrăm din jurul Capitalei, pentru ca să nu ne trezim cu o criză pe care să nu fim în stare să o rezolvăm.

G-ral I. Arbore: Din Bucovina nu luăm cantități mari. Din punctul de vedere al lemnului de foc nu avem o problemă. Dacă frontul se stabilizează aici, vom avea o problemă a transporturilor. Am să vă arăt că problema transporturilor pentru hrănirea țării devine foarte grea. Am să vă arăt cum stăm pe regiuni.

Mareșal I. Antonescu: Arată acum.

G-ral I. Arbore: Domnule Mareșal, dacă rămânem cu frontul acolo unde suntem, și cu tot disponibilul și cu toate depozitele la Nord de Focșani-Nămoloasa-Galați-Dunăre, atunci am posibilități de hrană pentru două luni.

Mareșal I. Antonescu: D-ta spui că dacă frontul rămâne la Nord de linia Focșani-Galați atunci ai pentru două luni de zile toate mijloacele și n-ai nevoie să transporti nimic.

G-ral I. Arbore: Și pentru Armată, și pentru populația civilă.

După aceea, pentru cei evacuați, pentru premilitari și pentru Armată se pune o problemă de transporturi, adică trebuie să aduc din Sudul Dunării.

Mareșal I. Antonescu: Ce cantitate de tonaj îți trebuie?

G-ral I. Arbore: Pentru Armată îmi trebuie lunar 2000 vagoane.

Mareșal I. Antonescu: Ceea ce face zilnic 70 de vagoane. Aceasta înseamnă două trenuri, câte unul pentru fiecare direcție.

Aceasta nu este o problemă.

G-ral I. Arbore: Înseamnă că trebuie să atrag atențiunea, că nu mai putem să evacuăm nimic din ceea ce este acolo.

Mareșal I. Antonescu: Asta este treaba d-tale.

G-ral I. Arbore: Eu trebuie să știu cum merge frontul.

Mareșal I. Antonescu: D-ta ești ca femeia aceea căreia dacă îi spune un om că o iubește, ea vrea să i se repete acest lucru de o mie de ori pe zi.

Eu țin frontul unde este. Eu nu sunt Dumnezeu. Din ce văd, din datele pe care le posed, pot să afirm că țin frontul acolo. Mai mult decât atât nu pot afirma. Dacă se va întâmpla altfel, vor interveni imponderabile și n-am ce să fac. Eu nu sunt în situația în care s-a găsit frontul german, care avea un soldat aici și unul acolo. Noi suntem aici într-un front ca la Mărășești. Mărășeștii au ținut. Dacă nu va ține al doilea Mărășești, n-am ce să fac.

Eu ți-am lăsat, dle g-ral Arbore, o poartă de scăpare. Prefer să duc înapoi aprovizionările, ca o măsură de prudență, și să le readuc dacă lucrurile se stabilizează, decât să afirm acum un milion la sută siguranță că frontul rămâne pe loc. D-ta ești militar și îți poți da seama că nu ești în măsură să dai această garanție. În război sunt atâtea imponderabile și trebuie să ținem seama de toate.

G-ral I. Arbore: Eu voi trece de acolo cantitățile de porumb care sunt foarte mari, iar în ceea ce privește grâul, el va rămâne pentru hrană.

Mareșal I. Antonescu: Ia tot ce poți, cu riscul de a aduce înapoi. Mai întâi evacuăm surplusul de zahăr.

G-ral I. Arbore: Nu pun problema zahărului. Pun numai problema cerealelor.

Mareșal I. Antonescu: Este și o problemă a strânsului și a răspândirii pe teritoriu.

G-ral I. Arbore: A doua problemă este că pentru Capitală și pentru județele care sunt la Nord de Ilfov, Vlașca și Teleorman, am nevoie până la terminarea recoltei de 6000 vagoane pe lună de transport, pentru deplasat. Le iau din centrul Dunării.

T. Buradescu: 4.500 vagoane de 15 tone.

Mareșal I. Antonescu: Dacă sunt transporturi de la Nord la Sud, nu este o problemă de transport, și nu vor fi greutăți de transport. Numai curente care merg de la Est la Vest, numai acele ne interesează. Pentru Nord-Sud, nu este o problemă.

Cu Capitala, cum stai?

G-ral I. Arbore: Din Capitală au plecat aproximativ 200.000 de oameni. Aceasta reiese din diferența de pâini cari se consumă. Am și refugiați cari sunt veniți din alte părți.

Mareșal I. Antonescu: În ceea ce privește refugiații, g-ral Vasiliu, te rog să iei notă, că nu este permis să aducem refugiați din țară și să umplem Capitala cu ei. Am auzit că sunt peste 20-30.000 de evrei, cari au venit din Moldova.

G-ral C. Vasiliu: Aver cel mult 6.000.

Mareșal I. Antonescu: Să urmărești lucrurile de la origine, să constăți că ei au plecat din localitatea în care locuiau și să cercetezi unde s-au stabilit. Unii au încercat să plece în Germania. Sunt sigur că germanii, pe drum, i-au jefuit și ucis.

G-ral C. Vasiliu: I-a adus vii, și i-a depus aici. Noi îi urmărim în toată țara.

Împreună cu dl. g-ral Popescu facem o statistică. Au scăpat mulți din Transnistria la noi. Sunt 20.000 cari au venit. Acum fac socoteala pe categorii și îi vom da germanilor.

Mareșal I. Antonescu: Sunt 20.000 jidani cari au venit?

G-ral C. Vasiliu: Nu, domnule Mareșal, sunt transnistreni.

Mareșal I. Antonescu: Tot ce s-a strecurat clandestin, îi dați pe mâna germanilor.

G-ral C. Vasiliu: Am luat înțelegere cu germanii și, după ce se va liniști frontul, îi dăm.

Mareșal I. Antonescu: Oile le lăsăm acolo unde se află. Pentru ele nu mai există o problemă. Cea mai mare parte au fătat și deci perioada grea a trecut. Pe măsură ce intrăm în mai, putem să le deplasăm către munte. Pentru vite este mai greu.

Cu cât a crescut numărul lor față de ceea ce era înainte?

G-ral I. Arbore: La oi, numărul a crescut mult, iar la vitele mari, a crescut cu 100.000.

Mareșal I. Antonescu: Cât consumă Armata pe zi?

G-ral I. Arbore: Aproximativ, 500 vite pe zi.

Mareșal I. Antonescu: Ai hrană pe 2-3 luni de zile.

G-ral I. Arbore: Totul este organizat.

Mareșal I. Antonescu: Să studiezi împreună cu dl. ministru al Agriculturii problema, să veдеți unde este lipsă de vite, și să le duceți acolo. De exemplu, în Ialomița, unde putem să le dăm la locuitori. Chestiunea este să nu pierdem vitele. Ce putem salva, să salvăm. În Moldova nu lăsăm decât vitele care trebuiesc Armatei. Oile, pe măsură ce timpul trece, le vom duce către munte, în toate ochiurile de păduri, chiar și la particulari. Nu trebuie să existe nici un respect de reguli ortodoxe.

G-ral I. Arbore: În ceea ce privește disponibilitățile care rămân, după ce am dat germanilor cantitățile despre care v-am raportat că le dau, mai rămân pe teritoriu 10.000 vagoane de grâu, cari formează rezerva până la recolta viitoare.

Mareșal I. Antonescu: Te surprinde recolta viitoare cu 10.000 vagoane grâu.

G-ral I. Arbore: În ceea ce privește zahărul, după raționalizare, ajungem să avem o rezervă de 3000 vagoane.

Mareșal I. Antonescu: Contând și pe Săscut și pe Roman?

G-ral I. Arbore: Fără acestea.

Mareșal I. Antonescu: Deci, vei avea o rezervă de 4.000 vagoane, ceea ce înseamnă că putem să facem față la nevoile de zahăr și pentru anul viitor.

M. Antonescu: Fiindcă la Consiliul de luna trecută, dl. g-ral Arbore a declarat că în zonele din jurul Capitalei condițiunile de aprovizionare sunt defectuoase, l-aș ruga să ne spună ce soluțiuni se pot lua și ce măsuri se pot găsi, cum și ce mai trebuie făcut înainte de sărbători, ca să nu creăm nemulțumiri în această perioadă.

G-ral I. Arbore: Am rugat I.N.COOP-ul ca să facă operațiunea de împrăștiere de aprovizionări pe întreaga zonă. Operațiunea este în curs. Ne trebuie, însă, mai multe

mijloace de transport, ca să întreținem continuu aprovizionările în zonele din jurul Capitalei.

Mareșal I. Antonescu: Nu putem să dăm mai mult decât avem. Trebuie întâi să vedem de Armată. În al doilea rând, sunt coloane întregi cu cai cari vin și pe care le vom aduce și le vom folosi pentru transporturi. Sunt locuri cari dacă știm să le folosim, vom avea mijloace suficiente. Am constatat că într-un loc sunt îngrămădite mari posibilități, și în alt loc lipsesc.

Trebuie ca pe același principiu al vaselor comunicante să luăm unde avem surplus și să ducem acolo unde este lipsă. Toată lumea a strigat că nu sunt mijloace de comunicație, și astăzi drumurile sunt pline cu fel de fel de mijloace, pe care nici Armata nu le are. Am văzut, mai ales acum când am fost pe front, șoselele pline de automobile. De unde atâtea automobile, când de 3 ani nu s-a importat nimic?

M. Antonescu: Domnule Mareșal, cei 200.000 oameni din București cu aceste automobile au plecat.

Mareșal I. Antonescu: Dvs. toți le cereți de la Armată, cu toate acestea duceți-vă să vedeți cum am văzut și eu la Constanța, cum vedeau și germanii, 1.500 vagoane de coloniale cari au rămas la Odesa. Îmi pare rău că nu este aici dl. Alexianu. N-am putut să luăm aceste vagoane și, în schimb, am văzut mormane de zdrențe pe cheiul din Constanța. Puteam să întrebuițăm tonajul pentru transportul celor 1.500 vagoane de coloniale. În schimb, au fost aduse toate zdrențele din Odesa. Au adus un vagon întreg. Vă spuneam odată de butoaiile pe care le-a transportat un Cerc de Recrutare, dar văd că toate națiunile civilizate sunt la fel.

G-ral S. Mardare: Pentru aprovizionarea Capitalei am scutit 60-70 de camioane.

G-ral I. Arbore: Singura problemă care se pune este a uleiului. Aceasta este cunoscută de dvs. Încolo, toate celelalte le putem satisface raționându-le, și destul de bogat.

Mareșal I. Antonescu: Se mai pune acum și chestiunea pieilor pentru încălțăminte. Am văzut foarte multe vite moarte. O.R.A.P.-ul nu funcționează? N-are oameni cari să jupoaie animalele și să prelucreze pieile?

P. Strihan: Am dat ordin prin Ministerul de Interne ca toate animalele să fie îngropate, după jupuire.

Mareșal I. Antonescu: Dar pieile li se iau?

P. Strihan: Da, numai animalelor sănătoase, cu avizul medicilor.

Mareșal I. Antonescu: Ce s-a făcut cu însămânțările de floarea-soarelui?

C. Călniceanu: Din cauza timpului rece, merg mai greu.

Mareșal I. Antonescu: Câte hectare s-au însămânțat.

C. Călniceanu: Am refăcut planul și am mărit suprafețele de însămânțat cu floarea-soarelui, din cauza pierderilor pe care le-am avut în Basarabia, Bucovina și Moldova. De la 100.000 hectare, cât fusese prevăzut pentru restul țării, am ajuns la 246.000 hectare, adică la mai mult decât dublu.

Mareșal I. Antonescu: Față de cât?

C. Călniceanu: Față de 375.000 ha, programate pentru toată țara. Dar și populația este mai puțină.

Mareșal I. Antonescu: Intervine, însă, o compensație cu o cotă foarte mare pentru armata mobilizată, care consumă.

G-ral I. Arbore: Și producția de floarea-soarelui din Moldova nu se compară cu cea din Muntenia.

Mareșal I. Antonescu: Atunci, să recurgem la alte mijloace: să îngrășăm porci. Fiecare unitate, fiecare cerc de recrutare să-și facă crescătorii (*sic!*) de porci, mai ales că avem și porumb. Armata să pompeze grăsimi pe piață, în loc să consume. Tot așa să se facă – prin Ministerul de Interne – la primării, la grajdurile comunale, la posturile de jandarmi.

M. Antonescu: Și să venim și cu restricțiuni la tăierea porcilor.

Mareșal I. Antonescu: Compensăm lipsa uleiului cu grăsimi animale, procurate de aceste crescătorii. Învățătorii, la școlile primare, unde funcționează cantine ale Consiliului de Patronaj, să înființeze și ei asemenea crescătorii de porci. Primăriile de sectoare să ia și ele măsuri pentru ca proprietarii de restaurante să-și facă și ei astfel de crescătorii. În felul acesta, vom înlocui uleiurile vegetale, ce ne lipsesc, prin grăsimi animale.

Avem porumb, avem resturi de alimente la cantine și la spitalele noastre, care sunt foarte bine organizate. La toate acestea, putem avea crescătorii de porci.

Deci, să se crească câți (*sic!*) mai mulți porci. Chiar și unitățile de pe front pot să crească porci și să-i îngrășe cu resturile de la bucătăriile trupei.

Mai este acum și chestiunea lânii.

S. Ghiolu: Situația este foarte grea.

Mareșal I. Antonescu: Aș vrea să aud și eu ceva ce nu e greu.

M. Antonescu: Cu sămânța de bumbac din Bulgaria ați terminat?

S. Ghiolu: Vă spun imediat.

Din cele 6.600.000 kg lână, cât s-a colectat anul trecut, Moldova a reprezentat 2.400.000 kg, adică circa 40%. Acum, cu lipsa de astăzi, țăranii din restul țării vor căuta să ascundă lâna. Nu știu dacă vom reuși să colectăm în proporție cota matematică a țării, care o avem acum.

Mareșal I. Antonescu: Eu cred că da, fiindcă ceea ce se evacuează întâi este oaia. De aceea am dăinuit noi pe acest pământ.

M. Antonescu: Specialitatea veacurilor!

Mareșal I. Antonescu: Anii trecuți oile au mers înspre câmpia rusească; acum este un exod invers al oilor: dinspre Est, spre Vest. Se face operația contrarie. Atunci am mers cu turmele de oi de la Vest spre Est, iar acum ne întoarcem spre Vest. Ne vom duce, odată, iarăși către Est.

S. Ghiolu: Numai că aceste oi sunt scăpate de sub orice control.

Mareșal I. Antonescu: Este o soluție: să nu lăsăm turmele de oi să se deplaseze, până când nu le luăm lâna.

I. Radulovici: Oile provenite din Transilvania și care au trecut în Rusia se retrag acum spre țară. Pierderea nu va fi așa de mare, pentru că se întorc acum cel puțin 400.000 oi. Acestea au apărut în statisticile Basarabiei, însă sunt provenite din Transilvania.

Mareșal I. Antonescu: Este ceea ce am spus eu adineauri. De altfel, zburând cu avionul, am văzut câmpiile pline de oi. Vom căuta să luăm lâna de la toate oile. Când se va încălzi timpul, să nu le lăsăm să treacă înapoi până ce nu le vom tunde.

S. Ghiolu: În ceea ce privește sămânța de bumbac din Bulgaria, au venit până acum 60 vagoane. Bulgarii ne-au mai dat 75 vagoane în plus. Am trimis toate vagoanele pentru încărcare și sunt în curs de sosire. În două săptămâni vin.

Mareșal I. Antonescu: Ce însemnează aceasta în hectare?

S. Ghiolu: Cu ceea ce avem noi, înseamnă circa 40.000 ha.

Mareșal I. Antonescu: Din planul de 100.000 ha.

S. Ghiolu: Putem realiza planul de 40.000 ha cu cele 300 vagoane de sămânță aduse din Bulgaria.

M. Antonescu: Aș ruga pe dl g-ral Orezeanu și pe dl Buradescu să dea dispozițiuni, fiindcă sunt unele întârzieri de la Calea Ferată. Trebuie stăruit pe lângă bulgari ca să se grăbească furnizările. La un moment dat ei s-au plâns că noi nu punem stăruințe ca transporturile să se facă mai repede.

S. Ghiolu: Vagoanele s-au trimis.

Mareșal I. Antonescu: Dacă sămânța nu ajunge la locurile ei până la 1 mai!...

S. Ghiolu: Se poate însămânța toată luna mai.

Mareșal I. Antonescu: Cu tot frigul, anul acesta vegetația este mai înaintată decât anul trecut. Acum un an n-a fost așa de frig ca acum și totuși vegetația era mai întârziată, la aceeași epocă. Iarna a fost mai blândă, rădăcinile plantelor n-au avut de suferit și acum asistăm la o explozie a naturii.

S. Ghiolu: Bulgarii s-au oferit acum în urmă să ne dea, în afară de cele 75 vagoane sămânță bumbac, încă 75 vagoane. Cred că nu mai avem interes să le luăm, mai ales că noi, pentru fiecare vagon de sămânță de bumbac, dăm un vagon de sămânță de floarea-soarelui.

M. Antonescu: Noi am stăruit. Putem renunța oricând.

Mareșal I. Antonescu: Nu mai dăm sămânță de floarea-soarelui. Dv. știți lupta pe care am dus-o eu. V-ați certat luni de zile pe chestiuni de credit și au rămas 700 vagoane sămânță de floarea-soarelui la Hotin.

G-ral I. Arbore: În Nord, au rămas 4000 vagoane.

Mareșal I. Antonescu: Ce reprezintă aceasta?

G-ral I. Arbore: O mie vagoane de ulei.

Mareșal I. Antonescu: Și d-ta, dle Vulcănescu, ai participat la discuții.

M. Vulcănescu: V-am expus situația. Gajurile se puteau aduce, atunci când au fost posibilități de transport.

Mareșal I. Antonescu: Ar fi să vă fac o demonstrație matematică, dacă v-aș arăta că, dacă nu v-ați fi certat pe gajuri, produsele ar fi venit. Din nolembrio stăruii: luați sămânță de floarea-soarelui, luați zahărul, fiindcă erau cele două articole care mă preocupau.

Am pus să se facă extrase după toate discuțiile pe care le-am avut asupra acestor probleme.

M. Vulcănescu: Ar trebui să se stabilească de ce nu s-au luat.

Mareșal I. Antonescu: Vom stabili. Au fost vagoane.

M. Vulcănescu: La 20 decembrie am dat lista gajurilor.

Mareșal I. Antonescu: Știți ce au spus prizonierii? De când au trecut prin atâtea țări, nicăieri n-au găsit abundența din Transnistria. Și dl Alexianu și dl g-ral Potopeanu făceau rapoarte în care arătau că n-au nimic. Au găsit rușii toate kolhozurile

pline cu porci de câte 400 kg. Am vorbit cu g-ralul Carlaonț, care mi-a spus: „Mi s-a rupt inima, când a trebuit să plecăm de acolo și să-i lăsăm”. Și dl Alexianu, când îi ceream câte ceva, spunea că n-are. Vroia să facă acolo un imperiu, ținea lucrurile ascunse. Dresase și tot personalul d-sale să facă la fel. Au trecut, însă, alți oameni prin aceste regiuni și au văzut ce este acolo. Prizonierii au declarat că atunci când au trecut Bugul au intrat în Paradis.

Despre grăsimi am vorbit; pentru lână, trebuie să îndoim supravegherea, prin organele Ministerului de Interne; sămânță de bumbac nu mai luăm până la anul, fiindcă credința (*sic!*) mea este că războiul trebuie să se termine anul acesta, nu mai pot popoarele. Înainte, războaiele durau 7 ani, 30 ani sau 100 ani: se luptau doi bezmetici, încrucișau spadele astăzi, iar seara se duceau să joace cărți sau să se culce, pentru ca a doua zi sau peste o lună să le încrucișeze iarăși. Acum sunt în luptă națiuni întregi.

Ministerul Finanțelor și Direcția Generală a Căilor Ferate: rapoarte referitoare la măsurile luate pentru evacuarea instituțiilor C.A.M.-ului din Basarabia

G. Netta: Domnule Mareșal, aș vrea să vă raportez situația evacuării instituțiilor C.A.M.-ului din Bucovina, Basarabia și Moldova.

În Bucovina, fabricatele s-au evacuat toate. A rămas, din nefericire, material în valoare de 20 milioane lei.

În Basarabia, de asemenea, au rămas cantități de tutun în valoare de circa 90 milioane lei.

Mareșal I. Antonescu: La Florești?

G. Netta: La Șoldănești.

Mareșal I. Antonescu: Lecția de rândul trecut nu ne-a servit. Dar rușii au făcut și mai rău decât noi. Într-adevăr, am găsit anul trecut în Basarabia tutunul pe care noi îl lăsasem acolo. În silozurile din Basarabia, de asemenea am găsit porumb lăsat de doi ani. Ne vom întoarce și-l vom găsi la loc.

G. Netta: Fabricatele au fost scoase toate. În Moldova, tutunul a fost evacuat tot. Au rămas, însă, fabricatele în valoare de 160 milioane lei și materiale diverse.

Mareșal I. Antonescu: De când e făcut raportul?

G. Netta: De ieri.

G-ral S. Mardare: În seara zilei de 12 aprilie mai erau de evacuat de C.A.M. 42 vagoane.

Mareșal I. Antonescu: Erau vagoanele acolo.

Cred că până acum s-au scos și acestea.

G. Netta: Au mai rămas materiale diverse 218 vagoane; s-au obținut 100 vagoane; au mai rămas de evacuat 118 vagoane.

Mareșal I. Antonescu: Sunt și mașini acolo.

G-ral S. Mardare: S-a scos o parte.

Mareșal I. Antonescu: Trebuie scoase. Noi ținem încă Iași.

G. Netta: Acum se pune problema pentru mașinile de la salinele Târgu-Ocna.

Mareșal I. Antonescu: Până să ajungem acolo, avem tot timpul.

M. Vulcănescu: Sunt mașini scumpe și grele.

Mareșal I. Antonescu: Dar dacă le scoatem din funcțiune, nu se pune problema producției sării?

M. Vulcănescu: Atunci, începeți și demontați și scurgeți aceste mașini pe Valea Trotușului.

Pentru că s-a pus problema aceasta, tot ce este la Sud de linia Iași-Târgul Neamț intră în dispozițiile date adineauri. Începând de astăzi, se dau trenuri speciale.

T. Buradescu: Evacuăm cu garnituri goale și cu trenurile programate de Marele Stat Major.

Mareșal I. Antonescu: Ce ați programat până acum? Zahărul cum îl scoatem?

T. Buradescu: Cu garnituri goale.

Mareșal I. Antonescu: Trebuie să sporii garniturile, pentru că aveți posibilitatea.

G-ral S. Mardare: Se mai fac evacuări și cu coloane auto; și acestea nu intră în socoteală.

Acum este problema care ne-a complicat situația: este Divizia a XI-a. Ar fi bine să vă gândiți să renunțați.

Care este situația cu Dunărea, g-ral Șova?

G-ral N. Șova: Încă nu am dat drumul la circulație.

Mareșal I. Antonescu: Când dăm drumul?

G-ral N. Șova: Astăzi vom vedea ce vom face. Credem că mâine va putea să reînceapă circulația.

Mareșal I. Antonescu: Grăbește, ca să poată începe transporturile. Chestiunea aceasta ne încurcă. Divizia a XI-a trebuie s-o am în Moldova. Astă-noapte au aruncat iarăși la Hârșova mine.

G-ral N. Șova: Cred că până mâine se va putea face curățirea.

Mareșal I. Antonescu: Dacă rușii vor arunca bombe în fiecare noapte, noi nu trebuie să facem nimic?

G-ral N. Șova: Se face un dragaj continuu.

Mareșal I. Antonescu: Acum, domnilor, în ceea ce privește industriile din Moldova, de pe Valea Siretului și Bistriței, începând de la Broșteni, apoi industria de zahăr, fabrica „Letea” și alte industrii, trebuie ca și această problemă să fie lămurită. Dl. Dinu Brătianu vrea ca fabrica „Letea” să rămână pe loc. Eu n-am nimic de spus împotriva acestei păreri. Principiul pus de mine este că nu se distruge absolut nimic. N-avem interesul ca să ne distrugem, noi înșine, țara. Prefer să las fabricile să lucreze, căci s-ar putea să scape. Este bine ca din aceste fabrici să se ia numai acele elemente absolut necesare punerii în funcțiune, iar restul mașinilor să fie lăsate pe loc. Deci, fabricile nu trebuie aruncate în aer.

G-ral S. Mardare: La „Letea” sunt turbine cu apă care nu pot fi demontate.

S-au dat ordine ca să nu se facă distrugerii.

Mareșal I. Antonescu: Să dați imediat ordine, ca pe teritoriul nostru să nu se facă absolut nici o distrugere. Chiar germanilor li s-au dat dispoziții să nu facă distrugerii.

G-ral S. Mardare: Deciziunile în legătură cu distrugerile le luăm numai noi. Acest lucru l-am discutat și cu dl. Killinger.

Mareșal I. Antonescu: În tot cazul, principiul este clar: nici o fabrică nu se distruge. Se transportă de acolo ce este transportabil și ce este posibil. Același lucru se va face și la Buhuși.

S. Ghiolu: Se dau și vagoane în acest scop.

Aseară la ora 8, mi s-a comunicat o notă, că la o fabrică din Piatra-Neamț s-au prezentat doi ofițeri cari au comunicat ca până în seara de 15 aprilie să se ridice tot ce se poate ridica, căci la acea dată fabrica va fi distrusă.

Mareșal I. Antonescu: Ce fabrică este aceasta?

S. Ghiolu: Fabrica de Celuloză de la Piatra-Neamț.

M. Antonescu: Am avut ziarele apărute în 12 pagini și am ajuns cu ele la 6 și 4 pagini. Dacă mai luăm asemenea măsuri preventive, fără îndoială că ni se vor crea mari dificultăți.

Mareșal I. Antonescu: Regiunile Piatra-Neamț și Târgu-Neamț sunt în zona de luptă. Materia primă să fie luată.

S. Ghiolu: Am preferat să scoatem întâi lâna și postavul.

Mareșal I. Antonescu: De acolo trebuie să scoateți tot.

S. Ghiolu: Și pe urmă trebuie să scot piesele esențiale.

Mareșal I. Antonescu: Regiunea Neamț intră în zona de luptă în două-trei zile. Orașul Roman este apărat. Îl țin. Piatra-Neamț este mai slab apărată. Se pot întâmpla infiltrațiuni. Eu am zburat ieri pe deasupra zonei de luptă, și la Buhuși am văzut că iese fum din coșurile fabricii. Am văzut iarăși foarte puține garnituri pe linia ferată.

G-ral S. Mardare: Nu sunt vagoane goale.

Mareșal I. Antonescu: D-ta, g-ral Mardare, să începi evacuările de la Târgu-Neamț și Piatra-Neamț.

M. Antonescu: Să se înceapă cu celuloza.

Mareșal I. Antonescu: Să-mi arătați zilnic, printr-o notă, ce ați făcut cu celuloza. Am spus mereu ca să se accelereze transporturile de lână și celuloză. Acum trebuiau să fie transporturi masive de trupe. Întâi, am obligația să țin frontul. Dacă nu duc trupe, nu pot ține frontul, și aceasta interesează în primul rând.

P. Strihan: Ministerul Afacerilor Interne a luat dispoziția ca toate întreprinderile comunale să fie lăsate pe loc. Avem informații că la Chișinău se intenționează distrugerea unei uzine electrice cu un grup electrogen nou și modern. Trebuie să se țină seama că, acolo operează Armata germană.

Mareșal I. Antonescu: Acest grup electrogen este adus de noi.

S. Ghiolu: Armata are nevoie de curent electric. Grupul electrogen pentru procurarea energiei electrice, dacă se scoate, trebuie să fie scos la urmă.

Mareșal I. Antonescu: Col. Davidescu, să faci o notă către Comandamentul German în ceea ce privește aceste grupuri electrogene, ca să dea ordin trupelor germane să nu distrugă pe teritoriul românesc fabrici și uzine.

G-ral I. Arbore: Acestea servesc imediat Armatei rusești.

Mareșal I. Antonescu: Aceasta este în teorie, pentru că în realitate nu va rămâne nimic. Va trece artileria și aviația care va distruge totul.

Chiar dacă vom părași Chișinăul, el va fi bombardat cu aviația. Trebuie să ne împăcăm cu ideea aceasta. Dvs. nu vedeți ce se petrece în Belgia, cu orașele și cu uzinele ei? Noi nu avem orașele Belgiei și nu avem pretenția ca să comparăm Chișinăul cu Gand sau Bruges. Să nu vă închipuiți că nu se va distruge uzina de la Chișinău. Orașele noastre sunt adevărate sate. Le vom face mai frumoase, după război, cu munca pe care o vom depune.

Îată, dl. g-ral Rășcanu a deschis un mare bulevard. Acum, pe Calea Griviței nu se va mai putea construi nici o casă, căci se va face bulevard. Veți spune proprietarilor că le dați teren în altă parte, și ei vor trebui să fie mulțumiți căci vor putea construi locuințele pe o arteră civilizată.

Chestiunea C.A.M.-ului am discutat-o.

Conservarea și administrarea bunurilor Statului după evacuarea autorităților

S. Ghiolu: Dacă o autoritate pleacă într-un anumit loc unde se cazează, bunurile lui din localitatea de unde a plecat nu le lasă în primirea cuiva?

Mareșal I. Antonescu: Dacă este un om care are ceva de ascuns, face în felul acesta, dar dacă este un om de răspundere, atunci face predarea cu un proces-verbal în regulă.

Așa am făcut în Transnistria, am pus pe g-ralul Potopeanu, care s-a și fotografiat cu cei cărora le-a dat în primire cu proces-verbal toate bunurile și întreprinderile.

M. Antonescu: S-a fotografiat și s-a și cinematografiat.

Mareșal I. Antonescu: Noi, tot ce am lăsat în Transnistria, am fotografiat. Măine, la masa verde, nu vom putea să fim acuzați că am distrus Transnistria. Același lucru trebuie să-l faceți și dvs. toți.

În Bucovina dl. casier de la Fondul Bisericesc și-a lăsat registrele acolo. Mai bine lăsa banii și lua registrele.

S. Ghiolu: Chestiunea este ca în fiecare imobil al Statului să rămână o persoană cu dispoziții precise.

Mareșal I. Antonescu: Aceasta este o chestiune elementară. De ce s-o mai discutăm?

Urmează punctul 8, care a fost discutat adineauri.

M. Antonescu: Ar fi bine ca Marele Stat Major, împreună cu Ministerul Economiei Naționale, să stabilească ce poate să fie distrus și ce nu.

Mareșal I. Antonescu: Chiar la industriile de armament pe care le-am făcut ridicăm ce este esențial, și restul nu-l distrugem.

O. Vlădescu: S-a trecut peste punctul 3 al ordinei de zi.

Mareșal I. Antonescu: Despre aceasta s-a vorbit.

Notă informativă referitoare la problemele economice ale evacuării

O. Vlădescu: Este o notă care a venit de la Serviciul de Informații.

Mareșal I. Antonescu: În legătură cu evacuările, la început s-a scris un articol în „Universul”, în care se arăta că este dezordine, parcă ar fi fost undeva în lume o retragere cu perfectă ordine. Totul este să punem ordine în dezordinea creată. La București s-a început munca încordată și s-a executat într-un timp record, cu toate distrugerile masive, Capitala astăzi funcționează în mod normal. Duceți-vă la Sofia să vedeți, sau puneți pe cel care critică să se ducă la Sofia și să vadă că acolo nu s-a pus nimic în picioare. Noi vom mai avea bombardamente, dar totuși vom merge înainte. Suntem „Meșterul Manole”. Aceasta este tragedia Neamului Românesc. Astăzi ne dărâmă și mâine construim din nou, aceasta este viața Neamului Românesc. Trebuie să arătăm lumii că știm să reconstruim, trebuie să arătăm lumii voința Neamului Românesc de a trăi.

Problema salariilor funcționarilor

G. Netta: S-a dat salariul funcționarilor cari au plecat.

Mareșal I. Antonescu: Dar celora cari rămân?

G. Netta: La 20 aprilie li se vor plăti salariile.

Mareșal I. Antonescu: Să dăm funcționarilor salariul înainte de sărbătorile Paștelui.

G. Netta: Dvs., domnule Mareșal, cunoașteți golul mare din bugetul Statului.

Mareșal I. Antonescu: N-aș vrea să fiu în locul d-tale, cum nici d-ta n-ai vrea să fii în locul meu.

G. Netta: Vor avea un Paște mai slab.

C. Angelescu: Nici nu mai este vreme.

Mareșal I. Antonescu: Trebuie să dăm un comunicat, Președinția Consiliului de Miniștri, sau Ministerul Finanțelor, în care să se spună că imediat după sărbătorile Paștelui se vor achita salariile.

M. Antonescu: Și să se spună că celor evacuați li s-au achitat salariile, ca să înțeleagă ceilalți că am avut prima grijă pentru cei evacuați.

Mareșal I. Antonescu: Dar primele pentru munca excepțională?

M. Vulcănescu: S-au dat.

I. Marinescu: N-am primit nimic.

M. Vulcănescu: N-a fost delegatul dvs. la minister.

I. Marinescu: În fiecare zi a fost acolo.

Mareșal I. Antonescu: *Propunerile d-lui ministru al Finanțelor pentru achitarea furniturilor ce se fac Armatei, pe zonă, în Moldova*

Aceasta nu o discut acum. Voi discuta problema cu dl. vicepreședinte și cu dl. ministru al Finanțelor.

Repet încă o dată, că dvs., domnule ministru al Finanțelor, aveți o situațiune extrem de gravă și vă sunt recunoscător că ați primit, și dvs. și dl. Angelescu, posturi de grea răspundere, în aceste momente când situațiunea nu este de invidiat.

Orice om care are cunoștința lucrurilor și a realităților nu vă invidiază.

Această problemă o vom discuta mâine dimineață, pentru că mâine după-amiază probabil că voi pleca iarăși spre front.

Situația circulației de bilete și a emisiunilor pentru Stat și alte operații de la 25 martie la 1 aprilie 1944

Acest ultim punct îl vom discuta tot mâine dimineață.

Nenorocirea face ca să mă ascultați numai dvs. pe mine, și nu eu pe dvs. Dacă aveți chestiuni speciale care îmi scapă, vă rog să le puneți.

Capitala are ceva?

G-ral I. Răscanu: Nimic.

Mareșal I. Antonescu: Veți trece succesiv la organizarea pe care v-am dat-o.

Să nu-mi cereți, însă, ofițeri. Avem lipsă de ofițeri pe front, și lupta pe care o duc este ca să scot ofițerii și să-i trimit pe front luându-i dintre funcționarii tineri, fie că au grade de ofițeri de rezervă, fie că au numai suflet, acestora din urmă dându-le numai instrucția necesară. Dacă este profesor sau învățător, va putea să învețe să supravegheze un grup de evrei sau să facă un alt serviciu ușor.

Prin urmare, nu cereți ofițeri de la Armată, ci din personalul acesta.

Am văzut ieri lista a 10 ofițeri dintre aceștia, și alți 90 din altă categorie.

Nu, domnilor, trebuie să luați dintre refugiați.

G-ral I. Teodorescu: Așa am și făcut.

Mareșal I. Antonescu: Ce s-a făcut cu Legea muncii de folos obștesc pentru femei? Unde este, dle Vlădescu?

O. Vlădescu: Trebuie să fie aici.

Mareșal I. Antonescu: Nu se mai poate merge așa. Trebuie să punem femeia la lucru. Nu se poate ca două-trei persoane să muncească, și altele să joace poker și bridge.

Te rog, dle Vlădescu, să cercetezi până mâine dimineață, când îmi vei da rezultatul.

O. Vlădescu: Am să caut.

Mareșal I. Antonescu: Ce ai făcut cu spitalele, dle ministru al Sănătății?

Dr. P. Tomescu: Le-am expedit. Medicii au plecat.

Mareșal I. Antonescu: Constanța devine un centru foarte vulnerabil, și din punct de vedere sanitar, și din punctul de vedere al apărării antiaeriene.

Vin oamenii aceștia din Crimeea într-un hal de nedescris, epuizați și plini de păduchi. Vezi, dle ministru al Sănătății, ce ne așteaptă. N-am văzut pe medici. Acolo nu este suficient un cort. Acolo ar fi trebuit să facem multe corturi cari să primească pe acești oameni. Am constatat că nu sunt doctori. Apoi ne trebuie să-i avem chiar acolo la aerodromul care îi primește. Răniții și bolnavii nu-i ținem în spitalele din Constanța, pentru că acolo pot să fie grav bombardați și deci trebuie să-i scoatem afară, chiar în sate.

Te rog să iei, chiar cu începere de astăzi, să studiezi această problemă.

Am fost ieri la Constanța ca să-mi dau seama de realitate, și am văzut ce este acolo. Am vorbit și cu germanii. Trebuie să descongestionăm de urgență Constanța.

Sunt 200.000 oameni cari trebuie să treacă prin Constanța. Vă dați seama ce se întâmplă dacă acești oameni trec pe acolo, fără a se fi luat măsurile sanitare cuvenite. Deci, Constanța devine un punct vulnerabil pentru noi.

Mai este vulnerabil și drumul pe care îl urmează acest Volksgruppe care trebuie să treacă în 10-15 zile.

Interesul meu este să curăț spatele frontului. Nu se poate duce bătălia pe front, atâta timp cât în spate este dezordine.

Aceasta este prima chestiune.

Totul trebuie dirijat către Vestul țării, pentru că aici este o regiune care va fi bombardată. Pe front trebuie trimis câte un tren sanitar. Trebuie trimise trenurile băi, câte unul sau două pe fiecare linie și cuptoare de deparazitare în toate regiunile Moldovei.

Am văzut camioanele sanitare care au sosit. Nu trebuie să ținem pe loc, în regiune, decât numai răniții grav, ca să nu facem ceea ce am făcut în Crimeea. Au fost trimiși oamenii cu avionul din Crimeea la Constanța, cari au murit pe drum, fiindcă erau în agonie chiar la plecare. Noi să ținem pe loc pe cei mai grav răniți, iar restul să-i ducem către Vestul țării, nu către Capitală.

Dr. P. Tomescu: Spitalele au început să funcționeze în jurul Capitalei, dar n-au răniți.

Mareșal I. Antonescu: Vrei neapărat să ai?

Dr. P. Tomescu: Avem 500 de răniți în spitale, iar unii dintre ei au fost dispersați în alte spitale.

Mareșal I. Antonescu: Dispersează răniții, numai acolo să fie tratați în cele mai bune condițiuni. D-nii medici să nu stea numai noaptea acolo, ca să nu-i lovească bombele americanilor în București. Aceasta nu se poate. Admit să stea toată ziua la spitale și noaptea în București, dar invers nu se poate.

Acestea sunt informațiunile pe care le-am căpătat cu privire la medici și mă simt dator ca să-ți cer să-i aduci pe aceștia la realitate.

A sosit convoiul, g-ral Mardare?

G-ral S. Mardare: A sosit.

Mareșal I. Antonescu: În fiecare zi să mi se facă raport de ceea ce sosește.

Domnule ministru Enescu, d-tale ți s-au luat câteva cămine de ucenici. Ce este cu această chestiune?

I. D. Enescu: Din cauză că nu se plătesc la timp furnizorii, plata salariilor funcționarilor particulari și lucrătorilor suferă. Dacă s-ar putea rezolva cu un ceas mai devreme plata acestor furnizori, atunci ar fi bine.

Mareșal I. Antonescu: Domnule Vlădescu, te rog să cercetezi la Armată și la Economia Națională ce restanțe sunt de plată, ca să pot discuta și lua o hotărâre în această privință.

Ședința se ridică la ora 14.

Stenografi: D. Fierăscu și S. Mihail

▼
D.A.N.I.C., fond P.C.M., Cabinetul Ion Antonescu, ds. 221 (fost 220)/1944, f. 380-429

16. 1944 aprilie 20. Se discută despre: un proiect de decret-lege pentru sprijinul ce trebuie acordat sinistratilor de bombardamente și întreprinderilor deteriorate de bombardamente; crearea de oficii pe lângă primării pentru a face liste de imobilele distruse și de persoanele sinistrate; comunicatul dat de Banca Națională ca instituțiile să depună banii la bănci și la C.E.C. pentru a nu pierde bancnotele în timpul bombardamentelor.

CONSILIUL DE MINIȘTRI

de joi, 20 aprilie 1944

Ședința se deschide la ora 17,15, sub președinția domnului **profesor Mihai Antonescu**, vicepreședintele Consiliului.

Participă domnii: **prof. I. Petrovici**, ministrul Culturii Naționale și al Cultelor; **g-ral D. Popescu**, ministrul Afacerilor Interne; **I. Marinescu**, ministrul Justiției; **g-ral C. Pantazi**, ministrul de Război; **g-ral Gh. Dobre**, ministrul Înzestrării Armatei și ad-interim al Economiei Naționale; **Gheron Netta**, ministrul Finanțelor; **Ovidiu Vlădescu**, subsecretar de Stat al Românizării, Colonizării și Inventarului; **Mircea**

Vulcănescu, subsecretar de Stat la Ministerul Finanțelor; **C. Angelescu**, guvernatorul Băncii Naționale; **Marcel Stati**, secretar general la Consiliul de Patronaj; **g-ral Ramiro Enescu**, subșef al Marelui Stat Major; **g-ral I. Răscanu**, primarul general al Capitalei; **g-ral Iosif Teodorescu**, comandantul militar al Capitalei; **col. M. Elefterescu**, prefectul Poliției Capitalei; **col. R. Repanovici**.

M. Antonescu: Într-o conferință pe care am avut-o cu dl Mareșal Antonescu, cu dl ministru g-ral Dobre, cu dl guvernator al Băncii Naționale și cu dl ministru de Finanțe am stabilit că vom întocmi un decret-lege care să stabilească norme noi privitoare la sprijinul pe care înțelegem să-l dăm astăzi și mai ales să-l pregătim mâine în favoarea sinistratilor de bombardament.

Pentru ca să pot redacta acest decret-lege – îl voi face eu însumi – am socotit potrivit ca să examinez astăzi, împreună cu dv.:

1. Măsurile de ordin economic și financiar, care sunt oportune și care pot fi practicate astăzi;

2. Procedura tehnică financiară pentru organizarea operațiunilor de credit necesare sprijinului pe care-l organiza Statul în favoarea sinistratilor, și anume, măsuri de fapt, de credite, pe care trebuie să le luăm încă de astăzi, să stabilim un privilegiu și să fixăm măsuri de ordin legal pe care trebuie să le prevedem în lege pentru ca sinistratii de astăzi să-și poată reconstrui bunurile lor. Cu alte cuvinte, vom fixa măsuri economice și financiare, pe care le putem organiza de pe acum în favoarea mai ales a întreprinderilor, măsuri de ordin financiar pe care le putem lua pentru ca să înlesnim, fie reconstrucția imobilelor, acolo unde este vorba de o deteriorare parțială, deteriorare care periclitează conservarea imobilului dacă proprietarul n-ar primi nici un sprijin ca să-și refacă proprietatea, fie mai ales sprijin de ordin financiar, pe care trebuie să-l organizăm pentru întreprinderile lovite de sinistru pentru ca să-și poată continua activitatea lor economică, iar mâine să se poată reface.

Pe lângă măsurile de ordin administrativ, cu stabilirea unei serii de principii privitoare la mecanismul creditului, la colaborarea instituțiilor de credit va trebui să venim și cu unele texte legale, care să asigure un privilegiu în favoarea sinistratilor și în același timp să nu atingă nici creditul.

Vom stabili o serie de măsuri legale care să vină în același timp cu măsurile de ordin financiar de sprijinire prin credite reale.

Am avut în anul 1940 o situațiune asemănătoare de pe urma cutremurului și se crease atunci pentru Guvern datoria de a interveni în raporturile de drept privat, în raporturile economice și financiare pentru a da un sprijin efectiv proprietarilor, mergând până acolo încât să se creeze un regim legal nou.

Ne găseam în situațiunea că unele din imobile nu puteau să fie refăcute pentru că proprietarii lor fiind ei înșiși debitori nu mai puteau să găsească banii necesari pentru ca să repare imobilele deteriorate, așa încât, atât patrimoniul debitorului era în primejdie cât și creanța creditorilor, cari își vedeau astfel gajul primejdut.

Am venit atunci cu o lege specială, pe care am făcut-o eu însumi. Când am făcut această lege de intervenție mi-am dat seama că trebuie să vin cu măsuri de așa natură încât să nu atingă bunul mers al creditului, lucru pe care vreau să-l fac și astăzi față de situația creată de pe urma efectelor bombardamentelor.

Prin această lege am urmărit să creez posibilitatea pentru proprietar de a se putea împrumuta cu sume de bani necesare, pentru a-și putea reface clădirile avariate de cutremur, să-și întindă capacitatea de credit, derogând de la sistemul garanțiilor reale ale Codului Civil, constituind un sistem de împrumut, care să-i lase creditorului, care împrumută în vederea refacerii clădirii, un drept de preferință față de creditorii anteriori, pentru ca în modul acesta proprietarul să poată găsi bani cu împrumut, iar, pe de altă parte, imobilul să fie refăcut, nu numai pentru proprietarul care își salvează astfel bunul, dar chiar pentru creditorii anteriori cari altfel își vedeau gajul primejduit. Legea venea, în același timp, să creeze unele situațiuni legale noi, ținând seamă de consecințele grave ale cutremurului. Am suspendat pe o durată de șase luni, de la 23 noiembrie 1940, când a fost publicată legea, până la 10 mai 1941 toate actele de urmărire îndreptate împotriva debitorilor proprietari, ale căror imobile au suferit distrugeri deosebit de grave în urma cutremurului de pământ. Deci, n-am atins dreptul de urmărire în sine și n-am venit să înrăuresc raporturile de drept comun dintre proprietar și creditorii lui, am suspendat numai actele de urmărire împotriva debitorilor proprietari ale căror imobile au suferit distrugeri deosebit de grave.

Am mai prevăzut: „Măsurile asigurătoare sau de conservare nu intră în prevederile legii de față”. Cu alte cuvinte, n-am atins exercițiul normal al dreptului de creanță, nici consecințele exigibilității, ci am suspendat numai dreptul de urmărire în această perioadă fără să ating dreptul de urmărire în sine.

După expirarea termenului fixat, instanțele judecătorești, am arătat, vor putea acorda debitorilor termene de grație în raport cu gravitatea și întinderea pagubei suferite. Aceste termene nu vor putea depăși șase luni de la data când imobilul a putut fi folosit.

Cu alte cuvinte, am lăsat judecătorilor ca, ținând seamă de la caz la caz, să interpreteze dacă este vorba de o distrugere deosebit de gravă sau nu. Această interpretare, de la caz la caz, s-a făcut ținându-se seama de starea patrimonială generală a debitorului, ținându-se seamă de consecințele sinistrului și numai astfel se puteau acorda termene de grație. Am adăugat, după cum v-am spus: „Aceste termene nu vor putea depăși șase luni de la data când imobilul a putut fi din nou folosit”.

Cu alte cuvinte, am înțeles să n-ating ordinea normală a creditului, raporturile de garanție și să nu înrăuresc sistemul de garanții, dreptul de exigibilitate și executare a creditorilor decât numai în măsura necesară pentru refacerea stării patrimoniale a debitorului.

„Instanțele judecătorești pot acorda termene de grație în raport cu gravitatea și întinderea pagubei și proprietarilor ale căror imobile n-au suferit deteriorări deosebit de grave dacă acestea sunt de natură să reducă mult venitul imobilului, sau dacă proprietarul debitor dovedește că a efectuat și plătit reparațiile, reducându-și din această cauză puterea de plată”.

Am lăsat, cu alte cuvinte, instanțelor judecătorești să acorde termene de grație în procesele de executare dacă constată (*sic!*) că titularul dreptului de proprietate și-a plătit reparațiile și din această cauză n-a putut să-și plătească creditorul.

„Același drept îl au instanțele judecătorești și pentru comercianții proprietari ale căror mărfuri sau alte părți constitutive ale fondului de comerț au fost distruse sau grav compromise prin sinistru”.

Cu alte cuvinte, alături de apărarea ideii de proprietate, am încercat să apăr și ideea economică a fondului de comerț și să creez un regim de protecție nu numai pentru proprietarii debitori, dar și pentru comercianți, cari au putut fi tot atât de împiedicați de sinistru, ca și primii, de a-și continua comerțul. Deci am socotit că este necesar să sprijin și comerțul.

„Sunt exceptate de la prevederile legii de față: impozitele și taxele de orice natură, creanțele alimentare, rentele viagere, creanțele rezultând din salarii, precum și cele decurgând din infracțiuni”.

Acestea erau principiile primei părți a suspendării urmăririlor și acordarea termenelor de grație.

Eu propun să se introducă același sistem și în noua lege.

Rog pe domnul guvernator al Băncii Naționale, dacă va socoti necesar, să-mi indice și alte măsuri pozitive pentru ca să venim cu un sprijin real al sinistraților de pe urma bombardamentelor, măsuri pe care să le prevedem în lege.

Deocamdată aceasta este partea negativă, ca să spunem așa, a decretului, un minimum de drepturi, credite care sunt absolut necesare și organizarea acordării acestor credite.

În ceea ce privește durata suspendării urmăririlor, îl rog pe dl guvernator, pe dl ministru de Finanțe și pe dl ministru g-ral Dobre, pentru că este vorba și de fondul de comerț să ne spună dacă sunt de părere ca durata termenului s-o fixăm de pe acum sau să fixăm un termen mai elastic sau să limităm, pur și simplu, acest termen, sau să lăsăm un drept de apreciere mai largă instanțelor judecătorești.

C. Angelescu: Este mai bine să se fixeze un termen prin lege care să nu fie prea lung, putând fi prelungit, dacă va fi nevoie.

M. Antonescu: Fixăm termenul prin lege cu posibilitatea de prelungire.

C. Angelescu: Legea dv. și procedura fixată prin această lege au dat rezultate minunate. Eu m-am găsit atunci în situațiunea de membru al Consiliului de administrație al Creditului Urban și am avut ocaziunea să văd rezultatele acestei legi. Vă spun, fără să țin seamă că această lege a fost făcută de dv., că ea a dat rezultate foarte bune, și toți proprietarii și-au refăcut imobilele în scurt timp.

M. Antonescu: Același lucru îl urmăresc și acum: refacerea imobilelor distruse de pe urma bombardamentului.

După aceste măsuri intitulate „Suspendarea urmăririlor și acordarea termenului de grație”, în capitolul II, m-am ocupat de „acordarea de credite pentru sinistrați și privilegii împrumutătorului”. A trebuit să mă ocup de privilegiile împrumutătorului pentru ca să pot să asigur instituțiilor de credit recuperarea drepturilor lor bănești. Am acordat acest privilegiu nu numai instituțiilor creditoare, dar tuturor instituțiilor de credit, în genere, lucru pe care-l vom face și în această lege, instituții de credit care pot intra în funcțiune de pe acum ca să acorde creditele necesare.

„Instituțiile de credit care au acordat sau nu împrumuturi proprietarilor mai sus arătați – aici era vorba de proprietari sinistrați de pe urma cutremurului – vor acorda sinistraților credite noi sau altele peste cele existente, chiar prin derogare de la Legea Creditului Funciar Urban sau de la orice alte legi speciale”.

Dl. Angelescu, guvernatorul Băncii Naționale, a amintit de efectele acestei legi. Eu, dle Angelescu, care am cunoscut realitățile în practica mea de la tribunal, n-am

făcut nici o lege fără măsură și nici o lege care să nu se bazeze pe realități. După ce a avut loc cutremurul am mers și am văzut întinderea efectelor lui, am ascultat pe toți proprietarii și eu personal am examinat situația patrimonială în câteva cazuri și am constatat că nu se poate face real, practic, decât în felul acesta refacerea caselor distruse.

După ce am văzut întinderea efectelor cutremurului, am convocat toate instituțiile de credit importante și societățile de asigurare, care, de asemenea, erau interesate la conservarea acestor patrimonii și am ascultat toate punctele de vedere. Când am venit cu ideea aceasta a schimbării ordinei de preferință a creditelor, au fost unii cari au tresărit, s-au speriat, dar au văzut ulterior că această măsură a dat în adevăr rezultate bune. Eu am fost întotdeauna de un realism foarte măsurat și legea mea n-a adus consecințe grave și nici n-a venit cu măsuri abuzive, dar prin ea s-a putut reface repede o serie întreagă de imobile foarte greu lovite.

Am mers întotdeauna pe realități și de aceea vreau și de data aceasta să merg pe realități.

Mai departe prevedeam în această lege: „instituțiunile de credit care acordă împrumuturi unui proprietar sinistat, pentru repararea sau reconstrucția imobilului, vor avea un drept de privilegiu pentru creanțele lor, care va trece înaintea tuturor creanțelor anterioare, cu excepția privilegiului Statului pentru impozite”.

„Același drept îl au și alți creditori, cari acordă asemenea credite de refacere, în caz de refuz din partea instituțiilor de credit”. Am pus această dispozițiune pentru a fi o supapă de siguranță și pentru a veni cu un sprijin efectiv în cazul când proprietarul n-a izbutit să ia împrumut de la o instituție de credit, să-l poată lua de la particular.

„Pentru imobilele care au suferit distrugeri deosebit de grave, înscrierea privilegiului cu rangul mai sus arătat se va ordona de președintele tribunalului situațiunii imobilului prin jurnal, dat fără citirea părților, și fără drept de apel și recurs. Înscrierea se va ordona în temeiul procesului-verbal al autorității administrative și al unei expertize judiciare în care s-a constatat gravitatea sinistrului”. Am lăsat aceeași procedură la dispoziția părților și a instanței.

„În cazul când pagubele pricinuite de sinistru nu sunt deosebit de grave, înscrierea privilegiului acordat împrumutătorilor cu rangul mai sus arătat se va ordona potrivit art. 66 bis din Codul de Procedură Civilă; ordonanța se va da cu citirea părților și după ascultarea tuturor creditorilor ipotecari”.

„Pentru imobilele înscrise în Cartea Funciară, în locul privilegiului mai sus arătat se va intabula o ipotecă cu (*sic!*) notarea priorității rangului”.

„Înscrierea se va ordona de judecătorul Cărții Funciare”.

Eu propun ca și pentru acest al doilea capitol să menținem principiile, ținând seamă, însă, de faptul că aici nu poate să joace pentru prezent decât sprijinul dat imobilelor care este necesar pentru a fi refăcute imediat, pentru a nu fi deteriorate prea mult și mai târziu să coste mai scump, rămânând ca celelalte să fie refăcute mai târziu în momentul când economia națională, pe de o parte, și împrejurările războiului, ne vor îngădui. După terminarea operațiunilor militare, vom putea respira din nou și vom putea începe această operă într-un ritm mai accentuat. Eu propun să inversăm ordinea de preferință în repararea și refacerea imobilelor, dat fiind că condițiile (*sic!*) și întinderea acestor distrugeri sunt altele decât acele de pe urma cutremurelor, nu vom face întâi decât reparațiile necesare pentru conservarea imobilelor, iar pentru celelalte imobile, care au nevoie de refaceri radicale, vom fixa exact aceleași principii urmând

ca data intrării în aplicare a acestor dispozițiuni să se fixeze prin Jurnalul Consiliului de Miniștri, care va hotărî ținând seama de situația războiului, de situația economică și mai ales de faptul că aceste construcții refăcute să fie din nou primejduite prin bombardament, dacă nu ele, șantierele de lucru.

„Instituțiunile de credit și acei cari acordă împrumuturi proprietarilor sinistrați, pe temeiul art. 5 și 6 din acest decret vor veghea ca sumele să fie întrebuințate numai în vederea reparațiunilor și reconstrucțiunilor, putându-le elibera treptat și numai în măsura constatării executării lucrărilor”.

Mai departe, în capitolul III, m-am ocupat de crearea unui regim special pentru instituțiunile care acordă credite.

Acolo țineam seama că este vorba de un sinistru pe care ni l-a trimis Dumnezeu, iar aici trebuie să ținem seamă că acest sinistru l-am creat noi oamenii și că aici trebuie să intervină ideea de solidaritate socială. Aici va trebui să prevedem privilegii și o serie de măsuri deosebite decât cele pe care le-am prevăzut în art. 8 din legea din 1940.

Am prevăzut: „Contractele pentru împrumuturile speciale acordate de instituțiunile de credit vor fi scutite de jumătate din orice impozit sau taxă de timbru prevăzute în orice lege”. Aceasta va fi o chestiune care va trebui să fie studiată, ținându-se seamă de impozitele și taxele actuale, cred că nu vom putea face o scutire integrală, dar că vom face o reducere parțială a lor.

Am prevăzut că această reducere se acordă numai pentru un termen de trei luni, aceasta pentru că voiam ca perioada de reconstrucție să fie scurtă, clădirile să se refacă cât (*sic!*) mai repede.

„Cheltuielile de administrație, expertize și alte cheltuieli similare se reduc la jumătate”.

„Vânzarea scrisurilor va fi scutită de impozitul special de 2%”.

„Se pot acorda împrumuturi pe ipotecă și cu privire la imobilele dotale sau ale minorilor”.

În 1940 ne găseam în fața unor situațiuni care trebuiau rezolvate, cum era aceasta cu privire la imobilele dotale și la imobilele minorilor și a trebuit să vin cu această măsură pentru a asigura refacerea acestor imobile. Eu, ca profesor de Drept, nu sunt totdeauna pentru proprietarul aparent, pentru că această situațiune aduce foarte multe complicațiuni.

„Termenul de rambursare a împrumutului special va fi de 10 ani”.

„Ipotecile se contractează cu proprietarul aparent și ele vor greva imobilul oricare ar fi proprietarul de drept care ar revendica imobilul”.

Am pus aceste dispozițiuni pentru ca imobilele, în orice situațiune s-ar fi aflat ele, să poată fi refăcute.

„Procedura judiciară pentru acordarea acestor împrumuturi conform art. 6 va fi scutită de orice taxă de timbru prevăzută în orice lege”.

Am creat apoi oficii de închiriere pentru cazarea sinistraților și am fixat o procedură pentru aceasta.

„Pentru cazarea populației sinistrate se înființează, pe lângă fiecare prefectură de județ și pe lângă primăriile municipiilor, oficii de închiriere”.

„Aceste oficii vor avea îndatorirea de a întocmi tabele de evidență asupra locuințelor disponibile”.

Acestea erau principiile legii, pe care în mare parte eu doresc să le introduc în noua lege, rămânând ca dv. să vă spuneți punctul de vedere în ceea ce privește creditele de pe piață, pentru a nu crea inconveniente și a vedea care sunt măsurile legale pe care trebuie să le luăm.

Cu același realism cu care procedez întotdeauna, eu zilele acestea am fost să vizitez cartierele sinistrate și să-mi dau seama de întinderea acestui sinistru, de întinderea acestor grave loviri ale proprietății și ale proprietarilor. Am fost ieri cu dl g-ral Rășcanu, primarul Municipiului București, cu dl g-ral Iosif Teodorescu, comandantul militar al Capitalei, cu dl col. Repanovici și alte autorități militare și civile și am inspectat mecanismul ajutorării sinistraților și m-am preocupat, în primul rând, de procedura pentru constatarea calității de sinistat.

Aici prevăzusem un regim de drept privat care se referă la ocrotirea proprietății care interesa pe proprietar și creditor, care înaintea instanțelor judecătorești puteau singuri să-și prezinte și să-și apere interesele. Constatarea calității de sinistat de cutremur s-a obținut prin procedura indicată, de data aceasta, însă, intervenția Statului trebuie să fie de două feluri:

1. Trebuie să fie o intervenție rapidă și generală, pe care eu am numit-o mica asistență sau asistența cu conținut social și care se referă în principal la muncitorii loviți de bombardament și pentru care trebuie să luăm măsuri de intervenție urgentă, pentru ca să-i adăpostim și să le dăm hrană în cantine și să-i putem plasa în alte întreprinderi, dacă întreprinderile unde au lucrat au fost distruse, sau să-i plasăm în mici ateliere ca să-și poată continua lucrul, sau să-i evacuum din București, în care caz este necesar să le dăm îmbrăcăminte și ajutor în bani, căci numai în felul acesta se poate realiza o asistență socială a sinistraților de pe urma bombardamentelor.

2. Aveam o altă asistență, cu caracter național și economic, care trebuie să vină și să sprijine pe proprietari ca să-și refacă proprietățile, cetățeni loviți de bombardamente, victime ale războiului, care se uită la vecinii lor mai norocoși, cari au scăpat, oricât de aleatoriu ar fi războiul. Orice bun pierdut, orice întreprindere pierdută pentru întreprinderea națională este o atingere a patrimoniului național.

De aceea vom sprijini pe proprietar pentru a-și reconstrui casele distruse. Este o datorie națională ca să venim cu aceste măsuri de refacere a întreprinderilor lovite de bombardament. Aceasta este o lege de solidaritate națională.

De aceea, prin legea pe care o facem trebuie să organizăm nu numai o cazare simplă, cum era vorba să se facă prin Oficiile de Închiriere de atunci, dar nici constatarea sinistrului prin mijloace de drept privat și în circuitul de drept procedural strict, între creditor și între proprietari înaintea instanței, așa cum era prevăzut în legea din 1940, ci trebuie mai întâi să organizăm, prin noua lege, o procedură sigură și precisă a constatării calității de sinistat.

Această constatare a calității de sinistat trebuie să poată să servească deoptrivă și pentru asistența socială a muncitorului și a chinuitului, care trebuie imediat ajutat din punct de vedere social, și pentru dreptul de mâine al proprietarului, care va primi sprijinul Statului și al instituțiilor de credit, pentru a-și reface proprietatea și

întreprinderea, și pentru proprietarul sau întreprinzătorul de astăzi, care are nevoie imediat, pe baza calității de sinistral, fie de o procedură de credit ușoară, care să-i dea posibilitatea să-și refacă imobilul, fie de sprijin de credit, ca să-și poată continua activitatea întreprinderii, sau să-și salveze fondul de comerț.

Ca să pot ajunge la soluții practice, am mers și am vizitat locurile bombardate. Cu acest prilej, am văzut mecanismul nostru în materie de asistență de bombardament și am constatat că el, deși bine intenționat, organizat cu un minimum de funcțiuni, nu este unitar și coordonat, iar procedura pentru stabilirea calității de sinistral este cu totul aleatorie și nu poate să conducă la un titlu de drept, care să dea mâine, pe baza unei legi, privilegii speciale titularului, chiar dacă astăzi punem un spirit mai larg în măsurile de asistență rapidă în miile de mese date la cantine unor așa-ziși sinistrali, care uneori sunt candidați de mese ieftine sau gratuite, pentru că perioadele acestea sociale de frământări grave cer uneori sacrificii din partea Statului și a asistenței sociale și din motive de calmare a ordinii sociale și publice.

Am constatat că există circumscripții de așa-zisă Apărare Pasivă. Circumscripția de Apărare Pasivă urmărește, în afară de centrele Comandamentului Militar și ale Apărării Passive, care dirijează și supraveghează mecanismul funcțional de apărare propriu-zisă, după principiile cu caracter militar și de dirijare a tuturor celorlalte operațiuni în caz de bombardament, circumscripția de Apărare Pasivă urmărește să constate casele avariate printr-un grup de tehnicieni și să dirijeze, prin echipele de intervenție imediată, ridicarea dărâmăturilor și lucrările de urgență pentru restabilirea circulației și pentru salvarea celor cari ar fi prăbușiți în dărâmături, și, în același timp, prin organele sanitare, medici și agenți pe cari îi are la dispoziție, intervine imediat ca să salveze pe cei răniți, să constate pe cei decedați și, firește, să înlesnească operațiunile de degajare a rezultatelor bombardamentelor.

Eu am numit ieri circumscripția de Apărare Pasivă, Spital de Urgență, Salvare; este un spital social de urgență. Această circumscripție de Apărare Pasivă însă nu dispune și nici nu trebuie să dispună, pentru că aceasta este funcțiunea ei. Cum nu poți să transformi Spitalul Salvării în spital de mare chirurgie sau de clinici de boli infecțioase, fiindcă este lipsit de sens să imobilizezi un Spital de Urgență cu terapeutică de lungă durată și cu bolnavi, cari se imobilizează în paturi, la fel toate organele Spitalului de Urgență și de intervenție imediată în Apărarea Pasivă nu trebuie să fie transformat nici în organ social de intervenție și de ocrotire ulterioară, nici în organ judiciar de constatare a situației personale sau patrimoniale a sinistralului, nici în organ secundar pentru supraveghere sau de Poliție pentru ordinea publică, fiindcă nu se poate, acesta este sensul lui și așa trebuie să rămână.

Alături de aceste funcțiuni, pe care le îndeplinește, și bine face că le îndeplinește în aceste limite, circumscripția de Apărare Pasivă are, desigur, funcțiuni, pe care le deține de la Comandamentul Militar al Capitalei, care are veghea generală pentru ordine și pază, pentru măsurile de evitare a dezordinii, de restabilire a comunicațiilor și intervine coordonând și comandând unitățile de pompieri și unitățile militare, care trebuie să intervină și să ajute și să completeze ajutând echipele circumscripțiilor de Apărare Pasivă, schimbându-le, când sunt incendii mai multe într-un cartier și mutând acolo echipe sau trimițând acolo mai multe echipe de dărâmare.

În afară de aceste operațiuni, care au caracter tot de extremă urgență, dar privind apărarea națională – pentru că acesta este rostul Comandamentului Militar al Capitalei –, mai sunt alte funcțiuni, îndeplinite de Primărie și de Consiliul de Patronaj.

Primăria, organ administrativ, care are funcțiuni de deservire a interesului general, de restabilire a mijloacelor edilitare, de circulație, de restabilirea electricității, a apei, a tramvaielor, de constituirea echipelor, care trebuie să degajeze căile de comunicație, sau să coordoneze măsurile pentru vehicule și pentru transporturi, Primăria în municipii și Ministerul de Interne, în general, are deci veghea de ordine publică și administrativă legată de funcțiunile oricăruia centru urban sau oricăruia centru atins, după cum intervine adesea ca să stabilească măsuri de evacuare și să ajute măsurile acestea, înlesnind trimiterea celor cari au fost sinistrați fie în alte case, fie în alte cartiere, fie în vecinătatea Capitalei. De aceea, Primăria și-a creat centre, în care ajută, împreună cu Consiliul de Patronaj, pe cei sinistrați, ca să-și găsească hrană, îmbrăcăminte și ajutor imediat.

Consiliul de Patronaj intervine și el și dă, fie prin cantinele pe care le are, pe baza bonului de sinistat, mâncarea, fie pe baza sprijinului, pe care este ținut să-l aducă, dar de asemenea, după indicațiuni sau după bonuri de sinistat, dă îmbrăcăminte sau ajută și el la unele măsuri de evacuare.

Toate acestea sunt foarte bune, însă mai întâi coordonarea acestor funcțiuni lipsește. Primăria, organ administrativ și administrația Ministerului de Interne – fiindcă problema este identică peste tot – fiind o administrație, care veghează la căile de comunicații, la întreținerea lor, la satisfacerea interesului general și al ordinei publice, nu sunt pregătite ca să creeze o procedură de constatare a sinistrului, cu toate regulile; n-au organe suficiente, pentru ca constatarea (*sic!*) sinistrului să fie în fapt verificată precis; n-au, în sfârșit, mijloace, pentru ca să stabilească o gradație între sprijinul pe care Primăria îl dă direct sau îl recomandă să se dea prin Consiliul de Patronaj. Cu atât mai puțin aceste organe dispun de posibilitatea, în starea de astăzi, de a constata sinistrul cu toată preciziunea, de a stabili întinderea sinistrului și, dând o fișă de sinistat, să constituie prin aceasta o primă procedură de constatare, de valoare judiciară, pe baza căreia să beneficieze mâine, în puterea legii, fie de sprijin social, cei cari au nevoie de asistență imediată, fie de sprijin financiar și economic pentru cei cari au nevoie de sprijin de credit și de ocrotire financiară din partea Statului.

De aceea, și pentru mica și pentru marea asistență, trebuie să schimbăm sistemul și prin legea pe care o fac – pe care, de îndată ce o voi redacta, o voi supune dlui ministru de Interne, dlui g-ral Rășcanu, pentru că are experiența Capitalei, dlui g-ral Teodorescu, dlui col. Repanovici și dlui col. Elefterescu, pentru mecanismul Capitalei, care, prin experiență, poate conține norme pentru toate municipiile și orașele, prin această lege, eu urmăresc să coordonez funcțiunile între aceste organe, care până astăzi lucrau separat; în al doilea rând, să le completez, pentru că astăzi nu dispun de mijloace suficiente, mai ales pentru constatare, și în al treilea rând să le dublez, atunci când este vorba de constatări de sinistrați, care nu se referă la mica, la mărunta asistență socială, ci la constatarea calității de sinistat, generatoare de drepturi și de privilegii judecătorești: o procedură de verificare judecătorească, care prin aceasta să consolideze și mai mult măsurile și să dea și celor de jos, cari fac primele constatări, toată grija în constatări pe care le fac și în măsurile pe care le iau.

În concret, ce am constatat ieri? Circumscripțiile de Apărare Pasivă – care nu sunt identice totdeauna cu circumscripțiile polițienești, cel puțin în ceea ce privește activitatea și colaborarea, adică având preocuparea să constate bombardamentul, sinistrul și să dea primele ajutoare, „Spital de Urgență” – circumscripțiile acestea se preocupă întâi, prin echipele de tehnicieni, să stabilească străzile oprite pentru circulație, casele dărâmate și mijloacele care trebuiesc folosite pentru dărâmări, să constituie echipe și să le dirijeze la lucrările de dărâmări și de restabilire a circulației și pentru adunarea materialelor, iar prin echipele sanitare și medicale să dea primele ajutoare și să constate decesele sau răniile, aceste circumscripții nu lucrează, în starea de astăzi, împreună cu circumscripțiile polițienești, pentru ca atunci când, de exemplu, fac constatarea: imobilul din strada Sevastopol, numărul cutare, a fost dărâmat, să facă și o fișă, pe baza cărții de imobil de la circumscripția de Poliție și să spună în fișe: „Imobilul a fost dărâmat în întregime, imobilul a fost dărâmat parțial, imobilul este numai atins, s-au găsit atâtea persoane și anume: dl. Ionescu, mort, dl. Popescu rănit, dl. cutare în bună stare, dar și-a pierdut toate bunurile din casă și așa mai departe”. Aceste circumscripții de Apărare Pasivă, „spitale de urgență”, se mărginesc să întocmească lista străzilor unde au fost bombardamente și lista imobilelor unde a venit sinistrul. Echipele sanitare se duc și intervin acolo, ca să scoată pe morți și să ajute pe răniți.

Când este vorba de procedura de asistență, aceasta este complet separată: ea cade în sarcina unor centre, care nu sunt tot una cu circumscripțiile de Apărare Pasivă; sunt separate complet și acolo se prezintă sinistrații.

În mod normal, ar trebui ca, după procedura de constatare a distrugerii imobilului și a sinistrării persoanelor, să se întocmească de către aceste oficii liste de imobilele distruse și de persoanele sinistrate, care să meargă la oficiul Primăriei, care dă ajutoarele sau fișele de sinistrați și acolo să se verifice fiecare caz în parte: dacă este trecut pe lista celor sinistrați, i se dă bon de sinistat; dacă nu e trecut pe listă, nu i se dă bon.

Am fost ieri la asemenea oficii ale Primăriei. S-au constituit pe lângă fiecare oficiu comisii de câte 4-5 persoane, care merg și cercetează dacă în realitate în cutare stradă și în cutare cartier sunt imobile dărâmate și sunt sinistrați.

Când, însă, este vorba să se elibereze bonuri de sinistrați, se prezintă fiecare la Oficiu. Am constatat că într-o cameră de trei metri pe trei se adunaseră vreo 30 persoane, cari solicitau ajutoare, prezentau Buletinul¹⁴ Populației, aceasta numai unii dintre dânsii, cei mai mulți pretindeau că și-au pierdut Buletinul de Populație sub dărâmături, iar alții prezentau Cartea de asigurat și cea mai mare parte se prezenta fără nici un fel de identitate spunând că au pierdut actele în timpul bombardamentului.

În asemenea condițiuni desigur că se prezintă acolo persoane care n-au suferit nici un fel de sinistru, căutând să profite de această împrejurare. De aceea, vor trebui să se ia o serie de măsuri pentru ca această asistență socială să se dea numai acelorora îndreptățiți.

Din constatările pe care le-am făcut reiese că procedura care se întrebuițează este insuficientă și dă loc la o serie de abuzuri în folosirea calității de sinistat. Trebuie

---

¹⁴ În text este: *Biuroul*.

să complexăm și să îndreptăm această procedură pentru ca prin gratuitățile pe care le acordăm să nu se încurajeze lenea. Recunosc, nu se putea realiza mai mult, acum avem o experiență în plus. Primăria nu putea să aibă organe atât de multe, nu putea să plătească funcționari atât de mulți pentru ca să poată face imediat constatarea calității de sinistral și să întocmească fișele necesare.

Pentru întocmirea acestor fișe vom organiza anumite organe și vom stabili o anumită procedură după care se va putea stabili cu certitudine calitatea de sinistral.

În asemenea împrejurări trebuie o intervenție rapidă, o intervenție efectivă pentru ca acel care într-adevăr este sinistral și nu are ce mânca să nu rămână în stradă, să fie ajutat, pentru a evita să se creeze o stare de spirit de nemulțumiri grave.

Trebuie, în sfârșit, ca, ținând seamă de experiența pe care am avut-o în ultimul timp, să îndreptăm această stare de lucruri, fiindcă experiența este cel mai bun îndreptar, mai mult ca orice principiu abstract.

Am mers personal în cartierele sinistrate împreună cu organele de răspundere – și cu noi a mers și doamna Mareșal Antonescu – și cu bun simț și cu spirit de observație am putut descoperi foarte multă carență sau deficiență, pe care de multe ori specialiștii bazați pe siguranță tehnică o pot omite.

Am socotit că nu vom putea niciodată să ieșim din situațiunea actuală decât dacă ținem seamă de o anumită atmosferă politică, de necesitatea ca prin măsurile pe care le luăm să asigurăm liniștea populației sinistrate și de aceea am dat 4200 de mese gratuite în câteva zile. Aceasta, însă, nu este suficient.

Am mers și am văzut birourile de ajutorarea sinistralilor și am constatat că ele sunt instalate în camere mici unde vin sinistralii, cari într-adevăr au suferit de pe urma sinistrului, dar vin și alte persoane care cu atitudini lacrimogene povestesc cum li s-a dărâmat casa, aceasta pentru ca să obțină un bon de masă. Întotdeauna, în asemenea împrejurări, se ivesc diferiți profitori. La aceste oficii nu se face un control serios, e suficient, așa cred acei ce conduc aceste oficii, să întrebe pe acel care se prezintă la oficiu unde locuiește și dacă constată (*sic!*) că pe acea stradă a fost într-adevăr bombardament, le acordă bonurile de masă, bonurile de sinistral. Nu putea nici circumscripția de Apărare Pasivă, după cum nu putea nici Primăria să creeze circumscripții de constatare a sinistralilor și pe baza acestor constatări să se elibereze asemenea bonuri de sinistrali. O asemenea operațiune cu procedura actuală era imposibilă. Nici Primăria și nici Consiliul de Patronaj separat și împreună n-ar fi putut să creeze 32 de circumscripții, 32 de centre de asistență pentru hrană, îmbrăcăminte etc. și de aceea va trebui să limităm numărul centrelor, să le concentrăm.

Am cercetat această situațiune împreună cu dl g-ral Rășcanu, primarul Capitalei, cu dl g-ral Iosif Teodorescu, comandantul militar al Capitalei, cu dl col. Repanovici și dl col. Elefterescu, și toți au căzut de acord că aceasta este soluțiunea cea mai bună.

Circumscripțiile de Apărare Pasivă – acesta va fi sistemul legii însăși pentru constatarea calității de sinistral și a măsurilor de sprijin – prin echipele sale indică străzile și imobilele care au fost sinistrate.

De asemenea, circumscripțiile de Apărare Pasivă, prin medicii și echipele sanitare de care dispun pentru ajutorarea urgentă indică în mod obligatoriu numele persoanelor victime, care au murit sau sunt rănite în urma bombardamentului.

Deodată, avem, prin urmare, o indicație pozitivă a imobilelor distruse și o indicațiune subiectivă a persoanelor sinistrate.

Prima ajutorare se poate acorda pe baza acestor constatări.

Circumscripțiile de Poliție, care au cartea de imobil, vor face constatarea asupra sinistralilor însăși, cărora li s-a dat primul ajutor.

Circumscripțiunile de Poliție trebuie să primească de la circumscripțiile de Apărare Pasivă în mod automat listele imobilelor distruse de bombardament sau atinse parțial, lista morților și a răniților, liste stabilite de organele tehnice și sanitare.

Circumscripțiile de Poliție vor trebui de îndată să fie ajutate fiindcă actualmente n-au personalul necesar.

Circumscripțiile de Poliție trebuie să ia parte la această constatare pentru că ele au cărțile de imobil și prin ele poate să știe cine locuiește în imobil, al cui este imobilul. Astfel se poate întocmi lista cu imobilele care au fost distruse în total, deteriorate parțial și lista persoanelor care au locuit în casa respectivă. Verificările se fac la fața locului și listele se întocmesc imediat după bombardament, astfel încât să avem o situațiune clară a imobilelor distruse în întregime, care să servească și de indicațiune tehnicienilor de la circumscripțiile de Apărare Pasivă.

Se va specifica astfel: „Imobilul distrus în întregime”; „imobilul distrus parțial”; „imobilul deteriorat”; „mobilele dinăuntru s-au putut salva”; „mobilele dinăuntru nu s-au putut salva” etc. Astfel se vor întocmi fișe pentru fiecare imobil în parte de starea lor și din cartea de imobil se va întocmi lista tuturor persoanelor celor cari au locuit în imobil. Lista morților și a răniților se constată de circumscripțiile de Apărare Pasivă și se verifică cu (*sic!*) cartea de imobil. Astfel se va ști cine sunt cei cari au murit și cine sunt cei răniți. Verificarea se face la fața locului. Dacă în afară de cei morți și răniți se constată că sunt și alte persoane care au locuit în acel imobil, dar care au scăpat cu viață, se întocmește de asemenea o listă a persoanelor sinistrate.

Aceasta este prima constatare.

În starea actuală, circumscripțiile polițienești nu pot să îndeplinească acest oficiu pentru că n-au destui agenți. Dl ministru de Interne și dl g-ral Vasiliu de nenumărate ori au cerut ca să sporim numărul agenților de la circumscripțiile polițienești pentru a putea face față tuturor nevoilor de ordine publică. Este tipic fenomenul acesta în epocile de război, când trebuie să se sporească numărul agenților de ordine publică mai ales într-un regim ca al nostru când guvernul și executivul reprezintă Statul.

Pentru a ameliora această situațiune, pe baza Legii muncii naționale și a legilor militare în vigoare, fiecare circumscripție polițienească împreună cu comandamentul militar al Capitalei întocmește pentru fiecare stradă o listă de proprietari și locatari intelectuali, pentru ca să nu cădem în eroarea de a avea elemente neinstruite și a fi nevoiți să le instruiem de aici înainte, cum ar fi avocați, medici, pensionari, cari rămân în București. Am fost în zilele Paștelui și am stat de vorbă mai ales cu profesori pensionari, cu avocați, cu medici, cari erau dispuși să-și dea contribuția lor în asemenea împrejurări.

Pe fiecare stradă se instituie o comisie de constatare, formată din intelectuali, profesori, pensionari, liber-profesioniști, cari au rămas în București, pe baza Legii muncii naționale și a legilor militare, care, împreună cu comisarul de circumscripție

respectiv, constată situația imobilelor și a persoanelor sinistrate pe baza indicațiilor de care v-am vorbit.

Pe aceștia nu-i putem plăti, nu putem să creăm funcțiuni noi, pentru că n-avem bani și Statul are sarcini extrem de grele. Pentru că este o procedură de răspundere și pentru că trebuie să sprijinim aplicarea acestei legi, sunt de părere și doresc să se pună chiar în lege, dacă dv. sunteți de acord, ca acestora să li se plătească cheltuielile (*sic!*) de deplasare, care vor reprezenta foarte puțin, se vor fixa sume minimale și în afară de aceasta vom da prime, distincțiuni, decorații și vom cita pe țară comisiile de constatare și organele de Poliție care vor fi făcut cele mai bune constatări, pentru ca în modul acesta să putem avea certitudinea unei activități serioase.

Trebuie să ținem seama că fiecare locatar din București, fiecare proprietar, dacă va ști că beneficiază de această lege va avea tot interesul să colaboreze, pentru că astăzi este lovit vecinul, dar mâine poate să fie lovit el. Deci, are tot interesul să ajute la această operațiune de constatare, pentru ca mâine să poată beneficia și el de dispozițiunile acestei legi.

Am constatat, însă, o solidaritate socială care s-a manifestat din plin în aceste împrejurări grele prin care am trecut și am văzut cum au lucrat laolaltă creștini, evrei, străini și alții, cari s-au înfrățit în ajutorare reciprocă, aceasta mai ales în cartierele de populație nevoiașă. În asemenea împrejurări grele – și faptul este foarte îmbucurător – am văzut că toată lumea se înfrățește și se ajută reciproc, indiferent dacă era muncitor sau intelectual, toți lucrau împreună pentru a scoate de sub dărâmături fie persoane distruse, fie lucruri etc. Este un spirit sănătos de solidaritate socială care s-a dovedit nu numai din punct de vedere moral, dar s-a dovedit practic printr-o conlucrare comună a tuturor.

Nu mai vorbesc de echipele de dărâmare care au dat cele mai multe rezultate sau de serviciile militare și cele de pompieri, care au dat dovadă de multă abnegație. La „Cartea Românească”, de pildă, 7 pompieri au fost pierduți sub dărâmăturile de acolo.

Prin urmare, există un interes din partea tuturor ca să se constate această stare a imobilelor și a persoanelor sinistrate pentru ca fiecare, la rândul lui, să se poată bucura de avantajele pe care le va acorda această lege.

Cum, însă, prin aceasta am făcut numai o procedură de constatare sumară va trebui să ne gândim la consecințele ei, fie că este vorba de o asistență cu caracter mărunț, fie că este vorba de o asistență cu caracter economic, financiar, privilegii, măsuri de finanțare, de credite etc., pe care le vom prevedea în lege.

Pentru asistența ușoară, circumscripțiile de Poliție, pe baza constatărilor făcute de această comisie și verificate de comisar, care are evidența în cartea de imobil, eliberează o fișă provizorie de sinistat, care se cheamă: *Fișă provizorie de sinistat*. Sinistratul, pe baza acestei fișe provizorii, poate să meargă pentru ca să ceară sprijin la oficiile organizate în acest scop, aceasta spre deosebire de ceea ce se petrece astăzi. Primăria are cantine pentru sinistrați, Consiliul de Patronaj de asemenea are cantine muncitorești și unele centre unde se dau ajutoare în bani, însă aceste centre de ajutorare a sinistraților va trebui să se facă în raport cu numărul populației pe cartiere sau numărul sinistraților pe cartiere. Aceste centre trebuie să aibă cât mai multă mobilitate, nu trebuie localuri mari, un depozit se poate instala chiar și într-o casă distrusă. Deci să se organizeze în mod cât se poate de repede depozite de îmbrăcăminte, de încălțăminte,

să se organizeze cantine și să existe pe lângă aceste centre și o secție unde să se dea ajutoare în bani, fie direct, fie mai ales prin Consiliul de Patronaj. De asemenea, trebuie să fie o secție unde să se ducă cei cari vor să fie transportați, evacuați, scoși din Bucovina, sau pentru cei cari așteaptă ajutor de îmbrăcăminte.

Aceste centre se vor înființa în raport cu numărul populației pe cartiere sau după numărul sinistraților.

Pe *Fișa provizorie de sinistral* trebuie să se introducă acolo: „Nici o avere, complect distrus”, sau indicațiuni de felul acesta pentru a se cunoaște situațiunea exactă a fiecărui sinistral. Pe dosul fișei trebuie să punem: „Cere evacuarea”, „cere ajutor în bani”, „are nevoie de alimente”, „are nevoie de îmbrăcăminte”, „așteaptă cazarea”, „așteaptă plasarea pentru muncă”, pentru că nu are unde munci etc.

Aceste centre ale Primăriei organizate împreună cu Consiliul de Patronaj nu pot să existe în fiecare circumscripție, fiindcă ar fi prea numeroase și ar costa prea mult organizarea lor. Aceste centre se vor crea mai ales în centrele muncitorești, în centrele cu populație nevoiașă, în orice caz pe Primării de sectoare.

Aceste centre trebuiesc să aibă: o secție pentru cantine, o secție pentru îmbrăcăminte, o secție pentru evacuare, o secție pentru cazare, o secție pentru ajutoare în bani și o secție pentru plasare la muncă. Cele pentru ajutoare în alimente sunt simple cantine ale Consiliului de Patronaj.

Centrele Primăriei dau bonuri pentru ca sinistratul să poată să meargă la o cantină a Consiliului de Patronaj, atâta tot. Deci, la centrul Primăriei se dă bonul pentru mai multe zile pentru ca sinistratul să mănânce la cantina Consiliului de Patronaj, indicându-se pe bon la ce cantină urmează să se ducă să ia masa. Pentru îmbrăcăminte secția trebuie să se găsească chiar la centru pentru ca sinistrații să nu umble prea mult pe drumuri. Îmbrăcăminte se va distribui pentru toți cei cari și-au pierdut avutul sub dărâmături și de aceea trebuie să existe posibilitatea de a se da îmbrăcăminte pe loc.

Pentru evacuare, Primăria Municipiului București organizează echipe de transport și stabilește unde pot fi transportați sinistrații, unde pot fi cazați. Deci, în felul acesta sinistrații vor primi imediat ajutoarele de care au nevoie, la fel cum primește și hrana.

Asemenea centre rezolvă, prin urmare, pe loc, într-un singur local toate problemele privitoare la mica asistență a sinistraților.

Fișa de sinistral, cu completările necesare, pe care vi le-am arătat, dă imediat dreptul la această asistență.

Cu aceasta am terminat operațiunile care incumbă Primăriei și Consiliului de Patronaj sau altor instituțiuni eventuale, cum ar fi prefecturile împreună cu secția Consiliului de Patronaj locală, sau prefecturile cu asistență socială. Pentru provincie, de asemenea, se vor crea centre de ajutorare a sinistraților, acolo, bineînțeles, unde au fost bombardamente, numărul lor va varia după întinderea sinistrului, după numărul sinistraților și se vor face depozitele necesare. Sumele necesare se vor pune la dispoziție de organele de conducere și în raport cu întinderea sinistrului.

Acum intrăm în procedura constatării definitive a calității de sinistral. La rezolvarea acestei probleme Ministerul de Justiție trebuie să ne dea concursul său. După constatarea provizorie care s-a făcut, așa cum v-am arătat, cu verificarea cărții de

imobil coroborată cu constatarea comisiei de pe lângă circumscripția polițienească respectivă, cu câteva verificări pe teren, așa cum v-am arătat.

În lege vom prevedea că declararea calității de sinistral fără ca cineva s-o aibă duce la pedepse grave, răpește dreptul de sprijin în viitor aceluia care a făcut o astfel de declarație nesinceră și poate să ducă la pedepse privative de libertate a aceluia care își însușește calitatea de sinistral fără s-o aibă deloc.

Trebuie, însă, să meargă la comisia de constatare definitivă a calității de sinistral. Aici cred că este rolul magistraturei. Magistratii locali, civili sau militari, organizați de Ministerul de Justiție pentru Capitală, de instanța cea mai înaltă în localitățile de provincie, vor face această constatare și vor stabili în mod definitiv calitatea de sinistral.

Această comisie de constatare definitivă a calității de sinistral trebuie să lase 3-4 zile, pentru ca organele chemate să stabilească în mod provizoriu calitatea de sinistral, să facă operațiunile necesare, și apoi să verifice constatările acestea făcute în mod provizoriu.

Comisia de constatare definitivă, formată din magistrați, merge la fața locului, din circumscripție în circumscripție, din loc în loc, și constată situațiunea, verifică situațiunea stabilită de organele chemate să întocmească fișa provizorie. Deci, merge la fața locului, face verificarea primelor constatări și întocmește fișa cu caracter economic.

În ceea ce mă privește pe mine, fixez de pe acum ajutorul pe care-l dau în stabilirea calității definitive de sinistral, voi da dispozițiune ca imediat, chiar mâine, toate serviciile de cinematografie și de fotografie ale Ministerului Propagandei – și voi cere același lucru și pentru toate serviciile de cinematografie și fotografie ale Marelui Stat Major, pentru București –, să se ducă imediat la fața locului, unde au fost bombardamentele, să cinematografieze și să fotografieze toate clădirile, pentru ca în felul acesta să se poată stabili mai ușor situațiunea tuturor imobilelor care se găsesc astăzi atinse de sinistru. Comisia judecătorească de constatare va merge la fața locului și va avea pe lângă constatările provizorii, pe care vi le-am arătat, și fotografia imobilului respectiv. Deci, pe lângă fișa respectivă, în care se arată situațiunea fiecărui imobil, va exista și fotografia imobilului respectiv. Voi prevedea în lege obligațiunea pentru fiecare proprietar să dea o declarațiune în care să arate suprafața construită, numărul încăperilor, partea dărâmată, în sfârșit, situațiunea tuturor degradărilor. Deci, proprietarul va prezenta comisiei de constatare o declarație cu situațiunea imobilului. Comisia verifică situațiunea de fapt, confirmă sau infirmă sau chiar modifică fișa de constatare provizorie. Această constatare judecătorească stabilește în mod definitiv calitatea de sinistral. Această constatare definitivă a calității de sinistral dă dreptul de a uza de dispozițiunile acestei legi.

Deci, fiecare sinistral primește o fișă definitivă de sinistral.

Care vor fi dispozițiunile pe care le va prevedea această lege?

Vom prevedea, în primul rând, o federalizare a tuturor instituțiunilor de credit pentru a se face o acțiune comună de ajutorare a sinistralilor prin credite pe termen lung, cu un drept de privilegiu. Îl rog pe domnul guvernator ca să redacteze chiar acest drept de privilegiu pentru comercianți în ceea ce privește creditele, bineînțeles ținând seama de situațiunea patrimonială a fondului de comerț. Se vor acorda condiții de

împrumut pe termen lung avantajoase tuturor sinistraților. Alături de această acțiune de acordare a creditelor pe termen lung, Casa de Construcție a Statului va sprijini cu materiale pe prețuri reduse pe toți proprietarii cari vor să-și reconstruiască imobilele lor.

În redacțiunea acestui decret-lege va exista o parte privitoare la credite, vor fi dispozițiuni mai generale însă se vor face și unele precizări, pentru ca de pe acum să se știe precis de către sinistrați că imobilele lor se vor putea reface și comercianții să știe că își vor putea continua sau reface fondul de comerț, că se vor acorda posibilități de împrumut pe termen lung, pentru ca această operă să poată fi realizabilă în mod efectiv.

În ceea ce privește instituțiunile care se vor federaliza, vom prevedea în lege că un statut special va prevedea privilegiul care se acordă în aceste împrejurări sinistraților și vom da o formulă mai generală astăzi pentru ca toată lumea să aibă încredere și răbdare. Chestiunile de amănunt se vor fixa prin statutul acesta special, de care v-am vorbit. Vom vedea care sunt posibilitățile actuale de a sprijini sinistrații, ce se poate face de către Casa de Construcție pentru refacerea imobilelor și vom căuta să dăm sprijin de pe acum ca unele imobile mai puțin deteriorate să poată fi refăcute pentru a nu fi supuse stricăciunilor, rămânând ca ulterior un întreg program de reconstrucții să fie stabilit.

În linii generale, aceasta este legea, și acestea sunt principiile ei pentru organizarea administrativă a acestei opere. Va trebui, însă, să venim cu o serie de măsuri de ordin legal, vom institui o procedură specială de care se vor bucura sinistrații în ceea ce privește dreptul la credite și la sprijin pentru reconstrucția imobilelor deteriorate.

În același timp, vom prevedea ca institutele de Stat să ajute această operă de reconstrucție și vom veni cu o serie întreagă de măsuri de ordin economic. Rog pe dl guvernator al Băncii Naționale ca încă de pe acum să introducă în practică la Banca Națională acest privilegiu de a se acorda credite, înaintea tuturor sinistraților, și să impună instituțiunilor de credite să vină în ajutorul celor loviți de bombardamente pentru a-și reface imobilele și pentru a-și putea continua activitatea economică, lucru care se poate realiza prin acordarea de credite prin dobândă mică și pe termen îndelungat.

Dl ministru de Finanțe se va ocupa de această chestiune, de partea contributivă a Statului, căoi trebuie neapărat ca și Statul să participe la această operă de reconstrucție, iar Casa de Construcție să dea materiale ieftine și celelalte mijloace de care dispunem.

„Cartea Românească”, care (*sic!*) a suferit enorm după urma acestor bombardamente, mi-a și făcut o cerere de ajutor, mai întâi privind autovehiculele proprietatea „Cărții Românești”, pe care ar ruga să le aibă la îndemână, să-i fie lăsate. Unele dintre ele intrau în cota aceasta stabilită de Marele Stat Major. Ținând seama de acest sinistru, autocamioanele „Cărții Românești” trebuie să-i fie lăsate toate, ca să se poată reorganiza, la una din sucursale. Trebuie în orice caz să fie sprijinită, ca să poată lucra.

De asemenea, am primit o cerere de credit, pe care o dau dlui guvernator al Băncii Naționale, pe care îl rog să-i dea toată atenția, fiindcă vă mărturisesc că una din suferințele, nu numai de sensibilitate omenească, dar de conștiință românească, pe care

le-am avut, în împrejurările acestea, a fost atunci când am văzut această instituție de editură românească, care (*sic!*) luptase cu atâtea greutăți și care se constituise cu atâta chin de-a lungul anilor, la un moment dat transformată în ruine.

C. Angelescu: Și, alături, Universitatea.

M. Antonescu: Nu mai vorbesc de Universitate.

Am urmărit câte eforturi au făcut cei de la „Cartea Românească”, pentru această editură.

În ceea ce privește Universitatea, este inutil să vă adaug că a fost pentru mine o suferință de data aceasta mult mai gravă, pentru că războiul poate să aibă toate absurditățile, dar este sigur că războiul nu va putea să omoare niciodată spiritul și că pot să ardă zidurile Universității, dar Universitatea nu poate s-o ardă nimeni niciodată.

Nu m-am cutremurat din această cauză, însă am suferit, pentru că știu cu câte greutăți s-a construit și această sărmană Universitate, după cum am avut mândria acum 20 de ani și acum 15 ani să fiu secretarul general și apoi consilier juridic al Universității, care s-a zbatut să păstreze vechiul palat, vechiul local al Universității, așa cum era el, cu toate amintirile lui și ale strălucirii universitare de altădată.

Când am văzut că toate aceste ziduri se prăbușiseră, am încercat una din cele mai mari amărăciuni, pe care mi le-a dat Dumnezeu, mai ales că erau zidurile în care mi-am început viața de jurist, ca student, și în care mi-am început și viața de profesor, făcând primele lecții și primele seminarii acum 18 ani.

Pentru instituțiile de Stat, va trebui să examinăm îndată măsurile pe care le luăm. Aceasta este o soluție mult mai ușoară de găsit. Statul este mai răbdător și poate suferi mai ușor.

Din fericire, la Universitate, pagubele nu sunt așa de mari cum păreau la început. Rog pe dl. g-ral Dobre să dea dispozițiuni să se dea carton gudronat pentru Universitate, ca să se poată acoperi mansarda, care este în mare parte distrusă și să nu distrugă ploaia zidurile mai departe, rămânând să rog pe dl. g-ral Teodorescu și pe dl. col. Repanovici să ia toate măsurile ca zidurile vechii clădiri, care sunt dărâmate și apasă pe noul local, să fie supuse unor lucrări urgente de curățire și stabilitate, pentru securitatea construcției, pentru ca, prin durata lucrului, să nu se agraveze și mai mult situația.

Atrag atenția asupra frontonului de la Facultatea de Litere dinspre Facultatea de Arhitectură, fronton care se pare că este în primejdie și care trebuie consolidat.

Cred că vechiul palat al Facultății de Drept și al Universității va trebui să fie dărâmat, fiindcă nu mai este altă soluție.

În orice caz, să se ia măsuri ca să putem degaja terenul, pentru ca lucrările urgente de apărare a construcției care rămâne să fie ușor întreprinse.

Dacă, deci, în afară de aceste principii, dvs. doriți să se introducă în lege și alte norme – eu v-am dat liniile generale – v-aș ruga să-mi spuneți care este procedura, pe care dvs. ați vedea-o mai bună decât cea indicată de mine, pentru că eu doresc ca mâine chiar să redactez textul de lege, pe care vi-l voi trimite dvs., urmând să complectăm dispozițiunile de ordin tehnic privitoare la formulele acordării creditelor și împrumuturilor. Pentru Ministerul Justiției voi întrebuința formule generale, tocmai pentru ca să putem realiza în fapt această acțiune, ținând seama și de evacuările și dispersările de

magistrați, lăsând Ministerului Justiției pentru București și șefilor de instanțe pentru restul țării sarcina să organizeze ei constatările, iar dvs., pe baza experienței de la București, veți indica tuturor modul cum să procedeze.

I. Marinescu: Domnule prim-ministru, sunt anumite drepturi recunoscute în legătură cu un anume local, cum este dreptul de farmacie. Cum au fost atinse unele farmacii, va trebui să prevedeați pentru Stat obligațiunea ca în acest caz să dea farmaciștilor sinistrați alte locuri.

M. Antonescu: Acesta intră în drepturile lor.

C. Angelescu: Domnule vicepreședinte, în afară de orișice îndoială, cuvântarea dvs. stenografiată va constitui normele acestei legi. V-ați luat chiar sarcina s-o redactați singur.

M. Antonescu: Ca să fie o bază.

C. Angelescu: După ce dvs. o veți redacta, noi vom vedea părțile potrivite de a fi amendate și modificate.

În afară de orișice îndoială, prima afirmațiune a dvs. și care stă la baza legii este principiul solidarității sociale, care are ca scop liniștirea completă a populației. Printr-o împrejurare nefericită, eu împreună cu dl. Gheron Netta încă din decembrie ne-am ocupat de această chestiune, fără nici un fel de însărcinare din partea nimănui. Am studiat și legea germană și am fost preocupați de liniștirea lumii, pentru ca bombardamentele să nu ne facă să ne pierdem capul. Din nefericire, a venit acum vremea să ne ocupăm de această chestiune de o importanță capitală.

Prima chestiune care interesa și pe care dvs. ați dezvoltat-o așa de bine și i-ați arătat importanța este această chestiune a solidarității, ca toată lumea să fie liniștită, pentru că nu este drept ca unul să fie păgubit și altul, care a avut norocul să nu cadă victima acestor împrejurări grele, să nu dea nici o contribuție.

A doua problemă, pe care dvs. ați arătat-o, este aceea relativă la organele de constatare, care urmează să țină evidența sinistrelor, ca să vedem în ce măsură se poate subveni la această ajutorare.

Din nefericire, nu se poate face aici comparație cu cutremurul, fiindcă pe câtă vreme cutremurul a venit o singură dată, cu bombardamentele, probabil că nu s-au terminat și, de aceea, trebuie să avem grijă ca angajamentele Statului să nu fie nelimitate. Noi trebuie să ne ocupăm, prin această lege, de un ajutor de conservare, cu promisiunea că, pe viitor, se vor dezvolta prin legi ulterioare principiile relative la ceea ce trebuie să fie contribuția din partea Statului.

În al treilea rând – și iarăși, domnule prim-ministru, ați gândit foarte bine –, se pune chestiunea federalizării instituțiilor de credit.

M. Antonescu: Și de construcții.

C. Angelescu: De credit, pentru construcții, prin crearea unui fond special. Am vorbit și cu dl. g.-ral Dobre asupra acestei chestiuni, cu mult înainte să înceapă bombardamentele în București, și am susținut necesitatea creării unui fond de mișcare, unui fond de rulment de câteva miliarde de lei pus la dispoziție pentru ajutorarea necesară și imediată a sinistraților, rămânând ca contribuția (*sic!*) Statului, contribuția de solidaritate națională, să fie stabilită ulterior.

M. Antonescu: Chiar și mai înainte.

C. Angelescu: Am arătat toate acestea, ca să nu facem un lucru provizoriu și să nu angajăm Statul, fără să cunoaștem marginile acestui angajament. Cred că și <la> „Cartea Românească” sunt pagube de peste 700 milioane lei.

M. Antonescu: Până la un miliard.

C. Angelescu: Mai este încă o chestiune: să avem în vedere opera de reconstrucție, nu opera de plusvaloare, ca să nu descoperim la un moment dat că nu putem face nimic, așa cum au făcut și germanii.

M. Antonescu: S-au angajat prea mult și pe urmă s-au oprit complet.

C. Angelescu: Ați arătat foarte bine mica asistență, care trebuie deosebită de această chestiune a refacerii. Este o problemă de mică asistență, care aparține autorităților polițienești și administrative și care se va desfășura în marginile posibilității și în limitele ajutorului care poate veni. În această a doua formă de organizare socială se vor vărsa diferite sume de care va fi nevoie.

Cam acestea sunt problemele, pe care dvs. le-ați dezvoltat foarte bine. Ce putem adăuga la acest examen foarte complex, pe care dvs. l-ați făcut și pe care îl veți traduce în lege.

M. Antonescu: Măine chiar o voi dicta și pe urmă v-o voi trimite.

G-ral D. Popescu: Domnule președinte, legea pe care dvs. ați făcut-o după cutremur, desigur că și-a dat roadele, pentru că nimeni nu se aștepta că a doua zi ar putea să vină un alt cutremur. Astăzi, când vedem că pot veni și alte bombardamente, să ne întrebăm câți din sinistrați ar fi dispuși să-și repare casele. Un proprietar, care ar avea casa lovită de bombardamente, nu și-ar mai reface-o, pentru că ar însemna să facă atunci munca meșterului Manole.

M. Antonescu: De aceea am și spus: „Data când vor intra în vigoare aceste dispozițiuni va fi fixată printr-un Jurnal al Consiliului de Miniștri, fiindcă dacă în 1940 am avut un cutremur, care a venit și s-a terminat, acum nu putem să sprijinim pe sinistrați ca să-și reconstruiască imobilele, când greutățile economice și militare prin care trecem nu ne lasă posibilitatea materială de reconstruire, iar, pe de altă parte, situația militară va expune și șantierelor, nu numai imobilele refăcute la noi bombardamente”.

De aceea, toată această procedură este subordonată intrării în vigoare la o dată care va fi stabilită printr-un Jurnal al Consiliului de Miniștri și numai de la acea dată se va putea beneficia de asemenea măsuri de sprijin.

Să le facem, însă, de pe acum, pentru ca oamenii să capete încrederea în sprijinul Statului și să poată beneficia de el, în afară de executarea reparațiilor de conservare care, pe baza constatărilor judecătorești – așa cum s-a făcut și în 1940 – vor putea fi făcute și acum.

Iată un proprietar care are un imobil. A căzut o bombă sau schije de la o bombă sau curentul grav al unei bombe, sau prăbușirea casei de alături i-a surpat un colț de casă. Să presupunem că a pierdut sau că n-avea bani, în momentul când a venit acest sinistru. Omul acesta, ca să poată salva casa și să-și țină rostul lui, trebuie să o repare. El trebuie să se poată împrumuta de undeva cu bani.

Veți spune dvs.: „Poate s-o facă de la sine și nu este nevoie de intervenția Statului”.

G-ral D. Popescu: Nu spun aceasta, pentru că sunt unii cari n-o pot face.

M. Antonescu: Sunt unii cari n-o pot face și atunci este de datoria noastră să-i ajutăm. Este de datoria noastră să creăm privilegii și posibilități, pentru ca oamenii să poată găsi bani, prin mijlocirea acestui sprijin, care a dat bune rezultate în 1940.

Dacă dl. guvernator Angelescu, care a fost președintele Uniunii Băncilor și care cunoaște situația, a vorbit de legea aceasta – nu pentru că a fost scrisă de mine de la un cap la altul, ci fiindcă d-sa o cunoaște – eu țin să spun că am făcut această lege în așa fel ca să nu lovesc în raporturile dintre proprietari și creditorii lor, pentru că o asemenea măsură, pe care aș fi luat-o, ar fi putut să agraveze situația.

Procedura pe care am pus-o a fost simplă și a dat posibilitatea să se ajungă la un sprijin efectiv dat proprietarilor, așa cum vă spunea și dl. guvernator al Băncii Naționale, care v-a arătat că rezultatele au fost destul de bune.

Și de data aceasta vă asigur că voi pune în lege astfel de dispozițiuni încât ele să nu atingă creditul, dar să se poată ajunge la reconstrucția caselor distruse de pe urma bombardamentului.

S. Ghiolu: Vor trebui luate măsuri pentru ca autoritățile publice să nu-și piardă bancnotele cu ocazia bombardamentelor.

C. Angelescu: Am dat un comunicat din partea Băncii Naționale, ca fiecare instituțiune, fiecare particular care are numerar să-l depună la bănci și la CEC.

M. Antonescu: Am pus chiar la ordinea de zi această chestiune. Dvs. știți, dle guvernator, că atunci când ați luat sarcina conducerii Băncii Naționale, cel dintâi lucru pe care v-am rugat să-l faceți a fost ca să instituți depozite anonime la Banca Națională și cu dezvoltarea lor la alte bănci. Cred că o astfel de măsură ar da rezultate foarte bune. Trebuie să folosim acest moment psihologic pentru ca să desăvârșim această operațiune.

Și instituțiile de Stat vor trebui să ia măsuri pentru a pune la adăpost numerarul pe care îl au asupra lor.

Iată ce măsură am luat la Consiliul de Patronaj:

Noi obligăm Consiliul de Patronaj ca să distribuie ajutoare sinistratilor. Eu merg totdeauna pe realități, sunt profesor la catedră, aci sunt pe pământ. Am fost la Consiliul de Patronaj și am întrebat câți bani sunt în casă și mi s-a spus că sunt peste 40 de milioane. Am luat măsura imediată ca să trecem casieria Președinției în dispersiune la Snagov și Consiliul de Administrație să depună banii la casieria Președinției, de unde poate să-i ridice progresiv, după nevoile care le are. Cred că această măsură era necesară, pentru a pune la adăpost banii de eventuale distrugerii de pe urma bombardamentelor. Acesta este un caz, dar sunt instituții care au mult mai mulți bani asupra lor, sunt instituții care trebuie să țină în casă anume sume de bani cu care să facă față nevoilor curente, și pentru acestea cred că este bine să luați măsuri imediate. Eu cred că nu este nevoie ca să se declare seria biletelor de bancă care (*sic!*) sunt în posesia instituțiilor, pentru că aceasta ar complica mult operațiile, dar fiecare instituție prin mijloacele sale de control va putea să verifice numerarul și să-l pună la adăpost. Eu sunt de părere că trebuie să obligăm imediat ca toate casierile să intre în dispersiune pentru a fi puse la adăpost de eventuale bombardamente, cari ar putea să aibă consecințe grave, iar casierii să nu-și păstreze asupra lor decât sume mici cu care să poată face față nevoilor imediate. Se poate lucra, însă, prin CEC, banii depunându-se. Această procedură este foarte bună și nu are riscuri. Deși Statul câștigă mai mult

prin arderea de bancnote decât după procedura indicată, eu, totuși, recomand procedura CEC-ului.

Ministerul de Finanțe trebuie să dea o circulară prin care să impună tuturor instituțiilor publice să depună banii și să lucreze prin CEC.

C. Angelescu: S-a produs procedura însemnării seriei bancnotelor. Această procedură nu este de nici un folos pentru că Banca Națională nu schimbă bancnotele decât acelea care sunt distruse, dar care, totuși, a rămas din ele numărul de serie. Câștigul prin arderea monedelor nu este pentru Banca Națională, ci pentru Ministerul de Finanțe. Cine se prezintă cu o bancnotă distrusă, pe care se află totuși seria și numărul, i se dă o hârtie nouă. Este foarte bine să se întrebuințeze cecurile, pentru că aceasta vine și în ajutorul circulației, pe care o ușurează, o înlesnește. De aceea, este bine ca banii să se depună la CEC sau la Casa de Depuneri.

Este bine ca toate autoritățile publice să nu țină numerar mult în casă.

M. Antonescu: Casierile trebuie să intre în dispersiune și casierii nu trebuie să aibă asupra lor, în casă, decât sume strict necesare. Banii se vor depune la CEC și la Casa de Depunere. Ministerul de Finanțe va trebui să dea o circulară în acest sens.

C. Angelescu: Cu bun simț și dreptă judecată se pot găsi soluții imediate.

M. Antonescu: Vă aduceți aminte, dle guvernator, că acestea sunt chestiuni pe care noi le-am discutat; de altfel, vorbisem și cu dl. Neagu în această privință, căci era o serie de măsuri pe care trebuia să le luăm la 1 aprilie. Vă rog, încă o dată, să examinați problema aceasta și să vedeți dacă nu este cazul să instituim depozite anonime și să creați o procedură de celeritate pentru depunerea și scoaterea banilor. Se vor depune banii atunci când fiecare va ști că mergând în altă localitate, pe baza carnetului Băncii Naționale, va putea să ridice banii de la sucursalele Băncii Naționale sau de la alte instituțiuni. Cred că în felul acesta vom încuraja depunerea banilor. Știu că este greu să dăm o astfel de sarcină Băncii Naționale, dar dacă însăși Banca Națională își ia asupra sa această operațiune, afiliind, bineînțeles, și alte bănci, desigur că încrederea va fi și mai mare în acțiunea aceasta de organizare a depozitelor. Toată lumea are încredere în Banca Națională și în bancnotele Băncii Naționale. Dacă se va spune că depunerea la Banca Românească, la Banca Urbană, la CEC sau la alte instituțiuni de bancă este ca și cum s-ar depune banii la Banca Națională, desigur că încrederea va fi mult mai mare. Dacă se va spune că pe baza carnetului de depuneri se pot scoate bani în orice localitate, fie de la sucursalele Băncii Naționale, fie de la alte instituțiuni afiliate, atunci depunerile vor fi masive, și banii care în ultimul timp au fost tezaurizați vor fi scoși și depuși la bănci și astfel se va ușura și circulația fiduciară. La noi în țară sunt foarte puțini acei cari lucrează cu băncile și în modul acesta i-am putea îndemna să depună banii și să lucreze cu băncile. Pentru aceasta, însă, va trebui să se facă o largă publicitate, pentru a se arăta avantajele unei astfel de operațiuni. Trebuie să folosim acest moment ca să facem o bună educație de capitalizare populației noastre.

Dacă se depun bani cu asemenea carnețe, pe baza cărora se pot ridica banii oricând și oriunde, se rezolvă și problema pierderilor de bancnote de pe urma arderilor.

C. Angelescu: Problema aceasta a fost rezolvată de domnul Mareșal, care și-a dat consimțământul pentru întrebuințarea bonurilor de casă. Am convocat băncile tocmai pentru ca să discutăm această chestiune. Pe baza bonurilor de casă se pot ridica

bani în orice parte a țării unde există sucursale ale Băncii Naționale. Depozitele sunt la vedere, oricine le poate ridica, sunt anonime. Dl. ministru de Finanțe a cerut să facem și bonuri nominative. Ideea este bună. În orice caz, o singură hârtie înlocuiește o cantitate de numerar. Eu am convocat băncile pentru ca să lărgim întrebuințarea bonurilor de casă, așa cum spuneai și dvs., și la băncile particulare, care vor face aceste operațiuni în calitate de mandatare.

M. Antonescu: Eu v-am spus de la început că este nevoie să se ajungă la o măsură care să determine aceste depuneri de bani, pentru că românul are o anumită mentalitate, dar are încredere în Banca Națională.

G-ral D. Popescu: Românul lucrează cu ciorapul.

C. Angelescu: Bonurile de casă constituie un mijloc foarte bun, ele se onorează oriunde și oricând și are și avantajul unui transport ușor și al unei conservări.

M. Antonescu: Deci, în principiu, suntem toți de acord. În publicațiunea pe care o veți face veți arăta că banii se vor putea ridica oricând și de la orice sucursală a Băncii Naționale, de la casele băncilor din provincie și veți evita întrebuințarea de termeni tehnici.

C. Angelescu: Noi urmărim anumite probleme care au o importanță capitală pentru întreținerea războiului și apărarea monedei. Bonurile de casă sunt cel mai bun mijloc. Orice depozit care se face astăzi la Banca Națională îngreuiază situația Băncii Naționale și nu aduce nici un avantaj și aceste depozite sunt de natură să influențeze acoperirea. Dacă s-ar putea găsi soluțiunea ca să nu mai fie nici un depozit, ar fi mai bine.

Bonurile de casă rezolvă două probleme: întâi, nu îngreuiază Banca Națională cu obligații noi și împiedică ca (*sic!*) să aibă acoperire metalică și, în al doilea rând, nu mai dăm împrumuturi Statului direct prin Banca Națională, în felul acesta menținem valoarea monedei, menținem puterea de cumpărare a ei. Acest fapt impresionează în toate părțile, căci moneda noastră este bine susținută. Dacă facem bonuri de casă, le trecem la contul garanției de Stat, la contul pe care noi, Banca Națională, numai îl garantăm și avem oricând posibilitatea să le onorăm plata lor, fiindcă avem tipografie. Vedeți un fenomen destul de important, toată lumea ține banii, nu-i dă, pentru că îi prețuiește. Trebuie, însă, să mergem pe muchie de cuțit și să găsim într-adevăr formula cea mai bună. După noi, formula cea mai bună este a bonurilor de casă. Ele nu sunt făcute de mine, dar ele vor trebui popularizate, nu s-a făcut reclamă suficientă în jurul lor. De la comunicatul care s-a dat, s-a schimbat mult situațiunea.

La bănci nu mai există panică de ridicare a depozitelor, ci, din contră, băncile primesc depozite. Eu cred că situația noastră din punct de vedere monetar ne va permite în câteva luni de zile, cât va da Dumnezeu, să facem față tuturor împrejurărilor.

M. Vulcănescu: Se pot face și bonuri nominative.

C. Angelescu: Am aci un bon de casă în valoare de 100.000 lei.

G-ral D. Popescu: Dați-mi-l mie, vă dau 100.000 lei în numerar.

M. Antonescu: Iată, operația și-a dovedit utilitatea chiar în acest Consiliu¹⁵.

▼
D.A.N.I.C., fond P.C.M., Cabinetul Ion Antonescu, ds. 221 (fost 220)/1944, f. 431-477

---

¹⁵ Lipsește sfârșitul textului.

17. 1944 aprilie 20. Se analizează situația după ultimul bombardament: Apărarea Pasivă a funcționat bine; echipele de evrei au lucrat foarte serios și foarte bine; să se filmeze imobilele din București, Turnu-Severin, Ploiești, Brașov, pentru a avea o evidență a „acestui moment de civilizație universală”; se va elabora o lege în sprijinul sinistraților de pe urma bombardamentelor; organizarea cantinelor pentru refugiați etc.

**CONSILIUL DE MINISTRI
PENTRU EVACUĂRI ȘI APĂRARE PASIVĂ
de joi, 20 aprilie 1944**

Ședința se deschide la ora 19, sub președinția domnului **prof. Mihai Antonescu**, vicepreședintele Consiliului.

Participă domnii: **g-ral D. Popescu**, ministrul Afacerilor Interne; **I. Marinescu**, ministrul Justiției; **g-ral C. Pantazi**, ministrul de Război; **Al. Marcu**, ministrul Propagandei Naționale; **prof. I. C. Petrescu**, subsecretar de Stat la Ministerul Culturii Naționale; **prof. Vintilă Mihăilescu**, subsecretar general la Ministerul Culturii Naționale; **Petre Strihan**, subsecretar de Stat la Ministerul Afacerilor Interne; **Gh. Oprescu**, secretar general la Ministerul Justiției; **ing. Stavri Ghiolu**, subsecretar de Stat la Ministerul Economiei Naționale; **Mircea Vulcănescu**, subsecretar de Stat la Ministerul Finanțelor; **C. Călniceanu**, secretar general la Ministerul Agriculturii; **Al. Bădăuță**, secretar general la Ministerul Propagandei Naționale; **g-ral Ștefan Stoica**, secretar general la Ministerul Înzestrării Armatei; **ing. I. Mihalache**, de la Ministerul Lucrărilor Publice; **I. D. Enescu**, subsecretar de Stat al Muncii; **comandor Fertz Tiberiu**, secretar general la Subsecretariatul de Stat al Aerului; **comandor Roman August**, secretar general la Subsecretariatul de Stat al Marinei; **C. Sireteanu**, secretar general la Subsecretariatul de Stat al Aprovizionării; **Ovidiu Vlădescu**, subsecretar de Stat al Românilor; **g-ral Ramiro Enescu**, subșef al Marelui Stat Major; **g-ral N. Protopopescu**, șeful Secției VII din Marele Stat Major; **g-ral T. Orezeanu**, director general la Direcțiunea Generală a C.F.R.; **Traian Buradescu**, directorul Mișcării din C.F.R.; **ing. N. Zamfirescu**, directorul Întreținerii din C.F.R.; **g-ral I. Rășcanu**, primar general al Capitalei; **Leon Scridon**, comisar general la Comisariatul General al Refugiaților; **col. P. Broșteanu**, șeful Cabinetului Militar; **Marcel Stati**, secretar general al Consiliului de Patronaj; **g-ral Iosif Teodorescu**, comandantul militar al Capitalei; **col. adjutant D. Dămăceanu**, șef de Stat Major; **g-ral Gh. Marinescu**, comandantul Apărării Pasive; **col. R. Repanovici**; **Gh. Minescu**, director general al Institutului Național al Cooperației; **col. I. Teodorescu**, director general al Poștelor; **V. Ionescu**, director general al Societății Române de Radiodifuziune; **col. I. Teodorescu**, de la Cabinetul Militar al Conducătorului Statului; **col. M. Elefterescu**, prefectul Poliției Capitalei; **col. Șt. Rădulescu**, de la Cabinetul B.B.T.; **comandor I. Pop**.

M. Antonescu: Domnilor miniștri, domnilor, nu mai repet cu toate amănunțele constatările pe care le-am făcut în privința funcționării la București a circumscripțiilor de Apărare Pasivă în raport cu activitatea Primăriei și asistența socială și a mijloacelor de îndreptare pe care trebuie să le aducem.

Mergând pe teren am constatat că Apărarea Pasivă a funcționat foarte bine, așa cum fusese organizată; cu Spitalul de Urgență, care intervine prin măsuri rapide pentru ajutorarea sinistraților, echipele pentru restabilirea comunicațiilor, echipe pentru constatarea de decese și constatarea răniților și asistența sanitară imediată, au funcționat foarte bine. De asemenea, echipele de evrei au lucrat foarte serios și foarte bine în toate sectoarele.

Este o datorie pentru mine, când avem această ședință după ultimul bombardament atât de grav, să exprim toată recunoștința Guvernului organelor Armatei, care și-au făcut datoria cu prisosință cu această ocazie. De asemenea, Ministerului de Interne și organelor de ordine publică și nu voi uita să menționez serviciile de pompieri, cari au lucrat cu abnegație, cari numai la imobilul „Cartea Românească” au pierdut 7 pompieri încercând să-și facă datoria.

Am văzut pe Majestatea Sa Regele zilele trecute și așteptam, dar n-am primit – rugasem pe dl. comandant al pompierilor să-mi trimită – numele lor, pentru decorare și cerusem și lista membrilor familiilor fiecăruia, pentru ca să le dăm ajutor de la Președinția Consiliului, ca o mărturie de recunoștință, cuvenită acestor oameni, cari și-au făcut datoria, cu jertfa lor.

În general, starea de spirit a fost neobișnuit de sănătoasă. Am mers eu însumi în cartierele sinistrate și vă mărturisesc că m-am cutremurat de demnitatea cu care oamenii au suportat acest calvar.

Sunt o serie întreagă de lucruri, pe care le-am constatat cu acest prilej și asupra cărora aș vrea să vă atrag atenția în primul rând.

Mai întâi, în ceea ce privește comunicarea cu Bucureștii pe șoselele principale în momentul alarmei, nu există sirene sau posturi care să funcționeze automat și să anunțe alarmă la București, concomitent cu sirenele din Capitală, în așa fel că până la kilometrul 35, în momentul alarmei, vedeți mașini care pleacă din București, îndată ce sună prealarma sau alarma și, în același timp, mașini care vin spre București și care nu sunt oprite decât la bariera aeroportului de la Băneasa.

Trebuie, prin urmare, să se introducă sirene pe principalele căi de comunicație, sirene care n-au nevoie să facă un zgomot prea mare, sirene ușoare, dar legate de întregul sistem, ca să funcționeze automat și din momentul în care semnalul acesta a fost dat, organele de jandarmerie și de circulație de pe șosele să oprească accesul spre București al oricăror vehicule și să vegheze la dispersiunea vehiculelor, care se adună astfel, neștiind de alarmă, spre Capitală. Într-adevăr am văzut o concentrațiune de vehicule pe anumite artere de comunicație, care, de asemenea poate deveni foarte periculoasă. Acest sistem de sirene la distanță cred că este bine să fie dublat cu posturi telefonice, pentru ca în cazul când, în orice împrejurare, mecanismul sirenelor n-ar funcționa, să poată fi anunțat pe această cale agentul sau jandarmul de la postul de telefon respectiv. Sunt posturi telefonice pe toate rețelele acestea și ele pot primi imediat înștiințarea. Organizați serviciul telefonic în așa fel încât concomitent cu prealarma, serviciul telefonic de prevestire să anunțe de alarma din București, ca să se oprească circulația.

Al doilea lucru constatat în regiunea de la Mogoșoaia: camioanele „Osin”, distribuția și celelalte vin tot așa și se concentrează acolo, dar se concentrează într-o zonă necamuflată, în plin câmp, și având o culoare galbenă pot să constituie puncte de

indicație, care să ducă la distrugerea lor, fără nici un fel de dificultate; nu mai spun de mitralierea lor sau de alte eventualități.

Vă atrag atenția asupra acestui lucru, ca să le schimbați locul de concentrare și să le obligați să se adune în sectoare camuflate, pentru că altfel este inutil să se concentreze în locuri în care se expun mai mult.

G-ral Gh. Marinescu: Să li se schimbe și culoarea.

M. Antonescu: Desigur, dacă în același timp li se poate schimba și culoarea, cu atât mai bine.

Al. Marcu: Să li se facă niște umbrare.

M. Antonescu: Acestea pleacă din București, dle Marcu. Și dacă, de multe ori, în graba alarmei, unii oameni n-au posibilitatea nici să-și pună pălăria pe cap, cum s-ar putea conducătorii acestor camioane să mai aibă vreme să întindă umbrela?

Al. Marcu: Li s-ar putea improviza niște umbrare în anumite locuri.

M. Antonescu: Așa da.

În același timp atrag atențiunea dlui Mihalache că arterele din jurul Bucureștilor sunt artere de scurgere și de adăpostire pentru cazuri de bombardament. Am mers pe arterele de la Pipera și de la Mogoșoaia, am circulat pe ele ca să am oglinda realităților și am constatat că foarte multe din aceste șosele sunt impracticabile. Din cauza noroiului, se ajunge să se facă cordoane de mașini, care sunt scoase din București ca să intre în zone mai puțin periclitare și care se opresc.

Toate aceste șosele din împrejurimile Capitalei și mai ales cele de dincolo de Pipera și de Colentina sunt în realitate morminte pentru populația care poate fugi cu mașinile. Trebuie să luăm imediat măsuri pentru ca aceste artere de comunicații să fie într-adevăr mijloace de apărare și să nu ajungem ca, prin natura lor impracticabilă, să constituie curse, în care să fie atrase zeci de mașini care se înfundă în noroi și nu mai pot înainta. De aceea, vă rog, dle Mihalache, să luați măsuri pentru repararea acestor șosele. Nu e mare lucru: este o problemă de 20-30 km de șosea pe anumite artere, care pot fi imediat refăcute.

I. Mihalache: Nu sunt toate ale noastre; mai sunt unele și ale Ministerului de Interne.

M. Antonescu: Indiferent ale cui sunt. Vă rog ca, împreună cu Serviciul Tehnic al Ministerului Afacerilor Interne, dar pe răspunderea dvs., care sunteți organ de dirijare de Stat, să luați imediat măsuri în această privință.

P. Strihan: Mașinile rutiere, compresoarele au fost rechiziționate.

M. Antonescu: Știu, dar mai sunt totuși unele la Direcția Drumurilor.

I. Mihalache: Le vom da.

M. Antonescu: Am văzut apoi – aceasta este pentru Ministerul de Interne și pentru organele de Jandarmerie, de Siguranță și de Poliție – o mare îngrămădire de mașini în sectoarele acestea. A trebuit să interviu eu și să trimit agenți de Poliție și jandarmi, ca să recomand oamenilor dispersiunea mașinilor. Altfel, în mod natural, se formau coloane de mașini: se oprea o mașină în șosea, acolo unde conducătorul ei credea că găsește un punct terminus de siguranță și apoi acolo începeau să sosească și altele până când, într-un interval de 5-10 minute, se ajungea să se formeze acolo o întreagă perdea de mașini, care țesea șoseaua. Am văzut jandarmi, cari priveau impasibili acest lucru.

Vă rog să luați notă și să dați instrucțiuni tuturor jandarmilor ca, în asemenea împrejurări, să dea ordine de răzlețire și de distanțare a mașinilor, pentru că altfel toate acestea constituie repere pentru bombardamente.

Am examinat, împreună cu dl. g-ral Teodorescu, comandantul general al Capitalei, și cu dl. col. Repanovici, toată regiunea sinistrată din București. Am mers și am stat de vorbă cu sinistrații; toate zilele de Paști le-am petrecut așa. După aceea am vizitat ieri împreună cu dl. g-ral Rășcanu anumite sectoare, pentru a studia mecanismul Primăriei, modul cum este organizată Apărarea Pasivă, cu echipele și cu centrele care funcționează, cu locurile unde se concentrează diferitele secțiuni ale sectoarelor și unde se adună centrele de apărare, de unde apoi pleacă acolo unde i s-a indicat locul fiecărei echipe. Acest sistem merge foarte bine.

De asemenea, echipele de Apărare Pasivă ale circumscripțiilor de Apărare Pasivă sunt bine organizate, însă, ca funcționare, funcționează încă defectuos, din punctul de vedere al randamentului constatărilor. Fiecare circumscripție de Apărare Pasivă are două echipe: una tehnică, de constatare a distrugerilor și degradărilor de imobile și care are la dispoziție și organe de intervenție pentru dărâmări și echipe de lucru, și o altă echipă, sanitară, cu medici și cu agenți, care intervin pentru constatarea deceselor și transportarea răniților.

La ultimul bombardament lucrul a funcționat mai bine. La primul bombardament, mijloacele de transport au fost prost organizate. Eu sunt un om care nu fac critici sterpe; n-am vanitatea de a ști totul, dar constat cu bun simț lucruri, unde mi se pare că am răspundere și țin de datoria mea să vi le spun și dvs. și să vă arăt adevărul.

Am întâlnit pe dl. col. Țăranu, primar de sector, lângă Legația Franței, unde fusese transportată o femeie grav rănită și alta mai ușor. Curgeau pe stradă mașini, valuri de curioși și de plimbăreți – știți că așa s-a întâmplat după primul bombardament – și acolo femei așteptau acolo, fiindcă nu se găsea nimeni ca să le ducă la spital.

Deci, atrag atenția ca echipele de Apărare Pasivă și circumscripțiile dvs. să pună mai mult curaj în ceea ce privește folosirea vehiculelor, atunci când este vorba de transportarea răniților.

În al doilea rând, am constatat a doua zi de Paști, deși intrase în vigoare noul regim de verificare a deceselor, că un șef de atelier de la Căile Ferate, care își pierduse și soția și casa din cauza bombardamentului și care a considerat ca o mândrie că am venit în casa lui, că nu venise nimeni timp de 4 ceasuri acolo, ca să constate că soția lui este moartă.

Prin urmare, Ministerul de Justiție și organele de Poliție, dle col. Elefterescu, în conformitate cu ultimele dispozițiuni, să atragă atenția populației și să ia dispozițiuni pe sectoare, ca alături de echipele de Apărare Pasivă de la circumscripții, alături de echipele formate din arhitecți și ingineri, pentru constatarea imobilelor lovite de bombe, echipele sanitare formate din medici și agenți să vegheze la constatarea imediată a deceselor și să ia imediat măsuri în acest sens, pentru că altfel se creează o stare de nemulțumire și pare că umilim oamenii aceștia, ținându-i ceasuri întregi cu cadavrele în stradă. Ei nu așteaptă de la noi să le dăm sicrie, ca să le transporte, dar așteaptă măcar să nu aibă greutate în acțiunea de îngrijire mortuară, pe care o face fiecare. Întârzierea aceasta trebuie remediată.

I. Marinescu: La fiecare circumscripție este în permanență un procuror.

M. Antonescu: Nu poate unul singur.

I. Marinescu: N-am mai mulți. Trebuie să ajungem la constatarea legală. Trebuie să dăm chiar medicilor, de la circumscripțiile de Apărare Pasivă, dreptul de a face constatări de decese și comunicări circumscripțiilor respective, iar procurorii să ratifice. Aceasta este procedura de urmat. Nu trebuie să se țină cadavrele în stradă, operația identificării trebuie să se facă imediat. Rog să se dea instrucțiuni în acest sens.

M. Vulcănescu: Sunt dispozițiuni că nu se pot ridica cadavrele (*sic!*) dacă nu sunt identificate. Cadavrele trebuiesc identificate și apoi ridicate.

M. Antonescu: Să se ia măsuri ca identificarea să se facă cât (*sic!*) mai repede, pentru ca să nu rămână în stradă cadavrele și să se aștepte ore întregi pentru ca membrii familiei să poată ridica pe cei morți.

Organele prevăzute în lege să facă identificarea imediat. Ar trebui să se dea o circulară de către Ministerul de Justiție prin care să se arate cum se face identificarea și de către cine. Constatarea se va face imediat cu echipele de Apărare Pasivă, de către comisari și se va ratifica de către Parchet. Eventual, se va publica această circulară atrăgându-se atenția organelor chemate să facă această identificare, că această operațiune trebuie să se facă imediat.

Am fost pe teren și am văzut cum funcționează aceste organe.

I. Marinescu: Orice ofițer de poliție judiciară poate să facă identificare.

M. Antonescu: Sunt lucruri pe care trebuie să le îndreptăm, nu este vorba de nici o imputare. În fața unei situațiuni grave, creată de bombardament, cu consecințele pe care noi nu le-am putut prevedea teoretic, abstract, este normal să constatăm unele deficiențe. Datoria noastră este să venim cu soluțiuni <prin> care să îndreptăm aceste stări de lucruri. Constatarea deficiențelor nu înseamnă nici sancțiuni și nici vinovății, ci datoria de a îndrepta lucrurile și să luăm măsuri în această direcție, eventual să se dea o circulară care să fie publicată în ziare, scurtă și simplu redactată.

Am constatat, de asemenea, că aceste circumscripții de Apărare Pasivă, care trebuie să rămână organe de spital de urgență, care nu pot fi spitale de chirurgie grea, unele din ele nu și-au păstrat acest caracter. Circumscripțiile de Apărare Pasivă sunt spitale de apărare națională și socială de urgență, care nu trebuie să iasă din acest caracter.

Am constatat că echipele care merg să intervină, să curețe terenul, să ajute scoaterea de sub dărâmături a sinistraților, au funcționat destul de bine. Au fost unele echipe care au lucrat foarte serios. I-am spus d-lui ministru von Killinger că dacă nu am cunoaște politica Germaniei față de evrei, aş face o declarație publică de mulțumire echipelor de evrei pentru modul cum și-au făcut datoria. Aceste echipe de evrei peste tot au lucrat extrem de serios. Nu mai vorbesc de organele noastre militare, de serviciile de pompieri care au intervenit, de agenții ordinei publice cari au lucrat foarte frumos, cu toată abnegația în împrejurările acestea atât de grave. Am văzut, însă, după primul bombardament și unele lucruri care nu se pot explica și mai ales atitudinea unui ofițer superior, al cărui nume prefer să nu-l pomenesc, care nu și-a făcut datoria, care aștepta un specialist ca să-l găsească în stradă, să vină cu o lumânare sau cu o lampă ca să intre în subsolul unei clădiri pentru a salva trei soții de ofițeri cu copiii lor, dintre care <una> era a unui maior chiar din Ministerul Armatei. Acest ofițer superior aștepta

să vină cineva cu lumina, să vină un specialist ca să spargă un zid, pentru că intrarea era blocată prin prăbușirea zidului. Comisarul-șef Eustațiu, de la Circulație, a intrat cu mine și cu un evreu, căruia i-am făcut onoarea să-i strâng mâna, au lucrat cu toate că zidul sta gata să se prăbușească și nu s-au jenat să spargă zidul, să facă imposibilul pentru a salva pe aceste soții de ofițeri.

Am văzut, însă, că unele circumscripții de Apărare Pasivă nu au înțeles complet menirea lor. Ele au fost concepute ca organe tehnice pentru ajutor imediat. Foarte bine. Ele trebuie, însă, să facă mai mult decât atât.

Am mers ieri și am cercetat toate circumscripțiile de Apărare Pasivă și nu aveau liste de sinistrați, nu le-au putut întocmi. Circumscripțiile de Apărare Pasivă trebuie cel puțin să întocmească listele imobilelor distruse sau deteriorate, ele trebuie să aibă lista caselor cu indicațiuni: total distruse, parțial distruse etc. Aceasta era datoria lor s-o facă, pentru că altfel pierdem vremea dacă punem alte organe tehnice care să vină să facă aceste constatări. Acest lucru trebuie să fie făcut, vă rog să dați dispozițiuni în acest sens circumscripțiilor de Apărare Pasivă, care trebuie să întocmească lista tuturor imobilelor distruse total, avariate sau numai în parte atinse.

Aceste liste se întocmesc în 3 exemplare, dintre care un exemplar se păstrează la circumscripția de Apărare Pasivă, un exemplar se depune la circumscripția de Poliție – prin noua lege vom face o coordonare a tuturor organelor chemate să coopereze la această operație –, și al treilea exemplar va servi Comisiei de magistrați de verificare, pe care de asemenea o vom institui prin noua lege.

Constatările acestea ale imobilelor trebuie să fie făcute în prima stare. Tot în vederea întocmirii actelor definitive cu privire la starea imobilelor, rog pe dl. ministru Marcu și Statul Major să dea dispozițiuni ca toate echipele de cinematografiere și de fotografiere ale Propagandei și ale Armatei să meargă în toate cartierele, luând indicațiuni de la circumscripțiile de Apărare Pasivă asupra străzilor și cartierelor distruse și să cinematografieze și să fotografieze absolut toate imobilele, aceasta pentru ca să avem o evidență a acestui moment de civilizație universală, care ne-a atins și pe noi, documente care să rămână în istoria noastră pentru acei cari ar voi să le folosească. Dar, aceasta este o altă problemă.

Ceea ce trebuie să urmărim, în primul rând, este ca fiecare imobil să aibă o fișă cinematografică sau fotografică despre situațiunea lui. Orice imobil distrus, deteriorat în parte sau numai atins trebuie să aibă o astfel de fișă. Vă rog să dați dispozițiuni chiar în noaptea aceasta pentru ca începând de mâine să se pornească la lucru, pentru ca nu cumva să vină un alt bombardament și să nu se mai știe care au fost distruse din primul sau al doilea bombardament.

De asemenea, și Statul Major trebuie să dea aceste dispozițiuni, să se înțeleagă cu Ministerul Propagandei pentru ca să nu mai fie discuțiuni asupra cartierelor distruse de bombardament care urmează să fie cinematografiate și fotografiate de unii și de alții.

Eu sunt de părere ca să împărțiți această activitate în două: cartierul Gării de Nord, Grivița, Sevastopol până la Calea Victoriei, Biserica Amzei, Piața Romană să fie partea care urmează să fie fotografiată și cinematografiată de către secțiile respective ale Ministerului Propagandei, iar celelalte de către secția propagandei a Marelui Stat Major.

G-ral R. Enescu: Ar fi bine să facem această împărțire pe sectoare. Sectorul IV Verde să aparțină secției de fotografiere și cinematografiere a Ministerului Propagandei și celelalte cartiere Marelui Stat Major.

M. Antonescu: Este mai bine să se determine o linie geografică. În cursul zilei de mâine dl ministru Marcu, dl col. Rădulescu organizează practic colaborarea între serviciile noastre de la Propagandă, care au mai multă experiență, și cu serviciile Marelui Stat Major, care au avut altfel de experiență.

G-ral C. Pantazi: Cheltuielile acestea le va suporta Președinția.

M. Antonescu: Trebuie să fotografieze imediat toate imobilele distruse și deteriorate din București și după ce se termină Bucureștiul, aceste secții ale Ministerului Propagandei și ale Marelui Stat Major trebuie să meargă de îndată la Turnu-Severin, Ploiești și Brașov, pentru ca să facă aceeași înregistrare.

G-ral C. Pantazi: Este bine să se organizeze în fiecare județ astfel de echipe cu fotografii locali, aceasta, bineînțeles, în județele care au fost atinse de bombardament.

M. Antonescu: Aceasta este o măsură pentru primul moment, desigur că va trebui să se organizeze în fiecare regiune atinsă de bombardament astfel de echipe.

Vă rog, dle g-ral Ramiro Enescu, să organizați ca în fiecare capitală de județ să se poată face fotografierea fiecărui imobil distrus.

Când este vorba de întreprinderi comerciale sau industriale, să se ia mai multe imagini pentru a se putea arăta cât se poate de clar situația întreprinderilor respective și a distrugerilor din interior. Aceste fotografii sunt necesare pentru întocmirea fișei de starea imobilului și a calității de sinistat, pentru că vom veni cu o lege prin care vom acorda sprijin sinistraților de pe urma bombardamentelor.

Constatarea calității de sinistat și întocmirea fișei de sinistat se face după anumite principii pe care le-am stabilit și pe care vi le voi arăta imediat.

Începând chiar de mâine dimineață voi redacta legea pe care o voi trimite la diferite departamente pentru a face observațiunile pe care le vor crede de cuviință.

Opera de asistență n-o putem face pentru clădiri decât mai târziu. Nu putem să ne angajăm decât după cunoașterea situației fiecărui imobil. Fișa de sinistat va da dreptul la anumite credite, la un anumit sprijin financiar. Ea trebuie să fie întocmită de pe acum pe baza acestor realități.

Facem aceste fișe fotografice pentru ca Comisia (*sic!*) de magistrați pentru stabilirea definitivă a calității de sinistat să poată mai ușor constata situația.

Prin urmare, circumscripțiile de Apărare Pasivă trebuie să întocmească lista imobilelor distruse, deteriorate sau atinse numai, pe care le comunică, așa cum am arătat. Același lucru îl face și pentru cazurile de deces și de răniri.

Când trimite la spital o persoană, îi înregistrează numele, iar dacă n-a putut fi încă identificat, îi urmărește situațiunea până la identificare.

Voi institui o anumită procedură de constatarea calității de sinistat, prin legea pe care o voi face, pentru că am constatat că buletinul de sinistat, care se dă de către organele Primăriei, care n-au fost pregătite pentru aceasta și n-au avut la dispoziție organe de constatare, se dă cu foarte multă ușurință, pe baza unui buletin de populație, a unui carnet de asigurat sau de multe ori numai pe simpla declarație a aceluia care se prezintă și care spune că este sinistat, că a stat sau stă pe o stradă unde a fost bombardament.

În viitor, se vor institui anumite comisiuni de constatare, pentru a exista un control cât mai serios al acestora. Pentru prima perioadă de asistență socială, asistență socială care este un mijloc de liniștire, dacă s-au dat mai multe mese gratuite, nu este nimic. S-au dat 4200 de mese gratuite în câteva zile, de care au profitat o mulțime de vagabonzi, dar aceasta nu însemnează nimic. Este în interesul ordinii publice și a ordinii sociale să suportăm aceste jertfe. Problema mare și gravă este aceea a ajutorării sinistraților pentru ca să-și reconstruiască imobilele distruse. Calitatea de sinistat va da dreptul la credite, la un anumit privilegiu legal organizat, căci noi venim cu un privilegiu pentru a sprijini economic și financiar pe sinistrați. Această operațiune trebuie să se facă după o procedură serioasă și precisă, pentru fiecare stradă vom avea un organ de constatare, o comisie de constatare, care va funcționa pe lângă circumscripția de Poliție, care are posibilitatea să verificăm situațiunea după cartea de imobil. Pe baza cărții de imobil, coroborată cu constatările Comisiei de constatare, formată din proprietarii cari au interesul să ia parte la această operație, se poate ajunge la întocmirea unei fișe, unei evidențe precise.

Comisia circumscripției de Apărare Pasivă întocmește listele de imobile distruse, deteriorate sau atinse numai, precum și lista decedaților sau răniților, în trei exemplare. Unul din aceste exemplare se trimite la centrul Primăriei și Consiliului de Patronaj, care acordă asistență mică socială, unde există secția de evacuare, de cazare, de îmbrăcăminte, un ajutor în bani, de eliberare a bonurilor pentru cantine. Toate acestea se eliberează pe baza fișei provizorii de sinistat. Se va face o primă evidență, pentru a se putea ști cum trebuie să se acorde primele ajutoare. După aceea, Comisia de constatare merge și face verificarea pe teren, care constată că imobilul din strada cutare este distrus, este proprietatea cutăruia, decedat, rănit etc., și astfel se poate ști că membrii familiei/lor acestora sunt sinistrați.

Dacă ai dovada că tatăl este decedat, este evident că toți membrii familiei, cari sunt minori, cari au stat în aceeași stradă urmează să fie ajutați, cu calitatea de sinistrați.

După aceea, vine Comisia de constatare, care se duce pe fiecare stradă în parte, la fiecare imobil și stabilește împreună cu circumscripția de Poliție, care verifică după cartea de imobil, situația imobilului și a persoanelor sinistrate. Astfel se întocmește fișa de sinistat cu fotografia fiecărui imobil.

În vederea sprijinului financiar și economic, o comisie formată din magistrați, care va fi prevăzută în lege, verifică această fișă de sinistat și stabilește în mod definitiv calitatea de sinistat. Domnul g-ral Iosif Teodorescu, comandantul militar al Capitalei, și domnul g-ral Rășcanu, primarul general al Capitalei, au fost de acord cu mine asupra stabilirii acestei proceduri.

M. Stati: Și doamna Mareșal Antonescu a mers și d-sa și a văzut situația. Am stabilit ca organizarea ajutorării să se facă pe cartiere sau centre.

M. Antonescu: Am constatat această deficiență și necesitatea coordonării acțiunii între diferitele organe. În două-trei zile, legea aceasta despre care vă vorbesc va fi întocmită. Dv. luați măsuri ca toate circumscripțiile de Apărare Pasivă să vegheze la înregistrarea imobilelor distruse sau deteriorate, să întocmească aceste liste, precum și listele celor decedați și răniți.

Cu ocazia vizitării cartierelor distruse de pe urma bombardamentului, am constatat că se distrug foarte mulți bani. Am discutat problema cu dl guvernator al

Băncii Naționale, cu dl ministru de Finanțe și am propus să se găsească o soluțiune mai atrăgătoare pentru ca lumea să-și depună banii la bănci, pentru ca astfel să fie puși la adăpost de distrugere. Am propus să se facă depozite anonime la Banca Națională și la alte instituțiuni, iar banii să poată fi ridicați oricând și de oricine, fie pe baza unor bonuri de casă sau de unor carnete de depozite. Sub forma aceasta, credem că vom putea determina publicul să-și depună banii, pentru a fi puși astfel la adăpost de distrugere, putând oricând să-și ridice de acolo unde cineva pleacă, se evacuează. Astfel se evită și riscul transportării numerarului, dar mai cu seamă distrugerea, arderea bancnotelor.

Această formă cred că ne va ajuta să combatem tezaurizarea, care nu înseamnă neîncredere în monedă și în circulația ei, tezaurizarea care determină Banca Națională să mărească mereu plafonul emisiunii sale.

În afară de măsurile acestea, care vin în ajutorul particularilor, va trebui să luăm măsuri și pentru instituțiunile de Stat. Toate departamentele vor păstra în casă o sumă minimă de bani, vor lucra cu cecuri sau cu bonuri de casă și cu alte mijloace care le vor fi puse la îndemână.

Casieriile instituțiilor de Stat vor intra imediat în dispersiune. Cine nu va lua aceste măsuri va suporta consecințe grave și nu va putea să aibă justificarea unor distrugeri de sume de bani de pe urma bombardamentelor sau incendiilor. Începând chiar de mâine, toate autoritățile de Stat își vor trimite casieriile și casierii în dispersiune, banii îi vor depune la CEC sau la Casa de Depuneri sau în altă parte, și vor lucra cu CEC-ul. În felul acesta se va evita riscul de a se vedea banii distruși în urma bombardamentelor sau a incendiilor. Țin să menționez că se va putea lucra și cu bonuri de casă. Dispersiunea se va face în apropiere de București, așa cum s-a stabilit, în fiecare dimineață se vor putea ridica sumele necesare, disponibilul va fi depus la CEC. Deci, se vor scoate de la CEC în fiecare dimineață sumele necesare. Aceasta este singura formă practicabilă. Ministerul de Finanțe va da indicațiuni generale. Domnul ministru Vulcănescu va veghea ca mâine să plece o circulară tuturor Contabilităților și Casieriilor autorităților de Stat, care țin de Ministerul de Finanțe și să atragă atențiunea asupra acestui lucru, stabilind că nici un gestionar, casier sau mănuiitor de bani publici nu va putea să justifice vreo distrugere de bani de pe urma bombardamentelor și incendiilor.

S. Ghiolu: Administrațiile Financiare, Percepțiile, Căile Ferate au o situațiune cu totul specială, ele încasează bani în fiecare zi.

M. Antonescu: Pentru serviciile de încasări este bine să fixăm principiul ca ele de două ori pe zi să facă vârsământul banilor, de pildă, la ora 11 dimineața și seara.

S. Ghiolu: Casierii cari trebuie să încaseze și să facă plăți nu vor putea să depună banii de două ori pe zi, pentru că aceasta este o operațiune care cere timp. Trebuie să se studieze chestiunea pentru ca să n-ajungem la măsuri care să creeze anumite greutăți.

M. Antonescu: Este neîndoios că prin aceasta se ajunge la anumite greutăți, preferăm să avem greutăți decât să avem pierderi atât de grave.

Dv. veți lua măsuri tehnice pentru fiecare departament, astfel încât să n-avem distrugeri de monedă. Eu, pentru Președinție și Consiliul de Patronaj, am luat măsuri ca Serviciul casieriei să intre în dispersiune.

Acestea au fost chestiuni cu caracter general, acum intrăm în chestiuni cu caracter special.

Una din chestiuni este aceea a organizării de cantine pentru refugiați. Vreau să aduc la cunoștința dlui Leon Scridon că ultima hotărâre care s-a luat în legătură cu această problemă a fost să rămânem la același principiu, că organizarea cantinelor pentru refugiați se face numai pentru instituțiunile care au fost stabilite că urmează să lucreze cu Comisariatul Refugiaților, sumele se plătesc de Ministerul de Finanțe acestor instituțiuni, pentru ca să evităm pierderea de vreme. Am rămas la acest principiu pentru a nu da această sarcină mai multor organe. Rămâne ca Consiliul (*sic!*) de Patronaj să organizeze aceste cantine, și, acolo unde se poate, să organizeze și Crucea Roșie. Și Crucea Roșie va primi sumele necesare direct de la organele de Stat respective.

În ceea ce privește cantinele pentru refugiați, în Transilvania se organizează. Acțiunea pentru ajutorarea refugiaților merge destul de bine, din informațiile pe care le avem. De aceea, folosesc acest prilej ca să mulțumesc dlui ministru de Interne și, prin d-sa, organelor de administrație, pentru sprijinul pe care l-au dat, iar dlui Scridon, pentru acțiunea desfășurată de Comisariat.

L. Scridon: Domnule președinte, eu am fost și am vizitat 8 județe, începând de miercuri, și anume: Brașov, Târnava-Mare, Târnava-Mică, Sighișoara, Turda, Severin, Argeș și Dolj. Am putut constata că acele cantine destinate să dea un prim ajutor pentru refugiații sosiți cu trenurile în diferite localități au fost pretutindeni organizate.

În afară de acestea, funcționează și cantinele organizate în diferite localități în mediul rural. Am putut să constat la fața locului că acele cantine, datorite în special acțiunii prefecților de județe, au fost și sunt astăzi susținute din contribuția populației locale.

Domnule președinte al Consiliului, am găsit la Prejmer acel transport de refugiați care trecuse prin Ungaria, despre care v-am amintit. Ei au fost întâmpinați de noi cum au sosit la graniță. I-am întrebat cum au fost tratați și în ce fel și mi-au răspuns că au fost extrem de mulțumiți că la intrarea în Ungaria au fost aprovizionați cu hrana pe două zile și jumătate, până ce au ajuns să fie hrăniți la diferite cantine din județul Brașov.

Aceeași situație am găsit-o în județul Sighișoara, la Turda și la Alba-Iulia, ceea ce m-a determinat pe mine să dispun să se ia măsuri la fața locului. Aici tot concursul prefecților a fost că au luat imediat dispozițiuni pentru punerea la muncă a refugiaților în mediul rural.

Acum funcționează pentru refugiați două feluri de cantine: unele gratuite și altele pe preț foarte redus și convenabil. Am stat de vorbă cu refugiații și i-am întrebat dacă sunt mulțumiți. Mi-au răspuns că sunt foarte mulțumiți de felul cum sunt tratați.

Acestea sunt constatările mele, făcute la fața locului. Refugiații s-au plâns numai de greutatea pe care au avut să le întâmpine în cursul transportului, dar aceasta este natural.

M. Antonescu: Dvs. știți ce nevoie era atunci de transporturi militare.

L. Scridon: Nu vă aduc aici decât cazul unui județ, Sighișoara, unde s-au colectat pentru refugiați 80.000 ouă roșii. Așadar, este într-adevăr o adâncă înțelegere pentru situația refugiaților și a evaquaților.

M. Vulcănescu: Mai este și problema cantinelor pentru departamente.

M. Antonescu: Imediat viu la ea.

Prin urmare, pentru refugiați rămâne acest principiu: sumele necesare pentru organizarea cantinelor se dau prin Consiliul de Patronaj sau prin Crucea Roșie, acolo unde ea funcționează, întrucât în toată țara acestea au fost instituțiile care s-au ocupat de această problemă.

L. Scridon: Când am prezentat domnului Mareșal, de acord cu Consiliul de Patronaj, un referat, domnul Mareșal a luat măsura să se pună la dispoziția Comisariatului suma de 200 milioane lei.

M. Antonescu: V-a pus la dispoziție 100 milioane lei.

L. Scridon: Și pe urmă 150 milioane.

M. Vulcănescu: Comisariatul a cerut 200 milioane lei și Consiliul de Patronaj a cerut 150 milioane lei. Noi am pus la dispoziție și uneia și alteia câte 100 milioane lei.

M. Antonescu: Erau prevăzute pentru Ministerul de Război 200 milioane lei, pentru Comisariatul Refugiaților, 200 milioane lei și pentru Consiliul de Patronaj, 120 milioane lei.

M. Vulcănescu: Domnul g-ral Pantazi ceruse 450 milioane lei.

M. Stati: Pentru sinistrați, nu pentru refugiați.

M. Vulcănescu: 140 milioane lei pentru refugiați și 50 milioane lei pentru sinistrați.

M. Stati: S-au dat 50 milioane pentru sinistrați și alte 50 milioane tot pentru sinistrați, echivalentul a 2000 de costume.

L. Scridon: Eu am propus ca justificările să le facă prefectii, pentru că ei sunt președinții comitetelor locale.

M. Antonescu: Ținând seama de experiența practică: Consiliul de Patronaj organizează cantinele locale, am socotit că, pentru acțiunea de aprovizionare și de organizare a cantinelor, este mai bine ca banii să se dea direct, de aici înainte, Consiliului de Patronaj.

Pentru ajutoarele de ordin special, pe care le-ar da Comisariatul refugiaților, după anumite criterii, pentru anumite intervenții de ordin special, pentru acestea vi se vor da dvs. fonduri, dle Scridon, atunci când se vor prezenta cazurile spre satisfacere, rămânând ca pentru celelalte probleme de finanțare, în loc ca fondurile să se treacă prin comisariat și să meargă la prefecti, cari sunt președinții comitetelor locale, mai bine să se trimită direct Consiliului de Patronaj, chiar dacă dvs., împreună cu Consiliul de Patronaj, dați indicații Ministerului Finanțelor asupra sumelor necesare în localitățile respective, ca să nu încurcăm Comisariatul cu operațiuni de gestionare a sumelor care să fie de două ori contabilizate: o dată de dvs. și altă dată de Consiliul de Patronaj, care efectuează lucrările.

Pentru ajutoarele speciale, aceea este o altă problemă.

Organizarea cantinelor în zonele de evacuare

S-a pus aceeași problemă și altă dată. Am discutat cândva și v-am rugat pe toți ca acolo unde există cantine ale Consiliului de Patronaj sau ființează unele economate locale, organizarea de cantine pe departamente să se facă în jurul acestor nuclee sau chiar în ele, fără să mai creăm noi alte cantine pe fiecare departament.

Am avut câteva cazuri practice; am avut problema organizării cantinelor pentru Cabinetul Militar și pentru funcționarii Președinției, care intră în dispersiune. O problemă. Am încercat s-o rezolvăm, constituind o cantină într-o anumită localitate, aproape de centrul administrativ, nu de localitatea de dispersiune a familiilor, dar ne-am dat seama că este foarte costisitoare.

De aceea, rog să rămână acest principiu definitiv: se organizează cantine numai acolo unde ele pot să fie grupate în jurul cantinelor existente ale Consiliului de Patronaj. Cantinele departamentelor se organizează pe bază economică. La cantinele organizate de Consiliul de Patronaj – pentru că este o acțiune comună, care se face – ca și la cantinele pe care le organizează ministerele pe bază economică, Statul poate să contribuie cu 25 lei de persoană pe zi pentru funcționarii evacuați. Acesta este principiul pe care ne-am pus.

G-ra I. R. Enescu: Și pentru membrii familiei lor.

M. Vulcănescu: Da, și pentru membrii familiilor funcționarilor evacuați.

M. Antonescu: Să ne înțelegem: pentru acei membri ai familiilor funcționarilor, cari iau masa la cantină.

M. Vulcănescu: Se dă 25 lei de masă pentru toți membrii familiilor funcționarilor evacuați sau dispersați, pentru departamentele civile, fiindcă la departamentele militare se dă deja alocația de hrană.

Amiral Al. Gheorghiu: Dar funcționarii noștri civili n-au alocație de hrană.

M. Antonescu: Am făcut astăzi o experiență: am căutat să înființăm o cantină pentru 40-50 persoane, într-un loc unde funcționează un restaurant al Primăriei Municipiului. Până la urmă, am constatat că este foarte costisitor să organizăm acolo o cantină cu personal și cu material adus din Capitală și am păstrat pe restauratorul Președinției, căruia îi vor da sprijin organele respective și care va organiza astfel aprovizionarea.

M. Vulcănescu: Prin urmare, admiteți o formulă mai largă: nu numai Consiliul de Patronaj.

M. Antonescu: Acolo unde Consiliul de Patronaj nu poate înființa cantine sau condițiunile economice nu dau posibilitatea organizării unei cantine, se recomandă departamentelor să facă o organizare economică de restaurant și aprovizionare și, în modul acesta, pentru aceste organizări economice, putem da acest sprijin de 25 lei de masă pentru fiecare persoană, însă numai sub controlul departamentului respectiv; nu oricare grup de funcționari să-și constituie o cantină și să ceară câte 25 lei de fiecare masă pentru un restaurant, care funcționează sau nu. Se dă acest ajutor numai pentru cantinele organizate de conducere și sub controlul departamentului respectiv.

Comandor I. Pop: Dar nu iau toți masa la cantină; unii iau masa acasă, fiindcă este mai economicos.

M. Antonescu: Domnule Comandor, noi am dezbătut acest proces, dvs. nu erați de față, și Ministerul de Finanțe a pus problema dacă se dau acești 25 lei de masă și dacă putem să dăm un sprijin special tuturor funcționarilor intrați în evacuare sau dispersiune, întrucât greutățile lor ar fi mai mari. Ministerul Finanțelor a examinat problema: a se da câte 25 lei tuturor funcționarilor intrați în evacuare sau în dispersiune și pentru toți membrii familiilor, ar fi dus la un spor de salarii considerabil, într-o perioadă în care Statul nu se poate angaja la noi sarcini.

Statul, însă, poate înlesni aprovizionarea de grup și cu mijloace de aprovizionare de grup, prin cantinele Consiliului de Patronaj, care să alimenteze, prin aceleași mijloace și pe alții, alături de funcționari: alimentează populația locală, pe muncitori, pe refugiații din alte părți, fără să fie funcționari publici. De aceea se dă acest sprijin.

Acum, se pune problema: să dăm acești 25 lei pe zi de fiecare funcționar pentru nucleeele care se formează, pentru că am avut astăzi experiența și am văzut că uneori autoritățile de Stat nu pot avea sprijinul Consiliului de Patronaj, iar dacă l-ar avea, ar costa mai scump cantina Consiliului de Patronaj, prin Consiliul de Patronaj, decât dacă ar fi organizată de autoritate.

Acest fond se dă pentru sprijinirea cantinelor organizate de departamente și nu mai este un drept individual, un suprasalariu pentru fiecare funcționar. Se dau pentru cheltuielile de regie 25 lei și se dau și Consiliului de Patronaj câte 25 lei de fiecare masă de către autoritatea ministerială, care organizează ea însăși cantina. Deci nu este un spor și nu putem să-l dăm aceluia care se alimentează la domiciliu. Poate să fie nedrept, dar iată de ce am ajuns la această soluție: ministerele n-au dreptul să organizeze asemenea cantine orișunde.

Iată cazul de astăzi: am creat un restaurant pentru funcționarii Președinției Consiliului, care lucrează în două barăci pe lângă domnul Mareșal. Cabinetul Militar are alte mijloace de aprovizionare, însă funcționarii civili care lucrează în permanență în niște barăci în sectorul de dispersiune, pentru domnul Mareșal și pentru Președinție, sunt izolați și de familiile lor, unde, făcând o gospodărie comună, pot să se întrețină cu anumite mijloace. Ei rămân izolați la birourile unde funcționează în zona de dispersiune, fără posibilități de aprovizionare în regiune, fiindcă regiunea de acolo nu se pretează la acest lucru.

Acolo se creează un restaurant de autoritate, de Președinție, pentru că altfel n-au unde să mănânce funcționarii și trebuie să plece la câțiva kilometri distanță în zona unde sunt familiile lor. Pentru funcționarii care sunt izolați de serviciile publice, cari sunt despărțiți de familiile lor va trebui să venim cu acest sprijin de 25 lei de masă, fiindcă acești funcționari au o dublă cheltuială, cu familiile lor și cu ei, cari sunt în dispersiune.

G-ral C. Pantazi: Această sumă trebuie să se acorde pentru toți membrii familiei, nu numai pentru funcționarii propriu-zis. Eu am funcționari cari stau la Pustnicul și familiile lor stau la Ștefănești, la 40 km, și se duc sâmbăta după-amiază și vin luna de dimineată.

M. Antonescu: Problema aceasta aduce complicații. Deocamdată păstrăm principiul ca prin Consiliul de Patronaj să se facă cantine (*sic!*) și fiecare departament trebuie să arate de câte cantine are nevoie. Se va comunica Ministerului de Finanțe câți funcționari iau masa, iar Ministerul de Finanțe va da sumele respective. Vom vedea mai târziu dacă vom găsi alte mijloace de a sprijini funcționarii, deocamdată nu putem crea un principiu general care să ducă la sarcini grele pentru Stat.

G-ral C. Pantazi: Trebuie să se ia măsuri uniforme pentru că nimica nu supără mai mult decât inegalitățile de tratament.

M. Antonescu: Rămânem deocamdată, așa cum v-am spus, la principiul organizării de cantine și a unei contribuții de 25 lei de fiecare masă. Dăm un drept de

preferință Consiliului de Patronaj, pentru că Consiliul (*sic!*) de Patronaj are deja cantine organizate și trebuie numai să-și mărească posibilitățile sale de aprovizionare.

În ce privește chestiunea desființării comisiilor de la departamente, urmează ca fiecare departament să comunice Ministerului de Finanțe care au fost comisiunile desființate și care sunt comisiile care au rămas să funcționeze mai departe.

M. Vulcănescu: Ministerul de Finanțe a făcut o circulară către toate departamentele, așteptăm răspunsul lor.

M. Antonescu: Rog pe fiecare domn ministru ca chiar (*sic!*) în cursul săptămânii acesteia să comunice Ministerului de Finanțe comisiunile care urmează a fi desființate și comisiunile care au rămas să mai funcționeze încă pe lângă fiecare departament. Vă rog să examinați cu toată seriozitatea situația fiecărei comisii și să rămână numai acelea care sunt absolut indispensabile.

Ministerul de Finanțe împreună cu dv., dle ministru Marinescu, stabilește textul pe care trebuie să-l adoptăm. Veți cerceta dacă putem merge la desființarea lor sau numai la suspendarea lor, în cazul când anumite texte legale împiedică acest lucru. Doresc ca, cel mult într-o săptămână, această chestiune să fie complet rezolvată.

În ceea ce privește nucleele care urmează să rămână în București la fiecare instituțiune de Stat, am dat o mulțime de indicațiuni. Știți, de altfel, modul cum trebuie să se facă dispersiunea și evacuarea.

Trebuie să organizați astfel serviciile ca atât nucleele care rămân în București, cât și serviciile care intră în dispersiune și evacuare să poată lucra. În ultimele zile am avut o experiență destul de bună, care ne va folosi la organizarea serviciilor astfel împărțite.

În nici un caz nu trebuie să paralizate serviciile publice din București.

Ați văzut că noi n-am putut să ne mai întâlnim, când ne-am întâlnit ultima oară a venit alarma și de atunci până acum n-am putut să mai avem nici un Consiliu. Am început Consiliul, a venit alarma, am plecat și până la ora 6 după-amiază n-am mai putut să găscem pe nimeni.

Aceasta este o experiență, o realitate, de care trebuie să ținem seama și trebuie să luăm astfel de măsuri încât dacă plecăm de aici să putem lucra în dispersiune, să avem legătura necesară între noi.

Acesta trebuie să fie sistemul de dispersiune a serviciilor publice. Sunt unele ministere unde s-a putut lucra chiar cu dispersiunea care s-a făcut, din primul moment, dar au fost alte ministere care n-au putut lucra așa cum trebuie.

Încă o dată vă rog să organizați astfel serviciile și dispersiunea lor încât să nu ne găsim în fața unei paralizări a activității în București. Trebuie organizat un nucleu de administrație, care să rămână în permanență în centrală, care să poată rezolva în mod ușor orice chestiune, și un alt nucleu, tot așa de bine organizat, de administrație, care merge în zona de dispersiune. Domnii miniștri să poată astfel lucra ei înșiși și în centrală și în nucleul de dispersiune.

Cred că soluțiunea aceasta este cea mai potrivită. Eu am avut o experiență cu personalul Ministerului de Externe și am putut lucra cu intermitență și aici și în dispersiune. Aici, însă, în câteva rânduri, n-am putut să lucrez din cauză că unii funcționari au fost obligați să intre în dispersiune, pentru ca nu cumva să ajung la o paralizare totală a activității și să risc distrugerea unor documente. Acesta este cazul cu

Serviciul Cifrului, pe care n-am putut să-l împart în două, pentru că nu pot să risc distrugerea unor elemente, care ar putea duce la paralizarea activității de comunicare între autoritățile publice și Ministerul de Externe. Atunci eu am hotărât ca trei zile pe săptămână serviciul acesta să lucreze în dispersiune și trei zile pe săptămână să lucreze aici, luând, însă, măsurile necesare ca toate documentele să fie puse la loc sigur.

Acesta este un caz excepțional, dv. însă trebuie să împărțiți astfel serviciile încât să rămână un nucleu permanent în București și un alt nucleu în dispersiune.

Este bine, însă, ca în București să rămână un nucleu minimal, însă, cu toate elementele necesare pentru funcționarea serviciului, urmând ca restul să intre imediat în dispersiune și să se organizeze acolo astfel încât să se poată continua activitatea fără nici o stingherire.

Vreau să fac o constatare, pe care am mărturisit-o și la fața locului în aceeași termeni, dle g-ral Ramiro Enescu, că Marele Stat Major n-a vegheat prea mult și n-a avut grijă de Guvernul țării, de organele de conducere ale țării, de condițiile în care urmează să funcționeze conducătorii departamentelor și secretarii generali.

Eu n-am putut să găsesc localul necesar pentru secretarul general și directorul de presă, două servicii importante de coordonare și continuitate a activității, în schimb, însă, am constatat că la Snagov 58 soldați de pionieri germani locuiau foarte confortabil în timp ce construiau niște barăci. Eu n-am putut găsi pentru Ministerul de Externe localul necesar pentru a intra în dispersiune cu Cabinetul meu, cu directorul politic și directorul economic. Eu am lucrat la București tot timpul, fără să pot să scot aceste servicii în dispersiune. Eu sunt un om cu nervii tari și cu cât împrejurările sunt mai grave cu atât mă țin mai bine pe picioare. Aceasta nu înseamnă că un om care lucrează n-are dreptul la un loc de liniște sau la un loc în care să-și poată continua activitatea.

Deci, Marele Stat Major n-a avut grijă pentru șefii departamentelor, regret că trebuie să fac această constatare. Trebuiește, însă, ca acest lucru să fie îndreptat de îndată. Rog pe toți domnii miniștri cari au astfel de situațiuni, să le aducă imediat la cunoștință pentru a îndrepta aceste lucruri. Fiecare șef de departament are o serie de colaboratori, cu care lucrează direct, cari trebuie să stea în apropierea lor.

Pentru mine, la Ministerul de Externe, am nevoie ca secretarul general, directorul politic, directorul economic să stea în apropierea mea și cu toate că am fost personal să organizez dispersiunea n-am izbutit să am încăperile necesare.

G-ral C. Pantazi: Ministrul de Război n-are absolut nici o cameră, eu lucrez într-o baracă, împreună cu secretarul general.

M. Antonescu: Acest lucru poate să fie foarte frumos, dar nu-l poate face toată lumea. Nu urmărim să avem confort, dar urmărim să putem lucra. Am dormit cu domnul Mareșal la o vilă la Snagov, la un loc cu toți ofițerii din gardă și cu agenții de Poliție, într-o cameră de un metru jumătate pe doi, cu uși și ziduri de așa fel încât când cineva tușea în camera nr. 6 se auzea tocmai la noi. Nu este vorba de confort, dar este vorba de anumite condițiuni care trebuiesc să fie respectate. Am dormit trei nopți în astfel de condiții încât n-am făcut altceva decât să-mi măsoar coloana vertebrală și numărul de vertebre.

N-am izbutit nici până acum ca să-mi organizez serviciile de care am absolută nevoie. Serviciul Cifrului și alte servicii se găsesc și astăzi încă în București, pentru că n-am unde să le duc în dispersiune.

G-ral R. Enescu: Aceasta nu este o greșeală a Marelui Stat Major, ci a Ministerului de Externe. Marele Stat Major a fixat zonele de dispersiune și ministerele trebuiau să-și repartizeze serviciile în comunele care le-au fost rezervate.

M. Antonescu: Ați fost cu mine și ați văzut care era situațiunea, creată tot de Statul Major, și ați văzut că n-am putut găsi un loc unde să ne ducem. Într-o parte era un cunoscut, în altă parte un alt cunoscut și așa mai departe.

G-ral R. Enescu: Marele Stat Major a fixat zonele de dispersiune, dar aplicarea aparține Ministerului de Interne.

M. Antonescu: Ați putut vedea personal de cine și cum au fost ocupate aceste vile. Dimineața ați fost de acord cu mine, că situațiunea nu este creată de Ministerul de Interne, ci de Marele Stat Major.

În orice caz, această situațiune trebuie revăzută și remediată, zonele care au fost afectate dispersiunii ministerelor trebuie să fie respectate, trebuie să ne adresăm Ministerului de Interne și Marelui Stat Major, care să ne ajute pentru ca să punem ordine.

Repet încă o dată, în aceste situațiuni grele nu trebuie să facem aranjamente de confort.

Pentru domnul ministru al Spaniei de abia astăzi am putut să izbutesc, cu ajutorul dlui ministru Strihan, să-i pun la dispoziție o vilă. S-au petrecut foarte multe abuzuri, care trebuiesc înlăturate.

G-ral C. Pantazi: S-au fixat zone fiecărui departament și fiecare trebuia să ia măsurile necesare pentru ca în zona lui să nu intre alte persoane sau alte servicii ale altor instituții.

M. Antonescu: În 1941 nu s-a procedat așa. Marele Stat Major a fixat zone de dispersiune și a scos din aceste zone de dispersiune toate persoanele care nu intrau în programul stabilit de Marele Stat Major.

Acum am intrat în diferite imobile și am întrebat de cine sunt ocupate și am găsit o serie întreagă de persoane care au fost plasate chiar cu ajutorul dv.

G-ral C. Pantazi: Aici s-a hotărât chiar, Marele Stat Major fixează numai regiunile, iar în ceea ce privește ocuparea clădirilor n-are nici un amestec. Marele Stat Major nu se ocupă decât numai pentru ocuparea clădirilor de cadre militare, aceasta, însă, numai în zonele rezervate militarilor. Celelalte operațiuni de rechiziționare a camerelor le face Ministerul de Interne, în nici un caz cu noi.

M. Antonescu: Rog pe toți domnii miniștri cari se găsesc cu serviciile în astfel de situațiuni și n-au putut intra în dispersiune, sau se găsesc în dispersiune în condițiunile acestea grele, să atragă atențiunea domnului ministru de Interne.

Nu este admisibil ca un serviciu public și un ministru să nu-și poată organiza serviciile, să nu poată să aibă spațiul necesar. Repet, încă o dată, nimeni nu trebuie să umble după confort, ci trebuie să caute condițiuni bune pentru a putea funcționa și a răspunde oricăror cerințe. Rezolvați imediat, împreună cu Statul Major și Ministerul de Interne, toate aceste inconveniente.

G-ral R. Enescu: Nu pot lăsa să planeze asupra Statului Major nici o acuzațiune nedreaptă. S-a hotărât ca Marele Stat Major să organizeze zonele de dispersiune, să le delimiteze, iar cazarea, aplicarea pe teren aparține Ministerului de Interne.

M. Antonescu: Ministerul de Interne are atâtea răspunderi și atâtea probleme de rezolvat.

G-ral C. Pantazi: Din momentul ce s-a hotărât astfel, Marele Stat Major și Ministerul Armatei nu s-au mai ocupat de această chestiune. Deci nu se poate aduce nici o învinuire nici Marelui Stat Major și nici Ministerului Armatei. Imediat ce s-au fixat zonele de dispersiune pentru fiecare departament, fiecare trebuia să se ducă să ia măsurile necesare pentru a nu intra alte persoane sau alte servicii de la alte instituții. Aplicarea pe teren a hotărârilor luate aici s-a dat în sarcina Ministerului de Interne, deci nu nouă ne-a aparținut această operațiune.

P. Strihan: După ce s-a renunțat la dispersiune, o serie întreagă de persoane s-au deplasat în aceste zone, iar după aceea s-a revenit la intrarea în dispersiune și e o situațiune foarte grea ca acum să scoți pe toți acei cari au făcut cheltuieli cu deplasarea și s-au aranjat în aceste zone.

Dacă încăperile vor fi necesare pentru dispersiunea autorităților publice, Ministerul de Interne va lua măsurile de rigoare.

V. Ionescu: În zona în care Societatea de Radiodifuziune este evacuată sunt trupe germane în retragere, sunt în retragere dar nu mai pleacă și din această cauză eu nu pot să-mi instalez postul de emisiune. Este vorba de regiunea Fălciu-Bod-Feldioara. Sunt două săptămâni de când au venit aceste trupe și nu mai pleacă. Vă rog să luați măsuri imediate pentru a putea să-mi instalez postul de emisiune.

M. Antonescu: Să se ia imediat măsuri pentru eliberarea acestei zone, rezervată Societății de Radiodifuziune.

V. Ionescu: Am făcut adrese în acest sens și n-am primit nici un răspuns.

M. Antonescu: Această chestiune trebuie să fie rezolvată neîntârziat, cât mai curând posibil.

G-ral D. Popescu: Ministerul de Interne trebuia să se evacueze la Turnu-Severin, acolo venind acest bombardament, chiar domnul Mareșal Antonescu a ordonat că nu mai putem merge acolo. Atunci m-am dus personal la Râmnicu-Vâlcea și în regiunea respectivă să văd dacă nu pot duce acolo o parte din serviciile mele, pentru că nu pot să țin mii de funcționari în București. La Râmnicu-Vâlcea am constatat că foarte multe imobile sunt reținute de către Marele Stat Major. M-am dus la Călimănești și acolo, de asemenea, am constatat că o mulțime de camere sunt reținute de Marele Stat Major. M-am dus la Govora, am constatat același lucru, majoritatea camerelor de acolo au fost reținute de Marele Stat Major.

M. Antonescu: La Snagov, de asemenea, camerele reținute de Marele Stat Major.

G-ral D. Popescu: Am întrebat care sunt persoanele din Marele Stat Major care urmează să vină în aceste localități. Mi s-a răspuns că Marele Stat Major n-a vrut să spună numărul și numele persoanelor care urmează să vină acolo, pentru că este secret operativ. Am încercat să cer evacuarea acestor camere și eliberarea lor și am găsit o opunere formală. Am trimis o altă delegație în aceste regiuni, astăzi este plecat chiar secretarul meu general și mi s-a comunicat că această regiune este rezervată Marelui Stat Major. Am ajuns să-mi pun întrebarea: oare, toată țara aceasta este rezervată pentru Marele Stat Major și nu se mai găsește nimic pentru Ministerul de Interne?

Am luat cunoștință de niște instrucțiuni, care după mine constituie un adevărat abuz. S-a făcut un decret-lege care prevede că pentru Ministerul Armatei și pentru comandamentele militare se pot rechiziționa locuințe întregi și Marele Stat Major a venit cu instrucțiuni prin care a spus că localități întregi rămân la dispoziția Marelui Stat Major și nici proprietarilor de vile nu li se pot da locuințe, n-au dreptul la o cameră în propriile lor imobile. Vă închipuiți dv. ce stare de nemulțumire provoacă în țară o astfel de măsură.

G-ral C. Pantazi: Este foarte ușor să se aducă acuzații, dar cine acuză trebuie, în primul rând, să pună ordine în casa lui.

G-ral D. Popescu: Am întrebat pe anumite persoane, pe un domn general, de ce s-au rezervat așa de multe localități pentru Marele Stat Major și mi s-a răspuns că astăzi dictează Marele Stat Major. Aceasta este atmosfera.

M. Vulcănescu: Același lucru s-a întâmplat la Deva, cu Ministerul de Finanțe. S-a rezervat la Deva un număr de camere pentru anumite servicii ale Ministerului de Finanțe, care ulterior au fost ocupate de anumite unități militare.

M. Antonescu: Eu am dormit într-o cameră cu domnul Mareșal Antonescu, n-am putut găsi pentru Ministerul de Externe și serviciile mele, pentru că toate localurile erau ocupate sau rezervate în vederea instalării viitoare a Marelui Stat Major. În vederea instalării acesteia viitoare s-a pus să se construiască și trei barăci. Am întrebat: „Aici vine Marele Stat Major?” Mi s-a răspuns că este proiectat să vină, dar nu vine imediat. Numai pe acest proiect se construiește deja acolo, dar nu se instalează astăzi.

Acestea sunt abuzuri care trebuie să înceteze.

G-ral D. Popescu: Ministerul de Interne trebuie, în permanență, să păstreze contact cu organele sale în subordine, are nevoie de legătură telefonică și i s-a rezervat dreptul la această legătură telefonică numai între orele 2-3 noaptea. Când s-au întâmplat bombardamentele, am avut absolută nevoie să intru în legătură cu organele mele în subordine și nu mi s-a dat voie, deși trebuia să trimit ajutoare, pompieri etc.

G-ral C. Pantazi: Aceasta, vă rog s-o spuneți domnului Mareșal, pentru că d-sa a dat ordin în acest sens.

M. Antonescu: Nu trebuie să se interpreteze un ordin în mod excesiv. Domnul Mareșal când a dat această dispozițiune s-a referit la convorbirile obicinuite, care pot să aibă loc și câteva ceasuri mai târziu, aceasta pentru că traficul de convorbiri private și traficul de convorbiri ale autorităților de Stat să nu se mai concureze în aceleași ore, căci aduce o sarcină prea grea Serviciului de Telefoane, și de aceea s-au rezervat¹⁶ anumite ore. Repet, aceasta numai pentru convorbirile obicinuite. Nu se poate interpreta o astfel de dispozițiune în mod absolut și nu se poate interzice unei administrații de Stat, mai ales când este vorba de ordinea publică, de Ministerul de Interne, să i se interzică posibilitatea de comunicare cu unitățile în subordine, mai ales atunci când este vorba de a se da ajutoare ca să intervenim pentru ameliorarea situației de pe urma bombardamentului.

G-ral C. Pantazi: Liniile sunt ocupate în vederea operațiunilor din Moldova.

G-ral D. Popescu: Nu este nici o operațiune militară acolo.

G-ral C. Pantazi: Vor fi.

---

¹⁶ În text este: *rezolvat*.

G-ral D. Popescu: Mi s-a adus la cunoștință, de către prefectul de Bacău, că Comandamentul (*sic!*) german local l-a înștiințat că acolo vor veni 150.000 soldați germani. Nu mi se aduce la cunoștință o astfel de chestiune destul de importantă, pentru a putea lua măsurile necesare. Vasăzică, pentru o chestiune așa de gravă, nu sunt informat. Generalul comandant al trupelor germane s-a prezentat la prefectul de Buzău și i-a cerut să ia măsuri în vederea primirii acestor trupe.

M. Antonescu: Rog ca Marele Stat Major să ia măsuri în această privință, pentru că teritoriul românesc nu este un teritoriu de colonii și nici un teritoriu al nimănui, ci este un teritoriu al unui Stat suveran, este supus exclusiv suveranității Statului politic care-l conduce.

În 1877 Ion Brătianu a avut o astfel de situațiune. Se fixaseră anumite zone pentru trupele rusești, aliate, care n-au fost respectate, Guvernul țării și Principele Carol¹⁷, ca semn de protest, s-au retras în Oltenia și n-au mai avut câțva timp contact nici cu trupele rusești, nici cu Guvernul rus.

A venit un director de ziar și mi-a spus că un grup militar german, prin comandantul lor, i-a pus în vedere că în caz de bombardament, de alarmă, va veni cu toți oamenii săi în adăpostul rezervat lucrătorilor de la ziar, care sunt în număr de 380. Directorul ziarului i-a răspuns că nu poate să primească mai mult, că adăpostul este făcut pentru oamenii cari lucrează la întreprinderea sa. I s-a răspuns că dacă nu vrea de voie, o va face de nevoie.

Am pus această chestiune la punct.

Nici o trecere pe teritoriul țării noastre nu se poate face fără consimțământul prealabil al Guvernului și cu aranjamentele de ordin militar, în anumite condițiuni stabilite de către cei în drept, că altfel ajungem în situațiunea să anarhizăm propriul nostru teritoriu.

V. Mihăilescu: Aceeași situație este pentru adăpostul Ministerului Culturii Naționale: peste drum este un spital german și în timpul alarmei vin în adăpostul nostru foarte mulți răniți, pansați, miroase acolo a medicamente!

M. Antonescu: N-au adăpost acolo, la spital?

V. Mihăilescu: N-au, și vin în adăpostul nostru.

Comandor I. Pop: Dacă e loc, lăsați-i.

M. Antonescu: Eu pun problema că, în primul rând, trebuie să urmăriți propria noastră ordine și interesele noastre.

G-ral C. Pantazi: Trimiterea soldaților ce se vor evacua din Crimeea în județul Buzău este cu ordinul domnului Mareșal.

G-ral D. Popescu: Atunci lăsați-mă să vă citesc telegrama prefectului de Buzău: „Am onoare a vă raporta că astăzi, la 18 aprilie, s-a prezentat la prefectură dl g-ral Heinrich. D-sa mi-a comunicat că i s-a rezervat ca zonă de concentrare a trupelor evacuate de d-sa zona cuprinsă în județul nostru și în județul Râmnicu-Sărat. Vor veni 150.000 oameni în întreaga zonă. Afluarea acestor trupe se face în județul nostru pe linia cutare ... Ca urmare a acestei situații, se face imposibil de folosit zona de dispersiune a orașului Ploiești, iar acțiunea de evacuare a refugiaților nu se poate face. Durata staționării acestor trupe pentru moment nu este fixată. După relațiunile primite, ea poate să dureze luni de zile, astfel că ...

---

¹⁷ În text este: *Ferdinand*.

M. Antonescu: Aprovizionarea are cunoștință?

C. Sireteanu: Are.

G-ral D. Popescu: Are cunoștință de la mine.

C. Sireteanu: Am vorbit cu un domn g-ral german de intendență, care nu știa de venirea acestor trupe. I-am dat 15 vagoane de făină.

G-ral C. Pantazi: Până acum n-a venit încă nimeni acolo. A venit cineva?

C. Sireteanu: Așa spune prefectul: sunt trupe germane. I-am dat 15 vagoane de făină, deși această cantitate nu era prevăzută pentru această regiune.

M. Antonescu: Lucrul trebuie făcut cu regulă, fiindcă toate neregularitățile acestea se întorc împotriva noastră, a Guvernului, și nu împotriva germanilor.

G-ral C. Pantazi: N-are să fie nici o dezordine. Este o chestiune pur militară.

C. Sireteanu: A rămas ca până mâine-seară să punem chestiunea la punct. Va veni intendentul german și vom vedea câte trupe sunt.

G-ral C. Pantazi: Nu trebuie să se discute această chestiune aici. De aceea nici nu s-a pus.

G-ral D. Popescu: Dar prefectul nu trebuie să știe. Pe Sireteanu eu l-am înștiințat.

G-ral C. Pantazi: Până acum n-a venit nimic. Să dea Dumnezeu să vie și germanii și ai noștri din Crimeea.

M. Antonescu: În ceea ce privește chestiunile în legătură cu dispersiunea, cred că e bine să organizăm serviciul de curieri.

G-ral C. Pantazi: Eu am experiență, pentru că ministerul meu a făcut dispersiunea înainte de primul bombardament. Vă pot spune că, dacă întregul minister nu se dispersează în zona de dispersiune sau dacă întreg nu este în oraș, nu se lucrează.

I. Marinescu: Exact, aceeași experiență am făcut-o și eu.

G-ral C. Pantazi: Până nu intră toți în dispersiune și nu începe controlul, nu face nimeni nimic. Cea mai mare șansă de a nu se lucra este în ipoteza dispersării pe eșaloane.

M. Antonescu: Sunt de acord, însă am stabilit că nucleul central, care rămâne aici, să intre și el în zona de dispersiune. Trebuie, însă, ca fiecare minister să aibă o permanență aici. Pentru acest nucleu să se fixeze anumite ore de serviciu.

G-ral C. Pantazi: Eu am o anumită experiență. Am păstrat Cabinetul în București și mă duc dimineața pe zona de dispersiune. Lucrez acolo și las tot ceea ce se poate lucra, iar după-masă vii aici. În felul acesta am evitat orele de la prânz. Desigur că avioanele inamice vor veni și mai de dimineață și, atunci când se va mări ziua, vom avea și două bombardamente pe zi.

În felul acesta, lucrând dimineața pe zona de dispersiune și după-masă aici, mă poate găsi orișicine și pot să vii la zece minute după ce sunt chemat. Dar numai în felul acesta se poate lucra.

Să vă mai spun încă un lucru: am câteva direcții la Craiova, dispersate în jurul orașului, pentru că e ridicol să stau în oraș cu ele. Acolo dau o delegație de conducere unui secretar general. Altfel nu se poate.

M. Antonescu: Aceasta vreau să spun și eu. Eu cred că problema trebuie văzută în raport cu fiecare departament. De pildă, dacă la Ministerul Afacerilor Străine pot primi pe șefii de misiune orișunde, presa și cenzura nu pot lucra decât la București,

pentru că trebuie să lucreze repede și pentru că au ore de serviciu și noaptea. Sunt servicii care nu pot lucra decât în Capitală.

Am primit scrisoarea unui șef de misiune care mă roagă să-i indic zona de dispersiune și localitatea unde pot să-l primesc, pentru că de două ori a venit la București și atunci a fost alarmă și a fost surprins și prima dată și a doua oară pe stradă.

Prin urmare, este o problemă de organizat pe departament, după natura fiecărui serviciu. Iată, de exemplu, Serviciul Cifrului de la Ministerul Afacerilor Străine nu pot să-l am decât într-o zonă ferită total de orișice fel de primejdie, ca să nu-mi fie distruse elementele acestea care formează activitatea serviciului. Dar, cum am spus, cred că toate departamentele trebuie să aibă câte un nucleu la București. Iar în ceea ce privește programul, cred că între orele 3-9 se poate lucra foarte ușor, mai ales după ce se mărește ziua.

G-ral C. Pantazi: Când se va mări ziua se va mări și spațiul de siguranță.

M. Antonescu: Rămâne, deci, ca fiecare departament să hotărască. Un nucleu de continuitate trebuie, însă, să rămână în București. Pentru acest nucleu ar fi bine ca, împreună cu Societatea de Tramvaie, să organizăm ca la fiecare alarmă să fie câte un autobuz din acelea care circulă în apropierea departamentului, sau chiar două, după numărul funcționarilor, cari să poată veni acolo, îndată ce a sunat prealarma, și să ia pe funcționari, ca să-i scoată din Capitală.

V. Ionescu: Nu se poate. Prefectura a dat un comunicat prin care a hotărât că în momentul alarmei încremenește orișice mașină.

M. Antonescu: Aceasta până astăzi. Cred, însă, că este bine să organizăm această plecare afară din Capitală a funcționarilor cu autobuzele Societății de Tramvaie. Autobuzele tot trebuie să iasă din București. Decât să iasă goale și precipitate, mai întârzie 3 sau 5 minute cu funcționarii pe cari trebuie să-i transporte pe traseul lor afară din București. Cred că în felul acesta dăm funcționarilor cari rămân în Capitală un minimum de siguranță, pe care, în fond, trebuie să li-l dăm, atâta vreme cât adăposturi serioase nu le putem oferi.

S. Enăchescu: Poate fi lăsat și publicul să iasă cu mașinile.

G-ral C. Pantazi: Eu cred că nucleul care rămâne în București se poate instala și caza în case din apropierea Bucureștilor ...

M. Antonescu: În loc să funcționeze la centru?

G-ral C. Pantazi: ... pentru că de la periferie funcționarii ies imediat în câmp. În al doilea rând, nu mai dăm spectacolul acela că toți funcționarii ministerelor fug în momentul când se dă prealarma. Ce zice populația, care n-are nici adăposturi, nici cu ce pleca.

M. Antonescu: Soluția cu autobuzele a dat-o domnul Mareșal. Chiar d-sa a spus să se facă această organizare cu autobuzele Societății de Tramvaie, care să poată pleca pe trasee dinainte stabilite și să scoată din București pe funcționarii departamentelor.

În ceea ce privește instalarea funcționarilor în anumite case de la periferie, în principiu aș fi cu totul de acord, dar atunci nu mai fac deosebire între serviciile intrate în dispersiune și nucleele departamentelor. Omul este deprins să se prezinte la centru; dacă scoatem de aici pe funcționari și-i ducem în nu știu ce case, atunci cum îi mai găsim cei interesați?

M. Vulcănescu: Când sunt căzute bombe în local, atunci se poate funcționa în altă parte. Noi am funcționat timp de trei zile în alte locuri.

M. Antonescu: Domnul g-ral Teodorescu crede că soluția cu autobuzele poate da loc la întârzieri?

G-ral I. Teodorescu: Ați auzit pe dl g-ral Pantazi și poate ați văzut și dv. spectacolul acela pe care noi, cei de la Apărarea Pasivă, cari avem postul de comandă la Arcul de Triumf, îl vedem la fiecare prealarmă: mașinile acelea care fug într-un ritm extraordinar, ajungând aproape la viteza avioanelor. Dacă una din ele se defectează, 70 din urma ei se prăbușesc și vin peste cap. Nu cred că acest spectacol este bun pentru cei cari n-au cu ce să plece și nu cred că e bine ca sistemul să se repete, atunci când vor veni alte bombardamente. Să vedem de dimineață până seara, fugind toate mașinile din București. Iată pentru ce noi, cei de la Apărarea Pasivă, nu suntem pentru acest sistem.

M. Antonescu: Dar dacă ați vedea mai mulți morți în București?

P. Strihan: Domnule general, de ce nu vă întrebați cum se procedează la Berlin? Vrem să fim mai strategii decât germanii!

G-ral I. Teodorescu: Se făcuseră studii complete, pentru ca județul Ilfov să aibă o zonă de dispersiune pentru departamente. Prin urmare, ele ar fi fost ferite de orice fel de pericol aerian. Era și aproape și puteau să meargă și familiile funcționarilor acolo.

M. Antonescu: Am intrat în dispersiune, dar problema se pune pentru nucleul permanent din Capitală.

G-ral I. Teodorescu: Viu imediat și la această chestiune.

Tot în zona din județul Ilfov ni s-au dat și nouă sectoare pentru Apărarea Pasivă, cu obligațiunea să transportăm acolo pe sinistrați. Noroc că ei n-au mers în aceste zone.

Cine mai este în județul Ilfov? Mai sunt unități militare, pe care nu le denumesc, nu le arăt câte sunt și unde se află.

Peste acestea au venit, cu ocazia evacuării, o mulțime de refugiați din Nordul Basarabiei, al Bucovinei și din Moldova, cari aveau destinația să meargă în Transilvania. Prin urmare, altă aglomerație.

Dar cea mai mare aglomerare care s-a produs a fost în prima zi, după primul bombardament, când au venit în această zonă sute de fugari din Capitală.

M. Antonescu: Sute de mii de oameni prudenți, cari s-au salvat.

M. Vulcănescu: De aceea, la al doilea bombardament, pierderile au fost, relativ, mult mai mici.

G-ral C. Pantazi: Foarte bine că au plecat, dar dacă putem evita spectacolul, cu atât mai bine.

Al. Bădăuță: În loc să se plece pe o arteră sau două, să se meargă pe mai multe.

M. Antonescu: Lăsați teoriile; fiecare să pornească pe artera instinctului. Eu am stat aici până la ultimul bombardament.

Dacă dv. credeți că puteți organiza servicii, cari să oprească mașinile ce vor să iasă din oraș la prealarmă, când vor fi sute și poate chiar mii de automobile pe o stradă, vă înșelați. Omul, atunci când vede moartea în față, nu mai cunoaște nici o viteză. Puteți să opuneți toate disciplinele de pe lume și nu veți reuși să-l opriți.

Să fim realiști și să vedem adevărul în față.

G-ral I. Teodorescu: Cred că ar fi bine ca toate ministerele să intre în dispersiune, în zonele care au fost fixate de la început, căci unele sunt în dispersiune în jurul Bucureștilor, iar altele sunt la Râmnicu-Vâlcea, altele la Craiova și așa mai departe.

M. Antonescu: Vreți să renunțăm la evacuare?

Comandor I. Pop: Nucleele care rămân în București ar trebui să fie cât se poate de mici.

M. Antonescu: Un minimum de oameni.

M. Vulcănescu: La Ministerul de Finanțe sunt 150 în dispersiune și 30 în București.

M. Antonescu: Am lăsat fiecărui domn ministru libertatea să-și organizeze serviciile în așa fel încât ele să poată funcționa și în nucleul minimal din București și în dispersiune. Fiecare ministru are răspunderea modului de împărțire a serviciilor. Acei cari au fost scoși în dispersiune rămân în dispersiune, acei cari sunt în evacuare rămân în evacuare, nu mai discutăm.

Problema se pune pentru nucleul minimal, ținând seama de lipsa de adăposturi de la departamente. Până acum nu s-a avut grijă să se facă suficiente adăposturi în București și în special la instituțiile publice.

G-ral C. Pantazi: Aceasta este o chestiune de bani.

M. Antonescu: Problema se pune pentru funcționarii cari rămân în nucleul minimal în București și pentru cari trebuie să luăm unele măsuri de apărare.

Cred că este potrivit să organizăm un serviciu de autobuze care să vină și să-i ridice și să-i scoată la Mogoșoaia sau Colentina.

G-ral I. Teodorescu: Ar trebui să iasă pe toate direcțiile. Aceasta ar însemna ca autobuzele să stea în permanență la ministere, pentru că problema nu se poate da întotdeauna cu 20 de minute înainte; este suficientă o întârziere din partea postului de pândă și observație din Bulgaria și atunci anunțarea avioanelor nu se poate face decât în momentul când trec Dunărea.

M. Antonescu: 20 autobuze S.T.B. pot să stea la dispoziția departamentelor. Vă rog să stabiliți această chestiune împreună cu Societatea Comunală a Tramvaielor București.

O. Vlădescu: Într-un Consiliu care a avut loc la dl. Mareșal a treia zi de Paști, la care a luat parte și dl. g-ral Marinescu, dat fiindcă nu sunt suficiente autobuze pentru transportul funcționarilor departamentelor, dl. Mareșal Antonescu a hotărât ca autobuzele care sunt rezervate primelor ajutoare, care trebuie să iasă din București, în loc să iasă goale, să treacă pe la ministere și să ia funcționarii și după alarmă să se întoarcă și să dea primele ajutoare.

G-ral Gh. Marinescu: Autobuzele acestea, care sunt rezervate pentru primele ajutoare sunt anume amenajate în interior. Dl. Mareșal Antonescu a găsit că e posibil ca unele din aceste autobuze să fie puse la dispoziția ministerelor și după ce încetează alarma să se întoarcă și să dea primele ajutoare. Sunt 4 sectoare și sunt 12 autobuze de felul acesta.

M. Antonescu: Vă rog să studiați problema și să vedeți care sunt departamentele față de care trebuiesc luate aceste măsuri și să stabiliți dvs. programul.

V. Ionescu: Eu am putut să țin în București și să procedez astfel pentru întocmirea programului Radiojurnalului. Dacă se dă prealarma cu 20 minute înainte, până la Ciorogârla fac 12 minute. Nenorocirea este, însă, că nu se poate da prealarma totdeauna cu 20 minute înainte.

Comandor I. Pop: Prealarma se dă când avioanele sunt la Calafat și la Craiova.

V. Ionescu: Prealarma este foarte rară.

G-ral R. Enescu: Au fost cazuri când prealarma a fost dată numai cu 7 minute înainte.

P. Strihan: De ce nu s-a dat nici o alarmă și nici o prealarmă la Brașov?

G-ral R. Enescu: Aceasta este o chestiune de cercetat.

P. Strihan: Dl. comisar al refugiaților a spus că nu s-a dat alarma nici la Hațeg.

M. Antonescu: Am avut o situațiune asemănătoare aci, la București. Zilele trecute eram adunați într-un consiliu la dl. Mareșal pentru stabilirea unor măsuri financiare urgente și, în momentul când mă urcam sus, șeful de cabinet mi-a spus că avioanele sunt în regiunea Turnu-Severin. M-am urcat sus să-i spun dlui Mareșal acest lucru și, pentru că nu se dăduse încă prealarma, hotărâsem să ne ducem la Banca Națională și să ținem acolo consiliul și eventual să intrăm în adăpostul Băncii Naționale, cel puțin să fim ca niște idealisti pe aur, fiindcă adăpostul este pe aur. Am ieșit cu dl. Mareșal cu intențiunea de a pleca spre Banca Națională. Toate autobuzele și mașinile veneau în sens contrar, se sunase prealarma, sau alarma. Automobilele curgeau. Am ieșit cu dl. Mareșal și nu am putut să ajung până în Bulevard, pe Calea Victoriei, din cauza acestor automobile care veneau într-o goană mare, și am ieșit și noi cu aceste automobile. Am făcut bine sau rău?

Comandor I. Pop: Se sunase prealarma.

M. Antonescu: După 7 minute de la darea prealarmei au început să curgă bombe. Este imposibil să se oprească aceste mașini.

Rămâne stabilit acest principiu: Luați măsuri pentru departamente, ca ele să aibă autobuze la dispoziție, mai ales pentru departamentele care nu au adăposturi, pentru a scoate funcționarii cari au rămas în nucleul minimal din București.

Comandor I. Pop: În timpul prealarmei mașinile și autobuzele pot să iasă din București, dar în momentul când s-a sunat alarma ele trebuie să se oprească.

M. Antonescu: Noi discutăm problema de evacuare a funcționarilor pe timpul bombardamentelor.

Comandor I. Pop: Aceasta se poate face numai în timpul zilei. Mașinile nu pot ieși noaptea din București pentru că se văd toate luminile.

M. Antonescu: La Băneasa trebuie să fie un serviciu de control, pentru ca aceste lumini să fie bine camuflate.

G-ral R. Enescu: Același lucru l-am constatat și eu, automobilele nu respectă dispozițiunile cu privire la camuflarea luminilor.

G-ral Gh. Marinescu: Trebuie pusă o limită până când pot circula automobilele.

M. Antonescu: Sunt de acord că trebuie să se fixeze anumite limite, dar aceste limite să nu fie absurde și să vină împotriva dreptului de conservare. Lăsați

automobilele să plece din București, fixați-le o limită. În principiu, trebuie să le luați dreptul de circulație, atâta timp cât acest drept nu se întoarce împotriva instinctului de conservare. Dacă au sosit avioanele și se apropie bombardamentul, atunci, evident, trebuie să se oprească. Să se ia măsuri ca să nu se mai întâmple ceea ce s-a întâmplat la Brașov și la Turnu-Severin, unde au început să cadă bombe și nu s-a dat alarma.

I. D. Enescu: Îmi permiteți să ridic problema oamenilor. Este vorba de legătura care trebuie să existe între nucleele minimale și serviciile dispersate. Această legătură implică mai multe mijloace de transport și fiecare departament și-a încropit anume mijloace de transport. Aceste mijloace de transport nu trebuiesc să fie rechiziționate de alte organe.

Ministerul Muncii a avut neplăcerea ca vineri dimineața să i se rechiziționeze, într-o formă destul de brutală, una din mașinile sale.

G-ral C. Pantazi: Câte aveți?

I. D. Enescu: Patru.

G-ral C. Pantazi: De cine a fost rechiziționat?

I. D. Enescu: De Comandamentul Teritorial. La 20 de departamente, câte 5 mașini la fiecare departament însemnează 100 de mașini. Cu 100 de mașini nu se rezolvă nici o problemă.

G-ral R. Enescu: Vom cerceta această chestiune.

M. Antonescu: Eu v-aș ruga, domnule ministru, să colaborați cu Primăria Municipiului București și Consiliul de Patronaj pentru stabilirea centrelor de plasare a muncitorilor.

Domnul ministru Marinescu ne semnalează că trebuie ca departamentele să facă comunicări (*sic!*) reciproce lămurite cu privire la locurile de dispersare precum și la atribuțiunile eșaloanelor 1 și 2, pentru ca fiecare departament să știe unde trebuie să comunice diferite adrese.

M. Vulcănescu: Nu este nevoie de acest lucru, pentru că fiecare departament ține o registratură generală la București. Urmează ca toată corespondența să se îndrumeze registraturilor generale la ministerele respective, la sediile lor.

M. Antonescu: Domnul Mareșal mi-a lăsat o notă să vă atrag atențiunea, că în această perioadă când bombardamentele sunt iminente, este necesar ca fiecare din dvs. să desfășurați o activitate mai mult pe teren decât în birou. Deci, activitatea dvs. să se desfășoare mai mult pe teren decât în birou, iar diferitele chestiuni, ce vin spre rezolvare ministerelor, să se rezolve pe căi telefonice, evitându-se cât mai mult comunicările scrise.

De aceea, este bine ca fiecare ministru să știe unde sunt dispersate serviciile celorlalte ministere, pentru a putea să se adreseze telefonic acolo, pentru a obține rezolvarea cât mai urgent posibil.

M. Vulcănescu: Capetele sunt la nucleele minimale și execuția pleacă de la aceste nuclee.

M. Antonescu: Subsecretariatul de Stat al Aerului propune ...

M. Vulcănescu: Punctul 8 de la ordinea de zi comportă oarecare lămuriri, este vorba de suma de 150 milioane lei pusă la dispoziția Municipiului București. Apărarea Pasivă a scris astăzi o scrisoare din care reiese că nu înțelege să suporte această sumă

din fondul general. Cred că Comandamentul (*sic!*) Militar trebuie să se supună hotărârilor Consiliului de Miniștri.

G-ral Gh. Marinescu: Mă refer la lege și legea spune că fondul se administrează de Comandamentul Apărării Pasive.

M. Antonescu: Vă rog să se rezolve această chestiune.

Subsecretariatul de Stat al Aerului spune că: „din zona de dispersare Titu s-au luat localitățile principale Titu-Târg și Titu-Gară, de Marele Stat Major”.

G-ral R. Enescu: Sunt aceleași plângeri.

M. Antonescu: Împotriva Marelui Stat Major.

G-ral R. Enescu: Plângerile sunt normale, în astfel de împrejurări atât de complexe. Vom cerceta situația și vom rezolva problema așa cum trebuie.

M. Antonescu: Tot Subsecretariatul de Stat al Aerului spune că: „vagoanele pentru evaluarea elementelor S.S.A. au fost repartizate numai la Gara de Est.

G-ral R. Enescu: De acolo s-a făcut evacuarea tuturor instituțiilor, nici nu se putea din altă parte.

M. Antonescu: Marele Stat Major cere ca departamentele să țină la curent Marele Stat Major cu situația evacuărilor și dispersărilor.

G-ral R. Enescu: Marele Stat Major trebuie să cunoască situația, să aibă evidența lor.

M. Antonescu: Am câteva chestiuni urgente: Mitropolia de Sibiu, Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Nicolae Bălan al Ardealului, se plânge că nu are unde adăposti arhiva și evacua Mitropolia, în caz de bombardament al Sibiului, pentru că nu i se dă voie să ocupe căminul parohial, edificiul școlii confesionale din Gura Râului și Păltiniș.

G-ral R. Enescu: Vă rog să-mi dați mie această cerere, pe care o voi rezolva.

M. Antonescu: Spitalul nr. 345 nu s-a putut evacua, de asemenea Spitalul Ortopedic nr. 327, cu toată aparatura lui, din cauză că nu au avut până astăzi mijloace cu care să facă dispersiune. Rog pe dl. g-ral Ramiro Enescu să ia măsuri, să se pună autocamioanele la dispoziția acestor spitale, pentru a se evacua toată aparatura și toată instalația, pentru că altfel riscăm să se distrugă totul și să nu se mai poată face proteze etc.

G-ral R. Enescu: Vom lua măsuri să se facă evacuarea acestor spitale.

M. Antonescu: Asociația „Amicele Tinerelor Fete”, care desfășoară o acțiune de asistență socială, are un imobil în Str. Sfinții Voievozi, care a fost grav atins de bombardament, are nevoie de unele camioane, pentru evacuarea și salvarea materialelor.

G-ral R. Enescu: Să ceară Comandamentului Militar al Capitalei.

M. Antonescu: Să se dea dispozițiuni ca Spitalul de Crucea Roșie să nu se mai mute în localul Școlii Normale de la Pitești, pentru că această școală este vis à vis de gară și este expusă bombardamentelor aeriene.

La gara Pitești sunt două clădiri expuse, Școala normală și Școala de Artilerie. Aceste clădiri sunt puncte de <acces>¹⁸.

Vă rog să luați măsuri ca acest spital să nu mai fie instalat în această școală.

G-ral R. Enescu: Probabil că s-a ales acest local pentru că este foarte bun.

M. Antonescu: Nu puteam instala spitale în localuri expuse bombardamentului.

---

¹⁸ Lectură probabilă, cuvântul a fost tăiat la marginea de jos a filei.

Consiliul de Patronaj are o organizație de aprovizionare cu lapte a Capitalei și arată că în situațiunea actuală prețul laptelui este prea scump și nu se cumpără. Consiliul de Patronaj este dispus că vândă laptele mai ieftin. Ar fi o absurditate să împiedicăm o astfel de acțiune. Din cauză că laptele este scump, și prețul untului este de asemenea scump. În principiu, suntem de acord să se scadă prețul laptelui. Vă rog să examinați problema și să se fixeze un preț rezonabil, ținându-se seama de realități.

Domnul ministru al Danemarcei, care s-a stabilit, cu aprobarea Marelui Stat Major și a Ministerului de Externe, la Turda, a vrut să-și instaleze un telefon cu Bucureștii, ca să poată avea și legătura între Legație și Consulat, care sunt în aceeași regiune, și i s-a refuzat. Să i se facă această legătură telefonică. Vă dau dv., dle g-ral Enescu, această cerere și vă rog să luați măsuri.

De asemenea, vă dau o altă cerere în legătură cu măsurile de scutire de rechiziții a mașinilor Legației.

G-ral R. Enescu: Sunt scutite.

M. Antonescu: Alte chestiuni urgente mai aveți?

Comandor I. Pop: Este vorba de evacuarea I.A.R.-ului. Am avea nevoie de o hală la Cugir, care acum este goală. Se tratează. Cel puțin mașinile, care au mai rămas la I.A.R., să le trimitem acolo.

G-ral R. Enescu: Nu este aici dl g-ral Dobre, dar eu am răspuns Subsecretariatului de Stat al Aerului că această chestiune se rezolvă direct între Ministerul Înzestrării Armatei și Subsecretariatul de Stat al Aerului. Marele Stat Major n-are nici o obiecțiune, și își va însuși hotărârea care se va lua în această chestiune.

M. Antonescu: Aș vrea să știu cum funcționează convoiul de autocamioane pentru evacuarea autorităților. Dacă o anumită instituție de Stat – am avut cereri în acest sens – are nevoie de autocamioane, cine dispune de această organizare de transporturi?

P. Strihan: Calea Ferată.

M. Antonescu: Vasăzică, tot Calea Ferată, fiindcă mi s-a spus că unele instituții supuse evacuării s-au adresat Ministerului de Interne.

O. Vlădescu: Cererile trebuie să îndreptate la Calea Ferată, care a dat întotdeauna autocamioane.

M. Antonescu: În afară de aceste coloane de automobile, care servesc pentru evacuarea autorităților principale, când o anumită instituție de Stat se adresează Președinției și cere un autocamion, două sau trei, pentru evacuarea unor lucruri foarte necesare, cine poate să facă acest serviciu de transport? Se spune: la Ministerul Armatei, dar dl g-ral Nicolaescu nu dă nimic fără aprobarea dlui g-ral Pantazi; nu dă nici un camion. Cine se ocupă atunci?

Amiral Al. Gheorghiu: Calea Ferată.

G-ral T. Orezeanu: Calea Ferată, contra cost.

M. Antonescu: Foarte bine, că se dă și așa, contra cost.

Programul de transporturi cu coloane de autocamioane ale Căilor Ferate cum se execută?

T. Buradescu: Așa cum ni s-a dat de Ministerul de Interne.

M. Antonescu: Coloana de automobile funcționează?

T. Buradescu: Funcționează foarte bine.

L. Scridon: Domnule prim-ministru, aş dori să ridic o chestiune: vă aduceţi aminte de problema aducerii evacuaţilor cu trenurile care se întorceau goale din Moldova după ce făceau transporturi militare. La urmă, am primit din partea Marelui Stat Major o adresă, prin care mi se comunică că (*sic!*) se fixează două zone de primire a acestor evacuaţi: la Mizil şi Găeşti. Am fost şi am stat de vorbă la Marele Stat Major; n-a venit nici un evacuat pe aici. Pe de altă parte, au venit oamenii îngrămădiţi pe la Sighişoara, după ce au trecut prin Ungaria, dar n-a fost adus nimeni cu nici un tren militar, deşi s-au fixat două zone pentru primirea evacuaţilor cari ar fi venit pe această cale.

M. Antonescu: Aceasta de cine depinde?

G-ral R. Enescu: Am să cercetez.

M. Antonescu: S-au fixat datele de evacuare a autorităţilor din Moldova.

G-ral D. Popescu: Erau coloane de evacuaţi plecate pe jos.

M. Antonescu: În chestiunea zonei de deparazitare, Ministerul Sănătăţii a luat vreo măsură?

G. Ionescu: De Constanţa vorbiţi, domnule prim-ministru?

M. Antonescu: Nu numai de Constanţa.

G. Ionescu: Lucrurile merg foarte greu la Constanţa, din pricină că acolo, în instalaţia noastră, o trupă germană a făcut o sală de deparazitare. Această trupă nu ne liberează instalaţia, care ar putea deparazita întreaga armată germană.

M. Antonescu: Vă rog să faceţi tot ce este posibil.

Ministerul de Interne a dat circulara privitoare la profesorii cari îşi găsesc mijloace de cazare proprii?

G-ral R. Enescu: Nu era nevoie ca circulara s-o dea Ministerul de Interne. Ministerul Culturii Naţionale ar fi trebuit s-o dea.

M. Antonescu: Ministerul Culturii Naţionale trebuia să dea altă circulară. Ministerul de Interne trebuia să dea o circulară, pentru ca profesorii să nu fie izgoniţi, dacă s-ar fi instalat în zonele de evacuare ale altor autorităţi.

G-ral R. Enescu: Dacă cer Buletine de evacuare, Ministerul de Interne le dă acolo unde vor.

M. Antonescu: Să vină toţi la Ministerul de Interne?

G-ral D. Popescu: La Prefectura de Poliţie.

M. Antonescu: Domnule col. Elefterescu, dacă la dv. vino un profesor secundar şi cere permisiunea să se evacueze cu mijloace proprii la Sibiu, îi daţi autorizaţie de evacuare?

Col. M. Elefterescu: Până acum nu mi s-a dat dezlegare, dar dacă mi se dă, îi dau.

M. Antonescu: Vedeţi, domnilor!

Ministerul de Finanţe a mai studiat problema salariilor funcţionarilor?

M. Vulcănescu: Salariile s-au dat; restanţele s-au lichidat. Celor plecaţi li s-au plătit salariile.

I. Marinescu: Dar celorlalţi, în realitate nu li s-a dat.

M. Vulcănescu: Nu s-a dat numai celor cari nu ne-au trimis statele de salarii.

M. Antonescu: Domnule Ghiolu, vă rugasem să rezolvați chestiunea evacuării unor anumite mărfuri. S-au stabilit norme pentru negustori?

S. Ghiolu: S-au stabilit norme privitoare la negustorii cari se evacuează din București.

Col. D. Dămăceanu: S-a dat ordonanță și s-a comunicat. Cererile se rezolvă pe măsură ce vin.

M. Antonescu: În ce privește aprovizionarea în zona de dispersiune, Ministerul Justiției semnalase că sunt acolo prețuri fabuloase.

I. Marinescu: Să se dea dispoziții pretorilor.

P. Strihan: Am luat măsura aceasta, potrivit deciziei Consiliului Interministerial: toți controlorii de prețuri să fie schimbați, în afară de rare cazuri excepționale. Am dat acest ordin prefectilor și prefectii propun alte persoane, dintre funcționarii superiori evacuați.

M. Antonescu: Foarte bine.

Săptămâna aceasta să fie tranșată chestiunea comisiilor de pe lângă fiecare departament.

S-a dat comunicatul referitor la măsurile luate privitor la plata salariilor, dle Bădăuță?

Al. Bădăuță: S-a făcut.

M. Antonescu: Cum s-a rezolvat chestiunea plății funcționarilor întreprinderilor, ce trebuia discutată între Ministerele Economiei Naționale și Finanțelor?

M. Vulcănescu: Noi am înlesnit aceste plăți înainte de Paști, prin liberarea de bonuri, ce se scontează la Creditul Industrial. În felul acesta se pot obține sumele necesare pentru plata salariilor. Întreprinderile au ridicat bonurile.

M. Antonescu: S-a fixat amplasamentul pentru postul de 10 kw?

V. Ionescu: Se fixase la Turnu-Severin și acum vom alege alt loc. Ni s-au luat, însă, cele trei autocamioane, pe care le rezervasem pentru postul mobil.

M. Antonescu: Și pentru trei autocamioane, nu vă puteți adresa Marelui Stat Major?

V. Ionescu: Și credeți că mă primește cineva să stea de vorbă cu mine? – în afară de dl g-ral Ramiro Enescu, care totdeauna a fost foarte amabil. De când s-a dispersat Marele Stat Major, nu mai găsim pe nimeni.

G-ral R. Enescu: Eu l-am primit totdeauna pe dl Vasile Ionescu și i-am rezolvat toate cererile.

V. Ionescu: Sunt trimis la domnul amiral Gheorghiu, dar nici d-sa nu mă satisface, fiindcă spune că acest lucru nu este de competența d-sale. Când mă duc la d-sa, îmi spune: „Citește afișul; nu pot da nimic”.

Or, eu sunt un om care am o răspundere.

M. Antonescu: Cum se rezolvă această problemă?

Amiral Al. Gheorghiu: Nu există acum nici un camion care să nu fie angajat. Ar fi să luăm de la unitățile militare și să dăm.

M. Antonescu: Nu puteți cumpăra, dle Ionescu?

V. Ionescu: Am mai cumpărat unul, domnule prim-ministru, și am dat trei milioane jumătate lei degeaba. Acum nu se găsesc decât camioane vechi și stricate, dar făcute, ca să pară noi și să se poată vinde.

M. Antonescu: Vă rog, dle g-ral Enescu, să rezolvați și această chestiune, pentru că nu putem să rămânem fără post de radio.

Chestiunea adăposturilor s-a terminat, dle comandor Pop?

Comandor I. Pop: Planurile sunt la Ministerul Lucrărilor Publice.

I. Mihalache: Avem planurile și studiem acum amplasamentele.

M. Antonescu: E mai curând de plâns decât de râs.

Ședința se ridică la ora 21,45.

Stenografi: D. Fierăscu și V. Brânză

▼
D.A.N.I.C., fond P.C.M., Cabinetul Ion Antonescu, ds. 228 (fost 229)/1944, vol. I, f. 359-424

18. 1944 aprilie 22. Se discută despre: stabilizarea frontului pe linia Focșani-Nămoloasa-Galați; revenirea autorităților în Moldova; soluțiile ce ar trebui să se adopte în chestiunea evreilor din Moldova; neajunsurile și organizarea Armatei; plata salariilor, scrisorile primite de la Maniu și Brătianu pentru a capitula etc.

CONSILIUL DE MINISTRI

de sâmbătă, 22 aprilie 1944

Ședința se deschide la ora 17,15, sub președinția domnului **Mareșal Ion Antonescu**, Conducătorul Statului.

Participă domnii: **prof. Mihai Antonescu**, vicepreședintele Consiliului de Miniștri; **prof. I. Petrovici**, ministrul Culturii Naționale; **g-ral D. Popescu**, ministrul Afacerilor Interne; **dr. P. Tomescu**, ministrul Muncii, Sănătății și Ocrotirilor Sociale; **I. Marinescu**, ministrul Justiției; **g-ral C. Pantazi**, ministrul de Război; **g-ral Gh. Dobre**, ministrul Înzestrării Armatei; **Atta Constantinescu**, ministrul Lucrărilor Publice și Comunicațiilor; **Gheron Netta**, ministrul Finanțelor; **O. Vlădescu**, subsecretar de Stat al Româнизării; **g-ral Gh. Jienescu**, subsecretar de Stat al Aerului; **Mircea Vulcănescu**, subsecretar de Stat la Ministerul Finanțelor; **I. D. Enescu**, subsecretar de Stat al Muncii; **g-ral I. Arbore**, subsecretar de Stat al Aprovizionării; **prof. I. C. Petrescu**, subsecretar de Stat al Școalelor; **prof. Al. Marcu**, subsecretar de Stat la Ministerul Propagandei Naționale; **g-ral C. Vasiliu**, subsecretar de Stat la Ministerul Afacerilor Interne; **Petre Strihan**, subsecretar de Stat la Ministerul Afacerilor Interne; **ing. Stavri Ghiolu**, subsecretar de Stat al Industriei, Comerțului și Minelor; **g-ral N. Șova**, subsecretar de Stat al Marinei; **C. Angelescu**, guvernatorul Băncii Naționale; **g-ral T. Orezeanu**, directorul general al Căilor Ferate Române; **Traian Buradescu**, directorul Mișcării C.F.R.; **col. R. Davidescu**, șeful Cabinetului Militar al Conducătorului Statului.

Mareșal I. Antonescu: Domnilor, din cauza precipitării evenimentelor, s-a produs ceea ce cunoașteți cu toții și ceea ce a simțit Neamul Românesc, s-a produs haos.

Nu este nimeni vinovat. Nimeni nu-și putea închipui, când armata germană ceda terenul pas cu pas, că frontul de la Uman se va prăbuși, și de acolo până la Iași sunt 350 km în linie dreaptă și că ne vom pomeni cu rușii în Catedrala de la Iași sau la porțile Romanului.

Aceasta ne-a dat peste cap toate planurile, care erau foarte sistematice. Și problemele erau studiate toate, nu de o lună, două, ci de un an, doi, fiindcă s-a ocupat și dl. Mihai Antonescu, și eu, și dvs., și totul era pregătit. Toate acestea ne-au fost date peste cap, și la un moment dat ne-am găsit într-un haos; și nu știu dacă undele acestui haos nu se mai simt către Vestul țării.

Ceea ce trebuie să facem este să intrăm în cea mai perfectă ordine, să ne punem pe muncă, fiindcă am pus stăvilarul la adăpostul căruia trebuie să muncim. Și trebuie să ne reluăm activitatea cu aceeași intensitate, cu aceeași credință și cu aceeași voință cu care am dus Statul trei ani și jumătate și l-am așezat pe baze înfloritoare, ceea ce a determinat admirația tuturor, și în Europa, și în toată lumea, pentru acest Stat, căruia îi ceream să se prăbușească în umilință și ruină, dacă se capitula.

Trebuie să începem cu Moldova, pentru că în spatele frontului este o dezorganizare totală.

Domnule Marinescu, toată justiția este plecată. Să se întoarcă la loc, fiindcă trebuie să reconstituim viața juridică a Statului pe aceste baze. Cine nu se întoarce va fi imediat destituit și va fi aruncat asupra lor oprobiul nației.

Astăzi avem un front constituit, și în cazul unei înfrângeri – dar vă spun încă o dată să nu aveți nici o teamă în această privință – retragerea se va face în mod regulat. Nu mai este o gaură deschisă, din cauză că nu era nimeni să stea înaintea acestor hoarde rusești. Sunt poziții care se organizează. Toată lumea va fi pusă la muncă în Moldova, și avem și premilitarii, se vor face poziții succesive, așa încât fiecare pas făcut pe trupul nostru va fi plătit scump de aceste hoarde, ca să le uzăm, căci interesul nostru este să le distrugem.

Vă închipuiți care este situația, când o țară ca Rusia, care stăpânește de la Pacific până la noi, a adus pe front oameni din Urali, cum era copilul acela dezbrăcat, pe care l-ați văzut, și când o țară ca Rusia, într-un război modern, dacă era pe timpul lui Atila sau pe timpul lui Ștefan cel Mare, când oamenii se chemau la luptă cu buciul, era de înțeles, într-o armată modernă, unde se mănuieste un astfel de material, vine cu ofițeri cari au numai 6 clase primare, acesta este cazul celui ofițer pe care l-ați văzut, și 3 luni de instrucție. Ofițerul nostru are 2-3 ani de facultate, 3 ani de instrucție – este omul pe care îl cunoașteți – și să fugă înaintea acestuia, iar soldatul să facă același lucru, când pe front este în fața unui copil de 14 ani, adus din Urali. Este posibil? Și prizonierii aceștia, cari au fost aduși aici, nu sunt un caz izolat. Duceți-vă la lagărul de la Bacău și veți vedea ce oameni sunt. Afară de câțiva oameni cari se prezintă ca dvs., ca aspect fizic, veți vedea oameni cari reprezintă cea mai mare decrepitudine. Și acești oameni au ajuns să calce pământul românesc, și vor să cucerească Europa, și să ajungă la Berlin, la Paris și la Roma.

Nu se poate aceasta. Trebuie să ne redresăm, pentru că nu se poate ca această Europă, care reprezintă mii de ani de civilizație, să se plece în fața acestor hoarde de bezmetici; pentru că atunci, Europa mai bine să piară, să ajungă sub călcâiul acestor ticăloși, ca în timpul invaziilor barbare, dacă burghezimea românească și burghezimea din toate țările continuă să fie cum este.

Deci trebuie să ne întoarcem viața înapoi. Au plecat toți administratorii financiari, domnule ministru al Finanțelor. Nu mai există nici un om al fiscului acolo. Toată lumea să se întoarcă la locul lor.

Nu mai este, domnule ministru al Școalelor, nici un preot. Am fost ieri la Agapia și Văratec. Toate călugărițele și starețele, deși se găsesc la 12 km de front și aud tunul bubuind, le-am găsit cu mănăstirile de o curățenie exemplară, și ele toate la locul lor. De asemenea, preoții acestor mănăstiri, la locul lor. Am stat de vorbă și cu starețele, și le-am întrebat: „Nu vă este frică?” Au răspuns: „Ne este, dar rămânem aici. Ne rugăm pentru Neamul Românesc”. În schimb, au trebuit să meargă călugării ca să facă slujbă. Mitropolitul a plecat, și călugărițele și călugării au rămas. Mitropolitul Moldovei trebuia să fie la Înviere și în zilele de Paști, la Catedrala de la Iași. Nu știu dacă a fost.

I. Petrovici: A rămas vicarul.

Mareșal I. Antonescu: Eu am dat ordin să se ducă toți mitropoliții înapoi. Vom vedea apoi ce facem.

I. Petrovici: Domnule Mareșal, eu chiar am vrut să dau dispoziții să se întoarcă.

Mareșal I. Antonescu: Dar nu prin comunicate, fiindcă nu trebuie să aducem în fața omenirii întregi această situație.

I. Petrovici: Atunci, cum?

Mareșal I. Antonescu: Prin ordine.

I. Petrovici: Dar tot prin presă.

Mareșal I. Antonescu: Prin administrație. Nu se poate să spunem prin presă, să arătăm lumii întregi, și rușilor, că toată lumea a fugit de frică, în fața acestor hoarde.

Trebuie găsită o altă modalitate. Am văzut comunicatul dvs., mi l-a arătat dl. Mihai Antonescu. Am fost de părere că nu putem să-l dăm, căci producem și panică în țară și, în același timp, dezonorăm țara. Nu aceasta este Țara Românească; nici mitropolitul de la Iași, nici altul, nu reprezintă Țara Românească.

M. Antonescu: Domnule Mareșal, dl. ministru Petrovici are dreptate într-o privință.

Dânsul nu mai are astăzi posibilitatea comunicării cu acești refugiați și atunci trebuie totuși să se facă prin presă. Le cereți, însă, să se prezinte la eparhiile unde funcționau, pentru a lua cunoștință de circulări care îi privesc.

Mareșal I. Antonescu: Dați un ordin la eparhii și în capitalele unde se găsesc, ca să se prezinte.

Prin urmare, preoții trebuie să se întoarcă la locurile lor.

Același lucru, domnule ministru al Finanțelor, și în ce privește organele dvs.

Banca Națională a plecat de peste tot.

C. Angelescu: La Roman, la Bacău, nu a plecat.

Mareșal I. Antonescu: La Iași este?

C. Angelescu: A primit ordin de la prefect.

Dispozițiile sunt date astfel: nu pleacă, dacă nu primește ordin de la autoritatea constituită, militară sau civilă.

Mareșal I. Antonescu: Am spus să nu aibă depozite, să evacueze registrele și tot ce nu trebuie imediat, dar să rămână personalul și să continue operațiile pe care trebuie să le facă acolo.

Banca Națională trebuie să se întoarcă acolo și să înceapă funcțiunea ei, căci ne batem noi mai mult decât ne-a bătut inamicul, cu această panică și această goană înapoi, spre Vestul țării, unde ne apropiem de frontiera ungurească și sârbească. Dar sunt atâția refugiați nenorociți, cari au fugit, și pe care totuși bombele i-au găsit, căci fatalitatea nu te lasă. Poți să fugi cât vrei, cu cea mai mare viteză. Degeaba încercăm să fugim. Eu totdeauna mă duc unde este pericolul mai mare, fiindcă mi-am spus: „Nu pot să fug de moarte”. Este o imposibilitate să fugă cineva de moarte.

Prin urmare, să se ducă toți acolo. Justiția să înceapă să funcționeze, cu personal redus. Bineînțeles, familiile să nu se ducă.

Domnule ministru, la Piatra-Neamț toată lumea a fugit. Am fost până la porțile Târgului Neamț, și am trecut pe linia de front, unde cu o zi mai înainte se spusese: „Nu treceți, că se bombardează șoseaua”. Nu s-a bombardat.

I. Marinescu: A fost ordin de evacuare de la Marele Stat Major. N-a plecat nimeni fără ordin.

Mareșal I. Antonescu: A fost acea precipitare, fiindcă n-am avut siguranța că rămânem acolo. Chiar Marele Stat Major a fost de idee să ne oprim pe linia Focșani-Nămoloasa-Galați. În contrazicere cu Marele Stat Major, am luat hotărârea să apăr acolo; și am spus că cum (*sic!*) am intrat noi acolo, intrau și rușii, trei zile mai târziu, și găseam cazematele ocupate de ruși. Acum le-am ocupat eu, și în sectorul Siret-Prut, la Târgu-Frumos și Iași, sunt aruncați la 20 km Nord de această poziție.

În aceste trei săptămâni au sosit trenuri cu tancuri. Noi am primit 5 trenuri, germanii, 8. Au sosit trenuri cu trupe și cu muniții. Rușii nu au această posibilitate, căci ceea ce m-a ajutat să vin înaintea lor acolo și să întăresc această poziție acolo au fost comunicațiile pe care le avem în Moldova.

Și, în această privință, dle ministru al Comunicațiilor, aceste comunicații au fost făcute cu capul și cu sufletul cu care a văzut chestiunea peste secole Mihail Sturdza, care a conceput șosele late. Dar au venit ingineri de la Serviciul Tehnic al dvs., și mi-au spus: „Dacă nu avem șosele în Țara Românească, este pentru că sunt prea largi”. Acela a văzut cu un secol înainte, și aceștia văd înapoi; fiindcă, cât de largi sunt, și tot nu sunt suficiente, atât este de mare circulația. Și voi vorbi cu d-ta, căci trebuie să facem sens unic, să facem circuite. Ai primit ordin de la mine. Tot Serviciul Tehnic se duce acolo, cu tot materialul necesar. Profită și Moldova, și facem și aceste lucrări. Deschidem circuit pe Valea Taslăului, în Nord, care iese la Războieni, și în Valea Moldovei, căci ne gătuim la Roman, așa este de mare circulația. S-a terminat cu refugiații, dar s-a grămădit atâta armată, că aproape că nu mai o ține pământul.

Dacă nu facem acest circuit, îngreunăm problema operativă. Trebuie deci să ne îngreunăm acolo cu toate serviciile tehnice, cu tot personalul, cu toți cantonierii. Toți cantonierii refugiați trebuie să meargă acolo, să lucreze pe teren.

A. Constantinescu: Sunt acolo toate echipele.

Mareșal I. Antonescu: N-au ajuns încă.

Dacă nu întreținem aceste șosele, cu compresoare și cu mașini rutiere, atunci într-o lună vor fi numai gropi. Este atâta circulație acolo, încât se vor distruge toate șoselele dacă nu le vom întreține și nu le vom pune în bună stare.

Deci, preoții, Justiția, Fiscul, Administrația să vină înapoi în Moldova. Dar să nu se întorcă toți cu toate troacele, cu găinile, cu cocoșii și cu porcii. Ai d-tale, dle g-ral Popescu, sunt la locurile lor până în linia întâi. Toți primarii, notarii și jandarmii sunt la posturi, pe când ceilalți nu sunt.

Căile Ferate de asemenea să-și împingă organele și personalul până la linia frontului. Șefii de gări să fie la posturile lor până la front. Pentru că vom împinge trenurile mereu înainte. Trenurile sanitare vor fi împinse până la linia frontului.

T. Buradescu: Eu am inspecții până la Iași și până la Hălăucești.

Mareșal I. Antonescu: Până la Heleșteni, la doi, trei kilometri de front, să fie toate stațiile de cale ferată organizate. Să faceți și automotoare sanitare, care să ia răniții și să-i ducă înapoi până la stațiile de cale ferată. Acelea nu încurcă circulația. Până la Roman punem toate trenurile sanitare, iar camioanele sanitare le împingem mai departe. Trenurile-băi, de asemenea trebuie să le punem pe linia aceasta.

Acum, cu poziția noastră de la Sud de Iași, am trecut la Nordul orașului, ca să asigurăm Iașul în mod definitiv. Aveți posibilitatea să lucrați la Iași în cea mai mare siguranță. Împingeți până acolo trenurile-băi și automotoarele, ca să luăm răniții și să-i aducem înapoi.

În legătură cu Ministerul Economiei Naționale și cu Direcția Generală a Căilor Ferate, am văzut cantități imense de cherestea la Piatra-Neamț. Am pus să se facă socoteala câte vagoane ne trebuie ca să le evacuăm, și am ajuns la un total de 1000 vagoane.

S. Ghiolu: Circa 1500 vagoane.

Mareșal I. Antonescu: Celuloza s-a ridicat?

T. Buradescu: S-a terminat.

Mareșal I. Antonescu: Cu zahărul se va termina zilele acestea. Chestiunea zahărului nu mai este o problemă, fiindcă vom scoate cele 2000 vagoane.

Operațiunile de evacuare a populației s-au liniștit complet.

Revenind la cheresteaua de la Piatra-Neamț, avem la depozitul C.A.P.S.-ului: 8000 m.c. cherestea, în valoarea de 60 milioane, și 10.000 m.c. lemn brut, în valoare de 25 milioane lei.

Eu cred că oricât ar costa transportul, trebuie să aducem înapoi cantitățile acestea de lemn.

S. Ghiolu: Sunt mai mult de 30 vagoane.

Mareșal I. Antonescu: Este acolo la C.A.P.S. un domn director, care nu vrea să evacueze nimic. Să luați notă: cum se termină cu zahărul, se evacuează tot ce este cherestea. Sunt acolo cantități imense de traverse, foarte necesare ca să terminăm linia București-Craiova. Tot ce este traversă, ridicați și aduceți; faceți câteva trenuri de evacuare cu traverse. În toate stațiile sunt depozitate traverse noi. Foarte mari cantități de traverse sunt la Piatra-Neamț. Toate acestea trebuiesc ridicate; bineînțeles începeți

cu traseele și apoi continuați cu cherestea de la Piatra-Neamț și din toate părțile, pe care o vom duce către Vestul țării, fără s-o îngrădăm, așa cum a făcut dl Alexianu cu produsele Transnistriei la Turnu-Severin, unde am pierdut miliarde din cauza bombardamentului.

Deci, încă o dată, luați măsuri pentru evacuarea traverselor, cherestelei și lemnului. Acum frontul este stabilizat și avem timp.

Dar nu sunt acolo numai 8000 m.c. de cherestea. E mai mult. Mai este cherestea și la Broșteni și la alte depozite ale C.A.P.S.-ului; 8000 m.c. de cherestea sunt numai la depozitul C.A.P.S.-ului din Piatra-Neamț.

Pentru aceste cantități se spune că este nevoie de 300 vagoane pentru cherestea și 400 vagoane pentru lemnul brut, ca să se facă evacuarea.

Tot în regiunea aceasta sunt butuci de lemn, din care se fabrică celuloza. Noi am demontat mașinile bune de la fabrica din Piatra-Neamț. Vă rog să măriți fabrica de la Zărnești și este de văzut dacă veți aduce și lemnul, care nu este transformat. Este o problemă dacă este cazul să se facă cheltuieli pentru transportarea acestui lemn, din care se fabrică celuloza. Credința mea este că materialul acesta merită să fie transportat.

M. Antonescu: E foarte necesar.

Mareșal I. Antonescu: Acum terminăm cu transporturile de concentrare; suntem pe sfârșite. După aceea, începeți cu evacuările. Pentru ceea ce aduceți de la Piatra-Neamț și de la Roman, scurgeți cât mai mult pe Valea Troțușului, pe la Secui. Ca să nu încurcăm transporturile de trupe germane, care vor veni din ce în ce mai mult, trebuie să degajați liniile. Suprimați din trenurile de persoane: să rămână numai câte un tren de persoane pe zi, pe o linie, ca să putem da drumul trenurilor militare. Persoanele care circulă nu apără țara, pe când germanii cari vor veni o vor apăra.

Trebuie, de asemenea, să mențineți trenurile acestea de coletărie, ca să nu intrați într-o criză de aprovizionare. De acolo, din Sudul Moldovei, scurgeți tot ceea ce v-am spus. Alimente nu trebuie să scoateți de acolo; totul trebuie să rămână pe loc. Vom veni și la chestiunea aceasta.

S. Ghiolu: Lemnul se poate scoate și cu plutele.

Mareșal I. Antonescu: Cantonierii să-i trimită acolo și chiar să-i dublați. Să trimită și serviciile tehnice necesare, cu aparatura de care este nevoie. Vom face și șosele noi. Am să-ți arăt eu, dle ministru Constantinescu, cum văd eu circuitul șoselelor din Sudul Moldovei.

Să se facă echipe de evrei. Românii luptă și evreii răspândesc panică în spatele frontului.

Am văzut la ieșirea din Roman o mulțime de tuburi de beton pentru poduri și o mulțime de borne pentru marcarea hotarelor. Dle g-ral Popescu, trebuie să hotărâști și să dai prefectului ordin să continue lucrul și să se aducă materialele înapoi. Este păcat de atâta muncă. Dacă se întâmplă să cadă o bombă acolo, toate sunt sparte. Dacă tuburile acestea de beton nu sunt evacuate, atunci să fie puse în alte părți, sau să fie întrebuințate de prefectul de Roman, care mi se pare un om foarte activ.

G-ral D. Popescu: Am avut materiale mai de preț de evacuat.

Mareșal I. Antonescu: Acum avem tot timpul să facem un nou plan de evacuare și să stabilim o nouă ordine de urgență cu Ministerul Economiei Naționale și cu toate celelalte departamente, pentru că avem un stăvilar sigur, care oprește orice fel de inundație în Țara Românească.

Medicii de la spitale au plecat și au lăsat materialele pe loc. Dl dr. Costinescu, care are politica lui aparte de trădare, de umilire și de capitulare, a lăsat la Sanatoriul de la Bisericiani un material foarte scump – sute de pături – deși acolo nu mai sunt decât 100 bolnavi, din 400. Aceasta, în timp ce spitalele noastre n-au pături. Ordinul dlui dr. Costinescu a fost ca să rămână pe loc, la Bisericiani, toată zestrea spitalului, care este bogată. D-sa preferă ca cele câteva sute de pături să fie luate de inamic, decât să fie aduse încoace. Dacă ar fi fost vorba de fabrica de cuie a d-sale, desigur că ar fi evacuat până la ultimul cui.

Te rog, dle ministru Tomescu, să-l schimbi pe dl dr. Costinescu de la Liga împotriva tuberculozei. A lăsat atâta material nou la Bisericiani, care ar fi putut să fie luat de ruși, în timp ce spitalele noastre n-au material suficient.

Sunt foarte multe medicamente la spitalul Asigurărilor Sociale de la Bacău.

I. D. Enescu: Am dat ordin să rămână acolo.

Mareșal I. Antonescu: Să rămână acolo și să se dea la armată. În loc ca noi să ducem medicamente și pansamente acolo, pentru armată, iar d-ta să-ți aduci aceste materiale încoace, mai bine le distribuie acolo armatei. Am găsit detașamentul Siret, care n-avea nici pansamente. Să-i spui aceasta lui Capitanovici, dle g-ral Pantazi. Suntem de trei săptămâni acolo; eu alerg mereu pe poziție și dumnealui nu este prezent pe front. A trebuit să mă duc acolo și să văd că detașamentul acesta, care a intrat în luptă, care avea morți și răniți, n-avea pansamente. Și nu este prima dată când întâlnesc și mă lovesc de o astfel de situație.

Domnilor, încă nu s-a dat ordin ca pământul celor cari au plecat să fie lucrat. Să le spunem țăranilor ce le vom da, dacă muncesc pământul celor absenți. Sunt proprietari cari au părăsit totul. Am spus că acolo să intre și să lucreze țăranii. Am găsit chiar astăzi într-un sat, la Elisabeta-Doamna, țărani cari au venit să-mi ceară să le dau pământ de la proprietari, să-l lucreze. Ei sunt în măsură s-o facă, ca să nu rămână pământul necultivat.

De altfel, de la Buzău încoace este o foarte mare activitate pe câmp; la Buzău e mai mică, iar la Roman și la Vaslui s-a început să se lucreze.

Domnilor, o problemă extrem de grea este problema județului Neamț și poate și a altor județe. Am constatat ieri la Piatra-Neamț că în această regiune populația are nevoie să fie ajutată cu porumb, am ajutat-o totdeauna. Sunt acolo două categorii de oameni: o categorie, lucrătorii din fabrici, cari, la sfârșitul săptămânii, cu banii câștigați cumpărau alimente și își hrăneau familiile. Acum fabricile sunt toate închise: unii patroni au plecat, iar alții n-au plecat, dar și-au închis întreprinderile. Pe acești oameni nu-i putem lăsa pe drumuri. A doua categorie de locuitori este formată dintr-o populație foarte săracă în județ. Bărbații au murit pe front sau sunt mobilizați.

De aceea, am dat ordin prefectului să distribuie populației toate disponibilitățile de alimente. A și dat până acum zece vagoane. Vom vedea cum ne vom despăgubi mai târziu: să plătească domnii de la fabrici. Prin urmare, dle g-ral Arbore, te rog să ai o grijă deosebită pentru acești lucrători.

În ceea ce privește pe lucrători, îi vom lua împreună cu familiile lor și-i vom duce în alte părți, să lucreze, mai cu seamă dacă mărim fabrica de la Zărnești. Așa vom face cu lucrătorii de la Piatra-Neamț, pentru că orișicât de stabil aş considera frontul, la Piatra-Neamț nu mă pot întoarce.

Eu am vrut să mobilizez cu două săptămâni înainte. Dacă aş fi făcut așa, aş fi fost acum la Nistru sau pe Jijia, iar Botoșanii și toată regiunea de Nord ar fi rămas la noi, n-ar fi căzut în mâna rușilor. Dacă aş fi mobilizat cu două săptămâni înainte, aş fi putut ține frontul acolo, așa cum îl țin acum. Au venit, însă, presiuni asupra mea: să capitulăm, pentru că nu mai putem lupta. Am primit de la dl Maniu și de la dl Brătianu scrisori peste scrisori. Puneți-vă și dv. în situația unui om care este bombardat de dimineată și până seara cu scrisori în care i se cere să capitulăm, fiindcă nu mai putem rezista. Puneți-vă și dv. în pielea mea și aveți să vă dați seama ce s-a petrecut în sufletul meu.

Îmi iau în fața istoriei vina asupra mea, fiindcă n-ar fi trebuit să cedez: când am hotărât să mobilizez, trebuia să mobilizez, tot așa ca atunci când am hotărât să fixez linia frontului la Nord de Focșani-Nămoloasa-Galați, cu toate opunerile celorlalți. Trebuia să trec peste orișice fel de presiune și să mobilizez cu două săptămâni înainte. Am făcut o mare greșală că n-am mobilizat atunci când mă hotărâsem s-o fac, fiindcă dacă aş fi făcut-o, astăzi aş fi fost pe altă linie.

Deci, în ceea ce privește pe acești lucrători, până când vom hotărî ce vom face cu ei, dv., de la Ministerul Economiei Naționale, veți studia unde îi transportăm cu familiile lor, dacă mărim fabricile în alte părți, fiindcă nu putem renunța la celuloză; este o chestiune vitală pentru Neamul Românesc, aproape ca și pâinea. Ori măriți fabricile Letea și Zărnești, ori, dacă nu sunteți în stare să le măriți, atunci eu sunt gata să mă întorc la Piatra-Neamț și să lucrez.

În orișice caz, continuăm lucrul în păduri, pentru tăierea și prelucrarea lemnului necesar fabricării celulozei, fie că-l transformăm la fabrica de la Piatra-Neamț, fie că-l ducem la Zărnești sau în alte părți, pentru transformare. Trebuie să avem acest lemn. Deci, Ministerul Economiei Naționale, împreună cu Ministerul Agriculturii trebuie să dea dispoziții pentru continuarea lucrului în păduri.

Până când vom pune din nou mașinile în mișcare, până ce vom aduce și vom pune la loc toate piesele, cel puțin la Nordul liniei Bacău-Roman-Bârlad, noi trebuie să ne îngrijim de populația săracă și de lucrătorii rămași fără lucru din această regiune.

Deci, d-ta, dle g-ral Arbore, să iei contact cu prefectul de acolo, pe care nu-l schimb acum, fiindcă nu este bine să-l schimb în timpul acestei acțiuni, deoarece cunoaște situația. Dar de mult am vrut să-l schimb, pentru că nu este la înălțime. Am găsit însă opoziție, și acum nu este momentul să-l schimb. Dar d-ta iei în mână chestiunea aprovizionării populației.

Ce se întâmplă la Neamț, se întâmplă și mai grav la Iași. Deci Iașul trebuie să-l tratăm în mod special, ca să poată să facă față. Ne va costa mult, dar nu vreau să mă coste suflete de români lăsați nehrăniți, care să moară, când noi suntem încă acolo. Mai bine să ne coste bani, și va plăti toată Națiunea.

Să ai un serviciu special de aprovizionare în această regiune a Iașului. Ne-am înțeles?

G-ral I. Arbore: Da.

Mareșal I. Antonescu: Socoteli de bani nu mai există pentru mine și nu trebuie să existe pentru Neamul Românesc. De altfel, lucrul îmbucurător este că nimeni, în această regiune, nu a speculat și nu a ridicat prețurile, deși au trecut atâtea evacuați și s-au făcut și atâtea ticăloșii, de către germani și de către ceilalți. Nu s-au ridicat prețurile nici la ouă, nici la porumb. La cartofi, din contră, prețul a scăzut la 6 lei, și sunt cartofi care se strică. Poți lua și d-ta dacă ai nevoie. Am dat ordin prefectului să strângem câteva vagoane de cartofi, pentru că în felul acesta alimentăm și populația și le dăm și producătorilor bani. Deci alimentăm și cu cartofi de acolo, 20-30 vagoane, cât vrei.

M. Antonescu: Și la București avem scăderi de prețuri, la unele articole, din cauza plecării populației.

Mareșal I. Antonescu: Am dat ordin ca soldații să primească, la fiecare masă, 3-4 cartofi fierți, ca să le complectăm rația, care a fost micșorată, la pâine. Soldatul – poate să spună dl. ministru al Finanțelor ce va spune, dar nu cred că va spune ceea ce a spus predecesorul său – trebuie să fie bine hrănit. Dacă este bine hrănit, soldatul va lupta, va avea moralul ridicat. Trebuie să-l facem pe el coconăș, și pe coconășii de la București să-i ținem cum țineam înainte soldatul român. Soldatul român apără Neamul. Domnii de la București să mănânce un fel de mâncare, și soldatul, care luptă și-și expune viața, să fie hrănit cum trebuie.

Deci, toată atenția la soldați. Am spus să li se dea câte un pumn de zahăr în fiecare zi. Nu s-a executat la toate unitățile ordinul ca să se dea 3-4 cartofi alături de pâine. De altfel, în toate părțile am găsit o hrană bine preparată. Sunt toți bine îmbrăcați, de sus până jos, și au o situație cum niciodată n-a avut Armata românească.

Zburând pe deasupra Vasluiului, am crezut că zbor pe deasupra Abisiniei, cu toate că n-am fost niciodată acolo. Dar nu cred că satele din Abisinia să fie așa de sărace, cum sunt acestea din Vaslui. Trebuie, deci, să intervenim și să-i ajutăm. Este un pământ nenorocit, alb ca hârtia, rupt, cu terenurile degradate. Sunt niște degradări de terenuri în Putna, pe care dacă nu le plantați, se duce în gârlă pământul Neamului Românesc. Toată regiunea aceasta a Vrancei se află în această situație.

Prin urmare, chestiunea aceasta a hrănirii lor s-o iei în mână d-ta, dle g-ral Arbore. Și, din ordinul meu, să nu te uiți la bani. Vom vedea mai târziu de unde dăm. Am văzut femei, cu 9 copii, care aveau bărbatul mobilizat. Vă dați seama ce răspundere avem noi, nu în fața Istoriei sau în fața lui Stalin sau a lui Hitler, ci în fața conștiinței noastre. Îi lăsați pe acești oameni și nu ne ocupăm de ei. Trebuie să ne ocupăm de toți acești oameni.

De asemenea, drepturile invalizilor, ale concentraților trebuie să fie achitate.

Domnilor – și aceasta a fost tot părerea Statului Major – ducându-mă la Piatra-Neamț, am văzut o coloană de 400-500 mârșoage dusă de câte un om care ținea 4 cai, cu o băță cât mai groasă și mai lungă, ca să meargă, fiindcă nu puteau să meargă. Și veneau de la Huși, dle g-ral Pantazi, la Piatra-Neamț, pentru ca comandantul (sic!) Cercului de Recrutare Piatra-Neamț să-i claseze: ce este bun să ia, ce este rău să trimeată înapoi, la Huși.

Te întreb eu: ce are în cap omul acela de la Statul Major și de la Comandamentul Teritorial, pe care trebuie să-i dai afară? Fiindcă, putea să dea ordin

cineva de la Statul Major să ia caii de la Huși și să-i ducă la Piatra-Neamț, pentru ca cei cari nu sunt găsiți buni să fie trimiși înapoi, dar s-a găsit și un comandant de divizie sau de cerc teritorial, care să execute. Am luat caii de la munca câmpului, și eu nu cred că vor fi găsiți buni 10%. Răspunde și d-ta, că rămâi de piatră, numai când auzi. Și eu cred că fiecare din dvs., și țara întreagă, ar rămâne de piatră. Dacă aș fi întrebat un țăran, nu un colonel de Stat Major, care a făcut atâtea școli, a luat atâtea diplome și este notat în memoriu mai bine decât Napoleon, cred că un țăran, dacă l-aș fi luat și i-aș fi propus această soluție, mi-ar fi dat cu toporul în cap.

Iată roboții, cari lucrează în birouri, pentru că domnii aceștia de la Statul Major nu ies să se ducă pe teren. Am fost și eu ofițer de Stat Major, și din 6 zile pe săptămână, 4 zile eram pe teren, să văd realitatea, și două zile lucram în birou.

Te întreb eu pe d-ta, g-ral Pantazi: ce merită acest comandant de Cerc Teritorial, care nu a judecat această problemă, sau șeful Biroului 4, și ce merită șeful secției de la Statul Major și întreg Statul Major? Pentru că sunt lucruri multe și îți le voi spune d-tale, lucruri negândite cu desăvârșire, sunt oameni cari nu-și pun capul să judece, să vadă care este situația practică omenesc posibilă.

Am găsit – făcând o digresiune de la aceasta – tunuri schimbate dintr-o parte în alta, și aceasta de un general de Mare Stat Major – în locul soluției simple, de a se trimite dinapoi înainte. Și când ne-am dus pe front, toată lumea s-a plâns. A fost un comandant de divizie care a refuzat să dea tunurile, spunând: „Cum să dau, când eu sunt în luptă?” Și mi-o prezenta ca un lucru foarte savant făcut.

Domnule Pantazi, am găsit batalioane de pionieri, care este o trupă de elită a diviziei, și care înainte erau o trupă de lucrători, care făceau poduri, șosele, dar din care acum s-au făcut batalioane de elită, în urma instruirii, ei bine, batalionul Diviziei VI, pe linia cea mai periculoasă de înaintare, unde va ataca inamicul cu toate tancurile, în loc să stea în linia întâi și să contribuie la întărirea poziției, este întins de la front și până la Adjud, ca să mineze toate podurile și toate podețele. Dar de aceasta stăm în Țara Românească, să ne distrugem podurile?

Ordinul este tot al Statului Major. Înțeleg să distrug un pod mare. Dar un pod mic, de fier sau de lemn, pe care inamicul îl face în două ceasuri sau, dacă nu-l face, trece pe alături, pentru ce să-l minăm și să-l aruncăm în aer? Vă întreb pe toți de aici, cari nu sunteți ofițeri de Stat Major.

Un batalion împins până la Adjud; și un alt batalion de la Divizia XX ședea de 6 zile la Bacău. În schimb, nimeni nu ne-a făcut podurile de care avem nevoie, și noi ne ocupăm de fleacuri de acestea.

Pentru șosele și comunicații am spus: mână de lucru. Dați ingineri, mașini și tot instrumentarul necesar, ca să putem lucra. Nu au caterpilare. Trebuie trimise. Sunt unele între Prut și Siret. Avem trupe într-o regiune accidentată, unde, ca să facem drumuri, avem nevoie de caterpilare. Este necesar caterpilărilor autopatrol al Județului Bacău. A dispărut. Avem nevoie de el.

A. Constantinescu: Statul Major l-a tras la Buzău.

Mareșal I. Antonescu: Știu, pentru că voia să mă opresc pe linia Focșani-Nămoloasa-Galați.

A. Constantinescu: Acolo sunt toate.

Mareșal I. Antonescu: Dar întâi trebuie să ținem frontul. Să punem pe front tot ce putem, ca să oprim inamicul. Așa este când apa sparge ceva: te duci și pui dopuri să nu mai curgă, și apoi începi s-o dai afară de unde a intrat.

Întâi trebuia, însă, avut grijă de front și de comunicațiile din spatele frontului, ca să manipulăm repede. Am artilerie grea motorizată, pe care pot s-o pierd dacă n-am poduri, căci tancurile trec repede în spate. Dacă n-am aceste poduri și șosele pierd această artilerie. Este unică în Europa artileria grea motorizată pe care o avem. N-o are nici Germania, nici o altă țară, și a făcut faima Armatei românești din prima parte a războiului. Au crezut că am pierdut-o. Am tras-o înapoi, am băgat-o la reparație, am dus-o în magazii și am pus lacăt.

Am vorbit ieri cu g-ralul Stavrat, pe care trebuie să-l punem la punct, și te rog să vii și d-ta, dle g-ral Pantazi, și vom aduce și mai mulți domni miniștri ca să punem la punct aceasta, căci g-ralul Stavrat are toată administrația acolo, însă din punct de vedere tehnic toate dispozițiile se dau de la București. Totuși, pentru tot ce este execuție el ține contact cu comandantul de armată al nostru, cu comandanții de armată germani și cu comandantul Grupului ucrainean Sud. Dar execuția și supravegherea acestei execuții sunt în mâna g-ralului Stavrat, conform regulamentului de campanie.

Vin la cheștiunea evreiască. Comandanții nemți au spus că este imposibil să se permită amestecul cu evreii prin toate părțile. Desigur că este o cheștiune foarte delicată. Eu le-am spus evreilor de la început: „Atâta vreme cât n-am țara invadată, eu vă apăr. În ziua când țara mea va fi invadată, eu nu mai răspund de viața dvs.” și a sosit, din nenorocire, acel moment. Am dorit, totuși, să-i apăr, dar să-i și folosesc.

Sunt mai multe probleme, mai multe soluții. Îmi bat capul care din ele s-o adoptăm, căci Bacăul este un oraș evreiesc, Romanul, de asemenea. Pe cei de la Piatra-Neamț i-am dus la Buhuși, și am făcut un centru evreiesc. La Roman și la Bacău forfotesc în toate părțile. Am observat evrei, cu ochelarii pe nas, cari fac pe indiferenții pe stradă și cari, desigur, își notează în mintea lor ce văd și apoi notează pe hârtie. Și, desigur, că printre aceștia sunt mulți în serviciul inamicului și au aparate de transmisiune, cu care informează pe englezi și ruși.

S-au găsit apoi mulți evrei, luați de la Bacău, cari s-au întors înapoi, și pe care am pus să-i împuște. I-am trimis în Ucraina, și astăzi au apărut în Bacău. Dacă erau comuniști, trebuiau să rămână acolo. Ne făceau și acolo un rău, pentru că la Botoșani, la Dorohoi și în toate părțile sunt numai primari evrei. Și vor plăti nenorociții aceștia foarte scump. Apoi, toate călăuzele care duc pe ruși prin munți sunt evrei din Târgu-Neamț și din toată regiunea. Ca să vedeți ce rasă păcătoasă și cum se omoară singură această rasă. Ne-am purtat, cum ne-am purtat cu ei; le-am salvat viața. Am tras în români, ca să-i salvez de la moarte, când erau legionarii, și vedeți cu ce monedă ne plătesc. Se omoară singuri; n-am ce să le fac.

D-ta, dle g-ral Vasiliu, ai să chemi pe șeful Comunității și să-i spui exact ceea ce am spus eu: „Se omoară singură, această rasă”.

La Roman, un nenorocit de copil a găsit o scândurică. A pus mâna pe ea. Era o mașină infernală, a explodat și l-a omorât pe loc. Aceasta nu a căzut din avion, pentru că nu acesta este sistemul. A fost pusă de cineva, și desigur n-a fost pusă de un soldat român, sau de un soldat german. Poate a pus-o un nemernic de român, dar prezumția

este că a pus-o un evreu de acolo. Am pus să cerceteze, dar se umblă cu mânuși. Poate este bine, poate este rău; vom vedea mai târziu, dar faptul este acesta.

Dar mai grav este că ei s-au amestecat peste tot. Stau unde sunt atelierele de reparații de tancuri, de automobile. Avem sute de ateliere. Dacă vă veți duce, veți vedea în ce uzină enormă s-a transformat regiunea aceasta, Bacău-Roman-Vaslui, și cum la fiecare casă este o uzină, pentru că tancurile au mare nevoie de reparații, ca și camioanele și toată aparatura aceasta de război.

Toate acestea stau în mijlocul acestor evrei. Nu putem merge așa. Ne-au rugat și germanii, și trebuie să găsim o soluție. Care este acea soluție? De aceea vreau să ne consfătuim acum, să vedem care este soluția cea mai umană și cu cele mai mici consecințe politice pentru noi. Nu că ne bombardează, căci toți au spus, și evreii spuneau: „Pe români nu-i bombardează, fiindcă s-au purtat bine cu evrei”. Ați văzut cum a fost recompensată purtarea bună cu evreii, și va mai fi.

O soluție este să-i luăm din aceste orașe și să-i ducem în anumite târguri, dacă sunt mulți. Să-i așezăm ca la Buhuși, în unul, două târguri, să scoatem toți românii de acolo și să-i lăsăm să trăiască între ei. Noi să-i alimentăm numai. Ducem prin serviciul de aprovizionare, și ei plătesc. Muncesc între ei, fac croitorie, tâmplărie etc. Aceasta este o soluție.

A doua soluție este să-i strângem în ghetou, în fiecare oraș. Să spunem: „Aceasta este partea unde stați; nu mai ieșiți de aici. Vă aducem mâncare aici, faceți ce vreți; nu vă omorâm, nu vă facem nimic”.

A treia soluție este să-i luăm de acolo și să-i aducem către țară. Dar este cea mai periculoasă și mai catastrofală pentru Neamul Românesc. Nu pot să-i aduc. Au scăpat mulți și nu pot să-i aduc și pe ceilalți, căci am credința că m-ar lua lumea cu pietre.

Una din aceste soluții trebuie aplicată. În paralel, ca să ușurăm problema, cum noi avem oameni mobilizați până la 55 ani – și aceasta este o chestiune pe care trebuie s-o organizeze Ministerul de Interne și celelalte departamente interesate – toți aceștia, cari sunt tineri, dar nu cei bogați, nu pe dentist, nu pe medic, nici pe profesor sau inginer, căci aceștia nu sunt comuniști, pot fi numai câțiva – îi luăm și îi organizăm în detașamente de lucru. Îi hrănim, îi punem să stea în corturi sau bordeie, cum am făcut și pentru Națiunea românească, dar le facem tipuri mai ieftine, și îi punem să lucreze la Calea Ferată, la șosele, împreună cu prizonierii și cu premilitarii.

Una din aceste soluții dvs. trebuie s-o adoptați, și s-o aplicăm imediat, căci altfel se răspândesc în întreaga țară. După ce trec ucrainenii, cordoanele de jandarmi, d-ta, dle g-ral Vasiliu, le folosești ca să nu mai treacă nimeni.

Câți au trecut în secuime?

G-ral C. Vasiliu: Maximum 7.000.

Mareșal I. Antonescu: Vasăzică, grosul este la noi.

G-ral C. Vasiliu: Capul este la ieșirea de la noi și coada dincolo.

Mareșal I. Antonescu: De îndată ce acești 105.000 vor trece, cordonul acesta d-ta îl lași acolo, și trecem la soluția aceasta.

În cât timp crezi că se scurg aceștia?

G-ral C. Vasiliu: În două săptămâni.

Mareșal I. Antonescu: Este prea târziu.

Vă dau un exemplu. În ziua de Paști, trebuia să mă duc la Bacău, unde îmi dădusem întâlnire cu comandantul armatei de acolo. În ziua de Paști, când trebuia să mă duc, au bombardat Comandamentul. Au murit doi ofițeri și nu știu câți soldați. Ca să-i vedeți cum sunt organizați. Puțin îmi pasă, fiindcă voi muri odată. Dacă este un lucru de care nu mi-a fost frică în viață, este moartea. Dar murim stupid, datorită acestora.

Te anunțasem pe d-ta că mă duc la Mitropolia din Iași, la Paște. Au bombardat Mitropolia din Iași, și numai atunci. Ca să vedeți ce diabolici sunt. Este poate o coincidență, dar este prea curios.

G-ral C. Vasiliu: S-au lansat câțiva parașutiști în zona aceasta. Cred că de aici este legătura.

Mareșal I. Antonescu: Aceștia s-au lansat alaltăieri.

G-ral C. Vasiliu: Dar sunt alții mai vechi, cari au aparate de transmisiune.

Mareșal I. Antonescu: Crezi d-ta că evreii nu au aparate?

G-ral C. Vasiliu: Nu este nevoie să aibă ei, căci vin rușii.

Mareșal I. Antonescu: Tot îi protejezi, nu răspunzi la întrebare.

Crezi că nu se găesc evrei cari au aparate?

G-ral C. Vasiliu: Sigur că probabil trebuie să aibă.

Mareșal I. Antonescu: Este și probabil și sigur.

Să nu-i mai protejăm, căci ei ne vor spânzura pe toți de limbă.

G-ral C. Vasiliu: Noi am ținut cât am putut. N-am fost largi cu ei. Cred, însă, că soluția cea mai ușoară, pentru moment, o formează ghetourile închise. Transplantarea lor într-o regiune întinsă este și grea, și durează, pe când închiderea lor într-un loc este mai ușoară.

Mareșal I. Antonescu: Și să fie scoși pentru muncă, căci este imposibil ca atâta timp cât soldatul român, țăran, intelectual și burghez, este pe câmpul de luptă, aceștia să nu muncească.

G-ral C. Vasiliu: În Bacău sunt enorm de mulți: 22.000, din cauză că i-am adus pe cei cari au fost la Moinești, la Târgu-Ocna, și s-au dublat. Tot așa este și la Piatra-Neamț și la Roman.

Mareșal I. Antonescu: Să-i scoatem de acolo și să-i punem să lucreze pe linia Focșani-Nămoloasa-Galați, unde se lucrează ca să se întărească linia. Apoi pe linia Adjud-Bârlad, unde se face o linie de rezistență. O alta este la Nord de Roman, care pleacă de la Piatra-Neamț, trece pe Valea Tarcăului, Nord Roman, și apoi spre Vaslui.

Sunt patru linii de rezistență succesive. Nu sunt hotărât, chiar dacă aduc rușii un milion de tancuri, să cedez în 24 ore și să vină la București. Vom lupta. Însă prudența și datoria îmi impun să organizez toată țara în condiții optime pentru luptă.

Îmi trebuie mână de lucru, și Serviciul Tehnic de la Lucrări Publice; îmi trebuiesc sape, târnăcoape etc. – toate trebuiesc strânse și aduse acolo –, precum și caterpilare, ca să facem șanțuri anticar.

Deci, chestiunea evreiască trebuie să fie soluționată până luni. Vei mai discuta d-ta, dle g-ral Vasiliu, și cu dl. Mihai Antonescu, și veți vedea care soluție vă convine, pentru că este și o chestiune politică. Eu accept oricare din aceste trei soluții, dar nu accept ca mai târziu de luni sau marți să nu se ia nici o hotărâre.

M. Antonescu: Cred că este și o problemă de urgență.

Mareșal I. Antonescu: În loc să punem pe premilitarii noștri, de 16-18 ani, să lucreze, și evreii să se plimbe, îi punem pe ei.

G-ral C. Vasiliu: Vom aranja chestiunea batalioanelor de lucru cu Marele Stat Major.

M. Antonescu: Domnule Mareșal, cu obiectivitatea de totdeauna, trebuie să spun că la București echipele de lucru pentru dărâmări, de la Apărarea Pasivă, au dat rezultate excelente.

Azi-dimineață, mergând la Apărarea Pasivă, am găsit pe câțiva și le-am exprimat mulțumiri că au lucrat peste tot cu foarte mult devotament, și expunându-se, așa încât au făcut servicii reale.

Mareșal I. Antonescu: N-am văzut evreu să se expună.

M. Antonescu: La „Atenée-Palace”, cei cari au intrat în incendiu și au aruncat lucrurile afară erau evrei din echipă.

Mareșal I. Antonescu: Făceau o afacere și acolo.

M. Antonescu: Se poate.

Mareșal I. Antonescu: Pentru fabrica de hârtie și mucava nu s-a fixat loc unde să se ducă, și cere să se ducă la Câmpulung-Muscel, fiindcă acolo are apă și material.

Noi avem nevoie de această fabrică. S-a evacuat până acum 130 vagoane cu material, și o parte din mașini. Fabrica este încunoștiințată că nu i se poate repartiza Câmpulung. Probabil că Statul Major a anunțat-o. S-o aduceți la Câmpulung, căci nu poate funcționa în altă parte.

De la fabrica de celuloză s-au evacuat până în prezent 50 vagoane material fabricat și mașini. În curs de evacuare sunt încă 50 vagoane. Tot ce a fost celuloză s-a evacuat. Dacă avem timp, o evacuăm, ca să mărim fabrica de la Zărnești.

G-ral Gh. Dobre: Este I.A.R., care este deja instalat.

Mareșal I. Antonescu: Aranjați-o în altă parte, unde are condiții ca să poată lucra, căci îi trebuie apă și alte lucruri.

Fabrica nu și-a evacuat tot materialul. Pentru evacuarea întregului material sunt necesare 6-8 luni. În starea actuală, fabrica nu mai poate funcționa. N-a fost pregătită evacuarea materiilor prime.

Acestea sunt constatările pe care le-a făcut un ofițer al meu la fabrica de la Piatra-Neamț.

Pentru evacuarea materiei prime sunt necesare 1700 vagoane, pentru 40.000 m.c. lemn.

M. Antonescu: Chiar acum, venind la Consiliul acesta, am rugat pe domnii Orezeanu și Buradescu să mărească numărul vagoanelor.

Mareșal I. Antonescu: Eu n-am să le strâng mâna dumnealor decât la sfârșitul războiului. Arma noastră este acum Calea Ferată.

Deci, avem tot timpul să evacuăm și să scoatem toate bogățiile țării. Numai dv. trebuie să vă strecurați în mod inteligent printre trenurile militare. Peste zece zile, frontul nu mai are nevoie decât de trenuri alimentare cu hrană sau muniții și de trenuri pentru evacuarea răniților; de altceva, frontul nu mai are nevoie.

Consumul de muniții nu este prea mare, pentru că rușii nu prea sunt dispuși să atace. Credința mea este că ei se așează defensiv, dar se poate să mă înșel. Faptul că n-au încercat să dea peste cap poziția noastră slabă de la Nord de Târgul Frumos, deși știu că poziția noastră de rezistență este pe Bahlui, este o indicație. Pe de altă parte, fotografiile aeriene luate de noi ne arată că ei se întăresc pe o linie la 20 km în fața noastră. S-a captat o mulțime de emisiuni de radio rusești, în care se spune că românii sunt așa și așa: au văzut rușii că au dat în sfârșit de o rezistență serioasă.

Avem tot timpul să ne organizăm; este numai o problemă de judecată.

Nu știu, dle g-ral Orezeanu și dle Buradescu, dacă v-a transmis dl g-ral Lovinescu ceea ce i-am spus eu. Primul și cel mai important lucru este acum transportul munițiilor germane spre frontul din Basarabia. Să nu pierdem Basarabia, din cauza lipsei de muniții pe front. Vă rog să împingeți cu precădere trenurile cu muniții și tancuri și să le scurgeți spre Zorleni, pentru că linia spre Galați-Românești este blocată. Trebuie să căutate toate trenurile cu muniții și materiale germane și să le împinseți spre front. Opriți toate celelalte trenuri. Am să merg până acolo încât am să aplic sistemul din 1916: răsturnarea de pe linia ferată a trenurilor care împiedică circulația transporturilor de muniții, deși cred că nu vom ajunge în această situație. Mie îmi trebuie o circulație liberă.

G-ral T. Orezeanu: Germanii n-au avut trenuri de muniții.

Mareșal I. Antonescu: Cum n-au avut? Au descărcat cinci trenuri de muniții, ceea ce reprezintă o aprovizionare pe două săptămâni. De unde știi d-ta că germanii n-au adus muniții? Eu am stabilit pe unde erau trenurile și le-am adus. S-au descărcat două trenuri la Barboși și trei trenuri la Românești.

T. Buradescu: La ora 4 dv. ați dat ordin dlui g-ral Lovinescu. Erau trenuri de muniții între Adjud-Mărășești și Buzău-Mărășești, însă comunicarea pe care ne-a făcut-o dl g-ral Lovinescu arăta, din greșeală, că trenurile acestea sunt între Galați și Românești. Or, eu am identificat cele cinci trenuri de care vorbiți între Adjud-Românești și Galați.

Mareșal I. Antonescu: Vezi, dle g-ral Orezeanu, că sunt trenuri? În Țara Românească cred că sunt astăzi peste 12 trenuri.

T. Buradescu: Dar dl g-ral Lovinescu mi-a transmis că trenurile acestea se găsesc între Galați și Românești.

Mareșal I. Antonescu: Pe mine mă interesează să ajung la Românești. S-au descărcat două trenuri la Barboși, iar munițiile au fost cărate cu camioanele. S-au împins la Galați trei trenuri, care sunt acum în descărcare.

Sunt trenuri cu tancuri. Zece tancuri Tigru dau peste cap un cap de pod rusesc. Dacă rușii au pătruns la Chițcani, este pentru că nemții n-au avut un glonț de armă.

T. Buradescu: Domnule Mareșal, vă rugăm să interveniți dv. ca să ni se dea drumul să trecem pe la Palanca. Nu se respectă angajamentul Germaniei; nu merge deloc. A venit și colonelul von Ludwig pentru aceasta. Avem 50-60 trenuri, care nu pot fi trecute decât pe la Adjud-Palanca. Din această cauză, situația amenință să se încurce. Am anunțat și Statul Major și nu știu ce să fac.

Mareșal I. Antonescu: De ce-mi spui tocmai acum, când te-ai încurcat?

T. Buradescu: Vă rugăm pe dv. să interveniți.

Mareșal I. Antonescu: Rog să se dea Führerului următoarea telegramă:

„Deși de trei săptămâni ni s-a comunicat să scurgem trenurile din Moldova către Transilvania de Sud prin coridorul secuiesc, operația nu se poate executa, din cauza dificultăților pe care le fac ungurii.

Sunt astăzi peste 60 de trenuri germane, goale și pline, care se găesc între Galați și Palanca și care nu se pot scurge din cauză că teritoriul secuiesc nu primește trenurile.

Dacă nu se iau măsuri imediate, transporturile de concentrare și de alimentare a frontului cu muniții și material vor fi total compromise, pentru că se vor bloca liniile ferate românești din Sudul Moldovei.

Interviu la Excelența Voastră, pentru că am epuizat toate celelalte căi în această privință”.

M. Antonescu: Trebuie menționat că Auswärtigesamt a comunicat de două ori deschiderea acestei linii. Să se adauge:

„Domnul von Ribbentrop și Auswärtigesamt ne-au comunicat în două rânduri, prin Ministerul de Externe, că au fost luate măsuri”.

Mareșal I. Antonescu: Aceasta este singura acțiune pe care pot s-o fac. Să vedem acum ce faceți dv.

Eu sunt un om care spun: „Orice piedică am în calea mea – și un munte – o dau la o parte”. Deci, și munții să-i dați la o parte din calea dvs.

Nu este deschis Trotușul. Trebuie să descongionați Calea Ferată, căci altfel eu vin și răstorn trenurile de pe linie. În Moldova era să murim din cauza aceasta, și am venit cu această soluție: am răsturnat aceste vagoane și am dat imediat respirație Moldovei. Aceiași lucru și acum: răstorn trenurile cu munții, cu tancuri etc., ca să deschid comunicația, căci mai bine pierd câteva trenuri, fiindcă vin trenuri peste trenuri și înfundăm până la Budapesta Calea Ferată.

Revin la chestiunea aceea. Se poate aplica soluția pe care am spus-o, ca să întoarceți de la Românești pe linia Zorleni, pentru a degaja linia Galați-Românești?

T. Buradescu: Vom încerca. Dar și un tren gol trebuie să meargă cu 4 locomotive.

Mareșal I. Antonescu: N-are importanță. Să meargă cu 10, dar să deblocheze linia. În tot cazul, dacă nu se pot scurge pe această linie, înfundați linia cu trenuri, și pe măsură ce s-a terminat cu urgența aceasta de aducerea munițiilor și materialelor pentru germani, fiindcă au rămas fără această muniție, pierdută în retragere, le scoateți din această linie înfundată.

Aceasta este, însă, o soluție în extremis. Dacă le puteți scurge pe linia Zorleni, să le duceți la Bârlad, întrebuițați linia aceasta. Eu am salvat operațiile în Moldova cu acest circuit; plecam de la Tecuci și mă întorceam pe la Pașcani-Iași.

G-ral T. Orezeanu: Nu este cazul.

Mareșal I. Antonescu: Dar dacă va fi nevoie, faceți tren omnibus, care se oprește, încarcă, descarcă și trece înainte. Trebuie făcute circuite.

Trec la Fabrica de cherestea „Măcărescu”. Acest om este cunoscut din multe măcării de felul acesta, pe care le-a făcut în viața lui. A făcut și politică țărănistă, și politică legionară de stânga, și vrea să rămână cu bolșevicii acum. Îl vedeți cum începe

să se descopere. Fabrica este întreprindere particulară. Acest Măcărescu, țărănist, a ajuns cu fabrică și eu n-am ajuns. Dispune de instalații moderne, are mașini electrice, 5 gatere etc. Ofițerul raportează: am fost informat că proprietarul nu vrea să evacueze fabrica.

Fabrica trebuie ridicată.

S. Ghiolu: S-a hotărât să nu se evacueze fabrica de cherestea.

Mareșal I. Antonescu: Materialul este al C.A.P.S.-ului, în depozit și închis. Sunt 20.000 m.c. cherestea. Luați-le. Trimiteți oameni din birou de la dvs. să circule pe linie.

Dle ministru al Comunicațiilor, pe linia Piatra-Neamț-Bacău sunt o mulțime de traverse și stâlpi de telegraf. Nouă ne trebuiesc stâlpi de telegraf. Ne-a cerut armata germană, că aveam nevoie urgentă, să taie din păduri. Am refuzat, dar am fost nevoit să dau această autoritate, ca apoi să constat că sunt de ani acești stâlpi în lungul drumului.

Nu știm ce avem. Acești stâlpi de telegraf sunt foarte necesari și trebuie să fie aduși aici.

În ce privește încadrarea ofițerilor și subofițerilor, dle Pantazi, trebuie s-o discutăm. Prea mulți au rămas la partea sedentară.

A fost o mare nedreptate. Toți elevii activi, cari ies ofițeri la 10 mai, au fost lăsați la partea sedentară, iar elevii care se fac ofițeri de rezervă au fost trimiși pe front. Vasăzică, activii la partea sedentară, și cei de rezervă pe front.

Te întreb: este aceasta o măsură dreaptă și inteligentă? Unitățile nu pot s-o facă de capul lor, fiindcă trebuie să fie un creier care să prezideze, și acesta este Marele Stat Major.

Este drept ca cel care se face ofițer de rezervă să fie trimis pe front? Ce zice când vede că cel activ nu merge pe front, mai ales că în capul Statului se găsește un ofițer? Că i-am protejat. Dar să mă ferească Dumnezeu să fac astfel de nedreptăți. Pentru mine Națiunea românească este una, legea este lege, dreptatea este dreptate, nu fac nici o deosebire, de la Rege și până jos.

G-ral C. Pantazi: Ne-ați comunicat că sunt ofițeri puțini la unități, și am început controlul.

Mareșal I. Antonescu: Sunt foarte puțini. Vom discuta chestiunea mâine, într-un Consiliu special cu Armata.

În ce privește transporturile de sămânță, acestea văd că s-au efectuat, și s-a terminat.

Iată, între Reni și Românești – și aceasta este tot opera Marelui Stat Major – linia a fost minată în două locuri. Deci, mult în spatele frontului. Ne tăiem craca de sub picioare. De aceea am făcut un Mare Stat Major, pentru ca între Reni și Românești să fie minată linia, care a sărit în aer și s-a întrerupt circulația. Bineînțeles, s-a reparat.

G-ral C. Pantazi: N-am făcut-o noi.

Mareșal I. Antonescu: Noi am făcut. Germanii n-au dreptul să mineze, și dacă o fac, ne ducem și spunem: „Nu vă dăm voie”.

Statul Major mă minează poate și pe mine aici.

G-ral C. Pantazi: Face și multe lucrări bune.

Mareșal I. Antonescu: Dar să nu faci lucruri rele.

Admiți d-ta să iei caii de la Huși și să-i duci la Piatra-Neamț?

G-ral C. Pantazi: Este prostia unuia.

Mareșal I. Antonescu: Vom vorbi noi, între patru ochi. Sunt mulți roboți în birouri, dar creierul nu judecă frumos. Stau în birou, beau cafea, citesc jurnale și iscălesc o hârtie, dar n-au habar dacă ce au semnat este practic, dacă se poate executa.

Ne-au venit tancuri, dle g-ral Pantazi, din februarie, și suntem la sfârșitul lui aprilie. Așteptam tancurile ca pe Dumnezeu, ca și o mulțime de alte lucruri. Și au ajuns tancurile pe câmpurile de luptă nerodate, pentru că Statul Major, la toate întrebările făcute de Comandantul Centrului Motomecanizat în această privință, n-a răspuns. Aceasta, după ce am făcut experiența din 1941, când m-am pomenit cu diviziile blindate pe front, că le dădeam ordin să execute o însărcinare, dar erau în pană. Nu ne-au adus nici un serviciu. Ne-au costat miliarde, și am constatat că erau nerodate, nici motocicletele, nici camioanele Praga, nimic; le ținuseră la magazie. Dl. colonel Davidescu știe că am făcut scandal. Dar nu puteam să mă ocup și de legionari, și de inundații, și de cutremur, și de rebeliune, și să rodez și tancurile tot eu. După ce am făcut toată experiența aceasta, a trebuit să aduc toată divizia blindată în București, în ateliere, și ne-a costat sute de milioane. Dar nu plătesc ticăloșii cari au făcut aceasta.

Acum, este exact același lucru. De la februarie și până acum Centrul de Instrucție Motomecanizată, deși a făcut intervenții, n-a primit de la Statul Major indicații. Am inspectat astăzi în amănunt toată divizia noastră blindată acolo și eram în aceeași situație ca la început.

G-ral C. Pantazi: Centrul de Instrucție Motomecanizat a fost la început numai centru de instrucție.

Mareșal I. Antonescu: Se pot da răspunsuri. Dar d-ta admiți aceasta? Nu crezi că națiunea aceasta are dreptul să ne pună mâna în gât, ca să ne iasă ochii din cap?

Și spun și un alt caz, tot așa. Am strigat după tunuri anticar. În sfârșit, ne-au sosit și tunurile, și tractoarele pentru tunurile anticar. Eu m-am ocupat personal să se formeze șoferi. Acum, cum crezi că vin? Stau Ost-urile acestea, care vin cu mecanici germani, în câmp, și nu vine nimeni să le ia. Sunt mașini extrem de delicate, și fiecare divizie trimite șoferi improvizați ca să le ia. Și astfel stau Ost-urile acolo, și tunurile stau pe poziție. Vom pierde tunurile.

Iată câteva perle de acestea, admirabile, de lucrări ale Statului Major. Eu te desfid că dacă erai șef de Stat Major ai fi făcut lucruri de acestea. Nu fac critica g-ralului Șteflea, ci a întregului sistem. Eu sunt în luptă cu acest Stat Major de 30 ani, din această cauză, dar din nenorocire n-am putut să fac școală. Acesta este Neamul Românesc. Nu mă acopăr cu aceasta, căci eu sunt marele responsabil; eu voi plăti în fața Istoriei tot dezastrul Neamului Românesc. Îl plătesc, dar ce să fac? Dar când lumea va lua și va cerceta toate arhivele, va vedea cât m-am zbatut, pentru că fiecare hârtie începe astfel: Din ordinul domnului Mareșal, cutare, cutare; nu la ordinul altuia. Până în cele mai mici amănunte trebuie să hotărâsc eu. Nu pot. Am ajuns la un moment dat pe front, și am văzut toate. M-am dus, acum două-trei săptămâni, la Armată și am dat unele ordine, pentru care nu trebuia decât o jumătate de oră ca să ajungă la locul de destinație. Au ajuns în 3 săptămâni.

Mi-a spus generalul Schorner: „Dacă nu-mi dați trenuri cu muniții, pierd Basarabia”. Imediat am spus: „Dați trenuri cu muniții.” A doua zi, generalul Schorner mi-a trimis o telegramă: „Mulțumesc cu recunoștință; au sosit trenurile cu muniții”.

A trebuit să intervin eu. Nu o iau ca o laudă personală. Dar nu putea să facă și altcineva aceasta?

Am dat ordin, de atâta vreme, să nu mai se evacueze toate porcăriile. Ieri, în gara Piatra-Neamț, am găsit un tren încărcat. Dar cu ce nu era? Scaune, mese rupte și altele la fel, când avem atâtea lucruri esențiale. Ca pedeapsă, am spus: „Să se suprimе toate trenurile pentru evacuarea cercurilor de recrutare”. Era și un colonel, comandant de gară, trimis de Marele Stat Major, căruia i-am spus: „Iată.” Și am dat ordin de acum 3 săptămâni să se suprimе toate trenurile Cercurilor de recrutare, care să rămână pe loc, și să se ia zahărul și celelalte. Dacă este vorba să ia mesele, cocoșii, porcii și metresele tuturor de la Cercul de recrutare, prefer să iau zahărul.

Cât am dat eu ordin: „Dați vagoanele jos, nu lăsați în gări să se încarce”, imposibil.

Ca concluzie (*sic!*), pot să vă spun că frontul este pus în perfectă ordine, acum, plecând de la Bacău, după ce am mers împreună cu comandantul Armatei și singur, prin toate părțile. Rămâne să punem noi ordine și cred că în două săptămâni va fi perfecțiunea cea mai mare și în spatele frontului.

Am găsit spitalul de campanie al unei divizii, la Săbăoani. Venise colonelul ca la nuntă; nu luase nici o măsură de siguranță, de nici un fel. Ieri, camioanele unei unități erau îngrămădite la Roman; deși s-a bombardat și astăzi Romanul, lângă podul de la Roman era camion lângă camion. O bombă distruge dintr-odată 20 camioane, și apoi spunem că nu avem camioane.

Domnilor, v-am orientat asupra celor ce se petrec. Sigur că sunt multe lucruri rele. Fatal, nu sunt numai la noi, ci în toate țările, în toate armatele, și chiar în armata germană. Acești soldați, pe care i-am văzut cum i-am văzut în 1940, au ajuns niște nenorociți. Nu din cauza lor. Dar un om care nu se spală luni întregi, care este plin de păduchi, care n-are mâncare, că ajunsese la un moment dat – acum li s-a sporit rația – la 150 grame pe zi, nu poate arăta altfel. Și se bat, totuși, ca lei.

Datorită acestor soldați germani foarte buni, am putut să fac eu o pânză în fața poziției noastre fortificate, s-o organizez și s-o ocup, s-o pun în bună stare de apărare și să fac afirmația că această linie nu va fi trecută.

Dacă n-ar fi fost acești soldați germani, n-aș fi putut să fac această operație. Sunt drept și o recunosc.

Am văzut acum această armată, care a început să se redreseze și să se pună la punct cu disciplina. Se împușcă pe capete; de altfel, din ordinul meu, s-a împușcat un sublocotenent și niște fugari. Acum se dau ordine și toată armata începe să-și recapete încrederea. A venit material, au venit muniții, a sosit divizia blindată, lumea a văzut că nu e glumă, că putem lupta și că avem toate șansele să biruim.

Eu sunt învățat cu manifestările de felul acesta. Am trecut și prin momente mai grave decât săptămâna trecută, când toată lumea făcea presiuni asupra mea: în 1916 – și nu se compară situația de astăzi, cu dezastrul de atunci – în 1916, soldații, după două luni de zile de război, erau desculți, iar acum, după trei ani jumătate, sunt îmbrăcați în

efecte noi. Fiecare soldat, începând de la capelă și până la bocanci, este îmbrăcat din nou, afară de rare excepții. Totul este material nou, muniția este în calitate suficientă, iar soldații, în marea lor majoritate, mănâncă câte (*sic!*) două feluri de mâncare la fiecare masă. Ultima unitate din divizia noastră blindată, pe care am vizitat-o în timpul mesei, avea două feluri de mâncare la dejun și două feluri seara. În afară de aceasta, am dat dispoziții ca fiecărui soldat să i se mai dea câte un pumn de zahăr. Vedeți dar, în ce condiții luptă această armată.

Sunt, însă, lucruri care nu merg în spatele frontului, nu pot merge și poate că nu vor merge deloc. De aceea, dv. sunteți datori să vă mișcați, pentru că dv., prin prezența dv. – când vede cineva un ministru, crede că vede pe Dumnezeu – puteți îndrepta multe lucruri. Dar dacă omul nu mai vede, nici pe jandarm, nici pe primar, nici pe prefect, nici pe judecător, nici pe ministru, pe generalul sau pe Conducătorul Statului și constată că toți s-au ascuns în pământ și au fugit la locuri sigure, pierde încrederea. N-am să vă vorbesc de altceva, dar pot să vă arăt că mi s-a afirmat de mai multe persoane că, numai prin faptul că am ajuns la Bacău, s-a ridicat moralul Moldovei. Toată lumea a zis: „Nu se mai evacuează Moldova, dacă a venit domnul Mareșal aici”.

De aceea, vă rog și pe dv. să părăsiți birourile și să vizitați Moldova.

În privința presei, este nevoie de o campanie foarte susținută, fiindcă are nevoie și soldatul și ofițerul de ziare. De-abia începând de ieri se primesc ziare pe front.

M. Antonescu: Se organizează curieri.

Mareșal I. Antonescu: La începutul războiului, organizasem ca, în fiecare zi, să plece câte un avion mare la fiecare comandament de divizie cu corespondență și ziare. Acolo veneau alte avioane mai mici care împărțeau mai departe scrisorile și presa la unitățile mai mici. Împreună cu Cenzura, care este la Marele Stat Major, trebuie să reorganizați acest sistem. Trebuie ca corespondența (*sic!*) și ziarele să fie trimise pe front, ca să întrețină moralul soldatului. Acest moral nu se întreține numai cu vorbe, ci printr-o legătură strânsă a fiecărui luptător de pe front cu țara. Dacă soldatul primește scrisori de la el de acasă, în care i se arată că toți ai lui sunt sănătoși, că pământul este lucrat și că lucrurile merg bine, el e liniștit; dacă nu primește nimic, atunci soldatul este preocupat de ce ar putea să fie la el acasă.

Domnilor, aceasta nu este o chestiune secundară, ci este o problemă de o importanță capitală. Să trimitem în fiecare zi presă și corespondență pe front. Ziarul „Sentinela” mai funcționează.

M. Antonescu: Apare, dar nu-l putem trimite.

Mareșal I. Antonescu: Dle g-ral Jienescu, te rog să dai dispoziții să se trimită pe front cât mai multe ziare și corespondență. Să plece de aici un avion mare, curier, până la Bacău și de acolo să plece altele mai departe ca să împartă presa și scrisorile. Cu avioanele care pleacă la posturile de comandă ale diviziilor, să trimitem corespondență, pachete și țigări. Trebuie să publicăm în ziare că se pot trimite pachete pentru soldați și ofițeri cu avionul, pe front. Să anunțăm că cine are de trimis asemenea pachete poate să le depună în cutare sau cutare loc, și să organizăm un serviciu care să le ridice. Aceasta, nu numai pentru București, ci pentru încă două, trei centre, care se vor înființa: unul la București, altul la Craiova, altul în Ardeal și altul în Sudul Moldovei, dacă mai este necesar.

Am vorbit cu soldați, cari mi-au spus că nu știu nimic de familiile lor.

Al. Marcu: Se dau zilnic comunicări prin Radio.

G-ral C. Pantazi: Pachete alimentare să nu trimitem, ca să nu ni se întâmple ca în trecut.

Mareșal I. Antonescu: Înlesniți trimiterea ziarelor și corespondenței și faceți un comunicat ca să se vadă că ne ocupăm de acest lucru.

Ca să vedeți care este starea de spirit de pe front, este destul să vă spun că un general, care se găsea la Bacău, mi-a spus: „Domnule Mareșal, de la soldat și până la general, Armata trece la răboj tot ceea ce se petrece în Țara Românească acum. Dv. nu știți ce se întâmplă: pe când soldatul român, cu ranița în spate – și a făcut gestul omului cu povara în spate – trece spre Moldova, camioanele sanitare ale dlui dr. Costinescu, cu doamne văpsite și sulemenite, au venit în Moldova, ca să ridice pe copiii de jidani și să-i salveze”.

Pe când soldatul român merge spre front, dl dr. Costinescu trimite camioanele Crucii Roșii cu doamne din protipendada Capitalei ca să ia pe copiii de jidani și să-i pună la adăpost. Armata știe aceasta, și va veni ziua răfuielii.

Când am venit și am spus lucrul acesta domnului g-ral Vasiliu, d-sa mi-a răspuns: „Da, domnule Mareșal, este adevărat, dar nu v-am spus. Așa s-au petrecut lucrurile și în Transnistria. Și acolo Crucea Roșie venea și se interesa de jidani, dar n-a întrebat niciodată: «Cum stă soldatul român, are hrană suficientă etc.?» De jidani însă se interesau unde sunt camioanele sanitare ale Crucii Roșii Românești”.

Sunt lucruri cari într-o zi vor ieși la iveală în fața Nației Românești, dar atunci nu va fi socotit răspunzător dl dr. Costinescu, ci eu, pentru că nu se va presupune că eu n-am știut de acest lucru. De la generalul acesta am aflat că faptul s-a petrecut în Moldova, iar de la dl g-ral Vasiliu am știut că același fapt s-a petrecut și în Transnistria. Toate aceste fapte sunt văzute de soldat și de ofițer, care, pe de altă parte, vă simte și lipsa dv.

Mergeți cu mine pe linia întâi a frontului, fiindcă acolo este Nația Românească, și vă dau în scris că nu vi se va întâmpla nimic; veți veni înapoi tot așa cum ați plecat.

I. Petrovici: Mergem, domnule Mareșal, numai să ne luați.

Mareșal I. Antonescu: Pofțiți; n-aveți nevoie să vă iau eu, pentru că nu sunteți copii, să vă țineți după mine. Sunteți maturi și vă lasă lumea să mergeți acolo. Aveți dreptul să vă duceți pe front, aveți datoria s-o faceți, fiindcă sunteți membrii Guvernului. Aveți un mandat de la Națiune, care și-a pus în dv. speranța s-o salvați. Și dacă vă veți duce acolo, poate că veți îndrepta multe lucruri. Veți vedea acolo și multe lucruri rele, pe care le veți îndrepta.

Acum trei săptămâni un om politic s-a dus pe front și s-a întors aici alarmat, fiindcă în cazemate era apă, iar materialul nu fusese încă instalat. A venit și la mine și mi-a spus acest lucru, iar eu i-am răspuns: „Da, domnule, eu încep o casă de la fundație. Am început să construiesc un front, defensiv sau ofensiv. Te rog să te duci acolo peste trei săptămâni și să vezi cum a fost construit. Pe urmă ai să-mi spui dacă acest front a fost rău sau bine studiat și construit. Acum am început să-l construiesc”.

Acel om, însă, s-a dus de la început pe front și apoi a venit la București cu acele impresii, pe care nu mi le-a comunicat numai mie și numai dlui Mihai Antonescu, ci le-a spus la toată lumea. Și așa, tot Bucureștiul a aflat că suntem dezarmați.

S-a dus acest om politic din nou pe front acum și-mi spune dl Mihai Antonescu că s-a întors de acolo cu alte impresii.

Iată ce înseamnă să ai metodă și perseverență. M-am dus și eu pe front. Rușii se îndreptau spre poziție și noi ne duceam tot acolo. I-am dat afară. Am construit o poziție care va rezista.

Să nu ne luăm după toate fleacurile. Desigur, e greu războiul. Credeți dv. că eu n-aș vrea să mă plimb acum pe Champs Elysées? Aș fi fericit s-o pot face. Nu sunt un nebun ca să umblu după mori de vânt și să mă lupt. Eu vreau ca mai întâi să salvăm Neamul acesta.

Ce chestiuni credeți că sunt mai importante și depind de mine?

În chestiunea financiară, cu plata salariilor, le veți plăti. V-ați angajat. N-aveți întârziere?

G. Netta: Nu, domnule Mareșal.

Mareșal I. Antonescu: Trebuie să treceți la locuri, în Moldova, să reluați operațiunile, să faceți încasări și să puneți ordine în Stat. Desigur că Statul a fost dezorganizat și de inamic și de panică. Era normal. Și Germania și Anglia ajunseseră să se dezorganizeze la un moment dat. Numai că germanii ajunseseră la Dunkerque și Anglia și se dezorganizaseră. La noi, dacă rușii au intrat pe teritoriul țării noastre, noi n-o să fim mai tari decât englezii. Avem, însă, datoria acum să nu ne zbatem în această situație, ci să îndreptăm lucrurile.

Am găsit acest Stat încurcat și în panică în 1940, dar încet, încet, mai cu vorbă dulce, mai cu vorbă tare, uneori cu glonțul, l-am descurcat și l-am îndreptat. Acum tot așa: mai cu vorbă bună, mai cu vorbă tare, la nevoie chiar și cu glonțul, vom descurca Statul acesta și-l vom pune în regulă.

În ceea ce privește ordinea în țară, care este situația?

G-ral C. Vasiliu: E liniște pretutindeni. Am fost în câteva părți din zona de primire a refugiaților, timp de câteva zile, și am văzut cum merg lucrurile. Am făcut ordine și am dat dispoziții ca refugiații să se pună pe treabă, așa cum ați spus dv.

Mareșal I. Antonescu: Am văzut refugiați instalați în spatele frontului, la Roman. Am stat de vorbă cu un refugiat din Basarabia – a fost o lecție foarte bună, fiindcă mai ascultau și alții – pe care l-am întrebat: „De ce ai fugit, fiindcă ai numai 5 hectare de pământ?” Mi-a răspuns: „Am stat un an cu rușii și nu mai stau încă o dată”. A fost o bună lecție, fiindcă ascultau și alții cari erau de față, ca să vadă de ce a fugit din Basarabia acel țaran, care nu fusese nici primar, nici notar, nici altceva în satul lui; era un țaran ca oricare altul.

Refugiații s-au apucat de muncă, dar le lipsesc vitele, fiindcă proprietarii cari au plecat au luat animalele cu ei. Și animalele lor nu sunt acum nici la muncă, nici cu ei, pentru că au murit pe drum în cea mai mare parte. Am găsit în marginea Bacăului coloane întregi de boi, din care unii mureau pe drum, iar alții erau bolnavi, cu picioarele betegite. Am oprit imediat coloana și am dat ordin șefului de Stat Major al unității respective să-i dea locuitorilor, ca să-i folosească la munca câmpului. Dar nici aceasta nu se poate acum, fiindcă cei mai mulți boi sunt bolnavi.

Am întâlnit foarte multe vite în cirezi. Am spus ca vitele să se dea la lucru și de acolo să le luăm atunci când este nevoie să le tăiem.

G-ral C. Pantazi: S-au dat ordine.

Mareșal I. Antonescu: Ordine s-au dat, dar vitele le găsesc tot în cirezi.

Mi-au spus țăranii din județul Neamț: „N-avem vite”. Bineînțeles, va lucra acolo Armata, dar totuși situația este destul de grea. Proprietarii au plecat cu tractoarele și cu batozele. De aceea, dv. trebuie să vă gândiți de pe acum ce vom face când va veni secerișul. Și în Moldova și în Muntenia este acum un grâu cum rar a fost vreodată primăvara. Am văzut acest lucru din avion, fiindcă zbor foarte des: grâul este uniform peste tot, n-are nici o lipsă. În Moldova, grâul este o splendoare, pe suprafețe imense, până în județul Neamț. Acolo țăranii, după îndemnul nostru, au cultivat și au recoltat foarte mulți cartofi. A fost o producție de 2000-3000 kilograme de cartofi la hectar, o adevărată supraproducție. Țăranii au acum foarte mari cantități de cartofi, ceea ce a făcut ca prețul să scadă: îi vând cu 5-6 lei kg, nenorociții. Dar și aceasta însemnează, dacă facem socoteala, peste 100.000 lei încasări la hectar. Chiar directorul Camerei Agricole mi-a declarat acest lucru și mi-a arătat că beneficiile la cartofi sunt foarte mari, cu ocazia unei conferințe pe care am făcut-o cu reprezentanții administrației din județul Neamț. Dacă putem cumpăra cartofi de acolo, ar fi foarte bine, pentru că se găsesc pe toate drumurile. Am vizitat și câteva case părăsite de proprietari și am văzut camerele pline cu cartofi. Acum, de când s-a consolidat frontul, locuitorii se întorc pe la casele lor, iau ce le mai trebuie și se duc înapoi. Deci, acolo nu este o problemă de hrănire a populației. Această problemă se pune numai pentru populația de la munte.

Deși am dat ordin să se oprească coloanele (*sic!*) de refugiați, ca să nu pierdem brațele necesare pentru munca câmpului (*sic!*) din această epocă, am observat totuși două coloane foarte lungi spre Buzău și Mizil.

G-ral D. Popescu: N-au fost opriți pe loc decât oamenii în stare să muncească. Bătrânii, copiii și femeile gravide s-au dus.

Mareșal I. Antonescu: Dar în coloanele acestea nu erau numai bolnavi, bătrâni și femei gravide. Dacă lăsăm coloanele de refugiați să meargă spre Vestul țării, atunci nu mai putem ara. Dacă le-am fi oprit în regiunea Tecuci, atunci am fi arat toate terenurile de acolo. Vă spun și dv.: „De ruși scăpăm, dar de foamete nu scăpăm dacă nu muncim pământul”.

G-ral I. Arbore: La Tecuci sunt sute de tractoare ale Transnistriei, neîntrebuițate.

Mareșal I. Antonescu: De ce nu le pune prefectul la lucru? Să le pună prefectul la lucru imediat.

G-ral D. Popescu: Dl g-ral Arbore de ce nu mi-a spus mie?

G-ral I. Arbore: Abia azi am aflat.

Mareșal I. Antonescu: Aceasta este o chestiune de formă. Acum au venit Osturile, dar n-avem șoferi. Am auzit că se pregătiseră șoferi, dar pentru aceste mașini s-au trimis alții, nu cei pregătiți.

G-ral C. Pantazi: Nu știu să umble cu ele?

Mareșal I. Antonescu: Dacă sunt șoferi bine pregătiți trebuie să știe. Ieri s-au ars lagărele la patru mașini de felul acesta, fiindcă șoferii lor, în loc să umble numai cu

viteza a patra cu ele, așa cum scrie în instrucțiuni, au plecat cu viteza întâia și a doua; au ajuns la Bacău cu lagărele mașinilor arse.

M-am luptat atât ca să aduc mașinile acestea din Germania, am dat și telegrame Führerului, a venit aici și un general german pentru aducerea lor și, totuși, din cauza lipsei de pregătire a unor șoferi pricepuți, sub ochii mei s-au ars lagărele la patru mașini.

Patru din aceste tractoare moderne sunt, deci, cu motoarele stricate. A trebuit să intervenim acum, ca să ni se dea motoare de schimb noi. Ce să facem! Aceasta este Nația Românească, și cu ea trebuie să facem toate. Pe timpul lui Traian și Decebal, a fost poate mai rea, dar s-a făcut țara. Ne costă, însă, foarte scump.

Sunt aceste 100 tractoare, dar vor mai fi și în alte părți. Caii aceia să-i oprești, cu toate că în regiunea aceasta este foarte mult arat.

G-ral D. Popescu: Au cerut câte 300 refugiați, cu căruțe. Le-am dat.

Mareșal I. Antonescu: Să ia și tractoare. Altă muncă face tractorul.

Acum, se pune altă problemă. Trebuie să ne organizăm de acum pentru seceriș, fiindcă de aceea v-am vorbit de grâu că este bun, și vom avea poate un grâu mai bun ca anul trecut. Dar, împreună cu Statul Major, să luăm măsuri ca să avem oameni de seceriș la locul lor, cu premilitarii, să nu dăm din loc în loc. Astăzi suntem în 22 aprilie. Sunt sigur că la 20 iunie, când va începe secerișul, tot nu va fi pusă problema la punct. Trebuie să întrebăm de acum ce nevoi sunt pentru seceriș și cosit.

Acestea sunt cele două mari probleme cărora trebuie să le facem față, căci ne trebuie furaj. Războiul consumă foarte mult furaj, războiul consumă pâine, și trebuie să avem grâu și acest furaj.

S-a pus foarte mult grâu anul trecut, deși d-nii proprietari au venit la mine, în septembrie, și m-au amenințat că dacă nu ridic prețul la grâu – a spus și Mareș, și alții – nu se mai pune grâu. Și dl. Pană a spus, de asemeni, că nu va mai pune nimeni. Ei bine, nu numai că au pus, dar au pus mai mult ca în alți ani.

Și dl. Neagu mi-a spus: „Nu se mai pune grâu în toamna aceasta, fiindcă prețul nu este suficient. Am spus: „Bine, murim de foame”. Dar s-a pus grâu.

Sedința se ridică la ora 19,30.

Stenografi: D. Fierăscu și N. Dumitrescu

D.A.N.I.C., fond P.C.M., Cabinetul Ion Antonescu, ds. 221 (fost 220)/1944, f. 480-532

19. 1944 aprilie 29. Se discută despre situația acordurilor economico-financiare cu Germania; se analizează textul decretului-lege privind măsurile excepționale pentru ajutorarea sinistraților de bombardamente, constatarea sinistrului și Statutul sinistraților; se prezintă situația dezastruoasă din domeniul sanitar etc.

CONSILIUL DE MINIȘTRI *de la 29 aprilie 1944*

Ședința se deschide la ora 16, sub președinția domnului **prof. Mihai Antonescu**, vicepreședintele Consiliului de Miniștri.

Au luat parte domnii: **prof. Gheron Netta**, ministrul Finanțelor; **g-ral Gh. Dobre**, ministrul Înzestrării Armatei; **I. Marinescu**, ministrul Justiției; **prof. dr. Petre Tomescu**, ministrul Sănătății; **C. Angelescu**, guvernatorul Băncii Naționale; **g-ral I. Arbore**, subsecretar de Stat al Aprovizionării; **Ovidiu Vlădescu**, subsecretar de Stat al Românizării; **ing. Stavri Ghiolu**, subsecretar de Stat al Industriei; **I. Andonie**, director general la Ministerul Economiei Naționale; **C. Pandele**, director general la Ministerul Finanțelor.

M. Antonescu: Domnilor miniștri, dl. Clodius a venit la mine ca să examineze noua situație creată atât de împrejurările militare, cât și de consecințele lor economice și financiare asupra acordurilor din 9 februarie 1944, asupra schimbărilor dintre Germania și România, cât și asupra colaborării militare germano-române cu sarcinile ei.

Dl. ministru Clodius găsește că acordurile din 9 februarie 1944 – deși nu socotește că ar trebui să facem alte acorduri –, nu mai pot, totuși, să fie considerate ca executabile pe bazele pe care au fost puse și mai ales stăruie pentru găsirea unor soluțiuni față de nevoile germane în România.

Așa cum mi-au fost prezentate de d-sa, în primele acte, nevoile pe care le-ar avea Germania și problemele care s-ar pune acum din nou, în alți termeni și cu alte proporții decât cele din toamnă și din februarie când s-au încheiat acordurile, ar fi: în primul rând, aprovizionarea pentru trupele germane aflătoare în România, sau care urmează să aparțină Comandamentului german; apoi, procurarea și finanțarea procurării de material lemnos, ciment și altele pentru unele lucrări de fortificație; în sfârșit, diferite sume de bani cari ar fi necesare pentru finanțarea nevoilor germane în România, altele decât aprovizionările, adică solde, diferite cheltuieli etc.

După cifre aproximative, prezentate de către dl. Clodius, reprezentând cele trei capitole, ar fi nevoie de: 30 miliarde pentru aprovizionări, 10 miliarde pentru solde, alte 10 miliarde pentru diverse plăți și 5 miliarde pentru fortificații și material, în total 55 miliarde pentru intervalul mai - septembrie, ceea ce ar reveni la 11 miliarde lunar.

Bineînțeles, cu același prilej, dl. Clodius a pus problema schimburilor cu Germania. Pe de o parte, d-sa crede că Germania lipsește (*sic!*) tot mai mult de materiale, de mărfuri și de posibilități de export; pe de altă parte, d-sa crede că ar trebui ca, totuși, noi să continuăm exporturile noastre spre Germania.

Din aprovizionamentele de 30 miliarde, numai circa 14 miliarde ar trebui să fie considerate ca intrând în contingent, și chiar și pentru aceștia face discuțiune dacă

trebuie să se calculeze pe prețurile interne sau pe prețurile de export, de unde și de acolo ar urma să se deducă încă o diferență de circa 9-10 miliarde.

În sfârșit, d-sa socotește că, față de greutățile actuale ale Germaniei, față de faptul că noi n-am executat angajamentele privitoare la export în ceea ce privește cei 150 milioane franci elvețieni, această sumă n-ar putea să fie acordată decât dacă noi am exporta și fie ne-am procura direct devize prin exporturile pe care le-am obține, fie, dacă am da Germaniei cantitățile prevăzute de acorduri drept contraprestațiune a acestui post de devize, d-sa socotind că 70 milioane au fost deja plătite, 50 milioane prin plăți directe și 20 milioane prin decontări de exportări destinate Elveției.

În ceea ce privește, deci, formula compensatorie și posibilitățile de contraprestațiune germană, așa cum s-a prezentat din primul moment situația, ceea ce ni s-ar oferi este numai armament.

Se întâmplă, însă, că în ceea ce privește armamentul, examinând situațiunea, am constatat că livrările de la ianuarie până astăzi, după planul Liewenbaum, sunt în mare parte executate, cifrele, însă, pe care le prezintă acest program sunt foarte reduse, materialele sunt insuficiente. Dl. Mareșal Antonescu a cerut să se dea cantități de material, armament și munițiuni mult mai mari, iar, pe de altă parte, Marele Stat Major mi-a dat mie, și eu i-am predat dlui Clodius, lista tuturor materialelor pierdute în Crimeea. Dl. Mareșal Antonescu socotește că acest material trebuie înlocuit, în afară de materialul de la Don, care a rămas în discuțiune. D-sa socotește că în nici un caz materialul din Crimeea nu poate fi imputat României și să fim siliți să-l plătim noi, pentru că dl. Mareșal a stăruit în repetate rânduri, din octombrie și până astăzi, pentru retragerea trupelor din Crimeea și aducerea materialului de acolo. Dl. Clodius a rămas să examineze problema.

Mi s-a dat de dl. Clodius o serie de liste și de note, pe care le-am parcurs eu însumi, pentru că abia aseară mi s-au dat, în care este vorba de contingentele cerute pentru Armată, de cereale și de altele. Voi pune să fie traduse aceste note și vi le voi trimite și dvs. În general, cererile germane sunt calculate pe un efectiv de 900.000 persoane. Dl. Mareșal Antonescu a spus că nu pot fi atâtea.

G-ral I. Arbore: Dl. g-ral Stavrat mi-a spus că e vorba de un efectiv de 300.000 oameni.

M. Antonescu: Mai sunt 90.000 la Aviație și vreo 20.000 la Marină. Programul cu cele 55 miliarde îi însumează pe toți. Cu alte cuvinte, ar fi vorba de un nou program, care ar avea ca posturi 55 miliarde pentru nevoile militare germane în România, aprovizionări cu materiale, finanțări etc. Bineînțeles că ar urma să se examineze celelalte posturi ale programului din 9 februarie 1944, însă dl. Clodius ne-a spus asupra acestuia că Germania s-ar găsi într-o situație foarte grea și nu poate face multe livrări, pe de altă parte, comercianții români nu importă, unele din contractele angajate ar fi fost reziliate, ori s-a renunțat la ele într-o formă sau alta, așa încât în acest moment nu s-ar putea conta pe intrări de mărfuri din Germania și deci pe compensațiuni și clearing echilibrat prin schimburi, singurul element care ar putea fi luat în considerare fiind armamentul.

Dacă ținem seama de armamentul pierdut în Crimeea, care reprezintă cifre colosale, după propriile declarații ale dlui Clodius și ale experților militari, cred că în nici un caz Germania nu ne va da și materialul din Crimeea, ca să-l înlocuiască pe cel pierdut și, în plus, material de război, așa încât să compenseze cei 55 miliarde.

Dl. Mareșal Antonescu mi-a spus că pentru armamentul din Crimeea trebuie să cerem formal alt armament și să nu ajungem să compensăm armamentul cu mărfuri, cereale sau alte produse românești, ci, cel mult, fiind în stare de război, în care petrolul este atât de necesar Germaniei, să stabilim un sistem cu un plafon de compensațiune în petrol; cu alte cuvinte, pentru petrolul pe care îl dăm să primim contravaloarea în armament pe prețul pe care s-ar discuta conform acordului și protocolului din ianuarie 1943 și din februarie 1944. În nici un caz, să nu depășim plafonul petrolului în intrarea de armament, sau, mai exact, să nu admitem ca element de compensație în schimbul cu Germania decât până la plafonul petrolului.

Însă, dl. Clodius, când am spus că fără aur și devize va fi foarte greu să cerem acest efort acestei națiuni care a suportat atâta, dl. Clodius mi-a răspuns că ar fi foarte greu ca Führerul să înțeleagă că pentru soldații care apără România, noi cerem aur și devize. În sfârșit, am avut o discuțiune asupra acestei „apărări”, pentru că nu este un ideal pentru noi ca apărarea să se facă pe teritoriul nostru, ca garanțiile să însemne apărare dinăuntru și nu dinafară. Dar i-am atras atenția că, în orice caz, chiar dacă aprovizionamentele acestea ar fi considerate ca aprovizionări militare, petrolul este o marfă pe care înțelegem să o valorificăm.

Eu am negociat cu dl. Clodius de 4 ani încoace și cunosc și tehnica și procedura de negociere. Este adevărat că dl. Clodius mi-a spus și acum, ceea ce mi-a spus în toamna trecută, că Germania se găsește în situațiunea rea, că datorită acestei situațiuni nu poate face cu România acorduri economice, ci numai angajamente de război, că găsindu-ne într-un război în care este vorba de existența noastră, România trebuie să facă jertfe care rămân să se socotească la sfârșitul războiului. Dl. Mareșal înclinase, la un moment dat, să propună, ceea ce s-a încercat de Banca Națională la sfârșitul anului 1942, transformarea în contracte private de furnituri sau de livrări de mărfuri a unei părți din creanțele și disponibilul de mărci la prețurile actuale, să transformăm disponibilul de mărci care s-ar crea în acest mod, să-l transformăm în obligațiuni de livrare de mărfuri pe prețuri care să fie fixate acum în raport cu valoarea prestațiunilor României și care să fie garantate, aceste obligațiuni, de către Statul German.

Personal vă mărturisesc că nu sunt pentru această formă, pentru că din două situațiuni se poate întâmpla una: sau Germania iese învingătoare și în această ipoteză își va impune regimul economic tuturor contractelor și le va da executarea pe care o va socoti mai potrivită, sau nu iese învingătoare și atunci contractele vor fi supuse unui regim de revizuire și deci iarăși nu putem conta pe ele.

Dar chiar dacă nu se produce nici un fapt de ordin internațional, care să înrăurească aceste condițiuni de drept privat, cred că condițiunile de producțiune ale firmelor germane nu pot fi pe de-a-întregul ferite de orice fel de intervențiune mâine, fie chiar și de ordin statal, așa încât să putem conta pe un contract abstract de drept privat.

C. Angelescu: Se poate întâmpla ca după război, cei care vor importa din Germania să găsească mărfurile mai ieftine în altă parte și atunci aceste contracte s-ar întoarce împotriva noastră. Nimeni nu poate prevedea ce va fi după acest război.

M. Antonescu: Cred că vom putea obține totuși de la Germania să ni se dea aur și devize, nu cantități mari, dar ni se va da. În ceea ce privește devizele, i-am spus dlui Clodius că asupra acelor 150 milioane franci elvețieni nu înțeleg în nici un caz să revenim și că livrările făcute Armatei germane înțelegem să le considerăm livrări de export, cu atât mai mult cu cât, conturile noastre față de Germania trebuie să adauge o

sumă de creanțe și de despăgubiri pe care ar trebui să le îndreptăm spre Germania pentru devastările și procurările directe de mărfuri și cereale din teritoriul Basarabiei și Moldovei, pe unde au trecut și coloanele și etapele, și cari sunt elemente pe care noi ne întemeiem acordul din februarie în ceea ce privește capacitatea de export și volumul de producțiune pe care am contat. Pe bazele acestea trebuie să ne menținem punctul de vedere. Nu cred că se poate cere României să suporte o sarcină de 55 miliarde în împrejurările actuale. Cum în alte împrejurări m-am străduit să obțin condițiuni mai favorabile, i-am spus dlui Clodius: „Vă amintiți când, în ianuarie 1943, dl. von Ribbentrop mi-a comunicat refuzul oficial al Reichului de a accepta punctul nostru de vedere, i-am spus Führerului: «Excelență, a admite punctul de vedere pe care ni-l prezentați ar însemna să lucrez contra intereselor Țării mele și omul care să mă învețe să fac acest lucru nu s-a născut încă»”. I-am spus dlui Clodius că dacă atunci am vorbit așa, ce trebuie să spun astăzi – când România se găsește cu o parte din teritoriu năvălit, cu o parte din trupul țării sub ocupație inamică, când (*sic!*), pe de altă parte, avem atâți refugiați cari au venit din acel teritoriu – când suntem siliți să mobilizăm și când am pierdut atât material și ne găsim cu toate perspectivele unui front, care se macină pe teritoriul nostru! Că ceea ce îl preocupă în primul moment este să dăm aprovizionamente. Întâi era vorba de cele 500 milioane. Considera că această sumă ar putea face față unor nevoi urgente. Considera –, de asemenea, că prin livrarea de aprovizionamente pentru o lună sau câteva săptămâni s-ar putea face față momentului actual și că ar rămâne ca d-sa săptămâna viitoare să plece în Germania pentru ca să examineze situația față de noile nevoi pe care le are.

Se pune deci problema să facem aprovizionarea pentru Armata Germană. L-am întrebat și pe dl. Mareșal dacă, în ceea ce privește aprovizionarea cu carne și cu celelalte alimente, ar fi bine să lăsăm libera circulație, sau să o luăm noi prin organele Armatei sau prin prefecturi, ori prin Guvernământ în părțile din Sudul Basarabiei. Eu personal cred că am putea să ne ocupăm noi să facem această operațiune de cumpărare, pentru că ei necunoscând piața, riscăm să mergem la o criză a prețurilor, așa cum a fost în 1941, căci vor oferi atât de mult, încât se va crea un dezechilibru și vom avea o problemă și a prețurilor interne și noi suntem datori să veghiem la stabilitatea lor.

O problemă care rămâne să fie verificată este aceea asupra efectivelor, pe baza cărora vom face socoteala pe realități.

Dl. Clodius mi-a dat o notă aproximativă de aceste efective. În ceea ce privește elementele din Sudul Ucrainei, nu admitem ca acestea să rămână pe teritoriul nostru. De asemenea, au arătat cifre excesive în ce privește efectivele din Crimeea. Noi le vom comprima și le vom ajusta la realități, după cum vom examina și alocățiunea zilnică, cu atât mai mult dacă noi dăm întreținerea acestor trupe, problema alocăției nu se mai poate pune abstract, iar dacă este vorba de solde sau altele, nu putem admite ca pe teritoriul nostru să se plătească în întregime soldele. Dl. Clodius mi-a spus că s-ar fi redus la 25% soldele în lei plătite membrilor Misiunii Germane. Acestea sunt tabelele preliminare. La vom examina; le vom comprima și vom studia posibilitățile de compensație. Ceea ce aș fi vrut, era să-mi dau seama, în primul rând, dacă de la 1 octombrie 1943 – deși am semnat acordurile la 9 februarie 1944 –, dacă de atunci și până azi s-au făcut importuri așa cum trebuiau să se facă. Dl. Clodius mi-a spus că au fost foarte mediocre.

S. Ghiolu: În ultima lună n-au fost în aceeași măsură în care au fost în anii anteriori. În orice caz, importul a depășit exportul nostru. Soldul la 31 martie era în favoarea Germaniei, cu armament, 11 miliarde, iar fără armament, 6 miliarde.

M. Antonescu: Considerând că luna în aprilie va fi deficitar, înseamnă că ne găsim într-o balanță echilibrată.

M. Vulcănescu: S-a întâmplat ceea ce bănuiați dvs. când s-a făcut acordul: cifra totală nu s-a realizat decât pe jumătate.

C. Pandele: Din cauza situațiunii financiare n-am fost în măsură să plătim importurile făcute de departamente și nici chiar cele făcute de Ministerul Înzeestrării în clearing.

S. Ghiolu: În ultimele 45 zile, soldul la Banca Națională a crescut aproape cu 80 milioane mărci, adică cu 4.800.000.000 lei. Eram până acum la 550.000.000 mărci și acum suntem cam la 640.000.000 mărci.

Nu s-au consumat mărcile. Nici importul, nici comerțul privat, nici Statul n-au consumat mărci.

C. Pandele: Aceasta confirmă că structura acordului s-ar fi putut păstra, dacă am fi venit și cu acest acord în lei.

M. Antonescu: În ceea ce privește plățile pentru Misiunea Germană, Protocolul din 17 iulie și cel din 9 februarie, privitoare la lucrările de apărare antiaeriană, la ce rezultat au ajuns? S-a ajuns la lichidare?

C. Pandele: Noi am dat 3.500.000.000 lei, ca să finanțăm aceste lucrări.

M. Antonescu: S-a dat mai mult.

S. Ghiolu: Cred că s-a luat 4.500.000.000 lei.

M. Antonescu: S-au dat întâi 800.000.000 lei și apoi 3.300.000.000 lei, deci în total 4.100.000.000 lei. Apoi au mai fost angajate și alte fonduri.

C. Pandele: Dar nu le-am plătit.

M. Antonescu: Ba le-am plătit.

C. Pandele: Nemții au consumat din propriile lor rezerve.

M. Antonescu: Vă rog să examinați ce sume s-au dat și să-mi dați cifrele la zi. Pe urmă, văd 7.000.000.000 lei pentru Misiunea Militară Germană.

C. Pandele: Dacă socotim de la octombrie, este și mai mult.

M. Antonescu: Adică se adaugă cele 500.000.000 lei.

M. Vulcănescu: Ajungem aproape la 8.000.000.000 lei.

M. Antonescu: În ceea ce privește francii elvețieni, sunt 50.000.000 vărsați. Am atins plafonul de 20.000.000, din exportul nostru.

S. Ghiolu: Au fost 20.000.000 din exportul nostru, iar din fondul de acreditive de 9.800.000 franci, s-au executat 6.000.000 și ceva.

M. Antonescu: Mergem la plafonul de 20.000.000.

S. Ghiolu: Deocamdată sunt 10.000.000.

M. Antonescu: În ceea ce privește prețurile, nu se poate face discuție între prețuri interne și prețuri externe.

G-ral Gh. Dobre: În afară de prețul transportului.

M. Antonescu: Dar nu se poate discuta prețul de export și taxele.

C. Angelescu: Este și just, fiindcă dacă i-am lăsa pe germani să cumpere singuri, la aceste prețuri ar cumpăra.

S. Ghiolu: În plus, au admis acest lucru la petrol. Din cauză că petrolul nu se poate transporta, este în interesul lor ca rafinăriile să se deblocheze. De aceea, au venit cu propuneri și au spus: „Noi, germanii, suntem obligați să cumpărăm păcura. Să se facă bataluri în afara rafinăriilor și să plătim păcura ce se va depozita acolo cu prețuri de export, chiar dacă rămâne în țară și n-o luăm niciodată.”

M. Antonescu: În ceea ce privește exporturile de petrol, dl Clodius s-a declarat mulțumit și n-a formulat nici o cerere nouă.

C. Angelescu: O parte din păcura depozitată în bataluri se pierde, până în momentul plății.

I. Andonie: Se pierde, intră în pământ cam 25%. Și apoi, mai vine și apa și atunci când păcura va fi furnizată, va avea 10% apă. Am făcut experiența aceasta și în alți ani.

Germanii au spus că vor plăti numai ceea ce vor primi.

S. Ghiolu: Finanțarea tot trebuie făcută. Ceea ce nu se poate consuma, rămâne disponibil.

I. Andonie: Dacă la un moment dat, iau din bataluri păcură pentru consumul intern, aceasta o scad.

M. Antonescu: Aveam un program de arierate de 4.300.000.000 lei.

C. Pandele: S-au plătit. Numai la taxele pentru telefoane este o discuție, care are un aspect politic. Cu Poșta am lichidat, însă pentru Telefoane, germanii cer să plătească numai jumătate din tarif.

M. Vulcănescu: Societatea de Telefoane risturnează jumătate din tarif Statului Român, adică sporul de tarif, care s-a făcut anterior, germanii cer să se aplice și pentru ei regimul aplicat Statului Român. Statului nostru însă i se face această reducere de tarif, pentru că el face o mulțime de servicii Societății de Telefoane. Germanii însă n-au făcut acestei societăți avantajile pe care le-au făcut Căilor Ferate – furnizări de mărfuri la prețuri fixe – așa că n-au nici un fel de titlu, ca să pretindă această reducere.

C. Pandele: Un sector în care n-am executat în întregime prevederile este Waffen S.S. – indemnizații pentru familiile germane, care au trimis voluntari.

M. Antonescu: Am și spus domnului Clodius că nu se poate plăti. Să nu mai dați nimic, până nu terminăm. Față de noua situație și domnul Clodius a fost de acord. Aceasta arată că substanța acestui cont nu este numai decît plata de pensii pentru familiile Waffen S.S.

Domnul Mareșal mi-a spus că la Delegația Economică ați făcut o discuție, asupra unor mijloace de plată, pe care germanii și le-au creat direct în România, în lei. Dvs., dle Angelescu, ați spus acolo că prin acestea se îngreunează, pe de o parte, sistemul nostru financiar și circulația fiduciară, iar, pe de altă parte, se paralizează proporțional executarea acordurilor germano-române.

Domnul Mareșal spunea că n-a înțeles bine de ce este vorba. Eu am constatat direct anumite lucruri; așa, de pildă, faimoasele mașini cari au fost aduse în România și vândute direct, în lei.

M. Vulcănescu: Se trimit și direct mărfuri din Germania unor reprezentări de aici și nu se cere decontarea.

M. Antonescu: În realitate își creează lei aici, prin mijloace directe.

S. Ghiolu: Își creează două rânduri de lei.

M. Antonescu: Probabil că de aici înainte vor ajunge să facă exporturi din Germania unor anumite firme, cărora le transmit mărfuri și, în loc să treacă prin mecanismul de decontare al Băncii Naționale, germanii își creează aici lei suplimentari la dispoziție.

S. Ghiolu: Fie prin diferență de preț, fie în cont la Banca Națională.

C. Pandele: În plus, se adaugă un fond de rulment de un miliard, pe care îl au de anul trecut. Mi-a mărturisit cineva de la Legația Germană.

M. Antonescu: Și în afară de Societăți.

C. Pandele: Fondul rezultă din niște operații mai vechi, când germanii au cedat niște dolari.

M. Antonescu: Deocamdată cred că sunteți de acord că 55.000.000.000 lei, cu compensație de armament, chiar dacă ar fi prevăzut aici și un alt armament, în locul celui din Crimeea, este excesiv și reprezintă o sarcină grea de suportat în împrejurările acestea.

M. Vulcănescu: Aceste 55.000.000.000 sunt peste cele ce se dau.

C. Pandele: Le acoperă.

M. Vulcănescu: Cât ar face cu totul?

M. Antonescu: Nu pot da precizuni; intră în ele numai anumite capitole, cele militare. Petrolul rămâne separat.

M. Vulcănescu: Cele 55 miliarde ar înlocui pe cele 18 miliarde, adică ceea ce a rămas din 18 miliarde.

S. Ghiolu: Din 30 miliarde, 14 miliarde intră în clearing.

M. Antonescu: Prin urmare, 18 miliarde plus 14 miliarde fac 32 miliarde. Dar cele 14 miliarde aveau, în sistemul acordurilor din 9 februarie, o compensație de mărfuri, pe când acum se spune: „Nici o compensație de mărfuri, ci numai armament”.

S. Ghiolu: Rămâne descoperit totul.

M. Vulcănescu: Ar fi o soluție ca nevoile de aprovizionare ale Armatei germane să fie satisfăcute cu ceea ce era destinat să meargă în Germania, iar noi să deplasăm o parte din efortul nostru de înzestrare cu lei, în țară, către Germania și să ni se furnizeze armament în acest cont. Dar pentru aceasta, trebuie să avem siguranța că ni se trimit materialele.

M. Antonescu: Vă rog să examinați ceea ce se poate da.

G-ral Gh. Dobre: Germanii se angajează, fără să dea. Nici cantitățile, la care s-au angajat, nu pot să le dea.

M. Antonescu: Am văzut că din 35.000 puști au dat 25.000.

G-ral Gh. Dobre: Au o singură fabrică, cu o capacitate de 65.000 arme pe lună și vor s-o desființeze, pentru că n-au ce face cu ea.

M. Antonescu: În asemenea condițiuni trebuie să vedem care este armamentul propus să ne fie livrat, cu termene de predare precisă. De asemenea, să ni se facă propuneri concrete în ce mod înțeleg să mențină diferite posturi din acordurile

de la 9 februarie. Să ni se facă propuneri precise, arătându-se care sunt contraprestațiile pe care înțeleg să ni le ofere germanii, pentru acoperirea diferențelor.

În ceea ce privește aprovizionamentele și efectivele, voi spune dlui Clodius că trebuie să facem revizuirea tuturor acestor cifre. În orice caz, nu vom ține pe teritoriul țării noastre ucraineni și etape pentru armate care nu mai există. Sunt etape care provin din Crimeea. Am văzut cifrele date de Subsecretariatul de Stat al Marinei, după intrările de vase. Etapele corespund unei armate de 500.000-600.000 oameni. În plus, sunt etapele retrase din armata lui von Kleist, care de asemenea corespundeau unor efective mult mai mari și care acum sunt reduse.

Sunt, de asemenea, anumite elemente de aviație, venite numai ad-hoc pe teritoriul nostru, fiindcă după ce vor instrui elementele noastre, vor trebui să plece. Efectivele noastre de aviație, de la 18.000-20.000, vor trebui să meargă la 30.000. Deci și la acest capitol vom avea o comprimare a efectivelor, ceea ce va duce la economia corespunzătoare de aprovizionări și cheltuieli.

În ceea ce privește aprovizionarea, vă rog să luați măsuri, dle g-ral Arbore, să se dea acestor unități cele necesare, până când facem aceste revizuiți și cercetări. Trebuie să vedem, însă, ce formulă găsim pentru ca să le punem la dispoziție produsele necesare.

M. Vulcănescu: Formula s-a găsit: germanii dau bonurile acelea, care se decontează ca și exporturile.

G-ral I. Arbore: Domnule prim-ministru, eu de o lună jumătate dau mereu. De aproximativ 20 zile, nici comandamentele germane nu știau nimic, fiindcă se găseau în haos. Am acceptat chiar bonuri de mână, sperând că trupele germane își vor crea niște depozite.

După informațiile mele, nici până azi ei nu și-au constituit depozite. Trăiesc din exploatarea teritoriului nostru, precum din ceea ce primesc de la Armata română și din ceea ce iau de la I.N.COOP. Prin urmare, sug din trei părți. Situația de azi nu trebuie să se prelungească, deoarece va rezulta o mare pagubă pentru țară.

M. Antonescu: De ce li se dă?

G-ral I. Arbore: Pentru că se găseau în situația că, dacă nu li se da, furau și atunci am spus că este mai bine să li se dea decât să fure ei ce vor. Aceștia au ajuns pe teritoriul nostru într-o stare totală de dezorganizare și nici până astăzi nu au nimic organizat. Pe unde au trecut au luat vite de la oameni și au dat bonuri, au luat de la I.N.COOP., unde au găsit o garnizoană românească, au cerut, dar acest sistem nu mai poate continua.

M. Antonescu: Ca urmare a conferinței de astăzi, vă rog să îmi faceți în scris și să-mi arătați care sunt aprecierile dvs. asupra cantității mărfurilor și valorii acestor mărfuri, fie că au fost luate direct, fie că au fost date de Armată sau de către I.N.COOP.

G-ral I. Arbore: Pentru a aduna datele de la Armată, ne trebuie timp. Unităților le trebuie mult timp până să răspundă prin corespondență.

M. Antonescu: Să-mi arătați procedeele care s-au întrebuințat, izvoarele de unde s-au aprovizionat. I.N.COOP.-ul știe ce-a dat; dl. g-ral Stavrat știe, de asemenea.

G-ral I. Arbore: Organizațiile I.N.COOP.-ului din provincie, care au predat cantități de cereale și alimente, s-au evacuat, întrucât teritoriul a fost ocupat.

M. Vulcănescu: Bonurile emise în mod regulat se pot cunoaște, dar acestea reprezintă numai o parte.

C. Pandele: Au 150 milioane bonuri de mână.

G-ral I. Arbore: Noi, Armata am cerut credite pentru Armata română, credite care se ridicau la 9 miliarde. Din acestea eu am primit 3½ miliarde, din care am dat și germanilor, încât astăzi nu mai am posibilitatea să fac față hrânirii trupelor noastre. Dacă ei continuă așa, atunci se amestecă această contabilitate și dl. ministru de Finanțe nu va mai ști ce dă pentru mine și ce dă pentru germani.

G-ral Gh. Dobre: Comandamentul lor știe precis efectivele.

G-ral I. Arbore: Le știe, dar trebuie să ne dea voie ca să avem ofițeri delegați care să poată verifica efectivele și noi să putem ști ce prezentăm domnului ministru de Finanțe pentru Armata germană și pentru Armata română. Dacă continuă (*sic!*) sistemul acesta, atunci intrăm într-o contabilitate pe care nu o mai poate descurca nimeni.

M. Antonescu: Abia acum am aflat că chestiunea (*sic!*) liretelor italiene nu a fost rezolvată încă. Am aflat-o de la dl. ministru Petala.

Vă rog să dați dispozițiuni Căilor Ferate ca să se facă transporturile de hârtie de la Bușteni încoace, întrucât riscăm să avem o criză a hârtiei pentru ziar.

În ce privește livrările de petrol, nu ni s-a formulat nici o cerere. Voiam să știu dacă vi s-a formulat dvs. în ultima vreme ceva nou.

S. Ghiolu: Singura cerere este aceea care se produce de obicei: dacă rafinăriile nu pot satisface toate nevoile, să admitem o cotă de țigări la export.

M. Antonescu: Rămâne ca dl. Clodius să precizeze toate aceste posturi și să facă propuneri concrete pe bazele acestea.

Pe dl. g-ral Arbore îl rog să studieze chestiunea aprovizionărilor și să-mi facă o notă arătând procedeele care s-au întrebuițat până acum, ca să-i arăt dlui Clodius că nu se poate merge mai mult pe această cale de dezorganizare.

G. Netta: Probabil că au interes să rămână dezorganizați!

G-ral I. Arbore: Se duc la Statul Major și cer, vin la mine cer, se duc la I.N.COOP. cer.

M. Antonescu: Dacă noi îi încurajăm! Statul Major se ocupă de probleme care nu-l privesc. A trebuit și în scris să-i atrag atenția asupra acestui lucru.

G-ral I. Arbore: I-am atras atenția în scris dlui Klugquist ca să nu mai îmi trimită mie nimic, ci totul să-mi vină prin dvs. D-sa se duce și vorbește cu dl. Cioculescu, apoi vine la mine și în urmă îmi trimite o scrisoare: „În urma convorbirii avută cu dvs., vă rog să ne dați cutare alimente”.

M. Antonescu: Într-un Consiliu la care dvs. ați lipsit, mi s-a pus problema prețului laptelui, arătându-se că acest preț ar fi prea ridicat.

G-ral I. Arbore: La țară prețul este 100 lei litrul, iar la București, 70 lei, colectorul cumpărându-l cu 50 lei. Prețul laptelui s-a urcat la țară din cauza refugiaților. Acum Consiliul de Patronaj vrea să scoborâm prețul laptelui, pentru ca să se poată face unt în apropiere de București.

Eu cred că aceasta nu este o afacere. Nu se face unt la fermele din jurul Bucureștiului. Untul se face acolo unde laptele costă maximum 20 lei litrul, căci altminteri nu este convenabil.

M. Antonescu: Faceți-mi o notă cu această lămurire sau lămuriri-o dvs. pe dna Mareșal Antonescu, care se ocupă personal de această chestiune.

Universitatea cere 15 milioane pentru anumite reparațiuni, necesitate după incendiul care a avut loc în urma bombardamentului.

Pe dl. g-ral Dobre îl rog, tot pentru Universitate, să dea cartonul gudronat necesar, de asemeni și sârma pentru astuparea ferestrelor.

G-ral I. Arbore: Cerem să nu mai meargă la export de cereale nimic altceva decât meiul și ceva fasole. Aceasta pentru Germania.

Participă la Consiliu și domnii: **I. Petrovici**, ministrul Educației Naționale și al Cultelor; **dr. P. Tomescu**, ministrul Sănătății; **I. Marinescu**, ministrul Justiției; **Ovidiu Vlădescu**, ministrul subsecretar de Stat al Românizării.

M. Antonescu: Domnilor, al doilea punct ce-l avem de discutat este Decretul-lege privitor la măsurile excepționale pentru ajutorarea sinistraților de bombardamente aeriene, constatarea sinistrului de bombardament și Statutul sinistraților.

„Secțiunea I. Dispozițiuni generale

Art. 1. – Pentru a veni în ajutorul populației sinistrate de pe urma bombardamentelor aeriene, se stabilește Statutul sinistraților de bombardamente în conformitate cu legea de față.

Art. 2. – Nu vor beneficia de dispozițiunile acestei legi decât acei care vor stabili condițiunea lor de sinistrați în conformitate cu procedura prevăzută de prezenta lege prin organele de informație, constatare și stabilire mai jos prevăzute.

Secțiunea II. Organele de informație și prim ajutor

Art. 3. – Circumscripțiile de Apărare Pasivă, funcționând pe lângă circumscripțiile polițienești, în municipii, pe lângă poliții în comunele urbane de pe lângă preturi în comunele rurale, sunt datorate să-și constituie pe baza legilor speciale două secțiuni: o secțiune tehnică și o secțiune sanitară.

Secțiunea tehnică are îndatorirea ca, îndată ce un bombardament aerian s-a produs pe teritoriul circumscripției să trimită echipele sale de ingineri, tehnicieni și lucrători la locul sinistrului.

Secțiunea tehnică ia imediate măsuri cu scopul:

- a. de a da primul ajutor pentru a salva victimele bombardamentului;
- b. de a înlesni imediata constatare legală a deceselor și de a asigura transportul celor decedați;
- c. de a coopera la acțiunea pentru limitarea efectelor incendiilor și de a întreprinde lucrările de dărâmare și salvare necesare;
- d. de a restabili căile de comunicație și serviciile edilitare;
- e. de a înlesni orice lucrări tehnice de dărâmare și ajutorare tehnică imediată.

Art. 4. – Echipele tehnice au îndatorirea de a întocmi și comunica, prin șeful de echipă, care controlează și răspunde de exactitatea actului, lista specificativă a tuturor imobilelor atinse de bombardament, cu mențiunea:

- a. distruse total;
- b. distruse parțial;

c. avariate.

Lista imobilelor atinse de bombardament se comunică sub atestarea șefului echipei, în cel mult 10 ore de la bombardament, Circumscripției de Poliție respective în municipii, Poliției în comunele urbane și preturi în comunele rurale, care vor înregistra și constitui *Dosarul Proprietăților Sinistrate*.

Art. 5. – Echipile sanitare de prim-ajutor medical au îndatorirea de a întocmi, prin șeful de echipă care controlează și răspunde de exactitatea actului, numele și pronumele victimelor bombardamentului, cu indicațiunea:

- a. răniți (cu mențiunea stării și gradului rămase);
- b. decedați.

Lista nominativă a victimelor bombardamentului se comunică sub atestarea șefului echipei, în cel mult 10 ore de la bombardament, Circumscripției de Poliție respective în municipii, polițiilor în comunele urbane și preturilor în comunele rurale, care o vor înregistra și constitui *Dosarul Persoanelor Sinistrate*.

Dacă în cursul celor 10 ore nu s-a putut face identificarea victimelor bombardamentului, șeful de echipă va îngriji ca în primele 24 ore următoare să se facă identificarea pe temeiul relațiilor locale. Dacă nici în acest termen nu s-a putut stabili identificarea, o vor menționa motivat circumscripțiilor de Poliție, polițiilor sau preturilor respective, având îndatorirea ca în următoarele 48 ore să stabilească identitatea victimelor, cu concursul acestora, sau să încheie proces-verbal de neidentificare.

Echipile sanitare și de prim ajutor medical au, de asemenea, îndatorirea să cheme organele legale pentru constatarea imediată a deceselor și împreună cu organele Primăriei locale să ia măsuri pentru imediata transportare a cadavrelor, fie prin ridicarea lor de familie, fie prin transportarea și înmormântarea gratuită de către organele Primăriei.

Primăriile vor putea deschide un cont special anume destinat acestui scop, plățile justificându-se conform legilor în vigoare.

Preoții și toți officianții cultelor sunt obligați să servească gratuit oficiul lor, primăriile având îndatorirea de a stabili cu organele bisericești locale lista tuturor celor ce vor oficia.

Acei care nu vor executa aceste dispoziții se vor pedepsi pentru refuz de serviciu conform legilor în vigoare.

Secțiunea III. Constatarea sinistrului de bombardament aerian. Comisiunea de constatare provizorie. Comisiunea de constatare definitivă. Procedura constatării.

Art. 6. – Pentru constatarea legală a sinistrului de bombardament aerian, se instituie delegați și comisii de constatare provizorie, care vor funcționa în conformitate cu dispozițiunile legii de față.

Art. 7. – Prefecții de Poliție, comandanții militari în municipii, comandanții de Garnizoană și polițaii în comunele urbane, pretorii și primarii în comunele rurale vor institui pentru fiecare circumscripție de Poliție, pentru cartiere sau regiuni în comunele urbane și pentru comune și sate în comunele rurale delegați de constatare și câte o Comisie de constatare provizorie a sinistrelor cauzate de bombardamentele aeriene, în conformitate cu prezenta lege.

Art. 8. – Pentru fiecare stradă în municipii și în comunele urbane și pentru fiecare sat în comunele rurale, se numesc doi - cinci delegați de constatare, dintre proprietarii de pe stradă sau din satul respectiv, cu preferință dintre ingineri, magistrați, avocați, membrii ai corpului didactic și preoșesc sau pensionarii de Stat în comunele urbane, dintre învățători și preoți în comunele rurale.

Numirile se fac de circumscripțiile, polițiile sau preturile respective; la cerere sau din oficiu, comandantul Garnizoanei poate dispune mobilizarea de lucru a delegatului pe tot timpul îndeplinirii serviciului.

Art. 9. – Delegații de constatare sunt obligați să urmărească și să constate, la cererea sinistralilor sau din oficiu, în termen de 24 ore de la bombardamentul aerian imobilele care au fost atinse, lovite sau distruse de bombardamente pe strada sau în satul respectiv, persoanele care au fost rănite sau au decedat în cursul sau după bombardament. Delegații de constatare întocmesc și comunică Circumscripției de Poliție în municipii, Poliției în comunele urbane și Primăriei în comunele rurale:

- a. fișa bunurilor a fiecăruia dintre imobilele atinse sau distruse;
- b. fișa personală a răniților sau a decedaților.

Art. 10. – Fișa privitoare la persoana și familia sinistratului va menționa:

- a. numele și prenumele, vârsta, situația de familie;
- b. situația socială, mijloacele de trai (contractele de muncă, profesiunea);
- c. situația generală a averii și a întinderii sinistrului în raport cu averea sinistratului (distrugere totală sau parțială a imobilelor și mobilelor, dacă mai dispune de altă avere sau mijloace de trai);
- d. dreptul la ajutor și recomandarea măsurilor urgente în sprijinul sinistratului (hrană, îmbrăcăminte, ajutor în bani sau evacuare);
- e. mențiunea dacă declarația și situația persoanei și familiei corespunde cu Cartea de Imobil.

Fișa privitoare la imobile va cuprinde:

- a. situația imobilului, strada și numărul, specificarea și specializarea imobilului (locuință, casă de raport, prăvălie, instalație comercială sau industrială);
- b. suprafața zidită a imobilului, calitatea și vechimea imobilului sau întreprinderii (construcție nouă, veche, modestă, mijlocie, de lux, în lemn, paianță, zid, beton armat);
- c. sarcinile imobilului sau ale inventarului (capital social, activ, pasiv);
- d. mențiunea dacă proprietarul mai dispune de alte proprietăți, capitaluri, fonduri comerciale sau industriale;
- e. mențiunea întinderii sinistrului (atingere, degradare parțială, distrugere);
- f. la fișe se pot adăuga copii de acte sau mențiuni asupra proprietății, fotografia (fotografia imobilului sau întreprinderii, depusă de proprietari sau executată din oficiu);
- g. mențiunea de corespondență a declarației și constatării cu Cartea de Imobil.

Formularele fișelor sunt acelea prevăzute în anexele legii de față.

Art. 11. – Pe lângă fiecare Circumscripție de Poliție în municipii, pe lângă Poliție în comunele urbane și pe lângă Primării în comunele rurale, funcționează o *Comisie de constatare provizorie a sinistralilor de bombardamente aeriene.*

Comisiunea se compune din 5-10 persoane numite dintre delegații de constatare prevăzuți la art. 8.

Comisiunea are îndatorirea de a cerceta, verifica și atesta, la cererea sinistralilor sau din oficiu, imediat după bombardament, fișa provizorie de sinistral pentru persoanele sinistrate și pentru bunurile sinistrate, pe baza formularului tip anexat la această lege, și completată de delegații de constatare sau de însăși persoanele sinistrate.

Art. 12. – La întocmirea fișei de sinistral, ca și la verificarea și atestarea ei, delegații de constatare și Comisiunea au în vedere:

- a. lista de persoane și imobile sinistrate întocmite de echipele tehnice și sanitare ale Circumscripției de Apărare Pasivă;
- b. constatarea medicilor și organelor sanitare de prim ajutor sau a organelor spitalicești de internare;
- c. orice acte și declarațiuni ale sinistralilor;
- d. cartea de Imobil aflată la Circumscripția Polițienească;
- e. constatarea situației de fapt făcută de delegații de constatare, verificată și atestată de Comisie;
- f. aprecierea Comisiei asupra dreptului de mic ajutor prevăzut de Secțiunea următoare a acestei legi;
- g. fotograma imobilului sinistral.

Comisiunea verifică declarațiunile delegatului sau sinistralului și fișele întocmite, comparându-le cu mențiunile Cărții de Imobil de la Circumscripția sau Poliția respectivă și cu listele întocmite în 24 ore după bombardament de organele circumscripției Apărării Pasive și confirmă sau modifică, atestând fișa sinistralilor.

Art. 13. – Pe temeiul constatărilor, verificărilor și atestărilor prevăzute de art. 3-10, Comisia eliberează, fie la sediul circumscripției, fie la locul sinistrului, fie la sedii anume organizate, Cartea provizorie de sinistral.

Cartea provizorie de sinistral este o fișă cuprinzând:

- a) numele și pronumele sinistralului;
- b) sexul, vârsta și situația de familie (numărul copiilor etc);
- c) profesiunea, mijloacele de trai;
- d) întinderea sinistrului (mențiune de distrugere a proprietății, distrugerea mobilelor, rănirea sau rămânerea fără mijloc de trai);
- e) mențiunea Comisiei dacă are dreptul sau nu la micul ajutor, astfel cum este prevăzut la art. ....

Art. 14. – Comisiunile de constatare îngrijesc de dosarele personale ale persoanelor sinistrate și de dosarele bunurilor sinistrate, care vor fi păstrate la sediul Circumscripției de Poliție, la Poliție sau Primărie, sau în zone de siguranță.

Art. 15. – Delegații de constatare și membrii comisiunilor de constatare prestează serviciile în mod obligatoriu și fără remunerații.

Se vor acorda totuși prime, mențiuni pe țară și distincțiuni onorifice delegaților de constatare și membrilor comisiunilor care vor fi recomandați pentru aceasta Președinției Consiliului de Miniștri de către prefecții de Poliție, pretorii și primarii prin Ministerul Afacerilor Interne, acelor care vor fi dovedit în îndeplinirea serviciului cetățenesc un zel excepțional și merite deosebite.

Art. 16. – Pentru constatarea legală definitivă a sinistrului de bombardament aerian se vor institui comisii judecătorești de stabilire definitivă.

Ministerul de Justiție în Capitala țării și cel mai înalt în grad dintre magistrații celei mai înalte instanțe locale pentru celelalte municipii sau comune urbane, capitale de județ, vor întocmi, pentru fiecare municipiu și pentru fiecare județ, Comisii definitive de stabilirea sinistrului de bombardament.

Comisiunile vor fi compuse din magistrați de orice grad, civili și militari, cari vor verifica la fața locului exactitatea atestărilor dosarului de constatare provizorie.”

I. Marinescu: Numai la București, ministerul ar putea să delege și judecatori militari. În provincie, președinții de Curți de Apel nu pot să dea delegații.

M. Antonescu: Dacă legea le dă dreptul, pot s-o facă.

I. Marinescu: Să nu fie discuții. Vă rog să puneți numai judecatori civili, nu și militari.

M. Antonescu: Nu mă supără deloc, dacă credeți că aveți destui.

Atunci să punem în text numai: „.... magistrați de orice grad....”

Mai departe:

„Dacă declarația, atestările delegaților și constatările Comisiei pentru persoanele sinistrate sau micii sinistrați se dovedesc exacte, fișa provizorie de sinistru rămâne definitivă, fără nici o formalitate; prin simpla vină (*sic!*) a dosarului de către Comisia de stabilire.

Fișele care se vor dovedi neexacte se anulează și se retrag.

Art. 17. – Comisia de stabilire definitivă poate pronunța pe loc pedepsirea cu închisoare corecțională de la 3-6 ani a acelor cari vor fi făcut declarațiuni false sau își vor fi însușit calitatea de sinistru pe nedrept, precum și amendarea cu amendă corecțională de la 10.000-1.000.000 lei a delegaților și Comisiilor de constatare provizorie care vor fi lucrat cu rea-credință”.

G. Netta: Fișele inexacte se retrag definitiv, iar vinovații rămân pedepsiți.

M. Antonescu: Iată ce am urmărit:

Până acum, din cauza bombardamentelor, în București au fost:

3391 morți, 3005 răniți, 1527 spitalizați, 1822 dărâmări totale și 1489 dărâmări parțiale.

Or, mi-a trimis dl g-ral Constantin o listă, ca să dăm ajutoare pentru sinistrați din Tei. Am examinat lista: sunt trecuți acolo peste 4000 sinistrați.

Pe de altă parte, v-am povestit că am mers chiar eu la birourile de înregistrare: într-o cameră de trei metri pe trei, sunt doi funcționari, la cari se prezintă lumea. Unul își spune numele și arată că actele i-au rămas sub dărâmături; un altul declară că nu i-au mai rămas acte decât soției; altul vine numai cu cartea de asigurare etc. Este adevărat că mulți din ei sunt nenorociți, cari și-au pierdut actele, dar alături de ei se strecoară o mulțime de vagabonzi, cari dacă primesc bonurile de sinistrați – niște tichete mici de 7 cm pe 7 – se duc cu ele și la Primărie și la Consiliul de Patronaj și iau de acolo bonuri de îmbrăcăminte și de încălțăminte gratuită. Consiliul de Patronaj a dat până acum 20.000 mese gratuite sinistraților și acestor vagabonzi, pe cari nu-i putem controla, pentru că n-avem nici un mijloc la îndemână. Într-adevăr, Comisiunea acorda calitatea de sinistru în birourile ei de înregistrare, pe baza acestei declarații superficiale. Și veți

vedea că sinistrații au o mulțime de drepturi. De aceea, nu este potrivit să lucrăm cu ușurință și trebuie să dăm unei Comisii de magistrați dreptul să anuleze fișele inexacte. Mai bine să avem zece victime de nedreptate decât să creăm posibilități prin care să se strecoare oameni cari n-au nici un drept.

M. Vulcănescu: N-ar trebui adăugat: fișele inexacte se retrag sau se refac? Poate să nu fie calitatea de sinistral în discuție, ci numai o mențiune din fișe.

M. Antonescu: Fișele se retrag.

M. Vulcănescu: Poate să fie numai o mențiune falsă în fișă.

M. Antonescu: Acelea se refac. Cele care se dovedesc inexacte, se anulează și se retrag. Dacă cineva este sinistral, i se stabilește situația exactă.

M. Vulcănescu: Poate că ar trebui adăugat: fișele greșite se refac.

M. Antonescu: Nu, nu.

„Art. 18. – Pentru stabilirea întinderii sinistrului privind bunurile, imobilele, fondurile sociale, comerciale și industriale sau inventare de orice natură de o valoare mai mare de 100.000 lei, avariate sau distruse, Comisia definitivă de constatare va examina cu amănunțime dosarul întocmit de Comisia de constatare provizorie, precum și orice acte și dovezi prezentate de sinistral, întocmind o situație a imobilului, bunurilor sau fondurilor distruse, cu descrierea calității și condițiilor.

Comisiunea de stabilire definitivă, după verificarea situației, eliberează sinistratului fișa definitivă de constatare a sinistrului, întocmind dosare pentru fiecare imobil cu toate actele și constatările și depunându-le la fiecare Tribunal, reședință de județ – pentru capitalele de județ, ori orașele unde funcționează tribunalele – și la judecătorii pentru ceilalți.

După toate actele și constatările organelor prevăzute la art. 3,6,7,9 și 15 sinistrații au dreptul să ridice copii legalizate.

Secțiunea IV. Acțiunea de asistență a sinistraților. Micul ajutor social

Art. 19. – Pentru a veni în ajutorul imediat al sinistraților, Consiliul de Patronaj al Operelor Sociale, împreună cu primăriile municipiilor, comunelor urbane și rurale, organizează centre de asistență pentru sinistrații de bombardamente aeriene.

Centrele de asistență se organizează pe circumscripții polițienești în municipii, pe regiuni sau cartiere în comunele urbane sau în regiunile industriale și muncitorești.

Art. 20. – Consiliul de Patronaj va organiza centrele de asistență pentru sinistrați astfel ca să poată să distribuie hrană, îmbrăcăminte sau ajutoare în bani.

Distribuirea de hrană și alimente se va face prin cantinele și depozitele Consiliului de Patronaj, înscriind la dreptul de alimente numai pe baza fișei de sinistral, eliberată de Comisiile prevăzute la art. 9 și urm. ale acestei legi.

Ajutoare în bani vor fi acordate numai acelor cari își vor fi pierdut tot avutul rămânând lipsiți de mijloace de existență.

Ajutoare de îmbrăcăminte nu vor fi date decât acelor pe a căror fișă Comisia provizorie a menționat: pierderea întregului avut.

Art. 21. – Consiliul de Patronaj, împreună cu primăriile și Comandamentele Militare de Garnizoană, îngrijește de asemenea de evacuarea sinistraților, cari cer să părăsească localitatea sau cari sunt plasați la muncă într-o altă localitate sau pentru femeile și copiii trimiși a primi asistență la țară.

Art. 22. – Consiliul de Patronaj, în colaborare cu Ministerul Muncii și cu Oficiile de Plasare, îngrijește de plasarea sinistraților în servicii sau la muncă, fie în localitatea sinistrului, fie în altă localitate”.

În felul acesta, instituțiile sus-arătate vor putea expedia din București pe toți vagabonzii, cari se adună la centrele Consiliului de Patronaj, ca să ceară ajutoare sub cuvânt că sunt sinistrați de bombardamente. În realitate sunt niște vagabonzi fără nici un rost.

„Art. 23. – Pentru îndeplinirea acestei acțiuni de mic ajutor, centrele de asistență pentru sinistrați ale Consiliului de Patronaj vor fi organizate pe secțiuni:

- a) hrană și alimente;
- b) îmbrăcăminte;
- c) ajutoare în bani;
- d) evacuare;
- e) plasare la muncă;
- f) control.

Secțiunea de control a Centrului de mic ajutor al sinistraților poate verifica fișele Comisiunii de constatare provizorie a sinistrului, putând cere circumscripției de Poliție sau Poliției și Preturii respective rectificările ce ar socoti necesare în urma revizuirilor efectuate spre a fi avut în vedere de Comisia de stabilire definitivă a sinistrului.

De asemenea, organele de control ale Centrului pentru micul ajutor de sinistrați organizat de Consiliul de Patronaj au dreptul să evacueze silit pe toți cei cari pretind calitatea de sinistral, deși n-au dreptul, sau cari n-au mijloace de întreținere sau muncă în localitate.

Secțiunea V. Statutul de drepturi al sinistraților

Art. 24. – În afară de dreptul de primă asistență și de micul ajutor social prevăzute în secțiunile precedente, sinistrații de bombardamente aeriene, al căror statut a fost definitiv stabilit, mai pot beneficia de următoarele drepturi:

- a) dreptul de preferință la angajarea în profesii;
- b) dreptul de preferință la numirea în funcțiuni publice;
- c) dreptul de a continua exercițiul brevetelor, concesiunilor și altele asemenea a căror îndeplinire a fost distrusă sau împiedicată prin sinistru.

Art. 25. – Sinistrații cari nu vor mai putea exercita dreptul de brevete sau concesiuni de farmacie și altele asemenea vor avea fie dreptul de reconstituire la locul sinistrului – dacă aceasta ar fi posibil – fie prioritatea pentru exercițiul acelorași drepturi pentru altă localitate, regiune sau circumscripție.

Art. 26. – Sinistrații de bombardamente aeriene având Statutul definitiv întocmit de Comisiunea de stabilire vor putea beneficia de asemenea de dispozițiunile acestei legi privitoare la suspendarea urmăririlor și acordarea termenelor de grație prevăzute în Secțiunea VI a acestei legi.

Art. 27. – Sinistrații de bombardamente aeriene cu Statutul definitiv stabilit vor putea obține împrumuturi și sconturi pentru refecarea proprietăților sau fondurilor comerciale și industriale sinistrate în condițiunile prevăzute de Secțiunea VII a prezentei legi.

Art. 28. – La terminarea războiului, Statul va organiza, pe lângă Ministerul Lucrărilor Publice, o Casă de reconstrucție pentru locuințe, populației nevoiașе, funcționarilor de Stat și particulari, meseriașilor și pensionarilor, contribuind la aceasta cu materiale ieftine și organizarea antreprizelor de construcții.

Secțiunea VI. Suspendarea urmăririlor și acordarea termenelor de grație

Art. 29. – Se suspendă până la .... (n-am pus încă termenul) toate actele de urmărire îndreptate împotriva debitorilor proprietari ale căror imobile au suferit distrugerі sau degradări excepțional de grave, în urma bombardamentelor aeriene.

Termenul mai sus prevăzut va putea fi prelungit prin Jurnal al Consiliului de Miniștri.

Măsurile asigurătoare sau de conservare nu intră în prevederile legii de față.

Art. 30. – Instanțele judecătorești pot acorda proprietarilor al căror Statut a fost definitiv stabilit, în conformitate cu legea de față, termene de grație în raport cu gravitatea și întinderea pagubei, dacă acestea sunt de natură să reducă mult veniturile imobilului sau dacă proprietarul dovedește că a efectuat și plătit reparațiunile urgent necesare pentru salvarea imobilului de la degradarea totală, reducându-și prin aceasta puterea de plată.

Același drept îl au instanțele judecătorești și pentru comercianții proprietari sau ale căror mărfuri sau părți constitutive ale fondului de comerț au fost distruse sau grav compromise prin sinistru.

Secțiunea VII. Acordarea de credite, împrumuturi și sconturi pentru sinistrați și regimul special al instituțiilor care acordă creditele.

Art. 31. – Se instituie Federațiunea pentru sprijinirea sinistraților.

Din Federație vor face parte toate instituțiunile de credit fnciar, industrial, comercial, meșteșugăresc, bancar, societățile de construcții și asigurări, precum și orice alte instituții care vor fi propuse de Ministerul Finanțelor și stabilite printr-un Jurnal al Consiliului de Miniștri.

Președintele Federației este guvernatorul Băncii Naționale a României.

Ministerul de Finanțe va stabili, prin regulament de funcționare a acestei Federații, și categoriile de sinistrați cari vor beneficia de dreptul de împrumut pentru reconstrucția sau refacerea fondurilor comerciale și industriale, precum și condițiunile de acordarea împrumuturilor și ordinea de preferință a sinistraților.

Art. 32. – Instituțiunile de credit care acordă împrumut unui proprietar sinistrat, pentru repararea sau reconstrucția imobilului, vor avea un drept de privilegiu pentru creanțele lor, care vor trece înaintea tuturor creanțelor anterioare, cu excepțiunea privilegiului Statului pentru impozite.

Același drept îl au și alți creditori care ar acorda asemenea credite de refacere, în cazul când instituțiile de credit din Federația pentru sprijinul sinistraților nu ar acorda împrumuturi.

Art. 33. – Pentru imobilele care au suferit distrugerі totale sau deosebit de grave înscrierea privilegiului cu rangul mai sus prevăzut se va ordona de președintele Tribunalului situației imobilului prin Jurnal dat cu citarea părților fără drept de apel și recurs.

Înscrierea se va ordona în temeiul constatărilor Comisiei judecătorești de stabilire definitivă a sinistrului și a unei expertize judiciare în care s-a constatat gravitatea sinistrului.

Art. 34. – În cazul când distrugerile pricinuite nu sunt deosebit de grave, dar menținerea lor ar putea duce la degradarea imobilului, înscrierea privilegiului acordat împrumutătorilor cu rangul mai sus arătat se va ordona potrivit art. 66 bis din Codul de procedură civilă.

Ordonanța se va da cu citarea părților și ascultarea creditorilor ipotecari.

Pentru imobilele înscrise în Cartea Funciară, în locul privilegiatului mai sus arătat se va intabula o ipotecă cu (*sic!*) arătarea notației rangului. Înscrierea se va ordona de judecătorul Cărții Funciare.

Art. 35. – Împrumuturile acordate proprietarilor pentru reconstrucția sau refacerea imobilelor sinistrate vor purta o dobândă de 1-2%.

Statul va putea contribui la plata dobânzilor pentru sinistrații de bombardament.

Art. 36. – Instituțiile de credit și cei care acordă împrumuturi proprietarilor sinistrați, în conformitate cu dispozițiunile acestui decret-lege, vor veghea ca sumele să fie întrebuințate în vederea reparației și reconstrucției, putându-le elibera triepțat și numai în măsura constatării executării lucrărilor.

Art. 37. – Până la terminarea războiului nu se vor putea reîncepe reconstrucțiuni și refaceri totale ale imobilelor, fondurilor comerciale și industriale care au fost distruse total sau avariate grav.

Vor putea fi reparate și se vor putea acorda credite de refacere și reconstrucție proprietarilor ale căror imobile au fost astfel atinse de sinistre, încât menținerea deteriorării ar putea duce la degradarea totală a imobilului.

Art. 38. – Întreprinderile și firmele comerciale vor putea de asemenea obține credite de refacere și în vederea continuării comerțului, dacă fondul de comerț nu a fost complet distrus.

Art. 39. – Micii comercianți și industriași vor putea obține credite și împrumuturi în condițiunile prezentei legi, cu avizul Camerei de Comerț locale și cu concursul Băncii Naționale a României, din fondurile Creditelor de românizare și ale Institutului de Credit de Românizare sau ale oricărei instituții din Federațiunea pentru sprijinirea sinistraților de bombardamente aeriene.

Art. 40. – Întreprinderile comerciale și industriale sinistrate al căror Statut legal a fost definitiv stabilit vor beneficia în toată perioada refacerii lor de un drept de preferință la scontul Băncii Naționale a României.

Art. 41. – Contractele pentru împrumutul special acordate de instituțiile de credit vor fi scutite de impozite.

Taxele, cheltuielile și orice alte drepturi se reduc la jumătate.

Art. 42. – Societățile de credit funciar, urban, credit industrial, credit meșteșugăresc și altele asemenea vor putea acorda împrumuturi în condițiunile prezentei legi, prin derogare de la orice legi speciale.

Vânzarea scrisurilor va fi scutită de impozitul special de 2%.

Prin derogare de la legile speciale, capitalul social nu se va mai reține la împrumuturile acordate.

Art. 43. – Se pot acorda împrumuturi pe ipotecă și pentru imobilele dotale sau ale minorilor.

Art. 44. – Termenele de rambursare a împrumuturilor vor fi de minimum 10 ani.

Art. 45. – Procedura judiciară prevăzută la art. ... va fi scutită de orice taxe de timbru prevăzute în orice legi”.

Domnilor, aceasta este legea.

C. Angelescu: Este o lege foarte bună. Cred că va fi copiată și adoptată și de alte State pentru sinistrații cari au rămas fără locuință.

G-ral Gh. Dobre: Sunt și alte cauze de sinistru decât bombardamentele aeriene. Pot fi bombardate orașele cu tunul, cum a fost, de pildă, la Iași. Cred că este bine să ștergem cuvântul „aerian”.

M. Antonescu: Se poate pune un singur text la sfârșit: „De această lege vor putea beneficia și sinistrații altor bombardamente. Procedura de constatare, însă, va fi foarte greoaie. De aceea, pentru aceștia trebuie o lege specială. Când am făcut legea pentru invalizi, văduve și orfani, am introdus acolo 3 articole pentru victimele de război. În războiul trecut, a fost o lege care s-a făcut după război, pentru despăgubirile ce urmau să fie acordate celor care au avut de suferit pagube în regiunea frontului.

I. Petrovici: Adăugați un articol la urmă: „Se va <da> o lege care va reglementa situația celor care au suferit din orice fel de bombardament”.

M. Antonescu: Art. 44 în noua redactare va cuprinde următoarele:

„Sinistrații de război, oricare ar fi cauzele sinistrului, vor putea beneficia de unele dispozițiuni ale legii de față în condițiunile și cu procedura ce va fi fixată printr-o lege deosebită.”

Sunteți de acord cu această redactare?

I. Marinescu: Este mai simplă decât cea din 1914.

Sunt sinistrați care, prin meseria sau funcțiunea lor, trebuie să rămână în orașe. Dvs., în legea din 1940, ați creat o lege de închiriere, care prevedea anumite oficii de închiriere. N-am putea să aplicăm aceleași oficii pentru sinistrații care sunt obligați să rămână în localitate?

G. Netta: Nu mai chinuiți oamenii cu oficiile acelea.

I. Marinescu: Pentru cei care stau în jurul fabricelor, în jurul Gării de Nord, Comisiunile de asistență, Comitetele de asistență n-ar putea să ia măsuri de evacuare?

S. Ghlolu: Apărarea Pasivă are camioane la dispoziție și îngrijitoare de acoștia.

I. Marinescu: Apărarea Pasivă nu se ocupă de evacuări.

G-ral I. Arbore: Se ocupă și de evacuări.

M. Antonescu: Am completat art. 21 în sensul: Consiliul de Patronaj, împreună cu Primăriile și Comandamentele Militare de Garnizoană, îngrijește de asemenea de evacuarea și cazarea sinistraților rămași fără locuință, care cer să părăsească localitatea sau care sunt plasafi la muncă într-o altă localitate, ca și pentru femeile și copiii trimiși a primi asistență la țară.

Dr. P. Tomescu: Nu ați găsit oportun ca și instituțiile de Stat să poată contracta astfel de împrumuturi?

M. Antonescu: N-am făcut nici o restricție.

În ce privește termenul de suspendare, să-l dăm până la 1 ianuarie 1945. Am pus automatismul: 6 luni de la producerea sinistrului.

Dle Marinescu, ați examinat chestiunea cu Casația?

I. Marinescu: Am trimis chestiunea la Consiliul Legislativ.

M. Antonescu: Vă mai dau chestiunea cu I.O.V. Se plâng că nu pot aduna Comitetul. Să vedem cum putem reglementa aceasta și dacă mai sunt și alte cazuri de acest fel.

O altă chestiune este aceea a universitarilor cari ar urma să plece cu misiuni în străinătate, precum și situația unor fonduri pentru Legațiunile noastre din străinătate.

Această chestiune v-o dau dvs., dle Angelescu.

În legătură cu schimburile, inclusiv chestiunea de la Ankara, vă rog, dacă vreți, să vedeți ce soluțiuni practice putem adopta.

În ce privește lista profesorilor, care a fost întocmită de dl. Petrovici, am vorbit și cu dl. Clodius și am arătat necesitatea de a avea disponibil în străinătate.

Dl. Clodius îmi spunea că după cât știe d-sa, noi am trimis două vagoane de aur în Elveția. I-am răspuns că nu este exact.

C. Angelescu: A fost vorba numai, dar nu s-a trimis.

M. Antonescu: Cu privire la profesori, dl. Petrovici mi-a dat câțiva profesori de la Medicină, dar l-aș ruga și pe dl. dr. Tomescu să-mi arate pe cine mai are de propus.

Dr. P. Tomescu: N-am reflectat încă. Voi reflecta și vă voi comunica.

M. Antonescu: Din partea dlui Crețeanu, în legătură cu acordurile cu Turcia, am primit o telegramă din 25 aprilie, care ne informează că hotărârea Guvernului turc de a reglementa schimburile cu Germania și cu țările aliate Germaniei, pentru moment se mărginește numai la oprirea exportului de crom, nu și la exportul de bumbac și cupru.

Dl. Crețeanu ne informează că președintele delegației turce dorește să renunțăm la consolidarea prețurilor.

Dl. Crețeanu cere autorizația de a încheia acordul într-un cadru principal, mărfurile să fie grupate și să renunțăm la consolidarea prețurilor, să nu se prevadă contingente fixe nici de o parte, nici de alta.

S. Ghiolu: Suntem de acord, iar în ce privește consolidarea prețurilor, putem renunța la ea, căci aceasta joacă contra (*sic!*) noastră.

M. Antonescu: Foarte bine.

În chestiunea automobilelor vă rog să examinați, în primul rând, termenul până la care le mai lăsăm libere încă și apoi organizarea unor echipe de transport cu mașini rechiziționate, care echipe să fie serios organizate.

G-ral Gh. Dobre: Se lucrează.

M. Antonescu: Cu plată, cu tarif, ca să putem ajuta să poată pleca și cei săraci.

Pe de altă parte, ni s-au semnalat din câteva locuri anumite abuzuri: s-au rechiziționat autocamioane și apoi au fost restituite după câteva zile cu lagărele arse și în condițiuni mizerabile.

În legătură cu această chestiune, vă rog să examinați cum stau lucrurile. Am impresia că mecanismul actual de organizare a sistemului automobilelor nu este cel mai

bun. Trebuie să existe o posibilitate de control și sancționare, pentru că ajung oamenii, din cauza abuzurilor care se fac, să creadă că ne bătem joc de ei și de averea lor. Se creează o stare de spirit care ne atinge.

Am trimis la Ministerul de Finanțe o notă în legătură cu R.K.K.S.

M. Vulcănescu: Sunt sume de bani cari vin de la oameni care n-au dreptul la schimb și, în al doilea rând, sunt sume de bani date de germani în loc de lei. Aceste R.K.K.S. trebuie colectate și germanii să le retragă cu lei la cursul oficial.

M. Antonescu: Să nu încurajăm aceste schimburi și mai ales cu 60 lei bucata.

M. Vulcănescu: Acestea toate trebuie germanii să le retragă cu banii lor.

M. Antonescu: În ce privește pagubele de la Severin, aveți relații precise?

M. Vulcănescu: Noi am pierdut acolo 165 milioane. Au fost distruse apoi: gara, atelierele C.F.R., șantieretele.

M. Antonescu: Vă fac o rugămintă care se adresează tuturor domnilor miniștri.

D-nii miniștri sunt rugați să meargă în zonele de dispersiune și de evacuare și să vadă care este activitatea și condițiunile de viață ale funcționarilor.

Foarte mulți funcționari au înțeles dispersiunea și evacuarea ca un prilej de recreație.

Pe de altă parte, unii consideră dispersiunea ca un fel de vacanță colectivă.

Prin inspecțiunile noastre și prin sancționări drastice, trebuie să ajungem să punem ordine.

Nu putem permite ca funcționarii noștri să sfideze pe colegii lor care au rămas aici, înfruntând toate pericolele, iar, pe de altă parte, să constituie și un exemplu rău pentru populația în mijlocul căreia s-au pus la adăpost.

M. Vulcănescu: Ar trebui să introducem rotația obligatorie, acolo unde se poate, pentru ca toți funcționarii să vină să lucreze, pe rând, la București.

M. Antonescu: Tocmai: trebuie introdus și sistemul rotației. Sunt anumite servicii, unde se poate.

M. Vulcănescu: La noi, organele de conducere rămân în București; cele de execuție fac rotația.

I. Petrovici: Ar trebui organizată o chestiune mai largă. Din cauza dispersiunii, avem servicii care nu funcționează deloc. Ni s-au dat, de la Statul Major, localitățile unde trebuie să ne dispersăm; și eu am impresia că sentimentul unei vacanțe nu lipsește de la mulți din cei cari sunt dispersați.

Pentru aceștia, eu cred, cel puțin întrucât mă privește, că începând de mâine, am să mă duc acolo și să stau, nu numai ca să inspectez, o zi, ci am să stau mai mult, ca să fac să funcționeze și să devină o realitate eșalonul acela.

De aceea, vreau să vă propun să fixăm, cu oarecare aproximație, măcar, zilele în care miniștrii ar fi bine să se găsească în București.

M. Vulcănescu: S-au primit dispozițiuni în sensul acesta.

I. Marinescu: În fiecare zi după-masă, între orele 4-7.

I. Petrovici: Nu se poate. Trebuie alese 2-3 zile.

O. Vlădescu: Principial, s-a hotărât ca în fiecare sâmbătă să se țină câte un Consiliu de Miniștri. Lucrul n-a rămas stabilit definitiv, fiindcă depinde de faptul dacă domnii miniștri au ceva de propus pentru ordinea de zi.

În ceea ce privește orarele ministerelor, adică orarele permanențelor, care au rămas aici, domnul Mareșal a rugat ca fiecare departament să comunice orele în care publicul poate intra.

Sunt două probleme: problema când domnii miniștri primesc publicul în audiență și, în al doilea rând, contactul cu restul Guvernului și cu domnul Mareșal, care ar fi fixat, principial, pentru sâmbăta.

M. Antonescu: Cred că, în principiu, ar fi bine să fixăm sâmbăta, ziua în care domnii miniștri să fie în București.

I. Petrovici: Să fie vinerea și sâmbăta, zile în care domnii miniștri obligatoriu să fie în București.

G. Netta: Noi folosim sâmbăta și duminica, legate împreună, pentru inspecții.

M. Antonescu: Are dreptate domnul ministru al Finanțelor.

I. Petrovici: Eu n-o concep ca inspecție; ministrul să lucreze cu eșalonul dispersat și să-l pună în funcțiune, ca să devină o realitate.

M. Vulcănescu: Toată problema este o problemă de legături. Din moment ce noi am stabilit legăturile cu eșalonul dispersat, aici se primește publicul, seara se trimit lucrările în zona de dispersiune, iar dimineața se primesc răspunsurile și controlul este permanent.

Dificultatea a fost stabilirea legăturii.

I. Petrovici: Cu aproximație, e bine să se fixeze două zile pe săptămână, în care miniștrii să fie în București.

M. Vulcănescu: Noi suntem în fiecare ceas aici.

M. Antonescu: Eu lucrez de la 6 dimineața până la prânz la Snagov, iar după-masă, începând de la ora 3 și până la ora 10-11, lucrez aici.

Acum, în ceea ce privește Consiliul de evacuare, dacă n-avem prea multe probleme de discutat, le putem rezolva acum, aici.

Dr. P. Tomescu: Am patru probleme foarte scurte.

M. Antonescu: Încă o chestiune pe care vă rog s-o examinați, dle ministru Marinescu, când s-a făcut faimosul act de donație cu Societatea Zarojani, s-a ales soluția unei donații cu sarcini. Consiliul de Patronaj plătește o rentă dlui Esmansky. Acum, Consiliul de Patronaj se găsește în situația de azi, când a dispărut obiectul donației și a rămas obligațiunea. Pe principiile de drept civil, este aici un risc, pentru că, într-o asemenea donațiune, există totuși un element sinalagmatic. Nu cred că e bine să stricăm economia Codului Civil, care este înțeleaptă, pentru că există și o latură de risc într-un act judiciar, pentru o mare parte, și se primește o sarcină mai mică, însă cred că trebuie să adăugăm la Codul Civil, sau să faceți o lege specială, pentru regimul de război, sau să suspendați, sau să faceți revizibilă obligațiunea, în vederea reducerii ei, în raport cu obiectul.

I. Marinescu: Odată ce contraprestația a dispărut, se poate suspenda sau revizui, cu sau fără termen, obligațiunea.

M. Antonescu: Încă o chestiune, pe care rog să și-o noteze dl. ministru Vlădescu și să întrebe pe dl. ministru de Interne și pe dl. g-ral Orezeanu: de când cred că putem da acestor centre de evacuare, pe care le creăm prin lege, foi de drum pentru

evacuați, pentru că sunt mulți cari ar voi să plece și cari, dacă ar primi foi de drum de la Calea Ferată, ar pleca mai ușor și ar descongesciona Capitala și alte orașe.

M. Vulcănescu: Până acum au plecat din Capitală 500.000 oameni.

M. Antonescu: Domnule ministru Petrovici, vă rog să vedeți și dv. acest comunicat, pe care îl propune Patriarhia, ca răspuns la un apel al Papei.

DI ministru Tomescu avea de propus unele chestiuni în legătură cu Consiliul de evacuare.

Dr. P. Tomescu: Mai întâi este problema numirii de medici și de personal auxiliar sanitar. În conformitate cu legea actuală, aceste numiri sunt interzise. Anul trecut, s-a făcut excepție pentru personalul sanitar. Să-mi permiteți să vă informez acum și să vă arăt care este situația referitoare la medici.

Medicii evacuați din Basarabia și Bucovina sunt puțini, pentru că acolo n-aveam decât 35% din locuri ocupate. În conformitate cu dispozițiile domnului Mareșal, pe acești medici îi vom duce înapoi în Basarabia de Sud și în Moldova de Sud, ca să completăm locurile de acolo.

Dacă nu numim medici în mediul rural, situația se agravează mult, întrucât de unde aveam acolo un medic la 10.000-12.000 locuitori, am ajuns să avem acum, din cauza evacuărilor, un medic la 20.000 locuitori.

De aceea, aș ruga să se admită să putem numi medici în mediul rural, acolo unde sunt locuri libere și unde nu s-au putut face completări cu medicii evacuați. Vă asigur că nu vor putea fi completate decât foarte puține locuri.

O situație mai gravă o formează numirea personalului sanitar și de serviciu. Am făcut un Jurnal al Consiliului de Miniștri, rechiziționând pe toți cei cari se găseau în serviciul spitalelor, la 1 aprilie. Din diferite cauze, acest Jurnal n-a putut apare; va apare peste câteva zile.

Tot acest personal a părăsit spitalele și acum n-avem bucătăreșe și surori. Dacă găsim altele, să putem numi.

M. Vulcănescu: Dar să se destituie ceilalți.

Dr. P. Tomescu: Locurile sunt vacante.

M. Vulcănescu: Trebuie destituiți cei cari au plecat, ca să rămână locurile libere și să nu plătim două rânduri de salarii.

Dr. P. Tomescu: Eu nu cer să se numească decât în locuri vacante.

G. Netta: Nu se va întâmpla nimic cu starea sanitară. Oamenii aceștia se vor duce să profeseze.

Este imposibil să mai punem la dispoziție mijloace, în proporția în care ni se cere. Am să vă aduc cât de curând la cunoștință situația bugetară a țării. Am avut – domnul prim-ministru știe, fiindcă am arătat acest lucru în fața domnului Mareșal – de acoperit, la sfârșitul exercițiului trecut, 35 miliarde. Astăzi suntem în 29 aprilie și mai am încă 15 miliarde de acoperit pe luna curentă, iar luna viitoare vom intra cu alte miliarde. Pe de altă parte, vedeți, germanii cer, iar încasările sunt în mare scădere.

M. Antonescu: Care este sporul de emisiune față de 1 ianuarie 1944?

M. Vulcănescu: Este de 50 miliarde, iar cheltuielile reprezintă o optime, față de o pătrime cât reprezentau în trecut.

G. Netta: Încasările noastre abea ajung la ceva peste jumătate din prevederile bugetare ale anului trecut. Vedeți unde mergem. Ca să recurgem la mașină.....

M. Antonescu: Ține șase luni de zile și ne dăm peste cap; răsturnăm tot Statul și toată averea oamenilor.

G. Netta: Fac, încă o dată, apel la dvs.: orișice economie să se aducă înapoi, să nu se consume à tout prix. Nu vreau să fac alarmă, dar aceasta este situația.

Dr. P. Tomescu: După cât văd eu, suntem într-un dezastru financiar. Sunt dator, însă, să arăt că intrăm într-un dezastru sanitar mai grav decât cel din 1918. Suntem la un punct distanță de un dezastru sanitar. O singură șansă poate să ne scape. Nu putem, însă, să lăsăm sute de mii de oameni fără asistență sanitară.

M. Antonescu: Ce cereți dvs.?

M. Vulcănescu: 800.000.000 lei.

Dr. P. Tomescu: Aceea este o altă chestiune.

Am trei chestiuni.

În primul rând, dacă într-un loc vacant de medic rural se oferă să vină un doctor care vrea să se ducă la țară, un medic care vrea să activeze într-o circumscripție rurală, să ni se dea posibilitatea să-l numim.

M. Vulcănescu: Ministerul de Finanțe nu vă interzice aceasta, însă a pus condițiuni.

M. Antonescu: Avem un deficit colosal de medici în țară. 50% din medicii noștri profesează în București. Aici, la București, avem 3000 medici și ceilalți 3000 sunt răspândiți în toată țara.

M. Vulcănescu: Ministerul Finanțelor cere să se respecte depozitiunile dvs., domnule prim-ministru: întâi să se plaseze toți medicii evacuați.

Dr. P. Tomescu: După plasarea medicilor refugiați, să ni se dea posibilitatea să completăm toate locurile rămase libere. Dacă se ia acum această decizie principială, atunci ne este ușor să completăm locurile, fără să mai facem această lungă corespondență, căci, de cele mai multe ori, dacă se întârzie cu formalitățile, dispare medicul care ne-a făcut cererea, se răzgândește sau se duce în altă parte.

G. Netta: Dvs. doriți să completați toate posturile?

Dr. P. Tomescu: Din moment ce găsim medici, nu trebuie să-i pierdem. Cred că nu este vorba nici măcar de o sută medici.

G-ral Gh. Dobre: Ni s-a cerut să facem o reducere de 30% la toate departamentele. Din ce se realizează prin această reducere să completăm vacanțele de medici.

G. Netta: Dvs. faceți economii?

Dr. P. Tomescu: Noi facem mereu economii.

M. Vulcănescu: Numai menținând bugetul actual și dacă se încadrează personalul refugiat, dl. ministru Tomescu va avea o situație mai bună ca în trecut, pentru că în teritoriul liber se vor concentra toți medicii refugiați.

M. Antonescu: Nu va fi cine știe ce cheltuială pentru posturile acestea. Dacă se ocupă cu refugiați, dintr-o dată dvs. aveți o economie.

Dr. P. Tomescu: Cer să se admită ca să se facă numiri de medici rurali.

M. Antonescu: Adică să fie o procedură rapidă.

M. Vulcănescu: Am spus că dacă este nevoie de personal provizoriu, acesta poate fi angajat și în timp de o lună să se comunice aceasta Ministerului Finanțelor.

O. Vlădescu: După experiența pe care o am în zona de dispersiune, la Alexandria, de pildă, îmi trebuie 4 medici. Avem tuberculoși și spitalul din Alexandria nu are nici un medic, ci are 2 studenți în medicină. Acolo avem populația regiunii, plus populația evacuată și bântuie febra tifoidă, tifosul exantematic.

M. Antonescu: Vă rog să trimiteți din medicii refugiați la Alexandria.

Dr. P. Tomescu: Astăzi avem situația privilegiată de a putea găsi medici, dar nu avem posibilitatea să-i plătim.

M. Antonescu: Cu principiul pus, că, în primul rând se vor angaja medici refugiați, firește că se vor completa toate necesitățile.

Dr. P. Tomescu: Apoi este vorba de personalul spitalelor. Sunt spitale cu 200 răniți, unde avem 2 servitori și o soră. Cer și pentru acest personal inferior să mi se dea posibilitatea să-l angajez mai ușor.

M. Vulcănescu: S-au dat dispozițiuni ca pentru personalul mic să nu mai treacă pe la Finanțe.

M. Antonescu: Să-i numiți numai cu titlu provizoriu, căci dacă sunt definitiv, vor ajunge să se plaseze tot unde vor ei. Așa încât este numai o iluzie câștigarea de medici pentru locurile disponibile. Dacă însă îi numiți cu titlu provizoriu, nu le dați nici o posibilitate să se aranjeze în altă parte, atunci reprezintă un câștig pentru Stat și pentru regiunea respectivă.

Dr. P. Tomescu: Legea sanitară nu ne dă voie să-i numim decât provizoriu.

M. Antonescu: Este o dispozițiune foarte bună.

Dr. P. Tomescu: Chestiunea financiară foarte gravă este următoarea: în martie s-au trimis bani pentru instituțiunile sanitare. Dintr-o încurcătură care s-a făcut nu au ajuns încă acreditivele. Și atunci și cecurile au rămas neavizate.

M. Vulcănescu: La 4 aprilie a fost distrus de bombardament trenul care conținea aceste acreditive. Luptăm acum ca să reconstituim actele.

Dr. P. Tomescu: Personalul spitalelor a rămas fără salariu pe martie și nu l-a primit nici pe cel pe aprilie, pentru că nu a fost încă expediat. Această chestiune trebuie rezolvată imediat într-un fel sau altul: ori le trimitem bani, ori le închidem.

G. Netta: Au venituri proprii.

Dr. P. Tomescu: Dacă nu era așa, trebuia să închidem spitalele imediat.

M. Vulcănescu: D-lor, au cote din anumite încasări. Dacă nu încasează, nu le trimitem.

Dr. P. Tomescu: Vă rog să avizați asupra situațiunii, pentru că este o situațiune într-adevăr gravă.

M. Antonescu: Ce reprezintă suma aceasta?

Dr. P. Tomescu: 800.000.000 lei pentru trei luni. Vă rog să dați pentru o lună, sau pentru 15 zile. Eu m-am împrumutat la Casa de Credit a Ministerului, întâi pentru ca să plătesc salariile celor evacuați.

M. Antonescu: Care sunt spitalele care ar intra în această categorie?

Dr. P. Tomescu: Aici intră toate spitalele din țară.

M. Antonescu: De ce nu s-a încasat, domnule ministru?

M. Vulcănescu: Ceva tot s-a încasat și ce s-a încasat s-a trimis.

M. Antonescu: Ați dat 30%?

M. Vulcănescu: Desigur!

M. Antonescu: Vedeți ce se mai poate da. Însă în situația actuală și față de încasări, înțelegeți că nu poate fi vorba de o soluțiune de principii. În acest moment cred că nu este oportun să luăm o hotărâre de principiu, pentru că nu s-ar putea da, ori s-ar da atât de puțin încât n-ar reprezenta mare lucru. Trebuie să vedem ce s-a încasat și ce s-a dat și vă rog să indicați dvs. care sunt spitalele care suferă mai mult, să stabiliți o ordine de urgență, o ordine care trebuie avută în vedere, și aceasta este o soluțiune cu care ne adaptăm unor împrejurări destul de grele. Am făcut tot ce am putut pentru sănătatea publică și, când ați cerut fonduri, v-am răsfățat față de alte departamente. Eu, la departamentele mele, la Propagandă și la Externe, într-o perioadă când de Ministerul de Externe se leagă istoria țării, când Ministerul Propagandei Naționale are Presa, Cenzura, se ocupă de propagandă, are echipele de misionari, are echipele volante din țară, la aceste departamente sunt bugetele cele mai mici și când mi s-a atras atenția asupra situației financiare am înțeles chiar eu să impun restricțiuni, pentru că nu se putea altfel în împrejurările de astăzi.

Însă, domnule ministru, trebuie să vă adaptați și dvs. împrejurărilor și să vă echilibrați fondurile între ele, ținând seama de ordinea de urgență și de nevoi, cu un regim de contabilizare ceva mai largă pentru ca să ieșiți din situația grea. Nu putem cere Ministerului de Finanțe, într-o perioadă atât de critică, să dea atâtea sume, ca și cum nu s-ar petrece nimic în țară.

Dr. P. Tomescu: Eu v-am adus la cunoștință această situație, pentru ca să fiți și dvs. informați asupra situației reale, pentru că noi n-am mai putut face față acestei probleme.

M. Antonescu: Avem întreprinderi cu zeci de mii de lucrători, de a căror liniște și existență depinde însăși ordinea publică românească. Acolo este angajat direct Statul, Armata, Apărarea Națională, în afară de Ordinea Publică, și au fost situațiuni grele când n-am putut plăti salariile muncitorilor. Trebuie să ne spunem adevărul, căci de aici iese situațiunea grea prin care trecem. Mijloacele financiare încercate recent sunt mai curând instrumente tehnice de trezorerie și expedient, pentru justificarea de operațiuni efectuate. Să nu vă faceți iluzia că lansarea unui împrumut reprezintă o nouă sursă de venituri. Faceți o listă de urgențele de care aveți nevoie și propuneți chiar dvs. repartitia și cotele de care ar fi neapărat nevoie pe regiuni. Dați această listă Ministerului de Finanțe și dl. ministru de Finanțe va pune toată bunăvoința în examinarea și soluționarea, în măsura posibilului, a cererii dvs. Dl. Vulcănescu va examina și dânsul să vadă ce se va mai putea da din fondurile dvs.

M. Vulcănescu: Direcțiunea Contabilității a Ministerului Sănătății va trebui să vină aci, la București.

M. Antonescu: Să vină imediat.

Dr. P. Tomescu: Acum este vorba de utilizarea medicilor cari au dreptul la două servicii publice. S-a prevăzut aceasta în lege. Acum, făcându-se dispersiunea în două localități deosebite, medicii ne cer să se ducă ambele servicii acolo, într-o anumită localitate.

N-avem nevoie de aceasta; plătim banii degeaba, plătim salariul de două ori. Medicul care se duce în dispersiune să nu încaseze decât un singur salariu.

G. Netta: Vă mulțumesc.

M. Antonescu: Este drept și normal, dacă nu prestează decât un serviciu, să nu poată primi decât un salariu. Cel mult puteți pune problema de fond: prohibim dublul salariu, sau suspendăm cel de al doilea salariu.

Dr. P. Tomescu: Se suspendă al doilea salariu.

O. Vlădescu: Mai este o problemă: sunt medici bugetari la o instituție și angajați diurniști la altă instituție. Medicul pleacă cu (*sic!*) instituția unde este bugetar, și atunci cade de la sine cealaltă leafă de la instituția unde este angajat diurnist.

Dr. P. Tomescu: Altă problemă grea este detașarea din oficiu a d-nelor medici împreună cu soții lor. Aceasta ne-a dezorganizat într-un mod extraordinar.

M. Antonescu: Am spus, pe cât este posibil și acolo unde nu este posibil, în fața împrejurărilor excepționale, toată lumea să se resemneze.

Dr. P. Tomescu: Voiam să vă informez că dispozițiunea Jurnalului Consiliului de Miniștri constituie pentru foarte multe doamne un drept și am avut neplăceri pentru că nu puteam să le evacuez acolo unde doreau, fie că au bărbați care se duc într-o anumită localitate, fie că au copii mai mici de șase ani. Vă cer asentimentul de a aplica restrictiv această dispozițiune.

M. Antonescu: Am lăsat libertatea să se aplice norma de ordin general, că acolo unde soția poate să presteze un serviciu public, să nu despărțim soții; acolo unde se întoarce această dispoziție ca un abuz, noi nu putem paraliza serviciul, pentru că dispersiunea și evacuarea sunt împrejurări excepționale și nu putem răsturna complet principiile de funcționare a serviciilor publice și raporturile cu funcționarii.

Am spus să li se dea concedii cu salarii.

G. Netta: Unii cer concedii fără salarii.

M. Antonescu: Dacă sunt funcționari cari cer concedii fără salarii, se pot da concedii fără salarii.

O. Vlădescu: Am dat circulare.

I. Petrovici: L-aș ruga pe dl. ministru de Finanțe, nu să facă sacrificii care nu se pot face și nici chiar să aibă o anumită generozitate, dar aș vrea să se regularizeze întrucâtva posibilitățile de cheltuieli ale ministerului. Până acum suntem în anarhie. A trecut o lună și la capitolul Material nu s-a dat nimic.

M. Vulcănescu: S-a dat jumătate din cotă.

G. Netta: S-a dat circulara.

I. Petrovici: Mie îmi trebuie efectiv, nu circulări.

Înțeleg să facem adaptări, însă cu regulă, nu adaptări capricioase. Trebuie să știm pe ce putem conta. Mai putem conta pe indemnizațiile pentru merite excepționale?

M. Vulcănescu: Noi am dat pentru merite excepționale etc. și am atras atenția că având în vedere împrejurările excepționale, rugăm să se restrângă aceste cheltuieli, iar la materiale am arătat că ținând seama de reducerile teritoriale, am pus la dispoziție 50% din ce era prevăzut.

M. Antonescu: Contabilitatea trebuie să stea lângă ministru și atunci să rezolve mai ușor multe chestiuni din acestea.

I. Petrovici: Panica a fost aproape generală. Direcțiunea Contabilității și Contenciosul au dat dovadă de cea mai mare lașitate. Am, însă, satisfacția că acestea sunt direcțiuni anexe ale ministerului nostru, una aparținând Ministerului de Finanțe, iar cealaltă Ministerului de Justiție.

M. Antonescu: Pentru că preoții au precedat cu mult aceste direcțiuni. Cu acestea, domnilor, am epuizat ordinea de zi a acestui Consiliu. Ședința se ridică la ora 16,30.

Stenografi: D. Fierăscu și I. Vasilescu

▼
D.A.N.I.C., Arhiva C.C. al P.C.R., fond 103, ds. 261, f. 1-58

INDICE ANTROPONIMIC

A

Abst, 388
Alexandrescu, 250, 255
Alexianu, Gheorghe, prof., 11, 19, 22, 23, 30, 33-50, 51-54, 56-58, 61-63, 69, 87, 94, 97, 100, 101, 167, 271, 448, 449
Alinescu, g-ral, 433
Andonie, I., 530, 535
Angelescu, Constantin, 432, 453, 456, 458, 472-476, 506, 508, 509, 530, 532, 535, 548
Angen, g-ral, 35, 36
Antonescu, Eftimie, prof., 261
Antonescu, Ion, mareșal, *passim*
Antonescu, Maria, 382, 539
Antonescu, Mihai, *passim*
Antonescu, Nolică, 254
Arbore, I., g-ral, 11-14, 17, 21, 28-31, 33, 41, 70, 72, 74, 81, 98, 102, 136-141, 147, 170, 184, 207, 210, 216, 228, 233, 238-240, 246, 282-284, 292, 296, 306, 314, 321, 326, 344, 389, 396, 399, 400, 402, 404, 406, 408, 411, 420, 422, 423, 431, 432, 434, 435, 437, 438, 443-448, 451, 506, 512-514, 528, 530, 531, 537-539, 548

Ardeleanu, Ion, VI
Argintaru, 50-52
Arimia, Vasile, VI
Asnavorian, Hurmuz, avocat, 378, 379
Atila, 507
Auschnit, Max, 163

B

Bădăuță, Al., 208, 225, 230, 240, 293, 302, 306, 308, 316, 317, 326,

332-335, 346, 348, 356, 371, 410, 426, 428, 477, 498, 505

Bădulescu, Victor, 168, 170, 184, 186

Bălan, Nicolae, mitropolit, 502

Bătrănu, Ion, 191

Benjamin, Lya, IX

Berceanu, 31

Blücher, 19

Brătianu, Constantin (Dinu) I.C., 450, 513

Brătianu, Ion C., 495

Brătianu, Ion (Ionel) I.C., 58

Brânză, V., stenograf, 292, 395, 506

Broșteanu, P., col., 356, 477

Bruno, Giordano, 355

Brussilov, 77

Burada, 151

Buradescu, Traian, 54, 170, 298, 334, 339, 340, 341, 348, 351, 360, 362-364, 367, 382, 387, 411-414, 431, 433, 434, 448, 450, 477, 503, 504, 506, 510, 519, 520, 521

Burileanu, dr., 277, 281

Burileanu, g-ral, 156

Butnaru, învățător, 123

C

Cajal, Nicolae, IX

Camenită, Petre, g-ral, 56, 208, 293, 326, 340, 356, 382, 383, 385, 410, 418, 419

Cancicov, dna, 401, 433, 434

Cantacuzino, fam., 20

Cantacuzino, Alexandrina, 273, 274

Cantacuzino, Gh. (Nababul), 20

Capitanovici, M., g-ral dr., 512

Carlaonț, Dumitru, g-ral, 449

Carmitz, 281
Carol I, principe, 495
Carol al II-lea, rege, 253
Cazacu, Petre, 191
Cărbunescu, col., 244
Călniceanu (Călniceanu),
Constantin, prof., 208, 293, 326,
 332, 356, 398, 410, 432, 446, 477
Chiriacescu, Oscar, 289
Chițulescu, I., ing., 356, 392, 410, 413
Cioculescu, Radu, 538
Clodius, Karl, 36, 38, 39, 44, 50, 137,
 171-179, 181, 183, 210, 251, 259, 286,
 530-532, 535, 537, 549
Cojocaru, Ion, 191
Constantin, Constantin, g-ral, 543
Constantinescu, Al. (Atta), 1, 2, 4,
 7, 9, 26, 33, 49, 62, 70, 89, 102,
 136, 142, 170, 189-191, 207, 213,
 231, 233, 246, 250-252, 261, 263,
 292, 294, 383, 432, 440, 441, 506,
 510, 511, 515
Costeanu, N., 263-265
Costinescu, dr., 280, 512, 526
Craiu, D., g-ral, 326, 356, 384-386, 410
Crăniceanu, 24, 56
Cretzeanu (Crețeanu), Alexandru, 549
Cristu, 151
Cusen, V., g-ral, 33, 44-47, 50-52,
 54-56, 58, 62, 70, 93

D

Davidescu, Gh., 124, 208, 209, 218,
 293, 356, 410
Davidescu, Radu, col., 1, 12, 14,
 33, 39, 70, 136, 138, 142, 170, 190,
 201, 208, 210, 214, 229, 273, 433,
 437, 451, 506, 523
Davidescu, Vintilă, g-ral, 215, 229
Dămăceanu, D., col. adj., 208, 235, 245,
 293, 326, 339, 356, 411, 477, 505
Decebal, rege, 529
Decusară, 119
Dianu, Romulus, 153

Diarbekirian, dna, 164
Dinischiotu, 203
Dobre, Gheorghe, g-ral, 1, 14, 22, 24-
 27, 33, 41, 47, 48, 68, 70, 71, 98, 99,
 102, 136, 137, 150-152, 167, 170, 177,
 178, 181, 183, 184, 207, 214-216, 226,
 229, 235, 239, 244, 246, 247, 252,
 281, 284, 285, 289, 292, 332, 351,
 396, 400, 406, 410-413, 422, 424, 429,
 431, 432, 455, 456, 458, 471, 472,
 503, 506, 519, 530, 534, 536, 538,
 539, 548, 549, 553
Dragalina, Corneliu, g-ral, 33, 63-
 77, 81, 84, 88, 91, 96, 99, 238, 252,
 309-313
Dragoș, Titus, 22, 93, 94
Dumitrescu, N., stenograf, 69, 245,
 355, 529

E

Elefterescu, Mircea, col., 411, 456,
 463, 465, 477, 480, 504
Elisabeta, principesă, 31
Enăchescu, Mircea, 208, 212, 293, 326
Enăchescu, S., 497
Enescu, I. D., arh., 33, 70, 102, 136,
 207, 237, 246, 293, 326, 333, 345,
 346, 355, 361, 363, 410, 429, 432,
 455, 477, 501, 506, 512
Enescu, Ramiro, 190, 199, 206, 207,
 213, 215, 219, 236, 237, 244, 292,
 314, 315, 317-320, 326, 327, 329-
 332, 335, 337, 338, 346, 347, 350,
 351, 356, 358, 367, 368, 370, 371,
 374-377, 384, 387-391, 393, 395,
 411, 412, 416, 417, 422, 424, 428-
 433, 456, 477, 483, 488, 491, 492,
 500, 501, 502-506
Eremia, Tiberiu, 5
Esmansky, 551
Eustațiu, 482

F

Ferdinand, rege, 495
Fertzu (Ferțu) Tiberiu, comandor,
 208, 293, 326, 356, 410, 477
Fierăscu, Dumitru, stenograf, 32,
 69, 101, 135, 169, 190, 207, 292,
 395, 410, 432, 455, 506, 529, 557
Filderman, William, 441
Filotti, Eugen, 124
Frederic cel Mare, 81
Funk, Walter, 30, 165, 256

G

Galilei, Galileo, 355
Gavrilă, Iosif, 191
Georgescu, Mircea, 397, 415
Ghenea, g-ral, 156
Gheorghiu, Alex., amiral, 208, 237,
 244, 293, 309, 318, 319, 326-328,
 331, 335, 350, 351, 356, 367, 410,
 413, 488, 503, 505
Ghimpa, magistrat, 50, 53
Ghiolu, Stavri, ing., 1, 4, 23-25, 27, 29,
 31, 33, 45, 48, 56, 62, 68-70, 83, 100,
 102, 136, 141, 147-149, 151, 152, 154,
 155, 170, 180, 181, 185, 189, 190,
 202, 203, 207, 208, 226, 229, 240,
 242-244, 246, 285, 292, 293, 299, 309,
 311, 317, 320, 325, 326, 334, 335,
 340, 344, 346, 351, 355, 371, 373,
 374, 394, 396, 398, 410, 422-427, 432,
 435, 447, 448, 450-452, 474, 477, 485,
 505, 506, 510, 511, 522, 530, 534-536,
 538, 548, 549
Göbbels, Joseph Paul, 128
Gociman, Aurel, 208, 293, 299, 356,
 384, 411
Göring, Herman Wilhelm, mareșal, 16
Grigorescu, Victor, 191
Grigorof, 152

H

Halippa, Pantelimon, 96
Hanibal (Anibal), 18
Hansen, Erik, g-ral, 83, 407
Hațieganu, 25, 154
Hauffe, 36, 37
Heinrich, g-ral, 495
Henke, 125
Hillgruber, Andreas, IV
Hitler, Adolf, (Führer), 16, 129,
 171, 172, 174, 195, 286, 380, 514,
 521, 529, 532, 533
Hoffmayer, g-ral, 209, 210, 342,
 401, 404, 407
Hubert, 50-52

I

Igiroșeanu, 229
Ioanițiu, Alexandru, g-ral, 83
Ionescu, Barbu, 287
Ionescu, Gheorghe, g-ral, 410
Ionescu, Gruia, dr., 504
Ionescu, Vasile, 306, 326, 347, 356,
 392, 411, 428, 430, 493, 497, 500, 505
Ionescu, 464
Iotzu, arhitect, 1

J

Jienescu, Gheorghe, g-ral, 33, 70,
 102, 136, 170, 176, 177, 207, 224,
 226, 227, 229, 246, 280, 292, 326,
 330, 351, 355, 366, 369, 379, 396,
 408, 414, 431, 432, 506, 525

K

Kállay, Gyula, 126, 128
Karagheorghe, 151
Kassasian, 164
Keitel, Wilhelm, von, feldmareșal, 16

Killinger, Manfred, von, 128, 400, 401, 406, 450, 481

Kleist, Ewald, von, mareșal, 35, 537

Kling, 5, 8, 9

Klugkist, Henrick, dr., 182

L

Lapedatu, I., 168, 207, 240, 241

Lavrentiev, A. I., 17

Lecca, Radu, 17

Lovinescu, g-ral, 520

Ludwig, von, col., 520

Lungu, 274

Lupu, 264

Lupu, Nicolae, dr., 277

M

Malaxa, Nicolae, 4, 163

Maniu, Iuliu, 64, 513

Manoilescu (Strunga, I.), 48, 64

Manolescu, g-ral, 191, 198

Manoliu, Gheorghe, g-ral, 77, 78, 81

Manstein, Erich, mareșal, 35

Marcu, arhitect, 2

Marcu, Al., prof., 33, 70, 95, 102, 132, 136, 153, 154, 355, 391, 392, 396, 413, 414, 428, 432, 477, 479, 482, 483, 506, 525

Mardare, Socrate, g-ral, 33, 70, 85, 190, 199, 200, 207, 210, 213, 214, 238, 242, 244, 292, 294, 295, 304-310, 314, 321, 326, 327, 331, 337, 340-342, 344, 348, 353, 356, 357-359, 362-364, 367-369, 373, 376, 394, 395, 411, 415, 416, 418, 433, 435, 446, 449-451, 455

Mareș, Nicolae, 529

Marian, Ion, 1, 18, 20, 27, 33, 48, 67, 69, 70, 85, 97-100, 102, 133, 136, 139, 141-151, 154-156, 170, 207, 246, 292, 316, 319, 326, 344, 345, 355, 363, 427

Marinescu, Gh., g-ral, 206, 207, 292, 322, 323, 326, 331, 348-350, 354, 356, 393, 394, 411, 414, 429, 477, 499, 500, 520

Marinescu, Ion C., 55, 70, 102, 136, 153, 157, 161, 163, 164, 190, 195, 199, 201, 202, 207, 220, 230, 233, 236, 237, 242, 246, 252, 257, 265-273, 284, 292, 307, 309, 325, 326, 334, 335, 348, 353, 355, 358, 374-377, 379, 383, 394, 396, 408, 410, 413, 415, 424, 425, 432, 453, 455, 472, 477, 479, 481, 490, 496, 501, 504, 505-507, 509, 530, 539, 543, 548-551

Marni, 191

Măcărescu, 522

Mănuilă, Sabin, prof., 33, 70, 102-108, 110-118, 120, 122, 124, 149, 356, 385

Mărdărescu, 411

Miclescu, 440, 441

Mihail (Michail), S., stenograf, 135, 169, 245, 355, 455

Mihalache, I., ing., 477, 479, 506

Mihăilescu, Crum, 151, 154

Mihăilescu, Vintilă, prof., 208, 293, 299, 313, 326, 351, 352, 356, 410, 477, 495

Minescu, Gheorghe, 1, 17, 18, 25, 27, 28, 33, 47, 56, 70, 91, 102, 136, 139, 170, 184-186, 207, 246, 248, 249, 258, 292, 308, 326, 395, 411, 423, 424, 427, 432, 477

Mititelu, ing., 5, 7, 9

Mosiu, Gh., col., 33, 40-42, 54, 70, 72, 75, 80, 89, 100, 210, 385

Motaș, C., ing., 189

Mussolini, Benito, 103

N

Napoleon I, Bonaparte, 18, 515

Neagoe, Stelian, IV

Neagu, Al., 1, 11, 14-20, 23, 25-30, 33, 45-49, 51, 54, 55, 57, 58, 73, 84, 88, 90, 92-94, 100, 101, 131, 133, 136, 147-149, 161-163, 167, 168, 174, 246, 248, 249, 257, 258, 262, 263, 267, 271-274, 276-280, 283, 285, 292, 293, 318, 326, 330, 332-335, 337, 338, 341, 342, 352, 355, 388, 389, 435, 442, 475, 529

Netta, Gheron, prof., 396, 399, 410, 418-420, 429, 430, 432, 449, 453, 455, 472, 506, 527, 530, 538, 543, 548, 551-554, 556

Nichel, 50-52

Nicolaescu, g-ral, 503

Nicolau, director, 426

Nicolau, Marin, 191

Niculescu-Buzești, Gr., 208, 410

Niculescu, Gheorghe, 191

Noveanu, 68

O

Odăgescu, Emil, 397, 415

Oghină, 47

Oprescu, Gh., 208, 293, 313, 326, 356, 393, 410

Orezeanu, T., g-ral, 138, 142, 170, 182, 183, 189, 207, 213, 228, 233, 235, 239, 292, 294, 296, 298, 307, 308, 326, 339, 346, 351, 367, 432, 448, 477, 503, 506, 519-521, 551

Ottulescu, Alexandru, 254, 259

P

Pană, Aurelian, ministru, 148, 529

Pandele, C., 334, 530, 534-536, 538

Pantazi, Constantin, g-ral, 33, 54, 70, 75, 78, 83, 86, 102, 136, 146, 153, 170, 190, 203, 207, 210, 215, 216, 222, 225, 231, 233, 236, 237, 239, 246, 259, 261, 263, 268, 281, 292, 297, 305, 307, 308, 313, 314, 318, 355, 360, 364-367, 369, 375, 380, 382, 383-385, 387, 391, 394-396,

398, 400-403, 405-410, 414, 415, 421-423, 431, 432, 455, 477, 483, 487, 489, 491-493, 495-499, 501, 506, 512, 514-516, 522, 523, 526, 528

Pătrășcanu, Lucrețiu, 442

Pântea, Gherman, 191

Pella, Vespasian, 23

Pescaru, 45

Pétain, Henri Philippe, mareșal, 287

Petala, Vintilă, 170, 174, 181

Petrescu, I. C., prof., 33, 70, 102, 136, 207, 220-226, 246, 273, 292, 303, 304, 325, 326, 351-355, 392, 409, 410, 432, 433, 477, 506

Petrovici, Ion, prof., 33, 70, 75, 76, 83, 97, 102, 104, 121, 122, 129-131, 136, 154, 156, 158, 160, 161, 246, 263, 265, 275, 396, 402, 403, 409, 410, 413-417, 427, 431, 432, 441, 455, 506, 508, 526, 539, 548-552, 556, 557

Poenaru, Alexandru, col., 261

Pop, I., comandor, 177, 477, 488, 495, 499, 500, 503, 506

Popescu, 464

Popescu, Dumitru, g-ral, 33, 70, 77, 78, 82-89, 102, 114, 136, 190, 192, 193, 199, 201, 202, 204, 206, 207, 210, 212, 214, 228, 230, 232-234, 236, 243, 246, 274, 292, 294, 297, 300, 306, 312, 314, 315, 321, 324-327, 329, 331, 332, 337, 338, 342, 345, 346, 348, 355, 358, 363, 364, 374, 377, 378, 382, 384, 392-394, 396, 398, 399, 405, 407, 410, 429, 432, 434, 443, 445, 455, 473, 476, 477, 493-496, 506, 510, 511, 528, 529

Potopeanu, Gheorghe, g-ral, 90, 100, 101, 170, 304, 306, 448, 452

Preda, Dumitru, IV

Prezan, Constantin, mareșal, 217

Protopopescu, N., g-ral, 208, 293, 326, 356, 411

R

Racoviță, Mihail, g-ral, 441
Radu, dr., 382
Radulovici, I., 433, 447
Rădulescu, I. Al., 1, 23, 33, 42, 44, 70, 102, 136, 170, 190, 207, 209, 210, 264, 265, 282-284, 293, 302, 326, 328, 334
Rădulescu-Mehedinți, 378
Rădulescu, Ștefan, col., 411, 477, 483
Răscanu, Cezar, 326, 356, 411
Răscanu, I., g-ral, 207, 227, 228, 236, 237, 243, 292, 319, 321-323, 326, 331, 334-336, 349, 356, 432, 437, 452, 453, 456, 461, 463, 465, 477, 480, 484
Răzmiriță (Răsmeriță), Nicolae, 170, 174, 180
Râmniceanu, M., 168, 207, 292, 309, 314, 320
Repanovici, R., col., 456, 461, 463, 465, 471, 477
Ribbentrop, Joachim von, 16, 125, 129, 174, 178, 521, 533
Roggeri, 125
Roman, August, comandor, 208, 293, 326, 356, 411, 477
Romașcanu, M. Gr., 1, 30, 33, 48, 70, 98, 99, 102, 136, 246
Romniceanu, 168
Rosetti, Radu, R., g-ral, 79, 264
Rötzendorf, Konrad von, 77
Rudeanu, g-ral, 156

S

Sauerbruch, dr., 287
Săvulescu, Traian, prof., 155
Scărișoreanu, g-ral, 274
Scheideke, prof., 5-7, 9
Schörner, Ferdinand, g-ral, 524
Scridon, L., 338, 339, 341, 353, 356, 382, 383, 411, 415, 477, 486, 487, 504

Sichitiu, Ion, g-ral, 261
Sima, Horia, 442
Sireteanu, C., g-ral, 477, 496
Stalin, Iosif, Vissarionovici, 514
Stati, Marcel, 208, 240, 244, 293, 326, 341, 356, 389, 412, 456, 477, 484, 487
Stavrat, Olimpiu, g-ral, 33, 67, 70, 89-96, 292, 298, 299, 303-305, 307-309, 311, 312, 344, 407, 516, 531
Stănescu, C., 293, 326, 356, 410
Stănescu, I., g-ral, 190
Steltzer, Gerhard, 128
Stoenescu, Eustațiu, 20
Stoica, Ștefan, g-ral, 356, 380, 383-385, 410, 413, 477
Stoicescu, Costin, 1, 13, 16, 17, 20, 24-28, 30, 31, 33, 56, 70, 73, 74, 98, 99, 102, 121, 136, 137, 139, 153, 154, 162-166, 168, 170, 186, 207, 218, 241, 246, 248-250, 252, 254-257, 266, 285, 289, 290-292, 411
Stoichiția, I., dr., 410
Strihan, Petre, 1, 3, 21, 26, 102, 136, 160, 161, 207, 224, 234, 246, 268, 271, 292, 303, 326, 355, 375, 381, 383, 387, 391, 396, 402, 405, 407, 409, 410, 412, 414, 417, 418, 423, 428, 431, 432, 446, 451, 477, 479, 492, 493, 498, 500, 503, 505, 506
Sturdza, Mihail, 509
Sturdza, Mitiță, 253

Ș

Șerban, 45
Șova, Nicolae, g-ral, 33, 70, 102, 136, 139, 170, 246, 396, 407, 410, 432, 450, 506
Ștefan cel Mare, 145, 437, 507
Șteflea, Ilie, g-ral, 14, 33, 42, 54, 64, 65, 70, 78, 79, 81, 82, 87, 128, 170, 183, 360, 406, 523

T

Tătăranu, 35, 37

Teleky, Bela, conte, 126

Teodorescu, Gh. T., col., 293, 326, 356

Teodorescu, I., col., 207, 233, 235, 292, 326, 348, 356, 428, 477

Teodorescu, Iosif, g-ral, 207, 292, 326, 331, 356, 411, 421-423, 428, 432, 454, 456, 461, 463, 465, 471, 477, 480, 484, 498, 499

Titulescu, Nicolae, 22

Tómescu, ing., 6

Tomescu, Petre, prof. dr., 33, 70, 102, 136, 170, 207, 210, 221, 223, 224, 226, 246, 262, 263, 275, 277-281, 288, 292, 307, 324-326, 336, 337, 345, 355, 357-370, 383, 392, 399, 415, 432, 454, 455, 506, 512, 530, 539, 548, 549, 551-556

Tomoroveanu, I., 410

Traian, împărat, 529

Ț

Țăranu, col., 480

V

Vasilescu, I., stenograf, 32, 101, 190, 207, 410, 432, 557

Vasilescu, Paraschiv, 261

Vasiliu, Constantin, g-ral, 102, 112, 136, 165, 190, 192, 193, 199, 300, 204, 205, 207-209, 217, 219, 224, 226, 230, 234, 236, 243, 246, 263, 292, 297-300, 304, 305, 308, 312, 313, 326, 328, 329, 331, 335, 337, 341, 343, 344, 347, 355, 358,

360, 363, 364-376, 380, 383-396, 403-410, 419, 423, 432, 444, 445, 465, 506, 516, 517-519, 526, 527

Vântu, jurist, 2

Velescu, Nicolae, g-ral, 208

Vlasto, 402

Vlădescu, Ovidiu, 1, 21, 22, 26, 33, 70, 91-94, 102, 136, 158, 212, 246, 260, 305, 306, 310-312, 326, 356, 396, 411, 418, 430, 432, 452, 454, 455, 477, 499, 503, 506, 530, 539-551, 554, 556

Vulcănescu, Mircea, 1, 10, 11, 13-21, 23, 26-29, 33, 49, 50, 70, 88, 95, 102, 134, 140, 170, 184, 186, 190, 197, 201-203, 207, 212-214, 223, 227, 228, 232, 235, 240, 246, 261, 289, 292, 296, 299-303, 311, 312, 317-321, 323-326, 328, 332-338, 344, 346, 348, 349, 355, 370-372, 379, 381, 384, 385, 387, 389, 393, 395, 396, 410-412, 414, 416, 418-420, 423, 425, 426, 428, 432, 448-450, 453, 456, 476, 477, 481, 487, 488, 490, 494, 498, 499, 501, 504-506, 534-538, 544, 550-556

W

Wagner, g-ral, 406

Z

Zamfirescu, N., ing., 208, 293, 326, 356, 411, 477

Zarifopol, I., 410

Zörner, g-ral, 36

INDICE TOPONIMIC

A

Abisinia, 514
Adjud, 139, 440, 515, 518, 520
Agapia, mănăstire, 508
Aiud, 79, 126, 376
Alba-Iulia, 486
Alexandria, 169, 261, 554
Anglia, 2, 103, 155, 159, 160, 271, 280, 287, 291, 527
Ankara, 226, 549
Arad, 339
Ardeal, 26, 30, 64, 122, 127-129, 132, 135, 136, 169, 204, 231, 256, 275, 441, 443, 525
     – **de Nord**, 25, 63, 64, 80, 121, 122, 126, 129, 213, 294, 374, 409
     – **de Sud**, 121, 122, 127, 128
Argentina, 164, 291
Argeș, județ, 238, 376, 486
Argeș, râu, 248, 389, 390, 394, 502
Asia, 97
Austria, 154
Azore, insule, 160

B

Bacău, județ, 397, 405
Bacău, oraș, 360, 398, 400, 404, 405, 433, 435, 440, 441, 495, 507, 508, 512, 513, 516-518, 522, 524-527, 529
Bahlui, 520
Balcani, 16, 95
Bals, 347
Balta, 34, 35
Banat, 142, 144, 149, 168
Banatul Sârbesc, 1, 24, 25
Banloc, 31
Barboși, 520

Basarabia, 12-20, 28, 30, 33, 38, 46, 57, 59, 64, 65, 67-70, 72, 73, 75, 82, 88-90, 92, 94-96, 116, 122, 136, 138, 141-144, 146, 149, 150, 154, 161-168, 175, 184, 185, 193, 199, 200, 205-212, 215, 217, 244, 246, 254, 256, 271, 275, 292, 294-296, 298-300, 302, 304-308, 311-314, 326, 338, 339, 342-344, 357, 359, 366, 383, 385, 401, 406, 407, 418, 436, 439, 446, 447, 449, 520, 524, 527, 533, 552
     – **de Nord**, 63, 66, 380, 405, 435, 498
     – **de Sud**, 90, 218, 404, 406
Băbeni, 100
Bălți, 165, 169, 298, 342, 351, 380
Băneasa, 236, 478, 500
Bărăgan, 188
Bârlad, județ, 398
Bârlad, oraș, 343, 360, 399, 408, 440, 441, 513, 518, 521
Beluș, oraș, 278, 281
Beluș, regiune, 291
Belgia, 66, 451
Berchtesgaden, 16
Berdiansk, 77
Berdicev, 77
Beresă, 309
Berezina, 91
Berlin, 31, 34, 36, 76, 95, 123, 125, 128, 148, 175, 178, 183, 194, 195, 198, 204, 239, 315, 387, 498, 507
Berna, 325
Bihor, județ, 278
Bisericiani, 529
Bistrița, râu, 439
Bod, 392, 493
Borodin, 91

Botoșani, județ, 82
Botoșani, oraș, 145, 360, 375, 513
Bran, 429
Brașov, județ, 238, 486
Brașov, oraș, 197, 294, 389, 477, 483, 501
Brăila, județ, 344, 443
Brăila, oraș, 4, 26, 139, 240, 389, 406, 430
Broșteni, 403, 450, 511
Bruges, 451
Bucovina, 12-14, 17, 19, 33, 46, 59, 63-73, 75-77, 82, 85, 88, 89, 92, 94, 96, 97, 99, 100, 138, 142, 143, 163, 164, 169, 175, 184, 193, 200, 207, 208, 210-212, 215, 217, 238, 244, 247, 254, 256, 271, 275, 292, 294-296, 298, 300, 301, 310-314, 326, 338, 339, 342, 357, 383, 385, 404, 435, 443, 446, 449, 452, 468, 552
     – **de Nord**, 13, 20, 498
București, 2, 3, 5, 10, 19-22, 29, 31, 36, 38, 40, 41, 49, 50, 56, 59, 64, 76-81, 88, 90, 96, 119, 139, 164, 188, 191-193, 195, 197, 199, 201, 203, 204, 212, 215, 217-222, 224, 225, 227, 228, 231-234, 236, 238-244, 255, 256, 261, 266, 273, 287, 290, 293, 294, 314-316, 318, 320, 322, 329-332, 337, 339-342, 346, 347, 351, 357, 358, 366-369, 371, 372, 375, 376, 380, 383, 387, 389, 392, 398, 402, 409, 416, 417, 420-427, 431, 446, 452, 455, 461, 466-469, 472, 477, 478, 480, 483, 490, 491, 493, 496-501, 503, 505, 510, 514, 516, 518, 519, 523, 525, 527, 538, 543, 545, 550, 551
Budapesta, 154, 521
Buftea, 336, 449
Bug, 11, 34, 60, 61, 77, 96, 144, 205

Buhuși, 435, 450, 454, 516, 517
Bulgaria, 20, 24, 31, 32, 102, 151, 152, 154, 195, 447, 448, 499
Bușteni, 538
Buzău, județ, 495
Buzău, oraș, 512, 515, 520, 528

C

Cadrilater, 5, 80, 395
Cahul, 395
Calafat, 169, 500
Canada, 109, 115, 291,
Caracal, 169, 275
Caransebeș, 339, 380, 384
Carpați, 81, 409
Cartagina, 18
Caucaz, 1, 10, 11, 90, 97, 186, 304, 305
Călărași, 275
Călimănești, 493
Câmpia Dunării, 116
Câmpina, 1-4
Câmpulung-Muscel, 86, 193, 196, 200, 229, 321, 519
Cernăuți, 10, 75, 85, 86, 211, 263, 294, 306, 313, 339, 348, 349, 371, 375, 376, 387, 435
Cetatea Albă, 90
Chilia, 407
Chișinău, 13, 86, 95, 96, 100, 255, 339, 348, 371, 376, 433, 451
Chițcani, 520
Ciorogârla, 500
Cluj, 112, 113, 119, 127
Codlea, 429
Colomeea, 435
Comănești, 258
Constanța, 434, 446, 454, 504
Copăcenii, 422
Corabia, 169
Costești, 362, 364

Cotnari, 438
Covurlui, județ, 415
Craiova, 153, 154, 188, 256, 339, 384-
386, 389, 391, 496, 499, 500, 510, 525
Crimeea, 305, 454, 495, 496, 531-533,
536, 537
Crislatec, 321
Cucica, 309
Cugir, 520
Curtea de Argeș, 192, 376, 377, 380

D

Danemarca, 254, 503
Deva, 338, 381, 385-387, 389, 494
Dobrogea, 10, 116, 144, 305, 306,
404, 406
Dolj, județ, 238, 383, 486
Domnești, 350, 362
Don, 153
Dorohoi, 359, 385, 516
Dunaevca, 90
Dunărea, 139, 166, 185, 188, 248,
252, 306, 307, 404, 406, 407, 443,
444, 450, 499
Dunkerque, 527

E

Elisabeta-Doamna, sat, 530
Elveția, 23, 24, 76, 94, 139, 141, 155,
173, 280, 281, 324, 531
Europa, 19, 60, 63, 66, 76, 97, 109,
139, 150, 155, 172, 205, 255, 262,
507, 508, 516
– Centrală, 81

F

Făgăraș, județ, 238
Fălcu, 493
Fălticeni, 353, 366

Feldioara, 493
Finlanda, 139, 205, 226
Florești, 449
Focșani, 359, 399, 434, 440, 443, 506,
509, 513, 515, 518
Franța, 66, 94, 103, 150, 251, 252,
274, 313, 480
Freiberg, 5

G

Galați, 26, 139, 152, 231, 240, 344, 349,
389, 395, 406, 430, 434, 440, 443, 506,
509, 513, 515, 518, 520, 521
Galița, 18, 165
Gand, 451
Găești, 504
Germania, 7-9, 15, 17, 18, 25, 31, 35,
37, 38, 42, 48, 66, 81, 103, 124, 125,
128, 137, 140-142, 145, 155, 160,
165-168, 170-180, 182-186, 190, 194,
198, 204, 210, 220, 247, 248, 251,
252, 281, 285, 286, 291, 306, 307,
394, 404, 406, 481, 516, 520, 527,
529-533, 536, 539, 549
Ghergani, 321
Giurgiu, 188, 240, 429
Gorj, 138, 238
Govora, 493
Grecia, 25
Gura Râului, 502

H

Hățeg, 500
Hălăucești, 510
Hârlău, 438
Hârșova, 450
Heleșteni, 510
Hotin, 247, 435, 448
Hunedoara, 138, 238, 379, 381, 384
Huși, 514, 516, 523

I

Ialomița, 188, 344, 438, 445
Iași, 13, 58, 83, 86, 214, 224, 225, 276, 277, 281, 296, 325, 347, 349, 351, 359, 360, 385, 392, 394, 415, 433-435, 449, 450, 507-510, 513, 518, 521, 548
Ilfov, județ, 238, 444, 407
Islaz, 169
Ismail, 139, 306, 422, 146
Italia, 125, 128, 154, 181
Iugoslavia, 25
Ivănești, 402

J

Japonia, 258, 259
Jigălia, 260
Jijia, 513

K

Kamenetz-Podolsk, 255
Kiev, 77
Krivoirog, 180, 181, 183, 186, 255, 285, 286

L

Lăpușna, 385
Lehliu, 5-7, 9
Leipzig, 220
Lemberg, 139
Leova, 344
Letea, 513
Lipcani, 339
Lipnic, 298, 339
Londra, 23, 56
Lugoj, 376, 384
Lupeni, 338

M

Macedonia, 408
Marea Baltică, 81
Marea Neagră, 81, 94
Marna, 19, 145
Mărășești, 444
Mărăști, 520, 528, 529
Mănăstirea Dealului, 198, 232
Medgidia, 1, 4-7, 9
Mehedinți, județ, 238, 267, 312, 313, 326, 339, 343, 344, 346, 357, 359, 392
Mizil, 504, 528
Moghilev, 34
Mogoșoaia, 478, 479
Moinești, 518
Moldova, 14, 16, 17, 30, 34, 38, 40, 63, 73, 83, 86, 89, 116, 138, 142, 145, 150, 162, 184, 185, 197, 204, 207, 208, 215, 238, 300, 301, 360, 363, 366, 380-383, 385, 387, 394, 395, 400-406, 408, 409, 418-420, 432-435, 437-440, 444-447, 449, 450, 453, 454, 494, 498, 504, 506, 507, 509-511, 520, 525-528, 533
     – **de Nord**, 11, 16, 20, 193, 247, 440
     – **de Sud**, 185, 521, 525, 552
Moravia - Română, 321
Moroeni, 191, 199
Moscova, 18, 56, 150, 204
Muntenia, 116, 138, 141, 142, 150, 168, 255, 439, 528
Munții Vrancei, 79
Muscel, județ, 138, 145, 234

N

Nămoloasa, 440, 443, 506, 509, 513, 515, 518
Neamț, județ, 385, 512, 528
Negrești-Vaslui, 398
Nettuno, 145

Nistru, 12, 59, 60, 69, 92, 205, 305,
407, 513
Noua Suliță, 351

O

Oancea, 405
Oceacov, 90
Odesa, 12, 18, 34, 100, 101, 139, 191,
285, 304, 306, 339, 446
Oituz, 404
Olt, 241
Oltenia, 19-21, 75, 116, 142, 150, 168,
232, 255, 495
Onești, 408
Oradea, 127
Orășeni, 359
Orăștie, 414
Orel, 71
Otopeni, 425

P

Pacific, ocean, 258, 507
Palanca, 139, 520, 521
Paris, 507
Pasărea, 309
Pașcani, 359, 362, 364, 521
Păltiniș, 502
Periș, 336, 349
Persia, 93
Petrograd, 205
Petroșani, 338
Piatra-Neamț, 402, 408, 435, 451,
509-516, 518, 519, 522-524
Pipera, 479
Pitești, 353, 502
Ploiești, 2, 4, 201, 225, 368, 389, 390,
429, 477, 483, 495
Podsudek, 309
Polonia, 183
Portugalia, 76, 160
Potorca, 181, 189

Prahova, județ, 238, 262
Predeal, 2, 57, 429
Prejmer, 486
Pрут, 90, 92, 304, 305, 342, 395, 404,
439, 440, 509, 515
Pucioasa, 199, 414
Pustnicul, 489
Putna, 415, 514

R

Rădăuți, județ, 16
Rădăuți, oraș, 360
Războieni, 527
Râbnita, 12
Râmnicu-Sărat, 443, 495
Râmnicu-Vâlcea, 211, 220, 325, 383,
493, 499
Râșnov, 429
Renania, 66
Reni, 395, 407, 522
Reșița, 429
Rezina, 90, 298
Ripiceni, 82
Roma, 18, 123, 507
Roman, județ, 397, 415, 445
Roman, oraș, 83, 302, 313, 338, 368,
398-401, 415, 435, 440, 451, 507-
513, 516-518, 524, 527
Romanati, 169, 238
Românești, 512, 522
România (Țara Românească),
passim
România Mare, 256
Roșiori de Vede, 169
Rusia, 59, 66, 67, 90, 172, 180, 186,
195, 205, 401, 406, 407, 507

S

Sascut, 435, 445
Săbăoani, 524
Sărata-Chilia Nouă, 395

Sebeș, 347, 392, 429
Serbia, 1, 24
Severin, județ, 238, 486, 550
Sibiu, 197, 200, 221, 222, 224, 225, 238, 339, 391, 502, 504
Sicilia, 154
Sighișoara, 486, 504
Silezia, 66
Sinaia, 191, 218, 243, 277, 380
Siret, 66, 439, 440, 509, 515
Slănic-Prahova, 262, 272, 277, 288
Slovacia, 155
Smerinka, 12, 18, 34, 37
Smolensk, 71
Snagov, 491, 551
Sofia, 76, 151, 195, 201, 203, 235, 351, 452
Somme, 66
Soroca, 89, 94, 247, 298, 333, 342
Spania, 24, 160, 378, 492
Stalingrad, 18, 97, 102
Statele Unite (America), 73, 109, 291
Stockholm, 324, 325
Suceava, 360
Suedia, 378

Ș

Șoldănești, 449
Ștefănești, 489

T

Tâncăbești, 392
Târgoviște, 232, 263
Târgu-Frumos, 433, 509, 520
Târgu-Neamț, 450, 451, 509, 516
Târgu-Ocna, 263, 449, 465, 518
Târnava-Mare, 486
Târnava-Mică, 138, 145, 486
Tecuci, județ, 398, 415, 528
Tecuci, oraș, 343, 399, 408, 436, 440, 521

Teheran, 95
Teleorman, 15, 346, 444
Timișoara, 75, 85, 193, 197, 200, 221, 229, 286, 339, 387, 389, 391
Timiș-Torontal, județ, 238
Timișul de Jos, 378
Timoc, 1, 24, 25
Tisa, 60
Titu, 502
Titu-Gară, 502
Titu-Târg, 502
Transilvania (vezi și Ardeal), 102, 108, 124, 127-129, 130-136, 232, 382, 404, 447, 486, 498
     – **de Nord**, 121-136, 287, 303
     – **de Sud**, 121, 122, 128, 135, 521
Transnistria, 10, 11, 13, 14, 24, 33, 34, 36-44, 46, 47, 49-52, 54-65, 69, 73, 82, 90, 94, 96-98, 100, 101, 136-138, 142, 167, 169, 171, 174, 186, 201, 205, 207-210, 215, 217, 240, 247, 248, 256, 271, 281, 285-287, 292-294, 300, 304, 305, 326, 342, 362, 407, 412, 445, 448, 452, 511, 526, 528
     – **de Nord**, 35, 102, 172
     – **de Sud**, 35
Trotuș, 439, 521
Tulcea, județ, 312
Tulcea, oraș, 306
Tulcin, județ, 34
Turcia, 10, 152, 154, 160, 164, 225, 378, 379, 549
Turda, județ, 486
Turda, oraș, 124, 503
Turnu-Măgurele, 139, 146, 169
Turnu-Severin, 392, 406, 428, 430, 477, 483, 493, 500, 501, 505, 511
Tutova, județ, 397, 400, 404, 415

Ț

Țara Moșilor, 254, 278
Țândărei, 1, 4-7, 9

U

Ucraina, 18, 67, 95, 516, 533
– **de Sud**, 100, 553
Uman, 408, 507
Ungaria, 34, 60, 99, 123-127, 129,
173, 274, 486, 504
Urali, 507

V

Valea Bahluiului, 439
Valea Bârladului, 359, 439, 440
Valea Bistriței, 440, 450
Valea Moldovei, 509
Valea Oltului, 338
Valea Prahovei, 79, 155, 189
Valea Siretului, 359, 439, 440, 450
Valea Tarcăului, 518
Valea Taslăului, 440, 509
Valea Timișului, 347
Valea Troțușului, 440, 450, 511
Vapniarka, 34
Vaslui, județ, 397, 402, 415, 437,
512, 517

Vaslui, oraș, 343, 360, 365, 398-400,
436, 518
Vatican, 127
Văcărești, 287
Văleni, 429
Văratec, mănăstire, 508
Vâlcea, județ, 138, 238, 510
Vechiul Regat, 35, 39, 50, 64, 68, 102,
129
Versailles, 59
Viena, 49, 125, 128, 129, 131, 135, 36
Vidra, 233
Vlașca, 141, 149, 417, 440
Vosnesensca, 90
Vrancea, regiune, 514

W

Waterloo, 19

Z

Zarand, 254
Zarojani, 169, 177, 364, 571
Zărnești, 511, 513, 519
Zorleni, 520, 521
Zürich, 24

CUPRINS

Introducere	III
Lista guvernanților	XI
Lista documentelor	XV
Documente	1
Indici (antroponimic, toponimic)	559

Tiparul executat la ***S.C. LUMINA TIPO s.r.l***
str. Luigi Galvani nr. 20 bis, sect. 2, București
tel./fax 211.32.60; tel. 212.29.27
E-mail: ***office@luminatipo.com***
www.luminatipo.com

„Mareșal Ion Antonescu: V-aș ruga să fiți foarte atenți când faceți astfel de afirmații, fiindcă au să vină mulți șoareci de aceștia de arhive, care să cerceteze stenogramele ședințelor noastre și să afle amănunte. Dacă are să citească cineva că în timpul regimului Mareșalului Antonescu – care s-a lăudat că a avut un regim special în Țara Românească – deciziile importante stăteau câte trei săptămâni la Președinție, ce are să zică? Nu e frumos să se facă astfel de afirmațiuni, mai ales când nu corespund adevărului”. (p. 283-284)

ISBN 978-973-8308-32-9

